

Ritonõpo Omiry

O Novo Testamento
na Língua Apalaí

Ritonõpo Omiry
O Novo Testamento na Língua Apalaí

As ilustrações por Horace Knowles nas páginas 73, 128, 228, 241, 244, 290, 382, 429, 542, 551, e 584 são usadas com a permissão de
© The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972.

As ilustrações nas páginas iii, 2, 6, 10, 24, 27, 45, 86, 88, 90, 91, 105, 117, 125, 134, 136, 139, 142, 143, 147, 153, 163, 172, 207, 218, 220, 226, 238, 242, 246, 248, 250, 252, 260, 265, 279, 281, 285, 299, 303, 305, 309, 311, 318, 324, 325, 328, 329, 343, 351, 357, 371, 375, 412, 435, 448, 454, 468, 472, 473, 485, 486, 507, 517, 518, 523, 545, 549, 573, 588, 597, 616, 628, e 657 são usadas com a permissão de © 1978 David C. Cook Publishing Co.

A ilustração na página 498 é usada com a permissão de
Graham Wade

Primeira Edição
© 1986, Liga Bíblica Internacional

Segunda Edição
© 2011, Liga Bíblica Internacional

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons Licença

Atribuição-Uso Não-Comercial-Vedada a Criação de Obras Derivadas

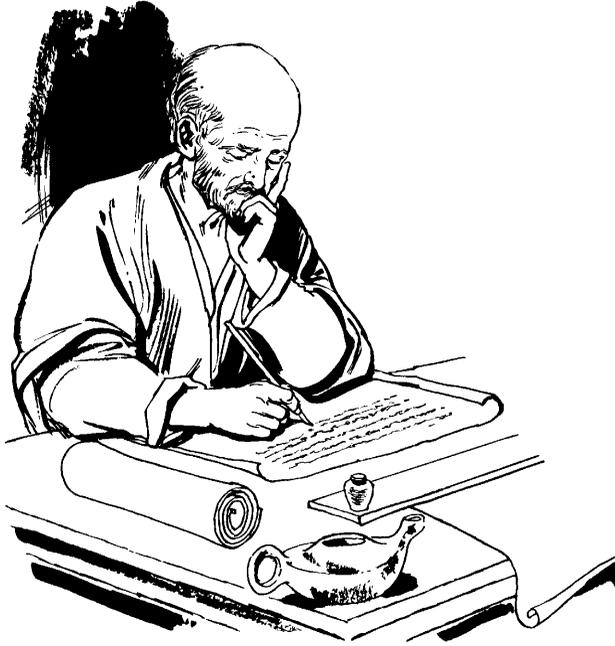
Você pode copiar, distribuir, exibir e executar a obra sob as seguintes condições:

- **Atribuição.** Você deve dar crédito ao autor original, da forma especificada pelo autor ou licenciante.
- **Uso não-Comercial.** Você não pode utilizar esta obra com finalidades comerciais.
- **Vedada a Criação de Obras Derivadas.** Você não pode alterar, transformar ou criar outra obra com base nesta.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Ritonõpo Omiry Jezu poko

Esetykomo	Mytyhsenākomo	Ikuhtoh po
Jezu Ytoytopõpyry sero Nono po		
Mateu.....	Mat	1
Maku	Mak.....	93
Ruka	Ruk	145
João	Jo	243
Jesu Nymenekatyã Erohtopõpyry		
Atos.....	At	308
Pauru Nymeroypyry Jezu Poetry tõ Neneryme		
Romanos.....	Ro	378
1 Korĩtiu	1 Ko	413
2 Korĩtiu	2 Ko	450
Karaxia	Ka	474
Epezu.....	Ep.....	488
Piripo.....	Pi	500
Koroxi.....	Kor	509
1 Tesaronika	1 Tes	519
2 Tesaronika	2 Tes	526
1 Timoteo	1 Tim	530
2 Timoteo	2 Tim	539
Titu	Tit	546
Piremõ	Pir.....	550
Imehnõ Jezu Poetry tõ Mymerohpyry		
Eperu	Eper	553
Tiaku	Tia.....	580
1 Peturu.....	1 Pe.....	590
2 Peturu.....	2 Pe.....	601
1 João	1 Jo	607
2 João	2 Jo	615
3 João	3 Jo	617
Juta.....	Jut.....	619
Ritonõpo Nenpohpyry João a		
Apokaripxi.....	Apo	622
	Mapas	658

Tõmiry tymeropose urutõkomo a Ritonõpo zuzenu omi poe, zae kuamorepapotohkõme, iirypyrymãkõ mynyhmapotohme, azahkuru exiketõ kurãkatohme, kuamorepatohkõme kure ehtoh poko kuehtohkõme.

Tõmiry tymeropose eya typoetory tõ tuaro ehtohme tymõkomoke exiketõ sõ kuehtohkõme kure ehtoh poko zuaro kuehtohkõme imehnõ akorehmary waro roropa kuehtohkõme.

2 Timoteo 3.16-17

Mateu Nymerohpyry sero Jezu poko

Sero pape tymerose Mateu a. Jezu poetory kynexine ynororo. Apitoryme erohketyne kynexine kowenu poetoryme, tineru apoiry poko kowenu tinerũme.

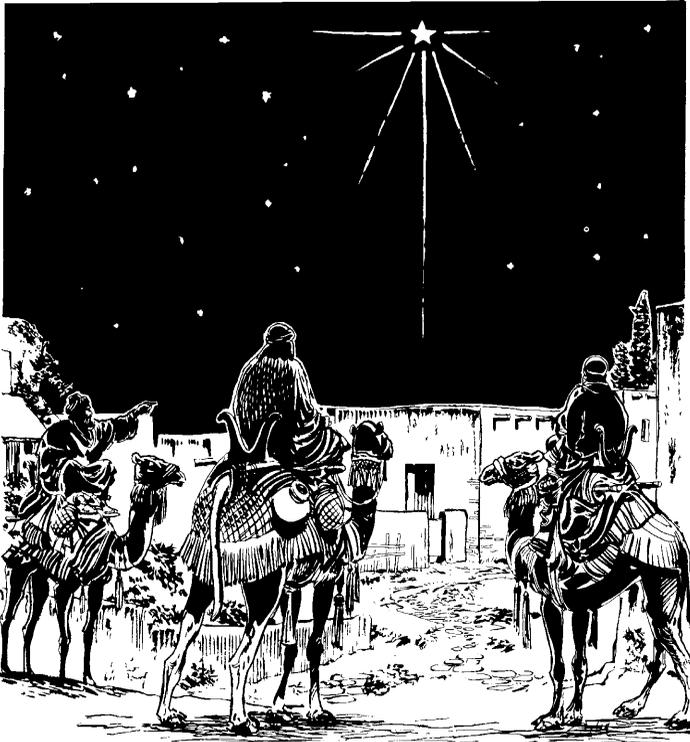
Tynmerohpyryae Jezu ytoytopõpyry poko kuurutorỹko mana sero nono po. Jezu nyrihpyry poko kuurutorỹko roropa mana, aomihpyry poko, enara.

Kuesẽkõme imehxo Jezu exiry poko kuamorepatorỹko mana kure rokẽ Jezu ritohme kyya xine.

Jezu ekyrỹpyã esety poko

(Ruk 3.23-28)

- 1** 1 Sẽ nase Jezu Kyrixtu enurutopõpyry poko. Tawi paryme Jezu kynexine. Aparão paryme roropa Tawi kynexine.
- 2 Aparão mokyro Izake zummy.
Izake mokyro Jako zummy.
Jako mokyro Juta zummy, Juta akorõ tõ maro.
- 3 Juta mokyro Pereze zummy, Zera zummy roropa.
Jẽkõ Tamara kynexine.
Pereze mokyro Ezerõ zummy.
Ezerõ roropa Arão zummy.
- 4 Arão mokyro Aminatape zummy.
Aminatape mokyro Nasõ zummy.
Nasõ mokyro Saramõ zummy.
- 5 Saramõ mokyro Poaze zummy.
Poaze eny Raape kynexine.
Poaze mokyro Opete zummy.
Opete eny Ruti kynexine.
Opete mokyro Jese zummy.
- 6 Jese mokyro tuisa Tawi zummy.
Tawi mokyro Saromão zummy.
Saromão eny mokyro Uria pytỹpyry.
- 7 Saromão mokyro Ropoão zummy.

(Mat 1.2)

Ropoão mokyro Apia zummy.

Apia mokyro Aza zummy.

⁸ Aza mokyro Josapa zummy.

Josapa mokyro Jorão zummy.

Jorão mokyro Uzia zummy.

⁹ Uzia mokyro Jotão zummy.

Jotão mokyro Akazi zummy.

Akazi mokyro Ezekia zummy.

¹⁰ Ezekia mokyro Manase zummy.

Manase mokyro Amõ zummy.

Amõ mokyro Josia zummy.

¹¹ Josia mokyro Jekonia zummy, Jekonia akorõ tõ maro.

Mame morara ahtao soutatu tõ tooehse Papironia poe Izyraeu to poremäkapose.

Tuhke totapase eya xine. Toto akoïpyry tarose eya xine Papironia pona.

¹² Morarame tarose tahtao xine Jekonia toemũkuase moroto Saratieume.

Saratieu mokyro Zoropapeu zummy.

¹³ Zoropapeu mokyro Apiuti zummy.

Apiuti mokyro Eriakī zummy.

Eriakī mokyro Azoro zummy.

¹⁴ Azoro mokyro Satoke zummy.

Satoke mokyro Akī zummy.

Akī mokyro Eriuti zummy.

¹⁵ Eriuti mokyro Ereaza zummy.

Ereaza mokyro Matā zummy.

Matā mokyro Jako zummy.

¹⁶ Jako mokyro Joze zummy.

Joze mokyro Maria nio, Jezu ē nio.

Jezu mokyro Kyrixtu, Kuesēkomo.

¹⁷ Morara exiryke Aparāo tō toemūkuase. Imūkuru tō roropa toemūkuase. Ipakō roropa toemūkuase. Morara exiryke Aparāo poe tātakenahtose toto 14me Tawi enurutopōpyry pona. Ē xia ropa, Tawi poe Izyraeu tō arotopōpyry pona Papironia pona, morararo toemūkuase ropa toto 14me. Morotoino Izyraeu to arotopōpyry poe Ritonōpo nymenekahpyry enurutopōpyry pona 14me toemūkuase ropa toto.

Jezu Kyrixtu enurutopōpyry

(Ruk 2.1-7)

¹⁸ Mame ynara Jezu Kyrixtu enurutopōpyry kynexine. Maria Jezu eny tymenekase Joze a tpytyyme repe. Yrome oximaro exipitopyra ro tahtao xine poetoēme toehse nohpo Ritonōpo zuzenu poe. ¹⁹ Mame mokyro Joze zae exikety kynexine. Nohpo poetoēme eneryke tyya iniome se pyra toehse ynororo repe. Yrome jarao Maria hxirory se pyra kynexine. Morara exiryke tōsenetupuhse irumekary poko. Tokare pyra rokē irumekary se toehse ynororo repe. ²⁰ Mame moro poko aemynyhmaryhtao ro taosenekase ynororo Ritonōpo a. Ynara tykase Ritonōpo nenyokypyry aosenety eya, —Aimo Joze, Tawi paryme mase. Etako pahne, torētyke pyra exiko Maria poetoēme exiry poko. Mokyro apoiko opytyme. Ritonōpo zuzenu poe poetoēme mā ynororo. ²¹ Enurūko mana orutuame. Mame Jezume mokyro esehpāko mase. Ynara exiryke, typoetory tō kurākāko mana. Toto rypyry korokāko roropa mana. Morara exiryke Jezume esehpāko mase, tykase sā mokyro Ritonōpo nenyokypyry Joze a aosenety.

²² Morara toehse emero Ritonōpo omihpyryae ro. Pake ynara tykase Ritonōpo exiryke urutono a,

²³ “Nohpo mā poetoēme exīko, orutua maro exipitopyra ro tahtao.

Mame enurūko mana orutuame.

Mame esety Emanueume exīko,”

tykase ynororo Ritonōpo poe pake. (“Emanueu,” kary, “Ritonōpo kymaro xine mana,” kary epereu omiryae.)

²⁴Morarame typakase ropa tahtao Ritonõpo nenyokyhpyry omipona toehse ynororo. Maria tapoise eya tpytytyme. ²⁵Yrome tpyty maro pyra kynexine aporo aenururu ponãmero. Mame tonuruse ahtao Jezume tosehapse eya.

Jezu enese aehtyã xixi tütatoh wino

2 ¹Mame Jezu tonuruse Berẽ po, Jutea rãnaõ pata po, Erote Jutea tuisaryme ahtao. Mame te rokẽme orutua kô toytose Jerusarẽ pona. Xixi tütatoh wino esarykõ kynexine. Xirikuato poko atamorepaketõ kynexine. Mame ynara tykase toto Jerusarẽpõkomo a,

²—Otoko hko enurusenã nae? Juteu to tuisaryme aenuruhpyry nae? Ikyryry ynanenease xirikuato, tõnuhse ahtao xixi tütatoh wino. Moro eneryke yna a aenururu waro toehse yna. Moro xirikuato tokahmase yna a. Morara exiryke mokyro enese ynanoehno xiaro kure tyrithme, tykase toto Jerusarẽpõkomo a.

³Mame mokaro xirikuato ekahmahpõkõ omiry etaryke tyya xine tutuisarykõ turuse toto a, Erote turuse. Mame toto omiry etaryke tyya torẽtyke toehse Erote imepỹ tuisa se pyra toexiryke tymyakãme. Morararo Jerusarẽpõkõ emero torẽtyke toehse toto. ⁴Mame Erote a Ritonõpo maro oturuketõ tykohmase tyya, tamuximãkomo, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananõ roropa.

—Otoko Ritonõpo nymenekahpyry enurũko nae Kuesẽkõme? tykase Erote, tõturupose eya xine.

⁵—Berẽ po Jutea rãnaõ po, tykase toto. Ynara tymerose exiryke urutono a pake Ritonõpo poe,

⁶“Etatoko pahne Jutea rãnaõpõkomo, Berẽpõkomo, tuisame hkopyra osekarõko matose.

Pata pitiko rokẽ oesarykõ ekarõko roropa matose repe.

Yrome oesao xine, tuisa konõto enurũko mana.

Izyraeu tõ esẽme exĩko mã ynororo,”

ãko Ritonõpo poe urutõ nymerohpyry, tykase toto Erote a.

⁷Morarame Erote a xirikuato ekahmahpõkõ tykohmase tyya toto maro tõturutohme tokare pyra. Mame tõturupose eya xine xirikuato onuhtopõpyry poko, —O tara ahtao xirikuato menepitoatohse? tykase ynororo. ⁸Mame zuaro toehse tahtao taropose toto eya Berẽ pona.

—Ytotoko Berẽ pona. Enurusenã zupitatoko. Mame mokyro tonese oya xine ahtao, meramatatose ropa aporo juruse. Ywy roropa jytory se ase kure tyrise, tykase Erote eya xine repe. (Ajohpe morara tykase ynororo poeto etapary se toexiryke.)

⁹Mame morara kary etaryke tyya xine toytose toto. Toytorykohtao xirikuato tonese ropa eya xine, mororo inenehpyrykõ ro xixi tütatoh wino, aosenepohpyry ro. Mame toto esmazapurume xirikuato toytose poeto pitiko esary pona. Mame totypohse epozakoxi. ¹⁰Tãkye toehse toto yronymyryme xirikuato eneryke tyya xine. ¹¹Mame tapyi taka toytose toto. Moro tao enurusenã tonese eya xine tyse enao, Maria enao. Mame tosekumurukõ po typorohse toto Jezu õpataka, “Kure

mase imehxo,” katohme tyya xine eya. Mame typakarākō ae tynekarorykō touse eya xine ekarotohme eya. Uuru, ixtaratu, imep̄y ixtaratu roropa, enara touse kehko eya xine tynekarorykōme eya.

¹²Mame tōsenetykō Ritonōpo omiry totase eya xine.

—Ytopyra ropa ehtoko Erote a, tykase eya xine aosenetykomo. Morara exiryke imep̄y osema ae rokē toytose ropa toto, tosaka xine.

Aepatopōpyrykō Ejitu pona

¹³Morarame toytose ropa xirikuato ekahmahpōkō ahtao, Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose sā Joze a aosenety. Ynara tykase sā ynororo Joze a, —Owōko, poeto aroko jē maro. Epatoko Ejitu pona. Mame moroto rokē mehtatose aporo. Turuse ropa ya awahtao xine rokē moehtatose ropa. Poeto pitiko mireremā zupiko Erote mana etapatohme repe, tykase sā Ritonōpo nenyokyhpyry Joze a aosenety.

¹⁴Morara exiryke towōse Joze. Mororomero toytose toto koko. Poeto tarose eya jē maro Ejitu pona. ¹⁵Mame moroto toehse toto, Erote orikyry ponāmero.

Morara toehse zae Ritonōpo omihpyry exiryke. Pake Ritonōpo poe ynara tykase urutono, “Ejitu poe umūkuru enehpōko ropa ase,” tykase pake ynororo.

Poetohti etapatopōpyry poko Erote a

¹⁶Morarame mokaro a tonekunohtopōpyry poko tutuarōtase tahtao, tyekitapāse Erote. Xirikuato ekahmahpōkō zehno toehse. Mame soutatu to taropose eya Berē pona poeto pisarara mireremākō etapatohme. Emero porehme totapapose toto orutua komo, inenyohtyamo a. Tyse suhsuru poko ro exiketō tonahkapose eya Jezu enurutopōpyry poko tutuarōtase toexiryke xixi tūtatah wino aehtyamo a turuse toexiryke. Morara exiryke emero totapapose toh eya, Berēpōkō poenomo, Berē zomyēkō poenomo roropa. Enara totapapose toh Erote a.

¹⁷Zae morara tykase Jeremia pake Ritonōpo poe,

¹⁸“Panaikato osetāko mana Rama po.

Tuhke xitaketō osetāko mana,
typoenōkō hnamōnanomo.

Rakeu tō roropa xitāko mana.

Xitakehpyra toh mana, toorihse typoenōkō exiryke,”
tykase Jeremia pake.

Aehtopōpyrykō ropa Ejitu poe

¹⁹Morarame Erote toorihse ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry toytose Joze a, Ejitu poro Joze ahtao. Mame ynara tykase sā aosenety,

²⁰—Owōko ropa. Poeto aroko ropa jē maro Izyraeu tō esaka ropa. Mokaro poetohti etapary se aehtyā toorihse toh mana emero porehme, tykase sā Ritonōpo nenyokyhpyry Joze osenety.

²¹Morarame Joze towōse ropa. Poeto tarose jē maro Izyraeu to esaka ropa.

²²Mame Erote mūkuhpyry esety Akerau. Mokyro kynexine Jutea esemy. Tummyakāme toehse kynexine. Mokyro ekary etaryke tyya, Jutea pona toytory se pyra Joze toehse. Mame Ritonōpo a taosenehkase ropa. Mame aomi poe toytose Joze Karirea pona. ²³Mame Nazare pona toytose roropa toto, Karirea rānaō pona. Moroto ke ehse toh rahkene, Ritonōpo omihpyryae ro. Pake ynara tykase urutō kō Ritonōpo poe inymenekahpyry poko, “Nazarepōme exīko mana,” tykase.

João ahno ĕpurihkane nurutatopōpyry

(Mak 1.1-8; Ruk 3.1-18; Jo 1.19-28)

3 ¹Morarame Nazare po Jezu ahtao ro João ahno ĕpurihkane toytose. Imehnō tamorepapitose eya Ritonōpo omiry poko moroto, ahno esao pyra, Jutea po. ²Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oorypyrykō irumekatoko. Emynyhmatoko oorypyrykō poko pyra oehtohkō poko. Ritonōpo nymenekahpyry oehsasaka mana, Kuesēkomo, tykase ynororo eya xine.

³João oepyry poko tōturuse Izaja ekepyry. Pake Ritonōpo poe urutōme kynexine ynororo. Ynara tykase ynororo,

“Opore mokyro oturūko mana ahno esao pyra.

Ynara āko mā ynororo,

‘Kuesēkō Ritonōpo poe oehsasaka mana.

(Mat 3.3)

Naeroro esemary tyritoko.

Oesēkōme enetupuhtoko.

Oorypyrykō ikorokapotoko topohme aytotohme okurohtaka xine,
āko mana,”

tykase Izaja pake João pako.

⁴João zupony kameru hpoty rokē kynexine. (Kawaru sã konōto kameru zumo exiry. Ihpoty yrawa ekasē samo.) Mame zamareary okyno pihpyry kynexine. Zoty wexixi panō kynexine. Ano zēni aukurume kynexine.

⁵Mame Jerusarēpōkō tooehse João a aomiry etase. Juteapōkō roropa tooehse toto eya. Joatāo ehpiōkō roropa tooehse toto eya. ⁶Morarame tyrypyrykō tokarose tyya xine ahtao Ritonōpo omipona toehtohkōme tōpurihkase toto Joatāo kuaka João a.

⁷Morarame parixeu tō roropa toytose João a satuseu tō maro. (Parixeu tō imehnō amorepananō roropa kynexine Moeze omihpyry pako. Satuseu to roropa morararo imehnō amorepananōme kynexine Moeze omihpyry pako repe. Yrome satuseu tō ahno ēsemākary ropa pako onenetupuhpyra toh kynexine.) Mokaro toytose João a osēpurihkaposē roropa repe. Yrome toto eneryke tyya orēpyra sã turuse toto João a. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Okoi tō mā apoto kurūke epāko toto. Mokaro sã matose. Ritonōpo kurūke epāko matose repe, ozehno xine aexiry enetuputyryke oya xine. ⁸Oorypyrykō rumekary se awahtao xine kure ehtoko. Kure imehnō tyritoko oorypyrykō rumekatopōpyry oya xine waro imehnō ehtohme roropa. ⁹Ynara kara ehtoko roropa, “Kytamurukō Aparāo ekepyry Ritonōpo poetoryme imehxo kynexine. Iparyme yna exiryke Ritonōpo poetoryme ynanase,” kara ehtoko. “Ritonōpo poetoryme yna exiryke yna onuānohpyra Ritonōpo mana yna rypyry pako,” kara roropa ehtoko. Etatoko pahne, senohne topu tōkehko tyriry se Ritonōpo ahtao Aparāo pakomotyāme tyriko mana tyriry waro toexiryke. ¹⁰Ritonōpo tupito esēme sã mana. Popyra eperytakety sahkāko sã mana tytapemā ke, ipahtohme apoto htaka. Moro sã matose, popyra exikety samo, eperytapỹ samo, oorypyrykō onurumekara awahtao xine, tykase João eya xine. ¹¹— Mame oorypyrykō rumekaryhtao oya xine oēpurihkatorỹko ase nakuaka, imehnō tuarōtanohtohme oorypyrykō rumekatopōpyry pako oya xine. Mame okomino imepỹ oehnōko mana. Mokyro tooehse ahtao Ritonōpo zuzenu ekarōko oya xine mana. Yrome oorypyrykō onurumekara awahtao xine awānohtorỹko mana. Tuisame roropa mana. Ywy tuisame pyra ase ipunaka. ¹²Mame ynara sã exīko kypoko xine mana. Arexi pako erohkety sã exīko mana. Arexi pako erohkety arexi apōko mana. Moromeīpo ipūmāko mana ē pihpyry ohpahtohme arexi kurā apiakatohme tyya. Mame arexi kurā rokē ēmāko mana ē aka. Ikurākāko mā ipoko erohkety mana. Yrome ē pihpyry wỹnāko mana ipahtohme apoto htaka. Moro sã Kuesēkō kuapiakatorỹko mana. Mame iiryryymākō emāko mana ezeppy htaka, tykase João eya xine.

Jezu ĕpurihkatopöpyry
(*Mak 1.9-11; Ruk 3.21-22*)

¹³Morarame Jezu toytose rahkene Karirea poe Joatão möpozakoxi. Toytose ynororo João a osĕpurihkapose eya. ¹⁴Yrome Jezu ĕpurihkary se pyra João kynexine. Ynara tykase ynororo Jezu a,
—Kurehxo jĕpurihkary oya. Oty katoh ya oehnöko mah osĕpurihkapose? tykase João Jezu a.

¹⁵Yrome ynara tykase Jezu eya,
—Jomipona rokĕ exiko. Morara awahtao Ritonöpo omipona exiko sytase, tykase. Morara karyke tyya Jezu omipona toehse João.

¹⁶Jezu töpurihkase eya. Mame towöse ropa ahtao nakuae, kapu toepiakase samo. Mame Ritonöpo zuzenu tyhtose utukuimo panono Jezu pona. Moro tonese João a. ¹⁷Mame omi totase kaino. Ynara tykase,
—Umükuru nymyry mose. Ipyno ase. Täkye ase roropa ipoko, tykase.

Jezu kuhtopöpyry joroko tamuru a
(*Mak 1.12-13; Ruk 4.1-13*)

4 ¹Morarame ahno esaka pyra Jezu tarose Ritonöpo zuzenu a ikuhpotohme joroko tamuru a. ²Mame moroto tuhke Jezu otuhpyra tömehse, 40me. Morarame tomitapāse ynororo. ³Mame porĕ, joroko tamuru tooehse eya. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ritonöpo mükurume awahtao senohne topu tyriko ourume, tykase.

⁴—Arypyra, tykase Jezu eya. —Ynara tymerose Ritonöpo omiryne, “Wyi kure repe. Yrome wyi poko rokĕ awahtao xine orihnöko matose. Mäpyra Ritonöpo omipona awahtao xine ipunaka orihpÿme exiko matose,” äko Ritonöpo omiry, tykase Jezu eya.

⁵Morarame pata kurā pona Jezu tarose joroko tamuru a, Jerusarĕ pona. Morotona Ritonöpo maro oturutoh pona Jezu tarose eya, kaetokö pona, tapyi mypatarānaka. ⁶Mame ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ritonöpo mükuru nymyryne awahtao epukako sero poe nono pona, ynara tymerose exiryke Ritonöpo omiryne,

“Ypoetory tö aropöko ase, kapuaökomo äpoineme, osetapara oehtohme, opupuru roropa osetapara topu pona ehtohme,”
me tymerose mana, tykase joroko tamuru Jezu a.

⁷Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Arypyra. Ynara äko Ritonöpo omiry roropa, “Oesĕköme Ritonöpo exiryke, onukuypyra ehtoko ipunaka,” äko Ritonöpo omiry, tykase Jezu.

⁸Morarame Jezu tarose ropa joroko tamuru a ppy ĕmory pona. Moro poe tpytary tö kurā tonepose eya, tuisa tökehko. ⁹Ynara tykase ynororo eya,

—Sero nonopõkõ patary tuhke nae ase kurākomo. Tytaõke kurã ke roropa mana. Emero ekarõko ase oya oesekumuru pó typorohse jẽpataka awahtao, “Kure mase. Imehxo mase,” katohme ya, tykase joroko tamuru Jezu a.

¹⁰Yrome ynara tykase Jezu,

—Ytoko ropa taroino. Kurumekako joroko tamuru, ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryne, “Ywy rokẽ kure kyritoko, oesẽkõme jexiryke. Jomipona rokẽ ehtoko,” ãko Ritonõpo omiry, tykase Jezu joroko tamuru a.

¹¹Morara exiryke Jezu turumekase ropa joroko tamuru a. Mame Ritonõpo nenyoytyã toytose eya, akorehmase.

Imehnõ amorepitory Jezu a Karirea po
(*Mak 1.14-15; Ruk 4.14-15*)

¹²Moromeĩpo João tõmapose ãpuruhpyry taka juteu tõ tuisary a. Mame moro poko Jezu turuse imehnomo a. Mame morara kary totase tyya ahtao, toesyryhmase ropa ynororo Karirea pona ropa. ¹³Yrome okynã pyra kynexine Nazare po. Toytose ynororo Kapanau pona, ikuhpo ehpikoxi, Karirea ehpikoxi. Zepurõ pata moe pyra kynexine. Napatari pata moe pyra roropa kynexine. ¹⁴Ritonõpo omihpyryae ro morotona toytose Jezu, ynara tymerose exiryke Izaja a Ritonõpo omiryne,

¹⁵“Zepurõpõkomo, Napataripõkõ roropa,
tuna konõto ehpikõme matose, Joatão mõpoe.

Karirea apatarykõ esety.

Juteutõkara esary oesarykõme roropa mana.

¹⁶Ritonõpo waro pyra exiketõme matose.

Yrome Ritonõpo nymenekahpyry ezuru sã exiko oya xine mana.

Orihketõme matose tyrypyhpyke oexirykõke.

Yrome Ritonõpo nymenekahpyry oya xine ytõko mana.

Otuarõtanohtorõko mana,”

me tymerose pake Izaja a.

¹⁷Morarameme imehnõ tamorepaitose Jezu a Ritonõpo poko. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oorypyrykõ irumekatoko. Ritonõpo enetupuhtoko oesẽkõme nymyry, tykase.

Imehnõ eahmatopõpyry Jezu a tymaro toto ytotohme
(*Mak 1.16-20; Ruk 5.1-11*)

¹⁸Morarameme Jezu toytose Karirea ehpikuroko, ikuhpo ehpikuroko. Moroto kana anõnanõ tonese eya, asakoro. Ximão Peturu kynexine takorõ maro Átare maro. Kana anõnõko toh kynexine tarãpa ke. ¹⁹Morarameme ynara tykase Jezu eya xine,

—Ymaro ehmaropa. Tyoro ãmorepatorõko ase, imehnõ amorepatohme oya xine, jomipona toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

²⁰Axã tarãpa turumekase eya xine Jezu maro toytotohkõme.

(Mat 4.19)

²¹Mame toesyryhmase Jezu ahtao, imehnō tonese ropa eya, Tiaku tomo, João maro. Zepeteu poenō tō kynexine. Tykänarykō ao toh kynexine, tohpika ao. Tumykō maro toh kynexine Zepeteu maro. Tarāpa poko erohnōko toh kynexine. Tykohmase tahtao xine ²²axī tykänarykō tynomose tumykō maro, Jezu maro toytotohkōme.

Imehnō amorepatopōpyry Jezu a, kurākōkara kurākatopōpyry roropa eya
(Ruk 6.17-19)

²³Morarame Karirea poro toytoryme Jezu a imehnō tamorepase eya. Toto atamorepatoh tao tamorepase toto eya Ritonōpo omiry kurā poko, toto esēme Ritonōpo exiry poko, enara. Mame tuhke kurākōkara tukurākase ropa eya. ²⁴Mame Jezu tokātose eya xine. Xiriapōkō Jezu poko tutuarōtase roropa. Morarame eya xine kurākōkara tuhke tonehse Jezu a ikurākatohme. Jorokohpākō roropa tonehse toto a epuepukaketomo te, ytoytopyra exiketō roropa tonehse eya xine. Morarame emero tukurākase ropa Jezu a toto. ²⁵Morarame imeimehnōpōkomo a Jezu tokahmase, imoihmākomo a. Karireapōkomo a tokahmase te, Omame osetoro patapōkomo a te, Jerusarēpōkomo a te, Juteapōkomo a te, Joatão mōpoēkomo a roropa Jezu tokahmase, enara.

Jezu nurutatopōpyry ypy po
(Ruk 6.20-23)

5 ¹Morarame imoihmākō eneryke tyya Jezu tōnuhse ypy pona. Mame typorohse ynororo ahtao ipoetory tō toytose eya. ²Mame tamorepase toto eya. Ynara tykase eya xine,
³—Tākye exīko mā ynara kananomo,

- “Jamoreme kure ehtoh riry waro pyra ase repe. Yrome Ritonõpo omipona jexiry se ase,” kananõ mã tãkye exiko Ritonõpo poetoryme toexirykõke. Amarokõ roropa morara karyhtao oya xine, tãkye exiko matose Ritonõpo poetoryme oexirykõke roropa.
- 4—Oxitarykohtao oorypyrykõ poko oorypyrykõ rumekary se oexirykõke, tãkye exiko ropa matose. Ritonõpo poe xitara exiko ropa matose.
- 5—Oyamene se pyra awahtao xine tãkye exiko ropa matose. Ritonõpo nekarory esẽme exiko matose.
- 6—Ritonõpo omipona se awahtao xine yronymyryme tãkye exiko matose Ritonõpo poe. Zae ehtoh ekarõko roropa Ritonõpo mana oya xine.
- 7—Imehnõ pyno awahtao xine tãkye exiko matose, opyno xine roropa Ritonõpo exiryke.
- 8—Kure ehtoh se awahtao xine okurohtao xine tãkye exiko matose, Ritonõpo enẽko roropa matose.
- 9—Oxiehno exiketõ oxiehno pyra tyripose ropa oya xine ahtao tãkye exiko matose. “Ypoenõme matose,” ãko Ritonõpo oya xine mana.
- 10—Ritonõpo omipona awahtao xine kokoro rokene, mame kure oexirykõ pokoino tyryhmase awahtao xine imehnomo a tãkye rokẽ ehtoko. Ohtomarykõ toanahtose oya xine ahtao Ritonõpo esary oesarykõme exiko mana.
- 11—Tãkye ehtoko opoihtorykohtao imehnomo a, ooryhmarykohtao roropa eya xine. Onetãparykohtao roropa imehnomo a tãkye ehtoko ypoetoryme oexirykõke. ¹²Atãkyematoko. Ynara exiryke, oepehpyrykõ kurã tukurãkase Ritonõpo a tynekaroryme oya xine kapu ao. Ooryhmarykõ sã pake urutõkõ tyryhmase imehnomo a.

Sautu ehtoh samo, saerehkane sã roropa

(Mak 9.50; Ruk 14.34-35)

- 13—Sautu kure tõsẽ sauhpatohme. Kure roropa mana tõsẽ onymotanohpopyra mana. Yrome sãme pyra toehse ahtao oty katohme kure? Arypyra, typahsẽme rokene, popyra toehse exiryke. Moro sã matose sero nonopõkõ emeporyme rokene sautu samo, zae awahtao xine. Yrome zae pyra toehse awahtao xine popỹ sautu sã matose, zae pyra oexirykõke. Typahsẽme rokẽ sã matose.

14—Imehnō amorepatoko ypoko, toto tuarōtatohme ypoko. Morara awahtao xine saerehkane sã matose sero nono po. Pata konōto kaetokō po tyrise ahtao jarao osenēko mana. Moro sã matose. Juaro awahtao xine zae oehtokō enēko imehnō mana. 15Onokyhxo hna kasana ke nãparina etapurūko saerehkara ehtohme? Arypyra, anapurupyra. Esaka rokē tyrīko mana saerehkatohme tytapyī tao. Morara ahtao kure osenuhmāko mā toto tapyitaōkomo. 16Moro saaro kure ehtoko imehnō neneryme jenetuputyryke oya xine. Mame kure oexirykō eneryke tyya xine Ritonōpo kapuaō enetupuhnōko toh mana. Ynororo rokē okurākahpōme enetupuhnōko mā toto.

Imehnō amorepary poko Moeze omihpyry poko

17—Ynara kara ehtoko okurohtao xine, “Jezu tooehse Moeze nymerohpyry rumekapose kyya xine,” kara ehtoko. “Ritonōpo poe urutōkō namorepatopōpyry omipona pyra ehtoko,” kara ase oya xine. Toto namorepatopōpyry rumekapory se pyra ase oya xine. Pake tōturuse toto Ritonōpo poe. Toto omihpyryae ro oepyase. Toto omihpyryae ro emero tyrīko ase, zae ehtoh Ritonōpo a waro oehtokōme, atatahmākara rokē oehtokōme Ritonōpo poko. 18Etatoko pahne, kapu nae ro ahtao, nono roropa nae ro ahtao enahpyra Ritonōpo nymeropohpyry Moeze tomo a. Inymeropohpyryae ro emero exīko mana nono enahtoh ponāmero, kapu enahtoh ponāmero roropa. 19Morara exiryke toiro pitiko aomipona pyra toehse awahtao xine, imehnō tamorepase oya xine ahtao roropa asã xine toto ehtohme, Ritonōpo poetory amorepaneme nymyry pyra matose. Morara awahtao xine ime pyra roropa matose Ritonōpo a. Mãpyra aomipona awahtao xine yronymyryme, imehnō amoreparyhtao roropa oya xine, aomipona toto ehtohme orēpyrahxo exīko matose Ritonōpo poe. Kure oritorỹko roropa Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine. 20—Etatoko pahne, parixeu tō Ritonōpo omiry omipona sã toh mã repe. Yrome aomipona nymyry pyra mã toto. Mokaro saaro Moeze omihpyry poko amorepatōkō mana. Yrome mokaro sã rokē awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka. Zae awahtao xine rokē omōnōko matose Ritonōpo esaka.

Imehnō zehno ehtoh poko

21—Ynara tykase Moeze atamurukomo a, “Imehnō onetapara ehtoko. Imepỹ totapase oya xine ahtao aarotorỹko toh mana terekatu a oetapapotohkōme roropa,” tykase Moeze Ritonōpo poe. 22Yrome ywy oya xine ynara āko ase, imehnō zehno awahtao xine okurohtao xine toto etapāko sã matose. Morara awahtao xine awānohtorỹko Ritonōpo mana. Imepyny a, “Popyra rokē mase,” karyhtao oya xine kure oekarorykomo terekatu a. Imepyny a, “Rowohpe mase,” karyhtao oya xine kure apotoimo htaka aaroporykomo. Morara exiryke omi rypyry poko pyra ehtoko ipunaka. 23Mame onekarorykō tonehse oya xine ahtao Ritonōpo maro oturutoh taka Ritonōpo a ekarotohme, onekaropyra ehtoko aporo imepỹ ozehno xine exiry waro awahtao xine. 24Oturutatoko aporo ozehnoto komo a. Zae pyra

oeh̄topõpyrykõ ekarotoko eya ozehno xine pyra aehtohme ropa. Moromeĩpo ytotoko ropa Ritonõpo maro oturutoh taka ropa onekarorykõ ekarotohme eya.

²⁵—Ax̄ike azahkuru toehse awahtao xine osenetupuhtoko. Ekorokapotoko roropa axiny Ritonõpo ěpataka ytopyra ro awahtao xine. Sero nono pó imep̄y aarorykõ se ahtao terekatu a mokyro maro kure oturutoko aaropyra xine ahtao ro terekatu a. Mame otarãme aaropyra xine ekurehnõko mana kure tõturuse imaro oexirykõke. Mãpyra popyra tõturuse awahtao xine imaro terekatu a arotor̄yko mana. Ohxirotor̄yko roropa mana. Morarame terekatu roropa oekarotor̄yko mana soutatu a, oẽmapotohkõme āpuruhpyry taka. ²⁶Moro taka tomõse awahtao xine, etatoko pahne, okynã matose moro ao, terekatu nepehmapory epehmãko matose emero porehme.

Imehnõ nohpo poko ehtoh poko

²⁷—Moeze omihpyry ynara āko, “Imehnõ nohpory poko pyra ehtoko. Imehnõ nio tō poko pyra ehtoko,” āko. Moro tymeropose Ritonõpo a pake. ²⁸Yrome ynara āko ase oya xine, nohpo eneryhtao oya xine, ipoko openetarykohtao, pake iirypyryme toehse matose imaro se toehse oexirykõke okurohtao xine. Popyra moro Ritonõpo a mana. ²⁹Tomeseke ehtoko õsenetupuhtohkõ poko zae rokẽ õsenetupuhtohkõme, zae rokẽ oeh̄tohkõme roropa, iirypyryme pyra oeh̄tohkõme. Oenurukõ pokoino iirypyryme awahtao xine, oenurukõ toutoko, ipahtohme. Kurehxo oya xine exiry oenurukõ oupory oorypyrykõ rumekatohme, amarokõ omõtõhme Ritonõpo esaka. Popyrahxo mã oya xine õmomyrykõ apotoimo htaka. ³⁰Mame oemarykõ pokoino iirypyryme awahtao xine, ihkohtoko. Ematoko. Kurehxo mã oya xine toiro oemarykõ tuhkohse ahtao, oorypyrykõ rumekatohme oya xine õmõtõhkõme Ritonõpo esaka. Popyrahxo mã õmomyrykõ apotoimo htaka.

Typyty rumekary poko inio a (*Mat 19.9; Mak 10.11-12; Ruk 16.18*)

³¹—Pakatokõ omihpyry waro roropa matose nohpo rumekary poko. Ynara tykase toto, “Opyxiãkõ rumekary se awahtao xine pape imerotoko, opyxiãkõ rumekary poko oya xine,” tykase toto pake. ³²Yrome ynara āko ase oya xine, opyxiãkõ rumekaryhtao oya xine imehnõ poko pyra ynororo ahtao mokyro r̄iko matose iirypyryme. Imep̄y pytyme toehse ynororo ahtao iirypyryme ex̄iko mana. Morararo imep̄y orutua imaro toehse ahtao, iirypyryme ex̄iko roropa ynororo opokoino xine.

Tõmipona ehtoh poko

³³—Ynara totase oya xine pakatokõ omihpyry, “Ritonõpo riryhtao oya xine oenenekõme imehnõ onenekunohpyra ehtoko,” kary totase oya xine. ³⁴Yrome ywy ynara āko ase oya xine, Ritonõpo onesehtopyra ehtoko oenenekõme. Kapu onykohmara ehtoko roropa oenenekõme Ritonõpo

esaryme exiryke. ³⁵Nono onyripyra ehtoko roropa oenenekõme Ritonõpo pupuru esaryme exiryke. Jerusarẽ onesehtopyra ehtoko roropa oenenekõme tuisa konõto esaryme exiryke. ³⁶Oupuhpyrykõ onyripyra ehtoko roropa oenenekõme oupuhpyrykõ tyorõmary waro pyra oexirykõke. Oüsetykõ karimutume ahtao xinukutume tyriry waro pyra matose. Xinukutume ahtao karimutume tyriry waro pyra roropa matose. ³⁷Naeroro, “ÿ,” kahtoko rokene. “Arypyra,” kahtoko roropa. Mäpyra morohne tymotyëkase oya xine ahtao ryhtäko matose. Ajoajohpe exiko matose joroko tamuru omi poe.

Emÿpopyra exiry poko

(Ruk 6.29-30)

³⁸—Ynara totase oya xine pakatokõ omihpyry, “Imepÿ tonukase oya xine ahtao oenukatorÿko roropa mã toto emetakãme. Morararo, imepÿ zery tytahkase oya xine ahtao ozerykõ roropa oüko toh mana,” me totase oya xine. ³⁹Yrome ynara äko ase oya xine, tyryryhmase awahtao xine, oryhmahpökõ onyryhmara ehtoko, onemetakãmara ehtoko. Oëpatapihmorykohtao osëpatapihmopotoko rokene osetatoro. ⁴⁰Mame imepÿ ometÿkõ apoiry se ahtao ometÿkõ kurã ekarotoko eya. ⁴¹Morarame soutatu ynara karyhtao oya xine, “Së ipuimako morotona kuakorehmako,” karyhtao oya xine, mokyro akorehmatoko itamurumehxo. ⁴²Mame imepyny a ynara karyhtao oya xine okyryrykõ poko, “Së se ase,” karyhtao oya xine ekarotoko eya. Mame imepyny a, “Së se ywy axitao rokene,” karyhtao oya xine, ekarotoko roropa eya.

Nupunato kuepekõkara enery poko kyya xine

(Ruk 6.27-28,32-36)

⁴³—Ynara kary roropa totase oya xine pakatokõ omihpyryme, “Oekyrykõ pyno ehtoko. Yrome oekyrykõ kara pyno hkopyra ehtoko,” katopõpyry totase oya xine. ⁴⁴Yrome ywy ynara äko ase oya xine, oekyrykõkara pyno roropa ehtoko. Ooryhmarykohtao eya xine oturutoko toto poko Ritonõpo a, ⁴⁵Omy kapuaõ poenõme oehtohkõme. Ynara exiryke, xixime tyriko Ritonõpo mana iirypyrymãkõ pona, kurãkõ pona roropa enara. Morararo konopo enehpõko Ritonõpo mana kurãkõ pona, iirypyrymãkõ pona roropa, enara. ⁴⁶Oekyrykõ pyno rokẽ awahtao xine oty kara Ritonõpo mana. Moro pokoino oepehmara xine Ritonõpo mana kurã ke. Iirypyrymãkõ morararo, tyekyrykõ pyno toh mana. Oepekõ kara pyno ehtoko roropa. ⁴⁷Mame oekyrykõ rokẽ omiroryhtao oya xine oepekõ maro, otãto kure Ritonõpo riko matou morara awahtao xine? Ritonõpo waro pyra exiketõ morararo, tyekyrykõ maro kure oturüko toh mana.

⁴⁸—Omykõ kapuaõ kure nymyry mana. Imehnõ pyno mana. Morara exiryke, ipoenõme oexirykõke, isã ehtoko, imehnõ pyno ehtoko, tykase Jezu typoetory tomo a.

Imehnõ akorehmary poko kyya xine

6¹—Ritonõpo eahmaryhtao oya xine imehnõ rãnao rokẽ pyra eahmatoko. Imehnõ neneryme rokẽ Ritonõpo eahmaryhtao oya xine otarãme, “Kure mase,” åko oenenanõkõ mã repe. Yrome tynekarory kurã onekaropyra Ritonõpo oya xine mana. “Pake topehmase sã matose ahno tomo a,” åko Ritonõpo oya xine mana.

²—Morara exiryke tymõkomokåkara akorehmaryhtao oya xine tokare pyra sã rokẽ akorehmatoko toto. Ajohpåkõ sã pyra ehtoko. Ajohpåkõ tymõkomokåkara akorehmåko tonesẽme rokẽ mã toto, oximõtoh tao roropa imehnõ zuromatohme tyya xine repe. “To! Kure mase,” kary etary se toexirykõke imehnomo a morara åko mã toto. Etatoko pahne, mokaro kure exiry topehmase pake. Onepehmazomopyra kurã ke Ritonõpo ekurehnõko mana. ³Imehnõ akorehmaryhtao oya xine tokare pyra akorehmatoko toto. ⁴Mame zuaro pyra imehnõ mana. Yrome Omykõ kapuaõ oenetyrõko mana. Imeipo kurã ke oepehmatorõko mana, tykase Jezu eya xine.

Ritonõpo maro kuotururukomo

(Ruk 11.2-4)

⁵—Mame Ritonõpo maro õtururukohtao ajohpåkõ sã pyra ehtoko. Xikihme owõnõko mokaro mana, oximõmåkõ rãnao, jarao roropa osema tao tõturutohkõme Ritonõpo maro repe. Etatoko pahne, mokaro pake topehmase sã mã toto. ⁶Mame Ritonõpo maro õtururukõ se awahtao xine ynara rokẽ ehtoko. Oesaka xine omõtoko, nyhtoh taka. Apurutoko roropa, õturutohkõme Omykõ kapuaõ maro. Ritonõpo onenepyra matose repe, yrome oenetyrõko ynororo mana. Mame kuråkõ ekarõko oya xine mana, kure oenetyrõke toiroro awahtao xine.

⁷—Morarame õtururukohtao Ritonõpo maro otomose oturupyra ehtoko. Ritonõpo waro pyra exiketõ sã pyra ehtoko. Mokaro ynara åko, “Otarãme otomose kuotururukohtao kuetatorõko Ritonõpo mana,” åko toh mã repe. ⁸Naeroro mokaro sã pyra ehtoko. Ritonõpo omykõme exiryke emero zuaro mana. Ise oehtohkõ waro roropa mana onekaropopyra ro awahtao xine. ⁹Imaro õtururukohtao, ynara kahtoko eya,

“Papa kapuaono, kure oriry se ynanase.

¹⁰ Emerõ oenetuputyry se ynanase.

Yna akorehmako sero nono po,
õmipona yna ehtohme ipunaka,
õmipona kapuaõkõ ehtoh samo.

¹¹ Seroae yna zoty ekaroko yna a.

¹² Yna rypyry roropa ikorokako Papa,
yna ryhmahpõkõ rypyry korokapory sã yna a.

¹³ Yna ewomako, iirypyryme yna onyripyra joroko tamuru ehtohme,”
kahtoko Ritonõpo a.

¹⁴—Ynara exiryke, popyra orirykohtao imehnomo a, yrome mokaro rypyry korokaporyhtao oya xine Ritonôpo a, oorypyrykõ roropa korokãko Ritonôpo mana. Popyra orihpõkõ zehno pyra awahtao xine ozehno xine pyra roropa Ritonôpo mana. ¹⁵Yrome imehnõ rypyry korokapory se pyra awahtao xine, oorypyrykõ onykorokara ekurehnõko Omykõ kapuaõ mana.

Amotyryae rokê kuotukurukomo Ritonôpo poko kuehtohkõme

¹⁶—Mame Ritonôpo maro õtururukohtao yronymyryme otuhpyra ehtoko aporo. Osekãtopyry roropa ehtoko otuhpyra oexirykõ poko. Ajohpe emynymaketõ sã pyra ehtoko. Otuhpyra mã toto Ritonôpo maro tõturutohkõme repe imehnõ neneryme rokene, otuhpyra toexirykõ waro imehnõ ehtohme. Etatoko pahne, pake topehmase sã mokaro, imehnomo a enetopõpyrykõ ke rokene. ¹⁷Yrome otuhpyra awahtao xine osêkurikatoko ro. Oüsetykõ ekurinatoko ro. ¹⁸Morara awahtao xine imehnõ oenetupuhpyra xine mana otuhpyra oexirykõ poko. Omykõ rokê zuaro mana. Onenepyra matose repe, yrome ynororo oenetyrõko mana. Morarame emero eneryke tyra kurãkõ ekarõko oya xine mana tãkye oehtohkõme.

Tymõkomokã sã kuehtohkõme kapu ao

(Ruk 12.33-34)

¹⁹—Ritonôpo nekarory kurã se ehtoko. Sero nono po tuhke tineru tõkehko anãnonohpyra ehtoko. Tãnonohse oya xine ahtao ryhtãko mana ahkyrixtãko. Nuko tõkehko roropa iiryhmãko mana. Omato roropa ematonanohnõko mana. ²⁰Kurehxo Ritonôpo a omõkomorykõ kurãkapory oya xine kapu aka. Moero mã omõkomorykõ mã ahkyrixtara. Moroto nuko onenahpyra mana. Omato roropa onematonanohpyra mana moero ahtao. ²¹Senohne poko omõkomorykõ poko rokê õsenetuputyrykohtao taro se rokê exiiko matose. Yrome kure Ritonôpo maro ehtoh poko õsenetuputyrykohtao myaro oytorykõ se exiiko matose.

Saereme sã ehtoh poko kukurohtao xine

(Ruk 11.34-36)

²²—Kuokokõ ezurume sã kuenurukõ mana. Kure oenurukõ ahtao, saereme osenuhmãko matose. Zae ehtoh poko õsenetuputyrykohtao saerehkane ao sã matose. ²³Yrome oenurukõ popyra toehse ahtao osenuhmara exiiko matose. Xinukutume sã oya xine exiiko mana. Moro saaro oorypyrykõ poko openetarykohtao xinukutume sã exiiko okurohtao xine mana. Kurãkõ enetupuhnõko matose popyra. Popÿ enetupuhnõko matose kure samo. Enara.

Tosêke kuehtohkõ poko, Ritonôpo ke rokene

(Ruk 16.13; 12.22-31)

²⁴—Asakoro tosêke exiry tupime mana. Ynara exiryke toirõ pyno awahtao xine imepÿ se hkopyra exiiko matose mokyro pokoino. Mokyro

maro oerokurukōke imepỹ maro oerokurukō se pyra roropa exīko matose. Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine tyorō onyripyra matose oesēkōme, Ritonōpo poetoryme oexirykōke.

²⁵—Morara exiryke ynara āko ase oya xine, torētyke pyra ehtoko arypyra oehtohkō poko, ōtykō se oehtohkō poko roropa ōkurukō se oehtohkō poko roropa, enara. Ometỹkō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Ritonōpo poe taro matose sero nono po. Ōtykō motye kuhse matose Ritonōpo a. Ometỹkō motye kuhse roropa ōkokō mana eya. ²⁶Etatoko pahne, torō tō ytoytkō rokene. Tỹkyryrykō anarykara toto. Tynapyrykō onēmara roropa mā toto ě aka ikurākatohme. Omykō kapuaō toto pyno mana. Yrome torō tō motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana. ²⁷Torētyke awahtao xine oorikyrykō poko, orihnōko ro matose. Oorikyrykō se pyra matose repe, yrome orihnōko ro matose. Naeroro oty katohme pyra mā torētyke exino.

²⁸—Kamisa poko torētyke pyra ehtoko roropa. Onahpoty ekuru enetoko. Erohpyra onahpoty ekuru mana kamisa riry poko, tupō riry poko, enara. ²⁹Yrome kure potu mā ekuru, Saromāo zuponỹpyry kurā motye kuhse kure ona ekuru mana. ³⁰Ritonōpo ona rihpō mokyro. Axī onahpoty ahtanohpōko mana, ahtanohpory se tahtao. Yrome axī orihnōko ropa mana onahpoty. Axī roropa enahnōko mana apoto ke tyahkase ahtao. Morararo oupōkō riry tupime pyra Ritonōpo a. Onahpoty pyno toexiry motye opyno xine toexiryke pitiko rokē tonetuputyryhtao oya xine. ³¹Morara exiryke torētyke pyra ehtoko. Ynara kara ehtoko, “Onokyhxo keh joh ekarōko nae?” kara ehtoko. “Onokyhxo keh johme nae?” kara roropa ehtoko. “Onokyhxo keh jokuru enehnōko roropa nahe?” kara ehtoko. “Oty ke roropa ymetỹ epekahnōko hano?” kara roropa ehtoko. Oserētykyro pyra ehtoko morohne poko. Tuenikaro rokē ehtoko. ³²Otytyko poko penetāko Ritonōpo waro pyra exiketō roropa mana. Yrome Ritonōpo awaro xine mana. Omise oexirykō waro mana. ³³Morara exiryke osemazuhme Ritonōpo poko openetatoko oesēkōme aehtohme, aomipona oehtohkōme roropa yronymyryme, morara se Ritonōpo exiryke. Mame senohne emero ekarōko oya xine mana. ³⁴Morara exiryke, torētyke pyra ehtoko. “Otarā exīko nae kokoro?” kara ehtoko. Ritonōpo opynanohtorỹko mana kokoro rokene. Naeroro oehtohkō onymotyēkara ehtoko. Torētyke pyra ehtoko. Enara.

Imehnō onekaropyra ehtoko popyra

(Ruk 6.37-38,41-42)

7 ¹—Imehnō onykerekeremara ehtoko okerekeremara xine roropa Ritonōpo ehtohme. ²Ynara exiryke imehnō pokōnopyryhtao oya xine, opokōnohtorỹko roropa Ritonōpo mana, imehnō pokōnopyry sā oya xine. Kure imehnō riryhtao oya xine, kure oritorỹko roropa Ritonōpo mana. Yrome popyra toto riryhtao oya xine, popyra oritorỹko roropa Ritonōpo mana. ³Otarāme imepỹ mā iirypyryme pitiko rokē repe. Wewe akumuru pitiko enuru ao exikety sā mana. Yrome oorypyrykō pitiko rokē pyra mana, wewe konōto onu ao exikety sā mana. Morara

awahtao xine imehnõ rypyry enêko rokê matose. Yrome oorypyrykõ onenepyra amarokomo. ⁴Imehnõ kerekeremaryhtao oya xine otarãme ynara ãko matose eya xine, “Wewe akumuru pitiko moro oenuru ao. Ouxi,” ãko matose repe. Yrome oenurukõ ao roropa wewe konõto exiry waro pyra matose. ⁵Onekunohto rokê matose. Osemazuhme aporo wewe konõto toutoko oenurukõ ae. Moromeïpo kure osenuhmãko matose. Imepÿ enuru ae wewe akumuru oũko ropa matose kure õsenuhmarykõke. Moro saaro osemazuhme oorypyrykõ irumekatoko. Moromeïpo kurehxo imehnõ akorehmãko matose, iirypyrykõ rumekapory poko. Enara.

⁶—Ritonõpo nekarohpyry kurã onekaropyra ehtoko etary se pyra exiketomo a. Kaikuxi sã rokê mã toto. Naeroro eya xine onekaropyra ehtoko ozehno xine toto exiryino, ooryhmarykõino roropa eya xine. Poinokoimo sã roropa mã toto. Kasuru kurã onekaropyra sytatose poinokoimo a. Tokarose eya xine ahtao onenahpyra mã toto itütümãko rokê mã toto ise pyra toexirykõke. Morararo Ritonõpo omiry ekaroryhtao ise pyra exiketomo a ahnikatohme rokê mã apoïko toto. Naeroro ise pyra exiketomo a otuhparo pyra ehtoko toiparo rokê ãkityrykõino.

Ekaropotoko, zupitoko, ikohmatoko

(Ruk 11.9-13)

⁷—Oturukehpyra ehtoko Ritonõpo a. Ekaropotoko eya. Mame onekaropohpyrykõ ekarõko mã oya xine. Axĩ pyra onekaropohpyrykõ ekaroryhtao penekhepyra ehtoko. Otyro zupine sã oturukehpyra ehtoko. Moromeïpo kurãkõ ekarõko Ritonõpo mã oya xine. Etapuruhmakapone sã ehtoko. Moromeïpo etapuruhmakãko mana. ⁸Ynara exiryke kurãkõ ekaroporyhtao Ritonõpo a ekarõko oya xine mana. Ise oehtohkõ zupiryhtao oya xine ekarõko oya xine mana. Ápuruhpyry etapuruhmakaporyhtao oya xine etapuruhmakãko roropa mana. ⁹Typoenõkamo, etatoko pahne. Opoenõkomo a, “Wyi se ase,” karyhtao oya xine topu onekaropyra matose eya xine. ¹⁰“Papa, omise ase,” karyhtao oya xine, okoi onekaropyra matose eya xine. ¹¹Iirypyryme matose repe, yrome kurãkõ ekarory waro matose opoenõkomo a. Kure kuhse mã Papa kapuaono. Naeroro otyro kurã ekarõko oya xine mana ekaroporyhtao eya.

¹²—Imehnomo a kure orirykõ se matose. Naeroro imehnõ roropa kure tyritoko kure orirykõ se oehtohkõ samo. Morara awahtao xine Moeze omihpyry omipona roropa matose. Ritonõpo poe urutõkõ omihpyry omipona roropa matose.

Omõtoh pitiko

(Ruk 13.24)

¹³—Asakoro osema sã kuosenetupuhthkõ mana. Ritonõpo omipona ehtoh osema pitiko ae ytotoh sã mana, tupimã ae ytotoh samo. Yrome moro ae rokê ytotoh. Ynara exiryke Ritonõpo osenetuputyry ae pyra awahtao xine tyoro ae ytoketõ sã matose, zumo ae ytoketõ samo. Moro ae ytoketõ mã etuarimaketõ esaka ytõko. Tuhke roropa moro ae ytoketõ mana. ¹⁴Yrome zumõkara ae ytoketõ orihpÿme exĩko mã toto. Tuhke hkopyra moro ae ytoketõ mana.

Epery zoko kure ehtoh waro sytatose epery eneryke kyaa xine
(Ruk 6.43-44)

15—Tomeseke ehtoko ajoajohpãkõ poko. Oenekunopyrykõ se mã toto Ritonõpo esaka omõpyra oehtohkõme.

“Urutõme ase Ritonõpo poe,” ãko toh mã repe. Yrome ajohpe rokẽ mã toto. Toto eneryke kaneru sã kure toto ekarõko matose repe. Yrome ikurohtao xine kaikuxi tamuru sã imehnõ ryhmary se mã toto. Imehnõ mõkomory apoiry se roropa mã toto. 16Ajohpe toto exiry waro exiko matose toto rypyry eneryke oya xine. Otyro sã mã toto. Omoxino zoko mamaome eperytara mana. Morararo ätaryka zoko mã parurume eperytara mana. Toperyme rokẽ eperytãko mana. 17Kure otyro zoko ahtao kure eperytãko mana. Mãpyra popyra zoko ahtao, popyra eperytãko roropa mana. 18Otyro zoko kure ahtao popỹ ke eperytara mana. Morararo otyro zoko popyra ahtao kurã ke eperytara mana. 19Mame otyro zoko popyra ahtao akohnõko mã toto popyra eperytaryke. Apoto htaka ipahnõko mã toto. 20Morohne saaro mã ajohpe exiketomo. Ajohpe toto exiry waro exiko matose toto rypyry eneryke oya xine.

“Awaro xine exipitopyra ase,” kary poko
(Ruk 13.25-27)

21—“Jesẽme mase Jezu,” kananõ mã ypoetryme exiko Papa kapuaõ omipona toto ahtao. Yrome, “Yna esẽme mase, yna esẽme mase,” kananõ mã ypoetryme pyra mã toto Papa kapuaõ omipona pyra toto ahtao. Ritonõpo esaka ytopyra aomipona pyra exiketõ mana. 22Mame sero nonopõkõ apiakato toehse ahtao tuhke ynara ãko ya mã toto, “Tamuxi Jezu, yna esẽme mase. Õmi poe Ritonõpo omiry ynanekaroase imehnomo a. Õmi poe roropa joroko tõ ynanutütanohpoase imehnõ ae. Kurãkõkara ynanukurãkase roropa õmi poe,” ãko toh mã repe ya. 23Mame ynara ãko ase eya xine, “Awaro xine pyra ase ipunaka. Ytoto taroino. Oorypyrykõ poko rokẽ matose,” ãko ase eya xine.

Tapyi rihpõkõ asakoro mana
(Ruk 6.47-49)

24—Morara exiryke jomiry etaryhtao oya xine, jomipona awahtao xine roropa, tuaro exiko matose. Imepỹ tuaro exikety sã matose. Tuaro exikety a tytapyĩ tamose tüporeMã po. 25Mame konopo toehse itamurume. Tuna tukumase. Mame tyryrykane konõto tooehse, jamihme tapyi pokona tooehse. Yrome tapyi onemara, kure tyrise exiryke tüporẽ po.

26—Yrome jomiry etananõ jomipona pyra toehse ahtao tuenikaro sã exiko toh mana. Imepỹ tuaro pyra exikety sã roropa exiko toh mana. Tytapyĩ tyrise eya isawã po repe. 27Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase roropa. Mame itapyĩ tomase tyryrykane a nakuaka. Tuna a tarose tapyi, tykase Jezu eya xine.

Orēpyra Jezu ehtopōpyry

²⁸Morarame tōturukhese Jezu ahtao tōsenuruhkase toto tamorepatopōpyrykō poko Jezu a. ²⁹Moeze omihpyry poko amorepatōkō sã pyra Jezu namorepatoh kynexine, tuaro toexiryke.

Ipū imotahpyry kurākatopōpyry ropa poko Jezu a (Mak 1.40-45; Ruk 5.12-16)

8 ¹Morarame Jezu tyhtose ropa ypy poe. Mame imoihmākō toytose imaro. ²Mame imepỹ toytose tupū motaryke eya. Tosekumuru po typorohse Jezu ĕpataka. Ynara tykase eya,
—Jukurākary se awahtao jukurākary waro mase, tykase eya.
³Mame tomary ke Jezu a tapose.
—Ỹ, okurākary se ropa ase. Kure exiko ropa, tykase eya. Mame axĩ mokyro pū totyhse ropa. ⁴Mame ynara tykase Jezu eya,
—Etako ke, topoh rokē ytoko aporo Ritonōpo maro oturukety a. Osekātopyra exiko aporo. Eya rokē osenepota. Moromeĩpo Moeze omihpyry omi poe onekarory pitiko ekarota eya jahkatohme, okurākatopōpyry ropa waro imehnō ehtohme, tykase Jezu eya.

Sajetu poetory kurākatopōpyry ropa Jezu a (Ruk 7.1-10)

⁵Morarame Jezu toytose Kapanāũ pona. Eporehkasasaka tahtao tōseporyse toto romano maro, sajētumā maro. Ynara tykase ynororo Jezu a,
—Kuakorehmako, ajohpāme samo. ⁶Ypoetory kure pyra ipunaka mana, ytapỹtaono. Ytoytopyra toehse ynororo. Tohrame rokē mana. Takarah āko mana itamurume, tykase ynororo Jezu a.

⁷—Ỹ, tykase Jezu. —Ytoko ase amaro atapyĩ taka ikurākase, tykase eya.

⁸Yrome ynara tykase ynororo Jezu a,
—Arypyra, kure mase. Popyra rokē ase. Typatakēme pyra roropa ase. Ytopyra exiko ytapỹ taka. Ōmiry ke rokē ypoetory kurākary waro mase. ⁹Ywy roropa tosēke ase, Kapitāo tomo. Typoetoke roropa ase, soutatu tomo. “Ytoko,” karyhtao ya soutatu tomo a, ytoko mā toto. Mame imepyny a, “Osehko,” karyhtao ya oehnōko mana. Ypoetory a roropa, “Senohne tyriko,” karyhtao ya, tyriphopyry riko mā toto. Moro saaro mase. Ōmiry ke kurākōkara kurākary ropa waro mase, tykase ynororo Jezu a.

¹⁰—To! tykase Jezu morara kary etaryke tyya. Mame ynara tykase Jezu imoihmākomo a,

—Etatoko pahne, mose juteukara. Yrome jenetupuhnōko nase yronomyryme. Ipanō onenepitopyra ywy taro juteu tō rānao. ¹¹Etatoko pahne, tuhkākō mā oehnōko xixi tūtatoh wino, xixi porohtoh wino roropa Ritonōpo esaka. Aparāo tō maro otuhnōko mā toto, Izake maro, Jako

maro, enara. ¹²Yrome tuhkākō toahmase roropa repe. Yrome omōpyra mǎ toto Ritonōpo esaka. Xinukutumao rokē exīko mǎ toto tōmase toexirykōke. Moro ao xitāko rokē mǎ toto. Atarypōko rokē mǎ toto. Kui kui āko mǎ toto tātaryporykōke. ¹³Mame ynara tykase Jezu sajētu a,

—Ytoko ropa atapyī taka. Tonetupuhse oya jexiryke opoetory nekurāka ropa.

Mame toytose ropa ynororo tytapyī taka. Mame typoetory tonese eya. Pake toekurākase ropa kynexine Jezu omi poe.

Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mak 1.29-34; Ruk 4.38-41)

¹⁴Morarame Jezu toytose ropa Peturu tapyī taka. Moroto Peturu merenoty tonese Jezu a kure pyra. Oxirohnōko kynexine, tohrame.

¹⁵Mame tomary ke mokyro tapose Jezu a. Axī kynoxirohkehne ynororo. Mame kynowōne ropa tonahsē rise, Jezu napyry rise.

¹⁶Morarame kokonie pukuro jorokohpākō tonehse tuhke imehnomo a, Jezu a. Mame tōmiry ke joroko tō tutūtanohpose ropa eya mokaro ae. Kurākōkara, tukurākase ropa eya porehme. ¹⁷Morohne tyrise Jezu a pake urutō omihpyryae ro, Izaja omihpyryae ro. Ynara tymerose Izaja a pake, “Tamoreme kure pyra kuehtohkō kurākāko mana. Tamoreme kukurākatoryko roropa mana,” tykase pake Izaja Ritonōpo nymenekahpyry poko. Morara katopōpyryae ro kurākōkara tukurākase ropa Jezu a.

Jezu maro toexiry se aehtyamo

(Ruk 9.57-62)

¹⁸Mame imoihmākō eneryke tyya, ynara tykase Jezu typoetory tomo a, —Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase. ¹⁹Mame Moeze omihpyry poko imehnō amorepane tooehse Jezu a oturuse. Ynara tykase ynororo, —Jytory se ase amaro emero rokē pata pona, atamoreparry se jexiryke. Orumekary se pyra roropa ase jūme, tykase ynororo.

²⁰Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Oetuarimary zuno pyra hma ymahro? Onokyro tō tosake mana. Torō tō roropa, tosake mana. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry tytapyike pyra mana, tosake pyra taro, tykase Jezu eya.

²¹Imepy Jezu maro atamorepakety kynexine. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ajohpāme sā ytoxi aporo papa tapyī taka. Tāhpōme toehse mǎ ynororo. Mame toorihse ynororo ahtao oehnōko ropa ase, tonēse ahtao roropa amaro jytotohme, tykase ynororo Jezu a.

²²Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Toipe orihnōko exino mana. Mame toorihse ahtao imehnō zonēnōko mana epēpyry tomo. Yrome omoro rokē eropa ymaro, tykase Jezu eya.

Tyryrykane mynyhpakatopöpyry poko Jezu a
(*Mak 4.35-41; Ruk 8.22-25*)

²³Morarame Jezu kynotyryne kanawaka. Mame ipoetory tō roropa tōtyrise imaro. ²⁴Mame okynā pyra tyryrykane konōto toehse itamurume, ikuhpo akuotyryhtao eya xine. Mame poh tykase roropa itamurume kanawa pona. Jezu kanawao kynexine, nyhnōko. ²⁵Mame Jezu a axī ipoetory tō toytose. Mame tōpakase Jezu eya xine.

—Jezu, yna ipynohko. Nerŷko sytatose, tykase toto.

²⁶—Oty katoḥ oserehnōko matou? tykase Jezu eya xine. —
Jenetupuhpyra ro hmatou? tykase eya xine Jezu. Mame towōse ynororo. Ynara tykase tyryrykane a, pohkane a roropa,

—Omynyhpāko. Tyryry kara exiko, tykase. Mame axī tyryry kara toehse. Poh kara roropa toehse. Mynytyme konōto rokē toehse.

²⁷Mame imarōkō tōsenuruhkase,

—To! tykase toto. —Imehxo mose nase. Tyryrykane aomipona nymynyhpāno. Pohkane roropa nymynyhpāno aomi poe tykase toto.

Jorokohpākō kurākatopöpyry poko Jezu a
(*Mak 5.1-20; Ruk 8.26-39*)

²⁸Morarame tuna ehpikoxi Jezu toeporehkase, ikuhpo ehpikoxi. Moroto Katarapōkō esary kynexine. Mame okepy esary poe asakoro jorokohpākō toytose Jezu a. Zehnoto kō kynexine. Mokaro eneryke tyya xine, imehnō tōserehse. Ytopyra toehse toto moro esemary ae. ²⁹Mame kui tykase toto jorokohpākomo Jezu eneryke tyya xine.

—Oty kase moehno Ritonōpo mūkuru? Yna htomase moehno?
Atapiakatoḥpo pyra ro nase, tykase toto Jezu a.

³⁰Mame moe pyra poinokoimo tō kynexine. Tuhke toḥ kynexine otuhnōko. ³¹Ynara tykase joroko tō Jezu a,

—Yna aroporyhtao oya, poinokoimo aka yna aropoko, tykase toto Jezu a.

³²Mame,

—Ytotoko, tykase Jezu eya xine. Morara exiryke toytose toto ahno ae poinokoimo aka. Mame poinokoimo tō tururume toytose ypy poe ikuhpo kuaka. Moro kuaka tyneryse toto.

³³Mame poinokoimo erasēpyā toytose pata pona tururume. Moroto tōturuse toto imehnō netaryme. Tynenehpyrykō tokarose imoihmākomo a. Ahno ae joroko tō tūtataopöpyry poko turuse toto. ³⁴Morara exiryke patapōkō tuhke toytose Jezu enese. Mame Jezu tonese tyya xine ahta,

—Ytoko ropa taroino yna esae ajohpāme samo, tykase toto eya.

Pakaihkapÿ kurâkatopöpyry Jezu a

(Mak 2.1-12; Ruk 5.17-26)

9 ¹Mame Jezu kynotyryne ropa kanawaka. Mame ikuhpo akuohne ropa. Tosaka toytose ropa, pata pona. ²Mame pakaihkapÿ tonehse imehnomo a etueh tapoe. Jezu jamitunuru waro toexiryköke, Ritonöpo mükurume Jezu tonetupuhse tyya xine exiryke kurâkara tarose eya xine. Mame toto a tonetuputyry eneryke tyya, ynara tykase Jezu ytoytopyny a,
—Enaromyra exiko aimo. Oorypyry korokâko ropa ase, tykase Jezu eya.

³Mame morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Moeze nymerohpyry poko amorepatökomo,

—Mose zae pyra mana, Ritonöpo poenohnöko rokë mana, tykase toto Jezu poko.

⁴Yrome mokaro a typoihtory waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo,

—Juaro pyra oexiryköke ykerekereämäko matose okurohtao xine. ⁵Ynara kary mã tupime pyra Ritonöpo a, yrome oya xine tupime mana, “Aimo, oorypyry korokâko ase,” kary tupime oya xine mana, ynara kary roropa, “Owöko ropa ytoytoke,” kary. Morara kary tupime oya xine mana ahnome rokë oexiryköke.

⁶Yrome ya asakororo tupime pyra mana Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke.

Iiryrymâkö rypyry korokary waro ase. Naeroro yjamitunuru enepöko ase oya xine. Mose kurâkâko ropa ase oneneryköme iiryryry korokary waro jexiry waro oehtohköme, tykase Jezu eya xine. Mame ynara tykase ynororo ytoytopyny a,

—Owöko ropa. Awäty anÿko. Ytoke ropa atapyi taka, tykase Jezu ytoytopynÿpo a.

⁷Mame mokyro towöse ropa axiny. Toytose ropa ynororo tytapyi taka kure toehse ropa toexiryke. ⁸Mame moro eneryke tyya xine töserehse toto.

—To! kure mase Ritonöpo, ajamitunuru tokarose oya exiryke ahno a, tykase toto. —Morara exiryke kurâkara tukurâkase ropa eya, tykase toto Jezu poko.

Rewi eahmatopöpyry Jezu a tymaro aytotohme

(Mak 2.13-17; Ruk 5.27-32)

⁹Morotoino Jezu toytose ropa. Mame toytose tahtao Mateu tonese eya. Kohrame ynororo kowenu tineru apoitoh tao. Erohkety kynexine kowenu poetoryme. Tineru apoine kynexine imehnö wino, ekarotohme kowenu a, kowenu tinerüme.

—Ymaro eropa, tykase Jezu eya.

Mame axi towöse Mateu. Jezu maro toytose. ¹⁰Mame toytose Jezu Mateu tapyi taka otuhse. Moroto tuhke Mateu epe tö kynexine, kowenu tinerü apoinanomo. Tuhke iiryrymâkö roropa toytose Jezu a. Moroto ynororo kynexine otuhnöko typoetory tö maro meza po. ¹¹Mame iiryrymâkö maro Jezu eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tö Jezu poetory tomo a,

(Mat 9.9)

—Oty katoĥ oesēkō otuhnōko nah iirypyrymākō mahro, kowenu tinerū poko erohketō mahro? tykase toto, tōturupose Jezu poetory tomo a.

¹²Mame toto omiry totase tyya ahtao toto ezuhne Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Kure awahtao xine opi warō se pyra matose. Yrome kure pyra awahtao xine ise matose. ¹³Ritonōpo omiry poko otuarōtatoko. Ynara āko Ritonōpo omiry, “Onekarorykō ya kure repe, kaneru tōkehko. Yrome imehnō pyno oexirykō se nymyry ase,” āko Ritonōpo omiry. Moro enetuputyryhtao oya xine, joehtopōpyry poko enetupuhnōko roropa matose. Kapu ae tyhtose ywy. Kure exiketō poko hkopyra ase. Yrome iirypyryme exiketō pyno ehse oepyase, Ritonōpo poetoryme toto ehtohme, tykase Jezu parixeu tomo a.

Amotyryae rokē otuhtoh poko

(Mak 2.18-22; Ruk 5.33-39)

¹⁴Mame João poetory toytose Jezu a oturupose. João kynexine ahno ĕpurihkane. Mame ynara tykase ipoetory tō Jezu a,
—Oty katoĥ ipoetory tō otuhnōko kokoro rokē nae? Yna reh amotyryae rokē otuhnōko ynanase Ritonōpo maro yna otururuke. Morararo parixeu tō amotyryae rokē otuhnōko mǎ toto kokoro rokē pyra, tykase João poetory tomo.

¹⁵Ynara tykase Jezu eya xine,

—Amotyryae rokē otuhnōko matose oemynymarykōke. Yrome ypoetory tō ymaro toexirykōke emynymara mǎ toto, tǎkye rokē toexirykōke. Toorihse jahtao rokē emynymǎko ypoetory tō mana. Amotyryae rokē roropa mǎ otuhnōko toto toemynymarykōke, toorihse jexiryke, tykase Jezu eya xine.

¹⁶—Upo pakato toexihkase ahtao kamisa kasenato ke pyra ipanō ke rokē ixixinōko ropa sytatose. Kamisa kasenato ke typitahmase ahtao exihkǎko ropa mana itamurumehxo. (Moro saaro atamurukō omihpyry maro jomiry toximase oya xine ahtao popyra mana. Atae pyra mǎ jomiry atamurukō omihpyry maro.)

¹⁷Morararo eukuru ĕme okyno pihpyry tyrise ahtao. Mame eukuru tyrisenǎ onyripyra sytatose pakato ĕtypyry aka. Pakato ĕtypyry aka tyrise eukuru kasenato ahtao ehmōko mana pakato ĕtypyryme exiryke. Mame eukuru ekuǎnōko mana atahnikǎko. Eukuru ĕ roropa atahnikǎko. Mǎpyra eukuru ĕ tyrisenǎ aka eukuru tyrisenǎ tyrise ahtao atahnikara mana asakororo eukuru, eny, enara. (Moro saaro ynekarohpyry ĕme matose tyrisenǎ sǎ toehse oexirykōke,) tykase Jezu eya xine.

Jairu ytotoĥopyry Jezu a; Jezu zupō apotoĥopyry noĥpo a

(Mak 5.21-43; Ruk 8.40-56)

¹⁸Morara karyhtao ro orutua toytose eya juteu tō tamuxiry. Typorohse ynororo Jezu ĕpataka tosekumuru po. Ynara tykase eya,

—Jĕxiry reh norihno seromaroro. Morara exiryke eropa ymaro ikurǎkatohme ropa oya, ĕsemǎkapotohme ropa, tykase Jezu a ynororo.

¹⁹Morarame Jezu toytose imaro. Ipoetory tō roropa toytose.

²⁰Moroto imoihmǎkō maro imepỹ noĥpo kynexine kurǎkara. 12me jeimamyry taropose eya kure pyra toexiry poko, munume rokē ynororo. Mame kýtone ynororo Jezu mykapo. Zupō ehpiy rokē tytemuhmase eya.

²¹Ynara tykase ynororo tukurohtao, “Zupō rokē tytemuhmase ya ahtao ekurǎkǎko ropa ase,” tykase ynororo tukurohtao kurǎkara.

²²Mame zupō tytemuhmase eya rahkene. Mame Jezu kynosenuhmane tỹkakoxi, tupō tytemuhmase exiryke. Ynara tykase ynororo,

—Enaromyra exiko kuku. Tonetupuhse oya jexiryke tukurǎkase ropa mase, tykase Jezu eya. Axĩ toekurǎkase ropa ynororo. Kure toehse ropa.

²³Morarame Jezu toytose juteu tō tamuxiry tapyĩ taka. Moroto tuhke ahno tonese eya, rue etonanomo te, xitaketō roropa tonese eya, enara.

²⁴Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Otūtatoko taroino emero porehme. Mose orihpyra mana, nyhnōko rokene, tykase Jezu eya xine.

Yrome typoihtopitose eya xine. ²⁵Mame tutūtase ropa toto emero porehme. Mame toto esahpokoxi Jezu kynomōne aorikyhpory anỹse ropa emary poko. Mame tōsemāse ropa rahkene. ²⁶Morarame mokyro ěsemākapotopōpyry ropa tokātose eya xine.

Tonurākara kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

²⁷Morotoino Jezu kýtone ropa. Aytoryhtao tokahmase tonurākara a. Asakoro kynexine tonurākara. Mokaro a Jezu tokahmase. Ynara tykase toto,

—Tawĩ parỹpyry mase. Yna pyno exiko Tawĩ parỹpyry, tykase toto opore.

²⁸Mame tapyi taka Jezu tomōse ahtao, mokaro toytose eya, tonurākara. Ynara tykase Jezu eya xine,

—Okurākary ropa waro hmatohu ya? Jenetupuhnōko matohu? tykase Jezu eya xine.

—Ỹ, zuaro ynanase, ynakurākary waro mase. Enetupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

²⁹Morarame toto enuru apone Jezu tomary ke. Ynara kynako eya xine,

—Jenetuputyryke oya xine, okurākatorỹko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

³⁰Mame toto enuru tukurākase ropa eya. Kure tōsenuhmase ropa toto. Mame turuse toto Jezu a. Ynara tykase,

—Etatoko pahne, imehnō onurupyra ehtoko okurākatopōpyrykō ropa poko, tykase Jezu eya xine.

³¹Yrome aomipona pyra toh kynexine. Toytose tahtao xine Jezu tokātose eya xine emero pata punero.

Tomirēkara kurākatopōpyry poko

³²Morarame toytose ropa toto ahtao, jorokohpā tonehse imehnomō a.

Tomirēkara kynexine jorokohpano. ³³Mame joroko tutūtanohpose ahtao Jezu a, sekere tykase ropa ynororo. Mame tōsenuruhkase toto, jorokohpā tukurākase ropa exiryke eya.

—To! serara onenepitopyra sytatose Izyraeu tō esao, tykase toto.

³⁴Yrome ynara tykase parixeu tō ipoko,

—Joroko tamuru poe rokē jamihme mana. Joroko tamuru poe rokē joroko tō tūtanohpōko ropa mana ahno ae, tykase toto Jezu poko, ajohpe rokene.

Nupunato imoihmākō enetopōpyry poko Jezu a

³⁵Morarame pata tō poro toytose Jezu. Morotōkō tamorepase eya. Toto atamorepatoh tao tamorepase toto eya Ritonōpo omiry kurā poko, toto

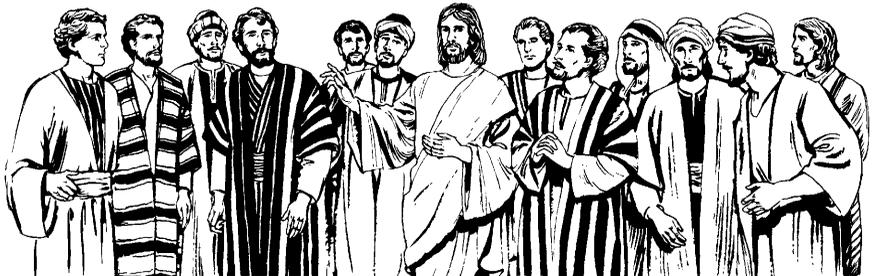
esême Ritonôpo exiry poko, enara. Mame emero tukurākase ropa toh eya. ³⁶Mame imoihmākō eneryke tyya toto pyno toehse ynororo yronomyryme, torētyke toto exiryke. Turumekase sã roropa toexirykōke, kaneru tō samo, tosekākara samo. ³⁷Morara exiryke ynara tykase Jezu typoetory tomo a, —Tupito konōto sero ahtao arexi toehkehse sã mana. Erohketō se rokē esē mana epery anýtohme. Ritonôpo tupime sã moxiã enēko ase. Toehkehse sã mã toto. Morara exiryke erohketō se nase, toto amorepatohme tōmiry poko, typoetoryme toto ehtohme. ³⁸Naeroro oturutoko tupito esemy a, Ritonôpo a, tōmiry poko imehnō amorepananō enehpotohme, tarōkō amorepatohme, ipoetoryme toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Jezu nymenekatyã imehnō amorepananōme, 12mākomo
(Mak 3.13-19; Ruk 6.12-16)

10 ¹Mame 12mākō kohmane Jezu tyya. —Yjमितunuru ekarōko ase oya xine, joroko tō tūtanohpotohme ahno ae, kurākōkara kurākatohme roropa, tykase ynororo eya xine. ²Mokaro 12mākō ynara kynexine, Ximão te, zakorony Ātare roropa. Ximão esety akorō Peturu kynexine. Tiaku roropa kynexine zakorō roropa João. Zepeteu mūkuru Tiaku tō kynexine, João maro. ³Firipe roropa kynexine Patoromeu te, Tome te, Mateu roropa. Kowenu tinerū apoiry poko aerokuhpyry Mateu kynexine. Imepý Tiaku roropa Aupeu mūkuru kynexine te, Tateu te, ⁴tyoro Ximão roropa romano kowenu myakāmary poko aerokuhpyry kynexine te, Juta Ixikariote roropa. Juta mokyro Jezu ewokahpono. Enara kynexine toto.

Typoetory tō aropotopōpyry poko Jezu a, 12mākomo
(Mak 6.7-13; Ruk 9.1-6)

⁵Mokaro taropose Jezu a, imeimehnō pata poro, morotōkō amorepatohme eya xine Ritonôpo omiry poko. Ynara tykase ynororo eya xine, —Ytopyra ehtoko, juteutōkara esaka. Samariapōkō esaka ytopyra ehtoko roropa. ⁶Izryaeu tomo a rokē ytotoko. Tytahse sã mokaro mana kaneru tō samo, tosekō onenetupuhpyra toexirykōke. Inymeropohpyry omipona pyra roropa mã toto.

(Mat 10.4)

⁷Morara exiryke Ritonõpo omiry poko amorepatatoko toto. Ynara kaxitatoko eya xine, “Oesëkõ moe pyra mana. Enetupuhtoko oesëkõme nymyry,” kaxitatoko eya xine. ⁸Kurākōkara mukurākapotatose roropa. Aorihtyã mēsemākapotatose roropa. Ipū imotatyã mukurākapotatose roropa. Joroko tō mutūtanohpotatose roropa jorokohpākō ae. Topehke pyra yjमितunuru tapoise oya xine. Morara exiryke imehnõ akorehmatatoko, topehke pyra roropa. ⁹Tineru anaropyra ehtoko, uuru, parata, tineru pisarara roropa anaropyra ehtoko. ¹⁰Pakara tōkehko anaropyra ehtoko roropa, oytorykohtao. Asakoro oupōkõ anaropyra ehtoko roropa. Toiro rokē arotoko oupōkomo, sapatu imepỹ anaropyra ehtoko roropa. Tymyxike pyra roropa ytotoko. Morara awahtao xine otuhse okohmarykohtao tyya xine otuhtoko imaro xine, oerohtamitukõme samo, tykase Jezu eya xine.

¹¹—Mame imepỹ pata pona toytose awahtao xine imepỹ eneryhtao oya xine, mokyro oepekõme tyritoko. Mame eya toahmase awahtao xine, imaro ytotoko itapyĩ taka. Mame moroto rokē ehtoko, oytotohkõ ropa ponãmero. ¹²Mame itapyĩ taka tomõse awahtao xine, “Oehno kene,” kahtoko. “Opyno xine Ritonõpo mana. Naeroro torētyke pyra ehtoko,” kahtoko eya xine, tapyitaōkomo a. ¹³Mame morotaōkõ kure oya xine ahtao moroto rokē toto maro mehtatose. Yrome ose pyra toto ahtao mytotatose ropa moro tae. ¹⁴Mame otarãme imepỹ tapyitaōkõ toitoine ose xine pyra exiko mana. Otarãme patapōkõ toitoine roropa tymarõme ose xine pyra toh mana õmirykõ etary se pyra toexirykõke. Morara ahtao mytotatose ropa moro tae. Mame asãtajãkõ mysasakatatose mokaro neneryme, tyrypyrykõ poko enetupuhtohme eya xine. ¹⁵Etatoko pahne, kurākõ apiakaryhtao mokaro wãnohnõko Ritonõpo mana. Sotomapōkõ wãnohnõko roropa mana. Komorapōkõ roropa wãnohnõko mana. Yrome mokaro kuhse wãnohnõko mana, tyrypyrykõ rumekary se pyra toto exihpyryme, tykase Jezu eya xine.

Ritonõpo poetory ryhmary poko

(Mak 13.9-13; Ruk 21.12-17)

¹⁶—Etatoko pahne kaneru tō esē sã ase. Kaneru tō sã matose. Aaropotoryko ase kaikuxi tō rãnaka samo seropōkõ esaka. Onokyro tuaro exiry sã tuaro ehtoko. Yrome utukuimo imehnõ zehno pyra exiry sã imehnõ zehno pyra ehtoko. ¹⁷Tuaro ehtoko. Ozehno xine exiketõ mã ãpoitorỹko mana. Mame aarotorỹko mã toto terekatu tomo a. Oximõtohtao opipohtoryko mã toto. ¹⁸Kowenatu a aarotorỹko mã toto, tuisa konõto a roropa, ypoetoryme oexirykõke. Mame Ritonõpo omiry kurã poko toto zurũko matose. Juteutõkara zurũko roropa matose. ¹⁹Mame aarorykohtao terekatu a ohxirotokõme, oserehpyra ehtoko. Torētyke pyra ehtoko ezukurukõ poko oya xine. “Otarã ãko hano jyhxiroryhtao? Otãto toto ezuhõko hano?” kara ehtoko. Toto maro awahtao xine, Ritonõpo ãkorehmatorỹko mana toto ezukuru poko. ²⁰Morarame õmirykõ ke toto onezuhpyra matose. Ritonõpo zuzenu nekarohpyry ke rokē toto ezuhõko matose.

²¹—Morarame orutua kõ takorõ tō ewokãko toh mana ekarotohme terekatu tomo a, aorihmapotohme. Turuikõ ekarõko roropa mã toto terekatu tomo

a, aorihmapotohme. Jūkō typoenō ewokāko roropa mā toto. Imehnō roropa tumyķō zehno exīko. Toto orihmapōko mā toto. ²²Mame emero porehme ozehno xine exīko mā toto ypoetoryme oexiryķōke. Yrome ooryhmatopōpyryķō eanahtoryhtao oya xine, jurumekara roropa awahtao xine oorikyryķō ponāmero, opynanohtoryķo ase. ²³Morara exiryke ooryhmarykohta toiro pata po imepỹ pona ytotoko. Etatoko pahne, emero Izyraeu patarypōkō anamorepara ro awahtao xine Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana, tykase Jezu eya xine.

²⁴—Atamorepaketō tuisame hkopyra mana. Yrome amorepanekō tuisamehxo mana. Morararo erohketō tuisame hkopyra mana. Yrome esēkō tuisame mana. ²⁵Morara exiryke āmorepanekō sā toehse awahtao xine tākye ehtoko, oesēkō sā toehse oexiryķōke. Yrome tapyi esē esehatoryhtao imehnomo a joroko esety ae morararo oesehtotorỹko toh mana jorokome. Popyra kuhse oesehtotorỹko toh mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Imehnō zuno pyra ehtoh poko

(Ruk 12.2-7)

²⁶Ynara tykase roropa Jezu typoetory tomo a,
—Imehnō zuno pyra ehtoko. Emero zonētyā enepōko ropa Ritonōpo mana. Emero putiputi katopōpyry roropa zumakāko roropa mana. ²⁷Ynekarohpyry roropa oya xine koko oxime rokē kuahtao xine, moro ekarōko ropa matose saereme toehse ropa ahtao imoihmākō netaryme. ²⁸Imehnō zuno pyra ehtoko. Kuokokō etapary waro toh mā repe, yrome kuzenukō etapary waro pyra mā toto. Ritonōpo zuno rokē ehtoko. Kuokokō etapary waro mā ynororo. Kuzenukō emary waro roropa mana apotoimo htaka, tykase Jezu typoetory tomo a. ²⁹—Torō pitiko epekatyryhtao oya xine typyne pyra oya xine mana. Yrome toiro pitiko torō orikyryhtao zuaro Ritonōpo mana. Torō pitiko orikyry se Ritonōpo ahtao rokē orihnōko mana. Yrome torō pitiko motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana. Morara exiryke oorikyryķō se pyra Ritonōpo ahtao orihpyra matose. ³⁰Awaro xine Ritonōpo mana ipunaka. Oūsetyķō tuhke exiry waro roropa mana. ³¹Morara exiryke oserehpyra ehtoko. Torō pitiko motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Ihximyra Jezu poetoryme tōsekarory poko

(Ruk 12.8-9)

³²Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
—“Jezu poetoryme ase,” karyhtao oya xine imehnō netaryme, morararo ase, “Mose ypoetoryme,” āko ase opoko xine Papa kapuaō netaryme. ³³Yrome ihxipỹke awahtao xine ypoko, “Jezu waro pyra ase,” karyhtao roropa oya xine imehnō netaryme, morararo ase, “Mose waro pyra ase,” āko ase opoko xine Ritonōpo kapuaō netaryme, tykase Jezu.

Seropõkõ apiakatohme sã Jezu oehtopõpyry

(Ruk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴—Ynara kara ehtoko, “Jezu tooehse osepeme kuehtohkõme porehme,” kara ehtoko ypoko. Moro pokona pyra oepyase. Yrome iirypyrymãkõ rypyry korokapose oepyase, iirypyrykõ rumekapose roropa toehse ywy. Yrome tyrypyrykõ rumekary se pyra exiketõ mã zehno exiko mã toto. Ypoetory zehno roropa exiko mã toto. ³⁵ÿ, tooehse ywy sero nono pona orutua kõ tumykõ maro oxiehno toto ehtohme te, nohpo tõ tysekõ maro oxiehno toto ehtohme, tymerenotykyõ maro roropa oxiehno toto ehtohme te, ³⁶orutua kõ roropa, tyekyry tõ maro oxiehno toto ehtohme roropa yronymyryme.

³⁷—Morarame ymotye omykõ se awahtao xine asa maro, ypoetoryme nymyry pyra matose. Morararo opoenõkõ se awahtao xine, oëxirykõ omükurukõ roropa, yrome yse hkopyra awahtao xine, ypoetoryme nymyry pyra matose, tykase Jezu. ³⁸—Morarame oorikyrykõino ymaro se pyra awahtao xine, ypoetoryme nymyry pyra matose. ³⁹Morararo oorikyrykõ kurüke jurumekaryhtao oya xine orihñõko rokẽ matose. Yrome oorikyrykõ zuno pyra awahtao xine, jomipona se rokẽ awahtao xine orihpõyme exiko matose jüme, tykase Jezu eya xine.

Kure zae exiketõ riko Ritonõpo mana

(Mak 9.41)

⁴⁰—Mame oeahmarykohtao imehnomo a tytapyikõ taka, jeahmãko sã toh mã roropa. Morarame jeahmaryhtao eya xine, kure jyryryhtao roropa eya xine, Ritonõpo kapuaõ eahmãko roropa mã toto, eya tonehpose jexiryke tarona. ⁴¹Morarame kure Ritonõpo omiry ekaronanõ riryhtao oya xine, Ritonõpo poetoryme toto exiryke kure oritorõkyõ roropa Ritonõpo mana, kure toto riryke oya xine. Zae exiketõ kure riryhtao oya xine, zae toto exiryke, kure oritorõkyõ roropa Ritonõpo mana.

⁴²—Etatoko pahne, kure ypoetory tõ riryhtao imehnomo a, toto ohparyhtao tuna kuenimã ke, tuisame pyra ypoetory ahtao ro, kure toto epehmãko Ritonõpo mana, ypoetory ohpatamitume, tykase Jezu typoetory tomo a.

João ahno ëpurihkane nenyohyã poko

(Ruk 7.18-35)

11 ¹Morarame morohne poko turukehse tahtao xine toytose toto 12mãkomo, tyotyrorõ pata tõ pona. Mame Jezu roropa toytose tyorõ pata tõ pona imehnõ amorepase Ritonõpo omiry poko.

²Mame João kynexine äpuruhpyry tao, ahno ëpurihkane. Moro tao tahtao Jezu ekary totase eya. Morarame tyoetory tõ aropone Jezu a, toto oturupotohme. ³Mame tooehse tahtao xine ynara tykase toto Jezu a,

—Onokyh koh mano? João oturutopõpyry mahno? “Okomino oehnõko mana ýkapy,” katopõpyry mahno? Ynorome pyra awahtao imepõ eraximãko ynanah? tykase toto tõturupose Jezu a.

⁴Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ytotoko ropa, João zurutatoko ynyrihpyry poko, onetahpyrykõ poko, onenehpyrykõ poko, enara. ⁵Ynara enẽko matose, tonurãkara kure osenuhmãko ropa mana. Ytoytopynõpo tõ kure ytoytõko ropa mana. Xikihxikihme ytoytõko mã toto. Ipõ imotatyã kure exiko ropa mana. Otato pyra aehtyã otato exiko ropa mana. Aorihtyã tõ eşemãnõko ropa mana. Te, kure Ritonõpo ehtoh waro pyra exiketõ tuarõtãko mã toto Ritonõpo omiry poko, enara. ⁶Morara exiryke tãkye kuhse matose exiko jenetupuhkehpyra awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

⁷Morarame João poetory tõ toytose ropa tosẽkomo a. Mame ynara tykase Jezu imoihmãkomo a João poko,

—João a toytose awahtao xine ahno esaka pyra, onoky enery se oexirykõke mytoatose? Poremãkety kananaru sã exikety eneseh mytoatohse? Arypyra, poremãpyra exikety monexiano. ⁸Upo kurã ao exikety enese mytoatohse? Arypyra, upo kurã ao exiketõ pata konõto rãnao osesariko. Tapyi kurãtao nyhnõko toto. ⁹Morara exiryke kahtoko ya. Onoky enese mytoatose? Urutõ Ritonõpo poe enese mytoatose? Etatoko pahne. Ritonõpo poe urutõ nymyry meneatose. Urutõ imehxo exikety meneatose. ¹⁰Ynara exiryke, João poko ynara tymerose pake Ritonõpo omiry me Tumũkuru a, “Mokyro jomiry arõko mana. Urutõme mana. Osemazuhme mokyro arõpõko ase imehnõ zurutohme oytory poko eya xine,” tykase ynororo Tumũkuru a. Morara tymerose pake Ritonõpo omiry me. ¹¹Etatoko pahne, João ahno epärihkane imehnõ motye mana. Imehnõ aenurutyã sero nono po mokaro motye João mana. Yrome Ritonõpo enetuputyryhtao oya xine oesẽkõme tuisame pyra awahtao xine ro João motye matose, João omihpyry motye Ritonõpo nekarohpyry oya xine exiryke. ¹²João oturutopõpyry poe tuhãkõ Ritonõpo poetory me se mã toto. Orẽpyra sã aomipona se mã toto. ¹³Pakatokõ urutõkõ Ritonõpo poe tõturuse tuisame Ritonõpo exiry poko imeipo. Morararo Moeze nymerohpyry roropa tõturuse tuisame Ritonõpo exiry poko imeipo. ¹⁴Ynara tykase roropa toto, “Eria oehnõko mana tarõkõ zuruse,” tykase toto. Toto omihpyry enetuputyry se awahtao xine. João oepyry poko oturũko toh kynexine. ¹⁵Otato awahtao xine etãko matose.

¹⁶—Onokã sã seropõkõ nae? Poetohti sã mã toto, osemiaketõ samo osepekahtoh tao. Osezuhnõko mã toto imehnõ poetohti maro. Ynara ãko mã toto, ¹⁷“Rue tõ ynanetono onetarykõme watohme repe. Yrome wara matose. Mame aorihtyã poko xitaketõ ixtary ynanukuhno roropa repe. Yrome xitara matose. Oty se hmatou?” ãko poetohti mana. Mokaro sã seropõkõ mana. ¹⁸Ynara exiryke, João tooehse oya xine. Amotyryae rokẽ tõtuhse ynororo. Uwa eukuru onẽpyra roropa kynexine. Mame ynara tykase imehnõ ipoko, “Mokyro jorokohpe mana,” tykase toto ipoko. ¹⁹Mame Kapu ae Ayhtohpyry tooehse roropa oya xine. Orẽpyra otuhnõko ynororo. Jehnahpyry ênõko roropa mana. Morarame ynara

ãko matose ipoko, “Enetoko ke. Tötukuru poko emotyëkãko mana. Jehnahpyry ënõko roropa mana itamurume. Kowenu tinerü poko erohketõ xihpyry epeme roropa mana. Iiryryymãkõ epeme roropa mana,” ãko matose ypoko. Yrome Ritonõpo poe João tyoro nexiase. Ritonõpo poe ro roropa tyoro ase. Tuarõ Ritonõpo exiry enetupuhnõko matose. Zae aexiry enetupuhnõko roropa matose, aomipona imehnõ exiry eneryke oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu onenetupuhpyra patatõpõkõ ehtopõpyry poko

(Ruk 10.13-15)

²⁰Morarame juteu tõ patarypõkõ tyhxiropitose Jezu a tyrypyrykõ rumekary se pyra toto exiryke. Tuhke Jezu jamitunuru tonese eya xine repe. Yrome tyrypyrykõ onurumekara tokurehse toto. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine,

²¹—Jetü myhë exiko mã oya xine taroino Korazipõkomo, oya xine roropa Petesaitapõkomo. Jetü mã oya xine exiko myhene. Awãnohtorÿko Ritonõpo mana. Yjमितunuru meneatose repe apatarykõ rãnao. Yrome jenetupuhpyra amarokomo. Oorypyrykõ onurumekara roropa matose. Onenehpyrykõ tonese ahtao Tiropõkomo a Xitõpõkomo a roropa, tyrypyrykõ turumekase eya xine exiry pake. Saku risë tyrise eya xine exiry tupõkõme. Oruno roropa tyrise eya xine exiry tokokõ pokona, tyrypyrykõ rumekary se toto exiry enetupuhpotohme imehnomo a. ²²Etatoko pahne, kurãkõ apiakatohpo awãnohtorÿko Ritonõpo mana. Tiropõkõ wãnohnõko roropa mana. Xitõpõkõ roropa wãnohnõko mana. Yrome mokaro wãnohpyry motye awãnohtorÿko Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine. ²³—Amarokõ roropa Kapanaupõkomo, imehxo se matosehxo, oepyparykõ se oexirykõke repe. Yrome apahtorÿko Ritonõpo mana apotoimo htaka. Ynara exiryke, yjमितunuru tonese oya xine repe. Yrome oorypyrykõ onurumekara matose. Jenetupuhpyra roropa matose oesëkõme. Morohne tonese ahtao Sotomapõkomo a zahpyra ro toh exiry, ipatarykõ zahpyra roropa exiry. Tyrypyrykõ onurumekara toto exiryke tyahse Sotomapõkomo ipatarykõ maro. ²⁴Etatoko pahne, kurãkõ apiakatohpo Sotomapõkõ wãnohnõko Ritonõpo mana. Yrome itamurumehxo awãnohtorÿko mana, tykase Jezu eya xine.

Osehtoko ya oserematohme

(Ruk 10.21-22)

²⁵Morarame ynara tykase Jezu Tummy a,
—Papa kapuaono, kapuaõkõ esëme mase. Sero nonopõkõ esëme roropa mase. Kure mase Papa tuaro pyra exiketõ amoreparyke oya õsenetupuhtoh poko. Opoe zuarohxo exiko toh mana. Tuarõ exiketõ motye exiko toh mana. Atamorepaketõ motye roropa tuaro exiko toh mana. Opoe roropa tuaro exiketõ zuaro pyra toehse ropa mana. ²⁶Ãmoreme morohne tyrise oya Papa, tyriry se oexiryke, tykase Jezu Tummy a.

²⁷Ynara tykase roropa Jezu eya xine,

—Emero Papa kynekarone ya. Ritonõpo mūkuru waro pyra matose repe. Papa rokē juaro mana. Papa waro pyra roropa matose. Ywy imūkurume jexiryke zuaro ase. Ynymenekatyāmo a roropa Papa enepōko ase zuaro toto ehtohme.

²⁸—Osehtoko ya totaehse awahtao xine, typenekehse roropa awahtao xine oorypyrykō poko. Omoxinety puimary sã oorypyrykō mana. Yrome ywy etaehpyra oritorỹko ase. Oeremapotorỹko roropa ase. ²⁹Ymaro ytoytotoko jekahmananōme sã ehtoko, ypoko aemyhtyã samo, omoxinety puimananō samo. Ymaro atamorepatoko zae ehtoh poko, kure jexiryke, imehnō pyno jexiryke roropa. Mame oseremãko matose okurohtao xine. ³⁰Oerohtanohporykō ya tupime pyra mana oya xine. Jomipona oexirykō zohzohme exikety puimary sã oya xine mana, tykase Jezu eya xine.

Oserematoh esēme Jezu ehtoh poko

(Mak 2.23-28; Ruk 6.1-5)

12 ¹Morara kaxīpo tyya Jezu kýtone typoetory tō maro, tupito rānakuroko. Oserematohae kýtone. Mame omise toexirykōke ipoetory tomo a arexi panō tytyhkase tynapyrykōme. Toipe juteu tō pake. “Ematonanohnōko mase,” kara toto imepỹ tupi po tonahsē apoiryhtao omise exikety a enahtohme. ²Morarama arexi panō tyhkary eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu a,

—Eneko ke, azahkuru opoetory tō mana. Moeze omihpyry omipona pyra toto arexi tyhkaryke eya xine oserematohae. Erohnōko toto, tykase toto Jezu a.

³Ynara tykase Jezu eya xine,

—Pape imerohtyry onenepitopyra ro hmatohu Tawi poko typoetory tō maro, omise toto ehtopōpyry poko? (Kytamurukōme Tawi kynexine. Tuisame roropa kynexine.) ⁴Mame Ritonõpo maro oturutoh taka tomōse ynororo typoetory tō maro. Wyi tonese eya xine. Imehnō nekarohpyry kynexine Ritonõpo zurume. Moro onenahpopyra kynexine Moeze omihpyryae ro. Arão pakō zurume rokē kynexine repe. Yrome moro tonahse Tawi tomo a. (Mame moro enahxīpo Tawi tomo a, “Popyra matose,” kara Ritonõpo kynexine eya xine.) ⁵Tyoro roropa onenepitopyra ro matohu Moeze omihpyry? Emero oserematohae tynekarory etapananō mã Moeze omihpyry omipona pyra exīko, Ritonõpo maro oturutoh tao toerokurukōke. Yrome toto onyxhiropyra Ritonõpo mana. ⁶Etatoko pahne, ime jehtoh Ritonõpo maro oturutoh motye kuhse mana. ⁷Otarãme Ritonõpo omiry waro pyra matose. Ynara tymerose, “Oekykō kaneru tō etaparyhtao oya xine onekarorykōme ya, kure mã repe. Yrome imehnō pyno awahtao xine moro kure kuhse ya mana,” me tymerose Ritonõpo omiry. Moro tonetupuhse oya xine ahtao yna onyxhiropyra oexirykō mana, azahkuru pyra yna exiryke. ⁸Kapu ae Ayhtohpyry oserematoh esēme mana. Ywy ase oserematoh esemy, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurākatopōpyry ropa poko

(Mak 3.1-6; Ruk 6.6-11)

⁹Morotoino Jezu toytose ropa juteu tō atamorepatoh taka. ¹⁰Moroto orutua kynexine, aosemahmirihmahpyry. Imehnō roropa moroto kynexine Jezu eraximāko, ihxirory se toexirykōke. Iirypyryme Jezu enery se toh kynexine repe. Morara exiryke ynara tykase toto,

—Otara āko Ritonōpo nymeropohpyry nah? Zae sytatou ynara ahtao, kurākōkara kurākary ropa ahtao kyya xine oserematohae? tykase toto Jezu a.

¹¹Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Kaneru esēme awahtao xine, mame oserematohae oekykō toepukase ahtao oramā aka, ytopyry hmatohu oekykō anÿse ropa oramā ae? kynako Jezu kynoturupone eya xine. ¹²Kaneru tō kure Ritonōpo a. Ipyno mana. Yrome kaneru motye kuhse opyno xine mana. Naeroro azahkuru matose imehnō akorehmary se pyra awahtao xine. Moeze omihpyry omipona sytatose imehnō akorehmaryhtao kyya xine oserematohae ro, tykase Jezu eya xine.

¹³Mame ynara tykase ynororo kurākara a,

—Oemary itopohmako, tykase.

Mame tomary tytopohmase kurākara a. Axī kure toehse ropa osetato ro. ¹⁴Mame parixeu tō toytose morotoino oximōme oturuse Jezu etapatohme tyya xine repe.

—Setapatone. Otāto etapāko sytatou? tykase toto.

Ritonōpo nymenekahpyry poko typoetoryme

¹⁵Mame moro poko Jezu tutuarōtase tahtao toytose morotoino imepÿ pona. Mame imoihmākō imaro toytose. Mame kurākōkara tukurākase ropa eya. Emero porehme tukurākase ropa eya toto. ¹⁶Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Jekātopyra ke ehtoko, tykase Jezu eya xine. ¹⁷Izaja omihpyryae ro morara tykase Jezu. Ynara tykase Izaja pake Ritonōpo omiryryme,

¹⁸“Mose ypoetoryme mana, āko Ritonōpo.

Tymenekase ya mana.

Ipyno ase roropa yronomyryme.

Yzamaro roropa mana.

Juzenu ekarōko ase eya

zae jomiry ehtoh poko sero nonopōkō amorepatohme emero porehme.

¹⁹Imehnō oneonezuhpyra mana.

Opore oturupyra roropa mana.

Osemataōkō netaryme opore oturupyra mana.

²⁰Pitiko zemime ahtao onezehkapopyra ynororo mana,

amoriry etahkasē anaorihmapopyra mana tomeseke.

Tyrypyrykōke iporemātyā pitiko zemime exikety sã mana.

Mokaro pynanohnōko mana.

Etuarimaketõ pynanohnõko roropa mana
pitiko rokẽ enetuputyryhtao ro eya xine.

Toto zehno pyra exiko mana.

Toto akorehmãko roropa mana itamurumehxo tonetupuhtohme toto a.

Orẽpyra exikehpyra ynororo mana.

Zae pyra ehtoh enahkapõko roropa mana.

²¹ Mame tosẽkõme mokyro enetupuhnõko seropõkõ mana emero porehme,”
tykase Izaja pake Ritonõpo omiryne.

Peuzepu poko

(Mak 3.20-30; Ruk 11.14-23)

²² Morarame orutua enehne toto Jezu a, tonurẽkara, tomirẽkara, enara. Jorokohpe roropa kynexine. Mame mokyro tukurãkase ropa Jezu a. Joroko roropa tutütanohpose eya, enara. Mame kynosenuhmane ropa rahkene. Sekere tykase roropa ynororo. ²³ Mame tõsenuruhkase imoihmãkomo.

—To! otarãme Tawi parõpyry nymyryme nase, tykase toto.

²⁴ Mame morara kary totase tyya xine ahtao ynara tykase parixeu tomo,
—Mokyro mã Peuzepu poe rokẽ jamihme mana. Naeroro joroko tõ tütanohpõko
ropa mana ahno ae, tykase toto ajõhpe. Peuzepu joroko tamuru esety akorony.

²⁵ Toto osenetupuhtoh waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara
kynako eya xine,

—Pata tamurupõkõ oxiehno ahtao atatapoiko toto. Mame okynã pyra
osenahkãko mã toto. Morararo pata pitiko ahtao. Moropõkõ atatapoiryhtao
osenahkãko mã toto. Tapyitaõkõ roropa tyekyry zehno ahtao osenahkãko mã toto.

²⁶ Morararo joroko tõ tãtapiakase ahtao, oxiehno roropa toto ahtao okynã pyra
osenahkãko mã toto. ²⁷ “Joroko tamuru poe joroko tõ tütanohpõko mokyro mana,”
ãko matose ypoko repe. Naeroro oturupoxi oya xine. Onoky poe roropa joroko tõ
tütanohpõko ropa opoetory tõ nahe? Joroko tamuru poe joroko tõ tütanohpõko
toh nae? Arypyra. Morararo joroko tamuru tyjamitunuru onekaropyra ya
mana. Opoetory tõ eneryke oya xine azahkuru oexirykõ enetupuhnõko matose.

²⁸ Joroko tamuru poe pyra ase. Ritonõpo zuzenu poe joroko tõ tütanohpõko ropa
ase. Moro eneryke oya xine tuaro exiko matose. Emero esẽme Ritonõpo exiry
waro exiko matose. Taronã roropa tooehse ynororo mana oya xine.

²⁹ —Etatoko pahne, mõkomo arory se omato ahtao imepõ tapyĩ tae tapyi
esẽ myhnõko aporo. Mame tymyhse esẽ ahtao, imõkomory arõko mana.

³⁰ —Ypyno pyra awahtao xine yzehno matose. Jakorehmara awahtao xine
imehnõ enepyry poko ya, toto aropõko rokẽ matose ywinoino. Jakorekehkãko
matose. ³¹ Morara exiryke ynara ãko ase oya xine, oorypyrykõ porehme
korokary waro ase. Iiryppyryme õmirykõ toehse ahtao moro korokary waro
roropa ase. Toiro rokẽ onykorokara ase. Ritonõpo zuzenu kerekeremaryhtao
oya xine moro oorypyrykõ onykorokara ase ekurehnõko. Onykorokara
Ritonõpo roropa ekurehnõko mana, Tuzenu tounohse oya xine exiryke.

³²Kapu ae Ayhtohpyry kerekeremaryhtao oya xine, moromeĩpo oorypyrykõ rumekary se ropa awahtao xine, moro korokãko ropa Ritonõpo mana. Yrome Ritonõpo zuzenu tounohse oya xine ahtao moro oorypyrykõ onykorokara Ritonõpo mana ekurehnõko. Seromaroro onykorokara mana. Imeĩpo onykorokara roropa mana jũme, tykase Jezu eya xine.

Otyro zoko epery

(Ruk 6.43-45)

³³—Otyro zoko kure ahtao kure eperytãko mana. Yrome ãtaryka htao rokẽ tarykase ahtao popyrahme sã eperytãko mana. Eperytara roropa mana. Morara exiryke epery eneryke otyro zoko kure exiry enetupuhnõko sytatose. Morohne saaro ahno, kure toto exiry eneryhtao tyya xine kure toto omiry etaryhtao roropa tyya xine kure toto exiry enetupuhnõko imehnõ mana. Mãpyra popyra toto exiry eneryhtao iirypyryme toto ehtoh enetupuhnõko imehnõ mana. ³⁴Okoĩ sã matose. Iirypyryme matose ipunaka. Morara exiryke õmirykõ iirypyryme roropa mana. Iirypyryme okurohtao xine oexirykõke, ajoajohpe õmirykõ mana. ³⁵Kure awahtao xine kure osenetupuhnõko matose okurohtao xine. Mame õmirykõ roropa kure exĩko. Mãpyra popyra awahtao xine popyra roropa osenetupuhnõko matose okurohtao xine. Õmirykõ popyra roropa exĩko mana enara.

³⁶—Etatoko pahne, kurãkõ apiakatohpo õmihpyrykõ xihpyry poko oturupõko oya xine Ritonõpo mana. Imehnõ kerekerematopõpyry poko roropa oya xine oturupõko mana. ³⁷Morarame õmihpyrykõ ekarõko ropa oya xine mana. Otarãme kure omihpyrykõ kynexine. Otarãme popyra kynexine. Kure õmihpyrykõ ahtao, “Kure matose,” ãko mana. Yrome popyra õmihpyrykõ ahtao awãnohtorõko Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tõ ehtopõpyry

(Mak 8.11-12; Ruk 11.29-32)

³⁸Morarame parixeu tõ toytose Jezu a, Moeze omihpyry poko amorepatõkõ maro. Ynara tykase toto,

—Jezu, ajamitunuru enery se ynanase, tykase toto Jezu a.

³⁹Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Popyra matose, Ritonõpo omipona pyra oexirykõke ipunaka, “Ajamitunuru enepoko yna a, oenetupuhthome yna a,” karyke oya xine. Yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro rokẽ enepõko ase oya xine. Jona ehtopõpyry panõ enepõko ase oya xine. (Ritonõpo poe urutõme Jona kynexine pake.)

⁴⁰Mame kanaimo a tonahse ynororo. Oseruao tõmehse ynororo zuakuru ao. Mokyro ehtopõpyry sã mã Kapu ae Ayhtohpyry. Oseruao ãmehnõko mana, aorihtyã esao. ⁴¹Etatoko pahne, kurãkõ apiakatohpo, Niniwepõkõ Ritonõpo ãpataka exĩko mã toto. Amarokõ roropa oximõme Ritonõpo ãpataka exĩko matose imaro xine. Mame Niniwepõkõ ohxirotorõko mã toto oorypyrykõ poko. Ynara exiryke, Jona omiry etaryke tyya xine tyrypyrykõ turumekase eya xine.

Ritonõpo omiry omipona se kynexine toto. Etatoko pahne, Jona motye ase taro amaro xine. Jomiry etâko matose repe. Yrome jomipona pyra matose, tykase Jezu eya xine. ⁴²—Kurâkõ apiakatohpo ikurenaëkõ tuisary ohxirotorÿko roropa mana, nohpo. Mya toytose ynororo Saromão omiry etase, tuarohxo Saromão exiryke tuisamehxo exiryke roropa. Yrome Saromão motye kuhse exikety nase amaro xine. Oty katoth jomipona pyra hmatou? tykase Jezu eya xine.

Joroko aepyry ropa tunurumekahpyry a ropa

(Ruk 11.24-26)

⁴³Ynara tykase ropa Jezu,

—Joroko otarãme tûtãko mã repe ahno ae. Mame xiaxiake ytõko ynororo. Imepÿ zupÿko mã ynororo tosaryme repe. Yrome onenepyra tahtao ⁴⁴ynara ãko mã otarãme tyya rokene, “Ytõko ropa ase jesahpyry aka ropa, unurumekahpyry aka ropa,” ãko. Mame tunurumekahpyry a ytõko ropa mana. Kure enëko ropa ikurohtao mana. Taõke pyra, tutumehse samo, saereme potu enëko ropa mana. ⁴⁵Naeroro omõpyra aporo, eramãko ropa mana imehnõ joroko pokona, tymarõme toto ehtohme moro tao. Popyrahxo exiketõ imaro oehnõko mana, 7me, osesarise mokyro ahno aka. Mame mokyro itamurumehxo jorokohpe exÿko mana. Osemazuhme toehtopõpyry motye popyra exÿko mana. Mokyro ehtoh sã exÿko popyra exiketõ mã seromaroro, tykase Jezu eya xine.

Jezu eny, zakorõ tõ maro

(Mak 3.31-35; Ruk 8.19-21)

⁴⁶Morarame toto zururuhtao ro, Jezu ã kynoehne zakorõ tõ maro. Jezu maro tõtururu se toh kynexine repe. Yrome omõpyra toh kynexine tapyi taka. Jarãnao rokẽ toh kynexine. ⁴⁷Morara exiryke ynara tykase imepÿ Jezu a,
—Etako ke, asa mokyro noehno, ãkorõ tõ maro. Tõtururu se mã toto amaro, tykase ynororo Jezu a.

⁴⁸Morarame ynara tykase Jezu,

—Onoky koh mokyro aja? Onokah koh mokaro jakorõ tomo? tykase Jezu eya.

⁴⁹Mame typoetory tõ enepone toto a,

—Moxiã enetoko. Moxiã ajame nase toehse, jakorõ tõme nase toehse.

⁵⁰Emero Papa kapuaõ omipona exiketõ mã jakorõme exÿko, woryxiryme exÿko roropa, ajame roropa exÿko, tykase Jezu eya xine.

Otyro puhturu arykane

(Mak 4.1-9; Ruk 8.4-8)

13 ¹Morarame kohmãpyra ahtao ro tapyi tae kÿtone ropa Jezu ikuhpo ehpikoxi. Moroto kÿporohne ikuhpo ehpio, imehnõ amorepatohme tyya. ²Morarame imoihmãkõ tooehse tyya ahtao kynotyryne kanawaka. Mame typorohse ynororo kanawaka. Mokaro

moroto tuna ehpio, imoihmākomo. ³Mame Ritonōpo enetupuhtohme tamorepase toto eya itamurume. Ynara tykase ynororo eya xine,
 —Tupito arykase toytose orutua. ⁴Mame otyro puhturu typahse eya ahtatohme repe. Mame ipuhturu toepukase osema tao. Mame tē pitiko tykase ahtao torō pitiko tyhtose ipuhturu enahse. ⁵Mame ipuhturu toepukase roropa topuxikiri htaka. Moro puhturu tahtase repe okynahkopyra, nonome hkopyra exiryke topuxikirihpe sã exiryke. ⁶Moraramexixi tōnuhse ahtao jetū toehse ahtao otyro pisarara tyahkase xixi a, tymise pyra ro exiryke, nono pyra exiryke. Topuxikiri htaka ipapyhpyry tonahse. Toorihse emero porehme. ⁷Moraramexixi ipuhturu typahse ropa ātaryka htaka. Moroto tahtase repe. Yrome ātaryka a toise. Mame toorihse roropa. ⁸Mame ipuhturu typahse ahtao, nono kurã pona toepukase roropa. Tahtase. Kure toperytase roropa tuhke, nono kure exiryke.
⁹—Naeroro etatoko. Otato awahtao xine Ritonōpo enetupuhnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Oty katoh osenetupuhpotoh ke rokē tamorepase toto

(Mak 4.10-12; Ruk 8.9-10)

¹⁰Moraramexixi ipoetory tō toytose Jezu a ekaropose,
 —Oty katoh mokaro amorepãko ma osenetupuhpỹ ke, tupimã ke?
 tykase toto, tōturupose.

¹¹Ynara tykase Jezu eya xine,
 —Oesēkōme Ritonōpo exiry poko āmorepatorỹko ase. Yrome mokaro tuaro pyra ro mana. ¹²Ynara exiryke zuarohxo exiketō amorepãkohxo Ritonōpo mana tuarohxo toto ehtohme. Yrome tuaro hkopyra exiketō tamorepatopōpyrykō poko wenikehnōko mana zuaro pyra toexirykōke. ¹³Mokaro oseosenuhmãko toh mã repe. Yrome onenetupuhpyra mã toto. Jomiry etãko toh mã repe. Yrome otuenikehkãko mã toto. Morara exiryke tupimãkō poko rokē toto amorepãko ase. ¹⁴Izaja omihpyryae ro mã mokaro toehse. Ynara tykase Izaja pake,
 “Etãko matose repe, yrome onetara matose.

Oseosenuhmãko roropa matose repe. Yrome onenepyra sã matose.

¹⁵Tūpore sã oupuhpyrykō exiryke onenetupuhpyra matose,
 apanarykō ipanapuruhpyry sã exiryke,
 oenurukō pimỹmã sã exiryke roropa.

Oenurukō pimỹmã sã onyripyra awahtao xine kure osenuhmakety
 sã mehtory.

Apanarykō ipanapuruhpyry sã pyra oexirykohtao kure jomiry metatory,
 oesēkōme wenetupuhpyry roropa.

Mame oesēkōme jenetuputyryhtao oya xine,
 tukurãkase mehtory ya, ãko Ritonōpo,”

tykase Izaja pake.

¹⁶—Naeroro tãkye matose, tykase Jezu typoetory tomo a, —kure òsenuhmarykōke oenurukō ke, kure otato oexirykōke roropa tykase

eya xine. ¹⁷—Etatoko pahne, urutõkõ onenehpyrykõ enery se toh kynexine repe, tuhke Ritonõpo omihpyry omipona aehtyã roropa. Yrome onenepyra tokurehse toto. Onetahpyrykõ etary se roropa toh kynexine repe. Yrome onetara tokurehse roropa toto.

Jezu namorepatopõpyry poko

(Mak 4.13-20; Ruk 8.11-15)

¹⁸—Etatoko pahne, ãmorepatorõko ase ynekarohpyry poko, otyro puhturu arykatopõpyry poko. ¹⁹Ritonõpo omiry etananõ nae. Toto esẽme Ritonõpo exiry poko etãko toh mã repe. Yrome onenetupuhpyra toto. Mame onenetupuhpyra toto exiryke, joroko tamuru axĩ oehnõko, Ritonõpo omiry poko wenikehkapose ikurohtaka xine. Mokaro osema sã mã toto ikurohtao xine, ãko ywy. Ritonõpo omiry otyro puhturu sã mana. Mame mokaro tũpore sã exiryke ikurohtao xine, Ritonõpo omiry ahtara sã toto kurohtao mana. ²⁰Imehnõ topuxikirihpã sã mã toto ikurohtao xine. Ritonõpo omiry etaryhtao axĩ tãkye exĩko repe. Ritonõpo omiry se exĩko toh mã repe. ²¹Yrome mya, ikurohtaka xine omõpyra sã Ritonõpo omiry mana. Jarao exikety sã rokẽ aomiry mana. Morara exiryke toetuarimarykohtao axĩ Ritonõpo omiry rumekãko ropa mã toto. Tyryhmarykohtao roropa imehnomo a Ritonõpo omipona toexirykõ axĩ irumekãko ropa mã toto. ²²Imehnõ Ritonõpo omiry etananõ ãtarykahmã sã mã toto ikurohtao xine. Esẽkõme Ritonõpo exiry poko etãko toh mã repe. Yrome torẽtyke mã toto senohne poko, otyro tõkehko poko. Mõkomo poko typenetarykõke Ritonõpo omiry se hkopyra exĩko mã toto. Mame Ritonõpo omipona yronomyryme pyra mã toto. Mãsa rokẽ mã toto. Irumekãko ropa toh mana. ²³Mame imehnõ Ritonõpo omiry etananõ mã nono kurã sã mã toto tukurohtao xine. Tosẽkõme Ritonõpo exiry enetupuhõko mã toto. Aomipona exĩko mã toto yronomyryme. Mame imehnõ akorehmãko mã toto Ritonõpo omipona toto ehtohme roropa, tuhke, pitiko rokẽ pyra, tykase Jezu typoetory tomo a.

Ãtaryka poko turuse toto, osetupuhpotohme

²⁴Morame typoetory tamorepase ropa Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine, —Ritonõpo emero esẽme mana. Imepõ sã roropa mana, tupito esẽ samo. Mokyro a tutupi tarykapose otyro puhturu kurã ke. ²⁵Mame tarykase emero ahtao, koko, emero tynyhse ahtao, imepõ tooehse epe kara. Eya ãtaryka puhturu tarykase roropa, tupito rãnao, tiriiku rãnao roropa. Mame toepase ropa ynororo. ²⁶Morame okynã pyra otyro tahtase. Mame toperytapitose. Yrome ãtaryka roropa tahtase. ²⁷Mame tupito esemy a toytose ipoetory tomo. Ynara tykase toto tupito esemy a, “Otyro puhturu kurã marykase otupi po. Yrome otokoino ãtaryka itamurume tahtase nahe?” tykase toto, tõturupose.

²⁸—“Otarãme jepetõkara a tarykase mana,” tykase ynororo.

—“Yna ytory se hma ãtaryka mukase ropa?” tykase toto, tõturupose.

²⁹—“Arypyra. Ātaryka mukase oytorykohtao seromaroro, otarāme tiriiku roropa mukāko matose. ³⁰Morara exiryke ah moroto rokē nexī aporo, ātaryka htao rokē aporo tiriiku exitāne. Morarame toehkehse tiriiku ahtao ātaryka mukananō aropōko ase. Ynara āko ase erohketomo a, ‘Ātaryka imukatatoko aporo ipahtohme apoto htaka, jahkatohme. Moromeīpo tiriiku isahkatatoko ē aka tyritohme,’ āko ase eya xine,” āko mā tupito esemy eya xine, tykase Jezu typoetory tomo a.

Moxitatu puhturu
(*Mak 4.30-32; Ruk 13.18-19*)

³¹Morarame typoetory tō tamorepase ropa Jezu a, imepỹ poko ropa. Ynara tykase ynororo,

—Ritonōpo kuesēkōme exiry otyro puhturu pisarara ahtary sā mana, moxitatu puhturu ahtary samo. Moxitatu puhturu pisarara repe. ³²Mame moro tarykase ahtao tupito pona ēxihtāko mana. Ahtāko roropa mana. Zumo exīko mana. Mame tamorihtase ahtao wewe konōto sā exīko mana. Mame torō tō oehnōko osesarise amoriry htaka, tykase Jezu.

Pou porutatopo
(*Ruk 13.20-21*)

³³Mame imepỹ ke ropa typoetory tō tamorepase Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ritonōpo enetuputyryhtao oesēkōme, otyorōmatorỹko mana. Aomiponahxo exīko matose yronymyryme. Tiriiku risē sā Ritonōpo omiry okurohtao xine mana. Moro pou risē zoxie ahtao tiriiku maro emero porutāko. Poume exīko tokyise ahtao. Moro sā exīko Ritonōpo omiry okurohtao xine mana, tykase Jezu eya xine.

Tōsenetupuhtoh ke toto turuse
(*Mak 4.33-34*)

³⁴Morarame tupimā ke rokē imoihmākō tamorepase Jezu a. Toto esēme Ritonōpo exiry poko toto tamorepase eya. Ynara sā oesēkōme Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine, kakehpyra roropa Jezu kynexine toto a. ³⁵Morarame urutōkō omihpyryae ro Jezu kynexine. Ynara kynexine urutōkō omihpyry pake,

“Osenetupuhtoh ke toto amorepāko ase,
tyorō poko toto zurūko ase.

Moro poko zuaro exipitopyra mā toto
moinoro, sero nono ritopōpyry poe ro.

Yrome morohne poko toto amorepāko ase,”
tykase urutōkō pake Ritonōpo omiry.

Typoetory amorepatopöpyry ropa poko Jezu a

³⁶Morarame imoihmäkõ turumekase Jezu a. Tomõse tapyi taka. Mame ipoetory tõ toytose eya, oturupose.

—Oty poko moturu ätaryka poko? Tupito poko yna amorepako ropa, tykase toto Jezu a.

³⁷Ynara tykase Jezu,

—Mokyro otyro puhturu kurã arykaneme sã Kapu ae Ayhtohpyry mana.

³⁸Mame utupime sã seropökõ esary mana. Mame otyro puhturu kurã sã mokaro tosëkõme Ritonõpo enetupuhnanomo. Yrome ätarykahmã sã mã mokaro joroko tamuru poetory tomo, joroko tõ omipona exiketomo, enara.

³⁹Mame epekara mokyro, ätaryka arykaneme, joroko tamuru. Mame otyro epery toehkehse ahtao esë isahkãko mana kurãkõ apiakatohme. Moro saaro seropökõ apiakãko Ritonõpo mana. Mame mokaro ätaryka mukananõ sã Ritonõpo nenyoytã mana. ⁴⁰Mame ätaryka mukãko sã mã toto ipahtohme apoto htaka. Moro sã exiko kurãkõ apiakatoh po mana sero etyhyppy po.

⁴¹Morara ahtao Kapu ae Ayhtohpyry tynenyoytã aropõko mana. Imehnõ iirypyryme tyripohpökõ enehpõko mana. Iirypyrymãkõ enehpõko roropa mana oximõme. ⁴²Mame toto pahnõko apotoimo htaka. Moroto toh mã xitãko. Kui kui äko rokë mã toto atarypõko. ⁴³Mame Ritonõpo poetory nymyry Ritonõpo maro exiko. Tumykõ maro tuisamehxo exiko mã toto. Täkye roropa exiko mã toto. Etatoko pahne, typanare awahtao xine otato ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Typyne exikety nono aka zonemyhpyry

⁴⁴—Ritonõpo enetuputyry oya xine oesëkõme ynara sã roropa mana. Typyne exikety sã mana nono aka zonemyhpyry samo imepÿ tupi po. Mame moro typyne exikety tonese ahtao tokare pyra ytõko mokyro, typyne exikety enene mana. Tytapyi ekarõko mana, tutupi tõkehko ekamõko roropa mana tineru apoitohme tyya. Mame moro tineru ke tupito epekahtõko mana tÿpenery maro. Moro sã oesëkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana, tykase Jezu eya xine.

Kasuruimo kurano

⁴⁵—Tyorõ sã roropa oesëkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana. Kasuru kurã epekahne sã mana. ⁴⁶Mame kurã kasuru eneryhtao tyya moro poko rokë penetãko mana. Mame emero tymõkomory ekamõko mana, tÿpenery epekahtohme tyya. Moro sã mã Ritonõpo enetuputyry oya xine oesëkõme, tykase Jezu eya xine. —Senohne emero se hkopyra exiko matose, Ritonõpo maro rokë oehtohkõme, tykase Jezu eya xine.

Tarãpa konõto

⁴⁷—Tyorõ sã roropa, oesëkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana. Kana anymyry sã mana ikuhpo kua, tarãpa konõto ke. Mame tarãpa tomase

ahtao kana itamurume anÿnõko anÿnanõ mana, kana osehta. ⁴⁸Morarameme typehse ahtao tarãpa arõko mã toto, kana anÿnanomo tuna ehpikoxi, iputokatohme. Mame kana apiakãko mã toto. Kurãkõ kurãkãko mã toto ã aka. Yrome popyra exiketõ pahnõko mã toto. ⁴⁹Moro saaro exiõko sero enatyryhtao mana. Ritonõpo nenyoytyã ytõko mana pohnõ apiakatohme kurãko htae. ⁵⁰Morarameme pohnõ pahnõko mã toto apotoimo htaka. Moroto xitãko mã toto. Kui kui ãko roropa mã toto, tykase Jezu eya xine.

Zae atamorepatopõpyry kasenato, pakatokõ roropa

⁵¹—Menetupuhthou ãmoreparykõ ya? tykase Jezu eya xine.

—ÿ, tykase toto.

⁵²Ynara tykase ropa Jezu,

—Moeze omihpyry waro exiketõ ypoetoryme toehse ahtao, tapyi esã mã exiõko mã toto. Tymõkomory esary wino tykyryry oõko ropa tapyi esã mana, pakatokomo te, kasenatokomo, enara. Moro saaro Moeze omihpyry waro exiketõ Ritonõpo enetuputyryhtao tyya xine tosẽkõme. Ikurohtao xine aosenetupuhthokõ tuhke mana, kasenatokomo, pakatokomo, enara, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetuputyry se pyra Nazarepõkõ ehtopõpyry

(Mak 6.1-6; Ruk 4.16-30)

⁵³Morarameme Jezu tõturukehse ahtao morohne poko, toytose ropa moro tae. ⁵⁴Morarameme tosaka ropa toytose. Morarameme morotõkõ atamorepatoh tao tamorepase toto eya. Mame Jezu etananõ ynara tykase,

—To! otokoino tuaro toehse nae? tykase toto. —Onoky poe roropa jamihme toehse mose nae? tykase roropa toto. Tõsenuruhkase toto.

⁵⁵—Wewe poko erohkety mükurume mose nahe? Ynoro mosero. Maria roropa jẽ mokyro. Zakorõ tõ roropa waro sytatose, Tiaku, Joze, Ximão, Juta, ynara toh mana. ⁵⁶Aoryxiry tõ taro roropa mana. Yrome otokoino tuaro toehse nae? tykase toto. ⁵⁷Jezu enetuputyry se pyra toh kynexine jekyry waro toexirykõke. Yrome Ritonõpo mükurume onenetupuhpyra toh kynexine. Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine,

—Urutõ omiry etãko imehnõ mana, imehnõ pata poro aytoryhtao. Yrome itapyitaõkõ aomiry onetara mã toto. Jekyry tõ roropa aomiry onetara mã toto. Ipatarypõkõ aomiry onetara roropa mana, tykase Jezu toto a.

⁵⁸Mame tyjमितunuru onenepopyra Jezu kynekurehne moroto aporo. Kurãkõkara onukurãkara roropa kynexine moroto onenetupuhpyra toto exiryke.

João ahno õpurihkane zuhkatopõpyry

(Mak 6.14-29; Ruk 9.7-9)

14 ¹Morarameme Jezu poko ahno oturutopõpyry totase Erote a. Karirea rãnaõkõ tuisaryme kynexine ynororo. ²Ynara tykase Erote Jezu poko,

—João ahno ĕpurihkane mokyro. Tõsemãse ropa mana, tykase typoetory tomo a. —Morara exiryke jamihme toehse ynororo. Kurãkõkara kurãkãko ropa mana, tykase.

³Osemazuhme, orihpyra ro ahtao, João tapoipose Erote a. Mame tymyhse ahtao tõmapose eya ãpuruhyry taka. João zehno pyra Erote kynexine repe. Mame takorõ typykase eya typtytyme Erote a. Mame Erotia omi poe João zehno toehse ynororo, takorõ pytÿpyry omi poe. ⁴Ynara kakehyra João exiryke, “Åkorõ pyty asapoino opytyme, mokyro apoiryhtao oya opytyme iirypyryme exiko mase,” kakehyra João exiryke Erote a. ⁵Morara exiryke João etapary se toehse ynororo. Yrome juteu tõ zuno toexiryke onetapara kynexine aporo. “Urutõ João mokyro Ritonõpo poe,” karyke juteu tomo a.

⁶Moraramẽ João ãpuruhyry tao ro ahtao Erote aniwesario nae kynexine. Tuhkãkõ toahmase eya eukuru ĕtohme, watohme, enara. Moroto Erotia ĕxiry tuase imoihmãkõ neneryme. Erote epe tõ neneryme roropa tuase ynororo. Mame Erote zamaro Erotia ĕxiry kynexine. ⁷Morara exiryke ynara tykase eya ynororo, —Oty se nymyry hma ya? Õpenery ekarõko ase oya emero porehme, tykase Erote nohpo a, Erotia ĕxiry a.

⁸Mame tyse maro tõturuxipo ynara tykase ynororo, —Seromaroro toiro se rokẽ ase oya. João, ahno ĕpurihkane zupuhpyry se ase, paratu ao, tykase ynororo eya.

⁹Morara kary etaryke tyya Erote toemynyhmase yronomyryme. Yrome, “Õpenery ekarõko ase oya,” tykase toexiryke imoihmãkõ netaryme, soutatu tõ taropose eya, João zupuhpyry kohtohme eya xine. ¹⁰Morara exiryke João zupuhpyry tuhkohse soutatu tomo a, ãpuruhyry tao ahtao ro. ¹¹Mame paratu ao zupuhpyry tonehse eya xine ekarotohme nohpo a. Mame mokyro a zupuhpyry tokarose tyse a. ¹²Moraramẽ ipoetohpyã tooehse, João ekepyry poko. Mame tonẽse ahtao eya xine, toytose toto Jezu a, Jezu zuruse.

Imoihmãkõ otuhmatopõpyry Jezu a 5.000mãkomo

(Mak 6.30-44; Ruk 9.10-17; Jo 6.1-14)

¹³Moraramẽ João etapatopõpyry totase Jezu a ahtao toytose ynororo imepÿ pona. Kanawae toytose ahno esaka pyra, toiroro toehtohme repe. Yrome Jezu ytory poko tuaro ahno toehse ahtao, tosae xine toytose toto. Jezu mykapo toytose toto, pupu po. ¹⁴Mame towõse ropa Jezu ahtao kanawae imoihmãkõ tonese eya. Toenupunase ynororo toto poko yronomyryme. Mame kurãkõkara tukurãkase ropa eya.

¹⁵Moraramẽ kokonie pukuro ipoetory tõ toytose Jezu a. Ynara tykase toto, —Pake nykohmãno. Ahno esao pyra sytatose taro. Moxiã aropoko ropa pata tõ pona tynapyrykõ epekahtohme eya xine, tykase toh repe eya.

¹⁶—Oty katohme? tykase Jezu. —Toto anaropopyra ase. Otuhtoh rokẽ ekarotoko eya xine toto otuhtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁷—Wyi pitiko rokē nae ynanase, 5me rokene. Kana roropa asakoro rokene, tykase toto.

¹⁸—Enehtoko ya, tykase Jezu eya xine.

¹⁹Mame imoihmākō typorohkapose Jezu a, onahpoty htaka kure exiryke moroto. Mame wyi apoiryhtao Jezu a, kana maro, tōsenuhmase kapu aka. Ynara tykase ynororo,

—Kure mase Papa kapuaono, tykase Jezu. Mame wyi tytohtokase eya typoetory tomo a ekarotohme. Tuhke wyi toehse emahpo, tōsē roropa. Mame imoihmākomo a wyi tokarose eya xine tōsē maro. ²⁰Mame tōtuhse toto emero porehme. Tuesapare toehse toto. Mame tōsē akoīpyry tanỹse ropa eya xine, Jezu poetory tomo a. Ruto pehme kynexine 12me, wyi akoīpyry maro, tōsē akoīpyry maro, enara. ²¹Mokaro imoihmākō tuhke kynexine. Tuhke toto exiry 5.000me kynexine, orutua kō rokene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine, poetohti tō roropa. Enara.

Tuna poro Jezu ytotopōpyry

(Mak 6.45-52; Jo 6.16-21)

²²Morarame typoetory taropose ropa Jezu a, kanawae toto ytotohme osemazuhme, ikuhpo akuohtohme toto a, imoihmākō osekazumary se Jezu exiryke tyya. ²³Morarame tōsekazumakehse imoihmākō ahtao tōnuhse Jezu toiroro ypy ēmory pona, oturuse Tummy maro. Mame tykohmāse ahtao, Jezu moroto ro kynexine, toiroro, ypy ēmory po. ²⁴Ikuhpo rānao ipoetory tō kynexine. Pohkane konōto jamihme toehse kanawa pokona tyryrykane jamihme exiryke. ²⁵Morarame kuratiri etapitory zano Jezu kýtone eya xine tuna poro. ²⁶Morarame tuna poro Jezu ytory eneryke tyya xine ipoetory tō tōserehse. Tunōmase eya xine.

—Ahno akuaryhpyry mokyro oehnōko, tykase toto. Tonaroxirykōke tykohtase roropa toto, tōserehse yronomyryme toexirykōke.

²⁷Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Juno pyra ehtoko. Ywy ase Jezu. Enaromyra ehtoko, tykase eya xine.

²⁸Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Peturu,

—Jezume awahtao amaro kuaroko jytotohme tuna poro, tykase Peturu.

²⁹—Osehko, tykase Jezu eya.

Moraramē towōse Peturu kanawae tuna poro toytotohme Jezu a.

³⁰Yrome pohkane konōto eneryke tyya enaromyke toehse ynororo. Axī tyneryse tuna kuaka.

—Jezu kuakorehmako, tykase Peturu.

³¹Axī tomary ke Peturu tapoise Jezu a.

—Yronomyryme pyra jenetupuhnōko mase. Oty katoh jenetupuhpyra make? tykase Jezu eya, Peturu a.

³²Mame kanawaka tōtyrise Jezu Peturu maro. Mame axī saporarahkane saporarah tykakehse. Tymynyhpāse ropa. ³³Mame mynyhme toehse ipoetory tomo. Jezu eahmary poko rokē toh kynexine, tukurohtao xine.

(Mat 14.31)

—To! Ritonōpo mūkurume nymyry mase. Kure mase, tykase toto.

Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a Kenezare po
(Mak 6.53-56)

³⁴Mame ikuhpo takuohse rahkene eya xine. Mame toeporehkase toto Kenezare pona. ³⁵Morarame Jezu eneryke tonetupuhse morotōkomo a, Kenezarepōkomo a. Morara exiryke morotōkō kurākōkara tonehpose eya xine Jezu a toto arotohme. Ynara tykase toto Jezu a,

³⁶—Ah oupō ehpiry apō toto kurākōkara, ajohpāme samo, tykase toto Jezu a, tuhkākomo. Mame Jezu zupony tytemuhmase ahtao kurākōkara a, toekurākase ropa toto, emero porehme.

Juteu tamuru tō namorepatopōpyry

(Mak 7.1-13)

15 ¹Mame Jerusarē poe parixeu tō toytose Jezu a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō maro. Mame ynara tykase toto eya, ²—Oty katoth kytamurukō omipona pyra opoetory tō nae? “Osemahxīpo rokē otuhtoko zae oehtohkōme,” katopōpyry tuenikehse toto, tykase toto Jezu a.

³Ynara tykase Jezu eya xine,

—Atamurukō omihpyry poko rokē matose. Ritonōpo omiry poko tuenikaroro sā matose. Naeroro aomipona pyra matose. ⁴Ynara tymerose Ritonōpo omiry, “Kure omykō tyritoko. Kure asakō tyritoko roropa,” me tymerose. Ynara roropa tymerose Ritonōpo omiry, “Tumy eunopyryhtao imepyny a, tyse roropa eunopyryhtao, mokyro etapapotoko aorihtohme, tumykō eunopyryke eya,” me tymerose Ritonōpo omiry. ⁵Yrome Ritonōpo omiry tyorōmāko matose. Azahkuru imehnō amorepāko roropa matose. Ynara āko matose eya xine, “Tỹkyryneke awahtao xine omykō akorehmatohme repe, asakō maro. Yrome ekarory se pyra awahtao xine eya xine, ynara kahtoko eya xine, ‘Jomihpyryae senohne Ritonōpo kyryryme rokē mana,’ kahtoko eya xine,” āko matose imehno a, tumykō pyno se pyra exiketomo a. ⁶“Morara karyke oya xine, ōkyryrykō anapoipyra ōmykō mana,” āko matose imehnō amorepāko. Ritonōpo omipona pyra matose morara awahtao xine. Ōmirykō ke rokē Ritonōpo omiry myakāmāko matose. ⁷Ajohpe rokē matose. Zae Izaja omihpyry kynexine. Ynara tymerose eya Ritonōpo omiry opoko xine,

⁸“Ōmirykō ke rokē kure jyrīko matose.

Yrome okurohtao xine ymaro pyra matose ipunaka.

⁹Toiparo rokē kure jyrīko matose, jomipona pyra awahtao xine.

Jomiry tytyorōmase oya xine. Tymyakāmase roropa oya xine ōmirykō ke.

Morara exiryke ōmirykō etary se hkopyra ase,”

tykase Izaja pake opoko xine, tykase Jezu eya xine.

Iirypyryme ehtoh poko

(Mak 7.14-23)

¹⁰Morarame imoihmākō tykohmase Jezu a. Ynara tykase eya xine, —Etatoko pahne. Enetupuhtoko roropa. ¹¹Oty pokoino, ahno iirypyryme exiko nahe? Otuhtoh pokoino iirypyryme exiko? Arypyra, tonahsē enahnōko repe, yrome moro pokoino pyra iirypyryme matose exiko. Yrome ōmirykō xihpyry pokoino ōsenetupuhtohkō xihpyry pokoino roropa iirypyryme exiko matose okurohtao xine, iirypyryme oexirykōke, tykase Jezu toto a.

¹²Morarame Jezu a toytose ipoetory tomo zuruse. Ynara tykase toto eya, —Tohne nexī toto, ōmiry etaryke tyya xine. Tuaro makene? tykase toto Jezu a.

¹³Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Zae pyra toto ahtao Papa kapuaõ narykahpyryme pyra sã mã toto. Popyra mã toto, âtarykahmã samo. Imeipo âtaryka mukapõko Ritonõpo mana âtarykahme exiryke. ¹⁴Ah moroto rokẽ mokaro nexĩno tonurãkara sã toexirykõke. Tonurãkara osenuhmara mana. Mokaro sã mã mokaro Ritonõpo namorepatopõpyry onenetupuhpyra toexirykõke. Mame tonurãkara asakoro tãtarorykohtao epukãko mã toto oramã aka tonure pyra toexirykõke, tykase Jezu eya xine.

¹⁵Ynara tykase Peturu,

—Yna amorepako ropa moro poko, anamorepatopõpyry poko, tykase.

¹⁶Ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuaro pyra ro matoheu? Mokaro saaro matose. ¹⁷Etatoko pahne.

Kynapyrykõ enapyryhtaõ kyaa xine, kýtaka xine omõnõko mana, kuwakurukõ aka roropa, enara. Mame okynã pyra tütãko ropa mana tuekase ahtao. Yrome kynapyrykõ iirypyryme kyripyra xine mana. ¹⁸Kuosenetupuhtohkõ xihpyry poe oturũko sytatose. Mame moro pokoino iirypyrymehxo exiko sytatose. ¹⁹Iirypyryme awahtao xine okurohtao xine oorypyrykõ poko penetãko matose. Morarama oorypyrykõ poko openetarykohtao imehnõ etapãko matose. Te, imehnõ nohpo tõ poko exiko matose. Imeimehnõ ryhmary se exiko roropa matose. Ematonãko matose. Ajoajohpe exiko matose. Imehnõ kerekeremãko roropa matose. ²⁰Morohne poko awahtao xine, popyra exiko matose, iirypyryme, enara. Yrome osemahpyra awahtao xine õtukurukohtao otyme popyra? Morohne iirypyryme kyripyra xine mana, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetupuhtopõpyry nohpo a

(Mak 7.24-30)

²¹Morotoino Jezu toytose ropa Tiro pata pütokoxi, Xitõ pata pütokoxi roropa. ²²Mame nohpo toytose Jezu a, Kanaãpono. Moroto esary kynexine nohpo esary. Morara exiryke tosae toytose ynororo Jezu enese.

—Tawi parýpyryme mase. Morara exiryke oehno oya. Yna pyno exiko ajohpãme samo. Jëxiry jorokohpe mana. Etuarimãko mana yronomyryme, tykase nohpo Jezu a.

²³Yrome onetapý sã toehse Jezu aporo. Mame Jezu poetory toytose eya.

—Mose xihpyry aropoko ropa. Kuekahmatorýko kahpyry mana.

Panaikato roropa mana, tykase Jezu a toto.

²⁴Mame ynara tykase Jezu nohpo a,

—Tonehpose ywy tarona Izyraeu tõ pakõ pokoino. Kaneru sã toehse mã toto. Tytahse sã mã toto. Tosëkõ waro pyra toehse roropa mã toto, tykase Jezu eya.

²⁵Morara kary etaryke tyaa tosekumuru po typorohse nohpo Jezu myhtokoxi.

—Kuakorehmako ajohpãme samo, tykase ynororo eya.

²⁶Ynara tykase Jezu eya,

—Popyra poeto napyry ekarory kaikuxi a omise poeto ahtao, tykase Jezu nohpo a.

²⁷Mame ynara tykase nohpo eya,

—Ajohpe pyra mase. Juteu tō ekyme sã ynanase juteume pyra yna exiryke. Yrome toto eký sã tōsē akumuru eraximãko ynanase, toto zoh akoĩpyry eraximãko, tykase nohpo Jezu a.

²⁸Morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya,

—To! Kuenetupuhno yronymyryme. Tonetupuhse jexiryke oya, ãkorehmãko ase, tykase Jezu eya. Mame axĩ mokyro ãxiry toekurãkase ropa, morara karyke rokẽ Jezu a.

Tuhkãkõ kurãkatopõpyry ropa Jezu a

²⁹Morotoino Jezu toytose ropa ikuhpo Karirea ehpiuroko. Mame ppy taunuhmase tyya ahtao typorohse nono pona. ³⁰Mame imoihmãkõ toytose eya. Tymaro xine ytoytohnõ tarose kurãkõkara, jaxiry kurãkara te, tonurãkara te, jaxiry osetokye exiketomo te, sekere kahnomo te. Imehnõ kurãkara roropa tarose toto a Jezu myhtokoxi. Mame kurãkõkara tukurãkase ropa eya moroto. ³¹Mame tōsenuruhkase imoihmãkomo kurãkõkara kurãkary ropa eneryke tyya xine. Sekere kapynõpo tō sekere tykase ropa. Jaxiry osetokye exiketõ osepune toehse ropa jaxiry, toekurãkase ropa. Te, ytoytopynõpo roropa toekurãkase ropa. Xikihxikihme toytose ropa, te. Tonure pyra aexihpyry roropa toekurãkase ropa. Kure tōsenuhmase ropa. Mame,

—Kure Ritonõpo mana, Izyraeu tō esẽme, tykase toto imoihmãkomo.

Imoihmãkõ otuhmatopõpyry Jezu a 4.000mãkomo

(Mak 8.1-10)

³²Morarame Jezu a typoetory tō tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Emynyhãko ase moxiã poko, imoihmãkõ poko, toto pyno jexiryke. Oseruao tōmehse toto ymaro toexirykõ poko. Mame seromaroro tynahke pyra toehse toto. Toto aropory se ropa ase repe. Yrome toto anautuhmara jahtao toto aropory se pyra ase, aepukarykõino, jamihme pyra toto exiryke, omise toto exiryke, tykase Jezu typoetory tomo a.

³³Ynara tykase ipoetory tomo,

—Yrome ahno esary kara sero taro. Otokoino moxiã napyry rĩko sytatohu? tykase ipoetory tomo, tōturupose Jezu a.

³⁴—Otãto wyi nae matou? tykase Jezu toto a.

—7me rokene, tykase toto. —Kana roropa nae ynanase tuhke pyra, tykase toto.

³⁵Mame imoihmãkõ typorohkapose Jezu a nono pona. ³⁶Mame wyi tapoise eya kana maro.

—Kure mase Papa, senohne onekarohpyry, tykase. Morarame wyi tohtohkane typoetory tomo a ekarotohme, ekamotohme imoihmãkomo a. Morararo kana apiakane Jezu typoetory tomo a ekarotohme, ekamotohme imoihmãkomo a. ³⁷Mame tōtuhse toto emero porehme. Tuesapare toh toehse. Mame wyi akoĩpyry tanõse ropa eya xine, tōsē akoĩpyry maro. Ipoetory tomo a tanõse 7me

ruto pehme. ³⁸Mame imoihmākō tuhke exiry 4.000me kynexine orutua kō rokene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine. Poetohti tuhke roropa kynexine.

³⁹Moraramame imoihmākō taropose ropa tyya ahtao kynotyryne ropa ynororo, kanawaka. Mame kýtone ropa Makatā pona.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tō ehtopöpyry
(*Mak 8.11-13; Ruk 12.54-56*)

16 ¹Mame parixeu tō toytose Jezu a, satuseu tō maro. Azahkuru Jezu enery se toh kynexine, ihxirotohme repe. Morara exiryke ynara tykase toto Jezu a,

—Ritonöpo poe nymyry awahtao ajamitunuru enepoko yna a, ynaneneryme, tykase toto. ²Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Kokonie pukuro kapu enēko matose. Mame kamiraramame kapu eneryhtao oya xine ynara āko matose, “Kure kokoro exīko mana. Konopo oehpyra kokoro,” āko matose. ³Yrome pakeimo kapu kamiraramame eneryhtao oya xine, “Konopo oehnōko seroae,” āko matose. Tuario matose. Kapu eneryhtao oya xine konopo oepyyr poko enetupuhnōko matose repe. Yrome Ritonöpo mükuru oepyyr poko, tuaro pyra sā matose. Kurākō apiakatoh poko, onenetupuhpyra roropa matose. ⁴Amarokō iirypyryme matose. Ritonöpo omipona pyra roropa matose. “Ajamitunuru enepoko yna a. Enery se ynanase,” āko matose ya repe. Arypyra, yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro rokē yjamitunuru enepōko ase oya xine. Jona ehtopöpyry sā enepōko ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Mame turumekase ropa toto Jezu a. Toytose ropa imepý pona ropa.

Pou porutatoh sā parixeu tō ehtopöpyry
(*Mak 8.14-21*)

⁵Ikuhpo mōpozakoxi tātakuohse ropa typoetory tō maro. Yrome wyi anaropyra tokurehse toto, tuenikehse toexirykōke. ⁶Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuario ehtoko. Pou porutatoh sā parixeu tō namorepary tō mana, satuseu tō namorepary tō roropa, tykase.

⁷Mame morara kary etaryke tyya xine töturuse ipoetory tō oseya rokene. Ynara tykase toto,

—Morara tykase Jezu wyi onenehpyra tokurehse kuexirykōke tuenikehse kuexirykōke, tykase toto oxime rokene.

⁸Yrome typoetory tō otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase eya xine,

—Oty katoh wyi pyra oexirykō poko oturūko matou? Jenetupuhpyra ro rukuh matohu, tykase Jezu eya xine. ⁹—Tuario pyra ro rukuh matohu? Pake hkopyra imoihmākō autuhmapoase onenerykōme. 5me rokē wyi pitiko nae mexiatose. Yrome tytohtohkase ahtao ya tuhke toehse. Mame imoihmākō tötuhse, 5.000 motye. Mame tötuhkehse toto ahtao, otāto ruto pehme manymyatohse ropa wyi akoipyry, tōsē inamatyā maro? ¹⁰Moromeïpo 4.000mākō autuhmapoase ropa.

7me rokē wyi pitiko nae nexiase. Morarame otāto ruto mypehkatose, wyi akoĩpyry ke? tykase Jezu eya xine. ¹¹—Jomiry onetara sã matose. Wyi poko pyra oturũko akene. Tuaro ehtoko parixeu tō namorepary poko, satuseu tō namorepary poko roropa, ykano. Kure osekarōko toh mã repe tyrypyrykō poko ro tahtao xine.

¹²Morarame tuaro toehse ropa toto Jezu poetyry tomo. Wyi poko tomeseke toto ehtoh poko toto anamorepara Jezu kynexine. Yrome parixeu tō namorepatoh poko, satuseu tō namorepatoh poko roropa turuse toto Jezu a. Moro poko tutuarōtase ropa toto.

Peturu nurutopōpyry Jezu poko

(Mak 8.27-30; Ruk 9.18-21)

¹³Morotoino typoetyry tō maro toytose Jezu Sezarea Piripo pũtokoxi. Mame Jezu tōturuse typoetyry tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine, —Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome onoky nymyry keh jekarōko tarōkō nae? tykase, tōturupose eya xine.

¹⁴—Joãome oekarōko mã toto ahno ĕpurihkaneme, tykase toto. —Imehnō Eriame oekarōko roropa mã toto. Imehnō roropa Jeremiame oekarōko roropa mã toto. Imehnō otarãme urutōme Ritonōpo poe oekarōko mã toto, tykase Jezu poetyry tō eya.

¹⁵—Amarokōke, onokyme roropa jekarōko matou? tykase Jezu eya xine, typoetyry tomo a.

¹⁶Ynara tykase Ximão Peturu eya,

—Ritonōpo nymenekahpyryme mase, iiryryrymãkō kurãkaneme. Ritonōpo mũkurume nymyry mase, tykase Peturu eya.

¹⁷Ynara tykase Jezu eya,

—ÿ zaerohxo rukuh ma Ximão, João mũkuru. Juaro oexiry imehnō poe pyra mana. Imehnō namorepatopōpyry poe pyra mase juaro. Papa kapuaō poe juaro toehse mase. ¹⁸Juaro oehtoh mekaro ya. Naeroro awaro jehtoh ekaroxi oya. Oesety, “Peturu,” kary, “Topu pitiko,” kary. Topu onytyrōmara imehnō mana. Moro saaro jenetuputyry oya onytyrōmara imehnō mã exĩko, yronomyryme jenetuputyryke oya. Morarame asã emero ypoetyry tō orēpyra tyrĩko ase, yronomyryme jenetuputyryhtao eya xine. Mame orēpyra exikehpyra mã toto toorikyrykō ponãmero, tykase Jezu eya. ¹⁹—Tapyi erase sã exĩko roropa mase. Tapyi esē ytoryhtao soroto ekarōko erase a mana. Moro saaro tosēkōme Ritonōpo enetupuhnanō esēme orĩko ase. Morara toehse awahtao ypoe imehnō zurũko mase toto esēme samo. Mame, “Senohne poko pyra sehtone,” karyhtao oya sero nono po, Ritonōpo poe morara exĩko matose, ipoko pyra. Yrome, “Senohne kure tyriry kyya xine,” karyhtao oya sero nono po, Ritonōpo poe morohne tyrĩko matose.

²⁰Mame ynara tykase Jezu typoetyry tomo a,

—Onekaropyra ehtoko imehnomo a Ritonōpo nymenekahpyryme jehtoh poko, seropōkō kurãkaneme, tykase.

Toorikyry poko Jezu oturutopöpyry

(Mak 8.31-9.1; Ruk 9.22-27)

²¹Morotoino typoetory zurupitone Jezu toorikyry poko. Ynara tykase ynororo, —Jerusarē pona ytōko ase Ritonōpo omi poe. Moroto jahtao yryhmāko juteu tō esē mana, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō roropa, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō roropa. Mame jetapapōko mā toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao ēsemānōko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

²²Moraramē imehnō myhtoino Jezu tarose Peturu a zurutohme takorony a töturutoh samo. Ynara tykase ynororo,

—Morara kara exiko Jezu. Ritonōpo sātā oetapapopyra mana. Orihpyra sātā mase, tykase Peturu eya.

²³Yrome toeramase Jezu Peturu a. Ynara tykase ynororo eya,

—Mynyhme exiko! Joroko tamuru sā mase. Jakorekehkāko mase. Āmoreme rokē morohne poko osenetupuhnōko mase ahnome oexiryke. Yrome Ritonōpo poe pyra ōsenetupuhtoh mana, tykase Jezu Peturu a.

²⁴Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Ymaro oytorykō se awahtao xine openetatohkō irumekatoko. Oorikyrykō ymaro enetupuhtoko oorypyrykō poko. Mame ymaro rokē ehmaropa, tykase ynororo. ²⁵—Osepyno awahtao xine orihnōko ro matose. Yrome ypoetoryme awahtao xine oorikyrykō zuno pyra matose. Jomipona roropa awahtao xine orihpyme exiko matose, enara. ²⁶Otara āko matou senohne emero omōkomorykōme toehse ahtao oorikyrykō ke rokē epehmatohme? Arypyra, toiparo rokē morohne esēme exiko matose, oorikyrykō ke epehmāko matose. Onykenāpara roropa ekurehnōko matose. Morararo orihpyra oehtohkō onepehmara mā omōkomorykomo. Otinerükō roropa ipune pyra mana, tykase Jezu eya xine. ²⁷—Kapu ae Ayhtohpyry ase sero nono pona. Imeipo orēpyra oehnōko ropa ase tuisamehxo Papa jamitunuru maro, Papa nenyoytā maro roropa. Morara ahtao seropōkō epehmāko ase, emero porehme, toto nyrihpyry epehpyryme. ²⁸Etatoko pahne, toitoine matose Kapu ae Ayhtohpyry enēko. Tuisame aexiry enēko matose orihpyra ro awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu maro Moeze ehtopöpyry Eria maro

(Mak 9.2-13; Ruk 9.28-36)

17 ¹Moraramē 6me tōmehse ahtao typoetory tarose Jezu a oseruao rokene. Kaetokō pona tarose toto, ypy pona. Peturu tō tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara. ²Mame tanyhtase ynororo, saeremā sā toehse ynororo toto neneryme. Ēmyty zemimā sā toehse, xixi samo. Zupō roropa karimutume toehse, saerehkane samo toto neneryme. ³Mame Jezu maro Moeze tō tonese eya xine, Eria maro. Oturūko toh kynexine Jezu maro. ⁴Mame ynara tykase Peturu Jezu a,

—Jezu, kure sytatose taro. Ise awahtao tapyi pitiko amoxi oseruao, axĩtao rokene, toiro atapyĩme, toiro Moeze tapyĩme, toiro Eria tapyĩme, enara ehtohme, tykase Peturu.

⁵Yrome autururuhtao ro akurũ tooehse, putokane. Mame omi totase toto a akuru htae. Ynara tykase,

—Umũkuru nymyry mosero, umũkuru kurano, yzamaro exikety. Mose omiry etatoko, tykase omi kaino.

⁶Mame Ritonõpo omiry etaryke tyya xine tõserehse Jezu poetry tomo. Nono pona toepukase toto pohme. ⁷Mame typoetry tomo a toytose Jezu. Tapose toto eya.

—Õwõtoko ropa ty. Oserehpyra ehtoko, tykase Jezu eya xine.

⁸Morara exiryke tõsenuhmase ropa toh repe. Yrome mokaro onenepyra ropa toh kynexine. Jezu rokẽ tonese eya xine.

⁹Mame toto yhtory ropahtao ypy poe ynara tykase Jezu typoetry tomo a, —Imehnõ onurupyra ehtoko aporo onenepyrỹkõ poko. Tõsemãse ropa jahtao rokẽ imehnõ zurutoko, tykase Jezu eya xine.

¹⁰Mame ynara tykase toto Jezu a,

—Oty katoh ynara ãko Moeze omihpyry poko amorepatõkõ nae, “Eria oehnõko mana osemazuhme,” ãko? tykase toto, tõturupose Jezu a. Mame ynara tykase Jezu eya xine,

¹¹—Zae ro mã toto, Eria oepyry poko osemazuhme, seropõkõ tuarõtanohtose kapu ae aepyhpyry poko, tykase Jezu eya xine. ¹²—Yrome ynara ãko ase oya xine, Eria tooehse mana pake. Yrome onenetupuhpyra seropõkõ nexiase. Tyryhmase ynororo eya xine. Mokyro ryhmatopõpyry sã Kapu ae Ayhtohpyry roropa ryhmãko mã toto, tykase Jezu typoetry tomo a.

¹³Mame morara kary etaryke tyya xine tonetupuhse toto a. João ahno õpurihkane poko Jezu otururu tonetupuhse eya xine.

Poeto kurãkatopõpyry ropa poko Jezu a
(*Mak 9.14-29; Ruk 9.37-43a*)

¹⁴Moraramẽ imoihmãkomo a toytose ropa toto. Mame orutua toytose Jezu a. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu õpataka. ¹⁵Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ajohpãme sã umũkuru poko oenupunakohxo. Epuepukãko mana. Tuhke toepukase ynororo apoto htaka, tuna kuaka, enara. ¹⁶Mose enehno opoetry tomo a repe. Yrome onukurãkasaromepyra toh kynako, tykase ynororo Jezu a.

¹⁷Ynara tykase Jezu eya,

—Onenetupuhpyra ro matose azahkuru oexirykõke. Okynã amaro xine ywy repe, yrome jenetupuhpyra ro matose. Typenekehse ywy opoko xine. Omũkuru enehko ya, tykase Jezu. ¹⁸Mame zae joroko tutõtanohtose ropa Jezu a. Joroko tutõtase ahtao mokyro ae kure toehse ropa mõtoino rokene, joroko ke taõkemỹpo.

¹⁹Moraramẽ imoihmãkõ maro pyra Jezu ahtao ipoetry tõ toytose eya.

—Oty katoh yna omi poe joroko tũtara ropa kynako? tykase toto Jezu a.

²⁰Ynara tykase Jezu eya xine,

—Pitiko rokē jenetuputyryke oya xine tūtara joroko kynako, òmipona xine pyra kynako. Etatoko pahne, jenetuputyry oya xine pitiko repe, moxitatatu puhturu sã repe. Yrome jenetuputyryhtao oya xine, ynara ãko matose sero ypy netaryme, “Ytoko esyryhmako mõtona,” ãko matose. Mame òmi poe xine esyryhmãko mana. Emero tyriry waro exĩko matose. ²¹Yrome yronomyryme òtururukohtao rokē Ritonõpo maro otuhpyra roropa awahtao xine òtururukohtao, morara awahtao xine rokē moka rohne tütanohpõko ropa matose. Mãpyra yronomyryme oturupyra awahtao xine Ritonõpo a joroko tõ onutütanohpopyra ropa matose, tykase Jezu typoetory tomo a.

Toorikyry poko Jezu oturutopõpyry

(Mak 9.30-32; Ruk 9.43b-45)

²²Morarame Karirea po tõximõse ropa toto, Jezu maro ipoetory tomo. Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Kapu ae Aythohpyry ekarõko mã toto imehnomo a. ²³Jetapãko mã toto. Yrome oseruao tõmehse ahtao jësemãkapõko ropa Ritonõpo mana, tykase. Mame toemynyhmase toto, ipoetory tomo, yronomyryme.

Tineru pitiko ekarory poko Ritonõpo maro oturutoh tinerũme

²⁴Morarame Jezu toytose Kapanau pona typoetory tõ maro. Mame moroto tineru apoine toytose Peturu a tineru pitiko apoitohme Ritonõpo maro oturutoh tinerũme. Toipe juteu tomo, emero jeimamyryae tineru pitiko epehmãko tineru apoine a Ritonõpo maro oturutoh kurãkatohme. Mame ynara tykase tineru apoine Peturu a.

—Ritonõpo maro oturutoh kurãkatoh epehmãko oesẽkõ nae? tykase, tõturupose eya.

²⁵—ÿ, tykase Peturu. —Epehmãko mana.

Mame tapyi taka tomõse ahtao ynara tykase Jezu Peturu a,

—Ximã, otara ãko ma? Onokãkomo a tineru epehmapõko seropõkõ tuisary tõ nae, tyekyry tomo a, imehnomo a? tykase Jezu, tõturupose.

²⁶—Imehnomo a, tykase Peturu. Ynara tykase Jezu,

—Morara ahtao jekyry onepehmara mana. Imükuru tõ roropa onepehmara mana. Ritonõpo mükurume ase. Naeroro ya tineru onepehmapopyra mã toto, tykase. ²⁷—Yrome tohne moka ro riry se pyra sytatose. Morara exiryke kana anÿse ytoko ikuhpo kuaka. Mame osemazuhme kana tanÿse oya ahtao, ïtaka eneko. Tineru enẽko mase ïtao. Moro tineru aroko tineru apoine a, Ritonõpo maro oturutoh tinerũme, onekaroryme ynekaroryme, enara, tykase Jezu eya.

Tuisame ehtoh poko
(*Mak 9.33-37; Ruk 9.46-48*)

18 ¹Morarame ipoetory tō tooehse Jezu a ekaropose,
—Onoky tuisamehxo exīko nae Ritonōpo esao? tykase toto tōturupose.
²Mokaro omiry etaryke Jezu a poeto tykohmase tyya. Xikihme tyrise
eya mokaro neneryme. ³Mame ynara tykase ynororo eya xine,
—Etatoko pahne, etyorōmara awahtao xine omōsaromepyra matose Ritonōpo
esaka. Yrome oetyorōmarykohtao, poeto pitiko sā toehse awahtao xine, omōnōko
matose Ritonōpo esaka, tykase. ⁴—Imehnō poetoryme sā toehse awahtao xine,
mose poeto samo, imehxo exīko ropa matose Ritonōpo esao. ⁵Mame jomi poe,
poeto pitiko mose panō pyno awahtao xine, ypyno roropa matose, tykase Jezu.

Imehnō kukuru poko iirypyryme aehtohkōme
(*Mak 9.42-48; Ruk 17.1-2*)

⁶—Yrome poeto pitiko jenetupuhpitoryhtao tosēme. Mame mokyro
tyoro amoreparyhtao oya xine urumekatohme ropa eya popyra matose
ipunaka. Awānohtorŷko roropa Ritonōpo mana. Kurehxo oya xine exiry
topu konōto mykyry opymyrykō ae onerymapotohkōme tuna kurohtaka,
poeto pitiko onenekunohpyra ro awahtao xine. Popyrahxo oya xine exīko
poeto pitiko tonekunohse oya xine ahtao. Awānohtorŷko Ritonōpo mana.
⁷Sero nono po iirypyryme imehnō riponanō nae. Urumekapōko mā toto
oya xine, oorypyrykō poko rokē oehtohkōme. Toipe toh mā repe. Yrome
mokaro wānohnōko itamurume Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

⁸—Oemarykō pokoino urumekary se awahtao xine ihkohtoko
ipahtohme. Morararo opupurukomo. Opupurukō pokoino urumekary se
awahtao xine ihkohtoko ipahtohme. Kurehxo Ritonōpo esaka ōmomyrykō
etone tomahke. Popyra mā oya xine apotoimo htaka ōmomyrykō osetato
ro oemarykō exiryke, ezeppy htaka. Kurehxo roropa oya xine Ritonōpo
esaka ōmomyrykō etone tupuhke awahtao xine. Popyra mā oya xine
apotoimo htaka ōmomyrykō opupurukō osetato exiryke. ⁹Oenurukomo a
urumekaporyhtao toutoko ipahtohme. Kurehxo oya xine Ritonōpo esaka
ōmomyrykō etone tonure awahtao xine. Popyra mā oya xine ōmomyrykō
apotoimo htaka osetato ro tonure awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Kaneru mūkuru itatyhpyry
(*Ruk 15.3-7*)

¹⁰—Tomeseke ehtoko, “Poeto kahpyry,” kara ehtoko poeto pitiko poko.
Ritonōpo nenyoytyā poeto pitiko akorehmāko mā toto. Etatoko pahne,
mokaro torēnase Ritonōpo ēpataka toytorykō poko. Papa kapuaō ēpataka
toytorykō poko, tykase Jezu. ¹¹(Kapu ae Ayhtohpyry tooehse sero pona,
iirypyrymākō pynanohse. Itahtyā sā iirypyrymākō mana.)

12—Etatoko pahne, tuhke tokyke kaneru esẽ mana. 100me eky tõ mã otarãme. Mame otara ãko nae toiro toky tytahse ahtao? Ynara ãko mã otarãme, “Jeky tõ nomõko ase aporo taro ona po, toto otukuruhtao,” ãko mana. Mame ytõko mã ynororo, itatyhpyry zupise ropa. 13Mame toky tonese ropa ahtao tãkye exiko ropa mana itatyhpyry tonese ropa tyya exiryke. Yrome imoihmãkõ enery poko tãkye hkopyra mana tahpyra toto exiryke. 14Moro saaro Omy kapuaõ mana. Poeto pitiko otuenikary se pyra mã ipunaka. Toto pynanopyry se ynororo mane tymaro toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Ãkorõ akorehmary poko iirypyryme toehse ahtao

15—Mame imepỹ iirypyryme toehse ahtao, ytoko eya oturuse, iirypyry poko. Tokare pyra oturutoko eya aporo, toiroro imaro. Mame õmiry etaryhtao eya, tyrypyry rumekaryhtao roropa eya oepeme exiko ropa mana. Ãkorõme roropa exiko mana. 16Yrome õmiry etary se pyra ahtao, amaro imepỹ aroko, otarãme toiro otarãme asakoro, õmiry etaneme, akorehmaneme roropa. “Asakoro ahtao ipune, oseruao ahtao roropa ipune,” ãko Ritonõpo omiry. 17Yrome õmirykõ etary se pyra ahtao ypoetory tõ zurutoko, oximõme toto ahtao. Mame oximõmãkõ omiry etary se pyra ahtao, azahkuru nymyry mokyro mana. Tyrypyry rumekary se pyra mana. Naeroro ypoetoryme pyra mana, tykase Jezu eya xine.

Otytyko popyra ekarory poko

18—Etatoko pahne, otytyko popyra ekaroryhtao oya xine iirypyryme exiryke, morararo ekarõko Ritonõpo mana iirypyryme ro. Yrome otytyko poko kure iirypyryme pyra ekaroryhtao oya xine morararo iirypyryme pyra ekarõko Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine.

19—Tyoro roropa, atae awahtao xine õtururukohtao Ritonõpo a sero nono po õmirykõ etãko Ritonõpo mana. Mame ise oehtohkõ riko Papa kapuaõ mana. 20Oximõme toehse awahtao xine ypoko, jomiry poko roropa, amaro xine ase, tuhke pyra awahtao xine ro, otarãme asakoro rokẽ awahtao xine, otarãme oseruao, amaro xine ro ase.

Imehnõ rypyry poko wenikehtohme ropa

21Morarame Peturu toytose Jezu a ekaropose. Ynara tykase ynororo eya.

—Tuisa, oturupose oehno oya. Otarãme imepỹ yryhmãko mana. Ykerekemãko mana. Yzehno exiko mana. Mame osepeme se ropa exiko mana ajoajohpe toehxipo. “Yzehno pyra exiko ajojhãme samo,” ãko ya mana. “ÿ, oty kara hnae,” ãko ywy eya. “Moro poko wenikehnõko ase, oorypyry poko.” Mame wãto ropa pixo ajoajohpe exiko ropa mana. Moromeipo oehnõko ropa mana jepeme toehthohme ropa. Otãto kure morara rypyry korokary ototomose, 7me? tykase Peturu, tõturupose.

22—Arypyra, tykase Jezu eya. —7me imepỹ rypyry a tuenikehse awahtao kure repe. Yrome tuhke rokẽ azahkuru toehse oya imepỹ ahtao, mame tyrypyry

rumekary se ropa toehse ahtao ekurākako ropa imaro, ekuhpỹme, tykase Jezu eya. ²³—Ynara exiryke, oesēkōme Ritonōpo exiry ynara sã mana, pata konōto esē samo. Mokyro typoetory tomo a epehmapory se toehse, pata esemy. “Ytinerũ epehmapōko ase ypoetory tomo a emero porehme,” tykase ynororo. ²⁴Mame okynã pyra toiro ipoetory tonehse eya xine pata esē ĕpataka, tuhke tineru onepehmara ro exikety kynexine, mirião motye. ²⁵Yrome tytineruke pyra kynexine ynororo. Morara exiryke onepehmara kynexine. Naeroro ynara tykase esemy, “Mose ekarotoko imehnõ namotome aehtohme tineru apoitohme epehpyryme, ynororo, ipyty, ipoenomo, imõkomory. Emero porehme ekarotoko tineru apoitohme jepehmatohme ropa,” tykase ynororo pata esemy. ²⁶Mame tosekumuru po typorohse mokyro tosē ĕpataka. Ynara tykase, “Atarypopyra exiko ypoko ajohpãme samo. Oepehmãko ro ase emero porehme,” tykase ynororo eya.

²⁷—Mame nupunato typoetory tonese pata esemy a. Typynanohse ropa eya. Ynara tykase ynororo typoetory a, “Ywy roro epehmãko ase. Ytoko ropa. ‘Onepehmara rohxo hano,’ kara exiko,” tykase typoetory a pata esemy. ²⁸Mame mokyro tutũtase ropa tãkye, onepehmapopyra tosē toehse exiryke. Yrome toytory ropahntao imepỹ tonese eya, topehmara exikety roropa tonese. Mame ynara tykase ynororo eya, “Otara ahtao jepehmãko mah?” tykase eya rahkene. Tuhke pyra inepehmary kynexine repe, pitiko rokene. Yrome esenary poko tapoise eya topehmara exiryke. Tosenakorõkorõmase eya epehpyry sato a jehno toehse toexiryke. “Axĩke kuepehmako emero porehme,” tykase ynororo eya.

²⁹—Mame tosekumuru po typorohse mokyro, mokyro ĕpataka. Ynara tykase ynororo eya, “Jesenakorõkorõmara exiko. Kurumekako ropa ajohpãme samo. Oepehmãko ro ase emero,” tykase ynororo eya.

³⁰—Yrome mokyro omiry onetapỹ sã toehse, jehno toexiryke. Eya tõmapose āpuruhpyry taka topehmara exiryke. ³¹Mame moro eneryke tyya xine imehnõ erohketõ tãkye pyra toehse. Tosēkõ zuruse toytose toto, pata esē zuruse. Emero tynenehpyrykõ tokarose eya. ³²Mame toto omiry etaryke tyya typoetory xihpyry tonehpose ropa tyya. Ynara tykase ynororo eya, “Ypoetory kahpyry mase. Tuhke tineru onepehmara mexiase ya, mirião motye. Yrome, ywy roro epehmãko ase, ase oya repe. ‘Onepehmara rohxo hano,’ kara ke exiko, ase oya repe. ³³Naeroro kure imehnõ pyno roropa oexiry, opyno jehtopõpyry samo,” tykase pata esemy typoetory a.

³⁴—Morarame typoetory zehno toehse ynororo yronomyryme. Āpuruhpyry taka tõmapose eya, aetuarimatohme topehmara exiryke roropa, moro epehmatohme emero porehme, tykase Jezu.

³⁵—Mokyro saaro Papa kapuaõ mana. Otuarimapotorykõ mana emero porehme imehnõ rypyry poko oweniketyrykõ se pyra awahtao xine okurohtao xine, tykase Jezu eya xine.

Typyxiäkõ rumekary poko iniokomo a
(Mak 10.1-12)

19 ¹Morarame moro poko tõturukehse Jezu ahtao Karirea poe kýtone ropa juteu tõ esaka ropa Jutea pona, Joatão mõpozakoxi.

²Imoihmäkõ imaro toytose. Mame tukuräkase ropa toto eya moroto.

³Morarame parixeu tõ toytose eya oturupose. Azahkuru aexiry enery se toh kynexine repe, ihxirotohme repe. Morara exiryke ynara tykase toto eya, —Zaero sytatou kypyxiäkõ rumekaryhtao kyya xine kuamoreme xine irumekary se toehse kuahtao xihne? Otara äko Ritonõpo nae morara exinohtaho? tykase toto.

⁴Ynara tykase Jezu,

—Ritonõpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tymerose pake, “Emero tyrise ahtao Ritonõpo a, orutua tyrise eya nohpo maro.” ⁵Mame ynara tykase ynororo, “Naeroro orutua tumy rumekäko mana, tyse rumekäko roropa mana tyyty maro rokẽ toehtohme. Mame mokaro asakoro toiro pũ sã exiko mana, tyyty maro rokene,” tykase Ritonõpo toto poko. ⁶Naeroro osetyoro pyra mã toto. Osepũme rokẽ mã toto tyyty maro. Oximaro tyripose Ritonõpo a exiryke oxirumekara toh mana, tykase Jezu toto a.

⁷Ynara tykase parixeu tõ eya,

—Morara ahtao oty katohme Moeze a pape tymeropose? Ynara tykase ynororo pake, “Opyty rumekary se awahtao xine pape imerotoko moro poko. Mame pape ke rokẽ opytõpyry kõ aropoko ropa owinoino xine.” Morara tymerose Moeze a pake, tykase toto Jezu a.

⁸Ynara tykase Jezu eya xine,

—Oupuhpyrykõ tũpore exiryke morara tymerose Moeze a. Ritonõpo omiry onenetupuhpyra oexirykõke. Yrome osemazuhme emero tyriryhtao Ritonõpo a, opyxiäkõ rumekapory se pyra Ritonõpo kynexine. ⁹Etatoko pahne opyxiäkõ kure rokẽ ahtao oya xine, imehnõ orutua poko pyra roropa ynororo ahtao, mame irumekaryhtao oya xine, imepõ apoitohme oya xine opyty myakãme, popyra matose ipunaka. Iirypyryme matose, tykase Jezu eya xine.

¹⁰Ynara tykase ipoetry tomo,

—Morara ahtao kurehxo pytara kuexirykomo, tykase toto.

¹¹—ÿ, tykase Jezu. —Otarãme kurehxo oya xine pytara oexirykomo. Yrome toitoine rokẽ Ritonõpo poe pytara matose, emero pyra, tykase eya xine. ¹²—Oxisã pyra matose. Tyytary se pyra exiketõ nae tomukase toexirykõke. Imehnõ toipe moinoro tonurutopõpyrykõ poero tyytarykõ se pyra mã toto. Imehnõ roropa Ritonõpo enetuputyryke tyya xine tutuisarykõme pytara mã toto Ritonõpo poko rokẽ toehtohkõme. Moro waro awahtao xine otato ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Kure poetohti ritopöpyry poko Jezu a
(Mak 10.13-16; Ruk 18.15-17)

¹³Morarame imehnomo a typoenõkõ tonehse Jezu a, zupuhpyrykõ apotohme eya. Typoenõkõ poko Jezu otururu etary se roropa toh kynexine Ritonõpo a. Mame toto eneryke tyya xine Jezu poetory tomo a turuse toto Jezu onerekohmara toto ehtohme. ¹⁴Yrome toto omiry etaryke tyya ynara tykase Jezu, —Ah poetohti noehno ya. Asaropotou ropa kehne. Poetohti a roropa tosary ekarõko Ritonõpo mana, toto esaryme, tykase Jezu toto a.

¹⁵Mame tomary tyrise poetohti zuhpokoxi. Morotoino toytose ropa ynororo imepõ pona.

Tymõkomoke itamurume nuasemã ehtopöpyry
(Mak 10.17-31; Ruk 18.18-30)

¹⁶Mame orutua toytose eya, amorepatõme Jezu enetuputyryke tyya. Ynara tykase ynororo,

—Tamuxi, otara ãko hano kure jehtohme, jüme orihpõme jehtohme? tykase.

¹⁷Ynara tykase Jezu eya,

—Oty katohme kure ehtoh poko ekaropõko ma ya? Toiro rokẽ kure exikety mana. Orihpõme oexiry se awahtao Ritonõpo nymeropohpyry omipona exiko, tykase Jezu eya.

¹⁸—Oty moro Ritonõpo nymeropohpyry? tykase, tõturupose eya. Ynara tykase Jezu,

—Imehnõ onetapara ehtoko. Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko. Ematonara ehtoko. Onekunohto pyra ehtoko. ¹⁹Kure rokẽ omykõ tyritoko, asakõ roropa kure rokẽ tyritoko. Te, imehnõ pyno ehtoko osepyno oexirykõ samo, tykase Jezu eya.

²⁰—Moinoro ywy morohne omipona ase toehse poetome ro jahtao, tykase ynororo. —Yrome oty riry se ropa ke hano kure nymyry jehtohme? tykase.

²¹Ynara tykase Jezu eya,

—Kure nymyry se awahtao omõkomory ekamota emero porehme tineru poko. Mame otinerü ekarota tymõkomokãkara a. Morara awahtao tymõkomoke exiko ropa mase Ritonõpo esao, tykase Jezu eya. —Mame tokamose oya emero ahtao moehtase ropa ya, ymaro oytotohme, tykase Jezu eya.

²²Morara kary etaryke tyya toeramase ropa ynororo. Toemynyhmase yronymyryme tuhke tymõkomoke toexiryke.

²³Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a.

—Etatoko pahne, tupime kuhse tymõkomokã omomyry Ritonõpo esaka. Tytinerü pyno toexirykõke, tosẽme Ritonõpo onenetupuhpyra mã toto, tykase Jezu eya xine. ²⁴—Etatoko pahne, kameru kawaru sã konõto. Jawi eutary pitiko sã mana. Morara exiryke kameru jawi eutary aka omõpyra, ipune pyra exiryke. Moro saaro tymõkomokã omõpyra mã toto Ritonõpo esaka, tosẽkõme Ritonõpo onyripyra toexirykõke, tykase Jezu eya xine.

²⁵Morara kary etaryke tyya xine,
—To! tykase toto, Jezu poetory tomo. —Morara ahtao onokākō
Ritonōpo poetoryme exīko nahe? tykase toto, tōturupose eya.

²⁶Tonese toto Jezu a. Mame ynara tykase ropa ynororo eya xine,
—Āmoreme xine omōpyra matose Ritonōpo esaka. Yrome Ritonōpo
typoetoryme orirykō waro mana, emero tyriry waro Ritonōpo exiryke,
tykase Jezu eya xine.

²⁷Mame ynara tykase Peturu,
—Etako pahne, emero turumekase yna a, amaro yna ytotohme, oty
apoīko ynana imeīpo? tykase ynororo Jezu a.

²⁸Ynara tykase Jezu eya xine,
—Etatoko pahne, Kapu ae Ayhtohpyry tuisa konōtome toehse ahtao porohnōko
mana tapō pona. Morara ahtao amarokō roropa tuisame exīko matose ymaro,
Izyraeu tō esēme. Mame āpōkō pona porohnōko matose zae pyra exiketō
apiakananōme, tykase Jezu typoetory tomo a. ²⁹—Morararo emero jomipona
exiketō tytapyīkō turumekase ahtao tyya xine, takorōkō turumekase ahtao
te, toryxirykō turumekase ahtao, tumykō turumekase ahtao, tysekō roropa
turumekase ahtao, typoenō turumekase ahtao, tosarykō roropa turumekase
tyya xine ahtao ypokoino, jomipona ehtohme roropa, tuhke kuhse apoīko ropa
mā toto. Mame orihpŷme exīko roropa mā toto jūme, tykase Jezu eya xine. ³⁰—
Mame tuisamehxo exiketō tuhke tuisame pyra exīko mana. Morararo tuisame
pyra exiketō tuhke tuisame exīko mana, enara, tykase Jezu toto a.

Tupito poko erohketō ehtopōpyry

20 ¹Mame ynara tykase roropa Jezu,
—Ritonōpo enetuputyry oya xine oesēkōme tyoro sã roropa
mana. Tupito esē sã mana, uwa arykahpyry esē samo. Pakeimo mokyro
toytose, erohketō eahmase tutupi poko toto erohtohme.

²—“Oepehmatorŷko ase. Oerohtamitukō ekarōko ase toiro tineru,” tykase
ynororo eya xine. Mame taropose toto eya tutupi pona, aerohtohkōme. ³Mame
toytose ropa ynororo pata rãnaka ropa osepekahtoh taka ropa xixi tōnuhsehxo
ahtao. Mame imehnō roropa tonese eya tehme rokē toto. ⁴“Erohtatoko utupi
pona ynarykahpyry uwa pokona. Oepehmatorŷko ase,” tykase ynororo eya xine.

⁵—Morara exiryke toytose roropa toto tupito pona. Mame tãxiahtao toytose
ropa ynororo imehnō erohpyra exiketō rohmanohpose ropa tutupi poko. Morara
tyrise ropa eya xixi tywykahme ahtao. ⁶Mame xixi ituperyme exisasaka ahtao
toytose ropa ynororo pata rãnaka ropa. Erohpyra exiketō tonese ropa eya, “Oty
katoh tehme rokē kohmãnōko matou?” tykase ynororo toto a, tōturupose.

⁷—“Ŷ, toerohtohke pyra yna exiryke,” tykase toto eya. “Tyrohmanohponeke
pyra yna exiryke roropa,” tykase toto. Ynara tykase tupito esemy eya xine,
“Morara ahtao ytotoko utupi pona. Erohtatoko,” tykase ynororo eya xine.

8—Morarame tykohmãse ahtao tupito esemy a typoetory tykohmase tyya, “Erohketõ ikohmako, toto epehmatohme oya,” tykase ynororo. “Ynara epehmako toto. Okomino aerohtyã epehmako osemazuhme. Mame osemazuhme aerohtyã okomino epehmako,” tykase tupito esemy typoetory a.

9—Morarame okomino aerohtyã tooehse ahtao topehmase toto eya xine toiro ãmepyryae erohtamitu ke. 10Mame osemazuhme aerohtyã tooehse ahtao topehpyrykõ poko tõsenetupuhse toto. “Otarãme itamurumehxo yna epehmãko mana,” tykase toh repe tukurohtao xine. Yrome morararo topehmase toto, mokaro epehmatopõpyry saaro. 11Mame toerohtamitukõ tapoise tyya xine ahtao, tupito esë tykerekerepaitose toto a. 12“Oty katoh oxisã kuepehmatoryko nae? Okomino aerohtyã toiro pitiko rokë toerohse toh repe. Yrome morararo topehmase toto,” tykase toto. “Kymarokõ toerohsehxo itamurume repe. Toiparo rokë xixi tyrohse kyya xine. Mokaro saaro topehmase kymarokomo,” tykase toto.

13—Toiro tykerekere mane a ynara tykase tupito esemy, “Etako pahne jepe, oenekunohpyra xine reh ahse. ‘Toiro ãmepyry oerohtamitukõ ekarõko ase,’ ykã puh oya xine. Mame, ‘ÿ, morara ahtao kure,’ mykatou ya. 14Morara exiryke oepehpyrykõ apoitatoko atapyikõ taka oytotohkõme ropa. Moxiã toahmase ya okomino, toto erohtohme roropa. Yrome toto epehpyry morararo oepehmatopõpyrykõ saaro. 15Morara jahtao zaero ase. Ytinerũ ekarory se jahtao ekarõko ase, ytinerũme exiryke. Imehnõ zumoxike hmatohu toto epehmaryke ya, eya xine ytinerũ ekaroryke ya?” tykase eya tupito esemy, tykase Jezu eya xine.

16Morarame ynara tykase ropa Jezu,

—Moro saaro otuisarykõme Ritonõpo enetuputyryhtao oya xine. Tuhke etyhyryme Ritonõpo enetupuhnanõ tuisamehxo exiko mã toto. Tuhke tuisame aehtyã tuisame pyra exiko roropa mã toto, tykase Jezu toto a.

Toorikyry poko Jezu oturutopõpyry ropa

(Mak 10.32-34; Ruk 18.31-34)

17Mame Jezu toytoryhtao osemãe Jerusarẽ pona, typoetory tõ maro tõturuse, toiroro tahtao, 12mãkõ maro rokë tahtao. 18Ynara tykase ynororo eya xine, —Etatoko pahne, Jerusarẽ pona ytõko sytatose. Moroto Kapu ae Ayhtohpyry ekarõko mã toto Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananomo a, enara. Jetapapory se exiko mã toto oximõme. 19Mame jekarõko mã toto imehnomo a, juteutõkara a. Mame tounohse jahtao eya xine, ypiypipohnõko mã toto. Mame wewe pokona jexixihmapõko mã toto. Orihnõko ase. Yrome oseruao tõmehse ahtao jësemãkapõko ropa Papa mana, tykase Jezu eya xine.

Jêkõ nekaropotopõpyry

(Mak 10.35-45)

20Mame Zepeteu mũkuru ã toytose Jezu a tumũkuru tõ maro asakoro. Tupue toehse ynororo Jezu ãpataka. Mame ynara tykase eya,

—Ohpetu se hano ajohpãme samo, tykase.

²¹—Oty se hma? tykase Jezu eya.

—Moxiã umükuru tã asakoro tuisame tyriko toto, amaro, tuisa konõtome toehse awahtao, toiro ãpotunuru wino, toiro opoozery wino, enara, tykase nohpo eya.

²²Mame ynara tykase Jezu eya,

—Onekaropohpyry waro pyra matose, jokuru ã sasaka ase. Jokuru enyry se roropa matohu? tykase Jezu eya xine.

—ÿ, tykase toto, —enyry se ynanase, tykase toto.

²³Toorikyry poko morara tykase Jezu toto a repe. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine. “Jokuru enyry se hmatou?” tykase eya xine repe. Yrome, “Oorikyrykõ se hmatou,” ãko kynexine toto a repe. Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Jokuru ãnõko matose repe. Yrome ymaro tuisame exiketõ onymenekara ase. Papa kapuaõ nymenekatyã rokẽ ymaro tuisame exiko mã toto, tykase Jezu toto a.

²⁴Mame mokaro omihpyry totase tyya xine ahtao, Zepeteu poenõ zehno toehse toto, Jezu poetory tã 10mãkomo. ²⁵Mame typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase Jezu eya xine,

—Etatoko pahne, seropõkõ tuisaryme tahtao xine, tõmipona imehnõ riko mã toto. Typoetoryme imehnõ riko roropa mã toto. Mame typoetory aropõko mã toto. Imehnõ enehpõko mã toto, enara. ²⁶Yrome amarokõ tyoro exiko matose. Tuisamehxo se awahtao xine imehnõ poetoryme sã ehtoko. Imehnõ akorehmatoko, tykase Jezu typoetory tomo a. ²⁷—Imehnõ esẽme se awahtao xine, toto namotome sã ehtoko, ²⁸Kapu ae Ayhtohpyry ehtoh saaro. Kapu ae toehse ywy xiario, sero nono pona. Typoetoke pyra sã ywy. Takorehmaneke pyra roropa. Yrome ãkorehmase xine oepyase. Orihse roropa oepyase oorypyrykõ epehmatohme. Ritonõpo poenõme oehtohkõme, tykase Jezu eya xine.

Tonurãkara kurãkatopõpyry ropa asakoro

(Mak 10.46-52; Ruk 18.35-43)

²⁹Morarame Jeriko poe tutõtase toto ahtao, Jezu tokahmase imoihmãkomo a. ³⁰Morarame osema ehpio tonurãkara kynexine asakoro. Typorohse rokẽ toto osema ehpio. Mame Jezu ytory totase tyya xine ahtao, tykohmase toto a,

—Tamuxi! Tawi parõpyry, yna pyno exiko, tykase toto.

³¹Yrome turuse toto imoihmãkomo a,

—Mynyhme ehtoko, tykase toto eya xine. Yrome itamurumehxo tykohmase toto a,

—Tamuxi! Tawi parõpyry, yna pyno exiko, tykase toto.

³²Morarame totypohse Jezu toto zurutohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty se hmatou ya, tykase tõturupose eya xine.

³³—Tonure se ropa ynanase, tykase toto eya.

³⁴Mame toto pyno Jezu kynexine. Toto enuru apone. Axĩ tõsenuhmase ropa toto, tonurãmõpotõkara. Mame Jezu tokahmase eya xine.

Jerusarē pona Jezu ytotoḡōpyry
(*Mak 11.1-11; Ruk 19.28-40; Jo 12.12-19*)

21 ¹Moraramē toytose toto ahtao Jerusarē pona, Pehpaje pona toeporehkase toto, ypy Oriwera ākataka. Mame typoetory taropose Jezu a asakoro, osemazuhme toto ytotohme. ²Ynara tykase eya xine, —Mō pata pona ytotoke. Moroto jumētu mana tymyhse, tumūkuru maro. Mymyhpokatatose toto. Mame enehnōko matose xiaro ya. ³Mame, “Oty katoh jumētu poko matou?” karyhtao imehnomō a, ynara kahtoko eya xine, “Tuisa ise kynako,” kahtoko. Mame ekarōko toh mā oya xine, tykase Jezu eya xine. ⁴Morara toehse urutō omihpyryae ro. Ynara tykase urutō pake, ⁵“Xiāopōkō zurutoko. Ynara kahtoko eya xine, ‘Oesēkō ytōko oya xine mana. Tuisa imehxo exikety sā pyra mana. Jumētu po ytoytōko mana, zumōkara po. Jumētu mūkuru po ytōko mana,’ kahtoko.” Morara tymerose pake urutono a.

⁶Morara exiryke Jezu omi poe toytose ipoetory. Emero tyrise toto a. ⁷Jumētu tonehse eya xine imūkuru maro ro. Mame tupōkō tyrise eya xine jumētu mypatarānaka, epona Jezu porohtohme. ⁸Mame tupōkō tyrise roropa osema taka imoihmākomo a osema emeporyme, eporo Jezu ytotohme. Marariary panō roropa tapukase tuhkākomo a, osema taka tyritohme, kure Jezu ritohme eya xine. ⁹Mame kui kui tykase toto imoihmākomo tākye toexirykōke, osemazuhme ytoketomo Jezu mykapo ytoketomo, enara. Ynara tykase toto, —Kure Tawi parŷpyry mana. Kure mose tyriko Ritonōpo, ōmi poe aepyhpyryme aexiryke. Kure Ritonōpo mana, imehxo, tykase toto.

¹⁰Mame Jerusarē pona toeporehkase Jezu ahtao panaikato rokē toh kynexine, osetato pyra omi.

—Onoky keh mokyro? tykase imehnomō.

¹¹—Tamuxi mokyro, urutono, Jezu Nazarepono, Karirea rānaono, tykase imehnomō, imoihmākomo.

Ritonōpo maro oturutoh taka Jezu ytotoḡōpyry
(*Mak 11.15-19; Ruk 19.45-48; Jo 2.13-22*)

¹²Moraramē Ritonōpo maro oturutoh taka toytose Jezu. Moro tae osepekahketō tutūtanoḡpose ropa eya okyno ekamonanō maro. Tineru emetakamananō tinerū typahpose roropa eya apō poe. Meza tō roropa tōtorimase eya. Parutopuruimo ekamonanō apō tō tōtorimase roropa eya. ¹³Mame ynara tykase ynororo eya xine, —Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Ritonōpo maro oturutohme exīko nase sero,” me tymerose repe. Yrome imaro oturutoh tyorōmāko matose, imehnō tinerū ematonanohtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

¹⁴Morarame tonurākara toytose Jezu a moro taka, jaxiry osetokye exiketō maro. Mame tukurākase ropa toto Jezu a. ¹⁵Mame tohne tohse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō maro. Kurākōkara kurākaryke ropa Jezu a tohne tohse toto. Poetohti omiry etaryke roropa tyya xine tohne tohse toto, ynara karyke poetohti a, “Kure nymyry Tawi parỹpyry mana,” karyke toto a. Morara kary etaryke tyya xine tohne tohse toto Moeze omihpyry poko amorepatōkomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro.

¹⁶Morara exiryke ynara tykase toh Jezu a,

—Moxiã omiry onetara hmahno? tykase toto Jezu a.

—Ỹ, etãko ase, tykase Jezu eya xine. —Ritonōpo omiry onysekeremara ro hmatohu sero poko? Ynara ãko Ritonōpo omiry, “Poetohti tamorepase ya, enurusenãkō maro, ‘Kure mase,’ katohme toto a ya. Zae roropa mã toto,” ãko Ritonōpo omiry.

¹⁷Morarame turumekase ropa toto Jezu a. Morotoino toytose ynororo pata poe, Petania pona ropa. Moroto toiro kynēmehne.

Epery zoko orihmapotopōpyry Jezu a

(Mak 11.12-14,20-24)

¹⁸Yrokokoro pakeimo toytory ropa ahtao Jerusarē pona ropa tomitapãse kynexine. ¹⁹Mame otyro zoko tonese osema ehpio. Yrome toytose tahtao eponaro, epery onenepyra tokurehse. Zary rokē tonese. Morara exiryke ynara tykase Jezu,

—Jũme eperytara ropa mase, tykase. Mame morara tykase Jezu

exiryke otyro zoko taremãse axiny.

²⁰Moro eneryke tyya xine Jezu poetory tō tōsenuruhkase.

—To! Otãto otyro zoko axĩ taremãse? tykase toto.

²¹Ynara tykase Jezu eya xine.

—Etatoko pahne, jenetuputyryhtao yronomyryme oya xine nyryihpyry panō riko roropa matose. “Nary rokene,” kara awahtao xine roropa, nyryihpyry motye tyriko roropa matose. Ypy a ynara karyhtao oya xine, “Onuhko, tuna konōto kuaka oepukatohme,” karyhtao oya xine, moro kuaka epukãko mana. ²²Jenetuputyryhtao oya xine, onekaropohpyrykō ekarōko Ritonōpo mã oya xine, õtururukohtao imaro, tykase Jezu eya xine.

Onoky omi poe Jezu ehtopōpyry

(Mak 11.27-33; Ruk 20.1-8)

²³Morarame Jezu toytose ropa Ritonōpo maro oturutoh taka. Mame imehnō amoreparyhtao eya Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō toytose eya, juteu tamuxiry tō maro. Ynara tykase toto,

—Onoky omi poe senohne riko mahno? tykase toto tõturusose.

²⁴Ynara tykase Jezu eya xine,

—Wwy roropa oturupōko ase oya xine. Jezukuruhtao oya xine wwy roropa ourutorŷko ase senohne rihpō poko. ²⁵Onoky omi poe ahno tōpurihkase Joāo a? Ritonōpo omi poe, ahno omi poe? Kuezuhutoko, tykase Jezu eya xine.

Mame tōsezusezuhse rokē toto, oxime rokene.

—Otarā āko sytatou? “Ritonōpo poe,” karyhtao kyya xine ynara kuezuhutorŷko mana, “Oty katoh Joāo omiry onenetupuhpyra matohu?” āko kyya xine mana otarāme. ²⁶Yrome, “Ahno omi poe rokene,” karyhtao kyya xine, imoihmākō kyzehno xine exīko mā toto. Urutōme Ritonōpo poe Joāo tonetupuhse eya xine exiryke, tykase toto oxime rokene.

²⁷Morara exiryke ynara tykase toto Jezu a,

—Zuaro pyra ynanase, tykase toto.

Ynara tykase Jezu eya xine,

—Morara ahtao wwy roropa jenehpohpō onekaropyra ase oya xine, tykase.

Orutua mūkuru tō poko

²⁸—Etatoko pahne. Orutua kynexine tumūkue asakoro. Mame ynara tykase ynororo tumūkuru a, osemazuhme aenuruhpyry a, “Aimo erohta tupito poko,” tykase.

²⁹—“Arypyra, akīme ase. Jytory se pyra ase,” tykase ynororo aporo.

—Moromeīpo tōsenetupuhse ropa ynororo. Tupito pona toytose rahkene erohse.

³⁰Morarame zakorony a toytose roropa jūkomo. Morararo tykase ropa ynororo eya, “Ÿ, ytōko ase papa,” tykase imūkuru eya repe. Yrome ytopyra tokurehse ynororo. ³¹Morara ahtao onoky tumy omipona kynexine? tykase Jezu eya xine.

—Mokyro osemazuhme aenuruhpyry, tykase toto.

—Ÿ, tykase Jezu. —Etatoko pahne, iirypyrymākō omōnōko mā toto Ritonōpo esaka, kowenu tinerū poko erohketomo, orutua kō poko aehtyā roropa. Tosēkōme Ritonōpo enetuputyryke tyya xine omōnōko mā toto, tyrypyrykō turumekase exiryke roropa tyya xine. Yrome amarakō otarāme etyhyryyme omōnōko matose enetuputyryhtao oya xine. Otarāme omōpyra matose ekurehnōko onenetupuhpyra oexirykōke. ³²Ynara exiryke, Joāo ahno ėpurihkane toytose oya xine repe, āmorepase xine, Ritonōpo omipona oehtohkōme repe. Yrome aomiry zae exiry onenetupuhpyra mexiatose. Mokaro a rokē iirypyryyme aehtyamo a rokē tonetupuhse wwy. Ritonōpo omipona toehse mā toto. Mame mokaro tonese oya xine repe. Yrome oorypyrykō onurumekara mexiatose. Joāo omiry omipona pyra mexiatose, tykase Jezu eya xine.

Popyra tupito poko erohketō poko

(Mak 12.1-12; Ruk 20.9-19)

³³—Ĕ imepŷ poko ropa, Ritonōpo enetupuhtohme, tykase Jezu. —Orutua kynexine tupito esemy. Mame uwa zoko tarykase eya tuhke. Apuru tyrise roropa eya tutupi zomye. Mame eutary tahkase eya uwa eukuru euhkatohme. Tapyi tyrise roropa eya kaetoko exikety. Mame axītao rokē tutupi tokarose

imehnomo a tineru rokẽ apoitohme tyya imepỹ pona toytotohme roropa.

³⁴Morarame uwa eperytatohpo toehse ahtao typoetory imehnõ taropose eya tutupi erase tomo a, epery zokonaka apoitohme toto a. ³⁵Yrome mokaro tapoise tupito erase tomo a. Toiro typipohse eya xine itamurume. Toiro totapase eya xine. Imepỹ pona topu tomase roropa eya xine. ³⁶Mame typoetory imehnõ taropose ropa eya tuhkehxo. Yrome mokaro tyryryhmase roropa tupito erase tomo a. ³⁷Mame etyhyryrime tumũkuru taropose eya rahkene. “Umũkuru zuno toh exĩko mana umũkurume aexiryke,” tykase ynororo repe. ³⁸Yrome imũkuru tonese tyya xine ahtao ynara tykase tupito erase tõ oseya rokene, “Tupito esẽ mũkuru mosero. Setapatone. Mame tupito esẽme exĩko sytatose,” tykase toto.

³⁹—Morara exiryke imũkuru tapoise eya xine. Mame tarose tyya xine ahtao tupito poe totapase eya xine rahkene.

⁴⁰—Morarame tupito esẽ tooehse ropa ahtao, otara ãko hna mokaro a, tupito erase tomo a? tykase, Jezu a tõturupose eya xine.

⁴¹—Mokaro xityã etapãko sãtã mana, tykase toto. —Morarame tutupi ekarõko imehnomo a mana kurãkomo a, tutupi eraseme toto ehtohme. Zae uwa epery apiakãko mã toto toperytase ahtao, tykase toto.

⁴²Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonõpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tymerose mana,
“Tapyi risẽ sã mokyro mana,

tapyi rinanõ nurumekahpyry samo.

‘Popyra sero nase,’ tykase toh repe.

Yrome tapyi nikapuru apoihtyme toehse

kure exiryke, tũpore,

jamihme tapyi ehtohme.

Morara tyrise Kuesẽkomo a.

Morara exiryke kure mana.

Kyzamaro xine mana,”

me tymerose Ritonõpo omiryre.

⁴³—Ynara kary se roropa ase oya xine, tõmipona orirykõ se Ritonõpo kynexine repe. Yrome aomipona pyra oexirykõke tynekarohpyry oya xine puxihkãko ropa mana imehnomo a ekarotohme ropa. Mame mokaro zae exĩko mã toto, Ritonõpo omipona exĩko. ⁴⁴Ritonõpo nymenekahpyryre ase. Yzehno awahtao xine etuarimãko matose topu pona aepukahpyry samo. Yrome ozehno xine jahtao popyrahxo oya xine mana ipunaka. Etuarimakehpyra exĩko matose. Topu konõto nutũmahpyry sã roropa matose exĩko, tykase Jezu.

⁴⁵Morarame typoko xine Jezu otururu tonetupuhse parixeu tomo a, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ maro. ⁴⁶Morara exiryke Jezu apoiory se toh kynexine soutatu tomo a. Yrome imoihmãkõ zuno toexirykõke anapoipyra tokurehse toto urutõme Jezu ekaroryke imoihmãkomo a.

Otuhtoh konõto ritopõpyry tuisa mükuru pytatohme
(*Ruk 14.15-24*)

22 ¹Mame enetupuhtohke toto amorepane ropa Jezu. ²Ynara tykase ynororo, —Ritonõpo enetuputyry oesëkõme ynara sã mana. Pata konõto esë sã mana. Mame otuhtoh konõto tyrise eya tumükuru erënatohme. ³Mame typoetory tõ taropose eya imehnõ eahmatohme toto a, otuhtoh konõto pona toto oehtohme. Yrome otuhtoh konõto pona toytorykõ se pyra toehse toto. ⁴Morara exiryke imehnõ typoetory tõ taropose ropa eya toto eahmatohme ropa, “Ynara kaxitatoko eya xine, ‘Otuhtoh konõto esë oeraximatoryko rokë mana. Pui konõto totapase eya, pui poenõ maro. Tõsë itamuraume nae mana. Morara exiryke ehmaropa. Imükuru erëmary enetokose,’ kaxitoko” tykase typoetory tomo a ynororo. Mame toytose toh rahkene toto eahmase ropa repe.

⁵—Yrome mokaro eahmatyã tuenikaro rokë toh kynexine. Toerohtoh poko rokë torëtyke toh kynexine. Toiro tutupi pona toytose. Imepy osepekahtoh taka toytose. ⁶Imehnomo a ipoetory tapoise. Typipohse eya xine. Totapase roropa toto eya xine. ⁷Morara exiryke pata konõto esë toto zehno toehse. Soutatu tõ taropose eya typoetory tõ mýpotohme, toto etapahpõkõ etapatohme, toto esary zahkapotohme roropa. ⁸Morarama typoetory tykohmase ropa tyya, “Emero tõtyhkase tõsë tõkehko. Yrome otuhketõ pyra rokë nase. Mokaro yneahmatyã popyra rokë mã toto. ⁹Morara exiryke ytotoko osema taka. Emero rokë imehnõ eahmatatoko xiaro toto oehtohme otuhtoh konõto pona,” tykase ynororo.

¹⁰—Morara exiryke toytose toto osema konõto taka. Mame emero tonehse eya xine, kurãkomo, ajoajohpe exiketomo emero rokene. Tapyi konõto tynehse ahno ke. ¹¹Mame pata konõto esë toytose tytapyi konõto taka tyneahmatyã enese. Mame moro tao toiro orutua tonese eya tupoke kurã ke pyra, erënatoh ke tupoke pyra. ¹²Mokyro eneryke tyya ynara tykase eya, “Jepe otãto moehno xiaro kurã ke pyra tupoke?” tykase ynororo tõturupose tuisa konõto. Yrome onezuhpyra tokurehse ynororo. ¹³Mame ynara tykase tuisa konõto typoetory tomo a, “Mose imyhtoko emary poko ipupuru poko, enara. Mame ematoko jarãnaka, xinukutumã aka. Tykohmãse rahkene. Moroto xitãko mana, kui kui ãko roropa mana,” tykase pata konõto esemy.

¹⁴Ynara tykase Jezu etyhypryme,
—Tuhke toahmase toh mana, Ritonõpo poetoryme toto ehtohme repe. Yrome tuhke hkopyra tymenekase mana Ritonõpo a, tykase Jezu eya xine.

Kowenu tinerũ epehmary poko
(*Mak 12.13-17; Ruk 20.20-26*)

¹⁵Morarama parixeu tõ toytose oximõme rokë tõturutohkõme. Jezu a tõturuporykõ se toh kynexine iporemãkapotohme tyya xine, ihxirotohme repe. ¹⁶Mame typoetory tõ taropose eya xine Jezu a, Erote epe tõ maro. Ynara tykase toto Jezu a,

—Zae rokē yna amorepāko mase. Awaro ynanase. Ritonōpo omiry poko yna amorepāko mase. Torētyke pyra roropa mase opoko. Okerekeremaryhtao imehnomo a oty kara mase. Oenery poko roropa imehnomo a oty kara mase. ¹⁷Morara exiryke yna zuruko ōsenetupuhtoh poko. Ritonōpo omiry tyoro mana. Romano kowenu omiry tyoro roropa mana. Morara exiryke ynatinerū ekaroryhtao romano kowenu tinerūme Ritonōpo omipona ro ynanah? tykase toto tōturupose.

¹⁸Moro ke Jezu poremākapory se toh kynexine. Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Ajojhe matose. Oty katoh yporemākapory se hmatohu? ¹⁹Romano kowenu epehmatoh enehko ya tineru pitiko, tykase.

Mame tineru tarose eya xine ahtao Jezu a, ²⁰ynara tykase ynororo eya xine,

—Onoky ekuhsē roropa mosehro? Onoky esety roropa mosehro? tykase tōturupose eya xine.

—Seza mosero, romano tō esemy, tykase toto.

²¹Ynara tykase Jezu eya xine,

—Morara ahtao Seza kyryry ekarotoko eya. Yrome Ritonōpo kyryry ekarotoko Ritonōpo a, tykase.

²²Mame morara kary etaryke tyya xine toemynyhmase toto. Mame Jezu turumekase ropa eya xine. Toytose ropa toto.

Aorihtyā ěsemākapory ropa poko

(Mak 12.18-27; Ruk 20.27-40)

²³Moraramo moro ěmepyryae ro satuseu tō toytose Jezu a. Satuseu tō mokaro aorihtyā ěsemamyry ropa poko onenetupuhpynomo. Ynara tykase toto Jezu a,

²⁴—Moeze namorepatopōpyry ynara āko mana, “Orutua toorihse ahtao typoenōke pyra ahtao, ah zakorōnŷpyry ipytŷpyry apoino typytyme, imūkuatohme aorihtyā mūkurume,” tykase Moeze nymerohpyry. ²⁵Mame orutua kynexine takorōke 6me. Atapona 7me toh kynexine. Mame osemazuhme aenuruhpyry typytase. Yrome tumūkue pyra ro tahtao toorihse ynororo. Mame ipytŷpyry tapoise ropa zakoronŷpyry a, tamuximehxo exikety a. ²⁶Yrome morararo tumūkue pyra ro tahtao toorihse mokyro. Morararo ĩkaponato. Morararo emero porehme, atapona 7me. ²⁷Mame etyhpymy nohpo toorihse roropa. ²⁸Morara exiryke ěsemākatohpo onoky pytyme exĭko mokyro nae, 7mākō pytŷpyryme toehse aexiryke? tykase toto tōturupose.

²⁹Ynara tykase Jezu eya xine,

—Azahkuru matose Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra oexirykōke, ĩjमितunuru waro pyra roropa oexirykōke. ³⁰Aorihtyā tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo nenyohyā sā exĭko mā toto. Orutua kō nohpo tō maro pytara mā toto. Niotara roropa mā toto. ³¹Mame aorihtyā ěsemākapory ropa poko Ritonōpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tykase Ritonōpo, ³²“Ywy ase Aparāo esemy, Izake esē roropa, Jako esemy

enara,” tykase. “Aparão tō esemỹpyryme ase,” kara kynexine ynororo. Oty katohme? Ynara exiryke, imeĩpo toto ekepyry ěsemãnõko ropa mana. Seromaroro zuzenukõ Ritonõpo maro mana. Isene exiketõ esẽme Ritonõpo mana. Aorihtyã ekepyã esẽme rokẽ pyra mana, tykase Jezu satuseu tomo a.

³³Mame Jezu omiry etaryke tyya xine tōsenuruhkase imoihmãkomo, tuaro Jezu exiryke.

Ritonõpo omipona ehtoh poko
(*Mak 12.28-34; Ruk 10.25-28*)

³⁴Morara kary etaryke tyya xine satuseu tō tymynyhpãse. Moro poko totase ahtao parixeu tomo a, tōximõse ropa toto Jezu maro. ³⁵Toiro parixeu Moeze omihpyry poko imehnõ amorepaneme kynexine. Jezu poremãkapory se kynexine. Morara exiryke tupimã poko tōturupose eya.

³⁶Ynara tykase Jezu a,

—Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a tuhke mana. Yrome toiro moro kurehxo ahtao oty kurehxo inymeropohpyry omipona kuehtohkõme? tykase parixeu tōturupose Jezu a.

³⁷Ynara tykase Jezu eya,

—Ritonõpo oesëkõme mana. Morara exiryke ipyno ehtoko yronymyryme. Ise ehtoko okurohtaõ xine, oorikyrykõ ponãmero. Kure rokẽ tyritoko õsenetupuhtohkõae. Oemynyhmarykohtaõ ro ipyno ehtoko.

³⁸Morara awahtaõ xine kure matose Ritonõpo a. ³⁹Mame zakorõ isã roropa mana. Ynara ãko, “Imehnõ pyno ehtoko, osepyno oexirykõ samo,” ãko. ⁴⁰Asakororo moro omipona awahtaõ xine, Moeze omihpyry omipona matose ipunaka. Urutõkõ omihpyry omipona roropa matose, tykase Jezu eya.

Onoky parỹpyryme Ritonõpo nymenekahpyry nae kukurãkanekomo?
(*Mak 12.35-37; Ruk 20.41-44*)

⁴¹Morarame parixeu tō tōximõse ahtao ynara tykase Jezu eya xine,

⁴²—Otarã ãko matou Ritonõpo nymenekahpyry poko? Onoky parỹpyryme nae? tykase ynororo tōturupose eya xine.

—Tawi parỹpyryme mana, tykase toto.

⁴³Ynara tykase Jezu,

—Tawi parỹpyryme ynororo ahtao oty katohme, “Jesemy,” tykase Tawi ipoko Ritonõpo zuzenu poe? Ynara tykase Tawi pake, ⁴⁴“Ritonõpo tōturuse jesẽ maro. ‘Oporohko seino japotunuru wino. Ozehno exiketõ riko ase opoetorytõme,’ tykase Ritonõpo.” Morara tymerose Tawi a.

⁴⁵Naeroro Tawi a tosẽme mokyro tokarose ahtao otãto Tawi parỹpyryme roropa ynororo nae Ritonõpo nymenekahpyry? tykase Jezu eya xine.

⁴⁶Yrome Jezu ezukuru waro pyra toh kynexine emero porehme. Morara exiryke tōturuporykõ se pyra toehse toto.

Osenekunohpopyra ehtoko parixeu tomo a
(Mak 12.38-39; Ruk 11.43-46; 20.45-46)

23 ¹Morarame Jezu töturuse imoihmäkō netaryme typoetory tō netaryme roropa. ²Ynara tykase ynororo, —Moeze omihpyry poko āmorepatōkō mokaro repe, parixeu tō roropa. Ritonōpo omiry poko āmorepatorŷko toh mā repe. ³Morara exiryke toto omiry omipona ehtoko. Āmorepatopōpyrykō roropa omipona ehtoko. Yrome toto nyrihpyry onypoehopyra ehtoko, aomirykō sā pyra inyryrykō exiryke. ⁴Imehnō tuarimapōko mā toto yronymyryme. Yrome toto anakorehmara mā toto ipunaka. ⁵Kure sā osenepōko toh mā repe. Ritonōpo omiry aroarōko mā toto imehnō neneryme kure toexirykō enetohme imehnomo a repe. Upo kurā ke, otupohtōko roropa mā toto kure toexirykō enetupuhtohme roropa imehnomo a repe. ⁶Tamuximehxo exiketō esaka porohnōko mā toto oximōme toehse toto ahtao otuhtoh konōto pona. Epehtoh kurā se rokē mā toto tapōkōme Ritonōpo maro oturutoh tao. ⁷Ynara kary etary se roropa mā toto, “Moehno tuisa? Amorepatō mase. Imehxo exikety mase imehnō motye,” kary etary se mā toto osepekahtoh tao, ahno imoity htao, enara. ⁸Yrome, “Amorepatōme mase,” kamexipopyra ehtoko imehnomo a. Atakorōmākō sā rokē matose. Toiro rokē āmorepanekō nymyry mana, Ritonōpo. ⁹Naeroro sero nono po imehnō onyripyra omykōme ehtoko roropa. Toiro rokē omykōme nymyry mana, Papa kapuaono. ¹⁰Tuisame pyra ehtoko roropa, toiro otuisarykōme nymyry aexiryke, Ritonōpo nymenekahpyry. ¹¹Tuisame se awahtao xine imehnō poetoryme sā ehtoko. Imehnō akorehmatoko. ¹²Tuisamehxo orirykohtao imehnō poetoryme sā oritorŷko ropā Ritonōpo mana. Yrome imehnō akorehmaneme awahtao xine tuisamehxo oritorŷko Ritonōpo mana, tykase Jezu.

Popyra mā onekunohtōkomo
(Mak 12.40; Ruk 11.39-42,44,52; 20.47)

¹³Ynara tykase Jezu parixeu tomo a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a roropa, —Jetuhxo exiko oya xine mana kurākō apiakaryhtao Ritonōpo a. Ajohpe oexirykōke jetuhxo awānohtorŷko Ritonōpo mana. Ritonōpo esary apurūko sā matose. Imehnō amoreparyhtao oya xine tyoro sā toto amorepāko matose onenetupuhpyra toto ehtohme. Ōmomyrykō se pyra matose Ritonōpo esaka. Mame imehnō Ritonōpo enetuputyry se toto ahtao toto akorekehkāko matose Ritonōpo onenetupuhpyra toto ehtohme tosēkōme. ¹⁴(—Morara exiryke jetuhxo exiko oya xine mana. Moeze omihpyry poko imehnō amorepananōme matose. Parixeu tōme matose roropa. Yrome ajohpe rokē matose. Pytŷpo tō enekunohhōko matose toto mōkomory ematonanohtohme oya xine, itapyŷkō apoitohme roropa oya

xine. Mame imehnō netaryme oturūko matose itamurume Ritonōpo a samo. Morara exiryke awānohtorŷko Ritonōpo mana itamurumehxo.)

¹⁵—Parixeume matose. Imehnō amorepananōme roropa matose Moeze omihpyry poko. Yrome oya xine jetuhxo exīko mana ipunaka ajohpe oexirykōke. Tuna konōto akuohnōko matose. Pata tamuru poro roropa tyotōtko matose imepŷ tyorōmatohme oya xine asā xine aehtohme. Mame tōtyhkase awahtao xine mokyro amoreparry poko omotye xine exīko mana orēpyra tyrypyry poko. Mokyro emāko roropa Ritonōpo mana apotoimo htaka asā xine.

¹⁶—Jetuhxo oya xine exīko mana. Imehnō amorepaneme osekārōko matose. Otāto imehnō amorepaneme osekārōko matou kure ehtoh waro pyra awahtao xine? Imehnō amorepāko matose ajoajohpe toto ehtohme. Ynara āko matose imehnō amorepāko, “Ritonōpo maro oturutoh poko ōtururukohtao ajohpe pyra oekarotohkōme repe, oty kara ajohpe toehse awahtao xine. Iiryryryme pyra matose. Yrome uuru risē poko ōtururukohtao ajohpe pyra oekarotohkōme Ritonōpo maro oturutoh tao exikety poko ōtururukohtao, morara ahtao ajohpe pyra ehtoko ipunaka iiryryryme pyra oehtohkōme,” āko matose imehnō amorepāko. ¹⁷Azahkuru matose morara karyhtao oya xine. Oty kurehxo Ritonōpo a? Uuru risemy? Tymaro oturutopo? Ritonōpo poe asakororo kure Ritonōpo kyryryme exiryke. ¹⁸Ynara āko roropa matose imehnō amorepāko azahkuru, “Tokarosē zahkatoh apō poko ōtururukohtao ajohpe pyra oehtohkōme repe oty kara ajohpe toehse awahtao xine. Iiryryryme pyra matose. Yrome tyahkasē poko ōtururukohtao ajohpe pyra oekarotohkōme, ajohpe pyra ehtoko ipunaka iiryryryme oexirykōino,” āko matose repe imehnō amorepāko. ¹⁹Azahkuru rokē matose morara karyhtao oya xine. Oty kurehxo nae Ritonōpo a? Onekarorykō zahkatoh apony, onyahkarykomo? Onekarorykō riryhtao oya xine jahkatoh pona kure exīko mana Ritonōpo a. Morara exiryke asakororo kure mana. ²⁰Naeroro onekarorykō zahkatoh apō poko ōtururukohtao onyahkarykō poko roropa oturūko matose. ²¹Morararo Ritonōpo maro oturutoh poko ōtururukohtao Ritonōpo poko oturūko roropa matose moro tao Ritonōpo exiryke. ²²Morararo kapu poko ōtururukohtao Ritonōpo porohtoh poko oturūko matose Ritonōpo esaryme kapu exiryke. Ritonōpo poko roropa oturūko matose, moroto Ritonōpo exiryke.

²³—Jetuhxo exīko mā oya xine parixeu tomo, Moeze omihpyry poko amorepatōkomo imehnō tonekunohse oya xine exiryke. Aixi nae awahtao xine omame porehme, toiro ekarōko matose Ritonōpo a, otyro tōkehko, omōkomorykō roropa. Moro poko zae matose repe, yrome āmorepatopōpyrykō poko Ritonōpo omiry poko, moro omipona pyra matose. Zae ehtoh poko ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Kure rokē ehtoko. Ritonōpo omipona ehtoko. Morara awahtao xine kure matose Ritonōpo a. Morara awahtao xine omōkomorykō zokonaka ekarory kure roropa mana eya. ²⁴Azahkuru rokē imehnō amorepananōme matose. Tuna ēne sā matose. Xikuromā pisarara ahpīko mana. Erere pisarara anŷnōko roropa mana, xikuromā pitiko onēpyra toehtohme repe.

Yrome xikuumã konõto tuna kuaa ahtao oty kara ynororo, ênõko rokê mana xikuumã konõto maro. Mokyro sã matose. Azamaro pyra imehnõ ehtoh poko torêtyke matose. Yrome oorypyrykõ konõto poko oty kara matose.

25—Jetunety ke itamurume awãnohtorýko Ritonõpo mana. Imehnõ amorepaneme matose repe Moeze omihpyry poko. Parixeume roropa matose. Yrome ajohpe rokê matose. Eukuru êtoh kurikane sã matose paratu tõkehko. Apoitoh rokê kurikãko mã ynororo, jarao rokene. Yrome zao onukurikara mana. Mokyro sã matose. Okurohtao xine pehme matose oorypyrykõ ke, onematonanohtyãkõ ke, imehnõ poko openetatohkõ ke, enara. 26Tuaro pyra matose parixeu tomo. Oorypyrykõ rumekaryhtao oya xine okorokatohkõme Ritonõpo a, kure oritorýko ropa Ritonõpo mana okurohtao xine. Mame kure exiko matose iirypyryme pyra.

27—Itamurumehxo awãnohtorýko Ritonõpo mana, parixeu tomo, Moeze omihpyry poko amorepatõkõ roropa, ajohpe oexirykõke. Tonohse aorihtyã ekepyry ê ahtao karimutumã ke kure sã exiko repe. Moro sã matose ajohpe oexirykõke. Kure oenotorýko imehnõ mã repe. Yrome okurohtao xine aorikyhyryry tõ zonetyã sã matose. Nuriame matose oorypyrykõke. 28Morara awahtao xine kure oekarotorýko imehnõ mã repe. Yrome okurohtao xine iirypyryme matose ajoajohpe oexirykõke.

Toto wãnohnõko Ritonõpo mana
(Ruk 11.47-51)

29—Jetuhxo exikety ke awãnohtorýko Ritonõpo mana Moeze omihpyry poko amorepatõkomo, parixeu tõ roropa, ajohpe oexirykõke. Otonêto kurã riko matose, Ritonõpo poe urutõkõ zonêtohme. Kurãkõ ekepyry esary riko roropa matose. Kurã ke otonêtoh zonohnõko matose kurãkõ poko wenikehpyra oehtohkõme repe. 30Ynara ãko roropa matose, “Pake yna tamuru ehtopõpyry sã pyra ynanase. Ritonõpo poe urutõkõ onetapara ynanase ynatamuru sã pyra,” ãko matose repe. 31Atamurukõ rypyry poko zuaro matose. Eya xine urutõkõ etapatopõpyry waro matose. Yrome toto pakõme matose. 32Toto sã roropa matose, oorypyrykõ poko rokê oexirykõke. 33Okoi sã matose, orihmatõkõ samo. Oeparykõ se exiko matose repe awãnohtohkõ kurũke. Yrome ãpiakatorýko Ritonõpo mana apotoimo htaka oemapotohkõme. 34Mame etatoko pahne, urutõkõ aropõko ase oya xine, tuaro exiketomo, ãmorepanekomo. Mame toitoine toto etapãko matose. Imehnõ exixihmapõko matose wewe pokona. Toitoine toto pipohnõko matose õximõtõhkõ tao. Imehnõ aroaropõko roropa matose apatarykõ poe. 35Morara exiryke awãnohtorýko Ritonõpo mana kurãkõ etapatamitume oya xine, emero porehme, Apeu etapatopõpyry poe Zakaria etapatopõpyry pona. Mokyro Parakia mũkuru kynexine. Mokyro totapase oya xine Ritonõpo maro oturutõh myhto, onekarorykõ zahkatoh apõ wino. 36Etatoko pahne, mokaro etapatamitume sã awãnohtorýko Ritonõpo mana.

Jerusarêpökô pyno Jezu ehtopöpyry
(*Ruk 13.34-35*)

³⁷—Jerusarêpökomo, urutökô Ritonôpo poe etapananöme matose. Topu emananöme matose Ritonôpo naropotyã pona oya xine. Tuhke rokê oeahmarykô se exiase repe. Oewomarykô se roropa exiase repe kuratiri nohpory a typoenö ewomary samo taporiry zopikoxi. Yrome yse pyra mexiatose. ³⁸Naeroro Ritonôpo maro oturutoh tytaöke pyra exïko mana apatarykô po. Patâpome exïko oesarykô mana. ³⁹Etatoko pahne, taroïno jenepyra ropa matose. Imeïpo jenêko ropa matose. Ynara karyhtao oya xine, “Kure mose nase. Ritonôpo poe oehketyme ynororo,” karyhtao ypoko oya xine, tykase Jezu eya xine.

“Ritonôpo maro oturutoh tykararahse exïko” katopöpyry
(*Mak 13.1-2; Ruk 21.5-6*)

24 ¹Morarame Jezu toytose ropa ahtao Ritonôpo maro oturutoh tae ynara tykase ipoetory tō eya,

—Eneko ke Jezu, sero tapyi Ritonôpo maro oturutoh topu risë kurano, tykase toto.

²—ÿ, repe, tykase Jezu. —Etatoko pahne, senohne topu risë etohtohkãko mana, emero porehme, tykase Jezu eya xine.

“Etuarimãko matose, ooryhmatorÿko roropa imehnö mana,” katopöpyry
(*Mak 13.3-13; Ruk 21.7-19*)

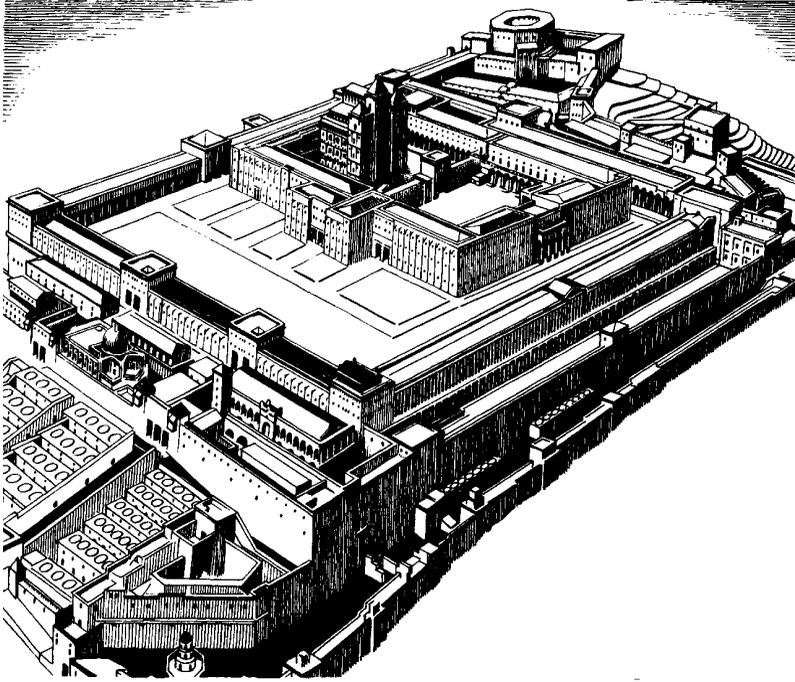
³Morarame pyy pona toytose toto, Oriwera pona. Morotona typorohse Jezu. Mame oximöme rokê tahtao xine ynara tykase ipoetory tō eya,

—Yna zuruko Jezu, otara ahtao morohne epahnöko nae? Otara ooeypyry ropa enetupuhnöko roropa ynanah? Kurãkô apiakatoh enetupuhtohme roropa yna a? tykase toto töturupose.

⁴Ynara tykase Jezu eya xine,

—Tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohköme. ⁵Ynara exiryke, tuhke ytöko oya xine mana. “Ywy ase Ritonôpo nymenekahpyry,” äko mã imehnomo a toh repe. Tuhkãkô enekunohnöko mã toto. ⁶Mame imehnö atatapoiry poko etãko matose ameke hkopyra, amekehxo roropa. Yrome etatoko pahne, torëtyke pyra ehtoko sero nono enahkary poko. Oty kara ehtoko. Ynara exïko mana, atatapoïko seropökô mana. Yrome sero nono onenahkapopyra ro Ritonôpo mana. ⁷Toiro patapökô mã imepÿ pata pona ytöko morotökô etapase. Tuisa konöto poetory tō mã ytöko imepÿ tuisa poetory etapase roropa. Mame tomirykôke tuhke orihnöko mã toto tynahke pyra toexirykôke. Nono kywyhkywyh äko mana tuhke pata tamuru punero. ⁸Morara toehse ahtao etuarimapitöko exino, poeto ã enurupitory samo.

⁹—Mame äpoitorÿko imehnö mana oëmapotohköme äpuruhpyry taka ypoetoryme oexirykôke. Oryhmatorÿko mã toto oetapatorÿko roropa mã

(Mat 24.9)

toto. Tuhkākō ozehno xine exīko mana, ypoetoryme oexirykōke, jomipona oexirykōke. ¹⁰Morara ahtao toetuarimarykō kurūke tuhke jurumekāko mā toto. Tuhke roropa osewokāko mā toto. Tope tō ewokāko mā toto. Tope tō zehno exīko roropa mā toto. ¹¹Mame morara ahtao ajohpe urutōkō tuhke exīko mā toto. Imoihmākō enekunopyry se exīko mā toto. ¹²Tuhkehxo tyrypyrykō poko exīko mā toto, seropōkomo. Mame mokaro pokoino ypoetory tō roropa penekehnōko mā toto ypoko. Yronymyryme hkopyra yse exīko mā toto. ¹³Yrome ypoetory tō jomipona toexirykō poko penekehpyra tahtao xine, kurākō apiakatoh po toto pynanohnōko ase. ¹⁴Mame pata tō poro jomiry kurā arōko ypoetory tō mana. Imehnō amorepāko mā toto Ritonōpo enetupuhtohme eya xine tosēkōme. Emero pata tō poro ytōko mā toto emero patapōkō amorepase ypoko. Moromeīpo kurākō apiakatoh exīko mana.

Ahno nyrihpyry xihpyry
(Mak 13.14-23; Ruk 21.20-24)

¹⁵—Pake Tanieu a tymerose iirypyrymākō nyrihpyry xihpyry poko. Mame Tanieu omihpyryae ro iirypyrymākō nyrihpyry xihpyry enēko matose Ritonōpo esao. (Moro poko enetupuhtoko. Tuaro ehtoko.) ¹⁶Jutea po awahtao xine morara

aexiryhtao epatoko ypy tō pona, orihpyra oehtohkōme. ¹⁷Atapyīkō mypatarānao awahtao xine morara aexiryhtao omōkomorykō poko pyra ehtoko. Topohme rokē mepatatose. ¹⁸Tupito po awahtao xine roropa mepatatose roropa. Upo enehse ytopyra ehtoko atapyīkō taka. Mepatatose rokē axiny. ¹⁹Morara aexiryhtao itamurumehxo etuarimāko matose nohpo tomo, poetoēme awahtao xine, typoenōke pisarara awahtao xine roropa. ²⁰Oturutoko Ritonōpo a konopome pyra ehtohme oeparykohtao. Oserematohae ro epāko matose. ²¹Ynara exiryke etuarimāko matose itamurume. Moro oetuarimatohkō panō onenepitopyra seropōkō mana sero nono ritopōpyry poe ro. Moro oetuarimatohkō panō onenezomopyra roropa exīko seropōkō mana. ²²Yrome Ritonōpo poe tuhke pyra ěmehnōko matose oetuarimarykō poko. Tuhke tōmehse awahtao xine oetuarimarykō poko oenahtory roropa. Yrome tynymenekatyā pokoino tuhke hkopyra oēmehkapotorỹko Ritonōpo mana otuarimanohpotohkōme.

²³—Morarame oya xine ynara karyhtao, “Enetoko ke, mokyro Ritonōpo nymenekahpyryme mana,” karyhtao imehnomo a oya xine ajohpe rokē toh mana morara karyhtao eya xine. Ynara karyhtao roropa ajohpe rokē toh mana, “Mokyro roropa ynororo,” karyhtao eya xine imepỹ poko ajohpe rokē mā toto. ²⁴Tuhke ajohpākō oehnōko mana, Ritonōpo nymenekahpyryme osekarōko toh mā repe. Tuhke roropa Ritonōpo poe urutōkōme osekarōko toh mā repe. Ajoajohpe rokē toh mana. Jamihme sã osekarōko toh mā repe. Otarãme kurākōkara kurākãko ropa toh mā repe imehnō enekunohtohme rokē tyya xine. Ritonōpo poetory enekunopyry se roropa toh mā repe. ²⁵Etatoko pahne, seromaroro ourutorỹko ase morohne exipyra ahtao ro.

²⁶—Morarame ynara ãko imehnō mā oya xine, “Enetatoko mokyro, ahno esao pyra mana. Ritonōpo nenehpohpyry mokyro,” ãko toh mā repe. Morotona ytopyra ehtoko. Mame ynara karyhtao roropa oya xine, “Enetoko ke, taro nase. Tōtonēse rokene,” karyhtao oya xine ajohpe rokē toh mana. ²⁷Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa nenenehkane sã exīko mana. Nenenehkane ahtao kapu zopikoko saereh ãko mana emero tonesēme, xixi tūtatoh wino exikety sã xixi omōtoh pona. Moro saaro Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa exīko mana, emero ahno neneryme.

²⁸—Okyno ekepyry ahtao axī kurumu tōkehko ipokona porohnōko mana.

Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa poko

(Mak 13.24-27; Ruk 21.25-28)

²⁹—Mame toetuarimakehse awahtao xine okynã pyra xixi ezehnōko mana. Nuno roropa saereh kara exīko mana. Xirikuato ohpahnōko kapu poe kapuaōkō esyryhmaryke tosae xine, jamihme exiketō tosae xine esyryhmaryke. ³⁰Morarame Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa enēko tarōkō mana. Mame patapōkō xitãko mana emero porehme. Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa eneryke tyya xine xitãko mā toto. Oehnōko mana akuru htoko. Jamihme kuhse oehnōko ropa mana kapu ae. Emero motye tuisamehxo oehnōko ropa mana, emero esēme toexiryke. ³¹Mame rue konōto etōko

mana. Opure osetokety etōko mana. Mame tynenyohyā aropōko Ritonōpo mana sero nono poro tynymenekatyā enehtohme tyya emero pata tō poe.

Wasasa etary poko enetupuhtoh poko
(*Mak 13.28-31; Ruk 21.29-33*)

32—Mame wasasa tōkehko waro matose. Wasasa etaryhtao oya xine jeimamyry enetupuhnōko matose. 33Moro saaro oryhmatopōpyrykō eneryhtao oya xine tuaro exīko matose. Joepyry ropa okynā pyra exiry waro exīko matose. 34Etatoko pahne, ynekarohpyry oya xine emero osenēko mana. Mame morohne enenanō toitoine orihpyra exīko toh mana joepyry ropa ponāmero. 35Kapu enahnōko mana. Sero nono roropa enahnōko mā repe. Yrome jomiry jūme enahpyme exīko mana.

“Joepyry ropa waro pyra imehnō mana emero porehme,” katopōpyry
(*Mak 13.32-37; Ruk 17.26-30,34-36*)

36—Kapu ae jyhtory ropa waro pyra sero nonopōkō mana. Ritonōpo nenyohyā zuaro pyra roropa mana. Ywy roropa zuaro pyra ase. Papa kapuaō rokē zuaro mana. 37Kapu ae jyhtory ropa Noe ehtopōpyry sā exīko mana. 38Sero onynerymapopyra ro Ritonōpo ahtao tōtuhse sero nonopōkomo. Eukuru tōse eya xine. Tyytase toto. Tyniotase roropa toto Noe omōtoh pona kanawa konōto aka. 39Zuaro pyra toto ahtao tuna tukumase. Tynerymapose toto emero porehme. Moro sā mā Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropa ahtao. 40Morara ahtao tupito poko erohnōko orutua kō asakoro. Mame toiro rokē ytōko mana. Yrome imaronōpo moroto rokē oxinomōko mana. 41Nohpo tō roropa erohnōko mā toto oximōme tonahsē riry poko. Toiro rokē ytōko mana. Yrome imaronōpo oxinomōko mana. 42Morara exiryke tuaro ehtoko. Oesēkō oepyry ropa waro pyra oexirykōke. 43Etatoko pahne, omato oepyry poko zuaro tapyi esē ahtao nyhpyra mana, tytapyī taka omōpyra omato ehtohme, tymōkomory onematonanohpyra roropa omato ehtohme. 44Morara exiryke mokyro sā ehtoko kokoro rokene. Tuaro pyra awahtao xine otarāme, “Seroae oehpyra mana,” āko matose zuaro pyra oexirykōke. Morara ahtao otarāme Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mā rahkene.

Tuisa poetory zae exikety, zae pyra exikety roropa
(*Ruk 12.41-48*)

45—Naeroro Ritonōpo poetoryme nymyry matou? Tuaro exiketyme matou? Etatoko pahne, tuisa konōto kynexine typoetoke exikety. Morarame imepỹ pona toytory se toexiryke typoetory toiro tyrise eya imehnō eraseme. “Ypoetory otuhmanohponeme mase jesahpyo,” tykase ynororo eya. 46Morarame okynahtao oehnōko ropa mana typoetory tō enese. Mame typoetory erase zae ahtao, tākye exīko mana tooehse ropa tahtao. 47Tākye exīko roropa erase mana. Mame jūme mokyro rīko tymōkomory eraseme mana. 48Yrome ajoajohpe mokyro toehse ahtao tosē esahpyo, ynara āko mā ynororo otarāme oseya rokene, “Otarāme jesē oehpyra ropa mana. Okynahxo ynororo,” āko otarāme mā oseya rokene. 49Mame

tosẽ poetory pipohnõko mana. Tope tõ maro rokẽ otuhnõko roropa mana. Eukuru ãnõko et̃yketõ maro. ⁵⁰Mame mokyro esẽ oehnõko ropa mana ynara karyhtao ro eya, “Jesẽ seroae oehpyra mana,” karyhtao ro eya oehnõko mana. Tuaro pyra ynororo ahtao esẽ oehnõko mana. ⁵¹Mame toehse tahtao typoetory kahpyry wãnohnõko mana. Jehno toexiryke iiryhmãko roropa mana. Imehnõ ajoajohpãkõ maro mokyro emãko mana. Moroto xitãko ynororo, kui kui äko. Enara.

Oryximãkõ 10mãkomo

25 ¹Ynara tykase Jezu,
—Morarame kurãkõ apiakato po Kapu ae Ayhtohpyry oehnõko ropa mana. Mame ynara sã exiko mana pytato sã exiko mana. Pytato ke mana. Mame morotona sã nohpo tõ eahmãko, omame porehme oryximãkomo. Mame tynãparinãkõ apoiko mã toto pytakety eraximatohme sã tyya xine. ²Mame 5mãkõ tuaro pyrahme sã mana. Imehnõ 5mãkõ tuaro mana. ³Mame mokaro tuaro pyra exiketõ tynãparinãkõ arõko sã mã toto. Yrome oriu anaropyra mã toto. ⁴Mame mokaro tuaro exiketõ tynãparinãkõ maro tynãparinãkõ aryry arõko sã mã toto ã ao pehme. ⁵Mame mokyro pytakety ohkynã sã mana oehpopyra. Morarame ohkynã toehse ahtao wetukene nohpo tõ exiko mana. Nyhnõko mã toto.

⁶—Morarame onoa toehse ahtao sekere kary etãko mã toto. “Mokyro erãnakety oehnõko mana. Ehmaropa. Mokyro senetato,” äko sã mã toto.

⁷—Axĩ pakãko ropa sã mã toto 10mãkomo. Mame tynãparinãkõ zukãko mã toto. ⁸Ynara äko sã tuaro pyra exiketõ mana, “Oriu pitiko ekaroko yna a taryse pyra yna nãparina nase,” äko sã mã toto.

⁹—“Arypyra,” äko tuaro exiketõ mana. “Oriu ekaroryhtao oya xine ipune pyra exiko mana. Epekahtatoko osepekahtoh taka anãparinãkõ aryhtotohme,” äko toh mã eya xine.

¹⁰—Morara kary etaryke tyya xine ytõko mã toto 5mãkomo, tuaro pyra exiketomo, oriu epekahse repe. Mame erãnakety oehnõko sã koko toto esahpyo mana. Morarame imaro ytõko toh mã tuaro exiketõ rokene, 5mãkõ rokene. Tapyi taka omõnõko mã toto erãnatoh taka, otuhtoh konõto pona. Mame tapyi apurũko sã erãnatoh aporesemyry mana.

¹¹—Mame okynahtao tuaro pyra exiketõ oehnõko roropa mã toh repe. “Ynanomõxi. Ynanomõxi,” äko mã toto. Kohtãko toh mã repe.

¹²—Yrome, “Awaro pyra ase,” äko mã ynororo eya xine.

¹³Mame ynara tykase Jezu eya xine etyhpyryme,

—Morara exiryke tomeseke ehtoko, mokaro sã pyra oehtohkõme, tuaro pyra exiketõ sã pyra oehtohkõme. Emero tyritoko Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa eraximaryme, aepyyry ropa waro pyra oexirykõke, tykase Jezu eya xine.

Pata esẽ poetory tomo, 3mãkomo

(Ruk 19.11-27)

¹⁴Ynara tykase roropa ynororo,

—Ynara sã exiko Kapu ae Ayhtohpyry oepýry ropahatao mana. Orutua ehtopõpyry sã exiko mana. Mame tytapyĩ tae toytory se toehse ynororo imepỹ pona. Morara exiryke typoetory tykohmase tyya tymõkomory eraseme toto ritohme. ¹⁵Mame emese kure exiketõ a tytinerũ 5 miriãome tokarose eya. Imepyny a 2 miriãome tokarose eya. Etyhpyrymano a toiro miriãome tokarose eya. Mame toytose ynororo rahkene. ¹⁶Mame mokyro 5 mirião apoihpõ toytose erohse tytinerũ poko, emãkapotohme. Okynahtao imepỹ 5 mirião tapoise ropa eya, 10 miriãome atapona. ¹⁷Morararo, asakoro mirião apoihpono. Tytinerũ tomãkapose eya, imepỹ asakoro mirião tapoise ropa eya. ¹⁸Yrome mokyro toiro mirião rokẽ apoihpõ toytose. Nono tahkase eya zonẽtohme. Mame tosẽ tinerũ tyrise eya moro aka. Tonẽse eya. Tukurãkase rokẽ eya.

¹⁹—Morarame okynahtao esẽkõ tooehse ropa tytinerũ apoise ropa. ²⁰Mame mokyro 5 mirião apoihpõ tooehse osemazuhme tytinerũ ekarose ropa tosemy a. Ynara tykase ynororo eya, “Eneko ke, 5 mirião mekarose ya. Imepỹ 5 mirião apoiase ropa. Seny, otinerũ rahkene, 10 miriãome,” tykase.

²¹—“Kure myriase rahkene. Ypoetory zae rokẽ exikety mase,” tykase esemy. “Zae mexiase tymõkomory poko pitiko rokẽ ahtao. Morara exiryke tuhkehxo ekarõko ase oya. Omõko jesaka. Tãkye exiko ymaro,” tykase ynororo.

²²—Morarame ipoetory akorõ tooehse, asakoro mirião apoihpono. Mame ynara tykase ynororo tosemy a, “Asakoro mirião mekarose ya. Eneko ke imepỹ asakoro mirião apoiase ropa, ipoko jerokuruke,” tykase ynororo.

²³—Ynara tykase esemy, “Kure mase. Erohketyme nymyry mase. Zae mexiase tymõkomory poko, pitiko rokẽ ahtao. Morara exiryke tuhkehxo ekarõko ase oya. Omõko jesaka tãkye oehotohme ymaro,” tykase ynororo eya.

²⁴—Morarame ipoetory etyhpyrymã tooehse roropa, toiro mirião apoihpono. Ynara tykase ynororo tosemy a, “Tuisa, otinerũ ukurãkase ymotye kuhse tuaro oexiry waro jexiryke. Orẽpyra mase. Imehnõ narykatyã epery apoiõko mase, anarykara awahtao ro. ²⁵Naeroro oouno jexiryke otinerũ ukurãkase nono aka. Seny, otinerunu,” tykase ynororo eya.

²⁶—“To! Popyra mase. Akĩme rokẽ mexiase,” tykase esẽ eya. “Imehnõ narykatyã epery apoiõ se jexiry waro mexiase. Otyro puhturu anarykara jahtao imeĩpo epery apoiõ ya waro roropa mexiase. ²⁷Naeroro oty katohme ytinerũ onekaropyra mexiahse tineru poko erohketõ esemy a. Morara ahtao tomãse pohto ytinerũ exiry,” tykase ynororo typoetory a.

Mame imehnomo a ynara tykase esemy, ²⁸“Mose wino ytinerũ apoitoko, ekarotohme ropa 10 mirião esemy a. ²⁹Ynara exiryke, tykyryryke exiketomo a itamurumehxo ekarõko ase ykyryry poko toerohse exiryke, tuhkehxo tymõkomoke aehtohme. Yrome imepyny tymõkomoke pyra ahtao ewinoino ikyryry ipuxihkãko ropa ase erohpyra exiryke. ³⁰Mose ypoetory otyme kure hnae? Ematoko jarãnaka, ikohmamyhpyry panõ aka. Moroto xitãko mana, kui kui ãko roropa mana,” tykase ynororo.

Seropōkō apiakatoh poko sero etyhyry po

³¹—Mokyro sã Kapu ae Ayhtohpyry omipona pyra aexihpyry exĩko mana. Tuisa konōtome exĩko Kapu ae Ayhtohpyry mana. Ritonōpo nenyoytyã maro porohnōko mana typrohthoh pona. ³²Mame êpataka oximōnōko seropōkō emero porehme mana. Mame toto apiakāko mana kaneru tō esemy a toky apiakary samo. Xia kaneru tomo, mya poti tomo. Mokaro apiakary sã typoetory apiakāko mana. ³³Mame tapotunuru wino tynymenekatyã rĩko ynororo mana, typoetoryme nymyry toto exiryke, tymaro toto ehtohme. Yrome imehnō typoozery wino tyrĩko mana typoetoryme pyra toto exiryke. ³⁴Moraramame ynara āko mã typoetory tomo a, “Osehtoko. Kure matose. Papa nymenekatyãme matose. Osehtoko xiaro jesaka. Oesarykōme jesary tyrise ya moimoro, senohne ritopōpyry poe ro, nono ritopōpyry poe ro. ³⁵Ynara exiryke, omise exiase. Mame tōsē mekaratose ya. Tuna se exiase. Mame tuna mekaratose ya jokurume. Katonōme exiase. Mame atapyĩkō taka weahmatose. ³⁶Tupoke pyra exiase. Mame upo mekaratose ya jupōme. Kure pyra exiase. Mame ypyno mexiatose. Āpuruhpyry tao exiase. Mame āpuruhpyry taka mytoatose jenese ymaro oturuse,” āko mã ynororo eya xine.

³⁷—Moraramame ynara āko ipoetory tō eya, “Tuisa, otokohxohko omise awahtao tōsē ynanekaroase oya? Otara ahtao roropahxohko tuna se awahtao tuna ynanekaroase oya ōkurume? ³⁸Otara ahtao roropa katonōme awahtao yna tapyĩ taka yna oeahmase? Otara ahtao roropa tupoke pyra awahtao oupō ynanekaroase oya? ³⁹Otara ahtao kure pyra mexiase? Otara ahtao roropa āpuruhpyry tao awahtao oenese ynanytoahse?”

⁴⁰—Mame ynara āko mã tuisa konōto oya xine, “Ētatoko pahne, ypoetory tō jakorōtōme mana. Mame jakorō tō etuarimaketō, kure tyrise oya xine ahtao, kure kyriatose roropa,” āko ynororo oya xine mana.

⁴¹—Mame imoihmākomo a roropa typoozery wino exiketomo a roropa ynara āko mana, “Mya ytotoke. Ritonōpo ozehno xine mana. Apotoimo htaka ytōko matose. Moro apotoimo tyrise Ritonōpo a joroko tamuru wānohtohme, inenyoytyã wānohtohme roropa, enara. ⁴²Omise jahtao jotuhmara myhe mexiatose. Tuna se jahtao roropa tuna onekaropyra mexiatose. ⁴³Katonōme jahtao roropa ypoko enupunara mexiatose. Tupoke pyra jahtao jupō onekaropyra mexiatose. Kure pyra jahtao, āpuruhpyry tao jahtao roropa enupunara myhe mexiatose ypoko,” āko mana.

⁴⁴—Morara kary etaryke tyya xine ynara āko mã toto eya, “Otara ahtaohxo ke yna oenease roropa omise? Otara ahtao roropa tuna se mexiase? Otara ahtao roropa katonōme mexiase? Otara ahtao roropa tupoke pyra mexiase? Otara ahtao kure pyra roropa mexiase? Otara ahtao āpuruhpyry tao roropa mexiase? Otara ahtao ākorehmara ynanexiahse?” āko mã toto, ekaropōko.

⁴⁵—Moraramame ynara āko tuisa konōto eya xine mana, “Ētatoko pahne, imehnō poko enupunara mexiatosene, aetuarimarykohtao. Toto pyno

pyra mexiatosene. Toto anakorehmara roropa mexiatosene. Morara exiryke, jakorehmara mexiatosene,” āko ynororo eya xine mana.

⁴⁶—Morarame mokaro aropōko mana, apotoimo htaka, jūme toto etuarimatohme. Yrome mokaro rokē kurākō jūme orihpỹme exīko toh mana Ritonōpo maro, tykase ynororo eya xine.

Juteu tō atamorepatopōpyry Jezu apoiry poko

(Mak 14.1-2; Ruk 22.1-2; Jo 11.45-53)

26 ¹Morarame moro poko, imoihmākō tamorepakehse ahtao Jezu a, ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

²—Zuaro matose. Asakoro tōmehse ahtao otuhtoh konōto exīko mana, Paxikoame. Mame Kapu ae Ayhtohpyry apoīko mā toto. Wewe pokona exixihmapōko mā toto, tykase Jezu.

³Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō tōximōse juteu tō tamuxiry tō maro. Kaipa tapyi konōto nae kynexine. Morara exiryke moro taka tōximōse toto. Ritonōpo maro oturuketō tamuxiry me Kaipa kynexine.

⁴Mame tātamorepase toto Jezu apoiry poko tyya xine. Tokare pyra Jezu apoiry se toh kynexine repe, etapapotohme tyya xine. ⁵Ynara tykase toto,

—Setapapotone. Yrome otuhtoh konōto po ahtao popyra mana. Imoihmākō kyzehno xine exīko mana, tykase toto.

Jezu popatopōpyry poko Petania po

(Mak 14.3-9; Jo 12.1-8)

⁶Morarame Jezu Petania po kynexine, Ximāo tapyĩ tao. Ximāo ipũ imotahpyrỹpyry kynexine. ⁷Mame mokyro tapyĩ tao Jezu ahtao nohpo toytose eya. Ixtaratu kurā tarose nohpo a Jezu popatohme. Topu kurā risē ao ixtaratu kynexine, arapaxturu risē ao. Ixtaratu ke pehme topu risē kynexine. Mame ixtaratu ē tuhkohse nohpo a Jezu zuhpokoxi tyritohme Jezu otukuruhtao. Moro ixtaratu tyrise eya Jezu zupuhpyry pona emero.

⁸Mame moro eneryke tyya xine Jezu poetory tō tohne toehse.

—Oty katoh ixtaratu ahnikāko rokē mose nae? tykase toto tōturupose.

⁹—Moro ixtaratu tokamose ahtao osepekahtoh tao tuhke tineru apoiry ekarotohme ropa tymōkomokākara a, tykase toto.

¹⁰Mokaro a nohpo kerekeremary waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty katoh mose nohpo kerekeremāko matou? Mose nyrihpyry juhpokoxi kure potu nase ya. ¹¹Tymōkomokākara mā enahpyra amaro xine. Yrome okynā pyra ase amaro xine. Orihnōko ase. ¹²Morara exiryke joko pomano orihpyra ro jahtao, toorihse jahtao jonētohpo jekepyry pomatoh kuhno.

¹³Etatoko pahne, emero pata tō poro jomiry poko imehnō amoreparyhtao

oya xine mose nyrihpyry mā mya otuotuhponamāko mana. Mame oesahpyro

xine roropa morararo mana, otuotuhponamāko mana, wenikehpyra oehotokōme jūme sē ritopōpyry poko ypokona, tykase Jezu eya xine.

Jezu ewokatopōpyry poko Juta a
(*Mak 14.10-11; Ruk 22.3-6*)

¹⁴Morarame moroto 12mākō kynexine. Toiro esety Juta Ixikariote kynexine. Mokyro toytose Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a.

¹⁵Ynara tykase ynororo toto a,

—Otāto tineru pixo ekarōko matou ya Jezu ekaroryhtao oya xine? tykase ynororo.

Morara kary etaryke tyya xine tineru tokarose eya. 30me tineru tokarose eya. ¹⁶Moromeīpo Jezu ekarory se toehse Juta eya xine. Morara exiryke tātamorepase ynororo Jezu ekarory poko Jezu ewokary se toexiryke.

Paxikoe Jezu otuhtopōpyry typoetory tō maro
(*Mak 14.12-21; Ruk 22.7-14,21-23; Jo 13.21-30*)

¹⁷Mame otuhtoh konōto toehse Paxikoame. Moro otuhtoh konōto esety akorō wyi pipahmā ohtopo. Ynara tykase Jezu poetory tō eya,

—Otoko otuhtoh ripōko mah yna a, Paxikoame? tykase toto eya.

¹⁸Ynara tykase Jezu eya xine,

—Pata pona oytorykohtao orutua enēko matose. Ynara kahtoko eya, “Yna amorepane ynara nykā oya, ‘Jytotohpo toehse nase. Morara exiryke ypoetory tō maro Paxikoe otuhnōko ynanase atapyī tao,’” kaxiko eya, tykase Jezu typoetory tomo a.

¹⁹Mame toytose toto Jezu omi poe otuhtoh ritohme Paxikoame.

²⁰Morarame tykohmāse ahtao typorohse Jezu typoetory tō maro, 12mākō maro, otuhse. ²¹Mame tōtukurukohtao ynara tykase Jezu eya xine, —Etatoko pahne, taro toiro ohtaōkō jewokāko mana, tykase ynororo typoetory tomo a.

²²Morara kary etaryke tyya xine toemynyhmase ipoetory tomo. Mame tōturupose toto, atatakomino.

—Onoky? Ywy? tykase toto tōturupose.

²³Ynara tykase Jezu eya xine,

—Mose jewokāko nase, ymaro paratu aka wyihpane, tykase ynororo.

²⁴—Etatoko pahne, Ritonōpo nymeropohpyryae ro orihnōko ase, Ritonōpo omi poe ro. Yrome jetuhxo exiko mā jewokahpono a. Etuarimākohxo mana jewokatamitume. Kurehxo eya exiry enurupyra tokurehse ynororo ahtao. Morara ahtao etuarimara exiry, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁵Mame ynara tykase Juta, Jezu ewokahpono,

—Ypoko moturu pāna? tykase, tōturupose.

—Ŷ, tykase Jezu eya.

Jezu orihtoh poko wenikehpyra ehtoh poko
(*Mak 14.22-26; Ruk 22.15-20; 1 Kor 11.23-25*)

²⁶Mame tötukurukohtao ro wyi tapoise Jezu a.
—Kure mase Papa. Yna zuru seny onekarohpyry yna a, tykase. Mame wyi tytohtokase eya typoetory tō punero ekarotohme. Ynara tykase ynororo eya xine,
—Seny, apoitoko enahtohme oya xine. Upū sero, tykase.
²⁷Morarame eukuru apoine roropa. Töturuse ropa Ritonōpo a,
—Kure mase, tykase. Mame typoetory tomo a eukuru tokarose roropa.
—Seny, ētoko, emero porehme. ²⁸Umunurume sã nase sero. Umunuru kuãnoko ase tuhke iirypyrymãkō kurãkatohme. Umunuru ekuamyryhtao tuhke Ritonōpo poetoryme exiiko mã toto jümãme. ²⁹Etatoko pahne, uwa eukuru onēzomopyra ase orihpyra ro jahtao. Tyoro ãnoko ase euhkasenano Ritonōpo esao rokene, tykase Jezu eya xine.
³⁰Morarame toremiase toto Ritonōpo kure exiry poko. Mame toytose toto moro tae ypy pona, Oriwera pona.

Peturu zurutopōpyry Jezu a
(*Mak 14.27-31; Ruk 22.31-34; Jo 13.36-38*)

³¹Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
—Sero kohmamyryae ro epãko matose. Jurumekãko matose. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne sero poko, “Kaneru tō esē etapapōko Ritonōpo mana, ekýpyã atahpahnoko mana. Sapararahme exiiko mã toto,” me tymerose Ritonōpo omiryne. ³²Yrome tōsemãse ropa jahtao, Karirea pona ytoko ase osemazuhme. Moroto jenẽko ropa matose, tykase Jezu.
³³Ynara tykase Peturu Jezu a,
—Orumekara ase jüme. Imehnō orumekãko mã repe emero. Yrome ywy orumekara ase jorikyry ponãmero, tykase Peturu eya.
³⁴Yrome ynara tykase Jezu Peturu a,
—Etako pahne, sero kohmamyry ae kuratiri etara ro ahtao, “Jezu waro pyra ase, Jezu waro pyra ase,” ãko mase oseruao, tykase Jezu eya.
³⁵Ynara tykase ropa Peturu Jezu a,
—“Awaro pyra ase,” kara ase jüme. Amaro ro jetapary se imehnō ahtao morara kara ase. “Jezu waro pyra ase,” kara ase, tykase Peturu.
Morararo tykase imehnō ipoetory tō emero eya.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro Ketysemane po
(*Mak 14.32-42; Ruk 22.39-46*)

³⁶Morarame toytose Jezu typoetory tō maro Ketysemane pona. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a,
—Taro ehtoko aporo. Mõtona pixo ytoxi aporo Papa maro oturutã aporo, tykase ynororo. ³⁷Mame tymaro Peturu tarose eya Zepeteu

mūkuru tō maro asakoro. Morarame tomuhtapāse Jezu, toemynyhmasē yronymyryme. ³⁸Ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Emuhtapānōko ase yronymyryme. Morara exiryke taro rokē ehtoko aporo, toto eneneme, tykase Jezu eya xine.

³⁹Mame mya pitiko toytose Jezu. Nono pona typorohse ynororo tōpotapoe. Mame ynara tykase ynororo Tummy a,

—Papa kapuaono, emero ritōme mase. Emero zuaro roropa mase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry se awahtao ōmipona se rokē ase, tykase.

⁴⁰Mame toytose ropa Jezu typoetory tomo a, oseruaōkomo a. Nyhnōko toh kynexine. Mame ynara tykase ynororo Peturu a,

—Owetūkō oneanahtopyra matokene? ⁴¹Nyhpyra ehtoko. Oturutoko Ritonōpo maro oenekunohpyra xine joroko tamuru ehtohme. Ōnykyrykō se pyra matose repe. Yrome jamihme pyra matose, tykase Jezu eya xine.

⁴²Morarame toytose ropa Jezu oturuse ropa Tummy maro,

—Jorikyry se awahtao ōmipona se rokē ase, tykase ynororo. ⁴³Mame toeramase ropa ynororo typoetory tomo a. Nyhnōko rokē toh kynexine tuetūkō oneanahtopyra toexirykōke.

⁴⁴Mame mya roropa toytose Jezu toiroro oturuse ropa Tummy maro.

Osemazuhme tōturutopōpyry saaro tōturuse ropa ynororo. ⁴⁵Mame toeramase ropa ynororo typoetory tomo a. Ynara tykase ynororo,

—Nyhnōko ro matohu? Oseremāko matohu? Enetoko ke. Kapu ae Ayhtohpyry ewokatohpo toehse nase. Seromaroro iirypyrymākomo a osekarōko mana. ⁴⁶Owōtoko. Ehmaropa, jewokane enetokose, tykase ynororo.

Jezu apoitopōpyry juteu tomo a

(*Mak 14.43-50; Ruk 22.47-53; Jo 18.3-12*)

⁴⁷Mame Jezu otururuhtao ro Juta toytose eya, 12mākō maronōpo kynexine.

Tymaro tuhkākō tarose, ajoajohpākomo, tytapemake exiketomo, tykaparuke exiketō roropa. Juteu tō tuisary naropotyā tō kynexine. Ritonōpo maro oturuketō tuisary naropotyā roropa kynexine. ⁴⁸Mame eporehkara ro tahtao xine ynara tykase Jezu ewokary se exikety tymarōkomo a, “Etatoko pahne, Jezu maro rokē oturūko ase. Eahmāko sã ase, ipohnōko ase. Moro eneryhtao oya xine enetupuhnōko matose. Jezu mokyro. Apoitoko,” tykase Juta eya xine.

⁴⁹Morarame Jezu a toytose ynororo topohme. Ynara tykase ynororo Jezu a, —Oehno kē tuisa, tykase taomirose eya. Toahmase roropa eya.

⁵⁰—Oty kase moehno jepe? Axī ke openetatoh poko exiko, tykase Jezu eya.

Mame Jezu tapoise eya xine arotohme. ⁵¹Mame Jezu marono a imepý tysahkase tytapemā ke. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto tysahkase eya. Ipanary rokē tysahkase eya. ⁵²Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Atapemā tyriko ropa ē aka. Imehnō tuose oya xine ahtao owotorýko roropa mã toto. ⁵³Tuaro pyra ro matohu? Jakorehmananō se jahtao ekaropory Papa kapuaono a. Mame tuhke kuhse tynenyoyhtyā enehporry

ya jewomananõme. ⁵⁴Yrome morara ahtao Ritonõpo omipona pyra exiry. Morohne urutõkõ nurutopõpyryae ro mana.

⁵⁵Mame ynara tykase Jezu imoihmākomo a,

—Oty katohme tytapemake moehtou? Tykparuke roropa moehtou? Japoiry se matose zehnoto apoiry samo. Yrome kokoro rokē yporotyasene Ritonõpo maro oturutoh tao. Kokoro rokē amorepato exiasene roropa. Oty katoh pake ro japoipyra mexiatose? ⁵⁶Yrome serohne exīko mana urutõkõ omihpyryae ro, tykase Jezu eya xine.

Morarama ipoetory tō toepase toto. Jezu turumekase eya xine.

Tamuxi tō ěpataka Jezu ehtopõpyry

(*Mak 14.53-65; Ruk 22.54-55,63-71; Jo 18.12-14,19-24*)

⁵⁷Morarama Jezu tarose eya xine apoiphõkomo a Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tapyī taka. Mokyro esety Kaipa kynexine. Kaipa tapyī tao tōximõse juteu tō tamuxiry kynexine, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananõ maro. ⁵⁸Ameke rokē Peturu ytõko kynexine toto ekahmāko Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tapyī taka. Jarao rokē Peturu kynexine aporo eraximāko rokene. Mame jarakapyhpyry aka tomõse ynororo. Soutatu tō maro typorohse ynororo eraximase rokene, Jezu orikyry enese. ⁵⁹Mame Jezu hxironanõ tupise juteu tō tamuxiry tomo a, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a roropa. Jezu etapapory se toh kynexine repe. ⁶⁰Yrome Jezu hxironanõ nymyry pyra kynexine. Tuhkākomo a tukupse repe. Ihxirory se toh kynexine repe. Yrome ajohpe rokē toh kynexine. Morarama etyhporyme orutua tooehse asakoro. ⁶¹Ynara tykase toto Jezu poko, —Ynara nase mose ynanetaryme, “Ritonõpo maro oturutoh kararapyry waro ase. Mame imyakā rīko ropa ase oseruao rokē tōmehse ahtao,” nase mosero, tykase toto Jezu poko.

⁶²Mame mokaro omiry etaryke tyya ynara tykase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary Jezu a,

—Moxiā ohxirõko nase. Otara āko hmah moxiā ezuhnõko? tykase ynororo. ⁶³Yrome mynyhme rokē Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ropa Ritonõpo maro oturuketõ tuisary eya,

—Ritonõpo kapuaõ kuenetoryko mana. Awānohnõko mana zae pyra jezikuruhtao oya. Morara exiryke zae yna zuruko. Ritonõpo nymenekahpyry hmahno? Yna kurākaneme? Ritonõpo mūkuru nymyry mahno, tykase ynororo tōturupose.

⁶⁴—Ywy ase, tykase Jezu. —Yrome etatoko pahne, moromeīpo jenēko ropa matose tuisamehxo jahtao, Papa kapuaõ maro. Akuru htoko joepyry ropa enēko matose, tykase ynororo.

⁶⁵Morara kary etaryke tyya tupõ tyxihxihkase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary a.

—Epo hnae, tykase ynororo. —Epyrypāko rokē mose mana. Ritonõpo mūkurume osekarõko mana. Popyra mose nase ipunaka. Imehnõ se pyra

sytatose mose hxironeme. Seromaroro aomiry kahpyry metatou. ⁶⁶Otara äko matou? tykase ynororo.

Ynara tykase toto,

—Iirypyryme mana. Taorihmaposēme mana, tykase toto.

⁶⁷Mame ituh tykase toto Jesu ēmyty pona. Typitypipohse roropa toto a. Mame tomarykōke Jesu totapase tyya xine ahtao, ⁶⁸ynara tykase toto, —Yna zuruko Ritonōpo nymenekahpyryme awahtao. Onoky opipohno? tykase toto.

“Jezu waro pyra ase,” katopōpyry poko Peturu a
(*Mak 14.66-72; Ruk 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27*)

⁶⁹Jarao ro Peturu kynexine, tapyi mykae. Mame morotona toytose Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto, nohpo. Ynara tykase ynororo Peturu a, —Omoro roropa Jesu maro makene, Karireapō maro, tykase.

⁷⁰—Arypyra, tykase Peturu toto netaryme. —Otara äko hmahno? Zuaro pyra sātā ase, tykase Peturu. ⁷¹Mame toytose ropa Peturu jarakapyhpyry eutary aka ropa. Moroto tonese ropa ynororo imepỹ nohpo a. Ynara tykase ynororo orutua kō netaryme,

—Mose roropa Jesu maro nexiase, Nazarepō maro, tykase ynororo.

⁷²—Ajohpe mase, tykase ropa Peturu. —Mokyro waro pyra sātā ase, tykase ropa ynororo.

⁷³Morarame okynā pitiko ahtao, orutua kō roropa toytose Peturu a. —Ajohpe pyra, mokyro marōme roropa mase, tykase toto. —Ōmiry etaryke yna a oenetupuhnōko ynanase, tykase toto.

⁷⁴Mame ynara tykase Peturu eya xine,

—Juānohnōko Ritonōpo mana ajohpe jahtao. Mokyro waro pyra sātā ase, tykase.

Mame morara karyhtao ro kuratiri totase eya. ⁷⁵Mame tutuarōtase ropa ynororo Jesu omihpyry poko. Ynara katopōpyry poko, “Kuratiri onetara ro awahtao, ‘Jezu waro pyra ase. Jesu waro pyra ase,’ äko mase oseruao,” katopōpyry poko.

Mame tutūtase ropa Peturu. Tyxitase ynororo yronymyryme.

Pirato ēpataka Jesu arotopōpyry
(*Mak 15.1; Ruk 23.1-2; Jo 18.28-32*)

27 ¹Morarame tōmehse ahtao Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō tōturuse juteu tō tamuximehxo exiketō maro Jesu etapary poko tyya xine. Oximōme tōturuse toto Jesu etapary poko etapapory se toexirykōke. ²Mame Jesu tymyhse tyya xine ahtao keti ke, tarose eya xine Pirato a. Kowenatume Pirato kynexine.

Juta osesenatopöpyry poko

(At 1.16-19)

³Morarame Juta moroto kynexine, Jezu ewokahpono. Jezu etapapory mokaro a waro toehse tahtao toetyorömary se ropa toehse ynororo repe. Morara exiryke tineru tarose ropa eya Ritonöpo maro oturuketö tuisary tomo a, juteu tō tuisary tomo a roropa. 30me tineru kynexine.

⁴—Iiryryryme ase ahno kurā towokase ya exiryke. Mokyro orihmapory se pyra ase, tykase ynororo eya xine repe. Yrome oty kara toh kynexine.

—Kū omorohko, tykase rokē toto eya.

⁵Mame moro tineru typahpose rokē Juta a moro taka, Ritonöpo maro oturutoh taka. Mame toytose ynororo toiroro osesenāse.

⁶Mame moro tineru tanÿse ropa ahtao Ritonöpo maro oturuketö tuisary tomo a ynara tykase toto,

—Sē tineru ahno etapapotamitume nase. Morara exiryke oty rīko sytatou ipoko? Moeze omihpyry omi poe sē onyripyra sytatose Ritonöpo maro oturutoh tinerū maro, tykase toto. ⁷Morarame oximaro tötururukohtao tupito topekahse eya xine moro tineru ke. Oripo rihpō esahpyry moro kynexine. Mame katonō ekepyry orihsē zonētohme moro tyrise eya xine. ⁸Morara exiryke tupito tosehpase toto a Munuhpāme, topekahse exiryke Jezu ewokatamitu ke.

⁹Morara toehse urutō omihpyryae ro, Jeremia omihpyryae ro. Ynara tykase ynororo pake Ritonöpo omiryne, “Tineru tapoise eya xine, 30me, Izyraeu tō nekarohpyry, mokyro ehepyryme, mokyro ewokatamitume.

¹⁰Yrome moro ke tupito topekahse eya xine, oripo rihpō esahpyry topekahse eya xine. Ritonöpo nurutopöpyryae ro,” me tymerose pake Jeremia a.

Jezu oturupotopöpyry Pirato a

(Mak 15.2-5; Ruk 23.3-5; Jo 18.33-38)

¹¹Morarame Jezu kowenatu ēpataka toehse ahtao ynara tykase kowenatu eya, —Juteu tō tuisary mahno? tykase töturupose.

—ÿ, ywy ase, tykase Jezu. ¹²Yrome tyhxirory onezuhpyra Jezu toehse tyhxirose tahtao Ritonöpo maro oturuketö tuisary tomo a juteu tō esamo a roropa.

¹³Morara exiryke ynara tykase Pirato eya,

—Mokaro omiry onetara hma? Ohxirōko toh mana, tykase.

¹⁴Yrome onezuhzomopyra Jezu toehse ipunaka. Moro eneryke tyya kynosenuruhkane kowenatu tozuhzomopyra Jezu exiryke.

Jezu ekarotopöpyry aorihtohme

(Mak 15.6-15; Ruk 23.13-25; Jo 18.39-19.16)

¹⁵Morarame āpuruhpyry tao tuhke ēmapotyā kynexine. Otuhtoh konōto po rokē toirō tütanohtosene kowenu tuisary. Imoihmākō nymenekahpyry

(Mat 27.14)

rokē tūtanohposene Paxikoapo. ¹⁶Moraramē āpuruḥpyrytaō kynexine, esety Parapa. Mokyro waro kynexine imoihmākomo. ¹⁷Moraramē imoihmākō tooehse ahtao ynara tykase Pirato eya xine,

—Onoky sehxo matou? Onoky tūtanohpōko ropa matou ya āpuruḥpyry tae? Parapa se matohu? Jezu Kyrixtu se hmatou? Onoky sehxo hmatou orihpyra aehtohme? tykase ynororo eya xine. ¹⁸Tuaro Pirato kynexine. Jezu zumoxike toexirykōke Jezu tapoise juteu tō tamuxiry tomo a aorihmapotohme. Moro waro Pirato kynexine.

¹⁹Moraramē kowenatu porohtoh po typorohse Pirato ahtao pape taropose ipyty a ineneryme,

—Mokyro onyryhmapopyra exiko kurāme aexiryke. Ipoko osenehse jēmehno, tykase ynororo tynio a.

²⁰Moraramē imoihmākō tutuarōtanohse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, juteu tō tuisary tomo a roropa. Morara exiryke Parapa tokaropose Pirato a orihpyra aehtohme, Jezu rokē orihmapotohme.

²¹Yrome ynara tykase kowenatu eya xine,

—Onoky tūtanohpory se ropa hmatou orihpyra ehtohme? tykase ropa ynororo eya xine.

—Parapa, tykase toto.

²²—Morara ahtao oty rīko ywy Jezu Kyrixtu poko? tykase ropa ynororo eya xine.

—Wewe pokona exixihmapoko, tykase toto oximōme.

²³Ynara tykase Pirato,

—Oty pokoino? Oty iirypyryme nae? tykase tōturupose ynororo.

Mame tykohtase rokē imoihmākomo,

—Wewe pokona exixihmapoko, tykase toto.

²⁴Mame mokaro ajoajohpe exiry eneryke tyya, tuna tapoise Pirato a tōsemahtohme imoihmākō neneryme. Ynara tykase ynororo,

—Ywy ahtao mose anaorihmapopyra exiry zae se jexiryke. Mose etapary zae pyra ya mana iirypyryme pyra exiryke. Etapary se awahtao xine amarokohko, tykase ynororo eya xine.

²⁵Mame ynara tykase imoihmākō eya,

—ÿ, awānohpyra Ritonōpo mana mose etapary poko. Yna rokē wānohnōko Ritonōpo mana, yna poenō roropa wānohnōko mana, tykase imoihmākō Pirato a.

²⁶Morara kary etaryke tyya Parapa tokarose eya xine, orihpyra aehtohme. Yrome Jezu typipohpose eya soutatu tomo a. Mame tokarose ynororo rahkē wewe pokona exixihmapotohme.

Jezu eunohtopōpyry poko soutatu tomo a

(Mak 15.16-20; Jo 19.2-3)

²⁷Morarama Pirato poetory a Jezu tarose, soutatu tomo a, kowenatu tapyī taka, emeikase aporo. Moro tao Jezu zomye tōximōse toto, soutatu tomo. ²⁸Mame Jezu tupokase eya xine kamiraramā ke zupohtotohme ropa tyya xine. ²⁹Mame parimā sā tyrihpyry omoxino risē tyrise zupuhpyry pokona. Mara pitiko tyrise eya xine emahpokoxi tuisame sā Jezu ekarotohme tyya xine. Mame Jezu ēpataka typorohse toto tosekumurukō po eunohtohme rokē tyya xine. Mame ynara tykase toto eya,

—Tuisa, juteu tō esēme mase, tykase toto.

³⁰Mame ituh tykase toto epona, totakurukō xihpyry ke. Mame mara pitiko tapoise ropa eya xine ipipohtohme tyya xine zupuhpyry pokona. ³¹Mame Jezu tounohkehse tyya xine ahtao upo kurā touse ropa eya xine. Zupō ke ro tupohtose ropa eya xine. Mame tarose eya xine rahkene wewe pokona exixihmatohme.

Exixihmatopōpyry poko wewe pokona

(Mak 15.21-32; Ruk 23.26-43; Jo 19.17-27)

³²Morarama aytorykohtao orutua tonese eya xine. Xirenepō mokyro kynexine. Mokyro tapoise eya xine wewe arotohme eya, Jezu exixihmatoh arotohme.

³³Morarama Jezu exixihmatoh pona toeporehkase toto, Koukota pona.

“Upuhpōpo esary,” Koukota kary. ³⁴Mame kaxiri panō tokarose eya. Toximase kynexine itunety ke. Morara exiryke tukupose tyya ahtao ise pyra Jezu kynexine.

³⁵Mame wewe pokona toxixihmase Jezu rahkene. Mame zuponpyry tapiakase toto a tupōkōme. Topu pisarara ke upo esē tymenekase eya xine. ³⁶Morarama typorohse toto osenuhmase rokene. ³⁷Morarama Jezu zuhpokoxi ynara tymerose kynexine wewe pokona,

—Jezu mose juteu tō tuisary, katoh tymerose kynexine. ³⁸Morarame omatokō toxixihmase roropa Jezu maro asakoro. Toiro toxixihmase Jezu apotunuru wino. Zakorō toxixihmase ipoozery wino, enara.

³⁹Morarame Jezu tounohse osemæ ytoketomo a.

⁴⁰—Ehē, otoko ahtao Ritonōpo maro oturutoh kararahnōko mahno? Otoko ahtao imyakāmāko ropa mah oseruao rokē tōmehse ahtao? Moro waro awahtao oenupunako roropa. Ritonōpo mūkurume awahtao osepynanohko roropa. Eropa, wewe poe oyhtoko ropa, tykase toto.

⁴¹Morararo Jezu tounohse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a, juteu tō esamo a roropa enara.

⁴²—Imehnō typynanohse eya repe. Yrome tōsepynanopyry waro pyra mana. Izyraeu tuisaryme tōsekarose ynororo. Ah nyhtono wewe poe. Ayhtory eneryhtao kyya xine enetupuhnōko sytatose. ⁴³Tosēme Ritonōpo tonetupuhse eya. Ritonōpo mūkurume tōsekarose roropa ynororo. Naeroro seraximatone. Otarāme Ritonōpo ipynanopyry se exīko mana, nary rokene, tykase toto.

⁴⁴Morararo Jezu tounohse imaro exixihmatyamo a.

Aorihtopōpyry

(Mak 15.33-41; Ruk 23.44-49; Jo 19.28-30)

⁴⁵Morarame tāxiahtao tyarumākapose Ritonōpo a pata tō punero. Mame xixi tyhtosehxo ahtao, 3 orame ahtao tōmehse ropa. ⁴⁶Morarame 3 orame ahtao kui tykase Jezu opore. Ynara tykase ynororo, —Eri, Eri, rema sapahtani, tykase.

Morara kary, “Ritonōpo kapuaono, oty katoh kurumekano?” kary Tummy a.

⁴⁷Morarame morotōkō Jezu kui kary etaryke tyya xine ynara tykase toto, —Metatou, Eria kohmāko mana, tykase toto.

⁴⁸Mokyro toiro tururume toytose, kaxiri panō enehse, jehnahpyry enehse. Mame mauru panō tyrise eya mara pisarara pokona, tuhpasēme. Eukuru aka moro tyrise tyya ahtao tanÿse Jezu mytaka tyritohme, isuhmatohme eya.

⁴⁹Mame imehnō ynara tykase,

(Mat 27.48)

—Seraximatone. Otarãme Eria oepiry enêko sytatose, ipynanohse, tykase toto.

⁵⁰Mame kui tykase ropa Jezu ahtao komih tykakehse. Kynorihne.

⁵¹Morarama apurutoh toexihkase Ritonôpo maro oturutoh tao. Kamisa risê toexihkase kaino zuhkurenaka. Nono roropa kywyhkywyh tykase. Topu konôto roropa toehmose kehko. ⁵²Aorikyhpury tō ekepyry esary roropa toêtakase. Ritonôpo poetory ekepyry tōsemãse ropa tuhke.

⁵³Tonêtopôpyrykō poe toytose toto. Morarama tōsemãse ropa Jezu ahtao Jerusarê pona toytose toto. Moroto tonese toto tuhkākomo a.

⁵⁴Morarama soutatu tō esê moroto kynexine, typoetory tō maro. Jezu enêko toh kynexine aorikyry eraximãko. Nono kywyhkywyh kary tōkehko eneryke tyya tōserehse ynororo itamurume. Ynara tykase ynororo,

—Ajojpe pyra ro rukuh nexiahse. Mose Ritonôpo mûkurume nymyry nexiahse, tykase ynororo.

⁵⁵Mame nohpo tō moroto kynexine tuhke amekeino rokê enêko. Orihpyra ro Jezu ahtao toytose toto imaro Karirea poe. Takorehmase roropa eya xine Jezu. ⁵⁶Mokaro esetykō Maria Matarena, imepÿ Maria roropa Tiaku tō eny Joze maro. Zepeteu mûkuru ã roropa moroto kynexine.

Jezu ekepyry zonêtopôpyry

(Mak 15.42-47; Ruk 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁵⁷Mame kokonie pukuro Arimateapō toeporehkase. Esety kynexine Joze. Tymôkomoke exikety kynexine ynororo. Jezu poetoryme roropa kynexine.

⁵⁸Pirato a toytose ynororo Jezu ekepyry ekaropose. Mame aomiry etaryke tyya typoetory tomo a Jezu ekepyry tonehpose tyya, Joze a ekarotohme, zonêtohme.

⁵⁹Naeroro Jezu ekepyry tarose eya, jôtotohme tyya kamisa ke, karimutumã ke, epekahsenã ke. ⁶⁰Mame tykyryry aka okepy tōmase, topu eutary risê aka. Pake hkopyra moro eutary tahkapose eya topu konôto aka. Morarama moro aka

Jezu ekepyry tōmase ahtao tyya, topu parihmã ke okepy ã tapuruse eya. Mame toytose ropa ynororo. ⁶¹Maria Matarena moroto kynexine imepÿ Maria maro.

Kohrame rokê toh kynexine zonêtopôpyry enêko rokê toh kynexine.

Zonêtopôpyry erase ritopôpyry

⁶²Yrokokoro parixeu tō toytose Pirato a Ritonôpo maro oturuketō tuisary tō maro juteu tō oserematohae. ⁶³Mame ynara tykase toto eya,

—Etako pahne tuisa, mokyro onekunohto nexiase. Orihpyra ro tahtao ynara nase ynanetaryme, “Oseruao tōmehse ahtao êsemãnôko ropa ase,” nase ynororo ynanetaryme. ⁶⁴Morara exiryke soutatu tō aropoko mokyro ekepyry zonêtopôpyry eraximatohme. Soutatu tō pyra ahtao otarãme ipoetohpyã ytōko

ekepyry ematonanohse. Otarãme imehnō zurūko mã toto. Ynara ãko mã toto, “ÿ, tōsemãse ropa mana,” ãko mã toto. Mame morara kary etaryke tyya xine tuhkākō osenekunohnōko mã toto. Popyrahxo exīko mã yna a, tykase toto.

(Mat 27.66)

65—Tyrítoko, tykase Pirato eya xine. —Zonětopõpyry erase tõ tyritoko, tykase ynororo.

66Naeroro toytose toto. Azawa panõ tyrise eya xine okepy ã apuhtohme, Jezu ekepyry ematonanopyryino imehnomo a. Mame soutatu tõ tyrise moroto eya xine okepy ã eraseme.

Ĕsemãtopõpyry ropa

(Mak 16.1-10; Ruk 24.1-12; Jo 20.1-10)

28 ¹Mame oserematoh tykohmãse. Mame nomíko ĩmepýryae nohpo tõ toytose ekepyry zonětopõpyry enese. Maria Matarena imepý Maria maro toytose toto. ²Mame tuaro pyra toto ahtao nono kywyhkywyh tykase jamihme. Mame Ritonõpo nenyokyhpyry tyhtose kapu ae. Jezu ekepyry ětypyry apurutoh tysyryhmase ropa eya. Mame epona typorohse ynororo topu pona. ³Mokyro eneryhtao nenenehkane sã ezuru kynexine. Zupõ roropa karimutume potu kynexine. ⁴Mame soutatu tõ tõserehse itamurume. Tykytyky tykase toto. Mame aorihtyã sã toehse toto. Nono pona toepukase toto.

⁵Morarame ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry nohpo tomo a, —Oserehpyra ehtoko. Jezu zupíko hmatou wewe pokona exixihmahpyry? Zuario ase. ⁶Arypyra reh taro nahse. Tõsemãse ropa mana tõmihpyryae ro. Enetoko ke se ao. Esahpyry rokẽ moro. ⁷Axĩ sã ke ytotoko. Ipoetory tõ zurutatoko ropa. “Tõsemãse ropa mana. Seromaroro Karirea pona ytõko mana osemazuhme. Moroto enẽko ropa matose,” kaxitatoko eya xine, enara rokene. Wenikehpyra ke ehtoko. Jomihpyry ke ekarotoko, tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya xine.

⁸Morara kary etaryke tyya xine axĩ toytose toto okepy esahpyry poe. Oserehnõko ro toh kynexine. Yrome tãkye kuhse toh kynexine. Tururume toytose toto Jezu poetory tõ zuruse. ⁹Moraramẽ tõseporyse toto Jezu maro.

—Torẽtyke pyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. Mame eya toytose toto. Ipupuru tapoise toto a.

—Kure mase Tamuxi. Ritonõpo nymenekahpyryme mase. Yna esẽme mase, tykase toto.

¹⁰—Oserehpyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. —Ytotoko jakorõ tõ zurutatoko. Enyohtatoko Karirea pona toto ytotohme. Moroto oseporỹko ropa sytatose toto maro, tykase Jezu eya xine.

(Mat 28.20)

Zonētopōpyry erase nurutopōpyry

¹¹Morarame nohpo tō toytose ahtao soutatu tō roropa toytose okepy esahpyry poe pata pona ropa. Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō zuruse toytose toto tynenehpyrykō poko emero porehme. ¹²Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tōximōse toto juteu tō tuisary tō maro tōturutohkome tynyrirykō poko. Morarame tineru tokarose eya xine soutatu tomo a, pitiko rokē pyra. ¹³Ynara tykase toto soutatu tomo a, —Ynara rokē kahtoko imehnomo a, “Ipoetohpyry tomo a ekepyry tomatonanohe tynyhse yna ahtao,” kaxitoko, tykase ynaroro soutatu tomo a. ¹⁴—Morarame moro poko kowenatu tutuarōtase tahtao imaro oturūko ynanase ozehno xine pyra aehtohme. Morara exiryke torētyke pyra ehtoko. Yna omipona rokē ehtoko, tykase toto.

¹⁵Naeroro soutatu tomo a tineru tapoise. Mokaro omihpyry omipona rokē toehse toto. Naeroro seroae ro morara āko ro juteu tō mana, “Jezu ekepyry tomatonanohe ipoetohpyry tomo a,” āko ro toh mana.

Typoetory tomo a Jezu osenepotopōpyry ropa (Mak 16.14-18; Ruk 24.36-49; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁶Morarame Jezu poetory tō toytose Karirea pona, 11mākomo. Mame ypy pona toeporehkase toto Jezu omipona. ¹⁷Morarame Jezu tonese moroto eya xine. Mokyro eneryke tyya xine,

—Kure mase, Ritonōpo nymenakahpyryme mase, yna esēme, tykase toto. Yrome toitoine onenetupuhpyra ro toh kynexine. ¹⁸Morarame typoetory tomo a Jezu toytose tahtao ynara tykase ynororo,

—Emero esēme toehse ase Ritonōpo poe. Kapuaōkō esēme ase, sero nonopōkō esēme roropa ase. ¹⁹Morara exiryke ytotoko emero pata tō pona. Emero patapōkō amorepatatoko jomipona toto ehtohme, ypoetoryme toto ehtohme. Mame ēpurihkatoko toto Papa kapuaō mi poe, Imūkuru omi poe, Zuzenu omi poe, enara. ²⁰Amorepatoko toto emero jomipona toto ehtohme, āmorepatopōpyrykō omipona toto ehtohme. Etatoko pahne, amaro xine ase jūme joepyry ropa ponāmero, tykase Jezu eya xine. Enara.

Maku Zurutopõpyry sero Jezu poko

Sero pape tymerose João Maku a. Toerohse ynororo omi kurã ekarory poko Jezu poko. Tyekyry maro toytose ynororo Panape maro tuhke pata tõi poro, imehnõ amorepase Jezu poko. Peturu maro tãtamorepase ynororo. Naeroro Peturu namorepahpyry tymerose eya pape pokona Jezu nyrihpory poko.

Sero pape ao kuamorepatorỹko mana Ritonõpo mũkurume nymyry Jezu exiry poko. Jamihme kuhse Jezu mana kuakorehmarykõ poko, ãko mana.

João ahno ĕpurihkane nurutopõpyry (*Mat 3.1-12; Ruk 3.1-18; Jo 1.19-28*)

1 ¹Sero nase omi kurano Jezu Kyrixtu Ritonõpo mũkuru poko.

²Apitoryme ynara tymerose Izaja a Ritonõpo omi poe,
“Eneko ke ynaropohpyry, ãko Ritonõpo mana.

‘Ytõko mã osemazuhme, oesemary kurãkase.’

³Opre oturũko mana ona po.

Ynara ãko ynororo mana,

‘Kuesẽkõ esemary tyritoko.

Esemary esemahtotoko sorohme, ãko mana,”

katohtymerose Izaja a pake.

⁴Morarameme mokyro João toeporehkase ona pona ahno esaka pyra, ahno ĕpurihkaneme. Mame ynara tykase ynororo,

—Ise awahtao xine oĕpurihkatorỹko ase, Ritonõpo a okurãkatohkõme, oorypyrykõ korokatohme. Yrome oĕpurihkarykõ se pyra ase oorypyrykõ rumekary se pyra awahtao xine, tykase ynororo. ⁵Morarameme emero toytose toto eya, mokã Juteapõkomo, Jerusarẽpõkomo emero. Mame tõpurihkase toto eya Joatão kuaka.

—Popyra ase. Iiryryryme ase, tykase toto tyrypyrykõ tokarose irumekatohme. Morara exiryke tõpurihkase toto João a. ⁶Mame João zupony okyno hpoty risẽ kynexine kameru hpoty. Imety earyme roropa kynexine okyno pihpyry. Wexixi rokẽ zohme, ano zeni roropa aukurume kynexine. ⁷Mame ynara tykase João,

—Okomino imepỹ oehnōko mana. Orēpyra mokyro mana. Imehxo mokyro mana. Ihxitapānōko ase eponaro toehse jahtao, isātajã poko jahtao roropa. ⁸Amarokō tōpurihkase ya nakuaka repe, yrome mokyro Ritonōpo zuzenu ekarōko mana oya xine, tykase ynororo.

Jezu ĕpurihkatopōpyry

(Mat 3.13-17; Ruk 3.21-22; 4.1-13)

⁹Morarame Jezu tooehse Nazare poe, Karirea poe. Karirea pata tamuru kynexine. Mame Jezu tōpurihkase João a Joatão kuaka. ¹⁰Towōse ropa ahtao tuna ehpiokoxi, kapu tonese eya xine toepiakase. Mame Ritonōpo zuzenu tyhtose utukuimo panono. Jezu zuhpokoxi typorohse. ¹¹Morarame Ritonōpo omiry totase eya xine kaino,
—Umūkuru nymyry mase, osehxo ywy rahkene. Yzamaro mase, tykase kaino omi inetarykōme.

Jezu kuhtopōpyry joroko tamuru a

(Mat 4.1-11; Ruk 4.1-13)

¹²Morarame tarose Jezu ahno esaka pyra Ritonōpo zuzenu a. ¹³Moero tuhke tōmehse ynororo 40me.

Mame joroko tamuru tooehse eya. Jezu riry se iirypyryme kynexine repe. Yrome kure rokē kynexine ynororo. Onokyro esao rokē kynexine moroto.

Morarame Ritonōpo nenyohyã tooehse kapu ae. Jezu takorehmase eya xine rahkene.

Imehnō amorepapatopōpyry Jezu a Karirea po

(Mat 4.12-22; Ruk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴Morarame āpuruhpyry taka João tōmapose ahtao Erote a, Jezu toytose ropa Karirea pona. Ritonōpo omiry poko imehnō amorepase toytose ynororo.

¹⁵—Ritonōpo emero se typoetoryme. Seromaroro ah oesēkōme nexino. Oorypyrykō irumekatoko. Aomipona ehtoko, tykase ynororo morotōkomo a.

¹⁶Morarame toytoryhtao Karirea ikuhpo ehpiuroko Ximão Peturu enene Jezu, zakorō maro, Ātare maro. Tarāpa emāko toh kynexine nakuaka, kana anỹnōko, kana anỹnanōme toexirykōke.

¹⁷—Kana anỹnōko matou? Ehmaropa ymaro. Āmorepatorỹko ase imehnō amorepatohme oya xine jenetupuhtohme eya xine, tykase ynororo eya xine.

¹⁸Mame axĩ tarāpa tynomose eya xine Jezu maro toytotohkōme. Jezu tokahmase eya xine rahkene.

¹⁹Morarame moino pitiko Zepeteu mūkuru enene, Tiaku, João, enara. Kanawao toh kynexine. ²⁰Tarāpa tuĩpokary poko toh kynexine. Mame toto eahmane. Mame tumykō tynomose eya xine. Zepeteu tynomose kanawao, ipoetory tō maro. Jezu maro toytose toto.

Jorokohpe aexihpyry poko
(*Ruk 4.31-37*)

²¹Morarame Kapanau pona toytose toto. Mame juteu to oserematohae toto oturutoh taka Jezu tomöse mokaro amorepatohme tyya. ²²Mame tösenuhkhase toto Jezu omiry etaryke tyya xine.

—To! Orëpyra amorepato mose nase. Moeze omihpyry poko amorepatökõ sä pyra nase. Orëpyra nase, tykase toto. ²³Morarame jorokohpã tooehse morotona. Toto atamorepatoh taka tomöse ynororo. Ynara tykase ynororo opore,

²⁴—Oty se hma Jezu, Nazarepohn? Yna enahkapyry se hmahno? Awaro ase. Ritonõpo mükurume oexiry waro ase. Inenehpohpyry kurãme mase, tykase jorokohpã Jezu a opore.

²⁵Mame joroko tyenonohse eya,
—Mynyhme exiko. Otütako ropa mokyro ae. Jüme irumekako ropa, tykase Jezu eya.

²⁶Morarame jorokohpã tösëtorimase. Kui tykase ynororo opore. Morarame tutütase ropa joroko mokyro ae. ²⁷Mame tösenuhkhase morotaökõ emero.

—Enëko matose tyoro inamorepatary. Orëpyra mana. Joroko tō tütanohpory ropa waro roropa ynororo, tykase toto oxime rokene.

²⁸Morarame Jezu tokätose moerökomo a Karireapökomo a.

Peturu merenoty kurãkatopõpyry ropa poko Jezu a
(*Mat 8.14-15; Ruk 4.38-39*)

²⁹Morarame juteu tō atamorepatoh tae tutütase ropa ynororo. Mame Ximão Âtare maro tytapyikõ taka toytose toto, Tiaku, João, Jezu, enara. ³⁰Mame Ximão merenoty kure pyra kynexine oxirohnõko. Tohrame kynexine. Jezu turuse eya xine,

—Kure pyra mose mana, tykase toto eya. ³¹Morarame kurãkara anÿne ropa tomary ke. Axí tōxirohkehse ropa ynororo. Towöse ropa ynororo. Mame tautuhmase toto mokyro a, kuranõpokara a.

Kurãkõkara kurãkatopõpyry ropa Jezu a
(*Mat 8.16-17; Ruk 4.40-41*)

³²Mame kokonie pukuro kurãkõkara tarose imehnomo a tuhke Jezu a, toto kurãkatohme ropa. Jorokohpãkõ roropa tarose eya xine.

³³Kapanauõpõkõ roropa tooehse tuhke imoihme. Tapyi eutary pota taka tōximöse toto. ³⁴Mame kurãkõkara tukurãkase ropa eya, tuhke. Joroko to tutütanohpose roropa eya mokaro ae. Joroko a sekerekamexipopyra kynexine ynororo, “Awaro ynanase,” karyke eya xine.

Karirea po Jezu ehtopöpyry*(Ruk 4.42-44)*

³⁵Morarame kuratiri etaryhtao towõse ropa Jezu. Tokare pyra toytose ynororo ahno esaka pyra oturuse Ritonõpo maro. ³⁶Mame okomino Ximão a tokahmase tymarõkõ maro. ³⁷Mame Jezu tonese ropa tyya xine ahtao ynara tykase toto eya, —Emero oupiko toh mana, tykase toto eya.

³⁸Morarame ynara tykase Jezu eya xine, —Ehmaropa tyorõ pata pona, morotõkõ amorepase Ritonõpo omiry poko. Moro poko oepyase, tykase Jezu.

³⁹Morarame kÿkÿtone Karirea poro Ritonõpo omiry ekarory poko juteu tõ atamorepatohtonõ takuroko. Joroko to tutütanohpose roropa ahno ae eya.

Ipü imotahpyry kurâkatopöpyry Jezu a*(Mat 8.1-4; Ruk 5.12-16)*

⁴⁰Morarame tupü motaryke toytose imepyny Jezu a toetuarimaryke. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ëpataka.

—Ajohpãme sã ynara äko ase oya, kukuräkako ropa ukuräkary se awahtao. Imepÿ tukuräkase oya exiryke oya tuaro oehno, tykase ynororo Jezu a.

⁴¹Mame nupunato mokyro eneryke tyya tapose tomary ke.

⁴²—ÿ, okuräkãko ropa ase, tykase Jezu eya. Axï ipü totyhse ropa. Kure ropa toehse ynororo. ⁴³Morarame ynara tykase Jezu tunukurâkahpyry a,

⁴⁴—Osekãtopyra ke exiko. Topohme rokë ytoko Ritonõpo maro oturukety a. Osenepota eya. Moeze nekaropohpyry ekarota eya, kure rokë oehtohme, imehnõ tuarõtatohme roropa okurâkatopöpyry ropa poko, tykase ynororo eya repe.

⁴⁵Yrome toytory ropahtao tokãtose eya itamurume. Emero tõsekãtose rahkene. Morara exiryke Jezu tokare ytoytosaromepyra toehse pata tõ pona. Ahno esao pyra rokë ynororo ehse. Mame patapõkõ tuhke toytose eya.

Pakaihkapÿ kurâkatopöpyry ropa Jezu a*(Mat 9.1-8; Ruk 5.17-26)*

2 ¹Morotoino toytose ropa Jezu Kapanau pona. Mame imehnõ tõturuse ipoko. Ynara tykase toto,

—Tooehse ropa Jezu mana tytapyi taka, tykase toto ipoko. ²Mame morotona tooehse toto imoihme. Tapyi typehkase eya xine. Tapyi eutary pota tao tõximõse toto. Morarame tamorepase toto Jezu a Ritonõpo omiry poko. ³Morarame pakaihkapÿ tonehse imehnomo a Jezu a ikurâkatohme ropa. Asakoropane kynexine enehnanomo. ⁴Yrome omõsaromepyra toh kynexine ahno tuhke exiryke. Morarame tapyi mypatarãnaka tõnuhse toto. Tapyi typiapose eya xine Jezu etonie. Mame kuräkara tonyhtose eya xine moro ae etueh maro Jezu myhtokoxi.

⁵—Kurãkatõ mokyro, tykase toto tukurohtao xine. Mame toto kurohtao tonetuputyry waro Jezu kynexine. Mame ynara tykase ynororo kuräkara a,

—Aimo, oorypyry korokāko ase, tykase ynororo eya.

⁶Moroto Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine, typorohse. Tohne toehse toto Jezu omiry etaryke tyya xine.

⁷—To! Morara kary popyra mana. Ritonōpo poenohnōko rokē mose mana. Ritonōpo rokē popŷ rypyry korokary waro mana, tykase toto. Jezu kerekeremāko toh kynexine tukurohtao xine.

⁸Yrome Jezu tuaro kynexine. Tykerekeremary tonetupuhse eya.

—Oty katoh ykerekeremāko matou okurohtao xihne? tykase ynororo eya xine. —Ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. ⁹Iirypyrymākō rypyry korokary waro ase. Kurākōkara kurākary waro roropa ase. ¹⁰Naeroro mose kurākāko ropa ase, iirypyrymākō rypyry korokary waro jexiry waro oehtohkōme, tykase ynororo eya xine.

Mame ynara tykase pakaihkapyny a ynororo,

¹¹—Tukurākase ropa mase. Owōko ropa. Oetueh aroko ropa atapyī taka, tykase ynororo eya.

¹²Mame kuranōpoka towōse ropa totueh tapoe. Totueh tarose ropa eya. Mame tutūtase ropa ynororo tapyi tae imoihmākō neneryme. Mame tōsenuruhkase toto.

—To! tykase toto. —Kure Ritonōpo imehtiko. Mosero panō onenepitopyra sytatose, tykase toto.

Rewi eahmatopōpyry Jezu a tymaro aytotohme
(*Mat 9.9-13; Ruk 5.27-32*)

¹³Moraramame tutūtase ropa Jezu. Ikuhpo ehpiokoxi toytose ynororo. Moroto ahno imoihme Jezu zomye toehse toto. Mame tamorepase toto eya. ¹⁴Moraramame mōpozakoxi toytose tahtao Rewi tonese eya, Aupeu mūkuru. Kohrame ynororo kynexine kowenu tinerū apoitoh tao.

—Ymaro eropa, ypoetoryme, tykase Jezu eya.

Mame toytose ynororo imaro. ¹⁵Moraramame Rewi tapyī taka toytose Jezu. Typorohse ynororo meza myhtokoxi. Tuhke kowenu tinerū apoinanō moroto kynexine. Mokaro maro, Jezu typorohse. Ipoetory tō roropa imaro typorohse. Iirypyrymākō roropa moroto kynexine tuhke. ¹⁶Moraramame moroto Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine, parixeu tō maro. Jezu otukuru tonese toto a iirypyrymākō maro, kowenu tinerū apoinanō maro. Ynara tykase toto Jezu poetory tomo a,

—Oty katoh oesēkō otuhnōko hnae kowenu tinerū apoinanō maro iirypyrymākō maro? tykase toto tōturupose.

¹⁷Moraramame toto omiry totase Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Kurākō topinopyry se pyra mā toto, kure toexirykōke. Kurākōkara rokē topinopyrykō se mā toto. Morararo kurākō kurākase pyra oepyase. Iirypyrymākō rokē kurākase oepyase, Ritonōpo omipona toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Amotyryae rokê otuhtoh poko

(Mat 9.14-17; Ruk 5.33-39)

¹⁸Morarame João poetory tō amotyryae rokê otuhse toto Ritonōpo maro tōtururukōke. Parixeu tō roropa amotyryae roropa otuhse toto juteu tamuru omipona toehtohkōme. Morarame imehnō toytose Jezu a oturupose. Ynara tykase toto eya,

—João poetory tō amotyryae rokê otuhnōko. Parixeu poetory tō roropa otuhnōko amotyryae rokene. Oty kahtohme hkoh opoetory tō rokê tuenikaroro otuhnōko nae kokoro rokene? tykase toto, tōturupose Jezu a.

¹⁹Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Toipe tosêkō maro toexirykōke, ymaro toexirykōke tuenikaroro rokê otuhnōko nase toto. ²⁰Imeipo mā emynyhmäko mā toto tymaro xine pyra toehse jahtao. Morara ahtao rokê amotyryae rokê otuhnōko mā toto toemynyhmarykōke, tykase Jezu eya xine.

²¹—Upo pakato toexihkase ahtao, kamisa kasenato ke pyra, ipanō ke rokê ixixinōko ropa sytatose. Kamisa kasenato ke typtahmase ahtao exihkako ropa mana itamurumehxo. (Naeroro atamurukō omihpyry maro jomiry onoximara ehtoko. Atae pyra mā jomiry atamurukō omihpyry maro.) ²²Morararo eukuru ême okyno pihpyry tyrise ahtao. Mame eukuru tyrisenā onyripyra sytatose pakato êtypyry aka. Tyrise eukuru kasenato zaka ahtao ehmōko mana pakatome exiryke. Mame eukuru ekuänōko mana atahnikako. Eukuru ê roropa atahnikako. Mäpyra eukuru ê tyrisenā aka eukuru tyrisenā tyrise ahtao atahnikara mana asakororo eukuru, eny, enara. (Moro sã ynekarohpyry ême matose tyrisenā sã toehse awahtao xine,) tykase Jezu eya xine.

Oserematoh esême Jezu ehtoh poko

(Mat 12.1-8; Ruk 6.1-5)

²³Morarame oserematohae Jezu toytose tupito rānakuroko, typoetory tō maro. Tiriiku rānaka toytorykohtao ipoetory tomo a tiriiku tytahkase omise toexirykōke. Toipe juteu tō pake. “Ematonanohnōko mase,” kara toto imepỹ tupi po tonahsê apoiryhtao omise exikety a enahtohme.

²⁴Moro eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu a,

—Eneko ke! Oty katohmehko moxiã tiriiku poko erohnōko nae? Popyra mana. Pake Ritonōpo omi poe ynara tymerose Moeze a pape pokona, “Erohpyra ehtoko oserematohae,” me tymerose pake, tykase parixeu tomo.

²⁵Morarame Jezu a tozuhse toto. Ynara tykase ynororo,

—Pape imerohpyry onenepitopyra hmatou Tawi ehtopōpyry poko, typoetory tō maro omise toto ahtao? ²⁶Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo typoetory to maro Ritonōpo zuru pokona. Apiata moro tapyi eraseme kynexine. Ritonōpo nukurākapohpyry rokê kynexine, tymaro oturuketō zurume. Moro tohse Tawi a omise toexiryke. Tawi Ritonōpo maro oturuketō maro pyra kynexine repe. Yrome

moro wyi tohse eya. Tymarõkõ tupase roropa eya. (Mame moro wyi enahxïpo Tawi tomo a, “Popyra matose,” kara Ritonõpo kynexine eya xine. Morara ahtao oty katoth ypoetory tõ hxirõko matou?) ²⁷Mame ynara tykase Jezu parixeu tomo a, —Oserematoth tyrise Ritonõpo a kuoserematothkõme. Yrome sero nonopõkõ tyrise eya oserematothme rokẽ pyra. ²⁸Wwy ase oserematoth esẽme, oserematoth rihpõme jexiryke, Kapu ae Aythohtpyryme jexiryke, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurākatothpyry ropa poko

(*Mat 12.9-14; Ruk 6.6-11*)

3 ¹Morotoino juteu tõ atamorepatoh taka Jezu toytose ropa. Moroto aosemahmirihmahpyry kynexine. ²Morarame parixeu tõ Jezu enẽko toth kynexine aehxirotome repe.

—Otarãme kurākara kurākãko ropa mana oserematothae, tykase toto.

³Mame Jezu tõturuse aosemahmirihmahpyry a. Ynara tykase ynororo eya,

⁴—Aimo, osehko irãnaka, tykase eya. Mame tonenanomo a ynara tykase ynororo,

—Oty kurehxo oya xine oserematothae nae? Kure ehtopo? Popyra ehtopo? Oty oya xine kurehxo oserematothae nae? Kurākara kurākatoth ropa? Imepÿ etapatopo? Oty pake tyripose oserematothae Moeze a Ritonõpo omi poe? tykase Jezu, tõturupose eya xine.

Yrome onezuhpyra toth kynexine. ⁵Mame tãkye pyra Jezu tõsenuhmase. Tomyẽkõ tonese eya. Tohne roropa kynexine tohse otato pyra toto exiryke. Mame kurākara a ynara tykase ynororo,

—Oemary anÿko, tykase eya ynororo. Mame tãtaporamase ynororo.

Emary osepune tohse ropa. ⁶Morarame parixeu tõ tutütase ropa moro tae. Morarame tõximõse toto, Erote epe tõ maro, Jezu poko tõturutothkõme, Jezu etapary se toexirykõke.

Imoihmãkõ poko ikuhpo ehpio

⁷Morotoino toytose ropa Jezu typoetory tõ maro ikuhpo pona, Karirea pona. Mame tokahmase ynororo imoihmãkomo a Karireapõkomo a, Juteapõkomo a, ⁸Jerusarëpõkomo a, Itumeapõkomo a, Joatão moinõkomo a, Tiropõkomo a, Xitõpõkomo a, enara. Tokahmase ynororo imoihmãkomo a. ⁹Inukurãkatary enery se toexirykõke toytose toto, tuhke tukurãkase kurãkõkara eya exiryke. ¹⁰Morara exiryke epuepurohmãko toth kynexine kurãkõkara Jezu apotothme tyya xine. Mame kanawa tothpikẽ tonehpose typoetory tomo a tõtyritohme, tykorõmaryino imoihmãkomo a.

¹¹Morarame jorokohpãkõ Jezu eneryhtao, toepukase toto ãpataka,

—Ritonõpo mükuru nymyry mase, tykase toto. Kui tykase roropa toto.

¹²Mame turuse toto Jezu a.

—Jekaropyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

Orutua kō menekatopōpyry Jezu a 12me tymaro toto ytotohme
(*Mat 10.1-4; Ruk 6.12-16*)

¹³Morarame toytose ynororo ypy pona. Tÿpenery tō rokē tarose eya.
¹⁴Moroto tymenekase toto eya 12me tymaro toto ytotohme.

—Amarokō tymenekase ya ymaro oytotohkōme, tykase ynororo eya xine. —Ynenokyryme roropa matose exīko Ritonōpo omiry ekarotohme imehnomo a. ¹⁵Yjamtunuru ekarōko ase oya xine joroko to tūtanohpotohme oya xine imehnō ae, tykase ynororo eya xine.

¹⁶Ynara toh kynexine, Ximāo. Mokyro tosehapse ropa Peturume Jezu a. ¹⁷Zepeteu poenō kynexine. Tiaku, João, enara toh kynexine. Konomerume tosehapse roropa toto Jezu a. ¹⁸Imehnō roropa moroto kynexine, Ātare, Firipe, Patoromeu, Mateu, Tome, Tiaku. Aupeu mūkurū kynexine ynororo, Tateu maro, imepÿ Ximāo roropa. Juteu tō esary pynoto kynexine ynororo te, ¹⁹Juta Ixikariote. Tosē ewokahpō ynoro kynexine. Enara tymenekase toh kynexine Jezu a typoetoryme.

Peuzepu poko

(*Mat 12.22-32; Ruk 11.14-23; 12.10*)

²⁰Morarame Jezu toytose ropa ahtao tytapyī taka tuhke ahno moroto kynexine tōximōse. Morara exiryke otuhpyra kynexine ynororo. ²¹Mame morara aexiry totase epe tomo a. Morara exiryke tooehse toto morotona Jezu poko.

—Otarāme rowotāko mana, tykase toto ipoko repe.

²²Morarame Moeze omihpyry warōkō, Jerusarē poe aehtyā ynara tykase toto ipoko,

—Jorokohpe mana, Peuzepuhpe, tykase toto Jezu poko. (Peuzepu joroko tamuru esety akorony.)

—Joroko tamuru poe joroko tō tūtanohpōko mana ahno ae, tykase imehnō roropa ipoko.

²³Morarame Jezu a imoihmākō tykohmase tyya, toto amorepatohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Otātohxō joroko tō na etūtanohpōko ropa nah oxime? Imepÿ joroko onutūtanohposaromepyra imepÿ joroko mana ynarohnōme toexirykōke.

²⁴Morararo pata tamurupōkō oseosetaparyhtao, osenahkāko rokē mā toto. ²⁵Tapyitaōkō roropa osetaparyhtao, osenahkāko rokē toto.

²⁶Morararo joroko tamuru joroko tō maro osetaparyhtao okynā pyra osenahkāko mā toto oxime toexirykōke.

²⁷—Etatoko pahne, jamitu tapyī taka omōsaromepyra imepÿ mana ematonase, esē jamihme exiryke. Yrome tapyi esē tymyhse ahtao rokē, imōkomory ematonahnōko mana esē tymyhse exiryke sã rokene. (Morararo joroko tamuru tymyhse ahtao rokē joroko tō tūtāko ropa sã mana.)

28—Ynara kary se ase oya xine, emero oorypyrykō korokāko Ritonōpo mana. 29Tykerekematopōpyry korokāko roropa mana. Toiro rokē onykorokara ekurehnōko mana. Tuzenu kerekematopōpyry onykorokara mana jūme. Ehxirokehpyra Zuzenu kerekematohpōkō mana. Etuarimakehpyra roropa toh mana jūme.

30Morara tykase Jezu typoko, “Jorokohpe nase,” tykase mokaro exiryke.

Jezu eny, zakorō tomo, enara

(Mat 12.46-50; Ruk 8.19-21)

31Morarame Jezu ē tooehse zakorō tō maro. Jezu maro tōtururu se toh kynexine repe. Yrome omōpyra toh kynexine tapyi taka. Jarānao rokē toh kynexine. 32Jezu zomye ahno typorohse kynexine imoihme. Ynara tykase toto eya,

—Asa oya kynako. Moky reh oeraximāko jarānao, ākorō tō maro, tykase toto eya.

33Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Onoky aja mokyro? Onokā jakorō tō mokaro? tykase. 34Tomyēkō eneryme ynara tykase ynororo,

—Tarōkō ajame toh mana, jakorō tōme roropa mā toto. 35Ynara exiryke, Ritonōpo omipona exiketō wekyryme mā toto, jakorōme, woryxiryke, ajame, enara, tykase ynororo eya xine.

Otyro puhturu arykane

(Mat 13.1-9; Ruk 8.4-8)

4 1Morotoino tamorepase ropa toto Jezu a ikuhpo ehpio. Ahno imoihme exiryke tōtyrise ynororo kanawa tohpika aka. Typorohse ynororo kanawa aka. 2Moroto ahno tuhke tuna ehpio. Mame Ritonōpo omiry enetupuhtoh poko tamorepase toto eya. Ynara tykase ynororo,

3—Etatoko pahne, otyro puhturu arykane toytose. Sapparahme ipuhturu pahne sā mana ahtatohme. 4Osema taka ipuhturu ohpahnōko roropa sā mana. Moroto torō tō enahnōko sā mana osema tao exiryke. 5Topuxikiri htaka roropa ohpahnōko sā ipuhturu mana. Moroto ēxihtāko sā mā repe, nono pitiko nae exiryke. 6Yrome xixi tutūtase ahtao, axī aremānōko mana. Orihnōko ropa axiny. Tymise pitiko toehse repe. Yrome ahtara ekurehnōko mana. 7Mame ātaryka htaka roropa ipuhturu ohpahnōko sā roropa mana. Morararo ātarykahmā eīko. Ahtara ekurehnōko roropa mana ātaryka htao toexiryke. 8Mame nono kurā pona ohpahnōko roropa ipuhturu mana. Moroto ahtāko kure mana otyro zamaro nono exiryke. Kure ekutāko mana. Kure eperytāko roropa mana. Tuhke eperytāko mana, tykase Jezu eya xine.

9Morarame ynara tykase ynororo eya xine,

—Otatohxo awahtao xine menetupuhtory, metatory roropa, tykase Jezu eya xine.

Jezu namorepatopõpyry poko
(*Mat 13.10-17; Ruk 8.9-10*)

¹⁰Moromeĩpo ipoetory tõ tõturupose Jezu a ahno amereh tykase ahtao. Ynara tykase toto,

—Oty poko hkoh moturuno ynanetaryme? Onenetupuhpyrahme sã ynanakene, tykase toto, tõturupose.

¹¹—Arypyra, Ritonõpo omiry poko oturũko akene oya xine, Ritonõpo enetupuhtohme oya xine oesẽkõme. Ynekarohpyry tupime mã onenetupuhpynomo a. ¹²Naeroro,

“Etãko toh mã repe. Yrome jomiry onenetupuhpyra mã toto.

Enẽko roropa mã toto. Yrome zuaro pyra sã mã toto,

tyyrypyrykõ onurumekara toexirykõke,

Ritonõpo a tyyrypyrykõ onykorokapopyra roropa toexirykõke,

tykase Jezu typoetory tomo a.

Otyro puhturu arykatopõpyry poko amorepary poko
(*Mat 13.18-23; Ruk 8.11-15*)

¹³Morarame typoetory tõ turuse eya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ãmorepatopõpyrykõ onenetupuhpyra ro oexirykõ popyra mana.

Sẽ onenetupuhpyra awahtao xine, imepỹ ke amoreparykohtao roropa morararo onenetupuhpyra matose.

¹⁴—Mokyro tỹkyryry puhturu arykane poko sã oturuno. Mokyro sã mã imepyny, Ritonõpo omiry poko urutono. ¹⁵Mame moro osema taka aohpahtyã sã Ritonõpo omiry etananõ mã repe. Mame joroko tamuru oehnõko axiny, Ritonõpo omiry enahse ikurohtaka xine. ¹⁶Morararo mokaro imehnomo, Ritonõpo omiry etãko roropa toh mã repe. Yrome topuxikiri htaka aohpahtyã sã mokaro mana. Ritonõpo omiry etãko toh mã repe. Atãkyemãko roropa toh mã repe. ¹⁷Yrome mitara Ritonõpo omiry mã ikurohtao xine ekurehnõko. Ahtara ekurehnõko roropa mana. Morotoino okynã pitiko toehse ahtao, tyhtomarykohtao, tykerekeremarykohtao roropa Ritonõpo omiry pokoino, poremanõko toh mã rahkene. Urumekãko toh mana. ¹⁸Mame tyoro roropa åtaryka htaka aohpahtyamo. Moro sã Ritonõpo omiry etananõ kurohtao åtaryka samo. Ritonõpo omiry etãko toh mã repe. ¹⁹Yrome torẽtyke rokẽ toto tyorõ poko, tytineruke se rokẽ toehtohkõ poko, tymõkomoke se toehtohkõ poko roropa. Ritonõpo omiry emãpyra ikurohtao xine, ekurehnõko åtaryka htaka aohpahtyã samo. ²⁰Yrome mokaro mã nono kurã pona arykahpyry samo. Ritonõpo omiry etaryhtao tyya xine jamaro toh mana. Emãnõko roropa ikurohtao xine mana, aomipona toto exiryke. Ehmataõtãko sã roropa ikurohtao xine mana. Mãsa rokẽ pyra Ritonõpo omipona exiko toh mana, tykase Jezu eya xine.

Saerehkatoh poko*(Ruk 8.16-18)*

²¹Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine,
—Kasana mitaka nāparina onyripyra exino mana. Zara zopikoxi onyripyra roropa exino mana. Esaka rokē tyrīko exino mana saerehkatohme. Emero zeipōko mana. ²²Moro sã emero zonētyã enepōko ropa Ritonōpo mana. Emero enepyn̄potō enepōko ropa mana. ²³Otato awahtao xine menetuphutory, tykase ynororo eya xine.

²⁴Morarame tōturuse ropa ynororo,
—Jomiry etāko matose repe, jomipona ehtoko. Otato awahtao xine atamorepāko matose kure, tuhkehxo apoīko matose. ²⁵Morararo otato awahtao xine, itamurumehxo otuarōtanohtor̄yko Ritonōpo mana. Yrome otato pyra awahtao xine, āmorepatopōpyrykō poko wenikehnōko matose emero porehme.

Otyro puhturu ahtary poko

²⁶Morarame ynara tykase ropa Jezu,
—Ritonōpo tuisame exiry otyro puhturu arykane sã mana. Mame otyro puhturu arykāko sã mana tupito pona. ²⁷Mame tuenikaroro exīko mana. Okynã pixo toehse ahtao ipuhturu ēxihtāko mana, ahtāko roropa mana onenepyra ahtao. ²⁸Nono rokē ēxihtanohpōko mana. Morarame ekutāko mana. Mame eperytāko mā rahkene. ²⁹Mame otyro toehkehse ahtao tupito esē atarypokety sã tuhme tahkāko mana, isapakamyryke.

Moxitatu puhturu ehtopōpyry poko*(Mat 13.31-32,34; Ruk 13.18-19)*

³⁰—Moro sã matose Ritonōpo tupime. Oty sã ropa Ritonōpo tuisame exiry?
³¹Otyro sã mana. Moxitatu samo. Ipuhturu pisarara repe. ³²Yrome tarykase ahtao ahtāko zumo. Amorihtāko. Torō to esaryme amoriry exīko mana.

³³Mame tuhke turuse toto, “Ynara sã Ritonōpo tuisame exiry,”
katoh poko turuse toto enetupuhtohme eya xine. ³⁴Imoihmākō maro tahtao enetupuhtoh rokē tokarose eya. Mame typoetory maro tahtao enetupuhtoh poko tutuarōmase ropa toto.

Tyryrykane mynyhpākatopōpyry poko Jezu a*(Mat 8.23-27; Ruk 8.22-25)*

³⁵Morarame tykohmāse ahtao,
—Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase Jezu typoetory tomo a. ³⁶Morarame imoihmākō enyokryhtao tyya xine tōtyrise toto kanawaka, Jezu arotohme kanawae. Imep̄y kanawa roropa īkapo toytose. ³⁷Morarame tyryry tykase itamurume. Tyryry karyhtao saparah tykase

pohkane kanawa pokona. Kanawa nerymary se toehse pohkane. ³⁸Jezu nyhnōko kynexine kanawa ātykyo. Zupuhpyry tapōke kynexine.

—Tuisa, yna pyno pyra hma? Nerỹko reh sytatohse, tykase toto eya.

³⁹Mame typakase ropa Jezu. Tyryrykane tymynyhpākapose eya,

—Omynyhpāko, pohkara exiko, tykase Jezu. Mame tyryry tykakehse, mynytyme konōto rokē toehse. ⁴⁰Mame ynara tykase typoetory tomo a,

—Oty katoḥ oserehnōko matou? Jenetupuhpyra ro hmatohu? tykase ynororo eya xine.

⁴¹—To! tykase toto tyya xine tōsenuruhkase toto,

—Mosehxo reh imehxo nahse. Tyryrykane mynyhpākapono, pohkane roropa mynyhpākapono, tykase toto oseya rokene.

Jorokohpā kurākatopōpyry poko Jezu a

(*Mat 8.28-34; Ruk 8.26-39*)

5 ¹Morarame toeporehkase toto Keraza pona, ikuhpo mōpozakoxi. ²Morarame kanawae Jezu towōse. Mame mokyro jorokohpā toehse okepỹpo tō poe. ³Moroto okepỹpo tō po esary kynexine. Pake mokyro jorokohpā emyhpopyra ehse. ⁴Osemazuhme tymytmymhse repe keti ke. Yrome tymyhtoh kurimene risē tamohmohse eya.

—Sukurematatose, tykase imehnō repe. Yrome onukuremasaromepyra toḥ kynexine. ⁵Nyhpyra ehse ynororo. Okepỹpo tō poro ytoytose ynororo ppy poro. Kui kakehpyra ehse, topu ke tōtokotokose roropa ynororo.

⁶Morarame Jezu eneryke tyya, moe ahtao ro tururume toytose ynororo eya.

Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka. ⁷Opre ynara tykase,

—Oty se hma Jezu ya? Ritonōpo kapuaō mūkuru mase, imehxo exikety mūkuru. Ajohpāme sā josanumara ke exiko, tykase ynororo opore.

⁸Osemazuhme Jezu ynara tykase exiryke,

—Mose ae otūtako ropa joroko kahpyry, tykase Jezu exiryke.

⁹Mame,

—Onoky oesety? tykase ropa Jezu eya.

—Ekuhpỹme yna esety nase, tuhke yna exiryke, tykase ynororo Jezu a.

¹⁰—Yna onenyohpyra exiko mya, tykase jorokohpā Jezu a.

¹¹Mame moroto tuhke poinokoimo kynexine otyro ētuhkāko ppy ēmory po.

¹²—Yna enyohko yna omōtoḥme poinokoimo aka. Ah ynanomōxi, tykase toto otuhparo Jezu a.

¹³Morarame torekohmaryke tonyohse toto Jezu a. Orutua ae tutūtase ropa toto. Poinokoimo aka tomōse toto, joroko tomo. Morarame tururume toytose toto poinokoimo emero porehme. Tyhtose toto ppy ēmory poe nakuaka. Tyneryse toto emero. Asakoro miume tyneryse poinokoimo.

¹⁴Mame inahpahpōkō toepase patapōkō zuruse, pata moinōkō zuruse roropa. ¹⁵Morarame tuhke panatase tooehse toto Jezu a osenuhmase. Jorokohpanōpo tonese toto a typorohse. Upo tamuruse eya. Zae oturūko

(Mak 5.6)

kynexine Jezu maro. Mame tōserehse toto. ¹⁶Morarameme morotōkō ynara tykase toto mokyro enese aehtyamo a,

—Mose jorokohpanōpo. Joroko tō tūtanohpo ropa Jezu, tuhke zae.

Mame tyneryse poinokoimo tō emero, tykase toto mokaro a oehsenākomo a. ¹⁷Morarameme Jezu a ynara tykase poinokoimo esamōpyamo,

—Ytoko ropa oesaka, tykase toto. Otuhiparo tonyohse ropa Jezu eya xine tosae xine.

¹⁸Morarameme kanawaka Jezu aotyryryhtao, mokyro jorokohpanōpo tōturuse imaro,

—Tuisa, amaro ytoxi ajohpāme samo, tykase ynororo eya repe.

¹⁹—Arypyra. Atapyī taka rokē ytoko ropa. Oepe tō maro oturuta. Kure ke oturuko okurākatopōpyry ropa poko, opyno jexiry poko roropa, ypoetoryme oexiry poko, enara, tykase Jezu eya.

²⁰Morarameme toytose ropa jorokohpanōpo pata konōto poro, Tekapori poro. Moroto tōturuse ynororo, tukurākatopōpyry ropa poko. Mame emero tātākyemase toto, “Emese kure Jezu mana,” tykase toto.

Jairu ytotoöpöpyry Jezu a
(*Mat 9.18-19; Ruk 8.40-42*)

²¹Morarame tātakuohse ropa Jezu kanawae mōpozakoxi. Ahno imoihme tooehse ropa eya morotona, ikuhpo ehpiokoxi. ²²Morarame juteu tō atamorepatoh esē tooehse, esety Jairu. Jezu pupuru myhtokoxi typorohse ynororo.

²³—Tuisa kuakorehmako ajohpāme samo. Jēxiry orihnōko mana. Ymaro eropa ajohpāme samo. Oemary tyrikose epona aekurākatohme ropa, orihpyra aehtohme, tykase ynororo eya.

²⁴Mame imaro toytose Jezu. Yrome ahno imoihmākō Jezu maro toytose. Ytopyra sã kynexine tuhke ahno exiryke.

Jezu zupō apotopōpyry nohpo a
(*Mat 9.20-22; Ruk 8.43-48*)

²⁵Morarame nohpo moroto kynexine munuimohpano. Pakero kure pyra toehse ynororo. ¹²me jeimamyry taropose kure pyra toexiry poko rokene. ²⁶Toanahtose eya itamurume. Tuhke opi warōkomo a tukuhse roropa repe, yrome epona pyra, kure pyra itamurume exiryke. Tytinerukehse rokene. ²⁷Jezu ekary totase tyya exiryke, ikapo toytose ynororo tuhkākō rātakuroko.

²⁸—Jezu zupō temuhmaryhtao rokē ya ekurākāko ropa ase, tykase ynororo tukurohtao. ²⁹Morarame zupō tytemuhmase eya. Axī imunuru tymynyhpāse, kure toehse ropa ynororo. Mame toekurākary ropa waro toehse ynororo. ³⁰Jezu roropa tunukurākahpyry waro kynexine. Tōsenuhmase ynororo t̄ykakoxi.

—Onoky jupō temuhmano? tykase ynororo.

³¹Morarame ipoetory tomo a tozuhse. Ynara tykase toto,
—Imoihmākō enēko mase. Epurohpurohmāko rokē toh mana. Oty katoh, “Onoky ytemuhmano?” āko mahno? tykase toh Jezu a repe.

³²Yrome Jezu tōsenuhmase ropa t̄ykakoxi tytemuhmahpō enetohme. ³³Mame mokyro tōserehse. Tykytyky tykase ynororo tukurākase ropa toexiryke. Jezu ēpataka tooehse. Tosekumuru po typorohse. Emero kure turuse inukurākahpyry a. ³⁴Morarame ynara tykase Jezu,
—Kuku, jupō mytemuhmano okurākatohme. Kuenetupuhno. Morara exiryke kure ytoko ropa. Tukurākase ropa mase, tykase Jezu eya.

Jairu ěxiry ěsemākatopōpyry ropa Jezu a
(*Mat 9.23-26; Ruk 8.49-56*)

³⁵Morara karyrohtao Jairu tapyī tae tooehse toto.
—Oěxiry norihno. Amorepatō onerekohmara exiko, tykase toto aorikyhpöpyry zummy a.

³⁶Yrome mokaro otururu totase Jezu a,
—Oserehpyra exiko. Ākorehmary enetupuhko ya, tykase Jezu aorikyhpöpyry zummy a.

³⁷Morarame typoetory tō rokē tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara rokene. Tiaku akorō João kynexine. ³⁸Morarame toeporehkase toto Jairu tapyī taka. Tuhke ahno moroto kynexine xitaketomo, aorikyhyry hnamonanomo, enara. ³⁹Morarame tapyī taka tomomyryhtao ynara tykase ynororo eya xine,
—Oty katoḥ panaikato matou, xitāko? Xitara ehtoko. Mose orihpyra nase. Nyhnōko rokē nase, tykase Jezu eya xine.

⁴⁰Morarame tounohse eya xine. Mame emero Jezu a tutūtanohpose ropa toto tapyī tae. Jū maro rokē tomōse toto, jumy, jeny, typoetory tō oseruao. Enara toḥ tomōse aorikyhyry enese. ⁴¹Morarame emary tapoise Jezu a.
—Tarita kumi, tykase ynororo aomiry ae. “Orymo, owōko ropa,” katopo.

⁴²Morara kaxīpo sā rokē tōsemāse ropa ynororo. Toytoytose ropa ynororo toehsehxo exiryke. 12me ikonopory nae kynexine ynororo. Tākye toehse ropa jū tomo. ⁴³Morarame ynara tykase Jezu eya xine,
—Jekātopyra ke ehtoko, tykase Jezu eya xine. —Mose kure autuhmatoko, tykase roropa ynororo.

Jezu ehtopōpyry Nazare po
(*Mat 13.53-58; Ruk 4.16-30*)

6 ¹Morotoino Jezu toytose ropa tosaka, Nazare pona, typoetory tō maro. ²Mame juteu tō atamorepatoh taka toytose ynororo oserematohae, ahno amorepatohme tyya. Mame aomiry etananō ynara tykase toto ipoko,
—Otokoino mose tutuarōtase nae? Onoky poe tuaro nae? Onoky poe roropa kurākōkara kurākāko roropa nae? tykase toto.

³—Yrome Jezu waro sytatose. Wewe poko erohkety mosero, Maria mūkuru. Zakorō tō moxiamo, Tiaku, Joze, Juta, Ximão, enara. Aoryxiry tō kymaro xine roropa mana, tykase toto ipoko.

Morara exiryke aomiry etary se pyra toḥ kynexine. ⁴Mame ynara tykase Jezu eya xine,
—Ritonōpo poe urutōkō se imehnō mā repe. Yrome esarypōkō ise pyra mā toto. Jekyry to roropa ise pyra. Itapyītaōkō roropa ise pyra, tykase Jezu eya xine.

⁵Naeroro inukurākatyā kynexine moroto tuhke pyra. Toitoino rokē kurākōkara tapose eya toto ekurākatohme ropa.

⁶—To! Jenetupuhpyrahme sā tarōkō nase, tykase ynororo tyya rokene.

Typoetory tō aropotopōpyry Jezu a, 12 mākomo
(*Mat 10.5-15; Ruk 9.1-6*)

Morarame pata pisararākō pona toytose ynororo imehnō amorepase. ⁷Mame typoetory tō tykohmase tyya 12me, toto enyohtohme. Asasakoro rokē tonyohse toto eya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Joroko tō itūtanohpotatoko ropa ahno ae Ritonōpo omi poe. ⁸Otyro anaropyra ke ytotoko. Tymyxike rokē ytotoko. Wyi anaropyra ke ytotoko,

saku tineru eny tytineruke pyra, enara ke ytotoko, tynaroke pyra.

⁹Asapatūkō rokē amurutoko, toiro rokē kamisa amurutoko.

¹⁰—Mame pata pona tooehse awahtao xine, “Jepe, ytapýĩ taka onyhtokose. Ymaro matose otuhnōko,” karyhtao rokē eya xine imaro xine mytotatose. Moroto rokē mehtatose imepý pona oytorykō ponāmero. ¹¹Mame imehnō typataka xine oytorykō se pyra toto ahtao, òmirykō etary se pyra roropa toto ahtao mepuhsasakatatose oytorykō ropahatao inenerykōme turumekarykō oya xine enetupuhtohme eya xine, tykase Jezu typoetory tō turuse.

¹²Moraramame toytose toto Ritonōpo omiry poko imehnō amorepase.

—Oorypyrykō irumekatoko emero porehme, tykase toto imehnō amoreparyme tyya xine. ¹³Joroko tō tutütanohpose roropa eya xine tuhke. Kurākōkara tukurākase roropa eya xine. Zupuhpyrykō pona ikasery panō tyrise eya xine toto kurākatohme ropa.

João ahno ěpurihkane zuhkatopōpyry

(*Mat 14.1-12; Ruk 9.7-9*)

¹⁴Moraramame Erote a morohne totase, Jezu tōsekātose exiryke emero pata tō punero. Ynara tykase toto toitoine Jezu poko,

—Mokyro ahno ěpurihkahpono. Tōsemāse ropa mana toorihxīpo. Morara exiryke imehnō kurākāko mana, tykase toto ipoko.

¹⁵Mame imehnō ynara tykase,

—Mokyro Eria, tykase toto. Imehnō roropa ynara tykase,

—Mokyro Ritonōpo poe urutono, pake ahtao Ritonōpo poe urutonōpo panō mokyro, tykase toh repe ipoko.

¹⁶Mame morara kary etary tyya ynara tykase Erote,

—Arypyra. Otarāme João zuhkahpyry tōsemāse ropa mana, tykase ynororo, João tuhkapose tyya exiryke.

¹⁷Āpuruhyry taka tōmapose kynexine pake eya Erotia omi poe, takorō Firipe pyty omi poe. Takorō pyty maro torēnase ynororo tōseporyxīpo. ¹⁸Morara exiryke João tōturuse eya repe,

—Ākorō pyty maro torēnase awahtao popyra mase, tykase ynororo eya repe.

¹⁹Morara exiryke Erotia João zehno toehse yronymyryme. ²⁰Yrome João etapapory se pyra Erote kynexine zuno toexiryke, kure exiryke, otyro kara João exiryke. Morara exiryke ipynoto sã kynexine. João omiry etaryhtao tyya toepohnohse repe, yrome otara se sã rokē toehse ynororo.

²¹Zomory João omiry etary se toehse ynororo. Moraramame Erote aniwesario toehse. Tope tō toahmase eya, tuisa tomo, pata esamo, Karireapōkomo, enara, toto otuhtohme tymaro. ²²Erotia ěxiry roropa tooehse morotona wase. Mokyro eneryke tyya xine tãkye toehse morotōkomo, Erote, tyneahmatyã maro zua kure exiryke. Tuakehse ahtao ynara tykase Erote nohpo a,

—Oturupoko ya õpenery se awahtao. Otytyko se awahtao ekarõko ase oya. ²³Jesary apiakãko ase irãnakuroko oya ekarotohme. Mãpyra jomihpyry omipona pyra tokurehse jahtao, ah Ritonõpo juãnohno, tykase ynororo eya.

²⁴Mame morara kary etaxĩpo tyya toytose nohpo oturupose tyse a,
—Oty se ãkohxo ke ha aja Erote a, tykase ynororo tõturupose tyse a.
Mame ynara tykase jeny eya,

—“Ahno ãpurihkane zupuhpyry se rokẽ ase,” kaxiko eya, tykase jeny tõxiry a.

²⁵Mame toytose ropa Erote a ynororo.

—Ahno ãpurihkane zupuhpyry se rokẽ ase paratu ao, tykase ynororo eya.

²⁶Moro etaryke tyya sekese pyrah tykase Erote, João zuhkapory se pyra toexiryke. Tãtasamase ynororo repe. Yrome tõmihpyry poko tutuarõtase ynororo. “Õpenery ekarõko ase oya. Jesary apiakãko ase irãnakuroko oya ekarotohme,” katopõpyry poko tutuarõtase ynororo. Katonõ tõ netaryme morara tykase toexiryke roropa, ²⁷João zuhkane tonyohse eya ãpuruhipyry taka. ²⁸Zupuhpyry tonehse toto a paratu ao ekarotohme nohpo a. Mokyro a tarose tyse a rahkene. ²⁹Morarama João poetohpyry tomo a ekary totase tyya xine ahtao ekepyry poko tooehse toto zonẽtohme tyya xine.

Imoihmãkõ otuhmatopõpyry Jezu a, 5.000mãkomo

(Mat 14.13-21; Ruk 9.10-17; Jo 6.1-14)

³⁰Morarama Jezu nenyoytyã tooehse ropa toto. Emero toerohtopõpyrykõ poko tõturuse ropa toto, imehnõ amorepatopõpyry poko roropa tyya xine.

³¹Morarama ahno imoihme kynexine moroto. Oehnõko morotona toh kynexine. Oseosesahpokoxi ãko toh kynexine. Jezu otukuhtome toh kynexine typoetory tõ maro. Morara exiryke ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Ehmaropa tokare pyra. Soserematatose, tykase Jezu typoetory tomo a.

³²Mame toytose toto ahno esaka pyra kanawae. ³³Yrome tonese ynororo tuhkãkomo a aytoryhtao. Morara exiryke tutuarõtase toto. Zuapõmase toh toytose tururume pata tõ poe, tuna ehpiuroko. ³⁴Morarama towomyryhtao kanawae ahno imoity tonese eya. Toenupunase ynororo toto poko okyno tõ sã toto exiryke, toseãkara samo. Morara exiryke tamorepase toto eya itamurume. ³⁵Morarama kokonie pukuro toehse ahtao ipoetory tõ tooehse eya. Ynara tykase toto Jezu a,

—Ahno esary kara sero. Moxiã aropoko ropa pata tõ pona. Kohmãnoke nase. ³⁶Tynapyrykõ epekahtohme aropoko toto, tykase toh repe.

³⁷Yrome Jezu a tozuhse toto,

—Autuhmatoko toto, tykase ynororo eya xine.

—Oty ke? tykase toto. —Yna ytory se hma wyi epekahse? Tineru 200mã ke wyi topekahse ahtao ipune pyra mana, ahno tuhke exiryke, tykase toto toseãkomo a.

³⁸—Otãto wyi nahe? Enetoko keh aporo, tykase ynororo eya xine.

Mame toytose toto enese.

—Omame wyi pisarara nae nase. Kana roropa asakoro nae nase, tykase toto eya.

³⁹Morarame typorohkapose toto atakenaka ona hpoty htaka.
⁴⁰Typorohse toto emero. ⁴¹Mame wyi tapoise tyya ahtao kana maro, kakoxi tōsenuhmase ynororo,
 —Kure mase Papa, tykase ynororo. Moromeïpo wyi tytohtohkase eya typoetory a ekarotohme imoihmākomo a ekarotohme. Kana roropa tapiakase eya emero toto zopatohme. ⁴²Tōtuhse toto tuesapare toh toehse rahkene, emero. ⁴³Mame tōsē akoïpyry tanÿse ropa eya xine, 12me ruto pehme wyi akoïpyry maro. ⁴⁴Mokaro autuhtyā orutua kō rokē ahtao, tuhke exiry 5.000me kynexine toto.

Tuna poro Jezu ytotoöpöpyry
(Mat 14.22-33; Jo 6.15-21)

⁴⁵Morarame typoetory tō tyripose ropa kanawaka, osemazuhme toto atakuhtohme mōpozakoxi, Petesaita pona. Jezu moroto ro kynexine. Imoihmākō osekazumary tyya eraximāko kynexine. ⁴⁶Morarame tōsekazumakehse toto ahtao toytose Jezu ypy pona oturuse Tummy maro, Ritonōpo maro. ⁴⁷Mame tykohmāse ahtao, ipoetory tō tuna rānao toh kynexine. Jezu rokē toiroro kynexine ipū po. ⁴⁸Mame typoetory tō tonese eya, koehāko toto etuarimāko. Tyryrykane konōto toto ytohtome kynexine. Mame kuratiri etapitory zano, toytose ynororo typoetory tomo a. Tuna poro toytose ynororo. Kanawa kuroko toytory se kynexine repe.
⁴⁹Yrome ipoetory tomo a tunōmase tuna poro ayatory eneryke tyya xine.

—Ahno akuaryhpyry mokyro, tykase toto, tykohkohtase. ⁵⁰Eya xine Jezu tonese. Tōserehse toto emero. Yrome eya xine ynara tykase Jezu,
 —Juno pyra ehtoko. Ywy ase. Enaromyra ehtoko, tykase eya xine ynororo.

⁵¹Mame kanawaka tōtyrise ropa ynororo. Mame tyryrykane tymynyhpākapose. Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto ipoetory tō itamurume onenetupuhpyra ro toexirykōke. ⁵²Wyi emākapotopöpöpyry poko eya tuenikehse toto, onenetupuhpyra ro toexirykōke.

Kurākōkara kurākatopöpöpyry ropa Jezu a Kenezare po
(Mat 14.34-36)

⁵³Morarame tätakuohse toh rahkene Kenezare pona Jezu maro. Kanawa tymyhse eya xine. ⁵⁴Mame aowomyryhtao Jezu tonetupuhse imehnomo a. ⁵⁵Tururume toytose toto kurākōkara enehse. Toto etueh tapo tonehse toto a Jezu a toto kurākatohme ropa. Emero rokē kurākōkara tukurākase ropa eya. ⁵⁶Mame pata tō poro toytose Jezu, pata pisarara poro, pata konōto tō poro. Emero rokē pata tō poro ayatoryhtao kurākōkara tonehse imehnomo a puroro pona,
 —Ajohpāme sā oupō ehpiry ytemuhmaxi, tykase toto Jezu a. Mame zupō tytemuhmase ahtao tyya xine toekurākase ropa toto emero.

Juteu tamuru tō namorepatopōpyry
(*Mat 15.1-9*)

7 ¹Morarame parixeu tō toytose Jerusarē poe Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro Jezu enese. ²Mame Jezu poetory tō tonese eya xine. Osemahpyra otuhnōko toh kynexine. Parixeu tō omihpyry omipona pyra sā toh kynexine.

³Mokaro parixeu tō, tytamurukō omihpyry poe, tōsemahse tahtao xine rokē otuhnōko toto. Morararo imehnō emahpōko roropa toto. ⁴Tooehse ropa osepekahtoh poe tahtao xine otuhpyra ehse toto osemahpyra tahtao xine. Tynepekahtyākō kurikase roropa toto. Tuhke juteu tō namorepatoh ehse roropa kaneku kurikary poko, oripo tōkehko kurikary poko kurimene risē tōkehko kurikary poko. Morohne poko juteu tō namorepatoh ehse.

⁵Mame tōturupose toto Jezu a, ynara tykase toto,
—Oty katoh koh opoetory tō putu pyra rokē nae? Osemahpyra rokē otuhnōko toto, tykase toto Jezu a.

⁶Mame Jezu a tozuhse toto,
—Ajoajohpākōme matose. Zae Izaja opoko xine kynoturune. Ynara tykase ynororo,

“Ōmirykō ke rokē kure jyrīko matose.

Yrome okurohtao xine ymaro pyra matose ipunaka.

⁷Toiparo rokē kure jyrīko matose, jomipona pyra awahtao xine.

Jomiry tytyrōmase oya xine.

Tymyakāmase roropa oya xine ōmirykō ke.

Morara exiryke ōmirykō etary se hkopyra ase,”

tykase Izaja pake opoko xine, tykase Jezu eya xine.

⁸—Ritonōpo nyriphopyry onyripyra matose. Atamurukō omipona rokē matose.

⁹—Ritonōpo nyriphopyry myakāmāko matose atamurukō namorepatopōpyry ke. ¹⁰Ynara Moeze nekarohpyry Ritonōpo omi poe, “Omykō poko oenupunatoko, asakō poko roropa oenupunatoko. Taorihmaposēme rokē tumykō kerekeremano mā kure,” tykase Moeze nymerohpyry. ¹¹Yrome ynara matose Ritonōpo omiry tyrōmāko. Ynara āko matose imehnomo a, “Omykomo a otyro ekarory se pyra awahtao xine, ynara kahtoko rokē eya xine, ‘Otyro pyra ase,’ kaxitoko rokē eya xine. ‘Nae ase repe, ynekarory rokē Ritonōpo a,’ kaxitoko omykomo a,” āko matose imehnō amorepāko. ¹²Oty katoh tumykō poko aenupunahtome matou morara āko? ¹³Imehnomo a Ritonōpo omiry etahtome matose morara āko. Atamurukō namorepatopōpyry ke rokē Ritonōpo omiry tyrōmāko matose. Morara matose tyrīko, tykase Jezu eya xine.

Iirypyryme ehtoh poko
(*Mat 15.10-20*)

¹⁴Morarame imoihmākō tykohmase ropa tyya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Kuetatoko emero, otato oehtohkōme. ¹⁵Otyro iirypyryme ahno onyripyra mana. Yrome tukurohtao iirypyryme ahno ahtao rokē mā iirypyryme samo. ¹⁶(Āmoreparykō waro se awahtao xine, otato ehtoko, tykase ynororo eya xine.)

¹⁷Mame ahno turumekase ropa eya. Mame tapyi taka tomōse ahtao, ipoetory tō tōturupose Jezu a tamorepatopōpyrykō poko. ¹⁸Mame tozuhse toto eya,
—Amarokō roropa onenetupuhpyra matou? Etatoko pahne, emero otyro enapyryhtao oya xine iirypyryme rito pyra mana. ¹⁹Waku aka rokē tykyrysā omōnōko mana. Yrome kuzenukō aka omōpyra mana. Mame wekanohtao tūtāko ropa mana, tykase ynororo.

(Morara exiryke emero tōsē kure Jezu omi poe.)

²⁰Morarame tōturuse ropa ynororo eya xine. Ynara tykase ynororo,
—Okurohtao xine popyra awahtao xine iirypyryme exīko matose. ²¹Ynara exiryke, tukurohtao xine iirypyryme epohnohketō popyra exīko roropa mana. Ematonāko te, karimotāko te, imehnō pyty poko exīko te, ²²imehnō mōkomory poko typenetarykō poko te, imehnō ryhmary poko te, imehnō enekunopyry poko te, typenetaoh xihpyry poko te, imehnō zumoxike exiry poko te, imehnō kerekeremary poko te, tōsenetaonopyry poko te, ajoajohpe toexirykō poko, enara. ²³Morohne tūtāko mā okurohtae xine. Naeroro iirypyryme exīko matose, okurohtao xine popyra oepohnopyrykōke, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetupuhpōpyry nohpo a (*Mat 15.21-28*)

²⁴Morotoino toytose ropa ynororo Tiro ehpikoxi, Xitō ehpikoxi roropa. Mame tapyi taka tomōse ynororo tokare pyra repe. Yrome otōnēsaromepyra kynexine ynororo. ²⁵Morarame nohpo tooehse Jezu a. Tosekumuru po typorohse ynororo nono pona, Jezu ēpataka, Jezu ekary totase tyya exiryke. ²⁶Mokyro nohpo ēxiry jorokohpe kynexine. Juteukara kynexine ynororo, Xiro Penixiapō kynexine,
—Joroko itūtanohpoko ropa jēxiry ae, ajohpāme samo, tykase ynororo Jezu a. ²⁷Morarame Jezu a tozuhse,

—Ah poetohti tō osemazuhme notuhno. Popyra mā kaikuxi zopary poetohti zoh ke, poetohti otuhpyra ro ahtao, tykase ynororo nohpo a.

²⁸—Ajojhe pyra mase Tamuxi. Kaikuxi sā ynanase katohto. Morara exiryke poetohti napyry akumuru eraximāko sā ynanase, tykase, nohpo a tozuhse.

²⁹Mame tōturuse ropa Jezu eya,

—Kure kuezuhno kuku. Morara tykase oexiryke ytoko ropa atapyī taka. Oēxiry ae joroko tutūtanohpose ropa mana, tykase Jezu eya.

³⁰Mame tytapyī taka toytose ropa nohpo. Tōxiry tonese, tohrame nyhtoh po. Pake joroko tutūtanohpose ropa zae.

Typanarēkara pusoposome aomiry aexihpyry kurākatopōpyry ropa

³¹Morarame toytose ropa Jezu Tiro ehpioino Xitō poro, Karirea kuaka, ikuhpo kuaka. Tekapori rānakuroko toytose ynororo, omame porehme

pata rānakuroko. ³²Mame Jezu a typanarē kara tonehse imehnomo a. Pusopusome roropa tomire kynexine,

—Mose apoko ajohpāme samo, aekurākatohme ropa, tykase toto Jezu a. ³³Morarame kurākara arone myahxo. Morarame tomary tōmase ipanary aka. Ituh tykase roropa ynororo. Moromeīpo inuru tytemuhmase tomary ke. ³⁴Mame kakoxi tōsenuhmase ynororo. Pusuh tykase. Mame ynara tykase ynororo kurākara a,

—Otato exiko, tykase eya.

³⁵Mame otato toehse ropa kuranōpokara. Pusopusome pyra roropa aomiry toehse. Kure ropa toehse ynororo.

³⁶—Jekātopyra ehtoko, tykase Jezu imoihmākomo a repe. Yrome itamurume tokātose toto a. ³⁷Tōsenuruhkase toto emero.

—To! Emero Jezu nukurākatyā kure. Typanaremīpokara otato ropa toehse. Pusopusome tomiremīpo aomiry kure toehse ropa, tykase toto tōsenuruhkase.

Imoihmākō otuhmatopōpyry Jezu a 4.000mākomo

(*Mat 15.32-39*)

8 ¹Morotoino imoihmākō tōximōse ropa. Mame tohke pyra toexirykōke otuhpyra toto.

Mame Jezu a typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo toto a,

²—Imoihmākō pynanohnōko ase ymaro oseruao tohke pyra tynyhse toto exiryke. ³Toto aropory ropahātao ya itapyīkō taka etuarimāko mā toto tynahke pyra toexirykōke. Moino tooehse toto tarona.

⁴Mame ipoetory tomo a tozuhse,

—Otātōhxo ke imoihmākō otuhmāko sytatou osepekahtoh pyra ahtao? tykase toto.

⁵Mame ynara tykase ynororo,

—Otāto wyi nae matou? tykase.

—7me rokene, tykase toto.

⁶Morarame imoihmākō typorohkaposē Jezu a nono pona. Mame wyi tapoise eya. Mame, “Kure mase Papa,” kaxīpo Ritonōpo a, wyi tytohtohkase rahke eya. Typoetory tomo a tokarose ekarotohme imoihmākō otuhtohme.

⁷Mame kana inunōkara roropa nae kynexine tuhke pyra.

—Papa, kure mase, tykase ropa ynororo. Morara kaxīpo tyya typoetory tomo a tapiakaposē kana imoihmākō zohme. ⁸Mame tōtuhse toto tuesapare. Mame zohkō akoīpyry tanīse ropa eya xine, 7me ruto pehme.

⁹Mokaro tōsē ōnyhpōkō tuhke exiry 4.000me exisasaka kynexine.

Morarame imoihmākō tonyohse ropa eya. ¹⁰Moromeīpo kanawaka tōtyrise ynororo, typoetory tō maro. Toytose toto Taumanuta pona.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tō ehtopōpyry

(Mat 16.1-4)

¹¹Morarame parixeu tō toehse Jezu a. Sekere tykase toto Jezu a. Jezu nukurākatory enery se roropa toh kynexine repe, zuaro toehtohkōme.

¹²Yrome Jezu typoihtose eya xine. Morara exiryke pusuh tykase ynororo moe toko. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Unukurākatory enery se matose repe, yrome onenepopyra ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

¹³Mame tynomose ropa toto Jezu a. Kanawaka tōtyrise ropa toytotohme mōpozakoxi.

Otyro porutatoh sā parixeu tō ehtopōpyry

(Mat 16.5-12)

¹⁴Morarame ipoetory tō turukō poko tuenikehse toto. Toiro wyi pitiko rokē kanawao kynexine. ¹⁵Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Tomeseke ehtoko parixeu tō poko Erote tō poko roropa. Otyro porutatoh sā mā toto.

¹⁶—O tara āko hkoh Jezu nae? Otarāme wyi pyra kuexirykōke, tykase toto oxime rokene.

¹⁷Yrome mokaro etaryke tyya ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty katoh wyi poko oseosezuhnōko matou wyi pyra oexirykō poko?

Jomiry onenetupuhpyra ro matou? Oty katoh tūpore sā oupuhpyrykō nae?

¹⁸Tonure amarokō repe yrome onetōkara sā matose. Typanare roropa amarokō repe yrome otato pyra amarokomo. Āmorepatopōpyrykō poko wenikehnōko matose. ¹⁹5mā wyi tytohtohkase ya, 5.000mākō otuhmatohme. Mame otāto tonahsē akoīpyry manymyatose ruto pehme? tykase Jezu eya xine.

—12me ruto pehme, tykase toto.

²⁰—Moro ke roropa 7me wyi ahtao 4.000mākō otuhmatohme, otāto manymyatose tonahsē akoīpyamo? tykase ynororo, tōturupose eya xine.

—7me ruto pehme, tykase toto eya.

²¹—Moro poko onenetupuhpyra ro matou? tykase Jezu eya xine.

Tonurēkara kurākatopōpyry Jezu a Petesaita po

²²Morarame Petesaita pona toytose toto. Mame ahno a tonurēkara tonehse Jezu a,

—Ajohpāme sā mose apoko, tykase toto. ²³Mame Jezu a kurākara tarose ameke emary poko pata ehpikoxi. Ituh tykase ynororo enuru pona. Mame enuru tapose eya,

—Osenuhmāko ma? tykase, tokaropose eya.

²⁴Mame mokyro tōsenuhmase repe,

—Ahno tō enēko ase repe. Yrome wewe panō rokē ytoytōko nase, tykase ynororo eya.

²⁵Mame enuru tapose ropa Jezu a. Mokyro kure toehse ropa. Kure tōsenuhmase ropa ynororo rahkene.

²⁶—Atapyī taka topohme ytoko ropa. Pata pona ke ytopyra exiko, tykase Jezu tonurem̄ypokara a.

Peturu nurutopōpyry Jezu poko

(Mat 16.13-20; Ruk 9.18-21)

²⁷Morame Jezu mya toytose typoetory tō maro imehnō pata pona, Sezarea Piripopō pona. Osemāe toytorykohtao Jezu tōturuse,

—Onokyme ha ahno a? tykase.

²⁸Ipoetory tomo a tozuhse,

—Ahno ēpurihkane Joāome oekarōko mā toto. Imehnomo, “Eria,” āko. Imehnomo, “Ritonōpo omi poe urutono,” āko, tykase ipoetory tomo.

²⁹Tōturupose ropa Jezu eya xine,

—Yrome oya xine ke? Onokyme ha oya xine? tykase ynororo.

Mame Peturu a tozuhse,

—Ritonōpo nymenekahpyry mase sero nonopōkō kurākaneme, tykase ynororo eya.

³⁰—Jekaro pyra ke ehtoko! tykase Jezu typoetory tomo a.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry, tōsemamyry ropa poko roropa

(Mat 16.21-28; Ruk 9.22-27)

³¹Mame typoetory tō maro tōturuse Jezu,

—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome tuhke rokē urumekāko mā toto, oesēkomo, Ritonōpo maro oturuketomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara. Utuarimapōko mā toto. Jorihmāko mā toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao ēsemānōko ropa ase, tykase ynororo.

³²Zae tōturuse ynororo eya xine. Mame Peturu a tarose ynororo mya zupokatohme repe. ³³Mame Jezu toeramase t̄ykakoxi typoetory enetohme. Peturu turuse ropa eya. Ynara tykase ynororo eya,

—Mynyhme exiko! Joroko tamuru s̄a mase. Jakorekehkāko mase.

Āmoreme rokē morohne poko osenetupuhnōko mase ahnome oexiryke. Ritonōpo poe pyra ōsenetupuhtoh mana, tykase Jezu Peturu a.

³⁴Mame emero imoihmākō tykohmase tyra typoetory maro.

—Jenetuputyryhtao oya xine oesēkōme jomipona ehtoko. “Ywy roro nyryry menekāko ase,” kara ehtoko. Ymaro oorikyrykō enetupuhtoko oorypyrykō poko. Ymaro rokē ehmaropa. ³⁵Toetuarimary kurūke ypoetoryme se pyra exiketō mā ytopyra mā toto Ritonōpo esaka toorihse tahtao xine. Yrome torētyke pyra exiketō mā typhenatohkō poko jomipona se toexirykōke, toetuarimarykohtao ro, mokaro ytōko mā toto Ritonōpo esaka. Owōnōko ropa mā toto.

³⁶—Otātohxō kure emero porehme apoiryhtao oya, oorikyry ke rokē epehmatohme? ³⁷Omōkomorykō ke matose orihpyra oehtohkō onepehmarā ekurehnōko. ³⁸Ihxipŷke awahtao xine ypoko jomihpyry pokō roropa apatao xine oepe tō iiryryryme exiketō maro, ywy roropa ihxipŷke exīko ase opoko xine jyhtory ropahntao kapu ae Ritonōpo nenyoytŷ kurākō maro, tykase Jezu eya xine.

9 ¹Moromeīpo ynara tykase ropa Jezu,
—Otuarōtatoko. Toitoine matose orihpyra ro awahtao xine Ritonōpo tuisame exiry enēko, tykase Jezu eya xine.

Jezu maro Moeze ehtopōpyry Eria maro

(Mat 17.1-13; Ruk 9.28-36)

²Morarame 6me tōmehse ahtao, typoetory tō tarose ypy kae tokō pona. Peturu te, Tiaku te, João, enara toh tarose eya. Moroto tanyhtase ynororo. ³Zupō saereme toehse, karimutume konōto toehse, emero ikurikasenā motye toehse, karimutume kuhse. ⁴Morarame Eria tō tooehse Moeze maro, pake Ritonōpo omi poe urutonōpo tomo. Mame toto neneryme Jezu maro oturūko toh kynexine. ⁵Morarame toto eneryke tyya ynara tykase Peturu,
—Jezu, kure reh taro sytatohse. Tapyi pitiko ynanamoxi oseruao axītao rokene, toiro atapyīme, toiro Moeze tapyīme, toiro roropa Eria tapyīme, enara ehtohme, tykase ynororo eya.

⁶Tōserehse toexiryke morara tykase Peturu. ⁷Mame Jezu tō otururuhtao ro akurū tooehse.

—Umūkuru nymyry mosero, Umūkuru kurano. Mose omiry etatoko, tykase Ritonōpo akuru htae.

⁸Morarame,

—Ŷkae enexi ropa, tykase toh repe. Toto esahpyry pona rokē tōsenuhmase toto. Jezu rokē moroto, toto esahpyry po.

⁹Morarame tyhtorykō ropahntao ypy poe ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Ajohpāme sā ynaenetopōpyry oya xine onekātopyry ehtoko aporo. Jorihxīpo tōsemāse ropa jahtao rokē mekarotatose, tykase ynororo typoetory tomo a. ¹⁰Morara exiryke onekātopyry tokurehse toto. Oxime rokē tōturuse toto.

—Otarā nykā hkoty, “Jorihxīpo tōsemāse ropa jahtao rokē mekarotatose,” nykano, tykase toto oxime rokene. ¹¹Morarame tōturupose ropa toto Jezu a,

—Oty katoh Moeze omihpyry warōkō ynara āko nae, “Eria osemazuhme oehnōko mana. Okomino Ritonōpo nymenekahpyry,” āko toh nae? tykase toto Jezu a.

¹²⁻¹³Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ajohpe pyra. Oehnōko osemazuhme mana imehnō tuarōtanohpotohme Ritonōpo pokō, toto a Ritonōpo enetupuhtohme repe. Yrome Eria tooehse. Mame taosanumase toto a iiryhmary se toexirykōke. Ritonōpo omi poe urutō nymerohpyryae ro tyhtomase eya xine. Etatoko pahne. Oty katohme roropa ynara

(Mak 9.10)

äko Ritonôpo omihpyry, “Kapu ae Ayhtohpyry etuarimäko mana itamurume. Irumekäko roropa mä toto” äko Ritonôpo omiry nae? tykase Jezu eya xine.

Poeto kurâkatopöpyry ropa Jezu a

(Mat 17.14-21; Ruk 9.37-43)

- ¹⁴Morarame tyhtose ropa tahtao, typoetory tō maro, imoihmäkō tonese. Moeze omihpyry warökō maro oseosezuhnōko toh kynexine. ¹⁵Mame Jezu tonese tyya xine ahtao tätäkyemase toto imoihmäkomo. Eya toytose toto axiny, aomikase. ¹⁶Mame Jezu tōturupose eya xine, —Oty poko oseosezuhnōko matokene mokaro maro? tykase Jezu eya xine. ¹⁷Toirono a Jezu tozuhse, —Umükuru enehno oya repe jorokohpe exiryke. Tunurêkara sã roropa mana. ¹⁸Ayatoryhtao emapōko mä joroko nono pona. Mame akuakurotāko mana. Taryhtaryh äko mana. Etoetopohmäko roropa mana. “Joroko itütanohpoko ropa,” yka repe opoetory tomo a. Yrome onutütanohpasaromepyra toh kynako, tykase ynororo Jezu a. ¹⁹Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Otara ahtao jenetupuhnõko matou? Amaro xine ase repe ãmorepatorỹko. Okynã amaro xine ywy repe. Yrome jomiry onenetupuhpyra ro amarokomo. Omükuru enehta xiaro yneneryme, tykase Jezu eya xine.

²⁰Mokyro tarose toto a Jezu neneryme. Jezu eneryke tyya mokyro tytotytopohmapose joroko a. Toepukase ynororo nono pona. Tõsëtoritorimase. Takutakurotase roropa ynororo.

²¹—Pake serara nah? tykase Jezu kurãkara zummy a.

—Pake moinoro nase serara, pitiko ro tahtao. ²²Tuhke rokẽ apoto htaka tomapose nase joroko a. Nakuaka roropa tomapose aorihthome repe. Ikurãkary waro awahtao umükuru ikurãkako, yna pyno awahtao, tykase jorokohpã zummy Jezu a.

²³Ynara tykase Jezu eya,

—Enetuputyryhtao oya emero riry waro ase Ritonõpo poe. Wenetupuhko pahne, tykase Jezu jorokohpã zummy a.

²⁴Morara kary etaryke tyya tosenakũnuhse,

—Enetupuhnõko ase! Wakorehmako oenetupuhtohme nymyry ya, tykase ynororo tyxitaryme.

²⁵Moraramame imoihmãkõ atanonopyryke tymyhtokoxi, ynara tykase Jezu joroko a,

—Tunurëkara mase joroko, typanare pyra roropa mase. Mose ae otütako ropa jüme, tykase ynororo.

²⁶Kui tykase joroko tykytyky tykamexipose tutütaryme. Mame aorikyhpury sã toehse ynororo joroko esahpyo. Moro eneryke tyya xine,

—Norihno hro, tykase imoihmãkomo. ²⁷Mame tanỹse ropa Jezu a tomary ke. Towõse ropa. ²⁸Moraramame tapyi taka tomõse ahtao, ipoetory tõ tõturupose Jezu a, —Oty katohme joroko tütara kynako yna omipohna? tykase toto Jezu a.

²⁹Ynara tykase Jezu,

—Joroko tõ tütara oturupyra awahtao xine Ritonõpo a. Morara exiryke tütara kynako, tykase.

Tõturuse ropa toorikyry poko, tõsemamyry ropa poko, enara
(*Mat 17.22-23; Ruk 9.43-45*)

³⁰Morotoino toytose toto Karirea rãnakuroko. Tokare pyra toytory se Jezu typoetory amorepatohme. ³¹Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome jewokãko toh mana ahno a jorihmapotohme. Mame taorihmapose jahtao ësemãnõko ropa ase oseruao tõmehse ahtao, tykase Jezu typoetory tomo a.

³²Zuaro pyra sã ipoetory tõ kynexine. Yrome oturupopyra toh kynexine aomihpyry poko tyhxirorykõino.

Tuisamehxo ehtoh poko
(*Mat 18.1-5; Ruk 9.46-48*)

³³Morarame Kapanã pona toytose toto. Tapyi taka tomomyryhtao töturupose typoetory tomo a Jezu,

—Oty poko moturutou osemæ? tykase toto a ynororo.

³⁴Yrome onezuhpyra toh kynexine, tõsezusezuhse toexirykõke tamuxime toehtohkõ poko. ³⁵Mame typorohse tahtao typoetory tõ tykohmase tyya, 12mãkomo.

—Tuisame se oexirykõ se awahtao xine imehnõ akorehmatoko, tykase Jezu eya xine.

³⁶Mame poeto pitiko tyrise eya toto rãnaka, xikihme. Mame tonaka tyrise eya eahmatohme. Ynara tykase ynororo,

³⁷—Poeto pyno awahtao xine ypoetoryme aexiryke ypyno roropa matose. Morararo ypyno awahtao xine ywy ro rokẽ kara pyno matose. Ritonõpo maro roropa yna pyno matose, jenehpohpõme Ritonõpo exiryke, tykase ynororo eya xine.

Kyzežno xine pyra exiketõ mã kuakorehmanekõme
(*Ruk 9.49-50*)

³⁸Mame ynara tykase João,

—Jezu, imepỹ ynanenease joroko tõ tütanohpõko oesety poe. Morara kamexipopyra ynanexiase eya kymaro xine pyra aexiryke, tykase ynororo repe.

³⁹Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Ah joroko tõ tütanohpõ ropa jesety poe. Imepỹ kurākary waro tahtao jesety poe kure ymaro mana. Ykerekeremara mana. ⁴⁰Imehnõ kyzežno xine pyra ahtao kuakorehmatorỹko mana. ⁴¹Etatoko pahne, imepỹ tuna ekaroryhtao õkurukõme ypoetoryme oexirykõke epehmary poko wenikehpyra Ritonõpo mana.

Popyra kyyrypyrykõ exiry poko
(*Mat 18.6-9; Ruk 17.1-2*)

⁴²—Yrome imepyny a jenetupuhkehporihtao poetohti a jomiry enetupuhpitoryhtao eya xine, kurehxo mokyro pymyry ae topu konõto mykyry, ematohme nakuaka inerytohme. Ahtao poetohti onenekunohpyra mana. ⁴³Mame oemarykomo a popyra orirykohtao osemahkatoko! Kurehxo oya xine etone tomahke awahtao xine Ritonõpo esaka omõnõko matose. Popyrahxo oya xine oemarykõ osetato ahtao apotoimo htaka rokẽ omõnõko matose, ezehpỹ htaka. ⁴⁴Moroto moromoro poenõ enahpyra mana. Apoto roropa ezehpõpyra mana. ⁴⁵Opuurukõ roropa popyra etone ahtao epuhkatoko! Kurehxo oya xine Ritonõpo esaka õmomyrykõ etone tupuhke pyra. Popyrahxo oya xine mã osetato opupurukõ ahtao apotoimo htaka rokẽ ytõko matose. ⁴⁶Moroto moromoro poenõ enahpyra mana. Apoto roropa ezehpõpyra

mana. ⁴⁷Morararo oenurukō etone popyra ahtao toutoko! Kurehxo oya xine mā Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tonure awahtao xine. Popyrahxo oya xine mā osetato tonure awahtao xine apotoimo htaka rokē ytōko matose.

⁴⁸Moroto moromoro poenō enahpyra mana. Apoto roropa ezehpyra mana.

⁴⁹—Apoto ke uuru zahkāko exino mana zemimehxo aehtohme. Moro sã oetuarimarykō ke kurehxo exīko matose, Ritonōpo omiponahxo. Morararo tōsē sautu maro ahtao, tompore exīko. Moro saaro oetuarimarykohtao tomporehxo sã exīko matose Ritonōpo a. ⁵⁰Sautu sãme ahtao kure rahkene. Yrome sãme pyra toehse ahtao otyme kure? Arypyra. Typahsēme rokē mana. Amarakō ke? Sautu kurã sã ehtoko. Kure ehtoko imehnō maro. Oseosezuhpyra ehtoko roropa, tykase Jezu eya xine.

Typyxiākō rumekary poko

(*Mat 19.1-12; Ruk 16.18*)

10 ¹Morotoino Jezu toytose ropa Jutea pona, Joatão mōpozakoxi. Moroto ahtao ahno imoihmākō toytose eya. Mame tamorepase ropa toto eya. Toipe ynororo ehse amorepato.

²Morarame parixeu tō tooehse Jezu kuhse.

—Kurehxo hna Ritonōpo a orutua a tyyty rumekary? tykase toto eya.

³Ynara tykase Jezu eya xine,

—Otarã āko hna Moeze omihpyry moro poko? tykase, tōturupose ynororo eya xine.

⁴—Moeze omihpyry ynara āko, “Ah pape merono tyyty rumekary poko, tyyty a ekarotohme. Moromeīpo ah tyyty rumekano,” āko, tykase toto eya.

⁵Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Zehnotokōme oexirykōke moro tymerose Moeze a repe. ⁶Yrome emero tyrikehse ahtao Ritonōpo a, ynara tykase ynororo, “Orutua tyrise ya nohpo maro. ⁷Naeroro orutua tumy rumekāko mana, tyse rumekāko roropa mana tyyty maro rokē toehtohme. ⁸Mame mokaro asakoro toiro pū sã exīko mana, tyyty maro rokene,” tykase Ritonōpo toto poko. Naeroro asakoro pūme pyra sã toh mana. Toiro pūme rokē mā toto tyyty maro. ⁹Oximaro tyripose Ritonōpo a exiryke, ah oxirumekara toh nexino, tykase Jezu eya xine.

¹⁰Morarame tapyi tao ahtao ipoetory tō tōturupose ropa moro poko.

¹¹Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Imepỹ nohpo maro oerēnatohme opyxiākō rumekaryhtao oya xine iirypyryme matose. ¹²Morararo nohpo imepỹ maro torēnatohme tynio rumekaryhtao eya, morararo exīko mana iirypyrymãme rokene, tykase Jezu eya xine.

Kure poeto tō riry poko Jezu a
(*Mat 19.13-15; Ruk 18.15-17*)

¹³Mame typoenōkō tonehse nohpo tomo a Jezu a, toto eahmatohme. Yrome ipoetory opore tōturuse nohpo tomo a. ¹⁴Autururukō etaryke tyya tohne toehse Jezu typoetory tō poko.

—Ah poetohti noehno ya tooepyrykō se toto ahtao. Toto anaropopyra ehtoko ywinoino. Moxiaropākō Ritonōpo esaka ytōko mana, tosēkōme axī enetuputyryke eya xine. ¹⁵Etatoko ke. Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine oesēkōme poetohti saaro, omōnōko matose Ritonōpo esaka. Māpyra onenetupuhpyra awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka ekurehnōko, tykase Jezu. ¹⁶Morara kaxīpo poetohti tapoise Jezu a eahmatohme. Zupuhpyrykō pona tomary tyrise eya kure rokē toto ripotohme Ritonōpo a.

—Kure rokē oripotorỹko ase Papa kapuaono a, tykase ynororo eya xine.

Tymōkomoke itamurume exikety
(*Mat 19.16-30; Ruk 18.18-30*)

¹⁷Morarama aytory ropahtao, orutua toytose tururume eya. Tosekumuru po typrohse ynororo Jezu ēpataka.

—Tamuxi, kure amorepatō mase. Naeroro ekaropoxi oya. Oty rīko ha Ritonōpo neneryme imaro jehtohme jūme, toorihse jahtao? tykase ynororo Jezu a.

¹⁸—Oty katoh “Kure mase,” mykā ya? Ritonōpo rokē kure mana.

¹⁹Ritonōpo omiry waro mase. Aomiry tymerose Moeze a, “Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Imehnō onetapara roropa ehtoko. Omatome pyra ehtoko. Imehnō onenekunohpyra ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko. Kure asakō tyritoko. Omykō roropa kure tyritoko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

²⁰Mame mokyro a tozuhse,

—Moino ro ase Ritonōpo omipona ypoetoae ro, tykase ynororo eya.

²¹Mame mokyro pyno toexiryke Jezu ynara tykase eya,

—Toiro mase onyripyra ro. Ytoko, omōkomory emero ekamota tineru apoitohme oya. Moromeīpo otinerū ekaroko tymōkomokākara a. Imeīpo osehko ropa xiaro, ymaro oytotohme. Morara ahtao tymōkomoke exīko ropa mase Ritonōpo esao, tykase eya Jezu.

²²Morarama akye pyra toehse ynororo. Tymōkomory mynyhmarmy toytose ropa ynororo, tymōkomoke itamurume toexiryke. ²³Mame tỹkakoxi tōsenuhmase Jezu. Ynara tykase typoetory tomo a ynororo,

—Tuhke pyra tymōkomokā Ritonōpo poetryme exīko mana, tykase ynororo.

²⁴Mame morara kary etaryke tyya xine ipoetory tō toemynyhmase itamurume. Mame ynara tykase ropa Jezu,

—Etatoko pahne, tuhke tytinerukā Ritonōpo onenetupuhpyra tosēkōme torētyke toexirykōke tytinerūkō poko. ²⁵Kameru kawaru sā konōto. Jawi eutary pitiko nae. Kameru jawi eutary aka omōpyra mana ipune pyra

exiryke. Moro saaro tuhke tymõkomokã omõpyra Ritonõpo esaka mana, tosekõme Ritonõpo onyripyra toexirykõke.

²⁶Mame toepohnohse toto morara kary etaryke tyya xine.

—To! Morara ahtao, onoky Ritonõpo poetoryme exiko na? Ekurehnõko rokẽ exino, tykase toto oxime rokene.

²⁷Mokaro etaryke tyya ynara tykase Jezu,

—Åmoreme xine matose omõpyra Ritonõpo esaka. Yrome Ritonõpo typoetoryme orirykõ waro mana, tykase Jezu eya xine.

²⁸Morarame ynara tykase Peturu,

—Etako ke, emero ynanurumekase amaro yna ytotohme, tykase Peturu.

²⁹Mame Jezu a tozuhse,

—Etako pahne, emero turumekase oya xine ahtao jomi poe, atapyiny te, åkorõkomo, oryxirykomo, asakomo, omykomo, opoenõkomo otupikomo, emero turumekase oya xine ahtao ³⁰imotye ekarõko ropa mã Ritonõpo, atapyikomo, åkorõkomo, oryxirykomo, asakomo, opoenõkomo, otupikomo emero. Yrome etuarimãko roropa matose sero nono po. Moromeipo Ritonõpo esao orihpyra matose jũme. ³¹Mame tuhke tuisãpo tõ tuisame pyra exiko Ritonõpo esao. Tuhke tuisãpo kara roropa tuisame exiko Ritonõpo esao, tykase Jezu eya xine.

Jezu oturutopõpyry ropa toorikyry poko

(Mat 20.17-19; Ruk 18.31-34)

³²Morarame toytose toto Jerusarẽ esemary ae, Jezu osemazuhme, ipoetory tõ ikapo. Emynyhmãko toh kynexine. Imehnõ roropa imaro ytoketõ enaromỹke sã ytõko toh kynexine.

Mame typoetory tõ 12mãkõ turuse ropa eya totapary poko.

³³—Etatoko pahne, Jerusarẽ pona ytõko sytatose. Kapu ae Ayhtohpyry ase.

Yrome Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ jewokãko mana. Moeze omihpyry warõkõ roropa jewokãko jorihmapotohme ahno a juteutõkara a. ³⁴Jeunohnõko mã toto, jetakurõko. Ypipohnõko roropa mã toto. Moromeipo jorihmapõko mã toto rahkene. Yrome oseruao tõmehse jahtao õsemãnõko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

Tiaku tõ nekaropotopõpyry João maro

(Mat 20.20-28)

³⁵Morarame Tiaku tõ toytose Jezu a João maro, oturupose. Ynara tykase toto eya,

—Tamuxi, ynaporotyry se pyra hma opõtokoxti? tykase toto eya.

³⁶—Oty katohme? tykase Jezu eya xine.

³⁷—Arypyra, ynaporotyry se ynanase opõtokoxti tuisa konõtome toehse awahtao, toiro åpotunuru wino, toiro opoozery wino, åkorehmaneme yna ehtohme, tykase toh repe eya.

³⁸Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Ōtururukō waro pyra matose. Oetuarimarykō se hmatou ysahmo? Orikyrykō se roropa hmatou ymahro? tykase ynororo eya xine.

³⁹—Ise ynanase, tykase toto eya. Yrome ynara tykase Jezu eya xine, —Ypokoino etuarimāko matose. Orihnōko roropa matose. ⁴⁰Yrome ywy tuisame oripyra xine ase. Ywy kara ase oporohkapotorŷko ymyhtokoxi. Ritonōpo nymenekahpyry rokē mā porohnōko ymyhtokoxi, tykase Jezu eya xine.

⁴¹Morara kary etaryke tyya xine imehnō mokaro zehno toehse Jezu poetory tomo, 10mākomo. ⁴²Morarama typoetory tō tykohmase tyya tōturutohme toto a. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ahno waro matose. Ahno tuisame ahtao imehnō rohmanohpōko rokē mana. Tuisame exiryke tynamotoke toto. ⁴³Yrome amarokō tyoro. Imehxo oexirykō se awahtao xine imehnō akorehmatoko. ⁴⁴Tuisame oexirykō se awahtao xine, imehnō namotome ehtoko. ⁴⁵Kapu ae Ayhtohpyry ase. Imehnō namotomase pyra aepyhpyry ase. Emero rokē akorehmatōme aepyhpyry ase. Orihse roropa oepyase emero pohnō kurākatohme roropa, tykase ynororo eya xine.

Patimeu kurākatoŷpyry ropa poko Jezu a, tonurēkara

(Mat 20.29-34; Ruk 18.35-43)

⁴⁶Morarama Jeriko pona toytose toto. Morotoino pata poe toytose ropa toto, typoetory tō maro, tuhkākō maro. Moroto tonurēkara kynexine Patimeu, Timeu mūkuru. Typorohse ynororo osema ehpio tineru eraximase. ⁴⁷Morarama Jezu Nazarepō oepyry ekary totase tyya ahtao tykohmase eya.

—Jezu, Tawi parŷpyry, ypyno myhē exiko, tykase ynororo opore.

⁴⁸—Mynyhme exiko, tykase toto eya imoihmākomo. Yrome tykohmase oporehxo ynororo.

—Tawi parŷpyry, ypyno myhē exiko, tykase ropa ynororo opore.

⁴⁹Morarama Jezu totypohse osema tao.

—Moky enehpoko xiaro, tykase ynororo eya xine. Mame tonurēkara tykohmase eya xine,

—Enaromyra exiko. Owōko. Jezu oya kynako, tykase toto eya.

⁵⁰Mame tupō xihpyry tomase eya. Towōse ynororo. Jezu a toytose.

⁵¹—Oty se hma ya, tykase Jezu eya.

—Ritonōpo mūkuru nymyry mase. Josenuhmary se ropa ase, tykase eya.

⁵²Mame Jezu a tozuhse,

—Ytoko. Tonetupuhse oya jexiryke okurākāko ropa ase.

Axī tonure toehse ropa ynororo. Mame Jezu maro toytose ynororo osemæ.

Jerusarē pona Jezu ytotoŷpyry

(Mat 21.1-11; Ruk 19.28-40; Jo 12.12-19)

11 ¹Morarama eporehkasasaka toh kynexine Jerusarē pona. Oriwera ākataka toeporehkase toto. Atameke pyra pata tō kynexine Pehpaje, Petania ypy Oriwera maro. Mame typoetory tō tonyohse Jezu a asakoro.

2—Mõ pata pona ytotoko. Morotona toeporehkase awahtao xine jumëtu mükuru enëko matose, tymyhse. Ahno anaropitopÿ enëko matose. Mÿpokatatose enehtohme xiaro ya. 3Mame, “Oty kahtohko arôko matou?” karyhtao imehnomo a, ynara kaxitoko eya xine. “Arypyra, arôko rokë ynanase. ‘Enehta aporo,’ tykase tuisa exiryke yna a. Axïtao rokë arôko ynanase. Enehnôko ropa ynanase,” kahtoko eya xine, tykase Jezu typoetory tomo a.

4Morarame toytose toto. Jumëtu mükuru tonese eya xine rahkene, tapyi eutary pota tao, osema ehpio. Mame tymyhpokase eya xine ahtao,

5—Oty katoh jumëtu mükuru myhpokâko matou? tykase imehnô eya xine, töturupose.

6Mame tosëkô omihpyry tokarose eya xine.

—Ahtao arotoko, tykase toto eya xine. 7Mame jumëtu mükuru tarose rahke eya xine Jezu a. Morarame tupôkô tyrise toto a jumëtu mypatañnaka Jezu porohtohme epona. 8Imoihmâkomo a roropa tupôkô tyrise osema taka. Marariary panô tapukase roropa eya xine osemæ tyritohme, eporo jumëtu ytotohme. 9Mame emero tätäkyemase toto, osemazuhme ytoketomo, okomino ytoketô roropa. Ynara tykase toto,

—Kure Ritonôpo mana. Imehxo reh nahse Ritonôpo omi poe aepyhpyry. 10Kuesëkôme exïko mana, tuisa konôtome, pake tuisame Tawi ehtopôpyry samo. Ahtao kure rahkene. Kure Ritonôpo, imehxo! tykase toto täkye toexirykôke.

11Morarame Jerusarë pona toeporehkase toto. Ritonôpo maro oturutoh taka axi rokë tomôse Jezu osenuhmase rokene. Tykohmâse exiryke toytose ropa ynororo Petania pona typoetory tō maro, 12mâkô maro.

Epery zoko orihmapotopôpyry Jezu a (*Mat 21.18-19*)

12Yro kokoro Petania poe toytory ropahatao omise Jezu kynexine. 13Amekeino tykyrysã tonese eya. Wikeira tonese atarykara ro. Mame toytose ynororo wikeira epery enahse repe. Yrome toperre pyra kynexine zary rokene, takehse exiryke.

14—Taroino oepery onenahpyra exïko exino mana, jüme, tykase Jezu tykyrysamo a.

Morara kary totase ipoetory tomo a.

Ritonôpo maro oturutoh taka Jezu ytotoopôpyry (*Mat 21.12-17; Ruk 19.45-48; Jo 2.13-22*)

15Morarame Jerusarë pona toeporehkase rahkene. Ritonôpo maro oturutoh taka tomôse Jezu. Moro tae osepekahketô tutütanohpose ropa eya okyno ekamonanô maro. Tineru emetakamananô meza tötörimase roropa eya. Parutopuruimo ekamonanô apô tötörimapose roropa eya. 16Otyro anaropopyra Ritonôpo maro oturutoh takuroko kynexine ynororo.

17Morarame tamorepase toto eya. Ynara tykase ynororo,

(Mak 11.16)

—Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, “Emero ahno ytapyi esehtoko Ritonõpo maro oturutohme,” me tymerose. Yrome ityorõmako matose omato kô tapyime ehtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁸Morarame Jezu otururu totase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Moeze omihpyry warõkõ maro. Jezu etapary se toehse toto zumoxike toexirykõke, emero Jezu poko imehnõ atãkyemary eneryke tyya xine.

¹⁹Mame tykohmãse ahtao typoetory maro Jezu toytose ropa pata poe.

Epery zoko orihmapotopõpyry enetupuhtopõpyry

(Mat 21.20-22)

²⁰Morarame yrokokoro pakeimo toytorykohtao ynara katopõpyry Jezu a tonese eya xine, “Oepery onenahpyra exiõko exino mana jüme” katopõpyry tonese eya xine. ²¹Pake toorihse tonese eya xine. Mame wenikehpyra Peturu kynexine moro katopõpyry poko eya.

—Jezu eneko ke! Moro anaorihmapohpyry pake toorihse, tykase Peturu eya.

²²Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Wenikehpyra ehtoko. Ritonõpo enetuputyryhtao oya xine, ²³mo ypy aroporyhtao oya xine tuna konõto kuaka aepukatohme, “Epukãko hna reh,” kara ehtoko okurohtao xine. Mame tuna konõto kuaka Ritonõpo

omi poe epukāko mana. Ritonōpo rokē enetupuhtoko okurohtao xine. ²⁴Morara exiryke ynara āko ase oya xine, Ritonōpo maro ōtururukohtao ōpenerykō poko, inekarory enetupuhtoko. Mame ōpenerykō ekarōko oya xine mana. ²⁵Mame ōtururukohtao Ritonōpo a imehnō zehno pyra ehtoko. Zae pyra toto ehtopōpyry poko tuenikaro rokē ehtoko, Omykō kapuaō ozehno xine pyra ehtohme roropa, oorypyrykō korokatohme roropa eya. ²⁶Māpyra imehnō rypyry poko tuenikaroro pyra awahtao xine, Omykō kapuaō roropa oorypyrykō onykorokara mana, tykase Jezu eya xine.

Onoky omi poe Jezu ehtopōpyry

(*Mat 21.23-27; Ruk 20.1-8*)

²⁷Morarama toeporehkase toto Jerusarē pona. Jezu ytoytoryhtao Ritonōpo maro oturutoh tao, morotōkō toytose eya oturuse, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Moeze omihpyry warōkomo, juteu tō tamuximākomo, enara. Ynara tykase toto eya,

²⁸—Onoky omi poe senohne rīko mah? Onokyh, “Ikyryko,” nykā oya? tykase toto Jezu a.

²⁹Mame Jezu a tozuhse toto,

—Ywy roropa oturupōko ase oya xine. Zae j Zukuruhtao oya xine senohne kyrypone ekarōko ase oya xine. ³⁰Kaxitoko kuezuhoko. Onoky omi poe roropa ahno ēpurihkane Joāo? Ritonōpo omi poe, ahno omi poe? tykase Jezu eya xine.

³¹Mame tōturuse toto oxime rokene,

—“Ritonōpo omi poe ahno ēpurihkane Joāo,” karyhtao kyya xine, ynara āko mā Jezu kuezuhorŷko, “Morara ahtao oty katohme Joāo omiry onenetupuhpyra matou?” āko mā kyya xine. ³²Yrome, “Ahno rokē omi poe ahno ēpurihkane Joāo,” karyhtao kyya xine imoihmākō kyzehno xine exīko mana, urutōme nymyry Joāo Ritonōpo omi poe ekaroryke eya xine, tykase toto oxime rokene. ³³Morara exiryke Jezu tozuhse toto a,

—Kū, zuaro pyra reh ynanahse, tykase toto Jezu a.

—Morara ahtao roropa senohne kyrypone onekaropyra ase roropa, tykase Jezu eya xine.

Popyra mokaro tupito poko erohketō ehtopōpyry

(*Mat 21.33-46; Ruk 20.9-19*)

12 ¹Morarama Ritonōpo namorepatoh poko tōturuse ropa ynororo. Ynara tykase ynororo,

—Imepŷ orutua a otyro tarykase eya, uwa tomo, tupito pona. Mame tapuruse tupito eya. Nono tahkase eya pēkame uwa euhkatoh ritohme tyya. Tapyi tamose roropa eya kaetoko, emero enetohme. Morarama tutupi emero tokarose eya erohketomo a. ²Mame toytose ynororo imepŷ pona. Moromeīpo uwa toehse ahtao typoetory taropose eya mokaro a, uwa epery apiakase, enehtohme tyya. ³Mame inaropohpyry tapoise tupito poko erohketomo a. Typipohse ynororo eya xine.

Tynaroke pyra taropose ropa eya xine. ⁴Morarame imepỹ typoetory taropose ropa eya repe. Mame tuhtātāmase ropa tupito poko erohketomo a taosanumase itamurume eya xine. ⁵Mame imepỹ inaropohpyry totapase roropa eya xine. Morararo tuhke inaropotyã tyhtomase eya xine ipoetory tomo. Totapase roropa tuhke inaropotyamo tupito poko erohketomo a. ⁶Mame uwa esē poetory toiro rokē nae kynexine, imūkuru rokene, ñpynu rokene. Morara ahtao ro tumūkuru taropose eya. “Otarāme mā toto kure umūkuru riko, umūkurume exiryke,” tykase esē repe. Mame taropose tumūkuru. ⁷Yrome mokyro eneryke tyya xine ynara tykase tupito poko erohketomo, “To! Uwa esē mūkuru mokyro tumy myakāme. Setapatone uwa esary kutupikōme ehtohme,” tykase toto oxime rokene.

⁸—Imūkuru tapoise eya xine rahkene. Totapase eya xine. Ekepyry tomase tupito ehpikoxi eya xine.

⁹—Naeroro otara āko uwa esē nae tumūkuru etapatopōpyry ekary totase tyya ahtao? Ytōko mā rahkene mokaro etapase. Mame imehnomo a uwa esary ekarōko mana, tykase Jezu totananomo a. ¹⁰—Ritonōpo omiry onenepyra ro matou? Meneatose ro. Ynara tymerose eya,

“Tapyi rinanō nurumekahpyry, ‘Wewe popyra,’ karyke eya xine,
mororo tyrise ropa tapyi nikapuru apoihtyme,
kure exiryke tūpore, jamihme tapyi ehtohme.

¹¹ Ritonōpo nyrihpyry moro. Kure mana.

Kyzamaro xine mana,”

me tymerose Ritonōpo omiryyme, tykase Jezu eya xine.

¹²Morarame Jezu turutopōpyry typoko xine tonetupuhse toto a, uwa esary poko erohketō sā toexirykōke. Naeroro Jezu apoiry se toehse toto ēmatohme repe. Yrome tuhkākō zuno toexirykōke anapoipyra tokurehse toto.

Kowenu tinerū epehmary poko

(Mat 22.15-22; Ruk 20.20-26)

¹³Morarame parixeu tō taropose Erote epe tō maro, Jezu omiry azahkuru etatohme ihxirotohme tyya xine repe. ¹⁴Mame toytose toto Jezu a. Ynara tykase toto eya,

—Amorepatō mase. Awaro ynanase. Ajohpe pyra mase ipunaka. Imehnō zuno pyra roropa mase. Tuisame ahtao, tuisame pyra ahtao, oxisā rokē mā toh oya. Zae Ritonōpo omiry poko amorepatō mase. Yrome kure kowenu tinerū epehmary yna a? Kure onepehmara yna exiry? Oty kurehxo? tykase toto eya, tōturupose.

¹⁵Yrome Jezu tuaro kynexine, ajoajohpe toto exiry waro.

—Oty katohme jenekunopyry se hmatou? Tineru puhturu enehta. Enexi aporo, tykase ynoro eya xine.

¹⁶Toiro tonehse toto a. Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Onoky ekuhtopōpyry mokyro ipoko? Onoky esety roropa ipoko? tykase ynoro eya xine.

—Kowenu tuisary mokyro, tykase toto.

(Mak 12.17)

¹⁷Morarame ynara tykase Jezu eya xine,
—Morara ahtao kowenu kyryry ekarotoko ropa
kowenu tuisary a. Morararo Ritonôpo kyryry
ekarotoko Ritonôpo a, tykase Jezu eya xine.

Morarame toepohnohse toto Jezu otururu
etaryke tyya xine.

Aorihtyã êsemâkapory ropa poko

(Mat 22.23-33; Ruk 20.27-40)

¹⁸Morarame satuseu tō toytose Jezu a. (Mokaro
ynara kananõ kynexine, “Toorihse kuahtao xine jüme
êsemâpyra ropa sytatose,” kananõ kynexine.) Mame Jezu a ynara tykase toto,

¹⁹—Amorepatõme mase. Etako pahne, Moeze nymerohpyry ynara
ãko, “Orutua toorihse ahtao tumükue pyra ro ahtao, kure ipytýpyry maro
zakoronýpyry a erënanopyry aemükuatohme aorikyhpory mükurume
samo,” me tymerose Moeze a. ²⁰Ynara kynexine orutua komo. 7me kynexine.
Esemazupurukõ torênase nohpo maro. Yrome emükuara ro tahtao toorihse
ynororo. ²¹Okomino zakoronýpyry ikaponato imaro torênase, turui pytýpyry
maro. Yrome morararo emükuara ro tahtao toorihse roropa ynororo. ²²Mame
ikaponato mokyro ro saoro toorihse. Morara rokê emükuara tokurehse toto.
Mame porehme toorihse toto emükuara ro tahtao xine. Etyhpyrykõme nohpo
roropa toorihse. ²³Imeïpo aorihtyã êsemamyry ropahtao, onoky pytyme na
nohpo exïko? 7me imaro torênase exiryke, tykase, töturupose toto Jezu a.

²⁴Morarame Jezu a tozuhse toto,

—Azahkuru matose, Ritonôpo omiry waro pyra oexirykõke, ijamitunuru
waro pyra roropa oexirykõke. ²⁵Aorihtyã tō êsemâkary ropahtao pytara exino
mana, niotara roropa nohpo tomo, enara. Ritonôpo nenyoytyã sã rokê exïko
mã exino. ²⁶Aorihtyã êsemamyry ropa poko Moeze omihpyry onenepitopyra ro
hmatou? tykase Jezu eya xine. —Moeze a Ritonôpo töturuse pika myhto. Ynara
tykase ynororo, “Aparão esême ase, Aparão te, Izake te, Jako te, enara ase toto
esême,” tykase Ritonôpo Moeze a aorihtyã poko. ²⁷“Aorihtyã esême ase,” kara
Ritonôpo kynexine Moeze a aêsemätyã ropa esême toexiryke. Azahkuru rokê
matose, “Ahno êsemâpyra ropa mana,” karyhtao oya xine, tykase Jezu eya xine.

Zae ehtoh poko Ritonôpo omipona

(Mat 22.34-40; Ruk 10.25-28)

²⁸Morarame Moeze omihpyry warõ tooehse, mokaro oseosezukuru
etase. Jezu a toto ezukuru kure etaryke tyya ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ritonôpo poe Moeze nymerohpyry tuhke nae, aomipona
kuehtohkõme. Morara exiryke oty riry kurehxo nae Ritonôpo a? tykase
ynororo töturupose Jezu a.

²⁹Ynara tykase Jezu eya,

—Ynara kure Ritonõpo a, “Etatoko pahne, Izyraeu tomo. Toiro rokẽ Ritonõpo nae. Ynoro rokẽ oesẽkõme mana. ³⁰Morara exiryke ipyno ehtoko ipunaka. Oesẽkõme tyritoko okurohtaka xine. Imehxo tyritoko õmiryko ke. Kure rokẽ tyritoko õsenetupuhtohkõ ae oorikyrykõ ponãmero.” ³¹Ynara katoh roropa kure Ritonõpo a mana, “Osepyno oexirykõ sã imehnõ pyno ehtoko,” katoh kure roropa Ritonõpo a mana. Morara katoh asakoro kure Ritonõpo a mana, tykase Jezu eya xine.

³²Mame ynara tykase ynororo Jezu a,

—Zae amorepatõ mase. Ajohpe pyra mase. Toiro rokẽ Ritonõpo mana. Imepỹ pyra mana. ³³Ipyno kuexirykohtao ipunaka kure mana. Kuesẽkõme tyriyhtao kyaa xine kukurohtao xine, kure rokẽ Ritonõpo riryhtao kyaa xine kuosenetupuhtokõke kuorikyrykõ ponãmero. Mame osepyno kuexirykõ sã imehnõ pyno kuahtao xine zae exiõko sytatose. Naeroro moro asakoro omipona kuexirykõ kure kuhse mana, kaneru zahkary motye, tykase ynororo Jezu a.

³⁴Azazahkuru pyra tozuhse eya Jezu. Morara exiryke ynara tykase Jezu eya,

—Ritonõpo enetupuhsasaka mase. Ipoetoryme exisasaka roropa mase, tykase Jezu eya.

Mame morara kary etaryke tyaa xine, imehnõ Jezu a tõturuporykõ se pyra toehse toto.

Ritonõpo nymenekahpyry ehtoh poko

(Mat 22.41-46; Ruk 20.41-44)

³⁵Moraramo toto amorepariyhtao ro Ritonõpo maro oturutoh tao ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty katohme Moeze omihpyry warõkõ ynara ãko Ritonõpo nymenekahpyry poko nae, “Tawi parỹpyry mokyro,” ãko? Yrome Ritonõpo nymenekahpyryme ynororo. Naeroro otãtohxõ Tawi parỹpyryme nah? ³⁶Ynara tykase Tawi Ritonõpo zuzenu omi poe,

“Ritonõpo tõturuse jesẽ maro,

‘Oporohko seino japotunuru wino.

Ozehno exiketõ riko ase opoetory tõme,’ tykase Ritonõpo,” me tymerose Tawi a pake Ritonõpo omiryryme. ³⁷Tosẽme tosehtose ahtao Tawi a, otãto iparỹpyryme nah? tykase Jezu eya xine tõturupose.

Osenekunohpopyra ehtoko zae pyra amorepatõkomo a

(Mat 23.1-36; Ruk 20.45-47)

Mame tãkye toehse toto imoihmãkomo morara kary etaryke tyaa xine.

³⁸Moraramo ynara tykase Jezu imoihmãkomo a,

—Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warõkõ poko. Upo kurã ke otupohtõko mã toto, ynara kary etatohme imehnomo a, “Moehno amorepatono,” kary etatohme imehnomo a osepekahtoh tao. ³⁹Epehtoh kurã se rokẽ toto tapõkõme Ritonõpo maro oturutoh tao. Tuisa apõ se roropa mã toto tapõkõme

otuhtoh konõto ahtao. ⁴⁰Morarame pytyõpo tõ enekunohnõko mã toto. Ematonanohnõko roropa mã toto. Moromeõpo oturũko sã mã toto Ritonõpo maro yronymyryme, imehnõ enekunohtohme tyya xine. Itamurumehxo toto wãnohnõko Ritonõpo mana, tykase ynororo eya xine.

Pytyõpo nekarohpyry

(Ruk 21.1-4)

⁴¹Morarame Jezu typorohse tineru ã etonie tineru õmary enetohme tyya, imehnomo a tineru ã aka, Ritonõpo tinerũme. Tuhke tymõkomokamo a tytinerũkõ tõmase repe pitiko rokẽ pyra. ⁴²Mame okomino pytyõpo a tytinerũ tõmase roropa. Tymõkomokẽkara kynexine. Tineru puhturu rokẽ tõmase eya ã aka, asakoro rokene. ⁴³Moro eneryke tyya typoetory tõ tykohmase Jezu a. Ynara tykase ynororo,

—Moky hkoh pytyõpo enetoko. Ajohpe pyra imehnõ nekarohpyry motye tineru tokarose eya Ritonõpo a. ⁴⁴Mokaro a zokonaka rokẽ tytinerũkõ tokarose. Yrome mose nohpo a emero tytinerũ tokarose, tykase Jezu eya xine.

Jezu oturutopõpyry Ritonõpo maro oturutoh kararahtoh poko

(Mat 24.1-2; Ruk 21.5-6)

13 ¹Morarame Ritonõpo maro oturutoh tae tutõtase ropa tahtao xine, tapyi tõ tonepose ipoetory a topu risemy,

—Tamuxi eneko ke, tapyi pohtomo, topu kurã ke rokẽ tyrise, tykase ynororo eya. Yrome ynara tykase Jezu eya,

²—Tapyi kure mã repe. Yrome tã pixo rokẽ mana etohtohkãko mana emero, tykase Jezu eya xine.

Etuarimatoh poko, ooryhmarykõ poko roropa

(Mat 24.3-14; Ruk 21.7-19)

³Morarame ppy pona Jezu tõnuhse, Oriwera pona. Typorohse ynororo moroto ppy po. Ritonõpo maro oturutoh enẽko kynexine. Mame Peturu tõ toytose eya oturupose, Peturu, Tiaku, João, Åtare, enara. Ynara tykase toto Jezu a,

⁴—Otara ahtao hkoh senohne etohtohkãko nae? tykase ynaroro tapyi tõ poko. —Yna zuruko aetohtohkary poko. Otara ahtao aetohtohkary enepitõko ynanah? tykase toto Jezu a tõturupose.

⁵Morarame Jezu a tozuhse toto,

—Tomese ke ehtoko oenekunohpyra xine imehnõ ehtohme. ⁶Tuhke oehnõko jesetyae osesehtoketõ mana. “Kyrixtu ase, Ritonõpo nymenekahpyry,” ãko toh mã repe. Tuhkãkõ enekunohnõko toh mana. ⁷Mame oxiehnotokõ osetapary etãko matose. Mokaro ekary etaryhtao torẽtyke pyra ehtoko sero nono enahkary poko. Morara exiko mã repe. Yrome nono onenahkapopyra ro Ritonõpo mana. ⁸Mame ahno tõ osetapãko mã toto. Pata konõtopõkõ roropa imehnõ etapãko mana. Mame nono kywyhkywyh ãko roropa mana tuhke

pata tamuru punero. Tõsẽ penery rohnõko roropa mã toto. Morara toehse ahtao etuarimapitõko exino mana poeto ẽ enurupitory samo.

⁹—Naeroro tomeseke ehtoko. Aarotorõko imehnõ mana terekatu ẽpataka. Opihohtorõko roropa imehnõ mana wewe ke atamorepatoh tao. Kowenu ẽpataka aarotorõko roropa toh mana, tuisa konõto ẽpataka roropa, ypokoino. Mame moroto awahtao xine zurutoko toto Ritonõpo omiry kurã poko zuaro toto ehtohme. ¹⁰Emero pata tamuru po toto zurũko matose jomiry poko. (Mame tosẽkõme jenetuputyryhtao eya xine, tyrypyrykõ rumekaryhtao roropa eya xine Ritonõpo poetoryme exiko toh mana.) ¹¹Morarame terekatu a tarose awahtao xine oẽmapotohkõme, torẽtyke pyra ehtoko. “Otarã ako hano,” kara ehtoko. Moroto awahtao xine Ritonõpo zuzenu nekarohpyry rokẽ ekarotoko morotõkomo a. ãmoreme xine pyra oturũko matose, Ritonõpo zuzenu poe. ¹²Morarame orutua kõ takorõ tõ ewokãko toh mana ekarotohme terekatu tomo a, aorihmapotohme. Imehnõ tumũkuru ewokãko roropa mã toto. Imehnõ roropa tumykõ zehno exiko. Aorihmapõko roropa mã toto. ¹³Mame emero porehme ozehno xine exiko mã toto ypoetoryme oexirykõke. Yrome oryhmatopõpyrykõ eanahtoryhtao oya xine, jurumekara roropa awahtao xine oorikyrykõ ponãmero opynanohtorõko ase.

Ahno nyrihpyry xihpyry
(*Mat 24.15-28; Ruk 21.20-24*)

¹⁴—Mame Tanieu Ritonõpo omi poe urutõme kynexine pake. (Morara exiryke inymerohpyry enetoko kure enetupuhtohme oya xine.) Ynara ako Tanieu nymerohpyry, “Ahno nyrihpyry xihpyry eneryhtao oya xine kohrame, Ritonõpo maro oturutoh tao tuarõtãko matose,” ako Tanieu nymerohpyry. Morara toehse ahtao ah Juteapõkõ nepã toto ypy tõ pona, orihpyra toehthõkõme. ¹⁵Zara tao awahtao xine, epatoko omõkomorykõ poko pyra. ¹⁶Tupito po awahtao xine, ytopyra ropa ehtoko oupõkõ pokona. Topohme rokẽ mepatatose. ¹⁷Amarokõ roropa nohpo tomo, poetoẽme awahtao xine myhene. Etuarimãko matose oeparykohtao poeto pitiko enurusenã maro. ¹⁸Oturutoko Ritonõpo a morara exipyra ehtohme ikonoporyae popyra exiryke ipunaka. ¹⁹Morara toehse ahtao tõsẽ penery rohnõko mã toto, tyrohsẽ zetunuru rohnõko roropa mã toto. Moro panõ onenepitopyra sytatose, moinoro nono ritopõpyry poe Ritonõpo a. Moromeĩpo moro panõ onenezomopyra sytatose exiko. ²⁰Tuhke pyra ẽmepyry morara tyriko Ritonõpo mana. Ritonõpo hnao emero enatyry. Yrome tynymenekatyã pokoino tuhke pyra emehkapõko mã Ritonõpo.

²¹—Morarame oururukohtao imehnomo a, “Enetoko ke. Ritonõpo nymenekahpyry mokyro,” ako toh mã repe oya xine. ²²Morara exiryke osenekunohpopyra ehtoko. “Ritonõpo nymenekahpyry ase,” kanaanõ mã oehnõko, osesehtoketomo, ajohpãkomo. Kurãkara anõpõko ropa toh mã repe. Pyaxime roropa toh mã repe. Ypoenohnõko mã toh repe. Imehnõ enekunopyry se mã toh repe. Ypoetory tõ enekunopyry se roropa mã toto. ²³Morara exiryke jomiry etatoko tuaro oehthõkõme, osenekunohpopyra oehthõkõme, tykase Jezu eya xine.

Kapu ae Ayhtohpyry oepiry ropa

(*Mat 24.29-31; Ruk 21.25-28*)

²⁴—Morara toehkehse ahtao xixi ezehnōko mana. Nuno osenepyra exīko. ²⁵Xirikuato tō epukāko kapu poe kapu kywyhkywyh karyke, kapu esā esyryhmaryke. ²⁶Morarame emero porehme jenēko mā toto, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Akuru ae jyhtory enēko. Saerehkane sã jenēko toh mana. Jamihme mā jyhtory exīko. ²⁷Mame Ritonōpo namoto tō enyohnōko ase ynymenekatyã enehtohme emero pata tō poe, moino nono etyhyppy poe, kapu etyhyppy poe roropa, enara.

Wasasa poko jeimamyry enetuputyry sã joepiry ropa enetuputyry

(*Mat 24.32-35; Ruk 21.29-33*)

²⁸—Mame wasasa tōkehko waro matose. Toto etaryhtao jeimamyry enetupuhnōko matose. ²⁹Moro saaro ourutopōpyrykō poko ya tuaro ehtoko. “Oehsasaka ropa mana,” kaxitoko ypoko. Axī oehnōko ropa ase, tykase Jezu eya xine. ³⁰—Etatoko pahne, ynekarohpyry oya xine emero osenēko mana. Mame morohne enenanō toitoine orihpyra exīko toh mana joepiry ropa ponāmero. ³¹Kapu enahnōko mana. Sero nono roropa enahnōko mā repe. Yrome jomiry jūme enahpỹme exīko mana, tykase Jezu.

Otãto ahtao? Zuaro pyra seropōkō mana

(*Mat 24.36-44*)

³²—Joepiry ropa waro pyra matose. Ritonōpo nenyohityã zuaro pyra roropa mana. Ywy roropa zuaro pyra ase. Papa rokē zuaro mana. ³³Tuaro sã rokē ehtoko. Kueraximatoko, joepiry ropa waro pyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine. ³⁴—Tapyi esē samo. Mame toytoryhtao tytapyĩ tae typoetory rīko tytapyĩ eraseme mana, erohketō rohmanohpotohme. Toiro tapyi eutary erase rīko roropa mana toepiry ropa eraximatohme eya. ³⁵Mokaro sã rokē weraximatoko joepiry ropa waro pyra oexirykōke. Otarãme ikohmamyryme oehnōko ropa ase. Otarãme onoa. Otarãme kuratiri etaryhtao. Otarãme pakeimo. ³⁶Tokare pyra joepiry ropa mana. Jeraximara awahtao xine ehxirōko matose joepiry ropahtao. ³⁷Ourutopōpyrykō ya ekarōko roropa ase imehnomo a. Joepiry ropa imomohtoko, tykase Jezu eya xine.

Tãtamorepase toto Jezu apoiry poko

(*Mat 26.1-5; Ruk 22.1-2; Jo 11.45-53*)

14 ¹Morarame asakoro ěmepiry se ro kynexine Paxikoa ritohme otuhtoh konōto, wyi pipahmã ritohme roropa. Moroto Jezu apoiry se toh kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara. Omatome apoiry se toh kynexine repe, etapatohme repe. ²Ynara tykase toto oxime,

—Otuhtohtao Jezu anapoipyra sehtone ahno tuhke exiryke. Otarāme kyzehno xine exīko toh mana, tykase toto.

Jezu ehtopōpyry poko Petania po
(*Mat 26.6-13; Jo 12.1-8*)

³Morarame Petania po Jezu kynexine Ximāo tapyī tao. Ximāo mokyro ipū imotahpyrýpyry. Meza po otuhnōko toh kynexine. Mame nohpo a ixtaratu tonehse Jezu a topu kurā risē ao, arapaxturu risē ao. Ixtaratu esety naatu. Mame ixtaratu ē tuhkohse eya Jezu zūsety popatohme. ⁴Morarame enenanō oseya rokē tōturuse toto, ixtaratu poko zumoxike toexirykōke, —Oty katohme mose ixtaratu ahnikāko rokē nae? ⁵Tokamosēme ahtao, tuhke tineru atapoiry tymōkomokākara a ekarotohme, tykase toto. Nohpo tykerekemase eya xine.

⁶Yrome Jezu a tozuhse, —Oty katoh mose kerekemāko matou ixtaratu pokoino? Inykyryhpyry kure ya. ⁷Tymōkomokākara mā enahpyra amaro xine. Mokā akorehmary se awahtao xine akorehmatoko toto. Yrome ywy okynā pyra ase amaro xine. ⁸Ixtaratu nae toexiryke, jūsety popano tamoreme. Joko popano orihpyra ro jexiryke, toorihse jahtao joko zonētohme. ⁹Etatoko pahne, emero pata tō poro jomiry poko imehnō amoreparyhtao oya xine mose nyrihpyry poko roropa oturūko matose. Mame oesahpyo xine roropa mose poko oturūko imehnō mana wenikehpyra ehtohme jūme inyrihpyry poko, tykase Jezu eya xine.

Jezu ewokary se Juta ehtopōpyry poko
(*Mat 26.14-16; Ruk 22.3-6*)

¹⁰Morarame Juta Ixikariote Jezu poetoryme kynexine repe. Mame toytose ynororo Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a Jezu ewokase. ¹¹Mame aomiry etaryke tyya xine tākye toehse toto.

—Oepehmāko reh ynanahse, tykase toto Juta a. Naeroro toytose ropa ynororo. Tātamorepase itamurume Jezu ewokatoh poko tyya.

Paxikoe otuhtopōpyry Jezu a typoetory tō maro
(*Mat 26.17-25; Ruk 22.7-14,21-23; Jo 13.21-30*)

¹²Morotoino wyi pipahmā ohpitotoh ae, kaneru mūkuru wotoh ae roropa Paxikoe tōsēme, tōturupose Jezu a ipoetory tomo,

—Aza ytōko ynana tōsē etapase? tykase toto.

¹³Mame typoetory tō tonyohse Jezu a asakoro,

—Ytotoko pata pona. Moroto orutua enēko matose, tuna puimane enēko.

¹⁴Mekahmatatose kene. Mame tapyi taka aomomyryhtao ynara kahtoko tapyi esemy a, “Otoko amorepato esary nahe Paxikoe autuhtohpo, typoetory mahro?” kahtoko eya. ¹⁵Mame tapyi tyarake enepōko mā oya

(Mak 14.15)

xine. Emero nae exikety, meza te, epehtopo, apoto esary roropa, enara exikety. Moro tao tōsē ikyrytoko kuotuhtohkōme, tykase Jezu eya xine.

¹⁶Morarame toytose toh rahkene pata pona. Mame tonese rahkene eya xine Jezu oturutopōpyamo. Morarame tōsē tykyryse eya xine rahkene.

¹⁷Morarame kokonie pukuro Jezu toytose rahkene otuhse typoetory tō maro. ¹⁸Toto otukuruhtao ro Jezu a turuse toto,

—Etatoko pahne, taro ypoetory toiro jewokāko mana, ymaro otuhkety, tykase ynororo.

¹⁹Mame tākye pyra ipoetory tō toehse morara kary etaryke tyya xine.

—Onoky? Ywy? tykase toto tōturupose atatakomino. Mame tozuhse toto Jezu a,

²⁰—Arypyra. Toiro mana, wyihpāko paratu aka ymaro, tykase ynororo eya xine. ²¹—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Ritonōpo nekarotopōpyryae ro

orihñoko ase. Yrome etuarimãko mã jewokahpono, irohnoko. Enurupyra ahtao kurehxo eya exiry, etuarimara exiry, tykase Jezu eya xine.

Otuhtoh moro Jezu orihtopöpyry poko wenikehpyra ehtohme

(Mat 26.26-30; Ruk 22.15-20; 1 Kor 11.23-25)

²²Morarame tötukuruhtao ro wyi tapoise Jezu a. Mame Ritonöpo a ynara tykase ynororo,

—Yna zuru seny onekarohpyry yna a. Kure mase Papa Ritonöpo, tykase ynororo. Mame morara kaxïpo tyya wyi tytohtohkase eya typoetory punero ekarotohme.

—Apoitoko, upû sero, tykase ynororo eya xine.

²³Morararo eukuru tapoise eya. Mame töturuse ropa Ritonöpo a,

—Uwa eukuru onekarohpyry seny. Kure mase Papa Ritonöpo, tykase. Morarame eukuru ekarone typoetory tō punero. Tōse toto a emero.

²⁴—Umunuru seny. Umunuru kuãñoko ase tuhke iirypyrymãkō kurākatohme. Umunuru ekuamyryhtao tuhkãkō Ritonöpo poetoryme exïko mana. ²⁵Etatoko pahne, uwa eukuru onëpyra ropa wy, orihpyra ro jahtao. Tyoro êñoko ase, euhkasenano, Ritonöpo esao rokene, tykase Jezu eya xine. ²⁶Morarame Ritonöpo omiryae toremiase toto. Morarame remiakehxipto toytose toto ypy pona, Oriwera pona.

Peturu zurutopöpyry Jezu a

(Mat 26.31-35; Ruk 22.31-34; Jo 13.36-38)

²⁷Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Urumekãko matose emero, ynara tymerose exiryke Ritonöpo omiryne, “Esëkō etapãko ase. Mame ekÿpyã atahpahnoko mana,” me tymerose. ²⁸Yrome tōsemãse ropa jahtao ytōko ase osemazuhme Karireia pona, awapo xine. Moroto jenëko ropa matose, tykase eya xine Jezu.

²⁹Mame Peturu a tozuhse,

—Emero orumekãko toh mã repe, yrome ywy orumekara ase, tykase Peturu eya.

³⁰Mame Jezu a tozuhse ynororo,

—Etako pahne, sero kohmamyryae kuratiri etara ro asakoro ahtao poremãñoko mase. Oseruao mase, “Jezu waro pyra ase,” ãko mase.

³¹Mame opore Peturu a tozuhse,

—Jorikyry ponãmero orumekara ase, tykase ynororo Jezu a.

Morara tykase imehnō Jezu poetory tō roropa emero.

Jezu oturutopöpyry Tummy maro Ketysemane po

(Mat 26.36-46; Ruk 22.39-46)

³²Morarame toeporehkase toto Ketysemane pona.

—Oporohtoko taro. Ytōko ase aporo Papa maro oturuse, tykase Jezu typoetory tomo a.

(Mak 14.36)

³³Morarame Peturu tō rokē tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara rokene. Morarame tomuhtapāse ynororo toemynyhmaryke yronymyryme.

³⁴—Samū āko ase itamura, jorikyry ponāmero tykase ynororo. — Morara exiryke taro ehtoko. Kueraximatoko, tykase Jezu tynarotyamo a.

³⁵Mame mya pitiko toytose ynororo porohse nono pona Tummy maro oturuse, etuarimara toehtohme.

³⁶—Papa Ritonōpo jamihme mase. Emero Ritō mase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry se awahtao orihnōko ase. Ōmipona se rokē ase, tykase ynororo Tummy a.

³⁷Morarame toytose ropa Jezu typoetory tō tynyhse ahtao. Mame ynara tykase ynororo Ximāo Peturu a,

—Ximāo, nyhnōko mah? Toiro pixo eraximary se pyra hma ymahro?

³⁸Nyhpyra ehtoko. Oturutokohxo ty Ritonōpo maro oenekunohpyra xine joroko tamuru ehtohme. Onykyrykō se pyra matose repe. Yrome jamihme pyra matose.

³⁹Morarame myaro ropa toeramase Jezu oturuse ropa Ritonōpo maro, osemazuhme tōturutopōpyry saaro. ⁴⁰Morotoino typoetory a toytose ropa. Nyhnōko rokē toh kynexine tuetūkō jamitunurume pyra toexirykōke. Toehxirose toh kynexine. Morara exiryke onezuhpyra toh kynexine.

⁴¹Morotoino oseruao toeramatoh toehse ahtao ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Nyhnōko ro matou? Nyhpyra ehtoko imeīpo onyhtohkōme. Seromaroro jewokāko toh mana, yzehnotokomo. ⁴²Apakatoko! Ehmaropa! Jewokane enetokose. Mosero ro jewokāko mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Jezu apoitopōpyry juteu tomo a

(Mat 26.47-56; Ruk 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴³Morarame Jezu otururuhtao ro Juta tooehse eya. 12me toto ehtoh mokyro kynexine ewokane. Imaro tooehse imehnō roropa tapema ke tomahpōke.

Kaparu ke roropa tomahpōke toh kynexine. Ritonōpo maro oturuketō tuisary nenyohtyā mokaro kynexine, Moeze omihpyry warōkō nenyohtyā maro, juteu tō tuisary nenyohtyā maro. ⁴⁴Mame eporehkara ro tahtao xine ynara tykase Jezu ewokary se exikety tymarōkomo a, “Etatoko pahne, Jezu maro rokē oturūko ase. Eahmāko sã ase. Ipohnōko ase. Moro eneryhtao oya xine enetupuhnōko matose. Jezu mokyro. Apoitoko,” tykase Juta eya xine.

⁴⁵Mame toehse ynororo topohme Jezu a.

—Tamuxi, taro hma? tykase eya. Mame toahmase. ⁴⁶Morarama Jezu tapoise eya xine. ⁴⁷Toiro Jezu marono a tytapemā tanỹse. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto rokē tapurose. Typanasahkase rokene. ⁴⁸Morarama Jezu tōturuse eya xine,

—Omatome pyra ase. Oty katohme tykaparuke moehtou japoise tytapemake roropa? ⁴⁹Kokoro rokē amorepatō exiasene Ritonōpo maro oturutōh tao. Oty katoh moroto jahtao japoipyra mexiatose? Seromaroro rokē tokoh japoise mexitō Ritonōpo omihpyryae ro japoiko matose, tykase Jezu eya xine.

⁵⁰Mame Jezu turumekase ipoetory tomo a. Toepase toto.

⁵¹Moroto nuasemā kynexine Jezu maro, tymetyke rokene. Mokyro apoiry se toehse toh repe. ⁵²Yrome toepase ynororo tymetyke pyra, enara.

Tamuxi tō ěpataka Jezu ehtopōpyry

(Mat 26.57-68; Ruk 22.54-55; Jo 18.13-14,19-24)

⁵³Morotoino Jezu tarose eya xine, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tapyi taka. Moroto kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, juteu tō tamuxiry tomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara toh kynexine moroto oximōme.

⁵⁴Morarama Peturu toto mykapo toytose Ritonōpo maro oturuketō tuisary esaka. Jarakapyhpyry aka tomōse ynororo. Soutatu tō maro typorohse ynororo osūse apoto myhtokoxi. ⁵⁵Mame tapyi tao Jezu hxironanō zupiko toh kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Jezu orihmapory se toexirykōke. Yrome onenepyra tokurehse toto.

⁵⁶Tuhkākomo a tyhxirose repe, yrome tōsezusezuhse rokē toto.

⁵⁷Morarama orutua kō xikihme toehse Jezu hxirotohme repe. Ynara tykase toto,

⁵⁸—Ynara nase mose ynanetaryme, “Ritonōpo maro oturutōh seny, ahno nyrihpyry. Ikararahnōko ase. Mame oseruao rokē tōmehse ahtao imyakā rīko ase, ahno nyriy sã pyra, nyriyyme ro,” nase mose ynanetaryme, tykase toto.

⁵⁹Yrome tōsezusezuhse rokē toto.

⁶⁰Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary xikihme toehse toto rānaka. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Moxiā onezuhpyra hma ohxiroryke toto a? tykase eya.

⁶¹Yrome mynyhme rokē Jezu kynexine. Onezuhpyra kynekurehne. Mame ynara tykase ropa ynororo eya,

—Ritonōpo nymenekahpyry mahno? Imūkurume roropa mahno? tykase ynororo eya tōturupose.

⁶²Mame Jezu a tozuhse,

—Ywy ase. Moromeïpo jenêko matose, typorohse jahtao tuisame Ritonôpo maro. Joepyry ropa enêko roropa matose akuru htoko, tykase Jezu eya.

⁶³Mame morara kary etaryke tyya tupō tyxihkase eya. Ynara tykase ynororo,

—Epo mana. Tyorō se pyra sytatose ihxironeme. ⁶⁴Mose metatou? Popyra nase. “Ritonôpo mükuru ase,” nykano. Otara âko matou ipoko taroino? tykase ynororo tōturupose.

—Popyra nase, tykase toto. —Aorihmapoko hkoty, tykase toh emero.

⁶⁵Totatotakurose eya xine. Mame ěmyty tapuruse soutatu tomo a kamisa ke ipipohtohme tyya xine. Moromeïpo tōturupose toto,

—Onoky opipohno? Esehtoko, tykase toto Jezu a ipiipihoxïpo tyya xine.

“Jezu waro pyra ase,” katopōpyry Peturu a
(*Mat 26.69-75; Ruk 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27*)

⁶⁶Morarame jarao ro Peturu kynexine tapyi mykae osūnōko. ⁶⁷Mame morotona toytose nohpo. Ritonôpo maro oturuketō tuisary namoto kynexine ynororo. Peturu eneryke tyya asummaryhta, ynara tykase ynororo,

—Omorororopa Jezu maro mexiase, Nazarepō maro, tykase eya.

⁶⁸Yrome Peturu a tozuhse,

—Onoky? Ywy? Arypyra. Zuario pyra ase. Otara âko mah? Onenetupuhpyra ase ipunaka, tykase Peturu eya.

Mame tutūtase ropa Peturu tapyi eutary pota taka. Mame kuratiri totase eya. ⁶⁹Mame imep̄y nohpo a tonese ropa. Imehnomo a ynara tykase ynororo,

—Mose roropa imarono, tykase.

⁷⁰—Ajohpe, tykase Peturu.

Moromeïpo imehnō osenuhmetō tōturupose Peturu a. Ynara tykase toto,

—Ajohpe pyra, omorororopa imarō mexiase. Yna onenekunohpyra mase Karireapōme oexiryke, tykase toto eya.

⁷¹Mame opore tozuhse Peturu a toto,

—Juānohnōko m̄a Ritonôpo ajohpe jahtao. Mokyro waro pyra sātāse, tykase ynororo eya xine.

⁷²Mame kuratiri totazomose ropa. Mame Jezu a turutopōpyry poko tutuarōtase ynororo. “Kuratiri etara ro asakoro ahtao, ‘Jezu waro pyra ase, Jezu waro pyra ase,’ âko mase oseruao,” katopōpyry poko tutuarōtase Peturu. Mame toehxirose ynororo yronomyryme. Tyxitase roropa ynororo.

Pirato ěpataka Jezu ehtopōpyry
(*Mat 27.1-2,11-14; Ruk 23.1-5; Jo 18.28-38*)

15 ¹Morarame ěmepyrime tōximōse toto Ritonôpo maro oturuketō tuisary tomo te, juteu tamuru tō maro te, Moeze omihpyry warōkō maro, enara. Pata es̄a maro tōturuse toto tynyrirykō waro

(Mak 14.72)

toehtokōme. Mame Jezu tymyhpose toto a, arotohme kowenu tuisary a, Pirato a. ²Mame Pirato tōturupose Jezu a,

—Juteu tō tuisary hmahno? tykase ynororo eya.

—Ÿ, ywy ase, tykase Jezu. ³Mame Jezu tyhxirose tuhke Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a. ⁴Naeroro Pirato tōturuzomopose ropa eya,

—Oty katoh toto onezuhpyra mah ohxiroryke toto a? tykase eya Pirato.

⁵Yrome onezuhzomopyra Jezu kynexine. Morara kaxīpo tyya Pirato toemynyhmase tozuhzomopyra Jezu exiryke.

Jezu ekarotopōpyry aorihmapotohme

(Mat 27.15-26; Ruk 23.13-25; Jo 18.39-19.16)

⁶Morarama āpuruhpyry tao tuhke ěmapotyā kynexine. Mame otuhtoh konōto ae toine emapotyā tūtanohposene kowenu, jeimamyry punero, imoihmākō omi poe. ⁷Kowenu zehno aehtyā roropa tōmapose kynexine āpuruhpyry taka, ahno

etapahpõkomo. Toiro esety Parapa kynexine. ⁸Imyhpokary poko oturuse tõximõse imoihmākō ahtao Pirato ĕpataka, ⁹ynara tykase Pirato eya xine, tõturupose,

—Juteu tō tuisary myhpokapory se hmatou ya? tykase ynororo eya xine.

¹⁰Tuaro kynexine ynororo. Jezu tapoise Ritonõpo maro oturuketō tuisary tomo a ekarotohme eya zumoxike toexirykõke. Moro waro Pirato kynexine.

¹¹Mame Ritonõpo maro oturuketō tuisary omi poe Parapa tütanohpory se toehse imoihmākomo. ¹²Morarame tõturupose ropa Pirato eya xine,

—Otaru mokyro juteu tō tuisary ripõko hano? tykase ynororo eya xine repe.

¹³Opre tozuhse ynororo eya xine. Kui tykase toto,

—Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto.

¹⁴—Oty katohme? Azahkuru pyra mana. Iirypyryme pyra roropa mana, tykase Pirato eya xine.

Oprehxo tozuhse ynororo eya xine. Kui tykase rokē toto,

—Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto.

¹⁵Mame imoihmākō äkyemapory se Pirato exiryke, Parapa tütütanohpose ropa eya. Mame Jezu typipohpose Pirato a. Moromeïpo tokarose ynororo soutatu tomo a aorihmapotohme.

Jezu eunohtopõpyry soutatu tomo a

(Mat 27.27-31; Jo 19.2-3)

¹⁶Morarame Jezu tarose soutatu tomo a jarakapyhpyry aka, (kowenatu tapyĩ kurā taka). Moro taka roropa imehnō soutatu tō toahmase. Tuhke oximõme toehse toto. ¹⁷Mame Jezu tupohtose eya xine ezuezumā ke. Parimā sā tyrihpyry omoxino tyrise roropa eya xine Jezu zuhpokoxi. ¹⁸Morarame taomikase eya xine.

—Moehno tamuxi. Juteu tō tuisaryme exikehpyra mase, tykase toto Jezu a.

¹⁹Tymerehtātāmase toto a zupuhpyry pokona wewe pitiko ke. Ituh tykase toto Jezu pona. Mame ĕpataka tosekumurukō po typorohse toto. Atahmākāko rokē toh kynexine. ²⁰Morotoino ihtomakehõpo tupokase ropa eya xine. Ezuezumā touse ropa eya xine. Zupō ro tamurupose ropa eya xine. Morarame tarose rahkene eya xine wewe pokona exixihmatohme.

Exixihmatopõpyry wewe pokona

(Mat 27.32-44; Ruk 23.26-43; Jo 19.17-27)

²¹Mame imepỹ tapoise eya xine, wewe arotohme eya, exixihmatoh arotohme. Mokyro esety Ximāo kynexine. Tupito poe pata pona ytõko kynexine repe. Xirenepõ kynexine. Ipoenõ Arexātere kynexine Rupo maro. Mame wewe tarose eya, Jezu exixihmatopo, soutatu tō naropohpyry.

²²Mame Jezu tarose eya Koukota pona. (Upuhpõpo esary, “Koukota,” kary.)

²³Morarame uwa epery ke Jezu tauhpase repe, toximase mira maro, karapa sā itũnety maro. Yrome onẽpyra kynexine ynororo. ²⁴Mame wewe pokona toxixihmase rahkene. Mame zuponỹpyry tapiakase eya xine, tupõkõme. Topu pisarara tomase eya xine upo apoitohme tyya xine. ²⁵Xixi tõnuhsehxo

ahtao Jezu toxixihmase wewe pokona eya xine. ²⁶Morarama ynara tymerose Jezu exixihmatoh pokona, “Juteu tō tuisary mosero,” katoh tymerose ipokona. ²⁷Morarama omato tō toxixihmase roropa Jezu maro, asakoro, apotunuru wino, ipoozery wino, enara. ²⁸(Pake Ritonōpo nymerophopyryae ro Jezu poko, “Pohnō maro zuanohpōko toto,” katopōpyryae ro.)

²⁹Morarama tōsenuhnuhmase osemæ ytoketomo. Jezu tounohse eya xine. Ynara tykase toto,

—Ehê! Otara ahtao Ritonōpo maro oturutoh kararahñōko mah? Otara ahtao imyakāmāko ropa mah oseruao tōmehse ahtao? ³⁰Moro waro awahtao oenupunako roropa. Eropa, wewe poe oyhtoko ropa! tykase toto.

³¹Mame Ritonōpo maro oturutetō tuisary a roropa Jezu tounohse, Moeze omihpyry warōkomo a roropa. Ynara tykase toto,

—Imehnō poko toenupunase ynororo repe. Oty katoh tōsepynanopyry waro pyra nae? ³²Ekuhko ke, oyhtoko ropa morotoino. Ritonōpo nymenekahpyryme awahtao oyhtoko ropa, juteu tō tuisaryme awahtao. Tyhtose ropa awahtao oenetupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

Morarama imaro exixihmatyamo a roropa tounohse ynororo.

Jezu orihtopōpyry

(Mat 27.45-56; Ruk 23.44-49; Jo 19.28-30)

³³Morarama tāxiahtao tyarumākaposè Ritonōpo a pata tō punero. Mame xixi tyhtosehxo ahtao tōmehse ropa. ³⁴Morarama opore Jezu tykohtase. Ynara tykase ynororo,

—Eroi, Eroi, rema sapahtani, tykase. Tōmiryae morara kary ynara katopo, “Ritonōpo, Ritonōpo oty katohme kurumekano?” katopo.

³⁵Mame enenanō ikui etaryke tyya xine, ynara tykase toto,

—Etatoko ke! Eria kohmāko mana, tykase toto. ³⁶Mame imep̄y xī tururume toytose mauru panō zumyhkase ikatainety aka. Wewe pitiko pokona tyrise eya Jezu ohpatohme.

—Seraximatone. Senetone. Otarāme Eria oehnōko mana mose ouse wewe poe, tykase toto, tōturuse.

³⁷Morarama Jezu kui tykazomose ahtao komih tykakehse. Toorihse rahkene.

³⁸Morara ahtao āpuruhpyry toexihkase Ritonōpo maro oturutoh tao, kamisa risemy. Kaino toexihkase zuhkurenaka. ³⁹Morarama soutatu tō esē Jezu ēpataka kynexine. Jezu a komihkakepyry eneryke tyya ynara tykase ynororo,

—Ajohpe pyra ro rukuh Ritonōpo mūkurume nexiahse, tykase ynororo.

⁴⁰Morarama nohpo tō moroto kynexine amekeino rokē enēko, Maria Matarena te, Sarome te, Maria Tiaku eny, enara toh kynexine. Tiaku, Joze, enara mokyro poenō kynexine. ⁴¹Mokaro a Jezu tokahmase akorehmase orihpyra ro ahtao, Karirea poro ahtao. Tuhke roropa nohpo tō moroto kynexine, ytoketomo Jezu maro Jerusarē pona.

(Mak 15.38)

Zonētopōpyry

(Mat 27.57-61; Ruk 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁴²Morarame kokonie pukuro otuhtoh riryhtao, oserematoḥ pyra ro ahtao roropa Joze a tunōkase Pirato. ⁴³Eya toytose Jezu ekepyry ekaropose. Joze Arimateapō kynexine, imehnō tuisaryme exikety kynexine. Ritonōpo omipona exikety roropa kynexine. ⁴⁴Mame Pirato a tozuhse,

—Ajojpe pyra rukuh norihno? tykase ynororo. Soutatu tō esē tonehpose tyya tōturupotohme Jezu orihtopōpyry waro toehtohme.

⁴⁵Mame turuse tahtao eya Jezu orihtopōpyry waro toehse Pirato.

—Ekepyry arotoko, tykase ynororo Joze a. ⁴⁶Morarame kamisa karimutumā topekahse eya Jezu ekepyry zōtotohme. Touse ahtao wewe poe tyōtose eya topu eutary risē aka tyritohme. Morarame topu parihmā ke okepy ē tapuruse eya. ⁴⁷Mame Jezu ēmary tonese nohpo tomo a Maria Matarena a, Maria a roropa Joze eny. Enara toḥ kynexine enenanomo.

Ĕsemātopōpyry ropā

(Mat 28.1-8; Ruk 24.1-12; Jo 20.1-10)

16 ¹Morotoino oserematoḥ tōtyhkase ahtao ixtaratu topekahse toto a okepy popatohme, Maria Matarena a, Sarome a, Maria Tiaku eny a. Enara ixtaratu epekatyhpōkō kynexine. ²Pakeimo yrokokoro toytose toto okepy enese, xixi tūtara ro ahtao. ³Toytorykohtao tōturuse toto,

—Otarahxo koh topu syryhmāko sytano? tykase toto, (zumo topu exiryke).

⁴Mame toeporehkase tahtao xine topu tsysryhmase tonese eya xine okepy apuru. ⁵Mame okepy ē aka tomōse toto. Moro tao nuasemā tonese eya xine, typorohse tapotunuru wino, karimutumā ke tupoke.

⁶Mame tōserehse toto. Mokyro a turuse nohpo tomo. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oserehpyra ehtoko. Jezu zupīko matou, Nazarepono, exixihmahpyry? tykase mokyro eya xine. —Nēsemāno ropa. Nowōno ropa. Taro arypyra mana, esahpyry rokē taro mana. Enetoko pahne. ⁷Morara exiryke ytotoko. Jezu poetory tō zurutatoko. Peturu roropa kē zurutoko. Jezu ytōko mana osemazuhme Karirea pona. Moroto eporŷko matose inekarotopōpyryae ro, tykase mokyro nohpo tomo a.

⁸Moraramē tutūtase ropa toto. Okepy esahpyry poe toepase toto. Tōmikehse toto enaromŷke toexirykōke.

Aosenepotopōpyry ropa

(Mat 28.9-10; Jo 20.11-18)

⁹Moraramē pakeimo nomīkoae tōsemāse ropa tahtao Jezu kynosenepone ropa Maria Matarena a. Mokyro jorokohpanōpo kynexine. Pake Jezu a joroko tō tutūtanothpose ropa zae, 7me. ¹⁰Mame toytose ynororo Jezu omihpyry ekarose ipoetory tomo a. Xitāko ro toh kynexine. ¹¹Mame ynara tykase ynororo eya xine, —Jezu nēsemāno ropa! Eneno, tykase ynororo eya xine. Yrome, —Ajojpe mase, tykase toto eya. Aomiry onenetupuhpyra toh kynexine.

(Mak 16.4)

Typoetory tomo a Jezu osenepotopõpyry, 2 mākomo a
(Ruk 24.13-35)

¹²Moromeĩpo tõsenepose rahkene Jezu typoetory tomo a, 2mākomo a, osemæ toto ytoryhtao. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine aporo. Tyorõme tokarose eya xine.

¹³Morarame Jezu tonetupuhse tyya xine ahtao toytose ropa toto Jerusarẽ pona imehnõ zuruse tynenehpyrykõ poko. Yrome,
 —Ajohpe matose, tykase toto, morotõkomo eya xine.

11mākomo a Jezu osenepotopõpyry
(Mat 28.16-20; Ruk 24.36-49; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁴Morotoino typoetory tomo a Jezu tõsenepose rahkene, 11mākomo a, toto otukuruhtao. Orẽpyra tõturupose,

—Oty katohme axĩ jenetupuhpyra matou? Oty katoh, “Ajohpe rokene,” ãko matou jësemãtopõpyry ropa poko? tykase Jezu eya xine.

¹⁵Morarame typoetory tõ taropose eya,

—Ytotoko emero pata tõ punero. Jomiry ekarotatoko emero ahno a.

¹⁶Jenetuputyryhtao eya xine tosekõme Ritonõpo poetoryme exiko mã toto, tõpurihkase ahtao. Yrome jenetuputyry se pyra toto ahtao, Ritonõpo roropa toto se pyra exiko mana, apotoimo htaka rokẽ toto aropõko mana.

¹⁷Yrome jenetuputyryhtao toto jamihtanohpõko Ritonõpo mana. Joroko tõ tütanohpõko toto jesety poe. Imehnõ omiry æ oturũko roropa mã toto. ¹⁸Okoi tõ apoiryhtao eya xine toto onesekara mana. Orihmatõ enyryhtao eya xine orihpyra toh mana. Tomary ke kurãkõkara apõko toto ækurãkatohme ropa.

Jezu arotopõpyry kakoxi kapu aka
(Ruk 24.50-53; At 1.9-11)

¹⁹Morarame tõturukehse tahtao Jezu tõnuhse rahkene kapu aka. Mame typorohse ynororo Ritonõpo apotunuru wino. ²⁰Morarame Jezu poetory tõ toytose Ritonõpo omiry ekarose emero pata tõ poro. Mame typoetory tõ maro toerohse Jezu. Tyjamihtanohse toto eya tõmiry ekarotohme eya xine, kurãkõkara kurãkatohme roropa eya xine. Enara.

Ruka Zurutopõpyry sero Jezu poko

Sero pape tymerose Ruka a. Opi warõme kynexine ynororo. Tuhke pata tõ poro toytose ynororo Ritonõpo nymenekahpyry maro Pauru maro.

Tynymerohpyryae kuamorepatorỹko mana Jezu ytoytopõpyry poko sero nono po, Jezu nyrihpyry poko, imoihmākõ amorepatopõpyry poko roropa eya, enara.

Kuamorepatorỹko roropa Ruka urutõme Jezu ehtopõpyry poko Ritonõpo poe. Sero nonopõme Jezu kynexine kysã xine. Naeroro kypynopyrykõ se mana. Kukurākarykõ se roropa mana. Morohne poko kuamorepatorỹko Ruka mana.

1 ¹Ynymerohpyry moro oneneryme, jepe kurã mase Teopiro.

Imehnomo a Jezu ehtopõpyry poko tymerose pape pokona.

²Imehnõ omiry etaryke tyya xine tutuarõtase toto, Jezu enehpõkõ omiry etaryke tyya xine. Apitoryme Jezu maro aehtyã omiry etaryke tyya xine, pape pokona morohne tymerose eya xine. ³Naeroro, Teopiro, morohne poko tãtamorepase jexiryke emero porehme, pape merõko ase oneneryme, zuaro oehtohme, ⁴ãmorepatopõpyry zae ehtoh waro oehtohme.

Sẽ nase Kapirieu oturutopõpyry poko João enurutoh poko

⁵Teopiro, osemazuhme imerõko ase Zakaria poko, ipyty poko roropa, enara.

Pake Erote Juteapõkõ tuisaryme kynexine. Zakaria roropa Ritonõpo maro oturuketyme kynexine. Apia parỹpyryme kynexine roropa. Emero Apia pakomotyã Ritonõpo maro oturuketyme toh kynexine. Zakaria pyty Izapeu kynexine, Arão parỹpyry kynexine. ⁶Mokaro oxipytyme toh kynexine. Ritonõpo a kure rokẽ toh kynexine. Ritonõpo omipona toh kynexine roropa ipunaka, inymeropohpyry omipona roropa toh kynexine. ⁷Morarame tumũkue pyra toh kynexine emũkuasaromepyra Izapeu exiryke. Kunumixime toehse nohpo, tamuxime roropa inio. Enara toh kynexine.

⁸Morarame Ritonõpo maro oturutoh tao toerohtho poko Zakaria kynexine, Ritonõpo maro oturuketyme toexiryke. Toerohse ynororo, Apia parỹpyry tõ maro. ⁹Morarame Zakaria tymenekase toto a Ritonõpo maro oturutoh kurã taka omõketyme, ixtaratu panõ zahkatohme roropa apõ pona tõturutohme

Ritonõpo maro. Toipe toto, torēnase moro poko. Naeroro tomõse Zakaria moro taka oturuse. ¹⁰Moro myhto oximõmākõ oturũko roropa toh kynexine Ritonõpo a ixtaratu panõ zatyryhtao. ¹¹Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry toeporehkase. Tõsenepose eya. Xikihme kynexine ixtaratu zahkatoth apotunuru wino. ¹²Mokyro eneryke Zakaria a kynoserehne. Kynenaroxitapane roropa ynororo. ¹³Yrome ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya,

—Enaromyra exiko, Zakaria. Õturutopõpyry totase Ritonõpo a mana, poeto poko. Morara exiryke opyty poetoẽme exĩko mana. Enurũko mana, orutuame. Morara exiryke Joãome esehpako. ¹⁴Tãkye exĩko matose mokyro enurusẽ poko. Imehnõ roropa tuhkãkõ tãkye exĩko mã toto. ¹⁵Imehxo mokyro enẽko Ritonõpo mana. Naeroro eukuru jehnahpyry onẽpyra monehtane. Ritonõpo zuzenu imaro exĩko mana aenurutopõpyry poe ro. ¹⁶Tuhkãkõ Izyraeu tõ Ritonõpo poko enetupuhpõko ropa mana, toto esẽme enetupuhpõko ropa mana aomipona toto ehtohme. ¹⁷Osemazuhme ytoytõko mana Kuesẽkõ oehãne. Orẽpyra roropa exĩko mana. Ritonõpo zuzenu imaro, urutõ Eria maro ehtopõpyry saaro. Aomiry etaryke tyya xine typoenõke exiketõ mã typoenõ tõ maro oxiehno pyra exĩko ropa mã toto. Aomiry etaryke roropa tyya xine Ritonõpo omipona pyra exiketõ mã tyrypyrykõ se pyra exĩko mã toto. Zae toexirykõ se rokẽ exĩko mã toto. Aomiry etaryke tyya xine Kuesẽkõ poetory to tosẽkõ oepyyry eraximapitõko mã toto, tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya.

¹⁸Yrome ynara tykase Zakaria Ritonõpo nenyokyhpyry a,
—Emũkuãkohxo nary ke hano? Oty rĩkohxo hko hmã oenetupuhthhme ya? Tamuxime reh toehse ahse. Kunumixime roropa kuh ypyty mah, emũkuapỹme, tykase Zakaria eya.

¹⁹Mame ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry Zakaria a,
—Ywy ase Kapirieu, Ritonõpo êpataka exikihmakety ase. Eya tonyohse ywy ourutohme, tõmiry kurã ekarotohme oya repe. ²⁰Yrome jomiry ajohpã sã menetupuhno. Emero tyrĩko Ritonõpo mana jomihpyryae ro. Onenetupuhpyra oexiryke tõmire pyra exĩko mase ipunaka. Mynyhme rokẽ mase exĩko omũkuru enurutoh ponãmero, tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya.

²¹Morarame oximõmākõ Zakaria eraximãko toh kynexine.
Osenetupuhnõko toto,

—Oty pokohkoh okynã nae, Ritonõpo maro oturutoh tao? tykase toto oxime rokene. ²²Morarame tutõtase ropa tahtao, toto anaomiropyra kynexine, tõmikehse toexiryke. Mame Ritonõpo maro oturutoh tao Ritonõpo nenyokyhpyry enetopõpyry eya tonetupuhse eya xine. Mame tõmikehse toexiryke tomary ke rokẽ mokaro turuse ropa Ritonõpo nenyokyhpyry oehetopõpyry poko.

²³Morarame toerohtoh poko tõtyhkase tahtao Ritonõpo maro oturutoh tao, toytose ropa ynororo tytapyĩ taka. ²⁴Moromeĩpo ipyty Izapeu poetoẽme toehse. 5me nuno taropose eya tũtara tytapyĩ tae. ²⁵Ynara tykase ynororo,

(Ruk 1.22)

—Kure Ritonôpo jyřiko ropa mana. Ihxipÿke exiase. Jemũkuatohpopyra kunumixime toehse. Yrome jehtopöpyry tymyakãmase tãkye jehtohme poetoẽme jexiryke, tykase tyya rokene.

**Sẽ nase Kapirieu oturutopöpyry poko
Jezu enurutoh poko**

²⁶Morarame 6me nuno Izapeu tuesapare ahtao Kapirieu tonyohse ropa Ritonôpo a, Nazare pona, Karirea rãnaka. ²⁷Nohpo zurutohme tonyohse mokyro Ritonôpo nenyokyhpyry, orutua kô poko exipitopÿ zurutohme oryxi. Mokyro esety Maria kynexine. Joze nerenanopyry kynexine. Tawi parÿpyryme kynexine Joze. ²⁸Morarame nohpo a toytose Ritonôpo nenyokyhpyry.

—Oehno kene! tykase. —Oserehpyra ke exiko orymo. Kuesëkô amaro mana, kure rokẽ oriry se mana. Opyno mana, tykase ynororo eya.

²⁹Mame Ritonôpo nenyokyhpyry eneryke tyya, aomiry etaryke roropa tyya torëtyke toehse Maria. Toemynyhmase. “Otara nyka hko hmose?” tykase tukurohtao. ³⁰Ynara tykase Ritonôpo nenyokyhpyry eya,

—Enaromyra exiko, Maria. Opynanohnôko Ritonôpo mana. ³¹Poetoẽme exiko mase. Emũkuãko mase orutuame. Jezume ke mesehpatase.

³²Tuisamehxo exiko mana. Ritonôpo mũkuru imehxo exiketyme esehtôko

imehnō mana. Emero esēme tyripōko roropa Kuesēkō Ritonōpo mana. Tytamuru Tawi ehtopōpyry sā exīko mana. ³³Jako pakomotyā tuisaryme roropa exīko mana jūmāme. Toto esēme exikehpyra mana, tykase Kapirieu eya.

³⁴—To! tykase Maria eya. —Orutua kō poko exipitopyra ase. Otāto keh morara exīko nae? tykase, toemynyhmasē.

³⁵Ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya ropa,
—Ritonōpo zuzenu oehnōko mana oya. Ijमितunuru poe emūkuāko mase. Morara exiryke, “Kurā nymyry mosero,” āko imehnō mana. Ritonōpo mūkurume esehpāko mā toto. ³⁶Etako ke, oekyry Izapeu kunumixime mā repe. Emūkuapitopyra mā repe. Yrome emūkuāko mana. Poetoēme ynororo toehse 6me nuno, ³⁷emero tyriry waro Ritonōpo exiryke, tykase.

³⁸Ynara tykase Maria,
—Kuesēkō poetoryme ase. Tōmihpyryae ro ah morara jyrino. Tyriry se tahtao tyrīko mana, tykase ynororo. Mame Ritonōpo nenyokyhpyry toytose ropa.

Sē nase Maria ytotoptōpyry poko Izapeu enese

³⁹Moromeīpo Maria tātakimase. Mame toytose Juteapō pona, ypy tō rānāo pona. ⁴⁰Moraramē toeporehkase tahtao, Zakaria tapyī taka tomōse. Izapeu taomirose eya. ⁴¹Mame Maria omiry totase tyya ahtao, imūkuru zuakuru ao pau pau tykase. Mame Izapeu kurohtaka Ritonōpo zuzenu tomōse. ⁴²Opore ynara tykase Izapeu eya,

—Kurāme mase tyrise, imehnō nohpo motye, Ritonōpo mūkuru ēme oexiryke. Kurāme tyrise roropa omūkuru mana, awakuruao. ⁴³Opoetoryme rokē sā ywy, Kuesēkō ēme oexiryke. Kure Ritonōpo ya, tooehse roropa xiaro ya oexiryke. ⁴⁴Taomirose oya jahtao umūkuru pau pau nykano tākye exiryke. ⁴⁵Kuesēkō omiry totase oya. Zae aomiry ehtoh tonetupuhse roropa oya. Morara exiryke tākye mase. Tōmihpyryae ro tyrīko Ritonōpo mana emero, tykase Izapeu.

Sē nase Maria eremiatopōpyry poko

⁴⁶Mame toremiasē Maria Ritonōpo netaryme,
—Etakure ase eremiāko.

Imehxo mā jesemy, Ritonōpo.

Ynororo rokē kure mana, āko ase ukurohtao.

⁴⁷Tākye kuhse ase Ritonōpo poko,
ypynanohneme aexiryke. Ypyno mana.

⁴⁸Typoetory tonese kure Ritonōpo a imepyra jahtao ro.
Taroino emero ynara āko toh mā ypoko.

“Mokyro nohpo kure kuhse tyrise Ritonōpo a,” āko mā toto ypoko.

⁴⁹Jamihme Ritonōpo mana. Tuhke jakorehmase.

Kurāme nymyry mana.

⁵⁰Imehnō pyro roropa Ritonōpo mana.

Tōmipona exiketō pyro kuhse mana.

Pakatokõ pyno kynexine.

Seromatokõ pyno roropa mana.

Moromeïpo ypakomotyã pyno exikehpyra mana.

Mya otuotuhponãmãko mana.

51 Tyjमितunuru enepõko mana.

“Kure ase, imehnõ motye,” kananõ tahpahpose eya imehxo se toto exiryke.

52 Ahno tõ tuisary tuisame pyra tyripose ropa eya.

Jamihme exiketõ tuisame pyra tyripose ropa eya.

Yrome, “Tuisame pyra ase. Ime pyra ase,” kananõ tuisame tyrise eya.

53 Omise exiketõ tautuhmase kurã ke.

Yrome tymõkomokã tonyohse ropa eya tymõkomoke pyra ropa, tomahpõke pyra roropa.

54 Yrome typoetory tõ Izyraeu tõ typynanohse eya tõmihpyryae ro,

pake morara katopõpyryae ro kytamurukomo a.

55 Kytamuru ekepyry Aparão typynanohse roropa eya.

Ipakomotyamo typynanohse eya roropa jũme,

tykase Maria.

56 Morarame 3me nuno taropose Maria a moroto Izapeu maro.

Morotoino toytose ropa ynororo tytapyĩ taka ropa.

Sẽ nase João enurutopõpyry poko

57 Morarame Izapeu toxietütose ahtao tonuruse ynororo orutuame.

Tãkye toehse toto, jekyry tomo. 58 Epe tõ roropa tãkye toehse.

—Aimo eny kure tyrise, takorehmase Ritonõpo a, tykase toto.

59 Mame 8me tõmehse ahtao poeto aipotapihpyry sahkase tooehse jekyry tomo, “Mose Ritonõpo poetoryme,” katohme. Mame Zakariame

eshpary se toh kynexine repe, jũ esetyae ro, repe. 60 Yrome,

—Na, aryryra, tykase jeny. —Joãome ro esety mana, tykase.

61 Mame ynara tykase toto eya,

—Oty katohme? Oekyry to htao Joãome tosehke pyra mã toto ipunaka, tykase toto eya. 62 Morarame tomary ke tõturupose toto a jumy a,

—Onokyme mose esehpãko sytatou? tykase toto.

63 Mame pape tapoise tyya ahtao ynara tymerose jumy a,

—Joãome mose esety, tykase ynororo.

—To! tykase toto, tõsenuruhkase toto. 64 Morarame axĩ toekurãkase ropa ynororo. Taomitanohpose ropa.

—Kure Ritonõpo mana, tykase ynororo. 65 Moro eneryke tyya xine tonaroxitapãse toto morotõkomo, jekyry tomo, emero. João enurutopõpyry tokãtose eya xine ypy tõ poro, Jutea po. 66 Morarame morohne etahpõkõ morohne poko tõsenetupuhse toto yronymyryme. Ynara tykase toto poeto poko,

—Otarā mokyro exīko nah? Orēpyra exiketyme mā otarāme, tykase toto, Ritonōpo jamitunuru imaro ehtoh waro toexirykōke.

Zakaria eremiatoh poko nase sero

67 Morarame Zakaria maro toehse Ritonōpo zuzenu yronomyryme, poeto zū maro. Ynara tykase ynororo Ritonōpo zuzenu poe, imeīpo aehtoh poko,

68 —“Kure mase,” sykatone Ritonōpo a,

“Yna esēme mase, Izyraeu esēme!” sykatone eya.

Typoetory tō akorehmatohme toehse ynororo iirypyrykō korokatohme, toto myhpokatohme ropa samo.

69 Kypynanohnekō enehpone kyya xine.

Orēpyra exikety mokyro.

Tawi parīpyryme ynororo.

70 Ynara tykase Ritonōpo pake, typoetory tō omihpyryae,

71 “Opynohtorīko ase opoko xine pyra ozehnotokō ehtohme.

Jamihme ozehnotokō ahtao ro opynanohtorīko ase oryhmara xine toto ehtohme.

72 Kure oritorīko ase.

Iirypyryme ro awahtao xine ro awānohpyra xine ase,” tykase kytamurukomo a.

Morara katopōpyry poko wenikehpyra mana.

Tōmihpyryae ro mana.

73 Morara tykase Ritonōpo kytamurukō Aparāo a,

“Ekurehpyra ase.

74 Opynanohtorīko ase ozehnotokō opoko xine pyra ehtohme.

Ekurehpyra ase,” tykase ynororo.

“Ākorehmatorīko ase, imehnō zuno pyra oehtohkōme jomiry poko awahtao xine,” tykase.

75 “Ākorehmatorīko ase kure oehtohkōme

zae rokē oehtohkōme yneneryme, oorikyrykō ponāmero,” tykase

Ritonōpo Aparāo a,

tykase Zakaria toremiaryme.

76 Mame tumūkuru a ynara tykase Zakaria,

—Aimo, Ritonōpo poe urutōme exīko mase, Kuesēkō imehxo exikety poe.

Osemazuhme sā ytōko mase Kuesēkō esemary akorokaneme samo, ipoetory tō tuarōtatohme tosēkō oehtoh poko.

77 Toto zuruneme ytōko mase,

iirypyrykō korokary poko Ritonōpo a ipynanohtohkōme.

78 Ynara exiryke, kypyno xine Ritonōpo mana,

iirypyryme ro kuahtao xine, poeto pitiko pyno jūkō ehtoh samo.

Naeroro xixi ěmepury sā mokyro Kypynanohnekō oehnōko mana.

79 Saereh āko xixi kapu ae emero pona, sero nono pona.

Moro saaro mã Kypynanohnekomo.

Emero kuenetoryko mana.

Toorikyrykõ zuno exiketõ pynanohnõko roropa mana.

Enaromyra toto riko ropa mana, torëtyke pyra toto riko roropa mana, tykase Zakaria tumükuru a.

⁸⁰Moraramame kure imükuru tuâtase. Zumo tuâtase. Yronymyryme Ritonõpo omipona toehse roropa ynororo. Mame ahno esao pyra ehse ynororo ytopyra ro tahtao Izyraeu tõ amorepase.

Së nase Jezu enurutopõpyry poko

(Mat 1.18-25)

2 ¹Moraramame Seza Aukuxtu tuisa konõtome kynexine, emero pata tõ esëme. Mame pape tymerose eya emero patapõkõ neneryme. Taropose eya pata tõ punero. Ynara tykase,

—Atamurukõ enurutopõpyry pona ytotoko ropa emero porehme, oesetykõ meropotohme ypapë pokona, tykase ynororo tymerose pape pokona. ²Moro poko onukuhpitopyra ro tahtao pape tymerose eya, tuhke typoetory exiry waro toehtohme. Typoetory kuhtoh tymeropose eya, Xirenü kowenatume ahtao Xiria po. Xiria nono esety. ³Naeroro ahno emero toytose tytamurukõ enurutopõpyry pona, tosetykõ meropose tuisa papë pokona.

⁴Joze roropa toytose Nazare poe, Karirea poe. Nazare Karirea rãnaõ kynexine. Toytose ynororo Berë pona, Jutea rãnaka. Morotona toytose Tawi enurutopõpyry pona Tawi parÿpyryme toexiryke. ⁵Tosetykõ meropose toytose ynororo tynerenanopyry maro, Maria maro. Poetoëme ynororo, Ritonõpo mükuru ëme. Enurusasaka toehse. ⁶Moraramame Berë pona toehse tahtao xine, tõietyütöpitose rahkene. Tonuruse rahkene moroto. ⁷Aemükuapitory kynexine orutuame. Ahno eky tapyi tao tonuruse ynororo katonõ nyhtoh pehme exiryke. Mame tumükuru tätose jeny a kamisa ke. Pui napyry ë aka tyrise eya inyhmatohme tosake pyra toexirykõke.

Sero Ritonõpo nenyohtyã osenepotopõpyry

kaneru erase tomo a

⁸Moraramame kaneru erase tõ Berë ehpio kynexine. Tokykõ enery poko tõmehse toto, moroto ona po. ⁹Moroto toto ahtao Ritonõpo nenyokyhpyry tõsenepose eya xine. Ritonõpo ezuru a tyeipose toto. Epona xine saereh tykase kaino. Saereme potu toehse. Syh tykase toto. Tõserehse toto saerehkane eneryke tyya xine. ¹⁰Yrome ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya xine, —Oserehpyra ke ehtoko. Omi kurã ekarose oehno oya xine, täkye oehtohkõme. Imehnõ roropa täkye exiko mana porehme. ¹¹Sero koko tao nenuruno, opynanohnekomo. Atamurukõ Tawi enurutopõpyry po nenuruno. Ritonõpo nymenekahpyry Kyrixtu mokyro. Kuesëkõme inymenekahpyry. ¹²Mame mosero poko enetupuhnõko matose, ynara eneryhtao oya xine.

Enurusenã enêko matose kamisa ke tãtose. Tohrame mana pui nahpatoh tao. Ourutorỹko ase ipoko enese oytotohkõme, tykase eya xine ynororo.

¹³Mame mõtoino rokê kapuaõkõ imehnõ tõsenepose eya xine. Ritonõpo nenyokyhpyry tomo. Morarame toremiase toto, kapuaõkomo, Ritonõpo kure exiry poko. Ynara tykase toto toremiase,

¹⁴—Kure kuhse mase Ritonõpo, kapuaono.

Nonopõkõ torëtyke pyra riponeme mase.

Kure rokê toto riponeme mase roropa, tykase toto toremiarykohtao, kapuaõkomo.

¹⁵Morarame toremiaxyõpo xine tõnuhse ropa toto tosaka xine kapu aka. Mame ynara tykase kaneru erase tomo tyya xine rokene,

—Ehmaropa ty Perẽ pona. Poeto senetatose, Ritonõpo nekarohpyry, tykase toto.

¹⁶Morarame toytose toto axiny, poeto enurusenã enese. Mame toeporehkase toto. Tonese eya xine pui tõ nahpatoh tao. Moroto roropa jeny tynio maro. ¹⁷Mame mokyro tonese tyya xine ahtao, tãkye toehse toto. Morarame toytose ropa toto. Ritonõpo nenyohyã oturutopõpyry tokarose eya xine emero netaryme. Poeto enurusẽ roropa tokarose eya xine. ¹⁸Morarame kaneru tõ erase omiry etaryke tyya xine, tõsenuruhkase toto emero porehme.

—To! ajohpe pyra roh nexiahse, tykase toto. ¹⁹Morarame mokaro omihpyry poko wenikehpyra Maria kynexine. Morohne poko tõsenetupuhse ynororo. ²⁰Morarame toytose ropa kaneru erase tomo. Toytorykõ ropahntao toremiase toto. Ynara tykase toto Ritonõpo a,

—Kure kuhse mase, Ritonõpo. Imehxo mase, tykase toto, toremiarykohtao. Tãkye toehse toto tynenehpyrykõ poko, tynetahpyrykõ poko roropa, Ritonõpo nenyokyhpyry omiry zae toehse exiryke.

Sero nase Jezu esehpatopõpyry poko

²¹Pake, “Jezume esehpako,” tykase Ritonõpo nenyokyhpyry Maria a, emũkuapitopyra ro ahtao. Morara exiryke 8me tõmehse ahtao tosehapse Jezume, esehpapotopõpyryae ro. Jaĩ potapihpyry tysahkaposẽ jũmane a tytamurukõ omi poe.

Sero nase Jezu ekarotopõpyry poko Ritonõpo a

²²⁻²³Morarame 40me aenurutopõpyry tõmehse ahtao, Jezu tarose jũmane a. Jerusarẽ pona toytose toto tyyty maro. Jezu tarose enepotohme Ritonõpo maro oturuketomo a Moeze omihpyryae ro. Ynara tymeropose pake Ritonõpo a, “Orutuame tonuruse ahtao, osemazuhme ahtao, umũkurume mã exĩko,” tykase. Morara exiryke Jezu tarose Jerusarẽ pona, ekarotohme Ritonõpo a, imaro oturutoh taka, “Mose omũkurume nase,” katohme eya. ²⁴Naeroro asakoro utukuimo tarose eya xine tynekarorykõme Ritonõpo a, Ritonõpo nymeropohpyry omipona toehtohkõme. Ynara tymeropose Ritonõpo a pake, “Orutua osemazupu

(Ruk 2.16)

tonuruse ahtao, oeky ekaroko ymaro oturukety a, ekarotohme ya, asakoro utukuimo. Arypyra ahtao, imep̄y utukuimo panō ekaroko,” tykase pake.

Sero nase Ximeão oturutopōpyry poko

²⁵Moroto kynexine orutua Jerusarē po. Mokyro esety Ximeão. Ritonōpo zuzenu imaro kynexine. Kure ynororo, Ritonōpo omipona roropa. Izyraeu tō pynanohne eraximāko kynexine, Kyrixtu eraximāko, Izyraeu tō kurākary enery se toexiryke orihpyra ro tahtao. ²⁶Pake ro ynara tykase Ritonōpo zuzenu

eya, “Orihpyra mase aporo. Ynymenekahpyry enēko mase aporo, Kyrixtu enēko. Imeīpo orihnōko mase,” tykase eya. Morara katopōpyry tonetupuhse Ximeāo a, “Orihpyra ase, Ritonōpo nymenekahpyry onenepyra ro jahtao,” tykase ynororo tukurohtao. ²⁷Mame Ritonōpo zuzenu poe toytose ynororo Ritonōpo maro oturutoh taka. Moroto ynororo ahtao jē tō toeahse. Tumūkuru Jezu tonehse. Moeze omihpyry poe tynekarory ekarose toytose toto. Mame Jezu tonese eya jē enao. ²⁸Mame tapoise eya. Ynara tykase ynororo Ritonōpo a, —Kure rukukuh Ritonōpo nae.

²⁹⁻³⁰ Seromaroro ōmihpyryae ro onenehpohpyry enēko ase rahkene, orihpyra ro jahtao.

Amonohkara mase.

Jenuru ke nymyry onenehpohpyry enēko ase, seropōkō pynanohne.

Morara exiryke tākye ase.

Torētyke pyra exi rahkene jorikyry poko.

³¹ Ōsenetupuhpōpyryae ro mosero tonehpose oya emero tonesēme.

³² Tozurē sā exīko mā mose.

Juteutōkara amorepāko roropa mana zae toto osenetupuhthome, kure toto ehtohme roropa.

Izyraeu tō roropa imehxo tyrīko toh mana,

tykase Ximeāo Ritonōpo a.

³³Mame morara kary etaryke tyya xine tōsenuruhkase toto, Joze jē maro. ³⁴⁻³⁵Moraramē ynara tykase Ximeāo,

—Papa kapuaono, kure rokē moxiā tyriko, tykase ynororo. Mame ynara tykase ynororo Maria a,

—Pake mose poeto tymenekase Ritonōpo a. Yrome tuhkākō Izyraeu tō ise pyra exīko toh mana ipunaka. Naeroro toto enahkapōko Ritonōpo mana. Imeīpo omoro roropa atasamāko mase. Okurohtao jetū exīko mase tapema ke tuohpyry samo, tykase Ximeāo Maria a. —Yrome tuhkākō ise exīko mā toto. Tākye exīko mā toto ipoko. Mose pokoino toemynyhmatohkō toh mana, tykase Ximeāo Maria a.

Ana ehtopōpyry poko sero

³⁶Moroto roropa toehse kunumiximano, esety Ana, Panueu ēxihpyry. Azee parỹpyry roropa kynexine. Ritonōpo omiry ekaroneme roropa kynexine. Pytỹpome roropa ynororo. Apitoryme tyniotase. Yrome 7me jeimamyry toehse ahtao toorihse inio. ³⁷Mame 84me ikonopory taropose eya. Ritonōpo maro oturutoh onurumekara toehse, saereme, koko, enara. Kure Ritonōpo tyrise eya. Amotyryae rokē otuhnōko roropa kynexine tōtururuke Ritonōpo maro. ³⁸Moraramē toeporehkase ynororo. Moroto poeto tonese eya jē maro, —Kure rukukuh na Ritonōpo, tykase ynororo. Poeto poko tōturuse roropa ynororo Jerusarēpōkō pynanohne eraximananō netaryme.

Nazare pona aytotopōpyry poko sero

³⁹Moromeïpo tōtyhkaxīpo xine toytose ropa toto tosaka xine, Ritonōpo nymeropohpyry poe tynekarohpyrykō ekaroxīpo. Toytose ropa toto Nazare pona, Karirea rānaka ropa. ⁴⁰Mame imūkuru tuātase, tomesetase roropa. Jamihme roropa toehse ynororo. Tutuarōtase roropa. Otupipyra toehse. Ritonōpo tymaro exiryke, kure tyrise eya.

Jezu ehtopōpyry sero Ritonōpo maro oturutoh tao

⁴¹Mame jeimamyry punero Maria tō ytosene Jerusarē pona, Paxikoa otuhtopōpo ritohme tyya xine. (Paxikoa kary Ejitu poe Izyraeu tō oehtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh poko.) ⁴²Mame 12me tyeimāse ahtao tyse maro toytose Jezu Jerusarē pona, otuhtopōpo ritohme ropa tyya xine. Ytosene toto. ⁴³Morarame otuhtopōpo riry poko tōtyhkase tahtao xine toytose ropa toto, tosaka xine. Jezu rokē tamoreme tōxinomopose moroto Jerusarē po. Tuario pyra jē tō kynexine. ⁴⁴Tumūkuru toytose ropa tyekyry maro tokarose repe. Morarame kokonie pukuro Jezu tupise jē tomo a repe jekyry to htao repe. Yrome arypyra kynexine. ⁴⁵Mame onenepyra tokurehse toexirykōke, toeramase ropa toto mya roropa zupise Jerusarē pona ropa. ⁴⁶Mame oseruao tōmehse moroto zupiry poko rokene. Mame tonese ropa eya xine Ritonōpo maro oturutoh tao. Amorepatōkō maro typorohse ynororo. Aomirykō etāko roropa kynexine. Eya xine oturupōko roropa kynexine. ⁴⁷Morarame mokaro Jezu omiry etahpōkō tōsenuruhkase toto ipoko, tuaro Jezu exiryke, otupipyra autururuke. ⁴⁸Jē roropa tynio maro tōsenuruhkase toto Jezu eneryke ropa. To! tykase toto. Mame ynara tykase jē eya, —Aimo, oty katohme yna a motupipoase? Kupiasehxo reh omy mahro. Ynanoserepyasehxo reh opoko, oupiry poko, tykase jeny eya.

⁴⁹Mame tyse tozuhse eya. Ynara tykase,

—Aja, oty katohme kupiatohse? Papa maro oturutoh tao se jexiryke ytopyra exiase, jotururu se jexiryke taro, tykase Jezu. ⁵⁰Yrome aomiry onenetupuhpyra toto jeny tynio maro.

⁵¹Morotoino Jezu toytose ropa imaro xine Nazare pona. Mame tyse tō omiry tymoise rahkē eya. Morarame tumūkuru omiry jūme tukurākase tukurohtaka jeny a. ⁵²Morarame Jezu tuātase rahkene. Jamihme toehse. Tutuarōtase. Ritonōpo zamaro toehse. Ahno roropa zamaro toehse. Kure Ritonōpo a, kure imehnomo a roropa. Enara.

João omihpyry sero

(*Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Jo 1.19-28*)

3 ¹⁻²Mame Ritonōpo tōturuse João a, Zakaria mūkuru a, ahno esao pyra ynororo ahtao.

—Jomiry ekaroko zuaro pyra exiketomo a, tykase Ritonōpo eya.

Morara tykase Ritonõpo João a Tiperiu Seza Romapõkõ tuisaryme ahtao, 15me tyeimãkapose eya tuisa konõtome. Morarama ahtao ro Pirato roropa Juteu tõi tuisaryme toehse. Te, Erote roropa Karireapõkõ tuisaryme kynexine. Te, irui Firipe Itureapõkõ tuisaryme roropa toehse, Tarakonitapõkõ tuisaryme roropa, enara. Te, Risanía Apirene tõi tuisaryme roropa kynexine. Te, Anasa, Kaipa maro Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme roropa toehse toto. Morara toehse ahtao Ritonõpo omiry totase João a. ³Mame Joatão poro toytotose João, kokoro rokẽ oturuse ahno tõi maro. Ynara tykase ynororo, —Oorypyrykõ irumekatoko oẽpurihkatohkõme. Oorypyrykõ turumekase oya xine ahtao okorokatorỹko Ritonõpo mana, tykase João toytotoryhtao Joatão poro. ⁴Izaja ekepyry nymerohpyryae ro João toehse. Pake Ritonõpo poe urutõme Izaja. Ynara tymerose eya João poko pake Ritonõpo omiry me typapẽ pokona, “Opore mokyro oturũko mana, ahno esao pyra.

Ynara ãko mana,

‘Kuesẽkõ oehsasaka mana.

Naeroro topohme osema tyritoko.

Esemahtotoko.

⁵Jakanamã apurutoko osepune ehtohme,

ypy tõkehko inonõtotoke roropa osepune ehtohme.

Ijome exikety osema ahtao topohme tyritoko.

Osema akorokapỹ akorokatoko roropa osepune osema ehtohme.

⁶Morarama kypyno xine Ritonõpo ehtoh enẽko imehnõ mana,

Ritonõpo nyminenahpyry enẽko, kypynanohnekomo,’ ãko mana,”

me tymerose Izaja ekepyry a pake.

⁷Morarama tuhkãkõ toytose João a osẽpurihkapose. Yrome ynara tykase João eya xine,

—Iiryryryme matose. Oty katohme Ritonõpo zuno pyra matou?

Oorypyrykõ onurumekara ro matose. Ritonõpo ozehno xine ro mana.

Awãnohtorỹko mana. ⁸Oorypyrykõ irumekatoko. Kure ehtoko, iiryryryme

pyra, oorypyrykõ turumekase oya xine exiry waro imehnõ ehtohme. Ynara

kara ehtoko roropa, “Tuisamehxo Aparão ekepyry kynexine. Naeroro

kuãnohpyra xine Ritonõpo mana, Aparão pakomotyãme kuexirykõke,” kara

ehtoko. Ynara ãko ase oya xine, Aparão pakomotyãme senohne topu tõkehko

riry waro Ritonõpo mana. Ise tahtao tyryry, tykase João eya xine. ⁹—Wewe

sã matose toperẽ samo. Tomeseke ehtoko. Imepỹ oehnõko mana, wywy ke

wewe mity poro akohtohme, eperytara ahtao, apoto htaka ipahtohme, tykase

eya xine. —Moro saaro tõmipona pyra awahtao xine awãnohtorỹko Ritonõpo

mana, seromaroro, wewe toperẽkara sã awahtao xine, tykase João eya xine.

¹⁰Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase toh eya,

—Morara ahtao oty poko ynanah yna onuãnohpyra Ritonõpo ehtohme? tykase toto tõturupose.

¹¹Ynara tykase João eya xine,

—Imehnõ pyno ehtoko. Asakoro oupõkõ ahtao, toiro ekarotoko aropyra exiketomo a. Anapyrykõ roropa apiakatoko tynahkākara napyryme, tykase eya xine.

¹²Moraramame kowenu tinerũ poko erohketõ tooehse roropa João a tõsẽpurihkapotohkõme repe. Ynara tykase toto, tõturupose eya,

—Yna ke? otara ākohxo ynanah yna rypyry rumekary waro oehtohme? tykase toto.

¹³Mame ynara tykase João eya xine,

—Ynara rokẽ ehtoko, zae rokẽ tineru apoitoko kowenu tinerũme. Onymotyẽkara ehtoko. Aomipona ehtoko, tykase eya xine.

¹⁴Mame soutatu tõ tõturupose roropa eya. Ynara tykase toto,

—Yna ke? Otara āko ynanah rorohpa? tykase toto. Ynara tykase João eya xine, —Amarokomo? Ynara rokẽ ehtoko. Imehnõ onyryhmara ehtoko. Ajohpe pyra ehtoko imehnõ hxiroyhtao roropa oya xine. Osetaehkara ehtoko oerohtamitukõ apoitoh poko oya xine, tykase eya xine.

¹⁵Mame Ritonõpo poe typynanohnekõ eraximāko toh kynexine. Naeroro João omiry etaryke tyya xine tõsenetupuhpitose toto João poko.

—Otarāme Ritonõpo nymenekahpyry mose kypynanohnekõme, tykase toto João poko repe. ¹⁶Naeroro ynara tykase João eya xine,

—Aropyra, ywy kara, nakuaka rokẽ oẽpurihkatorỹko ase. Yrome imepỹ oehnõko mana ymotye kuhse exikety. Tuisamehxo mokyro exiryke isätajā onymyhpokara ase, ihxike jexiryke, ymotye aexiryke. Mame Ritonõpo zuzenu kurā ekarõko oya xine mana. Otuarimapotorỹko mana zae oehtohkõme.

¹⁷Arexi tõkehko tohmane sã Ritonõpo mana. Arexi kurā kurākāko esẽ mana tytapyĩ taka. Ipihpyrỹpyry pahnõko mana apoto htaka. Moro saaro Ritonõpo kuapiakatorỹko mana. Tõmipona exiketõ menekāko mana tõmipona pyra exiketoh tae, tõmipona exiketõ jũme tymaro ehtohme. Yrome tõmipona pyra exiketõ pahnõko mana, apoto htaka, ezehty htaka, tykase João eya xine.

¹⁸Mame orẽpyra João tõturuse toto maro. Omi kurā tokarose eya xine, tyrypyrykõ rumekatohtome eya xine. ¹⁹Imeĩpo João tõmapose Erote a āpuruhpyry taka. Mokyro kynexine Karireapõkõ tuisaryme. Ynara kakehpyra João ehse eya, “Orui pyty poko pyra exiko,” kakehpyra, turui pyty poko aexiryke. Mokyro nohpo esety kynexine Erotia. Moro rokẽ kara poko kynexine tyrypyry imepỹ poko roropa kynexine. ²⁰Moraramame tyekĩtapāse Erote tyhxirose toexiryke João a. Tyrypyry tymotyẽkase eya āpuruhpyry taka João tõmapose exiryke tyya.

Jezu õpurihkatopõpyry poko

(Mat 3.13-17; Mak 1.9-11)

²¹Mame ahno tõ tõpurihkakehse ahtao João a, Jezu roropa tõpurihkase eya. Moromeĩpo Tummy maro autururuhtao kapu toepiakase.

²²Morotoino Ritonõpo zuzenu tyhtose Jezu pona. Utukuimo panõ tõsenepose. Morotoino kapu poe ynara tykase Ritonõpo,

—Umūkurume nymyry mase, opyno ase ipunaka. Tākye ase opoko, tykase kaino.

Sero nase Jezu ekyry tō ekepyā poko
(*Mat 1.1-17*)

²³Morarame 30me tyeimāse ahtao toerohpitoso Jezu, imehnō amorepary poko. Joze mūkurume tokarose ynororo imehnomo a repe.

Joze mokyro Eri mūkuru.

²⁴Eri mokyro Matate mūkuru.

Matate mokyro Rewi mūkuru.

Rewimokyro Mauki mūkuru.

Mauki mokyro Janai mūkuru.

Janai mokyro Joze mūkuru.

²⁵Joze mokyro Matatia mūkuru.

Matatia mokyro Amoxi mūkuru.

Amoxi mokyro Naū mūkuru.

Naū mokyro Exiri mūkuru.

Exiri mokyro Nakai mūkuru.

²⁶Nakai mokyro Maate mūkuru.

Maate mokyro Matatia mūkuru.

Matatia mokyro Semei mūkuru.

Semei mokyro Joze mūkuru.

Joze mokyro Jota mūkuru.

²⁷Jota mokyro Joanā mūkuru.

Joanā mokyro Reza mūkuru.

Reza mokyro Zoropapeu mūkuru.

Zoropapeu mokyro Saratieu mūkuru.

Saratieu mokyro Neri mūkuru.

²⁸Neri mokyro Meuki mūkuru.

Meuki mokyro Ati mūkuru.

Ati mokyro Kozā mūkuru.

Kozā mokyro Eumatāo mūkuru.

Eumatāo mokyro Ere mūkuru.

²⁹Ere mokyro Jozue mūkuru.

Jozue mokyro Erieze mūkuru.

Erieze mokyro Jorī mūkuru.

Jorī mokyro Matate mūkuru.

Matate mokyro Rewi mūkuru.

³⁰Rewi mokyro Ximeão mūkuru.

Ximeão mokyro Juta mūkuru.

Juta mokyro Joze mūkuru.

Joze mokyro Jonā mūkuru.

- Jonã mokyro Eriakĩ mūkuru.
- 31 Eriakĩ mokyro Merea mūkuru.
 Merea mokyro Mena mūkuru.
 Mena mokyro Matata mūkuru.
 Matata mokyro Natã mūkuru.
 Natã mokyro Tawi mūkuru.
- 32 Tawi mokyro Jese mūkuru.
 Jese mokyro Opete mūkuru.
 Opete mokyro Poaze mūkuru.
 Poaze mokyro Sara mūkuru.
 Sara mokyro Nasõ mūkuru.
- 33 Nasõ mokyro Aminatape mūkuru.
 Aminatape mokyro Atimĩ mūkuru.
 Atimĩ mokyro Ani mūkuru.
 Ani mokyro Ezerõ mūkuru.
 Ezerõ mokyro Pereze mūkuru.
 Pereze mokyro Juta mūkuru.
- 34 Juta mokyro Jako mūkuru.
 Jako mokyro Izake mūkuru.
 Izake mokyro Aparão mūkuru.
 Aparão mokyro Tera mūkuru.
 Tera mokyro Nakoã mūkuru.
- 35 Nakoã mokyro Seruke mūkuru.
 Seruke mokyro Rakau mūkuru.
 Rakau mokyro Pareke mūkuru.
 Pareke mokyro Epea mūkuru.
 Epea mokyro Sara mūkuru.
- 36 Sara mokyro Kainã mūkuru.
 Kainã mokyro Apaxati mūkuru.
 Apaxati mokyro Sem mūkuru.
 Sem mokyro Noe mūkuru.
 Noe mokyro Rameke mūkuru.
- 37 Rameke mokyro Metuzarẽ mūkuru.
 Metuzarẽ mokyro Enoke mūkuru.
 Enoke mokyro Jarete mūkuru.
 Jarete mokyro Marareu mūkuru.
 Marareu mokyro Kainã mūkuru.
- 38 Kainã mokyro Enoxĩ mūkuru.
 Enoxĩ mokyro Sete mūkuru.
 Sete mokyro Atão mūkuru.
 Atão mokyro Ritonõpo mūkuru.

Sero nase Jezu kuhtopöpyry poko joroko tamuru a
(Mat 4.1-11; Mak 1.12-13)

4 ¹Mame Jezu maro Ritonõpo zuzenu kynexine yronymyryme. Ijमितunuru imaro kynexine. Jezu tarose eya ahno esaka pyra Joatão mōpozakoxi. ²Moroto Jezu tukuhpitose joroko tamuru a. 40me ãmepyry taropose iirypyryme aehtohme repe. Otuhpyra roropa Jezu toehse. Morarame 40me tõmehse ahtao, tomitapãse ynororo.

³Mame ynara tykase joroko tamuru eya,
 —Ritonõpo mükurume awahtao, senohne topu anyhtanohpoko ourume, tykase eya.

⁴Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase eya,
 —Arypyra. Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme, “Wyi enapyryhtao rokẽ isene exizomopyra kuzenukõ mana. Yrome Ritonõpo omipona kuahtao xine orihzomopõme exĩko sytatose,” ãko Ritonõpo omiry, tykase Jezu eya.

⁵Morotoino joroko tamuru a tarose ynororo ypy pona. Moro poe ahno tõ emero axĩ tonepose eya, pata tõkehko roropa tonepose eya. Ynara tykase eya,

⁶—Eneko ke. Moxiã emero opoetryme ekarõko ase pata tõkehko maro, tykase. —Ykyryry sero kehko repe ya ekarotyamo. Yrome ise exiketomo a ekarory se jahtao ekarõko ase. ⁷Morara exiryke emero ekarõko ase oya opoetryme toto ehtohme, oesekumuru po typorohse awahtao jẽpataka, “Kure mase, imehxo mase,” katohme ya, tykase eya joroko tamuru ajohpe rokene.

⁸Morarame ynara tykase Jezu eya,
 —Arypyra. Ynara ãko Ritonõpo omiry, “Oesẽkõ rokẽ eahmatoko, Ritonõpo. Aomipona rokẽ ehtoko roropa,” ãko Ritonõpo omiry, tykase Jezu joroko tamuru a.

⁹Morotoino Jerusarẽ pona tarose ropa Jezu eya. Morotona Ritonõpo maro oturutoh pona tarose eya, kaetokõ pona, tapyi mypatarãnaka. Ynara tykase ynororo eya,

—Ritonõpo mükurume awahtao, sero poe epukako nono pona. ¹⁰Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryryme, “Tynenyohtyã aropõko Ritonõpo mana oewomatohme,” me tymerose. ¹¹Ynara roropa, “Tomarykõ ke ãpoiko toto opupuru osetapara ehtohme topu pona,” me tymerose roropa, tykase joroko tamuru Jezu a.

¹²Morarame Jezu a tozuhse. Ynara tykase,
 —Arypyra. Ynara ãko Ritonõpo omiry, “Oesẽkõme Ritonõpo exiryke onukuhpyra ehtoko ipunaka,” ãko, tykase Jezu eya.

¹³Mame tokurehse joroko tamuru Jezu kukuru poko. Iirypyryme onyripyra tokurehse ynororo. Mame toytose rokẽ aporo.

Jezu a imehnõ amorepapatotopõpyry sero Karirea po
(*Mat 4.12-17; Mak 1.14-15*)

¹⁴Morotoino toytose ropa Jezu Karirea rãnaka ropa. Imaro Ritonõpo zuzenu jamitunuru kynexine. Morarame Jezu poko tokãtose Karireapõkomo a pata tõ punero, imehnõ kurãkatopõpyry poko eya.

¹⁵Jutea tõ atamorepatoh tao tamorepase toto eya.

—To! Kure rukukuh mose amorepato nahe? tykase toto, Jezu etananõ emero.

Jezu ehtopõpyry poko Nazare po
(*Mat 13.53-58; Mak 6.1-6*)

¹⁶Morotoino Nazare pona toytose ropa Jezu, tuãtatopõpyry pona ropa. Mame oserematohae toytose ynororo atamorepatoh taka. Torënase ytose ynororo moro taka. Mame moro tao xikihme toehse Jezu Ritonõpo omiry sekerematohme imehnõ netaryme. ¹⁷Mame Izaja nymerohpyry tokarose imepyny a isekerematohme eya. Mame pape tytiapose eya ahtao, tynymenakahpyry tysekeremase eya, ynara tykase,

¹⁸“Kuesëkõ Ritonõpo zuzenu ymaro mana,
tymenekase jexiryke eya imehnõ amorepaneme,
etuarimaketõ amorepaneme, tõmiry kurã poko.
‘Totapuruhmakase ropa matose,’ kase tonehpose ywy
ãpuruhpyrytaõkõ sã exiketomo a.

‘Tonure ropa matose,’ kase tonehpose roropa ywy tonurãkara a.
Ataosanumaketõ osanumakehpose ropa tooehse ywy.

¹⁹Tonehpose roropa ywy ynara kase ipoetory tomo a, ‘Seroae opynanohtorÿko Ritonõpo mana,’”

tykase Jezu, Izaja nymerohpyry tysekeremase eya.

²⁰Morotoino pape totapuruse ropa eya isekeremaxïpo. Mame tokarose ropa orutua a, atamorepatoh erase akorehmane a. Mame typorohse ropa ynororo kohrame. Mame tonese eya xine tÿme. ²¹Mame tõturupitose eya xine. Ynara tykase,

—Seromaroro sero nysekeremahpyry ypoko kynako. Onetahpyrykõ morararo ypoko kynako, tykase Jezu eya xine.

²²Mame tõsenuruhkase toto,

—To! Mose nysekeremahpyry hxo reh kure kynako, tykase. Imehnõ roropa ynara tykase,

—Joze mükuruhxo tä mosero roropa, tykase toto.

²³Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Ynara katopõpyryae ro matose ynara ãko ya, “Opi warõme awahtao ãmoreme osepinohko,” katopõpyryae ro, morara ãko matose ya. “Kapanã po Ritonõpo jamitunuru tonepose oya imehnõ neneryme. Moro sã tyriko taro, oesary nymyry po,” ãko roropa matose ya, tykase Jezu eya xine.

²⁴—Yrome ynara āko ase oya xine, urutōkō eahmāko imehnō mā repe. Yrome esarypōkō mā oneahmara mā toto. (Ritonōpo omiry ekarone omiry etary se pyra imarōkō mana.) ²⁵Etatoko pahne, zae rokē ynara āko ase oya xine. Pake Eria maro tuhke pytŷpo tō kynexine Izyraeu tomo, konopo oehpyra toehse ahtao. Oseruao jeimamyry motye taropose konopo oehpyra. Moromeīpo tŷkyryneke pyra toehse toto Izyraeu tō esary po. Tuhke pytŷpo tō toetuarimase. ²⁶Yrome eya xine Eria onenyohpyra Ritonōpo kynexine. Imepŷ pytŷpo a rokē tonyohse, Saretapono a rokē tonyohse ynororo Ritonōpo a, akorehmase. Juteukara a tonyohse ynororo Xitō rānaōpono a. ²⁷Mame tuhke roropa ipū imotatyā moroto Izyraeu tomo Eriseu maro. Yrome toto onukurākara tokurehse Eriseu. Naamā rokē tukurākase eya. Xiriapō roropa mokyro kynexine juteukara, tykase Jezu eya xine.

²⁸Moraramame morara kary etaryke tyya xine tyekītapāse toto, atamorepatohaōkomo. ²⁹Towōse roropa toto. Jezu tapoise eya xine. Tarose roropa pata poe eya xine kaetoko exikety jakanamāka Jezu ematohme repe tyya xine. Japery epoe kynexine pata. Moro poe Jezu emapory se toh kynexine repe. ³⁰Yrome imoihmākō rātakuroko toytose ropa Jezu. Mame toytose ropa rahkene. Enara.

Jorokohpā kurākatopōpyry ropa poko
(Mak 1.21-28)

³¹Morotoino Kapanaū pona toytose Jezu, Karirea rānaka. Moroto ahno tamorepase eya oserematohae rokene. ³²Mame tōsenuruhkase toto Jezu omiry etaryke tyya xine. Orēpyra tamorepase toexirykōke eya.

—Zae mose omiry, tykase toto. ³³Moro tao atamorepatoh tao jorokohpe exikety kynexine. Tykohkohtase ynororo opore, jorokohpe toexiryke.

³⁴—Jezu Nazarepono, oty se hma yna a? Oty kase moehno? Yna enahkapose? Yna irumekako. Awaro ase. Ritonōpo mūkurume oexiry waro ase. Inenehpohpyry kurā mase, tykase jorokohpā Jezu a.

³⁵Mame ynara tykase Jezu joroko a,

—Mynyhme rokē exiko. Mose ae otūtako ropa, tykase eya. Mame mokyro jorokohpā tomapose joroko a nono pona repe. Yrome onyryhmara. Moromeīpo tutūtase ropa rahkene mokyro ae. Moraramame toekurākase ropa.

³⁶Mame tōsenuruhkase toto, morotaōkō emero. Ynara tykase toto oseya,

—Otāto puhko keh mose omiry nae? Joroko tō tūtanohpōko ropa nae, tōmiry ke rokene. Orēpyra toexiryke, aomiry jamihme nase, tykase toto. ³⁷Mame Jezu tokātose eya xine pata tō punero, Karirea zomye, enara.

(Ruk 4.29)

**Sero nase kurākōkara kurākatopōpyry ropa poko Jezu a
(Mat 8.14-17; Mak 1.29-34)**

³⁸Morotoino atamorepatoh tae toytose ropa Jezu Ximāo tapyī taka. Ximāo merenoty oxirohnōko kynexine itamurume. Mokyro kure pyra exiry tokarose Jezu a imarōkomo a.

—Mokyro ikurākako ropa, tykase toto. ³⁹Mame Jezu toytose mokyro enese. Mame tōmiry ke oxirohno tymynyhpākapose ropa eya. Axī towōse ropa ynororo tōxirohkehse ropa toexiryke. Mame tautuhmase ropa Jezu tomo kuranōpokara a.

⁴⁰Morarame kokonie pukuro imehnomo a tope tō tonehse, kurākōkara tonehse ikurākatohme ropa Jezu a. Mame tomary tyrise toto pona ahtao,

emero tukurākase ropa toto eya. ⁴¹Joroko tō roropa tutūtanohipose ropa eya mokaro ae. Mame joroko tō tykohtase tutūtarykōme. Ynara tykase toto,
 —Ritonōpo mūkurume mase, tykase toto. Jezu waro toto, Ritonōpo nymenekahpyryme. Morara exiryke tymynyhpākaposē toto Jezu a Ritonōpo mūkurume toehto ekarory se pyra eya xine toexiryke.

Sero Jezu enetupuhpōpyry Juteapōkomo a
(Mak 1.35-39)

⁴²Mame ĕmepyryme pata poe Jezu toytose toiroro toehtoime tapyi pyra exikety pona. Morarame ahno tomo a tupise ynororo. Mame toporyse ropa tyya xine ahtao, turumekarykō se pyra toh kynexine Jezu a. ⁴³Yrome ynara tykase Jezu eya xine,
 —Ritonōpo omiry kurā poko imehnō patapōkō amorepary se ase, tuisame aehtoh poko. Morara kase Ritonōpo jenehpoase, tykase Jezu eya xine.
⁴⁴Naeroro pata tō poro toytose ynororo imehnō amorepase, toto atamorepatohtonō takuroko. Jutea nonory poro toytose ynororo, enara.

Jezu a typoetory eahmatopōpyry tymaro toto ehtohme
(Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)

5 ¹Morarame Kenezare ikuhpo esety kynexine. Moro ehpio Jezu kynexine, imehnō amorepāko Ritonōpo omiry poko. Ahno tuhke kynexine. Epuropurohmāko toh kynexine, Jezu omiry etary se toexirykōke. ²Mame asakoro kanawa tonese eya nakuatao tymyhse. Tykānarykō tynomose kana anŷnanomo a. Tarāpa kurikāko toh kynexine. ³Morarame kanawaka tōtyrise Jezu, Ximāo kānary aka,
 —Kanawa isyryhmako pitiko irānakahme samo, tykase Jezu Ximāo a. Mame typorohse ynororo kanawao. Mame ahno tō tamorepase eya kanawao tahtao.
⁴Mame tamorepakehse tyya ahtao ynara tykase Ximāo a,
 —Kanawa isyryhmakohme sā irānaka kana anŷtohme, tykase ynororo eya. Mame tisyryhmase irānaka. Mame,
 —Atarāpākō ematoko kana anŷtohme, tykase ropa Jezu eya.
⁵Mame ynara tykase Ximāo eya,
 —Ŷ toerohse yna itamurume repe. Kana anŷse yna nēmehno repe. Yrome ananŷpyra yna nekurehno, tykase ynororo eya. —Yrome omorohko. Ōmi poe tarāpa emāko ropa ase, tykase Ximāo eya. ⁶Morarame tarāpa tō tomase ropa eya xine. Kuhxo, tuhke kana tapoise. Tarāpa kararahpōise rokē toehse, tuhke kana exiryke. ⁷Morara exiryke imepŷ tykohmase, kanawa enehtohme eya xine kanawa pehme exiryke. Mame kanawa tonehse rahkene. Asakoro typehkase kehko kana ke eya xine. Neryŷse rokē toehse toto, kanawa tō pehme exiryke. ⁸Yrome moro eneryke Ximāo Peturu a tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ĕpataka imehxo Jezu enetuputyryke tyya. Ynara tykase ynororo Jezu a,
 —Tamuxi, amekehme sā exiko ypoko. Popyra ase, iirypyryme, tykase ynororo.

⁹Tösenuruhkase toto tuhke kana eneryke tyya xine. ¹⁰Morararo Ximão marōkomo, Tiaku tomo João maro, atakorōmākomo, Zepeteu poenomo. Mokaro tōsenuruhkase roropa. Mame ynara tykase Jezu Ximão a, —Enaromyra exiko. Seromaroro kana poko oerohtoh rumekāko mase. Taroino jomiry ekarory poko rokē erohnōko mase. Imehnō ahno akorehmāko mase Ritonōpo poko toto osenetupuhtohme, tykase Jezu eya. —ÿ, tykase Ximão.

¹¹Morarame tykānarykō tyryhkase eya xine ehpioksi ropa. Emero tynomose eya xine, Jezu maro toytotohkōme.

Ipū imotahpyry kurākatopōpyry ropa poko Jezu a
(*Mat 8.1-4; Mak 1.40-45*)

¹²Morarame pata pona tooehse Jezu. Moroto ipū imotahpyry kynexine. Morarame Jezu eneryhtao tōpatapoe toehse ynororo Jezu ēpataka. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Tamuxi, ajohpāme sã ukurākary se awahtao kukurākako ropa, tykase.

¹³Mame Jezu a tomary tyrise epona. Ynara tykase eya,

—ÿ, okurākary se ase. Tukurākase ropa mase, tykase eya Jezu. Morara kaxīpo sã rokē toekurākase ropa ynororo ipū imotahpyry. ¹⁴Mame ynara tykase Jezu eya,

—Osekātopyra ke exiko. Okurākatopōpyry ropa onekaropyra exiko imehnomo a. Topohme rokē ytoko Ritonōpo maro oturutoh taka.

Osenepota Ritonōpo maro oturukety a, okurākatopōpyry ropa enetohme eya. Morotoino onekarory ekarota eya, Moeze nymerohpyry omi poe, imehnō tuarōtatohme okurākatopōpyry ropa poko, tykase Jezu eya.

¹⁵Yrome Jezu poko totase toto a moropōkō punero. Mame tuhke ahno tooehse eya aomiry etase. Tuhke roropa kurākōkara tooehse ekurākapose ropa eya. ¹⁶Morarame ytosene Jezu ahno esaka pyra, Tummy maro oturuse toiroro.

Pakaihkapÿ kurākatopōpyry ropa poko Jezu a
(*Mat 9.1-8; Mak 2.1-12*)

¹⁷Morarame tyorō ěmepyryae ahno amorepāko Jezu kynexine. Parixeu tō roropa moroto kynexine typorohse, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro. Imepÿpōkō kynexine mokaro, Karirea rānaōpōkomo, Jutea rānaōpōkō roropa, Jerusarēpōkō roropa. Ynara toh kynexine. Morotohno toh tōximōse kynexine. Ritonōpo jamitunuru Jezu maro kynexine. Naeroro kurākōkara kurākaneme kynexine. ¹⁸Morarame pakaihkapÿ tonehse imehnomo a otuato tapo. Tapyi taka kurākara arory se toh kynexine Jezu ēpataka repe. ¹⁹Yrome omōsaromepyra toh kynexine ahno tuhke exiryke. Tapyi mypatarānaka rokē tōnuhse toto. Kurākara roropa taunuhmase eya xine. Morarame tapyi mypatarānao tytiapose eya xine Jezu etonie. Mame otuato tapo ro tonyhtose kurākara rahkene eya xine, ahno rānaka, Jezu ēpataka. ²⁰Ynara Jezu tuaro toehse,

—Moxiã juaro, Papa mûkurume jexiry enetupuhnôko mã toto, tykase tyya rokene. Ritonôpo mûkurume aexiry tonetupuhse eya xine. Moro eneryke tyya, ynara tykase Jezu kurākara a,

—Aimo, oorypyry korokāko ase, tykase eya.

²¹Yrome morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Moeze nymerohpyry poko amorepatôkomo, parixeu tō maro,

—Onokyhxo keh mosero Ritonôpo poenohnôko. Imepỹ rypyry korokasaromepyra sytatose ahnome rokẽ kuexirykôke. Ritonôpo poenohnôko mana, tykase. —Ritonôpo rokẽ ahno rypyry korokary waro mana, tykase toto oseya rokene.

²²Mame aosenetupuhtohkō waro Jezu kynexine. Ynara tykase eya xine,

—Oty katohme ykerekere māko matou okurohtao xine? ²³Oty kary tupime hkopyra oya xine nahe? Ynara kary, “Oorypyry tykorokase mana,” kary te, ynara kary roropa, “Owōko, xikihxikihme ytoytoko,” kary roropa. Oty kary tupime pyra oya xine nahe? ²⁴Asakororo tupime pyra ya. Ahno rypyry korokary waro ase Ritonôpo poe Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Moro poko otuarôtanohtorỹko ase, tykase Jezu eya xine. Mame ynara tykase Jezu ytoytopyny a,

—Owōko. Oetueh anỹko. Atapyĩ taka ytoko ropa, tykase Jezu eya.

²⁵Mame axĩ towōse ropa ytoytopynỹpo oximōmākō neneryme. Mame totueh tanỹse eya, tytapyĩ taka toytotohme ropa.

—Kure nymyry mase Ritonôpo, tykase ynororo toytoryme ropa.

²⁶Mame morotōkō tōsenuruhkase.

—To! Mosero panō onenepitopyra reh sytatose, tykase toto. Enaromỹke toh toehse.

—Kure nymyry mase Ritonôpo, tykase roropa toto. —Ritonôpo jamitunuru kurā senetou seromaroro, tykase toto.

Typoetoryme Rewi eahmatopōpyry poko Jezu a

(Mat 9.9-13; Mak 2.13-17)

²⁷Morotoino toytose ropa Jezu. Mame kowenu tinerũ apoine tonese eya. Mokyro esety kynexine Rewi. Tineru apoitoh tao kynexine kohrame. Morarame ynara tykase Jezu eya,

—Ymaro eropa, tykase Jezu. ²⁸Morara kary etaryke tyya towōse Rewi. Emero tynomose eya jũme Jezu maro toytotohme.

²⁹Morarame tytapyĩ tao otuhtoh konōto tyripose Rewi a Jezu otuhtohme. Tuhke kowenu tinerũ apoinanō roropa tooehse otuhse imaro xine. Imehnō roropa morotona tooehse otuhtoh pona. ³⁰Morarame Jezu poetory tō tykerekere mase parixeu tomo a, Moeze nymerohpyry poko amorepatôkomo a roropa. Ynara tykase toto,

—Oty katohme otuhnôko matou eukuru roropa ênôko, kowenu tinerũ apoinanō maro, iirypyrymākō maro? tykase toto.

³¹Yrome Jezu a tozuhse ynaroro. Ynara tykase,

—Kurākō topinopyrykō se pyra mā toto. Kurākōkara rokē topinopyry se mana. ³²Moro saaro tooehse ywy, kurākō eahmase pyra, zae exiketō eahmase pyra. Iirypyrymākō eahmase oepyase, ynara katohme eya xine, “Oorypyrykō irumekatoko,” kase oepyase, tykase Jezu eya xine.

Otuhyra ehtoh poko amorepatoh poko Jezu a

(*Mat 9.14-17; Mak 2.18-22*)

³³Moromeīpo ynara tykase toto Jezu a ikerekerematohme,

—João poetory Ritonōpo maro otururuhtao otuhyra toto, kurehxo Ritonōpo maro tōturutohkōme. Morararo parixeu poetory tomo otuhyra toto. Otātome opoetory tō rokē emero otuhnōko, eukuru ěnōko? tykase Jezu a toto.

³⁴Morarame Jezu a tozuhse toto, ynara tykase eya xine,

—Ypoetory tō emero otuhnōko tymaro xine jexiryke, tykase. —Ywy pytakety sã rokē ase. Erěnatoh toehse ahtao pytakety epe tō mā tuenikaro rokē otuhnōko, eukuru ěnōko. Tãkye roropa toto, pytakety maro toexirykōke, topekō maro toexirykōke. ³⁵Morarame imeīpo pytakety arōko imehnō mana. Morara ahtao rokē pytakety epe tō mā otuhyra exīko mā toto toemynyhmalykōke. Morararo ypoetory tō tymaro xine pyra jahtao otuhyra mā toto, typoe xine rokene, tykase Jezu eya xine.

³⁶Morarame osenetupuhtoh tokarose eya xine Jezu a. Ynara tykase ynororo,

—Upo kurã onyxihkara sytatose upo pakato pitahmatohme. Upo kurã xihkaryhtao upo pakato pitahmatohme, upo kurã ahnikãko sytatose. Upo pakato pitahmãko sytatose mōpãme rokene. ³⁷Morararo uwa eukuru tyrisenã onyripyra sytatose ě pakato aka. Ē pakato aka uwa eukuru tyrisenã riryhtao, ixihkãko mana eukuru jehnahpyry ke. Mame eukuru ekuãnōko, atahnikãko. Ētypyry roropa popyra exīko mana. ³⁸Mãpyra eukuru ě tyrisenã aka eukuru tyrisenã tarykase ahtao atahnikara mana. ³⁹Morararo eukuru jehnahpyry ěnanomo. Jehnahpyry ěxīpo eukuru tyrisenã se hkopyra mā toto. “Eukuru pakato kurehxo,” ãko toh mana. (Morararo atamurukō omihpyry se rokē awahtao xine jomiry se pyra matose,) tykase Jezu eya xine.

Oserematoh esěme Jezu ehtoh poko

(*Mat 12.1-8; Mak 2.23-28*)

6 ¹Morarame tupito pona toytose Jezu oserematohae, typoetory tō maro. Mame arexi panō typohse ipoetory tomo a. Tamixihse eya xine ihmomikatohme. Tonahse roropa eya xine. ²Yrome ynara tykase parixeu tomo eya xine.

—Oty katohme erohnōko matou? Moeze nymerohpyry omipona pyra matose, “Oserematohae erohyra ehtoko,” katopōpyry omipona pyra matose, tykase toto Jezu a. (Ipihyry amixikyryhtao erohtoh sã parixeu tomo a kynexine. Morara exiryke Jezu tō popyra sã tokarose eya xine.)

³Morarame Jezu a tozuhse ynaroro,

—Tawi tō ehtopōpyry poko onysekeremara roh matou? Mokyro omise toehse, typoetory tō maro. ⁴Mame Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo typoetory tō maro. Wyi tonese eya xine. Imehnō nekarohpyry kynexine Ritonōpo zurume. Moro onenahpopyra kynexine Moeze omihpyryae ro. Arão pakō zurume rokē kynexine repe. Yrome moro tonahse Tawi tomo a. (Mame moro enahxīpo Tawi tomo a, “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine.)

⁵—Ywy ase oserematoeh esēme oserematoeh rihpōme jexiryke, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurākatopōpyry ropa poko Jezu a
(*Mat 12.9-14; Mak 3.1-6*)

⁶Moraramame imep̄y oserematoehae ropa tomōse Jezu atamorepatoh taka imehnō amorepase. Moraramame ahno tooehse Jezu a, apotunuru wino aosemahmirihmahpyry. ⁷Moro tao Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine parixeu tō maro. Ahno kurākary enery se toh kynexine Jezu a oserematoehae. “Mokyro popyra mana. Moeze nymerohpyry omipona pyra mana,” kary se toh kynexine. Morara exiryke toraximase eya xine, Jezu hxirotohme tyya xine. ⁸Yrome toto osenetupuhtoh waro Jezu kynexine. Ynara tykase Jezu aosemahmirihmahpyry a,

—Osehko xiaro yna rātaka, tykase eya.

Mame towōse ynororo. Toytose ahno rātaka. ⁹Moraramame ynara tykase Jezu eya xine,

—Kuezuh toko. Oty riry kure kyaa xine oserematoehae Moeze nymerohpyry omipona kuahtao xine, ahno kurākary, imehnō ryhmary? Oty riry kure kyaa xine, imehnō poko kuenupunarykomo, imehnō enahkary? tykase Jezu eya xine.

¹⁰Moraramame t̄ykakoxi tōsenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo aosemahmirihmahpyry a,

—Oemary enuhmako xiaro, tykase eya.

Moraramame tātaporamase eya. Kure ropa toehse ynororo. ¹¹Mame moro eneryke tyya xine tyekītapāse toto yronymyryme. Tōximōse toto oturutohme Jezu ryhmary poko tyya xine.

12mākō menekapōpyry poko Jezu a
(*Mat 10.1-4; Mak 3.13-19*)

¹²Moraramame Jezu toytose ypy pona Tummy maro oturuse. Moroto tōmehse ynororo tōtururu poko Tummy maro, Ritonōpo maro. ¹³Moraramame tōmehse ahtao, tymarōkō tykohmase tyya. Mame 12me tymenekase eya tynenyokyryme.

—Jomi poe ytoytōko matose jomiry ekarose pata tō punero, tykase ynororo eya xine. ¹⁴Mame ynara inymenekatyā kynexine. Ximāo, mokyro tosehapse ropa Peturume Jezu a. Zakorō roropa tymenekase Ātare, Tiaku te, João roropa te, Firipe te, Patoromeu roropa tymenekase te, ¹⁵Mateu te, Tome te, Tiaku, Aupeu mūkuru kynexine te, Ximāo imepyny, Juteu tō

esary pynoto te. ¹⁶Juta, Tiaku mūkuru ynoro kynexine te, Juta Ixikariote roropa. Jezu ewokaneme kynexine ynoro. Enara tymenekase toto Jezu a.

Ahno amorepatopōpyry poko, ikurākatopōpyry poko

(Mat 4.23-25)

¹⁷Morame ypy poe tyhtose ropa Jezu 12mākō maro. Mame jakuramā pona toohse tahtao totypohse ynoro typoetory tō maro. Imoihme ipoetory tō kynexine. Imehnō roropa tuhke toohse morotona Jutea nonorypōkomo, Jerusarēpōkō roropa. Tuna konōto ehpiōkō toohse roropa Tiropōkomo, Xitōpōkomo, enara toohse toto morotona. ¹⁸Jezu omiry etase toohse toto. Kurākōkara ekurākapose roropa toohse toto. Joroko tō nyryhmatyā roropa toohse ekurākapose roropa. Morame tukurākase ropa toto eya. ¹⁹Jezu temuhmary se toh tohse, emero, toekurākapotohkōme eya, ijamitunuru enetuputyryke tyya xine. Mame toekurākase ropa toto. Enara.

Tākye ehtoh poko, emynyhmatoh poko roropa

(Mat 5.1-12)

²⁰Morame typoetory tō tonese Jezu a. Ynara tykase ynoro eya xine, —Tākye matose, tymōkomokākara.

Ritonōpo oesēkōme enetuputyryke oya xine tākye exīko matose.

²¹ —Tākye roropa matose omise exiketomo.

Imeīpo otuhnōko matose. Tuesapare exīko roropa matose.

—Amarokō roropa xitaketomo, tākye ehtoko.

Imeīpo exianāko ropa matose.

²²—Tākye matose ozehno xine imehnō ahtao Kapu ae Ayhtohpyry poetoryme oexirykōke. Orumekatoryko imehnō mā repe, opoihtotoryko roropa toh mā repe, onetāpatoryko roropa mā toto ypokoino. ²³Tākye rokē ehtoko morara ahtao, itamurume kurā tukurākase exiryke kapu ao Papa esao, okyryrykōme. Ozehno xine toto ehtoh sā urutōkō zehno itamuru tō kynexine roropa pake, Ritonōpo omiry poko imehnō amorepariyhtao eya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁴ —Naeroro tomeseke ehtoko tymōkomoke exiketomo.

Atākyemāko matose seromaroro tymōkomoke oexirykōke repe, oepehpyrykō oemarykō po tohse exiryke.

Yrome imeīpo atasamāko myhē matose.

²⁵ —Atākyemāko matose repe, Tuesapare exiketomo. Imeīpo atasamāko ropa matose.

Emitapānōko roropa matose.

—Amarokō roropa exianaketomo, imeīpo atasamāko ropa matose, ihnamōko matose, xitāko.

²⁶—Tomeseke ehtoko imehnomo a oeahmarykohtao oenekunohpyra xine toto ehtohme. Ynara exiryke, pake oeahmarykō sā urutō kō toahmase roropa azahkuru exiketomo a oxisā toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Ozehnotokō pyno ehtoko

(Mat 5.38-48; 7.12)

²⁷Morarame ynara tykase Jezu totananomo a,
—Ose xine pyra exiketō pyno ehtoko. Kure rokē ozehnotokō tyritoko roropa. ²⁸Kure rokē okerekeremananō tyripotoko Ritonōpo a. Oturutoko Ritonōpo a ohtomananōkō poko roropa kure toto ritohme roropa. ²⁹Mame imepyny a oēpatapihmorykohtao, osetoro osēpatapihmopotoko eya. Oupōkō tapoise ahtao imepyny a, ometŷkō roropa ekarotoko eya. ³⁰“Okryryrkō se ase,” karyhtao imehnomo a oya xine, ekarotoko rokē eya xine. Mame okryryrkō tarose axītao rokē ahtao imehnomo a moro onupuxihkara ropa ehtoko. ³¹Kure rokē orirykō se matose imehnomo a. Naeroro imehnō kure rokē tyritoko roropa, kure orirykō se oehtohkō sã imehnomo a.

³²—Morarame opyno exiketō se rokē awahtao xine, popyra matose. Kure oripyra xine Ritonōpo mana opyno exiketō se rokē awahtao xine. Pohnō mã morararo. Typyno xine exiketō se rokē mã toto, typyno xine exiketō kara se pyra mã toto. ³³Morararo kure orinanōkō rokē riryhtao kure oya xine, popyra matose. Kure oripyra xine Ritonōpo mana morara awahtao xine. Iiryryymākō morararo, kure tyrinanōkō rokē maro kure mã toto. ³⁴Morararo omōkomory ekarōko matose imehnomo a axītao rokene, toto waro oexirykōke. Ekarōko ropa oya xine, “Ise ropa ase,” karyhtao oya xine. Morara awahtao xine oty katohme, “Kure ase,” ãko matou? Popynō morararo omomyke pyra mã toto tymōkomorykō ekarory ropa waro toexirykōke. ³⁵Morara exiryke ynara rokē ehtoko, asatokōkara pyno ehtoko. Kure rokē tyritoko toto. Ākorehmara xine exiketō roropa akorehmatoko. Morara awahtao xine kurã ekarōko Ritonōpo oya xine mana itamurume, imeīpo kapu ao. Mame Ritonōpo imehxo exikety poenōme exīko matose, kure Ritonōpo exiryke, “Kure mase,” kara exiketomo a roropa, iiryryymākomo a roropa. ³⁶Mame imehnō poko oenupunatoko, Omykō kapuaō samo, opoko xine aenupunatoh sã roropa oenupunatoko imehnō poko, tykase Jezu eya xine.

Imehnō apiakary poko

(Mat 7.1-5)

³⁷—Imehnō onekaropyra ehtoko popyra, popyra oekaropyra xine Ritonōpo ehtohme roropa. Imehnō onyxhiropyra ehtoko ohxiropyra xine Ritonōpo ehtohme roropa. Imehnomo a oryhmatopōpyrykō poko awamekaro xine rokē ehtoko. Morarame oorypyrykō korokãko Ritonōpo mana. ³⁸Imehnomo a okryryrkō ekarotoko itamurume. Mame oya xine kure toehtoh ekarōko mã Ritonōpo roropa onekarohpyrykō saaro. Moro motyĕkãko kuhse Ritonōpo mana. Oemarykō pehkãko mana onekarohpyrykō saaro imehnomo a. Moro saaro ekarōko ropa Ritonōpo oya xine mana, tykase.

³⁹Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine, enetupuhtohme eya xine,

—Otāto tonurēkara tysā exikety arōko hnae? Arypyra, tysā exikety aroryhtao tonurēkara a epukāko rokē toh mana oramā etonie toytotyorykohtao. ⁴⁰Morarama tamorepanekō onymotyēkara mā toto. Tātamorepakehse tahtao xine tamorepanekō sã exīko toh mana, tykase.

⁴¹—Otarāme imepỹ mā iirypyryme pitiko rokē repe. Wewe akumuru pitiko enuru ao exikety sã mana. Yrome oorypyrykō pitiko rokē pyra mana, wewe konōto onu ao exikety sã mana. Morara awahtao xine imehnō rypyry enēko rokē matose. Yrome oorypyrykō onenepyra amarokomo. ⁴²Imehnō kerekeremaryhtao oya xine otarāme ynara āko matose eya xine, “Wewe akumuru pitiko moro oenuru ao. Ouxi,” āko matose repe. Yrome oenurukō ao roropa wewe konōto exiry waro pyra matose. Onekunohto rokē matose. Osemazuhme aporo wewe konōto toutoko oenurukō ae. Moromeīpo kurehxo enēko matose. Imepỹ enuru ae wewe akumuru oūko ropa matose kure ōsenuhmarykōke. Moro saaro osemazuhme oorypyrykō irumekatoko. Moromeīpo kurehxo imehnō akorehmāko matose, iirypyrykō rumekapory poko, enara, tykase Jezu eya xine.

Otyro eperytatoh poko sã amorepatopōpyry sero

(Mat 7.16-20; 12.33-35)

⁴³Morarama ynara tykase Jezu roropa,

—Morarama otyro zoko kurā eperytara mana xihpyryme. Morararo ātaryka xihpyry kurāme eperytara mana. ⁴⁴Morarama toperere eneryhtao kyaa xine otyro zoko enetupuhnōko sytatose. Ynara exiryke murukuhja epery exipyra mana omoxino eperyme. Morararo oroxi roropa exipyra mana pōnoko eperyme. ⁴⁵Kure awahtao xine kure osenetupuhnōko matose okurohtao xine. Mame ōmirykō roropa kure exīko. Māpyra popyra awahtao xine popyra roropa osenetupuhnōko matose okurohtao xine. Ōmirykō popyra roropa exīko mana, enara.

Tapyi riry poko sã amorepatopōpyry sero

(Mat 7.24-27)

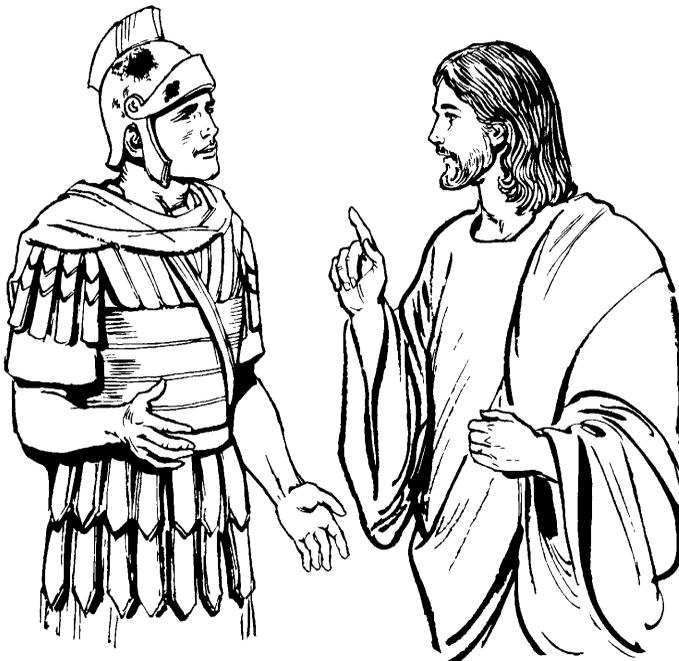
⁴⁶Morarama ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Oty katohme hkoh ynara āko matou ya, “Jesēme mase. Jesēme mase,” āko matose repe ya, yrome jomipona pyra matose. ⁴⁷Jomiry etaryhtao oya xine, jomipona awahtao xine roropa, tuaro exīko matose. Imepỹ tuaro exikety sã matose. ⁴⁸Tuaro exikety a tytapyĩ tamose tūporē po. Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase. Mame tyryrykane konōto tooehse, jamihme tapyi pokona tooehse. Yrome tapyi onemara kure tyrise exiryke tūporē po. ⁴⁹Yrome jomiry etananō jomipona pyra toehse ahtao tuaro pyra exiketōme mā toto. Imepỹ tuaro pyra exikety sã roropa exīko mā toto. Tytapyĩ tyrise eya isawā po repe. Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase roropa. Mame itapyĩ tomase tyryrykane a nakuaka. Mame tuna a tarose tapyi, tykase Jezu eya xine.

Sajëtu poetory kurâkatopöpyry poko Jezu a
(Mat 8.5-13)

7 ¹Morarame morohne poko mokaro amorepakehxïpo Jezu toytose ropa Kapanau pona. Moroto soutatu esë kynexine, sajëtu. Ipoetory tō 100me kynexine, soutatu tomo. Romanome kynexine ynororo, juteukara. ²Inamoto kure pyra toehse. Īpyno pohto rokë pyra kynexine. Orihsasaka toehse ynororo. ³Mame Jezu ekary totase ahtao sajëtu a, imehnō tonyohse eya Jezu enehtohme. Juteu tamuxiry tō tonyohse eya mokyro kurâkatohme. ⁴Mame Jezu a toytose tahtao xine, ynara tykase toto eya, —Onehse ynanoehno Sajëtu omi poe, inamoto kurâkatohme ropa oya. Oytory kure yna a ynororo kure yna a exiryke. Yna pyno mana, ⁵Juteu tō pyno. Atamorepatoh tyripose roropa eya yna atamorepatohme. Morara exiryke kyryh kaxiko, aomipona, tykase toto Jezu a.

⁶Naeroro toto maro toytose Jezu. Mame moe hkopyra toehse ahtao tope tō tonyohse ropa sajëtu a, Jezu maro toto oturutohme ropa. Morarame tōsëpatakāmase toto. Ynara tykase toto Jezu a, sajëtu omihpyry tokarose eya xine, —Oserekohmara exiko ytapyī taka oepyyry poko. Tuisa konōto kara ase nykā rehne. ⁷Ime pyra roropa ase. Naeroro ytopyyra roropa ase oya ihxipÿke

(Ruk 7.3)

jexiryke, nykā rehne. Ōmiry ke rokē ypoetory ikurākako aekurākatohme ropa, nykā rehne. ⁸Ywy roropa tosēke ase, typoetoke roropa ase soutatu tō ke, “Ytoko,” karyhtao ya, ytōko ypoetory mana, jomipona. “Osehko,” karyhtao imepyny a, oehnōko roropa mā ya. “Enara tyriko,” karyhtao ya, tyrīko mā toh roropa jomipona. Moro saaro mase ōmiry ke kurākōkara kurākary ropa waro mase, nykā reh sajētu, tykase nenyohyā Jezu a.

⁹Mame morara kary totase ahtao Jezu a,

—To! tykase. Tōsenuruhkase. Mame tymarōkomo a toeramase ynororo, ynara tykase eya xine,

—Tonetupuhse ywy mokyro a yronomyryme. Juteukara mokyro repe yrome jenetupuhno. Mokyro panō onenepitopyra reahse Izyraeu to htao. Morara exiryke inamoto kurākāko ropa ase, tykase eya xine Jezu.

¹⁰Mame mokyro poetory tō toytose ropa, tosēkō tapyī taka. Moro tao kuranōpokara kure ropa tonese eya xine, toekurākase ropa, Jezu omiry ke rokene. Enara.

Pytŷpo mŷkuru ěsemākatopōpyry ropa poko Jezu a

¹¹Moromeīpo imepŷ pata pona toytose Jezu Naī pona, typoetory tō maro. Tuhkākō roropa toytose Jezu maro. ¹²Mame pata apuru eutary pota tao tooehse tahtao xine ekepyry aronanō tonese eya xine. Pytŷpo mŷkuru kynexine aorikyhyry, toirō kynexine imŷkuru. Mame tuhke patapōkō mokyro maro toehse, pytŷpo maro zonemyry enese. ¹³Moraramame mokaro eneryke tyya samŷ tykase Jezu tukurohtao. Toenupunase roropa ynororo pytŷpo poko. Ynara tykase eya, —Xitara exiko, tykase eya Jezu.

¹⁴Moraramame toytose ynororo, ekepyry ě apose. Mame aronanō totypohse ahtao ynara tykase Jezu, aorikyhyry a,

—Aimo owōko ty, tykase eya.

¹⁵Mame sēpe towōse ynororo. Mame tōmitase ropa ynororo. Mame Jezu a tyněsemākahpyry ropa tokarose ropa jeny a. ¹⁶Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto. Kure Ritonōpo tyrise eya xine. Ynara tykase toto,

—Kure kuhse mase, Ritonōpo. Ritonōpo omiry poko urutō imehxo exikety kymaro xine mana. Kypynanohse xine Ritonōpo tooehse, tykase toto.

¹⁷Moraramame Jezu tokātose eya xine Juteu tō patary punero, imehnō patapōkō punero, enara.

João a typoetory tō enyohstopōpyry poko

Jezu maro toto oturutohme

(Mat 11.2-19)

¹⁸João poetory tomo a Jezu ehtopōpyry tokarose ropa tosēkomo a. Mame asakoro typoetory tō tykohmase ropa tyya. ¹⁹Mame toto enyohne ropa toto oturupotohme ropa Jezu a. Ynara tykase João, eya xine,

—Ynara kahtoko Jezu a, “Ritonõpo nymenekahpyry eraximãko ynanase. Ynoro hmahno? Ynrome pyra awahtao, imepỹ eraximãko ynanah?” kahtoko ke Jezu a, tykase João tynenyohtyamo a.

²⁰Morarame tooehse toto Jezu a. Ynara tykase eya,

—Ahno ěpurihkahpõ yna enyohno oya yna oturupotohme oya. Omoro toko hma, “Oehnõko mana,” katopõpyry João a. Ynrome pyra awahtao imepỹ eraximãko ynanah? tykase toto Jezu a.

²¹Morarame mokaro morotona toytose ahtao tuhke kurākōkara kurākāko Jezu kynexine. Inyrokurukō roropa tymynyhpākapose ropa eya. Jorokohpākō roropa kure ropa tyripose eya. Tonurākara roropa tonutanohpose ropa eya.

²²Morarame ynara tykase Jezu João nenyoyhtyamo a,

—João a ytotoko ropa. Zurutatoko ynyrihpyry poko, onetahpyrykō poko, onenehpyrykō poko, enara. Ynara enēko matose, tonurākara kure osenuhmāko ropa mana. Ytoytopynỹpotō kure ytoytōko ropa mana. Xikihxikihme ytoytōko mã toto. Ipũ imotatyã kure exĩko ropa mana. Otato pyra aehtyã otato exĩko ropa mana. Aorihtyã ěsemãnõko ropa mã toto. Te, kure Ritonõpo ehtoh waro pyra exiketō tuarõtãko mã toto Ritonõpo omiry poko, enara. ²³Mame tãkye kuhse matose exĩko jenetupuhkehpyra awahtao xine, porempãpyra awahtao xine, kahtoko João a, tykase Jezu eya xine.

Sero Jezu oturutopõpyry João poko

²⁴Mame João nenyoyhtyã toytose ropa toto ahtao, ynara tykase Jezu imoihmākomo a João poko.

—João maro mytoatose ahno esaka pyra. Oty enesehxo mytoatose morotona. Pyrouimo panõ tyryrykane naronarory enese mytoatose repe? Orutua jamitu kara enese mytoatose? ²⁵Onoky enese mytoatose? Kurãke autupohtohpyry eneseh mytoatose? Yrome kurãke autupohtotyã tapyi kurã tao rokẽ mã toto, pata esã tapyĩ tao roropa mã toto. ²⁶Kuurutoko. Onoky enese mytoatose? Ritonõpo omiry poko urutõ enese mytoatohse? “ÿ,” kahtoko, kuezuhoko. Ynara ãko ase oya xine, Ritonõpo omiry poko urutõ motye exikety kuhse tonese oya xine, João mokyro. ²⁷Etatoko ke, mokyro poko ynara tymerose Ritonõpo omiry me, “Ynenyokyhpyry mosero, ãko Ritonõpo. Osemazuhme mosero aropõko ase oesemary rineme samo. Imehnõ tuarõtanoahneme mana,” katopõpyry Ritonõpo a tymerose mokyro poko, tykase Jezu.

²⁸—Ynara ãko ase oya xine, ahnome aenurutyã motye João mana, ahno ěpurihkahpono. Emero motye mana. Yrome Ritonõpo poenõme aenurutyã mã imepyra ro tahtao xine João motye ro toh mana, tykase Jezu eya xine.

²⁹Tuhkākomo a totase Jezu omiry, kowenu tinerũ apoinanomo a roropa totase.

—Zae Ritonõpo mana, tykase toto. Pake João omiry etahpōkō kynexine. Ritonõpo omipona toehse toto. Tõsẽpurihkapose roropa toto João a tonetupuhse tyya xine exiryke. ³⁰Yrome parixeu tõ Ritonõpo omipona se

pyra toh kynexine, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro. Pake João a ytopyrya toh kynexine osēpurihkapose.

³¹Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty sã seromatokomo? Izyraeu tomo? Onoky sã roropa matou? ³²Ynara sã matose. Poetohti sã matose osepekahtoh tao. Kohrame exiketō sã matose. Ynara āko toto poetohti tomo oxime rokē kohkohtāko, “Ynaneto rue repe onetarykōme. Yrome wara matokene. Mame ynanyhnamō roropa repe onetarykōme. Yrome onyhnampyrya matokene. Oty se keh matou?” āko toto oseya rokene. ³³Mokaro sã matose. Ynara exiryke, João, ahno ēpurihkaneme tooehse oya xine repe. Toitoine otuhpyra kynexine tōtururu poko Ritonōpo maro, jehnahpyry roropa onēpyra kynexine. Yrome amarokō ynara tykase ipoko, “Jorokohpe mokyro,” matose ipoko. ³⁴Morarame Kapu ae Ayhtohpyry tooehse roropa oya xine. Tōtuhse ynororo. Eukuru tōse roropa eya. Yrome ynara matose ipoko, “Enetoko ke, moky kahpyry autukurujano, eukuru ēne, kowenu tinerū apoinanō epeme, iirypyrymākō epeme roropa,” matose ipoko roropa. ³⁵Yrome Ritonōpo omipona se exiketō mā tuaro Ritonōpo ehtoh enetupuhnōko. Zae aehtoh enetupuhnōko roropa mā toto.

Sero Jezu otuhtopōpyry poko parixeu tapyī tao

³⁶Morarame Jezu toahmase parixeu a tytapyī taka aytotohme otuhse. Parixeu esety Ximão kynexine. Mame itapyī taka toytose Jezu. Mame typorohse kohrame otuhtoh pona. ³⁷Moro pata po nohpo kynexine, iirypyrymano, orutua kō poko exikety. Morarame, “Jezu toytose parixeu tapyī taka otuhse,” kary totase tyya ahtao, parixeu tapyī taka toytose roropa ynororo. Mame ixtaratu typyne exikety tarose eya topu risē ao, arapaxturu ao. ³⁸Mame Jezu mykakoxi typorohse ynororo, eponaro. Tyxitase ynororo, tyrypyry rumekary se toexiryke. Tonakuru ke Jezu pupuru tysūsūmase eya. Moromeīpo tūsety ke ipupuru tykorokase ropa eya tyxitakehxi. Typohse roropa ipupuru pona eya. Ixtaratu ke roropa typopase roropa eya, eahmaryme tyya, ipyno toexiryke. ³⁹Moro eneryke tyya, ynara tykase Jezu kohmahpono, parixeu tukurohtao,

—Mose Ritonōpo poe urutōme nymyry ahtao, nohpo tupupuru poko exikety enetuputyry. Iirypyryme mose nohpo ehtoh waro exiry, tykase ynororo tukurohtao rokene.

⁴⁰Morarame ynara tykase Jezu Ximão a,

—Ximão, jotururu se ase amaro, tykase.

—Oty poko? tykase. —Kaxiko, kuuruko, tykase Ximão Jezu a. Mame ynara tykase Jezu,

⁴¹—Asakoro orutua kō kynexine, tosēkō tinerū apoihpōkomo. Toiro orutua a tineru tapoise 500 miume. Imepyny a 50 miume rokē tapoise. ⁴²Morarame tynapoihpōpyrykō epehmary se ropa toh toehse repe. Yrome tosēkō onepehmasaromepyra toh kynexine asakororo, tytineruke pyra toexirykōke. Moro eneryke tyya toenupunase toto poko esēkomo. Ynara

tykase ynororo, “Otarā kara ywyroro moro epehmāko ase onepehmara oehthōkōme,” tykase typoetory tomo a esēkomo.

—Ximāo, morara ahtao onoky tokoh tosē sehxo nae? tykase Jezu, tōturupose parixeu a.

⁴³Mame ynara tykase Ximāo,

—Otarāme mokyro, tuhkehxo tineru apoihpono. Mokyro tosē sehxo mana, tykase Ximāo. Ynara tykase Jezu eya,

—Zae mase morara karyke oya.

⁴⁴Morarame nohpo a toeramase Jezu. Ynara tykase ynororo Ximāo a,

—Mose nohpo enēko mase. Atapyī taka oehno. Yrome jepuhkurikatoh onekaropyra makē ya. Mose nohpo rokē upupuru kurikano tonakuru ke. Tūsety ke upupuru tykorokase roropa eya. ⁴⁵Tomōse atapyī taka jahtao ypohpyra roropa makene. Yrome mose nohpo jeahmakehpyra mana upupuru pona. ⁴⁶Jūsety anahpara roropa makene typoxinē ke. Mose nohpo rokē upupuru popano ixtaratu ke. ⁴⁷Morara exiryke ynara āko ase oya, mose ypoko toenupunatohke otuarōtanohtorŷko mana tyrypyry tuhke korokatopōpyry poko ya. Imepŷ mā pitiko tyrypyry tykorokase ahtao, morararo pitiko rokē ypoko enupunāko mana, tykase Jezu parixeu a.

⁴⁸Morarame ynara tykase Jezu nohpo a,

—Oorypyry ykorokano, tykase.

⁴⁹Mame imehnō otuhketō ynara tykase toto oseya rokene,

—Onoky mosero iirypyry korokane? tykase toto.

⁵⁰Mame ynara tykase Jezu nohpo a,

—Tonetupuhse oya jexiryke typynanohse mase. Ytoko ropa. Torētyke pyra exiko, tykase Jezu eya.

Sē nase nohpo tō ytotopōpyry poko Jezu maro

8 ¹Moromeīpo Jezu toytose pata tō poro Ritonōpo omiry kurā poko imehnō amorepase. Toto esēme Ritonōpo exiry poko tamorepase toto eya. Ipoetory tō roropa 12mākō toytose imaro. ²Nohpo tō roropa toytose imaro inukurākatyamo, jorokohanōpo tomo, kuranōpotōkara, enara toytose toto. Toiro esety Maria kynexine, mokyro esety akorō Matarena kynexine. Mokyro ae 7me joroko tō tutūtanohpose ropa pake Jezu a. ³Joana roropa imaro toytose, Erote poetory esē pyty. Tuisamehxo kynexine inio, esety Kuza. Te, Suzana roropa toytose. Imehnō nohpo tō roropa tuhke toytose Jezu maro. Mokaro toenupunase Jezu poko. Ipoetory tō poko roropa toenupunase toto. Tymōkomorykō tapiakase eya xine, ekarotohme Jezu tomo a. Zotyko tahnose eya xine, enara.

Sě nase ipuhturu pahne poko sã ahtatohme
(Mat 13.1-9; Mak 4.1-9)

⁴Morarame imehnõ oehkehpyra ehse Jezu a, imeimehnõ pata tõpõkomo. Morarame imoihme toehse toto ahtao tamorepase toto Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine, enetupuhtohme toto a.

⁵—Orutua toytose otyro puhturu pahse, ahtatohme. Mame ipuhturu papyryhtao eya tupito po ipuhturu toepukase roropa osema tao. Moro tutũmase ahno a. Torõ tomo a roropa tonahse. ⁶Mame ipapyryhtao, topuxikiri htaka toepukase roropa, ipuhturu. Moro tõxihtase axĩ repe. Yrome taremãse ropa tuna pyra exiryke nono ao. ⁷Mame ipapyryhtao ro ipuhturu toepukase roropa ätaryka htaka. Moro tahtase repe yrome ätaryka a toise. ⁸Morarame nono kurã pona toepukase ipuhturu. Moroto kure tahtase, toperytase roropa. Tuhke toperytase, enara.

Mame etyhypryme ynara tykase Jezu,

—Typanare awahtao xine etãko matose, tykase Jezu eya xine.

Typoetory tõ tuarõtanohtopõpyry poko
otyro puhturu arykahpõ poko
(Mat 13.10-23; Mak 4.10-20)

⁹Morotoino ynara tykase ipoetory tõ Jezu a,

—Oty poko hko moturuno moro poko samo? tykase toto eya. ¹⁰Mame Jezu a tozuhse toto. Ynara tykase,

—Kuesëköme Ritonõpo ehtoh poko zuaro exĩko matose enetuputyryke oya xine. Yrome imehnõ amorepãko ase tupimã ke rokene, enetupuhtohme eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra toh mana. Etatohme roropa eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra mã toto, tykase Jezu eya xine.

¹¹Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Ynekarohpyry otyro puhturu papyry poko ynara mana, ipuhturu sã Ritonõpo omiry mana. ¹²Mame ipuhturu aepukahpyry osema taka sã Ritonõpo omiry etananõ repe. Mame joroko tamuru oehnõko mana Ritonõpo omiry apoitohme ropa ikurohtaka xine, aomipona pyra toto ehtohme, osepynanohpopyra Ritonõpo a toto ehtohme. ¹³Mame ipuhturu aepukahpyry topuxikiri htaka, imehnõ Ritonõpo omiry etananõ samo. Mame omi kurã etaryke tyya xine tãkye exĩko toh mã repe. Yrome toto kurohtaka aomiry omõpyra samo. Axĩtao rokẽ enetupuhnõko toh mã repe. Yrome toetuarimarykohtao axĩ poremãnõko ropa mã toto. ¹⁴Morararo imepỹ ipuhturu toepukase ahtao ätaryka htaka, moro sã Ritonõpo omiry etananõ mã repe. Mame torëtyke toexirykõke tymõkomoke se roropa, typenetarykõ poko roropa. Morohne mã Ritonõpo omiry eĩko, ätaryka samo. Eperytara sã mã toto tukurohtao xine, ekurehnõko. ¹⁵Mãpyra ipuhturu aepukahpyry nono kurã pona, moro sã Ritonõpo omiry etananõ mana. Kure Ritonõpo omiry etãko toto.

Wenikehpyra roropa exīko toto. Aomipona roropa toh exīko. Penekehpyra roropa toh mana. Aomiry ekarōko imehnomo a enetupuhpotohme. Mame enetupuhporyhtao eya xine eperytāko sã mã toto, tykase Jezu eya xine.

Oezurukō ononēpyra ehtoko katopōpyry poko Jezu a
(*Mak 4.21-25*)

¹⁶Mame ynara tykase Jezu eya xine,
—Nāparina pitiko saerehkane zukaxīpo onyripyra sytatose mukuxi mitaka. Onyripyra sytatose epehtoh zopikoxi roropa. Jarao rokē tyrīko sytatose kae, apō pona saerehkatohme, oehketō zeipotohme, toto osenuhmatohme roropa, tykase ynororo. ¹⁷—Emero zonētyā zumakāko mana aryhnaka tyripōko Ritonōpo mana. Emero etapuruhpyry etapuruhmakāko roropa mana jarao ehtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁸—Naeroro tuaro ehtoko, tomeseke roropa ehtoko onetahpyrykō poko. Nae exiketō tuhkehxo apoīko. Yrome arypyra exiketō icyryrykō ipuxihkāko emahpoe xine. Morararo kure jomiry etaryhtao oya xine tuhkehxo enetupuhnōko matose. Yrome jomiry kure onetara awahtao xine jomiry poko wenikehnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Jezu ē ytotoopōpyry poko Jezu enese
zakorō tō maro
(*Mat 12.46-50; Mak 3.31-35*)

¹⁹Mame Jezu ē toytose Jezu enese repe zakorō tō maro. Yrome ytopyra tokurehse ynaroro, ahno imoihme exiryke. ²⁰Mame imepỹ ynara tykase Jezu a,
—Asa noehno moky ākorō tō maro. Mokā jarānao. Tōtururu se mã toto amaro, tykase.

²¹Morarame ynara tykase Jezu eya xine,
—Ritonōpo omiry etananō mã aomipona roropa exiketō mã mokaro mã ajame exīko jakorō tōme roropa, tykase Jezu eya xine.

Tyryrykane mynyhpākatopōpyry poko Jezu a
(*Mat 8.23-27; Mak 4.35-41*)

²²Morarame imepỹ ēmepyrayae kanawaka tōtyrise Jezu typoetory tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine,
—Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase eya xine. Mame toytose toto. ²³Mame toytorykohtao tynyhse Jezu kanawao. Morarame tyryrykane konōto tooehse ypy poe ikuhpo pona. Pohkane konōto toehse. Kanawa nerymary se pohkane toehse. Mame enaromỹke toehse toto tyneryrykō poko. ²⁴Morara exiryke axī Jezu tōpakase ropa eya xine. Ynara tykase toto,
—Jezu, Jezu, nerỹko reh sytatohse, tykase toto. Mame Jezu towōse ropa. Tōmiry ke tyryrykane tymnyhpākapose eya, pohkane roropa tymnyhpākapose. Mynytyme tuna toehse ipunaka. ²⁵Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Otoko ahtao keh jenetupuhnõko matou? tykase Jezu eya xine.
 Tõsenuruhkase toto. Enaromÿke roropa toh toehse. Ynara tykase toto osey a rokene,
 —Onoky keh mosero? Tõmiry ke rokẽ tyryrykane mynyhpãkapone, pohkane roropa aomi poe tymynyhpãse, tykase toto osey a rokene.

Joroko tütanohpotopõpyry poko orutua ae Jezu a
(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)

²⁶Morotoino toeporehkase toto Keraza pona, Karirea mõpozakoxi.
²⁷Morarama towõse ropa tahtao ikuhpo ehpiokoxi ahno toporyse eya, moro patapono. Jorokohpe ynororo kynexine moimoro. Pake ro tupõ turumekase eya, tytapyi tao nyhpyra roropa ynororo, okepy zonõtõh po ehse ynororo. ²⁸Mame Jezu eneryke tyya kui tykase ynororo. Jezu õpatata toepukase. Mame ynara tykase ynororo opore,

—Jezu, Ritonõpo kapuaõ mükuru mase, imehxo exikety mükuru. Oty se hma ya? Juãnohpyra exiko ajohpãme samo. Utuarimapopyra exiko roropa, tykase joroko ahnoaono Jezu a. ²⁹Morara tykase ynororo Jezu a tütanohpory ropa waro toexiryke eya. Tuhke rokẽ tynaõmahpyry tomatomase joroko a õpuruhpyry tao ahtao ro. Ketõ ke tymyhse ynororo repe emary poko ipupuru poko, enara. Yrome ketõ tamohmohse eya, joroko a taropose ahtao ahno esaka pyra.

³⁰Morarama ynara tykase Jezu eya,

—Onoky nah tä oesety?

—Ekuhpÿme yna esety nase, tykase, tozuhse eya, tuhke joroko tõ tomõse exiryke zaka. ³¹Morarama ynara tykase toto tätaryporykõke Jezu a,

—Yna onenyohpyra exiko apotoimo htaka, tykase toto Jezu a.

³²Moroto poinokoimo tõ kynexine, otuhnõko, ypy po. Mame ynara tykase joroko tõ Jezu a,

—Ynanytoxi poinokoimo aka, ajohpãme samo, tykase toto Jezu a.

Morarama Jezu a taropose toto. ³³Tynaõmahpyrykõ ae tütãtase tahtao xine toytose toh rahkene poinokoimo tõ aka. Mame poinokoimo tõ tururume toytose toto. Ypy õmory poe tohpahse toto ikuhpo kuaka. Tyneryse toto.

³⁴Moro eneryke poinokoimo tõ erasõpyã toepase toto pata pona.

Toytose tahtao xine, imehnõ turuse eya xine, apetaõkomo, patapõkomo, emero turuse eya xine. ³⁵Mame patapõkõ toytose osenuhmase Jezu a. Toeporehkase tahtao xine, jorokohpanõpo tonese eya xine Jezu maro.

Typorohse kynexine Jezu pupuru myhto. Tupoke ropa toehse kynexine. Kure osetupuhnõko ropa kynexine. Moro eneryke tyya xine tõserehse toto.

³⁶Mame oehsenãkõ turuse roropa eya xine. Joroko tõ tütanohpotopõpyry ropa poko turuse eya xine. ³⁷Morarama Kerazapõkomo a Jezu taropose ropa, enaromÿke toexirykõke. Morara exiryke Jezu tõtyrise ropa kanawa aka.

³⁸—Amaro ytoxi, ajohpãme samo, tykase jorokohpanõpo Jezu a.

Yrome tonyohse ropa ynororo Jezu a,

—Arypyra, atapyĩ taka ytoko ropa. ³⁹Atapyĩtaõkõ zuruko okurãkatopõpyry ropa poko Ritonõpo a, opyno aexiry poko roropa, tykase Jezu eya.

Mame toeramase ropa ynororo. Tukurãkatopõpyry ropa poko Jezu a tokarose eya patapõkomo a emero. Mame Jezu tõ tãtakuohse ropa.

Jairu ãxiry ãsemãkatopõpyry ropa poko Jezu a
(*Mat 9.18-26; Mak 5.21-43*)

⁴⁰Mame toeporehkase ropa Jezu ahtao Karirea pona, tãkye toehse imoihmãkomo, toraximase tyya xine exiryke. ⁴¹Morarame imepỹ orutua toehse. Mokyro esety kynexine Jairu. Juteu tõ atamorepatoh ešẽme kynexine. Mame Jezu ãpataka typorohse ynororo. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Eropa ytapyĩ taka ajohpãme samo. ⁴²Jẽxiry itamuraume kure pyra mana. Orihnõko mana, tykase ynororo Jezu a. ãxiry 12me jeimamyry nae kynexine, toirono.

Morarame imaro Jezu toytose ahtao imoihmãkomo a tapurupose, tuhke ahno exiryke. ⁴³Mame toto rãtaka nohpo toytose, munuimohpano. 12me jeimamyry taropose eya kure pyra toexiry poko rokene. Tytinerukehse roropa ynororo, topity poko tytinerũ tonahkase eya. Morararo kynexine pohtohkara ro. Topinopyry pona pyra kynexine. ⁴⁴Mame mokyro tooehse Jezu mykapo zupõ ehpiry temuhmase. Mame tytemuhmase eya ahtao axĩ tumũkehse ynororo. Toekurãkase ropa ynororo, tytemuhmase zupõ tyya exiryke.

⁴⁵—Onoky keh ytemuhmano? tykase Jezu eya xine.

—Arypyra, tykase toto eya. Mame ynara tykase Peturu,

—Tuhke nase ahno epuepurohmãko. Otarãme moxiaro kynako oexiehtonanomo,

⁴⁶—Arypyra, tykase Jezu. —Kurãkara ytemuhmano. Zuario exino nekurãka ropa ynororo yjमितunuru poe, tykase Jezu. ⁴⁷Morara kary etaryke tyya tõsenetupuhse nohpo,

—To! Tuario rukuh Jezu nahe. Tytemuhmatopõpyry waro ya, tykase nohpo tukurohtao rokene. Mame tooehse eya. Tykytyky tykase ynororo. Enaromỹke toehse. Jezu myhtokoxi typorohse ynororo nono pona. Tõsekarose ynororo imoihmãkõ netaryme. Ynara tykase ynororo,

—Pakero munuimohpe exiase. Morara exiryke oupõ ytemuhmano. Axĩ umũkehno, tykase nohpo Jezu a. ⁴⁸Morarame ynara tykase Jezu eya,

—Kuku, tonetupuhse jexiryke oya tukurãkase ropa mase. Naeroro oserehpyra exiko. Kure rokẽ ytoko ropa, tykase Jezu eya.

⁴⁹Mame nohpo maro autururuhtao ro ahno tooehse Jairu tapyĩ tae. Ynara tykase toto Jairu a,

—Oẽxiry norihno, tykase toto Jairu a. —Kuamorepanekõ erekohmakehko, tykase.

⁵⁰Yrome autururukõ totase Jezu a. Ynara tykase ynororo Jairu a,

—Oserehpyra exiko. Wenetupuhko hkoty. Kure exiko ropa oẽxiry mana toorihxĩpo, tykase Jezu eya.

⁵¹Mame itapyĩ taka toeporehkase tahtao tymaro imehnõ anaomõnohpopyra kynexine. Peturu tõi rokẽ tymaro tarose eya, Peturu, João, Tiaku, poeto zумы, jeny, mokaro rokẽ tarose tapyi taka. ⁵²Emero tyhnamose tapyitaõkomo a. Kui tykase roropa toto. Yrome ynara tykase Jezu eya xine, —Xitara ehtoko. Orihpyra nase. Nyhnõko rokẽ nase, tykase ynororo.

⁵³Yrome Jezu tounohse eya xine, aorikyhpory waro toexirykõke. ⁵⁴Mame aorikyhpory emary tapoise Jezu a. Ynara tykase ynororo opore eya, —Orymo, owõko ropa ty, tykase eya. ⁵⁵Morara kaxĩpo sã rokẽ Jezu a tõsemãkase ropa aorikyhpory. Towõse ropa ynororo. Morarame, —Autuhmatoko ropa, tykase Jezu eya xine. ⁵⁶Mame tõsenuruhkase jumy jẽ maro. Mame ynara tykase Jezu jẽ tomo a, —Mose oẽxirykõ ãsemãkatopõpyry ropa onekãtopyry ehtoko, tykase Jezu eya xine. Enara.

Sẽ nase 12mãkõ enyohtopõpyry poko Jezu a
(*Mat 10.5-15; Mak 6.7-13*)

9 ¹Morarame Jezu a tynamorepatyã tykohmase tyya 12mãkomo. Mame tyjमितunuru tokarose eya xine orẽpyra toto ehtohme, joroko tõ tũtanohpory poko, kurãkõkara kurãkary poko, enara. Toto tyripose orẽpyra. ²Mame imehnõ amorepatohme tonyohse toto eya, tosekõme Ritonõpo enetupuhtohme imehnomo a, kurãkõkara kurãkatohme roropa eya xine. ³Ynara tykase Jezu eya xine, —Omõkomorykõ anaropyra ehtoko. Omyxirykõ anaropyra ehtoko, apakarãkõ roropa. Ourukomo, otinerũkõ roropa anaropyra ehtoko. Oupõkõ akorõ roropa anaropyra ehtoko. ⁴Mame imepỹ tapyĩ taka õmomyrykohta moroto rokẽ ehtoko. Õnyhtoko moro tao oytotohkõ ropa ponãmero. ⁵Mame õmirykõ etary se pyra toto ahta, opyno xine pyra toto ahta roropa, esae xine ytotoko ropa. Mame oytorykõ ropahãtao epuhsasakatoko, toto neneryme, “Ritonõpo awãnohtorỹko mana, aomiry se pyra oexirykõke,” katohme sã oya xine inetarykõme. Mame imepỹ pata pona ytotoko, tykase Jezu eya xine.

⁶Morarame toytose toto pata tõ punero Ritonõpo omiry kurã poko imehnõ amorepase. Kurãkõkara tukurãkase roropa eya xine.

Sẽ nase Erote oserekohmatopõpyry poko Jezu poko
(*Mat 14.1-12; Mak 6.14-29*)

⁷Mame Erote Karirea rãnaõkõ tuisaryme kynexine. Morarame emero Jezu nyrytyã ekarory totase eya. Morara exiryke tõsetaehkase. Torẽtyke toehse ynororo, ynara karyke imehnomo a Jezu poko,

—João ahno ãpurihkahpõ tõsemãse ropa mana, kary etaryke tyya.

⁸—Arypyra, tykase imehnomo. —Eria ekepyry mokyro tõsemãse ropa mana, tykase toto. Jezu poko imehnõ roropa ynara tykase,

—Arypyra, pake Ritonõpo poko urutonõpo ekepyry mokyro, tõsemãse ropa mana, tykase toto Jezu poko. ⁹Yrome ynara tykase Erote,

—João tuhkapose ya, onoky keh mokyro osekätokety. Tuaro pyra reahse, tykase. Mame Jezu enery se toehse ynororo rahkene.

Sero nase 5.000mākō otuhmapotopöpyry poko Jezu a
(*Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Jo 6.1-14*)

¹⁰Mame inenyohytä tooehse ropa Jezu a. Emero tynyrityäkō tokarose ropa eya xine. Morarame tymaro typoetory tō tarose Jezu a tokare pyra Petesaita pona. ¹¹Yrome imoihmākō tuaro toehse Jezu ytory poko. Tokahmase eya xine. Mame toporyse ropa toto a ahtao, toto anaropopyra ropa kynexine. Tamorepase toto eya, toto esēme Ritonōpo ehtoh poko. Kuräkōkara tukurākase roropa eya.

¹²Mame xixi tyerukumāse ahtao 12mākō toytose Jezu a. Ynara tykase toto eya, —Imoihmākō enyohko ropa mōtohne toto ytotohme ahno esaka ropa. Moero tahtao xine otuhnōko mā toto. Nyhnōko roropa mā toto. Ahno esary kara taro, tapyi pyra, tykase toto.

¹³Morarame Jezu a tozuhse typoetory. Ynara tykase ynororo eya xine, —Amarokō ro inahpatoko, tykase eya xine.

Mame ynara tykase toto,

—Otarahxo? 5me rokē wyi nae ynanase, kana roropa asakoro rokē inunō kara. Morara exiryke otara ākohxo ynanah? Yna ytory se hma moxiā zuru epekahse? tykase toto Jezu a.

¹⁴Mame ynara tykase, Jezu a tozuhse,

—Arypyra, iporohkapoko toto. Osesetyoro tyripotoko toto, 50me rokē tuhke toto exiry tyripotoko, tykase Jezu eya xine. Moroto 5.000me orutua kō kynexine tuhke exiry.

¹⁵Morarame ahno tō typorohkapose eya xine emero. ¹⁶Mame wyi tapoise Jezu a 5me. Kana roropa tapoise eya asakoro. Morarame kakoxi tōsenuhmase,

—Kure mase Papa kapuaono, tykase ynororo. Moromeïpo wyi tytohtohkase eya kana maro. Morotoino tokarose typoetory tomo a, imoihmākomo a ekarotohme ropa eya xine. ¹⁷Mame tōtuhse toh rahkene. Tuesapare roropa toh toehse. Mame akoïpyry tanÿse roropa eya xine. 12me ruto typehkase akoïpyry ke. Enara pitikono emākaposemy tyamene xine autuhtohkōme. Imeïpo taropose ropa toto esaka xine.

“Kyrixtu mase,” katopöpyry sero Peturu a
(*Mat 16.13-19; Mak 8.27-29*)

¹⁸Morarame toiroro Jezu kynexine oturūko Tummy maro. Mame ipoetory tō 12mākō kÿtone eya. Mame tōturupose eya xine,

—Onokyme imoihmākō jekarōko nae? tykase ynororo typoetory tomo a.

¹⁹Mame ynara tykase toto eya,

—Otarāme Joāome oekarōko toh mana, ahno ĕpurihkahpōme. Imehnō roropa otarāme Eriame oekarōko toto. Imehnō roropa otarāme pake Ritonōpo poe urutonōpo ĕsemākasēme ropa oekarōko toh mā otarāme, tykase toto Jezu a.

²⁰Morarama eya xine Jezu tōturupozomose ropa. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Amarokō ke? Onokyme roropa jekarōko matohu? tykase eya xine.

Mame Peturu a tozuhse,

—Ritonōpo nymenekahpyry mase yna pynanohneme, tykase Peturu eya.

²¹Mame Jezu a tymynyhpākapose toto. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Imehnomo a moro onekaropyra ropa ehtoko, tykase eya xine.

Toorihtoh poko ekarotopōpyry sero Jezu a

(Mat 16.20-28; Mak 8.30-9.1)

²²Mame ynara tykase ropa ynororo typoetory tomo a,

—Kapu ae Ayhtohpyry htomāko mā Izyraeu tō tamuxiry tomo.

Tutuisarykōme yse pyra exīko mā toto. Jetapary se exīko mā toto, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro roropa. Mame jexixihmapōko toh mana jorihmapōko. Yrome moromeīpo oseruao tōmehse jahtao ēsemānōko ropa ase, tykase eya xine.

²³Moromeīpo ynara tykase ropa Jezu imoihmākomo a,

—Ymarōme oexirykō se awahtao xine, ypoe oehtohkō rokē poko ehtoko. Opoe xine oehtohkō irumekatoko. Kokoro rokē oorikyrykō enetupuhtoko oorypyrykō poko, ymarōme oehtohkōme, tykase. ²⁴—Māpyra opoe xine oehtohkō poko rokē awahtao xine, orihnōko matose. Ymarōme pyra exīko matose. Yrome ypokoino oorikyrykohtao ymaro exīko matose jūme. ²⁵Otyme kure oerokurukō mōkomo apoiry poko rokene? Otyme kure imōkomoryje oexirykomo oorikyrykohtao?

Arypyra. Oorikyrykohtao ākorehmarā xine moro mana omōkomohpyrykomo. Ritonōpo pūtome pyra exīko matose jūme. Moro poko rokē kuh osetupuhnōko matohse. Yrome Ritonōpo omiry apoiry poko osetupuhpyra amarokomo.

²⁶Etatoko pahne, ihxipyke awahtao xine ypoko, jomiry poko roropa ihxipyke awahtao xine, Kapu ae Ayhtohpyry roropa ihxipyke exīko opoko xine mana, tuisamehxo tooepyry ropahtao Tummy kurā esae, Ritonōpo nenyoytā kurākō maro tooepyry ropahtao, tykase Jezu eya xine. ²⁷—Sero poko wenikehpyra ehtoko. Ynara āko ase oya xine, kymaro xine exiketō toitoine orihpyra ro tahtao xine, Ritonōpo tuisame ehtoh enēko toto, tykase Jezu eya xine.

Moeze maro Eria maro Jezu ehtopōpyry sero

(Mat 17.1-8; Mak 9.2-8)

²⁸Morarama 8me tynyhse ahtao Peturu tō tarose Jezu a ypy pona, João maro, Tiaku maro. Tarose toto eya oturuse Ritonōpo maro. ²⁹Morarama autururuhtao ro ēmyty tytyorōtase. Zupō roropa karimutume toehse, saereh tykase. ³⁰Morarā toehse ahtao asakoro orutua kō tōsenepose eya xine. Mame Jezu maro tōturupitose toto. Ynara toh kynexine, Moeze, Eria, enara, pakatokomo. ³¹Morararo toh kynexine saereh āko roropa. Morarama tōturuse toto Jezu maro aorikyry poko, aetuarimary poko, enara, Jerusarē

po. Aorikyry se Ritonõpo exiry poko tõturuse toto. ³²Yrome Peturu tõ tynyhse kynexine tyrõnaka xine. Mame typakase ropa toto ahtao, Jezu saereme exiry tonese eya xine. Asakorõkõ roropa tonese eya xine, Jezu maro. ³³Mame mokaro asakorõkõ onuhpitoryhtao ropa, ynara tykase Peturu Jezu a,

—Pãna, kure taro kuexirykomo. Tapyi ynanamoxi, oseruao, axítao rokene, toiro atapyíme, toiro Moeze tapyíme, toiro Eria tapyíme, enara ynanamoxi, tykase Peturu. Morara tykase ynororo onenetupuhpyra toexiryke moro poko.

³⁴Mame Peturu otururuhtao ro akurũ tooehse toto poro. Mame akurũ eneryke tyya xine enaromýke toehse Peturu tomo. ³⁵Morarame omi totase akuru htae. Ynara tykase,

—Umükuru nymyry mose ynymenekahpyry. Morara exiryke aomiry etatoko, tykase Ritonõpo.

³⁶Morarame omi tymynyhpãse ahtao, Jezu rokẽ tonese eya xine. Mynyhme rokẽ toh toehse. Tynenehpyrykõ poko oturupyra toh toehse roropa imehnomo a.

Joroko tũtanohpotoõpyry ropa poko poeto ae Jezu a

(Mat 17.14-18; Mak 9.14-29)

³⁷Morarame tõmehse ahtao ppy poe tyhtose ropa toto. Morarame tuhkäkomo a Jezu toporyse ropa. ³⁸Toto rãtao toehse ahno. Jamihme Jezu tykohmase mokyro a. Ynara tykase,

—Tamuxi, umükuru eneko ajohpãme samo. Ipyno ase toirõ myhe exiryke. ³⁹Joroko mose apoïko mana. Mõtoino rokẽ kui ãko mose nase. Mame akyakyhnõko roropa nase. Akuakurotãko roropa nase ãtary ae. Iryhmãko joroko mana. Onurumekara roropa mana. ⁴⁰Opoetory tomo a oturu repe itũtanohpotohme ropa repe. Yrome onutũtanohpopyra toh nekurehno, tykase Jezu a ynororo.

⁴¹Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase ynororo,

—Tõ! Otara ahtaohxo keh jenetupuhnõko matou? Jenetupuhpyra ro rukuh matou, popyra oexirykõke. Amaro xine ywy repe. Yrome jenetupuhpyra ro amarokomo. Typenekehse ywy opoko xine, tykase. Mame ynara tykase ynororo jumy a,

—Omükuru enehko ya, tykase.

⁴²Mame jumy a tonehse ahtao, joroko a tomapose ropa nono pona. Takurotanohpose roropa eya. Mame ynara tykase Jezu joroko a,

—Otũtako ropa joroko, tykase Jezu. Mame tutũtase ropa rahkene. Tukurãkase ropa poeto eya. Morotoino jumy a tokarose ropa eya. ⁴³Morarame tõsenuruhkase morotõkõ emero Ritonõpo jamitunuru eneryke tyya xine.

Jezu oturutopõpyry poko toorikyry poko

(Mat 17.22-23; Mak 9.30-32)

Mame mokaro osenuruhkaryhtao ro tõturuse ropa Jezu typoetory tomo a,

44—Wenikehpyra mehtatose sero jomihpyry poko, Kapu ae Ayhtohpyry ekarõko mã toto jehno exiketomo a, tykase Jezu eya xine typoko.
 45Morarame aomiry onenetupuhpyra toh kynexine tonëse sã exiryke eya xine.
 —Oty kary se mose nae? tykase toto oseya rokene. Yrome eya, “Oty kary se hko hmano?” kara toh kynexine, ihxipÿke toexirykõke.

“Onoky imehxo nae, tuisamehxo?”

katopõpyry poko sero
(Mat 18.1-5; Mak 9.33-37)

46Morarame oseya toh tõturuse 12mãkomo,
 —Onokãkõ imehxo nae taro, tuisamehxo? tykase toto, typoko xine rokene. 47Yrome toto otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke poeto tapoise eya tupütokoxi tynyriryme. 48Mame ynara tykase ynororo eya xine,
 —Mose poeto poko oenupunarykohtao ypokoino ypoko enupunãko roropa matose. Morararo ypoko oenupunarykohtao jenehpohpõ poko enupunãko roropa matose. Ynara exiryke, tuisamãkõkara poko roropa oenupunarykohtao tuisamehxo matose exiko.

Tymarõ onyhxiropyra Jezu ehtopõpyry poko
(Mak 9.38-40)

49Morarame ynara tykase João Jezu a,
 —Imepÿ ynanenease. Joroko tütanohpõko ropa nexiase ahno ae oesety poe. Morara kamexipopyra ynanexiase eya kymaro xine pyra aexiryke, tykase João Jezu a. 50Mame ynara tykase Jezu João tomo a,
 —Arypyra, “Ipoko pyra exiko,” kara ehtoko imehnomo a. Kyzehno xine pyra exiketõ kymaro xine mana. Åkorekehkara xine imehnõ ahtao åkorehmatorÿko mã toto, tykase Jezu eya xine.

Apoto enehpory se João tõ ehtopõpyry poko

51Morarame kapu aka ropa ytosasaka ropa tahtao, toytory se ropa toehse Jezu Jerusarë pona. 52Mame osemazuhme typoetory tõ tonyohse eya, tuapo. Mame toytose toto Samaria pata pona. Moroto osa tokaropose eya xine Jezu nyhtohme repe. 53Yrome morotõkõ osa ekarory se pyra Jezu a toh kynexine Jerusarë pona aytory eneryke tyya xine. (Mame moro tokarose ropa Jezu a, nyhtoh onekaropyra toto ehtopõpyry.) 54Morara exiryke ynara tykase João tomo, Tiaku maro Jezu a,
 —Otarãme, kure oya apoto kohmary yna a kapu ae, moxiã enahkapotohme, pake ehtopõpyry samo, Eria a apoto kohmatopõpyry samo, tykase toto Jezu a.
 55Mame toeramase Jezu toto ëpataka. Toto zehno roropa toehse ynororo morara kary etaryke tyya.
 —Ritonõpo zuzenu poe pyra matose morara ãko. 56Ahno enahkase pyra tooehse ywy Ritonõpo nymenekahpyryme. Toto pynanohse rokẽ tooehse ywy, tykase Jezu eya xine. Mame imepÿ pata pona toytose toto.

Jezu maro toexiry se exiketō ehtopōpyry poko

(Mat 8.18-22)

⁵⁷Morarame osema tao Jezu ahtao typoetory tō maro ynara tykase imepỹ Jezu a,

—Jytory se ase amaro emero rokẽ pata pona. Orumekary se pyra roropa ase jũme, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁸Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Oytory se hmah ymahro? Onokyro tō tosake mana. Torō tō roropa tymỹke mana. Mäpyra Kapu ae Ayhtohpyry tosake pyra mana, tykase Jezu eya. —Oytory se roh mah ymahro? tykase eya. ⁵⁹Mame imepyny a ynara tykase Jezu,

—Ymaro eropa ypoetoryme, tykase ynororo eya.

Yrome ynara tykase ynororo,

—Ajohpãme sã ytoxi aporo papa tapyĩ taka. Tãhpome toehse papa mana. Mame toorihse ahtao zonẽnoõ ase. Moromeĩpo oehnõko ropa ase amaro jytothme, tykase ynororo Jezu a.

Mame ynara tykase Jezu eya,

⁶⁰—Ah imehnõ omy ekepyry zonẽnoõ toto. Eropa hkoty ymaro imehnõ amorepatohme kuesẽkõme Ritonõpo ehtoh poko, tykase Jezu eya.

⁶¹Morarame imepỹ ynara tykase Jezu a,

—Ywy kuhse amaro ytõko ano. Apo ke aporo osekazumatã aporo wekyry tomo a, tykase ynororo eya.

⁶²Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Etako pahne, ijoiõme kanawa arõko ãpuine mana tỹkakoxi tõsenuhmaryke. Mokyro sã mase. Ymaro se mase repe, emero rokẽ poko penetãko mase roropa. Morara awahtao Ritonõpo maro se nymyry pyra mase, tykase Jezu eya.

Sero nase 72 mākō enyohtopōpyry poko Jezu a

10 ¹Morarame orutua kō tymenekase Jezu a, ²72mākomo tōmiry ekarotohme imehnomo a. Morarame asasakorone rokẽ tonyohse toto eya, tuapo pata tō punero. ²Ynara tykase ynororo eya xine, —Oenyohorỹko ase jomiry ekarotohme imehnomo a, tupito esẽ typoetory tō enyokury samo. Tupito konõto po tiriiku ahpirãtyã sã Ritonõpo omiry onetapitopynõ mana, sero nono po. Yrome tuhke pyra Ritonõpo omiry ekaronanõ nae. Naeroro oturutoko Ritonõpo a, “Papa kapuaono tuhke õmiry ekaronanõ enyohko õmiry ekarotohme imehnomo a,” kahtoko eya. ³Mame ytotoko. Tomeseke ehtoko roropa. Oty katohme? Oenyohorỹko ase kaneru mükuru enyokury sã kaikuxi to htaka. Ytoytõko matose ozehno exiketo htakuroko. ⁴Tineru ã anaropyra ehtoko, pakara tõkehko sapatu roropa anaropyra ehtoko amaro xine. Mame etypohpyra ehtoko õturutohkõme imehnõ maro osema tao. Topohme ytotoko. ⁵Morarame tapyĩ taka õmomorykõ se awahtao xine, ynara kahtoko tytapyikemy a, “Taro hmatou?”

Kure pãna matou repe,” kahtoko. “Opyno xine Ritonõpo mana,” kahtoko roropa morotaõkomo a. ⁶Mame tapyi esẽ ajoajohpãme pyra ahtao, õmiryõ etary se exiko mana. Yrome ajoajohpe exiketyme ahtao, õmiryõ etary se pyra ynororo ahtao eramatoko ropa rokene. ⁷Yrome õmiryõ etary se ahtao moroto rokẽ ehtoko. Otuhtoko, eukuru êtoko, enara, owohparykohtao eya xine. Moro õtuhtohkõ oepehpyrykõme sã mana, jomiry ekaroryke oya xine. Ihximyra ehtoko õtukurukõ poko. Ynara exiryke, erohketõ toerohitamitukõ apoiry zae mana. Esyryhmara ehtoko morotoino imehnõ tapyi taka.

⁸—Mame emero rokẽ pata pona oytorykohtao, “Otuhtokose,” karyhtao oya xine, motuhtatose rokene. ⁹Kurãkõkara nae moro pata po ahtao, ikurãkapotoko ropa toto Ritonõpo a. Ynara kahtoko roropa eya xine, “Ritonõpo omiry ekarõko ynanase oya xine enetupuhthome oya xine oesõkõme. Ameke pyra Ritonõpo tuisame ehtoh mana oya xine,” kahtoko eya xine. ¹⁰Morarama imepõ pata pona toytose awahtao xine, yrome õmiryõ omipona pyra toto ahtao, osema taka mytotatose ropa. Ynara kahtoko eya xine, ¹¹“Oesarykõ nonory noseihno yna pupuru rary pokona. Naeroro isasakãko ropa ynanase otuarõtatohkõme awãnoypyrykõ poko Ritonõpo a. Yrome wenikehpyra ehtoko, Ritonõpo omiry tooehse oya xine mana. Oesõkõme enetupuhthome oya xine repe. Yrome ise pyra matose,” kahtoko eya xine, tykase Jezu eya xine.

¹²—Ynara ãko ase oya xine. Ajohpe pyra, kurãkõ apiakaryhtao Ritonõpo a moro patapõkõ wãnohnõkohxo Ritonõpo mana, Sotomapõkõ wãnoypyry motye. Sotomapõkõ pynohxo Ritonõpo exiko mana, tykase Jezu toto enyokryme tyya.

Pata tõpõkõ Jezu onenetupuhpyra ehtopõpyry poko (*Mat 11.20-24*)

¹³Mame ynara tykase ropa Jezu,

—Jetũ myhẽ exiko mã oya xine taroino Korazipõkomo, oya xine roropa Petesaitapõkomo. Jetũ mã oya xine exiko myhene. Awãnohtorõko Ritonõpo mana. Yjamtunuru meneatose repe apatarykõ rãnao. Yrome jenetupuhpyra matose. Oorypyrykõ onurumekara roropa matose. Onenehpyrykõ tonese ahtao Tiropõkomo a Xitõpõkomo a roropa, tyrypyrykõ turumekase eya xine exiry pake. Saku risẽ tyrise eya xine exiry tupõkõme. Oruno roropa tyrise eya xine exiry tokokõ pokona, tyrypyrykõ rumekary se toto exiry enetupuhpotohme imehnomo a. ¹⁴Etatoko pahne, kurãkõ apiakatohpo awãnohtorõko Ritonõpo mana. Tiropõkõ wãnohnõko roropa mana. Xitõpõkõ roropa wãnohnõko mana. Yrome mokaro wãnoypyry motye awãnohtorõko Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine. ¹⁵—Amarokõ roropa Kapanaupõkomo, epyrypãko matose imehxo oexirykõ poko repe. Yrome osenekunohnõko rokẽ matose. Imeipõ oematorõko Ritonõpo mana apotoimo htaka, tykase Jezu eya xine.

¹⁶Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Õmiryõ etahpõkõ jomiry etãko roropa toh mana. Morararo ose xine pyra exiketõ yse pyra roropa toh mana. Jenehpohpõ se pyra roropa toh

mana, yse pyra toehtohkō samo. (Ytotoko rahkene. Jomiry ekarotatoko emero pata tō punero, tykase Jezu eya xine.

—Ÿ, tykase toto. Mame toytose toh rahkene omi kurã ekarose.)

Sē nase 72mākō eramatopōpyry ropa poko

¹⁷Mame mokaro 72mākō tooehse ropa toto. Tākye toh toehse ropa. Ynara tykase toto Jezu a,

—Joroko tō roropa ynanutūtanothpoase ropa ahno ae. “Jezu omi poe otūtatokō ropa,” tykase ahtao rokē yna a nutūtase ropa toto, tykase toto Jezu a.

¹⁸Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Ÿ, joroko tamuru mokyro. Aepukary enene nenenehkane samo, kapu ae. ¹⁹Etatoko pahne, yjamtunuru ekarōko ase oya xine. Orēpyra oritorỹko ase. Mame okoi tūmaryhtao oya xine, mynoto roropa tūmaryhtao oya xine ōsanumara xine toh mana. Joroko tamuru motyēkākō matose, ypoe oexirykōke. ²⁰Etatoko pahne, ōmirykō poe joroko tō tutūtase ropa ahtao ahno ae kure mana. Yrome moro poko rokē pyra atākyematoko. Ritonōpo poenōme oexirykō poko atākyematokohxo yronymyryme. Oesetykō tymerose pape pokona Ritonōpo esao. Moro poko atākyematoko, tykase Jezu eya xine.

Jezu ākyematopōpyry poko

(Mat 11.25-27; 13.16-17)

²¹Mame Jezu tātākyemase yronymyryme Ritonōpo zuzenu poe. Ynara tykase ynororo Tummy a,

—Papa kapuaono, kapuaōkō esēme mase. Sero nonopōkō esēme roropa mase. Kure mase Papa tuaro pyra exiketō amoreparýke oya ōsenetupuhtoh poko. Opoe zuarohxo exiko toh mana. Tuaro exiketō motye exiko toh mana. Atamorepaketō motye roropa tuaro exiko toh mana. Opoe roropa tuaro exiketō zuaro pyra toehse ropa mana. Āmoreme morohne tyrise oya Papa, tyriry se oexiryke, tykase Jezu Tummy a.

²²Mame ynara tykase roropa Jezu eya xine,

—Emero Papa kynekarone ya. Ritonōpo mūkuru waro pyra matose repe. Papa rokē juaro mana. Papa waro pyra roropa matose. Ywy imūkurume jexiryke zuaro ase. Ynymenekatýamo a roropa Papa enepōko ase zuaro toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

²³Mame toeramase ropa Jezu typoetory tomo a. Ynara tykase ynororo eya xine.

—Tākye ehtoko onenehpyrykō poko. ²⁴Ynara āko ase oya xine, tuhke Ritonōpo omiry poko urutōkō pake, tuisa tō roropa onenerykō enery se toh kynexine repe. Onetarykō etary se roropa toh kynexine repe. Yrome onetara tokurehse toto. Onenepyra roropa tokurehse toto, tykase Jezu eya xine.

Imepÿ akorehmatopöpyry poko Samariapono a

²⁵Morarame Moeze nymerohpyry poko amorepatö tooehse Jezu a töturupotohme. Ynara tykase ynororo, Jezu kuhnöko rokê kynexine,
—Otarã äkohxo ke hano orihpyra jehtohme jüme, Ritonöpo maro jehtohme? tykase ynororo eya,

²⁶Mame ynara tykase Jezu eya,
—Otarã äko Ritonöpo nymeropohpyry nah? Oty enetupuhnöko hma? tykase Jezu eya.

²⁷Mame tozuhse ropa Jezu eya. Ynara tykase ynororo,
—Ynara enetupuhnöko ase, Ritonöpo pyno ehtoko ipunaka. Yronymyryme ipyno ehtoko okurohtao xine oorikyrykö ponãmero. Kure rokê tyritoko ösenetupuhtökö ae. Oemynyhmarykohtao ipyno ehtoko ipunaka. Mame osepyno oehtökö sä imehnö pyno ehtoko, katohtono waro ase, tykase ynororo Jezu a.

²⁸—ÿ, tuaro oehtoh zae. Moro omipona awahtao, orihpyra exïko mase, jüme, Ritonöpo maro, tykase Jezu eya.

²⁹Mame mokyro, Moeze nymerohpyry poko amorepatö, imehnö pyno ehtoh poko ekaropory se toehse. Ynara tykase ynororo Jezu a,
—Onokäkö mokaro ipyno jehtopo? tykase ynororo Jezu a.

³⁰Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase ynororo eya aosenetupuhtohme,
—Ahno toytose Jerusarê poe Jeriko pona. Juteu mokyro. Morarame osemã aytoryhtao omato komo a tapoise ynororo. Imökómory roropa tarose eya xine. Totatotapase roropa ynororo eya xine. Mame moroto ro turumekase eya xine orihsasaka ahtao. ³¹Moromeïpo Ritonöpo maro oturukety toytose moro osemã. Mame mokyro etaetapahpyry tonese eya. “Tee, jam,” tykase rokê ynororo. Zomye rokê toytose ynororo. Enupunara myhehxo ipoko. Osema ehpiкуроko rokê toytose. ³²Morarame imepÿ roropa toytose moro osemã. Ritonöpo maro oturutoh tao erohkety kynexine ynororo. Morararo ikuroko rokê toytose ynororo. Enupunara myhê ipoko. ³³Mame imepÿ roropa moro osemã toytose roropa. Samariapö kynexine. Toipe Samariapökö maro juteu tö oxise pyra toto. Yrome mokyro toenupunase etaetapahpyry poko. ³⁴Eya toytose ynororo. Tonaka tanÿse eya. Epatatopöpyry tysereseremase opi ke eya. Työtose roropa eya. Morarame toky pona mokyro tyrise eya, jumêtu pona. Mame tapyi taka tarose eya ahno nyhtoh taka. Mame kure mokyro tyripose eya tapyi esemy a. ³⁵Morarame yrokokoro toytory ropahntao, tineru tokarose eya, tapyi esemy a. Ynara tykase ynororo eya, “Mose pyno exiko,” tykase ynororo tapyi esemy a. “Tooehse ropa jahtao, oepehmãko ropa ase onepekahtÿã epehmãko ropa ase,” tykase mokyro Samariapono tapyi esemy a. Mame ynara tykase Jezu Moeze nymerohpyry poko amorepatono a.

³⁶—Etaetapahpyry tonese oseruaökomo a repe. Yrome onoky rokê akorehmaneme nexiahse? tykase Jezu Moeze nymerohpyry poko amorepatono a. Mame eya tozuhse,

³⁷—Mokyro rokene, ipyno aexihpyry rokene, tykase ynororo eya.
 Mame ynara tykase Jezu eya,
 —Naeroro ytoko. Mokyro sã imehnõ pyno exiko, tykase eya Jezu.
 Mame toytose ropa ynororo Jezu maro ehxïpo.

Jezu ytotoþopyry poko Maata tõ tapyĩ taka

³⁸Mame Jezu toytose typoetory tõ maro. Toeporehkase toto pata pona. Moroto nohpo kynexine esety Maata. Mokyro a toahmase toto tytapyĩ taka toto ytotohme. Moroto ehse to aporo. ³⁹Mame Maata akorõ moroto kynexine esety Maria. Mame Jezu otururu etary se kynexine ipunaka. Morara exiryke Jezu myhtokoxi typorohse ynororo. ⁴⁰Maata rokẽ kynexine tÿpokõnohke. Tonahsẽ riry poko kynexine. Mame Jezu a toytose ynororo. Ynara tykase eya, takorõ takorehmara exiryke,

—Pihpi, ypoko oenupunary se pyra mahno? Eneko ke, jakorõ jakorehmara nase. Ajohpãme sã wakorehmapoko aporo eya, tykase Maata Jezu a repe.

⁴¹Mame Jezu a tozuhse ynororo. Ynara tykase eya,
 —Xihxi, torëtyke mase senohne poko, otyro riry poko. ⁴²Toiro se rokẽ matose enetupuhtohme. Senohne irumekako aporo, jomiry etatohme oya, äkorõ samo. Zae ehtoh tymenekase eya. Naeroro anaropopyra ase aporo ywinoino, tykase Jezu eya.

Ritonõpo maro õtururu poko amorepatoh sero

(Mat 6.9-13; 7.7-11)

11 ¹Morarama Ritonõpo maro oturũko Jezu kynexine. Mame tõturukehse ahtao ynara tykase ipoetory eya,
 —Joã a typoetory tõ tamorepase Ritonõpo maro oturutoh poko. Morara se ase. Yna amorepako Ritonõpo a yna oturutoh poko, tykase ynororo Jezu a.

²Mame ynara tykase Jezu eya xine,
 —Ritonõpo maro õtururukohtao ynara kahtoko,
 “Papa kapuaono, kure mase.

Yna akorehmako kure rokẽ oritohme yna a,
 yna esẽme oenetupuhtohme roropa yna a.

³Yna nykyryry ekaroko yna a kokoro rokene.

⁴Yna rypyry ikorokako ropa imehnõ rypyry korokapotoh sã yna a oya.
 Moromeïpo wenikehnõko mase yna rypyry poko
 imehnõ rypyry poko yna wenikehtoh samo.

Joroko tamuru a yna onukuhpopyra exiko,”
 kaxitoko Ritonõpo a, tykase Jezu eya xine.

⁵Mame ynara tykase ropa Jezu typoetory tomo a, tõturutoh poko Ritonõpo maro,

—Ynara äko ase oya xine õsenetupuhtohkõme rokene. Otarãme omoro wyi epekatyry se mase onoa. Morara exiryke oepe tapyĩ taka ytõko mase.

Ynara ãko mase eya otarãme, “Jepe, wyi se pitiko hano ajohpãme samo, oseruao rokene nae awahtao rokene. ⁶Wekyry noehno ya, imepÿpono. Morara exiryke autuhmary se ake repe. Yrome wyi pyra jexiryke anautuhmara jekurehno. Naeroro oya oehno wyi epekahse repe.”

⁷—Morarame tytapyĩ tae oezuhnõko oepe mana. Ynara ãko otarãme mana, “Jerekohmara exiko. Tapuruse nase tapyi. Nyhnõko ynanase. Ypoenõ jowomyhtome nase xitãko. Owõpyra ase,” ãko mã repe, tykase Jezu.

⁸—Morarame otarãme otuhparo, “Ise, ise,” ãko mase. Morara ahtao otara exiko hnae moromeĩpo? Etatoko pahne, oepe owõnõko mana wyi ekarose oya. Yrome oepeme toexiry pokoino pyra owõnõko mana, orẽpyra torekohmaryke oya õpenery ekarotohme oya, otuhparo oexiryke. Morara exiryke sã rokẽ owõnõko mana, tykase Jezu eya xine. ⁹—Naeroro ynara ãko ase oya xine, moro saaro ekaropotoko Ritonõpo a. Mame ekarõko oya xine mana. Onupirykõ ekaropotoko Ritonõpo a. Mame onupirykõ waro exiko matose. Tapyi tapuruse ahtao roropa ikohmatoko. Mame esẽ apuruhmakãko mana. Moro saaro tahxime õtururukohtao Ritonõpo a, oezuhtorÿko mana. ¹⁰Ynara exiryke ekaroponanõ tynekaropohpyrykõ apoiko mana. Zupinanõ tunupihpyrykõ enẽko ropa mã toto. Tapyi taka tomomyry se exiketõ ikohmaryhtao, tapyi apuruhmakãko mã toto. Omõnõko roropa mã toto. ¹¹Morararo ynara karyhtao omũkuru a oya xine, “Papa, omise ase,” karyhtao oya xine, okoi onekaropyra matose eya. ¹²“Papa kuratirihmo se ano,” karyhtao roropa oya xine, mynoto onekaropyra matose omũkurukomo a. ¹³Iirypyryme matose repe, yrome otyro kurãkõ rokẽ ekarõko matose opoenõkomo a. Amarokõ motye kuhse Papa kapuaono. Tuzenu kurã ekarõko oya xine mana ekaroporyhtao oya xine, tykase Jezu eya xine.

Peuzezu tũtanohpotopõpyry poko ahno ae

(Mat 12.22-30; Mak 3.20-27)

¹⁴Morarame joroko tutũtanohpose ropa Jezu a tomirẽkara ae. Mame joroko tutũtase ropa zae ahtao, jorokohpanõpo tõmitase ropa. Moro eneryke tyya xine tõsenuruhkase toto imoilmãkomo. ¹⁵Yrome toitoine ynara tykase toto, —Peuzezu omi poe rokẽ joroko tõ tũtanohpõko ropa mana, joroko tamuru omi poe. (Peuzezu, joroko tamuru esety akorony.)

¹⁶Morarame imehnõ Jezu kukuru se toehse. Ynara tykase toto eya, —Ajamitunuru enepoko yna a amaro Ritonõpo ehtoh waro yna ehtohme, tykase toto. ¹⁷Yrome aosenetupuhtohkõ waro Jezu kynexine. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Pata tamurupõkõ osetaparyhtao osenahkãko rokẽ toh mana. Morararo tyekyry maro oxiehno toehse ahtao osenahkãko rokẽ tapyitaõkõ mana. Atahpahnõko toto sapararahme exiko toto oxiehno toexirykõke. ¹⁸Moro saaro joroko tamuru typoetory maro oxime tõsetaparykohtao osetetaka, osenahkãko rokẽ toto. Ynara ãko matose ya, “ÿ, Peuzezu omi poe joroko tõ tũtanohpõko mose mana,” ãko matose ypoko. ¹⁹Morara jahtao, Peuzezu

omi poe joroko tō tūtanohporyhtao ya, opoetorykō ke? Onoky omi poe roropa joroko tō tūtanohpōko toh nahe? tykase Jezu eya xine. —Yrome opoetorykō tyoro rokē otuarōtanohtorȳko mana zae pyra oehtohkō poko. ²⁰Arypyra, Ritonōpo jamitunuru poe joroko tō tūtanohpōko ase ahno ae. Moro eneryke oya xine tuarōtāko matose Ritonōpo oesēkōme exiry poko.

²¹—Mame tapyi ešē tomahpo tpyyre ahtao ynara āko mā ynoro, “Orēpyra ase tpyyreke jexiryke imehnō omōpyra mana ytapyi taka ymōkomory poko,” āko mā ynoro. ²²Yrome jamihmehxo exikety tooehse ahtao iporemākāko mana ipyre roropa apoīko mana. Mame ipyre apoixīpo imōkomohpyry arōko mana, apiakatohme typoetory tomo a. (Moro saaro joroko tamuru, tymyhse sā ya. Jamihme pyra roropa mā tyripose ya, tymyhse ya exiryke.)

²³—Ymarōkōme pyra awahtao xine, yzehno matose, jakorehmara awahtao xine roropa, jakorekehkāko matose, tykase Jezu eya xine.

Sē nase joroko omōtopōpyry ropa poko

(Mat 12.43-45)

²⁴Mame tōturuse ropa Jezu. Ynara tykase ynoro,

—Joroko tutūtase ropa tahtao ahno ae ytoytōko mana nono poro, tosary imepȳ zupīko. Mame onenepyra tahtao, ynara āko mā tyya rokene, “Ytōko ropa ase jesahpyry aka ropa, unurumekahpyry aka ropa, ahno aka” āko mana. ²⁵Mame ytōko ropa mana, tosehpyry pona ropa. Morarame kure tosehpyry enēko ropa mana ahno kurohtao. Tapyi sā ahno kurohtao mana tutumehse sā zao. Saereme potu enēko mana. Mame omōpyra mā aporo. ²⁶Ytōko rokē mā aporo joroko imehnō enehse tymarōme toto ehtohme. Mame popyrahxo exiketō enehnōko mana, 7me osesarise mokyro aka. Mame itamurumehxo jorokohpe exīko mokyro mana. Osemazuhme toehtopōpyry motye kuhse exīko mana.

Tākye nymyry ehtoh poko

²⁷Morarame morara kary etaryke tyya ynara tykase nohpo tuhkākohtaē,

—Tākye kuhse asa mana, oenurumahpono, isuhsuru onenyhpyry, tykase nohpo eya.

²⁸Mame mokyro tozuhse Jezu a. Ynara tykase,

—Amaroko hkotano. Tākye exīko matose Ritonōpo omiry etaryhtao oya xine, aomipona toehse roropa awahtao xine, tykase Jezu eya.

Ahno hxirotoh poko kurākō apiakatohpo

(Mat 12.38-42)

²⁹Morarame imoilmākō tooehse ahtao Jezu a, ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Popyra matose ipunaka juteu tomo. “Ajamitunuru enepoko yna a oenetupuhthome yna a,” āko matose repe ya. Yrome yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro poko rokē āmorepatorȳko ase, Jona ehtopōpyry poko. ³⁰Jona tonahse aporo kanaimo konōto a. Oseruao tynyhse Jona kanaimo wakuru ao.

Imeïpo tuamise ropa ynororo kanaimo a nono pona. Mame ipoko tutuarõtase Niniwepökomo. Tonetupuhse toto a, “Ritonõpo nenehpohpyryme mose nase,” tykase toto ipoko. Moro saaro Ritonõpo jenyokyase oya xine. Ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. ³¹Morararo Saapa tuisary kynexine nohpo, ikurenaekõ tuisary. Imeïpo ohxirotorÿko ynororo mana seropökõ apiakatohpo Ritonõpo êpataka. Ynara exiryke, mya toytose ynororo pake Saromão otururu kurã etase. Yrome Saromão motye kuhse ywy. Taro ase amaro xine. Yrome jomiry etary se hkopyra matose. ³²Morararo kurãkõ apiakatohpo Niniwepökõ ohxirotorÿko mã toto seropökomo, Ritonõpo neneryme. Jona omiry totase tyya xine ahtao tyrypyrykõ turumekase eya xine. Mokaro mã ohxirotorÿko. Ynara exiryke, taro ase amaro xine. Jona motye kuhse ase. Yrome jomipona se pyra matose, tykase Jezu eya xine.

Sẽ nase ahno enuru poko

(*Mat 5.15; 6.22-23*)

³³—Mame nãparina zukaïpo ononẽpyra sytatose. Onyripyra sytatose apipa notaka. Aryhnaka rokẽ tyriko sytatose apõ pona omõketõ zeipotohme tyriko sytatose. ³⁴Kuenurukõ nãparina ezuru sã mana. Kure oenurukõ ahtao kure sã osenuhmãko matose, saereme sã oya xine exiryke. Yrome oenurukõ popyra ahtao, osenuhmara matose. Xinukutume sã oya xine exiiko mana oenurukõ popyra exiryke. ³⁵Morara exiryke tomeseke ehtoko. Onenetuputyhpyrykõ onurumekara oehtohkõme. Turumekase oya xine ahtao xinukutumã sã exiiko ropa matose okurohtao xine. ³⁶Yrome okurohtao xine saereme ahtao xinukutume pyra roropa mã okurohtao xine, kure enetupuhnõko matose. Mame nãparina kurã sã saereh ãko mana okurohtao xine, tykase Jezu eya xine.

Parixeu tõ zurutopõpyry poko Jezu a

(*Mat 23.1-36; Mak 12.38-40*)

³⁷Mame tõturukehse Jezu ahtao, parixeu a toahmase tytapyĩ taka autuhtohme. Mame toytose ynororo itapyĩ taka, otuhse. Mame osemahpyra ro typorohse ynororo otuhtoh pona. ³⁸(Juteu tõ osemahnõko itamurume tõtuhtoh to Moeze omihpyry poe.) Mame ynara tykase parixeu tyya rokene, —Tee! Osemahpyra mosero nah otuhnõko, tykase parixeu tukurohtao rokene. ³⁹Mame ynara tykase Jezu eya, —Parixeu tõ matose. Ynara exiketõ matose. Akasanarykõ akurihnõko matose ñpary rokene, paratu tõkehko maro. Yrome zao nymyry anakurihpyra sã matose. Xikurome mã ipunaka. Moro sã okurohtao xine mana, xikurome. Oyamene se matose. Iirypyryme matose. ⁴⁰Onenetupuhpyra matose. Õkokõ rihpõme Ritonõpo mana. Okurohtao xine tyrihpõme roropa mana. ⁴¹Morara exiryke omõkomory apiakako ekarotohme etuarimaketomo a. Imehnõ pyno roropa ehtoko. Morara awahtao xine tãkye exiiko Ritonõpo mana opoko xine. Okurohtao xine ikurikãko roropa mana.

42—Jetuhxo exīko matose parixeu tomo. Ynara exiryke, okyryrykō omame porehme ahtao apiakāko matose. Toiro ekarōko matose Ritonōpo a repe. Anarykahpyrykō roropa otyro tōkehko apiakāko matose. Emero apiakāko matose zokonaka pitiko onekarorykōme Ritonōpo a. Yrome zae pyra ro matose. Imehnō ryhmāko ro matose. Ritonōpo pyno pyra roropa matose. Morohne okyryrykō tapiakase oya xine ahtao, kure roropa mā repe imehnō pyno awahtao xine roropa, Ritonōpo pyno roropa awahtao xine.

43—Jetuhxo exīko matose parixeu tomo. Ynara exiryke, Ritonōpo maro oturutoh tao imehxo se rokē oexirykōke. Osepekahtoh taka oytorykohtao, “Kure mase,” kary etary se oexirykōke.

44—Jetuhxo exīko matose! Ynara exiryke, okepy zonētopōpyry sā matose. Moroto ro imehnō ytoytkō tuenikaro rokene, tuaro pyra toexirykōke. Moro saaro kure oehtohkō enepōko matose repe, yrome popyra ro matose, tykase Jezu eya xine.

45Morara kary etaryke tyya, ynara tykase Moeze omihpyry waro exiketey Jezu a,

—Morara karyhtao oya, yna hxirōko roropa mase, tykase ynororo.

46Mame ynara tykase Jezu eya,

—Jetuhxo exīko matose roropa Moeze omihpyry waro exiketomo, imehnō osanumaryke oya xine. Tupime eya xine anaosanumatatohkomo. Ynara āko matose, “Moeze omihpyry omipona ehtoko,” āko matose repe. Yrome amarokō ke? Aomipona pyra matose. Ourutopōpyrykō omipona pyra matose.

47Jetuhxo exīko matose, otonētoh kurā rīko matose repe, Ritonōpo poko urutonōpo tō zonētohme. Yrome mokaro urutonōpo tō totapase atamurukomo a. 48Atamurukomo a Ritonōpo poko urutonōpo tō etapatopōpyrykō kure ekarōko matose. Ynara exiryke, atamurukomo a totapase toto. Yrome oya xine roropa toto zonētoh tyrise. 49Morara exiryke ynara tymerose Ritonōpo omiryke, zae mana, “Jomiry poko urutōkō enyohnōko ase eya xine. Mame toitoine toto etapāko toh mana. Toitoine toto htomāko roropa toh mana,” āko Ritonōpo omiry. 50Naeroro awānohtorỹko Ritonōpo mana, urutōkō etapatamitume. Moinoro nono ritopōpyry poe ro urutōkō totapase. Mokaro etapatamitume awānohtorỹko Ritonōpo mana. 51Apeu etapatopōpyry poe tuhke urutōkō totapase. Zakaria roropa totapase. Ritonōpo maro oturutoh myhto totapase ynororo, kaneru zahkatoh myhto. Ajohpe pyra, mokaro etapatamitu epehpyryme awānohtorỹko Ritonōpo mana seropōkomo.

52—Jetuhxo exīko matose Moeze omihpyry poko amorepatōkomo. Ynara exiryke, imehnō enekunohnōko matose, zae omi waro pyra toto ehtohme. Zae omi enetuputyry se pyra matose. Mame imehnō roropa akorekehkāko matose. Onenetupuhpyra toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

53Mame moro tae toytose ropa Jezu ahtao parixeu tō tyekītapāse, Moeze omihpyry warōkō maro. Jezu tokahmase toto a tōturupotohkōme, ihxirotohme repe. 54Aururupōpyry poko Jezu hxirory se toh kynexine repe.

Sē nase ajohpe ehtoh poko

(Mat 10.26-27)

12 ¹Mame tuhkākō tōximōse. Epuhtūtūmāko toh kynexine tuhke toexirykōke. Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
 —Tomeseke ehtoko parixeu tō ajohpe ehtoh poko. Pou porutatoh sã ajohpe toto exiry mana. Kure osekarōko toh mã repe iirypyryme toto ahtao. ²Yrome emero apurutyã aryhnaka exiko ropa mana. Emero zonētyã roropa zumakapōko ropa mana. ³Mame totase pyra oturutopōpyrykō emero atahpahnōko mana jarao exiko mana. Morararo moe rokē oturūko matose repe āpuruhpyry tao, puti putime rokē repe. Yrome moromeĩpo õmihpyrykō otumakāko mana, tykase Jezu eya xine.

“Ritonōpo zuno ehtoko,” katopōpyry sero Jezu a

(Mat 10.28-31)

⁴Mame ynara tykase Jezu,
 —Ynara āko ase oya xine wekyry tomo, oetapanekō zuno pyra ehtoko. Oetapatoryko rokē mana. Yrome ouzenukō onetapara mana. ⁵Toiro rokē zuno ehtoko, Ritonōpo rokē zuno. Oetapaxīpo xine oemarykō waro mana apotoimo htaka. Naeroro mokyro rokē zuno ehtoko.

⁶—Mame 5me torō pisarara epehpyry pitiko rokene. Otarāme tuhke pyra tineru puhturu rokene. Yrome torō pisarara toiro ahtao ro wenikehpyra Ritonōpo mana ipoko. ⁷Morararo oūsetykō tuhke exiry waro Ritonōpo mana. Naeroro oserehpyra ehtoko. Torō pisarara pyno toehtoh motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

Ih Jimmyra Jezu poko ehtoh poko sero

(Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
 —Ynara karyhtao oya xine imehnō netaryme, “Ywy ase, Jezu poetyryme ase,” karyhtao oya xine, morararo ase, “Mose ypoetyryme mana,” āko ase opoko xine Ritonōpo nenyohyã netaryme. ⁹Yrome ihxipyke awahtao xine ypoko, “Jezu poetry kara ase,” karyhtao roropa oya xine imehnō netaryme, morararo ase, “Mokyro ypoetyryme pyra mana,” āko ase opoko xine Ritonōpo nenyohyã netaryme.

¹⁰—Mame Kapu ae Ayhtohpyry kerekeremaryhtao oya xine, yrome oorypyrykō tokarose ropa oya xine ahtao Ritonōpo a, moro korokāko ropa Ritonōpo mana. Yrome Ritonōpo zuzenu kerekeremaryhtao oya xine onykorokara mã Ritonōpo ekurehnōko ipunaka.

¹¹—Mame juteu tō atamorepatoh taka aarorykohtao, ohxirotokōme pata esē tomo a te, kowenu poetry tomo a roropa, torētyke pyra ehtoko ezuhthokō poko oya xine. “Otara āko ke hano?” kara ehtoko roropa.

¹²Ynara exiryke, Ritonõpo zuzenu ãkorehmatorỹko mana ezukurukõ poko moro tao awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Sero tymõkomokẽ ehtopõpyry poko

¹³Mame ynara tykase ahno rãnaono Jezu a,
—Amorepatono, oturuko awihwi a Papa ekepyry mõkomohpyry apiakatohme eya zokonaka ekarotohme ya, tykase ynororo Jezu a.

¹⁴Yrome ynara tykase Jezu eya,
—Arypyra, moro pokõ kara ase. Omõkomorykõ apiakane kara ase, tykase Jezu eya. ¹⁵Ynara tykase ropa Jezu totananomo a,
—Etatoko kure. Tuaro ehtoko, õpynukõme rokẽ pyra tyritoko. Ynara exiryke, toipãme rokẽ omõkomorykõ mana. Yrome ãkorehmara xine mana oytorykohtaõ Papa esaka, tykase Jezu eya xine.

¹⁶Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine toto osenetupuhtohme,
—Tupito konõto esẽ narykapohpyry toperytase itamuraume. ¹⁷Mame ynara tykase ynororo tukurohtaõ rokene, “Oty rĩko hxo ke hano? Tosake pyrahxo hnae ynapyry tomo,” tykase ynororo. ¹⁸“Ytapyĩ tõ kararahpõko ropa ase zumo tyritohme ropa ynapyry esaryme, ymõkomory esary maro. ¹⁹Mame ynara ãko ase ya rokene, ohkato ke senohne nae toehse hano. Ymõkomory enahpỹme nase. Ynapyry tõkehko enahpỹme nase tuhke jeimamyry aropõko ase. Oseremãko roropa ase. Otuhnõko potu ase. Eukuru ênõko roropa ase, tãkye rokẽ ase,” ãko mana tymõkomokemy tyya rokene. ²⁰Mame ynara tykase Ritonõpo eya, “Oepyrypany hmoro. Seroae ro orihnõko mase. Mame onoky omõkomohpyry esẽme exĩko nae? Onoky onukurãkatyã esẽme exĩko nae? Imehnõ õkyryrỹpyry esẽme exĩko mana,” tykase Ritonõpo eya. Mame toorihse ynororo, tykase Jezu eya xine.

²¹Mame etyhpyryme ynara tykase Jezu,
—Moro sã exĩko mã mõkomo ãnonohnanõ rokẽ tymõkomorykõme. Tymõkomoke ynaroro repe, yrome Ritonõpo a tymõkomoke pyra sã mã toto, omomyẽke toexirykõke, tykase Jezu eya xine.

Ritonõpo enetuputyry poko sero nase

(Mat 6.25-34)

²²Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
—Naeroro ynara ãko ase oya xine, õtykõ poko torẽtyke pyra ehtoko. Anapyrykõ poko roropa torẽtyke pyra ehtoko. Oupõkõ poko roropa torẽtyke pyra ehtoko. Tupoke pyra oehtohkõ poko torẽtyke pyra ehtoko. ²³Ynara exiryke, kure kuehtohkõ mã tonahsã motye kuhse, tõsẽ motye kuhse mana. Morararo upo motye kuhse kuokokõ mana, tykase Jezu. ²⁴—Torõ poko enetupuhtoko. Tynapyrykõ anarykara toto. Onypohpyra roropa mã toto. Ê onyripyra roropa mã toto. Tynapyrykõ onukurãkara roropa mã toto. Yrome toto nahpãko Ritonõpo mana. Mame amarakõ torõ motye kuhse matose. Opyno xine ipunaka Ritonõpo

mana, tykase Jezu eya xine. ²⁵⁻²⁶—Osenetupuhtoko. Toiparo rokē senohne poko torētyke matose. Otara tyriko matou okynā orihpopyra oehtohkōme. Torētyke oehtohkōke okynā orihpopyra exiko matou? Arypyra. Ritonōpo rokē okynā orihpopyra ehtoh waro mana. Naeroro oty katohme torētyke matou emero poko? Toiparo rokē torētyke matose. ²⁷Ona ekuru enetatoko. Tamoreme ahtāko mana. Erohpyra mana. Ekurākara roropa mana. Tamoreme rokē kure exiko mana. Yrome ynara āko ase oya xine, Saromāo tupoke kurā ke kynexine. Tytineruke roropa kynexine. Yrome Saromāo zupō kure exiry motye kuhse ona ekuru mana. Kure kuhse mana. ²⁸Onahpoty rineme roropa Ritonōpo mana. Okynā pyra onahpoty mana. Naero mā repe seromaroro. Yrome yrokokoro pake tonahse. Zahnōko roropa mana apoto ke, xixi ke, enara. Otytyko ekuru typyne pyra mana. Yrome Ritonōpo ipyno ro mana. Morohne pyno exiry motye kuhse Ritonōpo opyno xine exiry mana. Naeroro ōpenerykō ekarōko oya xine mana. Morara exiryke, “Nary rokene,” kara ehtoko kure Ritonōpo ehtoh poko. Enetupuhtoko Ritonōpo opyno xine exiry. ²⁹Morara exiryke torētyke pyra ehtoko tōsē poko, eukuru poko roropa. Tonahsā poko roropa torētyke pyra ehtoko. ³⁰Morohne poko torētyke imehnō mana, Ritonōpo waro pyra exiketomo. Morohne se oexirykō waro Omykō kapuaō mana. ³¹Yrome osemazuhme Ritonōpo enetupuhtoko oesēkōme. Mame morohne ekarōko oya xine mana.

Tymōkomoke ehtoh poko Ritonōpo esao

(Mat 6.19-21)

³²—Enaromyra ehtoko ypoenomo. Tuhke pyra matose Ritonōpo enetupuhnanomo. Yrome imeipo ahno esēme oehtohkō ekarōko mā oya xine Omykō kapuaono. ³³Morara exiryke omōkomorykō ekamotoko tineru apoitohme. Mame moro tineru ekarotoko etuarimaketomo a. Ekaroryhtao okyryrykō tuhke exiko mā kapu ao. Moroto okyryrykō kurākāko Ritonōpo mana. Enahpyra moero mana Ritonōpo esao. Moero mā omato pyra ipunaka, nuko pyra roropa mana, enahne pyra mā moero. ³⁴Morarame omōkomorykō kurākaryhtao kapu ao oya xine morotona oytorykō se exiko matose. (Yrome sero nono po rokē omōkomorykō tomākase oya xine ahtao sero nono po se rokē exiko matose. Ritonōpo poko nymyry onenetupuhpyra matose.)

“Tuaro ehtoko,” katopōpyry sero Jezu a

³⁵⁻³⁶Mame ynara tykase Jezu,

—Joepyry ropa eraximatoko, tosēkō eraximary sā ahno poetory tomo a. Mokaro saaro kueraximatoko. Mokaro esē toytose erēnatoh enese. Typoetory tō tynomose tytapyi tao. Aepyry ropa eraximāko toto itapyi tao. Nāparina roropa nae ezurukōme. Mame tōtuhxipo oehtohkō ropa mana tytapyi taka. Mame isekere etaryhtao axi tapyi apuruhmakāko ipoetory tō mana. ³⁷Mame tākye exiko mā toto tosēkō toraximase tyya xine exiryke. Nyhpyra toh toehse tosēkō eraximary poko. Morara exiryke tākye exiko mā toto. Etatoko pahne, typoetory

tõ porohkapõko mana toto otuhtohme. “Otuhtokose,” äko mana. Mame typoetory tõ otuhmapõko mana. ³⁸Täkye toh exiko mana. Otarãme esẽkõ oehnõko ropa onoa. Otarãme emepyryme oehnõko ropa mana. Yrome oserehnohpyra tosẽkõ eraximary poko. Moroto ro eraximãko toto. Morara exiryke täkye mã toto. ³⁹Omato oepyrý waro tapyi esẽ ahtao, tytapyi taka omato anamonohpopyra aexiry mana, tymõkomory onematonanohpopyra toehtohme. ⁴⁰Amarokõ roropa tuaro ehtoko. Kapu ae Ayhtohpyry oehnõko ropa mana. Aepyrý ropa oneraximara awahtao xine ro oehnõko ropa mana, tykase Jezu eya xine.

Peturu oturutopõpyry sero Jezu maro
(*Mat 24.45-51*)

⁴¹Mame ynara tykase Peturu Jezu a,
—Yna a rokẽ morara äko mah? Emero rokẽ netaryme roropa morara äko mah? tykase Peturu, tõturupose Jezu a.

⁴²Mame ynara tykase Jezu eya,
—Onoky emese kure nahe tosẽ mõkomory poko? Emese kure exikety rokẽ riko tytapyi eraseme mana. Typoetory tõ otuhmaponeme tyriko mana. ⁴³Mame zae rokẽ exikety ahtao täkye mokyro exiko mana, tytapyikẽ tooehse ropa ahtao. ⁴⁴Ajohpe pyra tymõkomory eraseme mokyro riko mana, imehxo. ⁴⁵Yrome ynara karyhtao tyya rokene, “Jesẽ mã okynã oehpopyra mana,” karyhtao tyya rokene, mame ipoetory tõ htomãko mana orutua komo, nohpo tomo, enara toto htomãko mana. Mame otuhnõko mã ynororo eukuru ênõko. Etÿnõko roropa mana. ⁴⁶Mame mokyro esẽ oehnõko ropa mana, tuenikaroro typoetory ahtao. Aepyrý ropa onenetupuhpyra ynororo. Mame mokyro kahpyry pipohnõko mana, ajoajohpe toehse exiryke. Imehnõ iirypyrymãkõ maro tyripõko mana, tykase Jezu Peturu tomo a.

⁴⁷—Mame tosẽkõ omiry waro ro tahtao xine, yrome aomipona pyra toto ahtao, toto wãnohnõkohxo esẽkõ mana, yronymyryme, tõmipona pyra toehse toto exiryke. ⁴⁸Morararo imehnomo. Tuenikaroro rokẽ popyra toehtohkõ poko tosẽkõ omihpyry waro pyra toexirykõke, mokaro wãnohnõko roropa mã esẽkomo pitiko rokene. Ynara exiryke, itamurume tokarose ahtao typoetory a mokyro wino itamurume ise ropa mã esemy. Tuhke tokarose eya exiryke tuhke ise ropa mã eya esemy, tykase Jezu eya xine.

“Apiakatõme tooehse ywy,” katopõpyry sero Jezu a
(*Mat 10.34-36*)

⁴⁹Mame ynara tykase Jezu eya xine,
—Apoto zukase sã tooehse ywy sero nonopõkõ rypyry zahkatohme samo. Seromaroro tukase ahtao täkye kuhse exiry. ⁵⁰Ëpurihkety ëpurityry sã zue aka. Mokyro sã ytõko ase jetuarimatoh pona. Itamurume etuarimãko ase. Samũ äko ase. Typenekehse ase jetuarimakepyry eraximary poko. ⁵¹“Mokyro noepyase sero nono pona emero osepehme ehtohme,” äko matose repe ypoko.

Arypyra. Nae jomiry enetupuhnanomo. Nae roropa jomiry onenetupuhpynomo. Osepeme pyra toto ypokoino. ⁵²Taroino 5me exiketō tapyitaōkō atapiakāko toh mana. Eshymara toh exīko mana. 2me exiketō 3me exiketō eshymara exīko mā toto. 3me exiketō 2me exiketō eshymara exīko roropa mā toto ypokoino. ⁵³Mame tumūkue exiketō mā typoenō onesyhmara roropa mā exīko. Tummykō onesyhmara roropa ipoenō exīko mana. Tōxike exiketō mā tōxirykō onesyhmara roropa exīko mā toto. Tysekō onesyhmara roropa ēxirykō exīko mana. Typatūke exiketō roropa mā typatūkō onesyhmara exīko roropa mā toto. Tymerenohke exiketō roropa mā tymerenotykō onesyhmara exīko mā toto. Oxiekyryme pyra sā exīko mā toto, tykase Jezu eya xine.

“Tuaro ehtoko,” katopōpyry sero Jezu a
(*Mat 16.2-3*)

⁵⁴Mame ynara tykase ropa Jezu tuhkākomo a,
—Akurū eneryhtao oya xine xixi omōtoho wino, ynara enetupuhnōko matose, “Konopo oehnōko mana,” āko matose. Moromeīpo konopo oehnōko mā rahkene. ⁵⁵Mame tyryrykane eneryhtao ikurenaino, ynara āko matose, “To! Moro esahpyo ke onākutanohto mana zū karyke,” āko matose. Moromeīpo xixi jetū exīko mā rahkene. ⁵⁶Mame ajohpākō sā matose. Morohne eneryhtao oya xine tuaro sā matose. Morararo Ritonōpo jenyohne tarona ōsenuruhkatohkō ritohme onenerykōme repe. Yrome onenetupuhpyra matose ypoko, tykase Jezu eya xine.

“Axī oxiehno pyra ehtoko ropa,”
katopōpyry sero Jezu a
(*Mat 5.25-26*)

⁵⁷Ynara tykase ropa Jezu eya xine,
—Oty katohme āmoreme xine zae ehtoh poko pyra matou? ⁵⁸Ozehnotokō aarorykō se ahtao terekatu ēpataka, axī ekurākatoko ropa ozehnotokō maro, osema tao ro awahtao xine, terekatu a aaropyra xine ro toto ahtao, soutatu tomo a oekaropyra xine toto ehtohme, oēmapopyra xine toto ehtohme roropa āpuruhpyry taka. ⁵⁹Etatoko pahne, āpuruhpyry taka tomōse awahtao xine, tūtara ropa matose emero onepehmara ro awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

“Oorypyrykō irumekatoko,” katopōpyry sero Jezu a

13 ¹Mame morotōkomo a Jezu turuse Karireapōkō etapatopōpyry poko Pirato a, kowenu poetory a.

—Tynekarorykō ekaroryhtao ro Ritonōpo a, totapase toto Pirato a, tykase toto, tokarose. ²Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Otara āko hmatou mokaro poko? Imehnō Karireapōkō motye iiryppyryme nexiase toto? Morara exiryke moro emetakāme taorihmapose toh nae? tykase Jezu eya xine, tōturupose. ³—Arypyra. Ynara āko ase oya xine. Amarokō roropa oorypyrykō onurumekara awahtao xine, mokaro sā orihnōko matose,

tykase Jezu eya xine. ⁴—Mokaro roropa ke, Xiroepōkomo? Otara āko roropa hmatou 18mākō pona tapyi epukatopōpyry poko? Jerusarēpōkō motye roropa iirypyryme nexiase toto? ⁵Arypyra. Ynara āko ase oya xine, amarokō roropa emynyhmara awahtao xine oorypyrykō poko, oorypyrykō onurumekara awahtao xine, mokaro saaro orihnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Sero nase toperere pyra otyro zoko ehtopōpyry poko

⁶Mame ynara tykase Jezu, enetupuhtohme eya xine,
—Ahno tupinao mā wikeira zoko kynexine. Mame ešē toytose epery pohse repe. Yrome arypyra kynexine toperere pyra ipunaka. ⁷Morara exiryke ynara tykase tupito ešē typoetory a, “Etako pahne, oseruao tyeimāse ywy otyro eperytary eraximary poko repe. Yrome eperytara ro nase. Akohko,” tykase esemy. “Popyra nase. Toipāme rokē mā taro,” tykase esemy erase a. ⁸Yrome ynara tykase erase eya, “Apoaporo, toiro rokē jeimamyry eraximako aporo. Ahkaxi aporo oeky ety ritohme imyhtokoxi. ⁹Moro tyrise ahtao, otarāme eperytāko mana. Toperytase kure ahtao, anakohpyra ase. Yrome eperytara ro ahtao makohpotase rahkene,” tykase ynororo tupito esemy a, tykase Jezu eya xine.

Tupue aexihpyry kurākatopōpyry sero Jezu a

¹⁰Mame Jezu a tamorepase toto juteu atamorepatoh tao oserematohae. ¹¹Moroto nohpo kynexine tupue aexihpyry 18me ikonopory taropose eya kure pyra. Joroko poe morara toehse ynororo jūme tupue. Xikihme owōpyra toehse ynororo. ¹²Mame mokyro eneryke tyya, Jezu a tykohmase. Ynara tykase ynororo eya,
—Xihxi, okurākāko ropa ase seromaroro, tykase Jezu eya. ¹³Mame Jezu a tomary ke tapose ahtao, axī xikihme toehse ropa ynororo. Mame,
—Kure mase Ritonōpo, tykase ynororo, tukurākase ropa toexiryke. ¹⁴Mame juteu atamorepatoh esemy tyekītapāse oserematohae nohpo tukurākase ropa exiryke Jezu a. Ynara tykase ynororo morotōkomo a,
—6me ēmepyry nae erohtohme. Moro ae rokē osehtoko ekurākapose ropa. Yrome oserematohae oehpyra ehtoko, tykase ynororo, eya xine. ¹⁵Mame ynara tykase Jezu eya,
—Oty katohme popyra oya xine nohpo kurākary ropa nae oserematohae? Ajojohpe rokē matose. Yrome amarokō otātome oekykō myhpokāko matou oserematohae, pui, kawaru roropa, tuna pona toto arotohme, aohpatohkōme oya xine? ¹⁶Mose Aparão paryme nase. Mose tymyhse nexiase joroko tamuru a. 18me ikonopory taropose eya kure pyra toexiry poko. Oty katohme mose onymyhpokapopyra sā matou oserematohae? tykase Jezu eya xine. ¹⁷Mame morara kary etary ke tyya xine, Jezu zehnotokō toehxirose. Yrome tākye toehse toh kynexine imoihmākomo, kure Jezu nukurākahpyry eneryke tyya xine.

Moxitatu puhturu poko sero
(*Mat 13.31-32; Mak 4.30-32*)

¹⁸Mame ynara tykase Jezu eya xine,
—Tyoro sã Ritonõpo kuesëkõme exiry. Ynara sã mana enetupuhtohme rokene. ¹⁹Moxitatu puhturu ke mana pitiko. Mame tarykase ahtao tupito pona, ahtãko mana. Mame tamorihase ahtao wewe konõto sã exiko mana. Torõ tõ esaryme roropa exiko. Osesariko torõ tõ mana, amoriry htaka. Moro sã mã kuesëkõme Ritonõpo enetuputyry kyya xine, tykase Jezu eya xine.

Tiriiku risë porutatoh poko
(*Mat 13.33*)

²⁰Mame ynara tykase ropa Jezu,
—Tyoro sã roropa kuesëkõme Ritonõpo enetuputyry mana. ²¹Otyro porutatoh sã mana nohpo a toximase ahtao tiriiku maro. Mame emero porutãko mana, tykase Jezu eya xine. (Moro sã emero patapõkõ etãko toh mana. Ritonõpo kuesëkõme exiry poko etãko toh mana.)

Omõtõh pitiko poko sero
(*Mat 7.13-14,21-23*)

²²Mame pata tõ poro Jezu toytose. Pata konõto tõ poro, pata pisarara poro roropa toytose. Imehnõ amorepãko kynexine toytoryme Jerusarë pona. ²³Mame ynara tykase imepyny Jezu a,

—Tuhke pyra rokë ipynanohnõko Ritonõpo nahe? tykase, tõturupose.

²⁴Mame tozuhse Jezu a, ynara tykase,

—Ritonõpo esary eutary omõtõh pitiko samo. Ikuhtoko pahne.

Omõtoko eutary pitiko aka. Ynara exiryke, tuhkãkõ tomomyry se exiko mã repe. Yrome omõsaromepyra toh mana.

²⁵—Mame tapyi esë tapyi apurũko mana. Moromeĩpo tooehse awahtao xine tapyi myhtokoxi, sekere ãko matose. Ynara ãko matose, “Apuhmakako yna omõtõhme,” ãko matose repe. Mame ynara ãko oezuhtorỹko mana, “Awaro pyra xine ase. Ozeino moehtou?” ãko mana. ²⁶Mame ynara ãko matose eya, “Ynanotuhnehxo puhko amaro. Eukuru ynanëne amaro roropa. Yna roropa mamorepane yna esao awahtao,” ãko matose repe. ²⁷Yrome ynara ãko ropa mã oya xine, “Awaro xine pyra ase. Oty kase moehtou? Ytotoko ropa kehne. Oorypyrykõ poko rokë mexiatosene,” ãko mã ynororo. ²⁸Mame Ritonõpo esaõkõ enëko matose, Aparão, Izake, Jako. Imehnõ urutonõpo tõ enëko roropa matose. Xitãko yronomyryme matose. Kuikui ãko matose mokaro eneryke oya xine, Ritonõpo esaka omõpyra oexirykõke. ²⁹Mame imehnõ enëko matose. Oehnõko toto xixi tütatoh wino, xixi omõtõh wino, ikurenaino, inikahpoino, enara oehnõko toh mana. Mame porohnõko mã toto otuhtõhme Ritonõpo esao. Yrome amarokõ ke? Aaropotoryko rokë mana.

³⁰Mame tuhke tuisāpo tō kara tuisame exīko mana moero. Tuhke tuisamehxo aehtyā roropa tuisame pyra exīko mana moero, tykase Jezu eya xine.

Jerusarēpōkō pyno Jezu ehtopōpyry sero
(*Mat 23.27-39*)

³¹Morara ahtao Jezu otururuhtaō parixeu tō tooehse eya. Ynara tykase toh eya, —Ytoko ropa taroino imepỹ pona, Erote oetapāko mana, tykase toto.

³²Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Arypyra. Ytopyra ase. Orihnōko ase Ritonōpo poe rokene. Erote oenekunohtorỹko rokē mana. Kaikuxi ituhtaō sã mana. Ytotoko ropa. Ynara kaxitatoko eya, “Oseruao jemepyry se rokē ase taro oesao xine. Seroae joroko tō tütanohpōko ropa ase aporo. Kurākōkara kurākāko roropa ase. Kokoro morararo erohnōko ase. Mame yrokokoro otyhkāko ase, nykano,” kaxitatoko eya, tykase Jezu eya xine.

³³—Mame jytojytory se ro ase sero osema ae Jerusarē pona, seroae, kokoro, mokokoro, enara. Oesao xine orihpyra ase. Jerusarē po rokē orihnōko ase, tykase Jezu eya xine.

³⁴Mame ynara tykase ropa,

—Jerusarēpōkomo, Ritonōpo poko urutōkō etapananōme matose. Topu emanānōme matose Ritonōpo naropotyā pona, oya xine aropotyā pona. Tuhke rokē oeahmarykō se exiase repe. Oewomarykō se roropa exiase repe kuratiri nohpory a typoenō ewomary samo taporiry zopikoxi. Yrome yse pyra mexiatose. ³⁵Taroino oesarykō patāpome exīko mana. Etatoko pahne, taroino jenezomopyra matose aporo. Ynara katoh pona rokē jenēko ropa matose, “Kure rokē mose tyriko, Ritonōpo. Ōmiry poe aepyhpyry mosero,” katoh pona rokē jenēko ropa matose, tykase Jezu eya xine.

Kurākara kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

14 ¹Mame parixeu tapyī taka toytose Jezu otuhse, oserematohae. Moroto imehnō parixeu tō roropa kynexine. Jezu enēko tỹme toh kynexine.

²Mame imepỹ tooehse Jezu a, jaxiry jaohpyry, apory jaohpyry. Mokyro tooehse Jezu a. Mame Jezu enēko toh kynexine. Kurākara kurākaryhtaō, popyra ekarōko toh kynexine, oserematohae kurākara kurākaryke eya. ³Mame ynara tykase Jezu Moeze omihpyry poko amorepatōkomo a, parixeu tomo a roropa,

—Moeze nymerohpyry omi poe oty riry kure nae oserematohae? Kurākōkara kurākary ropa? Kurākōkara onukurākara ropa ehtopo? Oty kure nae? tykase Jezu eya xine.

—Tee, tykase rokē toto.

⁴Onezuhpyra toehse toto. Mame kurākara Jezu a tapoise. Mame tukurākase ropa eya. Mame tonyohse ropa eya. ⁵Mame ynara tykase eya xine ynororo, —Tumūkue awahtaō xine omūkurukō toepukase ahtao tuna eutary aka oserematohae ananỹpyra ropa mehtory? Arypyra, axī anỹnōko matose.

Oekykō roropa ke? Tuna eutary aka toepukase ahtao oserematohae mokyro ananỹpyra roropa mehtory oserematohae ro? Arypyra, mokyro anỹnōko roropa matose axiny, tykase Jezu eya xine.

⁶Mame morara kary etaryke tyya xine,

—Tee, tykase rokē toto. Onezuhpyra ropa toehse toto.

Imehnō motye se pyra ehtoh poko sero

⁷Mame imehnō tosarykō kurā menekāko toh kynexine tosarykōme, otuhtoh po. Mokaro eneryke tyya ynara tykase Jezu eya xine, toto amorepatohme,

⁸—Pytakety autuhtoh pona toahmase awahtao xine epehtoh kurā pona porohpyra ehtoko. Otarāme okomino imehxo exikety oehnōko mana, otuhse.

⁹Mame esē mā oehnōko oya xine. Ynara āko mā oya xine, “Mose esary taro. Estryhmako,” āko mā oya xine esemy. Mame ehxirōko matose, imepỹ pona porohnōko ropa matose etyhyry pona myhene. ¹⁰Yrome toahmase awahtao xine otuhtoh pona, ytotoko. Mame ehpiō pona rokē oporohtoko epoehthoh pona, imākōkara esary pona. Morarame otarāme oeahmahpō oehnōko mana. Ynara āko mā oya xine, “Xiaro osehko, sē pona, epehtoh kurā pona,” āko mā oya xine. Mame kure oexirykō enēko imehnō mana emero porehme, tykase Jezu eya xine. ¹¹—Ynara exiryke, tuisamehxo oexirykohtao āmoreme xine, tuisame pyra oritorỹko Ritonōpo mana. Yrome imehnō motye oexirykō se pyra awahtao xine tuisamehxo oritorỹko mā Ritonōpo, tykase Jezu eya xine.

¹²Mame ynara tykase ropa Jezu toahmahpono a,

—Otuhtoh tyrise oya ahtao oepe tō rokē kara eahmako. Oekyry tō rokē kara roropa, tymōkomoke exiketō rokē kara roropa. Mokaro rokē eahmaryhtao oya emetakāmāko mā toto. Mame toahmase awahtao eya xine pake topehmase omoro, kure oehtopōpyry tometakāmase exiryke eya xine. ¹³Otuhtoh tyrise ahtao oya tymōkomoke pyra exiketō eahmako, kurākōkara roropa, tyotopyra exiketō roropa te, tonurākara roropa, enara. ¹⁴Morara awahtao kure orīko mā Ritonōpo, oepehmara tokurehse ynaroro exiryke, onemetakāmara tokurehse toto exiryke roropa. Kurā ekarōko mā Ritonōpo oya. Kurākō ēsemākatohpo ropa tyya oepehmāko mā Ritonōpo, tykase Jezu eya.

Otuhtoh konōto poko sero

(Mat 22.1-10)

¹⁵Mame morara kary etaryke tyya toiro Jezu marō ynara tykase Jezu a otuhtoh po,

—Tākye exīko mā toto Ritonōpo maro otuhtoh konōto po exiketomo, tykase ynororo.

¹⁶Mame ynara tykase Jezu eya,

—Etako pahne, imepỹ orutua otuhtoh konōto riry se toehse. Mame tuhkākō toahmase eya toto oehtohme otuhtoh pona. ¹⁷Morarame otuhtoh konōto tōtyhkase ahtao emero, typoetory tonyohse tyneahmatyā

kohmatohme repe. Ynara tykase toto, “Ehmaropa rahkene otuhse. Otuhtoh notyhkano,” tykase toh repe.

18—Yrome ineahmatyã ytopyra tokurehse toto, tÿpokôke toexirykôke emero porehme. Ynara tykase toiro orutua otuhtoh aporesemyry nenyokyhpyry a, “Arypyra, ytopyra ase. Tupito epekatyase. Jytory se ase utupi enese. Ajohpãme sã kiryh kara ekurehnôko ase,” tykase ynororo eya.

19—Mame ynara tykase imepyny, “Ytopyra ase, ajohpãme samo. Pui epekatyase omame osetato erohketomo. Mokaro kuhse ytôko ase. Morara exiryke sã rokẽ oekahmapÿ sã ase,” tykase ynororo eya.

20—Mame imepyny a roropa, “Eropa!” tykase repe. “Arypyra, ytopyra ase. Seromaroro pytano. Morara exiryke ytosaromepyra ase,” tykase ynororo eya.

21—Mame tosemy a toytose ropa ipoetory, turuse ropa eya. Morara exiryke tohne toehse otuhtoh rihpono, tymoipyra mokaro tokurehse exiryke. Ynara tykase ynororo typoetory a, “Axĩ ytoko pata poro osema tō ae. Etuarimaketō ke enehko xiaro ymoipynÿpo tō myakãme. Emero enehko toto. Tymôkomokãkara roropa enehko, ytoytopyra exiketomo, tonurãkara, ãtakamatyamo. Emero rokẽ enehko toto,” tykase ynororo typoetory a.

22Mame aporesẽ omipona toytose ipoetory. Mame tooehse ropa tahtao, ynara tykase ynororo otuhtoh esemy a, “Ômipona akene. Enehno toto. Kyryh nykã toto, etuarimaketomo. Yrome pehme pyra ro atapyĩ nase. Naero osa. Naero tõsemy,” tykase ipoetory eya.

23Mame ynara tykazomose aporesemy eya, “Ytozomoko ropa pata zomye osema tō ae imehnō enehtohme oya, pehme ytapyĩ ehtohme,” tykase ropa aporesemy typoetory a. 24“Ajohpe pyra ase. Mokã osemazuhme yneahmatyã ymaro otuhpyra ekurehnôko mã toto,” tykase ynororo, otuhtoh esemy, tykase Jezu eya xine. Mame toesyryhmase ropa ynororo parixeu tapyĩ tae, toto amorepaxïpo.

Tupime Jezu poetoryme ehtoh poko sero

(Mat 10.37-38)

25Mame ahno imoihme Jezu maro ytôko kynexine. Mame toeramase Jezu toto ëpataka, toto amorepatohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

26—Ypoetoryme oexirykô se matose repe. Yrome omykô pyno oehtohkô motye pyra ypyno pyra awahtao xine, ypoetoryme exipyra ekurehnôko matose. Morararo asakô pyno, opyxiãkô pyno, opoenôkô pyno, ãkorôkô pyno, ooryxirykô pyno, oruikô pyno, mokaro pyno oehtohkô motye ypyno awahtao xine ypoetoryme exiko matose. Osepyno oehtohkô motye roropa ypyno awahtao xine ypoetoryme exiko matose, tykase Jezu eya xine. 27—Mame Ritonôpo zamarô poko rokẽ ehtoko, ypoetoryme oehtohkôme. Oorikyrykô kurûke jomipona se hkopyra awahtao xine ypoetoryme exipyra ekurehnôko matose, tykase Jezu eya xine. 28Mame ynara tykase ropa ynororo eya xine, —Tapyi kaetokô riry se awahtao xine osemazuhme osenetupuhtoko aporo tyritoh poko ipune otinerûkô waro oehtohkôme. 29Osenetupuhpyra awahtao

xine, otinerũkõ ipune pyra ahtao, tapyi nepuru xikihmãko rokẽ matose. Otyhkara ekurehnõko matose. Mame onyrihpyrykõ eunohnõko imehnõ mana. ³⁰Ynara ãko opoko xine mã toto. “To! Mokyro a tapyi tyrise zokonaka rokene. Yrome otyhkara tokurehse ynororo,” ãko mã toto opoko xine oeunohtorykõ mã toto. Naeroro tapyi riry se awahtao xine otinerũkõ ikuhtoko aporo osemazuhme. Moro saaro ypoetoryme oexirykõ se awahtao xine osetenupuhthoko aporo, “Serara hano jetuarimary zuno Jezu poetoryme jahtao?” kahtoko aporo, tykase Jezu eya xine.

³¹—Morararo mã pata esemy typoetoke exikety tuhke 10.000me ipoetory tomo, soutatu tomo. Mame imepỹ oehnõko mana eya esary pynanohse, tosaryme. Mokyro mã oehnõko tuhke typoetoke 20.000me, soutatu tomo. Mame osemazuhme aporo pata esẽ porohnõko mana tõsetenupuhthohme aporo orẽpyra toexiry poko poremãpyra toehtohme. ³²Mame mokyro maro tõsetaparykõ se pyra tahtao, typoetory tõ aropõko mana moe roro ahtao, kure toto oturutohme toto maro, toto ekurematohme.

³³—Morararo, ypoetoryme oexirykõ se awahtao xine, emero okyryrykõ pyno pyra ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Sautu papyry poko popyra toehse ahtao
(*Mat 5.13; Mak 9.50*)

³⁴—Kure sautu mã repe. Yrome sãme pyra toehse ahtao oty katohme kure? ³⁵Arypyra, popyra mana. Tupito pona tyrise ahtao popyra mana. Pui ety htaka roropa tyrise ahtao, morararo popyra mana ipunaka. Typahsẽme rokẽ kure mana. (Morararo Ritonõpo poetoryme awahtao xine, yrome opoe xine rokẽ oyoytorykohtao, otara exĩko matou. Arypyra, typahsẽme rokẽ matose.) Mame typanare awahtao xine etãko matose, tykase Jezu eya xine.

Kaneru tahtopõpyry poko sero
(*Mat 18.12-14; 1 Peturu 2.25*)

15 ¹Mame Jezu a toytose tuhke kowenu tinerũ apoinanomo, pohnõ maro, aomiry etary se toexirykõke. ²Moraramẽ parixeu tomo a Jezu tykerekemase mokaro eneryke tyya xine. Moeze omihpyry warõkomo a roropa tykerekemase Jezu. Ynara tykase toto Jezu poko.

—Popynõ se rokẽ mokyro nah. Imaro xine otuhnõko roropa mana, tykase toto Jezu poko. ³Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine, aosenetupuhthõkõme typoko,

⁴—Etatoko pahne, kaneru esẽ mana. Mame tuhke mã kaneru, 100me mana. Mame kaneru otuenikãko mana toiro. Mame esẽ zupĩko mana. Imehnõ nomõko mana, 99mãkõ nomõko aporo mokyro zupitohme tyya. Toiro itatyhpyry zupĩko ropa mana epyryry ropa ponãmero. ⁵Mame tonese ropa ahtao, tãkye exĩko ropa mana. Enehnõko ropa mana tymota po. ⁶Mame tytapyĩ taka tooehse ropa tahtao tope tõ kohmãko mana,

tyekyry tō maro roropa. Ynara āko mā eya xine ynororo, “Ene ropa jeky. Tākye sehtone jeky enetopōpyry ropa poko,” āko mā ynororo eya xine.

⁷—Etatoko pahne, toiro tyrypyry poko aexihpyry mokyro kaneru itatyhpyry sā mana. Mame kurākō poko tākye Ritonōpo mā repe. Mame toiro popȳ tosēme Ritonōpo enetuputyryhtao, tyrypyry turumekase ahtao roropa eya tākye kuhse Ritonōpo exīko mana. Imarōkō roropa tākye exīko toh mana, tykase Jezu eya xine.

Tineru otuenikatopōpyry poko sero

⁸Mame ynara tykase ropa Jezu,

—Otarāme nohpo nae tytinerukemy. 10me itinerū nae parata risemy, typynemy, parihmākomo. Mame toiro itinerū tōtuenikase repe. Mame oty tyrise eya otarāme? Nāparina tukase eya. Tytapyī tutumehse eya tytinerū zupitohme. Kure tupise eya otyro akoko. ⁹Mame tytinerū tonese ropa tyya ahtao, tyekyry tō tykohmase tyya tope tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine, “Tākye exi ropa ynemapohpyry tonese ropa ya exiryke. Morara exiryke tākye sehtone,” tykase ynororo.

¹⁰—Ynara āko ase oya xine. Morararo Ritonōpo nenyohyā atākyemāko mā toto toiro iiryryryme exiketey a tyrypyry rumekary ropahtao, tykase Jezu eya xine.

Sē nase tumy rumekahpō poko

¹¹Mame tōturuse ropa Jezu eya xine aosenetupuhtohkōme Ritonōpo poko. Ynara tykase ynororo,

—Orutua kynexine tumükue asakoro. ¹²Morarame akomihpyry ynara tykase tumy a, “Papa,” tykase. “Jūme rokē kymōkomohtoko orihpyra ro awahtao,” tykase ynororo tumy a.

—Mame jūkomo a tymōkomory tapiakase typoenō mōkomoryme asakororo. Typyne exiketō tokarose eya xine. ¹³Morarame tuhke pyra tōmehse ahtao tumy nekarotyā tokamose ropa imūkuru a, akomihpyry a. Tineru tapoise eya moro epehpyryme. Mame typenekehse ynororo tumy maro toexiry poko. Morara exiryke typatary poe toytose ynororo mya imep̄y pata pona. Pore toeporehkase ynororo. Moero tytinerū tahnikase eya, t̄ypenery tomo a rokē tokarose, typenetatohtonō poko tahnikase tytinerū eya.

¹⁴—Mame okynā pyra itinerū tonahse. Moromeīpo konopo toehkehse moroto. Morarame wāto pixo morotōkō tynahkehse toto. Mokyro tynahkehse roropa tytinerukehse toexiryke. ¹⁵Morara exiryke toerohtoh tupise eya. Imep̄y poetoryme toerohpitose ynororo. Ahno eky nahpaneme toehse, poinokoimo nahpaneme. ¹⁶Mame omise toehse ipunaka. Poinokoimo napyry enapyry se toehse repe tomiryke. Yrome morotōkō anautuhmara myhē toehse. ¹⁷Morarame ynara tōsenetupuhse ynororo, “Papa typoetoke tuhke. Tynahke roropa tuhke. Atahnikāko roropa toto napyry. Yrome ywy taro, jemiryke rokē myhē orihnōko ase,” tykase ynororo tukurohtao rokene. ¹⁸“Morara exiryke ytōko ropa ase papa

(Ruk 15.16)

esaka mya roropa. Ynara āko ase papa a, ‘Oehno ropa kē papa. Iiryppyryme rokē ase oya, Ritonōpo a, enara. ¹⁹Omūkurume pyra ase otarāme, popyra jexiryke. Morara exiryke opoetoryme rokē kyriko rahkene,’ āko ase papa a,” tykase tukurohtao ynororo. ²⁰Morotoino toytose ropa ynororo tumy a ropa.

—Mame amekeino tumūkuru tonese jū a ahtao, nupunato tonese tumūkuru. Tururume toytose ynororo tumūkuru eahmase. ²¹Moraramē ynara tykase imūkuru, “Papa, oehno ropa. Iiryppyryme rokē ase Ritonōpo a, oya, enara. Otarāme omūkuru kara ase, popyra jexiryke,” tykase imūkuru tumy a. “Arypyra, umūkuru ro mase,” tykase jumy eya.

²²—Mame ynara tykase jumy typoetory tomo a, “Axī umūkuru zupō enehtoko, kurano, amurutohme eya,” tykase. “Omahtao roropa ke ēmatoko emary aka. Sapatu roropa ekarotoko eya. ²³Pui mūkuru ikasetahpyry enehtoko etapatohme, otuhtoh konōto ritohme, tākye kuehtohkōme,” tykase jumy typoetory tomo a. ²⁴“Ynara exiryke, umūkuru aorikyhpyry sā monexiano. Mame aēsemamyhpyry sā toehse ropa nase. Itatyhpyry sā roropa monexiano. Mame seromaroro aosenepohpyry ropa sā nase,” tykase jumy. Morara exiryke tākye toehse ropa toto. Tōtuhse toto. Tātākyemase toto.

²⁵—Moraramē irui kynexine, tupito po. Moraramē tooehse ropa tahtao tapyi myhtokoxi, rue totase eya, waketō roropa totase eya. ²⁶Mame tumy poetory tykohmase tyya tōturupotohme, “Otara āko hkoh moxiā nae?” tykase ynororo tōturupose eya.

27—Mame tozuhse eya, “Arypyra, âkorõ noehno ropa. Morara exiryke pui mûkuru kurã totapapose omy a kure tooehse ropa tumûkuru exiryke,” tykase ynororo eya.

28—Mame tohne toehse irui ipunaka. Tapyi taka tomomyry se pyra toehse. Morarame jû toytose eya imaro tõturutohme. “Oty katohme koh omõpyra mano tapyi taka? Aimo, omõko,” tykase jumy eya. 29“Etako pahne papa,” tykase tumy a. “Tuhke jeimamyry taropose ya amaro jexiry poko. Opoetoryme roropa toerohse ywy. Õmiry onymoikehpyra roropa ase. Yrome poti mûkuru onetapara mexiasene tãkye jehtohme jepe tõ maro. 30Yrome mokyro omûkuru kahpyry omõkomory eya pake tahnikase. Nohpo tõ poko rokẽ tonahkase eya. Mame tooehse ropa ynororo ahtao pui mûkuru kurã totapapose oya otuhtoh ritohme ipoko. Naeroro samû, âko ase papa,” tykase imûkuru tumy a.

31—Mame ynara tykase jû eya, “Aimo, etako pahne. Ymaro mase jûme. Mame ymõkomory omõkomoryme mana, emero porehme. 32Yrome âkorony aorikyhyry sã monexiano amerehme. Mame aësemamyhyry ropa sã noehno ropa. Itatyhyry sã roropa monexiano. Mame seromaroro aosenepohpyry ropa sã nase. Naeroro otuhtoh konõto yripono tãkye kuehtohkõme,” tykase jumy eya. Morara tykase Jezu eya xine.

Mõkomo erase tuaro ehtopõpyry poko sero

16 1Mame ynara tykase ropa Jezu typoetory tomo a, —Tymõkomokẽ kynexine. Typoetoke kynexine roropa ynororo. Mame typoetory tyrise eya tymõkomory eraseme. Yrome tosẽ enekunohnõko kynexine. Itinerû apoïko kynexine tytinerûme. Mame imehnomo a turuse ropa esemy. Ynara tykase toto eya, “Opoetory reh oenekunohnõko mahna,” tykase toto. 2Mame typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya, “Otara âko hkoh opoko toh nahe. Ymõkomory ahnikary poko oya? Ymõkomory eraseme pyra exïko ropa mase. Naeroro ymõkomory papẽ ikurãkako enepotohme ya, emero porehme, oytotohme ropa,” tykase tymõkomokemy typoetory a. “ÿ,” tykase ynororo. Mame toytose ropa ynororo. 3—Mame toemynyhmase ipoetory yronomyryme tukurohtao. Ynara tykase ynororo tyya rokene, “Jesẽ poetoryme pyra exïko ase. Naeroro otara exïko hano taroino? Oty pokohxo ke erohnõko hano taroino? Jemary ke jerokuru waro pyra ase. Imehnomo a tineru ekaropory poko ihxipÿke roropa ase. 4Ynara âko ase topeke jehtohme toerohtohke pyra jahtao, tytapyikõ taka jeahmatohme roropa eya xine,” tykase ynororo tyya rokene.

5—Mame tosẽ mõkomory apoihpõkõ tykohmase tyya onepehmara ro exiketomo. Ynara tykase ynororo osemazupu a, “Otãtoh jesẽ mõkomory oemahpo nahe?” tykase eya.

6—“100me tãpoo nae ase tõsẽ aitopo, oriu,” tykase eya. Mame ynara tykase mõkomo erase eya, “Seny, apapeny. Oporohko aporo. 50me tãpoo me rokẽ imeroko,” tykase ynororo eya, zokonaka rokẽ tyripose.

7—Mame imepyny a roropa ynara tykase ynororo, “Otātoħ jesē mōkomory nahe owino?” tykase. “Miume saku nae ase tiriiku rokene,” tykase eya. Mame ynara tykase mōkomo erase eya, “Ynara imeroko apapē pokona, 800me rokē imeroko,” tykase ynororo eya.

8—Mame zae pyra aehtopōpyry waro toehse esemy. Osenekunohpopyra toehse. Ynara tykase ynororo typoetory a, “To, orēpyrahxo reh mahse opyno sã mokaro ehtohme. Zae pyra mase repe. Yrome tuaro mase,” tykase typoetory a. Moro poko tōturukehxīpo eya xine, ynara tykase ropa Jezu,

—Ritonōpo onenetupuhpynō orēpyrahxo t̄ypokonopyrykō poko tuarohxo mã toto. Ritonōpo poetory tō tuaro hkopyra sã mã toto t̄ypokonopyrykō poko te, Ritonōpo enetuputyry poko tyya xine, enara. ⁹Ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Omōkomorykō ke imehnō akorehmatoko oepekōme toto ehtohme Ritonōpo waro toto ehtohme roropa. Mame toorihse awahtao xine osepor̄yko ropa matose imaro xine, jūmāme Ritonōpo esao, tykase Jezu eya xine. ¹⁰—Zae rokē awahtao xine mōkomo pitikeraseme awahtao xine, morararo matose zae ro matose tuhkã poko eraseme toehse awahtao xine. Morararo zae pyra awahtao xine tuhke pyra mōkomo eraseme awahtao xine, zae pyra ro matose exīko tuhkākō poko eraseme toehse awahtao xine. ¹¹Morararo tineru poko zae pyra awahtao xine sero nono po, ahnikāko rokē matose. Imeīpo kurã onekaropyra Ritonōpo oya xine mana. ¹²Tomeseke pyra awahtao xine imep̄y mōkomory poko, oya xine mōkomo onekaropyra mã Ritonōpo omōkomorykōme.

¹³—Asakoro tosēke exiry tupime mana. Ynara exiryke, toirō pyno awahtao xine imep̄y se hkopyra exīko matose mokyro pokoino. Mokyro maro oerokurukōke imep̄y maro oerokurukō se pyra roropa exīko matose. Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine tyorō onyripyra matose oesēkōme, Ritonōpo poetoryme oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Jezu namorepatopōpyry (*Mat 11.12-13; 5.31-32; Mak 10.11-12*)

¹⁴Mame parixeu tomo a Jezu omiry totase. Mōkomo satokō ynaroro, tineru roropa se ynaroro. Naeroro Jezu typoihtose eya xine. ¹⁵Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine,

—Amarokō kure oexirykō enepōko matose imehnomo a repe. Yrome Ritonōpo oenetyr̄ko okurohtao xine mana. Onyriyākō kure oya xine mã repe. Yrome Ritonōpo a popyra mana.

¹⁶—Pake kuekyrykō ekepyã toytoytose Moeze nymerohpyry poe. Uرتونōpo tō omi poe roropa toytoytose toto. Moromeīpo João, ahno ěpurihkane toehse. Mame ynara tykase João, “Emero ahno esēme exīko mã Ritonōpo,” tykase João. Seromaroro morararo Ritonōpo omiry ekaronanō moro poko mã ekarōko. Tuhke ahno moro poko mã etāko toto. Ritonōpo riry se toto tosēkōme.

17—Moeze nymerohpyry kure ro mana. Moromeïpo otarãme kapu enahnõko mana. Sero nono enahnõko ropa mã otarãme. Yrome Moeze nymerohpyry onenahkapopyra mana, zae rokẽ exiryke Ritonõpo poe.

18—Mame orutua typtyty rumekaryhtao imepỹ nohpo maro toehtohme, iirypyryme exiko mana imepỹ nohpo poko exiryke. Popyra Ritonõpo a mana. Morararo tynio rumekahpõ maro ipytaryhtao iirypyryme exiko mana imepỹ pyty poko toexiryke, tykase Jezu eya xine.

Sero Razaru ehtopõpyry poko tymõkomokẽ maro

19Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Tymõkomoke exikety kynexine tupoke kurã ke. Typyneho exikety zupõ kynexine. Itamurume tohke kurã ke kynexine roropa, tõkuke roropa.

20Mame imepỹ moroto roropa kynexine tymõkomokẽkara, esety Razaru. Orukoimohpe kynexine ynororo. Ëmepyry pune Razaru anarokehpyra imehnõ kynexine tymõkomokẽ tapyĩ pota taka. 21Tymõkomokẽ napyry akumuru se rokẽ kynexine, tynapyryme. Mame erukoimory tometomese kaikuxi tomo a. Toetuarimase ynororo pitiko rokẽ pyra. 22Mame mokyro tymõkomokẽkara toorihse. Aparão pütokoxi zuzenu tarose Ritonõpo nenyohyamo a, otuhtoh konõto pona kapu aka. Morarame tymõkomokẽ toorihse roropa. Ekepyry tonẽse nono aka jekyrỹpyamo a. Zuzenu toytose popynõ esaka etuarimatoh pona. 23Mame samũ tykase ynororo myhene, popỹno esao tahtao. Mame kakoxi tõsenuhmase ynororo ahtao, moero Aparão tonese eya, Razaru roropa tonese, Aparão maro. 24Mokaro eneryke tyya opore tykohtase ynororo, “Tam, Aparão, nupunato kueneko myhene. Razaru enehpoko xiaro ya. Tuna enehpoko eya ajohpãme samo ypotapihpyry piuka ãko nase apoto ke,” tykase ynororo.

25—Mame Aparão a tozuhse. Ynara tykase ynororo eya, “Kuku, oehpõpyry poko enetupuhko. Orihpyra ro awahtao itamurume mõkomo kurã tapoise oya. Yrome Razaru arypyra, ehtomase myhẽ rokene. Ixihpyryme toehtoh rokẽ tapoise eya. Yrome seromaroro taro nase ymaro atãkyemãko. Mãpyra mase etuarimãko seromaroro. 26Oya xine ytotoh pyra nase, jakaname konõto. Morara exiryke oya xine ytopyra mã tarõkomo. Morararo tarona oehpyra matose,” tykase Aparão eya.

27—Mame ynara tykase tymõkomokemỹpo Aparão a, “ÿ, Tam, ajohpãme sã Razaru enyohko papa tapyĩ taka. 28Moroto mã jakorõ tomo, 5me orihpyra ro mã toto. Toto zurupoko Razaru a oehpyra toto ehtohme tarona etuarimatoh pona,” tykase tymõkomokemỹpo eya.

29—Mame ynara tykase Aparão, “Åkorõ tõ Moeze nymerohpyry nae. Ritonõpo poe urutõkõ omihpyry nae roropa mã toto, ituarõtatohkõme. Ah mokaro omihpyry etã toto, ãkorõ tomo,” tykase Aparão eya.

30—“Arypyra, Tam. Onetara mã toto. Yrome imepỹ tõsemãkapose ropa ahtao orihxõpo, mame mokyro toytose ahtao eya xine axĩ tyrypyhpyrykõ rumekãko mã toto,” tykase ynororo Aparão a.

³¹—Mame ynara tykase Aparão, “Arypyra. Moeze tō omihpyry omipona pyra toto ahtao, Ritonōpo poe urutōkō omihpyry omipona pyra roropa toto ahtao, morararo mā toto turuse tahtao xine ēsemākaphopyry ropa a. Aomipona pyra toto exiry mana,” tykase Aparão eya, tykase Jezu eya xine. Enara.

Iirypyrymākō poko

(Mat 18.6-7,21-22; Mak 9.42)

17 ¹Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
—Iirypyryme ripotōkō nae. Enahp̄yme mā toto. Yrome mokyro, iirypyryme imehnō rihpō wānohnōko Ritonōpo mana yronymyryme.
²Kurehxo eya exiry topu konōto tymyhse ahtao ipymyry pokona inerymapotohme zue aka, popyra mā exīko eya imep̄y iirypyryme tyripose ahtao eya. Jenetupuhnanō iirypyryme tyripose ahtao eya. Mokyro wānohnōko Ritonōpo mana ipunaka. ³Tuaro ehtoko!
—Ākorōkō tyrypyry poko amaro toehse ahtao zurutoko tuaro aehtohme. Mame tyrypyry rumekary se tahtao, “Popyra akene amaro,” karyhtao eya, ynara kahtoko eya, “Ÿ, oorypyry a wenikehnōko ase rahkene,” kahtoko eya.
⁴Morarame tyrypyry poko ropa ehxīpo aytory ropahatao oya xine 7me, moro ēmep̄yryae ro, “Popyra ase iirypyryme amaro,” karyhtao eya ynara kahtoko rokē eya, “Ÿ, oty kara, Ritonōpo rokē ikorokāko mana. Wenikehnōko ase taroino moro poko,” kahtoko rokē eya, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo enetuputyry poko

⁵Mame ynara tykase 12mākō Jezu a,
—Yna akorehmako yronymyrymehxo Ritonōpo enetupuhtohme yna a, tykase toto.

⁶Ynara tykase esēkō eya xine,
—Ritonōpo omiry enetuputyryhtao oya xine pitiko rokē repe, onekaropohpyrykō ekarōko Ritonōpo mana. Ynara karyhtao oya xine sero oroxi panō a, “Otouko omity maro tuna konōto kuaka atarykata ropa,” karyhtao oya xine, ōmipona xine otoūko mana, tykase Jezu eya xine.

Sero Ritonōpo poetoryme ehtoh poko

⁷—Otarā āko typoetokā typoetory a erohekhehxo tooehse ropa ahtao tapyi taka? Otarāme ipoetory itupi poko toerohse. Otarāme kaneru tō nahpary poko toerohse. Mame tapyi taka tooehse ahtao otarā āko hna typoetory a? “Otuhkose aporo!” āko nah eya? Arypyra. ⁸Ynara āko rokē eya, “Joh tyriko aporo. Tahnose ahtao enehko ya wyi maro,” āko mana. “Eukuru enehko roropa,” āko mana. “Tōtuhkehse jahtao otuhnōko mase. Eukuru ēnōko, enara,” āko mā eya. ⁹“Kure mase,” karahme sã typoetokā typoetory a. ¹⁰Morararo matose. Ritonōpo omipona emero tyrise oya xine ahtao,

ynara kahtoko eya, “Opoetoryme rokẽ ase. Mõpãme rokẽ õmipona exiasene,” kahtoko. Epyrypara ehtoko kure oehtopõpyrykõ poko, tykase Jezu eya xine.

Sẽ nase 10me ipũ imotatyã poko

¹¹Mame Jerusarẽ pona Jezu ytoryhtao, Samaria ehpikuroko toytose ynororo, Karirea ehpikuroko, enara. ¹²Mame pata pitiko pona toeporehkase ahtao tõseporyse Jezu ipũ imotatyã maro, 10me. Amekeino rokẽ tõsenuhmase toto torukoimorykohxike. ¹³Mame Jezu tykohmase tyya xine. Ynara tykase toto, —Nupunato yna eneko myhene, tykase toto.

¹⁴Ynara tykase Jezu eya xine, —ÿ, nupunato oeneturõko ase. Ytotoko Ritonõpo maro oturuketomo a. Osenepotatoko eya xine, okurãkatopõpyrykõ enetupuhtohme eya xine, tykase Jezu ipũ imotatyamo a.

Morarama toytorykohtao, kure toehse ropa toto, ipũ imoimotahpyry pyra. ¹⁵Mame toekurãkary ropa eneryke tyya, toirõ toeramase ropa Jezu a. —Kure Ritonõpo mana, tykase ynororo opore. ¹⁶Jezu õpataka typorohse ynororo nono pona,

—Kure mase, tykase ynororo Jezu a, kure toehse ropa toexiryke. Samariapõ kynexine ynororo. ¹⁷Mame ynara tykase Jezu, —10me orutua kõ tukurãkase ropa. Otokoh mokaro nahe, 9mãkohmo? tykase Jezu eya.

¹⁸—Mose rokẽ, juteukara rokẽ noehno ropa, “Kure mase Ritonõpo,” kase, tykase Jezu. ¹⁹Mame ynara tykase ynororo ipũ imotahpyrypyry a, —Owõko. Ytoko ropa. Ritonõpo enetuputyryke oya tukurãkase ropa mase, tykase Jezu eya.

Tuisa konõtome Ritonõpo ehtoh poko

(Mat 24.23-28,37-41)

²⁰Ynara tykase parixeu tõ Jezu a, —Otãtahtao Kuesëkõme toexiry enepõko Ritonõpo nah? tykase toto. Ynara tykase Jezu eya xine,

—Kuesëkõme Ritonõpo ehtoh osenepyra mana. ²¹Morara exiryke ynara kara imehnõ mana, “Enetoko ke moro yro,” kara mã toto. “Yrorohxo rukuh moro,” kara roropa mã toto, tuisame Ritonõpo ehtoh okurohtao xine exiryke, tykase Jezu eya xine.

²²Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a, —Okynã pixo Kapu ae Ayhtohpyry enery se exiko matose yronomyryme. Yrome onenepyra matose. ²³Morarama ynara ãko imehnõ mã repe ypoko, “Moroto Kapu ae Ayhtohpyry mana,” ãko reh mã toto. “Taro mana,” ãko roropa imehnõ mana. Yrome morara karyhtao oya xine aomipona xine pyra ehtoko. ²⁴Saereh ãko mã nenenehkane, xixi tütatoh wino xixi porohtoh pona. Moro sã mã Kapu ae Ayhtohpyry oehnõko ropa mana. Emero enẽko exino mana. ²⁵Yrome

osemazuhme aporo osanume exiko ynororo mana. Etuarimāko itamurume mana. Mame tošēkōme ise pyra roropa exiko seromatokō mana. ²⁶Pakatokō ehtopōpyry sã Noe orihpyra ahtao ro, moro sã exiko tarōkō mana, Kapu ae Ayhtohpyry oehsasaka ropa ahtao. ²⁷Tōtukurukō poko rokē toh kynexine, eukuru enyry poko roropa. Typytarykō poko toh kynexine, tyniotarykō poko roropa kanawaka Noe tō otyriry ponāmero. Morarame tuna kumary ke tyneryse toto, emero porehme. ²⁸Moro saoro kynexine Ro ehtopōpyry roropa. Tōtukurukō poko rokē toh kynexine. Eukuru enyry poko roropa toh kynexine. Tōsepekatorykō poko, mōkomo ekamory poko roropa toh kynexine. Tupito pomory poko, tapyi amory poko roropa toh kynexine. ²⁹Morara kynexine Ro ehtopōpyry pake. Morotoino Ro toesyryhmase ahtao, apoto toepukase kapu ae sautu panō maro moropōkō zahkatohme emero. ³⁰Moro saoro exiko mā seropōkomo Kapu ae Ayhtohpyry oehtoh ropa toehse ahtao, tykase Jezu.

³¹—Morara ahtao tapyi mypatarānao awahtao xine tapyi taka omōpyra ehtoko omōkomorykō poko. Morararo tupito po awahtao xine eramara ropa ehtoko atapyikō taka omōkomorykō poko. ³²Ro pytypyry ehtopōpyry poko wenikehpyra ehtoko. (Toeramary se ropa kynexine ynororo repe tunurumekahpyry pona ropa repe. Mame topume tanyhtase ynororo. Sautume roropa toehse.) ³³Morarame tōsepynanopyry poko exiketō orihnōko mā toto. Yrome Ritonōpo omipona exiketō ēsemānōko ropa mā toto. ³⁴Etatoko pahne, joepyry ropahntao koko ahtao, asakoro orutua kō nyhnōko tynyhtohkō po. Mame toiro arōko mā Ritonōpo. Tōmipona exikety rokē arōko mana. Imarō nomōko mana. ³⁵Morararo asakoro nohpo tō erohketō ahtao, tonahsē riry poko toto erokuruhtao toiro arōko Ritonōpo mana. Imarō nomōko mana. ³⁶Asakoro orutua kō tupito po ahtao, toiro arōko mā Ritonōpo. Imarō nomōko mana, tykase Jezu eya xine.

³⁷Morarame ynara tykase ipoetory tō Jezu a,
—Otoko morara exiko nahe? tykase toto. Ynara tykase Jezu eya xine,
—Imotahpyry ahtao, morotona ayra tōkehko oximōnōko mana, tykase Jezu eya xine. (Morararo Ritonōpo oehnōko mana iirypyrymākō wānohse.)

Terekatu a pytypo ytotopōpyry poko

18 ¹Mame typoetory tō tamorepase Jezu a toto osenetupuhtohme tōtururukō poko Ritonōpo maro. Ynara tykase ynororo eya xine,
—Ritonōpo maro oturukehpyra ehtoko. Penekehpyra ehtoko otururukō poko Ritonōpo a, tykase ynororo eya xine.

²—Etatoko pahne, terekatu kynexine pata konōto po, zae pyra exikety.

Ritonōpo omipona pyra exikety kynexine. Imehnō pyno pyra roropa kynexine.

³Morarame moro pata po pytypo kynexine aosanumase morotōkomo. Kokoro rokē ytosene oturuse terekatu a takorehmatohme repe. Ynara tykase ynororo eya, “Kuakorehmako ajohpāme samo. Josanumary imypoko,” tykase pytypo terekatu a.

⁴—Osemazuhme pytypo akorehmary se pyra terekatu kynexine repe. Yrome kokoro rokē toytose pytypo oturuse. Mame okynā ahtao ynara tykase ynororo

tyya rokene, “Ritonõpo zuno pyra ase. Imehnõ pyno pyra ase roropa repe. ⁵Yrome jerekohmaryke pytÿpo a, akorehmãko ase. Imÿpõko ase tahxime jerekohmaryino, yporemãkaporyino roropa eya,” tykase ynororo tukurohtao, tykase Jezu eya xine.

⁶Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Mokyro terekatu omihpyry metatou? Zae pyra kynexine. Nohpo akorehmary se pyra. Yrome imeïpo takorehmase. ⁷Mokyro motye kuhse mã Ritonõpo.

Tynymenekatyã omiry etãko mana. Toto mÿpõko roropa mana kokoro rokẽ toto otururu ke tyya, pakeimo, koko, enara. Ekurehpyra mana typoetory akorehmary poko. ⁸Axí toto mÿpõko mana. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry oepiry ropahtao oty enẽko na taro nono po. Tõmipona exiketõ tuhke enẽko nah? Arypyra otarãme.

Parixeu ehtopõpyry poko kowenu tinerũ poko erohkety maro

⁹Morarame, “Kure ase, imehnõ sã pyra,” kananõ amorepary se toehse Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine, aosenetupuhtohkõme,

¹⁰—Orutua kõ toytose asakoro, oturuse Ritonõpo maro oturutoh taka. Toiro parixeu kynexine. Imaro kowenu tinerũ poko erohkety kynexine. ¹¹Mame towõse xikihme parixeu toiroro tõturutohme Ritonõpo a. Ynara tykase ynororo, “Kure mase, Ritonõpo, yamene se pyra jexiryke. Ajohpe pyra ase. Nohpo tõ poko pyra roropa ase, imehnõ iirypyrymãkõ sã pyra ase. Mose kowenu tinerũ poko erohkety iirypyryme mana. Tãkye ase isã pyra jexiryke. ¹²Toitoino otuhyra ase jotururuke oya. Emero ynapoihpyry apiakãko ase, omame porehme ahtao, toiro ekarotohme oya,” tykase parixeu, epyrypãko kure toexiry poko.

¹³—Mame mokyro, kowenu tinerũ poko erohkety ameke rokẽ toexikihmase Ritonõpo maro oturutohme. Kakoxi osenuhmara kynexine Ritonõpo ãpataka, popyra toexiry enetuputyryke tyya. Toepurotõtõmase ynororo toemynyhmaryke. Ynara tykase ynororo, “Ritonõpo, iirypyryme rokẽ ase, nupunato kueneko myhene,” tykase ynororo.

¹⁴—Etatoko pahne, tykase Jezu eya xine. —Mokyro rypyry rokẽ tykorokase Ritonõpo a tõsekarose exiryke eya. Yrome parixeu rypyry onykorokara toehse Ritonõpo. Ynara exiryke, “Kurehxo ywy, imehnõ sã pyra,” kananõ poremãkapõko Ritonõpo mana. Yrome, “Popyra ase,” kananõ kurãkãko rokẽ Ritonõpo mana. Orẽpyra tyríko roropa mana, tykase Jezu eya xine.

Sero kure poetohti riry poko Jezu a (Mat 19.13-15; Mak 10.13-16)

¹⁵Morarame typoenõkõ tonehse jẽkomo a, jũkomo a roropa Jezu a, onao ro exiketomo, toto apoitohme eya, kure toto ripotohme Ritonõpo a. Mame mokaro eneryke tyya xine, ynara tykase Jezu poetory tomo,

—Oty kase moehtou Jezu erekohmase totaehse ro ahtao? Ytotoko ropa, tykase toto. ¹⁶Yrome Jezu a poetohti tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Ah poetohti noehno ya, tooepyrykō se toexirykōke oehnōko mǎ toto. Toto anaropopyra ropa ehtoko ywinoino. Axī Ritonōpo enetupuhnōko mǎ toto tosēkōme, poetohtime ro toexirykōke. ¹⁷Etatoko pahne, Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine poetohti a Ritonōpo enetuputyry saaro, omōnōko matose Ritonōpo esaka. Māpyra onenetupuhpyra awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka, tykase Jezu eya xine.

Tymōkomoke aexihpyry poko sero

(Mat 19.16-30; Mak 10.17-31)

¹⁸Morarame juteu tamuxiry tooehse Jezu a oturupose. Ynara tykase ynororo, —Amorepatō kurā mase. Naeroro oturupōko ase oya. Oty rīko ha Ritonōpo maro jehtohme jūme, toorihse jahtao? tykase ynororo Jezu a.

¹⁹Ynara tykase Jezu eya,

—Oty katoḥ, “Kurā mase,” myka ya? Kurākō nymyry pyra taro nase. Ritonōpo rokē mǎ kure. ²⁰Inymeropohpyry Moeze a moro waro mase. “Imehnō noḥpo poko pyra ehtoko te, imehnō onetapara ehtoko te, ematonara ehtoko te, onekunohto pyra ehtoko, kure omykō tyritoko te, asakō roropa kure tyritoko,” katoḥ waro mase, tykase Jezu eya.

²¹Mame ynara tykase ynororo Jezu a,

—Moinoro poetome jehtopōpyry poe ro emero Moeze omihpyry tymoise ya, tykase.

²²Mame morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya,

—Toiro ise ro mase. Omōkomory emero ekamoko, tineru apoitohme oya. Mame otinerū ekaroko tymōkomokākara a, etuarimaketomo a, enara. Morara tyrise oya ahtao tymōkomoke exīko mase Ritonōpo esao kapu ao. Moromeīpo oseḥko ropa ya ymaro oytotoḥme, ypoetoryme oehtohme, tykase Jezu eya. ²³Yrome morara kary etaryke tyya, “Teh,” tykase ynororo. Toemynyhmase yronymyryme tymōkomoke itamurume toexiryke.

²⁴Mame aemynyhmary eneryke tyya ynara tykase Jezu,

—Tupime kuhse tymōkomokamo a Ritonōpo enetuputyry tosēkōme.

²⁵Kameru kawaru sā konōto. Jawi eutary pitiko kuhse. Jawi eutary aka kameru omōpyra mana. Moro saaro tymōkomokā omōpyra mǎ toto Ritonōpo esaka tosēkōme Ritonōpo onyripyra toexirykōke, tykase Jezu.

²⁶Ynara tykase aomiry etananomo,

—Morara ahtao otara Ritonōpo esaka omōnōko ynanah, jūme imaro yna ehtohme? tykase toto, tōturupose Jezu a.

²⁷—ÿ, āmoreme xine ro osepynanohsaromepyra matose. Yrome Ritonōpo opyanopyrykō waro mana, tykase Jezu eya xine.

²⁸Mame ynara tykase Peturu,

—Etako pahne, yna tapyī tō turumekase yna a amaro yna ytotoḥme, tykase.

²⁹—ÿ, tykase Jezu eya xine, —tuaro ehtoko. Atapyīkō rumekaryhtao oya xine te, opyxiākomo te, ākorō tomo, omykomo te, opoenōkō roropa,

mokaro rumekaryhtao oya xine oesêkõme Ritonõpo enetuputyryke oya xine, ³⁰mokarohne motye apoïko ropa matose sero nono po ro. Mame imeïpo orihpÿme exïko roropa matose jümãme, tykase Jezu eya xine.

Toorikyry poko Jezu oturutopõpyry sero

(Mat 20.17-19; Mak 10.32-34)

³¹Mame Jezu a imoihmãkohtae typoetory tõi tykohmase tyya 12mãkomo, tõturutohme toto maro. Ynara tykase ynororo eya xine,
—Etatoko pahne, ytõko sytatose Jerusarẽ pona. Moroto Kapu ae Ayhtohpyry ryhmãko mã toto. Ritonõpo poe urutõkõ nymerohpyryae ro, ihtomãko mã toto. Katopõpyryae ro emero exïko mã seromaroro. ³²Jekarõko mã toto juteutõkara a. Ypoihtõko mokaro mana. Yhtomãko roropa mã toto. Ypona ituh ãko mã toto. ³³Ypiypipohnõko mã toto. Moromeïpo jetapãko toh mã rahkene. Yrome oseruao tõmehse ahtao ãsemãnõko ropa ase, tykase Jezu.

³⁴Yrome morara katopõpyry onenetupuhpyra Jezu poetory tõi kynexine. Jarao pyra Jezu nurutatoh kynexine eya xine. Ihtomary poko onenetupuhpyra toh kynexine.

Sero tonurêkara kurãkatopõpyry poko

(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)

³⁵Morarame Jezu ytoryhtao Jeriko pona, moro osema tao tonurêkara kynexine, kohrame osema ehpio. Tineru eraximary poko kynexine repe.

³⁶Mame tuhkãkõ ytory etaryhtao tõturutopõse ynororo,
—Oty kase hkoh imoihmãkõ ytõko nae? tykase.

³⁷—Mokyro Jezu Nazarepõ okuroko ytõko mana, tykase toto eya.

³⁸Morara kary etaryke tyya tykohtapitose tonurêkara,

—Jezu, Tawi parÿpyry, nupunato myhẽ kueneko, tykase ynororo.

³⁹Osemazuhme imynyhpãkapory se ytoketõ kynexine repe,

—Ajoajohpe pyra exiko. Mynyhme exiko, tykase toto eya. Yrome jamihmehxo tykohtase ynororo,

—Tawi parÿpyry, ypyno exiko! tykase ynororo.

⁴⁰Mame totypohse Jezu osema tao morara kary etaryke tyya.

—Moky enehtatoko ya, tykase. Ameke pyra toehse tonurêkara ahtao, ynara tykase Jezu eya,

⁴¹—Oty se hma ya? tykase eya.

—Josenuhmary se ropa ase, tykase ynororo.

⁴²Ynara tykase Jezu eya,

—Osenuhmako ropa. Tonetupuhse jexiryke oya tukurãkase ropa mase, tykase.

⁴³Axĩ tõsenuhmapitose ropa ynororo. Mame Jezu tokahmase eya, kure Ritonõpo ekarõko tonure ropa toehse toexiryke. Mame moro eneryke tyya xine, imoihmãkomo a roropa kure Ritonõpo tokarose.

—Kure kuhse Ritonõpo mana, tykase toto.

Jezu maro Zakeu ehtopöpyry poko

19 ¹Mame Jeriko pona toytose Jezu. Pata ränakuroko ytöko kynexine. ²Mame moro pata po kowenu tinerü poko erohkety kynexine, orutua, esety Zakeu. Tytinerukê kynexine ynororo. Kowenu tinerü poko erohketö tuisaryme roropa kynexine. ³Mame Jezu enery se toehse ynororo repe. Yrome onesaromepyra kynexine, ahno imoihme exiryke, kae pyra pixo toexiryke. ⁴Morara exiryke Jezu onenepyra tokurehse toexiryke, osemæ osemazuhme toytose ynororo tururume, Jezu wapômase. Wewe pona tönuhse ynororo, Jezu enetohme tyya aepyryhtao. ⁵Morarame wewe zopikoxi tooehse Jezu ahtao kakoxi tösenuhmase ynororo Zakeu enetohme tyya. Ynara tykase ynororo Zakeu a, —Zakeu, oyhtoko axiny. Atapyĩ taka jytory se ase, tykase Jezu eya. ⁶Morara kary etaryke tyya, axĩ tyhtose ropa. Täkye toehse ynororo tomiroryke Jezu a. Mame tytapyĩ taka toytose Jezu maro. ⁷Morarame Zakeu maro Jezu eneryke tyya xine tykerekerehemase imoihmäkomo a. Ynara tykase toto oseya rokene, —Oty katoh omato maro ytöko mose nae? tykase toto. ⁸Mame towöse xikihme Zakeu tytapyĩ tao. Ynara tykase ynororo Jezu a, —Etako pahne, yyrypyry rumekary se ase. Ymökomyry apiakâko ase, ekarotohme tymökonomokâkara a. Pake imehnö tinerü ematonanopyasene. Yrome seromaroro ynematonanopyhpyry motye ekaröko ropa ase eya xine, asasakoropane ekaröko ropa ase eya xine, tykase Zakeu Jezu a. ⁹Morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya, —Seroæ Ritonöpo opynanohno. Imükurume mexino. Aparão paryme nymyry mase. ¹⁰Morara exiryke Kapu æ Aythohpyry tooehse tarona, iiryppyrymäkö menekase, toto pynanohtohme, tykase Jezu Zakeu a.

Typoetory tomo a uuru ekarotopöpyry

ÿme toto ehtohme ipoko

(Mat 25.14-30)

¹¹Mame Jezu omiry etäko imoihmäkö kynexine, Zakeu a autururu etäko. Mame, “Axĩ tuisa konötome Ritonöpo osenepöko mana,” tykase toh repe, moe pyra Jerusarê toehse exiryke. ¹²Mokaro osenetuputyry waro toehse Jezu. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine toto osenetupuhtohme, —Pata esê kynexine. Pata tamuru pona toytory se kynexine, moë pona, tuisamehxo toehtohme. Mame tuisamehxo toehse tahtao tooehtohme ropa, tosaka ropa. ¹³Mame ytosasaka tahtao typoetory tō tykohmase tyya 10mäkomo. Tytinerü tokarose toitoine eya xine uuru risemy. Toiro ahtao toiro tokarose eya xine ipoko erohtohme. Ynara tykase ynororo eya xine, “Sero tineru ke ikuhko, itamurumehxo apoitohme ytinerüme, joepyry ropa ponãmero,” tykase eya xine. Mame toytose rahkene.

(Ruk 19.5)

14—Morarame imehnō ipataōkō tosekōme ise pyra toh kynexine. Zehno toh kynexine. Ahno tonyohse eya xine ikapo, ynara katohme, “Mose se pyra ynanase yna esēme,” katohme repe.

15—Morarame pata tamuru esēme imehxo toehse ynororo. Moromeīpo toytose ropa ynororo tosaka ropa. Mame typoetory tō tykohmase tyya, tytinerū apoihpōkomo 10mākomo. “Otāto ytinerū tomāse nae, ypoetory tō emahpo,” tykase tyya rokene. 16Mame osemazupu tooehse. Ynara tykase ynororo tosemy a, “Seny, onekarohpyry tomāse jemahpo. Toiro kynexine uuru risemy. 10me apoiase ropa,” tykase ynororo eya.

17—“Emese kure mase,” tykase esemy eya. “Kure mase ypoetoryme. Tymoise oya jexiryke pitiko rokē ynekarohpyry poko itamurumehxo ekarōko ase oya. 10me pata esēme orīko ase,” tykase eya esemy.

18—Morarame ĭkapo roropa tooehse imepyny. Ynara tykase ynororo tosemy a, “Onekarohpyry ke uuru risē toiro, tuhkehxo apoiase omame etone uuru risemy,” tykase ynororo eya.

19—Ynara tykase esemy eya, “Kure omame etone pata esēme orĭko ase,” tykase.

20—Mame imepỹ tooehse. Ynara tykase ynororo tosemy a, “Seny, onekarohpyry ro uuru risemy. Tukurākase ya kamisa muahtaka. ²¹Ouno jexiryke onemyase, tykaripāse oexiryke, jamihme ōmiry exiryke. Onyrihpyry kara apoĭko mase, anarykahpyry kara epery apoĭko roropa mase,” tykase ynororo eya.

22—Ynara tykase esē eya, “Popyra mase. Ōmihpyryae ro orĭko ase pohñō esaka. Juaro mase. Jamihme jomiry exiry waro. Ynyrihpyry kara apoiry ya waro roropa mase. Ynarykahpyry kara epery apoiry ya waro roropa mase. ²³Morara exiryke oty katoĥ ytinerũ onekaropyra mexihne tineru poko eroĥketō esemy a. Morara ahtao ytinerũ tomāse exiry repe,” tykase eya esemy.

24—Mame ynara tykase tymyhtōkomo a, “Uuru apoitoko mose wino ekarotohme mokyro a, 10me uuru esemy a,” tykase.

25—Ynara tykase toto eya, “Yrome nae ynororo 10me,” tykase toto.

26—“Etatoko pahne,” tykase esēkomo. “Itamuraume nae exikety ahtao itamura mehxo eya ekarōko imehnō mana. Yrome aryryra exiketyme ahtao ickyryry akoĭpyry puxihkāko ropa imehnō mana ewinoino. ²⁷Mame seromaroro moxiā yzehnotokomo, tosēkōme jexiry satokōkara, enehko toto xiaro ya. Etapatoko toto yneneryme,” tykase esēkomo, tykase Jezu eya xine.

Jezu ytotoĥpyry poko Jerusarē pona (*Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Jo 12.12-19*)

²⁸Morarame Jezu tōturukehse. Mame tymarōkō esemazupurume toytose Jerusarē pona. ²⁹Mame Pehpaje pata moe pyra ahtao Petania pata moe pyra roropa kynexine. Moroto typorohse Jezu ypy Oriwera myhtokoxi. Mame typoetory asakoro tonyohse eya osemazuhme toto ytotohme. ³⁰Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ytotoko mō pata pona. Mame pata pona oytorykohtao, jumētu mūkuru enēko matose tymyhse, ahno anaropitopyny. Mokyro imyhpokatoko enehtohme xiaro. ³¹Mame ynara karyhtao imehnomo a, “Oty katoĥme imyhpokāko matou?” karyhtao oya xine, ynara kahtoko eya xine, “Tuisa ise kynako,” kahtoko.

³²Mame inenyoytyā toytose. Emero tonese eya xine, Jezu nekarotopōpyryae ro. ³³Mame jumētu mūkuru tỹpokase eya xine ahtao, ynara tykase esē tomo, —Oty katoĥme yna eky myhpokāko matou? tykase toto.

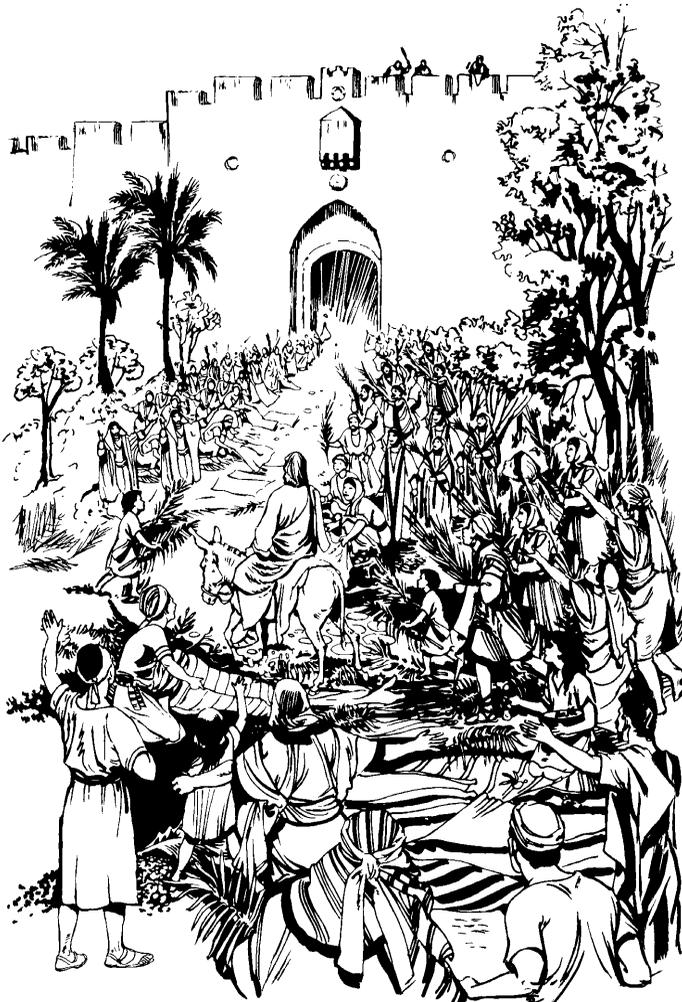
34—ÿ, yna esē ise kynako, tykase toto.

—ÿ, arotoko, tykase eya xine ynororo. ³⁵Mame Jezu a tonehse eya xine. Mame tupōkō tyrise eya xine jumētu mūkuru mypatarānaka. Epona Jezu tyrise eya xine rahkene. ³⁶Mame aytorykohtao tupōkō tyrise eya xine osema taka eporo Jezu ytotohme, tuisamehxo Jezu enetuputyryke tyya xine.

³⁷Morarame Jerusarē ameke pyra toehse ahtao ypy Oriwera poe osema yhtoryhtao imoihmākō ynara tykapitose,
 —Kure mase Ritonōpo, tykase. Tātākyemase toto. Opoire toremiase toto Ritonōpo nyrihpyry eneryke tyya xine.

³⁸—Kure yna tuisaryme tyriko, Ritonōpo. Kuesēkō omi poe aepyhpyry ynororo. Torētyke pyra ehtoko, kapuaōkomo. Kure rokē Ritonōpo syritone, tykase toto.

³⁹Mame tōturuse parixeu tomo Jezu a. Imoihmākō maro toh kynexine. Ynara tykase toto,
 —Tamuxi, opoetory tō imynyhpākapoko, tykase toto Jezu a.

(Ruk 19.38)

⁴⁰Mame Jezu a tozuhse toto,
—Etatoko pahne, mynyhme moxiã toehse ahtao, axĩ topu tõi jomikary,
tykase ynororo eya xine.

Jezu xitatopõpyry poko Jerusarêpõkõ poko

⁴¹Mame ameke pyra Jerusarê toehse ahtao pata tonese Jezu a. Enyryke tyxitate epõkõ poko, tuhkãkõ Jerusarêpõkõ Ritonõpo omipona pyra exiryke. ⁴²Ynara tykase ynororo toemynyhmarmy,
—Jerusarêpõkomo, jehespoase Ritonõpo oya xine kure oripotohkõme repe. Moro poko otuarõtanohporykõ se ase repe. Yrome jomiry etary se pyra matose. Morara exiryke ekurehnõko rokẽ matose. ⁴³Imeĩpo ozehnotokõ oehnõko oya xine mana. Oesarykõ apurũko mã toto. Nono rĩko toh mana oesarykõ zomye kaetokohxo tũtara oehotohkõme, osemãe ytopyra oehotohkõme roropa, epara oehotohkõme. ⁴⁴Tuhke ozehnotokõ exĩko mana õmye xine. Oryhmatorỹko mã toto. Oesaõkõ ryhmãko roropa mã toto emero porehme atapyĩtaõkõ maro. Oesarykõ pahñõko mã toto. Topu risẽme tapyi ahtao, topu pahñõko roropa mã toto. Oya xine jehespoase Ritonõpo repe, typoko ourutohkõme repe. Yrome yse pyra matose. Morara exiryke oryhmatorỹko mã toto. Osepynanohpyra matose emero porehme, tykase Jezu Jerusarêpõkõ poko.

“Ritonõpo maro oturutoh sero,” katopõpyry Jezu a
(Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Jo 2.13-22)

⁴⁵Mame Ritonõpo maro oturutoh taka toytose Jezu. Tomõse tahtao tokykõ ekamonanõ tutũtanohpõse ropa eya moro tãe. ⁴⁶Ynara tykase ynororo eya xine,
—Ynara mã Ritonõpo nymeropohpyry. “Ytapyĩ ymaro oturutoh moro.” Yrome omato tõi otonõtõhme tyrise oya xine mana, omato esaryme, tykase Jezu eya xine.

⁴⁷Mame kokoro rokẽ morotaõkõ tamorepase Jezu a, Ritonõpo maro oturutoh tao. Mame Jezu zehno toehse Ritonõpo maro oturuketomo, juteu tõi tamuxiry tõi roropa. Moeze omihpyry warõkõ roropa Jezu zehno toehse. Mame Jezu etapary se toehse toh, repe. ⁴⁸Yrome Jezu omiry etary se imoihmãkõ exiryke, onetapara toehse toh aporo.

“Onoky omi poe urutõme mah?” katopõpyry
juteu tomo a
(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)

20 ¹Moraramẽ Ritonõpo maro oturutoh tao Jezu kynexine, morotaõkõ amorepãko Ritonõpo omiry kurã poko. Mame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõi toehse eya Moeze omihpyry warõkõ maro, tamuximãkõ maro. ²Ynara tykase toh eya,
—Onoky omi poe moxiã amorepãko mah? tykase toto. —Onoky omi poe mokaro maropoase ropa sero tapyi tahe, tokykõ ekamonanomo? Yna zuruko, tykase toto Jezu a.

³Ynara tozuhse toto Jezu a,

—Morararo toiro joturupory se ase oya xine. Kuezuhtoko aporo.

⁴Onoky omi poe ahno tōpurihkase João a? Ritonōpo omi poe? Ahno rokē omi poe? Kuezuhtoko, tykase Jezu eya xine.

⁵Mame oxime rokē tōturuse toto. Ynara tykase toto,

—Otarā ākohxo keh sytatou? “Ritonōpo omi poe João toehse,” karyhtao kyaa xine ynara āko mana, “Morara ahtao oty katohme aomiry onenetupuhpyra matou?” āko mā kyaa xine. ⁶Māpyra, “Ahno omi poe rokē kynexine,” karyhtao kyaa xine, kuetapatorŷko mā imoihmākomo, Ritonōpo omi poe urutōme João ekaroryke eya xine, tykase toto oseya rokene. ⁷Naeroro ynara tozuhse eya xine,

—Zuaro pyra ynanase. Onoky omi poe João toehse otarāme? tykase rokē toto Jezu a.

⁸Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Morararo ase onekaropyra ase oya xine onoky omi poe morara āko ha, tykase Jezu eya xine.

Uwa esary esā ehtopōpyry poko

(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)

⁹Mame Jezu tōturuse typoko, toto osenetupuhtohme Ritonōpo omi poe toexiry poko. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Tutupi po uwa tarykase ahno a. Morotoino tutupi tokarose imehnomo a eraseme toto ehtohme epery apiakatohme tyaa. Morotoino myā toytose ynororo. Moroto ehse. Moroto ehse. Moroto ehse. Okynā moroto ehse. ¹⁰Mame uwa epery ahpīrāsasaka ahtao typoetory tonyohse eya tutupi pona ropa, erase zurutohme uwa epery apiakatohme. Mame ipoetory toytose morotona, pore, tupito pona. Yrome mokyro eneryhtao tyaa xine typipohse eya xine. Mame tonyohse ropa rokē eya xine. Uwa epery anaropopyra tokurehse toto. Tomahpōke pyra taropose ropa ynororo eya xine. ¹¹Moromeīpo typoetory imepŷ tonyohse ropa uwa esemy a.

“Utupi pona ytoko. Uwa epery enehta jokurume,” tykase typoetory a repe. Mame toytose ynororo. Yrome morararo mokyro typipohse roropa eya xine. Tyryhmase roropa eya xine. Mame tonyohse ropa eya xine tomahpōke pyra. ¹²Moromeīpo typoetory imepŷ tonyohse ropa esemy a. Mokyro roropa tyryhmase erase tomo a pitiko rokē pyra. Mame tomapose eya xine tupito poe. ¹³Mame ynara tykase tupito esemy tyaa rokene, “Otarā ākohxo ke hano? Otarāme umūkuru nymyry enyohnōko ase. Ipyno ase ipunaka. Mame umūkuru eneryhtao eya xine otarāme zuno exīko mā toto. Aomipona exīko roropa mā toto,” tykase ynororo rahkene.

¹⁴—Morarame tumūkuru tonyohse eya rahkene, tutupi pona. Toytose ynororo. Mame toeporehkase, pore. Yrome mokyro eneryhtao tupito erase tomo a, ynara tykase toto oseya rokene, “Moky kuesēkō mūkuru. Setapatone imōkomohpyry apoitohme kyaa xine. Itupi roropa kutupikōme ehtohme,” tykase toto.

¹⁵—Mame tomase ynororo eya xine tupito poe. Morarame totapase ipunaka eya xine. Toorihse roropa ynororo, tykase Jezu eya xine.

—Morara exiryke oty rīko otarāme nae tupito esemy tutupi erase tō maro? tykase Jezu, tōturupose. ¹⁶Arypyra, tutupi pona ytōko mana. Erase tō etapāko mana. Mame mokaro ajoajohpākō enahkaxīpo, imehnomo a tutupi ekarōko mana eraseme toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase toto,

—Ko! Morara tokoh tyriko na Ritonōpo?

¹⁷Mokaro eneryhtao ro ynara tykase Jezu,

—Morara exiryke ynara tymerose ypoko Ritonōpo omiryne,

“Moro topu turumekase tapyi rinanomo a.

‘Popyra mana,’ tykase toto oseya.

Typahse roropa eya xine repe.

Yrome inypapyhpyrykō tapoise ropa eya xine kurāme kuhse exiryke.

Ipoē rokē tapyi jamihme mana,”

me tymerose Ritonōpo omiryne. ¹⁸Naeroro moro topu pona aepukahpyry osexiōko mana. Yrome moro topu epukaryhtao ahno pona, mokyro akurihmōko mana. (Ywy topu pahsē sā rokē ase. Tuhkākō jenetuputyry se pyra. Popŷme sā jekarōko mā toto. Morara exiryke etuarimāko mā toto sero nono po. Mame sero etyhporypo toto enahkapōko Ritonōpo mana. Jūme etuarimaketōme exīko mā toto, tykase Jezu eya xine.)

Jezu kuhtopōpyry kowenu epehmary poko

(Mat 22.15-22; Mak 12.13-17)

¹⁹Morara kary etaryke tyya xine, Jezu apoiry se toehse toto, Moeze omihpyry warōkomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro. Typoko xine Jezu oturuto waro toh kynexine. Naeroro Jezu ryhmary se toehse toto. Yrome imoihmākō kurūke anapoipyra tokurehse toto. ²⁰Naeroro Jezu apoitoh eraximāko rokē toh kynexine. Enenanō topehmase eya xine Jezu enekunohtohme repe.

—Kure sā oturutoko imaro. Oturupoko roropa eya. Mame yronomyryme aomiry etatoko. Otarāme azahkuru ynororo mana. Otarāme kowenu kerekeremāko mana. Morara ahtao kowenatu a ekarōko sytatose.

Kowenatu omi poē rokē etapāko sytatose, tykase toto Jezu poko. ²¹Morara exiryke enenanō toytose Jezu ekahmase. Ynara tykase toto Jezu a,

—Amorepatō mase, zae rokē yna amoreparryke oya. Imehnō zuno pyra mase. Ritonōpo omiry zae ekarōko mase imehnomo a, tykase toto. Kure sā tōturuse toto eya repe.

²²—Toiro ekaropory se ynanase oya. Ynara āko romano tomo, “Otinērūkō apiakatoko ekarotohme yna tuisary konōto a, Seza a, āko toto. Yrome oty zae na oya? Yna tinerū epehmary Seza a?” Onepehmarā yna exiry? Oty zae oya nae? tykase toto, tōturupose Jezu a. ²³Yrome ajoajohpe toto exiry waro Jezu kynexine. “Ukuhnōko matose,” tykase ynororo tyya rokene.

²⁴—Tineru enepotoko ya, tykase eya xine.

—Seny, tykase toh tonepose.

Mame ynara tykase Jezu,
—Onoky ekuhtopõpyry ipoko nah? Onoky esety roropa tymerose ipoko nah? tykase, tõturupose eya xine.

Ynara tykase toto,

—Romano tuisary konõto mose, Seza, tykase toto.

²⁵Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Seza kyryry ekarotoko Seza a. Yrome Ritonõpo kyryry ekarotoko Ritonõpo a, tykase Jezu eya xine.

²⁶Mame aomiry onezuhpyra toehse toto zae rokë exiryke. Jezu onyxropyra tokurehse toto imoihmäkõ ränaka. Onyporemäkapopyra tokurehse toto. Naeroro mynyhme rokë toehse toto tõsenuruhkaryköke.

—To! tykase rokë toto.

Aorihtyã ësemamyry ropa poko sero

(*Mat 22.23-33; Mak 12.18-27*)

²⁷Morarame satuseu tõ toehse Jezu a. Juteu tõ mokaro. Ynara äko mã toh azahkuru, “Aorihtyã ësemäpyra ropa mana. Orihnõko rokene,” äko toh mã repe. Ynara tykase toto Jezu a,

²⁸—Amorepatõ mase. Etako pahne. Ynara tymerose Moeze a Ritonõpo poe, “Orutua toorihse ahtao tumükue pyra ro ahtao, kure zakorõnõpyry a ipytõpyry apoiry typtytyme, emükuatohme, turuõpyry poenõme, aorihtyã myakãme toto ehtohme,” me tymerose, tykase toto.

²⁹—Etako pahne, 7mãkõ kynexine atakorõmãkomo. Morarame osemazupu typtase. Morotoino toorihse tumükue pyra ro tahtao. ³⁰Mame ïkaponato a turui pytõpyry tapoise eya typtytyme. Mame toorihse roropa ynororo emükuara ro tahtao. ³¹Mame ïkaponato a turui pytõpyry tapoise roropa. Toorihse roropa ynororo emükuara ro tahtao roropa. Morararo 7mãkomo, tumükue pyra toorihse toto. ³²Mame etyhpyryme toorihse nohpo roropa, ipytõpyrykomo. ³³Naeroro aorihtyã ësemãkatoh po onoky pytyme exiko mokyro nohpo nae 7mãkõ pytyme toehse exiryke, tykase toto Jezu a.

³⁴Morarame Jezu a tozuhse toto, ynara tykase,

—Serõkõ pytãko mã toto, niotãko roropa mã toto. ³⁵Yrome tyrypyrykõ rumekahpõkõ ësemãkapõko ropa Ritonõpo mana jüme tymaro toto ehtohme. Mame pytazomopyra kapu ao toh mana. Morararo nohpo tõ niotazomopyra mã toto. ³⁶Ritonõpo nenyohyã sã orihzomopyra exiko mã toto ësemãkapotyamo. Ritonõpo poenõme mã toto, tõsemãse ropa toexiryköke orihxõpo. ³⁷Azahkuru matose ynara karyhtao oya xine, “Aorihtyã ësemäpyra ropa mana, orihnõko rokë mã toto,” karyhtao oya xine azahkuru matose. Ësemãnõko ropa toh mana. Moeze a roropa tutuarõtanohpose aorihtyã ësemamyry ropa poko. Pika zatyry poko ekaroryhtao ynara tymerose eya, “Ritonõpo Aparão esẽme mana, Izake esẽme roropa, Jako esẽme roropa,” tykase Moeze, mokaro poko aorihtyã poko. ³⁸Aorihtyã ekepyry esẽme rokë pyra Ritonõpo mana. Isene exiketõ esẽme

roropa mana. Morara exiryke aorihtyã ěsemamyry ropa enetupuhnõko sytatose. Ritonõpo a emero isene mã toto, tykase Jezu eya xine.

³⁹Morarama ynara tykase Moeze omihpyry warõkõ Jezu a,
—Emese kure kuezuhou. Ajohpe pyra mase, tykase toto.

⁴⁰Typenekehse toto Jezu ekaropory poko orẽpyra Jezu exiryke. Mynyhme rokẽ toehse toto.

**Ritonõpo nymenekahpyry Tawi parỹpyryme
ehtoh poko**

(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)

⁴¹Mame ynara tykase Jezu eya xine,
—Oty katohme ynara äko matou, “Tawi parỹpyryme mã Ritonõpo nymenekahpyry,” äko matou? ⁴²Ynara tymerose exiryke Tawi a eremiatoh tymerose ahtao eya,

“Ynara tykase Ritonõpo Jesemy a,
‘Oporohko seino, japotunuru wino.

⁴³Ozehnotokõ esẽme orĩko ase.

Opupuru apõme sã oepe tõ kara rĩko ase,’ tykase Ritonõpo,” me tymerose Tawi a. ⁴⁴Morara exiryke, “Jesemy,” karyke Tawi a Ritonõpo nymenekahpyry poko, otara Tawi parỹpyryme exiry? tykase Jezu eya xine.

**“Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warõkõ poko,”
katopõpyry Jezu a**

(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40)

⁴⁵Ynara tykase Jezu typoetory tomo a, 12mãkomo a emero toto netaryme,
⁴⁶—Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warõkõ oenekunohpyra xine ehtohme. Toepyryparykõ se mã toto typoko xine. Toytorykõ se toh mana upo kurã ao. Pata rãnao tahtao xine, “Taro mah Tam?” kary etary se toh mana.

Ritonõpo maro oturutoh tao imehxo exiketõ apõ po rokẽ porohnõko mã toto. Morararo otuhtoh konõto htao kurã rokẽ apoĩko mã toto tosarykõme.

⁴⁷Pytỹpo tõ mõkomory apoĩko roropa mã toto tykryryrkõme, itapyĩkõ apoĩko roropa mã toto, iniokõ toorihse ahtao. Mame okynã sã oturũko toh mã repe Ritonõpo a imehnõ neneryme, “Kure moxiamo,” kary etatohme typoko xine imehnomo a. Yrome imeĩpo itamurumehxo toto wãnohnõko Ritonõpo mana apotoimo htaka toto pahnoõko mana, tykase Jezu eya xine.

Sero pytỹpo nekarohpyry poko Ritonõpo a

(Mak 12.41-44)

21 ¹Morarama tõsenuhmase Jezu tỹkakoxi. Tineru ě tonese eya kaxo konõto Ritonõpo maro oturutoh tao. Mame tytineruke exiketõ tineru emãko kynexine kaxo aka tynekarorykõme Ritonõpo a, pitiko rokẽ pyra. Moro tonese Jezu a. ²Morarama pytỹpo roropa tonese eya. Tymõkomokẽkara

(Ruk 21.4)

kynexine ipunaka. Tineru puhturu rokē
tōmase eya kaxo aka, asakoro rokene. ³Moro
eneryke tyya ynara tykase Jezu,

—Tuario ehtoko, mose pyt̄ypo nekarohpyry
mokaro nekarohpyry motye kuhse kynako.

⁴Mokaro nekarohpyry ynara kynako.
Tymōkomorykō wino zokonaka rokē
tokarose eya xine. Yrome tytinerū emero
tokarose mose pyt̄ypo a, tykase Jezu.

Jerusarē enahkary poko

(*Mat 24.1-2; Mak 13.1-2*)

⁵Morarame Ritonōpo maro oturutoh
poko oturūko Jezu poetory tō kynexine,

—Tapyi kurā sero. Emese kure tyrise,
topu kurā ke roropa. Ahno nekarotyā ke
topehmase pitiko rokē pyra, tykase toto tapyi
poko. Mame ynara tykase Jezu eya xine,

⁶—Sero onenerykō pahnōko ropa imehnō mana topu risemy. Emero
topu pahnōko, oxioxirehpo onyritzomopyra ehtohme, tykase Jezu eya xine.

⁷Mame ynara tykase toto eya,

—Tamuxi, otara ahtao morara exīko nae? Oty eneryke yna a enetupuhnōko
ynanah, sero papyry ameke hkopyra toehse ahtao? tykase toto Jezu a.

⁸Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuario ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme. Tuhkākō oehnōko oya
xine mana, jesety ke osesehtōko toh mā repe, “Kyrixtu ase, Ritonōpo
nymenekahpyry ase”, āko toh mā repe. “Oesēkō tooehse ropa mana,” āko
toh mā repe. Ajohpe rokē mokaro omiry ehtoh enetupuhtoko. Toto maro
pyra ehtoko. ⁹Tuhke patapōkō oxiehno exīko toh mana imep̄y patapōkō
maro. Otuotuōko mā toto. Yrome morohne poko etaryhtao, enaromyra
ehtoko sero nono enahkary poko. Morohne exīko mā repe yrome sero
nono okynahxo enahpyra ro mana, tykase Jezu eya xine.

¹⁰Ynara tykase roropa ynororo,

—Pata tamuru poe soutatu tō ytōko imep̄y pata esē poremākapose.
Imoihmākō imep̄y pona ytōko morotōkō etapase roropa. ¹¹Nono
jamihme kywyh kywyh āko roropa mana. Imehnō emitapānōko mā toto.
Enaroxitapānōko roropa mā toto. Tyrohsē konōto roropa exīko. Kapu
pokona tuarōtatoh exīko. Oserehtoh roropa exīko mana.

¹²—Mame morohne exipyrao ahtao āpoitor̄yko toh mana. Ohtomator̄yko
roropa mā toto. Juteu tō porohtoh taka aarotor̄yko mā toto ohxirotōhkōme
oēmapotōhkōme āpuruhpyry taka. Oekarotor̄yko toh mana tuisa konōto tomo
a, kowenu tomo a roropa, jomipona oexirykōke. ¹³Moroto awahtao xine tuaro

ehtoko. Jomiry kurã ekarotohme imehnomo a moroto matose. ¹⁴Yrome, “Oty kara,” kahtoko okurohtao xine, “Otara ãko ywy?” kara ehtoko toto ezuhtoh poko. ¹⁵Toto ezuhtoh ekarõko ase oya xine. Tuaro oritorỹko roropa ase zae rokẽ ozehnotokõ ezuhtohme oya xine. Oezuhypra xine exĩko toh mana. ¹⁶Mame ãpuruhpyry taka oematorỹko mã toto omykomo, asakõ roropa, oruikõ roropa, ãkorõkõ roropa, oekyrykõ roropa, oepekõ roropa. Ozehno xine exĩko mã toto. Toitoine oetapatorỹko roropa mã toto. ¹⁷Ozehno xine exĩko mã toto ymarõme oexirykõke. ¹⁸Yrome oewokõme ase. Opyno xine ase. Amaro xine exĩko ase jũme. Oũsetykõ epukara mana. Onemapopyra Ritonõpo ahtao epukara mana. ¹⁹Ãtasamarykohtao ro porempỹra awahtao xine, Ritonõpo kure exiry eraximaryhtao roropa oya xine, opynanohtorỹko Ritonõpo mana.

Jerusarẽ enahkapory enetuputyry poko

(Mat 24.15-21; Mak 13.14-19)

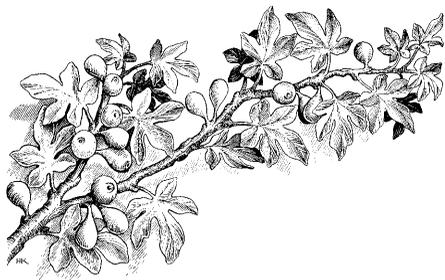
²⁰—Mame soutatu tomo a Jerusarẽ tomyehmase ahtao, enetupuhnõko matose. Okynã pyra Jerusarẽ enahkary poko enetupuhnõko matose. ²¹Morara ahtao Juteapõkomo, kurehxo oeparykõ ypy tõ pona axiny. Jerusarẽpõkomo, kurehxo otõtarykõ pata poe. Pata ehpiõkomo, ytopyra ropa ehtoko pata pona. ²²Morara ahtao morotõkõ wãnohnõko Ritonõpo mana, tynmeropohpyryae ro. ²³Myhẽ matose poetoẽme exiketomo, tusuhsu ke tumũkurukõ ohpananõ roropa. Etuarimãko matose. Etuarimãko myhene tarõkõ itamurume. Opoenõkõ etuarimary enẽko roropa matose. Sero nonopõkõ wãnohnõko roropa mã Ritonõpo. ²⁴Toto etapãko imehnõ mana. Typoetoryme opoenõkõ apoiko roropa imehnõ mana toto arotohme emero pata tõ punero. Morarame Jerusarẽpõkõ enahkapõko Ritonõpo waro pyra exiketõ mana. Ipatarykõ maro toto enahkapõko mana. Mame Ritonõpo a toto tuarimakehpyryhtao, toto tuarimakehpõko mana. Enara.

“Kapu ae Ayhtohpyry mã oehnõko ropa,”

katopõpyry Jezu a

(Mat 24.29-31; Mak 13.24-27)

²⁵—Morarame tyorõ sã mã exĩko xixi, nuno, xirikuato roropa, tuarõtatohme, enetupuhpotohme. Mame popỹ eneryke tyya xine oserehnõko mã toto, pata tõ punero, tytyorõtase xixi tõ exiryke. “Otara exĩko taroino nae?” kary poko rokẽ mã exĩko toto. Sõkane sã panaikato tuna konõto exĩko. Poh ãko konõto mana. Morohne zuno exĩko mã toto. ²⁶Xirikuato tõ tosary hnaka esyryhmãko kehko. Mame tykytyky ãko mã toto. Morohne eneryke tyya xine poremãnõko mã toto pata tõ punero, popỹ eneryke rokẽ tyya xine. ²⁷Mame Kapu ae Ayhtohpyry enẽko toh mana, aepyryhtao akuru htoko. Tuisamehxo oehnõko mana, tyjamitunuru maro, saereh ãko roropa mana. ²⁸Morohne exipitoryhtao owõtatoxe xikihme. Mosenuhmatatose kakoxi opynanohnekõ oehsasaka exiryke, tykase Jezu eya xine.

(Ruk 21.29)

**Otyro zoko kutuarōtatohkōme
roropa mana**

(Mat 24.32-35; Mak 13.28-31)

²⁹Morarame toto osetupuhtho tokarose eya xine. Ynara tykase Jezu eya xine,
—Enetupuhthoko eperytakety poko, wikeira poko, emero rokē otyro zoko poko roropa. ³⁰Zary

arýtaryhtao, ikonopotary enetupuhnōko matose. ³¹Moro saaro mā serohne oryhmatopōpyrykō eneryhtao oya xine. Ynara enetupuhnōko matose, okynā pyra mā Ritonōpo emero esēme exīko. Moro enetupuhnōko matose, tykase Jezu eya xine.

³²—Etatoko pahne, seromatokō orihpyra ro exiketō enahpyra ahtao ro emero exīko ynekarohpyryae ro mana. ³³Kapu enahnōko mana nono roropa. Yrome jomiry enahpýme mana, jümāme, tykase Jezu eya xine.

“Joepyry ropa eraximatoko,” katopōpyry poko Jezu a

³⁴Mame etyhpyryme ynara tykase Jezu,
—Joepyry ropa eraximatoko. Ótuhtohkō poko onymotyēkara ehtoko. Okurukō enryr poko roropa emotyēkara ehtoko. Torētyke pyra ehtoko omōkomorykō poko. Joepyry ropa eraximatoko osenuruhkara oehtohkōme joepyry ropahtao. ³⁵Tuenikaroro awahtao xine osenuruhkāko matose joepyry ropa eneryke oya xine. Onokyro tomōse ahtao tapuru aka, mokyro sā exīko matose. Epara matose exīko, emero nonopōkomo. ³⁶Naeroro joepyry ropa eraximatoko. Kokoro rokē oturutoko Ritonōpo maro, porempýra oehtohkōme serara tooehse ahtao. Mame ehxiropyra matose Kapu ae Ayhtohpyry ēpataka oytorykohtao, tykase Jezu eya xine.

³⁷Morarame Ritonōpo maro oturutoh tao toto amorepary poko kohmāse Jezu. Moromeípo ytose ynororo ypy pona, Oriwera pona. ³⁸Mame ěmepyryme oehse ropa ynororo Ritonōpo maro oturutoh taka, tuhkākō amorepase ropa.

Jezu zehno exiketō toemynyhmase toto

(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Jo 11.45-53)

22 ¹Mame otuhtoh konōto ameke pyra toehse, epozakuroko Ritonōpo nenyokyhpyry ytotoopýryr kuhtopo. Moro otuhtoh konōto esety Paxikoa. Esety akorō wyi porutapynýpome kynexine. ²Morarame Jezu etapary tupise eya xine, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry warōkomo a roropa. Imoihmākō zuno toexirykōke onetapara toh kynexine.

Jeju ewokary se Juta ehtopöpyry

(*Mat 26.14-16; Mak 14.10-11*)

³Mame joroko tamuru tomöse Juta kurohtaka. Juta esety akorõ Ixikariote kynexine. Jeju poetary tõ maro kynexine repe 12mākõ maro. ⁴Moraramame toytose ynororo oturuse Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Ritonõpo maro oturutoh erase tomo a roropa. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Jeju apoiry se awahtao xine ekarõko ase oya xine, tykase ynororo eya xine. ⁵Täkye toehse toto morara kary etaryke tyya xine.

—ÿ, kure oepehmäko reh ynanahse, tykase toto.

⁶—Kure, tykase Juta eya xine. Moraramame toytose ropa ynororo. Jeju ewokary poko tätamorepase ynororo. Tokare pyra Jeju ekarory se kynexine zuaro pyra imoihmäkõ ehtohme repe.

Paxikoe Jeju otuhtopöpyry typoetary tõ maro

(*Mat 26.17-25; Mak 14.12-21; Jo 13.21-30*)

⁷Moraramame Paxikoame toehse ahtao juteu tõ mã wyi porutapÿ rokẽ ohnõko mã toto. Kaneru mükuru roropa õnõko mã toto, toipe. ⁸Morara exiryke Paxikoe tõmehse ahtao, Peturu tõ tonyohse Jeju a, João maro, pata pona toto ytotohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Paxikoa otuhtoh tyritatoko, kuotuhtohkõme, tykase ynororo eya xine.

⁹—Otoko tyrõko ynanah? tykase toto.

¹⁰Ynara tykase Jeju eya xine,

—Etatoko pahne, pata pona oytorykohtao oseporÿko matose tuna puimane maro, orutua. Mokyro ekahmatoko tapyi taka. ¹¹Mame ynara kahtoko tapyi esemy a, “Ynara äko yna amorepane oya, ‘Otoko Paxikoe otuhtoh esary nah yna otuhtohme, ypoetary tõ maro?’” kahtoko eya.

¹²Mame osa konõto enepõko mã oya xine, tyarake, tytaõke, tõse apony, epehtopo, enara. Moroto kuotuhtohkõ tyritoko, tykase eya xine Jeju.

¹³Mame toytose toto. Mame emero tonese eya xine Jeju omihpyryae ro. Mame otuhtoh tyrise eya xine rahkene.

Kuesëkö otuhtopöpyry poko

(*Mat 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Kor 11.23-25*)

¹⁴Moraramame tõsë tahnose ahtao Jeju typorohse tapõ pona typoetary tõ maro, 12mākõ maro. ¹⁵Ynara tykase ynororo eya xine,

—Yronymyryme sero otuhtoh amaro xine jotukuru se exiase, epozakuroko Ritonõpo nenyokyhpyry ytotoöpöpyry poko oseahmatohme amaro xine, etuarimara ro jahtao. ¹⁶Etatoko pahne, sero otuhtoh po otuhzomopyra ase sero po amaro xine. Yrome moe Ritonõpo esao, otuhnõko ropa ase emero esëme toehse Ritonõpo ahtao, tykase Jeju toto a.

¹⁷Morarame kasana tapoise eya, uwa eukuru eny. Mame ynara tykase ynororo Ritonõpo a,

—Kure mase Ritonõpo, tykase. Mame typoetory tomo a ynara tykase ynororo,

—Sero, uwa eukuru. Êtoko, opune xine ro. ¹⁸Etatoko pahne, taroino uwa eukuru onẽzomopyra ase taro. Ritonõpo emero esẽme toehse ahtao rokẽ ênõko ropa ase, tykase.

¹⁹Mame wyi tapoise eya. Ynara tykase,

—Kure mase Papa kapuaono, tykase. Mame wyi tytohtokase eya, typoetory tomo a ekarotohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Sero upũme nase. Orihnõko ase oemetakãkõme. Sero enapyryhtao oya xine osenetupuhtoko jorikyry poko, tykase ynororo eya xine. ²⁰Morararo otuhkehxiõpo kasana tokarose eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Sero uwa eukuru enyryhtao oya xine osenetupuhnõko matose imeiõpo umunuru kuãtopõpyry poko ya. Taroino oorypyrykõ korokãko Ritonõpo mana umunuru ke. Sero Ritonõpo omiry kasenato, tykase Jezu eya xine. ²¹—Naeroro osenuhmatoko. Jewokane mose, ymaro otuhnõko nase. Jekarõko mana yzehno exiketomo a. ²²Kapu ae Ayhtohpyry ase. Orihnõko ase Ritonõpo omihpyryae ro. Yrome mose rokẽ myhe jewokahpõ etuarimãko mana.

²³Morara kary etaryke tyya xine tõturuse toto oseya rokene,

—Onokyh koh Kuesẽkõ ewokãko nae? tykase toto oseya rokene.

Tuisamehxo ehtoh poko sero

²⁴Morarame oseosezuhnõko Jezu poetory tõ kynexine imehxo toexirykõ poko, tuisamehxo se toexirykõke. ²⁵Ynara tykase Jezu eya xine,

—Seropõkõ tuisary tõ tõmipona imehnõ rĩko mã toto. Morarame, “Kure matose, yna epeme matose,” kamexipory se mã toto, tõmipona xine aehtyamo a imoihmãkomo a. ²⁶Yrome amarokõ mokaro sã pyra matose. Tuisame sehxo awahtao xine imehnõ maro atakorõme sã ehtoko. Toto omipona roropa ehtoko. Toto esẽme se awahtao xine akorehmatoko toto. ²⁷Onoky tuisamehxo oya xine nae? Otuhkety? Tõsẽ rine? Mokyro otuhkety tuisamehxo mana. Yrome ywy amaro xine jahtao tõsẽ rine sã ase, ãkorehmanekõme.

²⁸—Morarame urumekara mexiatose jetuarimaryhtao. ²⁹Naeroro Ritonõpo tuisame jyritopõpyry saaro tuisame oritorỹko roropa ase ymaro tuisame oehtokõme. ³⁰Morarame emero esẽme toehse jahtao ymaro otuhnõko matose Ritonõpo esao. Mame ymaro tuisa apõ pona porohnõko matose sero nonopõkõ apiakatohme. Ritonõpo omipona pyra exiketomo a ynara ãko matose, “Iirypyryme matose Ritonõpo a,” ãko matose. Yrome aomipona exiketomo a, “Iirypyryme pyra matose Ritonõpo a,” ãko matose. Morara ãko roropa matose Izyraeu mũkuru tõ pakomotyamo a.

Peturu maro Jezu oturutopōpyry poko sero
(*Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Jo 13.36-38*)

31—Ximão, tykase Jezu Ximão Peturu a. —Etako pahne! Ynara tykase sã joroko tamuru opoko, “Ximão kuhnōko ase iirypyryme aehtohme,” tykase sã repe, jurumekapory se toexiryke oya. “Ikuhko toto, ypoetory tō emero,” ase eya repe. 32Yrome opoko oturuase Papa kapuaō maro jenetupuhkehpyra oehtohme. Mame ya tooehse ropa awahtao moxiã ākorō tō ijamihtanohko ropa, yronomyryme jenetupuhtohme eya xine, tykase Jezu eya.

33Ynara tykase Peturu eya,

—Yna esēme mase. Orumekara ase. Opyno exikehpyra roropa ase jūme. Āpuruhipyry taka aaroryhtao, amaro ytōko ase āpuruhipyry taka. Totapase awahtao eya xine jorikyry se ase amaro, tykase Peturu Jezu a, repe.

34—Etako pahne Peturu, kuratiri etararo ahtao seroae, “Jezu waro pyra ase! Jezu waro pyra ase!” āko mase oseruao, tykase Jezu eya.

Pakara arory poko, tineru eny, tapema, enara

35Mame ynara tykase Jezu 12mākomo a,

—Osemazuhme oenyokyrykohtao ya tineru anaropyra mexiatose. Saku te, sātaja roropa anaropyra mexiatose. Oty se ro mexiatose etuarimara oehtohkōme?

—Arypyra, tykase toto.

36—Yrome seromaroro etatoko pahne, tykase Jezu eya xine. —Tineru ē nae awahtao xine, saku roropa, arotatoko amaro xine. Tapema nae ahtao arotatoko. Arypyra ahtao, oupōkō ekamatoko tapema epekahtohme, tykase Jezu eya xine. 37—Etatoko pahne, ynara katopōpyry zae mana. Ypoko ynara tymerose Ritonōpo omiryryme pake, “Popỹ sã mokyro riko pohnō mana,” me tymerose. Morara katopōpyry anamonohpyra mana, tykase Jezu eya xine.

38Ynara tykase Jezu a ipoetory tomo,

—Eneko ke. Seny, asakoro tapema, tykase toto.

—Epo mana, tykase rokē Jezu eya xine.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro
(*Mat 26.36-46; Mak 14.32-42*)

39Morotoino pata poe toytose ynororo ypy pona, Oriwera pona. Toipe Jezu ypy Oriwera pona ytosene oturuse Tummy maro. Mame imaro toytose ipoetory tomo. 40Morarame morotona toeporehkase tahtao xine ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Oturutoko Ritonōpo a oorypyrykō poko oripopyra xine joroko tamuru ehtohme, tykase.

41Morotoino toytose ynororo myahme sã pitiko toiroro toehtohme. Tosekumuru po typorohse tōturutohme Tummy a. 42Ynara tykase ynororo,

—Papa kapuaono, ypynanopyry waro mase, orihpyra jehtohme. Jorikyry se pyra ase. Zuaro mase. Yrome õmipona se rokẽ ase. Naeroro jorikyry se awahtao, oty kara ase, tykase Jezu Tummy a. ⁴³Mame Ritonõpo nenyokyhpyry kapu ae tyhtose Jezu jamihtanohtohme. ⁴⁴Morarame samũ tykase Jezu tukurohtao. Yronymyrymehxo tõturuse Ritonõpo a ynororo. Munume tonãkutase ynororo toemynyhmaryke. Pitah tykase enãkuru nono pona.

⁴⁵Mame tõturukehõipo, towõse ropa ynororo xikihme. Typoetory tomo a toytose ynororo. Nyhnõko toh kynexine toemynyhmarykõke. ⁴⁶Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty katohme nyhnõko matou? Apakatoko ropa sahxo ty! Oturutoko roropa Ritonõpo a, oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme, tykase Jezu eya xine.

Sẽ nase Jezu apoitopõpyry poko

(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Jo 18.3-11)

⁴⁷Morarame autururuhtao ro, tuhkãkõ toehse morotona. Juta toehse esemazupurukõme Jezu enepotohme eya xine. 12mãkõ maronõpo Juta kynexine. Mame Jezu a toytose ynororo eahmase repe. ⁴⁸Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Juta, Ritonõpo nymenekahpyryme ase. Oty katoh jeahmãko mah jewokatohme rokene? Yzehnotokomo a jenepotohme rokẽ mase, tykase. Onezuhpyra Juta toehse.

⁴⁹Morarame tosẽkõ apoiry waro toehse tahtao xine ynara tykase Jezu a ipoetory tomo,

—Moxiã akohnõko ynanah? tykase toto. ⁵⁰Mame tytapemã ke imepõ takohse Jezu poetory a, toiro. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto typanasahkase eya.

⁵¹—Epo hnae, tykase Jezu eya xine. Mame ipanary tapose eya. Kure totyhse ropa axiny.

⁵²Mame ynara tykase Jezu Juta marõkomo a, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Ritonõpo maro oturutoh erase tõ maro, tamuximãkõ maro roropa,

—Oty kase moehtou? Japoiry se mexitou omato apoiry samo? Tytapemake matose, tykaparuke roropa. ⁵³Kokoro rokẽ amaro xine exiase Ritonõpo maro oturutoh tao. Moro tao jahtao japoipyra mexiatose. Sero kohmamyryae rokẽ japoiko matose tykohmãse exiryke. Iirypyrymãkõ esẽ oesẽkõme mana, joroko tamuru. Oesẽkõme aexiryke aomipona matose, tykase Jezu eya xine.

“Jezu waro pyra ase,” katopõpyry Peturu a

(Mat 26.57-58,69-75; Mak 14.53-54,66-72; Jo 18.12-18,25-27)

⁵⁴Mame Jezu tapoise eya xine rahkene. Tarose roropa eya xine Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tapyĩ taka. Ameke rokẽ Peturu a tokahmase toto.

⁵⁵Mame apoto tukase kynexine tapyi myhto, apuruhpyry rãnao. Moro apoto zomye kohrame toehse toto. Peturu roropa toto maro kohrame toehse.

⁵⁶Mame apoto pũto Peturu tonese nohpo a. Ynara tykase ynororo,

—Mose roropa Jezu maro nexiase, tykase.

57—Atahmākara exiko. Mokyro waro pyra ase, tykase Peturu eya.
 58Moromeīpo orutua a tonese Peturu.
 —Omoro mase Jezu poetoryme roropa, tykase ynororo eya.
 —Arypyra, ywy kara. Ipoetoryme pyra ase, tykase Peturu.
 59Morarame okynā pitiko ahtao imepỹ roropa orẽpyra tõturuse Peturu maro.
 —Ajohpe pyra. Jezu maronõpome mase, Karireapõme oexiryke, tykase.
 60Yrome ynara tykase Peturu,
 —Otarā āko mahno? Zuaro pyra reh ahse, tykase Peturu eya.
 Mame autururuhtao ro kuratiri totase eya. 61Mame toeramase Jezu. Tỹkakoxi tōsenuhmase. Peturu tonese eya. Mame tosẽ omihpyry poko wenikehpyra toehse Peturu, “Kuratiri etara ro ahtao seroae, ‘Mose waro pyra ase. Mose waro pyra ase,’ āko mase oseruao,” katopõpyry poko wenikehpyra toehse. 62Mame moro tae tutõtase ropa Peturu. Itamurume tyhxitapāse ynororo tōmihpyry poko, “Jezu waro pyra ase. Epeme pyra ase,” katopõpyry poko tyya. Mame tyxitase ynororo yronymyryme.

Jezu pipohtopõpyry apoihpõkomo a

(Mat 26.59-66; Mak 14.65)

63Mame Jezu tounohse apoihpõkomo a. Typipohse roropa eya xine.
 64Mame kamisa ke tōpuruse eya xine. Typipohse roropa eya xine.
 —Onoky opipohnõko nae? Kaxiko, tykase toto, atahmākāko.
 65Xihpyryme aomirykõ toehse. Iirypyryme tõturuse toto eya.

Jezu ehtopõpyry juteu tamuxiry tō ěpataka

(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Jo 18.19-24)

66Mame tōmehse ahtao, juteu tō tamuxiry tō tōximõse, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tō maro, Moeze omihpyry poko amorepatõkõ maro. Mame Jezu tarose oximõtõh taka. 67Ynara tykase toto,
 —Kaxiko yna a. Ritonõpo nymenekahpyryme mahno? tykase toto.
 Yrome ynara tykase Jezu eya xine,
 —“Y ynoro ase,” karyhtao ya, “Ajohpe mase,” āko rokẽ matose ya. 68Mame oya xine joturuporyhtao, jezuhpyra roropa mehtory. 69Yrome taroino Kapu ae Ayhtohpyry porohnõko mana Ritonõpo apotunuru wino. Emero motye jamihme Ritonõpo omiry mana. Jomiry roropa isaaro jamihme mana, tykase Jezu eya xine.
 70—Morara ahtao Ritonõpo mũkurume mahno? tykase toto, tõturupose.
 —Zae matose jenetupuhnõko. Ywy ase, tykase Jezu.
 71—Epo hnae! tykase toto. —Imepỹ ihxirone se pyra sytatose. Kyya xine ro aomiry totase. Morara nykã ynororo kynetarykõme, tykase toto.

Jezu arotopõpyry Pirato a

(Mat 27.1-2,11-14; Mak 15.1-5; Jo 18.28-38)

23 ¹Morarame oximõmãkõ towõse ropa. Jezu tarose eya xine Pirato a ekarotohme. ²Mame Jezu tyhxirose eya xine. Ynara tykase toto, —Mose yna ekryry enekunohnõko mana. Azahkuru toto amorepãko mana. Ynara nase, “Tineru onekaropyra ehtoko sero pata tamuru esemy a, Seza a,” nase mosero, tykase toto ajohpe rokene. “Ritonõpo nymenekahpyryme ase, oesëkõme ase,” nase roropa ynororo, tykase toto Pirato a. ³Mame ynara tykase Pirato Jezu a, —Juteu tõ tuisary mahno? tykase. —ÿ, ywy ase, tykase Jezu. ⁴Morarame ynara tykase Pirato Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, tuhkãkomo a roropa, —Mose hxirory se pyra ase azahkuru pyra exiryke ya, tykase. ⁵Yrome orëpyrahxo ynara tykase toto eya, —Azahkuru opoetory tõ amorepãko mã mosero, tykase toto ajohpe rokene. —Karirea po imoihmãkõ tamorepapitose eya, kutuisarykõ omipona pyra toto ehtohme, Seza omipona pyra toto ehtohme. Seromaroro tarona tooehse rahkene. Azahkuru ro toto amorepase tooehse ynororo tarona.

Jezu arotopõpyry Erote ëpataka

⁶Morara kary etaryke tyya ynara tykase Pirato, —Karireapoh mosehro? tykase, tokaropose eya xine. ⁷Mame Erote nonorypõ Jezu exiry waro toehse Pirato ahtao Jezu tonyohse eya Erote a, Jerusarë pona Erote tooehse exiryke. ⁸Mame Jezu tarose eya xine Erote a. Mame Jezu eneryke tyya tãkye toehse Erote. Moinoro Jezu enery se kynexine, ipoko totase exiryke. Ijमितunuru enery se ynororo. Kurãkara kurãkary ropa enery se ynororo repe. ⁹Tuhke tõturupose ynororo Jezu a repe. Yrome onezuhpyra tokurehse ynororo. ¹⁰Mame Jezu tyhxirose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Moeze omihpyry warõkomo a roropa. ¹¹Mame Jezu tounohse Erote tomo a, soutatu tõ maro. Tãtahmãkase ipoko roropa toto. Mame tuisa konõto zupõ ke sã tupohtose eya xine. Mame Jezu taropose ropa eya xine Pirato a ropa. ¹²Moro ëmepyrayae ro osepeme toehse Pirato Erote maro. Osemazuhme aporo, oxiehno toh kynexine.

Aorihmatohme Jezu ekarotopõpyry Pirato a

(Mat 27.15-26; Mak 15.6-15; Jo 18.39-19.16)

¹³Morarame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ tykohmapose Pirato a, juteu tõ tuisary tõ roropa, oximõme oturutohme. ¹⁴Ynara tykase ynororo eya xine, —Mose menehtou ya. Imoihmãkõ enekunohnõko mana, mykatou ya. Morohne poko ekaropõ eya onetarykõme. Iirypyryme pyra mana ya. Ipoko õturutopõpyrykõ poko pyra nexiase. ¹⁵Erote roropa onyhxiropyra

kynako. Morara exiryke xiara ropa tonehpose ropa ynororo. Azahkuru pyra exiryke anaorihmapopyra ase ipunaka. Ya aorihmapory zae pyra mana. ¹⁶Morara exiryke ipipohpōko rokē ase aporo. Mame aropōko ropa ase tosaka aytotohme, tykase Pirato repe.

¹⁷⁻¹⁸Yrome imoihmākō tykohtase opore. Ynara tykase toto,
—Arypyra! Etapapoko! Parapa rokē itūtanohpoko ropa, tykase toto. (Toipe kynexine kowenu omi poe otuhtoh konōto ahtao rokē toirō āpuruhpyrytaō tūtanohpose rokē Pirato, tosaka aytotohme ropa.)

¹⁹Parapa tapuruse kynexine oxiehno imehnō riryke eya, kowenu esemy myakāmāry se exiryke. Imehnō totapase roropa eya.

²⁰Mame Jezu myhpkary se toehse Pirato repe. Naeroro tōturuse imoihmākomo a. ²¹Yrome orēpyra tozuhse toto a. Ynara tykase toto,
—Wewe pokona rokē exixihmapoko! Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto opore tōmitase toto.

²²—Oty katohme morara āko matou? Otera tykase ynororo oya xine? Irypyryme pyra nase ya, totapasēme pyra. Ipipohkehxiō soutatu tomo a aropōko ropa ase aytotohme ropa esaka, tykase Pirato. Moro saoro tōturuse ropa ynororo oseruao.

²³Yrome opore tōmitase toto imoihmākomo. Ynara tykase toto,
—Wewe pokona exixihmapoko, tykase rokē toto. Morara exiryke orēpyra imoihmākō omiry exiryke,
—Amarokohko, tykase Pirato, otuhparo toto exiryke. ²⁴—Amarokō omi poe mose exixihmapōko ase, tykase Pirato imoihmākomo a. ²⁵Mame mokyro ipenehpyrykō tutūtanohpose ropa eya. Mokyro imoihmākō oxietū anŷpohpō kynexine kowenu tuisary myakāmātoh poko. Ahno etapahpō roropa kynexine ynororo. Imoihmākō omi poe mokyro tutūtanohpose āpuruhpyry tae tosaka aytotohme ropa. Jezu rokē tokarose eya soutatu tomo a exixihmapotohme eya xine.

Jezu exixihmatopōpyry wewe pokona
(*Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Jo 19.17-27*)

²⁶Morotoino Jezu tarose eya xine. Mame toytorykohtao tōseporryse toto imepŷ maro. Esety Ximāo kynexine. Xirenepō mokyro kynexine. Ytōko kynexine pata pona repe tupito poe. Mame mokyro tapoise toto a. Wewe taropose eya xine, Jezu exixihmatopo. Mame tarose eya Jezu mykapo.

²⁷Mame tuhke toh kynexine Jezu ekahmāko. Nohpo tō roropa kynexine xitāko, Jezu hnamōko toytorykohtao. ²⁸Mame Jezu toeramase tōturutohme eya xine. Nuh tykase ynororo. Ynara tykase eya xine,
—Xihxi tomo, Jerusarēpōkomo, opoko xine rokē oxitatoko. Ypoko xitara ehtoko. Opoenōkō poko roropa oxitatoko. Oty katohme? Arypyra. ²⁹Etatoko pahne! Moromeiō etuarimāko matose. Ynara āko matose, “Ohkato nohpo tomo emūkuapitopyra ahtao, poetoēme exipitopyra ahtao roropa. Ohkato mā

tusuhsuke exipitopyra exiketõ roropa,” ãko matose. Oty katohme? Arypyra. Tupime opoenõkõ etuarimary eneryke oya xine. ³⁰Morara ahtao tuhkãkõ toorikyry se exiko mã toto toetuarimarykõke. Ynara ãko mã toto ypy tomo a, “Yna pona epukatoko yna etapatohme. Yna zonõtoko yna enahkatohme,” ãko mã toto ypy tomo a repe. ³¹Morara ãko mã toto seromaroro, tupito zatyry samo akohsenã wewe zatyry samo. Orihkone wewe ahtao ro zahpyrahme sã tupito mana. Imeïpo, wewe toorihse ahtao itamurumehxo Zahnõko mana. Moro sã mã tarõkõ exiko imeïpo, tykase Jezu xitaketomo a.

³²Mame kowenu omipona pyra aehtyã tarose eya xine, asakoro, Jezu maro exixihmatohme. ³³Mame ypy pona toeporehkase toto ahtao, Jezu toxixihmase eya xine wewe risẽ pokona. Moro ypy esety Opuhpõpo kynexine. Mokaro roropa toxixihmapose eya xine omato komo kowenu omipona pyra aehtyamo. Toiro Jezu apotunuru wino kynexine, toiro ipoozery wino roropa kynexine.

³⁴Mame ynara tykase Jezu Ritonõpo a toxixihmaponanõ poko,
—Papa, moxiã onuãnohpyra exiko yryhmatopõpyry ehepyryme. Tuaro pyra rokẽ mã toto tynyrirykõ poko, tykase ynororo.

Mame Jezu zuponÿpyry tapoise eya xine tupõkõme. Topu pisarara tomase eya xine upo apoitohme tyya xine. ³⁵Mame tuhkãkõ totypohse tõsenuhmatohkõme. Mame Jezu tounohse eya xine, juteu tõ tuisary tomo a. Ynara tykase toto,

—Imehnõ typynanohse eya. Seromaroro osepynanohnõko roropa mana Kyrixtume tahtao, Ritonõpo nymenekahpyryme tahtao, tykase toto tounohse eya xine.

³⁶Mame soutatu tomo a roropa tounohse. Toytose toto eya kaxiri panõ ke aohpatohme, jehnahpyry ke. ³⁷Ynara tykase toto eya,

—Juteu tuisaryme awahtao, osepynanohko, tykase soutatu tõ Jezu a.

³⁸Mame ynara tymerose pape kynexine, “Mose, juteu tõ tuisary.” Enara tymerose kynexine kyreku omiryae te, ratĩ omiryae roropa, epereu omiryae, enara. Mame tyrise Jezu epozakoxi emero neneryme.

³⁹Mame toiro omato a exixihmahpyry a roropa Jezu tounohse. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ritonõpo nymenekahpyryme awahtao osepynanohko. Oyhtoko ropa moro poe, yna roropa touko ropa, tykase ynororo eya.

⁴⁰Yrome morara kary etaryke tyya ynara tykase imepyny exixihmahtozõpyry,

—Ritonõpo zuno pyra hma? Oxisã kymoro toxixihmapose mose maro. ⁴¹Zae tuãnohse sytase kyyrypyry ehepyryme. Yrome mose tyryrypyhpyke pyra mana, tykase eya.

⁴²Mame Jezu a ynara tykase ynororo,

—Ypoko wenikehpyra exiko Jezu, tuisame toehse awahtao, tykase ynororo eya.

⁴³Ynara tykase Jezu eya,

—Etako pahne, seroae ro ymaro exiko mase pata kurã po, tykase Jezu eya.

Sē nase Jezu orihtopōpyry poko

(*Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Jo 19.28-30*)

⁴⁴Mame kynyarumane tāxiahtao okynahxo. Xixi tywykahme ahtao tōmehse ropa. ⁴⁵Mame Ritonōpo esary apuru toexihkase, Ritonōpo maro oturutoh tao. Kamisa risē toexihkase irānakuroko. ⁴⁶Mame opore Jezu tōturuse Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo,
—Papa, kueneko. Orihnōko ase ōmi poe. Oya juzenu ekarōko ase, tykase ynororo.

Morara kaxīpo sa rokē toorihse ynororo. ⁴⁷Mame Jezu orihtopōpyry eneryke tyya soutatu tō esē ynara tykase,

—To! Kure mase Ritonōpo. Imehnō motye kuhse mase, tykase. —Mose kure nexiase ipunaka. Tyryryphyke pyra nexiase, tykase ynororo.

⁴⁸Morarame Jezu orihxīpo, exixihmary enehpōkō toytose ropa tosaka xine. Toepurotōtōmase toto toytorykō ropahtao, samū karyke tukurohtao xine. ⁴⁹Mame imaronōpo tō ameke rokē osenuhmāko toh kynexine. Nohpo tō roropa, Karirea poe Jezu ekahmahpōkomo, amekeino rokē osenuhmāko roropa toh kynexine.

Jezu zonētopōpyry sero

(*Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Jo 19.38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹Morarame Joze toytose Pirato a. Arimateapō Joze kynexine juteu patarypono. Orutua kurā kynexine, zae exikety roropa. Tuisame Ritonōpo ehtoh eraximāko kynexine. Juteu tō tuisaryme ynororo kynexine. Tuisamākō maro toerohse roropa ynororo kynexine. Yrome toto maro atae pyra kynexine. Imehnō emero Jezu exixihmapory se kynexine. Yrome Jezu exixihmapory se pyra kynexine ynororo. ⁵²Mame toytose ynororo Pirato a Jezu ekepyry ekaropose.

—Jezu ekepyry ouxi wewe poe, tykase ynororo eya.

—ÿ, touta ropa, tykase eya Pirato. Mame toytose ynororo rahkene touse ropa. ⁵³Mame typorohkase eya. Mame kamisa ke tyōtose. Topu oramāka Jezu ekepyry tōmase eya. Moro aka imepÿ ekepyry zonēpitopyra kynexine. ⁵⁴Sextafeirae morara toehse. Kohmāsasaka kynexine. 6 orame toehse ahtao oserematohppo toehse kynexine juteu tomo a.

⁵⁵Mame nohpo tō Jezu maro aehtyā Karirea poe Joze maro toytose zonētoh enese. Jezu ekepyry tonese roropa eya xine moro ao. ⁵⁶Mame toytose ropa toto tapi taka ropa ixtaratu tōkehko zoximase Jezu ekepyry pona tyritohme imeīpo.

Mame tōseremase toto oserematohae Moeze omihpyryme ro.

Jezu ěsemātopōpyry ropa poko

(*Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Jo 20.1-10*)

24 ¹Morarame nomīkome tōmehse ahtao pakeimo nohpo tō toytose ropa zonētopōpyry pona. Tynyrihpyrykō typosinē tarose eya xine Jezu

ekepyry popatohme tyya xine. Mame toeporehkase toto Jezu zonētopōpyry pona. ²Mame zonētopōpyry apuru topu tysyryhmase tonese eya xine.

³Naeroro tomōse toto. Yrome tošēkō Jezu ekepyry onenepyra tokurehse toto.

4—Otarah koh nexiase? tykase toto oseya rokene. Mame tuaro pyra toto ahtao ro, mōtoino rokē asakoro orutua kō tōsenepose eya xine. Zupōkō karimutume kynexine. Saereh āko sā kynexine. ⁵Tōserehse toto mokaro eneryke tyya xine. Tupueh tykase toto nono pokoxi. Mame ynara tykase mokaro eya xine,

—Oty katoh aēsemamyhyppyry ropa zupīko matohu zonētopōpyry ao? tykase toto. ⁶—Taro pyra mana. Tōsemāse ropa mana. Aomihpyry poko wenikehpyra ehtoko. Karirea poro tahtao ynara nase ynororo onetarykōme, ⁷“Ritonōpo poe Kapu ae Ayhtohpyry ekarōko mā toto iiryppyrymākomo

(Ruk 24.4)

a. Wewe pokona exixihmäko mä toto. Morarame ěsemänöko ropa mana oseruao tōmehse ahtao,” nase ynororo oya xine, tykase toto eya xine.

⁸Mame moro poko tuaroh tykase toto Jezu omihpyry poko.

⁹Zonētopōpyry poe toytose ropa toto. Emero tynenehpyrykō poko tokarose eya xine 11mäkomo a, imarōkomo a roropa. ¹⁰Maria Matarena a turuse toto emero, Joana a roropa, Maria a roropa Tiaku eny a. Imehnō nohpo tomo a roropa Jezu poetory tō turuse tynenehpyrykō poko. ¹¹Yrome,

—Ajohpe matose, tykase rokē toto, zae aomirykō ehtoh onenetupuhpyra toexirykōke. ¹²Mame Peturu towōse. Tururume toytose ynororo zonētopōpyry pona. Toeporehkase tahtao tupueh tykase zaka tōsenuhmatohme. Kamisāpo karimutumā rokē tonese eya, Jezu pyra. Morotoino toytose ropa tosaka. Tynenehpyry poko toemynyhmase ynororo yronymyryme.

—Otarā toehse Jezu ekepyry nae? tykase ynororo tyya rokene.

Sě nase Emausopōkō poko

(Mak 16.12-13)

¹³Mame moro ěmepyryae ro Jezu poetory asakoro ytōko kynexine Emauso pata esemary ae. Emauso Jerusarē poe moe exiry 10 kirometurume kynexine. ¹⁴Oturūko toh kynexine tynenehpyrykō poko, tynetahpyrykō poko roropa. ¹⁵Mame autururukohtaō ro Jezu toytose eya xine toto maro toytotohme. ¹⁶Enēko ro toh kynexine repe, ahnome rokē ekarōko toh kynexine, imehnōme rokene. ¹⁷Ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty poko oturūko matou? Oseosezuhnōko oytorykōme? tykase ynororo eya xine. Emytykō akye pyra kynexine.

Mame totypohse toto, toemynyhmarykōke. ¹⁸Mame Kereopa a Jezu tozuhse. Ynara tykase ynororo,

—Ko! Jerusarēpōkō emero zuaro senohne ehtopōpyry poko. Otārāme omoro rokē mase zuaro pyra Jerusarēpōkō nyrihpyry poko, tykase ynororo Jezu a.

¹⁹—Otarā? tykase ynororo. Mame ynara tykase toto eya,

—Jezu Nazarepō poko oturūko ynanase. Ritonōpo poe urutōme nexiase. Orēpyra aomiry nexiase Ritonōpo a, ahno a, enara. Orēpyra inyrytā roropa nexiase. ²⁰Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a taorihmapose. Yna tuisary tomo a roropa wewe pokona toxixihmapose ynororo. Toorihse. ²¹Izyraeu esēme ynanekaroase repe. Yrome mokyro orihthopōpyry poe oseruao tōmehse. ²²Mame yna marōkō nohpo tō yna erehno tōmirykō ke. Toytose toto pakeimo zonētopōpyry pona. ²³Yrome ekepyry onenepyra tokurehse toto. Mame tooehse ropa tahtao xine, “Ritonōpo nenyoyhtā ynaneneno,” nykā toto. “Tōsemāse ropa mana,’ nykā toto Ritonōpo nenyoyhtā yna a,” nykā nohpo tō yna a. ²⁴Mame yna marōkō toytose zonētopōpyry pona. Nohpo omihpyryae ro emero tonese eya xine. Yrome ekepyry onenepyra tokurehse toto, tykase toto.

²⁵Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuaro pyra ro rukukuh matohu ipunaka. Oupuhpyrykō tūpore mana. Okynā urutōkō omihpyry zae ehtoh onenetupuhpyra matohu. ²⁶Zae nexiase Ritonōpo a tynmenekahpyry etuarimary aporo aorikyry roropa. Zae roropa aunukuru mana kapu aka emero esēme ehtohme Ritonōpo maro, tykase Jezu eya xine.

²⁷Mame Moeze omihpyry poko, urutōkō omihpyry poko roropa tamorepase toto eya. Typoko tamorepase toto eya Ritonōpo nymeropohpyry poe.

²⁸Mame eporehkasasaka tahtao xine Emauso pona, ynara tykase Jezu eya xine, —Ÿ ytōko ase myahxo, tykase. ²⁹Yrome anaropopyra toehse toto, —Yna maro exiko. Kohmanōko nase. Ytoto pyra nexino, tykase toto otuhparo eya. Naeroro itapyīkō taka toytose Jezu imaro xine. ³⁰Morarama typorohse toto ahtao otuhtoh pona, wyi tapoise Jezu a. Mame,

—Kure mase Papa, kaxīpo tyya wyi tytohkase eya ekarotohme eya xine. ³¹Mame morara kary etaryke tyya xine tonetupuhse ynororo eya xine.

—Tee! Jezu hmosero, tykase toh rahkene. Mame Jezu tōtuenikase ropa mokaro maro toehxīpo. Esahpyry pona rokē tōsenuhmase toto. ³²Mame ynara tykase toto oseya rokene,

—To! Kure rukuh kynako. Sekese sexi ropa aomiry etaryke kyya. Osemae kuamorepa roropa kuoepyryhtao, Ritonōpo omiry poko, tykase toto.

³³Mame yroromero axī towōse ropa toto. Mororomero toeramase ropa toto Jerusarē pona. Toeporehkase toto. Moroto 11mākō tonese eya xine imehnō maro. ³⁴Oturūko toh kynexine,

—Kuesēkō mā tōsemāse ropa rahkene. Tōsenepose Ximāo a, tykase toto asakorōkomo a.

³⁵Morara kary etaryke tyya xine, tynenehpyrykō tokarose roropa eya xine, tynetahpyrykō roropa, Emauso esemary ae toytotopōpyrykō poko. Mame ynara tykase toto eya xine,

—Jezu waro ynanexi ropa. Wyi apiakaryhtao ynanenetupuhno, tykase toto.

11mākomo a Jezu osenepotopōpyry poko sero
(*Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Jo 20.19-23; At 1.6-8*)

³⁶Mame moro poko autururukohtao ro mōtoino rokē tōsenepose esēkomo, Jezu, oximōmākō rānaka.

—Enaromyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

³⁷Yrome tonaroxitapāse toto. Akuaryhpome tokarose eya xine. ³⁸Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty katohme oserehnōko matou? Oty katoh, “Nary rokene,” āko matou okurohtao xine? Jēsemātopōpyry ropa poko onenetupuhpyra ro matou? ³⁹Enetoko ke jemary, upupuru roropa. Juotopōpyry eutahpyry seny. Ywy roro ase. Jemary apoitoko juaro oehtohkōme. Akuaryhpo tupūke pyra mana, tyehpyke pyra roropa. Yrome jenēko matose. Tupūke ase, tyehpyke roropa ase, enara, tykase ynororo eya xine.

⁴⁰Mame morara kaxĩpo tomary tonepose eya xine, tupupuru roropa. ⁴¹Yrome onenetupuhpyra ro toto, tãtãkyemarykõke itamurume, tõsenuruhkarykõke roropa.

—To! tykase rokẽ toto. Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tohke matou? tykase. ⁴²Mame kana ahnohpyry tokarose eya, ano roropa. ⁴³Moro tapoise Jezu a. Tõse eya toto neneryme.

⁴⁴Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Senohne poko kuuruatose amaro xine ro jahtao. Ypoko Moeze nymerohpyryae ro emero toehse, Ritonõpo poe urutõkõ omihpyryae roropa, Tawi eremiatopõpyryae ro roropa, tykase.

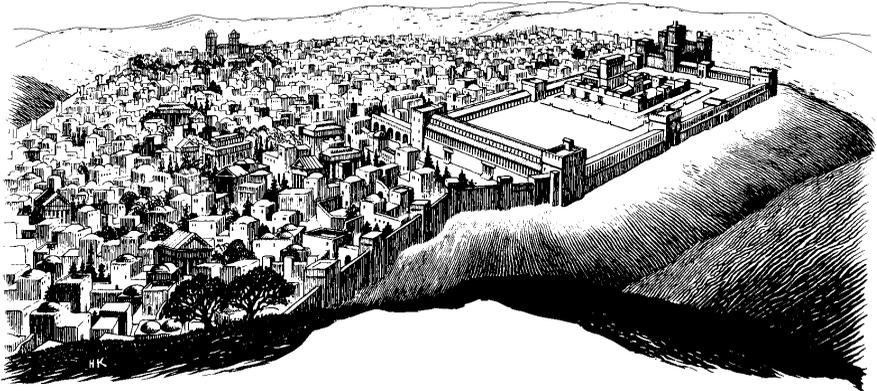
⁴⁵Mame tutuarõtanothpose toto, Ritonõpo nymeropohpyry enetupuhtohme eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine,

⁴⁶—Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, “Ynymenekahpyry ypoe ro etuarimãko mana. Orihnõko mana. Mame eşemãnõko ropa mana oseruao tõmehse ahtao.” ⁴⁷Aomi poe ro, “Ipoetory tõ ytõko imehnõ amorepase omi kurã poko emero pata tõ punero. ‘Oorypyrykõ irumekatoko, eya ikorokatohme,’ ãko mã toto. Osemazuhme aporo Jerusarẽ pó amorepapatõko mã toto.” Morara tymerose Ritonõpo omiryne. ⁴⁸Morohne tonese oya xine exiryke, imehnõ tuarõtanothneme matose ypoko. ⁴⁹“Orẽpyra oritorỹko ase, kurã Zuzenu poe,” tykase Papa oya xine pake. Naeroro kurã Zuzenu enyohnõko ase oya xine. Yrome taro ehtoko aporo pata po. Papa jamitunuru eraximatoko aporo, tykase Jezu eya xine. (Tyjamihtase awahtao xine imehnõ tuarõtanothnõko matose ypoko.)

Sẽ nase Jezu onuhtopõpyry ropa poko kapu aka

(Mak 16.19-20; At 1.9-11)

⁵⁰Morotoino tarose toto Jezu a pata poe Petania myhtokoxi. Mame toto poko tõturuse ynororo Tummy a,

(Ruk 24.53)

(Ruk 24.51)

—Papa, kure rokē moxiã tyriko, tykase. ⁵¹Tötururuhtao ro tönuhse toto maroino. Kapu aka toytose. ⁵²Mame ynara tykase toto,

—Kure mase Jezu, Ritonõpo nymenekahpyry mase, tykase toto. Mame toytose ropa toto Jerusarē pona. Tãtãkyemase toto. ⁵³Mame kokoro rokē kohmãse toto Ritonõpo maro oturutoh tao.

—Kure mase, Ritonõpo, kakehpyra toh kynexine. Enara.

João Nymerohpyry sero Jezu poko

Sero pape tymerose João a. Jezu poetoryme kynexine ynororo. Apitoryme kana anỹneme kynexine. Mame Jezu marõme toehse ynororo. Imehnõ motye ipyno Jezu toehse roropa.

Tynmerohpyryae Jezu ytoytopõpyry poko ekarõko mana sero nono po. Aomihpyry poko ekarõko mana, inyrihpyry poko roropa.

Tynmerohpyryae kuamorepatorỹko mana Jezu enetupuhthome kyaa xine kuesẽkõme. Oty katohme? Ritonõpo mũkuru nymyryme exiryke. Ipoerokẽ isene exiko sytatose jũme Ritonõpo maro, ãko mana.

1 ¹Nono onyripitopyra ro Ritonõpo ahtao Jezu Kyrixtu naero ehse. Kuamorepanekõme ynororo Ritonõpo poko. Ritonõpo maro ynororo ehse, Ritonõpomero toexiryke. ²Pakero Ritonõpo maro ehse Kuamorepanekõ Ritonõpo poko. ³Eya tyripose Ritonõpo a emero porehme. Imepỹ nyrihpyry pyra. Emero porehme inyrytã rokene. ⁴Typoero isene toehse. Morara exiryke tarona tooehse saerekhaneme samo. Saerekhane saereh ãko. Moro sã tooehse ynororo seropõkõ amorepase Ritonõpo omiry poko, tuaro kuehtohkõme. ⁵Tuhke ajoajohpãkõ kynexine. Yrome Jezu mynyhpãkaposaromepyra toh kynexine. Ritonõpo omiry poko imehnõ anamorepakehpyra kynexine ynororo.

⁶Mame Ritonõpo nenyokyhpyryme mokyro, esety João. ⁷Kuuruse xine tooehse ynororo saerekhane sã exikety poko. Kuuruse xine tooehse aomiry etatohme kyaa xine, Jezu enetupuhthome roropa kyaa xine. ⁸Mokyro nymyry saerekhaneme pyra kynexine repe. Yrome saerekhane poko urutõme ehtohme tymenekase ynororo Ritonõpo a. ⁹Saerekhane sã mã mokyro, nono pona ayhtohpyry. Kuamorepatorỹko mã emero, Ritonõpo omiry poko.

¹⁰Ritonõpo poko amorepatõme nymyry mã mokyro nono pona tooehse. Sero nono tyripose eya Ritonõpo a. Yrome seropõkõ tyrihpõkõ onenetupuhpyra toto. ¹¹Tosaka tooehse ynororo repe, yrome jekyry tõ ise pyra. ¹²Yrome toitoinẽ ise toehse toto. Tonetupuhse eya xine. Morara exiryke mokaro tyrise typoenõme Ritonõpo a tonetupuhse eya xine exiryke. ¹³Moro enetuputyryke kyaa xine Ritonõpo poenõme enurũko sã sytatose, kysekõ ae kuenurutopõpyrykõ pokoino

(Jo 1.7)

pyra, imehnõ pokoino pyra roropa. Ritonõpo poe rokẽ enurũko sã sytatose, typoenõme kyrirykõ se toexiryke.

¹⁴Mame mokyro, Ritonõpo poko amorepatõ ahnومه tonuruse. Yna maro ehse ynororo. Kure nymyry aexiry tonese yna a. Iirypyrymãkõ pyno aexiry tonese yna a. Zae aexiry roropa tonese yna a. Kure rokẽ Tumũkuru tyrise Ritonõpo a imehxo aehtohme, Tumũkuru nymyryme exiryke.

¹⁵Ipoko imehnõ turuse João a. Ynara

tykase ynororo imoihmãkõ netaryme,

—Mose poko kuuruatosene. Ynara asene oya xine, “Imepỹ oehnõko mana okomino imehxo exikety. Ywy ime hkopyra ase, ynororo ime kuhse mana. Osemazuhme jenurune repe. Yrome ynororo osemazuhme nymyry. Enurupyra ro jahtao naero ehse ynororo,” ase oya xine mosero poko, tykase João eya xine.

¹⁶Kypyno xine ro mana iirypyryme kuahtao xine. Morara exiryke kure kyriatosene. ¹⁷Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a ynara tykase, “Kure rokẽ ehtoko iirypyryme pyra,” tykase. Yrome Jezu Kyrixtu kypyno xine ro mana iirypyryme kuahtao xine ro. Ynoro rokẽ zae kyritorỹko ropa mana. ¹⁸Ritonõpo onenepitopyra sytatose ipunaka. Toiro rokẽ mã ipoko kuamorepatorỹko. Mokyro Ritonõpo mũkurume exikety. Tummy maro exiketyme roropa ynororo mana.

João nekarohpyry

(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Ruk 3.1-18)

¹⁹Morarame juteu tomo a typoetry tõ tonyohse.

—Ytotoko, oturupotatoko João a, “Onoky nymyry ke hmano?” kaxitatoko eya, tykase toto tynenyokry tomo a. Inenyohyãkõ Ritonõpo maro oturuketõ kynexine, Rewi pakomotyã kynexine, enara. Toto enyokyhþõkõ juteu tõ kynexine Jerusarẽþõkomo, parixeu tomo, enara enyokyhþõkõ kynexine. Mame toytose toto oturupose,

—Onoky nymyry ke hmano? tykase toto, juteu tõ nenyohyã João a.

²⁰Mame João mynyhme pyra toehse. Ynara tykase ynororo, tozuhse toto eya,

—Kyrixtu kara ase. Ritonõpo nymenekahpyry kara ase. Nonopõkõ kurãkaneme imenekahpyry kara ase, tykase eya xine.

²¹—Ynrome pyra awahtao onoky ke hma roropa? Eria hmahno? Moepyase ropa toko hro kapu ae? tykase toh eya.

—Arypyra, ynoro kara ase, tykase João eya xine.

—Pakato ro hmahno, urutono? Moepyase ropa toko hro kapu ae? tykase toto eya.

—Arypyra, tykase ynororo eya xine.

²²—Yna zuruko, tykase toto. —Onokyh koh ma roropa? Otara oekary arõko ynanah oekaropyra awahtaho? tykase toto eya.

²³Mame ynara tykase João eya xine,
—Ritonôpo omiry ekaroneme rokẽ ase. Imükuru oehtãne rokẽ ase urutõme. Oorypyrykõ irumekatoko. Kuesẽkõ oehnõko mana. Morara exiryke oorypyrykõ irumekatoko aomiry etatohme oya xine. Morara kynako Izaja ekepyry, Ritonôpo omi poe urutõ pake. Moro saaro morara ãko roropa ase oya xine, tykase João eya xine.

²⁴Mame ynara tykase parixeu tõ omihpyry arohpõkõ João a,
²⁵—Kyrixtime pyra awahtao oty katohme imehnõ ãpurihkãko mah?
Eriame pyra awahtao, pake ro urutõme pyra roropa awahtao? tykase toto eya.

²⁶Mame João a tozuhse toto,
—Nakuaka rokẽ toto ãpurihkãko ase. Yrome arãnao xine imepỹ mana. Mokyro waro pyra matose. ²⁷Okomino oehnõko mana imehxo exikety ipunaka. Imaro jahtao ihxitapãnõko ase kure aexiryke, kure jexiry motye kuhse ynororo, tykase eya xine João.

²⁸Morara toehse Petania po, Joatão mõpoe, João a ahno ãpurihkatopõpyry po.

Kaneru mükuru sã Ritonôpo mükuru

²⁹Yrokokoro Jezu oepyry tonese João a. Ynara tykase ynororo,
—Kaneru mükuru kurã etapãko mã toto Ritonôpo maro oturuketomo. Yrome Ritonôpo nymenekahpyry mosero, kaneru mükuru sã mose orihñõko mana, nonopõkõ rypyry korokatohme. ³⁰Mosero poko kuuruatosene. Ynara ase, “Imepỹ oehnõko mana okomino, imehxo exikety ipunaka. Osemazuhme jenurune repe. Yrome osemazuhme kuhse ynororo mana. Enurupyra ro jahtao naero ehse ynororo,” ase oya xine mosero poko. ³¹Pake onenetupuhpyra exiase repe. Ritonôpo mükurume pyra ekaroase repe. Yrome ahno ãpurihkase oepyrase Ritonôpo omi poe, Imükuru waro Izyraeu tõ ehtohme.

—Mame Ritonôpo zuzenu yhtory enease. Ynara nase Ritonôpo ya,
³²“Juzenu yhtory enẽko mase orutua pona. Mokyro Juzenu ekaroneme nymyry mana oya xine,” nase mokyro ya, ahno ãpurihkaneme jenyokyhpono.
³³Mame imeĩpo Ritonôpo zuzenu yhtory kapu ae enease rahkene. Utukuimo panõ nyhtoase Jezu pona. ³⁴Moro enease. Morara exiryke, Ritonôpo mükuru nymyry mosero, ãko ase oya xine, tykase João eya xine.

Jezu poetory tõ osemazuhmãkomo

³⁵Yrokokoro João moroto ropa kynexine, typoetory tõ maro oseruao kynexine. Ipoetory tõ asakoro. ³⁶Jezu ytory eneryhtao tyya ynara tykase João typoetory tomo a,

—Ritonôpo nymenekahpyry mosero. Kaneru mükuru sã mose orihñõko mana, nonopõkõ rypyry korokatohme, tykase João.

³⁷Morara kary etaryke João poetory tomo a Jezu tokahmase eya xine.
³⁸Jezu tõsenuhmase tỹkakoxi toto ãpataka. Tokahmary eneryke tyya ynara tykase Jezu eya xine,

(Jo 1.31)

—Oty se hko hmatou? tykase ynororo eya xine, töturupose.

—Arypyra. Otoko oesary nah? tykase toto Jezu a.

³⁹—Ehmaropa, tykase ynororo. —Senetatose jesary, tykase ynororo toto a. Toytose toto esary enese. Mame 4 orame toytose exiryke, tykohmāse toto Jezu maro.

⁴⁰Toiro Jezu ekahmahpō esety Ātare, Ximāo akorō mokyro Ātare. Ximāo esety akorō Peturu. ⁴¹Axī toytose Ātare turui zuruse,

—Kyrixtu ynaneneno, tykase ynororo eya. (“Kyrixtu,” kary, “Ritonōpo nymenekahpyry, Kukurākanekōme,” kary.) ⁴²Morarama Ximāo tarose zakorony a Jezu enese.

Mame Ximāo eneryhtao ynara tykase Jezu eya,

—Ximāo mase, João mūkuru. Tyoro oesehpāko ase, Peturume, tykase Jezu eya. (“Peturu,” kary, “topu,” kary.)

Firipe tō eahmatopōpyry Natanaeu maro

⁴³Yrokokoro Jezu toytose Karirea pona. Firipe toporyse ahtao tarose eya toytotozome.

—Eropa, tykase ynororo eya.

⁴⁴(Firipe patary Petesaita, Firipe te, Ātare te, Peturu, enara. Toto esary moroto kynexine Petesaita.) ⁴⁵Mame Firipe toytose Natanaeu enese.

Ynara tykase, eya turuse,

—Mokyro ynanenease Ritonōpo nymenekahpyry. Ipoko tymerose Moeze a pake, Ritonōpo nymeropohpyryme. Ipoko tymerose roropa pake urutōkomo a. Jezu mokyro Joze mūkuru, Nazarepono, tykase Firipe Natanaeu a.

⁴⁶—Naary rokene! Imehxo exikety pyra reh moroto mana Nazaré po, tykase Natanaeu eya.

—Senetase, tykase Firipe. Natanaeu tarose Firipe a.

⁴⁷Natanaeu oepiry eneryhtao tyya, ynara tykase Jezu,

—Izyraeu paryme nymyry mahno, ajoajohpe pyra exikety mahno, tykase eya Jezu.

⁴⁸—Otāto puhkoke juaro mano? tykase Natanaeu Jezu a.

—Pakero oenēko akene, wikeira zopino ro awahtao. Moeroro awahtao oenēko akene okohmara ro Firipe ahtao. Moroto wikeira zopino makene, tykase eya Jezu.

⁴⁹—To! Urutōme mase, tykase Natanaeu eya. —Ritonōpo mūkuru nymyryme mase. Izyraeu tō esēme mase, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁰Ynara tykase Jezu eya,

—Kuenetupuhno jomiry pokoino? “Wikeira zopino kueneno,” katopōpyry pokoino? Moro jomihpyry motye kuhse etāko mase, yjमितunuru roropa enēko mase, tykase Jezu Natanaeu a. ⁵¹Ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Ajohpe pyra ase, ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. Imēipo kapu eutary enēko matose totapuruhmakase. Ritonōpo nenyokyry to enēko roropa matose onuhnōko, yhtōko, enara, Kapu ae Ayhtohpyry pona, tykase Jezu eya xine.

Imepỹ pytatoh po Kanaa po

2 ¹Morarame asakoro tōmehse ropa ahtao juteu tō pytatoh toehse Kanaa po, Karirea rānao. Jezu ē moroto kynexine. ²Jezu roropa toahmase ipoetory tō maro toto ytotohme myaro. ³Morarame ynara tykase Jezu eny,

—Aimo, pake eukuru nenahno, toto okuru, tykase ynororo tumūkuru a, eukuru tonahse exiryke.

⁴—Aja, tykase Jezu, —Oty katohme ōmipona jyriry se mano? Papa rokē mā tyjमितunuru enepopitory waro mā imehnomo a. Morara exiryke aomipona rokē ase erohnōko, tykase Jezu eya.

⁵Mame tapyi esē poetory tomo a ynara tykase Jezu eny,

—Mose omipona rokē ehtoko, umūkuru omipona, tykase ynororo eya xine.

⁶Toipe juteu tomo, otytyko akurihnōko toto. Osemahnōko roropa toto itamurume. Morara exiryke moroto kynexine otytyko akurihtoh eny topu risemy, 6me, sē rituru pune exiketomo. ⁷Mame,

—Moro aka arykako, tykase Jezu tuna poko, tapyi esē namoto tomo a. Tuna ē typehkase eya xine tuna ke.

⁸—Seromaroro eukuru anŷtoko, ekarotohme erēnatoh aposemyry a, tykase Jezu eya xine.

Mame eukuru taropose eya xine rahkene. Uwa eukurume tanyhtanohpose eya tunāpo. ⁹Moraramame eukuru tukupose aposemy a. Tuaro pyra ynororo tuna risē poko, Jezu nyrihpyry poko. (Mokaro rokē tuaro, tonese tyya xine exiryke.) Morara exiryke aposemy a erēnakety tykohmase tyya, orutua. ¹⁰Ynara tykase ynororo eya,

—Oty katoŷ sē ke yna anauhpara make apitoryme hro? tykase ynororo pytakety a. —Seromaroro ke tokoh sero kurā ekamopitōko ma, tykase eya aposemy.

¹¹Moro ke Ritonōpo jamitunuru tonepopitose Kanaa po, Karirea rānao. Moroto Ritonōpo mūkurume toexiry tonepopitose Jezu a. Moraramame ipoetory tomo a tonetupuhpitose.

(Jo 2.7)

¹²Moromeĩpo Kapanau pona toytose toto, Jezu, jeny, zakorõ tomo, ipoetory tomo. Enara toh toytose morotona. Tynyhse toto tuhke pyra moroto.

Ritonõpo maro oturutoh taka Jezu ytotoöpöpyry
(*Mat 21.12-13; Mak 11.15-17; Ruk 19.45-46*)

¹³Mame juteu tõi otuhtoh konõto ameke pyra ahtao Jezu toytose Jerusarẽ pona. Otuhtoh konõto esety kynexine Paxikoa. ¹⁴Mame Ritonõpo maro oturutoh taka toytose tahtao pui ekamonanõ tonese eya moro myhto, pui ekamonanomo, kaneru ekamonanomo, parutopuruimo ekamonanõ roropa. Enara moroto toto. Tonese Jezu a toto. Mokaro tonese eya eky tõi maro. Tineru emetakamananõ roropa tonese eya itinerükõ maro tonese eya meza po. ¹⁵Mokaro pipohtoh tyrise eya apopitu panono. Moro ke emero taropose ropa toto eya. Itinerükõ tuputokapose roropa eya. ¹⁶Ynara tykase ynororo parutopuruimo ekamonanomo a,
—Oekykõ arotoko ropa taroino. Osepekahtoh tapyĩme sero tapyi onyripyra ehtoko. Sẽ tapyi Papa maro oturutopo. Osepekahtoh kara, sero, tykase Jezu toto a.

¹⁷Mame moro eneryke tyya Ritonõpo omihpyry poko tutuarõtase ropa toto, ipoetory tomo. Ynara tymerose aomiryne pake, “Samũ äko ase Papa, amaro oturutoh eneryke ya, amaro oturutoh se nymyry jexiryke,” kato tymerose pake. Moro poko tutuarõtase toto Jezu poetory tomo.

¹⁸Morarame tõturupose juteu tõi tuisary tõi Jezu a,
—Onoky omi poe moxiã maropõ rohpa taroino? Oty rĩko hma taroino awaro yna ehtohme? tykase toto eya.

¹⁹Ynara tykase Jezu eya xine,
—Sẽ tapyi kararahnõko matose repe. Yrome oseruao tõmehse ahtao imyakãmãko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

²⁰—Sẽ tapyi myakãmãko ropa ma oseruao rokẽ tõmehse ahtaho? tykase toto, Jezu a tõturupose. —Tuhke sãtã mã jeimamyry taropose sã tapyi riry poko, 46me jeimamyry taropose, tykase toto eya.

²¹Yrome toorikyry poko rokẽ oturũko Jezu kynexine. ²²Imeĩpo tõsemãse ropa Jezu ahtao, aorihxĩpo, tutuarõtase ropa ipoetory tomo aomihpyry poko. Zae aehtopöpöpyry poko tonetupuhse toto a. Zae Ritonõpo omihpyry exiry poko tonetupuhse roropa eya xine.

Ahno ehtoh waro mã Jezu

²³Mame Jerusarẽ po ro Jezu ahtao tuhke kurãkõkara tukurãkase ropa eya. Inukurãkatyã tonese otuhtoh konõto pokõkomo a. Morara exiryke Ritonõpo nymenekahpyryme Jezu tonetupuhse eya xine. ²⁴Yrome Ritonõpo poe toexiry onekaropyra kynexine, emero ahno ajohanory waro toexiryke. ²⁵Imehnomo a tururu se pyra roropa kynexine, ahno kurohtao zuaro toexiryke.

Jezu maro Nikotemu oturutopöpyry

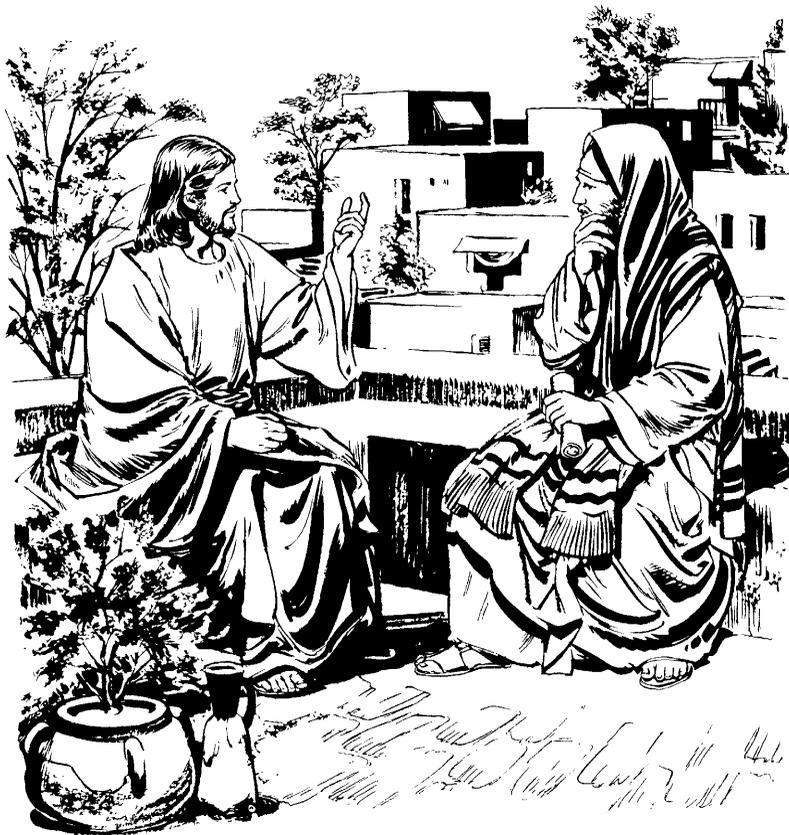
3 ¹Mame orutua mokyro, esety Nikotemu. Tuisame ynororo kynexine, juteu esême. Parixeume roropa kynexine. ²Koko toytose ynororo oturuse Jezu a. Ynara tykase ynororo,

—Amorepatôme mase. Awaro ynanase. Ritonôpo nenyokyhpyryme mase yna amorepaneme. Ynara exiryke, Ritonôpo poe pyra awahtao Ritonôpo jamitunuru onenepopyra mexiry yna a, tykase eya Nikotemu.

Ynara tykase Jezu eya,

³—Zae rokê ynara âko ase oya, enuruzomopyra awahtao xine, Ritonôpo tuisame exiry onenepyra ekurehnôko matose, tykase Jezu eya.

⁴—Otâtohxo orutua konôto enuruzomôko ropa nahe otomose? tykase Nikotemu eya, töturupose. —Kysekô wakuru aka omôzomopÿme sytatose toehse inûme. Otâtohxo enurûko ropa yna nah? tykase Nikotemu eya.

(Jo 3.3)

5—Zae rokē ase ynara āko oya, tōpurihkase awahtao xine kure repe. Yrome Ritonōpo zuzenu poe oenururukohtao rokē Ritonōpo poenōme exīko matose. Morara ahtao rokē Ritonōpo esaka omōnōko matose. 6Opūkō poe ahnome enurūko matose. Yrome Ritonōpo zuzenu poe Ritonōpo poenōme enurūko matose. 7Osenuruhkara exiko jomiry poko, ynara karyhtao, “Oenururu se ropa mase aporo Ritonōpo esaka oytotohme,” kary poko osenuruhkara exiko. 8Tyryrykane ke mana xia xia ke tyryry āko. Moro etāko mase repe. Yrome, “Ozeino ke oehnōko nae? Aza ytōko nae?” āko matose zuaro pyra oexirykōke. Moro sā mā Ritonōpo zuzenu poe enuruketomo. Zuaro pyra matose repe yrome Ritonōpo zuzenu poe Ritonōpo poenōme exīko matose, tykase Jezu eya.

9—Otāto keh morohne nae? tykase Nikotemu Jezu a. 10Ynara tykase Jezu eya, —Juteu tō amorepaneme mase repe. Otātome serohne waro pyra mahno? tykase Jezu Nikotemu a. 11—Zae rokē ynara āko ase oya, zuaro jehtoh poko ase ourūko. Josenuhmatopōpyry poko oya ekarōko ase roropa. Yrome jotururu etary se pyra matose. 12Ajohpe rokē jekarōko mase otarāme senohne poko oururuke ya. Morararo kapuaōkō poko oururuhtao ajohpe rokē jekarōko mase roropa. 13Sero nonopōkō onuhpitopyra mana kapu aka. Ywy rokē ase Kapu ae Ayhtohpyry.

14—Pake Moeze a okoi panō tyrise, Ritonōpo omi poe, metau risemy. Mokyro tanÿse eya ona po wewe pokona, okoi nese Katyā neneryme, orihpyra toto ehtohme. Mokyro sā mā Kapu ae Ayhtohpyry anÿnōko mā toto wewe pokona, 15emero porehme enetupuhthohme, orihpyra toehtohkōme jūmāme. 16Ritonōpo sero nonopōkō pyno ipunaka. Morara exiryke Tumūkuru toirō tonehpose eya, emero porehme jenetupuhthohme tosēkōme, orihpyra ehtohme, jūme ymaro ehtohme. 17Seropōkō pynanohse Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a, apotoimo htaka omōpyra toto ehtohme.

18—Ritonōpo mūkuru enetupuhnanō omōpyra mā toto apotoimo htaka. Māpyra onenetupuhpynō omōnōko mā toto apotoimo htaka, onenetupuhpyra toexirykōke. 19Oty katoh toto wānohnōko Ritonōpo nae? Ynara exiryke, Tumūkuru tonehpose eya repe. Yrome tyrypyrykō se rokē seropōkō mana. Ritonōpo mūkuru saerehkane sā mana. Yrome saerehkane se hkopyra seropōkō mana. Xinukutumā se rokē toto iirypyryme toexirykōke. 20Tyrypyrykō poko exiketō Ritonōpo mūkuru se pyra, saeremā pona ytopyra toehtohkō samo, tyrypyrykō enepory se pyra toexirykōke. 21Yrome zae rokē exiketō mā oehnōko Ritonōpo mūkuru a, aomipona toto exiry waro imehnō ehtohme, tykase Jezu Nikotemu a.

Jezu maro João ehtopōpyry

22Morarame typoetory maro toytose Jezu Jutea pona. Okynā pohto rokē kynexine moroto typoetory tō maro. Moroto typoetory tomo a imehnō tōpurihkaposē morotōkomo. 23João roropa imehnō ĕpurihkāko kynexine Aenō po, tuna nae exiryke itamurume. Sarī pata maro Aenō

(Jo 3.15)

atameke pyra kynexine. Morotōkō toytose João a osēpurihkapose eya.
²⁴(Omōpyra ro kynexine João āpuruhpyry taka.)

²⁵Morarame tōsezuseuhse toto, João poetory tomo juteu maro.
 Toekurākary poko kure ehtohme Ritonōpo a, tōsezuseuhse toto. ²⁶Mame
 João a toytose ipoetory tō oturupose,

—Wenikehpyra ro hma, oximaro oehtopōpyrykō poko Joatão mō poe?
 Mokyro poko moturuase yna a. Mokyro mā imehnō ēpurihkāko. Emero
 mā ytōko toto eya, tykase toto tosēkomo a.

²⁷Ynara tykase João eya xine,

—Kure ehtoh anapoipyra sytatose, onekaropyra Ritonōpo ahtao.

²⁸Jomiry metatose ynara karyhtao ya, “Ritonōpo nymenekahpyry kara
 ase. Yrome osemazuhme tonehpose ase Ritonōpo a.” ²⁹Pytaketō kē pytāko
 mana. Epe tō roropa tākye exīko mana topekō pytaryke. Ywy mokaro sã
 ase tākye. ³⁰Imehxo exīko mokyro mana. Ywy ime hkopyra exīko ase.
 Poremānōko sã ase. Yrome tākye ro ase, tykase João typoetory tomo a.

Kapu ae Ayhtohpyry

³¹Mame Kapu ae Ayhtohpyry imehxo mana, emero motye mana. Sero nonopõkõ senohne waro rokene. Senohne poko rokẽ oturũko toto. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry mã seropõkõ motye mana imehxo. ³²Tynenetyã poko oturũko mana. Tynetatyã poko roropa oturũko mana. Yrome aomiry onetara seropõkõ mana. ³³Aomiry se exiketõ rokẽ imehnõ tuarõtanohnõko mana kure Ritonõpo exiry poko. ³⁴Ritonõpo nenyokyhpyry zae Ritonõpo omiry ekarõko mana, Ritonõpo zuzenu nae toexiryke. ³⁵Jumy Tumũkuru pyno ipunaka. Morara exiryke emero tokarose eya, emero esẽme aehtohme. ³⁶Ritonõpo mũkuru enetupuhnanõ orihpỹme exĩko. Jũme Ritonõpo maro exĩko mã toto. Yrome aomipona pyra exiketõ orihketõme ro mana. Ritonõpo maro exipyra toh ekurehnõko mana. Toto zehno exikehpyra Ritonõpo mana Tumũkuru omipona pyra tokurehse toto exiryke.

Jezu a Samariapõ nohpo tuarõmatopõpyry

4 ¹Mame, “João tuapõkase Jezu a ahno ĕpurihkary poko. Ipoetory roropa tomãse,” kary totase roropa parixeu tomo a. ²(Yrome Jezu nymyry toto onẽpurihkara. Typoetory tõ a rokẽ tõpurihkapse toto.)

³Morara kary totase Jezu a ahtao, Jutea poe toytose Karirea pona ropa.

⁴Samaria esemary ae toytose ynororo typoetory tõ maro.

⁵Mame Xika pona toeporehkase toto Samaria rãnao moro pata kynexine. Moe pyra tupito, Jako nekarohpyry tumũkuru tupime, Joze tupime. ⁶Jako tunahpyry moroto kynexine. Mame tãxiahtao toehse ahtao typorohse Jezu. Tuna ĕ pũtokoxi typorohse ynororo, typenekehse toytory poko toexiryke.

⁷Morarame nohpo tooehse, Samariapona, tuna anỹse.

—Ajhõpãme sã tuna anỹko jokuru, tykase Jezu eya. ⁸Pata pona toytose ipoetory tõ osemazuhme tonahsẽ epekahse.

⁹Mame ynara tykase nohpo Jezu a,

—Juteume mase Samariapõ ase. Oty katohme mã tuna ekaropõko ya? tykase nohpo eya. (Toipe juteu tomo tytamurukõ omi poe imehnõ otuhtopõpyry aka otuhpyra toto.)

¹⁰Ynara tykase Jezu eya,

—Ritonõpo nekarory onenetupuhpyra mase. Jenetupuhpyra roropa mase. Tonetupuhse oya jahtao, “Oya hko tuna se ano,” mykary ya. Mame tuna kurã ekarory oya soesoekane panõ ekarory oya, orihpyra oehtohme jũme, tykase Jezu nohpo a.

¹¹—Yrome moe tuna. Tuna puimatoh pyra roropa mase. Otokoinohxo ke morohne rĩko ma rokẽ? ¹²Seny kytamurukõ nahkahpyry rokene tuna eny, tykase nohpo eya Jako nahkahpyry poko. —Sero tuna tõse eya, ipoenomo a, eky tomo a, enara. Kytamurukõ motye hmahno? tykase nohpo eya, tõturupose.

¹³Ynara tykase Jezu eya,

—Sê tuna enyryhtao oya ise ropa exiiko mase, ¹⁴Yrome ynekarohpyry enyryhtao oya tuna se pyra ropa mase exiiko jũme. Ynara exiryke, ynekarohpyry oya soesoekane sã exiiko okurohtao mana. Moro pokoino orihpyra exiiko matose jũme, tykase Jezu eya.

¹⁵—Ynara ãko oya hano, tuna se pitiko oya hano, jũme tuna se pyra ropa jehtohme, typenekehse jexiryke tuna puimary poko, tykase nohpo eya.

¹⁶—Onio ikohmata, tykase Jezu eya. —Imaro osehko ropa, tykase.

¹⁷—Tynioke pyra reh ahse, tykase, tozuhse eya.

—Ajohpe pyra mase. “Tynioke pyra ase,” mykano. ¹⁸Oniõpyamo 5me turumekase oya. Mokyro onio seromato onio nymyry kara. Ajohpe pyra ro mase, tykase Jezu eya.

¹⁹—To! Urutõme mase Ritonõpo poe, tykase nohpo eya morara kary etaryke tyya. ²⁰—Toiro joturupory se ase oya. Oty katohme juteu tõi Jerusarẽ po rokẽ Ritonõpo poko atãkyemãko toh nae? Yna tamuru tõi sero Samariapõkõ mõi ppy pona rokẽ oturuse ytose toto, tykase nohpo Jezu a.

²¹Ynara tykase Jezu eya,

—Etako pahne, okynã pyra sero Samaria po rokẽ pyra Ritonõpo poko atãkyemãko matose. Jerusarẽ po roropa sero ro saaro exiiko mana. ²²Samariapõkõ matose. Oneahmahpyrykõ onenetupuhpyra matose. Yrome yna juteu tõi asã xine pyra. Ritonõpo waro ynanase juteu tõi poe seropõkõ kurãkane tõtumakase exiryke. ²³Okynã pyra Ritonõpo zuzenu poe Ritonõpo eahmãko mã toto, zae Ritonõpo omipona se toexirykõke. Mokaro se mã Ritonõpo, tòmipona nymyry exiketõ se. ²⁴Ritonõpo mã zuzenume. Morara exiryke ipoko exiketõ Zuzenu poe rokẽ eahmãko mã toto. Zae aomipona exiketõ mã eahmãko mã toto, tykase Jezu eya.

²⁵Ynara tykase nohpo eya,

—Ritonõpo nymenekahpyry oehnõko mana, Kyrixtu oehnõko. Toeohse ynororo ahtao emero kuamorepatorỹko mana, tykase.

²⁶—Ywy ase Kyrixtu, Ritonõpo nymenekahpyry, amaro oturukety, tykase Jezu nohpo a.

²⁷Morara karyhtao ro eya ipoetory tõi toeohse ropa. Tõsenuruhkase toto jarao Jezu otururu ke nohpo maro. Morarã nohpo amorepane jarao oturukety onenepitopyra toexirykõke, juteu tõi morara pyra exiryke, nohpo maro jarao oturupyra toto exiryke tytamurukõ poe. Yrome, “Oty se hko makẽ eya?” kara toh kynexine nohpo a. “Oty katohme mose maro oturũko make?” kara roropa toh kynexine Jezu a ipoetory tomo.

²⁸Morarame tuna ã tynomose nohpo a axĩ toytotohme pata pona, morotõkõ zuruse.

²⁹—Ehmaropa! Ahno senetatose, tykase nohpo. —Jenetupuhno mokyro emero ipunaka. Otarãme Kyrixtu mokyro, Ritonõpo nymenekahpyry, tykase morotõkomo a ynororo.

³⁰Morarame tuhke toytose toto nohpo maro Jezu enese.

³¹Mame,

—Otuhkose, tykase ipoetory tō eya. Yrome ynara tykase ynororo tozuhse toto,
³²—Tyoro tynahke ase. Zuaro pyra matose, tykase ynororo eya xine.

³³Mame tōturuse toto oseya rokene,

—Otokoino tynahke nexino? Otarāme imepỹ inapyry enehno, tykase ipoetory tomo oseya rokene.

³⁴—Jenyokyhphō omipona jexiry se rokē ase. Moro ke rokē otuhnōko ase. Imehnō tynapyry se ehtoh sã ase jerohtohme ekarohpyry otyhkary se rokē ase, tykase Jezu typoetory tomo a. ³⁵—Ynara āko matose ahno tupi poko, “Okynaro mana. Asakoropane nuno naero tykyrysã anỹtohme,” āko matose repe. Yrome ynara āko ase oya xine, sero nonopōkō utupime sã nase. Enetoko ke. Seromaroro oehnōko toto Ritonōpo mūkuru enetupuhse. Tamorepanekō se rokē toh nase, tykase Jezu typoetory tomo a. ³⁶—Kure rokē ypoetory epehmāko ase imehnō enehtohme ya, orihpyra toto ehtohme jūme. Otāto jkyryryme exīko? Jenetuputyryhtaō rokene. Jenetupuhpyra ahtaō jkyryryme exipyra exino. Morarame arykananō mā tākye exīko jkyryry anỹnanō maro, ypoetory emamyry eneryke tyya xine, orihpyra toto exiry roropa eneryke tyya xine. ³⁷Zaero ahno oturutopōpyry ynara karyhtaō, “Toiro arykāko, imepỹ anỹnōko.” ³⁸Kuaropoatose tupito pona oerohtopōpyrykō kara pona, tykyrysã anỹtohme. Imehnō toerohse arykary poko samo. Aerohtopōpyrykō anỹnōko sã matose, tykase Jezu typoetory tomo a.

³⁹Morarame tuhke Jezu tonetupuhse Samariapōkomo a. Nohpo omi poe tonetupuhse toto a, ynara tykase exiryke, “Jenetupuhno mokyro emero ipunaka. Otarāme Kyrixtu mokyro,” tykase nohpo exiryke.

⁴⁰Morarame toytose toto Jezu a Samariapōkomo.

—Taro exiko aporo yna maro, tykase toto. Otuhtarō toh kynexine tamorepary se toexirykōke. Morara exiryke asakoro tōmehse Jezu moroto.

⁴¹Tuhkehxo tonetupuhse morotōkomo a Jezu omiry etaryke tyya xine.

⁴²Ynara tykase toto nohpo a,

—Seromaroro Kyrixtu enetupuhnōko ynanase ōmi poe rokē pyra. Yna a nymyry aomiry totase. Zuaro ynanase. Kukurākanekō nymyry mokyro, tykase toto, Samariapōkomo.

Soutatu mūkuru kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

⁴³Morarame asakoro tōmehse ahtaō toytose ropa Jezu Karirea pona.

⁴⁴Ynara tykase ynororo, “Toipe Ritonōpo poe urutōkō oneahmara toto ipataōkomo. Yrome imehnō pataōkō Ritonōpo poe urutōkō eahmāko toto.”

⁴⁵Morarame Karirea pona toeporehkase Jezu ahtaō taomikase morotōkomo a. Tākye toehse toto Jezu eneryke tyya xine. Pake tonese tyya xine Jerusarē po, otuhtoh konōto pona toytose tahtaō xine. Jezu jamitunuru tonese tyya xine exiryke Jezu waro toto. Wenikehpyra toehse toto.

⁴⁶Mame Kanaa pona toytose ropa Jezu Karirea rānaō pona uwa eukurume tuna anyhtanohpotopōpyry pona tyya. Moroto kowenu poetry

mükuru kure pyra kynexine Kapanau po. ⁴⁷Mame, “Jezu tooehse ropa Karirea pona, Jutea poe,” kary etaryke tyya toytose ynororo kurākara zummy Jezu eahmase Kapanau pona aytotohme repe, tumükuru kurākapotohme ropa, orihsasaka tumükuru exiryke. ⁴⁸Ynara tykase Jezu eya,

—Oty katoj jenetupuhpyra matou yjमितunuru onenepyra awahtao xine samo? tykase.

⁴⁹—Ajohpāme sā ymaro eropa aporo. Umükuru orihnöko mana, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁰Ynara tykase Jezu eya,

—Ytoko ropa. Omükuru nekurāka ropa, tykase.

Aomiry zae ehtoh tonetupuhse kowenu poetory a. Toeramase ropa ynororo tosaka ropa. ⁵¹Mame aytory ropahatao tösēpatakāmase toto typoetory maro,

—Omükuru kure ropa nexino, tykase toto, ipoetory tomo.

⁵²—Oty orame ahtao nekurāka ropa? tykase tokaropose jumy a.

—Kokonie, xixi toetokorihmase ahtao, noxirohkehno omükuru, tykase toto. ⁵³Moro poko tutuarötase jumy Jezu omihpyry poko, “Omükuru kure ropa nexino,” katopöpyryae ro imükuru töxirohkehse. Naeroro Jezu tonetupuhse eya tosēme, typoetory tō maro.

⁵⁴Mokyro kurākary poko, tyjमितunuru tonezomopose ropa Jezu a, Jutea poe tooehse ropa tahtao Karirea pona.

Kurākara kurākatopöpyry ropa poko Jezu a

5 ¹Morarama juteu tomo a otuhtoh konōto tyrise ropa, Ritonōpo poko atākyematohme. Mame Jerusarē pona Jezu toytose. ²Mame moroto kynexine pata tapuremy. Yrome tuhke omōtohy kynexine Jerusarē pona ytoto. Toiro esety kaneru omōtopo. Moro pūto kynexine tuna pēkamā ao, okyokynā kurokuro kara exikety. Omame etone omōtohy kynexine tuna zomye. Tuna tapyīme roropa kynexine esety Petezata, epereu omiryae.

³Mame kurākōkara kynexine moroto tapyi tao. Imoihme kynexine zara po rokene, tonurākara te, jaxiry sekunahme exiketomo te, emary pakaihkahnomo, enara tohy kynexine moroto imoihme. (Tuna kurokuro kary eraximāko tohy kynexine moro ao. ⁴Okyokynahtao Ritonōpo nenyokyhpyry morotona oehse tuna kurokuro kamexipose. Kurākōkara ehse osemazuhme aepukahpyry rokē kurokuro kane aka mokyro rokē ekurākase ropa.)

⁵Kurākara kynexine moroto orutua. Tuhke rokē ikonopory taropose eya kure pyra toexiry poko rokene, ³⁸me taropose kurākara a. ⁶Mokyro tonese ahtao Jezu a okynā kure pyra aexiry tonetupuhse eya. Ynara tykase ynororo eya, —Aimo oekurākary se ropa hmah? tykase.

⁷—Ŷ, tykase kurākara, Jezu tozuhse. —Yrome topeke pyra myhē ase, jarone pyra nakuaka kurokuro karyhtao. Jytory se jahtao imepŷ juapōkākō mana, tykase.

⁸Ynara tykase Jezu eya,

—Owōko ropa hkoty. Awāty anỹko. Ytoytoko ropa, tykase. ⁹Axĩ toekurākase ropa mororomero. Tāty tanỹse eya toytotohme ropa.

Oserematohae kynowōne ropa. ¹⁰Morara exiryke juteu tō tōturupose eya, —Oty katoh erohnōko mano? Awāty aroarōko mano? Erohtoh kara sero seroae. Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona pyra mase, tykase juteu tō esā kuranōpokara a.

¹¹—Yrome jukurākahpō omi poe jowōno ropa. “Awāty anỹko. Ytoytoko ropa,” tykase exiryke ya, tykase ynororo eya xine, ikurākahpyry ropa.

¹²—Onokyh mokyro awāty anỹpohpō rohpa? tykase toto eya tōturupose.

¹³Yrome ynororo tukurākahpō waro pyra kynexine, toesyryhmase Jezu exiryke, ahno imoihme moro tao exiryke.

¹⁴Imeīpo tunukurākahpyry ropa tonese ropa Jezu a Ritonōpo maro oturutoh tao. Ynara tykase ynororo eya,

—Enēko mase. Kure mexi ropa. Morara exiryke oorypyry irumekako, popyra ipunaka oehtoh anapoizomopyra oehtohme, tykase Jezu eya.

¹⁵Morarameme mokyro toytose, Jezu ekarose juteu tomo a.

—Jezu mokyro, ukurākahpō ropa, tykase ynororo eya xine. ¹⁶Morara exiryke mokaro a Jezu tykerekeremapitose, kurākara tukurākase ropa oserematohae eya exiryke. ¹⁷Ynara tykase Jezu eya xine,

—Papa kapuaono erohkehpyra mana. Papa saaro ase erohkehpyra, tykase Jezu eya xine.

¹⁸Morara kary etaryke tyya xine juteu tō esā Jezu etapary se toehse yronomyryme oseremara Jezu exiryke oserematohae, tumyme Ritonōpo tokarose eya exiryke roropa. Morara exiryke Ritonōpo mūkurume aosekaroryke eya Jezu etapapory se toehse juteu tō tuisary tomo.

Tumy omipona Jezu ehtopōpyry

¹⁹Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ajohpe pyra ase. Toipe Kapu ae Ayhtohpyry Tumy omipona rokē senohne riko. Tamoreme senohne onykyrypyra mana. Morararo Papa kapuaono erokuru eneryhtao ya isaaro erohnōko ase. Ipoenohnōko ase imūkurume jexiryke. ²⁰Papa kapuaono Tumūkuru se ipunaka. Morara exiryke tynyriry tō enepōko mā Tumūkuru a, ise toexiryke. Imeīpo Papa mā tyorō enepōko mā ya senohne motye kuhse ōsenurukatohkōme. ²¹Aorihtyā ēsemākaponeme ropa mā Papa kapuaono. Isaaro ase aorihtyā ēsemākaponeme ropa ase. ²²Ritonōpo nymyry seropōkō anapiakara mana. Tumūkuru a rokē toto apiakapōko mana, ²³emero porehme Imūkuru ime exiry enetupuhthohme, Jū ime exiry roropa enetupuhthohme eya xine. Imūkuru ime exiry onenetupuhpynō Jū ime exiry onenetupuhpyra roropa toh mana.

²⁴—Zae rokē ase ynara karyhtao, jomiry etananō mā jenehpohpō enetupuhnōko mā toto. Orihpyra exīko roropa mā toto jūme. Toto onemapopyra Ritonōpo mana apoto htaka. Pakero mā Ritonōpo a typoenōme tyrise toto.

Orihpýme tyrise toto eya, tykase Jezu eya xine. ²⁵—Mame zae rokẽ ynara ãko ase oya xine, okynã pyra Ritonõpo mûkuru omiry etãko aorihtyã mana. Seromaroro aomiry etapitõko mã toto. Morarame aomiry etaryhtao tyya xine ãsemãnoõko ropa mã toto. Isene exiko ropa mã toto. ²⁶Ritonõpo mã isene exiketõ rihpõme. Isaaro ase Papa poe aorihtyã anýpõko ropa ase isene aehtohkõme ropa. ²⁷Papa poe ahno apiakaneme ase, pohnõ apiakaneme roropa ase, kapu ae aepyhpyryme jexiryke.

²⁸—Osenuruhkara ehtoko jomiry poko. Imeipo mã aorihtyã tõ ãsemãnoõko ropa mana emero porehme, jomiry totase exiryke eya xine. ²⁹Tütãko ropa mã toto okepýpo tõ esae. Mokaro mã kurãkõ ekepyã isene exiko ropa mana jümãme. Orihpynõme exiko ropa mã toto. Morarame pohnõ ãsemãkapõko roropa mana. Yrome apoto konõto htaka toto emapõko mana, jümãme roropa, tykase Jezu eya xine.

Zae Jezu ehtoh poko

³⁰—Jamoreme ase toto onypokõnohpyra. Ritonõpo omi poe rokẽ toto apiakãko ase. Morara exiryke zae rokẽ ase, jamoreme pyra jexiryke. Jenehpohpõ omi poe rokẽ morohne poko ase erohnõko.

³¹—Jamoreme rokẽ ypoko otuarõtanohtopyra xine ase. Jomi poe rokẽ otuarõtanohtopyrykohtao zae pyra jekarõko matose. ³²Yrome imepý nae mana ypoko otuarõtanohtonekõme Ritonõpo. Inekarohpyry ypoko zae. Moro waro ase. ³³Imehnõ maropoatose João a oturupose. Kure toto zuruase João zae jexiry poko. ³⁴Ynara kara ase imehnomo a, “Wekãtotatoko,” kara ase. Ynara kary se rokẽ ase, “João omihpyry zae ypoko,” kary se rokẽ ase oya xine, okurãkarykõ se jexiryke.

³⁵—Ozeiponekõme sã kynexine João, tororo ãko samo saereh kaneme, otuarõtanohtonekõme. Axítao rokẽ João se mexiatose ozeiponekõme. ³⁶Yrome otuarõtanohtonekõ nae, João omiry motye. Ritonõpo poe yjमितunuru tonepose ya. Morohne eneryke oya xine Papa nenyokyhpyryme jenetupuhnõko matose. ³⁷Ritonõpo roropa mã ypoko otuarõtanohtorýko mana, jenehpohpono. Yrome aomiry onetapitopyra matose. Ëmyty onenepitopyra roropa matose. ³⁸Morara exiryke aomiry pyra matose okurohtao xine, inenehpohpyry onenetupuhpyra oexirykõke. ³⁹Atamorepãko matose repe Ritonõpo omiry poko orihpyra oehtohkõme repe. Yrome ypoko ro aomiry mana. ⁴⁰Yrome ooeptyrykõ se pyra matose ya. Ya ooeptyrykohtao orihpyra matose exiko rahkene.

⁴¹—“Kure mase,” kary etary se pyra ase oya xine. ⁴²Yrome awaro xine ase. Ritonõpo se pyra matose yronymyryme okurohtao xine. ⁴³Ritonõpo omi poe tarona tooehse ywy. Yrome jomipona pyra matose. Imepý tooehse tamoreme ahtao, mokyro omipona rokẽ matose. ⁴⁴Opoko xine rokẽ, “Kure mase,” kary etary se matose imehnomo a. Yrome, “Kure mase,” kary etary se hkopyra matose Ritonõpo a. Morara exiryke Ritonõpo onenetupuhpyra matose. ⁴⁵⁻⁴⁶“Moeze omihpyry enetupuhnõko ynanase,” ãko matose repe. Yrome Moeze omihpyry mã ypoko ro mana oturũko. Morara exiryke Moeze omihpyry omipona nymyry pyra matose. Opoko xine, “Popyra nase moxiamo,”

kara ase Ritonõpo a. Yrome Moeze, “liryppyryme matose,” âko oya xine mana aomihppyry omipona pyra oexirykõke. ⁴⁷Aomihppyry onenetupuhpyra oexirykõke jomiry roropa onenetupuhpyra matose, tykase Jezu eya xine.

5.000 mākō otuhmatopõpyry Jezu a
(*Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Ruk 9.10-17*)

6 ¹Moromeïpo Jezu toytose ropa Karirea moino akoxi, ikuhpo moino akoxi. Ikuhpo esety akorõ Tiperiati. ²Tokahmase roropa ynororo imoihmākomo a ijamitunuru tonese tyya xine exiryke, kurākõkara kurākary ropa tonese tyya xine exiryke. ³Morarame ypy taunuhmase Jezu a. Ypy ãmory po typorohse ynororo, typoetory tõ maro. ⁴Okynahkopyra kynexine juteu tõ otuhtoh konõto exitopo, Paxioka exitopo. ⁵⁻⁶Mame tÿkakoxi tõsenuhmase Jezu. Tomyëkõ tonese eya. Imoihmākõ oepyyry tonese roropa eya. Mame ynara tykase Jezu otarãme tyya rokene, “Taroino moxiã otuhmapõko ase. Otarãme yjamitunuru waro pyra Firipe. Ukuhxi pahne. Oturupoxi,” tykase Jezu tyya rokë otarãme. Mame ynara tykase ynororo Firipe a,

—Otoko moxiã nykyryry epekañõko exino nah? Imoihmākõ napyry? tykase Jezu Firipe a.

⁷Ynara tykase Firipe Jezu a,

—Kũ. Tuhke tineru se mana moxiã napyry epekahtohme, tuhke toto exiryke, tykase Firipe Jezu a.

⁸Imepÿ Jezu poetory moroto kynexine, Ximão Peturu akorony, esety Ætare. Ynara tykase ynororo Jezu a,

⁹—Poeto napyryme rokë enepyhpyry seny, 5me tiriiku panõ risë pisarara, kana roropa asakoro. Ise awahtao ekarõko ase oya. Moxiã ke, imoihmākomo? Oty kehxo moxiã atautuhmãko nah? tykase Ætare.

¹⁰Mame ynara tykase Jezu,

—Imoihmākõ iporohkapotoko, tykase typoetory tomo a. Mame onahpoty kurã pona typorohkapose toto. Typorohse toto emero porehme. 5.000me toto tuhke aexirykomo, orutua kõ rokene. Nohpo tõ roropa tuhke kynexine. ¹¹Morarame tiriiku panõ risë tapoise Jezu a,

—Kure mase Papa, tykase ynororo. Mame tokamose iporohtyamo a. Tuhke tomãkapose eya. Morararo kana tomãkapose roropa eya. Tõtuhse toto emero porehme. Tuesapare toh toehse. ¹²Tõtuhkehse toto ahtao emero porehme, ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Moxiã napyry akoïpyry anÿtoko ropa kana akoïpyry maro, atahnikara aehtohme, tykase Jezu eya xine. ¹³Mame 12me ruto tanÿse eya xine tonahsë akoïpyry ke pehme.

¹⁴Morarame Jezu jamitunuru eneryke tyya xine ynara tykase imoihmākomo, —Ajojpe pyra, urutõ nymyry mosero, Ritonõpo nenyokyhpyry sero nono pona. Kyneraximahpyrykõ mosero, tykase toto. ¹⁵Morarame orëpyra tutuisarykõme tyryry se imoihmākõ exiryke toesyryhmase ropa Jezu toiroro ypy pona.

(Jo 6.9)

Tuna po ro Jezu ytotopōpyry
(*Mat 14.22-33; Mak 6.45-52*)

¹⁶Morotoino kokonie pukuro toehse ahtao ipoetory tō toytose ikuhpo pona Jezu eraximase repe. ¹⁷Yrome tykohmāse ahtao, Jezu oehpyra ro kynexine. Morara exiryke kanawaka tōtyrise toto Kapanāū pona toytotohkōme. ¹⁸Okynā pyra tyryrykane konōto toehse. Pohkane konōto toehse roropa. ¹⁹Koeh tykase toto okynā repe, tyryrykane itamurume exiryke. Morarame ikuhpo rānao toto ahtao Jezu tonese eya xine. Tuna poro ytoytōko kynexine. Tyya xine aepyry eneryke tōserehse toto itamurume.

²⁰—Oserehpyra ehtoko. Ywy ase Jezu, tykase ynororo eya xine kanawaōkomo a.

²¹—Otyriko, tykase toto eya. Mame tōtyrise ropa Jezu kanawaka, toto kānary aka. Mame axī toeporehkase ropa toto pata pona, Kapanāū pona.

Jezu zupitoh poko imoihmākomo a

²²Yrokokoro imoihmākō moroto ro toh kynexine, Jezu a tonahsē emākapotopōpyry po ro. Tōtuhtopōpyrykō po roropa toh kynexine. Toemynyhmase toto Jezu poko, aytory onenepyra tokurehse toexirykōke. Ipoetory tō ytory rokē tonese eya xine. ²³Moroto nakuatao imehnō kānary rokē tonese eya xine, Tiperiati poe aehtyā kānary. ²⁴Mame Jezu onenepyra toexirykōke moro kanawae toytose toto Kapanāū pona Jezu enese ropa.

Wyi sã Jezu ehtoh poko orihpÿme imehnõ ehtohme

²⁵Mame tonese ropa Jezu ahtao, tõturupose toto,

—Otara ahtao hkoh moepyase ropa? tykase toto eya.

²⁶Ynara tykase Jezu eya xine,

—Zae rokẽ ourutorÿko ase. Tõtuhse oexirykõke sã rokẽ jupïko mexiatose, tuesapare toehse oexirykõke sã rokene. Yrome Ritonõpo poe jexiry onenetupuhpyra matose. ²⁷Torÿtyke pyra ehtoko tonahsẽ poko. Erohtoko Kapu ae Ayhtohpyry omipona oehtohkõme, orihpyra oehtohkõme jÿme. Yjamtunuru enepõko mã Papa oya xine inymenekahpyryme jenetupuhthohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁸Ynara tykase toto, eya tõturupose,

—Oty poko erohnõko ynanahe Ritonõpo omipona yna ehtohme? tykase toto eya.

²⁹Mame Jezu a tozuhse toto,

—Ynara rokẽ Ritonõpo nyrohmanohpotoh mana oya xine, tynenehpohpyry rokẽ enetuputyry se mã oya xine, tykase eya xine Jezu.

³⁰Ynara tykase toto,

—Oty rïko hmah yna neneryme Ritonõpo jamitunuru enetohme yna a, oenetupuhthohme yna a. Yna zuru ekaroko kokoro rokene, tykase toto eya. ³¹—Kytamurukomo a wyi panõ tonahse kapu ae enehpohpyry, ahno esao pyra toytorykohtao. Ritonõpo omiry ynara äko moro poko, “Toto napyry tonehpose Moeze a kapu ae,” äko, tykase toto Jezu a.

Ynara tykase Jezu eya xine,

³²—Ajohpe pyra ase ynara karyhtao, Moeze nekarohpyry kara kynexine. Papa kapuaõ nekarohpyry kynexine. Seromaroro ourukõ nymyry ekarory se Ritonõpo mana oya xine. ³³Ourukõme nymyry mã mokyro Ritonõpo nenehpohpyry kapu ae. Orihpÿme mã oritorÿko jÿme, tykase Jezu eya xine.

³⁴—Moro ekaroko yna a kokoro rokene, tykase toto Jezu a.

³⁵—Ourukõme nymyry ase, tykase Jezu eya xine. —Ya ooepyrykohtao omise pyra exikety sã exïko matose. Täkye rokẽ exïko matose jenetuputyryhtao oya xine. Tuna se pyra exikety sã exïko matose roropa täkye rokene, tykase ynororo eya xine.

³⁶—Ynara ase oya xine, jenẽko matose repe. Yrome jenetupuhpyra matose ekurehnõko, ase oya xine. ³⁷Ritonõpo nekaroryme awahtao xine ya jenetupuhnõko matose. Ya oehnõko roropa matose emero porehme. Mame ooepyrykohtao ya aaropopyra xine ropa ase jÿme. ³⁸Kapu ae jyhtoase jenehpohpõ omipona jehtohme. Jamoreme pyra oepyase. ³⁹Mame ynara se mã jenehpohpõ ya, jenetuputyhpõkõ ahpahpory se pyra mã ya. Imeïpo toto ësemãkapory se ropa mã ya emero porehme, aorihtyã tõ ësemãkapotoh ropa po. ⁴⁰Ynara se mã Ritonõpo. Tumükuru enery se mã roropa imehnomo a enetupuhpotohme eya xine, orihpyra toto ehtohme jÿme. Mame toto ësemãkãko ropa ase aorihtyã tõ ësemãkapotoh ropa po, tykase Jezu juteu tomo a.

⁴¹Moraramo moro etaryke tyya xine Jezu tykerekemase eya xine, “Ywy ase ourukōme kapu ae aepyhpyry,” kary etaryke tyya xine.

⁴²Morara exiryke ynara tykase toto,

—Jezu mosero, Joze mükuru. Jũ waro sytatose. Jẽ waro roropa sytatose. Otarã äkohxo ke hnae? “Kapu ae aepyhpyry ase,” äko. Epyrypãko rokẽ hnae, tykase toto.

⁴³Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ykerekemara ehtoko. ⁴⁴Ritonõpo jenetupuhpopyra oya xine ahtao, ya oehpyra matose. Yrome ya oepyrkykohtao oësemãkapotorỹko ropa ase aorihtyã tõ ësemãkapotoh ropa po. ⁴⁵“Emero ahno amorepãko Ritonõpo mana,” tykase urutõkõ pake. —Papa omiry etaryhtao tuaro exiko toto. Mame ya oehnõko toto. ⁴⁶Yrome Ritonõpo nymyry onepypyra matose, ya rokẽ tonese.

⁴⁷—Zae rokẽ ynara äko ase, jenetupuhnanõ mã orihpỹme exiko.

⁴⁸Ourukōme nymyry ase orihpyra oehtohköme. ⁴⁹Kapu ae enehpohpyry tonahse atamurukomo a ona po. Toorihse toto. ⁵⁰Yrome kapu ae aepyhpyry nymyry tonahse oya xine ahtao orihpyra exiko matose. ⁵¹Ourukōme nymyry ase, kapu ae aepyhpyryme jexiryke. Upũ enapryryhtao oya xine orihpyra exiko matose jũme. Upũ nase wyi samo, ynekaroryme oya xine, emero porehme, orihpyra oehtohköme jũme, tykase Jezu eya xine.

⁵²Morara kary etaryke tyya xine tõsezusezuhse toto juteu tõ tuisary tomo,

—Otãtohxõ ke tupũ ke kuopatorỹko hnae? tykase toto, oxime rokẽ tõturuse toto. (“Upũ tonahse oya xine ahtao,” kary, “Tonetupuhse oya xine jahtao,” katopo.) Yrome moro onenetupuhpyra tokurehse toto.

⁵³Morara tykase ropa Jezu eya xine,

—Ajohpe pyra kapu ae aytohpyry ase. Upũ onenahpyra awahtao xine orihketõme rokẽ matose. Umunuru roropa onẽpyra awahtao xine orihketõme matose. ⁵⁴Upũ enapryryhtao oya xine orihpỹme exiko matose. Umunuru tõse roropa oya xine ahtao oësemãkapotorỹko ropa ase aorihtyã tõ ësemãkapotoh ropa po. ⁵⁵Upũ mã tonahsẽme nymyry. Umunuru eukurume nymyry, tõsẽme. ⁵⁶Upũ tonahse oya xine ahtao umunuru maro ymaro exiko matose. Ywy roropa amaro xine exiko ase okurohtao xine. ⁵⁷Tamoreme Ritonõpo isene mana. Ijमितunuru poe isene exiko ropa ase, jenehpohpõ jamitunuru poe. Moro saaro matose upũ tonahse oya xine ahtao ypoe isene exiko ropa matose. ⁵⁸Ywy ase ourukõ nymyry kapu ae aepyhpyryme jexiryke. Atamurukõ napyrỹpyry sã pyra ase, nono pona aepukahpyry sã pyra ase. Moro tonahse mokaro a repe. Imeĩpo toorihse toto emero porehme. Yrome upũ tonahse oya xine ahtao orihpyra exiko matose jũme, moro sã pyra jexiryke, tykase ynororo eya xine.

⁵⁹Morara tykase Jezu eya xine toto amoreparyme, juteu tõ atamorepatoh tao, Kapanãu po. (“Upũ tonahse oya xine ahtao,” kary, “Tonetupuhse oya xine jahtao,” katopo. “Umunuru enyryhtao oya xine,” kary roropa, “Tonetupuhse oya xine jahtao,” katoh sero. Yrome juteu tõ esã onenetupuhpyra moro poko toh kynexine.)

Jezu omi poe orihpýme exíko sytatose

⁶⁰Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase ipoetory tomo,
—To! Tupimehxo reh mã kuamorepatohkõ eya. Onetarahme sã reh
sytatohse, tykase toto oxime rokene.

⁶¹Tõmiry poihtory waro Jezu kynexine, kara ro mokaro ahtao eya.
Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine,

—Poremãnõko matohu jomiry etaryke oya xine? Poremãpyra ehtoko.

⁶²Poremãnõko kuhse matose jonukuru ropa eneryhtao oya xine kapu aka.

⁶³Ritonõpo zuzenu poe ipoenõme enurũko matose. Opũkõ poe exipyra
matose. Ritonõpo zuzenu poe kuamorepatose isene oehtohõme. ⁶⁴Yrome
toitoine ro matose jenetupuhpyra, tykase.

Apitoryme ro tonetupuhpynõ waro Jezu kynexine. Towokane waro
roropa kynexine.

⁶⁵Naeroro ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Morara exiryke morara tykase ywy oya xine, “Papa nekarohpyryme
awahtao xine jenetupuhnõko matose. Ya oehnõko roropa matose,” ase,
tykase Jezu eya xine.

⁶⁶Morara kary etaryke tyya xine toeramase ropa toto tuhke, Jezu
ekahmahpõkomo.

⁶⁷—Amarokõ ke? tykase Jezu, tõturupose mokaro a, 12mãkomo a. —
Urumekãko roropa hmatohu? tykase eya xine.

⁶⁸Ynara tykase Ximão Peturu,

—Omoro rokẽ yna esẽme mase. Onekarohpyry ke rokẽ orihpyra exíko
ynanase jũme, tykase eya Peturu. ⁶⁹—Seromaroro oenetupuhnõko ynanase,
awaro yna exiryke. Kure mase ipunaka. Ritonõpo poe mase, tykase Peturu eya.

⁷⁰Ynara tykase Jezu,

—Tymenekase matose ya 12me. Yrome toiro joroko tamuru omipona
exikety, tykase ynororo eya xine.

⁷¹Juta poko morara tykase Jezu, Ximão Ixikariote mũkuru. 12mãkõ maro
kynexine repe. Yrome mokyro towokaneme exiry waro kynexine Jezu.

Jezu maro zakorõ tomo

7 ¹Moromeĩpo Karirea poro Jezu toytoytose. Jutea poro toytory se pyra toehse
juteu tõ esã moroto totaparyino. ²Juteu tõ otuhtoh konõto okynahkopyra
toehse. Otuhtoh esety Tãtome tyrityamo. ³Ynara tykase Jezu akorõ tõ eya,

—Ytoko taroino Jutea pona. Opoetory tomo a ajamitunuru enepota, tykase toto.

⁴—Oty katohtaro rokẽ otonẽnõko mahno kure oexiry ekãtopory se awahtao?
tykase toto, typoihtose eya xine. ⁵(Zakorõ tõ roropa onenetupuhpyra kynexine.)

⁶Ynara tykase Jezu eya xine,

—Jytotohpo pyra ro mana. Oytotohkõ emero rokẽ kure oya xine mana,

⁷Ritonõpo zehno exiketõ ozehno xine pyra exiryke. Yrome yzehno toh

mana. “Iiryryryme matose popyra ipunaka,” karyke ya eya xine. Moro poko jotururuke mã yzehno toto. ⁸Otuhtoh pona ytotoko. Ytopyra ase aporo jytotohpo pyra ro exiryke, tykase Jezu eya xine. ⁹Moraramame morara kaxĩpo moroto rokẽ ehse Jezu kynexine Karirea po.

Jezu ytotoþopyry otuhtoh konõto taka

¹⁰Morotoino zakorõ tõ toytose ahtao Jezu roropa toytose otuhtoh konõto pona, okomino. Tokare pyra toytose ynororo. ¹¹Moraramame otuhtoh konõto po tupise juteu tõ tuisary tomo a repe. Yrome osenepopyra toehse ynororo. —Otoko nae? tykase toto, tokaropose.

¹²Putiputime tõturuse toto itamurume Jezu poko imoihmãkõ rätao.

—Kurã mokyro, tykase toto, emero pyra.

—Arypyra, tykase imehnomo. —Onekunohtõ rokẽ mokyro, tykase toto.

¹³Yrome aryhnaka oturupyra toto, juteu tõ tuisary zuno toexirykõke.

¹⁴Moraramame otuhtoh konõto irãnaka toehse ahtao, Jezu toytose Ritonõpo maro oturutoh taka ahno amorepase. ¹⁵Aomiry etaryke tyya xine tõsenuruhkase juteu tõ tuisary,

—Otokoino mose amorepato toehse nae? Atamorepatoh taka ytopitopyra mana, tykase toto.

¹⁶Tozuhse toto Jezu a,

—Jamoreme amorepato pyra ase. Ritonõpo poe rokẽ ãmorepatorõko ase, eya tonehpose jexiryke. ¹⁷Ritonõpo omipona exiketõ rokẽ mã jomiry enetupuhnõko mã toto. Ritonõpo poe jomiry ehtoh enetupuhnõko roropa mã toto Ritonõpo omipona se toexirykõke.

¹⁸—Tamoreme rokẽ oturukety ahtao tõmiry rokẽ eahmãko mana. Yrome tonehpohpõ poe oturukety tonehpohpõ omiry kure tyrõko mana. Mokyro ajohpe pyra exikety ipunaka. ¹⁹Moeze omihpyry nae matose, Ritonõpo nymeropohpyry eya. Yrome aomipona pyra matose. Oty katoh jetapary kuhnõko matou? tykase Jezu eya xine.

²⁰—Jorokohpe mase, tykase imoihmãkomo. —Onoky oetapary se nahe? tykase toto eya.

²¹Ynara tykase Jezu,

—Toiro toerohse ywy oserematohae. Ritonõpo jamitunuru enepoase oya xine. Moro poko mosenuruhkatose. ²²Yrome matose Moeze omi poe omũkurukõ aipotapihpyry sahkãko ro 8me aenurutopõpyry tõmehse ahtao. Oserematohae ro oseremara matose. Aipotapihpyry sahkãko matose Moeze omipona oehtohkõme repe. (Osemazuhme nymyry pyra Moeze a aipotapihpyry tysahkapose. Atamurukomo a osemazuhme tysahkapose.) ²³Oty katohme oserematohae kurãkara kurãkatopõpyry poko ya yzetũ manymyatohse? Morara ahtao yzehno pyra ehtoko. ²⁴“Popyra mase,” kara ehtoko imehnomo a zae aehtoh waro pyra awahtao xine. Ipũkõ enery poko rokẽ oya xine, “Iiryryryme mase,” kara ehtoko imehnomo a, tykase Jezu eya xine.

“Mose Ritonõpo nymenekahpyryme nahe?” katopõpyry

²⁵Morarame Jerusarêpõkõ ynara tykase,
 —Mosero etapary se toh nahe? ²⁶Enetoko ke totasẽme rokẽ oturũko
 mana. Yrome imehnõ mã onyhxiropyra. Ajohpe pyra hnah, tuisa tõ mosero
 enetupuhnõko nah Ritonõpo nymenekahpyryhme? ²⁷Yrome Ritonõpo
 nymenekahpyry toehse ahtao, ozeino oehnõko nae? Aehtoh waro pyra
 sytatose exiko. Yrome mosero oehtopõpyry waro sytatose, tykase toto.

²⁸Morarame toto amoreparyhtao Ritonõpo maro oturutoh tao ynara
 tykase Jezu opore,

—Juaro nymyry hmatohu? Joehtopõpyry waro roropa hmatou ipunaka?
 Jamoreme oehpyra exine. Jenehpohpõ mã zae rokẽ exikety mokyro.

(Jo 7.28)

Yrome zuaro pyra matose. ²⁹Zuaro ase, Ritonõpo winoino tooehse jexiryke, inenehpohpyryme jexiryke.

³⁰Morarame Jezu apoiry se toehse toh repe. Yrome anapoipyra toh tokurehse apoitohpo pyra ro exiryke. ³¹Yrome tuhke tonetupuhse imoihmākomo a. Ynara tykase toto,

—Ritonõpo nymenekahpyry imepỹ pyra mana. Orẽpyrahxo rukuh mosero nae Ritonõpo jamitunuru nae, tykase toto ipoko.

Soutatu tō aropotopõpyry Jezu apoise

³²Morarame imehnõ putiputi kary totase parixeu tomo a Jezu enetuputyry poko. Morara kary etaryke tyya xine Ritonõpo maro oturutoh erase tō taropose eya xine, Ritonõpo maro oturuketō tuisary tomo a roropa, taropose toto Jezu apoitohme repe.

³³Morarame ynara tykase Jezu imoihmākomo a,
—Okynã pyra ase amaro xine. Estryhmāko ropa ase Jenehpohpono a. ³⁴Jupīko matose. Yrome jenezomopyra matose, jesaka ytosaromepyra oexirykõke, tykase Jezu eya xine.

³⁵Mame oseya rokẽ tõturuse toto juteu tomo,
—Azahko ytõko na roropa osezezomopyra toehthohme? Otarãme juteutõkara esaka ytõko mana kuekyrykõ saporarahme exiketõ amorepase. Otarãme juteutõkara amoreparyme ytõko mana, tykase toto oxime rokene. ³⁶—Ynara nase ynororo, “Jupīko matose. Yrome jenezomopyra matose. Jesaka ytosaromepyra matose,” nykã kyya xine. Otarã hko hnae? tykase toto oseya rokene.

Iporiry sararakane sã Ritonõpo zuzenu mana

³⁷Toipe juteu tō otuhtoh konõto etyhpyry yronomyryme. Moroto towõse Jezu xikihme toto zurutohme opore.

—Tuna se awahtao xine osehtoko. Tuna êtokose ya. ³⁸Ynara tymerose pake sero poko Ritonõpo omiryryme, “Jenetuputyryhtao oya xine iporiry sararakane sã exīko mã okurohtao xine,” tykase Jezu eya xine. (“Tuna êtokose,” kary, “Wenetupuhtokose,” katopo. “Iporiry sararakane sã mã,” kary, “Ritonõpo zuzenu kure,” katopo.) ³⁹Morara tykase Jezu Tuzenu ekarosasaka Ritonõpo exiryke tonetupuhnanomo a. Tuzenu onekaropitopyra ro Ritonõpo kynexine, Jezu êsemãpyra ro exiryke.

Imoihmākõ oseosezukuru poko

⁴⁰Morara kary etaryke imoihmākomo a ynara tykase toto,

—Urutõ nymyry mosero Ritonõpo poe, tykase toto.

⁴¹Imehnõ roropa ynara tykase,

—Ritonõpo nymenekahpyry mosero, kukurãkanekõme, tykase.

Yrome imehnõ roropa ynara tykase,

—Ritonõpo nymenekahpyry kara mosero. Ritonõpo nymenekahpyryme ahtao Karirea po pyra enururu. Berẽ po enururu. ⁴²Ynara karyke Ritonõpo a, “Tawi paryme enurũko Ritonõpo nymenekahpyry. Berẽ po enurũko mana Jutea rãnao, Tawi esaryme Berẽ exiryke,” ãko Ritonõpo omiry, tykase toto. ⁴³Atae pyra toh toehse Jezu poko. ⁴⁴Imehnõ Jezu apoipyra se toehse repe. Yrome anapoipyra tokurehse toto.

Onenetupuhpyra juteu tõ tuisary ehtopõpyry

⁴⁵Morarame toytose ropa toto Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a ropa. —Otoko na? Menehtou? tykase toto tõturupose eya xine.

⁴⁶—Arypyra. Kure rokẽ aomiry ynanetano. Morara kane onetapitopyra ynanase, tykase erase tomo tonyokyhpõkomo a.

⁴⁷—To! Oenekunohtou ropa nytãmya? tykase parixeu tomo, morara kary etaryke tyya xine. ⁴⁸—Oesẽkõme ynanase. Tuarohxo exiketõme ynanase. Mokyro Ritonõpo mũkurume onenetupuhpyra ynanase. Parixeu tõ roropa mã mokyro onenetupuhpyra toto Ritonõpo mũkurume. ⁴⁹Yrome mokaro rokẽ mã Moeze nymerohpyry omipona pyra toto. Iirypyryme toto Ritonõpo a. Morara exiryke mã toto wãnohnõko Ritonõpo, tykase toto imoihmãkõ poko.

⁵⁰Nikotemu mokaro maro kynexine, Jezu a aytohpyry koko. Ynara tykase ynororo eya xine,

⁵¹—Moeze omi poe, “Imehnõ popyra mana,” kara sehtone aomiry onetapitopyra kuahtao xine, iirypyrykõ waro pyra roropa kuahtao xine, tykase eya xine.

⁵²—To, omoro roropa tokoh mã Karireapono? Ritonõpo nymeropohpyry poko atamorepako, zuaro oehtohme. Karirea po mã Ritonõpo poe urutõ mã enurupyra sãtã mana moroto, tykase toto. ⁵³Morarame tãtahpahse ropa toto tosaka xine ropa.

Nohpo apoitopõpyry imehnomo a

8 ¹Mame ypy pona toytose Jezu, Oriwerahpã pona. ²Sã, yrokokoro toytose ropa ynororo Ritonõpo maro oturutoh taka. Imoihmãkõ tõximõse ahtao Jezu typorohse, toto amorepatohme. ³Morarame nohpo tonehse parixeu tomo a. Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananomo a roropa takorehmase toto. Imepỹ orutua maro osenao ahtao tonese exiryke tonehse toto a Jezu epataka.

⁴—Mose imepỹ orutua poko kynako. Tonese yna a osenao toto ahtao. ⁵Morara ahtao, “Nohpo etapatoko topu ke, aorihtohme,” me tymerose Moeze a kynenerykõme. Yrome otara ãko mahno? tykase toto Jezu a.

⁶Morara tykase toto Jezu tahkapotohme repe, Jezu hxirotohme. Yrome toto onezuhpyra Jezu kynexine aporo. Nono rokẽ tymerose aporo tomary ke. ⁷Mokaro otururuhtao ro towõse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine, —Epona topu ematoko tyrypyhpyke pyra ipunaka awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

⁸Mame toepuisse ropa Jezu nono pokona imerotohme ropa. ⁹Morara kary etaryke tyya xine toesyryhmase ropa toto atatakomino emero porehme. Tamuxime exiketõ osemazuhme toesyryhmase toto. Jezu rokẽ moroto, tynomose eya xine, nohpo maro xikihme. ¹⁰Towõse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo nohpo a,

—Ohxironanõ pyra nexi? tykase Jezu nohpo a.

¹¹—Arypyra, tykase nohpo.

—Morara ahtao ohxiropyra roropa ase. Ytoko ropa. Oorypyry poko pyra ropa ke exiko, tykase Jezu eya.

Saerehkatoh sã Jezu exiry sero nono po

¹²Morarama ynara tykase Jezu imoihmãkomo a,

—Emero ezurume ase. Ymaro ytoketõ mã saeremae ytõko toto. Zae rokẽ toh exiko isene roropa toh mana. Xinukutumã htaka ytopyra toh mana, tyrypyrykõ poko pyra toexirykõke, tykase eya xine Jezu.

¹³Ynara tykase parixeu tomo eya,

—Ãmoreme mase morara äko opoko. Yna onutuarõtanohtopyra õmiry mana, tykase toto.

¹⁴—Arypyra, tykase Jezu. —Ypoko jotururuhtao zaero jomiry, joehtopõpyry waro jexiryke, jytory ropa waro roropa jexiryke. Yrome joehtopõpyry waro pyra matose. Jytory ropa waro pyra roropa matose. ¹⁵Kurã enẽko matose popyrahme samo, popy enẽko matose kure samo ahnome rokẽ oexirykõke. Morara exiryke ywy ahno tõ pũ enery poko rokẽ toto anapiakara ase. ¹⁶Yrome imehnõ apiakaryhtao ya, zae rokẽ toto apiakary ya mana, jamoreme rokẽ pyra jexiryke, Papa jenehpohpõ ymaro exiryke. ¹⁷Ynara tymerose Moeze omihpyryme, “Asakoro tuarõtanohtõ ahtao, atae aomirykõ ahtao, zae mã toto.” ¹⁸Ypoko otuarõtanohtoryko ase. Papa jenehpohpõ roropa ypoko otuarõtanohtoryko mana. Atae yna exiryke Papa maro zae rokẽ ynanase, tykase Jezu toto a.

¹⁹—Otoko omy nae? tykase toto tõturupose eya.

—Juaro pyra matose. Papa waro pyra roropa matose. Juaro awahtao xine, Papa roropa waro oexirykõ mana, tykase Jezu eya xine, tozuhse toto eya.

²⁰Morara tykase Jezu toto amoreparyhtao Ritonõpo maro oturutoh tao, tineru ã esao, ahno nekarohpyry esao. Yrome Jezu anapoipyra tokurehse toto, apoitoh po pyra ro exiryke.

“Ytosaromepyra ymaro matose,” katopõpyry Jezu a

²¹Morarama ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Ytõko ropa ase. Mame jupiko matose. Yrome oorypyrykõ maro orihnõko matose. Ymaro ytosaromepyra matose, tykase eya xine.

²²Morara exiryke tõturuse toto oseya rokene,

—Ynara nykahro, “Ymaro ytosaromepyra matose.” Otarah koh exiko nae? Oseatãkãko hnah? tykase toto.

²³Ynara tykase Jezu,

—Sero nonopõkõme matose, yrome ywy tarõkara ase. Tarõkõme amarokomo, nonopõkomo. Yrome ywy tarõkara ase, kapuaono. ²⁴Morara exiryke morara yka oya xine, “Oorypyrykõ maro orihnõko matose,” ykano oya xine. Orihnõko matose oorypyrykõ maro jenetupuhpyra awahtao xine. Ywy ase Ritonõpo nymenekahpyry okurãkanekõme, tykase Jezu eya xine.

²⁵—Onoky keh ma roropa? tykase toto Jezu a.

—Ywy roro ase. Apitorymero aosekarohpyry oya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁶—Tuhke naero ase otuarõtanohtokomo. Tuhke roropa ohxirorykõ se jahtao kyhxirotory, tuhke oorypyrykõ exiryke. Yrome ohxiropyra xine ase. Jenehpohpõ omiry ekarõko rokẽ ase oya xine. Zae ynororo, tykase Jezu eya xine.

²⁷Ritonõpo poko tõturuse Jezu, yrome onenetupuhpyra toto. ²⁸Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine,

—Kapu ae Aythopyry tanỹse oya xine ahtao wewe pokona jenetupuhnõko matose. Ywy ase Ritonõpo nenehpohpyry okurãkanekõme. Morara jahtao jamoreme pyra jerohtopõpyry exiry waro exiko matose. Papa nekarohpyry rokẽ ekarose oya xine. Moro waro exiko matose, ynekarohpyry waro. ²⁹Jenehpohpõ ymaro mana. Urumekara mana tõmipona ipunaka jexiryke, tykase Jezu eya xine.

³⁰Morara kary etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse eya xine tuhkãkomo a.

Tymyhse exiketõ sã matose

³¹Moraramẽ ynara tykase Jezu tonetuputyhpõkomo a, juteu tomo a,

—Jomipona awahtao xine ypoetoryme nymyry matose. ³²Zae ehtoh waro exiko matose. Mame zae ehtoh waro awahtao xine õsanumanekõ poetoryme pyra exiko matose. Yrome zae ehtoh waro pyra awahtao xine õsanumanekõ poetoryme ro matose. Onurumekasaromepyra matose, tykase Jezu eya xine.

³³—Yrome Aparão pakõme ynanase. Osanumatõkõ poetoryme exipitopyra ynanase, tykase toto. —Oty kary moro, “Õsanumanekõ poetoryme pyra exiko matose,” ãko? tykase toto Jezu a, tõturupose.

³⁴Ynara tykase Jezu eya xine,

—Oorypyrykõ poko awahtao xine tosẽke matose, oorypyrykõke rokene. Oorypyrykõ namotome sã matose toehse. Oorypyrykõ onurumekasaromepyra roropa matose. ³⁵Toipe namoto. Axitaõ rokẽ tytapyikẽ poenõ maro mana, jũme pyra. Tãpyi esẽ poenõ sã pyra mana. Mãpyra tãpyi esẽ mũkurume ahtao jũme tumykõ maro mana. ³⁶Ritonõpo mũkuru maro toehse awahtao xine, õsanumanekõ poetoryme pyra oripotorỹko ropa mana. Ajamihtanohtorỹko roropa mana oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme. ³⁷Aparão pakõme oexirykõ waro ase. Yrome jetapary se ro matose ãmoreparykõ se pyra oexirykõke ya. ³⁸Papa a jamorepatopõpyry ekarõko ase repe oya xine. Yrome atamurukõ omipona rokẽ matose. Joroko tamuru omipona rokẽ matose, tykase Jezu eya xine.

³⁹—Aparão yna tamurume mana, tykase toto.

—Aparão paryme awahtao xine mypoenohtory. Isaaro mehtory. ⁴⁰Zae ase Ritonôpo omiry ekarôko oya xine. Yrome aomiry se pyra matose. Jetapary se rokê matose. Aparão morara pyra ehse. Zae Ritonôpo omipona ynororo ehse, asã xine pyra. ⁴¹Yrome omykô poenohnôko matose, joroko tamuru poenohnôko, tykase Jezu eya xine.

—Arypyra, anoryme pyra ynanase. Yna zũ mûkurume rokê ynanase, Ritonôpo mûkurume, tykase toto eya.

⁴²Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonôpo poenôme nymyry awahtao xine ypyno mehtory, Ritonôpo wino toohse jexiryke. Jamoreme pyra oepyase tarona aomipona jexiryke. ⁴³Jotururu onenetupuhpyra matose etary se pyra oexirykôke. ⁴⁴Omykô mûkurume matose, joroko tamuru mûkurume. Omykô sã matose. Pake ro oatâkatonôpo mokyro omykomo. Zae pyra ynororo ipunaka, ajohpe rokê exiryke. Ajohpe ynororo ahtao, toipe, ajohpâme exiryke. ⁴⁵Zae rokê ase. Morara exiryke jenetupuhpyra matose. ⁴⁶Jyhxirosaromepyra matose tyryrypyhpyke pyra jexiryke. Zae rokê ourutorÿko ase repe. Yrome zae pyra otarâme jekarôko matose jenetupuhpyra oexirykôke. ⁴⁷Ritonôpo poenôme awahtao xine aomiry metatory. Yrome aomiry onetara matose ipoenôme pyra oexirykôke, tykase Jezu eya xine.

Aparão ehtopôpyry motye Jezu ehtopo

⁴⁸Ynara tykase toto Jezu a,

—Ajohpe pyra ynanase opoko, “Samariapô mase, azahkuru exikety. Joroko omi poe rokê urutôme mase,” karyhtao yna a ajohpe pyra ynanase, tykase toto Jezu a.

⁴⁹—Jorokohpe pyra ase, tykase Jezu. —Papa eanohmâko rokê ase. Yrome matose jeunohnôko. ⁵⁰Kueahnohmatoko, kara ase oya xine repe. Yrome mokyro imepÿ jeahnohmapone. Mokyro zae jexiry enetupuhnôko mana. ⁵¹Zae rokê ase ynara karyhtao, “Jomipona awahtao xine orihpyra exiko matose jûme,” karyhtao ya, tykase Jezu eya xine.

⁵²Ynara tykase juteu tō eya,

—Seromaroro jorokohpe oexiry waro ynanase. Aparão toorihse. Urutôkō toorihse. Yrome mase ynara âko, “Jomipona awahtao xine orihpyra exiko matose jûme,” âko mase. ⁵³Kÿtamurukô Aparão toorihse. Aparão motyehxo reh mahse? Urutôkō roropa toorihse. Onokÿh koh mano? tykase toto tōturupose eya.

⁵⁴Ynara tykase Jezu,

—Jamoreme rokê ase ime jehtoh onekaropyra. Yrome Papa kapuaō rokê mǎ ime jehtoh ekarôko ya. “Kyrihpôkō mokyro,” âko matose repe. ⁵⁵Yrome mokyro waro pyra matose, onenetupuhpitopyra oexirykôke. Yrome zuaro ase. “Ritonôpo waro pyra ase,” karyhtao ya, ajohpe rokê jexiry mana, asã xine. Yrome ywy zuaro. Aomipona roropa ase. ⁵⁶Atamurukô tâkye toehse jeneryke. Tonese tyya jexiryke tâtâkyemase toto, tykase Jezu.

⁵⁷—Yrome mase 50 anome pyra ro mase. Aparão menene? tykase toto tōturupose eya.

⁵⁸Ynara tykase Jezu eya xine,

—Aparão enurupyra ro ahtao, nae ro exine, tykase Jezu eya xine.

⁵⁹Moraramé Jezu omiry etaryke tyya xine topu tanÿse juteu tomo a Jezu etapatohme. Ajohpe Jezu tokarose eya xine. Morara exiryke topu tanÿse eya xine. Yrome kynotonēne rokē ynororo, imoihmākō rānaka. Mame Ritonōpo maro oturutoh tae kunutūtane ropa Jezu.

Tonurēkara kurākatopōpyry ropa Jezu a

9 ¹Mame Jezu tō ytoryhtao orutua tonese tonurēkara. Tonurutopōpyry poe ro tonure pyra kynexine. ²Moraramé ynara tykase Jezu poetory tomo, —Onoky rypyry poe tonure pyra tonuruse nahe? Tyrypyry poe roh morara tonuruse nahe? Tummy tō rypyry poe morara tonuruse nahe? tykase toh Jezu a, tōturupose.

³—Arypyra, tykase Jezu. —Iirypyrykō poe pyra tonure pyra tonuruse mana. Tonurēkara mosero Ritonōpo jamitunuru enepotohme ro aexihpyry mosero. ⁴⁻⁵Xixi saereh karyke kuesemarykō waro sytatose. Moro saaro Ritonōpo omiry poko imehnō amorepāko ase zae ehtoh waro toto ehtohme. Toorihse jahtao mā ikohmamypyry sā exīko tarōkomo, tamorepaneke pyra toehse toexirykōke, tykase Jezu toto a.

⁶Morara kaxīpo ituh tykase Jezu nono pona. Orino pitiko tywrywrymase tomary ke totakuru maro. Moraramé orino tyrise enuru pona. ⁷Ynara tykase eya, —Ytoko. Osēkurikata Xiroe kuaka, ariamā kuaka, tykase. (Aomiryae, “Xiroe,” kary, “Tonyohse,” katopo.) Moraramé toytose ynororo. Mame tōsēkurikase. Mame toehse ropa ynororo kure osenuhmāko ropa rahkene.

⁸Moraramé mokyro waro exiketō moroto kynexine. Tonure pyra ahtao ro tonese eya xine osema tao ro ahtao, tineru pitiko eraximaryhtao ro eya. Ynara tykase toto,

—Mosero puhko tonuremÿpo kara, tykase toto ipoko.

⁹—Mokyro roh mosero kynenehpyrykō ro, tykase imehnomo. Yrome imehnō ynara tykase,

—Ynoro kara mosero. Ipanō rokē mosero, tykase toto.

—Ynororo ase, tykase, tonuremÿpokara a tozuhse toto.

¹⁰—Otāto tonure ropa toehse mahno? tykase toto tōturupose eya.

¹¹Ynara tykase ynororo,

—Orutua orino pitiko tyrise jenuru pona. Mame, “Ytoko, osēkurikata Xiroe kuaka,” tykase exiryke ytono. Moraramé tōsēkurikase jahtao jenutā ropa rahkene, tykase toto a.

¹²—Otoko mokyro nae? tykase toto.

—Kū, zuaro pyra ase, tykase tonuremÿpokara eya xine.

Parixeu tō oturupotopōpyry

¹³Moraramẽ tonuremỹpokara tarose eya xine parixeu tomo a.

¹⁴Moro ěmepyr̃yae oserematoh kynexine. Moro ěmepyr̃yae orino pitiko tyrise Jezu a tonurēkara enuru kurākatohme ropa. ¹⁵Moraramẽ tonuremỹpokara a tōturupose parixeu tomo,

—Otāto puhkoke oenutā ropa puhko? tykase toto eya.

—Orino pitiko jenuru pokona tyrise mokyro a. Morara exiryke tōsēkurikase ropa jahtao jenutā ropa samo mokyro poe, tykase ynororo eya xine.

¹⁶Mame ynara tykase parixeu tomo,

—Mokyro Ritonōpo poe pyra mana, aomipona pyra exiryke. Oseremara mana oserematohae, tykase toto.

Yrome imehnō ynara tykase,

—Iirypr̃ymāme ahtao kurākōkara onukurākara exiry, tykase toto.

Atae pyra toto.

¹⁷Morara exiryke tōturupose ropa parixeu tomo. Ynara tykase toto tonuremỹpokara a,

—Oenuru tukurākase ropa na eya? Morara exiryke oty āko ipoko mah? tykase toto tōturupose.

—Urutō mokyro Ritonōpo poe, tykase ynororo eya xine.

¹⁸Yrome tonure pyra aexihpyry ajohpe rokē tokarose juteu tomo a. Morara exiryke jū tonehpose jē maro tyya xine tōturupotohkōme eya xine. ¹⁹Ynara tykase toto eya xine,

—Omūkuru mosehro? Ajohpe pyra moinoro tonure pyra tonuruse nahe? Ahtao otāto tonure ropa toehse nae? tykase toto tōturupose eya xine.

²⁰Jū tō ynara tykase,

—Yna mūkuru mosero. Tonure pyra tonuruse nase. Moro waro ynanase.

²¹Yrome otāto toekurākase ropa nahe? Onoky a tukurākase ropa nahe?

Kū, zuaro pyra reh ynanahse. Eya ekaropotoko. Poetome pyra toehse ynororo nase. Oezukurukō waro mana, ²²tykase toto eya xine, juteu tō esā zuno toexirykōke. Ynara tykase juteu tō esā exiryke typoetory tomo a, “Jezu enetupuhnōko ase, Ritonōpo nymenekahpyryme kananō sutūtanohpotone ropa atamorepatoh tae,” tykase toto, atae toexirykōke typoetory tō maro. ²³Morara exiryke, toto zuno toexirykōke, jū tō morara tykase, “Poetome pyra toehse mana. Eya ekaropotoko,” tykase toto.

²⁴Moraramẽ tonuremỹpokara tykohmase ropa tyya xine. Ynara tykase toto eya,

—Zae rokē yna zuruko. Ritonōpo mā oetāko azahkuru awahtao. Morara exiryke zae rokē yna zuruko. Mokyro iirypr̃yryme exiry waro sytatose, tykase toto tonuremỹpokara a.

²⁵Yrome ynara tykase ynororo,

—Iirypr̃yryme aexiry waro pyra ase. Ynara rokē zuaro ase, tonure pyra exiase. Yrome seromaroro ase osenuhmāko ropa ipoe, tykase tonuremỹpokara eya xine.

26—Otara sã ke orino oenuru kurãkatohme ropa? tykase toto töturupose ropa eya toto.

27—Kuurutouhxo puhko seromaroro. Yrome jomiry onetara sã matokeh. Oty katoh jomiry etary se ropa hmatou? Otarãme amarokõ roropa ipoetoryme exiiko matose, tykase ynororo eya xine.

28—Arypyra. Omoro mase ipoetoryme. Yna Moeze poetoryme. 29Ritonõpo töturuse Moeze a. Moro waro sytatose. Yrome mokyro otokoino tooehse? Zuario pyra ynanase, tykase toto.

30—To! Otãto puhkoke zuaro pyra hmatou? Yrome jenuru tukurãkase ropa eya. 31Iirypyrymãkõ omiry onetara Ritonõpo mana. Moro waro sytatose. Yrome tuno exiketõ etãko mana. Tõmipona exiketõ etãko roropa mana, enara rokene. 32Moinoro sero panõ onenepitopyra sytatose. Tonure pyra aexihpyry kurãkary ropa onenepitopyra sytatose. 33Ritonõpo poe pyra tahtao tyjमितunuke pyra exiry, kurãkõkara onukurãkara exiry, tykase tonuremÿpokara eya xine.

34Yrome ynara tykase toto eya,
—To! Tyrypyhpyke oenurune. Tuãtase mase iirypyryme ro. Yna anamorepara exiko, tykase toto eya. Morarame atamorepatoh tae tonuremÿpokara tupurohpurohmase toto a oehzomopyra aehtohme.

Tonurãkara sã onenetupuhpynomo

35Mokyro tütanohpory totase Jezu a ahtao toytose eya. Ynara tykase eya,
—Kapu ae Ayhtohpyry enetupuhnõko mah? tykase Jezu eya.

36—Onokyh mokyro enetupuhtohme ya? tykase tonuremÿpokara Jezu a.

37Ynara tykase Jezu eya,
—Meneno. Seromaroro oturũko oya mana, tykase Jezu eya.

38—ÿ, enetupuhnõko ase, tykase. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ãpataka, tuisame imehxo enetuputyryke tyya. Morara exiryke tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ãpataka tonuremÿpokara.

39Ynara tykase Jezu,
—Sero po tonurãkara panõkõ nae Ritonõpo omiry waro pyra toexirykõke. Yrome zuaro toexirykõ se toto. Morara exiryke toto kurãkãko ropa ase. Imehnõ nae roropa. Ritonõpo omiry waro ynanase emero porehme, kananõ nae. Yrome aomipona pyra toto. Tonure toh repe tyya xine rokene. Yrome Ritonõpo a tonurepyra sã toto. Morara exiryke toto se pyra mã Ritonõpo, tõmipona pyra toto exiryke, tykase Jezu.

40Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase parixeu tomo Jezu a,
—Yna ke. Tonurãkara sah ynanah? tykase toto töturupose.

41Ynara tykase Jezu eya xine,
—Ynara karyhtao oya xine, “Pitiko rokẽ Ritonõpo omiry waro ynanase. Yrome aomiry waro se ynanase aomipona yna ehtohme,” karyhtao oya xine, iirypyryme pyra oripotory repe. Mãpyra, “Ritonõpo omiry waro ynanase emero porehme,” karyke oya xine iirypyryme ro matose ipunaka Ritonõpo a, tykase Jezu eya xine.

**Tosaka xine kaneru omomyry sã
Jezu enetuputyry kyya xine**

10 ¹Mame ynara tykase Jezu, —Ajojpe pyra ase. Imepỹ mokyro kaneru omõtõh kuroko sã ytõko omato, imepỹ toro tõnuhtõhme, moroaõkõ ematonanohtõhme tyya. ²Yrome esẽ nymyry mã omõtõh eutary ae rokẽ omõnõko. ³Åpuruhpyry etapuruhmakãko mã erase, esẽ omõtõhme. Tosẽkõ omiry etãko kaneru tõ mana, tosetykõ ae tykohmarykohtaõ tosẽkõmo a. Morara exiryke tosẽkõ ekahmãko mã toto. Esẽkõ rokẽ mã toto tũtanohpõko êkõ ae tymaro toto ytotohme. ⁴Tutõtase toto ahtaõ, toto esemazupurume mã esẽkõ exiko mana. Tosẽkõ ekahmãko mã toto, aomiry waro toexirykõke. Ìkapo toh ytõko mana. ⁵Imepỹ onekahmara mã toto. Epãko rokẽ mã toto, aomiry waro pyra toexirykõke.

⁶Typoetory tõ poko morara tykase Jezu, kaneru tõ poko samo, toto amorepatõhme. Yrome kaneru poko rokẽ autururu kynexine onenetupuhpyra toto exiryke.

Kuesẽkõme mã kurã Jezu

⁷Morara exiryke ynara tykase ropa Jezu, —Ajojpe pyra ase. Kaneru omõtõh sã ase. Ypoetory tõ ewome ase. Kaneru tõ omato omiry onetara ehtõh sã ypoetory tõ omato omiry onetara mana. ⁸Mokaro sã mã azahkuru amorepatõkõ omipona pyra mã ypoetory tomo. ⁹Kaneru omõtõh sã ase. Omõnõko mã toto, kaneru tomo. Toto onyryhmara mã imehnomo. Tũtãko roropa toto otuhse. Morara exiryke moro sã ase omõtõhkõme. Jenetuputyryhtaõ oya xine opynohtoryko ase. Oewomatorỹko ase, enara. ¹⁰Omato oehnõko mana morotaõkõ ematonanohse, toto etapase roropa, toto enahkase roropa, enara. Yrome tooehse ywy tarona orihpyra ypoetory tõ ehtõhme, isene nymyry toto ehtõhme.

¹¹—Toto esẽ ase kurano. Morara exiryke ypoetory tõ pyno ase. Kaneru esẽ ke mana toky tõ pyno. Mokyro sã ase. Jorikyry se pyra ase repe, yrome ypoetory tõ pynuke jorikyry se ase, toto pyno jexiryke, orihpyra toto ehtõhme. ¹²Yrome esẽ namoto mã kaneru esẽme nymyry pyra mana. Toto poko erohketyme rokẽ mana tineru apoitõhme rokẽ tyya. Yrome kaikuxi oepyry eneryhtaõ mã epãko mana. Kaikuxi a toto esekapõko mana. Toto onewomara mana. Toto ahpahpõko rokẽ mana. ¹³Epãko mã mokyro, toto erasẽpyry, tineru poko rokẽ erohketyme toexiryke, toto pyno nymyry pyra toexiryke. ¹⁴⁻¹⁵Yrome ypoetory tõ esẽ ase kaneru esẽ kurã samo. Papa waro ase. Juaro roropa Papa mana. Moro saaro ypoetory tõ waro ase. Juaro roropa toh mana, Papa waro jehtõh sã ya. Jorikyry se pyra ase repe, yrome ypoetory tõ pynuke jorikyry se ase toto ewome, orihpyra toto ehtõhme. ¹⁶Kaneru esẽ imehnõ kaneru nae imepỹ po. Moro saaro imehnõ ypoetoryme roropa mana imepỹ po. Toto enehpory se ase ya, jomiry etatõhme toto a, ypoetory tõ morohnõme ehtõhme tosẽkõ maro, ymaro toto ehtõhme.

17—Papa kapuaõ mã ypyno, jorikyry se jexiryke aomi poe. Imeïpo mã jësemãkapõko ropa ypyno toexiryke. 18Jorikyry se pyra jahtao jetapara mã toto. Yrome ynara tykase Ritonõpo ya, “Orihnõko mase. Moromeïpo oësemãkapõko ropa ase,” nase ya. Morara tykase ya Ritonõpo exiryke aomipona ase, tykase Jezu.

19Morara kary etaryke tyya xine tõsezusezuhse toto, juteu tomo, Jezu omiry etaryke tyya xine.

20—Jorokohpe nase mose. Otarãme rowohpe nase roropa. Oty katoh aomiry etãko matou? tykase toto, imoihmãkomo.

21Yrome ynara tykase imehnomo,

—Jorokohpã omiry mose omiry sã pyra exiry, tyoro. Jorokohpã tonurãkara onukurãkara ropa exiry. Morara pyra nase mosero. Tonurãkara enutanohpõko ropa nase, tykase toto mokaro a.

Tosëkõme Jezu se pyra juteu tõ kynexine

22Morarame otuhtoh konõto tyrise ropa eya xine Jerusarë po, Ritonõpo maro oturutoh kurikatopõpyry poko wenikehpyra toehtohkõme. 23Ikonoporyae kynexine. Mame Jezu toytose tuisa Saromão namohpyry takuroko, Ritonõpo maro oturutoh tao. 24Juteu tõ esã tõximõse moro taka. Ynara tykase toto Jezu a,

—Oty katoh yna onurupyra mexiase? Morara exiryke zae yna zuruko rahkene. Kyrixtu nymyry mahno? Ritonõpo nymenekahpyry mahno? Ynaneraximahpyry mahno? tykase toto eya tõturupose.

25Ynara tykase Jezu,

—Pake kuuruatose repe. Yrome jomiry onetara mexiatose jenetupuhpyra oexirykõke. Otuarõtanohpotohkõ nae ase yjमितunuru Papa poe. 26Yrome jenetupuhpyra mexiatose, ypoetoryme pyra oexirykõke. 27Ypoetory tõ rokë waro ase. Jomiry etãko mã toto. Jomipona roropa mã toto. 28Orihpõme toto ripõko ase, jũme orihpyra toto ehtohme. Imepõ mã toto onupuxihkara ywinoino. 29Jenetupuhponeme mã Papa ypoetory tomo a. Emero motye Papa mana. Imehnõ mã ypoetory tõ onupuxihkara Papa winoino. 30Papa ime exiry ime jexiry samo. Oxisã ynanase.

31Morara kary etaryke tyya xine topu tanõse toto a Jezu pona ematohme. 32Ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuhke toerohse ywy. Yjमितunuru enepoase oya xine Papa omi poe. Oty pokoino jetapary se matou? tykase Jezu eya xine.

33Ynara tykase juteu tomo,

—Ajमितunuru enepory pokoino pyra oetapary se ynanase. Ritonõpo ime exiry ime oexiry sã pyra mana. Ahnome rokë mase. Yrome Ritonõpome osekarõko mase, epyrypãko rokë mase, tykase toto eya.

34Ynara tykase Jezu,

—Sero nase Ritonõpo nymeropohpyry tõmiryme Moeze a, “Ynymenekatyã matose ypoe urutõme,” katoh sero ahno tomo a, Ritonõpo a tymenekase toto exiryke. 35Zae rokë Ritonõpo omiry, tyotyrorõtara mana. Zae aexiry waro sytatose.

Moroaero imehnõ tokarose Ritonõpo a tynymenekatyãme. “Ynymenekatyãme matose,” tykase tõmiry etananomo a. ³⁶Ywy ase, Papa kapuaõ nymenekahpyry. Inenehpohpyry roropa ase sero nono pona. Morara exiryke, “Ritonõpo mükurume ase,” karyhtao ya epyrypara ase Ritonõpo poko. Morara exiryke, “Ritonõpo poko epyrypãko mase,” kara ehtoko ya. ³⁷Ritonõpo omipona pyra jahtao jenetupuhpyra ehtoko. ³⁸Yrome aomipona ase. Jenetuputyry se pyra awahtao xine yjमितunuru rokẽ enetupuhutoko, ymaro Papa exiry waro oehtohköme, Papa maro jexiry waro roropa oehtohköme, otuarõtatohkõme ypoko, tykase Jezu toto a.

³⁹Mame Jezu apoiry se toh kynexine repe. Yrome kýtone ropa ynororo toto maro ehxípo.

⁴⁰Joatão mõpozakoxi kýtone ahno ëpurihkatopõpyry pona João a. Moroto ke ehse rahkene. ⁴¹Morarama tuhke toh toytose eya. Ynara tykase toto, —João kynexine tyjमितunuke pyra. Yrome aomiry kynexine zae mosero poko, tykase toto, juteu tomo, oxime rokene. ⁴²Morarama Jezu tonetupuhse morotõkomo a tosẽköme.

Razaru orihtopõpyry

11 ¹Orutua kynexine, Petaniapono. Esety kynexine Razaru. Aoryxiry tõ roropa moroto kynexine. Maria, Maata, enara toh kynexine. ²Mokyro Maria Jezu pupuru kurikahpõ kynexine ixtaratu ke. Tüsety ke ikorokahpõ roropa kynexine. Mokyro piry kynexine kure pyra. ³Morara exiryke Jezu a tõmihpyry rokẽ taropose.

—Oepe reh mã takuruhtase, katoht taropose eya tõmiry.

⁴Moro totase Jezu a ahtao ynara tykase ynororo typoetory tomo a, —Mokyro mã takuruhtase toorihtohme pyra. Ritonõpo a tyjमितunuru enepotohme rokene, Tumükuru jमितunuru enepotohme roropa, “Ritonõpo kure, Imükuru kure,” katohme imehnomo a.

⁵Maata pyno Jezu kynexine, zakorõ pyno roropa kynexine. Ipirykõ pyno roropa kynexine. Enara kynexine, toto pyno Jezu. ⁶Razaru kure pyra exiry poko turuse tahtao moroto ro tõmehse Jezu. Asakoro kynẽmehne moroto, teh rokene. ⁷Moromeípo ynara tykase ynororo typoetory tomo a, —Ehmaropa Jutea rãnaka Petania pona ropa, tykase Jezu typoetory tomo a.

⁸—Arypyra, pake hkopyra oetapary se nexiase morotõkomo, juteu tõ esamo. Ytopyra exiko morotona, tykase toh repe.

⁹Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonõpo omipona kuahtao xine, “Epo,” kara ro Ritonõpo ahtao orihpyra sytatose. Mãpyra, “Epo,” tykase Ritonõpo ahtao orihnõko sytatose. Morara exiryke ehmaropa jetapatohpõ pyra ro mana. ¹⁰Xinukutumae sã oytorykohtao osetapãko matose saereme pyra exiryke, tozure pyra oexirykõke, tykase Jezu. ¹¹Morarama ynara tykase ropa ynororo typoetory tomo a,

—Kuepekõ mã nyhnõko Razaru. Yrome ëpakase ropa ytõko ase, tykase Jezu eya xine.

¹²Ynara tykase ipoetory tō eya,

—Inykyryhtao kure. Ekurākāko ropa mana, tykase ipoetory tomo Jezu a.

¹³Yrome Razaru orihtho poko tōturuse Jezu repe. Yrome tynyhse rokē tokarose ipoetory tomo a. ¹⁴Morara exiryke typoetory tomo a ynara tykase ynororo,

—Razaru toorihse mana. ¹⁵Enese ytopyra exiase aporo. Yrome seromaroro enese ytōko ase rahkene. Seromaroro roropa Ritonōpo jamitunuru enēko matose jenetupuhtohme yronymyryme oya xine. Morara ahtao tākye exīko ase opoko xine. Ehmaropa, senetatose, tykase Jezu tymarōkomo a.

¹⁶Tome esety akorō Kamaramanōpo wātasemy. Ynara tykase ynororo imehnō Jezu poetory tomo a,

—Tuisa maro ehmaropa imaro kuorihthokōme, tykase ynororo.

Jezu mā aorihtyā ēsemākaponeme ropa

¹⁷Moraramē morotona toeporehkase Jezu, Petania pona. Moroto asakoropane aorikyhp̄yry ēmehtopōpyry waro toehse toto, tokarose exiryke imehnomo a. ¹⁸Atameke pyra Jerusarē kynexine Petania maro. ¹⁹Mame juteu tō toytose tuhke, Maria tomo a, xitase, ipiry hnamose.

²⁰Moraramē Jezu oep̄yry waro toexiryke, k̄ytone Maata, ēpatakāmase. Maria moroto rokē kynexine tytapyī tao. ²¹Ynara tykase Maata Jezu a, —Taro awahtao otarāme yp̄iry orihpyra exiry. ²²Yrome zuaro ase, ekaroporyhtao oya emero mā ekarōko Ritonōpo oya, tykase nohpo Jezu a.

²³—Op̄iry ēsemānōko ropa mana, tykase Jezu Maata a.

²⁴—Ŷ, zuaro ase. Aorihtyā ēsemākatoh ropa po ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana, tykase Maata eya.

²⁵Ynara tykase Jezu eya,

—Ywy ase ēsemākaponeme ropa. Ypoe rokē orihp̄yme exīko matose. Jenetuputyryhtao toorihse awahtao xine ro ēsemānōko ropa matose.

²⁶Jenetuputyryhtao orihp̄yme exīko matose jūme. Moro menetupuhno? tykase Jezu eya.

²⁷—Ŷ, enetupuhnōko ase. Omoro mase Ritonōpo nymenekahpyry ynukurākaneme. Omoro mase ynaneraximahpyry. Ritonōpo nenehpohpyryme mase sero nono pona, tykase Maata Jezu a.

Tyxitase Jezu

²⁸Moraramē morara kaxīpo k̄ytone ropa Maata takorō kohmase tokare pyra. —Tuisa kynako oya, tykase takorony a.

²⁹Morara kary etaryke tyya axī toytose ynororo Jezu enese. ³⁰(Pata pona eporehkara ro Jezu kynexine. Maata maro tōsepor̄ytopōpyrykō poro kynexine.) ³¹Moraramē xitase aytotoh rokē tokarose toto a, juteu tomo a. Morara exiryke Maria tokahmase eya xine. Mokaro Maria emuhkehkananomo, ixity akorehmananō roropa.

³²Moraramē Jezu a toytose tahtao k̄yporohne imyhtokoxi xitase,

—Taro awahtao ypiry orihpyra exiry, tykase eya.

³³Mokyro xitary eneryke tyya, samũ tykase Jezu tãtasamase tukurohtao. Juteu tã xitary etaryke roropa tyya samũ tykase ynororo yronomyryme tukurohtao.

³⁴—Otoko monẽtohu? kynako Jezu kynekaropone.

—Seze, kynako toto, nohpo marõkomo eya.

³⁵Tyxitase Jezu.

³⁶Morotõkõ ynara tykase,

—Enẽko matose. Ipyno yronomyryme nexiase, tykase toto ipoko.

³⁷Yrome imehnõ ynara tykase,

—Otõtome tonurãkara tukurãkase ropa eya? Oty katoh mose onukurãkara ropa kynako orihpyra ro ahtao? tykase toto ipoko.

Razaru ãsemãkapotopõpyry ropa

³⁸Samũ tykase Jezu tãtasamase yronomyryme. Morarame toytose ynororo aorikyhpory ekepyry esaka. Ypy onuhtoh po kynexine okepy eny. Apuru kynexine topu risemy.

³⁹—Apu ru isyryhmatoko, kynako Jezu.

Ynara tykase Maata, aorikyhpory oryxiry,

—Otarãme tymotase mana. Asakoropane nẽmehno moroto, tykase eya aoryxiry.

⁴⁰Ynara tykase Jezu eya,

—“Enetuputyryhtao oya, Ritonõpo jamitunuru enẽko mase,” ykã puh oya, tykase Jezu eya.

⁴¹Morarame apuru tysyryhmase toto a. Morarame kakoxi tõsenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo,

—Kure mase Papa kapuaono. Tãkye ase jomiry etaryke oya. ⁴²Kokoro rokẽ jomiry etãko mase. Moro waro ase. Yrome tarõkõ zuaro ehtohme oturũko ase oya toto netaryme, onenyokyhporyme jenetupuhtohme toto a, tykase Jezu.

⁴³Morara kaxõpo opore kynomitane Jezu,

—Razaru, osehko moro tae xiaro, tykase Jezu aorikyhpory a.

⁴⁴Tutõtase ropa ynororo. Emary tyõtyke ro kynexine. Ipupuru roropa tyõtyke ro kynexine. ãmyty tyõtyke ro roropa kynexine.

—Imyhpokatoko ropa aytotohme, tykase Jezu eya xine.

Tãtamorepase toto juteu tomo Jezu etapatohme

(*Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Ruk 22.1-2*)

⁴⁵Morarame Maria marõkõ moro eneryke tyya xine Jezu tonetupuhse eya xine, Razaru ãsemãkapory ropa eneryke tyya xine. ⁴⁶Morarame imehnõ toytose parixeu tã zuruse. Jezu ekãtose toytose toto. ⁴⁷Morara exiryke tõximõse toto parixeu tomo te, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary maro. Juteu tã tuisary tã maro. Enara toh kynexine tõximõse.

—Otarã ãkohxo sytatohu taroino Jezu poko? Orẽpyra kuhmahko, kurãkõkara kurãkãko kuhmahko. ⁴⁸“Ah morara rokẽ nexino,” karyhtao kyya xine,

(Jo 11.44)

imoihmākō mā Jezu enetupuhnōko tutuisarykōme. Morarame romano tuisary tō mā soutatu tō enehpōko mā kyaa xine. Ritonōpo maro oturutoh kararahnōko toh mana. Kuaropotorōko roropa toh mana taroino imehnō poetoryme kuehtohkōme. Mame kytamurukō omihpyry omipona pyra exīko sytatose, enara, tykase toto.

⁴⁹Toiro esety Kaipa. Moro jeimamyryae tuisame kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme. Ynara tykase ynororo juteu tomo a,
—Tuaro pyra matose. ⁵⁰Senetupuhtone. Kurehxo toiro orikyry kuewomane kōme, orihpyra kuehtohkōme emero porehme, tykase ynororo. ⁵¹(Yrome tōmi poe pyra morara tykase. Ritonōpo zuzenu poe rokē morara tykase ynororo Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme toexiryke moro jeimamyryae. Morara exiryke mokaro turuse

eya Jezu orikyry poko, juteu tō ewome aorikyry poko. ⁵²Juteu tō ewome rokē pyra emero Ritonōpo poetory enehpotohme, sapararahme exiketō enehpotohme, oximōme toto ehtohme roropa, toiro tosēke toto ehtohme.)

⁵³Morotoino osenetupuhkehpyra toh kynexine, juteu tuisary tomo, Jezu etapary poko tyya xine, etapary se toexirykōke. ⁵⁴Morara exiryke tokare ytopyra ropa Jezu toehse juteu to htaka. Mame toytose ropa ynororo ahno htaka. Epyraī pona kýtone typoetory tō maro ehse.

⁵⁵Morarama juteu tō otuhtoh konōto ameke pyra toehse. Paxikoa ameke pyra toehse. Morara exiryke Jerusarē zomyēkō toytotitose toto Jerusarē pona. Tyrypyrykō korokapose kýtone toto otuhtoh konōto ritohto. ⁵⁶Ritonōpo maro oturutoh taka tōximōse tahtao xine, Jezu tupise eya xine. Ynara tykase toto oseya rokene,

—Otarā āko matou Jezu poko? Oehnōkohxo hna reh otuhtoh konōto pona? tykase toto. ⁵⁷Osemazuhme ynara tykase parixeu tō exiryke Ritonōpo maro oturutetō tuisary maro, “Jezu eneryhtao oya xine yna zurutoko,” tykase toto tōturuse Jezu apoitohme tyya xine.

Jezu ehtopōpyry Petania po

(Mat 26.6-13; Mak 14.3-9)

12 ¹Morarama tuhke hkopyra rokē ěmepyyry ise ro kynexine otuhtoh konōto ritohme, Paxikoa ritohme eya xine. Mame Jezu toytose Petania pona, Razaru esaka, tynēsemākaphpyry ropa esaka. ²Morara exiryke autuhtoh tyrise Maria tomo a Jezu otuhtohme. Tōsē aroarōko Maata kynexine. Razaru otuhnōko kynexine Jezu maro. ³Morarama Maria a ixtaratu tapoise typyne exikety, meju riturume exikety, naatu risemy. Jezu pupuru pona tukuāse eya. Ipupuru tykorokase ropa tūsety ke. Typoxine itamurume toehse tapyi tao. ⁴Juta Ixikariote moroto kynexine. Jezu poetoryme kynexine repe. Jezu ewokaneme roropa ynororo kynexine. Ynara tykase ynororo,

⁵—Kurehxo moro ixtaratu tokamosēme ahtao exiry. Tuhke tineru atapoiry tokamose ahtao, tymōkomokākara a ekarotohme, tykase ynororo repe. ⁶Morara tykase ynororo ajoajohpe toexiryke. Tymōkomokākara pyno nymyry pyra ynororo kynexine. Jezu poetory tinerū eraseme kynexine repe. Yrome toitoine toto tinerū touse tytinerūme.

⁷Ynara tykase Jezu eya,

—Ah keh nyrino. Jekepyry popatoh kuhnōko mana. ⁸Tymōkomokākara nae mosa rokene. Yrome ywy ase okynā pyra taro amaro xine, tykase Jezu eya.

Tātamorepase toto Razaru etapary poko

⁹Morarama, “Jezu Petania po mana,” kary totase toto a ahtao, tuhkākō toytose Jezu enese. Razaru enese roropa toytose toto, Jezu nēsemākaphpyry ropa enese. ¹⁰Morara exiryke Razaru etapary se toehse toto, Ritonōpo maro oturutetō tuisary tomo. ¹¹Razaru pokoino juteu tō

(Jo 12.5)

tuhke tosêkō rumekary se toehse, Jezu enetupuhtohme rokê tosêkōme. Morara exiryke Razaru etapary se toehse toto juteu tō tuisary tomo.

Jerusarē pona Jezu ytotoṗōpyry
(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Ruk 19.28-40)

¹²Yrokokoro, “Jezu oehnōko mana Jerusarē pona,” kary totase imoihmākomo a, Paxikoa pona ytoketomo a. ¹³Morara exiryke marariary panō tŷahkase eya xine. Morarame toytose toto Jezu ēpatakāmase. Ynara tykase toto, —Kure Ritonōpo mana. Kure roropa inenehpohpyry mana. Ritonōpo kapuaono, kure rokê Izyraeu tō tuisary tyriko, tykase toto, tōturuse toytorykōme.

¹⁴Morarame jumētu pitiko tapoise Jezu a. Epona tōtyrise, pake Ritonōpo nymeropohpyry poero. ¹⁵Ynara tykase Ritonōpo pake, “Emynyhmara ehtoko, Jerusarēpōkomo.

Okynāpyra oesêkō mā oehnōko.

Jumētu pitiko po oehnōko mana,”
me tymerose Ritonōpo omiryne pake.

¹⁶Yrome Jezu poetory kynexine onenetupuhpyra aporo moro poko. Imeïpo tonetupuhse toto a, tõsemãse ropa Jezu ahtao, tõnuhse ropa ynororo ahtao roropa kakoxi. Emene tutuarõtase ropa toto Ritonõpo omiry poko. Ritonõpo nekarotopõpyryae ro Jezu poko tutuarõtase toto.

¹⁷Mame Razaru eşemãkatopõpyry ropa enehpõkomo a imehnõ turuse. Imoihmãkõ tutuarõtanohe eya xine. Razaru eşemãkatopõpyry ropa poko Jezu a. ¹⁸Morara exiryke imoihmãkõ toytose Jezu êpatakãmase, Jezu jamitunuru totase tyya xine exiryke. ¹⁹Morarama parixeu tõ oseya rokẽ tõturuse toto. Ynara tykase toto,

—Enêko matose. Sekurehtou. Emero pohme Jezu marõme nexĩ toto, tykase toto imoihmãkõ poko.

Kyreku tõ oehtopõpyry Jezu enese

²⁰Morarama Jerusarẽ pona ytoketõ maro kyreku tõ toytose Paxikoa pona. Jeimamyry punero ytosene toto, juteu tõ maro. Ritonõpo poko atãkyemase ytosene toto. ²¹Morarama Firipe a toytose toto. Petesaitapõ Firipe kynexine, Karirea rãnaõpono. Ynara tykase toto Firipe a,

—Pãna, Jezu enery se ynanase. Yna otururu se ynanase imaro, tykase toto Firipe a.

²²Firipe toytose Åtare zuruse aporo. Mame asakororo toytose toto Jezu a,

—Kyreku tõ mã tõtururu se amaro, tykase toto Jezu a. Ynara tykase Jezu eya xine,

²³—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Okynã pyra orihnõko ase. Mame toorihse jahtao eşemãnõko ropa ase. Morarama ime jehtoh enetupuhnõko imehnõ mana, tymyakãkõme toorihse jexiryke. Jësemãtopõpyry ropa eneryke tyya xine ime jehtoh enetupuhnõko toh mã rahkene. ²⁴Zae rokẽ ynara ãko ase oya xine, oxinase puhturu ke mã arykara ahtao nono aka, ahtara mã ekurehnõko. Emãpyra roropa mana. Mãpyra tarykase ahtao nono aka ahtãko mana. Emãnõko roropa mana. (Morara tykase Jezu toorikyry poko, tõsemamyry ropa poko roropa, tonetuputyry poko tuhkãkõmo a, enara.) ²⁵—Ynara karyhtao kyya xine, “Osepyno ase. Jetuarimary se pyra ase. Jorikyry se pyra ase roropa. Penetãko ro ase. Morara exiryke jorikyry se pyra ase,” karyhtao kyya xine orihnõko rokẽ sytatose. Mãpyra ynara karyhtao kyya xine, “Utuarimary zuno pyra ase. Jorikyry zuno pyra ase. Ritonõpo omipona se rokẽ ase,” karyhtao kyya xine, orihpyra exĩko sytatose.

²⁶Ypoetoryme se awahtao xine jomipona ehtoko ymaro oehtohkõme. Jomipona awahtao xine atãkyematohkõ ekarõko mã Papa oya xine.

Toxixihmary poko Jezu oturutopõpyry

²⁷—Seromaroro emynymãko ase yronymyryme. Otara ãko hano? “Papa, jorikyry se pyra ase,” kary se ase repe. Yrome moro poko tooehse ywy kapu ae orihse tarona. ²⁸Papa kapuaono, ime oexiry enepoko imehnomo a, “Kure mase,” katohme toto a, tykase Jezu.

Mame kaino omi totase toto a,
—Imehxo jehtoh tonepose ya eya xine. Imeĩpo enezomopõko ropa ase eya xine, tykase omi kaino.

²⁹Moro omi etaryke tyya xine ynara tykase imoihmãkomo,

—Konomeru kynako, tykase toto.

Imehñõ ynara tykase,

—Ritonõpo nenyokyhpyry noturuno Jezu a, tykase toto.

³⁰Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Moro omi kynako ynetaryme rokẽ pyra. Sekere nykano onetarykõme roropa. Otuarõtatohkõme kynako, tykase eya xine. ³¹—Okynã pyra iirypprymãkõ iiryppryme toto exiry enetupuhpõko ase. Okynã pyra Ritonõpo omipona pyra exiketõ esékõ poremãkapõko ase, joroko tamuru poremãkapõko. ³²Mame tanÿse jahtao wewe pokona, emero sero nonopõkomo a osenetupuhpõko ase, tykase Jezu eya xine. ³³(Morara karyke toto a, toto zurune toorikyry poko, wewe pokona toxixihmapory poko.)

³⁴Mame ynara tykase imoihmãkomo Jezu a,

—Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a ynara ãko, “Ritonõpo nymenekahpyry orihpyra mana jũme,” ãko. Yrome omoro ynara ãko, “Kapu ae Aythohpyry orihñõko mana,” ãko mase. Onoky Kapu ae Aythohpyry na taro? tykase toto tõturupose eya.

³⁵Ynara tykase Jezu eya xine,

—Sero nonopõkõ ezurume sã ase. Otuarõtanohtorÿko ase, Ritonõpo poko. Pohnõ apiakary poko roropa otuarõtanohtorÿko ase apotoimo htaka toto omomyry poko, enara. Okynã pyra ase amaro xine. Kuenetupuhpõko amaro xine ro jahtao omõpyra oehtohkõme apotoimo htaka. Xinukutumae ytoketõ tahnõko rokẽ toh mana, tosemarykõ waro pyra toexirykõke. Mokaro saaro jenetupuhpynõ mana, tuaro pyra samo. Apotoimo htaka toytorykõ onenetupuhpyra toto, jenetupuhpyra toexirykõke. ³⁶Morara exiryke oezurukõme jexiry enetupuhpõko amaro xine ro jahtao. Ritonõpo poetoryme oehtohkõme, tykase Jezu eya xine.

Onenetupuhpyra juteu tõ ehtopõpyry

Morara kaxĩpo toesyryhmase ropa. Tõtonẽse tonepyra mokaro ehtohme. ³⁷Tuhke rokẽ tyjमितunuru tonepose repe eya xine. Yrome onenetupuhpyra tokurehse toto. ³⁸Morara exiryke zae kynexine urutõ omihpyry pake, Izaja omihpyry. Ynara tykase ynororo,

“Ritonõpo kapuaono, moxiã nase yna omiry onenetupuhpyra nase toto.

Ajमितunuru roropa onenetupuhpyra nase toto,”

tykase Izaja pake. Zae morara tykase. Zaero aomihpyry mã seromaroro.

³⁹Morara exiryke Izaja nekarotopõpyryae ro onenetupuhpyra toh toehse. Ynara tykase roropa Izaja pake,

⁴⁰“Tuaro pyra tyripose Ritonõpo a,

zupuhpyrykõ tyripose tũpore roropa Ritonõpo a.

Morara exiryke Ritonõpo jamitunuru
 eneryhtao ro onenetupuhpyra mã toto.
 Aomiry etaryhtao ro onenetupuhpyra mã toto.
 Tyrypyrykõ onurumekara roropa toto.
 Morarame rokẽ tyripose toto Ritonõpo a.
 Tyrypyrykõ onurumekapỹme tyripose toto tõmipona pyra toto
 exihpyryme,”

⁴¹me tymerose Izaja a pake, Jezu jamitunuru tonese tyya exiryke.

⁴²Morarame tuhke juteu tõ esamo a tonetupuhse. Yrome tynotao xine rokẽ tonetupuhse eya xine parixeu tõ zuno toexirykõke, atamorepatoh tae tutütanohporykoino ropa eya xine. ⁴³“Kure mase,” kary etary se toh kynexine typoko xine parixeu tomo a. Yrome, “Kure mase,” kary etary se hkopyra toh kynexine Ritonõpo a.

Jezu omihpyry kuapiakatorỹko mana

⁴⁴Morarame Jezu ynara tykase ropa opore,

—Jenetuputyryhtao oya xine, ywy ro rokẽ kara enetupuhnõko matose. Jenehpohpõ enetupuhnõko roropa matose. ⁴⁵Jenetuputyryhõkõ mã jenehpohpõ enetupuhnõko roropa mã toto. ⁴⁶Oepyase xiaro sero nonopõkõ ezurume. ãmorepatorỹko ase Ritonõpo omiry poko. Jenetuputyryhtao oya xine oorypyrykõ poko pyra exiiko matose. Ixinukuturu htoko ytoketõ sã pyra exiiko matose. Saeremae ytoketõ sã rokẽ exiiko matose. ⁴⁷Jomiry etãko matose. Yrome jomipona pyra awahtao xine oemara xine ase. Æpiakase xine pyra oepyase aporo. Okurãkase xine rokẽ oepyase. ⁴⁸Yse pyra awahtao xine jomiry etary se pyra awahtao xine roropa, Æpiakatorỹko mã Ritonõpo aorihtyã tõ ãsemãkatoh ropa po tyya, jomipona pyra toehse oexirykõke. ⁴⁹Jamoreme ourupyra xine ase. Papa kapuaõ nekarohpyry rokẽ ekarõko ase oya xine. ⁵⁰Inekarohpyry omipona rokẽ awahtao xine orihpyra exiiko matose jũme. Moro waro ase. Morara exiryke Papa nekarohpyry rokẽ ekarõko ase oya xine, tykase Jezu imoihmãkomo a.

Typoetory pupuru kurikatopõpyry Jezu a

13 ¹Morarame toiro tynyhse otuhtoh konõto pyra ro. Paxikoa otuhtoh konõto esety. Morarame toytotoh poko tõsenetupuhse Jezu, sero nono rumekary poko tyya. Tummy a toytotoh poko tõsenetupuhse. Moinoro typoetory pyno Jezu kynexine. Toto pyno exikehpyra kynexine, toorikyry ponãmero.

²Morarame kokonie pukuro tõtuhse Jezu typoetory tõ maro. Morarame joroko tamuru nymenekahpyry Juta kynexine, Ximão Ixikariote mükuru. Jezu ewokaneme tymenekase joroko tamuru a. ³Ritonõpo a tyjamitunuru tokarose Tumükuru a emero porehme. Moro waro Jezu kynexine. Toehtopõpyry Ritonõpo poe waro roropa kynexine. Eya toytotoh ropa waro roropa kynexine. ⁴Morarame Jezu kynowõne ropa tõtuhkehõpo. Mame tupõ touse ropa ahtao kynosekunazõtone ropa tuaja ke. ⁵Mame eya tuna tarykase

ahtao paxia aka, typoetory tō pupuru tukurikase eya. Tuaja ke tykorokase ropa eya. ⁶Mame Ximão Peturu a Jezu toytose ahtao, ynara tykase Peturu eya, —Upupuru kurikāko hma? tykase eya.

⁷Ynara tykase Jezu eya, —Ynyriry onenetupuhpyra ro matose. Yrome imeïpo zuaro exïko matose, tykase ynororo eya.

⁸—Upupuru kurikary se pyra ase oya, yna esēme oexiryke, tykase Peturu eya. —Yrome opupuru onukurikara jahtao, ypoetoryme pyra mase, tykase Jezu eya.

⁹Ynara tykase Peturu, —Upupuru rokē kara ikurikako jemary roropa, jupuhpyry roropa, ikurikako emero, tykase Peturu eya.

¹⁰Ynara tykase Jezu eya, —Aepytyā sā oexirykōke ōkokō mā kure. Morara exiryke ōkokō kurikary se pyra ase. Opupurukō rokē kurikāko ase. Amarokō emero aepytyā samo. Toiro mose rokē tyrypyry onurumekara tokurehse nase. Epypy saaro nase, tykase Jezu eya xine. ¹¹Towokane waro toexiryke

(Jo 13.8)

morara tykase Jezu, “Aepytyã sã matose. Toiro mose tyrypyry onurumekara tokurehse nase. Epyty saaro nase,” tykase Jezu eya xine.

¹²Moraramo toto pupuru tukurikakehse ahtao tyya, tupõ tamuruse ropa eya. Meza pona typorohse ropa. Ynara tykase ynoro typootory tomo a, —Menetupuhou nyryhyry poko? ¹³Tuisa, äko matose. Amorepatono äko roropa matose ypoko. Zaero matose, oesëköme jexiryke, ¹⁴Ämorepaneköme roropa jexiryke. Yrome anamotoköme sã opupurukö ukurikano. Ysä ehtoko. Imehnö pyno ehtoko. Imehnö akorehmatoko roropa. ¹⁵Moro yrino oneneryköme. Morara exiryke moro ipoenohoko. ¹⁶Ymotye pyra matose, ypoetryme oexiryköke. ¹⁷Oesëköme ase yrome opupurukö ukurikano, ysã imehnö akorehmatohme oya xine. Morara ahtao täkye exiko matose moro poenopyryhtao oya xine.

¹⁸—Emero opoko xine kara ywy repe. Ynmenekatyã waro ase. Yrome pake Ritonöpo nymeropohpyryae ro jewokaneme toehse, “Mose, ymaro otuhkety jewokaneme toehse,” tykase pake. ¹⁹Sero poko ourutoryko ase jewokara ro ahtao. Moraramo morara toehse ahtao jenetupuhnöko matose Ritonöpo nynekahpyryme. Morara exiryke jomihpyry anamonohpyra ase. ²⁰Zae rokë ase ynara karyhtao, ynenyokhyry pyno awahtao xine ypyno roropa matose. Morararo ypyno awahtao xine jehpohpö pyno roropa matose, tykase Jezu eya xine.

Towokahpö ekarotopöpyry Jezu a
(*Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Ruk 22.21-23*)

²¹Moraramo töturukehse tahtao samü tykase ynoro tukurohtao. Ynara tykase ynoro,

—Ajohpe pyra, toiro mose jewokäko nase, tykase Jezu eya xine.

²²Tösenesene toto oxime, owokato waro pyra toexiryköke. ²³Toiro ipoetry Jezu zamaro exikety. Imaro typorohse kynexine. ²⁴Tomary ke mokyro tykohmase Peturu a. Ynara tykase ynoro eya,

—Ekaropoko eya, “Onoky ewokaneme nae?” tykase Peturu eya.

²⁵Eponarohme sã toytose mokyro Jezu a ekaropotohme,

—Onoky mokyro oewokaneme? tykase.

²⁶Ynara tykase Jezu eya,

—Zupäko ase zuaro oehtohme. Mosero mä jewokäko, tykase Jezu eya.

Moraramo wyi panö tytohkase Jezu a. Tuhpase ahtao tokarose Juta a, Ximão Ixikariote mükuru a. ²⁷Moro wyi panö tapoise eya ahtao, Jezu zetü tanÿse eya. Joroko tamuru omipona toehse. Mame ynara tykase Jezu eya,

—Ehe axi ke ytoko oerëtykyrypyry ekarota jüme rokene oerëtykehtohme, tykase ynoro eya. ²⁸Yrome imehnö Jezu maro exiketö aomiry onenetupuhpyra toto. ²⁹Tytinerükö eraseme Juta exiryke, osepekahse rokë tonyohse tokarose eya xine. Tymökomokäkara a tineru ekarose roropa tonyohse tokarose eya xine.

³⁰Morarame moro wyi panõ tapoise tyya ahtao tutütase Juta. Tykohmãsehxo ahtao toytose.

“Imehnõ pyno ehtoko,” katopõpyry Jezu a

³¹Morarame toytose Juta ahtao ynara tykase Jezu,
—Seromaroro Kapu ae Ayhtohpyry imehxo exiry enẽko matose. Ritonõpo imehxo exiry roropa enetupuhnõko matose jeneryke roropa oya xine.
³²Morara exiryke ime jehtoh eneporyke oya xine Ritonõpo a, ime toehtoh roropa enepõko mã oya xine. Seromaroro ime jehtoh enepõko mã oya xine Papa. ³³Poetohiti, okynã pyra ase amaro xine. Jupiko matose repe. Yrome ymaro ytosaromepyra matose. Oya xine rokẽ pyra morara äko ase. Juteu tomo a roropa serara ase, “Ymaro ytosaromepyra matose,” ase eya xine. Morara katopõpyry saaro, morara yka oya xine. ³⁴Mame jomiry kasenato nomõko ase amaro xine. Imehnõ pyno ehtoko. Opyno xine jexiry saaro imehnõ pyno ehtoko, yronymyryme. ³⁵Imehnõ pyno awahtao xine ypoetoryme oexirykõ enetupuhnõko seropõkõ mana emero porehme, tykase Jezu eya xine.

Peturu zurutopõpyry Jezu a

(*Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Ruk 22.31-34*)

³⁶—Aza ytõko mah? tykase Ximão Peturu. Ynara tykase Jezu eya,
—Ymaro ytosaromepyra matose seromaroro. Yrome imeïpo matose ya ytõko, tykase Jezu.

³⁷—Oty katohme amaro ytopyra ahno? Orumekary se pyra ase. Jorikyry zuno pyra ase. Imehnõ ynara karyhtao, “Jezu poetoryme awahtao oetapãko ynanase,” karyhtao ya, “Jezu poetoryme ase,” äko ase, orumekary se pyra jexiryke, tykase Peturu eya.

³⁸Mame ynara tykase Jezu eya,
—Oorikyry zuno pyrahxo hmah? Jurumekarahxo mahno? Etako pahne, kuratiri onetara ro ahtao, “Jezu waro pyra ase. Ipoetory kara ase,” äko mase oseruaõ, tykase Jezu eya.

Osemame Jezu Ritonõpo a

14 ¹Ynara tykase roropa Jezu typoetory tomo a,
—Torëtyke pyra ehtoko jytory poko. Emynyhmara ehtoko. Ritonõpo enetupuhnõko matose. Kuenetupuhtoko roropa. ²Tuhke osa nae Papa esao. Arypyra ahtao morara kara exiry oya xine. Ytõko ase oesarykõ kurãkase. ³Imeïpo, oesarykõ otyhkaxïpo oehnõko ropa ase tarona opoko xine, ymaro aarotohkõme kapu aka. ⁴Esemary waro matose, tykase Jezu eya xine.

⁵Ynara tykase Tome,
—Aza ytõko ma? Zuaro pyra ynanase. Oesemary waro pyra roropa ynanase, tykase.

⁶Ynara tykase Jezu eya,

—Ywy ase oytotohkõme nymyry. Ukuroko ytopyrya matose Papa a. Ywy ase zae oriponekõ nymyry. Jenetuputyryhtao oya xine ajoajohpe pyra exiiko matose. Oësemãkaponekõme roropa ase. Jenetuputyryhtao oya xine orihpÿme exiiko matose. ⁷Seromaroro juaro toehse matose. Papa waro exiiko roropa matose. Taroino Papa waro matose, tonetupuhse oya xine exiryke, tykase Jezu toto a.

⁸Ynara tykase Firipe eya,

—Kumykõ enepoko yna a. Enery se rokẽ ynanase, tykase.

⁹Ynara tykase Jezu eya,

—Pake ro ase amaro xine, mõtoino rokẽ pyra. Oty katoh juaro pyra ro mahno Firipe? Juaro awahtao xine Papa kapuaõ waro roropa matose. Oxisã ynanase Papa maro. Morara exiryke oty katoh, “Kumykõ enepoko yna a,” ãko matou? ¹⁰Onenetupuhpyra ro hma, Firipe? Papa maro ase, ymaro roropa Papa mana. Ywy jomi poe pyra kuuruatose. Yrome Papa poe kuuruatose. Ymaro mana erohnõko. ¹¹Jomiry enetupuhtoko, ynara karyhtao ya, Papa maro ase, ymaro roropa Papa mana. Jomiry onenetupuhpyra awahtao xine nyrihpyry enery poko kuenetupuhtoko. ¹²Zae ase ynara karyhtao, jenetuputyryhtao oya xine nyriyri sã tyriko roropa matose. Nyrihpyry motye roropa tyriko matose toytose jahtao Papa esaka. ¹³Mame ekaroporyhtao Papa a, emero ekarõko ase oya xine, Papa omi poe ekaroporyhtao, Papa ime exiry enepory se jexiryke oya xine. ¹⁴Mame ynara karyhtao Ritonõpo a, “Onekarohpyry se rokẽ ase,” karyhtao oya xine onekaropohpyrykõ ekarõko ase oya xine.

“Kurã Zuzenu ekarõko ase oya xine,”

katopõpyry Jezu a

¹⁵—Mame yse awahtao xine ãmorepatopõpyrykõ ya omipona ehtoko. ¹⁶Mame ekaroporyhtao ya ãkorehmanekõ ekarõko mã Papa oya xine. Tuzenu kurã ekarõko oya xine mana jũme aehtohme amaro xine. ¹⁷Ritonõpo zuzenu anapoipyra jenetupuhpynomo, onenetupuhpyra toexirykõke, zuaro pyra roropa toexirykõke. Yrome matose Ritonõpo zuzenu waro amaro xine exiryke, isene ro okurohtao xine exiryke.

¹⁸—Jũme orumekara xine ase. Oya xine oehnõko ropa ase. ¹⁹Okynã pyra jenetupuhpynõ jenekehnõko toh mana. Yrome matose jenẽko. Isene jexiryke, isene roropa exiiko matose. ²⁰Morara ahtao Papa maro jexiry waro exiiko matose. Moro saaro ymaro matose, amaro xine jexiry saaro.

²¹—Jomiry se nymyry awahtao xine, jomipona roropa awahtao xine ypyno matose. Morara ahtao opyno xine Papa exiiko mana ypyno oexirykõke. Ywy roropa opyno xine exiiko ase. Ypoko otuarõtanohtoryko ase, tykase Jezu eya xine.

²²Ynara tykase Juta (imepÿ Juta, Ixikariote kara),

—Oty katoh yna rokẽ tuarõtanohnõko mah? Oty katoh oenetupuhpynõ onutuarõtanohtopyra mah? tykase Juta.

²³Ynara tykase Jezu eya,

—Ypyno awahtao xine, jomipona exiiko matose. Opyno xine Papa exiiko roropa mana. Mame oehnoko ynanase Papa maro oya xine, jume amaro xine yna ehtohme. ²⁴Ypyno pyra exiketõ jomipona pyra mana. Yrome ywy jomi poe pyra kuuruatose. Papa poe rokẽ kuuruatose, jenehpohpõ omi poe.

²⁵—Moro poko kuurutou amaro xine jahtao. ²⁶Papa Tuzenu enehpõko mana ymyakãme Ækorehmanekõme. Æmorepatorýko mana emero. Ynekarohpyry poko otuarõtanohtorýko roropa mana.

²⁷—Torëtyke pyra oripotorýko ase. Torëtyke pyra ypoexiiko matose. Jenetupuhpynõ poe torëtyke pyra exipyra matose. Ypoexiiko matose. Torëtyke pyra ehtoko. Emynyhmara roropa ehtoko. Oserehpyra roropa ehtoko. ²⁸Jomiry metatou? “Ytõko ase. Yrome oehnoko ropa ase. Jume orumekara xine ase,” kary metatou ya? Ypyno awahtao xine Papa a jytory poko tãkye exiiko matose, ymotye Papa exiryke. ²⁹Moro poko kuurutou seromaroro ytopyra ro jahtao. Morarame toytose jahtao enetupuhnõko matose. “Sero poko kuuruatosene Jezu,” ãko matose. ³⁰Okynã pyra oturukehnõko ase amaro xine, jenetupuhpynõ tuisary oepyyryke. Yrome jesẽ kara mokyro. Ypoko pyra roropa mana tyrypyhpyke pyra jexiryke. ³¹Yrome Papa pyro jexiry enetupuhtohme jenetupuhpynommo a, ipyno jexiryke roropa aomipona yronymyryme ase.

—Pa, ehmaropa taroino, tykase Jezu typoetory tomo a.

Uwa zoko sã Jezu exiry

15 ¹Ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
—Uwa zoko sã ase. Uwa zoko esẽme sã Papa mana. Esẽme rokẽ pyra mana. Ikyryneme roropa mana. ²Amoriry pisarara sã ypoetory tõ mana. Eperytapý amoriry pisarara ahtao, amorihkãko esẽ mana, eperytara exiryke. Eperytakety amoriry ahtao epery tõ zomye amorisahkãko roropa esẽ mana kure aehtohme, itamurume eperytatohme. Mokyro sã mã Papa. Tõmipona se exiketõ amorepãko mana, tõmipona ipunaka toto ehtohme. ³Amarokõ tukurãkase matose eya jomiry totase oya xine exiryke. Uwa amoriry tapopohse ahtao tuhke eperytãko mana. Moro saaro okurãkatorýko Papa mana, zae tõmipona oehthokõme. ⁴Ymarõme ehtoko. Ywy roropa amaro xine exiiko ase. Ymarõme pyra awahtao xine zae jomipona exipyra matose. Uwa amorirýpyry amorihkasẽ sã exiiko matose. Eperytapý sã exiiko matose roropa.

⁵—Õkokõme sã ase. Jamoriryryme sã matose. Ymaro awahtao xine zae jomipona exiiko matose. Eperytakety sã exiiko matose. Ymaro pyra awahtao xine Ritonõpo zamaro pyra matose. Aomipona pyra oexirykõke eperytapý sã exiiko matose. ⁶Uwa amorirýpyry amorihkasẽ papyry sã ymaro pyra exiketõ pahnoõ mã Papa. Tamorihkase ahtao amorirýpyry orihnoõko mana. Mame iwýnãko toto apoto htaka ematohme jahkatohme. ⁷Ymaro awahtao xine, jomiry okurohtao xine ahtao roropa emero ekarõko mã Papa ekaroporyhtao oya xine. ⁸Morarame ypoetoryme nymyry awahtao xine eperytaketõ sã exiiko matose, orëpyra jomipona exiiko matose. Mame jomipona awahtao xine ypoetoryme

(Jo 15.8)

oenetupuhutorýko imehnõ mana. “Kure Ritonõpo nase. Imehxo nase,” äko mã toto jomipona oexirykõke. ⁹Papa ypyno exiry saaro opyno xine ase. Morara exiryke opynukõ anahkohpyra ehtoko. ¹⁰Jomipona awahtao xine opyno xine ase õsepynuporykõke. Moro saaro mã Papa. Tõmipona jexiryke ypyno mana.

¹¹—Naeroro otuarõtanohtorýko ase moro poko ypoe rokë täkye oehtohkõme, täkye nymyry oehtohkõme. ¹²Ynara äko ase oya xine, imehnõ pyno ehtoko, opyno xine jehtoh samo. ¹³Tope tõ pyno nymyry exikety tope tõ ewome mã orihnõko, orihpyra tope tõ ehtohme. Moro kure kuhse Papa a. Onymotyëkara exino. ¹⁴Jepeme matose jomipona awahtao xine. ¹⁵Ynamotõme rokë pyra matose. Jepeme nymyry matose. Namoto tose nyriry waro pyra mana. Yrome amarokõ jepeme matose. Papa nekarohpyry emero ekaroase oya xine. ¹⁶Onymenekahpyrykõ kara ase. Amarokõ matose ynymenekatyamo. Tymenekase matose ya eperytaketõ sä oehtohkõme, jümanatome jomipona oehtohkõme. Morarame emero ekarõko mã Papa oya xine jomi poe ekaroporyhtao oya xine. ¹⁷Naeroro ynara äko rokë ase oya xine, imehnõ pyno ehtoko, äko ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu poetory tõ ryhmäko imehnõ mana

¹⁸—Jenetupuhpynõ ozehno xine toto ahtao, wenikehpyra ehtoko ypoko. Yzehno toh kynexine roropa pake. ¹⁹Jenetupuhpyra awahtao xine ozehno xine pyra mã toto, topekõme oexirykõke. Yrome tymenekase ya oexirykõke jenetupuhpynõ epeme pyra toehse matose. Morara exiryke ozehno xine toh mana tysä xine pyra toehse oexirykõke. ²⁰Jomiry poko wenikehpyra ehtoko, “Ymotye pyra matose ypoetoryme oexirykõke.” Yryhmaryhtao imehnomo a oryhmatorykõ roropa mã toto ysaaro. Mäpyra jomipona toto ahtao õmipona xine mã exiko roropa toto. ²¹Yrome oryhmatorykõ mã toto, jomipona oexirykõke jenehpohpõ waro pyra toexirykõke roropa. ²²Oehpyra jahtao toto onyhxiropyra Ritonõpo exiry toto rypyry poko, iirypyrykõ poko toto onurupyra jexiryke roropa. Yrome tooehse jexiryke tutuarõtase toto tyrypyrykõ poko. Morara exiryke toto hxirõko mã Papa. ²³Yzehno exiketõ mã Papa zehno roropa mã toto. ²⁴Mäpyra yjमितunuru onenepopitopyra jahtao toto onyhxiropyra Ritonõpo exiry iirypyrykõ poko. Mame yjमितunuru enepoase toto a repe tuhke. Yrome onenetupuhpyra toto. Naeroro toto hxirõko Ritonõpo mana. Yjमितunuru enease toto yrome yzehno ro toto. Papa zehno roropa toto. ²⁵Morara toehse Ritonõpo nymerophpyryae ro pake Moeze a. Ynara tykase ynororo, “Yzetü tanýse eya xine epokapýme,” tykase ynororo.

26—Ăkorehmanekō mǎ oehnōko, Zuzenu. Zae Ritonōpo ehtoh poko āmorepanekōme mǎ ynororo. Oehnōko mana Papa winoino. Mokyro enyohnōko ase Papa poe. Morarame ypoko otuarōtanohtorŷko mana. 27 Amarokō roropa ypoko imehnō tuarōtanoohnōko matose moino ymaro oexirykōke.

16 1—Moro poko kuurutou, poremāpyra oehtohkōme. 2Tātamorepatohkō tae otūtanohpotorŷko ropa imehnō mana. Morarame okynā pyra oetaparykohtao, “Ritonōpo akorehmāko sytatose. Aomi poe toto etapāko sytatose,” āko toh mǎ repe oetaparykohtao. 3Oryhmatorŷko mǎ toto Ritonōpo waro pyra toexirykōke, juaro pyra roropa toexirykōke. 4Yrome moro poko kuurutou oryhmara ro xine toto ahtao. Imeīpo oryhmarykohtao tuarōtāko matose jomihpyry poko.

Kurā Zuzenu erohtoh poko

—Pake ourupyra xine exiase amaro xine ro jexiryke. 5Mame seromaroro jytoryke ropa ase otuarōtanohtorŷko ase. Jenehpohpono a ytōko ropa ase. “Aza ytōko ma?” kara matose ya. 6Jytory poko turuse ya oexirykōke emynymāko matose. 7Yrome etatoko pahne. Kurehxo jytory. Ytopyra jahtao Ăkorehmanekō oehpyra exiry. Yrome toytose jahtao enehpōko ase oya xine. 8Tooehse ahtao mǎ sero nonopōkō rypyry zumakapōko mana. Ritonōpo rokē mǎ iirypyrymākō kurākary waro. Moro poko toto amorepāko mana. Jenetupuhpynō wānopyry poko roropa toto tuarōmāko mana, enara. 9Jenetupuhpyra sero nonopōkō mana. Morara exiryke toto rypyry zumakapōko mana, jenetupuhpyra toto exiryke. 10Papa a ytōko ase. Morara exiryke Ritonōpo zuzenu āmorepatorŷko mana iirypyrymākō kurākary poko Ritonōpo a. 11Pake joroko tamuru tapiakase Ritonōpo a ematohme apotoimo htaka. Morara exiryke Ritonōpo zuzenu otuarōmatorŷko mana pohnō apiakary poko toto papyry poko roropa apotoimo htaka.

12—Tuhke ourutohkō nae ase repe. Yrome seromaroro pitiko rokē āmorepatorŷko ase wenikehpyra oehtohkōme, oweniketrykōino. 13Yrome Zae exikety zuzenu tooehse ahtao otuarōtanohtorŷko mana zae exiry poko emero. Ritonōpo zuzenu mǎ tamoreme oturupyra mana. Ritonōpo nekarohpyry rokē tyya ekarōko ropa oya xine mana. Ourutorŷko mǎ aporo morohne poko osemazuhme. Morarame inekarotopōpyryae ro exiko mana. 14Imehxo jexiry enetupuhpōko mǎ oya xine. Jomiry etaryke tyya ekarōko ropa oya xine mana otuarōtatohkōme. 15Emero Papa zuaro exiry waro ase. Oxisā ynanase. Morara exiryke morara ykǎ oya xine, “Ritonōpo zuzenu ynekarohpyry ekarōko ropa mǎ oya xine,” ykano.

Omuhpe aporo ākyetāko ropa

16—Okynā pyra jenekehnōko matose. Yrome okynā pyra jenēko ropa matose, tykase Jezu.

17Ynara tykase ipoetory tō oxime rokene,

—Otará exíko na moromeĩpo? “Okynã pyra jenekehnõko matose. Moromeĩpo jenezomõko matose,” ãko nae? “Papa a jytoryke ropa,” ãko nae? ¹⁸Oty katohmekkoh morara ãko nae? Zuario pyra sytatose, tykase toto. Oxime rokẽ toh tõturuse.

¹⁹Toto otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine,

—Ynekarory poko oturupõko matou? “Okynã pyra jenekehnõko matose aporo. Moromeĩpo okynã pyra roropa jenẽko ropa matose,” kary ya. Moro poko tokoh oturũko matou oxime rokene? ²⁰Etatoko pahne, yhnamõko matose, yrome jenetupuhpynõ tãkye exíko toh mana. Emynyhmãko matose aporo. Yrome imeĩpo tãkye exíko ropa matose jenery ropahtao oya xine. ²¹Nohpo ke mana enurusasaka tahtao tãkye pyra mana aporo samũ karyke tyya. Yrome tonuruse poeto ahtao toetuarimatopõpyry poko axĩ wenikehnõko ropa mana. Tãkye rokẽ exíko mana poeto eneryke tyya. ²²Mokyro sã rokẽ matose. Emynyhmãko matose aporo. Yrome oenetyrõko ropa ase. Morarame tãkye exíko ropa matose tõsenepose ropa oya xine jexiryke. Morara ahtao imehnõ mã omynyhmapopyra xine mana.

²³—Morarame Ritonõpo zuzenu tooehse ahtao, ya onekaropopyra matose. Etatoko pahne, topohme rokẽ ekaropõko matose Papa a. Morarame oya xine emero ekarõko mana jomi poe ekaroporyhtao oya xine. ²⁴Ypoe onekaropopitopyra ro matose Papa a. Ekaropotoko eya, apoitohme oya xine, tãkye yronymyryme oehtohkõme.

Tonetupuhpynõ esẽ poremãkaponeme mã Jezu

²⁵—Osemazuhme tupimã ke kuamorepatose. Okynã pyra morohne ke ãmorepakehtoryko ase. Tupimãkara ke ãmorepatorõko ase Papa poko. ²⁶Morara ahtao jomi poe ekaropõko matose Papa a. Morara exiryke, “Ekaropõko ase Papa a,” kara exíko ase. Amarokõ rokẽ oturũko matose topohme Papa a, ²⁷opyno xine Papa exiryke. Ypyno oexirykõke mã opyno xine roropa mã Papa, aepyhpyryme Papa poe tonetupuhse roropa oya xine jexiryke. ²⁸Papa maro ehxĩpo tooehse ywy tarona. Seromaroro ytõko ropa ase taroino Papa a ropa, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁹Ynara tykase ipoetory tõ eya,

—Seromaroro zae rokẽ yna zurũko mase. Tupimã ke pyra yna muruno. ³⁰Emero zuaro mase. Seromaroro oenetupuhnõko ynanase. Oturupono se pyra roropa mase, zae rokẽ tõturuse oexiryke. Morara exiryke Ritonõpo poe aepyhpyryme oenetupuhnõko ynanase, tykase toto eya.

³¹Ynara tykase Jezu eya xine,

—Seromaroro menetupuhtou? ³²Yrome okynã pyra matose epãko oesaka xine. Urumekãko matose oenaroxirykõke. Toiroro exíko ase. Yrome toiroro nymyry pyra ase. Papa maro ase. ³³Morara exiryke kuurutou moro poko, torẽtyke pyra oehtohkõme, ypoetoryme oexirykõke. Jenetupuhpynõ õsanumatorõko repe. Orẽpyra ehtoko. Jenetupuhpynõ esẽ poremãkapõko ase.

Jezu oturutopöpyry Tummy maro

17 ¹Morarame töturukehse tahtao, kakoxi Jezu tösenuhmase. Ynara tykase ynororo,

—Papa, seromaroro jorihthopo toehse nase. Ime jexiry enepoko imehnomo a. Morarame kuakorehmako ime oexiry enepotohme imehnomo a. ²Emero esême tyripose ywy oya, toto kurākatohme, jenetuputyhpökō orihpyra ehtohme jūmanatome. ³Ynara ahtao orihpyra exīko toto, Ritonōpome nymyry oenetuputyryhtao toto a, onenehpohpyryme jenetuputyryhtao roropa eya xine. ⁴Ime oehtoh tonepose ya sero nonopökomo a. Onyrohmanohpotopöpyry taotyhkanohse ya. ⁵Papa, nono onyripyra ro awahtao ke amaro ehse ywy. Moro saaro kyriko ropa, amaro ime jehtopöpyry saaro.

⁶—Seropökō jenetuputyhpökō tutuarōtanohpose ya opoko. Opoetoryme toh kynexine. Naeroro mokaro mekarone ya. Ōmipona toh toehse.

⁷Naeroro tuaro toehse roropa toto onekarohpyry poko. Ya onekarohpyry enetupuhnōko toto onekarohpyryme exiryke. ⁸Onekarohpyry ya ekaroase eya xine. Totase toto a. Zae enetupuhnōko roropa toto. Amaroino joehtopöpyry waro toto. Onenyokyhpyryme jenetupuhnōko toto.

⁹—Kure toh tyriko, āko ase oya Papa. Emero jenetupuhpynō poko kara ase. Jenetuputyhpökō poko rokē morara āko ase, opoetoryme toehse toto exiryke.

¹⁰Ypoetory opoetoryme toh mana. Opoetory roropa ypoetoryme toh mana.

Morara exiryke ime jexiry enēko imehnō mana, kypoetory tō eneryke tyya xine. ¹¹Seromaroro oya ytōko ase. Sero nono rumekāko ase. Yrome kypoetory tō sero nono onurumekara toto. Papa kurano, ewomako toto ajamitunuru ke,

ya onekarohpyry panō ke. Opoenō oximaro osepynotokōme tyriko, kysā toto ehtohme. ¹²Toto maro jahtao towomase toto ya ajamitunuru ke. Jamihme kyriase Papa, toto ewomaneme. Toto onyhtomapopyra exiasene. Mokyro a rokē tonetupuhkehse ywy toiro. Tymenekase ynororo apotoimo htaka omōketyme.

Pake onekarotopöpyryae ro omōnōko mana apotoimo htaka. ¹³Seromaroro ytōko ase oya. Morara exiryke morara āko ase taro ro jahtao, tākye ypoe toto ehtohme yronymyryme. ¹⁴Onekarohpyry ekaroase eya xine. Morara exiryke mā toto zehno jenetupuhpynomo, tysā xine pyra toto exiryke, ysā toehse toto exiryke. ¹⁵“Aroko toto taroino,” kara ase oya Papa. Yrome ewomako toto joroko tamuru toto onyryhmara ehtohme. ¹⁶Jenetupuhpynō sā pyra ase. Morararo mā jenetuputyhpökōmo, jenetupuhpynō sā pyra mā toto. ¹⁷Opoenōme tyriko toto, ōmiry etaryke eya xine, zae ōmiry exiryke. ¹⁸Toto aropōko ase sero nono poro, zae imehnō amorepatohme toto a, oya jenehpotopöpyry saaro nono pona. ¹⁹Mokaro pyno jexiryke orihnōko ase, opoetoryme nymyry toto ehtohme.

²⁰—Toto poko rokē pyra oturūko ase oya Papa. Imehnō poko roropa, imeīpo opoetoryme exiketō poko oturūko ase. Kypoetory tō omiry etaryhtao tyya xine jenetupuhnōko toh mana. ²¹Ynara āko ase oya Papa, osepyno tyriko toto, osepyno kuehtoh samo, ypyno oexiry samo, opyno roropa jexiry samo, osepyno roropa

toto ehtohme, onenehpohpyryme jenetupuhtohme imehnomo a roropa. ²²Imehxo tyripose toto ya, ime jexiry tonepose oya exiryke eya xine osepyno toto ehtohme osepyno kuexiry samo. ²³Toto maro ywy, ymaro omoro, oximaro yronymyryme toto ehtohme, onenyokyhpyryme jenetupuhtohme jenetupuhpynomo a, toto pyno oexiry enetupuhtohme roropa eya xine, ypyno oehtoh saaro.

²⁴—Papa, wenetupuhpoase eya xine. Naeroro toto arory se ase jesaka, imehxo jexiry enepotohme toto a. Ime jehtoh mekaroase ya ypyno oexiryke. Moinoro ypyno omoro, nono onyripitopyra ro kuahtao. ²⁵Papa kurano, awaro pyra seropōkomo. Yrome awaro ase. Moxiã roropa awaro toehse. Jenehpotoöpöpyry waro toehse toh oya. ²⁶Opoko tutuarōtanohpose toh ya. Toto tuarōtanohpōko ro ywy, ypyno oexiry waro toto ehtohme, asamo ypyno toto ehtohme roropa, jüme toto maro jehtohme, enara, tykase Jezu Tummy netaryme.

Jezu apoitopöpyry juteu tomo a

(*Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Ruk 22.47-53*)

18 ¹Morame töturukehse Jezu ahtao Tummy maro, toytose typoetory tō maro. Keterō iporiry möpozakoxi toytose toto tupito pona. ²Moro waro kynexine Juta Jezu ewokane. Morotona Jezu ytokehpyra ehse typoetory tō maro rokene. ³Morara exiryke morotona toytose Juta, tupito pona. Tymaro soutatu tō tarose Ritonōpo maro oturutoh erase tō maro. Ritonōpo maro oturuketō tuisary naropotyã mokaro kynexine, parixeu tō naropotyã roropa kynexine. Typyreke toytose toto. Tozure roropa toytose toto, koko exiryke. ⁴Morame tuaro kynexine Jezu, towokary waro. Toorikyry waro roropa kynexine. Morara exiryke toto êpatakāmase toytose ynororo. Ynara tykase eya xine,

—Onoky zupīko matou? tykase.

⁵—Jezu Nazarepono, tykase toto.

—Ywy ha Jezu, tykase ynororo eya xine.

Juta mokaro maro kynexine, Jezu ewokane. ⁶Morame, “Ywy ase,” kary etaryke tyya xine myaro ropa toeramase toto. Nono pona toepukase roropa toto. ⁷Töturupose ropa Jezu eya xine,

—Onoky zupīko keh matou? tykase ynororo.

—Jezu Nazarepono, tykase toto.

⁸—Ywy ase Jezu, ykahxo puhko oya xine. Jupiryhtao oya xine, moxiã aropotoko ropa, tykase ynororo eya xine.

⁹Pake Tummy maro tötururuhtao ynara tykase Jezu, “Papa, onekarotyã ya poko ase tomeseke. Toto onyhtomapopyra exiasene,” tykase. (Morara exiryke ynara tykase ynororo Juta tomo a, “Jupiryhtao oya xine, moxiã aropotoko ropa,” tykase Jezu eya xine. Tōmihpyryae ro morara tykase Jezu eya xine.)

¹⁰Ximão Peturu kynexine tytapemake. Moro tapema ke imepÿ akotyry se kynexine. Jezu ewomary se repe. Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto rokē typanasahkase eya. Tapurose rokē eya. Mokyro ipanakahpyry esety kynexine Mauku. ¹¹Ynara tykase Jezu,

—Atapemã tyriko ropa ã aka. Osepynoh wekaroh? Osepyno pyra reahse. Papa omipona ase jorikyry ponãmero, tykase Jezu Peturu a.

Jezu arotopõpyry Anasa êpataka

¹²Morarame Jezu tapoise soutatu tomo a. ¹³Tymyhse tarose eya xine Anasa êpataka. Anasa, Kaipa meretamuru kynexine. Kaipa Ritonõpo maro oturuketõ tuisary kynexine. ¹⁴Mokyro ynara kahpõ kynexine juteu tomo a pake Jezu orikyry poko, “Kurehxo toiro orikyry kuewokõme, orihpyra kuehtohkõme emero porehme,” kahpõ kynexine juteu tomo a.

“Jezu waro pyra ase,” katopõpyry Peturu a (Mat 26.69-70; Mak 14.66-68; Ruk 22.55-57)

¹⁵Jezu tokahmase Ximão Peturu tomo a imepỹ Jezu poetory maro. Mokyro, Peturu marõ waro kynexine Ritonõpo maro oturuketõ tuisary. Morara exiryke tomõse ynororo Jezu maro jarakapyhpyry aka, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary esaka. ¹⁶Peturu omõpyra kynexine aporo. Jarakapyhpyry eutary myhto kynexine. Morarame mokyro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary zuaro ehtoh kýtone mya roropa Peturu poko. Kynoturune aporo nohpo a, apuru eraximane a. Peturu tonehse tymaro moro taka rahkene. ¹⁷Ynara tykase nohpo Peturu a, —Jezu poetoryme pyrah mah? tykase, tõturupose.

—Arypyra, tykase Peturu.

¹⁸Morarame osũtoh tukase soutatu tomo a, kõxikene toexirykõke. Osũnõko toh kynexine apoto myhto. Morarame toto a toytose Peturu osũse roropa. Xikihme rokẽ kynexine ynororo.

Ritonõpo maro oturuketõ tuisary êpataka (Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Ruk 22.66-71)

¹⁹Morarame Jezu a tõturupose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ipoetory poko, inamorepatopõpyry poko, enara. ²⁰Ynara tykase Jezu eya, —Jarao rokẽ uruase toto, atamorepatoh tao, Ritonõpo maro oturutoh tao amorepasene toto, juteu tõ oximõtõh tao, enara. Tonesẽme rokẽ amorepase toto. ²¹Morara exiryke oty katoth oturupõko mah ya. Jetahpõkomo a ekaropoko ynamorepatopõpyry poko. Jomihpyry waro mã toto, totase tyya xine exiryke, tykase Jezu eya.

²²Morarame Jezu omiry etaryke tyya tõtãmase soutatu a.

—Ritonõpo maro oturuketõ tuisary onypoihtopyra exiko, tykase ynororo Jezu a.

²³Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Azahkuru jahtao, oty azahkuru kynahko? Azahkuru jehtõh ekaroko moxiamo a etatohme. Yrome zae rokẽ jomiry ahtao jõtãmara exiko, tykase Jezu soutatu a.

²⁴Morarame Kaipa a Jezu aropona Anasa, tymyhse ro. (Kaipa roropa Ritonõpo maro oturuketõ tuisary kynexine.)

“Jezu waro pyra ase,” katopöpyry ropa Peturu a
(*Mat 26.71-75; Mak 14.69-72; Ruk 22.58-62*)

²⁵Peturu osünōko ro kynexine. Ynara tykase imehnō eya, töturupose,
—Mokyro poetoryme pyra hma? tykase toto, töturupose Peturu a.

—ÿ, Ipoetoryme pyra ase, tykase, Peturu a tozuhse toto.

²⁶Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto moroto kynexine. Peturu
nypanakahpyry ekyry kynexine. Ynara tykase ynororo Peturu a,
—Omoro make tupito po? tykase.

²⁷—Arypyra, ywy kara akene, tykase Peturu. Mame kuratiri totase eya.

Pirato ěpataka Jezu ehtopöpyry
(*Mat 27.1-2,11-14; Mak 15.1-5; Ruk 23.1-5*)

²⁸Morarama Jezu tarose ropa toto a Kaipa tapyĩ tae kowenu tapyĩ
taka. Emehsasaka kynexine. Kowenu tapyĩ taka omöpyra juteu tomo
tyrypyhpyke toexirykōino, Paxikoa pona tōtuhtohkōme. ²⁹Morara exiryke
tutütase Pirato, tapyi tae, toto ěpatakāmase. Ynara tykase ynororo eya xine,
—Oty pokoino mose hxirōko matou? tykase.

³⁰Ynara tykase juteu tuisary tō eya,

—Ajoajohpe pyra mosero ahtao, oya onehpyra ynanexiry, tykase toto.

³¹Ynara tykase Pirato,

—Amarokō ikuhtoko atamurukō nymerohpyry poe, tykase eya xine.

Yrome ynara tykase toto eya,

—Omoro ro ikuhko kowenu omi poe aorihmapotohme. Kowenu omi
poe ahno anaorihmaposaromepyra ynanase, tykase toto eya. ³²Morara
tykase toto Jezu omihpyryae ro wewe pokona exixihmary poko. “Kapu
ae Ayhtohpyry anñōko mã toto wewe pokona,” katopöpyryae ro eya.
Morara tykase juteu tomo, aomihpyryae ro.

³³Tapyi taka toytose ropa Pirato. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Juteu tō tuisaryme mahno? kynako kynoturupone Jezu a.

³⁴Ynara tykase Jezu eya,

—Āmoreme tokoh morara āko ma ya? tykase.

³⁵—Arypyra, ekaropōko rokē ase, juteume pyra jexiryke. Oekyry tō
kuh oekarō ya hko. Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō roropa oekarō
toh ya. Otyh mypokōnopyahse? tykase ynororo eya, töturupose.

³⁶—Ywy, sero po tuisame pyra ase. Sero po tuisame jahtao ypoetory
tō jewomary, japoipopyra toh exiry juteu tomo a. Tuisame pyra ase taro,
tykase Jezu eya.

³⁷Ynara tykase Pirato,

—Tuisame nymyry mah? tykase.

Ynara tykase Jezu eya,

—Zae morara mykano, tuisame jexiry poko. Moromero tooehse ywy sero nono pona, zae rokē imehnō zurutohme. Zae exiketō jomiry etāko, emero porehme.

³⁸—Oty moro zae exiry? tykase Pirato eya.

Jezu ekarotopōpyry aorihmapotohme
(*Mat 27.15-31; Mak 15.6-20; Ruk 23.13-25*)

Morarame mya roropa tutūtase ropa Pirato. Ynara tykase ynororo eya xine, —Kure rokē nase ynororo, orihpỹme. ³⁹Yrome toipe matose Paxioa riryhtao oya xine imenekāko toiro orihpỹme ehtohme. Itūtanohpōko ropa matose ya orihpyra aehtohme. Mosero se pyra hmatou otuisarykōme, kynako eya xine repe.

⁴⁰Yrome ise pyra toh kynexine ipunaka.

—Arypyra, ise pyra ynanase. Parapa se rokē ynanase, tykase toto Pirato a. Mokyro Parapa kynexine karimotakehpyny.

19 ¹Morarame Jezu typipohpose Pirato a. ²Mame omoxino risē tyrise zuhpokoxi parimā sā tyrihpyry soutatu tomo a, “Tuisame mase,” katohme tyya xine. Eunohtohme rokē tyrise eya xine. Mame upo ke kurā ke tupohtose eya xine roropa. ³Morarame eya tooehse toto, imehnō soutatu tō tooehse.

—Tuisa konōto, juteu tō tuisary, tykase toto Jezu a, ipoihtōko rokē toh kynexine. Morarame tōtātāmase eya xine tomarykō ke.

⁴Morarame Pirato tutūtase ropa tapyi tae. Ynara tykase ynororo imoihmākomo a,

—Mokyro enehse ropa ytōko ase onenerykōme. Aorihmapory se pyra ase. Oty pokoinohxo aorihmapōko ha, tykase Pirato eya xine.

⁵Naeroro tutūtase Jezu tuhpōke, omoxino risē ke. Tupoke kurā ke roropa kynexine.

—Mosero ynoro. Enetoko ke, tykase Pirato eya xine.

⁶Morarame Jezu eneryke tyya xine ynara tykase toto opore, —Wewe pokona exixihmapoko aorihtohme. Wewe pokona exixihmapoko aorihtohme, tykase toto. Jamihme tōmitase toto.

Ynara tykase Pirato eya xine,

—Amarokō arotatoko. Exixihmatatoko. Ywy aorikyry se pyra ase repe. Morara exiryke arotoko, tykase eya xine.

⁷Ynara tykase juteu tomo,

—Yna tamuru omihpyry poe aorikyry se ynanase. Ritonōpo mūkurume tōsekarose exiryke aorihmapory se ynanase.

⁸Morara kary etaryke tyya Pirato tōserehse itamurumehxo mokaro omiry etaryke tyya. ⁹Kynomōne ropa tapyi taka Jezu a oturupose.

—Oze hmahno? kynako kynoturuzomopone ropa eya.

Yrome onezuhpyra kynexine Jezu. ¹⁰Ynara tykase Pirato eya tozuhzomopyra exiryke,

—Oty katoh jezuzhomopyra mah? Tuisame ase. Otūtanohpory se ropa jahtao otūtanohpōko ase. Yrome oexixihmapory se jahtao oexixihmapōko ase, tykase ynororo.

¹¹Ynara tykase Jezu Pirato a,

—Tuisame oehtoh onekaropyra Ritonōpo ahtao, tuisame pyra mexiry. Yrome tuisame oehtoh tokarose Ritonōpo a exiryke sã rokẽ tuisame mase toehse. Mokyro rokẽ hxirōkohxo mã Ritonōpo jekarohpō oya. Ohxiropyrahko mana, tykase Jezu eya.

¹²Morara kary etaryke tyya Jezu tūtanohpory se ropa toehse ynororo ipunaka. Yrome juteu tō sekere tykase opore,

—Mokyro tūtanohpory ropahtao oya Īperato epeme pyra mase exīko. “Tuisame ase,” kahpō mã Īperato epeme pyra mana, tykase toto Jezu poko.

¹³Morara kary etaryke Jezu tarose ropa eya jarānaka ropa. Morarame typorohse Pirato, terekatu porohtoh pona. Moro esety Topu risẽ zara (juteu tō omiryae moro esety Kapata). ¹⁴Mame tōmehse. Moroae ro kokonie pukuro Paxikoa rīko toh kynexine. Ynara tykase Pirato juteu tomo a,

—Mose otuisarykomo, tykase eya xine.

¹⁵Mame ynara tykase toto eya,

—Etapapoko ty! Etapapoko ty! Wewe pokona exixihmapoko, tykase rokẽ toh Pirato a.

—Otuisarykō exixihmapory se hmatou, wewe pokohna? tykase eya xine Pirato.

Mame ynara tykase toto eya,

—Toiro tutuisake ynanase. Īperato rokẽ mã yna tuisaryme, tykase Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo Pirato a.

¹⁶Morarame soutatu tomo a Jezu tokarose rahkene, wewe pokona exixihmatohme eya xine.

Jezu exixihmatopōpyry wewe pokona
(*Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Ruk 23.26-43*)

Mame Jezu tarose soutatu tomo a rahkene. ¹⁷Toxixihmatoh tarose roropa eya. Toytose toto ypy pona. Ypy esety Upuhpōpo. (Epereu omiryae moro esety Koukota kynexine.) ¹⁸Moroto wewe pokona Jezu toxixihmase eya xine. Imehnō roropa toxixihmase wewe pokona eya xine Jezu maro. Toiro Jezu apotunuru wino toiro ipoozery wino, enara. ¹⁹Morarame wewe tymerose Pirato a rahkene. Jezu apō pokona tynymerohpyry tyrise eya emero tonesēme. “Jezu Nazarepono juteu tō tuisary,” me tymerose eya. ²⁰Moro tonese juteu tomo a tuhke, atameke pyra pata exiryke exixihmatopōpyry a. Oseruao omi kynexine tymerose eya, epereu omiryae, ratina omiryae, kyreku omiryae. Enara kynexine tymerose eya. ²¹Ynara tykase Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, juteu tō tuisary tomo,

(Jo 19.17)

—Oty katoḥ juteu tō tuisaryme tymerose oya? Ynara rokē imeroko, “Ywy ase juteu tō tuisary, kaḥpō mosero,” katoḥ rokē imeroko morotona, tykase toto eya.

²²Ynara tykase Pirato eya xine,

—Ynymerohpyry onytyorōmara ase. Ah morara rokē nexino, tykase eya xine ynororo.

²³Morarama Jezu toxixihmase ahtao wewe pokona soutatu tomo a, zuponŷpyry tapiakase eya xine tupōkōme. Asakoropane soutatu tō kynexine. Mame upo mosā tapoise roropa eya xine ixixīpyny, tytororo exikety. ²⁴Ynara tykase toto,

—Onyxihxihkara sehtone. Topu pisarara rokẽ sematone upo mosã apoitohme kyya xine, tykase toto. Morara kynako toto pake Ritonõpo nekarotopõpyryae ro, “Juponõpyry apiakãko toh mana, tupõkõme.

Topu pisarara emãko toh mana juponõpyry mosã apoitohme tyya xine,” katopõpyryae ro urutõkomo a. Morara tyrise soutatu tomo a rahkene.

²⁵Moroto kynexine Jezu eny. Exixihmatoh myhto kynexine ynororo typaxiry maro. (Imehnõ nohpo tõ maro kynexine, Maria maro. Kyropa pyty Maria kynexine.) Maria Matarena roropa, enara toh kynexine moroto. ²⁶Morarame tyse enene Jezu. Tonuru zamaro exikety enene roropa. Ynara tykase ynororo tyse a, —Aja omũkurume mose tyriko, tykase tyse a ynororo.

²⁷Morarame typoetory a ynara tykase roropa ynororo, —Mose asame tyriko, tykase eya. Morara exiryke Jezu enõpyry tarose tyya tytapyĩ taka tymarõme aehtohme.

Jezu toorihse rahkene

(*Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Ruk 23.44-49*)

²⁸Morarame toerohtopõpyry otyhkary waro toehse Jezu. Morara exiryke Ritonõpo omihpyryae ro, —Tuna se hano, tykase ynororo.

²⁹Moroto kynexine kasana taõke ikataĩ exikety ke. Morarame mauru panõ tyrise wewe pokona, moro eukuru anõtohme, Jezu ohpatohme. ³⁰Ëxipo, —Epo. Notyhkano, kynako eya xine toerohtopõpyry poko.

Morarame morara kaxipo sã rokẽ toetywykase zupuhpyry. Kynorihne rahkene.

Jezu ekepyry tuose warata ke soutatu a

³¹Morarame juteu tõ tõturuse Pirato maro. Ynara tykase toto, —Wewe pokona exixihmatyã etapazomopoko. Jaximorykõ zehpyry etapapoko axĩ toto orihtohme, toto outohme ropa wewe poe. Morara se ynanase sextafeirame exiryke. Ahno ekepyry nomory se pyra ynanase wewe poko oserematohme exiryke. Paxikoame exiryke roropa, tykase toto. ³²Morarame soutatu tõ toytose wewe pokona exixihmatyã etapazomose jaximorykõ pokona, axĩ toto orihtohme. Osemazuhme Jezu maro exixihmatyã jaximorykõ pokona totapazomose eya xine. ³³Morarame Jezu tonese tyya xine ahtao aorikyry tonese eya xine. Morara exiryke jaxiry pokona onetapara toh tokurehse toorihse exiryke. ³⁴Toiro soutatu a tuose warata ke ikumikyhnyaka. Tuotopõpyry ae munu axĩ tutõtase tuna maro. ³⁵Moro tonese ya. Morara exiryke moro poko ourutorõko ase. Zae aehtoh waro yna exiryke, zae jexiry waro roropa ase. Morara exiryke zae rokẽ nymerohpyry mã moro poko, enetupuhtohme oya xine. ³⁶Morara kynexine, pake Ritonõpo nymeropohpyryae ro, “Jehpyry onuhmopyra mã toto,” katopõpyryae ro, urutõkomo a, onuhkohpyra toh kynexine. ³⁷Moro roropa pake Ritonõpo nymeropohpyryae ro, “Tunuwohpyrykõ enẽko rokẽ mã toto,” katopõpyryae ro urutõkomo a tunuwohpyrykõ tonese rokẽ eya xine.

Jezu zonētopōpyry

(*Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Ruk 23.50-56*)

³⁸Morarame Joze moroto kynexine, Arimateapono. Toytose ynororo Pirato a. Ynara tykase,

—Jezu ekepyry se ase zonētohme, tykase ynororo Pirato a. (Joze Jezu poetoryme kynexine. Yrome juteu tō tuisary zuno toexiryke tokare pyra rokē Jezu poetoryme ynororo kynexine.) Morarame,

—Aroko, tykase Pirato exiryke Jezu ekepyry arone rahkene zonētohme.

³⁹Mame Joze maro Nikotemu kynexine. Jezu ekepyry arotosome kynexine. Nikotemu mokyro, pake orihpyra ro Jezu ahtao koko aytohyppy Jezu enese. Mokyro a tauku panō tarose, 33 kirume. Ixtaratu esety mira, aroe, enara kynexine, inarotyamo. ⁴⁰Jezu ekepyry zōtone toto kamisa kurā ke. Ixtaratu ke typomase. Typutoputohmase roropa toto a ixtaratu panō ke jōtoryhtao. Toipe juteu tomo morara ehse tokepyrykō zōtōko, ipomāko zonētohme. ⁴¹Mame moe pyra tupito kynexine Jezu exihmatopōpyry a. Moroto kynexine zonētopo, topu tyrisenano, moro tupito po. Imepý ekepyry zonēpitopyra kynexine moro aka. ⁴²Morarame yrokokoro juteu tō oserematohme exiryke, moe pyra otonētoh exiryke roropa, moro aka rokē tonēse eya xine tātaryporykōke.

Jezu ěsemātopōpyry ropa

(*Mat 28.1-8; Mak 16.1-8; Ruk 24.1-12*)

20 ¹Morarame pakeimo toytose Maria Matarena, xinuxinukutume ro ahtao, nomīkoae, okepy esaka. Morarame okepy apuru tysyryhmase tonese nohpo a topu risemy. ²Morarame moro eneryke tyya toeramase ropa ynororo. Tururume toytose ropa ynororo Ximāo Peturu tō zuruse. Peturu maro Jezu zamaro exikety kynexine. Ynara tykase nohpo eya xine,

—Esaē Jezu ekepyry tarose kynako imehnomo a. Aza tarose kynako otarāme? tykase ynororo eya xine.

³Morarame Peturu tō toytose Jezu poetory imepý maro tururume, Jezu ekepyry esahpyry enese. ⁴Asakoro toytose toto tururume. Yrome Peturu tymotyēkase imarono a. Imarō toeporehkase osemazuhme okepy esahpyry pona. ⁵Moroto tupueh tykase tahtao kamisa tonese eya, okepy zōtýpyry, eutahpyry ao. Yrome omōpyra ynororo kynexine. ⁶Morarame ĩkapo Peturu tooehse. Tomōse ynororo okepy esahpyry aka. Eya tonese okepy zōtýpyry moro ao. ⁷Zupuhpyry zōtýpyry tonese roropa eya. Imyhto tonese eya. Atakahpo kara kynexine. ⁸Morarame osemazuhme aepyhpyry tomōse roropa. Moro eneryke tyya Jezu ěsemātopōpyry tonetupuhse eya.

—To! Tōsemāse ropa nae, tykase tyya rokene. ⁹(Ritonōpo omihpyry poko tuarōtara ro toh kynexine Jezu ěsemamyry ropa poko aorihxīpo.)

¹⁰Morarame toytose ropa toto tytapyīkō taka.

Tösenepose ropa Jezu Maria Matarena a

(Mat 28.9-10; Mak 16.9-11)

¹¹Morarame Maria xitāko kynexine okepy eutahpyry myhto. Morarame tupueh tykase tyxitaryhtao ro. Eutary aka tösenuhmase. ¹²Morarame Ritonōpo nenyohtyā tonese eutary ao, asakoro, upo karimutumā ao toto. Moro tao typorohse toh kynexine, Jezu ekepyry esahpyry pona. Toiro zupuhpyry esahpyry wino, toiro ipupuru esahpyry wino roropa.

¹³—Xihxi, oty katoh xitāko mah? tykase toto, tōturupose.

Ynara tykase Maria,

—Utuisary tarose imehnomo a. Otarāme aza tarose toto a? Zuaro pyra ase, tykase nohpo eya xine.

¹⁴Morara kaxīpo toeramase ropa ynororo. Jezu tonese tŷkae xikihme. Yrome imepŷme tokarose nohpo a.

¹⁵—Oty katoh xitāko mahno? Onoky zupīko mahno? tykase Jezu nohpo a.

Tupito eraseme tokarose nohpo a. Ynara tykase ynororo eya,

—Mokyro tarose oya ahtao kuuruko, zuaro jehtohme, ekepyry enehse ropa jytotohme, tykase nohpo eya.

¹⁶—Maria, tykase Jezu eya.

Tösenuhmase ynororo. Ynara tykase epereu omiryae,

—Raponi, tykase nohpo, (Amorepatono, kary.)

¹⁷—Apoipoito pyra exiko. Onuhpyra ro ase Papa a. Morara exiryke ytoko. Jakorō tō zuruta ypoko. “Jezu eneno,” kaxita toto a. “Ytōko mā rahkene Tummy a, Kumykomo a, Ritonōpo a, Kyrihpōkomo a,” kaxita, tykase Jezu nohpo a.

¹⁸Morarame Jezu poetory tomo a toytose.

—Jezu eneno, tykase nohpo toto a.

Morarame Jezu omihpyry tokarose nohpo a, kaxiko katopōpyry tokarose ropa eya xine.

Tösenepose ropa Jezu tymarōkomo a

(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Ruk 24.36-49)

¹⁹Morarame tykohmāse ahtao nomīkoae ro tōximōse Jezu poetory tomo tapyi tao. Tapyi eutary tapuruse toto a, juteu tuisary tō zuno toexirykōke.

Morarame Jezu tooehse toto rānaka. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Torētyke pyra ehtoko, tykase eya xine. ²⁰Morara kaxīpo tomary tonepose eya xine. Tuotopōpyry roropa tonepose eya xine warata eutahpyry tukumikyhny po tonepose eya xine. Tātākyemase toto Jezu eneryke tyya xine. ²¹Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Torētyke pyra ehtoko. Morara exiryke jenyohotopōpyry saaro Papa a oenyohortŷko ase, tykase Jezu eya xine. ²²Morara kaxīpo pŷ tykase ynororo toto pona. Ynara tykase eya xine,

(Jo 20.17)

—Ritonōpo zuzenu ekarōko ase oya xine. Aomipona ehtoko. ²³Imehnō rypyry tykorokapose oya xine ahtao, toto rypyry korokāko Ritonōpo mana. Yrome iirypyrykō onykorokapopyra awahtao xine Ritonōpo a, iirypyryme ro toh mana, tykase Jezu eya xine.

Tome maro Jezu ehtopōpyry

²⁴Toiro Jezu poetory moroto pyra kynexine. Tome pyra kynexine. Kamaramanōpo wātasē pyra kynexine, toto rānaka Jezu tooehse ahtao.

²⁵Morarame Tome tonese ropa tyya xine ahtao,

—Jezu ynaneneno, tykase toh eya repe.

Yrome ynara tykase ynororo,

—Perēku eutahpyry enery se ase emary poko. Jemary onēmara jahtao perēku eutahpyry aka, warata eutahpyry aka roropa, “Ajohpe,” āko ase. Onenetupuhpyra ase. Māpyra jemary tōmase ya ahtao, “Ajohpe pyra ro,” āko ase, tykase ynororo eya xine.

²⁶Toiro semana taropose ahtao tōximōse ropa Jezu poetory tomo, tapyi tao. Tome roropa toto maro kynexine rahkene. Tapyi tysorotohtose repe. Yrome Jezu tooehse toto rānaka. Ynara tykase eya xine,

—Torētyke pyra ehtoko, tykase ropa eya xine Jezu. ²⁷Morarama Tome a ynara tykase ynororo,

—Jemary eneko. Oemary tyriko sē aka, perēku eutahpyry aka. Oemary tyriko ukumikyhny aka roropa warata eutahpyry aka. “Ajohpe”, kara exiko jēsemātopōpyry ropa poko. Wenetupuhko, tykase Jezu eya.

²⁸—Jesē mase. Ritonōpome mase, tykase Tome.

²⁹Ynara tykase Jezu eya,

—Wenetupuhnhoxo rahke? Osenepō puh oya rohke. Imeīpo tākye kuhse imehnō exīko mana jenepyra ro ahtao jenetuputyryke tyya xine, tykase Jezu eya.

Oty katohme sero pape tymerose João a

³⁰Tuhke rokē tyjamitunuru tonepose Jezu a typoetory tō neneryme. Yrome sero poko onymeropyra ase. ³¹Ynara rokē tymerose sero poko ya nase, Jezu enetupuhtohme oya xine Ritonōpo nymenekahpyryme kukurākanekōme. Morarama Ritonōpo mūkurume enetuputyryhtao orihpyra exīko matose jūme, katoh rokē tymerose ya.

Jezu osenepotopōpyry ropa 7mākomo a

21 ¹Moromeīpo tōsenepose ropa Jezu typoetory tomo a ikuhpo ehpio, Tiperiati ehpio. Ynara kynexine toto moroto, ²Ximāo Peturu tō oximōme kynexine Tome maro, Natanaeu maro, Zepeteu mūkuru tō maro, imehnō asakoro Jezu poetory tō maro. (Natanaeu Kanaapō kynexine. Karirea rānaōpō kynexine. Tome kamaramanōpo wātasē kynexine). Enara toh kynexine moroto. ³Morarama ynara tykase Peturu eya xine,

—Urakanase ytōko ase, kana anŷse, tykase toto a.

—Amaro ytōko ynanase, tykase toto eya.

Morarama toytose toto. Kanawaka tōtyrise toto. Moromeīpo toytose toh rahkene. Kana anŷse tōmehse toto. Yrome ananŷpyra tokurehse toto. ⁴Mame xixi poreh karyhtao Jezu tonese toto a tuna ehpio. Yrome zuaro pyra toh kynexine, ahnome rokē tokarose eya xine. ⁵Ynara tykase Jezu eya xine,

—Aimo tomo, onoky manŷtou? tykase toto a.

—Arypyra, kana ananŷpyra ynanekurehno. Toiparo rokē ynanēmehno, tykase toto eya.

⁶Ynara tykase Jezu eya xine,

—Tarãpa ematoko ropa moino akoxi ãpotunurukõ wino akoxi, kana anỹtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

Morarara exiryke tarãpa tomase ropa eya xine tapotunurukõ wino akoxi. Morarame anymyry se ropa toehse toh repe. “Somoky,” ykaxi, tykase toh repe. Tẽ omoxĩ toehse kana ke. Itamurume kana exiryke, omoxĩ toehse.

⁷Ynara tykase Jezu zamaro exikety Peturu a,

—Kutuisarykõ mokyro, tykase. Morara kary etaryke tyya tupõ tamuruse ropa Ximão Peturu a, osemazuhme touse tyya exiryke toerohtohme. Morarame kuhparo tykase Peturu nakuaka, Jezu maro toytotohme.

⁸Mokaro imehnõ Jezu poetory tõ kanawae rokẽ ehpijoxi ropa toytose toto. Kuremỹme tarose tarãpa eya xine. Tuna ehpiry moe pyra kynexine, otarãme sẽ meturume rokene. ⁹Morarame toeporehkase toto ahtao apoto tonese eya xine kana purutopo. Kana tonese epo epurũko wyi maro.

¹⁰—Ananymyhpyrykõ enehko xiaro, tykase Jezu.

¹¹Kanawaka toytose Ximão Peturu kana enehse. Kana moity tarose eya tarãpa ao, soororome, Jezu a ekarotohme. Moroto kana tuhke, 153me tuhke exiry. Yrome tarãpa ekororohpyra.

¹²—Otuhtokose, tykase Jezu eya xine.

“Onokyh mahno?” kary se toh kynexine Jezu a repe. Ihxipyke toexirykõke kara tokurehse toto, zuaro toexirykõke roropa. ¹³Morarame wyi tytohtohkase typoetory punero. Morararo kana tokarose eya xine.

¹⁴Oseruao aehtoh moro kynexine aosenezomopory ropa typoetory tomo a tõsemãxipo ropa.

(Jo 21.8)

Peturu maro Jezu ehtopöpyry

¹⁵Morarame tötuhkehxiþo xine ynara tykase Jezu Ximão Peturu a, (João mükuru Peturu kynexine).

—Ximão, moxiã motye ypyno mahno? tykase Jezu.

—ÿ, opyno jexiry waro mase, tykase Peturu Jezu a.

—Ypyno awahtao ypoetory tō pyno exiko. Kaneru ešē toky tō poenō pyno ehtoh sã poetohti pyno exiko, tykase Jezu eya.

¹⁶Morarame töturupose ropa Jezu,

—Ximão, ypyno mahno? tykase ropa eya.

—ÿ, opyno jexiry waro mase, tykase ropa Peturu.

—Morara awahtao ypoetory tō pyno exiko, kaneru ešē toky tō pyno ehtoh sã toto pyno exiko, tykase Jezu eya.

¹⁷Morarame Jezu töturupose ropa oseruao,

—Ximão ypyno mahno? tykase ropa Jezu eya.

Morarame toemynymase Peturu, “Ypyno mahno?” katopöpyry oseruao Jezu a exiryke. Ynara tykase ynororo,

—Jesē mase Jezu. Zuario mase emero porehme. Opyno jexiry waro mase, tykase Peturu eya.

—Morara ahtao ypoetory tō pyno exiko. Kaneru ešē toky tō pyno ehtoh sã ypoetory tō pyno exiko, tykase ynororo Peturu a. ¹⁸Mame ynara tykase ynororo eya,

—Poetome awahtao ãmoreme omety eary mykyry waro mexine, openetatoh pona oytotohme. Yrome tãhpome toehse awahtao oemary myhnōko imehnō mana aarotohme oytory se pyra oehtoh pona, tykase Jezu eya. ¹⁹Moro poko Peturu turuse Jezu a aorikyry poko, kure Ritonōpo ehtoh enepory poko roropa imehnomo a. Mame ynara tykase ropa Jezu eya,

—Ymaro eropa. Jomiry ekarokose imehnomo a, tykase eya.

Imepÿ tymarō maro Jezu ehtopöpyry

²⁰Morarame tÿkakoxi tōsenuhmase Peturu. Jezu enuru zamaro exikety tonese eya. Jezu orihpyra ro ahtao eponaro aexihpyry kynexine Jezu a otuhtoh po. Ynara kahpō kynexine Jezu a, “Onoky mokyro owokatōme,” kahpō kynexine, Jezu orihpyra ro ahtao. ²¹Mokyro eneryke tyya ynara tykase Peturu Jezu a,

—Mose ke? Otara mosero exiko nae? tykase ynororo töturupose.

²²Ynara tykase Jezu eya,

—Aorikyry se pyra jahtao joepyry ropa momohnōko mana. Oty katoh oturupōko ma ipohko? Eropa hkoty, tykase Jezu eya.

²³Morara exiryke moro poko töturuse toto, Jezu poetory tomo,

—Otarãme orihpyra mokyro mana Jezu oepyry ropa ponãmero, tykase toh repe ipoko. Yrome, “Orihpyra mokyro mana,” kara Jezu toehse. Ynara tykase rokene, “Aorikyry se pyra jahtao joepyry ropa momohnōko mana,” tykase rokē ynororo.

²⁴Ywy ase Jezu poetory. Morara exiryke moro poko ymerono onenerykōme. Ynymerohpyry waro matose, zae jexiry waro roropa matose.

Etyhpyry

²⁵Tuhke rokẽ Jezu nyrytamo. Tymerose emero ahtao pape pokona, tuhke pape exiry. Otarãme sero nono motye exiry emero aerohtopõpyry tymerose ahtao. Sero nono aerohtopõpyry merosẽ pune pyra exiry, emero Jezu nyrytã tymerose ahtao. Enara.

Ritonõpo Omiry Ekarotopõpyry poko sero 12 mākomo a

Sero pape tymerose Ruka a. Toytoytose ynororo Pauru maro pata to punero.

Tynmerohpyryae Jezu poetory tō emātopõpyry poko ekarōko mana sero nono po. Tuhkākomo a Jezu tonetupuhse tosēkōme, juteu tomo a, juteutōkara a, enara.

Ritonõpo zuzenu nyrihpyry kurā ekarōko mana. Toerohse Ritonõpo zuzenu Jezu poetory tō maro, tōnuhse Jezu ahtao kapu aka.

Imehnō amorepatopõpyry ekarōko mana Ritonõpo omiry poko Peturu tomo a, Pauru a roropa emero pata tō punero.

1 ¹Ynymerohpyry moro oneneryme jepe Teopiro. Ywy ase Ruka. Apitoryme Jezu poko pape ymeroase oneneryme. Inyrihpyry poko ymeroase, kurākōkara kurākatopõpyry poko eya, imehnō amorepatopõpyry poko eya roropa, ²aunuhtopõpyry pona rokene kakoxi, kapu aka, enara. Morohne poko ymeroase apitoryme. Mame onuhpyra ro tahtao tōmiry ekaroase typoetory tomo a, tynymenekatyamo a. Takorehmase roropa ynororo Ritonõpo zuzenu a typoetory rohmanohpory poko. ³Orihxīpo tōsenepose ropa tuhke typoetory tomo a, orihpynỹpo samo. Tuhke tutuarōmatopõpyry tokarose roropa eya xine. ⁴40me ěmepyy taropose eya tōsenepory poko eya xine, Kuesēkōme Ritonõpo ekarory poko roropa eya xine. ⁴Morarame tōximōse tahtao typoetory tō maro, toto anaropopyra Jezu kynexine aporo. Ynara tykase ynororo eya xine, —Ytoytopyry ehtoko aporo. Taro Jerusarē po Papa nekarory eraximatoko. Zuzenu oepyy eraximatoko. Moro poko kuuruatose, ⁵“João oēpurihkatone tuna kuaka. Yrome tuhke pyra tynyhse awahtao xine, Tuzenu ekarōko mā Papa oya xine,” ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu tōnuhse kapu aka

⁶Pake ahtao Romapōkō tuisary juteu tō esēme kynexine. Mokyro se pyra juteu tō kynexine, Romapōkō tuisary se pyra tutuisarykōme. Morara exiryke tōximōse tahtao xine Jezu a tōturupose. Ynara tykase toto eya,

—Otãto ahtao tuisa konõtome exïko mahno yna tuisary myakãme? Seromaroro? tykase toto eya.

⁷Jezu a tozuhse toto,

—Tamoreme rokẽ tuisame jyrïko Papa mana, ise tahtao. Naeroro zuaro pyra matose onekaropyra oya xine exiryke. ⁸Yrome tyjमितunuru ekarõko mã Papa oya xine, Tuzenu ekarõko. Morarame ypoko imehnõ tuarõtahnõko matose Jerusarẽ po te, Jutea po te, Samaria po te, emero pata to punero, tykase Jezu eya xine.

⁹Morarame tõnuhse Jezu kapu aka typoetory tõ maro ehxïpo. Morarame akuru htaka toehse ahtao tonekehse ipoetory tomo a.

¹⁰Morarame Jezu poetory tõ osenuhmaryhtao ro kakoxi asakoro orutua kõ toeporehkase toto rãnaka, tupoke karimutumã ke.

¹¹—Karireapõkomo, oty katohme kakoxi osenuhmãko ro matou, kapu enẽko? Mokyro Jezu taroino arohpyry, tysaaro oehnõko ropa mana, kapu aka tõnuhtopõpyry saaro, tykase toh aeporehkatyamo.

(At 1.9)

Juta myakāmatopōpyry sero

¹²Morarame toytose ropa toto, Jezu poetory tomo, ypy poe, Oriwera poe, Jerusarē pona. Oriwera poe moe pyra moro toto esary kynexine Jerusarē.

¹³Morarame tapyi taka toytose ropa toto, Peturu tapyī taka. Tōnuhse toto zara taka. Moroto Peturu tytapyikemy. Peturu, Tiaku, João, Ātare, Firipe, Tome, Patoromeu, Mateu, Tiaku Aupeu mūkuru te, Ximão juteu tō esary pynoto te, Juta Tiaku mūkuru, enara toh tōnuhse zara taka. ¹⁴Mokaro tehme kynexine Ritonōpo omiry poko rokene. Ritonōpo maro oturūko roropa kynexine nohpo tō maro, Jezu ě maro, Jezu akorō tō maro, enara.

¹⁵Morarame Jezu poetory rānao Peturu towōse tōturutohme. Mokaro oximōme 120mākō kynexine. Ynara tykase ynororo,

¹⁶—Orutua komo, wekyry tomo, etatoko ke jotururu. Pake Ritonōpo a tymeropose Juta poko, Jezu ewokahpō poko. Ritonōpo zuzenu omi poe Tawi a tymerose, zuaro Ritonōpo exiryke. Morara exiryke morara toehse Juta. ¹⁷Kymarō xine Juta nexiase repe. Yna maro nerokuase.

¹⁸(Yrome tineru tapoise eya tyrypyry emetakāme, Jezu ewokatamitume. Moro tineru ke tupito topekahse eya. Moraramē toepukase ynororo tōsesenāxīpo. Zuakuru toehmose. Zuahxirirī tutūtase. Toorihse rahkene. ¹⁹Moro poko zuaro toh toehse Jerusarēpōkomo. Morara exiryke tupito tosehapse Munuhpāme. “Akeutama,” āko aomirykomo.)

²⁰—Ynara tymerose pake Ritonōpo papē pokona, Saumo pokona,

“Ah esahpyry patāpome nexino,
imepỹ osesaripyra ehtohme morotona,”

tykase.

—Ynara tymerose roropa,

“Apo imepỹ aorikyhyry myakāme nerohno,”

me tymerose.

²¹—Morara exiryke toiro Jezu marō symenekatone, kymarō xine Jezu ěsemamyry warono, ²²Jezu poko imehnō amorepatohme kymarō xine. Jezu maro ytoytokeye se sytatose ěpurihkatopōpyry poe João a, kapu aka aunukuru ponāmero.

²³Moraramē asakoro tymenekase aporo eya xine, Joze Juxitu, (Pasapame roropa tosehke ynororo), Matia maro. ²⁴Moraramē tōturuse toto Ritonōpo a,

—Papa, emero ahno kurohtao enēko mase. Onoky mymenekano? Yna zuruko onymenekahpyry poko, ²⁵yna maro aerohtohme Juta myakāme. Iiryryryme Juta toehse exiryke esaka tonyohse ropa mana.

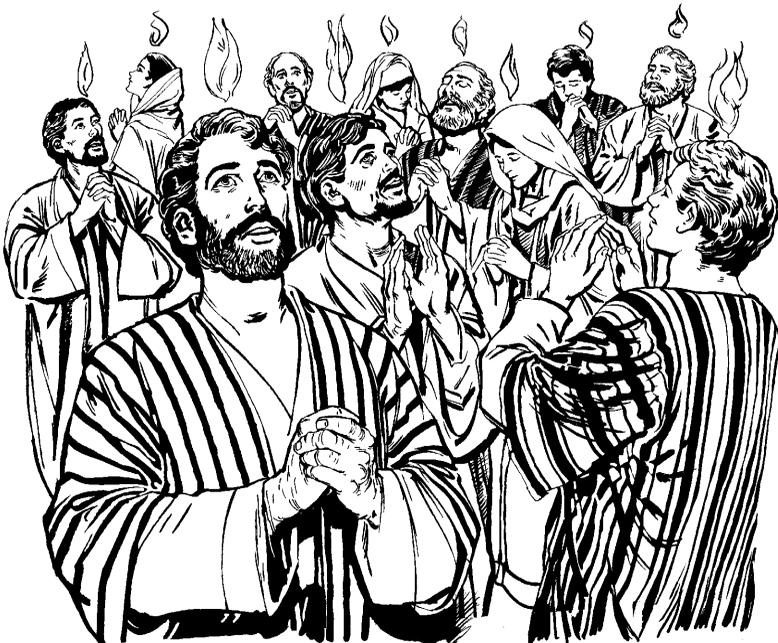
²⁶Moraramē emenekatoh tapoise toto a, Ritonōpo nymenekahpyry waro toehtohkōme. Moraramē Matia a tapoise tymenekatopo, toerohtohme 11mākō maro, 12me toto ehtohme ropa.

Ritonõpo zuzenu oehtopõpyry

2 ¹Morarame oximõme toto ahtao ro juteu tõ otuhtoh konõto toehse, Pêtekoxite toehse. Moroto tapyi tao Jezu poetory to kynexine. ²Morarame tyryrykane konõto panõ totase toto a topozakoxi xine. Tyhtose tapyi taka tyryrykane panono. ³Morarame apoto panõ tõtumakase. Tororo kane pano toepukase tapyitaõkõ pona. ⁴Morarame morotõkõ aka Ritonõpo zuzenu tomõse. Tytyorõkõ omiryae tõturupitose toto Ritonõpo zuzenu poe.

⁵Moroto Jerusarë po juteu tõ kynexine, Ritonõpo omipona exiketõ tuhke. Juteu tõ otuhtoh konõto pokoino, tuhke tosae xine toh tooehse, imeimehnõ maro tuhke toh tooehse morotona. ⁶Morarame moro ekary etaryhtao morohnome toytose toto tururume, enese. ⁷Tõsenuruhkase toto tõmirykõae Jezu poetory otururuke.

—To! Otãto yna omiry waro toehse matou? ⁸Karireapõkõ amarakõ repe. Yrome yna omiry waro amarokomo! ⁹Taro ynanase, Paratiapõkomo, Metiapõkomo, Erãopõkomo, Mesopotamiapõkomo, Juteapõkomo, Kapatoxiapõkomo, Põtupõkomo, Aziapõkomo, ¹⁰Piritiapõkomo, Pãpiriapõkomo, Ejitupõkomo, Xirenepõkomo (Rìpiapõ Xirene), Romapõkomo, ¹¹Arapiapõkomo, enara. Toitoine Kereta poe aehtyã ynanase. Imehnõ Arapia poe aehtyã roropa ynanase. Toitoine juteu tõ ynanase. Toitoine juteu poenopuhpõkõ ynanase.

(At 2.3)

Moxiaro etāko ynanase yna omiryae toto exiryke. Morararo nase moxiamo tōmirykōme exiryke etāko toto Ritonōpo kypyno xine exiry poko, tykase toto.

¹²Moroto toh kynexine tōsenuruhkarykō poko. Toepohnohse toto.

—Oty moro? tykase toh tōturupose. ¹³Yrome imehnomo a tounohse toto,

—Moxiā aetŷtyā rokene, tykase toto. Toetŷse tokarose toto a.

Peturu zurutopōpyry

¹⁴Morarame Peturu tooehse 11mākō maro. Opore tōturuse imoihmākomo a, —Etatoko pahne Juteapōkomo, Jerusarēpōkō roropa. ¹⁵Oty katohme, “Toetŷse,” āko matou yna poko? Etŷtoh zano pyra nase. Xixi onuhpyra ro nase. Etŷpyra ynanase. ¹⁶Yrome pake Ritonōpo nymeropohpyry Joeu a sero poko. Ynara tykase,

¹⁷“Nono atakurohkary moe pyra ahtao ynara tyriko ase, āko Ritonōpo. Juzenu ekarōko ase oya xine.

Morarame omūkuru tō oēxiry tō roropa jomiry ekarōko mana.

Nuasemākomo a osenepōko ase.

Tāhpomākomo a oturūko ase aosenety xine.

¹⁸Ŷ, ypoetory pona emero Juzenu aropōko ase, orutua kō pona, nohpo tō pona roropa.

¹⁹Morarame jomiry ekarōko toh mā rahkene.

Tyoro sā tyriko ywy kapu ao, nono po roropa, ōsenuruhkanohkōme, munu te, apoto te, orexito konōto.

²⁰Xixi zarumākapōko ase.

Nuno kamirarame exīko mana munu samo.

Morarame okynā pyra ynymenekahpyry oehnōko ropa mana, tuisamehxo, ēmepyyry kure moroto ahtao.

²¹Morarame “Tuisa oenupunako ypoko,” karyhtao oya xine ynymenekahpyry a, enupunāko mā rahkē opoko xine, tykase Ritonōpo,”

me tymerose Joeu a Ritonōpo omi poe.

²²—Etatoko pahne orutua komo, juteu tomo. Jarao nexiase Jezu Nazarepono. Ritonōpo zamaro ynororo kynexine. Morara exiryke tyjamihtanohpose eya kurākōkara kurākatohme ropa eya. Zuario ro matohu?

²³Pake Ritonōpo zuaro kynexine, Jezu exixihmapotoh waro. Toxixihmapose oya xine, zehnotokomo a. Moro waro Ritonōpo kynexine Jezu orihpyra ro ahtao. Yrome, “Ah nexixihmā toto,” tykase Ritonōpo. ²⁴Mame tōsemākapose ropa ynororo Ritonōpo a. Jūme orihpynŷpo sā toehse ropa ynororo typoremākapory se pyra toexiryke toorihpōpyry a. ²⁵Ynara tymerose kytamurukomo a, Tawi a, Jezu omiryne, Ritonōpo omi poe,

“Papa, kokoro rokē oenēko ase ymaro.

Torētyke pyra ase, yjamihtanohneme oexiryke.

²⁶Tākye ase opoko. Kure mase Papa.

Oeahmāko ase ypyno oexiryke.

Torētyke pyra ase, jorikyryhtao ro urumekara oexiryke.

27 Toorihse jahtao jekepyry onymotanohipopyra mase omükuru nymyryme jexiryke.

28 Jësemãkapõko ropa mase, orihpÿme jehtohme.

Tãkye rokë jyripõko mase oëmyty eneryke ya,”
me tymerose Tawi a Jezu omiryne.

29—Wekyry tomo, topohme oturuxi amaro xine. Pake kytamurukõ Tawi toorihse. Ekepyry tonëse. Ekepyry esary mõto mana seroae ro. ³⁰Yrome Tawi urutõme kynexine Ritonõpo zuzenu omi poe. Zuaro ynororo Ritonõpo omi poe, Kyrixtu typaryme exiry waro. Tuisa konõtome Kyrixtu exiry poko tuaro roropa, tymyakãme aexiry waro. ³¹Ritonõpo omiry waro Tawi kynexine. Jezu ësemamyry ropa waro roropa kynexine. Morara exiryke morara tykase ynororo, “Zuzenu onynomopyra Ritonõpo mana aorihtyã esao.

Ekepyry motara roropa mana,”

tykase ynororo. ³²Tõsemãkapose ropa Jezu Ritonõpo a. Ynanenease. Morara exiryke ourutorÿko ynanase. ³³Seromaroro Jezu tuisamehxo tyrise Ritonõpo a. Ritonõpo maro mana. Pake Ritonõpo tõturuse eya, “Juzenu ekarõko ase oya,” tykase Ritonõpo. Mame Tuzenu tokarose Jezu a rahkene. Morara exiryke senohne enëko matose. Õmirykõae Ritonõpo omiry etãko matose. ³⁴Kapu aka onuhpyra Tawi ekepyry kynexine. Jezu rokë tõnuhse. Ynara tymerose roropa Tawi a,

“Ritonõpo tõturuse Kuesëkomo a,

‘Oporohko seino, japotunuru wino, tuisame oexiryke,

³⁵oepetõkara ke anamotomatohto ya,’ tykase Ritonõpo Tumükuru a.”
Morara tymerose Tawi a pake.

³⁶Izyraeu tomo, tuaro ehtoko. Jezu mokyro onexixihmahpyrykomo. Tuisame tyrise ynororo Ritonõpo a Kuesëkõme aehtohme, tykase Peturu eya xine.

³⁷Moraramë toemynyhmase toto Peturu omiry etaryke tyya xine,

—Morara ahtao oty riko ynanah? tykase toto Peturu tomo a, tõturupose.

³⁸Peturu a tozuhse toto,

—Oorypyrykõ irumekatoko Jezu omipona oehtohkõme. Osëpurihkapotoko Jezu Kyrixtu omi poe, oorypyrykõ korokatohme Ritonõpo a. Mame Ritonõpo nekarory apoiko matose. Zuzenu kurã apoiko matose. ³⁹Ritonõpo mã Tuzenu ekarory se oya xine, opoeno a, moemoëkõ patatõpõkomo a roropa, emero tyneahmatyamo a, tykase Peturu toto a.

⁴⁰Moraramë Peturu toto zurune itamurume Jezu poko. Otuhparo turuse toto,

—Emero iirypyryme matose. Iirypyryme oexirykõ se pyra Ritonõpo mana. Naeroro oorypyrykõ irumekatoko awãnohpyra xine Ritonõpo ehtohme, tykase Peturu eya xine.

⁴¹Moraramë mokaro a Jezu tonetupuhse Peturu omiry etaryke tyya xine. Tõpurihkase toto Peturu tomo a. Moro ëmepyryae tuhke tomãse toto Jezu poetoryme, 3.000me. ⁴²Moraramë kokoro rokë tõximõse toto Jezu omiry etatohme, Peturu tomo a ekarory etatohme. Kure tõturuse toto. Oximõme tõtuhse toto. Kokoro rokë tõturuse roropa toto Ritonõpo maro.

Jezu poetory oximõme ehtopõpyry poko

⁴³Morarame emero Ritonõpo zuno toehse toto, Peturu to nukurākatyã eneryke roropa tyya xine, kurākõkara tukurākase ropa exiryke Peturu tomo a. ⁴⁴Morarame Jezu omipona exiketõ oximõme kynexine. Tymõkomorykõ tapiakase eya xine imehnõ Jezu poetory tomo a. ⁴⁵Tymõkomorykõ tokarose roropa eya xine imehnomo a tineru apoitohme tyya xine, apiakatohme imehnõ Jezu poetory tomo a, etuarimara toehtohkõme. ⁴⁶Kokoro rokẽ morohnome Ritonõpo tapyĩ tao toh kynexine aomiry poko. Morarame Ritonõpo tapyĩ tae xiaxiake tõtuhse toto. Tãkye rokẽ toh kynexine,

⁴⁷—Ritonõpo kure mana, tykase toto. Tãtãkyemase toto. Jerusarẽpõkomo a tyrypyrykõ turumekase Jezu omipona toehtohkõme. Kokoro rokẽ Jezu poetory tomãkapose Ritonõpo a.

Ytoytopyĩ kurãkatopõpyry ropa

3 ¹Morarame Peturu toytose João maro Ritonõpo maro oturutoh taka Ritonõpo maro tõturutohkõme. Xixi tywykahme toehse ahtao toytose toto. ²Mame toytorykohtao, ytoytopyĩ tonese toto a. Moinoro morara tonuruse ynororo ytoytopyĩmero. Kokoro rokẽ arosene toto onao Ritonõpo tapyĩ pota taka, tineru apoitohme eya. Moro omõtõh Kurãme tosehapse kynexine. ³Mokyro a Peturu eneryhtao João maro, toto ytoryhtao, tineru tokaropose eya. ⁴Mame kurākara tonese tyya xine ahtao ynara tykase Peturu,

—Xiaro kueneko, tykase Peturu.

⁵Mame tõsenuhmase mokyro. Tineru pitiko eraximane.

⁶—Tineru pyra ynanase. Yrome tyoro ekarõko ase oya. Owõko. Xikihme exiko. Jezu Kyrixtu okurākãko ropa mana, Nazarepono, tykase Peturu eya.

⁷Mame kurākara xikihme tanỹse emary poko Peturu a. Ipyrakũ toekurākase ropa. ⁸Pyhsekyh tykase ynororo. Xikihxikihme toytoytose ynororo toekurākase ropa toexiryke.

—Kure Ritonõpo mana, tykase ynororo. Peturu tõ maro tomõse ynororo Ritonõpo maro oturutoh taka. Tãtãkyemase ynororo. Pyhsekyhsekyh tykase. ⁹⁻¹⁰Morotaõkõ tutuarõtase kuranõpokara ytoytory eneryke tyya xine, “Kure Ritonõpo,” kary etaryke roropa tyya xine tutuarõtase toto.

—Mose ytoytopynỹpo, tineru eraximahpõ sero pota tão toekurākase ropa, tykase toto.

¹¹Tõsenuruhkase toto mokyro eneryke tyya xine. Ritonõpo maro oturutoh taka omõtõh Saromão tapyĩme tosehapse. Moro tão Peturu kynexine João maro. Mokaro onurumekara aekurãkahpyry ropa toehse. Moro taka toytose toto emero, enese.

—To! Kure matose, tykase toh eya xine.

Peturu zurutopöpyry Ritonôpo tapyi tao

¹²Morarame morohnome aeypyrykõ eneryhtao tyya ynara tykase Peturu, —Orutua komo, wekyry tomo, serara ekuräkano onenepitopyra hmatou? Jezu rokẽ mose kuräka ropa, yna kara, kypyno xine toexiryke. ¹³Ritonôpo kytamurukõ esemy, Aparão esemy, Izake te, Jako, enara. Emero Kuesëköme roropa mana. Mokyro a Tumükuru kuesëköme tyrise, onurumekahpyrykomo, Jezu, onekarohpyrykomo Pirato a exixihmatohme. Exixihmapory se pyra Pirato repe. ¹⁴Yrome aomipona pyra oya xine toxixihmase Jezu, tyrypyhpykẽ kara. Inetapatahpyry rokẽ mutütanohpoatose ropa. ¹⁵Kyrihpõkö mükuru mexixihmatose repe. Yrome Jumy a tõsemäkase ropa. Moro poko otuarõtanohtorýko ynanase tonese ropa yna a exiryke tõsemäse ropa ahtao. ¹⁶Mokyro poe mose nekuräka ropa. Mose enëko matose, Jezu nukuräkahpyry ropa. Tonetupuhse toexiryke Jezu nukuräka ropa, tykase Peturu.

¹⁷—Wekyry tomo. Awaro xine ase. Jezu exixihmahpõkö matose, tuaro pyra oexirykõke, oesëkö maro. ¹⁸Pake Ritonôpo a tõmiry tymeropose urutõkomo a Jezu poko, aetuarimary poko, aorikyry poko, ësemäkapory ropa poko tyya. Ajohpe pyra ro Ritonôpo nexiase, tykase Peturu mokaro a. ¹⁹—Oorypyrykõ irumekatoko. Jezu eahmatoko oesëköme aehtohme, oorypyrykõ korokatohme eya, ²⁰täkye oehtohköme ipoko. Imeipo Jezu Kyrixtu enehpõko ropa Ritonôpo mana tarona, Kuesëköme, tykase Peturu. ²¹—Kapu ao eraximäko mana tonehpyry ropa Tummy a. Tooehse ropa tahtao, kukuräkatorýko ropa mana. Moro poko tymerose pake Ritonôpo poe urutõkomo a. ²²Moeze a ynara tymerose, “Kuekyrykõ enehpõko mã Ritonôpo, ysamo, ourunekõme.

Aomipona ke ehtoko.

²³ Aomipona pyra exiketõ enahkapõko mã Ritonôpo.”

²⁴Morara tymerose urutõkomo a pake. Samueu tomo a morara tymerose senohne poko, onenehpyrykõ poko. ²⁵Samueu tõ ekepyä pakomotyã matose. Opoko xine kynoturune Ritonôpo atamurukomo a. Ynara tykase ynororo eya xine, “Apary riko ase sero nonopõkö kuräkaneme,” tykase Ritonôpo Aparão a.

²⁶—Naeroro Tumükuru enyohne kyya xine Kuesëköme, kuatäkyematohköme kyyrypyrykõ korokaryhtao eya, tykase Peturu eya xine.

Peturu ehtopöpyry kõseriu ëpataka João maro

4 ¹Morarame Peturu tõ oturuhtao imoihmäkõ maro, Ritonôpo maro oturuketõ tooehse eya xine, Ritonôpo tapyi esë maro, satuseu tõ roropa, enara. Satuseu tomo ahno ësemamyry ropa warõkökara kynexine. ²Peturu tõ tyenonohse eya xine imoihmäkõ amoreparyke eya xine, “Jezu tõsemäse ropa mana toorihxipo,” karyke eya xine. ³Morarame Peturu tõ tapoise toto a. Äpuruhyry taka tarose eya xine, moro tao toto ëmehtohme, tykohmäse exiryke. ⁴Mame Peturu tõ otururu totase tyya xine exiryke Jezu tonetupuhse imoihmäkomo a tosëköme. Tuhke Jezu poetoryme toehse toto, 5.000me.

⁵Mame yrokokoro juteu tō esā tōximōse Jerusarē po, Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro. ⁶Anasa Ritonōpo maro oturukety kynexine. Imaro tōximōse toto jekyry tō maro, Kaipa, João, Arexātere, enara. ⁷Mokaro ēpataka Peturu tō tarose toto a.

—Onoky poe ahno kurākāko ropa matou? tykase mokaro eya xine.

⁸Ritonōpo zuzenu Peturu ao kynexine. Aomi poe Peturu tōturuse, —Tamuxi tomo, pata esamo, ⁹oty katoḥ, “Onoky poe ytoytopynỹpo mukurākatoḥse rohpa?” āko matou oturupōko yna a? ¹⁰Jomiry etatoko Izyraeu tomo. Mokyro ynanukurākase ropa Jezu poe. Jezu mokyro Nazarepono, Ritonōpo mūkuru. Onexixihmahpyrykō mokyro. Yrome tōsemākase ropa mana Ritonōpo a. Jezu poe mokyro toekurākase ropa mana. ¹¹Jezu Kyrixtu poko pake tymerose Ritonōpo omiryre. Ynara tymerose urutōkomo a, “Tapyi rinanomo a wewe turumekase repe.

‘Popyra nase,’ tykase toḥ repe.

Yrome tapyi nikapuru apoihtyme tyrise ropa, imepỹ pyra exiryke, jamihme tapyi ehtohme,” tykase. ¹²Jezu rokē kyyrypyrykō korokaneme mana, toiro. Imepỹ kyyrypyrykō korokane pyra, Jezu rokene, tykase Peturu eya xine.

¹³Morarame Peturu tō otururu totase tyya xine aḥtao, tōturuse toto oxime rokene,

—Otokoino moxiā enaromyra toehse nae? Atamorepara toḥ nase repe. Yrome Jezu maro monexiā toto atamorepāko. Otaraḥe morara exiryke zuaro toehse toḥ mana, Jezu maronōpotōme toexirykōke, tykase toto. Oxime tōturuse toto. ¹⁴Mame mokyro kuranōpokara eneryke tyya xine toto maro, “Ajoḥpe matose,” kara toto. ¹⁵Morarame tosae xine Peturu tō tutūtanohpose ropa toto a, oxime rokē tōturutoḥkōme,

¹⁶—O tara āko sytatau mokaro a Jezu poko toto oturukehtohme? tykase toto, tōturuse oxime rokene. —Kurākara kurākahpō mokaro. Tarōkō emero zuaro mana, Jerusarēpōkomo. “Ajoḥpe,” kara sytatose ipoko xine. ¹⁷Jezu poko oturupyra rokē syripotone toto. Senaroximatone toto imehnō onurupyra Jezu poko toto ehtohme, tykase toto.

¹⁸Morarame tykohmase ropa toto tyya xine,

—Imehnō onurupyra ehtoko Jezu poko, tykase toto. ¹⁹Yrome ynara tykase Peturu tomo,

—Oty Ritonōpo a kure nae? Ōmipona xine yna exiry, tōmipona yna exiry? ²⁰Yna a tonese exiryke oturukehpyra ynanase Jezu poko, tykase toto.

²¹Morarame Peturu tō enaroximary se toḥ kynexine repe,

—Ytotoko ropa. Awānohtorỹko ynanase imehnō zururuḥtao Jezu poko oya xine, tykase aroporykōme ropa toto. Peturu tō wānopry se toḥ kynexine repe. Yrome onuānohpyra tokurehse toto, tuhkākō Peturu tō pyno exiryke.

—Kure Ritonōpo mana, āko rokē toḥ kynexine. ²²Tātākyemase toto, ytoytopynỹpo ikaripamyhpyry tukurākase ropa exiryke.

**Jezu poetory töturuse Ritonõpo maro
oserehpyra toehtohkõme**

²³Morarame tonyohse ropa toexirykõke Peturu tõi toytose ropa João maro, imehnõ Jezu poetory tomo a. Juteu tõi esã omihpyry tokarose eya xine. ²⁴Morarame toto omiry etaryke tyya xine töturuse toto Ritonõpo maro, Jezu poetory tõi oximõme. Ynara tykase toto,

—Yna esẽme mase Ritonõpo. Kapu rihpõ mase, kapu, nono, tuna, tunakuaõkomo, nonopõkomo, emero tyrise oya. ²⁵Pake moturune yna tamuru a, Tawi a. Ynara tymerose eya õmiryme Ouzenu poe,

“Oty katoh Izyraeu tõi maro imehnõ maro yzehno toh nae?”

²⁶Typatakã maro typoetory tõi maro Kuesẽkõ zehno,
Kyrixtu zehno,”

tykase Tawi.

²⁷—Morararo taro nase Jerusarẽ po seromaroro, tykase Peturu Ritonõpo a. —Erote tuisame nase. Põtiu Pirato kowenatumẽ roropa nase. Mokaro oximõme Romapõkõ maro Izyraeu tõi maro Omükuru zehno. ²⁸Zehnotokõ moxiaro Omükuru exixihmahpõkomo. Morara tyrise eya xine onekarotopõpyryae ro, tuarohxo oexiryke, orõpyrahxo roropa oexiryke. ²⁹Seromaroro mokaro eneko Papa kapuaono, yna enaroximary se aehtyamo. Yna akorehmako enaromyra yna ehtohme, õmiry ekarotohme yna a. ³⁰Kurãkõkara ikurãkako ropa. Ajamitunuru enepoko ropa Omükuru kurã pokoino, Jezu pokoino, tykase Peturu Ritonõpo a.

³¹Moraramẽ töturukehse toto ahtao, moro tapyi kywyhkywyh tykase. Ritonõpo zuzenu tomõse toto aka. Orõpyra Ritonõpo omiry tokarose eya xine imehnomo a.

Oximõme toto tÿkyryrykõ poko

³²Moraramẽ Jezu poetory tõi oximõme toehse, omomÿke pyra toh kynexine toenupunarykõke imehnõ poko. ³³Orõpyra imehnõ turuse eya xine Jezu õsemamyhpyry ropa poko. Kure rokẽ toh kynexine oximõme, tãkye rokene. Imehnõ roropa ipyno xine. ³⁴Morara exiryke etuarimara toh kynexine emero. Tutupikamo a tutupikõ tokarose eya xine Peturu tomo a. Tytapyikamo a roropa tytapyikõ tokarose tineru apoitohme tyya xine, ³⁵ekarotohme Peturu tomo a, apiakatohme ise exiketomo a etuarimara aehtohkõme.

³⁶Moraramẽ Joze kynexine, Xiperepono, Rewi pary. Mokyro tosehpase Panapeme, oxiehnotokõ kurãkaneme ropa aexiryke. ³⁷Mokyro a tutupi tokarose tineru apoitohme tyya. Mame Peturu tomo a tytinerũ tokarose emero.

Anania tomo Safira maro

5 ¹Mame imepyny a roropa tutupi tokarose roropa, Anania a tyypty maro. ²Ipyty esety Safira. Emero pyra tytinerũkõ tokarose eya xine, —Seny, yna tupi ehehpyry emero, tykase toh ajohpe. Tyypty maro töturuse toto. “Senekunohne,” tykase toto. ³Moraramẽ Peturu töturuse Anania maro,

(At 5.2)

—Jepe, oty katoĥ joroko tamuru omipona mahno? Yna enekunopyry se hma repe? Yrome Ritonōpo zuzenu zuaro mana. Otupi epehpyry emero pyra mekaro yna a. Makoinohno otinerūkōme. ⁴Otupi onekaropyra awahtao xine otupime ro exiry. Tupito epehpyry morararo, otinerūkōme ro exiry. Oty katoĥ popyra oexirykō se hmatou, yna enekunopyry se? Ajoĥpe mase Ritonōpo a yna a rokē pyra, tykase Peturu eya.

⁵Morarara kary etaryke tyya nono pona toepukase Anania. Toorihse. Morarame, “Mokyro norihno Ritonōpo poe,” kary etaryke tyya xine tōserehse toto itamurume. ⁶Mame nuasemākomo a ekepyry tanÿse. Tyōtose, enara. Tarose toto a, zonētoĥme.

⁷Morarame tē pitiko tykase ahtao ipytÿpyry tooehse, tuaro pyra.

⁸Mame Peturu tōturupose noĥpo a,

—Moro rokē kynako otupi epehpyry?

—ÿ moro rokē kynako, tykase noĥpo.

⁹Morarame Peturu a tozuhse. Ynara tykase ynororo,

—Oty katoĥ moturutou onio maro, “Senekunohne,” mykā onio a? Yrome Ritonōpo zuzenu oenetou. Eneko pahne moxiā, onio ekepyry zonemyĥpōkō noehno ropa toto tapyi eutary pota taka. Oekepyry arōko roropa toĥ mana zonētoĥme, tykase Peturu eya.

¹⁰Axī toepukase noĥpo nono pona. Toorihse. Morarame nuasemākō tooehse ropa ahtao tapyi taka, noĥpo orihsē tonese eya xine. Tarose toto a zonētoĥme inio ekepyry myĥtokoxi. ¹¹Morarame tōserehse Jezu poetory tomo. Mokaro ekary etahpōkō tōserehse roropa toto.

**Jamihme tyrise toto Ritonôpo a
kurâkôkara kurâkatohme ropa**

¹²Kokoro rokê tōximōse toh rahkene Peturu tō maro, Ritonôpo maro oturutoh taka, Saromão nyrihpyry taka. Mame jamihme tyrise toto Ritonôpo a kurâkôkara kurâkatohme ropa eya xine. ¹³Mame imehnō mokaro maro oximôpyra toehse toto, zuno toexirykôke. Yrome kure tōturuse toto ipoko xine. ¹⁴Mame tuhke Jezu poetory tō toehse, orutua komo, nohpo tomo, enara. Tuhke tomāse toto. ¹⁵Morarame kurâkôkara kurâkary ropa eneryke tyya xine tuhke kurâkôkara tonehse eya xine etuehkō tapo, osema taka Peturu zuzenu rokê ytotohme epozakuroko, osemāe Peturu ytoryhtao. ¹⁶Tuhke roropa imeimepỹ pata tō poe toehse toto Jerusarē pona. Kurâkôkara tonehse roropa toto a, jorokohpākō roropa tonehse eya xine. Emero toh tukurâkase ropa eya xine.

Peturu tō ryhmatopôpyry

¹⁷Morarame Ritonôpo maro oturuketō tuisary tō, satuseu to maro Peturu tō zumoxike toehse toto. ¹⁸Tapoise toto a ěmatohme āpuruhpyry taka. ¹⁹Yrome Jezu nenyokyhpyry toytose koko āpuruhpyry apuruhmakase ropa. Mokaro tutūtanohpose ropa eya.

²⁰—Ytotoko Ritonôpo maro oturutoh taka. Oturutatoko mokamo a Jezu poko, Jezu poetoryme toto ehtohme, orihpyra toto ehtohme jūme, tykase Jezu nenyokyhpyry eya xine. ²¹Morara tykase exiryke toytose toto pakeimo Ritonôpo maro oturutoh taka imehnō amorepase.

Yrome mokaro Ritonôpo maro oturuketō tuisary tymarōkō maro juteu tō tuisary tykohmase tyya xine. Peturu tō enehnanō taropose eya xine āpuruhpyry taka. ²²Morarame toytose toto āpuruhpyry taka. Yrome tynĕmatyākō onenepyra tokurehse toto. Naeroro toytose ropa toto kōseriu a oturuse. Ynara tykase toto eya xine,

²³—Āpuruhpyry tapuruse kynako. Erase tō rokê moroto kynako. Ynanetapuruhmaka repe. Yrome aryryra toh kynako, tykase toto. ²⁴Morara kary etaryke tyya xine tōserehse toto, Ritonôpo maro oturuketō tuisary tomo, oturutoh erase tō maro.

—Otara toehse toh nae?

—Kū. Aza rokê nytō toto? tykase toto. ²⁵Morarame imepỹ toehse oturuse. Ynara tykase ynororo,

—Mokā mōto, onĕmatyākomo. Oturūko toto Ritonôpo maro oturutoh tao. Imehnō amorepāko mā toto, tykase ynororo eya xine.

²⁶Morarame soutatu tō esĕ toytose, typoetory tō maro, Peturu tō apoise ropa. Opore pyra tōturuse toto eya xine sekerereme, imehnō kurūke, totaparykō se pyra toexirykôke.

²⁷Morarame tarose ropa Peturu tomo kōseriu ĕpataka ropa.

28—Oty katoĥ imehnõ amorepãko matou mokyro poko? Toto anamorepapopyra ynanexiase ipoko oya xine. Seromaroro emero Jerusarëpõkõ tamorepase oya xine. Ynahxirõko roropa matose mokyro exixihmatopõpyry poko, tykase mokyro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary.

29Morarame Peturu tomo a tozuhse,

—Ritonõpo omipona se ynanase. Õmirykõ omipona se hkopyra ynanase. 30Ritonõpo mokyro kytamurukõ esemy. Eya Jezu tõsemãkase ropa onexixihmahpyrykomo wewe pokona. 31Mame tuisa konõtome tyrise ropa ynororo Ritonõpo a, emero Kuesëkõme aehtohme. Kypynanohnekõ mokyro. Kyyrypyrykõ korokary se ynororo. Kyyrypyrykõ rumekary se kuahtao xine ikorokãko mana. 32Naeroro imehnõ tuarõmãko ynanase morohne poko. Yna maro Ritonõpo zuzenu mana yna akorehmãko. Tõmipona exiketomo a Tuzenu ekarõko Ritonõpo mana, tykase Peturu.

33Mame morara kary etaryke tyya xine tyekõtãpãse toto. “Setapatone,” tykase toto. 34Yrome toiro towõse tõturutohme. Parixeume ynororo, esety Kamarieu. Moeze omihpyry poko amorepatõme ynororo. Emero ise roropa toĥ kynexine. Mokyro a Peturu tõ jarãnaka taropose aporo. Mame ynara tykase ynororo,

35—Izyraeu tomo, tomeseke ehtoko mokã poko. 36Pake imepÿ tamuxime toehse, Teuta. Tuhke auturuhpyry ynororo tuisame toexiry poko. Imehnõ roropa toytose imaro, 400mãkomo. Yrome totapase ynororo ahtao, tãtahpahse toĥ emero, aomipona aehtyamo. “Tuisa konõto mokyro,” kara toehse toto. 37Okomino tyoro, Juta, Karireapono kowenu tineru apoiryhtao ahno a. Tuhke roropa imaro tãtãnonohse toĥ repe. Yrome toorihse ynororo ahtao ipoetohpyã toytose ropa toto tosaka xine. 38Naeroro ourutorÿko ase mokã poko pyra oehtohkõme. Ah nytõ toto. Ahno omi poe rokẽ toto ahtao toto namorepatary enahnõko rokẽ mana. Yrome Ritonõpo omi poe toto ahtao enahpyra mana imehnõ amorepary eya xine. 39Morara exiryke tomeseke ehtoko. Typoetory ryhmaryhtao ozehno xine exiiko Ritonõpo mana, tykase Kamarieu eya xine.

40—ÿ, tykase toĥ repe. Yrome Peturu tõ tonehse ropa tyya xine ahtao typipohse toto a.

—Oturupyra ke ehtoko Jezu poko, tykase toĥ eya xine. Mame tonyohse ropa toto ipipohxõpo xine. 41Morarame toytorykõ ropahntao kõseriu wino tãtãkyemase toto.

—Jezu poetoryme kuexiryke kypipohno toto. Morara exiryke tãkye sytase, tykase toto. 42Mame kokoro rokẽ Ritonõpo maro oturutoh tao tõturuse toto Jezu Kyrixtu poko. Imehnõ tapyĩ tao roropa oturukehpyra toĥ kynexine.

7me Jezu poetory akorehmananomo

6 1Morarame Jezu poetory tõ tuhke tomãse ahtao kyreku tomo a juteu tõ tykerekereemase.

—Oty katoth juteu tō pyxiamōpyamo a rokē tōsē ekarōko toh nae? Kyaa xine onekaropyra mǎ toto, tykase toto. ²Morarame Jezu poetory tō tonehpose 12mākomo a tōturutohkōme imaro xine. Ynara tykase Peturu tō eya xine,

—Popyra Ritonōpo omiry rumekary yna a nase ōkyrynehtotohkōme rokene. ³Morara exiryke imehnō Jezu poetory tō akorehmananō menekāko ynanase, 7me ajoajohpākōkara rokene, Ritonōpo zuzenu omipona yronymyryme exiketomo, toerokurukō warōkō roropa. ⁴Yrome yna kokoro rokē Ritonōpo maro oturūko ynanase. Imehnō amorepāko roropa ynanase aomiry poko, tykase toto.

⁵Morara kary etaryke tyaa xine tātākyemase toto. Ynara tyrise toto a Jezu poetory tō akorehmananōme, Exitewāo. Ritonōpo zuzenu imaro kynexine. Aomipona yronymyryme exikety ynororo. Ynororo, Firipe, Pyrokoru, Nikanoa, Timão, Parymena, Nikorau, enara. Nikorau juteume aeramahpyry kynexine. Ātiakiapōkōme roropa kynexine. ⁶Mokaro tooehse Peturu tō ēpataka. Morarame tōtururukohtao Ritonōpo a tomarykō tyrise zuhpokoxi xine.

⁷Morarame Ritonōpo omiry totase tuhkākomo a Jerusarēpōkomo a. Jezu poetory tomāse Jerusarē po. Tuhke Ritonōpo maro oturuketō roropa Jezu omipona toehse toto.

Exitewāo apoitopōpyry

⁸Morarame Exitewāo Ritonōpo omipona kynexine. Kure kynexine orēpyra roropa Ritonōpo poe. Kurākōkara kurākary waro roropa ynororo kynexine. ⁹Yrome imehnō moroto kynexine, aomipona se pyra exiketomo. Moino aehtyā mokaro kynexine. Xirene poe, Arexātyria poe, Xirixia poe, Azia poe, enara tooehse toh kynexine morotona. Tyorō tao tātamorepase ynaroro. Tōsezusezukurukō se toh kynexine repe Exitewāo maro. ¹⁰Yrome torēse toto Exitewāo maro orēpyrahxo exiryke Ritonōpo zuzenu poe. ¹¹Morarame imehnō taomipohtomase eya xine.

—Mose ynanetase Moeze kerekeremāko, Ritonōpo kerekeremāko roropa, tykase toto imehnomo a Exitewāo poko ajohpe. ¹²Morara kary etaryke tyaa xine juteu tō tyekitapāse. Typatakā maro toytose toto Moeze omihpyry warōkō maro Exitewāo apoise kōseriu a arothme. ¹³Morarame tokarose eya xine rahkene.

—Mose sē tapyi poihtoase, Ritonōpo maro oturutopo. Moeze omihpyry poihtoase roropa. ¹⁴Ynara nase mose, “Sē tapyi kararahnōko Jezu Nazarepō mana. Moeze namorepatyā myakāmāko roropa mana,” nase mose, tykase toto Exitewāo poko ajohpe rokene. ¹⁵Morarame mokaro a emero terekatu tō maro iporohtyamo a Exitewāo ēmyty tonese, kapu ae Ritonōpo nenyokyhpyry ēmyty samo.

Exitewāo oturutopōpyry

7 ¹Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary a tōturupose, —Ajohpe pyra moxiā na? tykase ynororo Exitewāo a.

²Ynara tykase Exitewāo eya xine,

—Wekyry tomo, kuetatoko, orutua kō roropa. Pake Aparão a Ritonōpo tōsenepose saerehkane panō ezure, Mesopotamia po Aparão ahtao ro Xarā pona ytopyra ro ahtao. ³Ynara tykase Ritonōpo eya, “Oesary irumekako, oekyry tō roropa. Ymaro eropa. Imepÿ pata enepōko ase oya,” tykase Ritonōpo eya. ⁴Morarame Kautea turumekase Aparão a Xarā pona toytotohme. Morarame tumy orihxīpo tosary turumekase eya. Tarona tooehse kuesaka xine. ⁵Ritonōpo onesaripopyra repe. Yrome ynara tykase ynororo eya, “Sero imeīpo ekarōko ase oya oesaryme, oesahpyo apakō esaryme roropa toorihse awahtao,” tykase Ritonōpo Aparão a tumūkue pyra ro ahtao. ⁶Mame ynara tykase roropa ynororo, “Apakō mā imehnō esaka ytōko osesarise. Moroto 400me zeimānōko mā toto imehnō esao.

⁷—Morarame apakō tuarimahpōkō wānohnōko ase,” tykase Ritonōpo Aparão a. “Morotoino xiaro oehnōko ropa toh mana jeahmatohme kure,” tykase Ritonōpo Aparão a. ⁸Morarame Aparão tamorepase Ritonōpo a aipotapihpyry sahkary poko. Ynara tykase ynororo, “Kure rokē oritorÿko ase. Morara exiryke aikōpotapihpyry sahkapōko ase oya xine,” tykase Ritonōpo eya. Morarame Aparão toemūkuase, Izakeme. Mame oma etato irānao ae aenurutopōpyry ahtao, tumūkuru aipotapihpyry tysahkase eya. Mame tuātase Izake ahtao toemūkuase ynororo Jakome. Mame Jako toemūkuase 12me, kytamurukōme.

⁹—Morarame kytamurukomo a takorōkō tokarose imehnomo a jehno toexirykōke. Ejitu pona tarose ynororo. Yrome Ritonōpo imaro kynexine. ¹⁰Toenupunase ipoko. Tutuarimakehpose eya. Morarame Ejitu esē Joze se toehse, tuaro aexiryke. Esety Parao kynexine. Joze kowenatumē tyrise eya tytapyī esēme roropa. ¹¹Morarame konopo toehkehse Ejitu po, Kanaā po, enara. Toetuarimase toto. ¹²Kytamurukō nykyryry tonahse. Yrome Ejitupōkō nykyryry nae ro kynexine. Morara kary etaryke tyya tumūkuru tō tonyohse Jako a tÿkyryrykō epekahse. ¹³Morarame toytozomose toto ahtao Joze tōsenepose turui tomo a. Tyekyry tō tonepose Parao a eya. ¹⁴Morarame, “Kumykō enehtoko xiaro,” tykase Joze turui tomo a. Mame emero morotona toytose toto, 75me. ¹⁵Morarame kytamurukō toorihse moroto, ¹⁶Jako, imūkuru tō, enara. Yrome toto ekepyry tarose Xikē patahpyry pona zonētohme, Aparão nepekatyhpyry aka. Emo poenomo a topekahse eya orihpyra ro toto ahtao. Xikē zū Emo kynexine.

¹⁷—Morarame Aparão pakō toemūkuase Ejitu po. Tuhke toehse toto moroto. Morarame tynekarotopōpyryae ro toto arory se ropa Ritonōpo kynexine esaka xine. ¹⁸Morarame imepÿ Ejitu tuisaryme toehse, Joze warōkara. ¹⁹Kytamurukō tonekunohse eya. Tyryrhase toto eya. Toto zehno toehse ynororo toto emamyryke. Imūkurukō typahpose eya nakuaka. ²⁰Morarame Moeze tonuruse, poeto kuranoryme. Tummy tapyī tao oseruao rokē nuno taropose eya. ²¹Mame tapyi tae jeny a tarose ynororo nakuataka. Mame Parao ãxiry a tanÿse ropa tunuātanopyryme tumūkurume. ²²Ejitupōkomo a tamorepase ynororo itamurume. Tōtururu waro toehse. Emese kure roropa ynororo otyro riry poko.

23—Morarame Moeze tykaripãse ahtao, 40me jeimamyry taropose ahtao tyekyry tō enese toytose ynororo, Izyraeu tō enese. 24Morarame tyekyry osanumary tonese tyya ahtao typynohse eya. Ejitupō totapase eya. 25“Wekyry tō pynohneme jenetupuhnōko toh mana. Ritonōpo nenyokyhpyryme jekarōko toh mana,” tykase Moeze tukurohtaio repe. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine. 26Yrokokoro tyekyry enese toytory ropahao, atapoioketō tonese eya. Toto zupokary se kynexine repe. “Aimo, ākorō ananapoipyra exiko. Oxiehno pyra ehtoko,” tykase ynororo eya xine repe.

27—Yrome ajoajohpano a tupurohmase. “Onoky omi poe upokato mano tuisame awahtao samo? 28Ejitupō etapahpō mase. Jetapary se roropa hma?” tykase ynororo Moeze a. 29Morara kary etaryke tyya toepase Moeze Mitiā pona. Toetapyirise moero. Toemūkuase asakoro.

30—Morarame 40me tyeimãse ahtao moroto, Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose Moeze a ona po, Xinai zopino. Xinai moro ypy esety. 31Moroto pika zatry tonese Moeze a tororo āko. Moro eneryke tyya toemynyhmasse ynororo. “Otāto puhkoke pika ezehpyra nae? Eneta aporo,” tykase ynororo tukurohtaio.

—Morarame enese toytose tahtao Ritonōpo omiry totase eya, ameke pyra toehse tahtao. Ynara tykase Ritonōpo eya, 32“Ritonōpo ase, amamurukō esemy, Aparão, Izake, Jako. Emero oesēkōme roropa ase,” tykase ynororo eya.

—Morara kary etaryke tyya tykytyky tykase Moeze. Osenuhmara toehse ynororo tōserepyryke. 33Morarame ynara tykase Ritonōpo eya, “Asapatū touko jēpataka oehtohme. Onoupyra awahtao orihnōko mase,” tykase ynororo eya.

—Mame morara kary etaryke tyya tysapatū touse eya. Mame ynara tykase Ritonōpo eya, 34“Ypoetory tō tuarimary enēko ase Ejitupōkomo a. Morara exiryke oehno toto pynohse. Seromaroro aaropōko ase Ejitu pona,” tykase Ritonōpo Moeze a.

35—Moeze mokyro ro. Apitoryme ise pyra toh kynexine repe tutuisarykōme. “Onoky omi poe upokato mano tuisame awahtao samo?” tykase toto eya. Yrome mokyro ro tyrise Ritonōpo a toto tuisaryme. Juteu tō pynohneme tyrise ynororo Apotohtaonōpo a. 36Morarame tarose ropa toto eya Ejitu poe. Tyjamitunuru tonepose roropa eya moroto Ejitu po, typoetory anaropopyra ropa Ejitupōkō exiryke. Tuna purohpokuroko tarose toto eya. Moro tuna esety Tahpiremy. Mame ahno esao pyra 40me ikonopory taropose toto a, Ritonōpo jamitunuru enery poko roropa tyya xine. Tŷkyryneke pyra toto ahtao tŷkyrynehtose toto Ritonōpo a. 37Mame Moeze ynara tykase Izyraeu tomo a, “Urutō enehpōko Ritonōpo mana, kuekyrykomo, ysā exikety,” tykase Moeze pake tyekyry tomo a. 38Moeze mokyro Ritonōpo poetory amorepahpono ahno esao pyra. Ritonōpo nenyokyhpyry maro roropa kynexine ypy po, Xinai po. Imaro tōturuse ynororo moro ypy po kytamurukō netaryme. Eya Ritonōpo omiry tymerose, kyya xine ekarotohme roropa.

³⁹—Yrome aomipona se pyra kytamurukō kynexine. Tymaro xine ise pyra toh kynexine ipunaka. Ejitu pona ropa toeramarykō se ropa toh kynexine tukurohtao xine. ⁴⁰Arão a ynara tykase toto, “Ritō tyriko Ritonōpo myakāme, kuesemazupurukōme aytotohme. Aza rokē nytoase Moeze, kuenepyhypōkomo Ejitu poe? Zuaro pyra sytatose,” tykase toto. ⁴¹Moroto tahtao xine pui mūkuru panō tyrise toto a. Morarame kaneru tō totapase eya xine uuru risē ēpataka, “Kure mase,” katohme tyya xine. “Kuesēkōme mosero nase,” tykase toto. Tātākyemase toto tynryhpyrykō poko. ⁴²Morarame mokaro turumekase Ritonōpo a, “Kuesēkōme sero nase,” kary etaryke tyya. Mame xirikuato tōkehko roropa tyrise eya xine tosēkōme. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne pake urutōkomo a, “Izyraeu tomo, oekykō mekarotone ya.

Onekarorykōme oekykō metapatone repe.

Yrome ya pyra mekarotone.

⁴⁰me ikonopory taropose oya xine oyoytorykohtao ahno hnakuroko.

⁴³Tapyi pitiko maromarotone kamisa risemy, ymyakāme onryhpyrykō tapyīme, onohpetu tapyīme Moroke tapyīme.

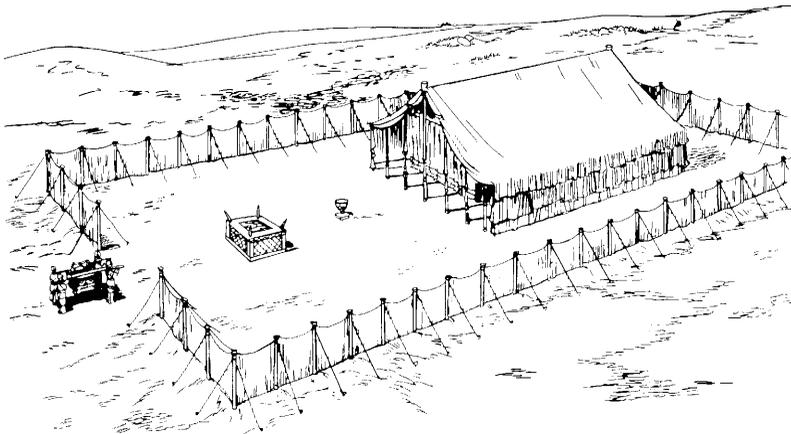
‘Kuesēkōme sero nase,’ matokene mokyro poko.

Rēpā roropa onryhpyrykō xirikuato panō esēme repe.

Morara oexirykōke aarotoryko ase mya Papironia pona,”

tykase Ritonōpo eya xine.

⁴⁴—Kytamurukō maro Ritonōpo tapyī kynexine, okyno pihpyry risemy, ahno esao pyra, typoko toto amorepatohme. Moeze a moro tapyi tyrise Ritonōpo omi poe, imaro tōturuse exiryke. ⁴⁵Moro tonehse kytamurukomo a xiaro pake toeepyrykohtao. Mame Jozue tō tōsesarise ropa imehnō esahpyry po, taropose morotōkō exiryke Ritonōpo a. Morarame Tawī Izyraeu to tuisaryme toehse.

(At 7.44)

⁴⁶Ritonõpo omipona exikety ynororo kynexine. Tapyi amory se toehse repe Ritonõpo tapyĩme. ⁴⁷Yrome imükuru a rokê tamose, Saromão a, Ritonõpo tapyĩme.

⁴⁸—Yrome imehxo Ritonõpo kapuaono. Tapyi tao nyhpyra mana, ahno nyrihpyry tao, tykase Exitewão. —Ynara Ritonõpo nekarohpyry sero poko pake urutonõpo a,

⁴⁹“Kapu esê ase, nono esê roropa.

Otâto tapyi amõko matou ytapyĩme?

Tapyi amõko matose repe, yrome upune pyra mana.

⁵⁰Ywy rokê Ritõme ase emero,”

tykase Ritonõpo pake urutono a, tykase Exitewão mokaro a.

Mame ynara tykase roropa eya xine,

⁵¹—Otato pyra matose, Ritonõpo omipona pyra. Zuzenu okorokarykõ se mã repe. Yrome ise pyra matose. Atamurukõ saaro matose. ⁵²Urutõkõ tyryhmase atamurukomo a emero. “Ritonõpo mükuru oehnõko mana,” kanaanõ totapase toto a. Mokaro saaro matose. Mokyro mexixihmatose toehse ahtao. ⁵³Ritonõpo a tõmiry tokarose oya xine inenyokyhpyry tomo a repe. Yrome aomipona pyra matose, tykase Exitewão eya xine.

Exitewão etapatopõpyry topu ke

⁵⁴Morara kary etaryke tyya xine tyekĩtapãse toto. Exitewão ãpataka tyerykõ totose toto a tynyetükõke. ⁵⁵Yrome Ritonõpo zuzenu Exitewão maro kynexine. Kakoxi tõsenuhmase tahtao Jezu tonese kapu ao xixihme, Ritonõpo maro. Saerehkane konõto tonese roropa eya Ritonõpo ezurume. ⁵⁶Moraramame ynara tykase ynororo,

(At 7.60)

—Enetoko ke! Kapu enēko ase tātapiakase. Jezu Kyrixtu enēko ase. Ahnome aexihpyry enēko xikihme, Ritonōpo maro, tykase ynororo eya xine.

⁵⁷—Ajohpe mase! tykase toto. Toepanapuruse toto. Axī toytose toto tururume Exitewāo apoise. ⁵⁸Pata ehpioksi tarose toto a topu ke etapatohme. Morarame etapatohme tupōkō tapoipose nuasemano a. Toto zupō apoiphō Sauru kynexine. ⁵⁹Mame topu ke totaparyhtao ro ynara tykase Exitewāo,

—Tuisa Jezu, kuaroko oesaka, tykase rokē ynororo. ⁶⁰Morarame tosekumuru po toepukase tahtao opore tōmitase rahkene,

—Jezu kapuaono moxiā onyhxiropyra exiko jetapary poko, tykase ynororo toorihtho. Morara kaxīpo sā rokē toorihse ynororo rahkene.

Sauru a Jezu poetory ryhmatopōpyry

8 ¹Morarame Exitewāo tomīnose Sauru a jehno toexiryke. Morarame Exitewāo etapaxīpo Jezu poetory tō totapazomose moroto ro zehnotokomo a. Morara exiryke tātahpahse toh emero Jutea pona, Samaria pona, enara. Peturu tō rokē epara kynexine. ²Morarame Ritonōpo omipona exiketomo a Exitewāo tyhnamose. Tātarekase toto. Ekepyry tarose eya xine zonētohme.

³Mame Sauru toytose Jezu poetory zupise, toto zehno toexiryke. Emero rokē tapyī taka toytose ynororo toto apoise. Orutua kō tapoise aporykō poko, nohpo tō maro āpuruhpyry taka ēmatohme.

⁴Morara exiryke toepase toto. Emero pata tō poro toytose toto imehnō zuruse Ritonōpo omiry poko.

Ritonōpo omiry ekarotopōpyry Samaria po

⁵Morarame Firipe toytose Samaria pona morotōkō amorepase Jezu Kyrixtu poko. ⁶Kure Firipe omiry totase imoihmākomo a. Otato toehse toto kurākōkara kurākary ropa eneryke tyya xine. ⁷Joroko tō tutūtanohpose ropa eya ahno ae. Joroko tō tūtary ropahtao toto kurohtae kui tykase toto. Tuhke ytoytopynŷpotō roropa tukurākase ropa eya.

⁸Morara exiryke tātākyemase toto morotōkomo, Samariapōkomo.

⁹Moroto pyaxi kynexine, esety Ximāo. Pake tunuhnatase itamurume ynororo Samaria po.

—Pyaxime ase, tykase ynororo repe. ¹⁰Mokyro omipona toehse toto poeotimākomo, ikaripātyamo, enara.

—Mokyro jamihme mana Ritonōpo poe, tykase toh repe. ¹¹Yrome joroko poe uhnato ynororo kynexine, Ritonōpo poe pyra. Pake aepyaximahpyryme aexiryke toytose toto eya enetao. ¹²Yrome Firipe tōturuse eya xine Ritonōpo kuesēkōme exiry poko. Morarame zae aomiry tonetupuhse toto a. Jezu Kyrixtu poetoryme toehse toto. Tōpurihkase roropa toto Jezu omi poe, orutua komo, nohpo tomo, enara. ¹³Morarame Ximāo a roropa Jezu tonetupuhse. Morarame Firipe a tōpurihkase tahtao tōpurihkaphō onurumekara toehse ynororo. Kurākōkara kurākary ropa tonese eya. Tōsenuruhkase ynororo pitiko rokē pyra.

¹⁴Morarame, “Samariapōkomo a Ritonōpo omiry tapoise mana,” kary totase Jezu poetory tomo a, Jerusarēpōkomo a. Naeroro asakoro orutua tonyohse toto morotōkomo a, Peturu, João, enara tonyohse toto.

¹⁵Morarame Samaria pona tooehse tahtao xine tōturuse toto Ritonōpo a, —Ouzenu ekaroko moxiamo a ōmiry apoihpōkomo a, tykase toto Ritonōpo a, ¹⁶Tuzenu onekaropyra ro Ritonōpo exiryke toto a, nakuaka rokē tōpurihkase toto Jezu omi poe. ¹⁷Morarame tomarykō tyrise ahtao eya xine morotōkō zuhpokoxi, Tuzenu tokarose Ritonōpo a eya xine rahkene.

¹⁸Morarame moro eneryke tyya tytinerū ekarory se Ximão toehse Peturu tomo a, toto sã Ritonōpo zuzenu ekaroneme toehtohme repe.

¹⁹Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ritonōpo zuzenu ekaroneme kyritoko, imehnō zuhpokoxi jemary riryhtao ya moxiã aka Ritonōpo zuzenu omōtohme, tykase ynororo Peturu tomo a.

²⁰Yrome Peturu a tozuhse ynororo. Ynara tykase ynororo, —Ritonōpo oenyohsasaka mana apotoimo htaka otinerū maro, inekarohpyry epekatyry se oexiryke tineru poko. ²¹Oesary kara sero taro, tykase Peturu eya. —Ritonōpo omipona pyra oexiryke ipoetoryme pyra mase. ²²Iirypyryme mase okurohtao Ritonōpo a. Moro oorypyry irumekako! Ekorokapoko Ritonōpo a. Otarãme oorypyry korokãko ropa mana, tykase ynororo eya. ²³—Iirypyryme oexiry waro ase. Itū sã okurohtao mana zumoxike oexiryke. Tymyhse sã roropa mase oorypyry a, tykase Peturu, Ximão tyenonohse.

²⁴Mame ynara tykase Ximão eya xine,

—Ajohpãme sã kaxitoko amarokō ypoko. Oturutoko Ritonōpo a kure rokē jehtohme, juãnohpyra Ritonōpo ehtohme, tykase ynororo Peturu tomo a.

²⁵Morarame imehnō tamorepase Peturu tomo a João maro Ritonōpo omiry poko. Kure rokē turuse toto Jezu poko. Morarame axĩ pyra toytose ropa toto imehnō amoreparyme pata tō poro, tosaka xine, Jerusarē pona.

Firipe Etiapiapō maro oturutopōpyry

²⁶Morarame Ritonōpo nenyokyhpyry kapu ae tōturuse Firipe a, —Ytokose osemãe Jerusarē esema taka, eporehkakety ae oytotohme ona pona, Kaza pona. ²⁷Mame Firipe toytose moro ae. Moroto orutua tonese eya Etiapiapono. Mokyro Kātase mōkomory esē kynexine. Kātase Etiapiapōkō esē kynexine. Mokyro ipoetory ytōko ropa kynexine Jerusarē poe Ritonōpo omiry poko tātamorepaxīpo. Ritonōpo omipona toehtohme toytose ynororo Jerusarē pona.

²⁸Morarame Ritonōpo omiry sekeremaryme ytōko ropa kynexine kahosa ae, Izaja nymerohpyry sekeremaryme. ²⁹Morarame Firipe taropose Ritonōpo zuzenu a, —Kahosa aka ytoko mose maro oytotohme, tykase ynororo eya. ³⁰Tururume toytose Firipe kahosa aka. Morarame Izaja nymerohpyry sekeremary totase eya. —Onysekeremary enetupuhnōko hma? tykase ynororo Etiapiapono a.

(At 8.28)

31—Arypyra, onenetupuhpyra reahse. Tamorepane ke jahtao enetuputyry. Otyriko. Ymaro eropa, tykase ynororo Firiye a. 32Ynara Ritonõpo omiry sekeremãko kynexine,

“Mokyro tarose kaneru samo, etapatohme.

Kaneru mükuru tuhpoty sahkyryhtao oty kara.

Mokyro sã oty kara toehse ynororo tyryhmaryhtao.

33 Mokyro tutuarimanohpose toto a.

Pohnomo a tyhtomase.

Tumükue pyra ro ahtao taorihmapose eya xine,”

tykase, tysekeremase Firiye ytotozõpyry a.

34Morarame Etiopiapõ tõturupose Firiye a,

—Onoky poko Izaja nymerohpyry sero? Typoko, imepỹ poko? tykase ynororo Firiye a.

35Mame Firiye tõturuse imaro Ritonõpo omiry poko, inysekeremahpyry poko. Kure turuse eya Jezu poko. 36Morarame toytorykohtao tuna pona toeporehkase toto.

—Tunahxo mony. Jëpurihkary se pyra hma? tykase mokyro Etiopiapõ Firiye a.

37—Arypyra, Jezu enetuputyryhtao oya oesëme oëpurihkãko ase, tykase Firiye eya.

—ÿ, Jezu Kyrixtu enetupuhnõko ase, Ritonõpo mükuru nymyry mokyro, jesemy, tykase ynororo Firiye a.

³⁸Mame kahosa totypokapose eya. Toytose toto nakuaka, Firipe maro. Mokyro Etiopiaṗō tōpurihkase eya Jezu omi poe. ³⁹Moraramē towōse ropa nakuae toto ahtao, Firipe tarose ropa Ritonōpo zuzenu a. Onenepyra ropa toehse Etiopiaṗono. Mame toytoryme ropa tātākyemase ynororo. ⁴⁰Moraramē Firipe tonese ropa imehnomo a rokene, Azotu po ahtao. Mame imeimeṗy pata tō poro toytoryhtao Ritonōpo omiry poko tōturuse ynororo morotōkō netaryme, Sezarea pona toytoryme.

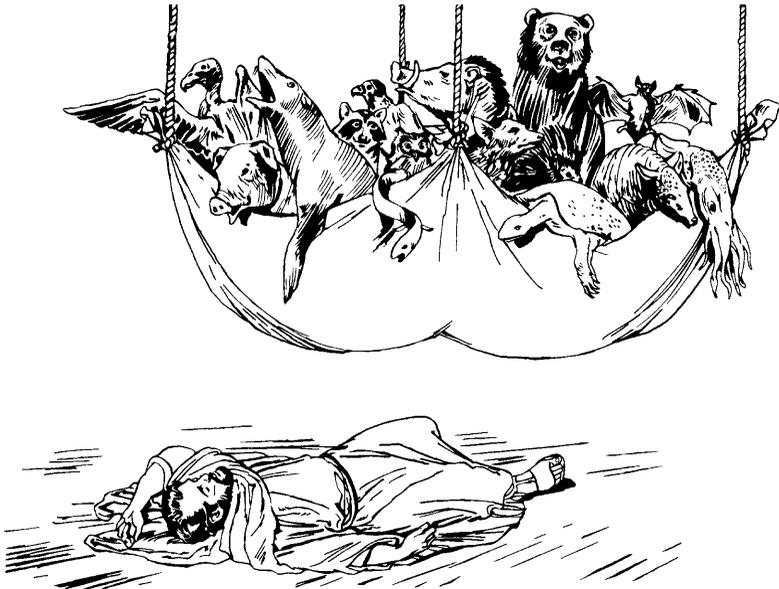
Jezu enetupuhṗopyry poko Sauru a

9 ¹Moraramē Jezu poetyry tō zehno ro Sauru kynexine. Toto ryhmary se ro kynexine. Toto etapary se roropa toehse ynororo. ²Naeroro Ritonōpo maro oturuketō tuisary a toytose ynororo pape meropose. Pape arory se kynexine Tamaxikupōkō neneryme toto atamorepatoh tao. Moro pape se kynexine Jezu poetyry tō moero ahtao enehtohme ropa tyya, tymyhse, Jerusārē pona, orutua komo, nohpo tomo, enara.

³Yrome aytory rohtao, moe hkopyra Tamaxiku toehse ahtao, mōtoino rokē etonie saereh tykase itamurume, kaino kapu ae. ⁴Nono pona toepukase ynororo. Omi totase roropa eya. Ynara tykase,

—Sauru, Sauru, oty katoḥ ypoetyry tō ryhmāko mah? Samū kamexipōko mase ya, tykase.

⁵—Onoky hma? tykase Sauru tōserehse toexiryke.

(At 9.4)

—Ywy ase, Jezu, tykase. —Oty katoĥ yryhmāko mah? ypoetory ryhmāko?
⁶Owōko ropa hkoty. Ytokose pata pona. Morotona toytose awahtao ypoetory
 enyohnōko ase oenese. Jomiry ekarōko oya mana, tykase Jezu Sauru a.

⁷Morarama Sauru marōkō mynyhme toehse. Omi totase eya xine repe.
 Yrome oturukety onenepyra toĥ kynexine. ⁸Mame Sauru towōse ropa.
 Yrome pīpokah tykase ropa tahtao onetopyra toehse. Emary poko rokē
 tarose imehnomo a Tamaxiku pona. ⁹Morarama moroto oseruao tōmehse
 ynororo enutara ro. Otuhpyra roropa kynexine, tuna onēpyra, enara.
¹⁰Mame Jezu poetory moroto kynexine Tamaxiku po, esety Anania.
 Mokyro a tōsenepose Jezu aosenety. Ynara tykase sã ynororo,

—Anania, tykase.

—Otara āko ma Tuisa? tykase ynororo.

¹¹—Ytokose Topohmã ae Juta tapyī taka. Moroto awahtao Sauru ekaropoko
 Tasupono. ¹²Mokyro mã Ritonōpo maro oturūko. Oenēko roropa mana tōsenety.
 Oytory enēko oemary rise epona aosenuhmatohme ropa, tykase sã Jezu eya.

¹³Yrome Anania a tozuhse,

—Tuhke tokare mokyro mana. Opoetory tō zehnoto mokyro Jerusarē
 po. Toto tyryymase eya itamurume. ¹⁴Tarona roropa tonehpose ynororo
 Ritonōpo maro oturukety a opoetory tō myhtohme, tykase Anania.

¹⁵Yrome Jezu ynara tykase sã eya,

—Ytoko jomi poe. Sauru ynymenekahpyry mokyro ypoetoryme.
 Imeimehnō pataka ynenyokyryme roropa exīko mana, juteu tō pataka,
 juteutōkara pataka, enara, pata esã maro auturutohme ypoko. ¹⁶Sauru
 osanumāko toĥ mana itamurume jomiry poko tamoreparykohtao,
 jomipona aexiryke. Moro ekarōko ase eya, tykase.

¹⁷Morarama Anania toytose Juta tapyī taka, Sauru enese. Epona
 tomary tyrise eya.

—Jepe Sauru, Jezu nosenepoase oya osemāe oepyrhythao. Mokyro jenehpo
 oya ōsenuhmatohme ropa, Ritonōpo zuzenu ekarotohme oya, tykase Anania.

¹⁸Axī toepukase kana puhturu panō enuru ae. Moro esahpyo kure
 ropa toehse ynororo. Tōsenuhmase ropa. Morarama tōpurihkase ynororo
 rahkene. ¹⁹Mame tōtuhxīpo tyjamihtase ropa ynororo.

Jezu poko Sauru oturutopōpyry Tamaxiku po

Moroto tuhke pyra tōmehse Sauru Jezu poetory tō maro,
 Tamaxikupōkō maro. ²⁰Morarama juteu tō oturutoh taka toytose ynororo
 morotaōkō amorepase Jezu poko.

—Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro, tykase ynororo.

²¹Mame Sauru etaryke tyya xine toemynyhmase toto.

—Ajohpe pyra mosero Jezu poetory ryhmāpō Jerusarē po? Xiaro
 noepyase roropa Jezu poetory poko, tymyhse toto arotohme tyya Ritonōpo
 maro oturukety a ekarotohme, tykase toto, tōturuse oxime rokene.

²²Mame orēpyra tōturuse ynororo Jezu Kyrixtu poko,
 —Ritonōpo mükuru nymyry mokyro, tykase ynororo toto amoreparyme. Mame orēpyra Sauru exiryke tōtururukō tupise toto a, juteu tomo a, Tamaxikupōkomo a.
²³Morarame tuhke tynyhse ahtao juteu tō tōturuse Sauru poko,
 —Setapatone, tykase toto. ²⁴Yrome Sauru tuaro. Totapary se exiketō poko tuaro ynororo. Osema apuru pūto eraximāko toh kynexine, kokoro rokene, koko, saereme, enara, Sauru tūtary eraximāko, apoitohme tyya xine repe. ²⁵Morara exiryke Jezu poetory tomo a tarose ynororo koko. Tonyhtose eya xine ruto ao, pata apuru poe.

Sauru Jerusarē po ehtopōpyry

²⁶Morarame Jerusarē pona Sauru toytose ropa ahtao tōtururu se ynororo Jezu poetory tō maro. Yrome zuno toh kynexine.
 —Otarāme Jezu poetory kara mokyro, tykase toto Sauru poko. ²⁷Mame Sauru tarose Panape a, Peturu tomo a ekarotohme.
 —Mose Jezu poetoryme nase. Kuesēkō tonese eya Tamaxiku pona toytoryhtao. Imaro tōturuse roropa ynororo. Moromeīpo Jezu poko tōturuse ynororo orēpyra samo Tamaxikupōkō netaryme, tykase Panape toto a.
²⁸Mame Jezu poetory tō maro Sauru toytose Jerusarē poro. ²⁹Orēpyra tōturuse ynororo Jezu poko mokaro a, kyreku omiryae exiketomo a. Yrome Sauru zehno toh kynexine. Etapary se toehse toto. ³⁰Yrome moro etaryke tyya xine Sauru arone toto Jezu poetory tomo Sezarea pona, aropotohme Tasu pona.
³¹Morarame Jezu poetory tō onyryhmara toehse imehnō mana, Jutea po, Karirea po, Samaria po, enara. Eanokō jamihme toehse ropa Ritonōpo omiry etaryke tyya xine. Tomāse roropa toto. Tuhke toehse toto. Ritonōpo zuzenu ke tākye toehse toto.

Peturu Rita po ehtopōpyry

Joepo po roropa

³²Morarame Peturu toytose Jezu omipona aehtyā pata punero. Rita pona toytose roropa ynororo. ³³Moroto pakaihkapý tonese eya, esety Eneja. Mokyro ytoytopyry roropa kynexine. 8me ikonopory taropose eya tohrame rokene. ³⁴Morarame Peturu tōturuse eya,
 —Eneja, Jezu Kyrixtu okurākāko ropa mana. Owōko ropa oetueh tapoe, tykase ynororo eya. Axī toekurākase ropa ynororo. ³⁵Morarame mokyro kurākary ropa enexīpo tyya xine, Jezu poetoryme toehse toto, Ritapōkomo. Morararo Saronapōkō roropa Jezu poetoryme toehse toto.
³⁶Morarame Joepo po Jezu poetory kynexine roropa, nohpo, esety Tapita, esety akorō Toaka. Mokyro kure kynexine. Týmōkomokākara poko enupunakety kynexine. ³⁷Mame takuruhtase ynororo. Toorihse rahkene. Mame aorikyhpory ekepyry typyse eya xine ahtao otuato taponā tyrise. Zara taka tarose eya xine.
³⁸Morarame Rita pona Peturu oehtopōpyry waro Joepōkō kynexine oseponaro

moro pata tō exiryke. Mame asakoro tymarōkō taropose Jezu poetory tomo a, Rita pona, Peturu poko, axī aehtohme. ³⁹Mame Peturu toytose toto maro Jope pona. Zara taka tarose ynororo toto a. Moro tao pytŷpo tō kynexine xitāko. Tupōkō tonepose toto a Peturu a, Toaka nyxixityāmo, orihpyra ro ahtao.

⁴⁰—Ytotoko ropa sero tae mō taka, tykase Peturu pytŷpo tomo a. Mame tosekumuru po typorohse ynororo tōturutohme Ritonōpo a. Okepy ēpataka toeramase Peturu. Ynara tykase ynororo,

—Tapita owōko, tykase ynororo. Tōsemāse ropa aorikyhpyry. Pīpokah tykase ropa ynororo. Mame Peturu eneryke tyya sēpe towōse ropa.

⁴¹Mame tomary tapoipose mokyro a tanŷtohme ropa. Morarame Jezu poetory tō tykohmase Peturu a pytŷpo tō maro, aēsemāse ropa enetohme.

⁴²Morarame aēsemātopōpyry ropa poko tokātose toto morotōkomo a emero pata tō po. Mame tuhke Jezu omipona toehse toto. ⁴³Moroto Peturu okynā kynexine Jope po, Ximāo tapyī tao, okyno pihpyry poko erohkety tapyī tao.

Peturu Koneriu maro ehtopōpyry

10 ¹Morarame Romano kynexine Sezarea po, esety Koneriu. Soutatu esē kynexine ynororo. 100me ipoetory tō kynexine, soutatu tomo. Itariapōkōme toto esety. ²Mokyro Ritonōpo waro exikety kynexine. Aomipona roropa kynexine tytapyītaōkō maro. Tuhke tytinerū tokarose eya juteu tomo a, tymōkomokākara a. Kokoro rokē Ritonōpo maro tōturuse ynororo. ³Morarame Koneriu a Ritonōpo nenyokyhpyry tonese tōsenety, xixi tywykahme ahtao. Morarame ynara tykase sã ynororo eya, —Koneriu, tykase.

⁴—Otara myka? tykase Koneriu Ritonōpo nenyokyhpyry a, tōserehse.

—Ōtururu Ritonōpo a totase eya mana. Tymōkomokākara pyno oexiry tonese roropa eya. ⁵Wenikehpyra ynororo kure oexiry poko. Naeroro opoetory aropoko Jope pona Ximāo enehtohme xiaro. Esety akorō Peturu. ⁶Tosetyae exikety maro reh mahna, okyno pihpyry rine mahro. Itapyī mā tuna ehpio. Āmorepāko mā mokyro Ritonōpo omiry poko zuaro oehtohme, tykase Ritonōpo nenyokyhpyry Koneriu a. ⁷Morarame tymaro auturuhpyry toytose ropa ahtao, tynamoto tonehpose tyya, oseruao soutatu maro, toto a tōturutohme. ⁸Mame tōsenehtopōpyry poko toto zuruxīpo, tonyohse toto Jope pona.

⁹Yrokokoro Koneriu poetory moe pyra Jope poko toehse toto ahtao, Peturu tōnuhse tapyi mypatarānaka, tōturutohme Ritonōpo a, tāxiahtao toehse ahtao. ¹⁰Morarame Peturu tomitapāse. Tōtukuru se repe. Yrome tōsē atahnopyra ro ahtao tōsenehse ynororo Ritonōpo poko. ¹¹Kapu atapiakary tonese eya. Otuaato konōto panō tyhtose eary poko Peturu myhtokoxi. ¹²Moro tapo onokyro panō tonese eya, nono po ro ytoketomo, torō tō roropa. ¹³Morarame ynara tykase Ritonōpo,

—Mokaro etapako ōtyme, tykase Peturu a.

14—Onetapara ase. Moinoro ase tōsē rypyry onõpyra ypoetoae ro, tykase Peturu eya.

15Morarame sekere tykazomose inetaryme,

—Õtyme ynekaroypyry poko, “Tōsē rypyryme nase,” kara exiko, tykase.

16Mame tōnuhse ropa otuato panono. Morarame tyhtozomose osemazuhme ayhtohpyry saaro. Mame tōnuhse ropa rahkene, jūme, kapu aka.

17Morarame Peturu toepohnohse tynenehpyry poko. Aemynyhmary rohtao Koneriu nenyohyā toeporehkase toto.

—Otokohko Ximão tapyī nae? tykase toto osemataõkomo a.

—Seny, tykase toto.

18—Taroh Ximão Peturu nahe? tykase toto tõturupose.

19Morarame toepohnopyryhtao ro Ritonõpo zuzenu omiry totase Peturu a,

—Etako pahne, ahno mokaro oupīko. 20Oyhtoko. Enaromyra exiko. Toto maro ytokose. Ynenehpotyā mokaro, tykase Ritonõpo zuzenu eya. 21Morara kary etaryke tyya Peturu tyhtose ropa zara tae Koneriu nenyohyā omikase.

—Taro ase. Oty kase moehtou? tykase Peturu eya xine.

22Morarame tõturuse toh eya. Ynara tykase toto,

—Koneriu yna enehpoase tarona, tykase toto. —Kure ynororo, Ritonõpo omipona exikety. Emero juteu tō, “Kure mana,” āko roropa ipoko toh mana. Ritonõpo nenyokyhpyry kapu ae imaro tõturuse, itapyī taka oytotohme, imaro õturutohme, tykase toto Peturu a.

23—Omõtoko tapyi taka, tykase Peturu eya xine. Mame moro tao tynyhse toto.

Yrokokoro toto maro Peturu toytose imehnō Jezu poetory tō maro, Jojepõkō maro. 24Sā aeporehkatohkomo Sezarea pona. Moroto Koneriu kynexine toto eraximāko, tyekyry tō maro, tope tō maro, Peturu otururu etatohme. 25Morarame Peturu omomyryhtao tapyi taka, Koneriu tooehse aomikase. Tosekumuru po typorohse ynororo Peturu epataka.

—Kure mase. Ritonõpo nenyokyhpyryme mase, tykase ynororo eya.

26Yrome Peturu a tanỹse ropa ynororo.

—Owõko ropa. Xikihme rokē exiko. Ritonõpo kara ase, ahno rokē ase, apano ro, tykase Peturu eya. 27Morarame tõtururukōme Koneriu maro tomōse ynororo tapyi taka. Tuhke ahno tonese eya moro tao. 28Mame tõturuse ynororo eya xine. Ynara tykase,

—Juaro matose. Juteume ase. Imehnō maro juteutõkara maro yna ahtao popyra mana yna a. Itapyikō taka roropa yna omomyryhtao popyra mana yna tamuru tō omi poe. Yrome Ritonõpo utuarõmase imehnō poko, “Nuriame mose nase,” kara jehtohme. 29Morara exiryke tykohmase jahtao oya xine kure rokē ezukuase anaropotyamo. Oehno oturuse oya xine. Oty katohme kuenehpoase tarohna? tykase Peturu, tõturupose.

30Morarame Koneriu a tozuhse,

—Mokokonie otuhyra exiase jotururuke Ritonõpo maro. Tapyi tao exiase. Morarame xixi tywykahme toehse ahtao orutua enease jēpataka, tupoke

saerehkane ke. ³¹Ynara nase sã ya, “Koneriu, òtururu totase mã Ritonõpo a. Tymõkomokākara pyno oexiry roropa tonese eya mana. Wenikehpyra ynororo kure oexiry poko. ³²Naeroro opoetory aropoko Jope pona Ximão enehtohme xiara. Esety akorõ Peturu. Tosety ae exikety tapyĩ tao mana, okyno pihpyry rine tapyĩ tao. Tuna ehpio mã itapyĩkomo. Tooehse ynororo ahtao oturũko oya xine mana,” nase Ritonõpo nenyokyhpyry ya. ³³Morara kary etaryke ya ypoetory tõ aropoase axĩ oehtohme. Tãkye ase tooehse oexiryke. Seromaroro taro ynanase Ritonõpo poko. Òtururu etase moxiã noehno, tykase Koneriu eya.

Peturu oturutopõpyry Koneriu tomo a

³⁴Morarame Peturu tõturuse eya xine. Ynara tykase, —Seromaroro zuaro ase. Emero kypyno xine Ritonõpo exiry waro ase, yna rokẽ kara pyno Ritonõpo mana, tykase Peturu eya xine. ³⁵—Emero tõmipona exiketõ kure Ritonõpo a mana, ajoajohpe pyra toto exiryke, juteu tomo, juteutõkara, enara, tykase Peturu. ³⁶—Ritonõpo a Izyraeu tõ tamorepapose urutõkomo a, Jezu Kyrixtu waro toto ehtohme, zehzehno pyra toto ehtohme. Emero Kuesẽkõme Jezu Kyrixtu mana. Moro waro matose. ³⁷Kuesẽkõme aexiry poko João tõturuse ahno èpurihkaryhtao tyya. Morotoino Jezu poko tutuarõtase toto Karireapõkomo. Juteapõkõ roropa tutuarõtase toto. Zuaro matose. ³⁸Seromaroro amarokõ roropa Jezu waro exĩko matose, tykase Peturu eya xine. —Ritonõpo a Tuzenu tokarose eya emero zuaro ehtohme. Morarame toytotose ynororo. Ahno poko toenupunase. Joroko nyryhmatyã tukurākase ropa eya, kurākõkara roropa, Ritonõpo imaro exiryke. ³⁹Jezu waro ynanase, imaro toytose yna exiryke yna patary poro, Jerusarẽ poro, enara. Toxixihmase ynororo juteu tomo a wewe pokona, aorihtohme.

⁴⁰—Yrome Ritonõpo a tõsemākase ropa oseruao tõmehse ahtao. Mame tõsenepose ropa ynororo. ⁴¹Emero pyra, tunutuarõtanohtyamo a rokẽ tõsenepose ynororo, yna a rokene, tykase Peturu. ⁴²—Ynanotukuase imaro tõsemãse ropa ynororo ahtao. Mame yna enyokyase ãmorepatohkõme typoko, tykase Peturu. —Imeĩpo typoetory tõ apiakase oehnõko ropa mana iirypyrymãkõ aropotohme apotoimo htaka. Aorihtyã roropa apiakase oehnõko mana Ritonõpo omi poe. Moro poko ourutohkõme yna enehpoase Jezu xiara. ⁴³Mokyro poko tymerose Ritonõpo poe urutõkomo a. Enetuputyryhtao oya xine oorypyrykõ korokãko mana, tykase Peturu eya xine.

**Ritonõpo a Tuzenu ekarotopõpyry
juteutõkara a**

⁴⁴Peturu a toto zururuhtao ro Ritonõpo zuzenu tyhtose. Tõmiry etananõ aka tomõse. ⁴⁵Moroto juteu tõ kynexine roropa Peturu marõkomo. —To! tykase toto. Tõsenuruhkase toto, juteutõkara aka roropa Ritonõpo zuzenu tomõse exiryke. ⁴⁶Toto aka Ritonõpo zuzenu omomyry tonetupuhse

eya xine, imeimehnō omiryae toto otururuke, “Imehxo Ritonōpo mana,” kary etaryke roropa tyya xine. Morarame Peturu tōturuse tymarōkomo a,
 47—Sēpurihkatone toto tuna kuaka, kysā xine moxiā aka Ritonōpo zuzenu tomōse exiryke, tykase Peturu eya xine. 48Morarame tōpurihkase toto eya xine Jezu poetoryme toehse toto exiryke.

Morarame,
 —Taro exiko aporo yna maro. Oytory se pyra ynanase aporo, tykase toto Peturu a.

Peturu oturutopōpyry Jezu poetory tomo a Jerusarē po

11 1Morarame, “Juteutōkara a Ritonōpo omiry tapoise mana,” kary totase Jezu poetory tomo a, Juteapōkomo a. 2Morarame Jerusarē pona Peturu toytose ropa ahtao, imaro tōsezusezuhse toto oxime jekyry tomo, juteu tomo.

3—Oty katoh juteutōkara maro mexiase? Oty katoh roropa imaro xine motukuase? tykase toto Peturu a.

4Mame Peturu a turuse ropa toto emero. Kure turuse toto. Ynara tykase ynororo eya xine,

5—Jope po exiase oturūko Ritonōpo maro. Morarame otuato panō enease josenety. Nyhtoase sã kapu ae yneneryme. Mame typorohse ymyhtokoxi. 6Moro ao onokyro panō enease eeryhpo, kapau, pakira, mūpo, rere, okoi, torō tō panono, enara sã tonese ya. 7Morarame omi etase, “Peturu, moxiā etapako òtyme,” nase sã ya. 8Yrome ezukuase, “Onetapara ase. Jotýtory tō moxiaro. Moinoro ase toto onōpyra, ypoetoae ro,” ase eya. 9Yrome jezukuase ropa, “Òty ynekarohpyry poko, ‘Jotýtory tō moxiaro,’ kara exiko,” nase ropa ya. 10Morarame nonukuase ropa sã repe, otuato panono. Morarame nyhtoase ropa samo osemazuhme ayhtohpyry panono. Oseruao nyhtoase ropa sã moro. Morarame nonukuase ropa rahkene jūme kapu aka. 11Morarame ahno neporehkase, oseruao, morotona ytapýi taka, Sezarea poe Koneriu nenyohityamo. 12Morarame ynara tykase Ritonōpo zuzenu ya, “Moxiā maro ytoko. Enaromyra exiko,” nase ya. Morara exiryke toto maro ytoase rahkene. Moxiā roropa wekyry aroase ymaro 6me Jojepōkomo Koneriu tapýi taka. 13Morarame tytapýi tao noturuase yna a. Ynara tykase ynororo, “Taro Ritonōpo nenyokyhpyry nosenepoase ya. Ynara tykase ynororo ya, ‘Opoetry aropoko Jope pona, Ximāo enehtohme. Esety akorō Peturu. 14Mokyro oturūko oya xine mana oorypyrykō korokary poko Ritonōpo a opynanohtohkōme,’ nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya,” nase Koneriu ya, tykase Peturu eya xine. 15—Morarame jotururuhtao ro eya xine Ritonōpo zuzenu tyhtose. Tomōse toto kurohtaka kukurohtaka xine aomōtopōpyry saaro. 16Morarame Jezu a yna zurutopōpyry enetuputyase ropa, ynara katopōpyry eya, “João a imehnō tōpurihkasēpo rokē mana. Yrome ywy Ritonōpo zuzenu ekaroneme exiko ase oya xine,” katopōpyry Jezu a yna a. 17Juteutōkara a roropa Tuzenu tokarose

Ritonõpo a, kyaa xine Tuzenu ekarotopõpyry saaro. Morara exiryke zae se rokẽ exiase Ritonõpo a, tykase Peturu eya xine.

¹⁸Morara kary etaryke tyaa xine sekere tykakehse toto. Kure rokẽ tõturuse ropa toto Ritonõpo poko. Ynara tykase toto,

—Kure Ritonõpo mana. Emero kypyno xine mana. Juteutõkara rypyry korokary se roropa mana, orihpyra toto ehtohme, toorihse toto ahtao toto õsemãkatohme ropa, tykase toto.

Jezu poetory tõ Åtiokia po

¹⁹Morarame Exitewão totapase ahtao Jezu poetory tõ atapiaka toepase toto totaparykõke. Mame Ritonõpo omiry ekaroryme toytose toto. Penixia pona toytose toto, Xipere pona, Åtiokia pona, enara. Tyekyry tomo a rokẽ Ritonõpo omiry tokarose eya xine. ²⁰Mame imehnõ Jezu poetory tõ kynexine Xiperepõkomo, Xirenepõkõ roropa. Tosae xine toytose toto Åtiokia pona. Moroto tõturuse toto juteutõkara a Ritonõpo omiry kurã poko Jezu Kyrixtu poko. ²¹Morarame Ritonõpo zuzenu toto jamihtanohnõko kynexine imehnõ zururuhtao. Tyrypyrykõ turumekase eya xine Jezu omipona toehtohkõme.

²²Morarame, “Tuhke Jezu poetoryme toehse,” kary totase Jezu poetory tomo a, Jerusarõpõkomo a. Naeroro Panape taropose eya xine Åtiokia pona. ²³Mame toeporehkase tahtao tõkye toehse ynororo mokaro eneryke tyaa kure rokẽ tyrise toto exiryke Ritonõpo a. Morarame tõturuse imaro xine ynororo,

—Mãsa rokẽ pyra Ritonõpo enetupuhtoko. Yronomyryme aomipona ehtoko, tykase ynororo eya xine. ²⁴Panape kurã kynexine, Ritonõpo zuzenu nae. Orõpyra aomipona roropa kynexine. Naeroro tuhke morotõkõ Jezu poetoryme toehse.

²⁵Morarame Panape toytose Tasu pona, Sauru enehse.

²⁶Takorehmaneme tonehse eya Åtiokia pona. Morarame moroto toiro tyeimãse ynaroro morotõkõ amorepary poko. Mame moroto Åtiokia po Jezu poetory tõ Kyrixtujaname tosehpase osemazuhme morotõkomo a.

²⁷Morarame Ritonõpo omi poe urutõkõ toytose Jerusarõ poe Åtiokia pona. ²⁸Tõximõse toto ahtao, Akapu towõse oturuse. Ynara tykase ynororo eya xine Ritonõpo zuzenu poe,

—Okynã pyra konopo oehpyra exõko mana. Tykyrysã ahtara exõko roropa mana emero pata tõ punero. Tomirykõ ke roropa apotõukehnõko mã toto. Etuarimãko roropa toh mana, tykase Akapu toto a.

Morarame Kyrautiu Seza kowenu tuisaryme toehse ahtao konopo toehkehse rahkene. ²⁹Morarame Jezu poetory tomo a tytinerükõ taropose tope tomo a, Juteapõkomo a, toto a tynapyrykõ epekahtohme. ³⁰Mame Åtiokiapõkomo a roropa tytinerükõ taropose, nae toexirykõke. Panape tõ taropose eya xine tineru aronanõme, Ritonõpo poko urutõkomo a ekarotohme Jutea po. Mame Panape tõ toytose Sauru maro.

Jezu poetory ryhmatopöpyry

12 ¹Morarame Erote juteu tō tuisary kynexine. Jezu poetory tō zehno toehse ynororo. Tyyryhmase toto eya. ²Tiaku tuhkase eya, João rui. ³Mame juteu tō tākye toehse. Moro eneryke tyya Peturu roropa tapoipose eya Paxikoae, wyi pipahmã ohtohae. ⁴Morarame Peturu apoixîpo äpuruhpyry taka tarose eya. Soutatu tō tyrise roropa eya Peturu eraximaneme. ¹⁶me soutatu tō tyrise eya morotona. Peturu arory se kynexine otuhtoh konôto tötühkase ahtao, äpuruhpyry tae, imoihmäkomo a enepotohme repe. ⁵Moroto Peturu kynexine tapuruse äpuruhpyry tao. Mame orëpyra Jezu poetory tō töturuse Ritonöpo a, Peturu tütatohme ropa.

Peturu tütatopöpyry ropa poko äpuruhpyry tae

⁶Morarame Peturu enehpory se ropa Erote toehse.

—Kokoro Peturu enehpoko ropa ase soutatu tomo a, tykase ynororo repe. Mame koko Peturu nyhnöko kynexine. Emekü poko osetato ro soutatu tomo a tymyhse kynexine keti ke. Imehnö soutatu tō roropa tapyi eutary pota tao kynexine eraximäko. ⁷Morarame Peturu tuaro pyra ahtao Ritonöpo nenyokyhpyry toytose eya. Mötöino rokë saereh tykase äpuruhpyry tao. Peturu töpakase eya. Tymotatemuhmase eya.

—Owöko axiny, tykase ynororo eya. Mame imyhtopöpyry toemyhpokase ropa.

⁸—Omety eary imyhzomoko. Asätajã roropa amuruko, tykase ynororo Peturu a. Mame tötupohtose ropa ynororo rahkene. —Ymaro eropa, tykase ynororo eya.

⁹Morarame tutütase ropa Peturu Ritonöpo nenyokyhpyry maro. Yrome tuaro pyra rokë kynexine. Tuamekaro rokene. ¹⁰Morarame soutatu tō kuroko toytose tahtao xine tapyi apuru myhtokoxi toytose, kurimene konôto myhtokoxi, pata pona toytotohköme. Morarame moro tamoreme tätapuruhmakase, itütatohköme ropa. Mame toytose toto osema atapiakatoh pona. Moroto Peturu turumekase Ritonöpo nenyokyhpyry a.

¹¹Morarame Peturu tutuarötase ropa,

—Ritonöpo nenyokyhpyry tokoh jutütanohno ropa. Ohkato! Erote tomo a jetaparyino, tykase Peturu tukurohtao.

¹²Morarame toepohnohse tahtao, Peturu toytose Maria tapyi taka, João ë tapyi taka. João esety akorö Maku. Moro tao tuhke ahno oturüko toh kynexine Ritonöpo maro. ¹³Morarame Peturu tomary ke tahtah tykase ahtao oryximã tooehse tapyi pota taka Peturu enese. Mokyro esety Rote kynexine. ¹⁴Mame Peturu omiry totase eya repe. Yrome tapyi anapuruhmakara aporo, tākye toehse toexiryke. Toeramase ropa rokë aporo imehnö zuruse,

—Peturu noehno ropa. Tapyi pota tao mana, tykase ynororo.

¹⁵—Ajojpe, tykase toh repe.

—Ajojpe pyra, moky tapyi pota tao, tykase ynororo.

—Otarãme akuaryhpyry rokë mokyro, tykase toh repe.

¹⁶Yrome Peturu tahtah tykase ropa. Morotoino tapyi totapuruhmakase tyya xine ahtao, tonese eya xine.

—To! tykase toto tōsenuruhkase.

¹⁷—Mynyhme ehtoko, tykase Peturu eya xine. Mame turuse toto eya tutūtanohpotopōpyry ropa poko Ritonōpo a. Morarame morotaōkō tonyohse Peturu a Tiaku tō zuruse tutūtatopōpyry ropa poko. Mame Peturu toytose imepỹ pona.

¹⁸Morarame tōmehse ahtao torētyke soutatu tō toehse, zuaro pyra toexirykōke.

—Otāto puhko ke Peturu nutūta ropa? tykase toto. ¹⁹Peturu tupipose Erote a repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto. Morara exiryke Erote a Peturu tokaropose soutatu tomo a repe. Mame onekaropyra tokurehse toto ahtao totapapose toh emero Erote a, Peturu eraximahpōkomo.

Moromeīpo Jutea poe toytose ropa Erote Sezarea pona. Moroto tōsesarise ynororo.

Erote orihtopōpyry

²⁰Morarame Xitōpōkō poko tyekītapāse Erote kynexine, Tiropōkō poko roropa. Morara exiryke tỹkyryry taropokehse eya Xitōpōkomo a, Tiropōkomo a, enara. Morarame topeme Paraxitu tyrise toto a, Erote tapyĩ esemy. Mame ynara tykase toto eya,

—Kaxiko Erote a, “Tyzehno xine oexiry se pyra Tiropōkō mana Xitōpōkō maro,” kaxiko Erote a, tykase toto Paraxitu a. Tỹkyryrykō se rokē toh kynexine Erote a. Mame tōturuse roropa toto Erote a.

²¹Morarame imoihmākō tātānonohse Erote otururu etase. Mame tupō kurā amuruxīpo tapō pona typorohse ynororo tōturutohme mokaro netaryme. Tōturuse rahkene. ²²Mame aomiry etaryke tyya xine tōmitase toto opore,

—Ritonōpome nase, ahnome rokē pyra, tykase toto Erote poko repe.

²³Morarame mokaro omiry etaryke tyya Erote zehno toehse Ritonōpo. “Arypyra ase Ritonōpo rokē imehxo mana,” kara exiryke. Naeroro Erote totapase rahkē Ritonōpo nenyokyhpyry a. Moromoro a tuhmokapose. Toorihse.

²⁴Morarame Ritonōpo omiry tokātose itamurumehxo. Tuhkākō aomipona toehse.

²⁵Morotoino tineru tokamokehse tyya xine ahtao toytose ropa toto Jerusarē poe tosaka xine, Panape tomo Sauru maro. João roropa tymaro xine tarose morotoino. Esety akorō Maku kynexine.

Panape tō ytotopōpyry Sauru maro

13 ¹Mame moroto Ātiokia po Jezu poetory tō maro Ritonōpo omiry poko urutōkō kynexine, amorepatōkomo. Mokaro esety Panape, Ximeão Xinukutumano, Ruxiu, Manaē, Sauru, enara toh kynexine moroto. Ruxiu Xirenepō kynexine. Manaē Erote akorōmane kynexine roropa. ²Morarame

oximõme toehse toto. Otuhpyra toh kynexine Ritonõpo maro tõtururukõke.

Morarame Ritonõpo zuzenu tõturuse eya xine. Ynara tykase,

—Orutua kõ asakoro se ase, Panape, Sauru, enara, ymaro aerohtohkõme, tykase eya xine.

³Morarame tõtururukohtao ro Ritonõpo maro tomarykõ tyrise Sauru tõ zuhpokoxi, Panape maro, kure Ritonõpo maro toto ytotohme.

Xipere po Panape tõ ehtopõpyry

⁴Morarame Ritonõpo zuzenu a tonyohse tahtao xine, toytose toto Sereuxia pona. Morotoino toytose toto Xipere ahmõtary pona.

⁵Morotoino toytose toto owõse Saramina pona. Moroto Ritonõpo omiry poko tõturuse toto juteu tõ atamorepatoh tao. João Maku roropa imaro xine toytose, toto akorehmaneme imehnõ amorepary poko.

⁶Morarame moro ahmõta poro toytose toto, Papo pona. Moroto pyaxi tonese eya xine, Papo po. Juteu kynexine esety Pajezu. Mokyro popyra sã amorepatõ kynexine ajohpe rokene. “Ritonõpo omiry waro ase,” kane ynororo ajohpano.

⁷Mokyro ahmõta esẽ epeme kynexine, Sexiu Pauru epeme. Mokyro ahmõta esẽ tuaro kuhsehxo kynexine. Panape tõ tonehpose tyya, Sauru maro, Ritonõpo omiry etary se toexiryke. ⁸Yrome typanaikase tõmiry ke pyaxi a Ritonõpo omiry onetara aehtohme. Mokyro pyaxi esety akorõ Erima. ⁹Mame Sauru Ritonõpo zuzenu nae kynexine. Sauru esety akorõ Pauru. Mame mokyro pyaxi tonese eya akye pyra.

¹⁰—Oty katoh onekunohto mano? Joroko mükurume mase. Emero kuräkõ zehno mase. Popyra oexiry se rokẽ mase. Oty katoh, “Ritonõpo omiry popyra,” kakehpyra mahno? ¹¹Seromaroro awãnohnõko Ritonõpo mana. Oenukehkapõko mana jüme pyra repe, saereme osenuhmara oehtohme, tykase Sauru eya.

Morara kaxïpo Sauru a axĩ tonukehse ynororo. Toytoytose. Tarotarone tupise eya, tätarypose ynororo. ¹²Morarame mokyro aenukepyhpyry eneryke tyya tosẽme Ritonõpo tonetupuhse eya, ahmõta esemy a.

—To! Ajohpe pyra, tykase ynororo tutuarõtase. Toemynyhmasẽ roropa ynororo Jezu omiry etaryke tyya.

Åtiokia po Panape tõ ehtopõpyry

Pizitiapõ po

¹³Morotoino Pauru tõ toytose wapu ae Papo poe Peje pona, Pãpiria pona, enara. Moroto João Maku a toytotozõpyã turumekase. Jerusarẽ pona toeramase ropa ynororo. ¹⁴Yrome Pauru tõ toytose Peje poe Åtiokia pona, Pizitiapõ pona. Morarame juteu tõ atamorepatoh taka toytose toto oserematohae. Typorohse toto. ¹⁵Morarame Moeze nymerohpyry tysekeremase morotõkomo a. Urutõkõ nymerohpyry roropa tysekeremase eya xine. Morarame Pauru tõ tykohmasẽ morotõkõ amorepananomo a. Ynara tykase toto Pauru a,

—Ōtururukō se awahtao xine oturutokose yna atākymatohme, tykase toto. ¹⁶Morarama Pauru towōse xikihme. Tōsemahxirarahmase ynororo tōturutohme toto netaryme. Ynara tykase ynororo,

—Wekyry tomo, Ritonōpo omipona exiketomo, kuetatoko ke. ¹⁷Izyraeu tō sytatose. Kuesēkōme Ritonōpo mana. Eya kytamurukō tymenekase typoetoryme. Toenupunase ynororo kytamurukō poko imehnō patao toto ahtao, katonōme Ejitu po toto ahtao, tykase Pauru eya xine. —Morarama Ejitu poe tonehpose toto Ritonōpo a tyjamitunuru enepotohme eya xine. ¹⁸40me ikonopory taropose kytamurukomo a Ritonōpo kerekeremary poko ona po, ahno esao pyra, tykase Pauru eya xine. —Mame tōseanahtose rokē ynororo tykerekeremary poko kytamurukomo a. ¹⁹Morarama tuhke pata tamurupōkō typoremākapose Ritonōpo a. 7me pata tamuru kynexine Kanaã po. Morarama toto patahpyry tapiakase kytamurukomo a tosarykōme.

²⁰—Morarama terekatu tō tokarose Ritonōpo a kytamurukō tuisaryme. Tuhke ikonopory taropose eya xine 450me, Samueu enurutāne rokene. ²¹Morarama imep̄y tutuisarykō konōto se toto exiryke, Sauru tokarose Ritonōpo a toto tuisaryme. Kixi mūkuru mokyro, Pēxamí pary. (Mokyro tuisame kynexine okynano. 40me ikonopory taropose eya.) ²²Morotoino mokyro tymyakāmase Ritonōpo a Tawi ke. Ynara tykase Ritonōpo Tawi poko, “Tawi kure mana, Jese mūkuru. Yzamaro mana jomipona exiryke,” tykase Ritonōpo Tawi poko. Mame ynara tykase roropa ynororo Tawi a, ²³“Izyraeu tō poko enupunaketyme apary riko ase. Iirypyrykō poe toto an̄yeme,” tykase Ritonōpo Tawi a. Morotoino Tawi paryme Jezu tonuruse rahkene. Izyraeu tō pynanohneme tyrise ynororo rahkene tōmihpyryae ro. ²⁴Yrome Jezu oehsasaka ahtao, João ahno ēpurihkane osemazuhme toehse Izyraeu tō zuruse, “Oorypyrykō irumekatoko Ritonōpo omipona oehtohkōme. Oorypyrykō rumekary se awahtao xine oēpurihkatoryko ase,” tykase João eya xine. ²⁵Morarama tōturukepyry aka ynara tykase ynororo eya xine, “Ritonōpo mūkurume jekarōko matohu? Ynoro kara ase. Okomino oehnōko mā oneraximarykomo, Ritonōpo mūkuru nymyry, Kuesēkō kurano. Imyhtoxi typorohse jahtao ihxitapānōko ase tuisa konōtome exiryke, Kuesēkōme exiryke,” tykase João eya xine, tykase Pauru eya xine.

²⁶—Wekyry tomo, Aparão pakomo, oya xine mā Ritonōpo a tōmiry tonehpose, opynanopyrykō se toexiry poko. Oya xine rokē pyra imehnomo a roropa tōmipona exiketomo a tōmiry tonehpose, tykase Pauru toto a. ²⁷—Yrome Jerusarēpōkō Jezu onenetupuhpyra. Tosēkō onenetupuhpyra toto Ritonōpo omiry waro pyra toexirykōke. Oserematohae rokē Ritonōpo omiry sekeremāko toh repe. Yrome Jezu exixihmary se toehse toto. Tosēkōme pyra tokarose eya xine. Moro poko Ritonōpo poe urutōkomo a tymerose Jezu orihmapory poko. Yrome onenetupuhpyra toto. ²⁸Kure Jezu exiry waro toh kynexine repe. Yrome tōturuse toto Pirato maro, “Jezu exixihmapoko ajohpāme samo,” tykase toto. ²⁹Morarama Ritonōpo nekarohpyryae ro toxixihmase Jezu eya xine. Morotoino ekepyry touse ropa wewe pokoino, zonētohme topu aka. ³⁰Yrome Ritonōpo a tōsemākase ropa

ynororo. ³¹Tuhke tõmehse Jezu tõsenepory poko tymaro aytotyamo a Jerusarē pona Karirea poe. Mame imehnõ tutuarõtanohse roropa mokaro a Jezu poko.

³²—Mokaro saaro omi kurā poko ourutorõyko ynanase ipoko, aẽsemātopõpyry ropa poko. ³³Ritonõpo nekarohpyryae ro kytamurukomo a, Jezu ešemāse ropa tonepose yna a, tykase Pauru morotõkomo a. — Ynara Saumo poko tymerose Tawi a pake Ritonõpo omiryne,

“Umükuru nymyry mase. Seroae omyme exino,”

tykase ynororo. Morara tymerose Tawi a Ritonõpo omiryne Jezu ešemamyry ropa poko.

³⁴—Ynara mā tymerose ropa Ritonõpo omiryne Jezu ešemākary ropa poko orihzomopyra aehtohme,

“Apary rīko ase tuisame,’

katopõpyryae ro Tawi a,

ahno esēme orīko ase jūmanatome,”

tykase Ritonõpo Tumükuru a. ³⁵Imepỹ Saumo poko Tawi ynara tykase,

“Omükuru ekepyry onymotanohpopyra mase,”

tykase.

³⁶—Tawi orihpyra ro tahtao Ritonõpo omipona kynexine. Toorihse ahtao ekepyry tonēse. Ešemāpyra ropa tokurehse. Ekepyry tymotase. ³⁷Yrome Jezu tõsemākase ropa Jumy a. Ekepyry motara tokurehse. ³⁸Wekyry tomo, etatoko ke jotururu. Jezu rokē oorypyrykõ korokapõko mā Tummy a, emero.

³⁹Jezu enetuputyryhtao oya xine oesēkõme okurākatorõyko Ritonõpo mana. Oorypyrykõ korokāko mana. Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao oya xine oorypyrykõ onykorokara mana. ⁴⁰Pake Ritonõpo omipona pyra exiketõ toorihse. Naeroro tomeseke ehtoko mokaro sã pyra oehtohkõme. Toto poko ynara tymerose pake Ritonõpo omiry ekaronanomo a,

⁴¹ “Enetoko ke Ritonõpo kerekeremary se exiketomo.

Emynyhmatoko. Orihtoko roropa.

Yjमितunuru enepõko ase oya xine.

Yrome onenetupuhpyra matose.

Yjमितunuru poko ourutorõyko imehnõ mā repe.

Yrome onenetupuhpyra matose,”

me tymerose Ritonõpo omiryne, tykase Pauru juteu tomo a, toto amorepatoh tao.

⁴²Morarameme tutütase ropa ahtao oturutoh tae toahmase ynororo eya xine zomory auturutohme ropa,

—Mo oserematohae yna amorepako ropa onurutopõpyry samo, tykase toto Pauru a. ⁴³Mame aytorykõ ropahtao, Pauru tõ tokahmase jekyry tomo a, imehnomo a roropa juteu tõme aehtyamo a. Mokaro turuse Pauru tomo a Panape maro, jūme Ritonõpo omipona toto ehtohme. Tãkye tyripose toto eya xine.

⁴⁴Morarameme imepỹ oserematohae moro patapõkõ emero tõximõse toto Ritonõpo omiry etase. ⁴⁵Mokaro oepyyry eneryke tyya xine Pauru

zumoxike juteu tō toehse. Tykerekemase ynororo eya xine, typoihtose roropa eya xine imoihmākō zururuke eya Ritonōpo poko.

—Oenekunohtorỹko rokē mana, tykase toto. ⁴⁶Mame Pauru orēpyra toehse Panape maro. Ynara tykase ynororo juteu tomo a,

—Osemazuhme Ritonōpo omiry ynanevaroase oya xine repe. Yrome aomiry se pyra matose, esaka oytorykō se pyra oexirykōke. Morara exiryke juteutōkara a aomiry ekarōko ynanase, tykase Pauru eya xine. ⁴⁷—Ritonōpo yna enehpoase tarona moxiaro amorepase. Ynara nase ynororo yna a,

“Aaropotorỹko ase moinōkō pataka
juteutōkara kurākaneme oehtohkōme ypoetoryme toto ehtohme,”
nase Ritonōpo yna a, tykase Pauru eya xine.

⁴⁸Morara kary etaryke tyya xine tākye toehse toto, juteutōkara.

—Kure mā Ritonōpo omiry yna a, tykase toto. Mame Ritonōpo napoihpyry tomo a Jezu tonetupuhse tosēkōme. Ipoetoryme toehse toto.

⁴⁹Mame Ritonōpo omiry tokātose toto a emero pata tō poro. ⁵⁰Yrome Pauru tykerekemase juteu tomo a typatakā pyxiā netaryme. Morara exiryke typatakamo a Pauru tō tonyohse ropa moro pata poe Panape maro jetū ke.

⁵¹Mame tupupurukō tysasakase eya xine toytotohkōme ropa, Ritonōpo omiry se pyra morotōkō exiryke. Mame toytose ropa toto Ikoniu pona. ⁵²Mame Jezu poetory tō tākye toehse Ātiokiapōkomo Ritonōpo zuzenu tymaro xine exiryke.

Ikoniu po Pauru tō ehtopōpyry

14 ¹Morarame morara toehse Ikoniu po roropa Ātiokia po Pauru ehtopōpyry saaro. Pauru tō toytose aporo juteu tō atamorepatoh taka. Morotaōkō tamorepase eya xine. Mame tuhke Jezu tonetupuhse eya xine tosēkōme juteu tomo a, juteutōkara a, enara. ²Yrome imehnō Pauru tō zehno toehse, turuse toexirykōke mokaro a juteu tomo a, Jezu onenetupuhpynomo a. ³Mame Pauru tō okynā kynexine Ikoniu po orēpyra toto zurūko Jezu poko. Mame typoetory tō tyjamihtanohse Jezu a kurākōkara kurākatohme eya xine. Tōmiry etananō, “Ajojhe,” kara toto ehtohme. ⁴Mame morotōkō tātapiakase osepune. Tuhke patapōkō juteu tō maro kynexine. Imehnō roropa tuhke Pauru tō maro kynexine, enara.

⁵Morarame morohnome toehse toto Pauru ryhmary se exiketomo, juteutōkara, juteu tomo, pata esamo, enara. ⁶Yrome Pauru tō tuaro kynexine. Toepase toto Rixityra pona, Terepe pona roropa Rikaoniapō pona. ⁷Mame morotōkō Ritonōpo omiry poko tamorepase Pauru tomo a.

Rixityra po Pauru tō ehtopōpyry

Terepe po roropa

⁸Morarame Rixityra po orutua kynexine. Moinoro tonurutopōpyry poero jaxiry ātakamahpyry kynexine. ⁹Mokyro a Pauru omiry totase

(At 14.13)

kure. ¹⁰Zae tonetupuhse eya rahkene. Mame Ritonōpo omiry enetuputyry eya eneryke tyya ynara tykase Pauru eya,
—Owōko xikihme, tykase eya.

Morarame pyhsekyh tykase ynororo xikihxikihme toytose. ¹¹Mokyro ekurākasē eneryke tyya xine tōturuse toto oxime tōmirykōae imoihmākomo. Ynara tykase toto,

—Ritō kō noehno kyya xine ahnome, tykase toh repe, Pauru tō poko.

¹²Morarame Panape tosehapse Jupiteme toto a. Pauru roropa tosehapse Mekuriome, ynororo rokē oturuketyme exiryke. ¹³Morarame pyaxi tooehse Jupite pyaxiry. Pui tonehpose eya jahkatohme pata ehpikoxi tynekarorykōme Pauru tomo a repe. Otyro ekuru roropa tonehse eya xine ekarotohme Pauru tomo a.

¹⁴Yrome moro eneryke tyya xine tururume toytose ynaroro toto htoko. Tupōkō tyxihxihkase eya xine. Tōmitase ynaroro eya xine,

¹⁵—Oty katoh pui zahkāko matou? Ahno rokē ynanase, ritō kara.

Ritonōpo omiry ekarose ynanoehno oya xine, oorypyrykō rumekatohme oya xine, tykase Pauru tō eya xine. —Ritonōpo omipona rokē oexirykō se ynanase. Ritonōpo mokyro kapu rihpono, nono roropa, tuna roropa, kapuaōkō roropa, nonopōkō roropa, nakuaōkomo, enara. Emero tyrise Ritonōpo a, tykase Pauru eya xine. ¹⁶—Pake Ritonōpo tōturuse tyya rokene seropōkō poko emero porehme. Ynara tykase ynororo, “Ah tamoreme nexī toto,” tykase Ritonōpo. ¹⁷Yrome tahxime kynosenepone samo. Tynyrihpyry

kurã enepone roropa. Ynororo rokẽ konopo enehpõko mana kÿkyryrykõ ahtatohme, eperytatohme roropa. Kuohkõ ekarõko roropa mana tãkye kuehtohkõme kutuarõtatohkõme typoko, tykase Pauru Rixityrapõkomo a. ¹⁸Morara karyke eya kuremÿme pui tõ onyahkara toh kynexine.

¹⁹Morarame juteu tõ tooehse Åtiokia poe Ikoniu poe roropa. Tuhkãkõ maro tãtaomihtose toto Pauru etapatohme. Mame topu ke totapase eya xine rahkene. Ekepyry tarose eya xine soororome pata ehpikoxi etapahpõkomo a.

—Toorihse nase, tykase toto. ²⁰Yrome topoe xixihxikihme Jezu poetry tõ ahtao, towõse ropa Pauru. Mame pata pona toytose ropa toto. Mame yrokokoro toytose ropa Pauru, Panape maro Terepe pona.

Pauru tõ ytotoþopyry ropa Åtiokia pona

²¹Morarame Ritonõpo omihpyry kurã tokarose moro patapõkomo a Terepõkomo a. Turuse toto ahtao Pauru a Jezu poetryme toehse toto tuhkãkomo. Moromeïpo toto tamorepakehse tyya xine ahtao toytose ropa toto Rixityra pona. Morotoino toytose toto Ikoniu pona. Morotoino Ikoniu poe toytose ropa toto Åtiokia pona, Pizitiapõ pona. ²²Moroto Jezu poetry tõ tyjamihtanohse ropa Pauru tomo a. Turuse roropa toto eya xine jÿme Ritonõpo omipona toto ehtohme.

—Jetujetÿ kuahtao xine Jezu maro ytõko sytatose Ritonõpo esaka, tykase toto Jezu poetry tomo a. ²³Morarame Jezu poetry tõ oximõtõh punero Ritonõpo omiry poko amorepatõkõ tymenekase Pauru tomo a. Mame tõturuse toto Ritonõpo maro. Tõtururukõke Ritonõpo maro otuhpyra toto, amotyryae rokẽ tõtuhse toto.

—Onymenekatyã ewomako Papa, oenetuputyryke eya xine tosẽkõme, tykase toto Ritonõpo a.

²⁴Morotoino Pizitia enatyry tymakuohse Pauru tomo a Panape maro. Etyphpyra toytose toto Pãpiria pona. ²⁵Morotoino Peje po Ritonõpo omiry tokarose ropa eya xine. Moromeïpo Ataria nakuataka toytose toto. ²⁶Moroto tõtyrise toto wapu aka tosaka xine toytotohkõme ropa Åtiokia pona, Xiriapõ pona. Moroto ro Pauru ahtao pake, Jezu poetry tõ tõturuse Ritonõpo a toto ewomatohme, aomiry poko imehnõ amorepase toto ytoryhtao. Morarame aomiry poko toto amorepakehÿpo toeramase ropa toto.

²⁷Morarame tooehse ropa toto ahtao Jezu poetry tõ tãnonohpose toto, tõtururukõ etatohme eya xine, Ritonõpo zuzenu maro toerohtopõpyrykõ poko.

—Tuhke juteutõkara a Jezu tonetupuhse tosẽkõme Ritonõpo poe, tykase mokaro Pauru tomo. ²⁸Morarame okynã toehse toto moroto Jezu poetry tõ maro.

Jezu poetry oximõme ehtopõpyry Jerusarẽ po

15

¹Morarame imehnõ orutua kõ toytose Jutea poe Åtiokia pona, Jezu poetry tõ amorepase Moeze namorepatopõpyry poko. Ynara tykase toto,

—Jezu poetoryme exisaromepyra matose Moeze omihpyry omipona pyra awahtao xine, onysahkara roropa awahtao xine, tykase toh repe. ²Morarame moro poko tōsezusezuhse Pauru tomo itamurume mokaro maro. Mame Pauru tō taropose morotōkomo a Panape maro Jerusarē pona, Peturu tō maro auturutohkōme imehnō Jezu poetory tō amorepananō maro.

³Morotoino Jezu poetory tomo a Ātiokiapōkomo a Pauru tō tonyohse. Mame toytose toto pata tō poro, Penixiapō pata poro, Samariapō pata poro roropa, Jezu poetory tō zuruse. Ynara tykase toto eya xine,

—Juteutōkara a Ritonōpo tonetupuhse, tuhkākomo a, tykase toto. Mame morara kary etaryke tyya xine tātākyemase toto. ⁴Morarame Jerusarē pona toeporehkase toto ahtao, taomikase toto, Peturu tomo a. Mame Peturu tō turuse rahkene Ritonōpo zuzenu maro tynyrihpyrykō poko emero. ⁵Morarame parixeu tō moroto kynexine, Jezu poetoryme aehtyamo. Pauru otururu etaryhtao tyya xine towōse xikihme toto oturuse. Mame ynara tykase toto,

—Juteutōkara aīpotapihpyry sahkapōko naryh matou?

—Arypyra, tykase toto.

—Oty katohme? Tysahkase ahtao rokē Jezu poetoryme exīko mā toto, Moeze nymerohpyry omipona toto ahtao roropa, tykase toto Pauru tomo a.

⁶Morara kary etaryke tyya xine tōximōse toto Peturu tō maro, imehnō Jezu poetory tō amorepananō maro, moro poko tōturutohkōme.

⁷Morarame tōtururukohtao ro towōse Peturu xikihme tōturutohme ropa toto netaryme. Ynara tykase ynororo,

—Wekyry tomo, pake pitiko Ritonōpo jenyokyase juteutōkara amorepatohme Jezu poko, ipoetoryme toto ehtohme. ⁸Ritonōpo emero kuosenetupuhtohkō enēko mana. Naeroro mokaro juteutōkara tonetuputyryke eya xine Tuzenu tokarose eya xine, kyya xine Tuzenu ekarotopōpyry saaro. Toenupunase toto poko kypoko xine toenupunatopōpyry saaro. ⁹Emero oxisā Ritonōpo kuenetoryko mana juteu tomo, juteutōkara, enara, tykase Peturu eya xine. —Emero kyyrypyrykō korokāko mana, Tumūkuru enetuputyryhtao kyya xine. ¹⁰Naeroro oty katoh Moeze omihpyry omipona Jezu poetory tō riko matohu? Pakatokō Moeze omihpyry omipona pyra toh kynexine. Kymarokō roropa aomihpyry omipona ehsaromepyra sytatose, tykase Peturu eya xine. ¹¹—Ynara rokē enetupuhnōko ase, Jezu enetuputyryhtao kyya xine kuesēkōme typoetoryme kyritoriko mana. Morararo juteutōkara, Jezu enetuputyryhtao eya xine ipoetoryme exīko toh mana, Ritonōpo kure kyya xine exiryke, tykase Peturu eya xine.

¹²Morarame Panape tō otururu etatohme emero tymynyhpāse toto. Mame Pauru tōturuse toto netaryme Ritonōpo zuzenu nyrihpyry kurā poko, kurākōkara kurākatopōpyry poko roropa juteutōkara maro.

¹³Mame tōturukehse toto ahtao, ynara tykase Tiaku,

—Wekyry tomo, kuetatoko ke. ¹⁴Ximāo ourutou seromaroro Ritonōpo poe juteutōkara amorepatopōpyry poko tyya. Mokaro poe tymenekase

toto Ritonõpo a typoetoryme toto ehtohme. ¹⁵Moro saaro Ritonõpo poe urutõkõ nymerotyã pake. Ynara tymerose eya xine Ritonõpo omiryne,

¹⁶“Ritonõpo ase. Tuisame Tawi tyrise ya.

Yrome ipakomotyã tutuisake pyra toehse toto.

Tãtahpahse toto. Imeĩpo toto eahmãko ropa ase

Tawi parỹpyry poetoryme toto ehtohme.

Patãpo kurãkary ropa sã toto kurãkãko ropa ase.

¹⁷Morarameme imehnõ jenesese oehnõko emero pata tõ poe,

juteutõkara roropa, jomipona toto ehtohme,

Umükuru poetoryme toto ehtohme.

Morara ãko Kuesẽkõ mana,

¹⁸ pake moro poko tuarõtanohpohpono,”

me tymerose pake.

¹⁹—Naeroro ynara enetupuhnõko ase, juteutõkara Ritonõpo poetoryme se ahtao, toto onẽkoropyra sehtone. ²⁰Pape rokẽ saropotone inenerykõme tuaro toto ehtohme. Ynara symerotone, “Ahno nyrihpyry Ritonõpo myakãme mokyro zotyrypyry onõpyra ehtoko. Oorypyrykõ poko pyra roropa ehtoko. Imehnõ nohpo tõ poko pyra ehtoko. Opyxiãkõ maro rokẽ ehtoko. Esenãtyã onõpyra ehtoko, munu onenahpyra roropa ehtoko, enara.” Morara rokẽ symerotone mokaro neneryme, tykase Tiaku eya xine. ²¹—Ynara exiryke Moeze omihpyry poko amorepatõkõ nae emero pata tõ punero. Oserematohae rokẽ Moeze nymerohpyry sekeremãko mã toto juteu tõ atamorepatoh tao, tykase Tiaku eya xine.

Peturu tõ nymerohpyry juteutõkara neneryme

²²Morarameme Jezu poetory tõ maro Peturu tõ tõximõse tahtao xine orutua kõ tymenekase eya xine tynenyokyrykõme Ætiokia pona Pauru tõ maro. Juta te, Xira te, enara. Juta esety akorõ Pasapa. Mokaro imehxo kynexine tunomamehxo Jezu poetory tõ rãnao. ²³Ynara tymerose toto a Ætiokia pona tynaroporykõme, “Yna nymerohpyry moro. Ynanase Jezu poetory tomo, Jerusarẽpõkomo. Ritonõpo omiry poko amorepatõkõ ynanase. ‘Kure pãna matou,’ kary se ynanase oya xine, Jezu poetory tomo a, juteutõkara a Ætiokiapõkomo a Xiriapõkomo a, Xirixiapõkomo a, enara.

²⁴Imehnõ orutua kõ ytotopõpyry taroino oerekohmase xine totase yna a. Ynara kary ynanetase, ‘Juteutõkara aĩkõpotapihpyry sahapõko monexiã toto,’ kary ynanetase. Moeze omipona orirykõ se toto exiry ynanetase roropa. Mokaro anaropopyra ynanexiase. Tamoreme xine rokẽ nytoase toto. ²⁵Morara exiryke oximõme ynanase ourunanõkõ aropotohme myaro yna ekyry kurã maro Panape tõ maro oya xine. ²⁶Osepynotokõ kara Panape tomo, Pauru maro. Ritonõpo omiry poko zehnotokõ amorepane toto. ²⁷Morara exiryke Juta tõ aropõko ynanase Xira maro ouruse xine senohne poko, ynanymerohpyry poko, zuaro oehtohkõme. ²⁸Ynara exiryke Ritonõpo zuzenu omi poe oẽkororykõ se pyra ynanase. Ynara rokẽ ãko ynanase oya xine, ²⁹Joroko tõ zotyrypyry onõpyra

ke ehtoko. Munu onenahpyra ehtoko. Esenamyhpyry onõpyra roropa ehtoko. Nohpo tõ poko pyra ehtoko roropa. Opyxiäkõ maro rokẽ ehtoko. Morara awahtao xine iirypyryme pyra matose. Enara.”

Morara tymerose Jerusarẽpõkomo a.

³⁰Mame tonyohse toh rahkene Xira tomo Ætiokia pona, pape arose. Mame moroto Ætiokiapõkõ tõximõse ahtao pape tokarose eya xine, Jerusarẽpõkõ naropohpyry toto neneryme. ³¹Moro eneryke tyya xine morotõkõ tãtäkyemase toto. ³²Mame Juta tõ tõturuse Jezu poetory tõ maro, urutõkõme toexirykõke Ritonõpo poe. Toto omiry etaryke eanokõ tyjamihtase. ³³Morotoino tuhkehxo tynyhse tahtao xine,

—Ytõko ropa ynanase, tykase Juta tomo tõsekazumase ropa toto a morotõkomo a.

—Ytõko ropa matou? tykase morotõkomo. —Kure rokẽ ytotoko ropa, tykase toto, toto eramary ropahätao. ³⁴Yrome moroto rokẽ se Xira toehse aporo.

³⁵Yrome Pauru tõ tõxinomose moroto Ætiokia po imehnõ amorepãko, Ritonõpo omiry poko. Imaro xine tuhke moroto amorepatõ kynexine Ritonõpo omiry poko imehnõ amorepanomo.

Pauru oxirumekatopõpyry Panape maro

³⁶Mame tuhkehxo tynyhse moroto tahtao xine, ynara tykase Pauru Panape a, —Eropa ropa, tykase. —Kuekyry tõ senetase ropa pata tõ poro, Ritonõpo omiry ekarotopõpyry punero kyya, tykase.

³⁷Mame João Maku arory se Panape kynexine tymaro xine repe. ³⁸Yrome Pauru mokyro arory se pyra Pãpiria poe toeramase ropa aexiryke, imaro xine toytõxõpo zokonaka rokẽ toeramase ropa exiryke. ³⁹Moraramẽ tõsezusezuhõpo xine tãtapiakase toto. Mame Panape a Maku tarose toytotozome Xipere pona. ⁴⁰Moraramẽ Xira tymenekase Pauru a toytotozome. Mame tõturuxõpo xine Ritonõpo a, Pauru tõ Xira maro tonyohse Jezu poetory tomo a. ⁴¹Moraramẽ toytose toto Xiria poro, Xirixia poro, enara. Jezu poetory tõ eanokõ kynyjamihtane Ritonõpo omiry ekaroryke Pauru a inetarykõme.

Timoteu ytotopõpyry Pauru tõ maro Xira maro

16 ¹Morotoino Terepe pona toeporehkase toto, Rixityra pona roropa. Moroto Jezu poetory tonese eya xine esety Timoteu. Jeny juteu kynexine. Jummy juteukara kynexine. ²Mokyro poko kure äko toh kynexine Jezu poetory tomo Rixityrapõkomo, Ikoniupõkõ roropa, enara. ³Mame Timoteu arory se Pauru kynexine tymaro juteu tõ rãnakuroko. Naeroro tyszahkapose ynororo eya, tymaro aytotohme, “Juteukara mose,” karyino ipoko juteu tomo a, jũ waro toto exiryke. ⁴Moraramẽ pata tõ poro toytorykohtaõ, Peturu tõ omihpyry tokarose eya xine juteutõkara netaryme aomipona toto ehtohme. ⁵Mame morara kary etaryke tyya xine Jezu poetory tõ tyjamihtase Ritonõpo omiry enetuputyry poko tyya xine. Tomãse roropa toto õmepyry punero.

Tyroa po Pauru osenehtopöpyry

⁶Morarame Piritia poro toytose toto, Karaxia poro, enara, morotökõ amorepase Ritonõpo omiry poko. Yrome Azia pona toto anaropopyra Ritonõpo zuzenu kynexine. ⁷Morotoino Mixia po tõtyryhkarykõ se toh kynexine repe Pitinia pona toytotohkõme. Yrome morotona Ritonõpo zuzenu toto anaropopyra kynexine. ⁸Naeroro Mixia takuohse eya xine. Topohme toytose toto Tyroa nakuataka. ⁹Morarame Masetoniapõ tonese Pauru a tõsenety. “Osehko xiaro Masetonia pona. Yna akorehmakose,” tykase sä ynororo, Pauru osenety. ¹⁰Tõsenehxïpo yna aroase Pauru Masetonia pona, Jezu poe tõsenehse toexiryke. Ritonõpo omiry poko toto amorepase yna enyokyase Jezu.

Jezu enetupuhptopöpyry Ritia a Piripo po

¹¹Morotoino wapu ae ynanytoase Tyroa poe topohme Samotaraxia pona. Yrokokoro Neapori nakuataka ynanotyryhkase. ¹²Morotoino Piripo pona ynanytoase pata konõto pona, Masetoniapõ pona. Moro pata tyrise romano tomo a. Moroto okynahxo ynanexine. ¹³Morarame oserematohae ynanytoase tuna ehpioksi. “Otarãme Ritonõpo maro oturutoh nae mã moroto juteu tõ atamorepatopo,” ynanase. Mame ynanyporotyase rahkene oturuse morotökõ maro nohpo tõ maro. ¹⁴Moroto kamisa kurã ekamone kynexine nohpo, esety Ritia, Tiatirapono. Ritonõpo omipona exikety ynororo kynexine. Mokyro a Pauru omiry totase, Ritonõpo omiry ekaroryhtao. Jezu tonetupuhse eya tukurohtao. ¹⁵Morarame tõpurihkase ahtao tyekyry tõ maro yna eahmase tytapyĩ taka yna ytotohme. Ynara tykase ynororo yna a,
—Ritonõpo omipona ajohpe pyra jenetuputyryhtao oya xine ytotoko ytapyĩ taka, kynako yna a, taro oehtohkõme. Morara karyke ynanytone itapyĩ taka.

Åpuruhpyry tao Pauru ehtopöpyry Piripo po

¹⁶Morarame tuhke pyra tynyhse ahtao, yna ytoryhtao Ritonõpo maro oturutoh pona tõsëpatakãmase yna jorokohpã maro, nohpo. Joroko poe oturukety kynexine. Oremime roropa kynexine. Mokyro otyro waro kynexine joroko omi poe. Ipoko tuhke tineru tapoise esamo a ijajohpanory poko. ¹⁷Pauru tõ tokahmase eya. Ynara tykase ynororo opore,
—Moxiã nase Ritonõpo poetoryme, imehxo exikety poetoryme. Kuamorepatorÿko toto Ritonõpo omipona kuehtohkõme, tykase joroko poe ynororo. ¹⁸Morara kary poko tuhke tõmehse ynororo. Morarame toemynyhmaryke ynara tykase Pauru joroko a,
—Jezu Kyrixtu omi poe aaropõko ropa ase. Zae otütako ropa, tykase joroko a Pauru. Morara kary etaryke tyya joroko tutütase ropa zae nohpo ae. ¹⁹Morara kaxïpo Pauru a, Pauru zehno toehse jorokohpanõpo esamöpyamo, tineru anapoipyra toehse toexirykõke. Mame Pauru

tapoise eya xine Xira maro porohtoh taka toto arotohme, tyatakamo a ekarotohme. ²⁰Romano kowenu terekatu tomo a tarose toto eya xine.

—Moxiã juteu tomo. Kuerekohmatorÿko toh nase itamurume. ²¹Tyoro amorepato toh nase. Aomipona exisaromepyra sytatose, romanome kuexirykõke. Aomipona xine ahtao romano tuisary omipona pyra exiko sytatose, tykase toto. ²²Morara kary etaryke tyya xine imoihmãkõ Pauru tõi zehno toehse. Toto ryhmary se toehse toto. Mame zupõkõ tyxihxihkase terekatu tomo a. Soutatu tomo a toto typipohpose eya xine. ²³Mame typipohkehse ahtao ãpuruhpyry taka tõiase toto a. Ynara tykase toto ãpuruhpyry erase a,

—Tuaro exiko moxiã tütary ropa ino, tykase toto ãpuruhpyry erase a. ²⁴Morara tykase tyya exiryke mya tarose toto ãpuruhpyrytaõ taka. Ipupurukõ roropa tytamunuhpose wewe ke.

²⁵Mame onoa Pauru tõi Xira maro tõturuse toto Ritonõpo maro. Toremiase toto kure rokẽ Ritonõpo exiry poko. Moro totase imehnomo a, ãpuruhpyrytaõkomo a. ²⁶Mame tuaro pyra toto ahtao nono kywyhkywyh tykase itamurume. Tapyi ãpuruhpyry apõ kywyh tykase. Tapyi apuru tätapuruhmakase kywyh karyke. Itaõkõ toemyhpokase ropa emero. ²⁷Moro ãpuruhpyry erase typakase roropa. Tapyi apuru tätapuruhmakase exiryke punião tapoise eya tõiutohme repe.

ãpuruhpyrytaõkõ tutütase ropa tokarose eya. ²⁸Yrome opore tõiitase Pauru, —Otuopyra exiko. Taro ynanase emero, tykase Pauru eya.

²⁹—Saerekatoh enehko, tykase tapyi erase. Mame tururume toytose ynororo ãpuruhpyry taka. Tykytyky tykase, tõiase. Tosekumuru po typorohse Pauru tõi epataka ynororo. ³⁰Jarãnaka Pauru tõi tarose eya, tõturutohme.

—Oty riko ha yrypyry rumekatohme, juãnohpyra Ritonõpo ehtohme? tykase ynororo Pauru tomo a.

³¹—Jezu Kyrixtu rokẽ enetupuhko, oorypyrykõ korokatohme, ipoetoryme oehtohkõme oekyry tõi maro, tykase Pauru eya.

³²Mame Ritonõpo omiry poko tamorepase toto eya xine jekyry tõi maro. ³³Morarama koko Pauru tõi pipohtopõpyry tukurikase ãpuruhpyry erase a. Mame, “Kuẽpurihkako,” tykase exiryke, tõpurihkase ynororo eya xine itapyiãtaõkõ maro. ³⁴Mame tytapyi taka tarose toto ahtao tautuhmase toto eya. Täkye toehse ynororo Ritonõpo enetuputyryke tyya tytapyiãtaõkõ maro.

³⁵Morarama xixi tõiuhse pitiko ahtao soutatu tõi taropose terekatu tomo a Pauru tõi tütanothpose ropa repe.

³⁶Mame ynara tykase ãpuruhpyry erase Pauru a, —Terekatu otütanothpotorÿko ropa mana, soutatu tomo a. Naeroro otütatoko ropa. Enaromyra ehtoko, tykase ynororo eya xine repe.

³⁷Yrome Pauru ynara tykase eya xine, —Jarãnao yna pipohno toto kokonie. Karimotaxiõpo pyra yna ahtao ãpuruhpyry taka yna ãmapõ toto. Romanome ynanase. Oty katoh tokare pyra yna tütanothpõko ropa toh nae? Tütara ropa sãtã ynanase. Tooehse terekatu tõi ahtao rokẽ tütãko ropa ynanase, tykase toto ãpuruhpyry erase a.

³⁸Morarame soutatu tō toeramase ropa terekatu tomo a, Pauru tō omihpyry ekarose ropa. Pauru tō romanome exiry waro toexirykōke tōserehse toto. ³⁹Āpuruhpyry taka toytose toto Pauru tō tūtanohpose ropa.

—Oenetupuhpyra xine ynanexiase. Romanome pyra kuekaroatose. Otūtatoko ropa. Ytotoko ropa oesaka xine, tykase toto, tynēmaphopyrykō tūtanohporyme ropa. ⁴⁰Morarame āpuruhpyry tae Ritia tapyī taka toytose ropa toto. Jezu poetory tō tyjamihtase ropa Pauru tō omiry etaryke tyya xine. Morotoino moro pata poe toytose ropa toto.

Tesaronika po Pauru tō ehtopōpyry

17 ¹Morarame Āpipori pata poro toytose toto, Aporonia pata poro roropa Tesaronika pona. Moroto juteu tō atamorepatoh enene, tapyi.

²Toipe ehse Pauru, oserematohae rokē ytose atamorepatoh taka. Mame oseruao oserematohae toytose ynororo juteu tō maro oturuse Ritonōpo omiry poko. ³Morotaōkō tamorepase eya Jezu poko. Ynara tykase ynororo,

—Pake tymeropose Kyrixtu poko Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo, “Etuarimāko mana. Orihnōko roropa mana. Mame ēsemākāko ropa ase,” tykase Ritonōpo, tymeropose Tumūkuru poko. Jezu Kyrixtu Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro. Mokyro ekarōko ase oya xine, tykase Pauru toto a. ⁴Mame Jezu tonetupuhse toitoine eya xine, kyreku tomo a roropa tuhke, Ritonōpo omipona se exiketomo a. Typatakā pyxiamo a roropa tuhke tonetupuhse eya xine. Pauru tō maro tōximōse toto.

⁵Yrome imehnō juteu tō Pauru tō zumoxike kynexine. Zehnotokō tykohmase eya xine osemataōkomo Pauru tō ryhmatohme. Mame Jasão tapyī taka toytose toto, Pauru tō apoise repe, imoihmākō rānakuroko toto arotohme. ⁶Yrome Pauru tō onenepyra tokurehse toto. Naeroro Jasão tapoise eya xine imehnō Jezu poetory tō maro. Tarose toto eya xine pata esamo a toto hxirotohme inetarykōme. Ynara tykase toto,

—Moxiā emero ahno erekohmāko mā toto emero pata tō poro. Seromaroro tooehse toto kuerekohmase xine roropa, tykase toto, Pauru tō zehnotokomo. ⁷Jasão nenehtyā mokaro tytapyī taka. Emero tuisa omipona pyra exiketō mokaro, “Imepỹ mokyro tuisa konōto, Jezu,” kananō mokaro, tykase toto ajoahjohpākomo, ipoko xine. ⁸Morara exiryke mokaro zehno typatakā toehse typoetory tō maro, imoihmākō maro. ⁹Jasão tomo a tōsepehmapose toto āpuruhpyry taka ytopyra toto ehtohme. —Otinerūkō ekarōko ropa ynanase, Pauru tō tonyohse ropa oya xine ahtao, tykase toto typatakamo, Jasão tomo a.

Perea po Pauru tō ehtopōpyry

¹⁰Morarame tykohmāse ahtao, Pauru tō Xira maro tonyohse Jezu poetory tomo a, Perea pona toto ytotohme. Morotona tooehse ahtao xine, juteu tō atamorepatoh taka toytose toto. ¹¹Morotōkō imehnō otururu etary zuno

pyra toh kynexine, Tesaronikapōkō sā pyra. Ritonōpo omiry totase eya xine yronomyrme. Kokoro rokē aomiry poko tātamorepase toto zae Pauru omiry ehtoh waro toehtohkōme. ¹²Tuhkākomo a Jezu tonetupuhse tosēkōme, kyreku tomo a, typatakamo a, inohporykomo a roropa. ¹³Morarame, “Ritonōpo omiry poko Pereapōkō amorepāko Pauru tomo,” kary etaryke tyya xine juteu tō toytose Tesaronika poe, Pereapōkō omipohptomase, Pauru tō zehno toto ehtohme. ¹⁴Morara exiryke Pauru tonyohse axiny Jezu poetory tomo a, tuna konōto ena. Xira tō rokē moroto tōxinomose Perea po Timoteu maro. ¹⁵Mame Atena pona toytose Pauru tope tō maro towomananō maro. Morotoino toeramase ropa epe tō ahtao Perea pona ropa, Pauru omihpyry tarose eya xine Xira tomo a Timoteu maro axī toto ytothme tyya Atena pona.

Atena po Pauru ehtopōpyry

¹⁶Moroto Pauru kynexine Atena po toto eraximāko. Emynyh māko sā kynexine Atenapōkō nyrytā eneryke tyya Ritonōpo myakāme. Ritonōpo waro pyra toexirykōke ahno panō tyrise eya xine ritōme repe. ¹⁷Morara exiryke juteu tō zurune Pauru, toto atamorepatoh tao. Juteutōkara roropa zurune, Ritonōpo waro se exiketomo. Mame kokoro rokē osepekahtoh tao morotōkō zurune roropa. ¹⁸Mame toitoine Pauru a tooehse toto, tātamoreparry sato komo. Mokaro Epikureu tomo, Zeno tō roropa. Ynara tykase toto,

(At 17.17)

—Otarā ākohxo ke mose nae oturuno warōkara? tykase toto Pauru poko. Imehnō ynara tykase roropa ipoko,

—Otarāme tyorō ritō poko urutō mosero, tykase toto, Jezu ěsemamyry ropa poko autururu etaryke tyya xine. ¹⁹Mame Pauru tarose toto a Areopaku pona, pata esā porohtoh notaka. Morarame ynara tykase toto eya,

—Yna zuruko, otururu waro yna ehtohme, tykase toto. ²⁰—Tyoro sã mase amorepato. Sero onetapitopyra reh ynanase. Zuario se ynanase, tykase toto. ²¹Morotōkō, Atenapōkō, tykatonomory maro erohpyra sã toh kynexine. Kokoro rokē imeimehnō namorepatopōpyry poko oturūiko toh kynexine.

²²Morarame Pauru xikihme toehse Areopaku po, tōturutohme inetarykōme. Ynara tykase ynororo,

—Atenapōkomo, tuhke ahno panō tyrise oya xine Ritonōpo kuhtohme oya xine repe. ²³Ritonōpo maro oturutoh zupiryhtao ya, zohme onekarorykō zahkatoh enease. Ynara enease tymerose ipoko, “Onoky Ritonōpo waro nae?” katoh tymerose ipoko. Ritonōpo eahmāko matose zuaro awahtao xine samo. Mokyro onenetupuhpyra oexirykōke ipoko ourutorýko ase. ²⁴Ritonōpo mokyro Kyrihpōkomo, nono rihpō roropa. Mokyro kapu esemy. Emero kuesēkōme roropa mana. Naeroro tapyi tao nyhpyra mana, ahno nyrihpyry tao, tykase Pauru toto a. ²⁵—Kýkyryrykō se pyra mǎ Ritonōpo kuepekōme toehtohme emero nae toexiryke. Emero oseremāko Ritonōpo poe sytatose. Ipoeh orihpyra sytatose, otuhnōko, ytoytōko, enara. ²⁶Toiro orutua wino kymarokō emero tyrise eya ahnome, nono po kuehtohkōme. Kuenurutopōpyrykō waro Ritonōpo mana, kuesarykomo, kuorikyrykomo. Emero zuaro mǎ Ritonōpo, tykase Pauru toto a. ²⁷—Tonetuputyry se roropa ynororo oya xine, oesēkōme aehtohme, ameke pyra kyya xine toexiryke.

²⁸“Ritonōpo poe rokē orihpyra sytatose, ytoytōko, oseremāko, enara.” Morara tykase roropa oya xine āmorepananōkomo. Ynara tykase toto, “Ritonōpo poenōme sytatose, eya tyrise kuexirykōke,” tykase toto oya xine. ²⁹Naeroro Ritonōpo poenōme kuahtao xine, kynyrihpyrykō sã pyra Ritonōpo mana. Uuru risē sã pyra, parata risē sã pyra, topu risē sã pyra, enara. ³⁰Pake tuaro pyra oexirykōke ohxiropyra xine Ritonōpo kynexine oorypyrykō poko. Seromaroro emero oorypyrykō rumekapōko mana emero patapōkō punero. ³¹Ritonōpo rokē tooepyry ropa waro mana. Tooehse ropa tahtao ahno apiakapōko mana emero tynymenekahpyry a, kurākomo, popyra exiketomo, enara. Tyryrypyhpyke pyra Tumūkuru exiryke ahno apiakaneme tyrise eya, ajoajohpe pyra tōmipona exiryke. Mokyro tōsemākase ropa Jumy a toorihse ahtao, ajohpe pyra tōmiry enetupuhpotohme kyya xine, tykase Pauru Atenapōkomo a.

³²Yrome ěsemākatopōpyry ropa poko tururukohtao Pauru a, tounohse toto a. Yrome imehnō ynara tykase eya,

—Zomory oetary se ynanase moro poko, tykase toto turunanōkomo a.

³³Morotoino Pauru toytose ropa. ³⁴Aomiry etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse orutua komo a tosēkōme. Toiro Areopakupō kynexine, esety Tionixiu. Nohpo roropa kynexine esety Tamari. Imehnō roropa toytose Pauru maro.

Korīto po Pauru tō ehtopōpyry

18 ¹Morotoino Atena poe Pauru toytose ropa Korīto pona. ²Moroto juteu kynexine Pōtupono, esety Akira. Moroto oehsenākō kynexine tpyty maro, Itaria poe. Ipyty esety Pirixira. Moro pata poe toesyryhmase toto tonyohse ropa juteu tō exiryke Roma poe tuisa a, Kyrautiu a. Mame Akira tō tapyī taka toytose Pauru, toto enese. ³Mame okynā kynexine moroto toto maro. Mokaro maro toerohse roropa ynororo serātu riry poko, zuaro toexiryke. ⁴Mame oserematohae rokē juteu tō amorepase ytosene atamorepatoh taka, kyreku tō maro, toto tuarōtanohpōko Jezu poko.

⁵Morarame Masetonia poe Xira tō tooehse ahtao Timoteu maro, toerohkehse Pauru serātu riry poko kokoro rokē juteu tō amorepatohme.

—Jezu mokyro Kyrixtu, Ritonōpo mūkuru nymyry, tykase ynororo.

⁶Mame Pauru zehno toehse juteu tomo. Azahkuru tozuhse eya xine. Naeroro tupō tytohtohmase Pauru a turumekary waro mokaro ehtohme.

—Awānohporykohtao Ritonōpo a, “Oya roro xine,” āko ase, Jezu poko āmoreparykō se jexihpyryme. Taroino juteutōkara a ytōko ase, tykase Pauru eya xine. ⁷Morara kaxīpo toytose ynororo Tixiu Juxitu tapyī taka. Juteukara mokyro, Ritonōpo omipona exikety. Itapyiny osepona ro kynexine juteu tō atamorepatoh maro. ⁸Mame Kyrixpu juteu tō atamorepatoh esē kynexine. Jezu tonetupuhse eya tosēme, itapyītaōkō maro. Tuhke morotōkomo a Pauru omiry etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse. Mame tōpurihkase toto.

⁹Morarame Pauru koko tōsenehse. Ynara tykase sā Jezu Pauru osenety, —Enaromyra exiko. Ypoko oturukehpyra exiko. Poremāpyra exiko. ¹⁰Amaro jexiryke opoko pyra imehnō mana. Oryhmara mā toto. Tuhke tarōkō ypoetoryme exīko mana, tykase Jezu Pauru osenety. ¹¹Moroto Pauru okynahxo kynexine toiro jeimamyry zokonaka morotōkō amorepary poko Ritonōpo omiry poko.

¹²Morarame terekatume toehse Kario ahtao Kyrexia po, tōximōse toto juteu tomo Pauru apoise, arotohme terekatu a. ¹³Ynara tykase toto,

—Mose Ritonōpo poko tyoro sā amorepatoh, kuesēkō omipona pyra kuehtohkōme, tykase toh repe.

¹⁴Tōtururu se Pauru kynexine repe. Yrome Kario ynara tykase juteu tomo a, —Etatoko pahne juteu tomo, imepỹ totapase ahtao eya ēmary āpuruhpyry taka, omipona xine exiry. ¹⁵Yrome atamurukō omihpyry omipona pyra ahtao oty kara, anapoipyra ase. Morohne poko kary etary se pyra ase, tykase mokyro Kario.

¹⁶Moro tae mokaro taropose ropa eya. ¹⁷Morarame Soxitene tapoise kyreku tomo a. Mokyro juteu tō atamorepatoh esē roropa kynexine. Typipohse eya xine terekatu ēpataka, yrome Kario oty kara kynexine.

Ātiokia pona ropa Pauru tō ytotoPōpyry

¹⁸Moroto ro Pauru tuhke tynyhse. Morotoino tōsekazumaxīpo Jezu poetory tomo a toytose ropa Pauru, wapu ae, Xiria pona. Imaro toytose Pirixira, Akira,

enara. (Moroto tūsety tysahkapose ropa Pauru a Sēkerea po. Ajohpe pyra tonetupuhthome imehnomo a tōturutopōpyry poko Ritonōpo a.) ¹⁹Morotoino Epezu pona toytose toto. Moroto tymarōkō tynomose eya Pirixira, Akira, enara. Mame juteu tō atamorepatoh taka Pauru toytose, morotaōkō maro oturuse.

²⁰—Yna maro taro exiko, tykase toto Pauru a repe. Yrome moroto tuhke tynykyry se pyra kynexine. ²¹Tōsekazumase ropa ynororo.

—Oehnōko ropa ase oya xine, Ritonōpo a jenyokyry ropahātao, tykase ynororo eya xine.

²²Morotoino toytose ynororo wapu ae Sezarea pona. Morotoino Jerusarē pona toytose. Moroto Jezu poetory tō maro tōturuxīpo Ātiokia pona toytose Xiriapō pona. ²³Moroto tuhke tynyhse ynororo. Morotoino toytose ropa Karaxia poro, Piritia poro roropa, Jezu poetory tō ākyemaporyme.

Aporu Epezu po ehtopōpyry

Korīto po roropa

²⁴Moraramē juteu toytose Epezu pona, esety Aporu. Arexātyria pata po aenuruhpyry kynexine. Kure urutōme exikety ynororo, orēpyra amorepatono Ritonōpo omiry poko. ²⁵Mokyro tamorepase kure kynexine Ritonōpo omiry poko. Imehnō amorepaneme kynexine tākye samo. João ahno ēpurihkane namorepatopōpyry poe rokē ahno ēpurihkary waro ynororo kynexine. Yrome Ritonōpo zuzenu omomyry waro pyra ro, Jezu poetory aka kynexine. ²⁶Mokyro tākye sā tōturuse juteu tō atamorepatoh tao. Autururu totase Pirixira tomo a. Moraramē tōturukehse ahtao, tarose ynororo eya xine tytapyīkō taka kurehxo amorepatohme tyya xine. ²⁷Morotoino Aporu toytory se toehse ahtao Kyrexia pona, takorehmase ynororo Jezu poetory tomo a, Epezupōkomo a. Pape tymerose eya xine, Jezu poetory tō Kyrexiapōkō neneryme. Ynara tykase toto,

—Ah mose amaro xine nexino, oepekōme, tykase toto. Mame toeporehkase ynororo ahtao, Jezu poetory tō takorehmase eya itamurume. Typynanohse toexirykōke Ritonōpo a Jezu tonetupuhse eya xine. ²⁸Toto takorehmase Aporu a juteu tō poremākaporyke eya toto zururuhtao orēpyra samo. Tutuarōtanohpose toto eya Ritonōpo omiry ekaroryke eya imoihmākō neneryme.

—Jezu mokyro Ritonōpo mūkuru nymyry, Kypynanohnekomo, tykase ynororo eya xine.

Pauru Epezu po ehtopōpyry

19 ¹Moraramē Aporu Korīto po ahtao, Pauru toytose osemāe pata tō poro Epezu pona. Moroto Jezu poetory tō tonese eya. ²Mame mokaro a tōturupose Pauru. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ritonōpo a Tuzenu tokarose oya xihne, Jezu enetuputyryhtao oya xihne? tykase Pauru toto a tōturupose.

—Kū. Tuaro pyra reh ynanahse Ritonōpo zuzenu poko, tykase toto tozuhse Pauru.

3—Onoky omi poe tōpurihkase matou? tykase Pauru eya xine.

—João namorepatopōpyry poe rokē tōpurihkase yna, tykase toto.

4Ynara tykase Pauru eya xine,

—João omi poe tōpurihkase awahtao xine kure repe, oorypyrykō turumekase oya xine ahtao. Yrome ynara tykase João tuhkākomo a, “Okomino imepỹ oehnōko mana Ritonōpo mūkuru. Mokyro enetupuhtoko oesēkōme,” tykase João, Jezu poko, tykase Pauru eya xine.

5Morarame morara etaryke tyya xine tōsēpurihkaposē ropa toto eya, Jezu Kyrixtu enetuputyryke tyya xine. 6Morarame toto zupuhpyry pona Pauru a tomary tyrise ahtao, tomōse Ritonōpo zuzenu toto kurohtaka. Tyotyrorōkō omiryae tōturuse toto Ritonōpo zuzenu poe. Ritonōpo omiry poko roropa tōturuse toto. 7Morotōkō tuhke hkopyra kynexine, 12me orutua komo.

8Mame juteu tō atamorepatoh taka Pauru toytose. Orēpyra tōturuse toto a. Oseruao nuno taropose eya toto amoreparý poko Ritonōpo tuisame exiry poko. 9Yrome imehnō Pauru omipona pyra kynexine, Jezu enetuputyry se pyra toh kynexine tosēkōme. Pauru namorepatopōpyry Jezu poko typoihtose eya xine tuhkākō netaryme. Morara exiryke mokaro turumekase Pauru a, Jezu poetory tō maro tōturutohme. Mame kokoro rokē tamorepaitose toto Pauru a Tiranu namorepatoh tao. 10Moroto asakoro ikonopory taropose Pauru a toto amoreparý poko rokene. Emero morotōkō Aziapōkō tutuarōtase Ritonōpo omiry poko, juteu tomo, juteutōkara, enara.

11Pauru tyjamihtanohse Ritonōpo a kurākōkara kurākatohme ropa eya. 12Morarame Pauru wino kamisa pitiko tarose toto a, upo roropa tarose kurākōkara apotohme, toto kurākatohme ropa. Moro a tukurākase ropa toto Ritonōpo poe. Joroko tō roropa tutūtase ropa zae xine.

Xikiwa mūkuru tomo

13Mame juteu tō kynexine pata tō poro ytoketomo. Pyaxime toh kynexine. Joroko tō tūtanohpory ropa waro sã toh kynexine. Mokaro Pauru poenopyry se kynexine repe. Yrome Jezu waro pyra toh kynexine.

—Joroko tō tūtanohpory waro ynanase ahno ae, tykase toh repe. Mame ynara tykase toto jorokohpano a,

—Joroko, otūtako ropa mokyro ae Jezu omi poe, Pauru nekarohpyry omi poe, tykase toh repe. 14Morara tykase Xikiwa poenomo 7mākomo. Jūkō juteu. Ritonōpo maro oturuketyme kynexine, tamuximehxo exikety.

15Yrome joroko a tozuhse toto,

—Jezu waro ase, Pauru roropa. Yrome awaro xine pyra ase, tykase joroko eya xine.

16Mokaro pona tarīnase jorokohpã orēpyra. Tyryhmase roropa toto itamurume eya. Toepase toto ikurūke tupoke pyra, typitypipokurukōke.

17Mame mokaro ryhmatopōpyry poko jorokohpano a tutuarōtase toto, morotōkomo, juteu tomo, kyreku tomo, enara. Tōserehse toto porehme.

—Imehxo Jezu mana, tykase toto. Ajoajohpe Jezu onekaropyra toehse toh rahkene. ¹⁸Morarama tuhke Jezu enetupuhnanõ tooehse tyyrypyrykõ rumekary se toexirykõke. ¹⁹Tuhke pyaxiamo a roropa tykyryrykõ tonehse, typapẽkõ maro, jahkatohme, imoihmãkõ ahno ãpataka. Atapona pape epehpyrÿpyry 5 mirião motye tyahkase eya xine. ²⁰Tuhke Jezu omipona toehse toh kynexine aomiry jamihme exiryke.

Imoity ajoajohpe ehtopõpyry Epezu po

²¹Morarama pata tõ poro Pauru toytory se toehse, Masetonia poro, Kyrexia poro roropa Jerusarẽ pona ropa. Ynara tykase ynororo,

—Jerusarẽ poe Roma pona jytory se ase ipunaka, tykase. ²²Morarama asakoro takorehmananõ taropose eya Masetonia pona Timoteu, Eraxitu, enara. Yrome Pauru moroto kynexine, Azia po, okynã samo.

²³Morarama Jezu poetory tõ zehno toehse morotõkõ kynexine.

²⁴Moroto orutua kynexine esety Temetyriu. Parata tyrise eya Tiana kuhtohme, “Ritõ mosero,” katohme tyya repe. Moro poko rokẽ tinerutãko toh kynexine, imehnõ parata rinanõ maro. ²⁵Mokaro tykohmase tyya tõturutohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Jepe tomo, sero poko rokẽ tinerutãko sytatose. ²⁶Yrome mokyro kahpyry omiry etãko matose. Enẽko roropa matose. Kynyrihpyrykõ rumekapõko mana imoihmãkomo a Epezupõkomo a rokẽ pyra, Aziapõkomo a roropa kynyrihpyrykõ rumekapõko mana, “Ritonõpo kara moxiamo, ahno nyrityã rokene,” ãko mana kynyrihpyrykõ poko. ²⁷Morara exiryke tyripokehnõko kyya xine toh mana myhene. Kuesẽkõ tapyĩ, Tiana tapyĩ kurã rumekapõko mana. Ise pyra exiko mã toto porehme. Mame Tiana imehxo exikety orẽnõko mana. Azia patapõkõ ritõkõ pyra exiko mã toto emero, tykase ynororo eya xine.

²⁸Morara kary etaryke tyya xine tyekitapãse toto. Tõmitase toto. Ynara tykase toto,

—Tiana imehxo mana, Epezupõkõ nohpory. Kuesẽkõ mosero, tykase toto.

²⁹Morarama patapõkõ emero kui kui tykase toto. Imoity ajoajohpe toehse. Kaju tõ tapoise eya xine Arixtaku maro amopÿ taka toto arotohme axiny. Kaju tõ Masetoniapõkõ kynexine, Pauru maro aehtyamo. ³⁰Mame moro taka Pauru tõmomyry se kynexine repe imoity maro. Yrome anamonohpopyra imarõkõ kynexine. ³¹Aziapõkõ tuisary Pauru epe tõ kynexine. Tynymerohpyrykõ taropose eya xine Pauru neneryme, “Ytopyra exiko imoity htaka,” katopo. ³²Morotaõkõ opore oturũko toh kynexine. Toitoino Pauru tõ kerekeremãko kynexine. Imehnõ oturũko roropa tyoro, ajoajohpe sã toexirykõke. Tuhke zuarõkõ kara tooehse roropa morotona. ³³Morarama Arexãtere tupurohmase juteu tomo a mokaro ãpataka. Toto mynyhpãkapory se kynexine tomary ke tõturutohme repe. ³⁴Yrome juteume aexiryke autururu etary se pyra toh kynexine. Toepanaikase toto. Opre tõturuse okynano.

—Tiana imehxo mana, Epezupõkõ nohpory. Ritõme mana, tykase toto.

(At 19.29)

³⁵Morarame pata esē omiry merone tooehse. Imoity tymynyhpākaposē tyya ahtao ynara tykase ynororo eya xine,

—Orutua komo, Epezupōkomo, kuetatoko. Tiana tapyī pyno sytatose tarōkōme kuexirykōke. Topu roropa kapu ae aepukahpyry pyno sytatose. Moro waro sytatose porehme, tykase ynororo toto a. ³⁶—Moro poko, “Ajojhpē,” kasaromepyra imehnō mana. Morara exiryke mynyhme ehtoko. Ajojhpē pyra ehtoko. ³⁷Xiaro moxiā menehtou. Yrome Tiana tapyī onyryhmara toh mana. Onypoihtopyra roropa toh mana. ³⁸Naeroro moxiaro hxirory se Temetyriu tō ahtao, parata rinanō maro, ah ynaroro narō toto terekatu ēpataka. Tuisa

konõto omihpyry omipona pyra toehse toto ahtao ihxirõko mã toto. ³⁹Yrome õturuporykõ se awahtao xine, tuisa omihpyry poko, oturupotoko terekatu tomo a, oximõme toehse toto ahtao. ⁴⁰Otarãme sero pokoino, ajoajohpe oexirykõ pokoino kykerekereatorõko mã toto tuisa netaryme. Morarame otara ãko sytatou, tuisa konõto ezuhnõko? tykase ynororo eya xine.

⁴¹Morara kary etaryke tyya xine toytose ropa toto tytapyĩkõ taka.

Masetonia pona Pauru ytotopõpyry Kyrexia pona roropa

20 ¹Morarame imoihmãkõ toytose ropa ahtao, tytapyĩkõ taka, Jezu poetory tõ tykohmase Pauru a toto äkyematohme, tõsekazumatohme roropa. Mame tõsekazumaxõpo toytose ynororo Masetonia pona. ²Masetonia poro toytoryhtao morotõkõ Jezu poetory tõ täkyemapose eya. Tamorepase roropa toto eya zae ehtoh poko. Morotoino Kyrexia pona toytose ynororo. ³Moroto oseruao nuno tonahkapose eya. Morotoino Xiria pona toytory se toehse repe. Yrome tapoiry se juteu tõ exiryke toeramase ropa ynororo Masetonia pona ropa. ⁴Imaro toytose toto Sopatoro, (Piro mükuru kynexine Pereapõ mükuru), Tesaronikapõkõ roropa Arixtau, Sekütu, enara te, Kaju roropa Terepepono, Timoteu roropa, Aziapõkõ roropa Tikiku, Tyropimu, enara. ⁵Toytose toto osemazuhme Tyroa pona, yna eraximase. ⁶Mame wyi porutapõ otyhkaxõpo ynanytoase Piripo poe. 5me tynyhse yna wapu ae yna ytory poko Tyroa pona. Mame moroto 7me ynanykyase.

Pauru ytokehtopõpyry Tyroa pona

⁷Morarame oserematoh kohmamyryae, tõximõse yna imehnõ Jezu poetory tõ maro, Jezu orihtopõpyry poko wenikehpyra ehtoh enahse. Yrokokoro toytotohto oturuse tõmehse Pauru toto maro. ⁸Tapyi zara tao saereme kynexine yna oximõtoho tao, nãparina ke. ⁹Moro tao Pauru etananõ kynexine. Tapyi eutary pota tao nuasemã kynexine sokohme. Esety Eutiku. Pauru otururu etaryhtao tyya tynyhse ynororo. Mame zara tae toepukase ynororo nono pona. Toorihse. ¹⁰Yrome Pauru tyhtose tapyi tae. Tosekumuru po typorohse ynororo aepukahpyry anõtohme ropa tapory pona.

—Oserehpyra ehtoko. Oseremãko ropa nase, tykase Pauru eya xine.

¹¹Morarame tõnuhse ropa zara taka ahtao, Jezu orihtopõpyry poko wenikehpyra ehtoh tonahse eya xine rahkene. Morarame tõtuhkehse tahtao xine tõturuse ropa Pauru toto netaryme. Mame tõmehse ahtao toytose ynororo rahkene. ¹²Täkye rokẽ mokaro toehse nuasemã tõsemãse ropa exiryke. Mame itapyĩ taka tarose ropa toto a.

Tyroa poe Pauru ytotopõpyry Miretu pona

¹³Morarame wapu ae ynanytoase Asoso pona Pauru eporyse ropa, pupu po rokẽ toytose exiryke. ¹⁴Mame Asoso po Pauru tõtyrise roropa. Morotoino

Mitirene pona ynanytoase. ¹⁵Yrokokoro ynanytoase Kioso ahmõtary kuroko topohme. Morotoino yrokokoro Samoso pona ynanytone. Yrokokoro Miretu nakuataka ynanotyryhkase. ¹⁶Totypotyry se pyra Pauru kynexine Epezu po, okynã se pyra toexiryke moro pata po Azia po. Axĩ toytory se kynexine ynororo Jerusarẽ pona, Pẽtekoxite otuhtoh konõto enery se toexiryke.

**Pauru osekazumatopõpyry Jezu poetory tomo a
Epezu po**

¹⁷Morarame Miretu po Pauru ahtao imehnõ tonyohse eya Epezu pona, Jezu poetory tõ tuisary eahmase, tyya toto ytotohme. ¹⁸Mame mokaro tooehse ahtao imaro xine tõturuse ynororo tynenehpotyã maro. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Juaro matose. Pake tarona oehne oya xine Jezu poko ãmorepase xine.

¹⁹Oesëkõme jexiry se pyra exiase, ynoro rokẽ Kuesëkõme exiryke. Jezu omipona pyra oexirykõke roropa yxitase. Itamurume eanahtoase jorihmapory se juteu tõ exiryke. ²⁰Åkorehmarykõ se jexiryke yronymyryme erokuase Ritonõpo omiry ekarory poko oya xine, aomipona oehtohkõme. Oximõme awahtao xine kuamorepatose, atapyĩkõ taka ytokehpyra roropa exiase. ²¹Oturuase juteu tõ maro, juteutõkara maro roropa, tyrypyrykõ rumekatohme eya xine Jezu Kyrixtu enetupuhthohme eya xine tosëkõme. ²²Seromaroro Jerusarẽ pona ytõko ase, Ritonõpo zuzenu a jaroporyke. Yrome zuaro pyra ase, otara jyrõko toh mã otarãme, tykase Pauru toto a. ²³—Jẽmapõko toh mana ãpuruhpyry taka. Utuarimapõko roropa toh mana. Moro rokẽ waro ase Ritonõpo zuzenu poe. Morara jurũko toh mã emero pata tõ punero. ²⁴Yrome oserehpyra sã rokẽ ase. Osepyno pyra ase, jorikyry zuno pyra. Toiro, jerohtoh otyhkary se rokẽ ase. Jezu Kyrixtu nyrohmanohpotopõpyry otyhkary se ase. Morara exiryke oturũko ase imehnõ maro Ritonõpo omiry poko, mokaro kurãkatohme Ritonõpo a, tyrypyrykõ rumekaryhtao eya xine, Jezu enetuputyryhtao roropa eya xine.

²⁵—Toytotyose wyw Ritonõpo omiry ekarose oya xine, oesëkõme aexiry poko. Taroino jũme jenezomopyra matose sero nono po, tykase Pauru toto a. ²⁶—Morara exiryke ynara ãko ase oya xine, Jezu onenetupuhpyra awahtao xine ehxiropyra ase, ²⁷Ritonõpo nekaropohpyry tokarose ya emero oya xine exiryke. Onynamara exiase oya xine. ²⁸Osepyno ehtoko. Jezu enetupuhnanõ roropa pyno ehtoko emero, toto esãme oexirykõke Ritonõpo zuzenu poe. Mokaro mã topekahse Jezu a toorikyry ke. ²⁹Ynara zuaro ase, toytose jahtao oenekunohnanõkõ oehnõko mana, Jezu rumekapose oya xine. ³⁰Amaro xine exiko mã ajoajohpãkomo owinoino xine roropa. Æmorepatorỹko mã toto tyoro, tymaro xine oytotohkõme. ³¹Naeroro, tomeseke ehtoko, osenekunohpopyra oehtohkõme. Wenikehpyra ehtoko roropa ãmorepatopõpyrykõ poko ya. Oseruao jeimamyry kuamorepatose kokoro rokene. Oxixikariase opoko xine.

³²—Seromaroro orumekatorỹko sã ase rahkene. Yrome Ritonõpo opyno xine ro mana, tykase Pauru toto a. —Ritonõpo omiry ouzenutanohpotorykõ

mana, aomipona oehtohkõme. Mame Jezu oepyrý ropahtao imaro ytõko matose, emero ipoetory tõ maro. ³³Imehnõ mõkomory poko penetara exiase, zupõkõ poko, itinerükõ poko roropa. ³⁴Tuaro matose. Ywy roro erokuase yna nykyryry epekahtohme. ³⁵Erokuase onenerykõme, ysã oerohtohkõme jamihmãkõkara akorehmatohme, rupomãkõ zuzenutanohtohme. Jezu omihpyry a ke wenikehpyra ehtoko. Ynara tykase ynororo, “Kurehxo imehnõ akorehmaryhtao oya xine, ãkorehmarykohtao imehnomo a kure roropa,” tykase ynororo, tykase Pauru eya xine.

³⁶Morara tõturukehõipo tosekumuru po typorohse ynororo, Ritonõpo maro tõturutohme, mokaro maro. ³⁷Morarama tyxitase toto itamurume. Ipymyry ae tapoise ihnamotohme eya xine aytoryke ropa. ³⁸Emynyhmäko toto itamurume Pauru omiry etaryke tyya xine. “Taroino jenezomopyra matose sero nono po,” karyke roropa eya. Morarama Pauru maro toytose toto, aytory enese wapu ae.

Pauru ytotoþopyry Jerusarẽ pona

21 ¹Morotoino mokaro rumekaxõpo ynanytoase topohme yna ytotohme Koso pona. Yrokokoro Rote pona roropa. Morotoino Patara pona. ²Moroto wapu aka ynanotyriase Penixia pona ytokety aka. Mame ynanytoase rahkene. ³Morotoino toytose yna. Ahmõta Xipere ynanenease yna poozery wino. Ikuroko ynanytoase Xiria pona. Tiro pona ynanotyryhkase mõkomo nomotohme. ⁴Jezu poetory tõ eneryke yna a moroto ynanynykyase omazũmykaponatoae. Mame mokaro Ritonõpo zuzenu poe ynara kynako toto, —Ytopyra exiko Jerusarẽ pona, kynako toto Pauru a. ⁵Morotoino ynanytoase ropa. Yna maro nytoase toto pata hnaka typyxiãkõ maro, typoenõkõ maro roropa, enara. Mame tuna ehpio yna esekumuru po ynanyporotyase oturutohme Ritonõpo maro. ⁶Morotoino tõsekazumase yna ahtao ynanotyriase ropa. Mokaro toeramase ropa toto tytapyikõ taka. ⁷Mame Tiro poe ynanytoase Pytoremaita pona. Moroto Jezu poetory tõ maro toiro ynanynykyase. ⁸Yrokokoro ynanytoase Pauru maro Sezarea pona, Firipe tapyi taka. Jezu poko urutõ ynororo kynexine. Mokyro kynexine pake Peturu tõ nymenekahpyry 7mãkõ maro Jezu poetory tõ Jerusarẽþõkõ akorehmaneme. ⁹Mokyro õxiry tõ asakoropane kynexine, tyniotary satokõkara. Urutõkõ mokaro Ritonõpo poe. ¹⁰Moroto tuhke tynyhse yna ahtao, imeþy urutõ tooehse Jutea poe, esety Akapu. ¹¹Mokyro tooehse ahtao tomary tymyhse tyya tupupuru maro Pauru mety eary ke. Ynara tykase ynororo, —Ynara ãko Ritonõpo zuzenu, “Sẽ sã mã Pauru myhnõko toto, Jerusarẽþõkomo, ekarotohme juteutõkara a,” ãko, tykase. ¹²Morara kary etaryke yna a ynanoturuase repe Pauru a, ytopyra aehtohme Jerusarẽ pona. ¹³Yrome ynara tykase ynororo, —Oty katox xitãko matou? Jesenakunuhkapõko matose. Ymykyry zuno pyra ase. Jorikyry zuno pyra roropa ase. Jerusarẽ pona ytõko ase. Jyhtomaryhtao eya xine Jezu omiry pokoino oty kara ase jesẽme aexiryke, tykase ynororo yna a.

¹⁴Morarame yna omiry etary se pyra Pauru exiryke, ynanurukeypase ynororo. —Ah nytono Ritonõpo maro, ynanase ipoko.

¹⁵Morotoino ynanatakĩmase Jerusarẽ pona yna ytotohme. ¹⁶Yna maro Jezu poetory tõ Sezareapõkõ nytoase Jerusarẽ pona. Yna aroase toto tapyi taka, Menasõ tapyi taka nyhse. Menasõ Xiperepõ kynexine. Pake Jezu poetoryme ynororo.

¹⁷Mame Jezu poetory tõ Jerusarẽpõkõ tãtãkyemase toto yna eneryke.

Pauru oturutopõpyry Tiaku maro

¹⁸Yrokokoro ynanytoase Pauru maro Tiaku tõ maro oturuse, Jezu poetory tõ esã maro. ¹⁹Taomikase tahtao Pauru tõturuse toto maro, Ritonõpo zuzenu maro toerohtopõpyry poko juteutõkara maro. ²⁰Mame Pauru omiry etaryke tyya xine tãkye toehse toto.

—Kure mase, tykase toto Ritonõpo a. Mame Pauru a ynara tykase toto,

—Etako pahne jepe, tuhke juteu tõ roropa Jezu poetoryme toehse. Mokaro emero Ritonõpo nymerophpyry Moeze a omipona exiketomo. ²¹Ynara kary totase eya xine opoko, “Pauru ynara juteu tõ amorepãko juteutõkara rãnao, ‘Moeze omihpyry irumekatoko. Opoenõkõ aipotapihpyry onysahkara ehtoko. Atamurukõ namorepatopõpyry irumekatoko,’ ãko mana,” katopõpyry totase eya xine opoko. ²²Morara exiryke otara ãko sytatou Jezu poetory tomo a oximõme toto oepyrhtao? Oehtopõpyry ropa waro toehse tahtao xine oehnõko toh mana tarona. ²³Naeroro ynara kary se ynanase oya. Asakoropane Jezu poetory tõ taro mana. Tynekarorykõ arõko mã toto Ritonõpo maro oturutoh taka tyrypyrykõ korokatopõpyry waro imehnõ ehtohme. ²⁴Mokaro maro ytoko tyrypyrykõ korokaponanõ maro. Oximerehkapoko roropa imehnõ emero awaro ehtohme, opoko, “Ajohpe,” kara toto ehtohme, Ritonõpo nymerophpyry Moeze a omipona oexiry waro toto ehtohme. ²⁵Yrome juteutõkara Jezu poetoryme toehse ahtao, “Moeze omihpyry omipona ehtoko roropa,” kara ynanase eya xine. Ynara rokẽ ynanymeroase inenerykõme, “Joroko tõ zotõpyry poko pyra ke ehtoko. Munu onenahpyra ke ehtoko roropa. Esenamyhpyry roropa onõpyra ehtoko. Imehnõ nohpo tõ poko pyra roropa ke ehtoko. Opyxiãkõ maro rokẽ ehtoko, enara rokene,” me ynanymeroase, tykase Tiaku eya.

²⁶Morarame mokaro maro asakoropane exiketõ maro tõturuse Pauru. Yrokokoro toto maro toytose ynororo tyrypyrykõ korokatopõpyry ekarotohme. Ritonõpo maro oturutoh taka tomõse ynororo toto maro, Moeze omihpyry omipona toexiry waro imehnõ ehtohme. Imeõpo tuhke pyra tõmehse ahtao tynekarorykõ ekarory se Ritonõpo a toto.

Pauru apoitopõpyry Ritonõpo maro oturutoh tao

²⁷Morarame oma zũ mykaponato kohmãsasaka ahtao, Pauru tonese Ritonõpo maro oturutoh tao juteu tomo a, Aziapõkomo a. Imoihmãkõ taomipohtomase eya xine, Pauru zetũtanõpose eya xine Pauru apoitohme toto a. ²⁸Ynara tykase toto tõmitase opore,

—Orutua komo, Izyraeu tomo, yna akorehmatoko! Mose imehnõ amorepãko popyra pata tõ poro, tykase toto Pauru poko. —Kypoihtotorỹko mana. Moeze omihpyry kerekeremãko roropa mana, sero pata kurã poihtõko roropa mana. Seromaroro kyreku tõ tonehse eya Ritonõpo maro oturutoh taka, sero tapyi kurã rypyhpyhtose, tykase toh repe. ²⁹Moro tao Pauru juteukara maro enehpyryme tuaro toh repe. Mokyro esety Tyropimu. Mokyro tonese eya xine pata po Pauru maro. “Mokyro tonehse Pauru a Ritonõpo tapyĩ taka,” tokarose eya xine repe, tõsenekunohse toto.

³⁰Morara kary etaryke tyya xine patapõkõ emero tyekĩtapãse. Oximõme tooehse toto tururume Pauru apoise. Mame Pauru tutũtanohse soororome apory poko Ritonõpo maro oturutoh tae. Tapyi tysorotohtose roropa eya xine. ³¹Pitiko Pauru etapãko toh kynexine repe. Yrome imehnõ toytose koroneu zuruse. Ynara tykase toto,

—Jerusarẽpõkõ ahno etapãko mã toto emero, tykase toto. ³²Morara kary etaryke tyya, axĩ toytose ynororo soutatu tõ maro sajẽtu tõ maro ahno moity htaka. Mame koroneu tonese tyya xine ahtao soutatu tõ maro Pauru turumekase eya xine. ³³Mame koroneu a Pauru tymyhpose asakoro keti ke.

—Onoky mosero esety? Oty pokoino jehno matou? Oty tykase ynororo? tykase koroneu mokaro a.

³⁴Yrome azaazahkuru tõturuse toto eya. Morara exiryke zuaro pyra ynororo kynexine, Pauru ryhmatopõpyry waro pyra. Morara exiryke tytapyĩkõ taka Pauru tarose soutatu tomo a. ³⁵Zara epyĩ ameke pyra ahtao Pauru tarose tonao xine soutatu tomo a, jehno mokaro exiryke.

³⁶—Etapako! Etapako! tykase toto soutatu tomo a repe, toto mykapo.

“Ehxiropyra ase,” katopõpyry Pauru a

³⁷Mame tapyi eutary pota tao tahtao, ynara tykase Pauru koroneu a,

—Amaro oturuxi aporo ajohpãme samo, tykase ynororo eya.

—To! Kyreku omiry waro hmahno? tykase koroneu. ³⁸—Ejitupõ kara hmahno? Mokyro a tarõkõ oxietũ tanỹpose pake hkopyra. Mame tuhke tpyreke exiketõ tarose ahno esaka pyra eya, tykase.

³⁹Yrome ynara tykase, Pauru a tozuhse,

—Arypyra, juteu ase, Tasu po aenuruhpyry, Xirixiapõ po. Ypatary pitiko pyra mana. Morara exiryke moxiã maro jotururu se ase, tykase ynororo eya.

⁴⁰—Oturuko, tykase koroneu.

Morarame opyi po Pauru xikihme toehse. Tõsemahxirarahmase toto õpataka ynororo. Tymynyhpãse toto ahtao tõturupitose Pauru toto netaryme juteu omiryae. Ynara tykase ynororo,

22 ¹—Wekyry tomo, kuetatoko pahne. Ehxiropyra ase nyryhpyry poko ynamorepatyã poko, enara.

²Mame juteu omiryae Pauru otururu etaryke tyya xine tymynyhpãse toh emero. Mame Pauru tõturuse ropa.

3—Juteu ase, tonuruse ywy Tasu po, Xirixiapõ po. Yrome tuātanoḥse ywy sero pata po Jerusarē po. Tamorepase ywy Kamarieu a. Zae jamorepane kytamurukõ omihpyry poko. Orēpyra Ritonõpo omipona jexiry se exiase asã xine. 4Jezu poetory zehno exiase roropa. Itapyĩkõ taka ytoase toto apoise, arotoḥme āpuruhpyry taka, orutua komo, noḥpo tomo, enara. Aorihmaporykõ se exiase. 5Ritonõpo maro oturuketõ tuisary zuaro mana, ajohpe pyra jexiry waro. Mokaro roropa tamuxi tõ ajohpe pyra jexiry waro mã toto. Tynmerohpyrykõ tokarose ya arotoḥme Tamaxikupõkomo a, Jezu poetory eneḥtoḥme ropa ya tymyhse, Jerusarē pona, toto ěmapotoḥme āpuruhpyry taka.

Pauru oturutopõpyry Jezu poetoryme toeḥtoḥ poko

6—Morarame jytoryhtaõ Tamaxiku pona, Tamaxiku moe pyra ahtaõ, tãxiahtaõ, kaino jetonie saereḥ nase. 7Nono pona epukase. Omi etase. Ynara nase, “Sauru, Sauru, oty katoḥ ypoetory tõ ryhmãko mah? Samũ kamexipõko mase ya,” nase.

8—“Onoky hma?” ase eya, oserepyase.

—“Ywy ase Jezu Nazarepono. Oty katoḥ ypoetory ryhmãko mah?” nase ynororo ya.

9—Ymarõkõ noserepyase roropa saerehkary eneryke tyya xine. Yrome aomiry onetara toto. 10Mame ynara ase, “Oty poko ha?” ase eya.

—“Owõko ropa xikihme,” nase ynororo. “Ytoko Tamaxiku pona. Moero awahtaõ ypoetory enyohnõko ase āmorepase jomiry poko,” nase ya Jezu.

11—Morarame ezuru a tonukehkase jexiryke, jaroase toto jemary poko, Tamaxiku pona. 12Moroto jahtaõ Anania noepyase ya. Mokyro, Moeze nymerohpyry omipona exikety. Mokyro poko, “Kure,” äko juteu tõ emero. 13Mokyro tooehse ahtaõ ya ynara nase, “Sauru jakorony, oenutako ropa,” nase ya.

—Morara tykase exiryke osenuhmase ropa. Anania enease. 14Ynara nase ropa Anania ya, “Ritonõpo, kytamurukõ esẽ, omenekase typoetoryme oeḥtoḥme, tõmipona roropa oeḥtoḥme, Tumũkuru kurã enepotoḥme oya, aomiry etapotoḥme roropa oya. 15Imehnõ tuarõtanohpõko mase enetopõpyry poko oya, aetatopõpyry poko roropa oya. 16Seromaroro oty eraximãko hma osẽpurihkapopyra, Ritonõpo a oorypyry korokatohme, Jezu Kyrixtu oesẽme eḥtoḥme,” nase Anania ya.

Pauru enyohḥtopõpyry Jezu ekarotoḥme juteutõkara a

17-18—Morarame tarona tooehse ropa jahtaõ, jotururuhtaõ Ritonõpo maro, imaro oturutoh tao, juaroro Jezu enease. Ymaro noturuase. Ynara nase ya, “Axĩ ke mya ytoko Jerusarē poe. Tarõkõ õmiry etary se pyra exĩko toḥ mana, ypoko õtururuhtaõ,” nase Jezu ya.

19—Yrome ynara ase eya, “Tarõkõ juaro nase toto. Opoetory zehnotonõpo ase. Atamorepatoh tae aroase toto āpuruhpyry taka. Zuaro nase tarõkomo. 20Exitewãõ etaparyhtaõ etapananõ maro exiase, zupõkõ apoĩko. Imehnõ tuarõtanopyhpõ opoko ynororo kynexine. Tãkye exiase mokyro etaparyhtaõ eya xine,” ase eya.

21—Yrome ynara nase ropa ynororo ya, “Ytoko. Aaropōko ase mya juteutōkara a,” nase Jezu ya, tykase Pauru juteu tomo a.

22Morara kary etaryke tyya xine Pauru zehno toehse ropa toto, “Juteutōkara a aaropōko ase,” kary etaryke tyya xine.

—Mose etapatoko! Popyra nase, tykase juteu tomo soutatu tomo a.

23Pauru zetūke tōtupokase toto. Nono ke sapararah tykase roropa toto. 24Morara exiryke Pauru taropose koroneu a soutatu tō tapyī taka.

—Mose ipipohtoko, tykase ynororo soutatu tomo a repe, orēpyra juteu tō sekere karyke Pauru poko. 25Yrome tymykyryhtao ynara tykase Pauru sajētu a, —Romanome jexiryke ypipohpyra exiko kowenu omipona, jyhxiropyra imehnō exiryke terekatu ēpataka, tykase ynororo.

26Morara tykase exiryke sajētu toytose koroneu a oturuse.

—Onypipohpopyra exiko. Romanome mokyro, tykase ynororo koroneu a.

27Morarame koroneu toytose Pauru a oturuse.

—Etako pahne, ajohpe pyra romanome mahno? tykase.

—Ÿ, romano ase, tykase Pauru eya.

28Mame koroneu ynara tykase Pauru a,

—Tuhke tineru ekaroase kowenu a romanome jehtohme, tykase ynororo.

—Yrome ywy romanome jenurune, papa romanome exiryke, tykase Pauru eya.

29Morarame Pauru turumekase toto a. Onypipohpyra tokurehse toto. Mokyro koroneu tōserehse, romano tymyhse typoetory a exiryke, ipipohpory se toehse toexiryke roropa. Romano kowenu omiry ynara āko, “Romano onypipohpyra ehtoko,” āko.

Kōseriu ēpataka Pauru ehtopōpyry

30Yrokokoro Pauru tymyhpokapose ropa eya. Ritonōpo maro oturuketō tuisary tonehpose tamuximākō maro tōturupotohme eya xine. “Oty pokoino juteu tō mose zehno nae?” katohme eya xine. Mame toto ēpataka Pauru tonehse eya auturutohme.

23 1Morarame Pauru a mokaro tyme tonese aporo tōturutohto xine eya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Wekiry tomo, ajohpe pyra ase. Kokoro rokē Ritonōpo omipona ase, tykase ynororo eya xine.

2—Ajo! Itapihmoko, tykase Anania, Ritonōpo maro oturuketō tuisary.

3Ynara tykase Pauru eya,

—Onekunohto! Ritonōpo awānohnōko mana morara karyke oya. Ya oturupose oporohno Moeze omihpyry waro oexiryke. Yrome aomihpyry omipona pyra mase, jēpatapihmoporyhtao oya, tykase Pauru eya.

4Mame imarōkomo a Pauru tozuhse roropa. Ynara tykase toto eya,

—Oty katoh morara āko mah Ritonōpo maro oturuketō tuisary a? Ipoihtōko sã mase, tykase toto.

⁵—Wekyry tomo, zuaro pyra akene. Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme pyra ekarono, tykase Pauru. —Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryne, “Oesêkõ kure rokẽ tyritoko,” ãko sero poko nase Ritonõpo omiry, tykase Pauru.

⁶Mame Pauru tuhkãkõ waro toehse. Tuhke satuseu tomo, tuhke roropa parixeu tomo. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine opore,

—Wekyry tomo, parixeu ase. Papa roropa parixeu kynexine. Seroae terekatu a azahkuru jekarõko matose aorihtyã ãsemãkapyry ropa enetuputyryke ya, tykase ynororo eya xine.

⁷Morara kary etaryke tyya xine tõsezusezuhse toto, parixeu tomo satuseu tõ maro. Parixeu tõ Pauru marõkõme toehse. ⁸Satuseu tõ aorihtyã ãsemamyry ropa onenetupuhpynomo, Ritonõpo nenyoyhtyã kapu ae te, zuzenu roropa onenetupuhpynõ kynexine. Yrome parixeu tõ morohne enetupuhnõko. ⁹Moraramẽ toepanãkase toto tõtururukohtao imoihmãkomo. Mame Moeze omihpyry warõkõ towõse xikihme tõturutohme. Parixeu tõ kynexine. Ynara tykase toto,

—Mose azahkuru pyra nase. Otarãme Ritonõpo nenyokyhpyry tõturuse mã imaro. Morara exiryke jehno pyra sehtone, Ritonõpo poetory zehno pyra, tykase toto.

¹⁰Mame morotaõkõ tõxienonohse itamurume. Mame Pauru tywyhtywyhmaryhtao eya xine soutatu tõ tonyohse koroneu a Pauru arotahme ropa tytapyĩkõ taka.

¹¹Moraramẽ koko Jezu tõturuse Pauru maro. Ynara tykase ynororo eya, —Tãkye exiko Pauru. Jerusarẽpõkõ mutuarõtanopyase toh ypoko. Moro saaro Romapõkõ roropa tuarõtanohnõko mase ypoko, tykase Jezu eya.

Pauru etapary se imehnõ ehtopõpyry repe

¹²Moraramẽ yrokokoro juteu tõ oximõme toehse Pauru etapary se exiketomo.

—Otuhyra sehtone, eukuru onẽpyra roropa sehtone Pauru etapatoh ponãmero kyya xine, tykase toto. ¹³40me motye Pauru etapary se exiketõ kynexine. ¹⁴Mame toytose toto tytamuxirykomo a, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a roropa oturuse. Ynara tykase toto eya xine,

—Otuhyra ynanase, eukuru onẽpyra roropa ynanase Pauru etapatoh ponãmero yna a. ¹⁵Naeroro kokoro koroneu a Pauru enehpoko oya, õturupotohme samo. Ynanase eraximãko etapatohme, tykase toto eya xine, tytamuxirykomo a.

¹⁶Morara kary totase Pauru patumy a. Mame toytose ynororo soutatu tõ tapyĩ taka Pauru zuruse. ¹⁷Moraramẽ Pauru a sajõtu tykohmase tyya.

—Mose nuasemã arota auturutohme koroneu a, tykase ynororo.

¹⁸Mame tarose eya. Ynara tykase ynororo koroneu a,

—Mose Pauru nenehpohpyry oturuse amaro, tykase.

¹⁹Mame emary poko mokyro tarose koroneu a mya, tõtururukõ onetara imehnõ ehtohme.

—Aimo, oty kary se hma ya? tykase ynororo eya.

²⁰Ynara tykase ynororo,

—Juteu tō otururu etano. Oya Pauru aropōko toh mana kokoro, kōseriu tomo a, imaro tōturutohkōme ropa. ²¹Yrome anaropyra exiko. 40me motye etapary se exiketō mana Pauru eraximāko, etapatohme. Otuhpyra, eukuru onēpyra, enara toh mana Pauru etapary se toexirykōke.

Seromaroro oehnōko toh mana oturuse amaro, tykase ynororo eya.

²²Mame koroneu a nuasemā taropose ropa,

—Sero onekaropyra ropa exiko imehnomo a, tykase ynororo eya.

Pauru arotopōpyry kowenatu ēpataka

²³Morarame koroneu a asakoro kapitāo tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—200me soutatu eahmako, Sezarea pona oytotohkōme, 70me kawaru aronanō maro, 200me roropa warata ekomananō maro, tykohmāsehxo ahtao oytotohkōme. ²⁴Kawaru tō enehpoko Pauru ytotohme epo. Tomeseke arotatoko kowenu terekatu a, Perixi a, ewomatohme eya, tykase.

²⁵Mame pape tymerose eya aropotohme. Ynara tymerose eya Perixi neneryme,

²⁶“Ynymerohpyry moro oneneryme. Jepe nymyry mase Perixi. Ywy ase Kyrautiu Rixia. Kure pāna mā repe?”

²⁷Mokyro Pauru tapoise juteu tomo a, etapatohme repe. Yrome soutatu tomo a towomase, romanome exiryke. ²⁸Mokyro aroase juteu tō kōseriu ēpataka azahkuru exiry waro jehtohme repe. ²⁹Yrome axī zuaro toehse ywy. Romano kowenu omihpyry poko mose onyhxiropyra toh nexiase, tytamuxiry tō omihpyry poko rokene. Morara exiryke ēmapory se pyra exiase āpuruhpyry taka. Etapapory se pyra roropa exiase. ³⁰Mame, ‘Juteu tō mokyro etapary se,’ kary totase ya. Morara exiryke aropoase myaro. Pauru zehnotokō roropa aropōko ase oya, ihxirotohme onetaryme. Enara rokē ynymerohpyry moro oneneryme.

Ywy ase Kyrautiu Rixia.”

³¹Morarame Pauru tarose soutatu tomo a, koroneu omi poe. Koko tarose toto a Ātipatyri pona. ³²Yrokokoro pupu po rokē ytoketō toeramase ropa tytapyikō taka. Kawaru po ytoketō rokē Pauru maro toytose. ³³Mame Sezarea pona toeporehkase toto ahtao pape tokarose eya xine kowenu tuisary a. Pauru roropa tokarose eya xine. ³⁴Mame pape tonese ahtao kowenu tuisary a Pauru a tōturupose,

—Otypō mahno? tykase.

—Xirixiapō ase, tykase Pauru. Moro waro toehse tahtao ³⁵ynara tykase ynororo eya,

—Imēipo okohmāko ase ohxironanō tooehse ahtao, tykase ynororo eya.

Mame tōmapose Pauru eya, Erote tapyinỹpyry kurā taka.

Pauru hxirotopõpyry juteu tomo a

24 ¹Morarame omame etone tynyhse ahtao, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tooehse, esety Anania, imehnõ juteu tõ tuisary maro. Kowenu omiry waro exikety tooehse imaro xine Pauru hxirose tuisa konõto netaryme, Perixi netaryme. Mokyro esety Tereturu. ²Morarame Tereturu tykohmase eya xine. Mame Pauru tyhxiropitose eya. Ynara tykase ynororo, —Tuisamehxo mase kowenatu Perixi. Opoko täkye ynanase, kure oexiryke. Yna pyno oexiryke eryhmara toto, sero patapõkomo. ³Ose ynanase Perixi zae oexiryke, juteu tõ pyno roropa oexiryke. Oerohtopõpyry poko täkye ynanase. ⁴Tuhke nymyry pyra jotururu se ase oya, openepepyryino. Naeroro ajohpãme sã jomiry etako aporo. ⁵Mose Pauru ajoajohpano. Imehnõ pata tõ poro ytoyotokety mosero. Tyoro amorepatõ mosero, kowenu omipona pyra juteu tõ ehtohme. Nazarepõ poetory esë mosero. ⁶Ritonõpo tapyi ryhmary se monexiano. Morara exiryke ynanapoiase zuãnohtohme repe, yna tamuru Moeze omihpyry omi poe. ⁷Yrome koroneu Rixia kahpyry nytoase yna a, soutatu tõ maro ipynohse. ⁸Morarame yna enehpoase ynororo tarona, õturutohme imaro. Oturupoko pahne eya tuaro oehtohme ihxirotopõpyry poko yna a, tykase Tereturu terekatu a. ⁹—Ajohpe pyra mana, tykase toto, juteu tomo, Tereturu poko.

Pauru osepynohtopõpyry Perixi netaryme

¹⁰Morarame,
—Oturuko Pauru, tykase tomary ke kowenatu Pauru a. Mame ynara tykase Pauru,
—Tuhke tyeimãse yna tuisaryme oexiryke täkye rokë ase jotururu etaryke oya. ¹¹Ekaroporyhtao zuaro exiko mase. ¹²me rokë jynykyase Jerusarë pona joepyryme. Kure Ritonõpo rise oepyase. Tarõkõ mã joehtopõpyry waro. ¹²Ritonõpo maro oturutoh tao imehnõ oneonezuhpyra exiase. Juteu tõ atamorepatohtaõkõ onerekohmara exiase. Osemataõkõ roropa onerekohmara exiase. ¹³Jyhxirõko toh mã repe. Yrome ehxiropyra ase, azahkuru pyra jexiryke, ajoajohpe pyra jexiryke roropa. ¹⁴Ynara rokë kary se ase oya ypoko. Ritonõpo omiry seromato pona ase. Sero popyra moxiamo a. “Tyoro,” ãko toto sero poko. Yrome yroro. Ritonõpo enetupuhnõko ase. Aomiry roropa enetupuhnõko ase. Urutõkomo a inymeropohpyry sero, Moeze a inymeropohpyry roropa sero. ¹⁵Aorihtyã ësemãkary ropa poko enetupuhnõko ase, moxiã samo. Kurãkomo, iirypyrymãkõ roropa ësemãkapõko ropa Ritonõpo mana. ¹⁶Ritonõpo jenëko mana. Ahno roropa jenëko. Kokoro rokë erohnõko ase iirypyryme pyra jehtohme, tykase ynororo. ¹⁷—Tuhke jeimamyry imehnõ pata tõ poro ytoase. Mame jesaka oepyase ropa, tineru ekarose tytinerukãkara a. Ritonõpo a ynekarory ekaroase roropa. ¹⁸Naeroro Ritonõpo maro oturutoh tao jenease toto. Yrypyry ykorokapoase Ritonõpo a. Imoity maro pyra exiase toiroro, tehme rokene. ¹⁹Yrome moroto

juteu tō nexiase, Aziapōkomo. Kurehxo exiry mokaro taro exiryhtao, Ritonōpo maro oturutoh tao jenehpōkomo, jyhxiroy se tahtao xine. ²⁰Ah tarōkō noturuno azahkuru jehtopōpyry poko. Jenease toto kōseriu ĕpataka tarose jahtao. ²¹Toiro rokē opore oturuase eya xine. Ynara ase, “Seroae terekatu a azahkuru jekarōko matose aorihyā ĕsemamyry ropa enetuputyryke ya,” ase eya xine. Opore jotururu azahkuru nexiase otarāme, tykase Pauru.

²²Morara kary etaryke tyya Perixi ynara tykase,

—Zomory oetāko ropa ase, koroneu Rixia tooehse ahtao. Morara ahtao zuaro exīko ase, tykase ynororo eya xine. Perixi Jezu poetory otururu etahpyryme kynexine. ²³Morarama sajĕtu tyrise eya Pauru eraseme.

—Apo epe tō imaro nexino, akorehmatohme ise tahtao xine, tykase mokyro terekatu.

Pauru oturutopōpyry Turuxira tō maro

²⁴Mame tuhke pyra tynhse ahtao Perixi tooehse ropa, tpyty maro, Turuxira maro. Juteu nohpory ynororo kynexine. Mame Pauru tonehpose tyya autururu etatohme, Jezu Kyrixu enetuputyry poko. ²⁵Morarama Pauru tōturupitose toto netaryme. Ynara tykase ynororo,

—Kure Ritonōpo omipona kuahtao xine, iirypyryme pyra kuahtao xine roropa. Imeīpo kurākō apiakāko Ritonōpo mana. Kuānohtorýko roropa mana iirypyryme kuahtao xine, tykase Pauru.

—Epo otururu ya. Zomory ropa tȕpokōke pyra jahtao okohmāko ropa ase, tykase Perixi. Tōserehse ynororo Pauru omiry etaryke tyya.

²⁶Tineru se roropa Pauru a ynororo, imyhpokatohme ropa repe. Morara exiryke tahxime Pauru tykohmase tōturutohme imaro.

²⁷Morarama asakoro tyeimāse ahtao Poroxiu Pexitu tooehse, Perixi myakāme, kowenu tuisaryme. Mame tyse juteu tō ehtohme, Pauru onmyhpokara ropa Perixi tokurehse.

Pauru toytory se aehtopōpyry Seza a

25 ¹Morarama Pexitu Sezarea pata pona tooehse tahtao, oseruao rokē tynhse moroto. Morotoino Jerusarē pona toytose ynororo.

²Moroto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tōturuse eya, imehnō juteu tō tuisary maro Pauru kerekeremāko. Ynara tykase toto Pexitu a,

³—Ajohpāme sā Pauru enehpoko xiaro Jerusarē pona, yna maro auturutohme, tykase toh repe, etapary se toexirykōke osema tao. ⁴Yrome Pexitu ynara tykase eya xine,

—Pauru moroto rokē mana, Sezarea po. Okynā pyra morotona ytōko ropa ase. ⁵Ehmaropa oytorykō se awahtao xine mokyro hxirose azahkuru aexiry poko, tykase ynororo eya xine.

⁶Morarama 10me tynhse ahtao toytose ropa ynororo Sezarea pona. Yrokokoro porohtoh taka tporohse tahtao, Pauru tonehpose tyya. ⁷Mame

Pauru tooehse ahtao Jerusarē poe aehtyã xikihme toehse toto. Itamurume Pauru hxiroy se toh repe azahkuru aexiry poko. ⁸Yrome ynara tykase Pauru eya xine, —Ehxiropyra ase azahkuru pyra jexiryke. Moeze omihpyry omipona ase ipunaka. Ritonõpo tapyĩ onyjorokopara ase. Kowenu omipona roropa ase, tykase Pauru.

⁹Yrome topeme juteu tō se Pexitu kynexine. Naeroro ynara tykase ynororo Pauru a,

—Oytory se pyra Jerusarē pona mah, moero moxiã oturupotohme ya opoko? tykase.

¹⁰Yrome Pauru a tozuhse, ynara tykase ynororo,

—Jytory se pyra ase. Taro ase amaro, kowenu terekatume oexiryke. Taro kure jekaropotohme kowenu tapyĩ tao. Juteu tō onyryhmara exiase, zuaro ro mase. ¹¹Kowenu omipona pyra jahtao, imepỹ totapase ya ahtao jetapary se roropa exiry oya xine. Yrome imehnõ onyryhmara jahtao, jekarory se pyra ase eya xine, kowenu omipona jexiryke. İperatu a kuaropoko, Seza a. İmaro rokẽ oturuse jytory se ase, tykase Pauru terekatu a.

¹²Mame töturuxıpo kōseriu tō maro ynara tykase Pexitu Pauru a,

—Seza a oytory se awahtao eya aaropõko ase, tykase.

Pauru ehtopõpyry Akyripa tō ěpataka Perenixi maro

¹³Morarame tuhke pyra tynyhse ahtao tuisa Akyripa tō tooehse Sezarea pona, tpyty maro, Pexitu maro oturuse. İpyty esety Perenixi. ¹⁴Moroto tuhke tynyhse ahtao Pauru tokarose eya. Ynara tykase ynororo eya Pauru poko,

—Orutua mã āpuruhyry tao, Perixi nynomohpyry. ¹⁵Jerusarē po jahtao Ritonõpo maro oturuketō tuisary ipoko noturuase ya, juteu tō tamuxiry maro etapapotohme repe. ¹⁶Yrome ezukuase toto, “Romanome ahtao onetapara ase, oturupyra ro awahtao xine imaro ynetaryme, aosepynohtohme. İmaro soturutatose aporo zuaro jehtohme,” ase eya xine. ¹⁷Morarame tooehse toto ahtao, yrokokoro yporotyase ekaropotohme. Pauru enehpoase ya.

¹⁸Yrome mokyro hxiroyhtao tyorõ poko tyhxirose eya xine. ¹⁹Tytamurukõ namorepatopõpyry poko rokẽ noturuase toto. İmepỹ poko roropa, Jezu poko. “Aorikyhyry mokyro,” nase rokẽ toto. Yrome, “Orihyra, tōsemãse ropa mana,” āko Pauru. ²⁰Zuaro pyra jexiryke ynara ase Pauru a, “Oytory se pyra hma Jerusarē pona, moroto oturupotohme ropa ynetaryme, ohxirohpõkõ maro?” ase eya. ²¹Yrome, “Seza maro rokẽ jotururu se ase,” karyke ěmapoase ropa Roma pona aropotohto Aukuxtu Seza pataka, tykase Pexitu.

²²Morarame Akyripa ynara tykase Pexitu a,

—Mokyro otururu etary se ase, tykase Akyripa.

—Kokoro etãko mase, tykase Pexitu eya.

²³Mame yrokokoro Akyripa tooehse kowenu tapyĩ taka Perenixi maro, kurã ke tupoke, typoetory tō maro, soutatu tuisary tō maro, pata esã

roropa maro. Mame Pauru tonehpose Pexitu a. ²⁴Toehse ahtao Pexitu töturuse aporo. Ynara tykase ynoro,

—Tuisa Akyripa, amarokō roropa emero, mose orutua enetoko. Juteu tō nyetunu Jerusarē po jahtao, taro roropa etapary se toh nexiase. ²⁵Mose kure rokē ya, yrome jehno juteu tō exiryke aropōko ase Roma pona, Aukuxtu Seza maro auturutohme, imaro tötururu se aexiryke. ²⁶Yrome otara āko ha, pape poko imerōko, aropotohme Seza neneryme? Naeroro mose enehpono tarona ourutohkōme. Omoro nymyry oturuko imaro, tuisa Akyripa, zuaro jehtohme, pape merotohme ya. ²⁷Pauru aropory se ase repe, yrome azahkuru aexiry onenetupuhpyra jexiryke anaropopyra ro ase, tykase Pexitu.

Pauru oturutopōpyry typoko Akyripa a

26 ¹Morarame Akyripa töturuse Pauru a,
—Ötururu se awahtao oturuko, tykase. Mame Pauru tätaporamase. Ynara tykase ynoro,

²—Tuisa Akyripa, täkye ase jotururu etary se oexiryke, jyhxirotopōpyry poko juteu tomo a. ³Tuaro mase juteu tō poko. Kytamurukō namorepatopōpyry waro roropa mase. Naeroro ajohpāme sā penekhepyra exiko jomiry etary poko aporo.

⁴—Juaro mā juteu tō emero, ypoetoae ro. Wekyry tō maro rokē juātase ypatao, Jerusarē po, enara. ⁵Juaro exiketō jekarory se ahtao jekarōko mā toto. Parixeu ase, orēpyra Ritonōpo omipona exikety. Kytamurukō omihpyry omipona roropa ase. ⁶Tarona tonehse ywy jyhxirotohme, Ritonōpo mükuru enetupuhneme jexiryke. Pake Ritonōpo nekarohpyry enetupuhneme jexiryke roropa. “Umükuru eraximako,” tykase Ritonōpo pake kytamurukomo a. ⁷Wekyry tō roropa morararo Ritonōpo nekarory momohnōko toh repe, orihpyra toehtohkōme. Yrome aorihtyā ēsemākapyry ropa enetuputyryke ya jyhxiroy se mā juteu tomo. ⁸Oty katoh amarokō juteu tō aorihtyā ēsemākapyry ropa Ritonōpo a onenetupuhpyra? tykase Pauru eya xine.

⁹—Osemazuhme Jezu Nazarepō se pyra exine aporo. Ipoetory ryhmaryhtao imehno a täkye exiase. ¹⁰Morara exiase Jerusarē po. Tuhke Jezu poetry ēmase āpuruhpyry taka, Ritonōpo maro oturuketō tuisary omi poe. Etaparykohtao, “Mose etapako. Kure etapary oya xine,” akē etapananomo a. ¹¹Jezu poetry tō ryhmahpō ase atamorepatoh tao, enetupuhkehpory se jexiryke. Imehnō pata tō pona Jezu poetry ryhmase aytohpory ase, zehno jexiryke, tykase Pauru.

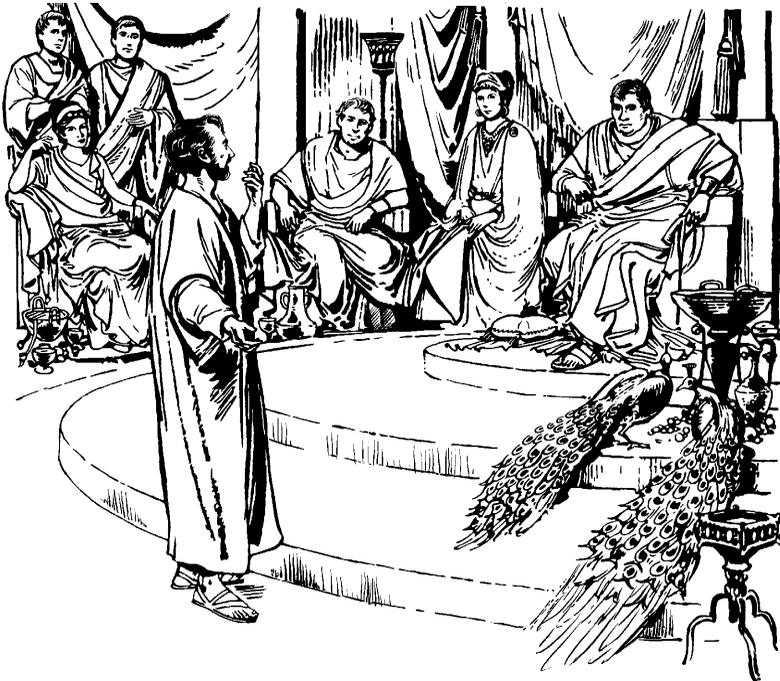
Pauru oturutopōpyry Jezu poetryme toehtoh poko

¹²—Morarame Tamaxiku pona ytoase Ritonōpo maro oturuketō tuisary a jenyokyryke inymerohpyry arose. ¹³Osema tao yna ahtao, täxiahtao saereh nase yna etonie, xixi motye kaino, ypona, ymaro ytoketō pona roropa. ¹⁴Nono pona toepukase yna porehme. Mame omi etase. Ynara nase ya juteu tō omiryae, “Sauru, Sauru, oty katoh ypoetry ryhmāko mah? Samū kamexipōko mase ya ypoetry ryhmāko mase pui samo tupupuru ryhmane samo,

tamoreme suimã pona otuotuokety sã mase,” nase ya. ¹⁵“Onoky hma?” ase eya. “Ywy ase Jezu. Ypoetory tã onyryhmara exiko! ¹⁶Owõko ropa. Osenepo oya, otuarõtatohme ypoko, ypoetoryme oehtohme. Imehnõ tuarõtanohpõko mase jenetopõpyry poko oya, imeïpo enepotoh poko roropa oya. ¹⁷Oewomãko ase oetapary se imehnõ ahtao. Imeïpo juteutõkara pataka aaropõko ase. Moroto awahtao roropa oewomãko ase. ¹⁸Toto amorepase ytoko ajoajohpe pyra aehtohkõme, joroko tamuru rumekatohme eya xine, Ritonõpo omipona rokẽ toto ehtohme. Iirypyrykõ korokãko ase tosẽkõme jenetuputyryhtao eya xine. Esarykõ ekarõko ase eya xine ypoetory tã maro,” tykase Jezu ya.

Pauru oturutopõpyry toerohtopõpyry poko

¹⁹—Morara tykase exiryke ya Jezu omipona ase, kapu ae aatururu totase ya exiryke. ²⁰Osemazuhme aporo oturuase Tamaxikupõkomo a, Jerusarõpõkomo a roropa. Mame Juteapõkomo a oturuase. Morotoino ytoase juteutõkara amorepase, iirypyrykõ rumekatohme eya xine, Ritonõpo omipona aehtohkõme roropa. ²¹Morara exiryke juteu tã japoiase Ritonõpo maro oturutoh tao, jetapatohme repe. ²²Yrome Ritonõpo a jewomaryke jetapara ro toh mana. Imehnõ amorepãko ro ase Jezu poko, toto tuarõtatohme. Tuisa tã zurũko ase, tuisa tã kara roropa zurũko. Ritonõpo omiry poko

(At 26.18)

toto tuarõtanohnõko ase, pake Ritonõpo poe urutõkõ nekarohpyry saaro. Moeze nekarohpyry saaro roropa. Ynara tykase Moeze tõ pake, ²³“Kyrixtu osanumãko toh mana, exixihmãko. Yrome mã êsemãnõko ropa toorihxïpo, kypyno xine Ritonõpo exiry ekarotohme juteu tomo a, juteutõkara a, enara.”

²⁴Morara karyke Pauru a, ynara tykase Pexitu opore Pauru a,
—Pauru, rowohpe mase. Tuhke tãtamorepase oexiryke, tykase Pexitu eya.

²⁵Yrome Pauru a tozuhse,

—Rowohpe pyra ase Pexitu tuisa. Zae rokẽ ase Ritonõpo omiry ekarõko.

²⁶Akyripa a ynara tykase Pauru,

—Tuisa Akyripa, jomiry metano? Sero poko tuaro mase tokare Jezu exiryke. Morara exiryke ihximyra oturunõ oya. ²⁷Tuisa Akyripa, Ritonõpo poe urutõkõ omihpyry enetupuhnõko mah? Zuaro ase. Enetupuhnõko mase, tykase Pauru Akyripa a.

²⁸Morarame Pauru tozuhse eya. Ynara tykase ynororo,

—Otarãme Jezu poetoryme exïko ase õmiry etahpyryme, tykase.

²⁹Morarame Pauru ynara tykase ropa eya,

—Kure ya Jezu Kyrixtu poetoryme awahtao. Emero tarõkõ roropa Jezu poetoryme se ase ysã oehtohkõme, yrome imyhpyra rokene, tykase.

³⁰Morarame Akyripa tõ towõse ropa, kowenatu, Perenixi, emero tymarõkõ maro. ³¹Tutütase toto oturuse oxime,

—Kure rokẽ mana. Tõmipona aexiryke kowenu onetapapopyra mana.

Onẽmara roropa mana ãpuruhpyry taka, tykase toto ipoko. ³²Morarame Akyripa ynara tykase Pexitu a,

—Mokyro myhpokary ropa, “Seza a kuaropoko,” kara ahtao, tykase ynororo.

Wapu ae Pauru ytotoþõpyry Roma pona

27 ¹Morarame toepohnohse tahtao xine,

—Saropotone Itaria pona, tykase toto. Mame Pauru tokarose Juriu a, imehnõ ãpuruhpyrytaõkõ maro, wapu ae toto arotohme Itaria pona.

Juriu sajëtu, Aukuxtu poetory. Pauru maro ynanytoase. ²Morarame moroto Sezarea po ynanotyriase Ataramitiu poe aepyhpyry wapu aka, Azia pona yna ytotohme, Arixtaku maro. Mokyro Tesaronikapono, Masetoniapõpono.

³Yrokokoro Xitõ pona ynanytoase. Juriu noturuase Pauru a,

—Oepe tõ maro oexiry se awahtao ytoko, nase, Pauru zuno pyra toexiryke.

⁴Morotoino ynanytoase ahmõta Xipere kuroko, iratozo ae, tyryrykane jamihme exiryke. ⁵Morotoino tuna konõto takuohse yna. Xirixia ehpiuroko toytose yna, Pãpiria ehpiuroko roropa Mira pona, Rixiapõ pona. ⁶Moroto sajëtu maro imepÿ wapu aka ynanotyriase, Arexãtyria poe Itaria pona ytokety aka.

⁷Moro ae axï pyra ynanytoase Synitu pona tyryrykane popyra exiryke. Saumona kuroko ynanytoase Kereta zomye. ⁸Morarame ynanytoase wapu ae ehpiuroko, kuremÿme samo, pata pona, kure otyryhkatoh pona. Moro Rasea maro atameke pyra.

⁹Moroto okyna yna ahtao ytotoh pyra toehse. Naeroro Pauru ynara tykase toto a,

¹⁰—Ytotoh pyra nase. Kuytorykohtao seromaroro, wapu nerÿko mana. Itamurume mkomo nerÿko. Ahno roropa orihnko otarme, tykase Pauru repe.

¹¹Yrome mokyro sajtu, wapu es t omipona nexiase, Pauru omipona pyra. ¹²Otyryhkatoh moroto popyra exiryke toytoryk se toh kynexine Penixi pona, moroto toehtohkme konopo ae, kure moroto exiryke. Tyryry karahko Penixi po, Kereta ahmta po.

Tyryrykane konto oehstoppyry konopo maro

¹³Naeroro tyryry tykase ropa ahtao,

—Ehmaropa, tykase toto. Etypohkatoh tanÿse ropa toto a wapu ytotohme ahmta Kereta ehpiuroko. ¹⁴Yrome okyn pyra tyryrykane tyjamihtase. Tyryrykane esety Euroakiro. ¹⁵Moro a wapu tarose axiny.

—Ah kuakuarotou, ynanase. ¹⁶Ahmta pitiko kuroko yna ytoryhtao tyryry karahko nexiase. Naeroro ynanerokuase itamurume kanawa anymyry poko wapu aka. ¹⁷Kanawa tanÿkehse ahtao wapu ynanuahmykyase ehmopyra aehtohme. Yna aroryke tyryrykane a Ripia ehpiokoxi isawa zuno toehse yna. Morara exiryke wera touse yna a, tywerake pyra rok ytotohme tyryrykane po. ¹⁸Yrokokoro pohkane a anyanymyryhtao mkomo ynanypapyase nakuaka yna oserepyryke, wapu tme hkopyra ehtohme. ¹⁹Yrokokoro wapu mkomory nymyry ynanypapyase.

²⁰Tuhke xixi onenepyra ynanexiase, xirikuato onenepyra roropa, konopo itamurume exiryke tyryrykane maro,

—Orihnko sytatose, ynanase. Ynanoserepyase.

²¹Tuhke otuhpyra ynanmepyase. Naeroro Pauru ynara nase yna a, —Jepe tomo, jomipona awahtao xine Kereta po ro sehtory, mkomo onypahpyra exiry, wapu kure ro roropa exiry. ²²Yrome seromaroro kuetatoko. Emynyhmaro ehtoko. Orihpyra matose. Wapu rok nerÿko mana. ²³Morara ko ase Ritonpo nenyokyhpyry tooehse exiryke koko ya oturuse. Jesme mana, ipoetoryme ase. ²⁴Ynara nyka ya, “Pauru, tortyke pyra exiko. Seza a ytko mase, Roma tuisary a. Oewomko m Ritonpo. Mokaro roropa ewomko mana opokoino,” nyka inenyokyhpyry ya josenety. ²⁵Naeroro sekese ehtoko ropa. Ritonpo enetupuhnko ase. Ajohpe pyra mana. Kuewomatorÿko m inenyokyhpyry nekarohpyryae ro. ²⁶Yrome ahmta pona kuarotorÿko m tyryrykane, tykase Pauru yna a.

²⁷Moraramo 14me tynhse ahtao tyryrykane jamihme ro nexiase. Xiaxiake wapu tarotarose, Metiteraneu tuna ena. Mame onoa wapu poko erohketo ynara nase,

—Otarme nono moe pyra mana, nase toto. ²⁸Tuna tukuhse toto a, zueme aexiry waro toehtohkme. Zueme ro tukuhse eya xine. Moino akoxi pitiko tukuhse ropa toto a, zueme hkopyra. ²⁹Mame topu a wapu etapary zuno

toexirykōke 4me etypohkatoĥ tomapoſe toto a, wapu ātykyry wino. Tōturuse toto Ritonōpo a axī aēmehtoĥ poko. ³⁰Morarame wapu pokōkō irumekary ſe toehſe. Kanawae toytorykō ſe toĥ repe. Kanawa tomapoſe tuna kuaka toto a, etypohkatoĥ wapu potyry pokona tyritohme ſā repe. Yna enekunopyry ſe rokē toĥ kynexine. ³¹Mame Pauru tōturuse ſajētu tomo a, ſoutatu tō maro,
—Wapu rumekaryĥtao moxiamo a nerŷko ſytatoſe, tykaſe ynororo.

³²Morara tykaſe Pauru exiryke kanawa eary tyſahkaſe ſoutatu tomo a, kanawa yĥtotoĥme.

³³Aēmepyyryĥtao Pauru tōturuse toto a,

—Otuĥtokoſe. Pake oemirykō roĥnōko matoſe, nyĥpyra roropa.

³⁴Morara exiryke otuĥtoko, jamihme oeĥtoĥkōme ropo. Torētyke pyra eĥtoko. Oriĥpyra matoſe, tykaſe eya xine.

³⁵Morara kaſīpo wyi apoiāſe ekamotoĥme. Noturuāſe Ritonōpo a mokaro netaryme, wyi ekarotoĥto. Notukuāſe ynororo yna maro.

³⁶Morarame ſekeſe ropo ynanexiaſe, tōtuhſe ropo yna exiryke. ³⁷Wapu ao ynanexiaſe atapona 276 me. ³⁸Morarame tōtuhkeĥſe yna aĥtao, tiriiku typhaſe yna a nakuaka, teme ĥkopyra wapu eĥtoĥme.

Wapu ātoĥkatopōpyry pohkane a

³⁹Mame tōmeĥſe aĥtao nono waro pyra toĥ kynexine, wapu poko eroĥketomo. Iporiry tonēſe aĥtao eya xine moro taka wapu arory ſe toehſe toto, iſawāme tuna eĥpiry exiryke. ⁴⁰Naeroro etypohkatoĥ eary tyſahkaſe eya xine emapotohme nakuaka. Mame āpuitoĥ myĥty tymyĥpokāſe eya xine. Moromeīpo wera konōto taunuhmaſe ropo eya xine apō pokona, ipotyry wino, tyryrykaſe a wapu arotoĥme iſawā eĥpikoxi repe. ⁴¹Yrome iſawā pona tyryĥſe ipotyry wino wapu. Tūpore tyryĥſe iſawā pona. Pohkane konōto a tātoĥkaſe wapu.

⁴²—Āpuruĥpyrytaōkō ſetapatone epara toto eĥtoĥme, tykaſe ſoutatu tō repe. ⁴³Yrome Pauru pyno toexiryke onetapapopyra ſajētu kynexine. Nakuae tātakuotyry warōkō taropoſe eya oſemazuhme, aĥmōta pona toto ytotoĥme. ⁴⁴Imēnō taropoſe roropa eya wewe po wapu epokaĥkaſē po. Emero morara rokē tātakuoĥſe ropo toto iratyĥpyry po.

Mauta po toto eĥtopōpyry

28 ¹Morarame moroto yna aĥtao morotōkō yna zuruāſe aĥmōta eſety poko,
—Mauta ſero, naſe toto yna a. ²Kure rokē toĥ nexiaſe yna maro. Yna aroāſe toto tytapyīkō taka. Apoto tukāſe eya xine yna oſūtōĥme. Konopome exiryke kōxikene ynanexiaſe. ³Morarame apotopokō tupuimāſe Pauru a. Apoto ĥtaka tyryryĥtao eya okoi neſekaſe emary pokona ynaneneryme. ⁴Morara exiryke ynara tykaſe morotōkomo,
—Otapatō moſero otarāme. Morara exiryke okoi neſekano. Nerypyra kynako repe. Yrome okoi naryme oriĥnōko mana, naſe toto Pauru poko.

(At 28.3)

⁵Mame pakapakahnase okoi. Toepukase apoto htaka. Yrome jetū pyra nexiase ipoko. ⁶Mame Pauru tonese eya xine. Emary zaory eraximāko toh kynexine. Axī aorikyry eraximāko toh repe. Yrome okyna ahtao kure ro Pauru eneryke tyya xine, ynara tykase toto,
—To! Otarāme ritō mosero, tykase toh ipoko.

⁷Moro ahmōta esē esety Pupuriu. Mokyro tapyī moe pyra kynexine. Tytapyī taka yna aroase kure yna ritohme. Moroto ynanynykyase oseruao. ⁸Mokyro zū kure pyra nexiase, oxirohnōko, pixihtāko, enara. Mokyro enese Pauru nomomyase inyhtoh taka. Mame Ritonōpo a noturuase. Zuhpokoxi tomary riase. Axī nekurākase ropa. ⁹Moromeīpo moro ahmōtapōkō kurākōkara emero noepyase Pauru a toto tukurākatohkōme ropa. Tukurākase ropa toto eya. ¹⁰Mame yna ytory ropahatao yna mōkomohtoase toto, mokaro ahmōtapōkomo.

Mauta poe Roma pona toto ytotopōpyry

¹¹Morarame moroto wapu kynexine, Arexātyria poe aepyhpyry, ikonopory enatry eraximāko, ytoytopyra konopo ae exiryke. Kamaramanōpo tō esety ae moro wapu esety, Kaxito Poruxime. Morarame ikonopory tonahse ahtao, moro ae ynanytoase. ¹²Xirakuza pona toeporehkase yna. Moroto ynanynykyase oseruao. ¹³Morotoino ynanytoase ropa tuna konōto ehpiukuroko Reziu pona. Moroto yna ahtao kure tyryrykane. Yrokokoro ynanytoase Pozuori pona. ¹⁴Moroto Jezu poetory tō kynexine. Toto maro ynanynykyase oma zū mykaponatoae, toahmase yna exiryke eya xine. Morotoino osema konōto ae

ynanytoase ropa Roma pona. ¹⁵Yna ekary etahpyryme Jezu poetory tomo a, tooehse toto yna enese, moino Roma poe, Apiu oturutoh pona, oseruao osepekahtoh pona roropa. Mokaro eneryhtao Pauru a eano tyjamihtase. Täkye toehse ynororo. Kure töturuse Ritonõpo poko toto maro.

Roma po Pauru ehtopõpyry

¹⁶Morarame Roma pona toeporehkase yna ahtao, äpuruhpyrytaõkõ ekaroase sajëtu tutuisary a. Pauru rokë imepÿ tapyï taka toytose, soutatu maro.

¹⁷Mame oseruao tynhse ahtao juteu tamuxiry tõ tonehpose Pauru a oximõme imaro xine töturutohkõme. Ynara tykase ynororo eya xine,
—Orutua komo, wekyry tomo, kuetatoko. Kuekyrykõ onyenenohpyra exiase Jerusarë po. Kytamurukõ omihpyry omipona ase. Yrome ynaroro rokë romano tomo a jekaroase toto jetapatohme repe. ¹⁸Morarame töturupose jahtao romano tuisary a jutütanohpory se ropa nexiase repe, kowenu jetapapopyra exiryke. ¹⁹Yrome ymyhpokapory se pyra juteu tõ nexiase. Naeroro, “Seza ëpataka jytyry se ase,” ase terekatu a. Wekyry tõ hxirory se pyra exiase. ²⁰Morara exiryke kuenehpoutou xiaro joturutohme amaro xine. Ritonõpo mã kypyno xine. Kyrypyrykõ korokary se kurä rokë ekarotohme kyya xine. Moro eraximäko Izyraeu tõ poetory mana. Moro enetuputyryke ya tymyhse ase keti ke, tykase Pauru eya xine.

²¹Ynara tozuhse toto a,

—Pape oehpyra mana, Jerusarëpõkõ nymerohpyry opoko yna neneryme. Moïnõ oehsenäkõ mã, “Popyra,” kara roropa opoko. ²²Ötururu etary se ynanase. Tuhke ahno imehnõ patapõkõ Jezu poetory poihtõko toto, nase toto Pauru a.

²³—Mokokoro osehtoko, tykase exiryke, tuhke toytose toto itapyï taka. Mokaro a noturuase Pauru, Ritonõpo ahno esëme exiry poko, Jezu poko roropa, Moeze tõ nymerohpyry poko, imehnõ urutõkõ nymerohpyry poko roropa. Mokaro zuruse nykohmamyase Pauru. ²⁴Aomiry etaryke tyya xine, “Ajuhpe pyra,” tykase toto emero pyra, tonetupuhse eya xine exiryke. Yrome imehnõ onenetupuhpyra toh tokurehse. ²⁵Mame toto ytotohto ropa itapyïkõ taka Pauru ynara tykase eya xine,
—Ajuhpe pyra Izaja töturuse kytamurukomo a Ritonõpo zuzenu poe.

²⁶Ynara tykase ynororo,

“Tarõkomo a ytotoko. Ynara kahtoko eya xine,

‘Ritonõpo omiry etäko matose repe, yrome zuaro pyra matose.

Enëko roropa amarokõ repe, yrome onenetupuhpyra matose.

²⁷Enetuputyry se pyra oexirykõke onenetupuhpyra matose.

Etary se pyra oexirykõke roropa onetara matose.

Enery se pyra oexirykõke onenepyra matose.

Mäpyra oorypyrykõ rumekary se awahtao xine,

otato apanarykõ exiry, jomiry menetupuhtory roropa.

Morarame meramatory ya, kukuräkatory roropa,’ äko Ritonõpo mana opoko xine,”

tykase Izaja kytamurukomo a.

²⁸—Morara exiryke etatoko pahne, tōmihpyry arópoko Ritonōpo mā juteutōkara a, toto pynanopyry se toexiry poko toto tuarōtatohme roropa.

²⁹Morara kary etaryke tyya xine toytose ropa toto, oxime rokē tōturutohkōme.

³⁰Moroto Pauru asakoro tyeimāse tytapyĩ tao. Tākye ynororo kynexine imehnō oepiryke tytapyĩ taka. ³¹Tōturuse ynororo toto a Ritonōpo ahno esēme exiry poko. Enaromyra tamorepase toto eya Jezu Kyrixtu poko, “Mokyro poko oturupyra exiko”, kara morotōkō exiryke.

Pauru Nymerohpyry sero Romapõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a, Ritonõpo nymenekahpyry a imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme Pauru kynexine. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Romapõkõ neneryme.

Tynmerohpyryae kurākõ sã kyrirykõ poko Jezu a ekarõko Pauru mana. Ritonõpo neneryme kurākõme sã kyritorỹko Jezu mana. Kurākõme kuenetoryko Ritonõpo mana Jezu orihtopõpyryke kymyakākõme. Toorihtopõpyry ke kyyrypyrykõ topehmase eya. Seromaroro Jezu marõme kuexirykõke kurākõme kuenetoryko Ritonõpo mana, Tuzenu kurã äpyineme sã kukurohtao xine exiryke roropa.

1 ¹Ynymerohpyry moro onenerykõme Romapõkomo. Ywy ase Pauru. Kyrixtu Jezu poetoryme ase. Ritonõpo nymenekahpyryme ase roropa. Toahmase ywy Ritonõpo a omi kurã poko imehnõ amorepatohme Jezu Kyrixtu poko.

²Ynara tykase Ritonõpo pake urutõkomo a, “Omi kurã ekarõko ase oya xine imeïpo,” tykase Ritonõpo pake urutõkomo a. Moro poko tymerose eya xine Ritonõpo omiryne, ³Ritonõpo mükuru poko, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu poko. Ahnome tonuruse ynororo kynexine, Tawi paryme. ⁴Ritonõpome roropa kynexine tyrypyhpyke pyra ipunaka. Tumükurume Jezu Kyrixtu exiry poko kutuarõtanohtopone tyjमितunuru ke. Tumükuru ësemãkapone ropa Ritonõpo aorihxïpo. ⁵Tumükuru a typynanohtose jexiryke jerohtoh kurã tokarose Ritonõpo a. Tymenekase ywy eya imehnõ amorepatohme typoko. Kyrixtu akorehmaneme tymenekase ywy, imehnõ patapõkõ eahmatohme ya, Jezu enetupuhtohme toto a, Jezu omipona roropa toto ehtohme. ⁶Amarokõ roropa Romapõkomo, toahmase matose Ritonõpo a roropa Jezu Kyrixtu poetoryme oehtohkõme.

⁷Naeroro sero merõko ase onenerykõme Romapõkomo. Ritonõpo opyno xine ipunaka mana. Morara exiryke toahmase matose ipoetoryme oehtohkõme. Ynara äko ase Ritonõpo a opoko xine, “Romapõkõ kure tyriko Papa. Torëtyke pyra tyriko toto,” äko ase. Morara äko roropa ase Kuesëkomo a, Jezu Kyrixtu a.

“Kure mase Ritonõpo,” katopõpyry

⁸Jezu Kyrixtu toorihse exiryke kyyrypyrykõ epehpyryme, Ritonõpo ëpataka oturũko ase opoko xine. Tãkye ase opoko xine, “Jezu tonetupuhse Romapõkomo a,” kary etaryke ya. Morara kary etaryke imehnomo a roropa, tuhkãkomo a

täkye ase. “Kure mase Papa. Täkye ase Romapõkö poko,” äko ase opoko xine. ⁹Aomipona se ase yronymyryme. Naeroro aomiry kurã ekarõko ase imehnomo a Imükuru poko. Wenikehpyra ase opoko xine. Wenikehpyra opoko xine jexiry waro Ritonõpo mana. ¹⁰Imaro jotururuhtao, ynara äko ase, “Papa kapuaono, Romapõkö enese jytory se ase repe, ajohpãme samo, jaropory se awahtao,” äko ase Ritonõpo a. ¹¹Yronymyryme jytory se ase oenese xine. Oururukõ se ase Ritonõpo nekarory kurã poko kyya xine Tuzenu maro, orëpyrahxo oehtohkõme. ¹²Satakorehmatone orëpyra kuehtohkõme. Jakorehmãko matose Jezu enetuputyryke oya xine. Äkorehmatorÿko roropa ase Jezu enetuputyryke ya. ¹³Wekyry tomo, otuarõtanohtoryko se ase. Tuhke rokë jytory se exiase oenese xine repe. Yrome tuhke takorekehkase roropa ywy jytohtome myaro. Imehnõ eahmary se exiase Kuesëkö enetupuhtohme eya xine, moero amaro xine, imehnõ juteutõkara amorepatopõpyry saaro ya Jezu poetoryme toto ehtohme imepÿ pata tõ poro. Moro saaro imehnõ amorepary se ase amaro xine. ¹⁴Ynara tykase Jezu ya, “Ypoko emero patapõkö zuruta,” tykase. Morara exiryke emero zurüko ase. Ituakyry tõ zurüko ase, imehnõ roropa zurüko ase. Ätamorepatyã zurüko ase, atamorepahnõ roropa zurüko ase. Emero toto zurüko ase. “Zuruta toto,” tykase Jezu exiryke ya. ¹⁵Morara exiryke jytory se ase oya xine Roma pona omi kurã poko Jezu Kyrixtu poko ämorepase xine.

Ritonõpo jamitunuru tonetupuhnanõ kurohtao

¹⁶Kyrixtu omiry poko ihximyra ase. Kyrixtu omiry enetupuhnanõ kuräkary waro Ritonõpo mana emero porehme. Juteu tõ mã tukuräkase osemazuhme tonetupuhse toexiryke eya xine. Seromaroro emero eahmãko Ritonõpo mana ikuräkatohme tyya, tonetuputyryke eya xine. ¹⁷Kyrixtu omiry kutuarõtanohtoryko mana iirypyrymãkö kuräkary poko Ritonõpo a, osepune toto ehtohme Ritonõpo kure exiry maro. Jezu enetuputyryhtao kyya xine kukuräkatorÿko mana. Ynara tymerose Ritonõpo omiry, “Iirypyrymãkö kuräkaryhtao Ritonõpo a, orihpÿme exiko mã toto, tonetupuhse exiryke eya xine.”

Popyra seropõkö exiry poko

¹⁸Yrome kyyrypyrykö zehno toexiry poko kutuarõtanohtoryko Ritonõpo mana. Iirypyrymãkö wãnohnõko Ritonõpo mana iirypyryme toto exiryke. (Iirypyrykomo a Ritonõpo omiry tapuruse exiryke sã roropa onetara imehnõ ehtohme.) Morara exiryke toto wãnohnõko Ritonõpo mana. ¹⁹Toehtoh poko ahno tamorepase Ritonõpo a. Morara exiryke Ritonõpo waro se toexirykö se tahtao xine tuaro exiry toto. Yrome tuaro se pyra toto ipunaka. Morara exiryke toto wãnohnõko Ritonõpo mana. ²⁰Sero nono ritopõpyry poero Ritonõpo jamitunuru enahpyra ehtoh waro toh mana. Ritonõpome nymyry aexiry enetupuhnõko toto. Morara Ritonõpo exiry onenepyra toh mã repe yrome tuaro toto. Ritonõpo poko tuaro mã toto inyrytyã eneryke tyya xine.

Morara exiryke, “Ritonõpo poko zuaro pyra exiase,” kasaromepyra mã toto tuaro toehse toexirykõke. ²¹Ritonõpo waro toh kynexine repe. Yrome kure Kyrihpõkõ onyripyra toto. “Kure mase Ritonõpo,” kara roropa toh kynexine. Naeroro aosenetupuhthkõ toiparo rokẽ toehse roropa. Tuaro pyra toehse ropa toto ipunaka. ²²“Zuaro ase,” åko toh mã repe. Yrome tuaropyra toto ipunaka. ²³Orihpÿme Ritonõpo mana. Yrome tosẽkõme Ritonõpo onyripyra toto. Okyno tõ kuhtopõpyry rokẽ eahmåko mã toto tosẽkõme Ritonõpo myakåme. Orihketõ kuhtopõpyry eahmåko rokẽ mã toto. Ahno sã tyrityã te, torõ tõ sã tyrityamo, zakare tõkehko sã tyrityã roropa. Mokarohne kuhtopõpyry rokẽ eahmåko mã toto, tosẽkõme.

²⁴Morara exiryke tuaro pyra toto exiryke turumekase toto Ritonõpo a, toto atapotohme rokene, tyryryrykõ poko rokẽ toto ehtohme rahkene, typenetatohkõ poko roropa, enara. Ihximyra toto tyryryrykõ xihpyry poko. Oxirumekara. Tyryryrykõ poko ehse rokẽ oximõnõko toto. ²⁵Zae mã Ritonõpo omiry typoko. Yrome ise pyra mã toto. Ajohpe ehtoh ke imyakåmary se rokẽ mã toto. Ritonõpo Kuesẽkõ oneahmara mã toto. Ritonõpo omipona pyra mã toto. Inyrytyã rokẽ eahmåko mã toto. Ritonõpo eahmary kyya xine kure mana, mosa rokene.

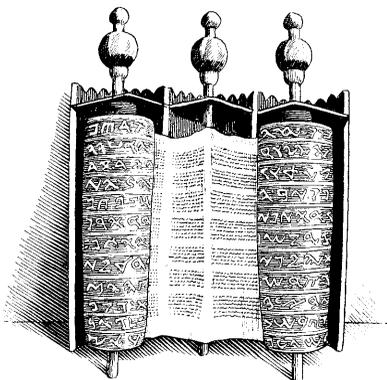
²⁶Yrome tyryryrykõ poko rokẽ mã toto. Morara exiryke turumekase toto Ritonõpo a, tyryryrykõ poko rokẽ toto ehtohme. Nohpo tõ roropa musurehpe exiko mã toto, ipenetatohkõ tytyrõmase exiryke. Oxipoko rokẽ exiko mã toto. ²⁷Morararo orutua komo, typyxiåkõ maro se pyra mã toto. Tyoro sã imehnõ poko penetåko toto, orutua kõ oxipoko xihpyryme exiko roropa toto, nohpo tõ poko toehtohkõ sã oximaro toto imepÿ orutua maro. Naeroro mokaro wånohnõko Ritonõpo mana, iiryryrykõ eehpyryme.

²⁸Ritonõpo poko tuaro toehtopõpyrykõ rumekary se toh kynexine. Morara exiryke turumekase ropa toto Ritonõpo a, kurå poko osenetupuhpyra toto ehtohme, tyryryrykõ poko rokẽ toto ehtohme. ²⁹Pehme toh mana tyryryrykõ ke. Popyra mã toto te, emero otyro se tykyryrykõme rokene, popyra imehnõ riko toto, imehnõ zumoxike toto. Imehnõ etapåko toto. Imehnõ wõko roropa toto. Atatapoiko toto. Imehnõ enekunohnõko toto. Oxiehno roropa toto. Iiryryryme toehtohkõ poko rokẽ osekatopõko toto imehnomo a. ³⁰Imehnõ kerekeremåko toto. Ritonõpo zehno toto. Imehnõ roropa riko toto popyra. Epyrypåko toto typoko xine. Orëpyra toexirykõ poko osekatopõko toto. Osenetupuhkehpyra toto tyryryrykõ poko. Tumykõ omipona pyra toto. ³¹Zae ehtoh waro pyra mã toto. Opehmato pyra mã roropa toto. Imehnõ pyno pyra toto. Imehnõ poko enupunara mã toto. ³²Ritonõpo omihpyry waro toh repe. Ynara åko Ritonõpo omiry, “Iiryryrymåkõ apotoimo htaka ytõko toh mana, tyryryryrõ poko exiketomo,” åko. Moro waro toh mã repe. Yrome tyryryrykõ poko ro toto. Onurumekara toto. Popyra kuhse toto. Imehnomo a tyryryrykõ poko exiketomo a, “Kure mase,” åko roropa mã toto.

Iirypyrymākō wānohnōko Ritonōpo mana

2 ¹Jepe tomo, imehnō popyra exiry enetupuhnōko matohu? Imepỹ ekaroryhtao popyra oya xine, popyra roropa matose, isaaro oexirykōke. Imepỹ rypyry enetuputyryhtao oya xine, mokyro sã tyyrypyhpyke awahtao xine, popyra oehtoikō waro roropa matose. ²Zae Ritonōpo exiry waro sytatose, iirypyrymākō apiakaryhtao eya. Tyyrypyry poko exiketō apiakāko Ritonōpo mana. ³Yrome amarokō ke? Imehnō iirypyrymākō sã matose. “Mokaro popyra,” āko matose repe. Yrome mokaro sã matose, popyra. Naeroro awānohtorỹko roropa Ritonōpo mana. ⁴Tuhke kuānohpopyra xine mana kyyrypyrykō poko. Axĩ pyra iirypyrymākō wānohpōko roropa mana, oorypyrykō rumekary se exiryke oya xine. Opyno xine Ritonōpo mana. Zuario matose repe. Yrome ynara āko matose, “Kuānohpyra xine Ritonōpo mana. Naeroro kyyrypyrykō poko sehtone,” āko matose. ⁵Yrome onetarahko sã matose, aomipona se pyra oexirykōke. Naeroro awānohpotorỹkohxo Ritonōpo mana, kurākō apiakatoh po. Morara ahtao kyyrypyrykō zehno Ritonōpo ehtoh enēko sytatose. Zae kuapiakarykō enēko roropa sytatose. ⁶Kuepehmatorỹko Ritonōpo mana, emero porehme, kyyrypyrykō ehepyryme. Kurākō epehmāko kurā ke. Iirypyrymākō epehmāko popỹ ke. ⁷Toitoinē matose kure imehnō riry poko penekhepyra. Morara awahtao xine kure oexirykō se matose. “Kure mase. Tuisamehxo roropa mase,” kary etary se matose Ritonōpo a. Orihpỹme oexirykō se roropa matose jūme. Amarokō rīko orihpỹme Ritonōpo mana. ⁸Māpyra imehnō mā typenetatohkō se rokē toto. Zae ehtoh rumekāko toto, azahkuru rokē toehtoikōme. Mokaro zehno Ritonōpo exīko mana. Toto wānohnōko roropa mana. ⁹Mame iirypyrymākō etuarimāko, tuānohse toexirykōke. Jetũ exīko mā toto, juteu tō osemazuhme. Mame juteutōkara roropa. ¹⁰Yrome kure imehnō rihpōkomo a, “Kure mase,” āko eya xine mana. Kure toto rīko Ritonōpo mana. Torētyke pyra toto rīko roropa mana, juteu tō osemazuhme. Mame juteutōkara roropa. ¹¹Zae rokē Ritonōpo kuepehmatorỹko mana juteu tomo, juteutōkara, enara.

¹²Juteutōkara typapeke pyra, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a, moro pyra mā toto. Naeroro Ritonōpo omipona pyra mā toto. Orihnōko rokē toto, jūme, tyyrypyrykō ehepyryme. Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra ro tahtao xine orihnōko mā toto. Mame juteu tō mā Ritonōpo nymeropohpyry nae. Yrome aomipona pyra roropa toh mana. Naeroro iirypyrykō epehmapōko Ritonōpo mana tynyeropohpyryae ro eya xine. ¹³Ynara exiryke, Ritonōpo nymeropohpyry etaryhtao rokē, etananō iirypyryme ro mā toto, aomipona pyra toto ahtao. Yrome aomipona toehse toto ahtao, kure toto rīko Ritonōpo mana. ¹⁴Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a, moro waro pyra mā juteutōkara. Yrome tōsenetupuhpopyrykō poe rokē Ritonōpo omipona toehse mā toto. Tamoreme xine tyyrypyrykō poko osetupuhnōko mā toto, Ritonōpo nymeropohpyry

(Ro 2.15)

waro pyra ro toto ahtao. ¹⁵Mame toto nyrytã eneryke kyya xine zuaro sytatoše, Ritonõpo nymeropohpyry tymerose sã mã ikurohtao xine. Moro waro sytatoše, kure toto ehtoh eneryke kyya xine. Morararo zae ehtoh waro toexirykõke tyrypyrykõ poko toehse toto ahtao ehxirõko mã toto. Kure toto ahtao ehxiropyra mã toto Ritonõpo nymeropohpyry tymerose exiryke sã toto kurohtao. ¹⁶Morohne poko imehnõ amorepãko ase omi kurã poko toto amoreparyhtao ya. Imeipo Jezu Kyrixtu kuapiakatorõko mana Ritonõpo omi poe. Kuosenetupuhtopõpyrykõ enõko

roropa mana tokare pyra kuosenetupuhtohkõ ahtao ro.

Juteu tõ mã Moeze omihpyry omipona kuhnõko repe

¹⁷Amarokõ ke, juteu tomo? Moeze nymerohpyry enetuputyryke oya xine, “Ritonõpo nyenekahpyryme ase, typoetoryme,” ãko matose. Epyrypãko matose Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a waro oexirykõke. Kure matose osekarõko repe. ¹⁸Tõmipona kuexirykõ se Ritonõpo mana. Moro waro matose repe. Inymeropohpyry poko tamorepase oexirykõke zae ehtoh waro matose repe. ¹⁹⁻²⁰“Zuaro pyra exiketõ amorepaneme ase,” ãko matose repe. “Atamorepahnõ amorepaneme ase te, putupyra exiketõ amorepaneme te, zuaro pyra exiketõ amorepaneme te, zae ehtoh waro ase emero,” ãko matose, Ritonõpo nymeropohpyry nae oexirykõke repe. ²¹Yrome imehnõ amoreparyhtao ro oya xine, oorypyrykõ poko ro matose. Imehnomo a ynara ãko matose, “Imehnõ mõkomory osematonanohtou,” ãko matose repe. Yrome ematonanohtõko roropa matose. ²²“Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko,” ãko matose. “Imehnõ orutua poko pyra ehtoko,” ãko roropa matose nohpo tomo a. Yrome nohpo tõ poko matou? Mame Ritonõpo myakãme ahno nyrytã se pyra matose repe. Yrome itapyĩ tae inyrytã arõko matose, imaro oturutoh tae. ²³Ritonõpo nymeropohpyry waro oexirykõ poko epyrypãko matose repe, yrome Ritonõpo hxirõko sã matose aomipona pyra awahtao xine. ²⁴Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme, “Iiryryryme oexirykõke juteu tomo, Ritonõpo kerekeremãko juteutõkara mana,” me tymerose. ²⁵Ritonõpo nymeropohpyry omipona awahtao xine, juteume oehtohkõ kure mana. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra awahtao xine, oty kure juteume oehtohkõ nae? Arypyra, popyra rokẽ mana. ²⁶Imehnõ juteutõkara repe. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry omipona toehse ahtao, typoetoryme mokaro riko Ritonõpo mana. Juteume exiketõ sã exiko mã toto. ²⁷Naeroro, juteu tõme matose repe, yrome ohxirotorykõ mã juteutõkara, Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykõke. Ritonõpo omiry nae matose, tymerose exiryke. Juteume roropa

matose. Yrome aomipona pyra matose. Māpyra mokaro juteutōkara Ritonōpo omipona exīko mā toto, juteume pyra tahtao xine. ²⁸Onokākō juteume nymyry nae? Onokākō Ritonōpo poetoryme nymyry nae? Ritonōpo poetoryme nymyry pyra mā mokaro juteu pū ke rokē exiketomo, jāipotapihpyry isahkatyamo. ²⁹Yrome juteu tō nymyry mokaro, Ritonōpo poetoryme nymyry exiketomo tukurohtao xine. Tytyrōmase mokaro kurohtao Ritonōpo zuzenu a mana, Moeze nymerohipyry omipona toexirykōke pyra. Mokaro Ritonōpo zamaro mā toto. “Kure mase,” āko Ritonōpo eya xine mana, morara kara ahno ahtao ro.

3 ¹“Morara ahtao otyme kure juteume exiry? Otyme kure roropa aipotapihpyry sahkary?” āko matose otarāme. ²Kure ro nase juteume exiry. Ynara exiryke, tōmihpyry tokarose Ritonōpo a juteu tomo a. ³Toitoine juteu tō onenetupuhpyra toehse repe. Yrome mokaro sā pyra Ritonōpo mana. Zae exikehpyra mana ipunaka. ⁴Ritonōpo zae exikehpyra mana. Imehnō ajohpe ahtao ro emero porehme zae ro mana. Ynara tymerose Ritonōpo omiryyme sero poko, “Zae oexiry poko utuarōtanohpōko mase ōtururuhtao. Kure rokē oehtoh poko zuaro kamexipōko mase imehnomo a ohxiroryhtao,”

me tymerose pake.

⁵Otarāme kyyrypyrykō poko kuahtao xine ro Ritonōpo kure ehtoh enetupuhnōko imehnō mana. Otara āko sytatou morara ahtao? Morara ahtao, “Ritonōpo zae pyra mana kuānopyrykohtao,” āko imepỹ mā otarāme repe. Morara katopōpyry totase ya imehnomo a repe. ⁶Azahkuru morara kary ipunaka. Ritonōpo zae pyra ahtao, seropōkō apiakasaromepyra exiry.

⁷“Yrome yrypyry poko jahtao imehnō tuarōtanohpōko ase emero motye kuhse Ritonōpo zae ehtoh poko. Morara ahtao oty katohme juānohnōko nae yrypyry poko? ⁸Naeroro kyyrypyrykō poko sehtone Ritonōpo rokē kure exiry enetohme imehnomo a,” āko otarāme repe. “Y, morara āko Pauru,” āko imehnō mā repe, ykerekereananomo, yhxirotohme repe. Mokaro wānohnōko Ritonōpo mana, zae rokene, toto rypyry epehpyryme.

Kurākō nymyry pyra sero nono po

⁹Morarame otarāme ynara āko matose, “Juteume kuexirykōke kurehxo sytatose, juteutōkara kure hkopyra toh mana,” āko otarāme matose repe. Arypyra, pake kuuruatose moro poko. Juteu tō sā juteutōkara mana. Tyrypyhpyke sytatose oxisamo. Kyyrypyrykō rumekary waro pyra sytatose. ¹⁰Ynara āko Ritonōpo omiry moro poko,

“Sero nono po kurākō pyra mā ipunaka.

Emero porehme tyrypyhpyke toehse.

¹¹Zae ehtoh waro exiketō pyra roropa mā ipunaka.

Ritonōpo omipona se exiketō pyra mā ipunaka roropa.

¹²Toeramase ropa toto Ritonōpo winoino.

Ritonõpo waro ehxïpo tyrypyrykõ poko toehse ropa toto, emero porehme.

Kure toehtohkõ poko pyra toto, emero porehme.

13 Aomirykõ onekunohto mana.

Ajohpe xihpyry aomirykõ mana, opi orihmatõ samo.

Okoi epity sã aomirykõ mana.

14 Imehnõ kerekeremãko mã toto tõmirykõ xihpyry ke.

15 Axĩ imehnõ osanumãko toto.

Axĩ imehnõ etapãko roropa toto.

16 Imeimehnõ ryhmãko toto.

Toto tuarimapõko roropa toto.

17 Kure toexirykõ waro pyra toto imehnõ maro.

18 'Ritonõpo, tuisa imehxo mase, yna esemy,' kara mã toto,"

me tymerose pake Ritonõpo omiryryme.

19 Ritonõpo nymeropohpyry omipona se exikety ahtao, mame toiro tyrypyry poko toehse ropa ahtao, Ritonõpo omipona pyra toehse. Popyra mã ipunaka Ritonõpo a, imehnõ iiryryrymãkõ samo. Ritonõpo ezukuru waro pyra toehse ynororo, tyrypyhpyke toehse toexiryke. 20 Ekurãkasaromepyra sytatose Ritonõpo nymeropohpyry omipona kuehtohkõme. Ritonõpo nymeropohpyry kutuarõtanohtoryko rokẽ mana kyyrypyrykõ poko.

Iiryryrymãkõ kurãkary poko Ritonõpo a

21 Yrome seromaroro Ritonõpo a tõsenetupuhtopõpyry tonepose kyya xine iiryryrymãkõ kurãkary poko tyya. Tynymeropohpyry omipona kuexirykõke kukurãkatorõko Ritonõpo nae? Arypyra ipunaka. Ynara kutuarõtanohtoryko Moeze nymerohpyry mana, imehnõ urutõkõ nymerotyã roropa, 22 iiryryrymãkõ kurãkãko Ritonõpo mana Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Emero Kyrixtu enetupuhnanõ kurãkãko Ritonõpo mana, oxisã tyrypyhpyke kuexirykõke emero porehme. 23 Kymarokõ emero tyrypyhpyke. Osepune pyra sytatose, Ritonõpo kure exiry maro. 24 Yrome Ritonõpo kypyno xine ipunaka. Morara exiryke enetuputyryhtao kyya xine kukurãkatorõko ropa mana, Jezu Kyrixtu orihtopõpyry ke. Aorikyry ke topekahse sytatose kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme. 25 Ritonõpo Tumükuru ekarone aorihthohme, iiryryrymãkõ kurãkatohme tyya, enetuputyryhtao eya xine. Tumükuru tokarose kure toehtoh poko imehnõ tuarõtanohtohme iiryryrymãkõ kurãkaryhtao eya. Osemazuhme aporo kuãnohpopyra xine aporo Ritonõpo kynexine kyyrypyrykõ poko. 26 Yrome seromaroro kyyrypyrykõ epehmapõko Ritonõpo mana. Emõpõko mana, zae aehtoh waro imehnõ ehtohme, iiryryrymãkõ kurãkaryhtao eya. Morarame Tumükuru ekaroryke zae toehtoh poko kutuarõtanohtoryko Ritonõpo mana. Iiryryrymãkõ kurãkary poko roropa kutuarõtanohtoryko mana, Jezu enetuputyryke eya xine.

²⁷Morara ahtao oty poko epyrypãko sytatau? “Ypoe rokẽ kure jenẽko Ritonõpo mana,” ãko sytatau? Arypyra. “Ritonõpo nymeropohpyry omipona jehtopõpyryke kure jenẽko Ritonõpo mana,” ãko roropa sytatau? Arypyra roropa. Aomipona pyra sytatose ipunaka. Enetuputyryke rokẽ kyya xine tukurãkase sytatose. ²⁸Seromaroro zuaro sytatose. Kukurãkatoryko Ritonõpo mana Kyrixtu enetuputyryke rokẽ kyya xine, inymeropohpyry omipona kuexirykõke pyra. ²⁹Juteu tõ rokẽ esẽme Ritonõpo nae? Arypyra, juteu tõ esẽme mana, juteutõkara esẽme. Emero esẽme mana, enara. ³⁰Toiro Ritonõpo mana. Juteu tõ kurãkãko mana Jesu enetuputyryke eya xine. Morararo juteutõkara kurãkãko Ritonõpo mana tonetuputyryke eya xine roropa. ³¹Morara ahtao Kyrixtu enetuputyryke kyya xine Ritonõpo nymeropohpyry rumekãko sytatau? Arypyra, onurumekara sytatose. Jesu enetuputyrytao kyya xine, inymeropohpyry omipona kuhse sytatose exiiko.

Ritonõpo enetupuhtopõpyry Aparão a

4 ¹Mame otarãme imepỹ juteu ynara ãko, “Morara ahtao otara ãko sytatau kytamurukõ Aparão poko? Oty pokoino Aparão tukurãkase Ritonõpo a?” ãko, ekaropõko otarãme. ²Etatoko pahne, tamoreme kure Aparão toehse ahtao, Ritonõpo nymeropohpyry omipona toexiryke, otarãme kure toexiry poko epyrypary repe. Yrome Ritonõpo netaryme kure toexiry poko epyrypasaromepyra kynexine. ³Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, “Ritonõpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro enetuputyryke eya iirypyry korokane Ritonõpo. Mame kure tonese Ritonõpo a,” ãko Ritonõpo omiry. ⁴Erohketõ erohnõko mana. Mame epehpyry apoiko mã toto, toerohtamitukõme. Moro epehpyry perezẽtime rokẽ pyra mana, aerohtamitukõme tokarose. ⁵Yrome iirypyrymãkõ kurãkary ropa Ritonõpo a moro sã pyra mana. Tonetupuhnanomo a, “Kure mase, tukurãkase ropa ya,” ãko Ritonõpo mana. Yrome morara kara mana tamoreme kure toehtoh kuhnanomo a. ⁶Sero poko tymerose Tawi a pake, tãkye exiketõ poko iirypyrykõ kurãkary ke Ritonõpo a, tamoreme kure toehtoh onukuhpyra toto ahtao. ⁷Ynara tymerose Tawi a, “Tãkye kuhse mokaro mana tyrypyrykõ tykorokase exiryke Ritonõpo a. Iirypyrykõ onenepyra toehse roropa Ritonõpo mana. ⁸Morararo tãkye kuhse iirypyrymanõpo mana, tyrypyry tykorokase exiryke Kuesẽkomo a,” tykase. Moro tymerose pake Tawi a. ⁹“Tãkye kuhse mokaro,” tykase Tawi juteu tõ poko rokẽ pyra. Juteutõkara roropa morararo mana. Ynara ãko ase Ritonõpo omi poe, “Ritonõpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro Ritonõpo enetuputyryke eya, tukurãkase Ritonõpo a,” ãko. ¹⁰Otara ahtao Aparão tukurãkase nae? Aipotapihpyry sahkaxiõpo tukurãkase nae Ritonõpo a? Arypyra, onysahkara ro ahtao tukurãkase Ritonõpo a. ¹¹Imeipõ tyaipotapihpyry tysahkaposẽ Aparão a, imehnõ tuarõtatohme ikurãkatopõpyry poko Ritonõpo a. Ritonõpo enetuputyryke eya, tukurãkase ynororo onysahkara

ro ahtao. Naeroro emero Ritonõpo enetupuhnanõ tamurume Aparão mana. Juteutõkara roropa tukurākase mã toto Ritonõpo a tyaikõ potapihpyry onysahkara ahtao ro, Aparão kurākatopõpyry saaro. ¹²Morararo juteu tomo, Aparão paryme mã toto, jaikõ potapihpyry tysahkase exiryke rokẽ pyra. Aparão paryme mã toto Ritonõpo enetuputyryke tyya xine, enetupuhtopõpyry saaro Aparão a. Tyaikõ potapihpyry onysahkara ahtao ro tukurākase toto Ritonõpo a Aparão kurākatopõpyry saaro.

Ritonõpo nekarory apoiko sytatose enetuputyryhtao kyya xine

¹³Ynara tykase Ritonõpo Aparão a, “Seropõkõ esẽme oriko ase apakõ maro, enara,” tykase Ritonõpo Aparão a. Morara tykase Ritonõpo tynmeropohpyry omipona exipitopyra Aparão ahtao. Tosẽme Ritonõpo tonetupuhse Aparão a exiryke tukurākase exiryke roropa eya, morara tykase Ritonõpo eya. ¹⁴Kurākõ ekarõko Ritonõpo mana tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ pyra. Tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ kurākõ ekaroryhtao toiparo rokẽ Jezu senetupuhtory. Toiparo rokẽ roropa, “Kurākõ ekarõko ase oya xine,” tykase Ritonõpo exiry kyya xine. ¹⁵Tynmeropohpyry omipona pyra exiketõ wānohnõko Ritonõpo mana. “Jomipona pyra matose,” kara Ritonõpo mana tynmeropohpyry onetapõnõpo tomo a, aomiry waro pyra toto exiryke.

¹⁶Naeroro omomõke pyra Ritonõpo mana, “Kurākõ ekarõko ase oya jenetuputyryke oya,” tykase ynororo Aparão a. Toipe Ritonõpo mana, tõmihpyryae ro mana. Naeroro kurākõ ekarõko kyya xine mana emero tonetupuhnanomo a, Aparão a ekarotopõpyry saaro. “Ynmeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ kurākõ ekarõko ase,” kara Ritonõpo kynexine. Yrome ynara tykase ynororo, “Jenetupuhnanomo a kurākõ ekarõko ase emero,” tykase ynororo. Naeroro Ritonõpo a kytamurukõme Aparão mana, Ritonõpo enetuputyryke kyya xine, enetupuhtopõpyry saaro Aparão a. ¹⁷Ynara tymerose Ritonõpo omiryyme, “Jomi poe tuhke patapõkõ ynara āko, ‘Kytamurukõme Aparão mana isaaro Ritonõpo enetuputyryke kyya xine,’ āko,” tykase Ritonõpo Aparão a. Ritonõpo tonetupuhse Aparão a, aorihyã esemākaoneme ropa kynenetupuhne. Tõmiry ke emero tyriry waro exiketyme roropa, kynenetupuhne. ¹⁸“Apakõ tuhke emānõko mana, ekuhpõme exiko mã toto,” tykase Ritonõpo Aparão a. “Ypoe tuhke patapõkõ tamurume exiko mase,” tykase. Mame zae Ritonõpo omiry ehtoh tonetupuhse Aparão a. “Tõmihpyryae ro kure jyriko Ritonõpo mana,” tykase Aparão tyya rokene. Yronomyryme tonetupuhse eya. Emũkuasaromepyra tahtao, tãhpome toexiryke, toraximase ynororo. “Umũkuru ekarõko ya Ritonõpo mana,” tykase. ¹⁹Tãhpome toehse Aparão, 100me exisasaka jeimamyry taropose eya. “Emũkuasaromepyra ase orihsasaka jexiryke,” tykase Aparão tyya rokene. “Ypyty Sara roropa kunumixime mana, emũkuasaromepyra ynororo roropa,” tykase tyya rokene. Yrome Ritonõpo omiry zae ehtoh onenetupuhkehpyra kynexine, emũkuara tahtao ro. ²⁰Ritonõpo onenetupuhkehpyra kynexine. “Nary rokene,” kara roropa kynexine. “Seropõkõ esẽme oriko ase, apakõ roropa,”

katopõpyry poko Ritonõpo a wenikehpyra kynexine. Ritonõpo enetuputyryke, tyjamihtase Aparão. Mame, “Kure mase,” tykase ynororo Ritonõpo a. ²¹Ritonõpo jamitunuru poko tonetupuhse Aparão a exiryke, Ritonõpo nekarory apoiry waro kynexine. ²²Morara exiryke roropa Ritonõpo enetuputyryke eya, Aparao kurākane Ritonõpo. Kurāme tyrise ynororo. ²³Moro tymerose Ritonõpo omiryne, “Kunukurākane Ritonõpo. Kurāme tyrise ynororo,” tykase. Moro tymerose Aparão poko rokẽ pyra. ²⁴Kypoko xine moro tymerose roropa, tukurākase kuexirykõke Ritonõpo a. Kurākõme tyrise sytatose roropa, Kuesẽkõ Jezu ãsemākaphõpõ enetuputyryke kyya xine. ²⁵Tumükuru tokarose Ritonõpo a aorihtohme kyyrypyrykõ pokoino. Mame tõsemākaposẽ ropa ynororo kukurākatohkõme.

Zae kuexirykõ ropa Ritonõpo a

5 ¹Mame tukurākase kuexirykõke Ritonõpo a, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine, Ritonõpo epeme sytatose toehse. ²Ipokoino toenupunase kypoko xine Ritonõpo, tonetupuhse kyya xine exiryke. Ritonõpo maro tuisame kuehtohkõ eraximāko sytatose. Naeroro atākyemāko sytatose. ³Kuetuarimarykohtaõ roropa atākyemāko sytatose. Ynara exiryke, kuetuarimarykõke kuoseanahtorykõ waro exiko sytatose. ⁴Mame kuoseanahtorykohtaõ, “Kure mase,” āko Ritonõpo mā kyya xine. “Kure mase,” kary Ritonõpo a eraximaryke kyya xine, penekehpyra sytatose Ritonõpo maro kuehtohkõ eraximary poko kyya xine. ⁵Ritonõpo maro kuehtohkõ eraximaryhtaõ kyya xine atasamara sytatose, toiparo rokẽ pyra eraximaryke kyya xine. Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Kypyno xine roropa mana. Naeroro Tuzenu kurā ekarõase kyya xine, kukurohtaka xine aomõtohme, imehnõ pyno roropa kuehtohkõme.

⁶Kuatakorehmarykõ waro pyra ro kuahtaõ xine, Kyrixtu kynorihne, aorihtohpo toehse ahtaõ. Tummy omi poe kynorihne iirypyryme kuahtaõ xine ro. ⁷Tupime sã kuorikyrykõ kyya xine mana imepỹ kurā orihpyra ehtohme. Otarāme toitoine toorikyry zuno pyra exikety osekarõko mana orihtohme tope kurā orihpyra ehtohme. ⁸Yrome moro motye kuhse kypyno xine Ritonõpo ehtoh mana. Iirypyryme ro kuahtaõ xine Kyrixtu kynorihne kymyakākõme, orihpyra kuehtohkõme. ⁹Toorikyry ke kure kyriatose Ritonõpo neneryme. Naeroro kypyno xineho toexiryke jũme kypoko xine enupunāko mana, kyzehno xine pyra Ritonõpo ehtohme. ¹⁰Pake Ritonõpo zehno ehse kymarokõ repe. Yrome tope tome kyriatose Tumükuru orikyry ke. Seromaroro Kyrixtu tõsemāse ropa exiryke kyjamihtanohtorykõ mana, tõmipona kuehtohkõme, jũme orihpỹme toexiryke. ¹¹“Jepe tõ matose,” tykase Ritonõpo kyya xine. Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu Ritonõpo epeme kyriatose, kypyno xine toexiryke, toorihse toexiryke roropa kymyakākõme. Naeroro atākyemāko sytatose Ritonõpo epeme toehse kuexirykõke.

Atão poko Kyrixtu poko roropa

¹²Pake, toirõ Atão iirypyryme toehse. Mame mokyro poe tonuruse seropõkõ emero porehme. Ipoenõ emero iirypyryme toehse Ritonõpo

a tyrypyhpyke Atão exiryke. “Orihnōko mā iirypyrymākomo,” tykase Ritonōpo. Naeroro ahno emero orihketōme toehse roropa, tyrypyhpyke toexirykōke, emero porehme. ¹³Seropōkō iirypyryme toh kynexine tynmeropohpyry onymeropopyra ro Ritonōpo ahtao Moeze a. Yrome, “iirypyryme matose,” kara Ritonōpo kynexine aporo eya xine, tynmeropory onymeropopyra ahtao ro Moeze a. ¹⁴Mame Atão ehtopōpyry poe Moeze ehtopōpyry pona orihnōko emero seropōkomo. Atão rypyry sā pyra imehnō rypyry kynexine otarāme, Atão ehtopōpyry sā pyra toexirykōke, Ritonōpo omipona pyra Atão exiryke. Yrome isaaro toorihse roropa toto.

Mame Atão ehtopōpyry kynexine imep̄y poko enetupuhtohme, kapu ae aepyry enetupuhtohme, oehpyra ro ynororo ahtao. ¹⁵Tuhkākō toorihse Atão rypyry pokoino. Māpyra Ritonōpo nyrihpyry kure kuhse mana. Kypyno xine kuhse mana. Jamihme roropa mana. Iirypyrymākō kurākāko tuhke, Jezu Kyrixtu pokoino, toorihse exiryke kyyrypyrykō epehpyryme. ¹⁶Atão toiro kynexine repe. Yrome ipoenō, ipakō roropa emero iirypyryme toehse Ritonōpo a Atão rypyry pokoino. “Iirypyryme matose ya,” tykase Ritonōpo eya xine. Māpyra Jezu Kyrixtu a tukurākase ropa mā toto. Seromaroro, “Zae mase ya,” āko Ritonōpo mana Atão pakomo a Jezu enetuputyryhtao eya xine. Atão rypyry toiro repe. Yrome moro pokoino popyra toehse tuhkākomo. Māpyra Ritonōpo nekarohpyry ke rokē tuhkākō tyrypyry poko exiketō kurākōme exīko ropa mana. Orihp̄yme exīko roropa mana. ¹⁷Ajohpe pyra mana. Toiro rypyry pokoino orihketōme seropōkō toehse toirō poe. Yrome Atão nyrihpyry motye kuhse imep̄y nyrihpyry mana, Jezu Kyrixtu nyrihpyry. Ritonōpo nekarohpyry tapoise kyya xine ahtao, kukurākatone ropa. Kure kyritoryko ropa mana. Mame tuisame exīko sytatose, Jezu Kyrixtu pokoino.

¹⁸Naeroro Atão Ritonōpo omipona pyra kynexine. Iirypyry pokoino isaaro seropōkō toehse popyra, emero porehme. Māpyra Kyrixtu Tummy omipona toexiryke ipunaka toorihpōpyry ke kukurākatone ropa kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme, kyyrypyrykō xihpyry poko pyra kuehtohkōme, orihp̄yme kuehtohkōme roropa, enara. ¹⁹Tuhkākō iirypyryme toehse kynexine toiro orutua pokoino, Ritonōpo omipona pyra aehtopōpyry pokoino. Māpyra Ritonōpo omipona Kyrixtu ehtopōpyryke, toorikyry ke tuhkākō tukurākase ropa eya.

²⁰Ritonōpo a tynmeropohpyry tokarose Atão pakō amorepatohme, iirypyryme toehtohkō waro toto ehtohme. Yrome tyrypyrykō poko itamurumehxo toehse toto seropōkomo. Orihnōko mā toto emero, iirypyryme toexirykōke. Ritonōpo maro pyra exīko mā toto. Yrome Ritonōpo itamurumehxo seropōkō pyno mana. ²¹Naeroro kyyrypyrykō pokoino orihketōme toehse sytatose. Morara exiryke Tumūkuru Kyrixtu tonehpose aorihpōme kymyakākōme. Kypyno xine toexiryke kukurākatoryko mana, orihp̄yme kuehtohkōme, jūme Jezu Kyrixtu kuesēkō maro kuehtohkōme.

Aorikyhypry sã kyyrypyrykomo a tuaro pyra sehtone

6 ¹Kurãkõ onekarokehypra Ritonõpo mana kyaa xine iirypyryme kuahtao xine ro. Naeroro otarãme ynara ãko imepỹ mana, “Morara ahtao kyyrypyrykõ poko ro sehtone, itamurumehxo kypyno xine Ritonõpo ehtoh waro imehnõ ehtohme.” ²Arypyra. Morara kara ehtoko. Aorihtyã ekepyry oseremara mana. Mokyro saaro sytatose, kyyrypyrykõ poko pyra, Kyrixtu enetuputyryhtao kyaa xine kuesẽkõme. ³Tõpurihkase kuahtao xine, Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykõ waro imehnõ ehtohme, kyyrypyrykõ turumekase kyaa xine, aorihtyã ekepyry oseremara exiry samo. Moro poko osenetupuhtoko. ⁴Moraramame ipoetoryme tõpurihkase kuahtao xine imaro toorihse sã sytatose. Imaro tonẽse sã roropa sytatose. Kyrixtu kynorihne Tummy omi poe. Moro saaro taroino Jezu Kyrixtu omipona ytoytõko sytatose. Tyjमितunuru poe Tumükuru êsemãkapone ropa Ritonõpo. Emero motye kuhse Ritonõpo jamihme mana. Naeroro tyrisenã sã osenetupuhnõko sytatose, Jezu jamitunuru nae kuexirykõke.

⁵Typoe kynorihne Kyrixtu wewe pokona. Moro saaro kypoe xine ro kyyrypyrykõ poko pyra sytatose. Mame tyjमितunuru tokarose Ritonõpo a Tumükuru a tõsemãkapose ropa ahtao eya. Moro saaro Kyrixtu jamitunuru nae sytatose. Kyyrypyrykõ turumekase kyaa xine. Kuesẽkõ omipona rokẽ sytatose ijमितunuru nae kuexirykõke. ⁶Osemazuhme kyyrypyrykõ poko rokẽ sexiataose. Ipoko exikehypra sexiataose. Etuarimãko sexiataose. Ahno namoto tosẽ onurumekara. Moro sã kyyrypyrykõ onurumekara sexiataose. Irumekary waro pyra sexiataose. Yrome taroino kyyrypyrykõ poko pyra rokẽ sytatose. Kumykõ omi poe Kyrixtu kynorihne tyjमितunuru ritohme kukurohtaka xine, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Naeroro pake kuehtopõpyrykõ sã pyra sytatose, kyyrypyrykõ poko pyra sytatose toehse. ⁷Toorihse kuahtao xine oseremara sytatose. Moro sã kyyrypyrykõ poko pyra sehtone, aorikyhypry samo. Morara kuahtao xine etuarimara sytatose. Mame, “Zae mase ya,” ãko Ritonõpo kyaa xine mana. ⁸Mame jũme orihpỹme exĩko sytatose Jezu maro. Typoe ro kynorihne Jezu. Isaaro kypoe xine ro kyyrypyrykõ turumekase kyaa xine. Naeroro ynara enetupuhnõko sytatose, jũme orihpỹme exĩko sytatose Jezu maro. ⁹Kyrixtu tõsemãkapose ropa mana, orihzomopyra aehtohme jũme. Moro waro sytatose. Aorihmaposaromepyra imehnõ mana jũme. ¹⁰Kynorihne Jezu kyyrypyrykõ eheppyryme. Toiro kynorihne orihzomopyra ehtohme jũmãme. Seromaroro orihpỹme ropa mana kure rokẽ Ritonõpo maro. ¹¹Mame wenikehypra ehtoko. Kyyrypyrykõ turumekase kyaa xine. Ipoko pyra toehse sytatose. Taroino Ritonõpo omipona rokẽ ytoytõko sytatose tyrisenã sã kuosenetupuhtohkõ toehse exiryke. Kure rokẽ Jezu Kyrixtu maro sytatose.

¹²Epohnohpyra ehtoko oorypyrykõ poko, oexirykõ poko. “Yrypyry poko ehxi,” kara ehtoko. Iirypyryme oehtohkõ poko penetara ehtoko. Oorypyrykõ poko pyra ehtoko ipunaka. ¹³Tyrypyrykõ poko exiketõ wãnohnõko Ritonõpo mana. Yrome Ritonõpo omipona exiketõ kapu aka ytõko mã toto.

Osemazuhme aporo oorypyrykõ poko mexiatose. Yrome seromaroro Ritonõpo omipona rokẽ ytoytõko matose. Morara exiryke, “Jesẽme mase,” kara ehtoko ipunaka joroko tamuru a. “Õmi poe yrypyry poko ase,” kara roropa ipunaka eya. Yrome Ritonõpo a rokẽ, “Yna esẽme mase,” kahtoko. “Ajamitunuru ekaroko yna a, zae yna ehtohme, õmipona,” kahtoko eya. ¹⁴Oorypyrykõ poko pyra ehtoko, Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a ohxiropyra xine ehtohme. Ritonõpo namotome rokẽ toehse matose, eya tukurākase oexirykõke.

Kuesẽkõ namotome sã zae rokẽ ehtoh poko

¹⁵Seromaroro tukurākase sytatose Ritonõpo a inyeropohpyry omipona kuexirykõke pyra. Imükuru orikyry enetuputyryke kyya xine tukurākase sytatose. Yrome ynara kara ehtoko, “Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra kuahtao xine ro tukurākase sytatose. Naeroro kyyrypyrykõ poko ro sehtone,” kara ehtoko. ¹⁶Imepỹ poetoryme oexirykohtao aomipona oehtohkõme, inamotome exiko matose. Mame oesẽkõ onurumekara matose, ipyno oexirykõke. Moro saaro tyrypyrykõ poko exiketõ tyrypyrykõ onurumekara mã toto. Yrome matose Ritonõpo omipona se toehse. Zae exiko roropa matose Ritonõpo maro jũme. Moro poko wenikehpyra ehtoko. ¹⁷Osemazuhme oorypyrykõ poko mexiatose. Yrome Ritonõpo omiry etaryke oya xine, tonetupuhse oya xine. Ātamorepatopõpyrykõ omipona toehse matose yronomyryme. Moro poko, “Kure mase Papa kapuaono,” āko ase Ritonõpo a. ¹⁸Tyrypyry poko exiketõ tymyhse sã mã toto. Yrome Ritonõpo jamitunuru tomõse okurohtaka xine, oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme. Seromaroro joroko tamuru omipona pyra matose. Ritonõpo omipona rokẽ matose. ¹⁹Oya xine oturũko ase tarõkõ oturutoh saaro oorypyrykõ rumekary waro pyra oexirykõke, Ritonõpo omipona exiry waro pyra roropa oexirykõke. Osemazuhme oorypyrykõ poko se mexiatose. Zae pyra oehtohkõ poko mexiatose. Popyra oehtohkõ poko mexiatose roropa. Mãpyra seromaroro osekarotoko ipunaka Ritonõpo a zae rokẽ oehtohkõme, kure ehtoh poko rokẽ oehtohkõme ineneryme.

²⁰Oorypyrykõ poko awahtao xine zae oehtohkõ poko pyra mexiatose. ²¹Morara exiryke otyme kure oya xine oorypyrykõ poko oehtopõpyrykõ nae? Arypyra. Oorypyrykõ poko oehtopõpyrykõ poko ehxirõko matose seromaroro. Tyrypyry poko exiketõ toorihse ahtao, ameke rokẽ exiko mã toto Ritonõpo a jũme, tyrypyrykõ ehehpyryme. ²²Yrome seromaroro oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme tymyhpokase ropa sã matose, Ritonõpo namotome rokẽ oehtohkõme. Naeroro tõmipona oritorỹko Ritonõpo mana. Mame imeĩpo orihpỹme oritorỹko roropa mana jũme. ²³Ynara exiryke, kyyrypyrykõ ehehpyryme orihnõko sytatose. Yrome Ritonõpo nekarohpyry ke orihpyra sytatose jũme. Jezu Kyrixtu kuesẽkõ marõme exiko sytatose, toorihse exiryke kymyakākõme.

Typye exiketō ehtoh samo

7 ¹Moeze nymerohpyry mā kuamorepara xine toehse, Jezu Kyrixtu omipona kuexirykōke. Wekyry tomo, ynara waro matose, kowenu omiry sā Ritonōpo nymeropohpyry mana. Aomipona sytatose orihpyra kuahtao xine rokene. Toorihse kuahtao xine aomipona exikehnōko sytatose. ²Niotakety morararo mana. Niotakety tynio maro exīko mana toorihtho ponāmero. Ritonōpo nymeropohpyry poe ipytyme exīko mana tynio orikyry ponāmero. Yrome toorihse inio ahtao tynioke pyra ropa nohpo exīko mana. Toorihse inio exiryke pytyōpome toehse ynororo. ³Naeroro imep̄y orutua maro mokyro toehse ahtao, orihpyra ro inio ahtao popyra mana. Iiryppyryme mana. Yrome toorihse inio ahtao, tynioke pyra toehse ropa mana. Kowenu omihpyryae ro iniotary ropa kure mana. Morararo Ritonōpo nymeropohpyryae ro mana. Iiryppyryme pyra mana imep̄y maro iniotary ropahthao, inio toorihse exiryke. ⁴Wekyry tomo, osemazuhme azahkuru sexiataose. Ynara sosenetuputyatose, “Kure sytatose Ritonōpo a inymeropohpyry omipona kuexirykōke,” sytatose repe. Yrome seromaroro azahkuru kuosenetupuhtohkō turumekase kyya xine, tynio ekepyry rumekatopōpyry sā nohpo a. Ynara enetupuhnōko sytatose, Ritonōpo a tukurākase sytatose inymeropohpyry omipona kuexirykōke pyra. Yrome Jezu orihthopōpyry enetuputyryke kyya xine tukurākase sytatose. Seromaroro aēsemamyhpyry ropa poetoryme toehse sytatose. Naeroro Jezu omipona ytoytōko sytatose. ⁵Kypenetatopōpyrykō xihpyry poko kuahtao xine, kyyrypyrykō poko ehse kymarokomo. Mame, “Morohne poko pyra ehtoko,” karyke Ritonōpo a, tynymeropohpyryae, itamurumehxo kyyrypyrykō poko se sexiataose. Yrome kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine ameke rokē exīko sytatose Ritonōpo a toorihse kuahtao xine. ⁶Moeze nymerohpyry omipona se kuehtopōpyrykō kymykyrykō sā kynexine. Yrome Jezu kynorihne kymyakākōme. Morara exiryke seromaroro Ritonōpo omipona kuexirykō waro sytatose. Aomipona ytoytōko sytatose Moeze nymerohpyry omipona kuexirykōke pyra. Yrome Ritonōpo zuzenu a kuosenetupuhtohkō kurākaryke aomipona ytoytōko sytatose.

Moeze nymerohpyry yryppyry poko jehtoh poko

⁷Morara ahtao otara āko sytatou Moeze nymerohpyry poko? Popyra Moeze nymerohpyry nae? Arypyra. Yrome Moeze nymerohpyry eneryhtao ya yryppyry poko zuaro toehse ywy. Ynara tymerose exiryke, “Imehnō mōkomory poko penetara ehtoko, ipyty poko roropa penetara ehtoko,” karyke Moeze nymerohpyry a morohne poko ypenetary poko zuaro toehse ywy. ⁸Mame Ritonōpo nymeropohpyry etaryhtao kyya xine zuaro exīko sytatose. Popyra Ritonōpo a kyyrypyrykō poko kypenetarykō mana. Moro waro toehse sytatose repe. Yrome itamurumehxo imehnō mōkomory poko penetāko sytatose, ipyxiākō poko penetāko roropa sytatose Ritonōpo nymeropohpyry eneryhtao kyya xine. Inymeropohpyry waro pyra kuahtao xine rokē iiryppyryme ehtoh

waro pyra exiry. ⁹Osemazuhme Ritonõpo nymeropohpyry waro pyra exiase. “Ywy ase kure Ritonõpo a,” tykase ywy repe. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry waro toehse jahtao, ynara ase, “Itamuraume tyrypyhpyke ase Ritonõpo a,” ase ya rokene. ¹⁰Mame zuaro toehse ywy juãnohtoh poko, yrypyry epehpyryme ameke rokẽ Ritonõpo a jexiry poko toorihse jahtao. Moro waro toehse ywy. Ritonõpo a tynyeropohpyry tonehpose orihpõyme kuehtohkõme repe tymaro. Yrome juãnopyry poko rokẽ jamorepase. ¹¹Azahkuru exiase, “Kure ase Ritonõpo a,” karyhtao ya. Yrome toipe exiase yrypyry poko. Naeroro osenekunohnõko rokẽ exiase. Mame Ritonõpo nymeropohpyry waro toehse jahtao, “Irypyryme ase Ritonõpo a,” ase ya rokene. “Jũme ameke exiko ase Ritonõpo a toorihse jahtao,” ase ya rokene.

¹²Zae Ritonõpo nymeropohpyry mana, “Jomipona ehtoko,” katopõpyry Ritonõpo a zae mana. Kure rokẽ mana. ¹³Yrome oty katohme Ritonõpo nymeropohpyry kurã jorihmãko nae? Arypyra. Yrypyry a rokẽ taorihmapose ywy. Ritonõpo nymeropohpyry pokoino kyyrypyrykõ popyrahxo exiko ipunaka.

Kure jexiry se jahtao yrypyry poko ro myhe ase

¹⁴Ritonõpo nymeropohpyry kure ehtoh waro sytatose, Tuzenu poe tymeropose exiryke. Yrome yrypyry poko ro ase. Tymyhse sã ase yrypyry a. ¹⁵Kure onyripyra jahtao ynara ãko ase ya rokene, “Oty katoh ypenetatoh poko pyra hano?” ãko ase. Yrome yrypyry poko jahtao ynara ãko ase, “Oty katoh moro xihpyry poko hano? Ipoko se pyra ase repe yrome ipoko ro ase,” ãko ase ya rokene. ¹⁶Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, Ritonõpo nymeropohpyry zae exiry enetupuhnõko ase. ¹⁷Naeroro yrypyry poko se pyra ase repe. Yrome yrypyry ukurohtao mana. Naeroro popyra jexiryke ukurohtao, yrypyry poko ase. ¹⁸Kure jexiry poko se ase repe, yrome kure jexiry waro pyra ase. Naeroro ynara enetupuhnõko ase kure nymyry pyra ase ukurohtao. ¹⁹Kure jexiry se ase repe, yrome ipoko pyra sã ase. Mãpyra popyra jexiry se pyra roropa ase repe yrome ipoko ro ase. ²⁰Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, ypoe pyra ase yrypyry poko. Yrypyry poko ase iiryryryme jexiryke ukurohtao.

²¹Naeroro ynara enetupuhnõko ase, kure jehtoh poko se jahtao ipoko waro pyra ase iiryryryme jexiryke ukurohtao. ²²Ritonõpo nymeropohpyry omipona se ase yronomyryme repe. ²³Yrome ynara enetupuhnõko ase, kure jehtoh poko se jahtao ro yrypyry poko ase, iiryryryme jexiryke ukurohtao. Åpuruhpyrytaõ sã ase. Åpuruhpyrytaono tũtara mana tapuruse exiryke åpuruhpyry tao. Moro saaro kure jexiry poko pyra ase jamihme pyra jexiryke. ²⁴Emynyhãmãko ase yronomyryme. Onoky yjamihtanohnõko nah yrypyry poko pyra jehtohme, etuarimaketõ esaka ytopyra jehtohme toorihse jahtao? ²⁵Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu kypynanohnekõme mana. Emero motye kuhse jamihme mana. Yjamihtanohnõko mana. Naeroro, “Kure mase, Ritonõpo,” ãko ase Ritonõpo a.

Taroino Ritonõpo omipona ase yronomyryme. Yrome jamoreme rokẽ jahtao yrypyry poko exiry, Jezu Kyrixtu jamitunuru pyra jahtao.

Isene kuexirykō poko Ritonōpo zuzenu maro

8 ¹Morara exiryke seromaroro, “Popyra mase ya,” kara Ritonōpo kyaa xine mana ipunaka Jezu Kyrixtu maro kuexirykōke. Ipoetoryme kuexirykōke kuaropopyra xine mana etuarimaketō esaka. ²Ritonōpo a Tuzenu jamitunuru tokarose kyaa xine kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Morara exiryke Zuzenu kuosenetupuhthkō kurākāko mana Jezu Kyrixtu maro nymyry kuexirykōke. Naeroro etuarimaketō esaka ytopyra sytatose. ³Ekurākasaromepyra sexiataose kuamoreme xine Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra kuexirykōke. Zae pyra sexiataose Ritonōpo a emero porehme. Yrome Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a sero pona, ahnome ehtohme. Mame kysā xine toehse Imūkuru iirypyrymākō samo. Yrome iirypyryme pyra kynexine. Mame toorikyry ke kyyrypyrykō topehmase eya. Tukurikase roropa kymarokō eya tyjamitunuru ekarotohme kyaa xine, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. ⁴Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a tynmeropohpyry omipona kuehtohkōme. Seromaroro kuamoreme xine pyra ytoytkō sytatose, Ritonōpo jamitunuru nae kuexirykōke. Morara exiryke aomipona sytatose. ⁵Mame typenetatohkō xihpyry poko exiketō typenetatohkō poko rokē osenetupuhnōko mā toto. Yrome Ritonōpo zuzenu omipona exiketō Ritonōpo zuzenu omiry poko osenetupuhnōko mā toto. ⁶Morararo openetatohkō poko rokē osenetuputyrykohtao jūme etuarimāko matose. Ameke exīko matose Ritonōpo a toorihse awahtao xine. Māpyra kokoro rokē Ritonōpo zuzenu omipona awahtao xine tyrisenā sā osenetupuhthkō exīko. Torētyke pyra roropa matose exīko. Mame jūme Ritonōpo maro exīko matose toorihse awahtao xine. ⁷Naeroro Ritonōpo zehno exīko mā toto, typenetatoh xihpyry poko osenetupuhketomo. Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra mā toto. Aomipona exisaromepyra mā toto. ⁸Typenetatohkō xihpyry poko exiketō Ritonōpo zamaro pyra mā toto.

⁹Yrome openetatohkō xihpyry poko pyra matose. Ritonōpo zuzenu omipona matose, ajohpe pyra okurohtao xine Ritonōpo zuzenu nae ahtao. Kyrixtu zuzenu pyra exiketō ipoetoryme pyra mā toto. ¹⁰Yrome Kyrixtu nekarohpyry nae awahtao xine okurohtao xine, Kyrixtu ro okurohtao xine mana. Orihnōko ro ōkokō mā repe, oorypyrykō poko toehse oexirykōke. Yrome Ritonōpo zuzenu oēsemākapotorŷko ropa mana Ritonōpo maro jūme oehtohkōme toorihse ōkokō ahtao. Oēsemākapotorŷko Ritonōpo mana, “Tukurākase mase ya,” tykase oya xine exiryke. ¹¹Ritonōpo zuzenu a Jezu tōsemākapose ropa toorihse ahtao. Naeroro okurohtao xine Ritonōpo zuzenu ahtao, ōkokō rīko roropa orihpŷme mana, Tuzenu okurohtao xine exiryke.

¹²Wekyry tomo, kure kyritoryko Ritonōpo mana. Morara exiryke kyyrypyrykō poko pyra sehtone. Kypenetatohkō xihpyry poko pyra sehtone. ¹³Ynara exiryke, openetatohkō xihpyry poko awahtao xine nuriame exīko matose Ritonōpo a. Yrome ynara karyhtao oya xine, “Ritonōpo zuzenu jakorehmaryke, yrypyry poko pyra ase. Kure rokē tyrīko ase,” karyhtao oya xine jūme Ritonōpo maro exīko matose, toorihse ōkokō ahtao. ¹⁴Ritonōpo zuzenu omipona awahtao xine

ipoenõme matose. ¹⁵Tuzenu tonehpose Ritonõpo a kukurohtaka xine. Ritonõpo zuzenu kuenaroximara xine mana. Typoenõme kyritorýko mana. Naeroro Ritonõpo zuzenu poe ynara åko sytatose Ritonõpo a, “Papa, Papa,” åko sytatose. ¹⁶“Papa,” åko sytatose Ritonõpo a ipoenõme kuexirykõ waro kuexirykõke. “Ritonõpo poenõme matose,” åko roropa Ritonõpo zuzenu kyya xine mana kukurohtao xine. ¹⁷Mame Ritonõpo poenõme kuexirykõke, ipoetory tomo a inekarotyã kurã apoiko roropa sytatose. Tumükuru Kyrixtu a inekarotyã apoiko roropa sytatose Kyrixtu maro kuexirykõke. (Mame Ritonõpo se pyra exiketõ mã kutuarimapotoryko toto Ritonõpo omipona kuexirykõke.) Mame emero esẽme Kyrixtu toehse ahtao tuisame exiko roropa sytatose imaro, kuetuarimarykohtao taro Kyrixtu etuarimatopõpyry samo.

Imeïpo kuexirykõ poko kure

¹⁸Taro kuahtao xine etuarimãko sytatose. Yrome imeïpo kure kuhse exiko sytatose. Ritonõpo nekarotyã kyya xine emero motye kuhse kure mana. Naeroro torëtyke pyra sehtone kuetuarimarykohtao. ¹⁹Ritonõpo nyrytyã emero eraximãko toh mana. “Ypoenõ moxiamo,” katoh Ritonõpo a eraximãko mã toto. “Umükuru sã ipunaka toehse mã toto,” katoh Ritonõpo a eraximãko roropa mã toto. ²⁰Ritonõpo nyrytyã emero orihnõko mana. Emero tãtahnikase. Toorikyrykõ se pyra repe. Yrome pake Ritonõpo a tahnikapose toto, iirypyryme toehse Atão exiryke. “Toiparo rokẽ tyoytõko mã toto ynyrytyamo,” tykase Ritonõpo. Naeroro kukurãkarykõ ropa, eraximãko sytatose. Emero Ritonõpo nyrytyã kurãkary ropa eraximãko roropa sytatose. ²¹Imeïpo ipoenõ Jezu Kyrixtu panõ toehse ahtao ipunaka, tynyrytyã emero kurãkãko ropa Ritonõpo mana. Mame tyrisenã toehse emero ahtao orihpýme exiko mana. ²²Ynara enetupuhnõko sytatose, Ritonõpo nyrytyã etuarimãko ro mã toto seromaroro ekurãkara ro toexirykõke. Enurusasaka nohpo ehtoh sã, samũ åko mã toto. ²³Omise sytatose, tuna se roropa. Kure pyra exiko sytatose. Etuarimãko. Naeroro samũ åko sytatose. Yrome tuzenu tõmapose Ritonõpo a kukurohtaka xine kuamorepatohkõme. “Imeïpo Jezu Kyrixtu sã exiko sytatose ipunaka,” åko kukurohtao xine mana. Naeroro ynara katoh eraximãko sytatose, “Umükuru sã matose toehse ipunaka,” katoh eraximãko sytatose. Kuokokõ kurãkary eraximary poko kyya xine samũ åko sytatose kukurohtao xine. ²⁴Kukurãkarykõ eraximaryke kyya xine typynanohse sytatose. Imeïpo kukurãkarykõ Ritonõpo a enõko sytatose rahkene. Tukurãkase kuahtao xine oneraximara exiko sytatose, kurãme toehse kuexirykõke. ²⁵Yrome kukurãkarykõ eraximãko ro sytatose onenepyra ro kuexirykõke. Naeroro penekehpyra sytatose kukurãkarykõ eraximary poko. ²⁶Morararo Ritonõpo zuzenu oturũko mana Ritonõpo maro kypoko xine. Kuosenetupuhtohkõ ekarõko mã Ritonõpo a kuotururukõ waro pyrahko kuahtao xine. “Otara åko hano Ritonõpo a? Oty poko oturupõko hano eya?” åko sytatose. Morara ahtao Ritonõpo zuzenu kukurohtao xine oturũko Ritonõpo maro, tõmiryae rokene. Samũ katoh sã Ritonõpo zuzenu omiry mana. ²⁷Ritonõpo poe

oturũko Zuzenu mana Ritonõpo maro ipoetory tõ akorehmary poko. Kukurohtao xine enẽko Ritonõpo mana. Tuzenu osenetupuhtopõpyry waro roropa mana.

²⁸Naeroro emero rokẽ kuetuarimarykohtao ynara zuaro sytatose, erohnõko Ritonõpo kypoko xine mana. Kure rokẽ kyritorõko mana, ipyno kuexirykõke, tymenekase roropa kuexirykõke eya tõsenetupuhtopõpyrya ro. ²⁹Ynara exiryke tynymenekatyã tymarõme tyrise Ritonõpo a Tumũkuru sã kuehtohkõme, tuisamehxo Imũkuru ehtohme imoihmãkõ jekyry maro. ³⁰Naeroro tynymenekatyã eahmane Ritonõpo typoetoryme toto ehtohme. Mame tyneahmatyã tukurãkase eya. Mame toto kurãkaxõpo, ynara tykase eya xine, “Umũkuru sã ipunaka exõko matose,” tykase.

Kypyno xine Ritonõpo exiry poko Jezu Kyrixtu maro

³¹Morohne poko osenetuputyryhtao ynara ãko ase, “Ritonõpo kuakorehmanekõme ahtao, poremãnõko rokẽ kyzehnotokõ mana.” ³²Tumũkuru onypynanohpyra Ritonõpo kynexine. Kypynanohtohkõme Tumũkuru tonehpose tarona aorihthõme, orihpyra kuehtohkõme. Kyya xine Tumũkuru tokarose Ritonõpo a, omomyke pyra toexiryke. Morara Ritonõpo ahtao tynekarory kurã ekarõko roropa kyya xine mana, emero porehme. ³³Kypoko xine ynara ãko Ritonõpo mana, “Kure nase toto, iirypyrykõ tykorokase mana,” ãko kypoko xine mana. ³⁴Naeroro kyhxiironanõkõ poremãnõko mã toto. “Iirypyryme matose Ritonõpo a,” kara exõko mã toto Ritonõpo poetory tomo a. Kyyrypyrykõ korokatamitume Kyrixtu kynorihne. Tõsemãkapose ropa kuhse Kumykomo a tymaro ehtohme ropa tuisame. Tummy maro kypoko xine oturũko mana, kuakorehmatohkõme. Naeroro ynara kasaromepyra imehnõ mana, “Orihnõko matose oorypyrykõ ehepyryme,” kasaromepyra imehnõ mana kyya xine. ³⁵Naeroro seropõkõ mã kyzehno xine Kyrixtu onyrisaromepyra mã toto, kypyno xine pyra Kyrixtu ehtohme. Otarãme kuosanumatorõko mã toto Jezu poetory tõ kara. Otarãme kutuarimanohpotoryko mã toto. Otarãme kyryhmatorõko toh mana. Otarãme emitapãnõko sytatose. Otarãme tymõkomoke pyra exõko sytatose tymetyke pyra ipunaka. Otarãme tyrohsẽ apoõko sytatose. Otarãme orihnõko sytatose. Yrome morara ahtao ro kypyno xine exikehpyra Kyrixtu mana. ³⁶Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko,

“Opoetoryme yna exiryke oriorihsasaka kohmãnõko ynanase.

Kaneru etapasẽ sã yna rõko imehnõ mana.

Popyra rokẽ yna rõko toh mana,”

me tymerose. ³⁷Yrome morohne toehse ahtao ro kyporemãkapopyra xine mã toto. Tãkye ro sytatose kuetuarimarykohtao ro Kyrixtu kypyno xine exiryke.

³⁸Ynara enetupuhnõko ase, senohne emero kyzehno xine Kyrixtu onyripyra mã toto kypyno xine pyra aehtohme. Toorihse kuahtao xine kypyno xine ro mana. Orihpyra ro kuahtao xine, morararo kypyno xine ro mana. Ritonõpo nenyohityã Ritonõpo omipona pyra toehse ahtao, kyzehno xine Ritonõpo onyripyra mã toto. Joroko tamuru omipona exiketomo, kapuaõkõ esẽkõme toto ahtao ro kyzehno

xine Ritonôpo onyripyra mã toto. Seromatokomo te, exipyra ro exiketõ roropa kyzehno xine Ritonôpo onyripyra mã toto. ³⁹Kae kuahtao xine kypyno xine ro mana. Nono ao kuahtao xine morararo, kypyno xine mana, Kuesêkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine. Naeroro Ritonôpo nyrytyã emero porehme, kyzehno xine Ritonôpo onyripyra mã toto. Kypyno xine exikehpyra Ritonôpo mã ipunaka.

Ritonôpo poko tynymenekatyã maro

9 ¹Zae jomiry mana. Kyrixtu enetupuhnõko ase jesême nymyry. Naeroro ajohpe pyra ase. Jesême Ritonôpo zuzenu exiryke josenetupuhtoh kurākāko mana zae ehtoh waro jehtohme. Naeroro ajohpe pyra jehtoh waro ase. ²“Eminyhmāko ase yronymyryme wekyry tõ poko, juteu tõ poko,” āko ase. Samū kakehpyra ase ukurohtao. Wekyry tõ nymyry mokaro juteu tomo. ³Yronymyryme wekyry tomo a Jezu enetupuhpory se ase Ritonôpo a. “Papa kapuaono, ameke kyriko Kyrixtu wino, ise awahtao, jūme jetuarimatohme, wekyry tõ kurākatamitume,” kary se ase Ritonôpo a repe. ⁴Ritonôpo nymenekatyãme mã toto. Typoenõme tyrise toto eya, tuisame imehxo toexiry tonepose roropa eya xine. “Okurākatorýko ase,” tykase Ritonôpo eya xine.

Tynmeropohpyry tokarose roropa eya xine. Zae Ritonôpo eahmary waro mã toto. Eya xine roropa, “Ynekarory tõ ekarõko ase oya xine,” tykase Ritonôpo. ⁵Aparão tõ pakõme toh mana. Kyrixtu roropa toto ekyryme toehse, ahnome tonuruse exiryke. “Tuisamehxo mase Ritonôpo. Emero esême mase. Kure mase,” sykatone eya kokoro rokene. Jūme morara kakehpyra sehtone, enara.

⁶“Okurākatorýko ase,” kaxípo juteu tomo a, “Tõmihpyryae pyra Ritonôpo toehse ropa,” kara ase. Ynara exiryke, Ritonôpo a emero pyra Izyraeu tõ tymenekase mã toto. Tuhke pyra rokē ipoetoryme mã toto. ⁷Ritonôpo a emero pyra Aparão poenõ typoetoryme tyrise. Ynara tykase Ritonôpo Aparão a, “Izake poenõ rokē ynymenekatyãme mana apakõme nymyry toto ehtohme,” tykase. ⁸Morara karyke Ritonôpo a Aparão pū poe rokē tonuruse exiketõ Ritonôpo poenõme pyra mana. Iximaeu tõ Ritonôpo poenõme pyra mana. Yrome Ritonôpo omihpyry poe aenurutyã Izake tõ typoenõme ekarõko Ritonôpo mana. Aparão pakõme nymyry toto ekarõko Ritonôpo mana. ⁹Ynara Ritonôpo omihpyry kynexine Aparão a, “Imeípo joehtoh ropa toehse ahtao oehnõko ropa ase. Morarame Sara emūkuāko mana,” tykase.

¹⁰Mame nae ro enetupuhpotoh mana. Tuhke pyra rokē Ritonôpo nymenekatyã mana. Repeka toemūkuase kamarame, orutuame asakoro. Jūkõ toiro, Izake kynexine. ¹¹⁻¹²Yrome toiro Ritonôpo nymenekahpyryme kynexine. Mame tamoreme inymenekahpyry waro imehnõ ehtohme, ynara tykase Ritonôpo nohpo a, “Omūkuru osemazuhme aenuruhpyry takorõ poetoryme exiko mana,” tykase Ritonôpo. Morara tykase ynororo enurupyra ro toto ahtao, kure ehtoh poko pyra ro toto ahtao, tyrypyry poko pyra roropa toto ahtao. Naeroro Ritonôpo tõsenetupuhpotõpyry poe rokē tymenekase toiro eya, kure toto ehtopõpyry pokoino pyra. ¹³Ynara tymerose Ritonôpo omiryryme, “Jako

sehxo ase. Yrome Ezau se hkopyra ase,” tykase. Morara tymerose Ritonõpo omiryne. ¹⁴“Toiro rokẽ tymenekase eya imehxo ehtohme. Iruv onymenekara kynexine. Naeroro zae pyra Ritonõpo mana,” äko imehnõ mã otarãme. Yrome ajohpe morara kananõ mana. ¹⁵Ynara tykase Ritonõpo Moeze a, “Imehnõ se jahtao, toto onuãnohpyra ase iirypyrykõ poko. Ipyno xine se jahtao toto pynanohnõko ase,” tykase. ¹⁶Naeroro kypyno xine Ritonõpo mana, “Yna pyno exiko,” karyke pyra kyaa xine. Kypyno xine mana kure kynyrihpyrykõ pokoino pyra roropa. Kypyno xine se Ritonõpo exiryke rokẽ kypyno xine mana. ¹⁷Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, ynara tykase Parao a, “Ynara ehtohme tuisame kyriase, yjamitunuru enepotohme oya imehnomo a, jekãtotohme toto a emero pata tõ punero,” tykase. ¹⁸Morara exiryke, imehnõ pyno se Ritonõpo ahtao toto pyno mana. Yrome tõmipona pyra exiketomo a ynara äko Ritonõpo mana, “Ah jomipona pyra nexĩ toto yronymyrymehxo,” äko mana.

**Pohnõ wãnoypyry poko
toto kurãkary poko roropa**

¹⁹Otarãme ynara äko mã imepỹ ya, “Ynara karyhtao Ritonõpo a, ‘Popyra matose ya. Awãnohtorỹko ase,’ karyhtao eya, zae pyra mana, wãnohto rokene. Inyrihpyryme kuexirykõke onytyorõmara sytatose,” äko mã mokyro ya otarãme. ²⁰Yrome etako pahne jepe, Ritonõpo maro oseosezuhpyra exiko, “Oty katohme serara kyriase?” kara orino tumerime tapuhse ahtao. Tyrihpõ onezuhpyra mana. Mokyro, orino apuhne sã Ritonõpo mana kypoko xine. ²¹Orino apuhne typoe rokẽ tyrĩko mana. Mame moro orino ke toiro, asakoro tapuhsẽ riry se tahtao tyrĩko mã rahkene. Tumeri riry se tahtao oripo roropa, morara tyrĩko mana. Ynoro rokẽ zuaro mana.

²²Orino apuhne sã Ritonõpo kynexine, juteu tõ pynanohnõko. Typoe rokẽ toto pynanohnõko kynexine. Iirypyrymãkõ zehno toexiry enepory se toehse ynororo tyjamitunuru enepotohme imehnomo a. Mãpyra tuhke jeimamyry toto onuãnohpyra kynexine. Toto onutuarimapopyra kynexine aporo.

Imehnõ eahmaryhtao typoetoryme toto ehtohme juteu tõ onutuarimapopyra kynexine. Tõmipona pyra aexityã onutuarimapopyra roropa kynexine.

²³Yrome, “Umũkuru enetupuhnanõ isã exiko mã toto,” tykase Ritonõpo. Morara exiryke toahmase sytatose eya Jezu enetupuhtohme kyaa xine Kuesẽkõme. “Opyno xine ase. Awãnoypyrykõ se pyra ase oopyryrykõ poko,” tykase ynororo Tumũkuru enetupuhnanomo a. Kure toexiry enepory se Ritonõpo exiryke morara tykase typyno exiketomo a. ²⁴Tymenekase sytatose Ritonõpo a typoenõme kuehtohkõme. Toitoino sytatose juteu tõme. Imehnõ sytatose juteutõkara. Yrome kymarokõ emero toahmase sytatose Ritonõpo a typoenõme kuehtohkõme. ²⁵Ynara tymerose Ritonõpo omiryne Ozeia a,

“Imehnõ kynexine ypoetory tõ kara.

Yrome, ‘Ypoetoryme matose,’ äko ase.

Mokaro pyno pyra exine repe.

Yrome eya xine, ‘Opyno xine ase,’ ãko ase, toto eahmãko.

²⁶ Morarame moro pata poro, ‘Ypoetory kara matose,’ katopõpyry poro, moro poro toto eahmãko ase.

‘Orihpỹme exikety poenõme matose,’ ãko mã imehnõ ipoko xine,” tykase. Moro tymerose Ritonõpo omiryyme Ozeia a.

²⁷ Ynara tykase Izaja roropa Izyraeu tõ poko, “Ikuhpỹme Izyraeu tõ toehse ahtao ro isawã samo, tuna konõto ehpiukuroko, morara ahtao ro toitoine rokẽ mã inypynanohtyãme exiko toto. ²⁸ Okynã pyra seropõkõ rypyry epehmapõko Kuesẽkõ mana, axĩ roropa,” tykase.

²⁹ Ynara tymerose roropa Izaja ekepyry a pake, “Kypoenoõkõ akoõpyry onynomopyra Kuesẽkõ ahtao, Sotomapõkõ sã sehtory. Komorapõkõ enahtopõpyry sã roropa sehtory, senahtory rokene,” tykase.

Izyraeu tõ mã Ritonõpo omiry kurã poko

³⁰ “Oty katohme tuhke juteutõkara Jezu enetupuhnõko, yrome tuhke pyra rokẽ juteu tõ enetupuhnõko nae?” ãko matose otarãme. Mokaro juteutõkara kure toehthõkõ onupipyra toh nexiase repe. Yrome, “Tukurãkase matose,” tykase Ritonõpo eya xine. ³¹ Mãpyra juteu tomo a, Ritonõpo nymenekatyamo a Ritonõpo maro kure toehthõkõ tupise repe inymeropohpyry omipona toehthõkõ poko repe. Yrome, “Kure matose ya,” kara tokurehse Ritonõpo eya xine, inymeropohpyry omipona exisaromepyra toto exiryke. ³² Ritonõpo onenetupuhpyra toexirykõke tokurehse toto. “Zae sytatose Ritonõpo a enetuputyryke kyya xine,” kara toh nexiase. Azahkuru ynara tokarose eya xine, “Kure ynanase Ritonõpo a inymeropohpyry omipona yna exiryke,” tykase toto azahkuru. Kyrixtu enetuputyry se pyra toh nexiase. Naeroro, “Zae matose ya,” kara tokurehse Ritonõpo eya xine. ³³ Moro poko ynara tymerose Ritonõpo omiryyme, “Etatoko pahne, Xião po ypoetory tõ esẽ rĩko ase.

Topuimo sã mã mokyro exiko orẽpyra.

Yrome ise pyra exiko mã toto, morotõkomo.

Topu pona osetapaketõ sã ise pyra exiko mã toto.

Mãpyra tosẽkõme enetuputyryhtao eya xine atasamara mã toh exiko,” tykase, tymerose.

10 ¹ Wekury tomo, juteu tõ pynanopyry poko penetãko ywy yronymyryme. Wekury tõme mã toto. Naeroro Ritonõpo maro oturukehpyra ase toto kurãkary poko. ² Ritonõpo omipona se yronymyryme toh mã repe, zuaro ase. Yrome Ritonõpo a zae ehtoh waro pyra toh mana. ³ Ritonõpo a tukurãkarykõ waro pyra toh mana. Naeroro tamoreme xine toekurãkarykõ zupiko nexiase toto. Zae sytatose Ritonõpo a enetuputyryke rokẽ kyya xine, moro enetuputyry se pyra nexiase toto. ⁴ Morarame Kyrixtu mã Ritonõpo nymeropohpyry etyhyryyme mana, kukurãkatohkõme. Naeroro Kyrixtu enetupuhnanõ emero kurãkãko Ritonõpo mana Tumũkuru enetuputyryke eya xine.

Sero nonopökô pynanopyry se Ritonôpo mana porehme

⁵Ynara tymerose Moeze a, “Ritonôpo nymeropohpyry omipona awahtao xine ipunaka, oorypyrykô poko pyra roropa awahtao xine moino ro oenurutupôpyrykô poero oorikyrykô ponâmero, morara awahtao xine orihpÿme matose exiko, jÿme Ritonôpo maro,” tykase. ⁶Yrome ynara tymerose roropa eya kukurâkarykô poko Ritonôpo enetuputyryke kyya xine, “Ynara kara ehtoko osey a, ‘Kyrixtu enehpory se sytatose kapu ae kukurâkatohkôme,’ kara ehtoko,” me tymerose. Oty katohme? Tooehse exiryke sero pona. ⁷“Ynara kara ehtoko roropa, ‘Nono ae Kyrixtu senepotone ropa kukurâkatohkôme. Aorikyhpÿry tÿ poe Kyrixtu sêsemâkapotone ropa,’ kara ehtoko,” me tymerose. Oty katohme? Tÿsemâse ropa exiryke. ⁸Ynara tymerose roropa Ritonôpo omiry me, “Zuaro matose zuaro se awahtao xine, kukurâkarykô poko Ritonôpo a, aomiry enetuputyryke kyya xine.” Moro omi totase oya xine. Ynanekaroase oya xine. Ipoko mosenetuputyatose, “Kyrixtu enetupuhtoko,” karyhtao yna a oya xine. Moro omi ekarôko ynanase oya xine. ⁹Jezu orihxipo tÿsemâkapose ropa Ritonôpo a. Moro enetuputyryhtao oya xine imehnÿo zurÿko matose, “Jezu jesême mana,” âko matose imehnomo a. Morara awahtao xine opynanohtorÿko Ritonôpo mana. ¹⁰Ynara exiryke, kukurohtao xine enetuputyryhtao kyya xine kukurâkatorÿko Ritonôpo mana. “Zae mase ya,” âko mana kyya xine. “Jezu jesême mana,” karyhtao kyya xine kypynanohtorÿko Ritonôpo mana. ¹¹Ynara tymerose Ritonôpo omiry me, “Jenetuputyryhtao oya xine oesêkôme atasamara matose,” me tymerose Ritonôpo omiry me. ¹²Ahno poko emero morara âko Ritonôpo mana, oxisâ juteu tÿ exiryke juteutôkara maro. Ritonôpo seropökô esême mana, emero porehme. Naeroro tonetupuhnanÿ akorehmâko mâ emero, imaro autururukohtao. ¹³Ynara tymerose Ritonôpo omiry me, “Papa kapuaono, kukurâkako,’ kananÿ pynanohnÿoko Ritonôpo mana emero porehme,” âko.

¹⁴Yrome atakorehmaposaromepyra onenetupuhpyra exiketÿo mana. Morararo onenetupuhpyra omi kurâ onetapitopyra exiketÿo mana. Mame otâto omi kurâ etâko toh nae onekaropyra imepÿ ahtao eya xine? ¹⁵Morararo omi kurâ onekaropyra toh mana, ekaronanÿ anaropopyra tokurehse ahtao. Ynara tymerose Ritonôpo omiry me sero poko, “Kure kuhse mokaro oepÿry mana. Omi kurâ ekaronanÿ oepÿry kure kuhse mana,” âko. ¹⁶Yrome toitoinerokê omi kurâ etâko mâ toto, emero pyra. Ynara tymerose Izaja a sero poko, “Papa kapuaono, yna omiry onenetupuhpyra mâ toto. Tuhke pyra rokê enetupuhnÿoko mâ toto,” tykase. Moro tymerose Izaja a pake. ¹⁷Naeroro enetupuhnÿoko mâ toto omi kurâ etaryhtao. Etâko toh mana Kyrixtu poko tamorepase toto ahtao.

¹⁸Yrome ynara âko ase oya xine, ajohpe pyra omi kurâ onetara toh nae? Totase eya xine rahkene. Ynara tymerose Ritonôpo omiry me moro poko, “Aomirykô totase eya xine emero pata tÿ punero.

Toto omihpyry tÿsekâtose nono etyhpÿry punero.”

¹⁹Ynara āko ropa ase, “Izyraeu tō zuaro pyra nexiahse?” āko ase. Ynara āko Moeze nymerohpyry jezuhnōko,

“Izyraeu tomo, imehnō zumoxike oritorỹko ase.

Ypoetory tō kara poko ozekītanohtorỹko ase,
zae ehtoh waro pyra exiketō poko,”

tykase. ²⁰Orēpyrahxo Izaja kynexine roropa ynara karyhtao Ritonōpo omiryime,

“Tonetupuhse ywy juteutōkara a, jupipynỹpo tomo a.

Tōsenepose ywy roropa eya xine,

‘Yna akorehmako,’ kapynỹpo tomo a,”

tykase Izaja Ritonōpo omiryime. ²¹Yrome Izyraeu tō poko ynara tykase,

“Juteu tō eahmary poko ykohmamyase toto kurākatohme repe. Yrome jomipona pyra rokē nexiase toto. Ymoipyra roropa nexiase toto,” tykase Izaja Ritonōpo omiryime toto poko.

**Izyraeu tō wānopyry se pyra Ritonōpo mā repe,
ipynanopyrykō se toexiryke**

11 ¹“Typoetory tō juteu tō turumekase Ritonōpo a,” āko matou ya? Arypyra ipunaka. Ywy roropa juteume ase. Aparāo paryme ase. Pēxamī paryme roropa ase. Jurumekara Ritonōpo mana. ²Naeroro tynymenekatyā onurumekara Ritonōpo mana. Apitoryme tymenekase toto typoetoryme toto ehtohme. Ritonōpo omihpyry waro matose moro poko, Izyraeu hxirotopōpyry Eria a, Ritonōpo netaryme. Ynara tykase ynororo, ³“Ritonōpo, urutōme onenyohtyā totapase eya xine. Tynekarorykō zahkatoh typahpahse roropa eya xine. Ywy ro rokē opoetory akoīpyryme ase. Mame jetapary kuhnōko roropa mā toto,” tykase Eria pake. ⁴Moraramē ynara tykase Ritonōpo eya, “Omoro rokē kara. Tuhke jenetupuhnanō nae ro ase. Seti miume orēpyra exiketō ypoetory tō nae ro mana. Jenetuputyry tyya xine onurumekara mā toto. Wewe xihpyry, ahno naxikahpyry ēpataka porohpyra mā toto, ‘Kure mase. Yna rihpome mase,’ kara roropa toh mana tynaxikatyākomo a,” tykase Ritonōpo. ⁵Eria maronōpo tō sã mā juteu tō seromaroro. Toitoinē rokē Ritonōpo enetupuhnōko mā toto, seti miumākō menekatoōpyry sã Ritonōpo a pake. Tuhke pohto rokē Ritonōpo nymenekatyā nae mana. Ipynanopyrykō se toexiryke, tymenekase toto eya. ⁶Tymenekase toto eya typoe rokene, ipyno xine toexiryke, kure aexirykōke pyra. Kynyrīhpyrykō kurā pokoino tymenekase kuahtao xine, typoe rokē pyra kymenekarykō exiry, typoe rokē pyra kypyno xine exiry roropa.

⁷Etatoko pahne, Izyraeu tō tukurākarykō se repe zae toehtohkōme Ritonōpo a. Yrome tokurehse toto. Tuhkākōkara rokē tukurākase Ritonōpo a. Tynymenekatyā rokē tukurākase eya. Yrome tukurākatohkō onenetupuhpyra imoihmākō kynexine. Naeroro tōmipona pyra exiketō poko ynara tykase Ritonōpo kynexine, “Ah onenetupuhpyra nexī toto,” tykase.

⁸Ynara tymerose Ritonōpo omiryime, “Ritonōpo poe otato pyra toehse toto,” tykase. “Onenetupuhpỹme roropa tyrise toto eya,” tykase. “Moro saaro

seromaroro Izyraeu pakomotyã onenetupuhpyra mã toto. Etaryhtao eya xine otato pyra mã toto,” tykase. ⁹Ynara tymerose Tawi a mokaro poko, “Osenekunohnõko rokẽ mã toto.

Zae pyra osenetupuhnõko mã toto.

Naeroro Papa kapuaono, autukurukohtao ro ituarimapoko toto.

Onokyro apoitoh taka sã ãmapoko toto.

Zuãnohpoko toto iirypyrykõ ehehpyryme.

¹⁰Enurukõ apuruko samo awaro pyra toto ehtohme.

Etuarimaketõme tyriko toto, omoxinety puimananõ samo,” tykase Tawi Ritonõpo a. Morara tymerose Tawi a Ritonõpo omiryryme.

¹¹Yrome jũme pyra juteu tã azahkuru osenetupuhnõko mã toto, axãtao rokene. Jũme pyra toto wãnohnõko roropa Ritonõpo mana. Ritonõpo omipona pyra juteu tã toehse. Morara exiryke imehnõ typynanohse Ritonõpo a, zumoxike juteu tã ehtohme. Juteutõkara zumoxike juteu tã se Ritonõpo kynexine, typynanohse toto exiryke. “Senetupuhtone roropa kypynanohtohkõme Ritonõpo a, ãko mã juteu tã otarãme,” tykase Ritonõpo oseya rokene. ¹²Juteu tã Ritonõpo omipona pyra toehse. Morara exiryke juteutõkara pynanohnõko Ritonõpo mana seromaroro. Onenetupuhpyra juteu tã kynexine. Morara exiryke juteutõkara enetupuhnõko seromaroro. Juteutõkara a kurãkõ ekarõko Ritonõpo mana seromaroro tõmipona pyra juteu tã toehse exiryke. Yrome juteu tomo a enetuputyryhtao ropa itamurumehxo Ritonõpo nekarory apoiko juteutõkara mana juteu tã maro.

Juteutõkara kurãkary ropa poko Ritonõpo a

¹³Oya xine juteutõkara a ynara ãko ase, Ritonõpo nymenekahpyryme ase ãmorepanekõme tõmiry kurã poko. Yronymyryme erohnõko ase ãmoreparykõ poko. Tãkye ase roropa. ¹⁴Otarãme oumoxike xine wekyry tã exiko juteutõkara Ritonõpo enetuputyry eneryke tyya xine. Mame otarãme wekyry tã mã Ritonõpo enetuputyry se exiko roropa, juteu tomo. Mame otarãme toto pynanohnõko Jezu mana. ¹⁵Juteu tã se pyra toehse Ritonõpo ahtao kure toehse juteutõkara a, tymaro osepeme toto ehtohme. Mãpyra juteu tã pyno ropa Ritonõpo ahtao kure kuhse exiko mana. Aorihtyã ãsemamyry ropa sã kure exiko mana.

¹⁶Wyi ekyiryhtao, ekyisenã zokonaka kure ahtao tytororo kure exiry enetupuhnõko sytatose. Otyro mity kure ahtao amoriry roropa kure mana. (Moro saaro tonetupuhnanõ osemazuhme Ritonõpo poetoryme toehse ahtao, seromato enetupuhnanõ roropa ipoetoryme exiko, Aparão ehtopõpyry samo.) ¹⁷Mame otyro tarykase mana, oriwera. Mame toitoine amoriry tysahkase esemy a. Tymyakãmase toto oriwera ituhtaõ amoriry ke, toto esahpyry po ahtatohme ropa. Moro oriwera amoriry sã juteu tã mana, isahkatyã samo. Onenetupuhpyra toexirykõke Ritonõpo poenõme pyra toehse toto. Amarokõ juteutõkara, moro ituhtaõ amoriry sã matose. Ritonõpo poenõme matose toehse enetuputyryke oya xine. ¹⁸Naeroro mokaro, juteu tã, Ritonõpo onenetupuhpynõ onypoihtopyra ehtoko, “Tee, juteu tã se pyra Ritonõpo mana. Kymarokõ rokẽ menekase,” kara

ehtoko. Amoriry sã rokẽ matose. Zoko sã pyra matose. Mame otyro eukuru yhtopyra mana amoriry wino imity aka. Yrome imity wino onuhnõko mana amoriry aka. Morararo matose. Kure oritorỹko Ritonõpo mana juteu tõ pokoino.

¹⁹Otarãme ynara ãko matose, “ÿ, amoriry isahkatyã sã juteu tõ tymyakãmase yna ke,” ãko matose otarãme. ²⁰Ajohpe pyra mana. Amoriry isahkatyã sã juteu tõ turumekase Ritonõpo a onenetupuhpyra toto exiryke. Mame typoenõme amarokõ tyrise eya mokaro esahpyry pona, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Yrome epyrypara ehtoko. “Kymarokõ rokẽ Ritonõpo poenõme sytatose,” kara ehtoko. Tomeseke ehtoko Ritonõpo onenetupuhkehpyra oehtohkõme. ²¹Otyro amoriry sahkary sã juteu tõ tuãnohse Ritonõpo a onenetupuhpyra toto ahtao. Amarokõ roropa opynanohpyra xine Ritonõpo exiko mana onenetupuhpyra awahtao xine. ²²Moro poko Ritonõpo kure ehtoh enetupuhnõko sytatose. Yrome kyyrypyrykõ zehno exiry poko enetupuhnõko roropa sytatose. Tõmipona pyra exiketõ zehno mana. Yrome opyno xine mana ipyno exikehpyra awahtao xine onenetupuhkehpyra roropa awahtao xine. Naeroro tomeseke ehtoko. Turumekase oya xine ahtao, amoriry sahkary sã awãnohtorỹko roropa Ritonõpo mana. ²³Morarama juteu tomo a Ritonõpo enetuputyryhtao ropa eya xine, typoenõme toto riko ropa Ritonõpo mana. Isahkahpyry riry ropa esahpyry pona, moro saaro typoenõme juteu tõ riry waro Ritonõpo mana. ²⁴Amarokõ juteutõkara oriwera amoriry ituhtaõ sã matose. Mame moro ituhtaõ amoriry tysahkase, arykahpyry aka tyritohme, tarykasẽ amoriry ehtohme. Moro sã matose. Osemazuhme Ritonõpo poetoryme pyra mexiatose. Yrome seromaroro ipoetoryme toehse matose. Mame oriwera amorirỹpyry riry ropa tupime pyra Ritonõpo a. Moro sã juteu tõ riry ropa tupime pyra Ritonõpo a mana typoenõme ropa toto ehtohme. Enetuputyryhtao eya xine typoenõme toto riko ropa Ritonõpo mana.

Emero pynanopyry se Ritonõpo exiry poko

²⁵Wekury tomo, Ritonõpo osenetupuhtopõpyry tokare pyra kynexine aporo. Yrome seromaroro tokare toehse rahkene. Naeroro ase aosenetupuhtopõpyry ekarõko oya xine, zuaro oehtohkõme. Ynara mana, axitao rokẽ Ritonõpo enetuputyry se pyra juteu tõ exiko mana. Juteutõkara pynanopyry poko, “Epo,” tykase Ritonõpo ahtao, Kyrixtu tonetupuhse ahtao toto a, morara ahtao enetuputyry se exiko ropa juteu tõ mana. Morohne poko ourutorỹko ase, “Kymarokõ rokẽ tymenekase Ritonõpo a, typoetoryme,” kara oehtohkõme. ²⁶Moromeiõpo juteu tõ emero pynanohnõko Ritonõpo mana. Sero poko ynara tymerose Ritonõpo omiryryme,

“Opynanohnekõ mã Xião poe oehnõko mana.

Mame Jako pakomotyã rypyry korokãko mana emero porehme.

²⁷Morara ãko ase eya xine toto rypyry korokaryhtao ya,” tykase, tymerose. ²⁸Omi kurã se pyra juteu tõ toehse emero pyra. Morara exiryke Ritonõpo poetoryme pyra toehse mã toto. Zehno mã toto. Yrome morara toehse mokaro exiryke amarokõ, juteutõkara, Jezu Kyrixtu enetupuhnõko.

Yrome moinoro Ritonõpo nymenekatyãme juteu tõi exiryke toto pyno ro mana. “Ypoenõme matose,” tykase Ritonõpo pake Aparão tomo a. Naeroro juteu tõi pyno ro Ritonõpo mana ipunaka. ²⁹Ritonõpo kure ehtoh onytyorõmara mana. “Mokaro pynanoohnõko ase,” karyhtao eya, toto pynanoohnõko mã rahkene. “Moxiã menekãko ase ypoenõme toto ehtohme,” karyhtao roropa eya, toto menekãko mã rahkene. ³⁰Pake hkopyra Ritonõpo onenetupuhpyra mexiatose. Aomipona pyra mexiatose. Seromaroro opynanohtoryko Ritonõpo mana, aomipona pyra juteu tõi toehse exiryke. ³¹Moro saaro imeipo juteu tõi pynanoohnõko Ritonõpo mana opyno xine ehtoh sã seromaroro. Toto pynanoohnõko Ritonõpo mana tõmipona pyra toto ahtao ro seromaroro. ³²Oxisã toehse juteu tomo juteutõkara maro Ritonõpo a, aomipona pyra toexirykõke. Morara exiryke oxisã toto pynanoohnõko roropa Ritonõpo mana.

“Kure mase Ritonõpo,” kary poko

³³Kure kuhse Ritonõpo mana imehnõ motye emero. Tuaro kuhse roropa ynororo. Emero ehtoh waro mana. Ritonõpo osenetupuhtoh waro pyra sytatose ipunaka. Ayatory waro pyra roropa sytatose ipunaka.

³⁴Ynara ãko Ritonõpo omiry sero poko,

“Kuesõkõ osenetupuhtopõpyra waro pyra seropõkõ mã emero.

Ritonõpo anamorepara mã toto ipunaka.

³⁵Tykyryrykõ onekaropitopyra mã toto Ritonõpo a epehmapotohme ropa eya imeipo,”

ãko. ³⁶Ynara exiryke, senohne emero tyrise Ritonõpo a. Ritonõpo poe emero toehse mana. “Emero motye kuhse kure mase, Ritonõpo,” katohme eya xine emero tyrise Ritonõpo a. Naeroro, “Kure mase Ritonõpo,” kakehpyra sehtone myarotokorõme.

Ritonõpo omipona kuerohthokõ poko

12 ¹Wekyry tomo, kypyno xine Ritonõpo mã ipunaka. Naeroro osekarotoko onekarorykõ kurãme eya. “Taro ase Ritonõpo, õmipona rokõ jehtohme,” kahtoko eya tãkye aehtohme. Morara awahtao xine zae matose exiiko Ritonõpo poko. ²Ritonõpo se pyra exiketõ typenetatohkõ poko rokõ mã toto. Mokaro ehtoh sã pyra ehtoko. Õsenetupuhtohkõ ikurãkapotoko Ritonõpo a. Õsenetupuhtohkõ tukurãkase ahtao eya, Ritonõpo penetatoh kurã kypoko xine waro exiiko matose, tãkye Ritonõpo riry waro exiiko roropa matose te, zae ehtoh waro roropa matose exiiko.

³Ritonõpo a tyjमितunuru tokarose ya imehnõ amorepaneme jehtohme. Naeroro ynara ãko ase oya xine, kure oehtohkõ poko õsenetuputyrykohtao onymotyẽkara ehtoko. Zae osenetupuhtoko oehtohkõ poko, oerohtohkõ poko, enara, Ritonõpo poe tonetupuhse oya xine exiryke. ⁴Kuokokõ tuhke typokõke mana. Mame kypokõkõ tuhke tãpokonohke mana. ⁵Morararo sytatose Jezu Kyrixtu enetupuhnanomo. Tuhke kymarokõ repe. Yrome toiro tokokõ sã

osenetupuhnōko sytatose Kyrixtu maro nymyry kuexirykōke. Mame kuokokō pokono atakorehmary sã atakorehmãko sytatose kuerohthokō poko kuahtao xine emero porehme. ⁶Kypyno xine Ritonōpo mana ipunaka. Naeroro tyjमितunuru tyripose eya kukurohtaka xine tyotyoro kuerohthokō poko kuehtokōme Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko. Tōmiry poko urutōme Ritonōpo nekarohpyry kyaa xine ahtao, moro poko sehtone yronymyryme, Kuesēkō enetuputyryke kyaa xine. ⁷Imehnō akorehmaneme tyrise kuahtao xine Ritonōpo a sakorehmatone toto. Imehnō amorepaneme tyrise kuahtao xine eya, samorepatone toto. ⁸Imehnō typoremãse ahtao Ritonōpo enetuputyry poko, mame jamihme ropa toto riry waro kuahtao xine Ritonōpo poe, syjamihtanohpotone ropa toto. Tÿkyryneke kuahtao xine tonahsē sekarotone imehnomo a. Kyyamene se pyra sehtone. Imehnō esēme awahtao xine, tomeseke ehtoko opoetory tō poko. Etuarimaketō akorehmary waro awahtao xine Ritonōpo poe tãkye ehtoko toto akorehmary poko.

⁹Ajohpe pyra ehtoko imehnō pyno oexirykō poko. Oorypyrykō zehno ehtoko. Zae se rokē ehtoko. ¹⁰Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko oxiekyryme oexirykōke Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Kure rokē imehnō tyritoko roropa. ¹¹Yronymyryme erohtoko. Akīme pyra ehtoko. Kuesēkō omipona ehtoko yronymyryme. Tãkye ehtoko aomipona oexirykō poko. ¹²Jezu maro tuhke jeimamyry aropōko sytatose Ritonōpo esao. Moro poko ōsenetuputyrykō poko tãkye ehtoko. Oetuarimarykohtao eanahtotoko. Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo maro. ¹³Ritonōpo poetory etuarimaryhtao axīke akorehmatoko toto ōkyryrykō zokonaka ekarotoko roropa eya xine. Osa ekarotoko katonō nyhtohme atapyīkō tao.

¹⁴Ritonōpo se pyra exiketomo a ooryhmarykohtao, “Papa, moxiã ituarimapoko,” kara ehtoko Ritonōpo a. Ynara kahtoko, “Papa, moxiã ikurākako ropa,” kahtoko rokene. ¹⁵Tãkye exiketō maro awahtao xine atãkyematoko. Xitaketō maro awahtao xine toto maro oxitatoko. ¹⁶Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko emero porehme. Epyrypara ehtoko. “Imehnō motye kure ase,” kara ehtoko. Osepeme ehtoko tymōkomokākara maro. “Imehnō motye tuarohxo ywy,” kara ehtoko roropa.

¹⁷Popyra orirykohtao imehnomo a emÿpopyra ehtoko. Kure ehtoh poko rokē ehtoko imehnō neneryme emero, zae oehtokō waro toto ehtohme. ¹⁸Yronymyryme ehtoko osepeme oehtokōme imehnō maro, oxiehno pyra oehtokōme toto maro, emero porehme. ¹⁹Wekyry tōme matose opyno xine jexiryke. Emÿpopyra ehtoko popyra tyrise awahtao xine imehnomo a. Ritonōpo rokē eraximatoko. Imeīpo toto wãnohnōko mana, iiryppyry zehno toexiryke. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme. “Ywy roro popyra exiketō poko emÿpōko ase. Toto epehmãko ase iiryppyrykō epehpyryme, ãko Kuesēkō mana,” me tymerose Ritonōpo omiryryme. ²⁰Yrome ynara ehtoko, Ritonōpo omihpyryae ro. Ynara tymerose, “Ozehno exikety omise ahtao, autuhmatoko. Tuna se ynoro ahtao, auhpatoko. Kure ozehno exikety riryhtao oya xine, otarãme ehxirōko mana ozehno xine toehtopōpyry poko,” ãko. ²¹Tyryppyry

poko exikety ynara karyhtao oya xine, “Kyyrypyrykō poko sehtone,” karyhtao oya xine, “Arypyra ipunaka,” kahtoko eya xine. Popyra orirykohtao imehnomo a kure rokē tyritoko toto. Morara awahtao xine orēpyra exīko matose, enara.

Kowenu omipona kuehtohkō poko

13 ¹Ritonōpo a tyrise kowenu tō mana. Kowenu poetory tō roropa Ritonōpo poe tuisame mā toto. Naeroro toto omipona ehtoko emero porehme. ²Kowenu omipona pyra kuahtao xine Ritonōpo nymenekatyā omipona pyra sytatose. Morara exiryke kowenu omipona pyra exiketō wānohnōko mā toto. ³Kowenu poetory zuno pyra kurākō mana, yrome popyra exiketō mā toto zuno. Naeroro tuisa tō zuno se pyra awahtao xine kure rokē ehtoko. Mame kure rokē awahtao xine, “Zae mase,” āko mā toto oya xine. ⁴Ritonōpo poe kowenu poetory tō mana opynanohtohkōme. Yrome popyra awahtao xine, toto zuno ehtoko. Ritonōpo poe jamihme mā toto popyra exiketō wānohtohme. Ritonōpo poe ajoajohpākō wānohnōko mā toto. Popyra exiketō wānopyry zae mā rahkene. ⁵Morara exiryke kowenu poetory tō omipona ehtoko. Ozehno xine toto exiryino rokē pyra toto omipona ehtoko. Yrome toto omipona zae exiry waro oexirykōke toto omipona ehtoko. ⁶Morara exiryke roropa kowenu omi poe, kytinerūkō apiakāko sytatose kowenu tinerūme. Zae aerokurukohtao Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko erohnōko kowenu poetory tō mana. ⁷Naeroro kowenu nepehmapotyā oya xine epehmatoko. Kure rokē tyritoko toto roropa emero porehme.

Imehnō maro zae rokē kuexirykō poko

⁸Toeparo rokē osepekahpyra ehtoko imehnomo a. Epehmatoko toto. Mame imehnō pyno exikehpyra ehtoko. Imehnō pyno awahtao xine Ritonōpo nymeropohpyry omipona matose. ⁹Ynara tymeropose Ritonōpo a, “Opyty kara nohpo ahtao ipoko pyra ehtoko. Imehnō onetapara ehtoko. Imehnō mōkomory onematonanohpyra ehtoko, ikyryrykō onematonanohpyra ehtoko roropa. Imehnō kyryry poko penetara ehtoko roropa.” Mame etyhpyryme ynara tykase Ritonōpo kyya xine, “Imehnō pyno ehtoko, osepyno oehtohkō saaro,” tykase. Moro etyhpyry omipona awahtao xine Ritonōpo nymeropohpyry omipona matose ipunaka. ¹⁰Imehnō pyno awahtao xine, toto onyhtomara matose. Naeroro imehnō pyno awahtao xine, Ritonōpo nymeropohpyry omipona matose exīko emero porehme. ¹¹Etatoko pahne, Jezu oepyry ropa waro matose. Naeroro ipakatyā sã ehtoko. Ritonōpo nymeropohpyry omipona kuahtao xine ipakatyā sã sytatose. Kyrixtu enetupuhpitoryhtao kyya xine okynaro aepyry ropa kynexine. Okyna hkopyra aepyry ropa mana seromaroro. ¹²Kuesēkō oepyry ropa ěmepyry sã mana. Ęmehsasaka mana okynã pyra Jezu oepyry ropa exiryke. Naeroro kyyrypyrykō xihpyry surumekatone. Ritonōpo omipona rokē sehtone. Soutatu tō typyreke mā toto onuopyra imehnō ehtohme. Mokaro sã sehtone, Kuesēkō jamitunuru maro sehtone kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. ¹³Zae rokē sehtone

kuomirykõ poko, kynyrirykõ poko roropa, ihximyra kuehtohkõme imehnõ neneryme. Eukuru enyryhtao emotyẽkara sehtone. Etõpyra roropa sehtone. Imehnõ nohpo poko pyra sehtone. Ajoajohpe pyra sehtone. Atatapoipyra sehtone. Imehnõ zumoxike pyra roropa sehtone. ¹⁴Kypenetatohkõ poko kuahtao xine iirypyryme exiko sytatose. Naeroro kypenetatohkõ poko pyra sehtone. Yrome Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu tyjमितunuru ekarõko kyya xine mana soutatu tõ esẽ pyrou ekarory samo typoetory tomo a. Naeroro, “Ajमितunuru tyriko yna kurohtaka orõpyra yna ehtohme õmipona,” kahtoko Kyrixtu a.

Popyra imehnõ Jezu poetory onyripyra sehtone

14 ¹Kure rokẽ ehtoko imehnõ Jezu poetory tõ maro. Jamihme pyra toto ahtao ro Jezu enetuputyry poko, eahmako toto amaro xine toto ehtohme. Oseosezuhpyra ehtoko toto maro, toto osenetupuhtoh poko. ²Toitoino Jezu poetory emero otuhnõko. Yrome imehnõ mã jamihme hkopyra enetuputyryke tyya xine tõsẽ onõpyra, tonahsẽ rokẽ enahnõko mã toto. ³Amarokõ emero otuhnõko matose. Naeroro, “Popyra mokyro, zuaro pyra rokẽ mana,” kara ehtoko imepõ poko, tõsẽ onõpyra exikety poko. Morararo tonahsẽ rokẽ enahneme awahtao xine, “Popyra mokyro,” kara ehtoko imepõ poko, emero otuhkety poko. Typoetoryme tyrise toto exiryke Ritonõpo a, “Popyra mokyro,” kara ehtoko ipoko xine. ⁴Zae pyra sytatose imepõ poetory ekaroryhtao popyra kyya xine. Ritonõpo omipona mokyro mana. Zae ahtao, Ritonõpo rokẽ, “Zae mase,” åko eya mana. Yrome azahkuru ahtao, “Azahkuru mase,” åko mana. Tyjमितunuru riko Kuesẽkõ mana ikurohtaka zae rokẽ ehtohme. Naeroro zae rokẽ exiko mokyro mã rahkene. ⁵Toitoino matose ynara åko, “Sero õmepyry tyoro mana, tia såtume mana,” åko, atåkyematohme roropa. Yrome imehnõ mã ynara åko, “Emero õmepyry oxiså ya,” åko mana. Morohne poko osenetupuhtoko otupipyra oehtohkõme. ⁶Toiro õmepyry menekaryhtao Jezu poetory a atåkyematohme, kure rokẽ Kuesẽkõ ritohme moro õmepyry menekåko mana. Morararo tonahsẽ enapyryhtao eya kure rokẽ Kuesẽkõ ritohme moro enahnõko mana. “Kure mase Ritonõpo, senohne onekarohpyryme mana, ynanapyryme,” karyke eya Ritonõpo a. Imepõ mã tõsẽ onõpyra ahtao, kure Kuesẽkõ ekarõko roropa mana, “Kure mase,” karyke eya roropa Ritonõpo a. ⁷Kypokoino xine rokẽ pyra isene sytatose, kypokoino xine rokẽ pyra orihnõko roropa sytatose. ⁸Isene kuahtao xine, kure Kuesẽkõ ritohme kyya xine isene sytatose. Kuorikyrykohtao, kure Kuesẽkõ ritohme orihnõko sytatose. Naeroro Kuesẽkõ poetoryme sytatose orihpyra ro kuahtao xine. Kuorikyrykohtao ipoetoryme ro sytatose. ⁹Kyrixtu kynorihne. Mame kynõsemåne ropa toorihõpo orihpyra exiketõ esẽme ehtohme te, aorihtyå esẽme ehtohme roropa. ¹⁰Amarokõ ke? Oty kato, “Popyra mokyro,” åko matou imepõ poko? Oty kato, “Moky xihpyry,” åko roropa matou? Yrome kymarokõ emero Ritonõpo õpataka exiko kuapiakatohkõme eya. ¹¹Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko, “Orihpõyme ase, åko Kuesẽkõ mana.

Naeroro seropõkõ emero porehme tosekumuru po porohnõko mã
toto jẽpataka.

‘Ritonõpo mase,’ ãko toh mã ya emero porehme,”
tykase, tymerose. ¹²Naeroro kymarokõ emero Ritonõpo ezuhnõko
sytatose kuehtopõpyrykõ poko sero nono po.

Imehnõ Jezu poetory azahkuru onyrippyra sehtone

¹³Morara exiryke imehnõ Jezu poetory tõ onykerekeremara sehtone. Ynara rokẽ osenutupihtoko, zae rokẽ sehtone imehnõ Jezu poetory tõ neneryme. Morara kuahtao xine, “Mokyro zae pyra mana,” kara imehnõ mana kypoko xine. Mãpyra zae pyra ehtoh poko kuahtao xine azahkuru exiko roropa mã toto kuenergykõke. ¹⁴Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu poe ynara zuaro ase, tõsẽ onyry iirypyryme pyra mana, ahno naxikahpyry ãpataka tyrise ahtao ro, joroko zohme tokarose ahtao ro imehnomo a ekamotohme ropa imeipo. Yrome iirypyryme enetuputyryhtao oya xine, morara ahtao iirypyryme oya xine mana. ¹⁵Imepỹ Jezu poetory zae pyra ehtoh poko tyrise kyya xine ahtao tõsẽ onyryke kyya xine mokyro pyno nymyry pyra sytatose. Toto pyno Kyrixtu exiryke kynorihne toto pynanohtohme. Naeroro toto pyno sehtone roropa. Eya xine popyra moro tõsẽ onyryhtao kyya xine, onõpyra sehtone toto maro kuahtao xine. ¹⁶Otarãme onyryrykõ kure oya xine repe, yrome imehnomo a otarãme popyra mana. Morara ahtao tomeseke ehtoko imehnõ onyporemãkapopyra oehtohkõme roropa. ¹⁷Ynara exiryke, Kuesẽkõme Ritonõpo enetuputyryhtao kyya xine tõsẽ poko torẽtyke pyra sytatose, eukuru tõkehko poko roropa. Yrome kure ehtoh poko enetupuhnõko sytatose te, imehnõ pyno kuehtohkõ poko, tõkye kuehtohkõ poko Ritonõpo zuzenu poe, enara osenutupuhnõko sytatose Ritonõpo enetuputyryhtao kyya xine Kuesẽkõme. ¹⁸Morarame Kyrixtu omipona kuahtao xine Ritonõpo zamaro sytatose exiko, imehnomo a roropa kure sytatose exiko.

¹⁹Naeroro orẽpyra sehtone osepeme kuexirykõ poko imehnõ maro. Satakorehmatone orẽpyrahxo kuehtohkõme Kyrixtu enetuputyry poko kyya xine. ²⁰Ritonõpo nyrihpyry imepỹ kurohtao onyryhmara sehtone azahkuru kuexirykõ poko. Emero rokẽ onõpopyra ehtoko imehnomo a ise pyra toto ahtao. Emero tõsẽ kure kuohkõme repe, yrome ahno nyrihpyry zotỹpyryme toehse ahtao joroko zohme, moro onõpyra sehtone imehnõ iirypyryme riporyino. ²¹Zae sytatose, imehnõ iirypyryme onyripyra kuahtao xine. Otarãme kyya xine tõsẽ onyry kure, jehnahpyry enyry roropa kure. Yrome imepỹ Jezu poetory a morohne onyry iirypyryme ahtao onõpyra sehtone ipunaka. ²²Emero rokẽ onyry kure oya xine ahtao moro poko epyrypara ehtoko. Moro poko osenutupihtoko Ritonõpo neneryme rokene. Mame zae ehtoh waro awahtao xine zae rokẽ ehtoko. Zae ehtoh poko rokẽ awahtao xine, tõkye matose exiko. ²³Yrome, “Nary,” karyhtao oya xine, “Otarãme senohne onyry ya popyra mana,” karyhtao oya xine, mame moro onyryhtao oya xine, popyra matose Ritonõpo a exiko. Zae ehtoh tonetupuhse oya xine repe. Yrome

zae ehtoh poko pyra mexiatose. Morara exiryke zae ehtoh enetuputyryhtao oya xine yrome tyorõ poko awahtao xine oorypyrykõ poko matose.

**Imehnõ Jezu poetory tõ akorehmary poko
täkye toto ehtohme**

15 ¹Orëpyra kuahtao xine Jezu enetuputyry poko, imehnõ jamihme hkopyra exiketõ sakorehmatone, toetuarimarykõ poko poremäpyra toto ehtohme. Kypenetatohkõ poko rokë pyra sehtone. ²Imehnõ Jezu poetory tõ sakorehmatone, orëpyrahxo toto ehtohme Jezu enetuputyry poko, täkye roropa toto ehtohme. ³Morararo Kyrixtu kynexine. Typenetatoh poko pyra kynexine. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne moro poko, “Okerekerematopõpyry sä opoihtonanomo a, ykerekereämäko mä toto ypoihtõko roropa mä toto,” tykase Jezu Tummy a. ⁴Emero Ritonõpo omiry tymerose kuamorepatohkõme, kure kuexirykõ eraximatohme roropa kyya xine. Ritonõpo omiry omipona kuahtao xine atäkyemäko sytatose. Kuetuarimarykõ poko penekhepyra roropa sytatose. Kure kuehtohkõ oneraximakehpyra sytatose. ⁵Ritonõpo poe poremäpyra sytatose kuetuarimarykohtao. Ritonõpo poe atäkyemäko sytatose. Naeroro ynara äko ase Ritonõpo a opoko xine, “Romapõkõ akorehmako Papa, Omükuru Jezu Kyrixtu sä toto ehtohme ipoenopyry ke eya xine. Morara ahtao oxisä osetupuhnõko mä toto. ⁶‘Kure mase Ritonõpo, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu zü kurã mase,’ äko mä toto oximõme,” äko ase Ritonõpo a.

Jezu Kyrixtu poko omi kurã etary poko juteutõkara a

⁷Mame imehnõ Jezu poetory pyno ehtoko, opyno xine Kyrixtu ehtoh samo. Imehnõ Jezu poetory pyno awahtao xine, “Kure Ritonõpo mä rahkene, ipoetory tõ osepyno exiryke,” äko mä toto oenerykõke. ⁸Etatoko pahne, juteu tõ akorehmaneme toehse Kyrixtu, zae Ritonõpo ehtoh waro toto ehtohme. Aparão tõ zurutopõpyryae ro Ritonõpo a tooehse ynororo, ⁹juteutõkara akorehmatohme roropa, “Kure mase Ritonõpo,” katohme eya xine typynanopyrykõ poko eya. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, “Morara exiryke, ‘Kure mase Ritonõpo,’ äko ase juteutõkara netaryne. Eremiäko ase kure oehtoh poko,”

tykase. ¹⁰Ynara tymerose roropa,

“Atäkyematoko juteutõkara, Ritonõpo nymenekatyã maro (juteu tõ maro),” tykase. ¹¹Ynara tymerose roropa Tawi a,

“Kure Kuesëkõ tyritoko juteutõkara.

‘Orëpyra mase Ritonõpo,’ kahtoko eya emero porehme,”

tykase, tymerose. ¹²Ynara roropa tymerose Izaja a,

“Jesi pary enurüko mana.

Orëpyra exiko mana, juteutõkara esëme.

Mame mokyro enetuputyryke tyya xine tosëkõme,

kure toexirykõ eraximäko mä toto,”

tykase.

¹³Ritonõpo poe kure kuehtohkõ eraximãko sytatose. Naeroro ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine, “Papa kapuaono, opoetory tõ åkyemapoko, torëtyke pyra tyriko toto oenetuputyryke eya xine. Mame Ouzenu jamitunuru ke orëpyrahxo tyriko toto, kure toehtohkõ eraximary poko,” ãko ase opoko xine.

Orëpyra Pauru ehtopõpyry poko pape merory poko

¹⁴Wekyry tomo, ynara osetupuhnõko ase opoko xine, kure ehtoh poko matose kokoro rokene. Tuarohxo roropa matose. Naeroro imehnõ amorepary waro matose. ¹⁵Yrome sero pape meroryhtao ya, orëpyra sã ourutorýko ase wenikehpyra oehtohkõme ynekarohpyry poko. Orëpyra ase, Ritonõpo a tymenekase jexiryke. ¹⁶Jezu Kyrixtu poetoryme tymenekase ywy juteutõkara amorepatohme. Ritonõpo maro oturukety sã ase erohnõko, juteutõkara amorepary poko Jezu Kyrixtu enetupuhthome eya xine. Juteutõkara Jezu enetuputyryhtao, Ritonõpo omipona exíko mã toto. “Imehxo mase, yna esë mase,” ãko mã toto Ritonõpo a. Mame morara kary etaryke tyya tãkye Ritonõpo exíko mana. Mame kure exíko roropa mã toto Ritonõpo neneryme, aosenetupuhthokõ tyrise exiryke Ritonõpo zuzenu a. ¹⁷Jezu Kyrixtu maro jexiryke tãkye rokë ase jerohtoh poko, Ritonõpo nyrohmanohpotopõpyry poko ya. ¹⁸Pake Kyrixtu poe juteutõkara amorepary poko exiase, enetupuhthome toto a, Ritonõpo omipona toto ehtohme. Aomipona toehse mã toto jomiry etaryke tyya xine te, kure jehtopõpyry eneryke roropa tyya xine. Morara kary poko ihximyra ase. ¹⁹Ritonõpo jamitunuru eneryke tyya xine te, kurãkõkara kurãkatopõpyry eneryke tyya xine roropa Ritonõpo omipona toehse mã toto, Ritonõpo zuzenu jamitunuru ymaro exiryke. Naeroro jytoryhtao Jerusarë poe Iriira pona ynara ase, “Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine opynanohtorýko Ritonõpo mana,” asene imeimehnõ netaryme pata tõ punero. ²⁰Moinoro omi kurã poko imehnõ amorepary se ase. Kyrixtu poko onetapitopyra exiketõ amorepary se ase toto patary poro, Kyrixtu waro pyra ro toexirykõke. ²¹Ynara tymerose Ritonõpo omiryme moro poko,

“Zuruhnõ ipoko mã enëko mã toto.

Onetapitohnõ mã enetupuhnõko mã toto,”

tykase. Naeroro Kyrixtu onetapitopyra exiketõ zurũko ase ipoko.

Toytory se Pauru ehtopõpyry poko Roma pona

²²Moinoro oenese xine jytory se exiase repe. Yrome tokurehse ywy, imehnõ Jezu onetapitopyra exiketõ amoreparyke ro ya omi kurã poko. ²³Yrome seromaroro jerohtoh taro tõtyhkase. Naeroro oenese xine jytory se ase. ²⁴Otarãme ytõko ase rahkene oenese xine. Expania pona jytoryhtao oenerykõ se ase. Morarame okynã pitiko amaro xine jahtao, otarãme jakorehmãko matose Expania pona jytotohme. ²⁵Yrome seromaroro Jerusarë pona ytõko ase aporo, Jezu poetory tõ Jerusarëpõkõ akorehmase. Ynara exiryke, ²⁶Jezu poetory tõ Masetonia po te, Kýrexia po roropa tytinerũkõ ekarory se toehse, pitiko rokë

pyra, tymōkomokākara akorehmatohme, Ritonōpo poetory tō akorehmatohme Jerusarē po. Mokaro tinerū arose ytōko ase Jerusarēpōkomo a ekarotohme. ²⁷Mokaro Masetoniapōkō juteutōkara, Kyrexiaipōkō roropa juteutōkara. Jezu tonetupuhse eya xine tamorepase toexirykōke Jerusarēpōkomo a. Naeroro tytinerūkō ekarory se mā toto juteu tomo a, etuarimaketomo a. Juteutōkara t̄kyryrykō apiakary kure ya mana juteu tō akorehmatohme atakorōme toexirykōke. ²⁸Morarame moro tineru tokarose ya ahtao eya xine, mokaro nekarohpyry tytororo ekarōko ase juteu tomo a, Jerusarēpōkomo a. Morotoino ytōko ase oenese xine, Expania pona jytoryhta. ²⁹Mame oya xine toytose jahtao, ourutor̄yko ase itamurume Kyrixtu nyryt̄yā kurā poko. Imehnō motye kure jyr̄iko ynororo. Moro poko ourutor̄yko ase t̄kye oehthokōme.

³⁰Wekyry tomo, Kuesēkō Jezu Kyrixtu tonetupuhse roropa oya xine, imehnō pyno matose roropa Ritonōpo zuzenu nae oexirykōke, āmorepanekōme. Aomipona matose. Naeroro ajohpāme s̄ā ōtururukohta Ritonōpo a yronymyryme oturutoko ypoko, orēpyra jehtohme jerohtoh poko. ³¹“Pauru ewomako Papa, onyhtomara Juteapōkō ehtohme, onetapara ōmipona pyra exiketō ehtohme,” kahtoko Ritonōpo a. “T̄kye opoetory tō tyriko Papa, Jerusarēpōkomo. Pauru narohpyry apoiry poko tyya xine, t̄kye tyriko toto Papa,” kahtoko Ritonōpo a. ³²Mame morararo ōtururukohta Ritonōpo a ypoko t̄kye ase ex̄iko toeporehkase jahtao oya xine, jaropory se Ritonōpo ahtao. Mame kure oturūko sytatose oximaro toehse kuahtao xine. ³³Jakorō tomo, Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose. “Papa kapuaono, Romapōkō pyno exiko. Ewomako toto,” āko ase Ritonōpo a. Naeroro oewomator̄yko mana.

Aosekazumatopōpyrykō Pauru a

16 ¹Kuoryxirykō Pepe aropōko ase oya xine. Jezu poetoryme ynororo. Sēkerea po Jezu poetory tō akorehmaneme mana. ²Naeroro kure mokyro tyritoko, oya xine toytose ahtao. Osa ekarotoko eya atapyīkō tao. Kuesēkō pokoino mokyro tyritoko kure. Toipe Ritonōpo poetoryme kuahtao xine imehnō Jezu poetory r̄iko sytatose kure. Tuhkākō takorehmase roropa eya. Ywy roropa takorehmase eya tytapyī tao. Naeroro takorehmane se ynororo ahtao akorehmatoko.

³“Kure p̄āna matou?” kary se ase Pirixira a, Akira a roropa. Ymaro erohketōme toto exiryke Kyrixtu Jezu erohtoh poko. ⁴Osepyno pyra toh kynexine. Orikyise toh kynexine ypynanohtohme. Naeroro, “Kure mase,” kary se ase eya xine. Ywy rokē kara, tuhkākō Jezu poetory tō roropa juteutōkara, “Kure mase,” kary se ynanase toto a. ⁵“Kure p̄āna matou?” kary se roropa ase Jezu poetory tomo a oximōme exiketomo a itapyīkō tao.

“Kure p̄āna mano, jepe Epeneto?” kary se ase Epeneto a. Mokyro osemazupu Kyrixtu enetupuhne moero Azia po. ⁶“Kure p̄āna mano Maria?” kary se ase. Yronymyryme mokyro nerokuase ākorehmarykō poko. ⁷“Kure p̄āna matou Ātononiku, Junia maro?” kary se ase. Juteu tō mokaro ysamo.

Ymaro ãpuruhpyry tao toh nexiase. Mokaro warohxo Peturu tō mana. Jezu poetoryme tohse toto osemazuhme onenetupuhpyra ro jahtao.

⁸“Kure pãna mã Äpyriato? Opyno ase ipunaka Kuesëkō poetoryme oexiryke. ⁹Kure pãna mã Upanu?” kary se ase. Yna maro erohketyme ynororo, Kyrixtu erohtoh poko. Extaki a roropa, “Kure pãna mã moero? Opyno ase. Jepeme mase,” kary se ase. ¹⁰“Kure pãna mano Apere?” kary se ase. Kyrixtu onurumekara mokyro ehtopōpyry waro ase. Tuhke tyhtomase ynororo Kyrixtu enetuputyryke eya yrome poremãpyra ynororo. “Kure pãna matou?” kary se ase roropa Arixtopuru tomo a, itapyĩtaōkō maro. ¹¹“Kure pãna mã Erotião?” kary se ase. Juteume mokyro ysamo. Mokaro a roropa Jezu poetory tō Nasezu tapyĩtaōkomo a, “Kure pãna matou?” kary se ase roropa mokaro a.

¹²“Kure pãna matou Tyrypena, Tyrypoza roropa?” kary se ase. Erohnōko mã toto Kuesëkō erohtoh poko. Jefe kurano a, Perexiti a, “Kure pãna mano?” kary se ase roropa, erohketyme nymyry exiryke Kuesëkō erohtoh poko. ¹³“Kure pãna matou?” kary se ase Rupo tomo a, jē maro. Erohkety orēpyra nase Kuesëkō erohtoh poko. Jē roropa Tumūkurume sã jyriase kure rokene. ¹⁴“Kure pãna matou Axĩkyrito te, Perekōti te, Eremese te, Pataropa te, Eremasa te, emero Jezu poetory tō amarokō maro. Kure pãna matou?” kary se ase oya xine. ¹⁵“Kure pãna matou?” kary se ase Piroroku tomo a Juria maro te, Nereu tomo a aoryxiry maro, Orĩpa a te, emero Ritonōpo poetory tō roropa imaro xine.

¹⁶Oseahmatoko atakorōmākō sã oexirykōke. “Kure pãna matou?” kary se oya xine Kyrixtu poetory tō taro, emero porehme.

Tuaro ehtoko azahkuru amorepananō oenekunopyrykōino

¹⁷Wekyry tomo, ynara kary se ase oya xine. Tomeseke ehtoko tyorō poko ãmorepanekō poko. ãmorepatopōpyrykō tyorōmary se mã toto. Oseosezuhnōko mã toto oxiehno Jezu poetory ritohme. Jezu enetuputyry rumekapory se mã toto imehno a. ãmorepatopōpyrykō rumekapory se mã toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko. ¹⁸Morara kananō mã Kuesëkō Kyrixtu erohtoh poko pyra mã toto. Typenetatoh poko rokē mã toto. Omi kurã ke sã imehnō enekunohnōko mã toto. Tuaro pyra exiketō pyrypyryke roropa tyya xine toto enekunohnōko mã toto. Naeroro mokaro poko tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme. ¹⁹Omi kurã omipona oehtohkō poko zuaro imehnō mana emero. Naeroro tãkye ase opoko xine. Kure ehtoh poko zuaro oexirykō se ase. Yrome iirypyryme ehtoh poko tuaro pyra oexirykō se ase. ²⁰Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose. Okynã pyra joroko tamuru amixihnōko mã Ritonōpo opupurukō zopikoxi. Ijमितunuru enahkapōko mana ohtomazomopyra xine aehtohme.

Kuesëkō Jezu kure oritorỹko mana.

²¹“Kure pãna matou?” kary se Timoteu tō oya xine. Ymaro erohketyme ynororo. Morararo Ruxiu te, Jasão te, Soxipatoro, enara. “Kure pãna matou?” kary se mã toto oya xine. Juteu tō mokaro ypanōkomo.

(Ro 16.27)

²²Ywy ase, Terexiu, sero pape merone. Ywy roropa, “Kure pāna matou?” kary se ase oya xine, Jezu poetory tomo.

²³Sero tapyi esē roropa Kaju, “Kure pāna matou?” kary se roropa mana. Itapyi tao Jezu poetory tō mā oximōnōko. Eraxitu roropa. Sero pata tinerū eraseme ynororo. “Kure pāna matou?” kary se ynororo oya xine. Kuated roropa morara kary se roropa oya xine.

²⁴“Kure rokē Romapōkō tyriko Papa,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a.

**“Kure mase Ritonōpo imehxo,”
katopōpyry Pauru a**

²⁵“Kure mase Ritonōpo. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone. Ynororo rokē orēpyra kyrirykō waro mana, Jezu enetuputyry poko poremāpyra kuehtohkōme. Omi kurā poko imeimehnō amorepase ytoytoase Jezu Kyrixtu poko. Pake Ritonōpo tōsenetupuhtopōpyry onekaropyra kynexine seropōkomo a. ²⁶Yrome seromaroro jarao tōsenetupuhtopōpyry tyripose Ritonōpo a. Urutōkō nymerotyā ae tōsenetupuhtopōpyry poko emero patapōkō tuarōtanohpōko Ritonōpo mana enetupuhtohme toto a, tōmipona roropa toto ehtohme.

²⁷Toiro Ritonōpo mana. Ynoro rokē tuaro mana emero porehme. Naeroro, “Kure mase Ritonōpo, emero motye imehxo mase,” kakehpyra sehtone eya, Jezu Kyrixtu tonehpose eya exiryke kyya xine. Enara.

Pauru Nymerohpyry sero Korĩtopõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenakahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme Pauru kynexine. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Korĩtopõkõ neneryme.

Tynmerohpyryae toto tamorepase eya imehnõ motye kure osekaropyra toto ehtohme, imehnõ motye tuaro osekaropyra toto ehtohme roropa. Toto tamorepase roropa eya tyrypyrykõ xihpyry poko pyra toto ehtohme. Typye exiketõ turuse eya zae ehtoh poko, pytara ro exiketõ roropa turuse eya zae ehtoh poko tuaro toto ehtohme. Toto tamorepase oximõme toto ehtoh poko Ritonõpo poko kure rokẽ toto ehtohme Ritonõpo a.

1 ¹Ynanymerohpyry moro onenerykõme Jezu poetory tomo, Korĩtopõkomo. Ymaro Soxitene nase sero merory poko. Jakorõme ynororo Jezu enetuputyryke tyya. Ywy ase Pauru. Ritonõpo nymenakahpyryme ase, imehnõ amorepaneme, Jezu Kyrixtu poko.

²Ynanymerohpyry moro Korĩtopõkõ neneryme Ritonõpo poetory tõ neneryme, Jezu Kyrixtu enetupuhnanõ neneryme. Toahmase matose eya tymaro oehtohkõme. Imaro toehse matose, Jezu Kyrixtu a tukurãkase oexirykõke, emero Kuesẽkõ Jezu enetupuhnanõ maro, emero pata tõ punero.

³Ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine, “Papa kapuaono, kure rokẽ opoetory tõ tyriko. Torẽtyke pyra tyriko toto,” ãko ase. Morara ãko ase Jezu Kyrixtu Kuesẽkomo a roropa, enara.

Kyrixtu maro kure kyritorỹko Ritonõpo mana

⁴Kokoro rokẽ kure oritorỹko Ritonõpo mana Tumũkuru Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Naeroro, “Kure mase Papa,” ãko ase Ritonõpo a opoko xine. ⁵Kyrixtu maro oexirykõke emero nae exiketõ sã matose. Imaro oexirykõke orẽpyra exĩko matose omi kurã poko imehnõ zururu poko. Otipipyra roropa matose zae ehtoh waro oexirykõke. ⁶Kyrixtu poko onetahpyrykõ tonetupuhse oya xine yronymyryme. Naeroro aomipona matose. ⁷Emero nae exiketõ sã matose, Ritonõpo zuzenu nekarory emero mapoiatose. Jezu Kyrixtu Kuesẽkõ enehpõko ropa Ritonõpo mana seropõkõ neneryme emero. Aepyry ropa

eraximaryme oya xine Ritonōpo zuzenu nekarory mapoiatose. ⁸Kokoro rokē porempāpyra oritorỹko Ritonōpo mana onenetupuhkehpyra oehtohkōme, tyrypyhpyke pyra oehtohkōme Kuesēkō Jezu Kyrixtu oepyrý ropahtao. ⁹Zae rokē Ritonōpo mana kyya xine. Eya toahmase matose, Tumūkuru marōme oehtohkōme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō epeme oehtohkōme.

“Atapiakāko Jezu poetory tō mana, oty katohme?” katopōpyry

¹⁰⁻¹¹Wekyry tomo, Kyroe ekyry tō juruase opoko xine, ōsezusezukurukō poko. Naeroro ynara kary se ase oya xine, Kuesēkō Jezu Kyrixtu poetoryme oexirykōke, oseosezuhpyra ke ehtoko. Osepyno ke ehtoko yronymyryme. Oxisā enetupuhtoko. Oxisā tuaro ehtoko. ¹²Yrome toitoine matose ynara āko, “Pauru maro rokē ase,” āko. Imehnō, “Aporu maro rokē ase,” āko. Imehnō, “Peturu maro rokē ase,” āko roropa. Imehnō, “Kyrixtu maro rokē ase,” āko. Atae pyra matose, oxiehno exiketō samo. ¹³Mame atae pyra awahtao xine Kyrixtu apiakāko sā matose. Ywy Pauru orihpyra exiase wewe poko omyakākōme, oorypyrykō korokatohme. Naeroro, “Pauru poetoryme tōpurihkase ywy,” kara ehtoko. “Kyrixtu poetoryme ase,” kahtoko rokene. Oseosezuhpyra ehtoko.

¹⁴Morara exiryke tākye ase oēpurihkara xine jexihpyry poko. Asakoro rokē tōpurihkase ya, Kyrixpu, Kaju, enara rokene, ¹⁵“Typoe rokē tōpurihkase toto Pauru a, typoetoryme,” karyino. ¹⁶Aō, imepỹ roropa tōpurihkase ya, Extepana, jekyry to maro. Imehnō tōpurihkase ya ahtao zuaro pyra ase, tuenikehse. ¹⁷Kyrixtu a tonyohse ywy ahno ēpurihkatohme pyra. Jenyohne typoko imehnō amorepatohme. Toto amoreparyhntao ya zuaro exikety omiry sā pyra jomiry nexiase. “To! Pauru emese kure imehnō amoreparý poko,” kamexiporyino. Emese kure jomiry ahtao ynara kara mehtory, “Orēpyra Jezu Kyrixtu mana. Iirypymākō kurākary waro kuhse mana. Toorihse toexiryke kukurākatorỹko mana,” kara mehtory. “Pauru emese kure mana,” mykatory rokē otarāme.

Kyrixtu mokyro, Ritonōpo jamitunuru, ituarōnory, enara

¹⁸“Kyrixtu toxixihmapose wewe pokona kukurākatohkōme,” kary poko ynara āko Ritonōpo nukurākatyamo, “Tyjamitunuru ke Ritonōpo kukurākatorỹko mana toorihse Jezu exiryke kymyakākōme,” āko mā Ritonōpo nukurākatyamo. Yrome apotoimo htaka ytoketō ynara āko, “Oty katoh toorihse nae? Toiparo rokē toorihse,” āko toto ajohpe rokene.

¹⁹Moro poko ynara tymerose Ritonōpo omiryryme,

“Zuaro exiketō mā tyya xine rokē zuaro mā toto.

Yrome zuaro pyra toto ripōko ropa ase.

Seropōkomo a tuarohxo mā toto,

yrome ya zuaro pyra toh mana,”

tykase Ritonōpo pake. ²⁰Morara exiryke otara āko zuarohxo exiketō nae Ritonōpo a? Otara āko orēpyra oturuketō roropa nae? Imehnō ezuezuhanō roropa? Otara āko toh nae Ritonōpo a? Arypyra, “To! Zuarohxo mā toto,”

ãko Ritonõpo onenetupuhpynomo sero nonopõkomo. Yrome Ritonõpo a zuaro pyra mã toto ipunaka. “Zae ynanase Ritonõpo a zuarohxo yna exiryke,” ãko toh mã repe. Azahkuru rokẽ morara ãko mã toto.

²¹“Ajohtonorykomo,” ãko Jezu onenetupuhpynõ mã yna omiry poko Jezu enetuputyry poko. “Zuaro pyra matose,” ãko mã toto yna a. “Toiparo rokẽ Jezu toorihse,” ãko mã toto. Yrome Ritonõpo tuarohxo ipunaka. Morara exiryke Jezu onenetupuhpynõ tuaro pyra tyripose, tamoreme xine Ritonõpo waro exisaromepyra toto ehtohme. Yrome Jezu poko oturunohxo rokẽ iirypyrymãkõ kurãkãko ropa mana, Jezu enetuputyryhtao eya xine. Morara tyripose Ritonõpo a. ²²Ynara ãko juteu tomo, “Ritonõpo jamitunuru enepoko yna a zuaro yna ehtohme. Ritonõpo jamitunuru eneporyhtao yna a, aomipona yna exiry,” ãko juteu tõ repe. Mame juteutõkara ynara ãko roropa, “Zuaro pyra yna ehtoh etary se ynanase. Zuarohxo exiketõ omiry etaryhtao yna a Ritonõpo poe aexiry ynanenetuputyry,” ãko mã kyreku tomo. ²³Yrome mokaro sã pyra ynanase. Ynara ãko rokẽ ynanase, “Kyrixtu toorihse, okurãkatohkõme, iirypyryme pyra oehtohkõme,” ãko ynanase. Mame morara karyhtao yna a juteu to netaryme tohne exiko mã toto. Morararo morara karyhtao kyreku tõ netaryme, “Ajohe rokẽ moro,” ãko mã toto. ²⁴Yrome Ritonõpo nymenekatyamo a, “Kyrixtu toxixihmapose wewe pokona kymyakãkõme,” kary zae mana juteu tomo a, juteutõkara a roropa. Eya xine Jezu Kyrixtu Ritonõpo jamitunuru enepõko mana, kukurãkarykohtao. Eya xine zuaro Ritonõpo mana. Morara exiryke Tumükuru tyrise iirypyrymãkõ pynanohneme. ²⁵“Ritonõpo zuaro pyra mana,” ãko onenetupuhpynõ repe. Yrome ahno motye zuaro Ritonõpo mana. “Ritonõpo jamihme pyra mana,” ãko roropa onenetupuhpynõ repe. Yrome emero motye jamihme mana.

²⁶Wenikehpyra ehtoko wekyry tomo, oehtopõpyrykõ poko onymenekara ro awahtao xine. Tuhke pyra mexiatose, zuaro exiketomo. Tuhke pyra mexiatose tamuximãkomo. Tuhke pyra roropa mexiatose tymõkomo ke exiketomo. ²⁷“Tuaro pyra mokaro mana,” ãko onenetupuhpynomo. Yrome mokaro tymenekase Ritonõpo a typoenõme toto ritohme, tuaro exiketõ hxiropotohme. “Tuisame pyra mokaro,” ãko onenetupuhpynõ roropa. Yrome tymenekase roropa Ritonõpo a, toto typoenõme toto ehtohme tamuximãkõ hxiropotohme roropa. ²⁸“Mokaro xihpyry,” ãko onenetupuhpynomo. “Otyme kure nahe?” ãko. “Typahsẽme rokẽ mokaro,” ãko roropa toh mã repe. Yrome tonetupuhnanõ tymenekase Ritonõpo a onenetupuhpynõ penetatoh jamitunuru enahkapotohme. ²⁹Morara tyrise Ritonõpo a kure toexirykõ poko epyrypara ahno ehtohme tõpataka. ³⁰Mãpyra Ritonõpo a typynanohse matose, Jezu Kyrixtu marõme oehtohkõme. Zuaro toehtoh ekarõko kyya xine mana. “Zae matose ya,” ãko Ritonõpo kyya xine, Jezu a tukurãkase kuexirykõke. Ritonõpo poenõme kure kyriatose. Kukurãkatamitukõ topehmase eya toorikyry ke rahkene. ³¹Morara exiryke ynara tymerose Ritonõpo omiryryme, “Oepyryparykõ se awahtao xine Kuesẽkõ nyrihpyry poko rokẽ epyrypatoko,” ãko.

Kyrixtu exixihmatopōpyry ekarory poko

2 ¹⁻²Wekyry tomo, “Imepỹ poko Koritopōkō anamorepara ase, Jezu Kyrixtu poko rokē toto amorepāko ase,” ase ukurohtao rokene, ytopyra ro jahtao oya xine. Jezu orikyhyryro poko āmoreparykō se nymyry exiase. Naeroro oehsene oya xine jahtao, jomiry tupime pyra nexiase. Jatamorepatopōpyry poko jepyrypany se pyra exiase, “Pauru otyro waro emero,” kara imehnō ehtohme. Ritonōpo osenetupuhthoh ekarory se exiase oya xine. Zae omi ekarory se exiase. Apitoryme aomiry waro pyra exiatose. Yrome seromaroro jarao mana. ³Morara exiryke oya xine toytose jahtao, zehno exikety omiry sã pyra jomiry nexiase. Tykytyky tykase ywy zuno jehtopōpyryke azahkuru se pyra jexiryke Ritonōpo a. ⁴Zae omi ekaroase oya xine. Zuario exiketō omiry sã pyra jomiry nexiase. Yrome Ritonōpo jamitunuru ke kuamorepatose. Morarame jomiry etaryke oya xine otuarōtanohpoatose Ritonōpo zuzenu, tyjamitunuru eneporyke oya xine. ⁵Naeroro Jezu tonetupuhse oya xine, ahno tuarōnory ke pyra, Ritonōpo jamitunuru poe rokē Jezu tonetupuhse oya xine.

Zuario Ritonōpo ehtopo

⁶Ritonōpo zuzenu omipona exiketō maro zuaro exikety sã oturūko ase. Yrome Jezu onenetupuhpynō zuaro ehtoh sã pyra jomiry mana. Itāhpopātyã zuaro ehtoh sã pyra roropa mana. Axītao rokē itāhpopātyã mana sero nono po. ⁷Emero motye zuaro Ritonōpo mana. Aomiry ekarōko ase oya xine zuaro oehthokōme. Pake tokare pyra Ritonōpo osenetupuhthopōpyry kynexine. “Umūkuru enetupuhnanō kurākāko ase aorikyryke toto myakāme. Umūkuru sã exīko mā toto,” tykase Ritonōpo tyya rokene, sero nono onyripyra ro tahtao. Morara katopōpyry tokare pyra kynexine aporo. Seromaroro jarao mā rahkene. ⁸Yrome Ritonōpo osenetupuhthopōpyry waro pyra seropōkō tuisary tō kynexine. Zuario tahtao xine Kuesēkō onexixihmapopyra toh exiry wewe pokona. Emero motye Kuesēkō kure exiry mana, tuisamehxo exiry, enara. ⁹Moro poko ynara tymerose Ritonōpo omiry, “Tynekarory kurā kurākāko Ritonōpo mana ekarotohme typyno exiketomo a. Onenepitopyra seropōkō mana, onetapitopyra roropa, onenetupuhpitopyra roropa mā toto Ritonōpo nyrihyry kurā poko, tynekaroryme typyno exiketomo a,” me tymerose. ¹⁰Yrome moro poko kymarokō tutuarōtanohpose Ritonōpo zuzenu a, Ritonōpo nenetuputyhyryro poko. Tuzenu tonehpose kukurohtaka xine zuaro kuehtohkōme. Emero oneto Ritonōpo zuzenu mana. Ritonōpo osenetupuhthoh waro mana zuaro pyra imehnō ahtao ro. ¹¹Kuosenetuputyrykō waro pyra imehnō mana. Kymarokō rokē zuaro. Moro saaro Ritonōpo zuzenu rokē Ritonōpo osenetuputyry waro mana. ¹²Jezu

enetupuhnōko sytatose. Naeroro Jezu onenetupuhpynō zuzenu kukurohtao xine pyra mana. Ritonōpo zuzenu rokē tonehpose Ritonōpo a kukurohtaka xine, kuamorepatohkōme, emero inekarohpyry waro kuehtohkōme.

¹³Morara exiryke ahno a rokē pyra tamorepase ynanase. Ritonōpo zuzenu a tamorepase ynanase. Naeroro kytamurukō namorepatopōpyry ke pyra imehnō amorepāko ynanase. Ritonōpo zuzenu namorepatopōpyry ke rokē Zuzenu nae exiketō amorepāko ynanase. ¹⁴Yrome Ritonōpo zuzenu maro pyra exiketō inekarotyā anapoipyra mā toto onenetupuhpyra toexirykōke. “Otāto tynekarory ekarōko Ritonōpo nae?” āko mā toto. “Oty katohme moro apoīko mokaro nae?” āko roropa toh repe oseya rokene, Ritonōpo zuzenu maro pyra exiketomo. Ynara exiryke, Ritonōpo zuzenu nae exiketō rokē inekarotyā kure exiry enetupuhnōko. ¹⁵Ritonōpo zuzenu nae awahtao xine emero rokē toehse ahtao zae ehtoh enetupuhnōko matose. Mame ōmirykō eunopyry se imehnō ahtao oneunohpyra ekurehnōko mā toto, zae rokē oexirykōke. ¹⁶Ynara tymerose Ritonōpo omiryne.

“Ritonōpo osenetupuhpōpyry waro pyra imehnō mana.

Amorepary waro ehsaromepyra roropa mā toto.

Tamorepaneke pyra ynororo mana ipunaka.

Tamoreme zuaro ynororo,”

āko.

Māpyra Kyrixtu poe osenetupuhnōko sytatose, kukurohtao xine Zuzenu exiryke.

Ritonōpo poetory tomo

3 ¹Wekyry tomo, tomeseke sā oturūko ase oya xine, Jezu enetupuhsenā sā oexirykōke, Ritonōpo zuzenu omipona nymyry pyra oexirykōke roropa. Ritonōpo zuzenu maro nymyry awahtao xine tyoro jotururu exiry oya xine. Yrome aomipona pyra oexirykōke Jezu waro pyra exiketō zururu sā ourutoryko ase. ²Poeto pitiko ahtao suhsu ke auhpāko jē mana. Poeto pitiko sā matose Ritonōpo enetuputyry poko. Morara exiryke Ritonōpo omiry tupimākara rokē ekaroase oya xine. Aomiry tupimā onetara mexiatose enetupuhsenā sā oexirykōke. Morararo matose seromaroro. Aomiry tupimā onetara ro matose, ³Jezu onenetupuhpynō sā oexirykōke, Zuzenu maro pyra exiketō samo. Zumoxike matose. Oseosezuhnōko roropa matose. Morara awahtao xine Jezu onenetupuhpynō sā matose, Zuzenu maro pyra exiketō samo. Naeroro tupimā ke āmorepara xine ase. ⁴Ynara āko toitoine matose, “Pauru marōme rokē ase,” āko. Imehnō, “Aporu marōme ase,” āko. Morara karyhtao oya xine oxiehnokō sā matose. Jezu onenetupuhpynō sā matose.

⁵Yrome tuisame pyra Aporu mana. Tuisame pyra ase roropa. Ritonōpo namotome rokē ynanase, Jezu Kyrixtu poko imehnō amorepananōme. Tamorepase yna a oexirykōke Jezu poetoryme toehse matose. Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko rokē erohnōko ynanase, aomipona. ⁶Otyro puhturu arykary sā Kyrixtu ekarory mana. Ywy osemazuhme Kyrixtu ekaroase oya xine.

Mame Kyrixtu omiry poko āmoreparykō otyro ehxikary sã mana. Aporu toerohse ŷkapo āmoreparykō poko Kyrixtu omiry poko. Mame otyro ahtanohponeme Ritonōpo mana. (Moro saaro typoetoryme oriatose Ritonōpo. Ritonōpo rokē onenetupuhpynomo a Tumūkuru enetupuhpory waro mana.) ⁷Naeroro Kyrixtu ekaronanō mā ime nymyry pyra mā toto. Aomiry poko imehnō amorepananō roropa ime nymyry pyra mā toto. Ritonōpo rokē ime kuhse mana, ipoe enetupuhnanōme toehse kuexirykōke. ⁸Oxipākō mokaro Kyrixtu ekaronanomo, aomiry poko amorepatō komo, enara. Imeīpo typoetory tō epehmāko Ritonōpo mana, toto erohtamitume. Zae erohketō epehmāko kure mana. Zae pyrahme sã toerohse ahtao pitiko rokē toto epehmāko mana. ⁹Ritonōpo tupi sã matose. Tupito esē tutupi pyno exiry sã opyno xine Ritonōpo mana. Ritonōpo tupi poko erohketō sã ynanase Aporu maro. Āmorepatorŷko ynanase.

Mame tapyi esē tytapyī pynanopyry sã roropa opynanohtorŷko Ritonōpo mana. Itapyī sã matose. ¹⁰Tapyi apō sã Kyrixtu mana. Tapyi apō kure ahtao epukara tapyi mana jamihme exiryke. Moro sã Kyrixtu mana. Morara exiryke Kyrixtu ynanekaroase oya xine enetupuhtohme oya xine apotoimo htaka ytopyra oehtohkōme. Ritonōpo a tyjamitunuru tokarose ya Kyrixtu ekarotohme onenetupuhpitopynomo a. Kyrixtu ekaroryhtao eya xine tapyi apō riko sã ase. Mame ŷkapo imehnō mā Kyrixtu omiry poko mokaro amorepāko jesahpyo. Mokaro amorepananō mā tapyi amonanō sã mā toto. Kure mā toto, zae imehnō amoreparyhtao eya xine. ¹¹Ritonōpo a Jezu Kyrixtu tonehpose xiaro, sero nono pona. Toiro ynororo, imepŷ pyra. Jezu enetuputyryke rokē kyya xine Ritonōpo poenōme exīko sytatose. Ytopyra sytatose apotoimo htaka. ¹²Imehnō amorepananō mā tapyi amonanō sã mana. Toitoine tapyi amōko sã mā toto okynã ehtohme, uuru ke te, parata ke te, topu kurã ke roropa sã tyriko mā toto. Mokaro sã matose zae imehnō amoreparyhtao oya xine. Yrome imehnō mā axītaonato sã rokē tapyi amōko mā toto, wewe ke te, apuary ke te, paruruary ke, enara. Mokaro sã exīko sytatose zae pyra imehnō amoreparyhtao kyya xine. ¹³Mame apoto toehse ahtao tapyi zatyry enēko sytatose. Yrome okynã exikety ke tamose ahtao zahpyra mana. Moro saaro Kyrixtu oehtoh ropa po. Kure imehnō tamorepase ahtao kyya xine zae toto amorepatopōpyry kyya xine enēko sytatose. Yrome zae pyra imehnō tamorepase ahtao kyya xine moro enēko roropa sytatose, Kyrixtu oepyyry ropahtao. ¹⁴Mame tapyi zahpyra ahtao tapyi esē tytapyike ro exīko mana tozehse apoto ahtao. Mokyro saaro zae imehnō amorepananō Ritonōpo nekarory kurã apoīko mā toto toerohtamitukōme. ¹⁵Yrome jatyhpyry esemy tytapyike pyra exīko, tyahse exiryke. Mokyro saaro azahkuru imehnō amorepananō epehpyry kurã anapoipyra mā toto. Māpyra toto pynanohnōko otarāme Ritonōpo mana apoto htae anymyhpyry samo.

¹⁶Ritonōpo tapyī sã matose, Ritonōpo zuzenu okurohtao xine exiryke. Moro waro matose. ¹⁷Ritonōpo tapyī kararapyryhtao Ritonōpo mā tytapyī ryhmahpō ryhmāko. Kure Ritonōpo tapyī mana. Xihpyryme pyra mana.

Kymarokõ Ritonõpo tapyĩme sytatose. Naeroro azahkuru ãmorepananõ wãnohnõko Ritonõpo mana, tytapyĩ kurã ryhmananõ sã toto exiryke.

¹⁸Osenekunohpopyra ehtoko Jezu onenetupuhpynomo a. “Emero zuaro ase,” karyhtao oya xine, moro waro ehtoh irumekatoko, Ritonõpo poe zuaro kuhse oehtohkõme. ¹⁹“Zuarohxo ynanase,” ãko Jezu onenetupuhpynomo. Yrome Ritonõpo ynara ãko eya xine, “Rowohpe matose ipunaka,” ãko. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, “Zuarohxo ywy,’ kananõ mã osenekunohnõko rokene zuaro toehtopõpyrykõke. Otupĩko mã toto. Tutütatohkõ ropa zupĩko sã mã toto,” ãko. ²⁰Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryne, “Otyme kure Ritonõpo a, ynara kananõ osenetupuhtoh nahe? ‘Imehnõ motye zuarohxo ywy,’ kananõ osenetupuhtoh otyme kure Ritonõpo a? Arypyra ipunaka,” tymerose. ²¹Morara exiryke, “Imehnõ motye zuarohxo yna,” kara ehtoko. Seromaroro emero nae exiketõme matose Kyrixtu oesëkõme exiryke. ²²Ãkorehmanekõme ase Kyrixtu poe, Aporu roropa te, Peturu roropa. Sero nono tõkehko tyrise Ritonõpo a oesarykõme. Orihpyra ro awahtao xine opyno xine mana. Oorikyrykohta opyno xine ro mana. Seromaroro opyno xine mana. Opyno xine xikehpyra roropa mana. ²³Mame Kyrixtu oesëkõme mana. Kyrixtu esẽme Ritonõpo mana. Naeroro esẽme sã roropa matose Ritonõpo nyrytyã esẽme.

Kyrixtu akorehmananomo

4 ¹Kyrixtu akorehmananõ pyno ehtoh sã yna pyno ehtoko, Ritonõpo omiry ekaronanõme yna exiryke. Tokare pyra Ritonõpo osenetupuhtopõpyry kynexine aporo. Yrome seromaroro tõsenetupuhtopõpyry tokarose yna a zuaro yna ehtohme, ekarotohme ropa imehnomo a. ²Ynara ãko typoetoke exikety typoetory tomo a, “Imepỹ omipona pyra ehtoko, jomipona rokẽ ehtoko,” ãko. Moro saaro morara ãko Ritonõpo tõmiry ekaronanomo a. Tõmipona toto se ynororo mana. ³Otara kara ase, “Zae Pauru mana,” karyhtao oya xine. Imehnomo a roropa, “Zae pyra Pauru mana,” karyhtao, otara kara ase. Imehnõ popyra onekaropyra ase. “Zae pyra mã toto,” kara ase. “Zae pyra ase,” kara ase roropa ypoko. ⁴Ya zae rokẽ ase. Yrome otarãme jukurãkatopõpyry Ritonõpo a waro pyra imehnõ mana zae jehtoh waro jahtao ro. Yrome Kuesëkomo a, “Pauru zae mana,” karyhtao, zae nymyry ase. ⁵Morara exiryke Kuesëkõ oehpyra ro ahtao, “Popyra matose Ritonõpo a,” kara ehtoko imehnomo a. Imeĩpo jũme rokẽ kuapiakatoryko Kuesëkõ mana, toehse ropa tahtao. Morara ahtao kynyrihpyrykõ enepynỹpo tõ zumakapõko mana, kuosenetupuhtopõpyrykomo, kypenetatopõpyrykomo, enara. Morarame, “Kure mase ya,” ãko Ritonõpo zae exiketomo a.

⁶Wekyry tomo, opyno xine jexiryke yna poko kuurutou, ypoko, Aporu poko, enara. ãmorepatohkõme kuurutou zae oehtohkõme, Ritonõpo omiry omipona oehtohkõme, imehnõ onypyrypara ehtoko. “Mose kure. Mose popyra,” kara ehtoko. Kure rokẽ ehtoko emero a. ⁷Oxisã matose imehnõ maro Ritonõpo a. Eya imehnõ motye pyra matose. Ritonõpo

nekarohpyryme okyryrykō mana, emero. Morara exiryke kure oexirykō poko epyrypara ehtoko, Ritonōpo poe rokē kure oexirykōke.

⁸Otarāme azahkuru matose ynara āko, “Otyro se pyra ynanase, emero nae,” āko matose. “Tymōkomoke ynanase, porehme,” āko roropa matose repe. Yrome azahkuru matose. Tuisame sã matose tuisame pyra yna ahtao, Aporu maro. Tuisame nymyry awahtao xine tãkye jexiry, amaro xine tuisame ynanexiry roropa. ⁹Ynara enetupuhnōko ase, Ritonōpo nymenekatyāme yna ahtao ro imehnō amorepananōme, tuisame pyra ynanase. Imehnō namotome sã rokē ynanase. Orihketōme sã tyrise ynanase, jarao orihmaposē samo emero tonesēme, kapuaōkō neneryme, nonopōkō neneryme, enara. ¹⁰Kyrixtu onenetupuhpynomo a rowohpe ynanase Kyrixtu enetuputyryke yna a. Māpyra amarokomo Kyrixtu maro oexirykōke tuaro matose toehse. Onenetupuhpynomo a orēnōko ynanase. Yrome amarokō orēpyra matose eya xine. Yna se pyra mā toto. Yrome kure rokē oritorỹko mā toto. ¹¹Emitapānōko ynanase. Tuna se zehnāko roropa ynanase. Upōpo xihpyryke tōtupohtose ynanase. Typipohse ynanase. Tosake pyra yna exiryke, ytoytōko rokē ynanase pata tō poro. ¹²Erohkehpyra ynanase yronymyryme yna napyry epekahtohme. Imehnomo a typoihtose yna ahtao zae rokē toto ezuhnōko ynanase. Ynahtomaryhtao eanahtōko rokē ynanase. ¹³Omi xihpyry ke typoihtose yna ahtao kure rokē ezuhnōko ynanase. Typahsēme sã yna ekarōko imehnō mana, itumekyhpyry sã yna rīko mā toto.

¹⁴Ohxirorykō se pyra ase repe. Morohne ymerono āmorepatohkōme, opyno xine jexiryke, ypoenōme sã oexirykōke. ¹⁵Āmorepatōkō ikuhpỹme tomāse ahtao ro, Kyrixtu omiry poko toiro rokē omykōme mana. Tamorepase ya oexirykōke Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya xine. Morara exiryke omykōme ase, osemazuhme tamorepase ya oexirykōke. ¹⁶Naeroro ajohpāme sã kypoenohtoko ysã oehtohkōme. ¹⁷Morara exiryke Timoteu aropōko ase oya xine. Umūkurume mana Kuesēkō enetuputyryke eya. Tymoise roropa ywy eya. Ipyno ase yronymyryme. Otuarōtanohtorỹko ropa mana zae jehtoh poko Kyrixtu Jezu enetuputyryke ya. Imehnō amorepatopōpyry poko roropa ya ourutorỹko mana. “Pata tō punero zae imehnō amorepāko Pauru mana, zae toto ehtohme tysaaro, Jezu poetory to oximōtohtao,” āko oya xine mana.

¹⁸Toitoine matose epyrypāko, ytopyra jekaroryke oya xine repe. ¹⁹Yrome Ritonōpo jaropory se ahtao ytōko ase, okynã pyra, oenese xine. Mokaro otururu waro ase. Yrome amaro xine jahtao ywy roro epyrypaketō nyriry enēko ase. Otarāme Ritonōpo jamitunuru nae mā toto. Otarāme arypyra mā toto. ²⁰Ritonōpo enetupuhnōko sytatose kuesēkōme. Omihpo rokē kara moro. Ritonōpo jamitunurume mana. ²¹Oty kurehxo oya xine nae? Oorypyrykō poko ouruse xine jytory kure oya xine nae? Omi kurã ke ouruse xine jytory kure oya xine nae, oeahmase xine? Opyno xine jexiry kure oya xine ahtao oorypyrykō irumekatoko.

Typyxiã kuroko nohpo tõ poko

5 ¹“Toiro Korĩtoõ tõmy pyty maro toehse mana, Jezu poetoryme tahtao ro,” tykase oehsenã ya. Morara popyra Ritonõpo a. Ritonõpo waro pyra exiketõ roropa morara sã ahtao ihxipýke exiry tyrypyrykõ poko. ²Morara awahtao xine toiparo rokẽ, “Kure ynanase,” åko matose. Epyrypara ehtoko kure oexirykõ poko. Emynyhmatoko hkoty mokyro rypyry poko. Mame mokyro iiryryryme exikety emynyhmara ahtao tyrypyry poko Ritonõpo maro oturutoh taka onẽmapopyra ehtoko. Amaro xine õximõtõhkõ taka onẽmapopyra ehtoko. ³Ywy ase, ameke repe. Yrome amaro xine ro ase ukurohtao. Pitiko rokẽ pyra osenetupuhnõko ase roropa opoko xine. “Mokyro popyra Ritonõpo a tyrypyry poko exiryke,” åko ase Jezu Kyrixtu poe. Amaro xine jahtao morararo ykary oya xine. Naeroro mokyro maro oximõpyra ehtoko. ⁴Mame õximomyrykohtao Jezu Kyrixtu amaro xine mana. Kokoro rokẽ kymaro xine mana, kyjamihtanohtoryko. Ywy roropa amaro xine sã ase josenetuputyryke opoko xine. ⁵Naeroro Jezu jamitunuru poe mokyro iiryryryme aexihpyry a ynara kahtoko, “Joroko tamuru oesẽme mana,” kahtoko eya, tyrypyry xihpyry se pyra aehtohme ropa. Otarãme orihnõko mana. Yrome tyrypyry rumekary ropahtao eya orihpyra ro ahtao ipynanohnõko Ritonõpo mana Kuesẽkõ oepyyry ropahtao.

⁶Toiparo rokẽ, “Kure ynanase,” åko matose, zae pyra oexirykõke. Ynara zuaro matose, maxihpe aexihpyry ahtao, toiro rokẽ repe, yrome tõximõse ahtao imehnõ maro morararo exiko mã toto. Moro sã iiryryryme exikety mana. Toiro tyrypyry poko exikety amaro xine ahtao, okynã pyra imehnõ mã morararo isa exiko, tyrypyrykõ poko. ⁷Oorypyrykõ irumekatoko emero porehme. Oorypyrykõ poko pyra awahtao xine iiryryryme pyra matose. Tyrisenã sã matose. Pake kaneru mükuru totapase juteu tomo a toytorykohtao Ejitu poe. Kaneru mükuru totapase orihpyra tapyitaõkõ ehtohme. Mokyro saaro Jezu toorihse orihpyra kuehtõhkõme. Paxikoa riryhtao juteu tomo a, otuhtoh konõtome, atãkyemãko mã toto kaneru mükuru orihpõpyry poko tytamurukõ orihpyra ehtohme. Moro saaro wenikehpyra sehtone roropa Jezu orihpõpyry poko kymyakãkõme, orihpyra kuehtõhkõme. ⁸Jezu kynorihne kymyakãkõme, orihpyra kuehtõhkõme. Naeroro kyyrypyrykõ surumekatone. Kyyrypyrykõ poko pyra sehtone. Zae rokẽ sehtone ipunaka. Imehnõ onenekunohpyra sehtone. Morara kuahtao xine atãkyemãko sytatose Jezu orihpõpyry poko, juteu tõ atãkyematoh saaro kaneru mükuru etapatopõpyry poko.

⁹Osemazuhme pape ymeroase onenerykõme ynara katohme oya xine, “Osepeme pyra ehtoko nohpo tõ poko exiketõ maro, tynio kuroko imehnõ orutua poko exiketõ maro roropa.” ¹⁰Ritonõpo waro exipitopyra exiketõ poko morara kara akene. Toipe mokaro iiryryryme. Imehnõ nohpo poko toto, tyamene se mã toto. Ematonãko roropa mã toto. Joroko tõ poko mã toto Ritonõpo myakãme. Mokaro maro se pyra kuahtao xine sero nono rumekary se kuexirykomo. ¹¹Ynara kary se rokẽ exiase oya xine, “Jezu poetoryme ase,” kananõ mã imehnõ

nohpo poko ahtao mokaro maro pyra ehtoko. Tyamene se exiketomo te, joroko tō eahmananomo Ritonōpo myakāme te, imehnō kerekeremananomo te, etŷketomo te, imehnō poko enupunara exiketomo, enara. Mokaro maro pyra ehtoko. Otuhtohpo porohpyra ehtoko toto maro, kary se exiase oya xine.

¹²⁻¹³Ritonōpo onenetupuhpyra exiketomo a, “Zae pyra matose,” kara ase. Ritonōpo rokē toto apiakāko mana imeīpo. Yrome Jezu waro exiketō zae pyra ahtao zae pyra toto ehtoh poko enetupuhtoko. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryme, “Mokyro iirypyryme aexihpyry aropotoko owinoino xine,” me tymerose. Naeroro iirypyryme aexityā aropotoko owinoino xine.

Jezu poetory hxirōko terekatu netaryme, oty katohme?

6 ¹Atakorōme matose Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Oxiehno toehse awahtao xine imepŷ Jezu poetory maro, terekatu a mokyro anaropyra ehtoko Jezu poetory kara a. Kurehxo imepŷ Jezu poetory a oytorykomo zae ehtoh waro oehtohkōme. ²Etatoko pahne, Ritonōpo poetoryme kuexirykōke, sero nono enahkaryhtao Jezu onenetupuhpynō apiakāko sytatose Ritonōpo poe. Tyyrypyrykō poko exiketō ekarōko sytatose, zae exiketō ekarōko roropa sytatose. Morara exiryke oxiehno toehse awahtao xine imepŷ Jezu poetory maro zae ehtoh enetupuhtoko. Ataomirotoke ropa āmoreme xine. ³Etatoko pahne, Ritonōpo nenyohŷtŷ kapuaōkō apiakāko roropa sytatose, zae exiketō ekarōko sytatose, tyyrypyhpyke exiketō ekarōko roropa sytatose, enara. Morara ahtao oxiehno toehse kuahtao xine ro zae ehtoh enetuputyry tupime hkopyra kyya xine. ⁴Naeroro oxiehno toehse awahtao xine oty katoh zae ehtoh ekaropōko matou Jezu poetory kara a? ⁵Ehxiropyra hmatou? Jezu onenetupuhpynomo a oytorykohtao? Toiro tokoh zuaro exikety amaro xine nah? Oxiehno awahtao xine, eya ytotoko zae ehtoh waro oehtohkōme. ⁶Mame oxienohnōko matose. Imepŷ Jezu poetory hxirōko matose terekatu tō ēpataka, Jezu poetory tō kara a. Zae pyra matose morara awahtao xine.

⁷Jezu poetory hxiroryhtao oya xine terekatu ēpataka Jezu onenetupuhpynō sã matose ipunaka. Kurehxo oya xine, “Oty kara,” kary, tyhtomase awahtao xine. Kurehxo tomatonanohse awahtao xine roropa, “Oty kara,” kary oya xine. ⁸Yrome emŷpōko matose. Imehnō Jezu poetory ryhmāko matose. Imōkomory ematonanohnōko matose inarohpyry myakāme Jezu poetoryme toto ahtao ro. ⁹Etatoko pahne, zuaro matose, tyyrypyrykō poko exiketō Ritonōpo esaka ytopyra ekurehnōko mana. Osenekunohpyra ehtoko. Imehnō nohpo poko exiketō mã omōpyra Ritonōpo esaka ekurehnōko te, imehnō orutua poko exiketomo te, orutua kō roropa oxipoko xihpyry exiketomo te, joroko tō eahmananō Ritonōpo myakāme omōpyra mã toto. ¹⁰Omatokomo te, tyamene se exiketomo, etŷketomo te, imehnō kerekeremananomo, imehnō ryhmananō roropa, mokaro mã Ritonōpo nekarory anapoipyra ekurehnōko. Omōpyra mã toto Ritonōpo esaka. ¹¹Toitoino mokaro sã mexiatose, Jezu onenetupuhpyra ro awahtao xine. Yrome seromaroro Ritonōpo a oorypyrykō tykorokase mana.

Tymenekase matose eya typoenōme oehtohkōme, tōmipona oehtohkōme. “Zae matose ya,” āko Ritonōpo mana Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine, Ritonōpo zuzenu kukurohtao xine exiryke roropa.

Kure Ritonōpo riry poko kyya xine

¹²Otarāme ynara āko matose ya, “Ywy ase Kyrixtu poetoryme. Naeroro emero ipoko jahtao azahkuru pyra ase,” āko matose. Ÿ, otarāme azahkuru pyra mase repe. Yrome emero hkopyra kure oya xine mana. Azahkuru pyra ahtao ro emero hkopyra ipoko ase yrypyry a ymykyryino ropa. ¹³Imepỹ roropa otarāme ynara āko, “Tonahsē nae sytatose ēmatohme waku aka. Tuahke sytatose tonahsē omōtohme,” āko. Ÿ, zae ro mana. Yrome imeĩpo asakoro enahkapōko Ritonōpo mana, kynapyrykomo, kuakurukomo, enara. Kuokokō tyrise Ritonōpo a kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, imepỹ nohpo poko pyra, imepỹ nio poko pyra, orutua kō poko pyra, enara. Ritonōpo zuzenu esaryme tyrise sytatose Kuesēkō omipona kuehtohkōme. Ritonōpo zuzenu omipona pyra kuahtao xine toiparo rokē taro sytatose. ¹⁴Kuesēkō tōsemākapose ropa Ritonōpo a aorihxĩpo. Moro saaro kymarokō ēsemākapōko ropa mana toorihse kuahtao xine. Tyjमितunuru ke kuēsemākapotorỹko ropa mana.

¹⁵Etatoko pahne, Jezu enetupuhnanōme awahtao xine ōkokō Kyrixtu zokome mana ikyryryme toehse oexirykōke. Morara exiryke imepỹ nohpo poko jahtao popyra ase ipunaka, Kyrixtu zoko aroryke ya mokyro poko. Naeroro imepỹ nohpo poko pyra ehtoko ipunaka. ¹⁶Etatoko pahne, imepỹ nohpo poko tahtao, toiro zoko sã exĩko orutua mana imaro. Ynara tykase Ritonōpo exiryke moro poko, “Mokaro asakoro toiro zoko sã exĩko mã toto,” tykase. ¹⁷Yrome Kuesēkō omipona kuahtao xine toiro sã exĩko sytatose imaro, toiro zuzenu maro exĩko sytatose Kyrixtu zuzenu maro.

¹⁸Orutua komo, opyty kara maro pyra ehtoko ipunaka. Xihxi tomo, imepỹ nio maro pyra ehtoko ipunaka. Irypyry nae tyoro. Ipoko ahtao otarāme kupũkō onyryhmara repe. Yrome imepỹ nohpo poko awahtao xine opũkō ryhmāko roropa matose. ¹⁹Wenikehpyra ehtoko, kuokokō Ritonōpo zuzenu esaryme mana. Kukurohtao xine mã ynoro, kyya xine tokarose Ritonōpo a exiryke. Naeroro opũkō esēme pyra matose. Ritonōpo rokē oesēkōme mana. ²⁰Oorypyrykō tykorokase Ritonōpo a. Kyrixtu orihtopōpyry ke oorypyrykō topehmase eya. Morara exiryke tuaro ehtoko kure rokē oehtohkōme. Morarame kure rokē awahtao xine, “Kure Ritonōpo mana. Emero motye kuhse imehxo mana,” āko onenetupuhpynō mã Ritonōpo poko, kure oehtohkō eneryke tyya xine.

Oururukō se ase opytarykō poko, oniotarykō poko, enara

7 ¹Onymerohpyrykō yneneryme enease. Moro poko ynara mekaropatoase ya, “Yna pytary zae Ritonōpo a nae?” matose.

Etatoko pahne, opytarykō se pyra awahtao xine zae ro matose, nohpo poko pyra awahtao xine ipunaka. ²Yrome tuhke iirypyrymākō nae. Pytara toh repe imehnō pyxiā poko toehtohkōme. Popyra mā toto. Morara exiryke kurehxo ya orutua kō pytary typye toto ehtohme. Morararo nohpo tō roropa, iniotarykō kure ya tynioke toto ehtohme emero. ³Orutua komo, kure ehtoko opyxiākō maro. Opyty amaro se ahtao imaro exiko. Opyxiākō tymoise oya xine ahtao kure iniome matose. Xihxi tomo, amaro se onio ahtao imaro ehtoko. Oniokō tymoise oya xine ahtao kure matose. ⁴Xihxi tomo, ōkokō esēme nymyry pyra matose. Tosēke matose, oniokō ke. Morararo orutua komo, ōkokō esēme nymyry pyra matose. Tosēke matose opyxiākō ke. ⁵Xihxi tomo, oniokomo a, “Amaro se pyra ase,” kara ehtoko. Morararo orutua komo, “Amaro se pyra ase,” kara ehtoko opyxiākomo a. Ynara karyhtao oya xine, “Oximaro pyra sehne aporo,” karyhtao oya xine asakororo, yronymyrymehxo Ritonōpo maro ōtururukō poko oehtohkōme, kure. Tuhke pyra onyhtoko oximaro pyra. Imeīpo oximaro ehtoko ropa imehnō poko penetara oehtohkōme, iirypyryme oripyra xine joroko tamuru ehtohme.

⁶“Opytatoko kēty,” kara ase, “Oniotatoko kēty,” kara roropa ase, nohpo tomo a. Opytarykō se awahtao xine, opytatoko. Zae matose. Xihxi tomo, oniotarykō se awahtao xine oniotatoko. ⁷Tākye ase typye pyra jehtoh poko. Orutua kō emero ysā toto ahtao kure ya exiry. Yrome Ritonōpo osenetupuhthoh kypoko xine oxisā pyra mana. Toitoine Ritonōpo poe pytara mā toto. Iirypyryme pyra roropa mā toto. Imehnō Ritonōpo poe ro pytāko mā toto. Tupime otarāme eya xine exiry typye pyra toto ahtao. Otarāme tyrypyrykō poko exiry toto. Naeroro kurehxo Ritonōpo a ipytarykomo tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme.

⁸“Pytara ehtoko,” āko ase pytara ro exiketomo a. “Niotara ehtoko,” āko ase niotara ro exiketomo a, pytāpo tomo a, enara. Kurehxo ya toiroro oexirykomo ysaaro. ⁹Yrome typenekehse awahtao xine oniotatoko, opytatoko, enara. Kurehxo Ritonōpo a oerēnarykomo, popyra openetarykō poko oexirykomo, tynioke pyra awahtao xine, typye pyra roropa awahtao xine, āko ase.

¹⁰⁻¹¹Tynioke exiketomo, oniokō onurumekara ehtoko. Morara āko ase Kuesēkō omi poe, ypoe rokē pyra. Oniokō rumekaryhtao oya xine imepý maro pyra ehtoko. Otarāme oxise exiko ropa matose oniokō maro. Morara ahtao oniokō maro exiko ropa matose. Morararo typye exiketomo, opyxiākō onurumekara ehtoko.

¹²Imehnō Jezu poetory tomo a ypoe ro ynara āko ase, Kuesēkō nymeropohpyry kara, “Opyxiākō Jezu onenetupuhpyra ro ahtao, yrome amaro xine se ro toto ahtao, toto onurumekara ehtoko.” ¹³Morararo matose nohpo tomo. “Oniokō Jezu onenetupuhpyra ro ahtao, yrome amaro xine se ro toto ahtao, toto onurumekara ehtoko.” ¹⁴Toto onurumekara awahtao xine kure oniokō rīko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhpyra toto ahtao ro. Kure toto rīko Ritonōpo mana opokoino xine amaro xine toto exiryke typyxiākō onurumekara toto exiryke. Morararo kure opyxiākō rīko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhpyra toto ahtao ro Jezu poetory maro toto exiryke tyniokō onurumekara toto exiryke. Morara pyra ahtao opoenōkō Ritonōpo waro pyra exiketō poenō sā rokē exiry. Yrome kure

toto rīko Ritonōpo mana, typoetory maro toto exiryke. ¹⁵Mame oniokō Jezu poetory kara ahtao, mame orumekarykō se toto ahtao, Jezu poetoryme awahtao xine, otara pyra orumekatorỹko mā toto. Opyxiākō Jezu poetoryme pyra ahtao, mame orumekarykō se toto ahtao, Jezu poetoryme oexirykōke, otara pyra orumekatorỹko mā toto. Morarame turumekase awahtao xine opyxiākomo a, oniokomo a roropa Jezu poetoryme awahtao xine tymyhpokase ropa sã matose. Naeroro, “Jurumekara exiko,” kara ehtoko oniokomo a, opyxiākomo a roropa. Toto maro oxiehno pyra kuexirykō se Ritonōpo mana. ¹⁶Naeroro xihxi tomo, oniokō onurumekara ehtoko. Otarãme opokoino xine onio Jezu enetupuhnōko mā toto. Orutua komo, opyxiākō onurumekara ehtoko. Otarãme opokoino xine opyxiākō Jezu enetupuhnōko mā toto.

Ritonōpo omipona ehtoko

¹⁷Tyjamitunuru ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana orēpyra kuehtohkōme inyrohmanohpotoh poko. Naeroro aomipona ehtoko. Toerohtohke mexiatose Jezu enetuputyryhtao oya xine. Moro erohtoh onurumekara ehtoko. Ipoko erohtoko ro. Morararo Jezu poetory tō amorepāko ase emero pata tō punero. ¹⁸Tysahkase aexityãme awahtao xine Jezu poetoryme toehse awahtao xine asahkatopōpyry poko torētyke pyra ehtoko. Morara matose isahkara awahtao xine Jezu poetoryme toehse awahtao xine esahkapopyra ehtoko. ¹⁹“Jomipona nymyry matou?” āko rokē Ritonōpo kyaa xine mana. “Opihpyry mysahkatou?” kara ynororo kyaa xine. “Onysahkara ro matou?” kara roropa mana. ²⁰Toerohtohke mexiatose okohmarykohtao Ritonōpo a typoetoryme oehthokōme. Morararo ehtoko, oerohtohkō poko erohtoko ro. ²¹Toitoino mexiatose imepỹ namotome tykohmase awahtao xine Ritonōpo a. Otara kara. Oesēkō poetoryme erohtoko ro. Yrome tokumētāsão apoiry waro awahtao xine apoitoko imepỹ namotome rokē pyra oehthokōme. ²²Namoto tō ytoytōko tamoreme xine pyra. Tosēkō omipona rokē ytoytōko mā toto. Yrome namoto tō Jezu poetoryme toehse ahtao namotome pyra sã toehse ropa mā toto. Kuesēkō omipona rokē toehse mā toto. Māpyra namotome pyra awahtao xine Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine Kyrixtu namotome toehse matose, oesēkōme toehse aexiryke. ²³Topehke typynanohse matose Ritonōpo a. Naeroro seropōkō omipona rokē pyra ehtoko. Kyrixtu omipona ehtoko. ²⁴Wekyry tomo, typynanohse awahtao xine Ritonōpo a aomipona toehse mexiatose. Morararo ehtoko, seromaroro. Aomipona exikehpyra ehtoko. Onurumekara ehtoko Ritonōpo maro awahtao xine.

Niotara ro exiketō zae ehtoh poko, pytỹpo tō roropa

²⁵Onymerohpyrykō ae mekaropoaotose niotara ro exiketō poko, pytara ro exiketō poko roropa. Moro poko jurupyra Kuesēkō nexiase. Naeroro, “Kuesēkō omi poe ourutorykō ase,” kara ase. Naeroro typynanohse jexiryke, aomipona roropa jexiryke zae ehtoh enetupuhnōko rokē ase.

²⁶Kyzehnotokō kyhtomatorỹko mana pitiko rokē pyra, Jezu poetory tō kara. Naeroro typye pyra awahtao xine kurehxo ya morara oexirykomo. ²⁷Typye awahtao xine opyxiākō onurumekara ehtoko. Māpyra typye pyra awahtao xine pytara ehtoko. ²⁸Opytarykohtao iirypyryme pyra matose. Morararo tyniokēkara niotaryhtao iirypyryme pyra mana. Yrome tupimehxo sã exiryke seromaroro morara āko ase, oetuarimarykōino.

²⁹Wekiry tomo, okynahkopyra Kyrixtu oehnōko ropa mana. Naeroro typye awahtao xine yronomyryme Kyrixtu nyrohmanohpotoh poko ehtoko typyākara samo. ³⁰Morararo oxixikariketomo, emynyhmara exiketō sã ehtoko, tãkye exiketō samo. Exianaketomo, atãkyemara sã emynyhmatoko. Osepekahketōme awahtao xine onepekatyhpyrykō esēme pyra sã ehtoko. ³¹Tymōkomoke exiketyme awahtao xine t̄ypokōke pyra sã ehtoko, okynahkopyra sero nono enatyryke.

³²Mōkomo tōkehko apoiry poko oya xine torētyke oexirykō se pyra ase. Typye pyra exiketō Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry a rokē tuaro Kuesēkō ākyemapory se toexirykōke. ³³Yrome typye exiketō t̄ypokōke exiko toto, mōkomo apoiry poko osenetupuhnōko roropa toto typyxiākō ākyemapory se toexirykōke. ³⁴Asakorō omipona se exiko toh mana. Ritonōpo omipona se, typyxiākō omipona se, enara toh mana. Atapiakāko sã toh mana. Yrome tyniokākara Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry a rokē tuaro. Aomipona se rokē mā toto. Tãkye rokē tosēkō riry se roropa mā toto. Yrome tynioke exiketō t̄ypokōke exiko, tymōkomorykō apoiry poko osenetupuhnōko, tyniokō ākyemapory se toexirykōke.

³⁵Morara āko ase ākorehmarykō se jexiryke. Tupimehxo opytarykō riry se pyra ase repe. Zae oexirykō se rokē ase, Ritonōpo omipona, Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko oehtohkōme yronomyryme.

³⁶Asakororo orutua nohpo, enara torēnarykō se toehse tahtao xine, yrome ynara karyhtao eya xine, “Oximaro pyra ekurehnōko sytase,” āko otarāme toh mana. Yrome ynara toto amorepāko ase, otarāme ōpenehpyrykō maro pyra awahtao xine zae pyra exiko matose. Morara exiryke ōpenehpyrykō se ro awahtao xine yronomyryme oerēnarykō kure mana imaro. Iirypyryme pyra matose morara awahtao xine. Kurehxo opytarykomo. ³⁷Māpyra imep̄y tamoreme tōsenetupuhx̄ipo typytary se pyra toehse tahtao, kure roropa mana. Toiroro se rokē tahtao, penetara roropa tahtao nohpo poko, tuaro ynororo, kure roropa ynororo pytara tahtao. ³⁸Naeroro nohpo maro opytarykohtao kure Ritonōpo a matose. Yrome pytara awahtao xine kurehxo ya matose.

³⁹Xihxi tomo, tosēke matose oniokō orihpyra ro ahtao. Yrome toorihse oniokō ahtao, oniotary se ropa awahtao xine kure oniotarykō ropa Jezu poetoryme orutua ahtao rokene. ⁴⁰Yrome ynara enetupuhnōko ase, toorihse oniokō ahtao tãkyehxo mehtory niotara ropa awahtao xine. Ritonōpo zuzenu poe morara enetupuhnōko ase. Naeroro jomiry etatoko.

Tõsē poko, joroko tõ zohme tokarose ahtao

8 ¹Onymerohpyrykõ ae tõsē poko moturupoatose. Joroko tõ zohme tõsē rīko imehnõ mana. Mame morara tyrixīpo ekamõko mǎ toto. “Kure mokaro zoh onyry kyya xine nahe?” mekaropoatose. Moro poko oururukõ se ase. “Joroko tõ zoty poko tuaro sytatose. Naeroro otara kara sytatose,” katopõpyry oya xine zae ro repe. Yrome tuaro kuexirykõ poko kuosenetuputyryhtao epyrypāko sytatose tuaro kuehtohkõ poko. Mǎpyra imehnõ pyno kuahtao xine toto akorehmāko sytatose orēpyra toto ehtohme zae ehtoh poko. ²“Zuaro ase,” kananõ mǎ zae ehtoh waro pyra mǎ toto. ³Yrome typpyno exiketõ waro Ritonõpo mana.

⁴Moraramē tõsē rīko imehnõ mana joroko zohme. Mame moro tõsē ekamõko mǎ toto imehnomo a. Otara āko sytatou? “Joroko zotõpyry onõpyra sehtone,” āko sytatou? Yrome ritõme pyra joroko tõ mana. Ritonõpo myakāme pyra roropa mǎ toto. Toiro rokē Ritonõpo mana. Moro waro sytatose. ⁵Sero nonopõkomo a tuhke joroko tõ nae ritõ sǎ repe. Azahkuru mǎ toto tuhke ritõ kō ekaroryke tyya xine, kapuaõkomo nonopõkõ roropa. ⁶Yrome kyya xine toiro rokē Ritonõpo mana, Kumykomo. Emero Rihpõme mokyro mana. Ipoko ehtohme isene sytatose. Toiro roropa Kuesēkõ mana, Jezu Kyrixtu. Eya senohne emero tyrise. Ipoē isene sytatose.

⁷Yrome emero hkopyra Jezu poetory moro waro mana. Torēnase toto joroko tõ eahmary poko imehnomo a. Naeroro tõsē onyryhtao tyya xine seroero, “Joroko zotõpyry mosero,” āko mǎ toto, topekahse ahtao Jezu poetory kara a. Zae ehtoh waro hkopyra mǎ toto. Iirypyryme osekarõko mǎ toto joroko zotõpyry onyryhtao tyya xine. ⁸Yrome kymarokõ zae Ritonõpo a tõsē pokoino pyra. Oty kara Ritonõpo tõsē onyryhtao kyya xine, onõpyra kuahtao xine, enara. Oty kara rokē Ritonõpo morohne poko.

⁹Otarāme zae oya xine moro tõsē onyry repe. Yrome otarāme imeppyny a, Jezu enetupuhpitone a moro tõsē onyry zae pyra mana. Naeroro tomeseke ehtoko Jezu enetupuhpitone tyrypyry poko onyripopyra oehtohkõme. Eya tõsē onyry popyra ahtao moro tõsē onõpyra ehtoko roropa. ¹⁰“Oty kara,” āko matose joroko zotõpyry onyry poko oya xine. “Joroko tõ Ritonõpo myakāme pyra mǎ toto. Zuaro ase,” āko matose. Naeroro omõnõko matose toto tapyī taka. Joroko zotõpyry õnõko matose, awamekaro xine rokene. Moraramē zae ehtoh waro hkopyra exiketõ otarāme oenetyrõko mana. “Zae ya roropa moro tõsē onyry,” āko mana tyya rokene. Yrome zae pyra ro eya, Ritonõpo myakāme joroko ekaroryke eya. ¹¹Moro tõsē onyry oya xine eneryke tyya otarāme tõnõko roropa mana. Moraramē tõkehse ahtao emynymāko mokyro mana. “Otarāme orihnõko ase iirypyryme jexiryke,” āko mǎ repe. Yrome mokyro pynuke roropa Kyrixtu kynorihne, orihpyra aehtohme. Ākorõme mana Jezu enetuputyryke eya. Yrome emynymāko mana iirypyryme tyripose oya xine exiryke. ¹²Naeroro mokyro a tõsē onyry zae pyra ahtao, “Otuhkose,” kara ehtoko eya. Morara karyhtao oya xine zae pyra matose. Iirypyryme matose Kyrixtu a, ipoetory takorekehkase oya xine exiryke.

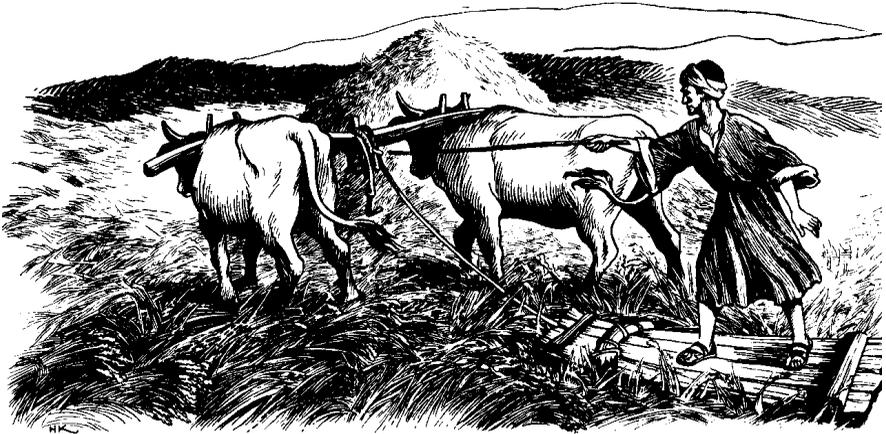
¹³Iirypyryme imepỹ Jezu poetory riry se pyra ase. Naeroro tōsē onyry ya zae pyra ahtao eya, onōpyra ase ipunaka jũme, iirypyryme wekyry tō riporyino. Morararo ehtoko. Imehnō Jezu poetory iirypyryme onyrippyra ehtoko, enara.

**Ritonōpo nekarohpyry Pauru a
imehnō amorepaneme tymenekase exiryke**

9 ¹Poetome pyra toehse ase tomesetase roropa ywy. Ritonōpo nymenekahpyryme ase. Tumūkuru poko imehnō amorepaneme tymenekase ywy. Ywy roro Jezu enease Kuesēkomo. Aomipona toerohse jexiryke āmoreparykō poko ipoetoryme toehse matose. ²Otarāme imehnomo a Kuesēkō nymenekahpyryme pyra ase repe. Yrome matose jenetupuhnōko Jezu nymenekahpyryme imehnō amorepaneme. Amarokō roropa Korītopōkomo imehnō tuarōtanohneme matose, amorepatōme Jezu nymenekahpyryme jexiry poko. Tuhkākō ynara āko, “Kuesēkō omipona Korītopōkō toehse. Morara exiryke Kyrixtu nymenekahpyryme Pauru enetupuhnōko ase,” āko.

³Naeroro ykerekeremaryhtao imehnomo a ynara āko hano, “Kyrixtu nymenekahpyryme ase imehnō amorepaneme. ⁴Zae nase ya tōsē apoiryhtao ya jokuru roropa omi kurā ekarotamitume,” āko ase eya xine. ⁵Imehnō Kyrixtu nymenekatyā typyxiākō maro ytoyōko pata tō poro Jezu poetoryme toto exiryke. Zae mā toto Ritonōpo a. Kuesēkō akorō morararo typye, Peturu roropa morararo. Mokaro sã jahtao kure jexiry roropa, typye jytoryhtao. ⁶Imehnō Kyrixtu nenyoyhtyā erohppyra mā toto tytinerūkō apoiry poko. Omi kurā ekarory poko rokē mā toto. Yrome erohnōko ase jemary ke roropa ytinerū apoiry poko etuarimara jehtohme. Panape roropa ysaaro erohnōko mana. Erohppyra yna ahtao moro poko kure oya xine nae? Ya kure exiry repe. ⁷Soutatu tō ahtao tineru apoiko mā toto kowenu wino toerohtamitume. Tyoro roropa, tupito esemy, otyro tarykase eya ahtao otyro epery enahnōko ynororo toerohtamitume. Morararo pui esē tomo, suhsu euhkaryhtao suhsu apoiko mā toto tōkurukōme, toky tō pynanohtamitume.

⁸Moro saaro tineru apoiry kyya xine zae mana imehnō amorepatamitume Ritonōpo omiry poko. Morararo Ritonōpo nymeropohpyry kuamorepatorỹko. ⁹Ynara tymerose Moeze a, “Oekykō arexi panō puhturu tūtūmāko aepihpykatohme. Morara ahtao ipotyry onymyhpyra ehtoko. Ah notuhno aerohtamitume,” tykase. Yrome kuekykō pyno rokē pyra Ritonōpo kynexine. Enetupuhpotohme morara tymerose eya. ¹⁰Kypyno xine kuhse Ritonōpo mana. Morara exiryke morara tymerose eya. Otyro arykananō mā ynara osenetupuhnōko, “Imeīpo otyro epery apoiko ase ynapyryme,” āko. Morararo mā osenetupuhnōko otyro epery apoinanō roropa. Naeroro toerohtamitukō eraximaryke tyya xine erohnōko mā toto. ¹¹Toytoytose yna omi kurā ekarory poko oya xine. Otyro puhturu arykane sã ynanexiase tupito arykary pokō samo. Naeroro tineru apoiryhtao yna a ynaerohtamitume, popyra oya xine nae? ¹²Topehke pyra Ritonōpo omiry kurā ynanekaroase oya xine. Tyoro poko ynanerokuase roropa tineru poko.

(1 Ko 9.19)

Ynara kary etary se pyra ynanexiase Jezu onenetupuhpynomo a, “Ritonōpo omiry etary se pyra ase Pauru pokoino, tineru apoiry se rokē Pauru exiryke Ritonōpo omiry ekarotamitume,” kary etary se pyra ynanexiase. ¹³Etatoko pahne, Ritonōpo maro oturutoh poko erohketō tynapyrykō apoiko mā toto Ritonōpo tapyī taka ytoketō wino. Tynekarorykō etapananō tohkō apoiko mā toto imehnō nekarotyamo. ¹⁴Morararo, “Ritonōpo omiry poko imehnō amorepananō tynapyrykō apoiryhtao tynamorepatyā wino kure ya mana,” tykase Kuesēkō ya.

¹⁵Māpyra imehnō tinerū anapoipitopyra exiase. “Epehpyry se ase āmorepatamitukōme,” kapitopyra ase. Morararo moro ynmerohpyry onenerykōme, “Otinerūkō apoiry se ase,” kara ase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry motye kuhse imehnō tinerū apoiry se pyra ase omi kurā ekarotamitume. “Pauru tineru se nexiase omi kurā ekarotamitume,” kary etary se pyra ase ipunaka. ¹⁶Epyrypara ase imehnō amorepany poko ya. “Kure ase imehnō amorepanyke ya omi kurā poko,” kara ase. Kuesēkō omipona rokē ase imehnō amorepāko. Ÿ, etuarimary imehnō anamorepara jahtao Jezu Kyrixtu poko. ¹⁷Jamoreme jerokuruhtao omi kurā ekarory poko imehnomo a jerohtamitu se jexiry repe. Yrome Ritonōpo omi poe jexiryke jamoreme pyra ase. “Jomiry kurā ekaroko imehnomo a,” tykase Ritonōpo ya exiryke, aomipona rokē ase. ¹⁸Morara ahtao otoko jepehpyry nae? Arypyra, tineru se pyra ase jerohtamitume. “Zae matose jepehmaryhtao oya xine āmorepatamitukōme,” kara ase jetananomo a. Tākye rokē ase topehke pyra imehnō amorepany poko ya Jezu Kyrixtu poko. Tākye jehtoh jepehpyryme sā ya mana.

¹⁹Seropō omi poe pyra ase erohnōko. Yrome emero akorehmaneme toehse ywy. Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine, ipoetoryme toto ehtohme. ²⁰Juteutōkara maro jahtao Moeze omihpyry omipona jehtoh poko torētyke

pyra ase. Jezu enetuputyryke ya tukurākase jexiryke. Yrome juteu tō amoreparyhtao ya omi kurā poko, toto sã Moeze omihpyry omipona exīko ywy Jezu omiry zehno pyra toto ehtohme. Juteu tomo a Jezu omiry ekaroryhtao ya Moeze omihpyry omipona exīko ase yronymyryme juteu tō saaro, Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine. ²¹Morararo juteutōkara maro jahtao, mokaro sã Moeze omihpyry poko pyra ase, Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine roropa. Kyrixtu omipona ase. Naeroro Ritonōpo omipona ase roropa. ²²“Jezu Kyrixtu enetuputyry poko ikuhnōko ase,” kananō maro jahtao mokaro sã exīko ase toto akorehmatohme, orēpyrahxo Jezu enetupuhpotohme toto a. Imeimehnō maro jahtao toto sã exīko ywy Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine. Emero rokē poko ase Jezu enetupuhpotohme imehnomo a.

²³Morohne poko ase omi kurā ekarotohme seropōkomo a. Jezu Kyrixtu ekaroryhtao ya kure jetananō rīko Ritonōpo mana. Kure jyriko roropa mana. ²⁴Toipe tururume ytoketō poko ahno, axihxo tururume ytokety waro toehtohkōme. Mame tururume ytoketō tuhke tururume ytōko. Yrome toiro osemazuhme eporehkāko, axihxo exikety rokene. Ynoro rokē epehpyry apoīko mana. Tākye exīko roropa mana. Mokyro sã ehtoko, orēpyra tururume ytokety samo. Jezu Kyrixtu omipona exikehpyra ehtoko. Mame, “Kure mase,” āko Kuesēkō oya xine mana. Morara kary etaryke oya xine tākye kuhse exīko matose, tururume ytokety tākye exiry motye epehpyry apoiryhtao tyya. ²⁵Toipe tururume ytoketomo. Kokoro rokē tururume ytōko mā toto, orēpyra toehtohkōme, imehnō motye toehtohkōme tururume toytotohkō poko. Mame imehxo exiketyme ahtao, imehxo toehtoh enetupuhpotoh apoīko mana. Moro imehxo toehtoh, enetupuhpotoh axītao rokē repe. Yrome Jezu omipona exiketyme kuahtao xine, axītao rokē pyra Ritonōpo nekarory apoīko sytatose. Jūme imaro exīko sytatose. ²⁶Wazawazame pyra tururume ytokety ytōko toeporehkatohme osemazuhme. Mokyro saaro ase zae rokē jehtohme Jezu omipona Ritonōpo nekarory apoitohme ya. Tyoro roropa sã ase. Imepý poremakapone sã ase. Tomeseke sã ynororo poremapyra toehtohme. Mokyro saaro ase tomeseke Jezu Kyrixtu omipona jehtohme. ²⁷Imehnomo a ynara asene, “Zae ehtoko Jezu Kyrixtu omipona,” asene. Morara kaxīpo yyrypyry poko toehse jahtao, ehxirory yronymyryme jomihpyry etahpōkō neneryme. Morara exiryke yyrypyry poko ypenetaryhtao ya ipoko pyra ase. Emero irumekāko ase Jezu Kyrixtu omipona rokē jehtohme, “Popyra mase ya,” kara Jezu ehtohme ya.

Joroko tō oneahmara ehtoko

10 ¹Wekury tomo, osenetupuhtoko kytamurukō poko. Moeze maro toytorykohtao ahno esao pyra toto typynanohse Ritonōpo a. Akurū zopino toh kynexine. Tahpiremā takuohse roropa eya xine. ²Mame tuna konōto akuotryhtao eya xine, Moeze marōme tōpurihkase toto tuna konōto kuao, akurū ao, enara. ³Ritonōpo nenehpohpyry kapu ae tonahse eya xine emero porehme. ⁴Ritonōpo nekarohpyry tōse roropa eya xine. Topu ae tuna tutūtase, toto okurume.

Yrome moro topu Jezu Kyrixtu enetupuhtoh kynexine. Toto maro toytose ynororo. ⁵Yrome Ritonōpo zamaro pyra tuhkākō kynexine. Morara exiryke toorihse toto ahno esao pyra toytorykohtao. Tōtonēse toto sapararahme ona poro.

⁶Morara tyripose Ritonōpo a kutuarōtanohtohkōme, zae ehtoh waro kuehtohkōme. Tyrypyrykō poko typenetase kytamurukomo. Naeroro mokaro sā pyra sehtone, kyyrypyrykō poko penetara sehtone ipunaka. ⁷Toitoinē kytamurukō joroko tō poko toehse, Ritonōpo omipona pyra. Otuhtoh konōto tyrise eya xine tynyrytyākō ēpataka. Tōsemeikase toto ēpataka. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne pake moro poko, “Typorohse toto tynyrytyā ēpataka. Tōtuhse toto. Eukuru tōse eya xine roropa. Mame towōse ropa toto watohme,” me tymerose. Mokaro sā pyra sehtone, joroko tō poko pyra sehtone ipunaka. ⁸Imehnō nohpo poko exiry popyra Ritonōpo a mana. Imehnō orutua poko exiry roropa. Kytamurukō toitoinē nohpo tō poko toehse ahtao tuhkākō toorihse toto, 23 miume toorihse toiro ēmepyrayae rokene. Naeroro imehnō pyxiā poko pyra sehtone, imehnō nio tō poko pyra roropa sehtone. ⁹Kytamurukomo a Ritonōpo tyenonohse. Tykerekeremase toto a. Ynara tykase toto Ritonōpo poko, “Kypyno xine Ritonōpo mana. Kuānohpyra xine mana iirypyryme kuahtao xine ro,” tykase toh repe. Mame tyrypyrykō poko toehse ahtao okoi tyripose Ritonōpo a toto esekatohme, tuhke. Naeroro Kuesēkō onyenonohpyra sehtone. ¹⁰Ritonōpo poko tātakirimase kytamurukomo. Naeroro taorihmapose toto Ritonōpo nenyokyhpyry a. Toorihse toto. Naeroro Ritonōpo poko atakirimara sehtone.

¹¹Morara tyripose Ritonōpo a kytamurukomo a pake zuaro kuehtohkōme. Tymerose roropa tōmipona pyra exiketō wānohtopōpyry poko kutuarōtanohtohkōme, kytamurukō sā pyra kuehtohkōme. Seromaroro sero nono enahsasaka mana. Naeroro pakatokō Ritonōpo omipona pyra ehtopōpyry sā pyra sehtone.

¹²Morara exiryke ynara kara ehtoko, “Iiryryryme pyra ase orēpyra jexiryke,” kara ehtoko. Ynara rokē kahtoko Ritonōpo a, “Kuakorehmako Papa yryrypyry poko pyra jehtohme,” kahtoko Ritonōpo a. ¹³Tukuhse awahtao xine ynara zuaro matose imehnō roropa morararo tyrypyrykō poko tukuhse mā toto. Yrome jamihmehxo Ritonōpo mana. Tōmihpyryae ro ākorehmatorỹko mana tukuhse awahtao xine. “Epo nase,” āko mana. Okuhnekō aropōko roropa mana owinoino xine. Jamihme pyra awahtao xine ajamihtanohtorỹko mana oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Ajamihtanohtorỹko mana oorypyrykō rumekatohme oya xine.

¹⁴Naeroro wekyry tomo, joroko tō poko pyra ehtoko ipunaka. ¹⁵Tuaro exiketōme matose ya. Naeroro zae jomiry ehtoh enetupuhtoko. ¹⁶Jezu orihtopōpyry poko wenikehpyra kuehtohkōme oximōnōko sytatose. Mame uwa eukuru poko, “Kure mase Papa,” āko sytatose Ritonōpo a. Ēnōko sytatose emero porehme. Kyyrypyrykō kurikary poko osenetupuhnōko sytatose toxixihmase Jezu exiryke wewe pokona kyyrypyrykō epehpyryme. Morararo wyi enapryryhtao kyra xine Kyrixtu orihtopōpyry poko osenetupuhnōko sytatose porehme. Oximaro sytatose Jezu Kyrixtu maro. Tyjमितunuru ekarōko roropa

mana kyaa xine. Moro poko osenetupuhnōko sytatose moro wyi enapyryhtao kyaa xine. ¹⁷Oximōme wyi ohnōko sytatose Jezu orihtopōpyry poko osenetuputyry poko, tuhke kuahtao xine ro. Tuhke kymarokō repe. Yrome Jezu enetuputyryke kyaa xine, aomipona toehse roropa kuexirykōke toiro zokome sã sytatose tupuhpyke Jezu ke, kuesēkōme aexiryke.

¹⁸Juteu tō poko osenetupuhtoko, Ritonōpo maro oturuketō poko roropa. Tynekarorykō etaparyhtao tyaa xine tynekarorykōme Ritonōpo a, tōnōko roropa toto. (“Ritonōpo poenōme ynanase,” āko osenetupuhnōko toto, moro tōsē onyryhtao tyaa xine.) ¹⁹Āmoreparykō se roropa ase joroko poko. “Joroko tō kure,” āko imehnō mā repe. Yrome Ritonōpo onymyakāmara mā toto. Joroko tō eahmananō azahkuru mana. Ynara osenetupuhnōko mā toto, “Tōsē ekarōko ase joroko zohme. Naeroro kure ase,” āko toh mā repe. ²⁰Yrome etatoko pahne, moro tōsē riryhtao joroko zohme, Ritonōpo a moro onekaropyra matose. Joroko tamuru omi poe moro rīko matose. Yrome joroko tō poko oexirykō se pyra ase ipunaka. ²¹Mame Jezu orihtopōpyry enetupuhtoh eukuru enyryhtao oya xine Ritonōpo poenōme oexirykō poko osenetupuhnōko matose. Naeroro ahno nekarohpyry joroko tō okurume, moro onēpyra ehtoko ipunaka. Ahno nyrytā ēpataka eukuru riryhtao joroko okurume, moro onēpyra ehtoko. Morararo wyi enapyryhtao oya xine Jezu orihtopōpyry poko osenetupuhtohme Ritonōpo poetoryme oehtohkō poko osenetupuhnōko matose. Naeroro ahno nyrytā zotŷpyry onēpyra ehtoko, joroko tamuru omi poe moro zoty tyrise exiryke. ²²Zumoxike Kuesēkō onyripyra sehtone. “Orēpyra ase Jezu motye,” karyhtao kyaa xine joroko tamuru akorehmaneme exīko sytatose. Mame joroko tamuru akorehmaneme kuahtao xine zumoxike exīko Kuesēkō kypoko xine mana.

²³Ynara āko imehnō mā otarāme, “Emero rokē poko sytatose Kyrixtu poetoryme kuexirykōke,” āko toh mā repe. “Yrome emero pyra kure kyaa xine mana,” āko ase. “Emero poko ase Kyrixtu poetoryme jexiryke,” āko roropa toh mā repe. Yrome emero pyra zae kuehtohkō poko kuakorehmatorŷko mana. ²⁴Osepyno rokē pyra ehtoko. Imehnō pyno ehtoko roropa. Kykyryrykō poko rokē kuahtao xine imehnō motye kuehtohkōme popyra sytatose.

²⁵⁻²⁶Ynara āko Ritonōpo omiry, “Sero nono Ritonōpo kyryryme mana. Seropōkō roropa emero porehme Ritonōpo nyrytāme mana,” āko. Naeroro tōsē apoiryhtao oya xine emero rokē kure mana. “Otarāme mose popyra Ritonōpo a,” kara ehtoko. “Otarāme mose ahno nyrytā ēpataka tyrise joroko zohme,” kara ehtoko roropa. Topekahse oya xine ahtao imehnomo a kure roropa mana.

²⁷Morarame Jezu poetory kara a oeahmarykohtao tytapyi taka otuhse oytotohkōme, itapyi taka oytorykō se awahtao xine ytotoke. Mame, “Ōty mose,” karyhtao oya xine moro tōsē poko onekaropopyra ehtoko. “Mose tokarose nae joroko zohme?” kara ehtoko. “Mose onēpyra ase popyra exiryke Ritonōpo a,” kara ehtoko roropa. Otuhtoko rokē rahkene. ²⁸Yrome ynara karyhtao rokē eya xine, “Mose joroko zotŷpyry,” karyhtao oya xine, onēpyra ehtoko morara tykase ekarone

exiryke, zae ehtoh poko oexirykō waro toto ehtohme. ²⁹Amarokō tōsē onyry poko, oty kara matose, joroko zotȳpyryme ahtao ro. Yrome imehnō Jezu poetory pokoino onōpyra matose zae pyra moro tōsē onyry enetuputyryke eya xine. Otarāme ynara ekaropory se matose, “Oty katohme imepȳ pokoino tōsē onōpyra hano? Eya rokē moro tōsē onyry popyra mana, joroko zotȳpyryme ekaroryke eya. ³⁰Kure mase Papa. Senohne onekarohpyryme ya, āko ase Ritonōpo a. Naeroro oty katoh imehnō yna kerekeremāko nae tōsē onyry poko yna a? Ritonōpo nekarohpyryme exiryke, ‘Kure mase,’ tykase ywy,” āko otarāme matose ya.

³¹Etatoko pahne, emero poko awahtao xine kure Ritonōpo tyritoko. Tōsē onyryhtao oya xine, kure Ritonōpo ritohme tōtoko. Eukuru enyryhtao oya xine kure Ritonōpo ritohme ētoko. ³²Kure rokē ehtoko juteu tō maro, juteutōkara maro, Jezu poetory tō maro roropa, penekhepyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko. ³³Ysā ehtoko. Kure ehtoh rokē kuhnōko ase imehnō maro emero, toto pyno jexiryke. Osepyno hkopyra ase imehnō emero kure riry se jexiryke, toto pynanohtohme Kyrixtu a.

11 ¹Naeroro kypoenohtoko ysā oehtohkōme. Ywy roropa Kyrixtu poenohnōko ase.

Nohpo tō zae ehtoh poko

²Ypoko wenikehpyra matose, āmorepatopōpyrykō ya omipona roropa matose. Morara oexirykō kure mana. ³Yrome ynara āmoreparykō se ase, typye exikety typtyty esēme mana. Kymarokō emero esēme Kyrixtu mana. Mame Ritonōpo Kyrixtu esēme mana. ⁴Naeroro oximōme awahtao xine ōtururukō poko Ritonōpo maro, kure orutua kō tyxapeuke pyra oturūko. Orutua komo, Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyhtao oya xine, tyxapeuke pyra toto amorepatoko. Tyxapeuke orutua ahtao Kyrixtu poihtōko sā mana. Popyra mana. ⁵Yrome nohpo tomo, tuhpōke oturutoko Ritonōpo a oximōme awahtao xine. Imehnō amoreparyhtao roropa oya xine tuhpōke Ritonōpo omiry poko toto amorepatoko. Tuhpōke pyra awahtao xine oniokō hxirōko matose. Tuhpōke pyra awahtao xine ehxirōko roropa matose zūsehkahpyry samo. ⁶Naeroro tuhpōke se pyra nohpo ahtao, ynara kahtoko eya, “Ōūsety isahkapoko roropa,” kahtoko eya. Ynara exiryke, nohpo zūsety tysahkase ahtao aehxirory mana. Naeroro kure tuhpōke nohpo tō ahtao oximōme awahtao xine, ehxiropyra mā toto. ⁷Yrome orutua kō tyoro. Tuhpōke se pyra orutua komo, tysaaro tyrise exiryke Ritonōpo a. Tōmipona orutua kō ehtohme tyrise toto Ritonōpo a. Yrome nohpo tō tyrise tyniokō omipona ehtohme. ⁸Orutua riry se Ritonōpo toehse ahtao nohpo wino onyripyra kynexine. Yrome orutua wino nohpo tyrise eya rahkene. ⁹Orutua tyrise eya nohpo tō pokoino pyra. Yrome nohpo tyrise Ritonōpo a orutua pokoino, orutua akorehmaneme. ¹⁰Naeroro Jezu poetory tō oximomyryhtao kure nohpo tō tuhpōke ahtao, toto eneryke Ritonōpo nenyoyhtamo a. Tuhpōke toto ahtao tyniokō omipona toehtohkō poko ituarōtanohpōko mā toto. ¹¹Kuesēkō maro kuexirykōke toiroro pyra nohpo tō

mana. Morararo orutua komo. Toiroro pyra sytatose. Atakorehmāko sytatose zae kuehtohkōme. ¹²Pake ahtao orutua osemazuhme tyrise Ritonōpo a. Mame aoropary zehpyry touse ahtao, nohpo tyrise eya roropa. Seromararo orutua kō enurūko nohpo ae. Yrome emero pohme Ritonōpo poe mana.

¹³Kure oya xine nae nohpo tō otururuhtao Ritonōpo maro oximōmākō rānao tuhpōke pyra ahtao? Arypyra, popyra mana. ¹⁴Toipe sytatose. Orutua kō tūsehke mosā ke ahtao popyra kyya xine mana. Epoihtōko sā mokyro mana kyya xine. ¹⁵Yrome nohpo tō tūsehke mosā ke ahtao kure rokē kyya xine mana. Tūsehke mosā ke ahtao, tuhpōke exikety sā nohpo mana. ¹⁶Tu hpōke pyra nohpo ahtao autururuhtao Ritonōpo maro oximōmākō maro popyra mana, āko ase. Morara āko ase emero Jezu poetory tomo a emero pata tō po. Morara āko ase roropa jezujezukuru se exiketomo a.

Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtopo

¹⁷“Kure rokē matose oximōnōko Ritonōpo poko,” kara ase oya xine. Ōximomyrykohtao atakorehmara matose yronymyrymehxo Jezu enetuputryry poko. Atakorekehkāko rokē matose. Morara popyra ya mana. Naeroro āmorepatorŷko ase zae ehtoh poko ōximomyrykohtao. ¹⁸Ynara āko imehnō mana opoko xine, “Korītopōkō tātapiakase sā mā toto. Oximōnōko ro mā toh repe, yrome oxiehno toto,” āko. Morara kary ajohpe pyra mana ya. ¹⁹Otarāme atapiakāko matose zae oehtohkō enetupuhpotohme imehnomo a. ²⁰Ōximomyrykohtao Kuesēkō orihtopōpyry poko osenetupuhpyra matose. Ōtukurukō poko rokē oximōnōko matose. Oty katohme? ²¹Ōtukuru kohtao toitoine matose emotyēkāko. Naeroro imehnō etyhporyme exiketō otuhpyra ekurehnōko, osemazuhme autuhtyā toemotyēkase exiryke. ²²Morara awahtao xine ōximomyrykohtao azahkuru matose ipunaka. Tytapyike matose. Omise awahtao xine otuhtoko atapyīkō tao. Ritonōpo maro oturutoh tao zae rokē otuhtoko. Moro tao tymōkomokākara onyhxiropyra ehtoko roropa. Azahkuru awahtao xine ōximomyrykohtao, “Kure matose,” kara ase oya xine.

²³Tamorepase ywy Kuesēkomo a toorihtopōpyry poko wenikehpyra ipoetry tō ehtohme. Morararo kuamorepatose. Ynara ase oya xine, “Kuesēkō Jezu Kyrixtu ewokasasaka ahtao Juta a, wyi apoine. ²⁴Kure mase Papa kapuaono, karyhtao eya, wyi tohkane. Typoetry tomo a ynara tykase ynororo, ‘Sero wyi enapryhtao oya xine wenikehpyra ehtoko jexixihmapotopōpyry poko wewe pokona. Okurākatohkōme orihnōko ase,’ tykase. ²⁵Mame utuhkehxi po eukuru tapoise Jezu a. Ynara tykase, ‘Seny ōkurukomo. Tōmiry kasenato ekarōko Ritonōpo seropōkomo a jorihtopōpyry pokoino. Topekahse matose ya umunuru ke. Naeroro sē enyryhtao oya xine jorihtopōpyry poko osenetupuhtoko,’ tykase. ²⁶Naeroro Kuesēkō oehtohtoro wyi enapryhtao oya xine, eukuru enyryhtao roropa oya xine, imehnō tuarōtanohpōko matose aorihtopōpyry poko kymyakākōme,” ase oya xine.

(1 Ko 11.20)

27 Naeroro zae pyra awahtao xine ohxirotorŷko Ritonōpo mana, Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyryhtao oya xine, eukuru enyryhtao roropa oya xine. Iirypyryme oexirykōke ohxirotorŷko Ritonōpo mana, Kuesēkō exixihmahpōkō hxiroy samo. 28 Morara exiryke ynara osenetupuhutoko aporo, “Zae rokē ytoytōko hano Ritonōpo neneryme?” kahtoko aporo okurohtao xine. Morarame zae awahtao xine rokē Kuesēkō exixihmatopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enahtoko, eukuru ētoko, enara. Iirypyryme awahtao xine oorypyrykō ekarotoko Ritonōpo a ikorokatohme. Moromeīpo enahtoko, ētoko, enara. 29 Kuesēkō kynorihne kyyrypyrykō epehmatohme, Ritonōpo poenōme kuehtohkōme. Moro onenetupuhpyra awahtao xine, aorihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh onenahpyra ehtoko, onēpyra roropa ehtoko, enara. Awamekaro xine rokē moro wyi enapyryhtao oya xine, moro eukuru enyryhtao roropa oya xine awānohtorŷko Ritonōpo mana, ajoajohpe Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyryke oya xine. 30 Morara exiryke kure pyra toehse matose. Jamihme pyra roropa toehse matose. Toitoine roropa amaro xine aexityā toorihse mana. 31 Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyry se awahtao

xine ynara osenetupuhtoko aporo, “Iiryropyyme hano Ritonõpo a?” kahtoko oseya rokene. Mame tyrypyhpyke awahtao xine ekarotoko oorypyrykõ Ritonõpo a ikorokatohme ropa. Kyyrypyrykõ tykorokase ahtao Ritonõpo a, “Popyra matose ya,” kara mana kyya xine. Kuãnohpopyra xine roropa mana. ³²Yrome, “Popyra matose ya,” ãko Ritonõpo kyya xine kyyrypyrykõ poko kuahtao xine. Kutuarimapotorỹko roropa mana zomory zuaro kuehtohkõme, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Morara kuamoreparatorỹko Ritonõpo mana apotoimo htaka omõpyra kuehtohkõme tõmipona pyra exiketõ maro.

³³Morara exiryke wekyry tomo, Kuesẽkõ exixihmatopõpyry poko wenikehpyra ehtoh enahtohme õximomyrykohta, imehnõ Jezu poetory tõ oepyry eraximatoko aporo. Mame oximõme toehse emero ahtao otuhtoko. ³⁴Mame omise ro awahtao xine otuhtatoko atapyĩkõ taka, ozehno xine Ritonõpo exiryino awãnohpyra Ritonõpo ehtohme roropa. Tuhke mekaropotone. Morohne poko ourutorỹko ase amaro xine toehse jahtao.

Ritonõpo zuzenu nekarory poko

12 ¹Wekyry tomo, ynara matose, “Oty ekarõko Ritonõpo zuzenu nae kyya xihne?” matose pape poko. Naeroro Zuzenu kurã nekarory tõ poko ourutorỹko ase, zae zuaro oehtohkõme. ²Jezu poetoryme exipitopyra ro awahtao xine joroko tõ eahmary poko mexiatose, Ritonõpo myakãme repe. Yrome opynanopyrykõ waro pyra mokaro mana, ritõ kuhnanõme rokẽ toexirykõke. Toto poko oexirykõke kokoro rokẽ oenekunopyyase xine. ³Yrome seromaroro ynara kananõ nae, “Ritonõpo poe ase senohne riko,” kananõ nae mana. Yrome Ritonõpo zuzenu poe toto ahtao, “Jezu popyra mana,” kara toh mana ipunaka. Ritonõpo zuzenu poe ynara ãko mã toto, “Jezu jesẽme mana,” ãko Ritonõpo zuzenu nae exiketõ mana. “Kuesẽkõme mana,” ãko mã toto. Imehnõ mã morara kasaromepyra mã toto. Moro waro awahtao xine Ritonõpo poe oturuketõ nymyry waro matose. Ajohpe exiketõ waro roropa matose.

⁴Tuhke rokẽ Ritonõpo zuzenu nekarory tõ kyya xine mana. Yrome toiro rokẽ ekarohpõ mana. ⁵Tyotyoro poko tuhke erohnõko sytatose Kuesẽkõ omipona. Yrome toiro rokẽ Kuesẽkõ mana. ⁶Tyotyorõ poko emese kure sytatose orẽpyra kuehtohkõme Ritonõpo nyrohmanohpotoh poko. Yrome toiro rokẽ Ritonõpo mana. Ipoe rokẽ emese kure sytatose, tyjमितunuru ekaroryke kyya xine, inyrohmanohpotoh poko kuehtohkõme. ⁷Tyjमितunuru ekarõko Ritonõpo kyya xine mana imehnõ Jezu poetory akorehmatohme kyya xine. ⁸Tyjमितunuru ekarõko toitoine typoetory tomo a emese kure toto ehtohme zae omi ekarory poko imehnomo a. Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana emese kure toto ehtohme imehnõ amorepary poko Ritonõpo omiry poko, zuaro toto ehtohme. ⁹Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana yronomyryme Jezu enetupuhtohme eya xine. Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana kurãkõkara kurãkatohme eya xine. ¹⁰Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko

Ritonõpo zuzenu mana imehxo Ritonõpo ehtoh enepotohme imehnomo a. Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana tõmiry ekarotohme imehnomo a. Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana Ritonõpo zuzenu poe exiketõ waro toto ehtohme, typoe rokẽ ytoytoketõ waro roropa toto ehtohme. Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana imehnõ omiryae oturutohme. Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana mokyro zurutopõpyry enetupuhthohme ekarotohme ropa kuomirykõae. ¹¹Tuhke ekarõko Ritonõpo zuzenu kyya xine mana. Yrome toiro rokẽ ynororo. Tamoreme ekarory se exiryke tyjमितunuru ekarõko kyya xine mana.

Typokõke tuhke kuokokõ mana

¹²Kuokokõ tuhke typokõke mana. Moro saaro Kyrixtu enetupuhnanõ tuhke mã toto. Yrome toiro zokome sã sytatose Jezu enetuputyryke kyya xine. ¹³Tuhkãkõ Jezu Kyrixtu enetupuhnõko mana. Juteu tomo, juteutõkara roropa enetupuhnõko mã toto. Tosẽke exiketomo, tosẽke pyra exiketõ roropa enetupuhnõko mã toto. Enetuputyryke kyya xine tukurãkase sytatose Ritonõpo zuzenu a Jezu Kyrixtu zokome sã kuehtohkõme. Ritonõpo jamitunuru nae sytatose Zuzenu kukurohtao xine exiryke.

¹⁴Ynara exiryke, toiro rokẽ pyra kuokokõ pokõ mana. Tuhke typokõke mana. ¹⁵Kupupurukõ ynara kara mana, “Tyoro jexiry se ase. Omame se ase,” kara mana. Pupume ro mana, myaro tokorõmero. ¹⁶Morararo kypanarykõ ynara kara mana, “Onume pyra jexiryke zoko pokõme pyra ase,” kara mana. Kuokokõ pokõme ro mana. (Kuokokõ pokõ mã oxikerekeremara mana Ritonõpo netaryme. Tãkye rokẽ mã kehko toerohtohkõ poko.) ¹⁷Kuokokõ tytororo onume rokẽ ahtao otato pyra sehtory. Morararo paname rokẽ kuokokõ tytororo ahtao eunatara sehtory. ¹⁸Yrome toiro rokẽ pyra kuokokõ pokõ tyrise Ritonõpo a. Tuhke kypokõkõ tyrise eya kuokokõme tytororo kuehtohkõme. Morara tyrise kymarokõ Ritonõpo a tõsenetupuhthopõpyryae ro. ¹⁹Toiro rokẽ kypokõkõ ahtao tokoke pyra sehtory. ²⁰Yrome zoko pokõ tuhke tyrise toiro tokoke kuehtohkõme.

²¹Naeroro kuenurukõ ynara kara mana kuemarykomo a, “Ose pyra ase,” kara mana. Kupuhpyrykõ ynara kara mana kupupurukomo a, “Ose pyra ase,” kara mana. (Moro saaro, “Mose se pyra ase,” kara sehtone imepỹ Jezu poetory poko Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine.)

²²Kuokokõ tyrise Ritonõpo a. Kure pyra kuokokõ pokõ toehse ahtao ise ro sytatose. Oxisã kuokokõ pokõ jamihme se sytatose. Kuokokõ pokõ toiro touse ahtao, etuarimãko sytatose otarãme orihnõko sytatose. ²³Kuokokõ pokõ xihpyry nae sytatose. Kyya xine xihpyryme mã repe. Yrome ipyno ro sytatose. Ehxirõko sytatose kuokokõ pokõ jarao tõsenese ahtao, yrome ipyno ro sytatose. ²⁴Mãpyra kuokokõ pokõ kure potu kyya

xine ahtao, ipoko pyra sytatose kure exiryke. Etatoko pahne, otarāme ehxirōko sytatose xihpyryme kuokokō pokō ahtao repe. Yrome Ritonōpo ehxiropyra mana kypyno xine toexiry poko. Kuokokō pokō emero tyrise eya kuokokōme. ²⁵Kuokokō pokō tyorō pokona atapiakara mana. Morohno poko rokē mana. Kuokokō pokō tuhke roropa repe. Yrome oximaro erohnōko mā kehko toiro tokoke exiryke. Moro saaro atapiakara sehtone. Kuesēkō omipona rokē sehtone. ²⁶Mame toiro kuokokō pokō jetū ahtao, tytororo kuokokō samū āko mana. Morararo kure rokē kuokokō pokō ahtao tytororo samū kara mana, toiro kuokokō exiryke. Jezu enetupuhnanō kuokokō sā mā toto. Kuepekō etuarimary eneryhtao kyaa xine, emynyhāko sytatose. Kure kuepekō riryhtao imehnomo a tākye sytatose kuepekō poko.

²⁷Kymarokō emero Kyrixtu zoko sā sytatose. Tuhke kuokokō pokō tyrise Ritonōpo a kuokokōme. Tōsenetupuhntopōpyryae ro morara tyrise sytatose. Moro sā kymarokō emero Jezu Kyrixtu zoko sā sytatose. Kyrixtu zoko pokō sā sytatose. ²⁸Naeroro Kyrixtu enetupuhnanō tyrise Ritonōpo a imehnō akorehmaneme. Apitoryme ynara tykase ynororo, “Umūkuru poko omi kurā ekaronanōme matose,” tykase. Imehnomo a, “Jomiry poko urutōme matose,” tykase. Imehnomo a, “Jenetupuhnanō amorepaneme matose,” tykase. Imehnomo a, “Yjमितunuru ke nyrypohpyry tyritoko,” tykase. Imehnomo a, “Kurākōkara ikurākatoko ropa,” tykase ynororo. Imehnomo a, “Imehnō akorehmatoko jurumekara toto ehtohme,” tykase. Imehnomo a, “Imehnō esēme ehtoko roropa,” tykase. Imehnomo a, “Imehnō omiryae urutōme ehtoko roropa,” tykase, enara. ²⁹Emero pyra toitoine rokē Ritonōpo nymenekahpyryme mā toto, Tumūkuru poko imehnō amorepatohme. Toitoine rokē urutōme roropa mā toto. Toitoine rokē amorepatōkōme mā toto. Toitoine rokē Ritonōpo jamitunuru nae mā toto orēpyra inyrohmanohpotoh ritohme. ³⁰Toitoine rokē kurākōkara kurākāko ropa mā toto. Toitoine rokē roropa imehnō omiryae oturūko mā toto. Toitoine rokē roropa mokaro nurutopōpyry imehnō omiryae ekarōko ropa mā toto kuomirykōae. ³¹Naeroro Ritonōpo nekarory kurā poko openetatoko.

Yrome tyorō poko ourutorỹko ase seromaroro. Sero kure kuhse mana.

Imehnō pyno kuexirykō poko

13 ¹Otarāme imehnō omiryae jotururu waro ase repe. Otarāme Ritonōpo nenyohtyā omiry waro roropa ase repe. Yrome imehnō pyno pyra jahtao toiparo rokē oturūko ase, panaikato sā rokē jotururu exiry, tātā katoh sā rokene. ²Otarāme Ritonōpo omi poe aomiry ekarōko ase imehnomo a. Otarāme emero poko zuarohxo ase atamorepaketō samo. Otarāme imehnō motye tupimākō waro roropa ase. Otarāme Ritonōpo jamitunuru enetuputyryke ya ppy tō enuēnapory waro

roropa ase repe, yrome imehnõ pyno pyra jahtao otyme kure hano Ritonõpo a? Arypyra ipunaka. ³Otarãme ymõkomory emero ekarõko ase tymõkomokākara a. Otarãme, “Oty kara,” āko ase repe joko zahkary se Jezu waro pyra exiketõ ahtao Jezu enetuputyry ya waro toto ehtohme. Yrome imehnõ pyno pyra jahtao toiparo rokẽ oxiahkapõko ase. Toiparo rokẽ ymõkomory ekarõko ase roropa tymõkomokākara a.

⁴Imehnõ pyno jahtao penekhepyra ase kure toto ehtoh eraximary poko. Kure rokẽ toto riko ase. Imehnõ pyno jahtao zumoxike pyra ase toto poko. Osenñnanohpyra ase. Ypoko oseahmara ase. Epyrypara roropa ase imehnõ motye jehtoh poko. ⁵Imehnõ pyno jahtao putu pyra exiketõ sã pyra ase. Zae rokẽ ase. Osepyno rokẽ pyra ase. Yamene se pyra roropa ase. Axi hkopyra imehnõ zehno exiko ase. Eya xine tyryrhmasẽ jahtao onemetakãmara ase. ⁶Imehnõ pyno jahtao atākymara ase tyryrypyro poko toehse toto ahtao. Zae toto exiry poko atākymãko ase. ⁷Imehnõ pyno jahtao penekhepyra ase kure toto ehtoh eraximary poko. “Emero ikurākary waro Ritonõpo mana,” āko ase. “Kure toto riry poko onymomohkepyra sehtone,” āko. Toto anarypopyra roropa ase, enara.

⁸Imehnõ pyno nymyry jahtao jũme toto pyno ase. Ritonõpo zuzenu poe imehnõ amoreparyhtao ya kure repe. Yrome axĩtao rokẽ jomihpyry mana. Ritonõpo zuzenu poe imehnõ omiryae jotururuhtao, moro roropa axĩtao rokẽ mana. Tuaro jahtao roropa tuaro jexiry jũme pyra mana. ⁹Seromaroro emero pyra, zokonaka rokẽ zuaro sytatose. Ritonõpo zuzenu poe emero pyra zokonaka rokẽ imehnõ amorepãko sytatose roropa. ¹⁰Yrome Ritonõpo maro toehse kuahtao xine emero waro exiko sytatose, zokonaka rokẽ pyra. Emero ekarõko roropa sytatose zokonaka rokẽ pyra. Zokonaka rokẽ aehtyã enahketõme mana.

¹¹Poetome jahtao poeto omiryne jomiry kynexine. Poeto sã tyxitase ywy, toexianase, enara. Poeto sã roropa josenetuputyry kynexine. Yrome seromaroro tuãtase jexiryke poetome jehtopõpyry turumekase ya. ¹²Osene xihpyry ae kuosenerykohtao popyra rokẽ osenẽko sytatose. Moro saaro seromaroro pitiko sã rokẽ Ritonõpo poko enetupuhnõko sytatose. Imeĩpo imaro kuahtao xine kure kuhse Ritonõpo enẽko sytatose, osẽpataka rahkene. Seromaroro zokonaka rokẽ zuaro sytatose. Yrome kuario xine ynororo ipunaka. Imeĩpo zuarohxo exiko sytatose roropa, kuario xine Ritonõpo ehtoh samo.

¹³Ritonõpo enetupuhnõko sytatose. Imaro kuexirykõ momohnõko roropa sytatose. Imehnõ pyno sytatose, enara. Kure Ritonõpo enetuputyry kyya xine kuesẽkõme. Kure roropa imaro kuexirykõ eraximary kyya xine. Yrome imehnõ pyno kuexirykõ kure kuhse mana.

Ritonõpo zuzenu nekarory tõ poko kyya xine

14 ¹Morara exiryke imehnõ pyno oexirykõ poko openetatoko. Ritonõpo zuzenu nekarory tõ se ehtoko yronymyryne. Ritonõpo

omiry ekarory se ehtoko imehnomo a. “Ajamitunuru ekaroko ya ōmiry kurā ekarotohme imehnomo a,” kahtoko Ritonōpo a. ²Imepỹ mā tyorō omiryae tōtururuhtao kuurupyra xine mana. Ritonōpo a rokē oturūko mana, moro omi onetara kuexirykōke. Otarāme Ritonōpo zuzenu poe zae oturūko ynororo repe yrome etananō onetara mā toto ipunaka. ³Yrome Ritonōpo omiry ekarone topohme oturūko imehnō netaryme emero. Kuakorehmatorỹko mana yronymyrymehxo Kuesēkō enetupuhtohme kyaa xine. Kueanokō jamihtanohnōko ropa mana orēpyrahxo kuehtohkōme Ritonōpo omipona. Kuemyynyhmatohkō aropōko mana tākye ropa kuehtohkōme. ⁴Imeimehnō omiryae oturukety atakorehmāko rokē mana. Yrome topohme Ritonōpo omiry ekarone imehnō Jezu poetory akorehmāko emero itamurumehxo enetupuhtohme eya xine.

⁵Ritonōpo zuzenu poe tyorō omiryae ōtururukohtao tākye pitiko ase. Yrome tākye kuhse ase opoko xine Ritonōpo poe aomiry ekaroryhtao oya xine imehnomo a. Tyoro omiryae urutōkō kure roropa toh mā repe. Yrome imotyē kuhse Ritonōpo omiry ekaronanō mana imehnomo a. Tyoro omiryae oururukō se imepỹ ahtao moro omi waro exikety nae ahtao rokē kure mana, aomiry ritohme ropa ōmirykōae. Yrome aomiry waro exikety pyra ahtao toiparo rokē moro omiryae oturūko mokyro mana. ⁶Wekyry tomo ytōko ase oya xine. Amaro xine jahtao tyoro omiryae rokē jotururuhtao ākorehmara xine jexiry onetara oexirykōke. Ritonōpo nenehpohpyry ya ekaroryhtao oya xine ākorehmatorỹko ase. Zuaro jehtoh roropa ekaroryhtao oya xine, ākorehmatorỹko ase. Ritonōpo zuzenu poe oururukohtao ākorehmatorỹko ase. Inamorepatopōpyry roropa ekaroryhtao oya xine ākorehmatorỹko ase.

⁷Rue tōkehko, kapau zehpyry roropa aoaomihtōko sã etone mana. Yrome etory waro pyra exikety ahtao, anaomihtopyra mana etory waro pyra toexiryke. ⁸Soutatu tō kohmatoh popyrahme sã totose ahtao owōpyra soutatu tō mana. Typyrekō anapoipyra roropa mā toto ekurehnōko. ⁹Morararo tyorō omiryae rokē imehnō zururuhtao oya xine ōmirykō onetara mana. Onenetupuhpyra roropa mā toto, topohme toto onurupyra oexirykōke. Ōmirykō orexīto sã rokē arypyra exīko. ¹⁰Kuomirykō toiro rokē pyra mana. Tuhke omi nae seropōkō mana. Oxisã pyra kuomirykō mana. Omi waro exiketomo a rokē moro omi jarao mana. ¹¹Yrome imepỹ omiry waro pyra kuahtao xine moro omiryae oturuketō moē patapōkōme kyaa xine mana. Morararo kymarokō eya xine, moē patapōkōme sytatose eya xine. ¹²Ritonōpo zuzenu nekarory tō poko penetāko matose. Yrome ijamitunuru ekaropoko orēpyrahxo oehthōkōme imehnō akorehmary poko Jezu enetuputyry poko oya xine.

¹³Tyoro omiryae ōtururukohtao ynara ekaropotoko Ritonōpo a, “Ajamitunuru ekaroko ya Papa, topohme joturutohme jetananomo a toto omiryae,” kahtoko Ritonōpo a. ¹⁴Tyoro omiryae jotururuhtao

Ritonõpo a josenetupuhtoh poe pyra ase oturũko. Juzenu rokẽ oturũko Ritonõpo maro. ¹⁵Naeroro ynara ãko ase, Ritonõpo maro oturũko ase juzenu poe roropa repe. Yrome josenetupuhtoh poe roropa oturũko ase Ritonõpo maro. Juzenu poe eremiãko ase Ritonõpo netaryme. Yrome josenetupuhtoh poe roropa eremiãko ase Ritonõpo netaryme. ¹⁶Oximõme awahtao xine ouzenukõ omiryae rokẽ, “Kure mase Ritonõpo,” karyhtao oya xine amaro xine exiketõ, “ÿ, kure Ritonõpo mã rahkene,” kasaromepyra mã toto, õmirykõ onetara toexirykõke. “Otarã ãko mose nae?” ãko rokẽ toto, õmirykõ waro pyra toto exiryke. ¹⁷Otarãme ouzenukõ omiryae, “Kure mase Ritonõpo,” ãko matose repe. Morara kary kure repe. Yrome amaro xine exiketõ anakorehmara matose.

¹⁸Tyotyorkõ omiryae õtururukõ motye oturũko ase. Moro poko tãkye ase, “Kure mase, Ritonõpo,” ãko ase. ¹⁹Yrome oximõme jahtao imehnõ Jezu poetory tõ maro, tyorõ omiryae jotururu se pyra ase. Jetananõ omiryae rokẽ jotururu se ase toto amorepatohme. Tyorõ omiryae jotururuhtao tuhke omi ekaroryhtao ro onetara etananõ mã ipunaka. Yrome jetananõ omiryae jotururuhtao kurehxo eya xine mana. Tuhke pyra omi ekaroryhtao ro etãko mã toto. Zuario exiko mã toto.

²⁰Wekry tomo, poeto sã pyra ehtoko õsenetuputyrykõ poko. ÿ, oorypyrykomo a tuaro pyra ehtoko poetohti samo. Yrome õsenetuputyrykõ poko zuãtatyã sã ehtoko. ²¹Ynara tymerose Ritonõpo omiryae,

“Tarõkõ zurũko ase, ãko Kuesẽkõ mana.

Tyorõ omiryae toto zurũko ase.

Moẽ patapõkõ omiryae toto zurũko ase.

Yrome morara ahtao ro jomiry onetara exiko mã toto,” me tymerose Ritonõpo omiryae. ²²Naeroro tyorõ omiryae oturũko sytatose onenetupuhpynõ tuarõtatohme emero motye Ritonõpo jamitunuru ehtoh poko. Yrome topohme Ritonõpo omiry ekarõko sytatose enetupuhnanomo a toto amorepatohme, jarao sã aomiry ehtohme. (Yrome Jezu onenetupuhpynomo a jarao pyra ro Ritonõpo omiry mana, imehnõ omiryae rokẽ ekaroryhtao eya xine.)

²³Õximomyrykohtao Jezu poetory tomo, otarãme tyotyorkõ omiryae oturũko matose. Mame otarãme moro taka Jezu poetory kara omõnõko, morara onetapitopyny. “Rowohpe pyrahxo nary keh moxiã nae?” ãko mokyro mana opoko xine. ²⁴Yrome topohme Ritonõpo omiry ekaroryhtao oya xine, tyrypyry poko enetupuhnõko mokyro mana õmirykõ etaryke tyya. “Jaropõko roropa Ritonõpo mana apotoimo htaka iiryryryme jexiryke eya,” ãko mã Jezu onenetupuhpynõ, topohme õmirykõ etaryke tyya.

²⁵“Kokoro rokẽ yryryry xihpyry poko osenetupuhnõko ase,” ãko mokyro mana oya xine. Mame tosekumuru po porohnõko mana Ritonõpo õpataka,

“Kure mase Ritonõpo, emero motye mase imehxo,” katohme Ritonõpo a. “Ajojhe pyra Ritonõpo taro mana, amaro xine,” āko roropa oya xine mana.

Zae oehtohkõ poko õximomyrykohtao Ritonõpo poko

²⁶Wekyry tomo, zae ehtoh poko āmoreparykõ se ase. Oximõme awahtao xine Ritonõpo poko, atakorehmatoko yronymyrymehxo enetupuhthome oya xine. Toiro eremiāko Ritonõpo poko. Imepý āmorepatorýko mana. Imepý roropa Ritonõpo poe enetupuhpotoh ekarõko mana. Imepý roropa Ritonõpo zuzenu poe tyorõ omiryae oturũko mana. Imepý mã mokyro oturutopõpyry rĩko ropa õmirykõae ropa zuaro oehtohkõme. Morohne emero Jezu poetory tõ akorehmaryhtao kure moro mana. ²⁷Mame tyorõ omiryae tõturu se exikety nae ahtao, kure asakoro rokẽ oturũko mã toto. Oseruao ahtao kure roropa mana, tuhke pyra exiryke. Ah toiro noturũ aporo. Mame tõtýhkase ynororo ahtao ah imepý ropa noturuno, toto omiry waro exikety nae ahtao tyrithome ropa õmirykõae, zuaro emero ehtohme. ²⁸Yrome toto omiry waro exikety pyra ahtao, õmirykõae toto omiry rine pyra, ah mynyhme rokẽ nexĩ toto oximõtõh tao. Ikurohtao xine rokẽ ah noturũ toto, Ritonõpo maro rokene. ²⁹Mame Ritonõpo poe aomiry ekaronanõ asakoro ahtao kure. Ah noturũ toto. Oseruao ahtao kure roropa mana. Kure imehnõ mã toto omiry etāko emero porehme, zae toto exiry enetupuhthome tyya xine. ³⁰Morarame toiro oturuhtao ro otarāme Ritonõpo mã tõmiry ekarõko imepyny a ekarotõhme ropa oximõmākõ netaryme. Morara ahtao ah mokyro noturukehno Ritonõpo nekarory mokyro a etatõhme oya xine. ³¹Ritonõpo omiry ekaroryhtao oya xine emero, kure mana, atakomino urutõkõ ahtao rokene. Morara awahtao xine zuaro exĩko matose, atākyemāko roropa matose, atakorehmāko matose. ³²Ritonõpo zuzenu poe Ritonõpo omiry nae awahtao xine ekarotõhme imehnomo a tuaro ro matose. Õtururukõ se awahtao xine rokẽ oturũko matose. Õtururukõ se pyra awahtao xine mynyhme rokẽ matose. ³³Tākye pyra Ritonõpo mana ajoajohpe typoetory tõ ahtao. Yrome zae rokẽ kuahtao xine kuoximomyrykohtao tākye mana.

Mame emero pata po Jezu poetory tõ oximomyryhtao, ³⁴ah nohpo tõ mynyhme rokẽ nexĩ toto. Ah nohpo tõ oximõmākõ onurupyra nexĩ toto. Ynara āko Moeze nymerohpyry mana, “Nohpo tõ onyripyra ehtoko otuisarykõme,” āko. ³⁵Zae pyra mã nohpo tõ õtururu oximõme awahtao xine Ritonõpo poko. “Otara nykã?” kary se nohpo tõ ahtao, ah nekaropõ toto tyiniokomo a tytapyĩkõ taka toytose ropa tahtao xine, enara.

³⁶Zae pyra jomiry oya xine nae? Etatoko pahne, owino xine Ritonõpo omiry exipyra kynexine. Ritonõpo wino toehse. Amarokomo a rokẽ pyra Ritonõpo omiry tokarose kynexine, nonopõkomo a emero porehme aomiry tokarose kynexine. Naeroro, “Yna rokẽ Ritonõpo nekarohpyry nymyry nae,” kara ehtoko. ³⁷Toitõine matose Ritonõpo omiry ekaronanõme osekarõko. Ritonõpo zuzenu nekarohpyry apoihpome osekarõko roropa matose. Naeroro, “Kuesẽkõ omi poe morara tymerose Pauru a kuamorepatohkõme,”

āko matose. ³⁸Yrome nymerohpyry omipona se pyra imepỹ ahtao zae pyra mana. Mokyro omiry onetara ehtoko. Aomipona pyra ehtoko roropa.

³⁹Wekyry tomo, ynara kahtoko Ritonõpo a, “Ajamitunuru ekaroko ya Papa, zae õmiry ekarotohme imehnomo a,” kahtoko. Mame tyorõ omiryae tõtururu se imepỹ ahtao, “Tyorõ omiryae oturupyra exiko,” kara ehtoko eya. ⁴⁰Oximõme awahtao xine Ritonõpo poko tuaro sã rokẽ ehtoko. Zae ehtoh poko rokẽ ehtoko.

Kyrixtu ěsemãkapotopõpyry ropa poko

15 ¹Wekyry tomo, omi kurã poko osenetupuhstoko. Ynekarohpyry oya xine omi kurã nexiase Jezu Kyrixtu poko. Tonetupuhse oya xine. Aomipona roropa matose seromaroro. ²Ynekarohpyry oya xine omi kure mana. Kuamorepatosene. Tonetupuhse oya xine exiryke typynanohse matose Ritonõpo a, onurumekara ropa awahtao xine. Yrome turumekase ropa oya xine ahtao toiparo rokẽ tonetupuhse oya xine exiry.

³Ynetahpyry Jezu Kyrixtu poko ekaroase oya xine. Imehnõ omiry emero motye kuhse kure moro omi mana. Kyrixtu kynorihne kyyrypyrykõ epehpyryme, Ritonõpo omihpyryae ro. ⁴Tonẽse oramãka topu aka. Mame tõsemãkase ropa Ritonõpo a asakoro tynyhse ahtao orihpỹme ropa aehtohme, Ritonõpo nymeropohpyryae ro. ⁵Mame tõsemãse ropa tahtao toorihxĩpo tõsenepose ropa, Peturu a. Mame tynmenekatyamo a roropa 12mãkomo a tõsenepose ropa ynororo. ⁶Mame tuhkãkomo a tymaro ytoytoke tomo a tõsenepose ropa, oximõme toto ahtao. 500 motye toh kynexine. Mokaro tuhke Jezu enenanõ orihpyra ro mã toto. Yrome toitoine mokaro toorihse ropa mã toto. ⁷Moromeĩpo tõsenepose ropa Tiaku a. Mame tynmenekatyamo a tõsenepose ropa oximõme toto ahtao emero.

⁸Mame mokaro a emero tõsenepose ahtao etyhpyryme ya roropa tõsenepose ynororo, imũkepyhpyry emũkuakepyry etyhpyry sã ase, etyhpyryme ya tõsenepose ynororo exiryke. ⁹Imehnõ Jezu nymenekatyã osemazuhme mã toto, ymotye tuisame mã toto. Etyhpyryme tymenekase ywy Jezu a typoko imehnõ amorepatohme. Osemazuhme popyra exiase ipunaka. Jezu poetory tõ ryhmase ytoasene. Morara jehtopõpyry poko ehxirõko ase, “Jezu nymenekahpyryme ase,” karyhtao ya. ¹⁰Itamurume ypyno Ritonõpo kynexine iirypyryme jahtao ro. Mame ypyno toexiryke typoetoryme jyriase. Ymenekase roropa, typoko imehnõ amorepatohme. Toiparo rokẽ pyra typynanohse ywy. Orẽpyrahxo toerohse ywy aomipona, imehnõ Jezu nymenekatyã motye, emero porehme. Yrome jamoreme pyra ase erohnõko, Ritonõpo yjamihtanohnõko mana kokoro rokene. ¹¹Omi kurã ekaroase oya xine. Imehnomo a roropa omi kurã tokarose oya xine. Omi kurã ekaronanõme yna exiry oty kara mana. Yrome ynanekarohpyry kure kuhse mana. Moro omi kurã tonetupuhse oya xine rahkene.

Kuēsemākaporykō ropa poko

¹²Ynara āko ynanase imehnō amoreparyhtao, “Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a, aorihxīpo,” āko ynanase. Yrome toitoine matose ynara āko, “Aorihtyā onēsemākara Ritonōpo ekurehnōko,” āko matose repe. Oty katohme? ¹³Aorihtyā onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao Kyrixtu roropa ēsemāpyra ropa exiry. ¹⁴Morara ahtao Kyrixtu onēsemākara Ritonōpo ahtao, toiparo rokē omi kurā ynanekarory oya xine. Toiparo rokē oesēkōme Jezu menetupuhutory roropa. ¹⁵Moraramē ajohpe pyra mokaro ahtao, ajohpe yna omiry exiry. Azahkuru Ritonōpo poko menetupuhutory roropa, ynara karyke yna a, “Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a,” karyke yna a. Ajohpe pyra mokaro ahtao, aorihtyā onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao, Kyrixtu roropa onēsemākara Ritonōpo exiry. ¹⁶Ynara exiryke, aorihtyā ēsemākary ropa waro pyra Ritonōpo ahtao, Kyrixtu roropa onēsemākara ropa exiry. ¹⁷Moraramē Kyrixtu onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao toiparo rokē menetupuhutory, iirypyryme ro mehtory. ¹⁸Kyrixtu onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao, Jezu poetory tō aorihtyā onypynanohpyra ekuretyry Ritonōpo, etuarimatoh tao rokē exiry toto. ¹⁹Axītao rokē, sero po kuahtao xine rokē kypyno xine Kyrixtu ahtao, moraramē toorihse kuahtao xine kypyno xine pyra Kyrixtu ahtao, imehnō motye tākye pyra sehtory.

²⁰Yrome mokaro ajohpe rokē mā toto. Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a aorihxīpo, kutuarōtatohkōme, “Imēipo ypoetory tō emero ēsemākapōko ropa ase,” katoh zae ehtoh waro kuehtohkōme. ²¹Kymarokō emero orihketōme toehse sytatose orutua pokoino, tyrypyry poko toehse exiryke. Morararo kuēsemākapotorŷko ropa Ritonōpo mana imepŷ orutua pokoino, kure toexiry poko rokē exikety pokoino. ²²Orihnōko sytatose emero porehme Atāo pakōme kuexirykōke. Mororo saaro Kyrixtu poenōme toehse kuexirykōke kuēsemākapotorŷko ropa Ritonōpo mana. ²³Kymarokō emero ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana kuēsemākapotohkō toehse ahtao. Kyrixtu osemazuhme tōsemāse ropa. Imēipo Kyrixtu omipona exiketō ēsemānōko ropa mā toto Kyrixtu oepyry ropahtao. ²⁴Ritonōpo se pyra exiketō jamitunuru enahkapōko Kyrixtu mana, joroko tōkehko, kowenu tōkehko, tuisa tōkehko roropa. Toto jamitunuru enahkapōko mana. Toto omipona pyra seropōkō rīko roropa mana. Tūmy omipona rokē toto rīko mana. “Emero esēme mase Papa. Seropōkō emero ōmipona exīko mana,” āko mā Kyrixtu Ritonōpo a. ²⁵Mame tuisa konōtome Kyrixtu exīko. Zehno exiketō poremākapōko Ritonōpo mana. Toto jamitunuru enahkapōko roropa mana. Kyrixtu omipona exīko mā toto emero. ²⁶Kuorikyrykō mā kyzehnotokō sā mana kyya xine. Kyzehnotokō zuno sytatose. Kuorikyrykō zuno roropa sytatose. Emero esēme toehse Ritonōpo ahtao kuorikyrykō enahkapōko roropa mana, orihpŷme kuehtohkōme. ²⁷Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Imehnō jamitunuru enahkapōko Ritonōpo mana Kyrixtu omipona toto ehtohme emero porehme,” āko. Morara karyke Ritonōpo a seropōkō emero jamitunuru enahkapōko mana Kyrixtu

omipona rokē toto ehtohme emero. Tyjamitunuru rokē onenahkapopyra mana. ²⁸Moraramē sero nonopōkō Kyrixtu omipona tyrise ahtao Ritonōpo a emero porehme, Kyrixtu osekarōko roropa mana Tummy a. Tumūkuru omipona emero tyrise ahtao Ritonōpo a, ynara āko Imūkuru eya, “Ywy roropa ōmipona rokē ase,” āko Imūkuru Tummy a mana. Mame seropōkō emero esēme exīko Ritonōpo mana, kapuaōkō esēme roropa. Jūme toto esēme exīko mana.

²⁹Etatoko pahne, aorihtyā onēsemākapopyra Ritonōpo ahtao toiparo rokē osēpurihkapōko matose oepēpyākō myakāme, aorihtyā myakāme. “Aorihtyā onēsemākapopyra Ritonōpo mana,” āko mokaro repe. Ajohpe mā toto. Zae mokaro omiry ahtao toiparo rokē osēpurihkapory toto topēpyā myakāme, jūme toorihse toto exiryke. ³⁰Aorihtyā onēsemākapopyra Ritonōpo ahtao toiparo rokē oriorihnōko ynanase kokoro rokene. Yrome aorihtyā ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana. Naeroro toiparo rokē pyra oriorihnōko sytatose. ³¹Wekyry tomo, opoko xine tākye ase Jezu Kyrixtu omipona oexirykō poko. Morara āko ase oya xine kokoro rokē orihsasaka jehtoh enetuputyryke ya. ³²Taro Epezu po roropa orikyise exiase, kaikuxi tamuru maro atatapoikety samo, yzehnotokō a jezuzekuruhtao. “Ameke pyra jorikyry mana,” ase roropa repe. Morara exiryke otyme kure jorikyry ya aorihtyā onēsemākapopyra ropa Ritonōpo ahtao? Popyra exiry ipunaka. Ynara āko imehnō mā repe. “Okynā pyra orihnōko sytatose, oty kara. Naeroro sotuhtone. Eukuru sētone,” āko onenetupuhpynō mā repe.

³³Tuaro ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme. Tyryrypyrykō poko exiketō maro osepeme kuahtao xine zae ehtoh rumekāko sytatose kyyrypyrykō poko ehtohme roropa, kuepekō saaro. ³⁴Toitoinē matose Ritonōpo waro pyra. Morara āko ase ohxirotokōme. Ajoajohpe oehtohkō irumekatoko. Zae ehtoh poko osenetupuhpoto. Oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka.

Kuokokō ēsemamyry ropa poko

³⁵Otarāme amarokō ynara āko ekaropōko matose ya, “O tara aorikyhyry ēsemākapōko ropa Ritonōpo nae? O tara kuokokō exīko nahe?” āko matose roropa. ³⁶Osenetupuhpynōme sā matose. Otyro puhturu arykāko sytatose nono aka. Morara ahtao rokē ēxihtāko mana, ahtāko mā rahkene. ³⁷Zoko kara, ipuhturu rokē arykāko sytatose nono aka. Tiriikume ahtao, tiriiku puhturu rokē arykāko sytatose. Oxinase ahtao oxinase puhturu arykāko sytatose. ³⁸Ritonōpo rokē ipuhturu ēxihtanohpōko mana, otyro zokome ehtohme. Moraramē otyro zoko tahtase ahtao ipuhturu sā pyra mana, tyoro.

³⁹Sero nonopōkō pū oxisā pyra mana. Kupūkō tyoro mana, onokyro pū tyoro roropa mana. Torō tō pū tyoro, kana pū tyoro roropa.

⁴⁰Morararo kapu ao tyotyoro exiketō nae mana. Sero nono po tyotyoro exiketō nae roropa mana. Kapuaōkō kure potu mā toto. Sero nonopōkō kure potu roropa mā toto, yrome oxisā pyra toto kure exiry. ⁴¹Xixi kure potu mana. Nuno kure exiry tyoro mana. Xirikuato kure exiry tyoro roropa mana. Xirikuato tō roropa kure exiry oxisā pyra mā kehko.

⁴²Moro saaro exīko kymarokomo kuokokō tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo a. Kuokokō tonēse ahtao motaketyme mana. Yrome tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo a motapỹme exīko mana. ⁴³Tonēse kuokokō ahtao ixihpyryme mana, jamihme pyra roropa. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine kure potu kuokokō exīko, jamihme roropa exīko mana. ⁴⁴Tonēse kuokokō ahtao aorihtyā ekepyryme rokē kuokokō mana. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine kuokokō tyoro mana. Ritonōpo zuzenu nyrihpyry kuokokōme exīko mana. Sero nono poro kuahtao xine seropō zokome kuokokō mana. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine Ritonōpo a, kuokokō Ritonōpo zuzenu nyrihpyryme exīko mana. ⁴⁵Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Osemazuhme Atāo tyrise Ritonōpo a isene exiketyme, sero po ytoytoketyme,” āko. Yrome Atāo myakā seromato, Ritonōpo zuzenu poe imehnō orihpỹme tyriko mana. Atāo myakā esety Jezu Kyrixtu mokyro. ⁴⁶Osemazuhme kuokokō mā seropō zokome rokē mana. Yrome okynā pitiko ahtao imepỹ zoko ekarōko Ritonōpo kyya xine mana. Ritonōpo zuzenu nyrihpyry ekarōko kyya xine mana kuokokōme. ⁴⁷Osemazuhme Atāo zoko nono ke tyrise Ritonōpo a. Yrome Atāo myakāme, Jezu Kyrixtu tyhtose kapu ae. ⁴⁸Sero nonopōkō mā tokoke, nono ke tyrihpyry ke, Atāo samo. Yrome Kyrixtu maro exiketō mā imepỹ zoko apoiko mā toto toorihse tahtao xine. Jezu Kyrixtu zoko panō apoiko mā toto, kapu ae ayhtohpyry zoko panono. ⁴⁹Seromaroro nono ke tyrihpyry zoko sā kuokokō mana emero porehme. Okynā pyra kapu ae ayhtohpyry zoko sā kuokokō exīko mana, Kyrixtu zoko sā exīko.

⁵⁰Wekyry tomo, ynara kary se rokē ase oya xine. Kupūkō omōsaromepyra mana Ritonōpo esaka motaketyme kupūkō exiryke. Kuokokō mā motaketyme exiryke Ritonōpo maro exisaromepyra mana.

⁵¹Yrome etatoko pahne. Ritonōpo osetupuhpopyry sero kypoko xine. Toitoino kymarokō orihpyra exīko. Kytyrōmatorỹko rokē Ritonōpo mana axiny. ⁵²Axī pimyhkary sā tyoro exīko sytatose, rue panō etoryhtao kapu ao. Moro osetoryhtao aorihtyā ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana, jūme orihzomopyra toto ehtohme. Mame kymarokō emero tyrōmāko mana. ⁵³Seropōkō zoko orihketyme mana emero porehme. Toorihse ahtao motāko kuokokō mana. Yrome kuokokō tyrōmāko Ritonōpo mana, motapỹme ehtohme, jūme orihzomopyra kuehtohkōme. ⁵⁴Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Nonopōkō orihzomopyra exīko mana emero esēme toehse jahtao,” me tymerose. Aomipona exīko mā toto emero porehme. Orihketō tyrōmāko Ritonōpo mana orihzomopyra toto ehtohme. Tōmihpyryae ro orihpỹme kyritoryko mana.

⁵⁵“Naeroro kuorikyrykō zuno pyra sytatose.

Kyyryhmarykō zuno pyra roropa sytatose.”

⁵⁶Orihnōko sytatose emero porehme tyrypyhpyke kuexirykōke. Kyyrypyrykō poko zuaro sytatose Ritonōpo nymeropohpyry etaryke kyya xine. ⁵⁷Yrome kyyrypyrykō korokāko Ritonōpo mana, iiryryryme pyra kuehtohkōme. Kyjamihtanohtoryko mana kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, Kuesēkō Jezu Kyrixtu omipona kuexirykōke. Naeroro, “Kure mase,” sykatone eya.

⁵⁸Naeroro wekyry tomo, opyno xine ase. Orēpyra ehtoko Kyrixtu enetuputyry poko. Poremāpyra ehtoko roropa. Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko erohtoko kokoro rokene. Ritonōpo jamitunuru ke oerokurukohtao toiparo rokē pyra matose erohnōko. Moro waro matose.

**Tineru kurākary poko ekarotohme
imehnō Jezu poetory tomo a**

16 ¹“Yna roropa tineru kurākary se ynanase aropotohme Ritonōpo poetory tomo a, etuarimaketomo a, Juteapōkomo a,” matose ya onymerohpyrykō ae. Etatoko pahne, kure otinerūkō ekarory eya xine. Naeroro otinerūkō ikurākatoko. Morara ase roropa Jezu poetory tomo a, Karaxiapōkomo a. Morara āko roropa ase oya xine. ²Nomīkoae rokē otinerūkō apiakatoko ikurākatohme aporo. Tuhke tineru nae awahtao xine tuhke apiakatoko ikurākatohme. Tuhke hkopyra tineru nae awahtao xine tuhke hkopyra apiakatoko ikurākatohme. Mame anapiakahpyrykō tukurākase ahtao oya xine toeporehkase jahtao, “Axī ke otinerūkō apiakatoko,” kara ase. Jeporehkary oneraximara ehtoko. Seromaroro otinerūkō apiakatoko jeporehkary pune. ³Morarame oya xine toytose jahtao orutua kō aropōko ase Jerusarē pona. Onymenekatyākō aropōko ase. Pape merōko ase roropa onekarorykō poko Jerusarēpōkō neneryme. Moro pape arōko mā toto otinerūkō maro Jerusarē pona. ⁴Mame jytory kure ahtao ywy roropa ytōko ase toto maro.

Toytory poko Pauru osenetupuhtopōpyry

⁵Ytoytōko ase Masetonia poro. Mame tōtyhkase jahtao jytoytory poko Masetonia po, oya xine ytōko ase. ⁶Otarāme okynā se ase amaro xine. Otarāme ikonopory enahkapōko ase. Mame otarāme jakorehmāko matose jytotohme ropa. Aza rokē ytōko ropa ase otarāme? Zuaro pyra ase. ⁷Axītao rokē se pyra ase amaro xine. Okynā se ase amaro xine, Kuesēkō ise ahtao roropa.

⁸Yrome eraximary se ase aporo taro Epezu po. Otarāme otuhtoh konōto eraximāko ase aporo, Pētekoxite eraximāko. ⁹Tuhke nae taro Ritonōpo omiry etary se exiketomo. Naeroro Ritonōpo omiry poko toto amorepāko ase. Yrome tuhke yzehnotokō nae roropa. Jakorekehkāko mā toto, Jezu Kyrixtu ekaroryhtao ya.

¹⁰Ysā Timoteu roropa erohnōko Kuesēkō omi poe, omi kurā ekarory poko. Naeroro oya xine Timoteu toytose ahtao eahmatoko atapyīkō taka. Ipyno ehtoko roropa amaro xine se aehtohme. ¹¹Timoteu onypoihtopyra ehtoko nuaseme ro aexiry poko. Aepyry ropa eraximāko ase kuekyrykō maro. Naeroro akorehmatoko kure rokē aehtohme ropa ya. Tymōkomoke pyra anaropopyra ropa ehtoko owinoino xine.

¹²Tuhke rokē ynara asene kuekyrykō a, Aporo a, “Kure ya oytory Korīto pona imehnō Jezu poetory tō maro, Korītopōkō enese,” asene eya.

(1 Ko 16.24)

Yrome seromaroro oya xine ytopyra ynororo aporo. Imēīpo t̄ypokōke hkopyra tahtao toytory se oya xine mā rahkene.

¹³Tuaro ehtoko Kyrixtu onurumekapopyra oya xine imehnō ehtohme. Yronomyryme Kuesēkō enetupuhtoko. Zehnotokō zuno pyra ehtoko. Orēpyra ehtoko Ritonōpo omipona. ¹⁴Oerohtokhō poko awahtao xine imehnō pyno ehtoko roropa.

¹⁵Otarāme Extepana tō waro matose ipoenō maro. Extepana tomo a Jezu tonetupuhse osemazuhme Kyrexia po. Yronomyryme Ritonōpo poetory akorehmāko mā toto. Wekery tomo, etatoko pahne, ¹⁶mokaro maro ehtoko. Toto omipona ehtoko roropa. Imehnō roropa toto maro ahtao, toto sā ahtao roropa, mokaro akorehmatoko roropa, isā oehtokhōme Kuesēkō omipona toto exiryke.

¹⁷Tākye ase Extepana tō oehtopōpyry poko Potunatu maro, Akaiku maro. Jakorehmāko mā toto oesahpyo xine jakorehmara toehse oexirykōke. ¹⁸Jeano ākyemāko mā toto, awākyematopōpyrykō saaro eya xine. Kure mā toto ya. Oya xine roropa kure rokē mā toto.

¹⁹Oeahmarykō se Jezu poetory tō taro Azia po. “Kure pāna matou?” kary se mā toto oya xine. Akira tō roropa, Pirixira maro, “Kure pāna matou?” kary se mā toto. Morara kary se Jezu poetory tō roropa, Akira tō tapyī tao oximōketomo. ²⁰Jezu poetory tō tarōkō emero, “Kure pāna matou?” kary se mā toto, oeahmarykō se mā toto.

Naeroro oseahmatoko oximōme awahtao xine, opyno xine yna ehtoh enetupuhtohme oya xine.

²¹Sero pape merōko ase jemary ke ro, “Kure pāna matou? Ywy ase Pauru.

²²Kuesēkō se pyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana,” āko ase.

“Osehko ropa Jezu,” āko ase, Kuesēkō oepyry ropa se jexiryke.

²³Kure oriporykō se ase Kuesēkō Jezu a.

²⁴Opyno xine ase ipunaka Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine exiryke. Enara.

Pauru Nymerohpyry ropa sero Korĩtopõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme Pauru kynexine. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Korĩtopõkõ neneryme.

Tynmerohpyryae tõmihpyry omipona exiketõ akorehmary se ynororo tãkye toto ehtohme.

Imehnõ zurũko roropa, tykerekeremahpõkõ zurũko enekunohto Pauru ekarotopõpyryke eya xine. Zae rokẽ exiketõ osekarõko Pauru, imehnõ enekunohto kara ipunaka. Tuhke taosanumase roropa ynororo toto pynanohtohme, toto pyno toexiryke ipunaka.

1 ¹Ynymerohpyry moro onenerykõme. Ritonõpo poetoryme matose Korĩtopõkõmo, Kyrexiapõkõ roropa. Ywy ase Pauru, Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme typoko imehnõ amorepatohme. Ritonõpo nymenekahpyryme roropa ase. Ymaro kuakorõkõ Timoteu nase.

²“Papa kapuaono, kure rokẽ opoetory tõ tyriko. Torẽtyke pyra tyriko toto,” ãko ase Ritonõpo a opoko xine. Morara ãko ase Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a roropa.

“Kure mase Papa,” ãko Pauru Ritonõpo a

³“Kure mase Papa,” sykatone Ritonõpo a, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu zummy a. Kypyno xine exikehpyra mana kuetuarimarykohtao ro, Kumykõme nymyry exiryke. Kuakorehmanekõme roropa mana, Ritonõpome toexiryke. ⁴Yna etuarimaryhtao yna akorehmãko mana. Naeroro imehnõ etuarimaketõ eneryhtao yna a toto akorehmary waro ynanase, yna akorehmatopõpyry saaro Ritonõpo a. ⁵Kyrixtu etuarimatopõpyry saaro etuarimãko ynanase pitiko rokẽ pyra, imaro yna exiryke, enetuputyryke roropa yna a. Morararo Kyrixtu maro yna exiryke yna akorehmãko mana. ⁶Yna etuarimaryhtao, ãkorehmatohkõme etuarimãko ynanase. Ritonõpo a okurãkatohkõme roropa etuarimãko ynanase. Takorehmase yna ahtao amarokõ roropa takorehmase matose. Tyjamihtanohpose roropa matose eanahotohme, penekhepyra roropa oehtohkõme oetuarimarykohtao yna samo, yna etuarimatoh eanahotory sã yna a. ⁷Naeroro oserehpyra ynanase opoko xine Jezu enetuputyry onurumekara oexirykõke oetuarimarykohtao ro. Ynara zuaro ynanase, yna maro oetuarimarykohtao, yna maro ãkorehmatorỹko Ritonõpo mana, yna akorehmary saaro.

⁸Jakorõ tomo, wenikehpyra ehtoko yna etuarimatopõpyry poko Azia po. Toetuarimase itamuraume yna exiryke poremanyise ynanexiase. Yna orikyry eraximãko rokẽ ynanexiase. ⁹“Kuorikyry se Ritonõpo mana,” tykase yna repe. Yrome morara tyripose Ritonõpo a ynara kara yna ehtohme, “Orẽpyra ase,” kara yna ehtohme. “Ritonõpo rokẽ orẽpyra mana. Aorihtyã ãsemãkaponeme ropa mana,” katohme rokẽ yna a. ¹⁰Totatotapase yna ahtao orikyise ynanexiasene. Yrome Ritonõpo a typynanohse ynanexiase. Yna pynanohnõko ro mana. Naeroro ynoro rokẽ enetupuhnõko ynanase ynapynanohneme. Yna pynanohnõko ropa mana, ¹¹yna akorehmaryhtao oya xine õtururukohtao eya yna poko. Moraramẽ tuhkãkõ õtururu etaryke tyya yna pynanohnõko ropa Ritonõpo mana. Moromeiõpo tuhkãkõ, “Kure mase Ritonõpo,” ãko, yna pyno exiry eneryke tyya xine.

Pauru a toytotoh tytyorõmase

¹²Tãkye ynanase zuaro yna exiryke zae yna ehtoh poko sero nono po. Amaro xine zae kuhse yna ehtopõpyry poko tãkye ynanase roropa. Topohme yna otururu nexiase amaro xine, zae se yna exiryke amaro xine. Ritonõpo jamitunuru poe morara ynanexiase, kypyno xine Ritonõpo exiryke, yna tuarõnory ke pyra. ¹³Ynanymerohpyry sekeremary waro matose. Enetuputyry waro roropa matose zae pape meroryke yna a, onekunohto pyra. Zae ehtoh enetuputyry se ase oya xine ipunaka. ¹⁴Seromaroro pohto rokẽ moro enetupuhnõko matose. Moraramẽ Kuesẽkõ Jezu tooehse ropa ahtao tãkye kuhse exiko matose yna poko. Morararo opoko xine tãkye kuhse exiko ynanase.

¹⁵Zae jehtoh enetuputyry oya xine waro jexiryke osetuputyase jytory poko oenese xine. Asakoro jytotoh se toehse ywy oya xine repe, ãtãkyematohkõme Ritonõpo omiry poko ãmoreparykõ poko. ¹⁶Masetonia pona jytoryhtao te, joepyry ropahntao roropa jytory se exiase oya xine jakorehmapotohme oya xine, Jutea pona jytotohme. ¹⁷Morotona jytory se jahtao ajoajohpe exiase oya xine? Arypyra. Jytory se toehse jahtao osepyno rokẽ pyra exiase. Ritonõpo omipona se exiase. Morara ahtao oty katoh, “ÿ, ytõko ase,” kaxiõpo, “Arypyra, ytopyra ase,” ase ropa oya xine? ¹⁸Arypyra. Zae rokẽ Ritonõpo mana. Ywy roropa, “Oya xine ytõko ase,” karyhtao oya xine, ajohpe pyra exiase. ¹⁹Ynara exiryke Jezu Kyrixtu Ritonõpo mükuru ajohpe pyra mana. Ipoko tamorepase matose Xira a, Timoteu a, ya, enara. Kyrh ãko rokẽ ynoro, Tummy omipona. ²⁰Ritonõpo a tõmiry tokarose ahtao kyya xine, “Kure oritorõko ase,” tykase. Moro riko Jezu mana, emero porehme. Morara exiryke, “Kure mase,” kakehpyra sytatose eya õme Jezu Kyrixtu ehtoh poko, imehxo Ritonõpo ehtoh poko, enara. ²¹Tyjamitunuru ekarõko Ritonõpo yna a mana, zae yna ehtohme Kyrixtu maro. Ritonõpo a tymenekase kuexirykõke ipoetoryme toehse sytatose. ²²Eya ro tosety tymerose sã kypoko xine, toseke kuehtohkõ waro imehnõ ehtohme. Tuzenu kurã tokarose roropa kyya xine kukurohtao xine ehtohme, tynekarory poko kutuarõtatohkõme.

²³Opyno xine jexiryke omynhmaporykõ se pyra jexiryke roropa oya xine ytopyra toehse ywy aporo Korõto pona. Ritonõpo jenõko mana.

Ukurohtao enēko mana. Opyno xine jexiryke ytopyra jekuretyase. Moro waro Ritonōpo mana. ²⁴Ōsenetupuhtohkō tyorōmary se pyra ynanase orēpyra Jezu enetuputyryke oya xine. Yrome ākorehmarykō se ynanase tākye oehtohkōme, emynymara oehtohkōme.

2 ¹Naeroro ynara tōsenetupuhse ywy. Zomory oya xine jytoryhtao omynymaporykō se pyra ase. ²Tymynymapose ya awahtao xine, jākyemara matose ekurehnōko. Amarokō rokē jākyemananōme matose. ³Naeroro pape ymeroase onenerykōme. Ourutohkō ymeroase oorypyrykō rumekatohme oya xine. Oya xine jytotoh poko emynymase itamurume. Kurehxo jākyemary oya xine. Ynara zuaro ase, tākye jahtao tākye matose roropa. ⁴Moro pape merory se pyra exiase repe ipunaka. Samū tykase ywy. Yxitase roropa moro meroryhtao. Omynymaporykō se pyra exiase repe. Yrome opyno xine jehtoh waro oehtohkōme moro pape ymeroase onenerykōme.

Mokyro iirypyryme aexihpyry rypyry ikorokapotoko ropa

⁵Mame mokyro poko ymeroase onenerykōme. Tyrypyry poko toehse exiryke samū tykamexipose okurohtao xine. Samū karahko ase ukurohtao repe. Amarokō samū ākohxo matose okurohtao xine emero exisasaka. Ywy roropa samū tykase pohto. ⁶Mokyro rypyry motyēkary se pyra ase zuānopyry poko. Epo hnae mokyro wānopyry oya xine. ⁷Seromaroro iirypyry korokatoh toehse. Kure mokyro tyritoko ropa (tyrypyry turumekase eya exiryke), tākye aehtohme ropa Ritonōpo omipona, emynymara aehtohme ropa, pore māpyra aehtohme roropa Jezu enetuputyry poko tyya. ⁸Ipyno nymyry oehtohkō poko mokyro ituarōtanohpotoko, ajohpāme samo. ⁹Zuaro se exiase, “Otarāme jomipona ro mā toto,” tykase ywy opoko xine. Morara exiryke ynmerohpyry aropoase oya xine onenerykōme. ¹⁰Pake mokyro rypyry pokoino toemynymase ywy. Seromaroro iirypyry korokaporyhtao oya xine, ywy roropa ikorokapōko ase. Opyno xine jexiryke ikorokapōko ase. Kyrixtu neneryme mokyro rypyry korokapōko ase Ritonōpo a, Kyrixtume jahtao samo. ¹¹Iirypyry korokaporyhtao oya xine oporemākapopyra xine joroko tamuru exīko. Tuarō sehtone ipoko. Kyrypyrykō poko kyrirykō se ynororo. Moro waro sytatose.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko Tyroa po

¹²Mame toeporehkase jahtao Tyroa pona Ritonōpo omiry kurā poko imehnō amorepase, tuaro toehse ywy. “Taro jerohtoh nase Kuesēkō omi poe,” ase. ¹³Yrome torētyke exiase kuakorōkō Titu onenepyra jexiryke. “Titu enēko ase taro,” ase repe. (Ymyakāme toytose ynororo oenese xine.) Morarame onenepyra jexiryke, “Ytōko ropa ase aporo,” ase morotōkomo a, Masetonia pona jytotohme.

Orēpyra yna ehtoh poko Kyrixtu maro

¹⁴“Kure mase,” āko ynanase Ritonōpo a. Kyrixtu maro yna exiryke yna arōko sã Ritonōpo mana Kyrixtu mykapo imehnō neneryme, imehxo Kyrixtu ehtoh waro emero ehtohme. Typoxine exikety ytory sã emero esaka yna ytoryhtao Kyrixtu poko imehnō tuarōtanohpōko ynanase. ¹⁵Ixtaratu kurã typoxine ehtoh sã typoxine sã ynanase Ritonōpo a, Kyrixtu nekaroryme yna exiryke eya. Imehnō tuarōtanohpōko ynanase Kyrixtu maro ehtoh kure exiryke poko, enetupuhnanomo, onenetupuhpynomo, enara. Toto tuarōtanohpōko ynanase. ¹⁶Yrome onenetupuhpynomo a sũ āko sã ynanase orihmatō samo orihketōme toto exiryke, apotoimo htaka ytoketōme toto exiryke. Yrome Kyrixtu enetupuhnanomo a ixtaratu kurã sã yna omiry mana typoxine samo. Toto akorehmãko yna omiry mana orihpỹme toto ehtohme. Yna amoreme pyra moro omi kurã ekarōko ynanase. ¹⁷Tuhkãkō nae tomeseke pyra Ritonōpo nekarohpyry poko. Mōkomo typyne pyra exikety sã aomiry ekarōko mã toto. Yrome mokaro sã pyra ynanase ipunaka. Ritonōpo a tonyohse yna exiryke zae ourutorỹko ynanase ineneryme, Kyrixtu poetoryme yna exiryke.

Ritonōpo omiry kasenato omipona kuehtohkō poko

3 ¹Moinoro zae jehtoh waro matose. Naeroro, “Zae ase. Zae ase,” kary etary poko typenekehse matose otarãme, zae jehtoh waro oexirykōke. Pape enery se pyra roropa matose yna poko. Imehnō ahtao, otarãme pape se mã toto zae toehtohkō ekarotohme tuaro pyra exiketomo a. Kure toehtohkō poko pape meropōko mã toto tope tomo a, tuaro xine pyra exiketō neneryme, “Ajojhe,” kara toto ehtohme typoko xine. Yrome pape meropory se pyra ynanase kure yna ehtoh poko, yna waro oexirykōke. ²Amorepatōme yna ehtoh poko imehnō tuarōtanohneme matose, pape merohpyry samo, imehnō neneryme. Tyrisenã sã toehse oexirykōke zae yna ehtoh enetupuhnōko mã toto. Ritonōpo jamitunuru yna maro ehtoh enetupuhnōko roropa mã toto. Naeroro pape poko morara imerory se pyra ynanase, jũme sã tymerose oexirykōke yna kurohtao. ³Kyrixtu nymeropohpyryme sã matose yna a. Pape merotoh ke pyra, axĩtao rokẽ pyra roropa, jũme tymerose matose. Ritonōpo zuzenu a tōmiry tymerose okurohtaka xine.

⁴Morara āko ynanase opoko xine zae Ritonōpo ehtoh enetuputyryke yna a, Kyrixtu enetuputyryke roropa yna a. ⁵Epyrypara ynanase, “Emese kure ynanase Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko,” kara ynanase. Jamihme pyra yna exiryke epyrypara ynanase. Ritonōpo poe rokẽ inyrohmanohpotoh waro ynanase. ⁶Ritonōpo rokẽ yna jamihtanohnōko mana, tōmiry kasenato omipona yna ehtohme. Inekarohpyry kasenato Moeze nymerohpyry omipona ehtoh sã pyra mana. Tuzenu omipona rokẽ yna rĩko mana. Moeze nymerohpyry omipona se kuahtao xine ro orihnōko ro sytatose aomipona nymyry pyra kuexirykōke. Yrome Ritonōpo zuzenu kuesẽkōme ahtao imaro orihpỹme exĩko sytatose jũme.

(2 Ko 3.7)

⁷Pake Ritonōpo a tynmerohpyry tokarose ahtao Moeze a, topu risē poko, imehxo toehtoh tonepose roropa eya. Ritonōpo ezuru eneryke Moeze a, ēmyty roropa ezurume toehse saerekane samo, axītao rokē repe tōtururuke Ritonōpo ēpataka. Morarame imehnō Izyraeu tō enuru jetū toehse Moeze ēmyty eneryke tyaa xine, saereme ēmyty toehse exiryke, axītao rokē repe. Naeroro tynmeropohpyry ekaroryhtao imehxo toehtoh tonepose Ritonōpo a. Moro inymeropohpyry omipona ehsaromepyra kuexirykōke orihketōme toehse sytatose, Ritonōpo maro pyra toehse sytatose. ⁸Moro motye kuhse Tuzenu ekaroryhtao kyaa xine orihp̄yme kuehtohkōme imehxo toehtoh enepōko kyaa xine mana. ⁹Ritonōpo nekarohpyry apitoryme omipona pyra exiketō taorihmapose toto. Morara ahtao ro, ime Ritonōpo ehtoh tonepose. Yrome moro motye kuhse Ritonōpo imehxo ehtoh enepōko inekarohpyry seromato mana. Kukurākator̄yko mana Ritonōpo epeme kuehtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra roropa kuehtohkōme. ¹⁰Ritonōpo nekarohpyry seromato Imūkuru. Imehxo Ritonōpo ehtoh enepōko kuhse mana. Naeroro inekarohpyry pakato ime Ritonōpo ehtoh onenepopyrahme samo. Onenepopyra toehse mā rahkene. ¹¹Axītao rokē aexihpyry a imehxo Ritonōpo ehtoh tonepose ahtao, moro motye kuhse Ritonōpo nekarohpyry seromato ime Ritonōpo ehtoh enepōko mana jūmāme exiryke.

¹²Mame Ritonōpo nekarohpyry seromato jūme exiry waro yna exiryke orēpyra ynanase. ¹³Moeze ehtopōpyry s̄a pyra ynanase. Tōmyty tapuruse eya kamisa ke ezetyry onenepyra Izyraeu tō ehtohme. ¹⁴Aosenetupuhtohkō tapuruse s̄a roropa kynexine. Aosenetupuhtohkō tapuruse ro seromaroro Ritonōpo nymeropohpyry

sekeremaryhtao eya xine, pake toehtopõpyrykõ saaro. Onenetupuhpyra toh mana. Kyrixtu maro toehse kuahtao xine rokẽ kuosenetupuhtohkõ apuruhpyry sã pyra exiko ropa mana. ¹⁵Yrome aosenetupuhtohkõ apuruhpyry saaro mana. Seroae ro Moeze nymerohpyry sekeremaryhtao eya xine aosenetupuhtohkõ apuruhpyry saaro mana. ¹⁶Yrome kuosenetupuhtohkõ riko apuruhpyry sã pyra ropa Kuesẽkõ mana. Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryne, “Moeze ëmyty apuru touse ropa Kuesẽkõ ëpataka toytose ropa Moeze ahtao,” me tymerose. ¹⁷“Kuesẽkõ,” kary ya, “Ritonõpo zuzenu,” kary. Ritonõpo zuzenu nae kuahtao xine kuosenetupuhtohkõ apuruhpyry sã pyra mana. (Tymyhpokase ropa sã sytatose kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme.) ¹⁸Naeroro Kuesẽkõ maro kuexirykõke osene sã sytatose. Kuesẽkõ imehxo ehtoh enẽko imehnõ mana kuëmytykõ eneryke tyya xine. Kuëmytykõ anapurupyra roropa sytatose. Mame Kuesẽkõ maro kuexirykõke isahxo exiko sytatose, Zuzenu erokuruke kukurohtao xine.

Ritonõpo nekarory ëme sã ynanase oripo samo

4 ¹Yna pyno toexiryke yna erohtoh tokarose Ritonõpo a yna a imehnõ amorepatohme typoko, tõmiry kurã poko, enara. Naeroro orëpyra ynanase erohnõko. ²Imehnõ enekunopyry se pyra ynanase. Ajohpe imehnõ anamorepara ynanase Ritonõpo omiry poko. Aomiry onytyorõmara ynanase. Zuaro yna exiryke, zae rokẽ toto amorepãko ynanase. Ritonõpo omipona se ynanase ipunaka. Ritonõpo neneryme, imehnõ neneryme roropa, zae yna ehtoh waro emero ehtohme. ³Ynanamorepahpyry onenetupuhpyra imehnõ ahtao Kyrixtu poetoryme pyra toexirykõke onenetupuhpyra mã toto. ⁴Onenetupuhpyra mã toto tonekunohse toexirykõke joroko tamuru a. Ritonõpo omipona se pyra toto exiryke toto tuisaryme joroko tamuru mana. Saereme sã Ritonõpo omiry kyya xine mana enetuputyryhtao kyya xine. Yrome mokaro tonekunohse exiryke joroko tamuru a tuisamehxo Kyrixtu ehtoh poko zuaro pyra mã toto. Ritonõpo enepone Kyrixtu ehtoh poko onenetupuhpyra mã toto ipunaka. ⁵Tuisame osekaropyra ynanase. Jezu Kyrixtu poko rokẽ imehnõ amorepãko ynanase tosẽkõme enetupuhtohme eya xine. Åkorehmanekõme rokẽ ynanase, kure Jezu ritohme. ⁶Apitoryme xinukutume rokẽ sero po kynexine. Mame, “Saereme exiko,” tykase Ritonõpo ahtao, saereme toehse. Mokyro, “Saereme exiko,” kahpõ, kutuarõtanohtorÿko mana tuisame imehxo toexiry poko. Kyrixtu ëmyty enepõko kyya xine mana. Ëmyty eneryke kyya xine ime aexiry enetupuhnõko sytatose.

⁷Yrome kymarokomo oripo sã sytatose, Ritonõpo nekarohpyry ëme sã rokene. Jamihme pyra sytatose orino risẽme sã rokene. Naeroro orëpyra kuahtao xine Ritonõpo poe rokẽ orëpyra sytatose kuamoreme xine pyra. ⁸Etuarimãko ynanase pitiko rokẽ pyra, yrome poremãpyra ynanase. Otupiko roropa ynanase, toitoine repe yrome Kuesẽkõ onenetupuhkehpyra ynanase. ⁹Tuhke yna zehnotokõ mã repe. Yrome yna onurumekara kuepekõ mana jüme. (Tyyryhmase yna ahtao ro yronymyryme owõnõko ropa ynanase.) Ritonõpo hnao pake totapase yna exiry. ¹⁰Kokoro rokẽ yna ryhmasene toto. Yrome yna orikyry zuno pyra ynanexiase,

Ježu maro yna exiryke. Naeroro Ježu jamitunuru poe isene ro ynanase. Moro enetupuhnōko imehnō mana yna eneryke tyya xine. ¹¹Yna etapary se exikehpyra imehnō mana sero nono po Ježu omiry ekaroryke yna a. Naeroro yna onetapara toto ahtao Ježu jamitunuru enetupuhnōko imehnō mana isene ro yna eneryke tyya xine, orihketōme yna zoko ahtao ro. ¹²Naeroro otarāme imehnō yna etapāko mana, yrome amarokō orihpyme exīko Ježu enetuputyryke oya xine.

¹³Yna orikyryhtao oty kara. Onenetupuhkehpyra ynanase urutō sā pake. Ynara tymerose eya, “Zae Ritonōpo omiry ehtoh enetupuhnōko ase. Morara exiryke aomiry ekarōko ase oya xine,” tykase. Moro saaro ynanase zae Ritonōpo omiry enetupuhnōko. Morara exiryke aomiry ekarōko ynanase oya xine. ¹⁴Kuesēkō Ježu ēsemākahpōme ropa Ritonōpo mana. Moro waro kuexirykōke ynara zuaro sytatose, yna roropa Ježu maro ēsemākapōko Ritonōpo mana amaro xine tosaka kuarotohkōme, tymaro kuehtohkōme. ¹⁵Naeroro etuarimāko ynanase Ježu Kyrixtu ekarory poko oya xine. Morarame typyno xine Ritonōpo ehtoh enetuputyryhtao imehnomo a tuhkehxo kure Ritonōpo rīko mā toto, “Kure mase Ritonōpo,” āko mā toto. Imehxo Ritonōpo ekarōko mā toto.

Zae ehtoh poko ynanase enetuputyryke yna a

¹⁶Morara exiryke porempāpyra ynanase Ritonōpo omiry ekarory poko. Yna zoko osenahkaryhtao ro, ynakurohtao yna jamihtanohnōko ropa Ritonōpo mana kokoro rokenē. ¹⁷Mame yna etuarimatoh pitiko rokē mana, axītao rokē roropa mana. Yrome toetuarimakehse yna ahtao kurāme exīko ropa ynanase, tuisame roropa exīko ynanase jūme. Yna etuarimatoh motye kuhse yna ehehpyry exīko mana. ¹⁸Serohne poko yna etuarimatoh poko kehko torētyke pyra ynanase. Morohne enēko sytatose. Yrome Ritonōpo nekarohpyry poko sytatose enetupuhnōko. Morohne onenepyra ro kuenurukō mana. Kynenehpyrykō axītao rokē mana. Yrome osenepyra aexityā jūme exikehpyra mana.

5 ¹Tapyi sā axītao rokē kuokokō mana sero nono po. Morarame toorihse kuahtao xine kuepepyrykō rumekāko sytatose. Mame imep̄y kuokokō myakā nae Ritonōpo mana kapu ao. Tynyrihpyry ekarōko kyya xine mana kytapykōme, jūme exiketye. ²Seromaroro pusuh āko sytatose, kuokokō kapuaō peneryke. Typenekehse sā sytatose kupūkō poko sero po. Upo amururu sā kuokokō kapuaōkō se sytatose. ³Tokoke kapuaō ke kuahtao xine ihximyra sytatose, tymetyke pyra exikety sā pyra sytatose tokoke exikehpyra kuexirykōke, zuzenume rokē exipyra kuexirykōke. ⁴Sero nono po ro kuahtao xine sero kuokokō ao, samū āko sā sytatose. Kuokokō rumekary se hkopyra sytatose repe. Yrome kuokokō kapuaō se rokē sytatose, jūme sero orihkety myakāmatohme orihpyme exiketyke. ⁵Yna osenetupuhtoh poe rokē pyra morara āko ynanase. Pake tukurākase sytatose Ritonōpo a. Tuzenu tokarose roropa kyya xine kutuarōtanohpotohkōme tynekarory kurā poko kuokokō kasenato ekarory poko kyya xine imeīpo. ⁶Naeroro

oserehpyra sytatose zuaro kuexirykōke. Sero kuokokō ao ro kuahtao xine omōpyra sytatose Kuesēkō esaka. ⁷Naeroro zae ehtoh poko sytatose enetuputyryke kyya xine onenepyra ro kuahtao xine. ⁸Oserehpyra sytatose kuorikyrykō poko. Kure roropa kuorikyrykō kyya xine mana Kuesēkō maro kuehtohkōme. ⁹Yronomyryme tākye Ritonōpo riry se sytatose kypoko xine. Aomipona se sytatose sero po, orihpyra kuahtao xine. Moero imaro kuahtao xine aomipona sero sytatose, enara. ¹⁰Imeīpo kymarokō emero Kyrixtu ēpataka osenepōko sytatose. Kuapiakatorýko mana kuepehmatohkōme kynyrihpyrykō epehpyryme. Kure rokē kynyrihpyrykō ahtao sero nono po kurā ke kuepehmatorýko mana. Yrome popyra kuahtao xine sero nono po, kynyrihpyrykō epehpyryme rokē kuepehmatorýko mana.

**Ritonōpo epeme kuexirykō poko
Kyrixtu enetuputyryke kyya xine**

¹¹Morara exiryke yna epehmary Ritonōpo a waro yna exiryke zuno ynanase. Naeroro yronomyryme imehnō amorepāko ynanase, enetupuhtohme eya xine. Toto amorepāko ynanase epehpyry apoitohme pyra. Yna kurohtao enēko Ritonōpo mana. Kure yna ehtoh waro mana. Zae yna ehtoh waro oehtohkō se roropa ynanase. ¹²“Zae yna ehtoh enetupuhtoko,” kary se pyra ynanase oya xine. Yrome kure yna ehtoh poko tuaro oexirykō se ynanase. Ākorehmarykō se ynanase ihximyra oehtohkōme yna poko. Mame imehnō yna kerekeremaryhtao onetarykōme toto ezukuru waro exīko matose. Mokaro epyrypāko mā toto typoko xine kure rokē sā toexirykōke imehnō neneryme. Yrome ikurohtao xine zae pyra mā toto, iirypyryme. ¹³Rowohpe yna ekarōko toitoine mā repe. Yrome rowohpe yna ahtao ro Ritonōpo omipona ro ynanase. Mame imehnō ynara āko yna poko, “Tuarohxo mā toto imehnō enekunopyry poko,” āko repe. Yrome kure oritohkōme erohnōko ynanase āmoreparýkō poko. ¹⁴Ākorehmarykō poko erohnōko ynanase kypyno xine Kyrixtu enetuputyryke yna a. Morara exiryke opyno xine roropa ynanase. Ynara enetupuhnōko ynanase, toiro orutua toorihse kymyakākōme. Naeroro toorihse sā sytatose imaro. ¹⁵Kynorihne kymyakākōme kypenatohkō poko rokē pyra kuehtohkōme. Tōmipona kuehtohkōme kynorihne. Tōsemāse ropa ynororo toorihxīpo kure rokē kyritohkōme.

¹⁶Morara exiryke taroino imehnō ehtoh eneryke rokē yna a, “Mokyro kure. Mokyro kure pohto. Mokyro popyra,” karahme sā toehse ynanase. Pake Kyrixtu poko roropa, “Ahno rokē mokyro,” tykase yna repe. Ahnome rokē tokarose yna a. Yrome taroino moro sā pyra enetupuhnōko ynanase. ¹⁷Kyrixtu poetoryme exinohtao tyrisenā sā sytatose. Kuehtopōpyrykō xihpyry tonahkase. Kurā ke rokē tymyakāmase. ¹⁸Tope tōme tyrise sytatose Ritonōpo a epeme pyra kuahtao xine ro. Tumūkuru Kyrixtu orikyry ke kymyakākōme tope tome tyrise sytatose eya. Mame imehnō eahmaneme tyrise ynanase eya, typyno toto ehtohme roropa. ¹⁹Ynara āko ynanase imehnomo a, “Tope tōme seropōkō rīko Ritonōpo mana Kyrixtu toorihse exiryke toto myakāme. Oorypyrykō poko ohxirorykō se pyra Ritonōpo mana. Oorypyrykō korokāko mana Jezu enetuputyryhtao oya

xine. Tope tome oritorỹko mana Kyrixtu toorihse exiryke omyakākōme,” āko ynanase imehnō netaryme. Morara katohme tymenekase yna Ritonōpo a.

²⁰Morara exiryke Kyrixtu poe ourutorỹko ynanase. Ritonōpo poe roropa ourutorỹko ynanase. Oeahmatorỹko ynanase Kyrixtu omi poe. Osekarotoko Ritonōpo a ajohpāme samo, ise pyra awahtao xine ro. Mame typyno oritorỹko mana. ²¹Tyrypyhpyke pyra Kyrixtu kynexine. Yrome kypyno xine toexiryke kyyrypyrykō epona tyrise Ritonōpo a. Iirypyryme sã Kyrixtu tyrise Ritonōpo a kukurākatohkōme kure rokē kuehtohkōme, Kyrixtu maro.

6 ¹Erohnōko ynanase Ritonōpo maro. Naeroro ajohpāme sã okurākatopōpyrykō Ritonōpo a onurumekara ehtoko. ²Ynara tymerose Ritonōpo omiryne,

“Seroae okurākarykō se ase.

‘Yna pyno exiko,’ kary oya xine etāko ase opyno xine jexiryke,” āko. Naeroro etatoko pahne! Seromaroro okurākarykō se Ritonōpo mana. Ekurehpyra ehtoko. Seroae ro enetupuhtoko oesēkōme!

³Morara katopōpyry ekaroryhtao imehnomo a, zae ehtoh poko se rokē ynanase ipunaka, yna onykerekeremara toto ehtohme yna erohtoh poko, toto anakorekehkara roropa yna ehtohme. ⁴Yna tuarimaryhtao eanahtōko ynanase Ritonōpo poetoryme yna ehtoh enetupuhpotohme imehnomo a. Tyryhmase yna ahtao, tutuarimase yna ahtao, tupime yna erohtoh toehse ahtao roropa, penekehpyra ynanase. ⁵Typitypipohse yna, tōmase roropa āpuruhpyry taka. Tyryhmase yna imoihmākomo a. Yna erohtoh poko itamurume exiryke typoremāse sã ynanexiase. Okynā nyhpyra ynanexiase. Tomitapāse roropa ynanexiase. ⁶Yna rypyry poko se pyra ynanase ipunaka. Tvaro se ynanase. Penekehpyra se ynanase roropa imehnō riry poko kure. Mame zae yna ehtoh ke Ritonōpo poetoryme yna ehtoh poko imehnō tuarōtanohpōko ynanase. Ritonōpo zuzenu nae ynanase. Imehnō pyno ynanase. ⁷Imehnō zurūko ynanase zae omi poko Jezu poko. Ritonōpo jamitunuru yna maro ehtoh roropa enepōko ynanase. Zae ynanase Ritonōpo omipona. Naeroro orēpyra imehnomo a ynara āko ynanase, “Oorypyrykō irumekatoko zae oehtohkōme Ritonōpo omipona, yna samo,” āko ynanase. Yna kerekeremananō nae ahtao osewomāko ynanase. Ynara āko ynanase, “Yna onykerekeremara ehtoko zae yna exiryke,” āko ynanase. ⁸Toitoinē imehnō yna riko kure. Yrome oty kara ynanase. Xihpyryme yna tyrise ahtao imehnomo a, oty kara roropa ynanase. Yna poihtoryhtao oty kara ynanase. Yna pyryparihtao roropa oty kara ynanase. Onekunohtōkōme yna ekarōko imehnō mā repe. Yrome zae rokē ynanase ipunaka. ⁹“Onokā mokaro?” āko imehnō mā yna poko. Yna waro pyra sã mā toto. Yrome yna waro mā toto emero. “Otarāme toorihse toto,” āko mā imehnō yna poko. Yrome orihpyra ro ynanase. Yna tuarimāpōko imehnō mana. Yrome yna anaorihmapopyra mā toto. ¹⁰Emynyh māko ynanase. Yrome tākye exikehpyra ynanase. Tytineruke pyra exiketō sã ynanase. Yrome tuhākomo a Ritonōpo nekarohpyry kurā ekarōko

ynanase tytineruke exiketõ motye toto ehtohme Jezu enetuputyryke eya xine. Tymõkomoke pyra sã ynanase. Yrome emero nae ynanase.

¹¹Jakorõ tomo Korĩtopõkomo, opyno xine ynanase ipunaka. Naeroro zae ourutorỹko ynanase zuaro oehtohkõme opyno xine yna ehtoh poko. ¹²Oty katoh yna rumekãko matou? Opyno xine ro ynanase. Otarãme, “Nary,” ãko matose zae yna ehtoh poko zae yna ehtoh waro awahtao xine ro. ¹³Ypoenõ zururu sã ourutorỹko ase. Yna pyno ehtoko opyno xine yna ehtoh samo. Pitiko rokẽ pyra yna pyno ehtoko.

Tuaro ehtoko zae pyra amorepatõ poko

¹⁴Ritonõpo omipona pyra exiketõ maro ytoytopyra ehtoko. Zae pyra exiketõ mã zae exiketõ maro osepeme ehsaromepyra mã toto. Saeremae ytoketõ koko ytoketõ maro ytoytopyra mã toto. ¹⁵Kyrixtu poetry oxisã pyra mã toto joroko tamuru omipona exiketõ maro. Jezu enetupuhnanõ oxisã pyra mã toto onenetupuhpynõ maro. ¹⁶Ritonõpo maro oturutoh taka ahno naxikahpyry Ritonõpo myakãme anaropyra sytatose ipunaka, Ritonõpo zamaro pyra exiryke. Kymarokõ Ritonõpo tapyĩme sã sytatose Zuzenu nae kukurohtao xine exiryke. Ynara tykase Ritonõpo moro poko,

“Osesarĩko ase ypoetry tõ maro,
toto maro jehtohme.

Toto esẽme exĩko ase.

Ypoetryme roropa exĩko mã toto,”

tykase. ¹⁷Ynara tykase roropa Kuesẽkõ kyya xine tyrypyry onurumekara exiketõ poko,

“Mokaro irumekatoko,
toto maro pyra oehtohkõme.

Tyrypyrykõ poko exiketõ sã pyra ehtoko ipunaka.

Morara awahtao xine oesarykõ ekarõko ase oya xine ymaro oehtohkõme.

¹⁸Omykõme exĩko ase.

Umũkurume exĩko matose, jẽxiryyme roropa,”

tykase Kuesẽkõ kurano. Morara tymerose urutõkomo a pake Ritonõpo omiryeme.

7 ¹Jakorõ tomo, morara tykase Ritonõpo exiryke kyyrypyrykõ xihpyry surumekatone porehme. Kyyrypyrykõ xihpyry poko osenetupuhpyra sehtone. Ritonõpo zuno sehtone. Kyyrypyrykõ sekarotone eya, zae rokẽ kuehtohkõme.

Tãkye Pauru ehtopõpyry poko

²Yna pyno ehtoko ajohpãme samo, okurohtao xine. Yna kerekeremananõ omiry onetara ehtoko. Popyra oripopyra xine ynanexiase. Oryhmara xine ynanexiase. Oenekunohpyra xine ynanexiase roropa ipunaka. ³Morara

karyhtao yna a ohxirorykō se pyra ynanase. “Popyra matose ya,” kary se pyra ase roropa. Ynara asene oya xine, “Opyno xine yna exiryke jūme orumekara xine ynanase ynakurohtao, orihpyra ro kuahtao xine, toorihse kuahtao xine, enara,” asene. ⁴“Nary rokene,” kara ase zae oehtohkō poko. Ritonōpo omipona nymyry oehtohkō waro ase. Opyrypatoryko ase imehnō netaryme. Jetuarimaryhtao ro porempyra ase, tākye kuhse jexiryke opoko xine.

⁵Masetonia pona toeporehkase yna ahtao torētyke ynanexiase. Tuhke rokē yna ryhmananō nae nexiase. Imehnō tōsezusezuhse yna maro. Oserehnōko roropa ynanexiase. ⁶Yrome Ritonōpo mā typoremāse exiketō akorehmaneme nymyry mana. Tākye yna riase ropa, Titu oepyryke yna a. ⁷Titu oepyryke rokē pyra tākye toehse yna. Aomiry etaryke roropa yna a tākye toehse yna. Ynara nase ynororo, “Korītopōkō jākyemase ropa,” nase yna a. “Oenery se roropa mā toto. Emynyhmāko mā toto zae pyra toehstopōpyrykō poko. Oewomarykō se roropa mā toto,” nase ynororo ya. Naeroro, morara kary etary ke ya tākye kuhse toehse ywy.

⁸Ynymerohpyry eneryke oya xine memynyhmatose, ourutohkō eneryke oya xine repe. Yrome emynyhmara ase moro poko. Moro pape ymeroase onenerykōme omynyhmapotohkōme oorypyrykō xihpyry poko. “Popyra exiase moro pape merotopōpyryke ya,” kara ase. Oemynyhmatopōpyrykō poko etaryke ya jemynyhmary se exiase repe. ⁹Yrome seromaroro tākye ase, ynymerohpyry aroporyke ya onenerykōme. Oemynyhmatopōpyrykō se pyra exiase repe. Yrome oorypyrykō poko se pyra toehse matose oemynyhmaxīpo xine, ynymerohpyry enexīpo. Moro poko tākye toehse ywy. Ritonōpo omynyhmapoatose oorypyrykō rumekapotohme oya xine. Naeroro zae ro exiase moro pape merotopōpyry poko. ¹⁰Kuemynyhmarykohtao Ritonōpo poe, kyyrypyrykō rumekary se exīko sytatose. Kytyorōmatoryko Ritonōpo mana kukurohtao xine, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Kyyrypyrykō rumekary se kuahtao xine kukurākatoryko Ritonōpo mana. Mame tukurākase kuahtao xine emynyhmara sytatose. Tākye exīko sytatose. Yrome Ritonōpo se pyra exiketō emynyhmaryhtao, tyrypyrykō se ro mā toto. Irumekary se pyra mā toto. Mokaro onukurākara Ritonōpo ekurehnōko mana. Jūme Ritonōpo maro pyra exīko mā toto toorihse tahtao xine. ¹¹Oemynyhmatohkō zae kynexine Ritonōpo a. Axī toemynyhmase amarokomo oorypyrykō poko. Oorypyrykō rumekary se toehse matose. Oorypyrykō poko oehtopōpyrykō poko toehxirose matose. Ipoko ropa oexirykō zuno toehse mexiatose. Yronomyryme kure ehtoh poko se toehse matose. Tyrypyry poko aexihpyry zehno mexiatose. Mokyro wānopyry se mexiatose. Naeroro imehnō tutuarōtanohse zae oehtohkō poko.

¹²Moro pape ymeroase onenerykōme, tyrypyrykō poko aehtyā kurākapotohme, aosanumahpyry kurākapotohme roropa. Yrome moro motye oweniketyrykō se pyra exiase Ritonōpo a yna pyno oehtohkō poko, opyno xine yna ehtoh poko, enara. ¹³Naeroro tākye ase yronomyryme yna pyno oehtohkō waro yna exiryke.

Tākye Titu nexiase roropa amaro xine tahtao, kure tyrise exiryke oya xine. Mame tooehse ropa tahtao yna zuruase opoko xine tākye yna ehtohme. Aomiry etaryke yna a opoko xine tākye toehse yna ipunaka. ¹⁴Ytopitopyra ro Titu ahtao oya xine, ynara ase eya, “Korītopōkō kure orīko mā toto kure toto exiryke,” ase eya. Mame Titu toytose ahtao oya xine, jomihpyryae ro mexiatose. Kure Titu myriatose rahkene. Ajohpe jyripyra mexiatose. Ajohpe jomiry oya xine exipitopyra mana. Zae rokē mana. Morararo jomihpyry Titu a opoko xine zae ro toehse. Naeroro ehxiropyra ase. ¹⁵Opyno xineho Titu mana seromaroro. Wenikehpyra mā ynororo tōmipona oehtopōpyrykō poko. “Kure rokē yriase toto. Tomeseke sā rokē ypoko toh nexiase. Jakorehmary se rokē toh nexiase,” tykase. ¹⁶Naeroro tākye ase opoko xine. Ÿme matose, Ritonōpo omipona. Azahkuru se pyra matose roropa ipunaka.

Imehnō Jezu poetory tō akorehmary poko

8 ¹Jakorō tomo, Jezu poetory tō kure tyrise Ritonōpo a Masetoniapōkomo, toto pyno toexiryke. Moro poko oururukō se ynanase. ²Itamurume toetuarimase toh repe. Yrome tākye ro mā toto. Tymōkomoke pyra toehse toto. Yrome tākye kuhse toexirykōke imehnō Jezu poetory akorehmary se mā toto. Morara exiryke tykyryrykō ekarōko mā toto tymōkomokākara a, tymōkomoke pyra tahtao xine ro. ³Etatoko pahne, typenetatohkō epekahxīpo rokē tytinerūkō akoīpyry kara tokarose eya xine. Moro motye tokarose eya xine. Tokarosē pyra tahtao xine ro tokarose eya xine, “Ekarotoko kēty,” karyke pyra roropa yna a. Tamoreme xine tykyryrykō tokarose toto a. ⁴“Ajohpāme sā yna nekarory tineru arotatoko juteu tomo a, Juteapōkomo a, toto akorehmary se yna exiryke,” tykase toto. ⁵“Otarāme pitiko rokē ekarōko mā toto,” tykase yna repe. Yrome itamurume tokarose eya xine. Osemazuhme tosēkōme Jezu Kyrixtu tonetupuhse eya xine, yronymyryme aomipona toehtohkōme. Mame Ritonōpo poe ro yna omipona se roropa toh nexiase. ⁶Naeroro tytinerūkō ekarory se toto ehtoh eneryke yna a, opoko xine tōsenetupuhse yna. Titu maro ynanoturuae. Pake ynara tykase Titu oya xine, “Otinerūkō ikurākatoko aropotohme etuarimaketomo a,” tykase Titu oya xine. Naeroro ynara ase Titu a, “Korīto pona ytoko ropa. Korītopōkomo a ynara kaxiko, ‘Kure otinerūkō ekarory seromaroro, etuarimaketomo a aropotohme, ōmihpyrykōae ro, ‘Opyno xine ynanase,’ katohme eya xine,’ kaxiko eya xine,” ase Titu a. ⁷Imehnō motye kure ehtoh poko zuaro matose. Imehnō motye Jezu enetupuhnōko matose, imehnō zurūko matose Ritonōpo omiry poko. Zae ehtoh warohxo matose, imehnō akorehmary se roropa matose. Imehnō motye yna pyno matose. Naeroro imehnō motye otinerūkō ekarory se ynanase oya xine etuarimaketomo a, tākye oehtohkōme.

⁸Jomipona orirykō se pyra ase ise pyra awahtao xine. Yrome imehnō tytinerūkō ekaroryke imehnomo a, ourutoryko ynanase toto sā oehtohkōme. Otinerūkō ekaroryhtao imehnomo a toto pyno nymyry matose Ritonōpo poe. ⁹Kypyno xine Kuesēkō Jezu Kyrixtu ehtopōpyry

waro matose. Emero nae kynexine kapu ao ro tahtao. Yrome kapu ae ayhtoryhtao tymōkomoke pyra sã toehse ynororo. Toetuarimase ynororo kukurākatohkōme tymōkomoke exiketō motye kuehtohkōme.

¹⁰Ynara kary se ase otinerūkō ekarory poko etuarimaketomo a. Moae ynara matose, “Yna tinerū kurākāko ynanase ekarotohme etuarimaketomo a,” matose. Naeroro ekurehpyra ehtoko otinerūkō ekarory poko seromaroro. Apitoryme otinerūkō ekarory se mexiatose etuarimaketō akorehmatohme. ¹¹“Kytinerūkō sekarotone etuarimaketomo a,” matose oseya. Tākye mexiatose otinerūkō ekarory poko. Naeroro seromaroro ekurehpyra ehtoko. Tākye ehtoko roropa otinerūkō aropory poko. Oneraximara ehtoko. “Itamurumehxo tineru nae jahtao rokē apiakāko ase zokonaka pixo ekarotohme,” kara ehtoko. Seromaroro otinerūkō tokarosēme mana. Moro ekarotoko. ¹²Tākye awahtao xine otinerūkō ekarory poko, kure mana Ritonōpo a. Itamurume tineru ekaroryhtao kure mana. Pitiko rokē onekarohpyrykō ahtao kure roropa mana Ritonōpo a. Arypyra awahtao xine onekaropopyra Ritonōpo mana.

¹³Omōkomory enahkapory se pyra ase tuhke tymōkomoke imehnō ehtohme. ¹⁴Seromaroro tymōkomoke matose pitiko rokē pyra. Mokaro tymōkomokākara etuarimāko mana. Naeroro ajohpāme sã otinerūkō apiakatoko omōkomorykō roropa zokonaka ekarotohme eya xine. Morarame oetuarimarkohtao mokaro roropa tymōkomorykō apiakāko mā toto, ākorehmatohkōme. Morara awahtao xine oxisã exiko matose tymōkomoke. Etuarimaketō pyra exiko mana. ¹⁵Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Mokaro itamurume wyi panō apoihpōkō onymotyēkara toehse toto. Pitiko rokē apoihpōkō nae ro kynexine,” tykase.

Titu tō poko

¹⁶Ritonōpo poe opyno xine Titu toehse yna samo. Ākorehmarykō se mana yronymyryme. Naeroro, “Kure mase Papa,” āko ynanase Ritonōpo a. ¹⁷“Oytory se pyra hma Korīto pona, morotōkō akorehmase?” tykase yna ahtao Titu a, “Ÿ, ytōko ase,” tykase ynororo. Ākorehmarykō se toexiryke tamoreme toytory se toehse ynororo. ¹⁸Seromaroro ytōko oya xine mana. Imaro imepý Jezu poetory aropōko ynanase. Mokyro se tarōkō Jezu poetory tō emero, imehnō amorepary waro kuhse exiryke Ritonōpo omiry poko Jezu Kyrixtu poko. ¹⁹Tymenekase ynororo Jezu poetory tomo a yna maro aytotohme Jerusarē pona tineru arose. Moro tineru arōko ynanase etuarimaketomo a ekarotohme, toto pyno kuehtohkō waro emero ehtohme. Morarame, “Emero motye mase. Yna esēme mase, imehx,” āko toto Ritonōpo a.

²⁰Tuhke tineru arōko ynanase. Tomeseke roropa ynanase ynara kamexipory se pyra yna exiryke, “Moro tineru aroryhtao Pauru tomo a, zokonaka tanýse eya xine tytinerūkōme,” kamexipory se pyra yna exiryke. Naeroro yna maro imehnō arōko ynanase yna onykerekeremara

imehnõ ehtohme. ²¹Zae rokẽ ynanase Kuesẽkõ neneryme. Morararo zae se rokẽ ynanase imehnõ neneryme roropa emero porehme.

²²Morara exiryke mokyro kuakorõkõ aropõko ynanase Titu tõ maro aytotohme oya xine. Tuhke tukuhse ynororo yna a zae aehtoh waro yna ehtohme. Zuaro ynanase. ÿme mana. Imehnõ akorehmary se roropa mana yronomyryme. Imehnõ akorehmatohme otinerũkõ ekarory se oexirykõ enetupuhnõko roropa mana. Naeroro ãkorehmarykõ se ynororo. ²³Ymyakãme Titu aropõko ase oya xine. Jytotozome mana. Jakorehmaneme roropa mana. Ymaro erohnõko mana ãkorehmarykõ poko. Imehnõ kuakorõkõ imaro ytõko oya xine mana. Jezu poetory tõ oximõmãkõ omi poe ytõko toh mana. Kure Kyrixtu rinanõme mã toto. ²⁴Toto pyno ehtoko oya xine toytose toto ahtao. Morara awahtao xine Jezu poetory tõ emero toto pyno oehtohkõ waro exõko mana. “Korĩtopõkõ kure rokẽ toh nexiase. Yna pyno toh nexiase. Pauru tõ omihpyryae ro kure rokẽ toh nexiase yna a,” ãko toh mana opoko xine.

Juteapõkõ akorehmary poko

9 ¹“Otinerũkõ ekarotoko Jutea pona aropotohme Ritonõpo poetory tõ etuarimaketõ tinerũme,” kazomory etary se pyra matose otarãme, zuaro oexirykõke. ²Moinoro mokaro akorehmary se oexirykõke. Kypyrypatose Masetoniapõkõ netaryme, “Kure mokaro Korĩtopõkõ mana. Mo jeimamyryae ro Juteapõkõ akorehmary se toehse toto,” ase eya xine. Mame ÿme oehtohkõ waro tahtao xine tuhkãkõ tãkye toehse. Tytinerũkõ ekarory se toehse roropa toh nexiase asã xine. ³Seromaroro Titu tõ aropõko ase oya xine ãkorehmatohkõme otinerũkõ kurãkary poko. “Mo jeimamyryae Korĩtopõkõ tytinerũkõ kurãkãko mana aropotohme yna a, etuarimaketomo a,” tykase ywy Titu tomo a. Otinerũkõ onekaropyra awahtao xine toiparo rokẽ ytory toto. Azahkuru yna omihpyry exiry roropa opoko xine. ⁴Imeĩpo Masetoniapõkõ ymaro aytoryhtao oya xine ehxirõko ynanase opoko xine otinerũkõ onukurãkara tokurehse awahtao xine. Ehxirõko roropa matose ÿme oenetuputyrykõke yna a. ⁵Naeroro Titu tõ aropõko ase oya xine osemazuhme ãkorehmatohkõme otinerũkõ kurãkary poko. Omihpyrykõae ro ikurãkatoko. Morarame toeporehkase jahtao, pake tõtyhkase matose otinerũkõ kurãkary poko. Morara ahtao ynara enetupuhnõko imehnõ mana, “Tamoreme xine Korĩtopõkõmo a tytinerũkõ tokarose, ekarory se toexirykõke, imehnõ omi poe pyra,” ãko enetupuhnõko mã toto. (Pitiko rokẽ ekaroryhtao Ritonõpo a pitiko rokẽ apoĩko ropa matose. Yrome pitiko rokẽ pyra otinerũkõ ekaroryhtao Ritonõpo a pitiko rokẽ pyra apoĩko ropa matose.)

⁶Tupito po tuhke pyra otyro puhturu arykaryhtao kyya xine pitiko rokẽ epery apoĩko sytatose. Yrome tuhkehxo arykaryhtao kyya xine itamurumehxo epery apoĩko ropa sytatose. Moro poko osenetupuhtoko. Imehnõ akorehmatoko pitiko rokẽ pyra. ⁷Ãmoreme xine otinerũkõ ekarory se awahtao xine ekarotoko. Yrome omomõkye awahtao xine otinerũkõ onekaropyra ehtoko. “Ytinerũ ekarory se nymyry pyra ase,” karyhtao oya xine onekaropyra

ehtoko. Tākye rokē otinerūkō ekaroryhtao oya xine, Ritonōpo zamaro matose. ⁸Itamurumehxo ekarōko ropa Ritonōpo oya xine mana. Openetatohkō motye ekarōko oya xine mana, tokarosē nae oehthokōme ekarotohme imehno mo, a kure toto ritohme. ⁹Ynara tymerose Ritonōpo omiryne,

“Pitiko rokē pyra ekarōko Ritonōpo mana tymōkomokākara a toto pyno toexiryke.

Zae rokē roropa ynororo jūme,”

me tymerose pake Ritonōpo omiryne. ¹⁰Otyro puhturu ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana arykatohme. Mame tarykase ahtao otyro ahtanohpōko mana eperytatohme kynapyrykōme. Morararo itamurumehxo ekarōko Ritonōpo oya xine mana. Omōkomorykō emānōko mana imehnō pyno awahtao xine, pitiko rokē pyra omōkomorykō ekaroryhtao oya xine etuarimaketomo a. ¹¹Moraramē tymōkomoke oritorŷko mana tokarosē nae oehthokōme pitiko rokē pyra. Tytineruke exiketō sā tineru ekarōko matose etuarimaketomo a. Morara exiryke ynara āko tuhkākō mā Ritonōpo a, “Papa, kure mase,” āko. “Opoe Korītopōkomo a tytinerūkō tokarose Pauru tomo a, enehtohme yna a,” āko mā mokaro etuarimaketomo, Juteapōkomo. ¹²Otinerūkō ekaroryhtao oya xine etuarimaketomo a kure matose Ritonōpo poetory akorehmaryke oya xine. Moromeīpo opokoino xine ynara āko mā toto, “Papa kapuaono, imehxo mase. Emero motye kure mase,” āko mā toto Ritonōpo a. ¹³Mame omomyke pyra oexirykō eneryke tyaa xine tuaro exīko mā toto zae oexirykō poko, Kyrixtu omipona oexirykō poko. “Papa kapuaono, kure kuhse mase, Korītopōkomo a yna akorehmaryke, imehnō akorehmaryke roropa, enara,” āko mā toto Ritonōpo a. ¹⁴Moraramē oturūko mā toto opoko xine Ritonōpo a, opyno xine toexirykōke. “Papa kapuaono, Korītopōkō pyno exiko. Kure mā toto yna a. Omomyke pyra toh nexiase yna a, yna pyno toexirykōke. Morara mā toto, toto pyno oexiryke osemazuhme,” āko mā toto Ritonōpo a. ¹⁵“Kure mase,” sykatone Ritonōpo a. Imehnō motye kypyno xine mana. Tineru ikuhpŷme ahtao, moro motye Ritonōpo nekarohpyry kure kyaa xine mana.

Pauru oturutopōpyry zae toehtoh poko imehnō amorepary poko

10 ¹Ywy ase Pauru. Oururukō se ase, ykerekereமானনোমো. Ynara jekarōko matose, “Pauru poremānōko sā mana kymaro xine ahtao. Yrome orēpyra oturūko mana ameke ahtao pape poko rokene,” āko matose. Kypyno xine Kyrixtu exiryke, penekehpyra aexiryke roropa kypoko xine, ²ykerekereমারা ehtoko, tohne pyra jehtohme jytoryhtao oya xine. Ynara zuaro ase, yna kerekereமானনো zurūko ase orēpyra samo. “Pauru mā Ritonōpo omiry ekarōko toepyrpatohme rokene,” kahpōkō zurūko ase. Imehnō seropōkō sā yna ekarōko mā toto. ³Sero nono po ro ynanase Ritonōpo onenetupuhpynō maro repe. Yrome mokaro osenetupuhtoh ke pyra yna zehnotokō poremākapōko ynanase. ⁴Seropōkō jamitunuru ke pyra kyzehnotokō poremākapōko ynanase, Ritonōpo jamitunuru

ke rokē toto poremākapōko ynanase. Ritonōpo jamitunuru ke joroko tamuru omipona se exiketō jamitunuru enahkapōko ynanase. Oseosezuhketō omiry zae pyra ahtao toto poremākapōko ynanase roropa. ⁵Kyrixtu omipona pyra toehse kuahtao xine, aomipona rokē kuosenetupuhtohkō syritone ropa. Mame Ritonōpo enetupuhkehpotoh roropa senahkapotone Ritonōpo jamitunuru ke. Kyrixtu omipona rokē kuehtohkōme ipunaka. ⁶Morarama aomipona toehse nymyry awahtao xine azahkuru exiketō tuarōtanohnōko sytatose. (Zae se pyra ynaroro ahtao toto aropōko sytatose kymaroino xine.)

⁷Oty katoh imehnō sā rokē jekarōko matou? Ritonōpo nymenekahpyryme pyra jekarōko matose jarao jeneryke rokē oya xine. Yrome amaro xine toiro Kyrixtu poetoryme toexiry waro exikety nae ahtao, mokyro Kyrixtu poetoryme jehtoh enetupuhnōko mana Kyrixtu poetoryme toehtoh saaro. “Kymoty xine kure Pauru osekārōko mana,” āko matose otarāme, ⁸“Tymenekase ywy Kuesēkomo a āmorepatohkōme,” karyke ya oya xine. Yrome ehxiropyra ase morara karyhtao ya, tymenekase jexiryke Kyrixtu a. Orēpyrahxo Jezu enetupuhpotohme oya xine jaropoase Ritonōpo oya xine oporemākapotohkōme pyra. ⁹“Ritonōpo nymenekahpyryme osekārōko Pauru, tuno kuehtohkōme repe. Morara exiryke pape tymerose eya kynenerykōme,” kara ehtoko. ¹⁰Ynara āko matose otarāme, “Orēpyrahxo Pauru kuurutoryko mana pape ae rokene. Yrome taro kymaro xine tahtao opore pyra mana, jamihme pyra exikety samo. Oty kara aomiry mana,” āko matose otarāme. ¹¹Etatoko pahne, tooehse jahtao oya xine orēpyra ourutoryko ase nymerohpyry samo.

¹²Ynara āko toitoine matose, “Imehxo ynanase,” āko. Morara kananō sā se pyra ase. Oseya rokē imehxo mā toto, tōsenetupuhtohkō poe rokene. “Zae ynanase,” āko toh mā repe, zae pyra tahtao xine ro. Imehxo ynanase, imehnō motye, kara ynanase. ¹³Ritonōpo yna onenyohpyra ahtao, “Ritonōpo poe ynanase imehnō amorepāko,” kara ynanexiry. Yrome tonyohse yna exiryke Ritonōpo a, aomipona ytoytoke ynanase. Oya xine yna enyokyase Ritonōpo, amaro xine yna erohtohme, tōmiry poko āmorepatohkōme. Morara exiryke Ritonōpo nymenekatyāme osekārōko ynanase onetarykōme. ¹⁴Oya xine toytose yna ahtao Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry onymotyēkara ynanexiase. Aomipona ynanexiase, tonyohse yna exiryke eya oya xine, āmorepase xine, Ritonōpo omiry poko Jezu Kyrixtu poko. ¹⁵Yna omipona orirykō se pyra ynanexiase. Ritonōpo omipona se ynanexiase. Imehnomo a roropa tamorepase matose Kyrixtu omiry poko. Naeroro, “Yna a rokē Koritōpōkō tamorepase,” kara ynanase. Oty se ynanae opoko xine? Arypyra. Itamurumehxo Ritonōpo omiry enetuputyry se ynanase oya xine. Morara ahtao itamurumehxo Kyrixtu omiry ekarōko imehnomo a sytatose, apatarykō punero, Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyryae ro. ¹⁶Morarama tōtyhkase yna ahtao Ritonōpo omiry ekarory poko apatarykō po, mya ytōko ynanase imepỹ pona Ritonōpo omiry ekarose. Pata tō nae ro, Ritonōpo omiry onetapitopynō esary. Morotona

yna ytory se ynanase morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Morarame, “Imep̄y namorepatyā kahpyry amorepāko ropa ynanase,” kara ynanase exīko.

¹⁷Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Emese kure ase,” kara ehtoko. ‘Kuesēkō emese kure mana,’ kahtoko,” āko. ¹⁸“Kure ase,” karyhtao kyya xine, oty kara. Yrome, “Kure mase,” karyhtao Ritonōpo a kyya xine, kure mā rahkene.

Ajohpe imehnō amorepatōkō poko

11 ¹Rowohpe exiketō sā sytatose, “Kure ase,” karyhtao kyya xine. Naeroro penekhepyra ehtoko jotururu etary poko rowohpe exikety omiry sā jomiry ahtao ro. Kure jehtoh ekarory se pyra ase repe. Yrome jurumekara oehtohkōme ekarōko ase, imehnō ehtoh poko penetara oehtohkōme. ²Torētyke ase opoko xine, torētyke Ritonōpo ehtoh samo opoko xine. Omykōme sā jexiryke torētyke ase. Jēxiryne sā, orutua maro exipitop̄y sā matose ya. Oewomator̄yko sā ase roropa toirō pytyme sā oehtohkōme. Toiro rokē pyno exikety tynio nymyry pyno exiketyme mana. Morararo Kyrixtu pyno yronymyryne oehtohkō se ase, imehnō poko pyra oehtohkōme ipunaka. Imeipo oekarorykō se ase Kyrixtu a kurākōme, tyrypyhpyke pyra exiketōme. ³Torētyke ase opoko xine. Oenekunopyrykō se imehnō exiryke, Kyrixtu rumekatohme ropa oya xine ipyno hkopyra oehtohkōme. Morararo pake Ewa tonekunohse joroko tamuru a omi kurā ke samo. ⁴Torētyke ase opoko xine oenekunohnanōkō omiry etaryke oya xine. Tyoro Jezu poko ourutor̄yko toh mā repe ynanekarohpyry kara. Oty katoh tākye ro matou mokaro omiry etaryhtao oya xine? Ritonōpo zuzenu kara imep̄y zuzenu poko ourutor̄yko onekunohtōkō mana. Tākye matose mokaro etāko. Oty katohme? Ritonōpo omiry kurā myakāmāko roropa mā toto tyorō ke. “Ritonōpo omiry sero,” āko toh mā repe. Ajohpe rokē toto. Oty katoh toto omiry xihpyry zae ekarōko matou?

⁵Imehnō motye osekarōko mā toto, tuisamehxo. Ritonōpo nenyoh̄tyāme kurā osekarōko roropa mā toto. Yrome ymotye pyra mokaro mana.

⁶Otarāme emese kure hkopyra ase jotururu poko repe. Yrome Ritonōpo omiry warohxo wyy. Ritonōpo waro yna ehtoh waro matose tonese yna exiryke oya xine kokoro rokene emero rokē poko yna ahtao.

⁷Āmoreparykohtao ya Ritonōpo omiry poko ehehpyry anapoipyra exiase āmorepatamitukōme. Ime hkopyra exiase amaro xine imehxo oehtohkōme. Toerohse wyy jemary ke tineru apoitohme ya. Otuisarykōme pyra exiase. Morara jehtopōpyry zae pyra oya xine nae? Zae ro exiase āmoreparykō poko topehke pyra? ⁸Āmoreparykohtao ya Ritonōpo omiry poko, imehnō Jezu poetory tytinerūkō enehpoase ya. Mokaro tinerū apoiase rokene, topehke pyra āmorepatohkōme. ⁹Moinoro amaro xine jahtao, “Anapyrykō ekaroko ya ajohpāme samo,” kara exiase oya xine. Jezu poetory tō Masetonia poe toehse ahtao ise jehtopōpyry tonehse ya emero porehme. Morara exiryke, “Okryryrykō se ase,” kapitopyra exiase oya xine. Morararo ase exīko taroino. Jūme okryryrykō anapoipyra ase. ¹⁰Kure ya mana. Topehke pyra imehnō amorepary ya Ritonōpo omiry poko Kyrexia patary

tõ po emero. Zae rokẽ ase. Ajohpe pyra ase Kyrixtu ukurohtao exiryke. ¹¹“Yna mõkomory apoiry se pyra Pauru nexiase yna pyno pyra exiryke,” kara ehtoko. Opyno xine ase ipunaka. Morara jehtoh waro Ritonõpo mana.

¹²Jũme ynanase topehke pyra Ritonõpo omiry poko imehnõ amorepãko. Naeroro, “Pauru tõ sã ynanase,” kasaromepyra mokaro mana, epehpyry apoiryke eya xine toerohtamitukõme. ¹³Ritonõpo nymenekatyã nymyry kara mokaro. Onekunohto rokẽ mã toto. Ajohpe rokẽ Ritonõpo nymenekatyãme osekarõko mã toto. “Ritonõpo poe ãmorepatoryõko ynanase,” ãko toh mã repe. Ipoenohnõko rokẽ mã toto. ¹⁴“Otãto mokaro ajohpãkõ omiry etãko Korĩtopõkõ nae?” kara ase. Tuaro ase. Joroko tamuru toetyorõmary waro mana Ritonõpo nenyokyhpyry sã toehtohme. Saereme exiketyme tanyhtary waro roropa mana kuenekunohtohkõme. ¹⁵Tosẽkõ saaro joroko tamuru poetory tanyhtary waro roropa mã toto, kurãkõ sã toehtohkõme, kuenekunohtohkõme. Imeĩpo, sero nono enahkatohpo tynryihpyrykõ epehpyry kahpyry apoĩko mã toto. Kuenekunohtamitukõme toto wãnohnõko Ritonõpo mana. Zae rokẽ toto epehmãko mana.

Pauru etuarimatopõpyry poko

¹⁶“Ajoajohpe sã Pauru mana,” kara ehtoko, ãko ropa ase oya xine. Rowohpe jekaroryhtao oya xine jomiry etatoko ro (rowohpã omiry sã jomiry ahtao ro). Mokaro saaro epyrypaxi kure jehtoh poko. ¹⁷Yrome Kuesẽkõ poe pyra jepyrypany mana kure jehtoh poko. Jamoreme rokẽ epyrypãko ase. “Kure rokẽ sãtãse,” karyhtao ya rowohpã sã ase oturũko. ¹⁸Imehnõ mã tuhke kure toehtohkõ poko epyrypãko mã toto. Naeroro, kure jehtoh poko epyrypaxi roropa oya xine. ¹⁹Zuarohxo osekarõko matose repe. Yrome ajoajohpãkõ omiry poko atãkyemãko matose. Zae aomirykõ ekarõko roropa matose repe. ²⁰Imehnõ etãko matose oryhpopãkarykohtao eya xine tõmipona orirykohtao, oenekunopyrykohtao roropa okyryrykõ apoitohme tyya xine, ãpururukohtao, putupyra rokẽ oekarorykohtao, oryhmarykohtao, enara. Morara ahtao mokaro pyno matose. ²¹“Sekere ãko rokẽ Pauru. Oty kara,” ãko matose otuisarykõme osekaropyra jexiryke. Ajohpe pyra. Ihxipyke ynanexiry mokaro sã toehse yna ahtao.

Yrome toepyrypanykõ poko ihximyra imehnõ ahtao kure toehtohkõ poko, ywy roropa jepyrypany poko ihximyra ase. Rowohpã sã se pyra ase, kure jehtoh ekarory se pyra ase repe. Yrome ekarõko ro ase. ²²“Juteume nymyry ynanase,” ãko mã toto, epyrypãko. Morararo juteume ase roropa. “Izyraeu pakõme ynanase,” ãko mã toto. Morararo ase. “Aparão pakõme ynanase,” ãko roropa mã toto. Morararo ase. ²³“Kyrixtu poetoryme erohnõko ynanase,” ãko mã toto epyrypãko. Mokaro motye kuhse ywy, Kyrixtu poetoryme erohnõko ase. Rowohpã sã oturũko ase kure jehtoh poko. Yrome oty kara. Mokaro motye Ritonõpo poe erohnõko ase. Mokaro motye tomõse ywy ãpuruhpyry taka. Mokaro motye typitypipohse ywy. Mokaro motye orikyĩse exiase. ²⁴(Toipe juteu tomo pohõ pipohõko toto 40me exisasaka. Moro saaro) juteu tuisary tomo a

typitypipohse exiase 40me exisasaka. Typipohzomose ywy 5me. ²⁵Romapõkõ soutatu tomo a typitypipohse ywy oseruao. Totapase ywy topu ke imoihmãkomo a. Tyneryse ywy oseruao, wapu ae jytoryhtao. Tuna konõto kuaio toiro ãmepyry aropoase, saereme koko, enara. ²⁶Jytojyoryhtao pata tõ poro neryise exiase tuhke, tuna kumaryke te, tyryhmase ywy zehnotokomo a ytinerũ pokoino. Wekyry tõ jetapary se toh nexiase juteu tõ tuisary. Juteutõkara roropa jetapary se toh nexiase. Pata konõto po toetuarimase ywy, ahno esao pyra roropa. Tuna konõto kuaio toetuarimase ywy. Jepeme nymyry pyra exiketõ onekunohtõkõ utuarimapoase toto. ²⁷Itamurume erokuase. Etuarimase. Tuhke nyhpyra tõmehse ywy. Tomitapãse roropa ywy. Tuna se toehse roropa ywy. Tohke pyra tykohmãse ywy. Tytapyike pyra toehse ywy, tupoke pyra roropa. Toiro rokẽ pyra morara exiasene. ²⁸Jarao rokẽ pyra etuarimãko ase. Torẽtyke ase Jezu poetory tõ poko emero pata tõ po. “Otarãme Jezu pyno ro mã toto. Otarãme aomiry se ro mã toto. Otarãme Ritonõpo zuzenu omipona mã toto,” ãko ase osetupuhnõko. ²⁹Imepỹ Jezu poetory iirypyry a tonekunohse ahtao emynymãko ase roropa ipyno jexiryke. Tyrypyry poko toehse imepỹ ahtao samũ ãko ase ipoko.

³⁰Tuhkãkõ jamihme pyra jehtoh enẽko mana. Naeroro jepyrypary se jahtao, jamihme jehtoh poko epyrypara ase. Jamihme pyra jehtoh poko rokẽ epyrypãko ase. ³¹Ritonõpo zae jehtoh waro mana. “Papa kapuaono, imehnõ

(2 Ko 11.27)

motye kure mase,” kakehpyra sehtone Ritonõpo a, Kuesẽkõ Jezu zumy a. ³²Pake jamihme pyra jehtoh enepone Ritonõpo ya. Tamaxiku po jahtao pata esẽ japoiry se toehse. Soutatu tõi tyrise eya pata omõtõh pona, jeraximatohme japoitohme. Mokyro pata esẽ esety Areta. ³³Yrome jepe tomo a towomase ywy. Pata apuru eutary pitiko ae jenyhtopone toto kataori ae. Morarama epane imepỹ pona. Moro ke jamihme pyra jehtoh enepone Ritonõpo ya.

Pauru osenehtopõpyry poko

12 ¹Toiparo rokẽ epyrypãko ase oya xine kure jehtoh poko. Yrome ãko ro ase. Mokaro ajoajohpãkõ epyrypãko mã toto tõsenehtopõpyrykõ poko. Yrome Kuesẽkõ osenepotopõpyry ekarõko ase oya xine, josenehtopõpyry roropa. ²Pake pohto Ritonõpo maro jotururuhtao tanỹse ywy eya kapu aka, tosaka. ¹⁴me jeimamyry taropose moino, janỹtopõpyry poe. (Otarãme juzenu rokẽ arone kapu moino akoxi. Juzenu enene imepỹ samo. Otarãme josenety ae rokẽ ytone kapu aka. Zuaro pyra ase. Ritonõpo rokẽ zuaro.) ³Etatoko pahne, jarotopõpyry Ritonõpo a waro rokẽ ase, typatary kurã pona, kapu aka. (Otarãme juzenu rokẽ arone. Otarãme ytone josenety rokene. Zuaro pyra ase. Ritonõpo rokẽ zuaro mana.) ⁴Omi kurã etase moero jahtao. Morara katopõpyry ekarory waro pyra ase ipunaka, seropõkõ omiry sã pyra exiryke. Morara katopõpyry kamexipyra roropa kynexine. ⁵Naeroro morara jehtopõpyry poko epyrypãko ase. Orẽpyra jehtopõpyry poko epyrypara ase. Jamihme pyra jehtoh enẽko imehnõ mana. Moro poko rokẽ epyrypãko ase. ⁶Jepyryparyhao emese kure jehtopõpyry poko, “Rowohpã sã mase,” kasaromepyra imehnõ mana zae ro jexiryke, ajohpe pyra õtururukõke ypoko. Yrome morohne poko jepyrypary se pyra ase onetarykõme. Kure jehtopõpyry tonese oya xine. Jomiry roropa totase oya xine. Morohne poko tutuarõtase matose ypoko. Naeroro morohne motyẽkary se pyra ase onetarykõme. “To! Kure rukukuh Pauru nae,” kamexipyry se pyra jexiryke oya xine.

⁷Kurãkõ kuhse Ritonõpo a tonepose ya josenety. Morara exiryke imehnõ motye kure josekaroryino, kurepyra jyripoase roropa. Ritonõpo poero kurepyra jyripoase joroko tamuru. ⁸Moro poko oturuasene Kuesẽkõ maro. “Kukurãkako ropa, ajohpãme samo,” ase eya. Oseruao morara oturuase Ritonõpo a. ⁹Yrome ynara nase jezukuase, “Okurãkara ase. Yrome opyno ro ase. Amaro exikehpyra ase roropa. Kure jehtoh ekarõko ase oya, yjamitunuru roropa. Tyoro se pyra exiko mase. Jamihme pyra awahtao jamihme pyra oehtoh motye yjamitunuru ekarõko ase oya,” nase ya. Naeroro jamihme pyra jahtao ro tãkye ase. Epyrypãko ase jamihme pyra jehtoh poko, Kyrixtu a jewomary enery se jexiryke tyjamitunuru ke. ¹⁰Tãkye ase kokoro rokene, jamihme pyra jahtao ro. Tykerekereemase jahtao tãkye ro ase. Jetuarimaryhtao tãkye ro ase, taosanumase jahtao tãkye ro ase. Morohne emero toehse ahtao Kyrixtu poetoryme jexiryke otara kara, tãkye ro ase. Ynara exiryke, jamihme pyra jahtao, jamihme kuhse ase ymaro Kyrixtu exiryke.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko Korītopōkō poko

¹¹Rowohpā omiry sã epyrypāko ase kure jehtoh poko. Yrome opokoino xine morara āko ase, kure jekaropyra oexirykōke. Kure jehtoh ekarory waro matose imehnomo a repe. Yrome zae pyra jekarōko roropa matose. Otarāme tuisame pyra ase. Yrome mokaro Ritonōpo poe amorepatōkō kuhnanō ymotye pyra roropa mã toto. Oty rīko toh nae ymotye toehtohkōme? Arypyra ipunaka. ¹²Amaro xine jahtao Ritonōpo jamitunuru enepoasene oya xine. Ijamitunuru ke kurākōkara tukurākase ropa ya onenerykōme. Tōsenuruhkase amarokomo Ritonōpo jamitunuru eneryke oya xine. Penekehpyra exiase morohne enepory poko oya xine. Morohne eneryke oya xine Ritonōpo nenyokyhpyryme kuenetuputyatose. Ritonōpo nenyohtyã rokē ijamitunuru enepōko mã toto. ¹³Imehnō patary po jahtao moropōkomo a tykyrysē tokarose ya, nae jehtohme. Yrome amaro xine jahtao, “Ōkyryrykō se ase,” kara exiase. Naeroro oty katohme ynara āko matou? “Pauru otarāme kyse xine hkopyra mana, imehnō sehxo mana,” āko matose, oty katohme? Morara kara ehtoko. Otarāme kurehxo oya xine exiry, “Otinerūkō ekarotoko ya,” karyhtao ya oya xine.

¹⁴Oya xine ytoase asakoro oenese xine. Seromaroro jytory se ropa ase oya xine. Yrome jytotamitu onepehmapopyra ase oya xine. Otinerūkō se pyra ase. Opyno xine rokē ase Ritonōpo pyno roropa oehtohkōme. Ypoenōme sã matose. Toipe kypoēnōkō mã tumykō onuātanohtopyra mã toto. Yrome jūkō typoēnōkō wātanohtōko. ¹⁵Tākye rokē ase ykyryry ekarory poko oya xine, ytinerū enahkary poko roropa ākorehmatohkōme. Jorikyry zuno pyra roropa ase opynanohtohkōme, itamurume ākorehmarykō se jexiryke. Opyno xine ase ipunaka. Morara jahtao ro ypyno hkopyra matose.

¹⁶Otarāme ypoko ynara āko matose emero exisasaka, “Ajojpe pyra tykyryry onepehmapopyra Pauru nexiase,” āko matose. Yrome toiro otarāme ynara āko, “Kuenekunopyrykōke kytinerūkō tapoise eya tytinerūme,” āko otarāme mana. ¹⁷Oenekunohpitopyra xine exiase. Ynenyohtyã aroporyhtao oya xine, oenekunopyatose? Arypyra. ¹⁸Apitoryme Titu aropoase oya xine, imepỹ Jezu poetory maro. Oty tomatonanohtōse eya xine omōkomorykomo? Arypyra. Oxisã ynanase Titu maro. Zae se rokē ynanase. Imehnō enekunopyry se pyra ynanase.

¹⁹Otarāme ynara āko matose, “Pauru tō osewomāko rokē mã toto tyhxirorykoino,” āko matose otarāme repe. Osewomara ynanase. Kyrixto poe ourutorỹko ynanase Ritonōpo ěpataka kuehtohkōme samo. Wekyry tomo, opyno xine ynanase. Emero poko yna ahtao ākorehmarykō se rokē ynanase. ²⁰Toeporehkase jahtao oya xine otarāme tytyorōtase matose ya. Otarāme yzamaro oehtopōpyrykō sã pyra oenetyrỹko ase. Morararo otarāme azamaro xine jehtopōpyry sã pyra jenēko roropa matose. Otarāme ōseōsezukurukō enēko ase, otumoxike oehtohkō roropa, oxiehno oehtohkō roropa. Otarāme osepyno rokē oenetyrỹko ase. Otarāme oxikerekeremāko matose, epoihtōko roropa matose osetetaka. Otarāme imehnō motye se rokē oehtohkō enēko

ase. Otarāme ajoajohpe oehtohkō enēko roropa ase. Morara awahtao xine tākye pyra exīko ase opoko xine emynyh māko ase. Ourutorŷko ase. Mame emynyh māko matose roropa. ²¹Oorypyrykō poko mexiatose toiro rokē pyra. Imehnō pyxiā poko exiketō nae amaro xine, imehnō nio poko roropa. Ihximyra matose oorypyrykō poko. Oorypyrykō onurumekara ro matose. Emynyhmara roropa matose oorypyrykō xihpyry poko. Naeroro emynyh māko opoko xine ase yronymyryme Ritonōpo neneryme. Oya xine jytoryhtao xitāko ase otarāme tyrypyrykō poko exiketō poko. Otarāme amaro xine jahtao yporemākapōko Ritonōpo mana onenerykōme. Moro poko torētyke ase.

Tuaro ehtoko, katopōpyry poko Pauru a

13 ¹Oya xine ytoase oenese xine asakoro. Seromaroro ytōko ropa ase oya xine. Jytory eraximatoko. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme, “Imepŷ hxioryhtao toiro rokē ihxirone ahtao aomiry onetara ehtoko. Yrome asakoro enenanō ahtao, oseruao ahtao roropa, atae aomirykō ahtao aomirykō etatoko,” āko. ²Oururukō se ase iiryryryme aexityamo, imehnō roropa emero. Sero poko kuuruatose toytose ropa jahtao oenese xine. Ourutorŷko ropa ase seromaroro amaro xine pyra jahtao, zomory iiryryrymākō wānohpōko ase, toytose jahtao oya xine. Morara jahtao onoky oewomatorŷko nae? ³Kyrixtu jamitunuru enery se matose ymaro, Kyrixtu ehtoh waro oehtohkōme. Otara kara. Toeporehkase morotona jahtao jenēko matose. Orēpyra jehtoh eneryke oya xine, Kyrixtu poe jehtoh waro exīko matose. Poremāpyra roropa Kyrixtu mana. Orēpyra mana ipunaka. Kokoro rokē tyjamitunuru enepōko oya xine mana. ⁴Jamihme pyra sã kynexine repe toxixihmapose ahtao wewe pokona aorihthome. Yrome Ritonōpo jamitunuru ke tōsemāse ropa ynoro jūme orihzomopyra ehtohme. Morararo yna Kyrixtu saoro jamihme pyra sã ynanexiase amaro xine repe. Yrome taroino ijamitunuru enepōko ynanase oya xine ākorehmatohkōme.

⁵Osetupuhtoko onyryrykō poko zae oehtohkō waro oehtohkōme. Kyrixtu omipona nymyry hmatou? Oseya rokē ynara kahtoko, “Jezu enetupuhnōko nymyry hano?” kahtoko okurohtao xine. Kyrixtu poetoryme nymyry awahtao xine, okurohtao xine Jezu Kyrixtu mana. Okurohtao xine Kyrixtu pyra ahtao ipoetory poenohnōko rokē matose. Morara awahtao xine toiparo rokē ipoetoryme osekarōko matose. ⁶Toiparo rokē pyra Jezu tonetupuhse yna a. Toiparo rokē pyra Ritonōpo nymenekatyāme osekarōko ynanase imehnō amorepananōme. Moro waro oexirykō se ynanase. ⁷Opoko xine oturūko ynanase Ritonōpo a ynara āko ynanase, “Papa kapuaono, Korītopōkō akorehmako kokoro rokene tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme,” āko ynanase Ritonōpo a. Morara āko ynanase Ritonōpo a ynara kamexipotohme pyra, “Emese kure Pauru tō nexiase Korītopōkō amoreparry poko,” kamexipotohme pyra. Zae rokē oexirykō se yna exiryke morara āko ynanase, “Toiparo rokē Korītopōkō tamorepase Pauru tomo a,” karyhtao ro imehno mo a. ⁸Ritonōpo omiry kurā enahkapory se yna ahtao jamihme pyra ynanexiry. Yrome tōmipona

(2 Ko 13.5)

yna ehtohme tyjमितunuru tokarose Ritonōpo a yna a. ⁹Opoetorykōme sã yna ahtao, tãkye ro ynanase, orēpyra awahtao xine oorypyrykō rumekary poko, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko, enara. Tãkye ynanase opoko xine, azahkuru yna ekaroryhtao ro imehnomo a. Naeroro, “Papa kapuaono, ajमितunuru ekaroko Korītopōkomo a tyrypyrykō se pyra exiketōme toto ehtohme,” āko ynanase Ritonōpo a opoko xine. ¹⁰Ytopyra ro jahtao oya xine sero pape merōko ase onenerykōme. Ourutorỹko ase pape poko axī oorypyrykō rumekatohme oya xine, ourupyra xine jehtohme toeporehkase jahtao. Tyjमितunuru ekarone Kuesēkō ya. Yrome orēpyra oururukō se pyra ase. Tyjमितunuru ekarone ya ākorehmatohkōme, yronymyrymehxo Tuzenu omipona oehtohkōme.

¹¹Enara rokē nymerohpyry moro, jakorō tomo. Kokoro rokē atamorepatoko zae rokē oehtohkōme Ritonōpo omipona, oorypyrykō xihpyry poko pyra oehtohkōme. Jomihpyry etatoko kure. Oseosezuhpyra ehtoko. Atae ehtoko ōsenetupuhtohkō poko. Imehnō pyno ehtoko. Osepyno ehtoko roropa. Kuamorepatorỹko Ritonōpo mana imehnō pyno kuehtohkōme. Tuaro kukurohtao xine kyritorykō roropa mana kokoro rokene. Amaro xine exikehpyra roropa mana, jūme rahkene.

¹²Oseahmatoko, osepyno kuehtohkō waro emero ehtohme.

(2 Ko 13.13)

“Kure pāna matou,” kary se emero Jezu poetory tō tarōkō oya xine.

¹³“Kure rokē Korītopōkō tyriko,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. “Toto pyno exiko, ajohpāme samo,” āko ase Ritonōpo a. “Toto epeme exiko kokoro rokene,” āko roropa ase Ritonōpo zuzenu a opoko xine. Enara rokene.

Pauru Nymerohpyry sero Karaxiapõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme Pauru kynexine. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Karaxiapõkõ neneryme.

Tynmerohpyryae toto amorepãko mana osenekunohpopyra toto ehtohme enekunohtoh komo a. Emero Jezu poetory tõ riry se juteu tõ ehtoh sã mã toh repe. Yrome morara zae pyra mana. Kyjमितunurukõ poe kure ehsaromepyra sytatose Ritonõpo a. Jezu enetuputyryke rokẽ kyya xine kuesẽkõme kukurãkatorõko Ritonõpo mana. Mame Jezu maro kuahtao xine, aosenetupuhtoh kuosenetupuhtohkõme rĩko mana. Mame zae exĩko sytatose Ritonõpo a, ãko mana.

1 ¹⁻²Ynmerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Pauru. Ymaro Jezu poetory tõ nase. “Kure pãna matou?” kary se ynanase oya xine. Amarokõ Jezu poetory tõ matose, Karaxiapõkomo. ãmorepanekõme Jezu Kyrixtu nymenekahpyry ase, ahno nymenekahpyry kara. “Pauru imenekako imehnõ amorepaneme,” kara roropa Ritonõpo kynexine. Ritonõpo mokyro, Jezu eşemãkapohpõ ropa mokyro.

³Ynara ãko ase Ritonõpo a, “Papa kapuaono, kure rokẽ Karaxiapõkõ tyriko. Torẽtyke pyra tyriko toto roropa,” ãko ase opoko xine. Morara ãko ase roropa Jezu Kyrixtu a, Kuesẽkomo a.

⁴Kyrixtu kynorihne. Kynosexixihmapone, kyyrypyrykõ ehepyryme, Tummy omi poe, Ritonõpo omi poe. Osemazuhme kymarokõ tymyhse samo, kyyrypyrykomo a. Morara exiryke Kyrixtu toorihse kypokatohkõme ropa. ⁵Morara exiryke ynara kakehpyra sehtone, “Imehxo Ritonõpo mana,” kakehpyra sehtone.

Toiro rokẽ Kyrixtu omiry mana

⁶Atasamãko opoko xine ase. Ynara exiryke. Opyno xine Ritonõpo kynexine ipunaka. Morara exiryke Tumũkuru tonehpose aorihthome omyakãkõme, oorypyrykõ ehepmatohme, jũme orihpyra oehtohkõme. Yrome axĩ oeahmahpõkõ rumekãko ropa matose. Imehnõ omiry ke Kyrixtu omiry myakãmãko matose. Morara exiryke atasamãko ase opoko xine. ⁷Toiro rokẽ Kyrixtu omiry mana. Tyorõ pyra mana. Yrome imehnõ poe matose otupĩko. Mokaro mã azahkuru Kyrixtu omiry ekarõko mã toto. Kyrixtu ehtoh azahkuru ekarõko toto. ⁸⁻⁹Mokaro

Kyrixtu omiry azahkuru ekaronanõ pahnõko mã Ritonõpo apotoimo htaka. Yna roropa azahkuru Kyrixtu omiry ekaroryhtao yna a, yna pahnõko roropa mã Ritonõpo. Morararo kapu ae Ritonõpo nenyokyhpyry ahtao azahkuru Kyrixtu omiry ekaroryhtao mokyro emãko roropa mã Ritonõpo apotoimo htaka. Morara exiryke morara tykase ywy oya xine. Morara kazomõko ropa ase oya xine, zuaro oehtohköme, azahkuru amorepahpõkõ emãko Ritonõpo mana apotoimo htaka, onenetuputyhpyrykõ Kyrixtu omiry tytyorõmase exiryke eya xine.

¹⁰Imehnomo a, “Kure mase, Pauru,” kary etary se hkopyra ase. Yrome Ritonõpo a, “Kure mase,” kary etary se rokẽ ase. Emero rokẽ imehnõ jepeme ehtoh poko jemynymary se pyra ase. Emero rokẽ imehnõ epeme se jehtoh poko jemynyhma yhtao Jezu omipona pyra exiko ase.

Pauru menekatorõpyry poko Kyrixtu a

¹¹Ynara kary se rokẽ ase oya xine, wekyry tomo, amorepatorõko ase Jezu Kyrixtu poko. Ahno rokẽ omiry kara ekarõko ase oya xine. ¹²Ahno a pyra tamorepase ywy Kyrixtu poko. Jezu Kyrixtu a rokẽ tamorepase ywy, typoko.

¹³Juaro matose. Pake Jezu poetory tõ osanumase ywy, yronymyryme. Kytamurukõ omihpyry omipona ro jahtao, toto htomase ywy. Toto zupise roropa ywy, toto etapatohme, emero toto enahkatohme. ¹⁴Ymarõkõ motye exiase Ritonõpo enetuputyry poko, kytamurukõ omihpyry warohxo roropa exiase. Yronymyrymehxo exiase kytamurukõ namorepatopõpyry poko.

¹⁵Mame Ritonõpo a tymenekase ywy, kypyno xine toexiryke. Exipyra ro jahtao waku ao ro jahtao, tymenekase ywy eya, typoetoryme jehtohme. ¹⁶Morarame imeipo Tumükuru tonepose ya, Kyrixtu omiry poko roropa juteutõkara amorepatohme ya, Tumükuru enetupuhpotohme roropa juteutõkara a. Morara exiryke imehnomo a ytopyra exiase oturupose Jezu poko. ¹⁷Jerusarẽ pona ytopyra exiase roropa oturupose, osemazuhme Jezu Kyrixtu nymenekatyamo a, imehnõ amorepananõme. Mokaro a ytopyra exiase oturupose. Topoh rokẽ Arapia pona ytoase. Morotoino Tamaxiku pona ropa ytoase. ¹⁸Oseruao tyeimãse ahtao Jerusarẽ pona ytoase ropa, oturupose Peturu a. Asakoro semana imaro exiase, joturupory poko eya. ¹⁹Imehnõ Jezu Kyrixtu nymenekatyã maro pyra exiase. Tiaku maro rokẽ exiase, Kuesõkõ akoronõpyry maro.

²⁰Ynymerohpyry sero zae. Ajohpe pyra ase. Ritonõpo mã zuaro. Ajohpe pyra jexiry waro mana.

²¹Morotoino Jerusarẽ poe Xiria poro ytoase, Xirixia poro roropa. ²²Myaro toytose jexiryke juaro pyra toehse toto, Jezu poetory tomo, Juteapõkomo. ²³Imehnõ otururu rokẽ totase eya xine ypoko. “Mokyro Pauru, kyryhmahpõkõ imehnõ amorepãko mana, Jezu enetupuhtohme toto a. Pake Jezu enetupuhnanõ enahkapory satonõpo mokyro,” kary totase eya xine ypoko. ²⁴Mame morara kary etaryke tyya xine, “Kure mase Ritonõpo, Pauru mapoiase opoetoryme,” tykase toto ypoko.

Pauru oximōtopōpyry poko imehnō Jezu nymenekatyā maro

2 ¹Morarame 14me ikonopory taropose ahtao Jerusarē pona ytoase ropa Panape maro. Titu roropa aroase ymaro. ²Ritonōpo omi poe ytoase. Jezu poetory imehxo exiketomo a oturuse ytoase. Mame oximōme yna ahtao, uruase toto juteutōkara amorepatoh poko ya Kyrixtu omiry poko, zuaro toto ehtohme, zae jehtoh poko zuaro roropa toto ehtohme. Toiparo rokē jerohtopōpyry exiryino ynanoturuse oximōme. ³Mame jepe Titu kyrekume kynexine, juteume pyra. Yrome jāipotapihpyry onysahkapopyra toh kynexine Jezu poetory imehxo exiketomo. ⁴Morarame imehnō Jezu poetoryme tōsekarorykō se toh nexiase repe. Yna maro tōximōse toto yna omiry etary se toexirykōke. “Jezu poetory ynanase roropa,” nase toto yna a, ajohpe rokene. Yna maro tōximōse tahtao xine Titu āipotapihpyry sahkapory se nexiase toto, kytamurukō omihpyry omipona yna riry se toexirykōke. Ynara kary se roropa nexiase toto yna a, “Oty katohme kytamurukō omipona pyra matou Jezu tonetupuhse oya xine ahtao?” kary se nexiase toto yna a. “Kytamurukō omipona ahtao rokē kure exiko sytatose,” kary se nexiase toto yna a. ⁵Yrome mokaro omipona pyra ynanexiase ipunaka. Kyrixtu omiry azahkuru ekarory se pyra yna exiryke, zae rokē ekarory se oya xine yna exiryke. Naeroro mokaro omipona pyra ynanexiase.

⁶Yrome Peturu tō Jezu poetory imehxo exiketō kynexine. Mokaro yna onytyorōmara nexiase toto. Imehxo exiketō, āko ase. Otarāme ime nymyry pyra nexiase toto. Zuaro pyra ase. Ritonōpo rokē toto waro mana, ikurohtao xine eneryke tyya. Mokaro ytyorōmara nexiase. ⁷Yrome jenetuputyase toto Ritonōpo nymenekahpyryme, juteutōkara amorepaneme Jezu Kyrixtu omiry poko. Peturu roropa Ritonōpo a tymenekase kynexine juteu tō amorepaneme Jezu Kyrixtu omiry poko. ⁸Morara exiryke Ritonōpo jamitunuru poe juteutōkara amorepaneme toehse ywy. Peturu ehtoh sā toehse ywy, Ritonōpo jamitunuru poe, Peturu juteu tō amorepaneme toehse exiryke. ⁹⁻¹⁰Mame Peturu tō jenetuputyase, Peturu, Tiaku, João, enara. Jezu poetory imehxo exiketō mokaro. Ritonōpo poe juteutōkara amorepaneme jenetuputyase toto. Morara exiryke yna emary apoiase toto, Panape maro, tonetupuhse yna erohtoh tyya xine exiryke. “Amarokō juteutōkara amorepananōme matose. Morararo ynanase, juteu tō amorepananōme ynanase,” nase toto yna a. “Yrome juteu tō tymōkomoke pyra exiketō eneryhtao oya xine, Jezu poetoryme, akorehmatoko toto,” nase toto ya. Yje, toto akorehmāko ynanase, ase eya xine.

Peturu zurutopōpyry Pauru a

¹¹Moromeīpo Ātiokia pona Peturu tooehse ahtao, tutuarōmase ya jarao, azahkuru exiryke. ¹²Ynara kynexine Peturu. Osemazuhme aporo juteutōkara maro tōtuhse ynororo aporo. Jezu poetory tō maro tōtuhse. Moromeīpo mokaro maro tōtukuru se pyra ropa toehse ynororo, tyhxitapāse toexiryke, Tiaku naropotyā toytose morotona exiryke. Toto hxike toexiryke otuhpyra Peturu toehse,

mokaro maro, juteutōkara aīpotapihpyry sahkaponanōme Tiaku naropotyā exiryke. Morara exiryke juteutōkara maro otuhpyra toehse Peturu. Morara exiryke moro eneryke ya, Peturu tutuarōtanohse ya moro poko, ajoajohpe toehse exiryke. ¹³Mame imehnō roropa Jezu poetory tō Peturu sã toehse roropa toto. Juteutōkara maro tōtukurukō se pyra toehse toto, imehnō juteu to hxike toexirykōke. Panape roropa toto eneryke tyhxitapãse. Mokaro saaro toehse. ¹⁴Mame zae pyra toto exiry tonese ya ahtao, Jezu Kyrixtu omiry omipona pyra roropa tonese ya ahtao, ynara ase Peturu a, “Juteu nymyry mase. Yrome juteu ehtoh sã pyra mexiase. Oty katohme matou juteutōkara riry se juteu tamuru omipona? Kytamurukō omipona Jezu poetory tō onyripyra ehtoko,” ase Peturu a emero totasẽme.

**Jezu enetuputyryhtao eya xine juteu tō kurākāko
Ritonōpo mana, juteutōkara morararo**

¹⁵Ajohpe pyra, imehnō iirypyrymākō sã pyra sytatose, juteume tonuruse kuexirykōke. ¹⁶Yrome Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao rokē kyya xine kukurākatorỹko Ritonōpo mana. Naeroro ynara karyhtao kyya xine, “Moeze nymerohpyry omipona ase,” karyhtao kyya xine, ekurākara ekurehnōko sytatose. Morara exiryke Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine kukurākapotohkōme Ritonōpo a. Kyrixtu enetuputyryhtao rokē kyya xine, kukurākatorỹko Ritonōpo mana. Moeze nymerohpyry omipona kuexirykōke pyra kukurākatorỹko mana. Ynara exiryke, Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao kyya xine, kukurākara xine Ritonōpo ekurehnōko mana. ¹⁷Jezu enetuputyryhtao rokē kyya xine kukurākatorỹko Ritonōpo mana. Moeze nymerohpyry omipona pyra ro kuahtao xine kukurākatorỹko mana. Morara kuahtao xine iirypyryme kuexirykō waro sytatose exiko, juteutōkara saaro. Naeroro, “Oty kara mã Kyrixtu iirypyryme kuahtao xine,” āko sytatou? Arypyra, azahkuru rokē sytatose morara karyhtao kyya xine. ¹⁸Naeroro iirypyryme jehtopōpyry turumekase ya ahtao, mame unurumekahpyry poko toehse ropa jahtao Moeze nymerohpyry omipona pyra roropa exiko ase. ¹⁹Moeze nymerohpyry omipona jexiry jukurākara mana Ritonōpo a. Moro waro ase Ritonōpo omiry sekeremaryke ya. Moeze nymerohpyry omipona exisaromepyra sytatose. Moeze nymerohpyry omipona kuexirykō kukurākarykohtao Ritonōpo neneryme toiparo rokē Kyrixtu toorihse exiry wewe pokona, tyoro tukurākaneke kuexirykōke Moeze nymerohpyry ke. Yrome Kyrixtu tonetupuhse ya exiryke sã rokē Ritonōpo poetoryme toehse ase, enara rokene. Morohne waro toehse ase. ²⁰Kyrixtu toorihse kymyakākōme toxixihmapose ahtao wewe pokona. Moro waro toehse jexiryke pake jehtopōpyry turumekase ya. Taroro ase sero nono po. Yrome Kyrixtu ymaro mana. Naeroro Ritonōpo mūkuru enetuputyryke sã rokē ytoytkō ase. Pake jehtopōpyry sã pyra, aomipona toehse ywy. Ypyno toexiryke kynorihne, orihpyra jehtohme. Naeroro aomipona se rokē ase. ²¹Emero kukurākarykō se Ritonōpo mana. Naeroro, kure jyripyra exiko, kara ase eya. Otarāme amarokō morara āko matose. “Kure jyripyra exiko,” āko matose otarāme Ritonōpo a, Moeze nymerohpyry omipona

se oexirykōke. Morara ahtao, toiparo rokē toorihse Jezu exiry. Mātā kuamoreme xine ekurākasaromepyra sytatose. Kyrixtu poe rokē Ritonōpo poenōme exiko sytatose, enara.

**Moeze nymerohpyry omipona oexirykō
Jezu enetuputyry sā pyra mana**

3 ¹Karaxiapōkomo, putupyra rokē matose. Onoky a tytyrōmase matohu? Joroko tamuru poetory a otarāme tonekunohse matose. Jezu Kyrixtu exixihmatopōpyry waro mexiatose repe. Kure kuuruatose moro poko. ²Toiro ekaropōko ropa ase oya xine, otara kaxīpo oya xine Ritonōpo zuzenu tomōse āka xine? Moeze nymerohpyry omipona oehxīpo xine? Arypyra, Jezu Kyrixtu omiry etaryke rokē oya xine, menetuputyatose. Mame tonetupuhse oya xine exiryke Ritonōpo zuzenu tomōse āka xine. ³Ritonōpo zuzenu poe rokē tonetupuhse oya xine. Ipo ipoenōme toehse matose. Naeroro oty katohme Moeze nymerohpyry kuhnōko ropa matou seromaroro? Putupyra exiketō sā rokē matose. ⁴Oryhmarykohtao ro tōseanahtose amarokomo. Āmorepatopōpyrykō onurumekara mexiatose aporo Jezu poetoryme toehse oexirykōke. Otarāme toiparo rokē moseanahtoatose. ⁵Otātōhxo Ritonōpo tyjमितunuru enepōko nah oya xine? Otāto roropahxo Tuzenu ekarōko Ritonōpo na oya xihne? Moeze nymerohpyry omipona oexirykōke pyra Tuzenu ekarōko mana. Tōmiry etaryke rokē oya xine, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine roropa, morara exiryke Tuzenu ekarōko Ritonōpo oya xine mana.

⁶Morararo Aparāo toehse pake. Ynara tymerose pake sero poko Ritonōpo omiryne, “Ritonōpo tonetupuhse eya, tosēme nymyry. Morara exiryke tonetupuhse eya exiryke Ritonōpo roropa kynenene kure,” tykase. ⁷Enetupuhtoko, Ritonōpo enetupuhnanō mā Aparāo pakōme nymyry Ritonōpo a. ⁸Pake ro Ritonōpo tuaro ro, juteutōkara kurākary poko tyya. Morara exiryke tōmiry tokarose Aparāo a, Tumūkuru poko, enurupyra ro Kyrixtu ahtao. Ynara tykase eya, “Jenetuputyryke oya emero patapōkō rīko ase kure, juteu tomo, juteutōkara, enara,” tykase Ritonōpo Aparāo a. ⁹Morara kary etaryke tyya, zae Ritonōpo ehtoh tonetupuhse Aparāo a. Morara exiryke kure tyrise ynororo Ritonōpo a. Morararo emero Ritonōpo enetupuhnanō mana. Kure toto rīko roropa mā Ritonōpo Aparāo kure ritopōpyry saaro.

¹⁰Imehnō ynara āko, “Toipe ywy kure, Moeze nymerohpyry omipona jexiryke,” āko toh mā repe. Morara kananō mā iirypyryme Ritonōpo a. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne, “Moeze nymerohpyry omipona ehtoko, kokoro rokene. Toiro rokē jomipona pyra awahtao xine iirypyryme ya matose,” me tymerose Ritonōpo omiryne. ¹¹Morara exiryke emero iirypyryme sytatose, Moeze nymerohpyry omipona pyra toehse kuexirykōke. Moeze nymerohpyry kukuruhtao kyya xine kukurākara xine Ritonōpo mana. Morara exiryke ynara āko Ritonōpo omiry, “Tonetupuhse oya xine jahtao okurākatorýko ase. Orihpýme oritorýko ase, jenetuputyryke oya xine,” āko kyya xine Ritonōpo mana. ¹²Moeze

nymerohpyry omipona se exiketõ ynara ãko, “Moeze nymerohpyry omipona ahtao rokẽ kure exiko sytatose Ritonõpo a,” ãko toh mã repe. Yrome Jezu enetupuhnanõ morara kara mã toto. Ynara tymerose sero poko Ritonõpo omiryne, “Moeze nymerohpyry omipona exiketõ, isene exiko toh ma jũme,” tykase.

¹³Ynara ãko Ritonõpo tõmipona pyra exiketomo a, “Iiryppyryme ya matose ipunaka,” ãko mã eya xine. Yrome Kyrixtu kynorihne kyyrypyrykõ epehpyryme. Morara exiryke ynara tykase Ritonõpo Jezu a, “Iiryppyryme mexi ipunaka wewe pokona toxixihmase oexiryke,” tykase. Yrome kyya xine morara kara Ritonõpo mana, kyyrypyrykõ tapoise sã Jezu a exiryke, kymyakãkõme toorihse toexiryke, kure rokẽ kuehtohkõme. ¹⁴“Jenetuputyryke oya emero patapõkõ riko ase kure,” katopõpyryae ro Aparão a, toxixihmapose Kyrixtu. Mame Kyrixtu toorihse exiryke, oya xine roropa juteutõkara a Tuzenu ekarõko mana, Jezu enetuputyryke oya xine.

Ritonõpo nekarohpyry Aparão a Moeze nymerohpyry sã pyra

¹⁵Wekyry tomo ynara ãko ase enetupuhthome oya xine. Pape merory se kuahtao xine kymõkomohpyrykõ esẽ riry poko, kuesetykõ merõko sytatose pape pokona. Kuepekõ roropa tosety merõko moro pokona. Asakoro esety ahtao imepỹ moro onytyorõmara mana. Moro onypahpyra roropa mana. ¹⁶Moro sã ynara tykase Ritonõpo Aparão a, “Kure oriko ase, apary roropa riko ase kure,” tykase. “Emero apakomo,” kara Ritonõpo kynexine. Yrome toirõ poko rokẽ ipary poko tõturuse Ritonõpo, Kyrixtu poko rokene. ¹⁷Ynara ãko ase oya xine, osemazuhme tõmiry ekarone Ritonõpo Aparão a, kukurãkarykõ poko, tonetuputyry se kyya xine exiryke. Moromeĩpo 430me jeimamyry taropose ahtao tõmiry tymeropose ropa Moeze a. Yrome tynmeropohpyry Moeze a tõturutopõpyry Aparão a onytyorõmara mana. Onymyakãmara roropa mana. ¹⁸Ritonõpo nekarory kyya xine topehke pyra mana. Naeroro ynara kananõ azahkuru mana, “Moinoro ase, Moeze nymerohpyry omipona ase. Morara exiryke jepehpyryme Ritonõpo nekarory apoĩko ase,” kananõ mã azahkuru. Epyrypãko rokẽ mã toto, Aparão ehtopõpyry sã pyra Ritonõpo onenetupuhpyra toexirykõke. Ritonõpo tonetupuhse tyya exiryke sã rokẽ inekarohpyry tapoise Aparão a, pake, “Morohne ekarõko ase,” tykase Ritonõpo exiryke eya.

¹⁹Morara ahtao oty katohme Ritonõpo a tõmiry tymeropose Moeze a? Arypyra, moro tymeropose tyrypyrykõ enetupuhthome iiryppyryme exiketomo a. Axĩtao rokẽ roropa moro tymeropose, Aparão pary Kyrixtu oehtãne rokene. Morohne poko pake Aparão turuse Ritonõpo a. Ritonõpo tynmeropohpyry ekarone tynenyoyhtyamo a, ekarotohme Moeze a imerotohme imehnõ neneryme. ²⁰Yrome tõmiry ekaroryhtao Aparão a, Ritonõpo rokẽ kynexine. Tynenyoyhtyã maro pyra, takorehmaneke pyra. Enara kynexine, toiroro.

Sē nase Moeze nymerohpyry poko

²¹Yrome asakoro pyra mana, iirypyrymākō kurākatoḥ asakoro pyra mana. Moeze nymerohpyry omipona kukuruḥtao iirypyrymākō onukurākasaromepyra mana. Iirypyrymākō tukurākase aḥtao Moeze nymerohpyry kukuru poko, imep̄y onekaropyra Ritonōpo exiry kypynanoḥtoḥkōme, kyyrypyrykō korokatoḥme roropa. ²²Ynara tymerose sero poko Ritonōpo omiryḥme, “Tymyhse sã seropōkō emero porehme iirypyrymākomo a,” tykase. Naeroro Jezu Kyrixtu enetuputyryḥtao kyya xine kymyhpokatorykō ropa sã Ritonōpo mana. Emero tynekarory ekarōko roropa mā Ritonōpo kyya xine Jezu enetuputyryḥtao kyya xine.

²³Kyrixtu oehpyra aḥtao, enetuputyry waro pyra sexiataose. Morara exiryke Moeze nymerohpyry rokē kutuarōtanopyatose zae eḥtoḥ poko. Apurutyã sã sexiataose. Kukurākaneḥkō enetupuhḥtãne rokē kyya xine. ²⁴Poetome sã kuaḥtao xine kuãtanohponekōme sã Moeze nymerohpyry kynexine. Poetoḥti wãtanohne tunuãtanopyry to eraseme mana. Moro saaro Moeze nymerohpyry omipona sexiataose, Kyrixtu oehḥtãne rokene, kukurākase xine. Kyrixtu enetuputyryḥtao kyya xine, kukurākatorykō mana. ²⁵Seromaroro Kyrixtu enetupuhñōko sytatose. Kyrixtu enetuputyryḥtao kyya xine poeto sã pyra sytatose. Zuãtatyã sã sytatose. Naeroro Moeze nymerohpyry se hkopyra toehse sytatose, kuãtanohnekōme pyra toehse exiryke.

²⁶Seromaroro Ritonōpo poenōme toehse matose, Imūkuru maro, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. ²⁷Kyrixtu tonetupuhse oya xine exiryke, tōpurihkase matose ipoetoryḥme oexirykō waro imehnō eḥtoḥme, isã roropa oehḥtoḥkōme. ²⁸Seromaroro juteu tō oxisã Ritonōpo a mana juteutōkara maro. Imehnō namoto tō oxisã roropa mana tamoreme sã eroḥketō maro. Orutua kō oxisã roropa mana noḥpo tō maro. Oxisã matose Ritonōpo a Jezu Kyrixtu maro awaḥtao xine. ²⁹Kyrixtu poetoryḥme oexirykōke, Aparão pakōme nymyry matose. Mame Ritonōpo nekarory esēme exīko matose Kyrixtu maro, Ritonōpo omihpyryae ro Aparão a.

4 ¹Toipe aḥno tumūkue exikety. Toorihse aḥtao imōkomohpyry esēme imūkuḥpyry exīko mana, tuãtase taḥtao rokene. Yrome wãtara ro taḥtao mā arypyra aporo. Esēme ro mā repe, yrome namoto sã rokē mā aporo. Tummy ekepyry mōkomohpyry poko pyra mā aporo, poetome ro toexiryke. ²Mame tumyke pyra toehse exiryke imep̄y zuãtanohñōko mana. Imōkomory eraseme exīko roropa zuãtanohne mana. Jū ekepyry omihpyry poe zuãtakepyry ponãmero eraseme exīko mana. ³Mokyro sã sexiataose pake, poetōpo sã rokene. Ritonōpo onenetupuhpynō esēkō omipona rokē sexiataose Kyrixtu onenetupuhpyra ro kuaḥtao xine. ⁴Mame aeḥtoḥpo toehse aḥtao, Tumūkuru toneḥpose Ritonōpo a, Kyrixtu toneḥpose noḥpo mūkurume aenurutoḥme. Juteume roropa aenurutoḥme. Moeze nymerohpyry omipona toehse roropa ynoro. ⁵Mame ynara kase kymarokō Ritonōpo a, “Moeze nymerohpyry omipona exisaromepyra

ynanase,” kase kymarokomo. “Otara zae exiko ynanahē Ritonōpo a?” kase kymarokomo. Yrome ynara āko Kyrixtu kyya xine, “Juzenu ekarōko ase oya xine okurākatohkōme Ritonōpo a. Moeze nymerohpyry omipona oexirykō se pyra ase. Ritonōpo poenōme oexirykō se rokē ase,” āko Jezu kyya xine.

⁶Mame Tumūkuru zuzenu tonehpose Ritonōpo a kuaka xine, Ritonōpo poenōme kuexirykō waro kuehtohkōme. “Papa, Papa,” āko mā Zuzenu kukurohtao xine. ⁷Morara exiryke Ritonōpo poenōme kuehtohkō waro kuexirykōke namotome pyra sā toehse sytatose, ipoenōme toehse kuexirykōke. Morara exiryke kurā ekarōko Ritonōpo mā kyya xine, typoenōme tyrise eya kuexirykōke.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko sero Karaxiapōkō poko

⁸Apitoryme Ritonōpo waro pyra mexiatosene. Morara exiryke imehnō omipona mexiatose. Ritonōpo poetoryme pyra mexiatose roropa. ⁹Seromaroro Ritonōpo waro toehse matose. Awaro xine roropa Ritonōpo mana. Oty katoh irumekary se ropa matou? Oty katoh imepỹ maro oexirykō se ropa matohu? Oty katoh toto omipona oexirykō se ropa matohu? ¹⁰Azhkuru matose ynara āko, “Zae exiko sytatose Ritonōpo a tehme ehtoh riryhtao kyya xine kuropōme pyra ehtohme, nuno etyhpyry po, jeimamyry po, ikonopory po roropa, enara,” āko matose repe azhkuru. ¹¹Torētyke ase opoko xine, yronomyryme kuamorepatosene repe. Otarāme toiparo rokē jakītase āmoreparykō poko.

¹²Wekyry tomo, ysā oexirykō se ase, Kyrixtu omipona, asā xine roropa jexiryke. Azhkuru pyra mexiatose ymaro, kure rokē mexiatose ymaro. ¹³Wenikehpyra ro matou? Apitoryme ro Ritonōpo omiry ekarose jytotopōpyry poko oya xine? Kure pyra exiase moroto. Morara exiryke tehme toehse ywy amaro xine. ¹⁴Mame, “Moky xihpyry, Pauru xihpyry,” kara mexiatose ypoko. Kure pyra jexiry nuriame nexiase repe oya xine. Yrome jenyohpyra ropa mexiatose morotoino. Kure rokē kyriatose. Ritonōpo nenyokyhpyry sā kyriatose. Kyrixtu Jezu kure riry sā roropa kure rokē ymaro mexiatose. ¹⁵Tākye mexiatose ypoko, ypyno oexirykōke, enara. Otara toehse ropa matou tākye oehxīpo xine? Opoko xine ynara āko ase, “Oenurukō ouru waro awahtao xine moutory jenurume ekarotohme,” āko ase opoko xine. ¹⁶Seromaroro oepekōme pyra toehse hano? Otarāme zae jotururu exiryke.

¹⁷Mokaro opyno xine sā toh mā repe. Yrome āmorepatohkō eya xine mā popyra. Ouporykō se rokē toh mā ywinoino. Ypyno oehtopōpyrykō sā typyno xine oriporykō se rokē toh mana. ¹⁸Imehnō pyno kuexirykō kure. Yrome toto enekunohtohme rokē kure sā toto riryhtao, popyra. Amaro xine rokē jahtao pyra imehnō pyno ehtoko. Emero rokē, moe jahtao roropa kure ehtoko imehnō maro. ¹⁹Poetohti, opoko xine samū āko ase. Enurusasaka exikety sā ase samū āko opoko xine. Samū kakehpyra ase roropa Kyrixtu omipona ipunaka oexirykō eraximaryke ya. ²⁰Seromaroro amaro xine

jexiry se ase, ipunaka. Jotururu se ase amaro xine okurākarykō poko Ritonōpo a tākye jehtohme ropa opoko xine. Torētyke ase opoko xine.

Sara tō enetupuhtoh poko sero Akara maro

²¹Etatoko pahne, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo, tuaro nymyry hmatou? Moeze omihpyry wahro? ²²Ynara tymerose Moeze a Ritonōpo omiryryme. Aparão asakoro tumükue toehse. Toiro inamoto mükurume. Toiro ipyty nymyry mükurume. ²³Inamoto mükuru tonuruse ahno mükurume rokene, kymarokō samo. Yrome ipyty rohtakano, Ritonōpo omi poe tonuruse poeto, ynara tykase Ritonōpo exiryke pake, “Opyty emükuāko mana,” tykase Ritonōpo Aparão a. ²⁴Moro poko ynara enetupuhnōko sytatose. Nohpo tō asakoro kynexine. Ritonōpo omihpyry ekarotopōpyry asakoro ehtoh samo. Osemazuhme tōmiry tokarose Moeze a. Ypy po ahtao tōmiry tokarose eya imerotohme, Xinaí po ahtao. Mokaro Moeze nymerohpyry omipona se exiketō Aparão poetory mükuru sã mana, Akara mükuru samo. (Ypy Xinaí Arapia po mana.) ²⁵Seromaroro ynara kananō nae, “Moeze nymerohpyry omipona sehtone, kure kuehtohkōme Ritonōpo a,” āko toto. Morara kananō mã Akara mükuru sã toto, Iximaeu samo. Mokaro juteu tomo, Jerusarēpōkomo. Akara mükuru sã mã toto. ²⁶Yrome imepý pata nae, Jerusarē panō kapu ao. Moro pata kaeno. Moro po toehse sytatose, Aparão pyty mükuru sã kuexirykōke, Izake samo. Kyyrypyrykō tykorokase Ritonōpo a, tonetupuhse kyya xine exiryke. ²⁷Ynara āko Ritonōpo omiry,

“Kuku, emükuapitopyra mase repe.

Yrome tākye exiko.

Poetoēme exipitopyra mase repe.

Yrome tākye exiko.

Onio nurumekahpyryme mase repe.

Yrome emükuāko mase tuhke.

Imaro exikety motye emükuāko mase.

Naeroro tuhke opoenō emamyryke tākye exiko,”

tykase Ritonōpo. Moro tymerose Izaja a pake.

²⁸Wekryry tomo, Ritonōpo omi poe Izake tonuruse. Naeroro mokyro saaro matose, tonuruse sã oexirykōke Ritonōpo zuzenu poe. ²⁹Mame mokyro a, ahno poe rokē aenuruhpyry a tounohse Ritonōpo omi poe aenuruhpyry. Moro saaro mã seromaroro. Ritonōpo zuzenu poe aenurutyāme kuexirykōke kueunohtorýko mã Moeze nymerohpyry omipona exiketomo. ³⁰Yrome ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryryme, “Anamoto aropoko ropa atapyĩ tae, imükuru maro. Mokyro mükuru mã omōkomory esēme pyra mana. Opyty nymyry mükuru rokē mã omōkomohpyry esēme exiko,” tykase Ritonōpo Aparão a. ³¹Morara exiryke, wekryry tomo, inamoto mükurume pyra sã sytatose, ipyty nymyry mükurume sã sytatose.

Orēpyra ehtoko zae oexirykō poko

5 ¹Tymyhpokase ropa sã sytatose Moeze nymerohpyry poko pyra kuehtohkōme. Kyrixtu kyjamihtanohpoatose kukurākarykohtao. Morara exiryke orēpyra ehtoko zae oexirykō poko. Ynara kara ehtoko, “Moeze nymeropohpyry omipona sehtone kure kuehtohkōme Ritonōpo a,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine imykyhpyry saaro matose. ²Etatoko pahne, ywy ase Pauru, ynara āko ase oya xine, aipotapihpyry sahkaponanō omipona awahtao xine, “Kyrixtu omipona ase,” āko matose toiparo rokene. Osenekunohnōko rokē matose, āko ase oya xine. ³Morara exiryke otuarōmatorỹko ase. Aipotapihpyry tysahkase oya xine ahtao kure repe, emero Moeze nymerohpyry omipona awahtao xine rokene. Emero pyra aomipona awahtao xine ekurehnōko rokē matose. ⁴Mame ynara karyhtao oya xine, “Moeze nymerohpyry omipona jexiryke, kure exīko ase Ritonōpo a,” karyhtao oya xine, toiparo rokē kure oehtohkō poko matose. Kyrixtu winoino tōtouse ropa matose. Imaro pyra toehse matose, morara karyke oya xine. Morara awahtao xine Ritonōpo kure oripopyra xine mana. ⁵Yrome kymarokō tyoro. Jezu Kyrixtu enetupuhnōko sytatose. Morara exiryke kukurākatorỹko Ritonōpo mana. Zuzenu kuakorehmatorỹko roropa mana kukurākarykō eraximaryke kyya xine, tonetupuhse kyya xine exiryke. ⁶Kyrixtu Jezu maro kuahtao xine kuaĩkō potapihpyry tysahkase ahtao, oty kara. Onysahkara ahtao, oty kara roropa mana. Ynara rokē kure Ritonōpo a kyya xine, Jezu Kyrixtu enetuputyry kyya xine. Mame imehnō pyno exīko sytatose, Jezu tonetupuhse exiryke kyya xine.

⁷Orēpyra mexiatose repe. Onoky omi poe Ritonōpo omipona pyra toehse ropa matou? Oty poe tyoro toehse matou? ⁸Ritonōpo poe pyra tyoro toehse matose. Eya toahmase matose tōmipona oehtohkōme. ⁹Pitiko rokē pou porutatoh toximase ahtao tiriiku maro, porutāko pitiko pyra mana, poume tyrisemy. Moro saaro toiro azahkuru amorepatō amaro xine ahtao azahkuru enetupuhnōko matose emero porehme, pou porutatoh risē sã tiriiku maro. ¹⁰Yrome awaro xine ase. Kyrixtu Kuesēkō maro oexirykō waro ase. Eramara roropa matose, Kuesēkō omipona oehxīpo xine. Ysã enetupuhnōko rokē matose. Morara exiryke azahkuru āmorepahpōkō wānohnōko Ritonōpo mana. Otarāme imehxo exikety, otarāme ime hkopyra ynororo. Mokyro wānohnōko Ritonōpo mana. Zuario ase.

¹¹Jakorō tomo, imehnō ynara āko ypoko, “Pauru ynara nase, ‘Aĩkō potapihpyry isahkapoko,’ nase Pauru,” āko toto ypoko. Yrome ajohpe rokē toto. Ajohpe pyra moxiã ahtao, yzehno pyra moxiã exiry. Yrome ywy ynara āko, “Jezu exixihmatopōpyry poko tonetupuhse oya xine ahtao rokē, Ritonōpo okurākatorỹko mana,” āko ywy. Morara exiryke yzehno ro toh nase. ¹²Kure ya okonehmanekō esahkaryhtao tamoreme xine. Ah mokaro nose mukã toto tamoreme xine rokene.

¹³Jakorō tomo, Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose oya xine imyhpokatyã sã oehtohkōme. Yrome tuaro ehtoko ajoajohpe pyra oehtohkōme. Ynara kara

ehtoko, “Ritonõpo a tyjमितunuru tokarose ya ypenetatoh poko jehtohme,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine openetatohkõ rumekary waro pyra matose. Morara kara ehtoko, Ritonõpo jamitunuru nae oexirykõke, imehnõ pyno ehtoko roropa. Morara awahtao xine oxime atakorehmãko matose. ¹⁴Ynara exiryke, Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a ynara katohtonõ nae, “Imehnõ pyno ehtoko, osepyno oehtohkõ samo,” åko. Imehnõ pyno awahtao xine pake Moeze nymerohpyry omipona toehse matose. ¹⁵Yrome imehnõ pokõnopyryhtao oya xine, toto kerekeremaryhtao roropa oya xine, osekatoõ sã matose. Moraramẽ okynã pyra osepyno oehtopõpyrykõ enahkapõko matose åmoreme xine.

Kyphenetatohkõ Ritonõpo zuzenu phenetatoh sã pyra tyoro

¹⁶Ynara åko ase oya xine, Ritonõpo zuzenu oesẽkõme tyritoko. Oesẽkõme ahtao openetatohkõ poko pyra exiko matose, pake oehtopõpyrykõ sã pyra exiko matose. ¹⁷Ynara exiryke, kyphenetatohkõ Ritonõpo zuzenu phenetatoh sã pyra tyoro mana. Ritonõpo zuzenu kurã poe kure oehtohkõ se matose. Yrome openetatohkõ tyoro. Morara exiryke kure se awahtao xine ro, åmoreme xine kure exisaromepyra matose. ¹⁸Ritonõpo zuzenu oesẽkõme ahtao, ynara kara matose, “Moeze nymerohpyry omipona sehtone, kure kuehtohkõme Ritonõpo a,” kara matose.

¹⁹Openetatohkõ waro matose. Openetatohkõ poko awahtao xine iirypyryme matose. Imehnõ nohpo poko se matose. Mame oorypyrykõ poko awahtao xine, ehxiropyra matose. ²⁰Ahno nyrihpyry rokẽ eahmãko matose, Ritonõpo myakãme. Pyaxi poko roropa matose. Oxiehno exiko matose. Atatapoiko matose. Otumoxike exiko matose. Imehnõ zehno exiko matose. Oyamene se xine rokẽ matose, otytyko se. Imehnõ kerekeremary poko matose. Moromeipo oseosezuhnõko rokẽ matose atae pyra oexirykõ poko. ²¹Imehnõ enynanohnõko matose. Etynõko roropa matose. Oximõnõko matose oorypyrykõ poko oehtohkõme. Emero morohne poko matose. Naeroro, tuaro ehtoko, ase oya xine, morohne poko pyra oehtohkõme. Morararo åko ropa ase seromaroro oya xine, wenikehpyra oehtohkõme. Morohne poko awahtao xine omõpyra matose Ritonõpo esaka.

²²Yrome Ritonõpo zuzenu oesẽkõme ahtao ynara sã exiko matose, imehnõ pyno exiko matose. Atãkyemãko matose roropa. Torẽtyke pyra exiko matose. Penekehpyra roropa matose. Enupunãko matose roropa imehnõ poko. Kure rokẽ imehnomo a matose. Kuesẽkõ omipona matose. ²³Imehnõ motye se pyra roropa matose. Osenetupuhnõko matose oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme. Enara matose Ritonõpo zuzenu oesẽkõme ahtao. Morara awahtao xine zae rokẽ matose, pake Moeze omihpyry omipona toehse roropa matose. ²⁴Jezu Kyrixtu poenõme oexirykõke oorypyrykõ poko oehtopõpyrykõ turumekase oya xine. Openetatopõpyrykõ roropa oorypyrykõ poko turumekase oya xine Kyrixtu jamitunuru poe. ²⁵Ritonõpo zuzenu jamitunuru nae matose. Morara exiryke oesẽkõme tyritoko aomipona oehtohkõme. ²⁶Tuisame se pyra ehtoko. Imehnõ onurupyra ehtoko. Imehnõ zumoxike pyra ehtoko roropa, enara.

Oenupunatoko imehnō poko

6 ¹Jakorō tomo, imepỹ Jezu poetory tyrypyry poko toehse ahtao, mokyro maro oturutoko. Ritonōpo zuzenu omipona awahtao xine, mokyro maro oturutoko tyrypyry rumekatohme ropa eya. Yrome mokyro onuromara ehtoko. Tuario ehtoko roropa, oorypyrykō poko oripopyra xine joroko tamuru ehtohme. ²Oenupunatoko imehnō poko, toto etuarimary eneryhtao oya xine. Mame akorehmaryhtao oya xine Kyrixtu omipona exiko matose. ³Yrome ynara kananō nae, “Tuisamehxo ywy. Morara exiryke imehnō akorehmary se pyra ase, tuisame jexiryke,” äko repe, ajohpe. Osenekunohnōko rokē mā tuisame toexiry poko. ⁴Osenetupuhtoko ämoreme xine zae oexirykō poko. Zae nymyry awahtao xine Kuesēkō nyripohpyry poko, täkye exiko matose onyrihpyrykō poko. Mame ynara kara roropa ehtoko, “Ynyrihpyry rokē kure. Imehnō nyrytã motye,” kara ehtoko onyrihpyrykō poko. ⁵Mame akĩme pyra roropa ehtoko emero porehme, oerohtohkō poko.

⁶Tamorepase awahtao xine Ritonōpo omiry poko, ämorepanekō epehmatoko omōkomorykō ke. Morara awahtao xine toto akorehmãko matose.

⁷Osenekunohpyra ehtoko. Ritonōpo onenekunohsaromepyra matose. Otyro tarykase oya xine ahtao, mororomero epery apoiko ropa matose.

⁸Moro saaro oorypyrykō poko awahtao xine oorypyrykō epehpyry apoiko ropa matose. Orihnōko matose jũme. Yrome Ritonōpo zuzenu omipona awahtao xine, orihpỹme exiko matose jũme, Ritonōpo zuzenu poe. ⁹Naeroro penekehpyra sehtone imehnō riry poko kure. Morarame poremãpyra

(Ka 6.7)

(Ka 6.18)

kuahtao xine kurā apoiko sytatose imeïpo. ¹⁰Morara exiryke imehnō poko enupunakehpyra sehtone. Jezu poetory tō poko roropa senupunatone kuhse.

Pauru osekazumatopōpyry

¹¹Sero etyppyry merōko ase, jemary ke rokene. Inūmehme sā nymerohpyry nase. ¹²Āmorepanekō mokaro, aikō potapihpyry sahapory satokomo, orēpyra toexirykō se toh mā repe. Imehxo toexirykō se roropa toh mana. Morara exiryke ynara kary se pyra toto, “Jezu Kyrixtu poe rokē orihp̄yme exīko sytatose, toorihse exiryke kymyakākōme, kyyrypyrykō ehehpyryme,” kary se pyra toh mana. Oty katohme? Tuhkākō morohne kary etary se pyra exiryke. ¹³Yrome mokaro jaikō potapihpyry isahkatyā Moeze nymerohpyry omipona pyra ro toh mana. Mame aikō potapihpyry sahapory se toto, imeïpo toepyrparykō se toexirykōke. “Yna omiry totase ahtao, tuhke tyaikō potapihpyry tysahkapse,” kary se rokē toto imehnō netaryme. ¹⁴Yrome ase epyrypara kure jexiry poko, toiro jatākyematoh nae exiryke. Jezu Kyrixtu Kuesēkō exixihmatopōpyry poko rokē atākyemāko ase. Ynara exiryke, toorihse Jezu exiryke, josenetupuhtoh tyrisenā sā toehse. Jezu onenetupuhpynō penetatoh se pyra ase. Morararo Jezu onenetupuhpynō mā ysā se pyra roropa toto, enara. ¹⁵Jezu Kyrixtu omipona kuahtao xine, ai potapihpyry tysahkase ahtao, oty kara. Onysahkara ahtao, oty kara roropa. Toiro

rokẽ kure. Kuosenetupuhtohkõ tyrisenã sã toehse ahtao, moro mã kure kuhse.

¹⁶Õsenetupuhtohkõ tyrisenã sã mana. Naeroro ynara se ase Ritonõpo a. Opoko xine Ritonõpo enupunary se ase. Torẽtyke pyra oexirykõ se roropa ase Ritonõpo a. Morara se roropa ase emero Ritonõpo poenõ nymyry poko, emero pata tõi po.

¹⁷Taroino oseosezuhno etary se pyra ase, ai potapihpyry sahkary poko. Upũ poko piũmero nase, jetapatopõpyry topu ke. Ypipohtopõpyry otara exipyra ro nase. Jezu epe tõi kara a, typitypipohse ywy. Moro eneryke Jezu poetoryme jenetupuhnõko imehnõ mana.

¹⁸Jakorõ tomo, ynara ãko ase Jezu Kyrixtu kuesẽkomo a, “Karaxiapõkõ pyno exikehpyra exiko,” ãko ase. Enara rokene.

Pauru Nymerohpyry sero Epezupõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme roropa kynexine. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Epezupõkõ neneryme.

Tynmerohpyryae toto amorepãko mana toiro zoko sã Jezu poetory tõ ehtoh poko. Jezu enetuputyryke kyya xine kuesëkõme zokome toehse sytatose sero nono po. Kuokokõ pyno kuexirykõ sã kypyno xine Kyrixtu mana. Morararo kupuhpyrykõ omipona kuokokõ ehtoh sã Kuesëkõ omipona sytatose sero nono po, äko mana.

1 ¹Ynymerohpyry moro onenerykõme Epezupõkomo. Ywy ase Pauru, Ritonõpo nymenekahpyry, Kyrixtu Jezu poko imehnõ amorepatohme. Ritonõpo poetoryme matose, mãsa rokẽ pyra enetuputyryke oya xine ataatahmotao pyra. Ritonõpo poetoryme matose Kyrixtu Jezu enetuputyryke oya xine, Kyrixtu Jezu maro roropa oexirykõke. ²“Papa kapuaono, kure Epezupõkõ tyriko. Torëtyke pyra tyriko toto,” äko ase Ritonõpo a opoko xine. Jezu Kyrixtu Kuesëkomo a roropa, morara äko ase.

Kure kyrirykõ poko Ritonõpo a

³“Kure mase Papa kapuaono,” sykatone Ritonõpo a, Jezu Kyrixtu kuesëkõ zумы a, kure rokẽ tyrise kuexirykõke, Tumükuru Kyrixtu maro. Mame Tuzenu emero ekarõko kyya xine mana. Kure kapuaõkõ ritopõpyry sã kure kyritorÿko Ritonõpo mana. ⁴Sero nono onyripyra ro tahtao, kymenekatone Ritonõpo, typoetoryme kuehtohkõme, Tumükuru Kyrixtu maro kuehtohkõme. Kymenekatone kure kuehtohkõme, iirypyryme pyra tyneneryme. Kypyno xine toexiryke, ⁵tumükurume kyrirykõ poko tõsenetupuhse Ritonõpo pake Tumükuru orikyry poko. Tumükurume kyritone tãkye toehtohme kypoko xine tõsenetupuhstopõpyryae ro. ⁶Tumükuru pyno Ritonõpo ipunaka repe. Yrome tonehpose eya xiaro kypynanohtohkõme. Topehke pyra tynekarory kurã sã Tumükuru tonehpose aorihthohme. Morara exiryke, “Kure mase Papa. Yna esẽme mase imehxo,” sykatone Ritonõpo a.

⁷Tymyhpokase sã sytatose, kymyakãkõme Kyrixtu toorihse exiryke. Eya kyyrypyrykõ tukurikase roropa mana, tumunuru ke. Morara exiryke imehnõ kypyno xine exiry motye kypyno xine Ritonõpo mana. ⁸Naeroro kure

kyriatosene. Tuaro toexiryke tuaro kyritorỹko roropa mana. ⁹Pake emero kukurākarykō poko tōsenetupuhse Ritonōpo oximōme kuehtohkōme, toiro tošēke kuehtohkōme. Yrome Ritonōpo osenetuputyry waro pyra sexiataose. Morarame kutuarōtanohpotone tōsenetupuhtopōpyry poko. ¹⁰Ynara tykase Ritonōpo, “Emero oximōme toto rīko ase Kyrixtu orikyry ke, kapuaōkō maro, nonopōkō maro, enara, toto esēme Kyrixtu ehtohme,” tykase Ritonōpo pake. Mame morohne ritohto toehse ahtao, morohne rīko Ritonōpo mana.

¹¹Emero exīko mana Ritonōpo osenetupuhtopōpyryae ro, aomihpyryae ro roropa, enara. Osemazuhme sero nono onyripyra ro tahtao tymenekase kymarokomo typoenōme kuehtohkōme, Tumūkuru Kyrixtu maro kuehtohkōme. Morarame toemynyhmatopōpyryae ro morara tyrise kymarokō eya, emero, Ritonōpo a, tōsenetupuhtopōpyryae ro, toemynyhmatopōpyryae ro roropa. Morara tyrise eya. ¹²Naeroro, “Kure mase Ritonōpo, yna esēme imehxo mase,” āko ynanase, osemazuhme Kyrixtu tonetupuhse yna a exiryke, kypynanohnekōme.

¹³Morarame amarokomo a roropa kurā omi totase. Morara exiryke Kyrixtu menetuputyatose, Kyrixtu omiry enetuputyryke oya xine. Naeroro typynanohse oexirykōke Ritonōpo a, Tuzenu kurā ekarone oya xine tōmihpyryae ro, ipoetoryme oehtohkō poko otuarōtatohkōme. ¹⁴Ritonōpo zuzenu nae kuahtao xine, zuaro sytatose, Ritonōpo nekarory typoetory tomo a apoīko sytatose, Zuzenu nae kuexirykōke. Kuakorehmatorỹko mana kypyno xine Ritonōpo ehtoh enetuputyry poko, tymyhse exiketō sã pyra kuehtohkōme. Naeroro, “Kure mase Ritonōpo. Yna esēme mase imehxo,” sykatone.

Pauru oturutopōpyry

¹⁵Mame Kuesēkō Jezu enetuputyry poko oya xine totase ya. Ritonōpo poetory pyno oexirykō roropa totase ya. ¹⁶Morara exiryke morara kary etaryhtao ya, “Kure mase,” kakehpyra sã wyw Ritonōpo a. Opoko xine oturūko roropa ase, Ritonōpo maro jotururuhtao. ¹⁷Ynara āko ase Ritonōpo a kuesēkō Jezu Kyrixtu zummy a, “Papa kapuaono, imehxo mase. Morara exiryke Ouzenu a Epezupōkō tuaro tyripoko toto,” āko ase Ritonōpo a, Ritonōpo waro oexirykō se jexiryke. Osenetupuhpōko roropa Ritonōpo mana oya xine. ¹⁸Ynara āko ase roropa Ritonōpo a, “Epezupōkō amorepako Papa, amaro toexirykō waro toto ehtohme, kure tyrirykō eraximatohme eya xine, onekarotyã waro toto ehtohme, imeīpo ōmihpyryae ro onekarory tō kurã waro roropa toto ehtohme, ¹⁹jamihme kuhse oexiry waro roropa toto ehtohme,” āko ase. Tyjमितunuru ke kuakorehmatorỹko mana kukurohtao xine, enetuputyryke kyya xine. Tyjमितunuru ke ro ²⁰Tumūkuru ēsemākapone ropa aorihxīpo. Mame tymaro tuisame kynyryne kapu ao. ²¹Seromaroro Kyrixtu tuisame mana, imehnō kapuaōkō motye emero. Kowenu tōkehko motye mana, tuisa tōkehko roropa motye.

Pata esē tō motye roropa mana, sero nono po. Emero motye kuhse mana, jūme roropa mana. ²²Naeroro ehmero esēme Kyrixtu tyrise Ritonōpo a. Mame kynekarone typoetory tomo a, toto esēme aehtohme. Tuisa imehxo exikety ekarone eya xine. ²³Kyrixtu zokome sã Ritonōpo poetory tō mana. Mame kupuhpyrykō omipona kuokokō exiry sã, moro sã Kyrixtu omipona ipoetory tō mana. Toto kurohtao roropa mana, toto jamihtanohnōko, enara.

Kuosenetupuhtohkō tyrisenã sã tyrise ropa

2 ¹Osemazuhme aporo Ritonōpo enetuputyry se pyra mexiatose, Ritonōpo omipona pyra oexirykōke, tyrypyhpyke rokē oexirykōke. ²Morara oexirykōke Jezu onenetupuhpynō penetatoh poko rokē mexiatose. Joroko tō esē omipona roropa mexiatose, amerehmaðkō esemy. Ritonōpo omipona pyra exiketō esē roropa mokyro. ³Mokaro sã sexiataose, Jezu onenetupuhpynō samo. Kypenetatohkō poko rokē sexiataose. Kyyrypyrykō poko roropa sexiataose. Kuosenetupuhtohkōae kypenetatohkō poko sexiataose. Ritonōpo nuānopyryme roropa sexiataose, apotoimo htaka taroposãme roropa sexiataose.

⁴Yrome Ritonōpo kuānohpopyra xine kynexine, kypoko xine toenupunase toexiryke ipunaka. ⁵Ritonōpo enetuputyry se pyra ro kuahtao xine, aomipona pyra roropa kuahtao xine, kuosenetupuhtohkō tyrisenã sã tyrise ropa Ritonōpo a, Kyrixtu maro kuehtohkōme. Kure orirykō se Ritonōpo exiryke okurākatone ropa. ⁶Seromaroro Kyrixtu Jezu maro kuexirykōke, kuosenetupuhtohkō tyrisenã sã tyrise ropa Ritonōpo a mana. Tymaro tuisame kuehtohkōme kapu ao, kuosenetupuhtohkō tyrisenã sã tyrise ropa eya. ⁷Morara kyriataose Ritonōpo, kure toexiry poko enetupuhpotohme imehnomo a jūme. Imehnō kypyno xine exiry motye kuhse Ritonōpo kypyno xine exiry mana. Morara exiryke kure kyrikehpyra xine kynexine, Kyrixtu Jezu maro kuehtohkōme, enetuputyryke kyya xine. ⁸Naeroro tamoreme opyno xine Ritonōpo toexiryke typynanohse matose. Okurākatorỹko roropa mana kure oexirykō pokoino pyra. Jezu enetuputyryke rokē oya xine okurākatorỹko mana. Topehke pyra, tynekarory kurã sã, Tumūkuru tonehpose aorihtohme, okurākatohkōme. ⁹Naeroro epyrypasaromepyra matose Ritonōpo poenōme oexirykō poko. Kure oexirykō pokoino pyra tukurākase matose Ritonōpo a. ¹⁰Ritonōpo kyrihpōkomo. Kyritone Kyrixtu Jezu maro kuehtohkōme kure imehnō ritohme kyya xine. Pake ynara tykase Ritonōpo tyya rokene, “Kyrixtu omipona exiketomo a imehnō riry se ase kure, kokoro rokene,” tykase.

Oximaro kuexirykō poko Kyrixtu Jezu maro

¹¹Wenikehpyra ehtoko oehtopōpyrykō poko. Juteutōkara matose, morara tonuruse oexirykōke. Amarokō poko, “Tyaĩkō potapihpyry onysahkahnō mokaro,” ãko juteu tō opoko xine. Yrome typoko xine, tysahkase exiketōme, osekarōko toto, tyaĩkō potapihpyry tysahkase tyya xine exiryke. ¹²Pake Kyrixtu onenetupuhpyra

mexiatose. Ritonôpo nymenekatyãme pyra mexiatose, juteume pyra oexirykôke. Pake ynara tykase typoetory tomo a, “Kure rokê oritorÿko ase,” tykase Ritonôpo. Yrome oya xine morara kara kynexine. Taro amarokô repe, nono po. Kyrixtu a okuräkarykô oneraximara sã mexiatose. Ritonôpo waro pyra roropa mexiatose. ¹³Osemazuhme aporo moe sã mexiatose. Yrome Ritonôpo a tonehse ropa matose tyya Jezu Kyrixtu orikyryke. Seromaroro imaro amarokô toehse aomipona toehse oexirykôke. ¹⁴Toipe juteu tomo, oxiehno toto juteutökara maro. Moeze nymerohpyry juteu tã apurume sã kynexine, juteutökara maro pyra toto ehtohme, Moeze nymerohpyry omipona pyra juteutökara exiryke. Yrome seromaroro moro apuru tykararahse mana Kyrixtu a oximôme toto ehtohme ropa. Toorikyry ke oxiehno pyra tyripose toto eya osepyno toto ehtohme, oxise roropa toto ehtohme. Toorikyry ke oxiehno toto exiry tonahkaposse eya. ¹⁵Ynara tykase Kyrixtu eya xine, “Moeze nymerohpyry omipona oexirykô pokoino pyra okuräkatorÿko Ritonôpo mana. Kure oexirykô pokoino pyra roropa,” tykase. Atae pyra toh nexiase repe. Yrome oximôme tyrise toto eya, tyrisenã sã toto ehtohme tymaro, oxiehno pyra toto ehtohme, osepyno rokê toto ehtohme. ¹⁶Toxixihmatopöpyryke wewe pokona, Kyrixtu a oxiehno toto ehtoh tonahkaposse. Wewe poko toorihpöpyry ke oxiehnokô tyrise ropa oxiehno pyra, osepyno toto ehtohme ropa. Tonehse ropa toto eya Ritonôpo a aomipona toto ehtohme. ¹⁷Naeroro Kyrixtu tooehse ãmorepase xine omi kurã poko, oxiehno pyra emero ehtohme Ritonôpo maro. Oya xine tooehse, juteutökara a. Ameke sã mexiatosene Ritonôpo a. Oya xine tooehse roropa ynororo, juteu tomo a, ameke hkopyra mexiatosene Ritonôpo a. ¹⁸Naeroro Kyrixtu enetuputyryke kyya xine emero sytatose Kumykô ëpataka ytôko, juteu tomo, imehnomo, enara, toiro Zuzenu omipona kuexirykôke. ¹⁹Juteutökara matose. Yrome tyoröpökôme pyra matose. Katonôme pyra roropa matose Ritonôpo a. Esarypökôme matose toehse, imehnô Ritonôpo poetory tã maro, Ritonôpo poenôme toehse oexirykôke. ²⁰Ritonôpo tapyïme sã sytatose. Ynara sã sytatose enetupuhtohme rokene. Tapyi apurume sã matose. Tapyi apuru apôme Ritonôpo nymenekatyã imehnô amorepananôme, Ritonôpo poe urutökô maro, enara. Yrome tapyi nikapuru apoihtyme sã Kyrixtu Jezu mana. ²¹Mokyro poe rokê Ritonôpo tapyi jamihme. Ipoe roropa Kuesëkö maro kure exïko sytatose. ²²Amarokô roropa imaro exïko matose Ritonôpo tapyïme, imehnô Jezu poetory tã maro, emero porehme, Ritonôpo zuzenu esaryme.

Pauru erohtopöpyry poko juteutökara poko

3 ¹Morara exiryke oturüko ase Ritonôpo maro. Ywy ase Pauru, Kyrixtu Jezu nymenekahpyry. Äpuruhpyry tao ase. Tomöse ywy ahno tã zururuke ya, juteutökara kuräkary poko Jezu a. Morara exiryke tãmapose ywy äpuruhpyry taka. ²Kypyno xine Ritonôpo exiryke tyrohmanohpose ywy eya, ãkorehmanekôme jehtohme. Sero poko metatose ro. ³Ritonôpo osenetupuhtopöpyry tokare pyra kynexine repe. Yrome utuarötanohpone tãsenetupuhtopöpyry poko. Moro poko pape tymerose ya, onenerykôme.

⁴Naeroro ynymerohpypy moro poko isekeremaryhtao oya xine, enetupuhnōko matose Kyrixtu poko. Ritonōpo osetenupuhthopōpyry waro jehtopōpyry poko enetupuhnōko matose. ⁵Osemazuhme aporo ahno a tōsenetupuhthopōpyry onekaropyra Ritonōpo kynexine. Yrome seromaroro tynymenekatyā tutuarōtanohpose. Urutōkō roropa tutuarōtanohpose Tuzenu a, tōsenetupuhthopōpyry poko. ⁶Ynara tykase Ritonōpo pake tyya rokene, “Kure rokē juteutōkara rīko ase juteu tō maro. Ypoenōme exīko mā toto Kyrixtu omiry enetuputyryke eya xine,” tykase ynororo. “Mame juteu tō juteutōkara maro osepyno exīko toh mana, Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Ynekarory juteu tomo a, moro ekarōko roropa ase juteutōkara a, tykase ynororo pake tyya rokene.

⁷Kyrixtu omiry poko imehnō amorepaneme jyrine Ritonōpo. Topehke pyra tyjamitunuru ekarone Ritonōpo ya. Erohnōko ukurohtao mana. ⁸Jezu poetoryme ase. Tuisame pyra ase repe. Yrome eya jerohtoh tokarose mana, juteutōkara amorepatohme typoko. Imehnō motye kuhse Kyrixtu kypyno xine mana, emero kurā ekaroneme toexiryke. ⁹Naeroro pake Ritonōpo tōsenetupuhse kukurākaporykō poko Tumūkuru a, juteu tomo, juteutōkara, enara. Moro poko enetupuhpōko ase emero ahno a. Emero ritōme mā Ritonōpo. Tōsenetupuhthopōpyry onumakara kynexine aporo. ¹⁰Seromaroro emero Jezu enetupuhnōko toh mana, juteu tomo, juteutōkara, enara. Moro eneryke tyya xine, ynara āko tuisamākō kapuaōkomo, “To! Emese kure mase Ritonōpo,” āko toh mana moro eneryke tyya xine. ¹¹Ritonōpo poenōme toehse toto, enetuputyryke tyya xine, pake Ritonōpo osetenupuhthopōpyryae ro. Kyrixtu Jezu a Kuesēkomo a typoenōme tyrise sytatose, toorihse toexiryke kuemetakākōme. ¹²Kyrixtu maro kuahtao xine Ritonōpo ēpataka ytōko sytatose. Ihxike pyra roropa sytatose kueanokō tyjamihtanohse exiryke. Imaro oturūko sytatose tonetupuhse kyya xine exiryke. ¹³Naeroro etuarimāko ase Kyrixtu omiry ekaroryke ya oya xine. Morara exiryke poremāpyra ehtoko jetuarimary etaryhtao oya xine. Kure oripotohkōme Kyrixtu omiry ekaroase oya xine. Kure oripotohkōme roropa tomōse ase āpuruhpyry taka.

Kypyno xine Kyrixtu exiry poko

¹⁴Ritonōpo emero typoenōme se. Moro poko jemynymaryhtao jesekumuru pona porohnōko ase, joturutohme Papa kapuaō ēpataka. ¹⁵Tonetupuhse kyya xine exiryke emero porehme tumyke exīko sytatose, Kumykōme Ritonōpo exiryke, kapuaōkomo te, nonopōkomo, enara. ¹⁶Ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa kapuaono, imehxo mase. Orēpyra roropa mase. Naeroro ajamitunuru ekaroko Epezupōkomo a, Ouzenu maro orēpyra toto ehtohme tukurohtao xine,” āko ase opoko xine. ¹⁷“Papa kapuaono, Epezupōkō akorehmako Omūkuru enetuputyry poko, Jezu Kyrixtu osesaritohme ikurohtaka xine. Akorehmako toto imehnō pyno toto ehtohme, yronymyryme,” āko ase. ¹⁸“Akorehmako toto Papa, tuaro toto ehtohme, emero opoetory tō maro, toto pyno Kyrixtu exiry poko, tuaro toto ehtohme imehnō pyno exiry poko, enara,” āko ase. Kapu

zumo exiry sã Kyrixtu kypyno xine exiry mana. Kae exiry sã roropa kypyno xine Kyrixtu exiry mana. Tuna konõto zueme exiry sã roropa kypyno xine exiry roropa mana. Nono zumo exiry sã roropa kypyno xine Kyrixtu exiry mana. “Moro waro tyriko toto,” ãko ase Ritonõpo a. ¹⁹ÿ, ynara se ase oya xine roropa. Kyrixtu kypyno xine exiry waro se ase oya xine. Mame zuaro awahtao xine itamurume repe, emero waro pyra ro matose. Ynara exiryke, ekuhpÿme sã kypyno xine Kyrixtu exiry mana. Mame Ritonõpo osesariry se ase okurohtaka xine, Ritonõpo a rokẽ tuaro oehtohkõme kure kuhse Ritonõpo exiryke.

²⁰Mame tyjमितunuru ke kynekaropohpyrykõ motye tyriry waro Ritonõpo mana. Kynenetuputyhpyrykõ motye tyriry waro roropa mana, kukurohtaka xine. ²¹Naeroro eya, “Imehxo mase, Ritonõpo,” sykatone, oximõme Jezu poetory tõ maro kuahtao xine. Kyrixtu Jezu maro toehse kuexirykõke. Naeroro morara sykatone kokoro rokene. Kakehpyra sehtone, enara.

Oxipoko enupunary poko Jezu poetory tomo a

4 ¹Morara exiryke, kure kyriatosene Ritonõpo. Naeroro oururukõ se ase. Taro ase tymyhse, Kuesẽkõ omipona jerokuruke. Ynara kary se ase, kure rokẽ ehtoko, kure oehtohkõme toahmase oexirykõke Ritonõpo a. Morara exiryke kure rokẽ ehtoko. ²Opoko xine ro epyrypara ehtoko. Opoopore pyra ehtoko imehnõ maro. Azamaro pyra exiketõ zehno pyra ehtoko. Imehnõ pyno oexirykõke akorehmatoko toto. ³Ritonõpo zuzenu amaro xine ahtao oxipoko enupunãko matose. Oxipoko toenupunase oexirykõke oximaro exiko matose. Tomeseke ehtoko, oxipoko enupunakehpyra oehtohkõme. ⁴Morohnome matose toehse, toirõ Zuzenu amaro xine exiryke. Toiro rokẽ eraximãko matose. Jezu Kyrixtu maro jũme orihpÿme oehtohkõ eraximãko matose. Moro poko toahmase matose Ritonõpo a. ⁵Toiro rokẽ Kuesẽkõ mana. Toiro tonetupuhse kyya xine kukurãkanekõme. Toirõ omi poe roropa tõpurihkase sytatose. ⁶Toiro Ritonõpo mana, Kumykomo. Kuesẽkõme roropa mana. Kymaro xine toerohtoh kyrÿko Ritonõpo mana, kukurohtao xine toexiryke.

⁷Topehke pyra tynekaroryme tyjमितunuru tokarose Kyrixtu a kyya xine. Emero oxisã pyra repe yrome tõsenetupuhtopõpyryae ro tyjमितunuru tokarose kyya xine. ⁸Ynara tymerose Kyrixtu poko, Ritonõpo omiryne, “Tõnukuruhtao kakoxi

tuhkãkõ tynyporemãkapotyã tarose tymaro.

Mame ekarory se toehtohntonõ tokarose eya ahno tomo a,” tykase. ⁹Otarãme ekaropõko matose, “Oty kary moro tõnuhse?” ãko matose otarãme. Ynara mana, osemazuhme Kyrixtu tyhtose aporo, sero nono zopikoxi. ¹⁰Naeroro Kapu ae ayhtohpyryme ynororo. Kapu aka onuhketyne roropa mana. Kapu moinakoxi toytose ynororo. Emero esẽme toehse ynororo, kapuaõkomo, nonopõkomo, enara mã esẽme toehse ynororo. ¹¹Eya ekarory se toehtohntonõ tokarose ahno tomo a. Tyjमितunuru tokarose eya xine orẽpyra toto ehtohme toerohtohkõ poko. Toitoine tymenekase eya, typoko imehnõ

tuarõtatohme. Imehnõ tymenekase roropa eya urutõkõme. Imehnõ tyrise roropa eya imeimehnõ patapõkõ eahmananõme, typoetoryme toto ehtohme. Imehnõ tymenekase typoetory tõ esẽme, imehnõ roropa tymenekase imehnõ typoetory tõ amorepaneme. ¹²Morara tyrise eya emese kure typoetory ehtohme toerohtohkõ poko, toto atakorehmatohme Kyrixtu omipona toehtohkõme, Kyrixtu poetory emãtohme, enara. ¹³Mame oxisã exiõko sytatose, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko kyya xine, oxisã roropa exiõko sytatose Ritonõpo mükuru waro kuexirykõ poko. Mame tuaro exiketõme exiõko sytatose, Kyrixtu tuaro ehtoh samo. ¹⁴Mame poetome pyra sã exiõko sytatose. Poetohiti ahtao tuaro pyra ro. Imehnõ omiry etaryhtao zae ehtoh onenetupuhpyra toto poetome toexirykõke. Onekunohtõ omiry etaryhtao eya xine ajohpe toto exiry waro pyra toto, osenekunohpõko rokene. Yrome kymarokõ poetome pyra sã sytatose toehse, tuaro kuexirykõke. ¹⁵Naeroro ajoajohpe pyra sehtone kuotururukohtao, imehnõ pyno kuexirykõke. Mame Kyrixtu sã exiõko sytatose. Kupuhyrykõme mana, kuesẽkõme, kutuisarykõme, enara. ¹⁶Kyrixtu omi poe oximaro ipoetoryme sytatose, toiro kuokokõme samo. Morara exiryke oma tõkehko toiro zokome ehtoh sã, moro sã atakorehmãko Jezu poetory tõ mana, emero porehme. Naeroro kuesẽkõ omipona kuahtao xine kure rokẽ sytatose, kuokokõ wãtãko mana. Moro sã atakorehmãko sytatose. Imehnõ pyno kuexirykõke, kypyno xine roropa imehnõ Jezu poetory tõ mana.

Kyrixtu a kuosenetupuhtohkõ tyrisenã sã ehtoh poko

¹⁷Naeroro Kuesẽkõ omi poe ynara kary se ase oya xine, jomipona ehtoko, yronymyryme. Jezu onenetupuhpynõ sã pyra ehtoko. Toiparo rokẽ Jezu onenetupuhpynõ osenetupuhnõko toh mana. ¹⁸Tuaro pyra toto ipunaka. Koko ytoytoketõ sã ytoytõko toto. Isene pyra toto Ritonõpo poe tuaro pyra toexirykõke. Typenatatohkõ poko se rokẽ toto. ¹⁹Tyyrypyrykõ poko tahtao xine ihximyra toto. Tyyrypyrykõ poko rokẽ toto. Popyra toexirykõ se rokẽ toto, ipunaka.

²⁰Yrome mokaro sã pyra matose, Kyrixtu kure ehtoh waro toehse oexirykõke. ²¹Osemazuhme ipoko metatose. Mame Kyrixtu omiry etaryhtao oya xine, ipoetoryme nymyry toehse matose. Mame ipoetoryme toehse awahtao xine zae oehtohkõ poko tamorepase matose imarõme toehse oexirykõke. ²²Naeroro pake Jezu onenetupuhpyra oehtopõpyrykõ irumekatoko. Æmoreme xine oorypyrykõ poko rokẽ mexiatosene. Moro onurumekara awahtao xine osenekunohnõko rokẽ matose oorypyrykõ poko openetarykõke. Naeroro oorypyrykõ irumekatoko. ²³Tyrisenã sã ehtoko okurohtao xine, kure ehtoh poko openetatohkõ penetatohme, zae ehtoh poko roropa õsenetupuhtohkõ ehtohme, enara. ²⁴Mame upo kurã amurutoh sã kure oehtohkõ amurutoko. Ritonõpo nyrihpyry kurã amurutoko. Moro tamuruse oya xine ahtao Ritonõpo sã oenetarykõ imehnõ mana, Kyrihpõkõ sã kuexirykõke, zae roropa kuexirykõke, kyyrypyrykõ poko pyra toehse kuexirykõke, kure rokẽ kuexirykõke, enara. Ynara kahtoko imehnomo a,

“Kuosenetupuhtohkō tyrisenã sã tyrise ahtao, Ritonõpo sã ytoytōko sytatose. Zae rokē ytoytōko sytatose. Aomipona roropa sytatose,” kahtoko.

²⁵Naeroro ajoajohpe pyra ehtoko. Zae rokē oturutoko imehnō maro, tytororo kuexirykōke Kyrixtu zokome. ²⁶Imepỹ zehno toehse awahtao xine tomeseke ehtoko, oorypyrykō poko oexirykōino. Imepỹ zehno toehse awahtao xine, axĩ kure ehtoko ropa imaro, nyhpyra ro awahtao xine. ²⁷Tomeseke ehtoko, joroko tamuru oenekunohpyra xine ehtohme. Ynara kahtoko eya, “Mya ytoko, yrypyry xihpyry poko jyripopyra exiko,” kahtoko eya. ²⁸Imepỹ mōkomory tomatonanohse oya xine ahtao onematananohzomopyra ehtoko. Erohtoko tineru apoitohme oya xine, oerohtamitukōme, ōkyryrykō epekahtohme oya xine, tymōkomokākara akorehmatohme roropa oya xine. ²⁹Omi xihpyry ke imehnō onurupyra ehtoko. Zae rokē imehnō zurutoko, toto akorehmatohme yronymyrymehxo Ritonõpo omipona toto ehtohme. Zae rokē zurutoko toto orēpyrahxo toto ehtohme Kyrixtu omipona, ōmirykō etaxīpo eya xine. ³⁰Mame Ritonõpo zuzenu kurã anasamapopyra ehtoko. Ritonõpo nekarohpyryme mã oya xine Zuzenu. Typoetryme oenetupuhpotoryko mana imehno a. Imeipo tymyhpokase ropa sã exiko matose. Moro poko otuarōtanohtoryko mana. ³¹Tohne oehstopōpyrykō irumekatoko. Oorypyrykō poko openetatohkō roropa irumekatoko. Imehnō zehno oehtohkō roropa irumekatoko. Opore imehnō onurupyra ehtoko. Imehnō onykerekeremara ehtoko. Imehnō ryhmary se pyra ehtoko. ³²Yrome imehnō pyno ehtoko. Kure toto riry poko osetupuhtoko. Imehnō rypyry ikorokapotoko Ritonõpo a. Moromeipo owenikehtoko, “Otara kara,” kahtoko, Ritonõpo a oorypyrykō korokapotōpyry samo, Kyrixtu maro toehse oexirykōke.

Saeremae ytoketō sã Jezu poetory tomo

5 ¹Ritonõpo poenōme oexirykōke, ipoenohoko. Opyno xine roropa Ritonõpo exiryke ipoenohoko, isã oehtohkōme. ²Imehnō pyno ehtoko ipunaka. Pake ahtao juteu tamuru tomo a kaneru tō totapase tyrypyrykō korokapotohme Ritonõpo a. Moro saaro tōsekarose Kyrixtu, tynekaroryme Ritonõpo a kyrypyrykō epehmatohme. Tãkye Ritonõpo toehse Jezu orikyry poko. Typoxine exikety sã kynexine eya. Naeroro kypyno xine Kyrixtu ehtoh sã imehnō pyno ehtoko.

³Ritonõpo poetoryme oexirykōke oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka. Imehnō nohpo tō poko pyra ehtoko te, imehnō rypyry poko pyra roropa ehtoko, imehnō mōkomory poko penetara ehtoko roropa. Morohne poko oturupyra ehtoko roropa, ipoko ehtoh kara morohne. ⁴Omi rypyry poko pyra ehtoko, popyra exiryke. Ajoajohpe pyra ehtoko. Imehnō rypyry poko oturunohhao popyra mana ipunaka. Yrome Ritonõpo a, “Kure mase,” kahtoko. Morara kary oya xine kure mana. ⁵Tuaro ehtoko, imehnō nohpo tō poko exiketō mã omōpyra Kyrixtu maro, Ritonõpo esaka. Enara toh mana omōpyra Ritonõpo esaka. Imehnō rypyry poko exiketō roropa omōpyra

mã toto. Te, mōkomo poko penetaketō roropa mã omõpyra. (Mōkomo poko openetarykohtao, Ritonõpo myakãmãko sã matose ahno nyrihpyry ke.)

⁶Osenekunohpopyra ehtoko ajoajohpãkõ omiry poko. Morohne poko toto exiryke toto zehno exiiko Ritonõpo mana. Toto wãnohnõko roropa mana, tõmipona pyra toto exiryke. ⁷Tyrypyry poko exiketõ maro pyra ehtoko. ⁸Osemazuhme aporo Kyrixtu waro pyra mexiatose. Koko ytoketõ sã mexiatose. Yrome Jezu Kuesẽkõ poetoryme toehse oexirykõke saeremae ytoketõ sã matose. Naeroro zuaro exiketõ sã ehtoko, Ritonõpo omipona. ⁹Saeremae ytoketõ sã kuahtao xine, kure imehnõ riko sytatose. Zae ehtoh se exiiko roropa sytatose. Imehnõ akorehmãko sytatose Kyrixtu omiry omipona toto ehtohme. ¹⁰Osenetupuhtoko Kuesẽkõ omiry poko, aomipona oehtohkõme, tãkye Kuesẽkõ ehtohme opoko xine. ¹¹Kyrixtu waro pyra exiketõ tyrypyry poko rokẽ toto. Xinukutumae ytoketõ sã rokẽ toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko. Yrome toto rypyry zumakatoko jarãnaka, zurutoko toto zomory zuaro toto ehtohme. ¹²Tokare pyra mokaro tyrypyrykõ poko ehtoh poko jotururu se pyra ase popyra ya exiryke. ¹³Emero rokẽ saeremãka tonehse ahtao kure enẽko sytatose. Iiryryymãkõ tonehse ahtao Kyrixtu a iiryryrykõ osenẽko saeremao samo. ¹⁴Ynara exiryke, emero tonepose ahtao saereme sã exiiko mana, jarao sã exiiko. Morara exiryke ynara tymerose Ritonõpo omiry, “Nyhketomo, apakatoko.

Oësemãtoko ropa,

Kyrixtu saerekatohme opona xine,”

me tymerose. Morara tykase Ritonõpo kuamorepatohkõme tyya, tõmipona pyra exiketõ kurãkary poko tyya. Mame Kyrixtu enetuputyryke tyya xine, saeremae erohketõ sã ma exiiko toto.

¹⁵Naeroro tomeseke ehtoko oehtohkõ poko. Tuaro pyra exiketõ sã pyra ehtoko. Tuaro ehtoko. ¹⁶Tuaro pyra exiketõ maro awahtao xine ekurehpyra ehtoko. Amorepatoko toto Ritonõpo omiry poko, tuhke iiryryymãkõ nae exiryke. ¹⁷Mame tuaro pyra exiketõ sã pyra ehtoko. Osenetupuhtoko Kuesẽkõ omiry poko, aomipona oehtohkõme, Kuesẽkõ tãkye ehtohme opoko xine.

¹⁸Etõpyra ehtoko eukuru ke, tahpyra oehtohkõme. Ritonõpo zuzenu a rokẽ osekarotoko, kanawa ãpuineme sã aaronekõme aehtohme. ¹⁹Oximaro awahtao xine oturutoko oxime Ritonõpo poko. Oeremiatohkõ kurã ae roropa Ritonõpo ãkyematohme oeremiatoko, oximõme, Ritonõpo netaryme. Tawi omihpyry ae roropa oeremiatoko, Kuesẽkõ netaryme. Kure mase Ritonõpo, kahtoko okurohtao xine. ²⁰Kure mase, kakehpyra ehtoko Ritonõpo a. Emero kure oya xine ahtao, “Kure mase,” kahtoko. Emero pyra kure ahtao oya xine roropa, “Kure mase,” kahtoko ro Kumykomo a, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

Tynioke exiketomo tyniokõ maro

²¹Imehnõ Jezu poetory omipona ehtoko, kure Kyrixtu ritohme oya xine.

²²Nohpo tomo, oniokõ omipona ehtoko, kure Kuesëkõ riry samo. ²³Ynara exiryke, tyyty esëme orutua mana, typoetory tõ esëme Kyrixtu ehtoh samo. Typoetory tõ kurākaneme roropa mana, toto pynanohneme roropa mana. Zokome mã toto. ²⁴Naeroro Kyrixtu omipona ehtoko yronomyryme. Morararo ehtoko nohpo tomo, oniokõ omipona ehtoko.

²⁵Orutua komo, opyxiäkõ pyno ehtoko. Typoetory pyno Kyrixtu ehtoh saaro. Mame typoetory tõ pyno toexiryke tamoreme kynorihne, typoetory tõ kurākatohme tyya. ²⁶Kynorihne Ritonõpo omipona enetupuhnanõ ehtohme. Tukurikase roropa toto tõmipona toto ehtohme. Otyro kurikary sã kyya xine, moro sã tukurikase toto eya, ²⁷toto ekarotohme tyya tyytyyme kurano, oryxime exikety samo, imeimehnõ maro exipitopÿ samo, atapuro pyra, tunuriake pyra, ipihpyry kure potu, kurã rokë rahkene. ²⁸Orutua komo, õkokõ pyno oehtohkõ sã, opyxiäkõ pyno ehtoko. Tyyty pyno orutua ahtao, osepyno roropa mana. ²⁹⁻³⁰Ynara exiryke, kuokokõ pyno sytatose. Kuokokõ otuhmäko sytatose, osepyno kuexirykõke. Moro sã Kyrixtu typoetory pyno mana, zokome kuexirykõke. ³¹Ynara tymerose Ritonõpo omiryyme, “Naeroro orutua kõ tumykõ rumekäko, tysekõ rumekäko roropa mã toto, tyyxiäkõ maro rokë toehtohkõme. Mame mokaro asakoro tyyty maro oximaro exiko toto. Toiro tupũke sã exiko toto,” me tymerose. ³²Zae mã morohne tymerose. Tupime mã enetuputyry repe. Yrome ywy moro poe Kyrixtu enetupuhnõko ase, typoetory tõ pyno aexiry poko. ³³Yrome opoko xine roropa ynara enetupuhnõko ase. Tyyte exiketyyme awahtao xine opyxiäkõ pyno ehtoko osepyno oehtohkõ saaro. Morararo ehtoko nohpo tomo, kure oniokõ tyritoko roropa.

Poetohti tumykõ maro ehtoh poko

6 ¹Poetohti, Jezu poetoryme oexirykõke, omykõ omipona ehtoko. Asakõ omipona ehtoko roropa. Toto omipona awahtao xine zae matose Ritonõpo a. ²Ynara tymerose Ritonõpo omiryyme, “Kure omykõ tyritoko. Asakõ roropa kure tyritoko,” tykase. Morara kaxipo ro tyya, “Oepehmatorÿko ase ³kure rokë oehtohkõme, okynã orihpopyra oehtohkõme oesao xine,” tykase ynororo pake.

⁴Typoenõkamo opoenõkõ onyhtomara ehtoko, zehno pyra toto ehtohme. Kure rokë opoenõkõ zuātanohtoko, zurutoko roropa, tyyrypyrykõ poko pyra toto ehtohme. Amorepatoko toto Ritonõpo omiry poko, aomipona toto ehtohme.

Tosëke exiketomo tosëkõ maro

⁵Tosëke exiketomo, tomeseke ehtoko oesëkõ omipona oehtohkõme. Onekunohto pyra roropa ehtoko. Morara awahtao xine Kyrixtu omipona roropa matose. ⁶Naeroro toto omipona ehtoko, tonesëme rokë pyra, kure oekarotohkõme rokë pyra eya xine roropa. Yronomyryme Ritonõpo omipona ehtoko, Kyrixtu poetoryme oexirykõke. ⁷Ynara kahtoko okurohtao xine, “Mose pokoino rokë pyra erohnõko ase. Jesë nymyry pokoino erohnõko ase,” kahtoko. Mame tãkye ehtoko roropa oerokurukohtao. ⁸Wenikehpyra ehtoko

roropa kuepehmarykō poko Kuesēkomo a. Tosēke kuahtao xine, tosēke pyra kuahtao xine roropa, kuerohitamitukō epehmāko Kuesēkō mana.

⁹Typoetokamo, morararo ehtoko, kure rokene, opoetory tomo a. Opoopore pyra ehtoko eya xine. “Awānohtorȳko ase,” kara ehtoko roropa eya xine. Ynara wenikehpyra ehtoko, opoetory tō maro, Kuesēkō kapuaō poetoryme matose. Eya kymarokō emero oxisamo. Naeroro oxisā kyritorȳko mana, kure rokene.

Soutatu sã tõsewomatoh ke Jezu poetory tō mana

¹⁰Morarame ynmerohpyry etyhpyryme ynara kary se ase oya xine, ajamihtatoko Kuesēkō maro oexirykōke. Kuesēkō jamitunuru emero jamitunuru motye kuhse. Ijamitunuru roropa kukurohtao xine mana. ¹¹Mame soutatu tō aosewomatohkō nae, toto zupōme. Moro saaro Ritonōpo nekarohpyry kyya xine, joroko tamuru kyryhmara xine ehtohme. Naeroro Ritonōpo jamitunuru enetupuhtoko, joroko tamuru tōmipona oripyra xine ehtohme. ¹²Soutatu tō sero nono po ahno apoiko, toto poremākapotohme. Yrome kymarokō tyoro samo, Ritonōpo zehnotokō poremākapōko sytatose. Iirypyrymākō esē tō mokaro, ahno kara mokaro, seropōkō kara, kapuaōkō mokaro. Jamihme mā toto, tuhke roropa mā toto. ¹³Naeroro axī Ritonōpo jamitunuru apoitoko, soutatu tomo a tõsewomatohkō apoitoh samo. Morarame oetuarimarykohtao orēpyra matose exīko, oryhmarykō se exiketō maro ātātapoirykohtao. Morarame tātātapoikehse awahtao xine, orēpyra exīko matose.

¹⁴Moro eraximaryke oya xine zae rokē oturutoko. Zae otururukohtao tymetȳ eary mykyhpō soutatu sã matose. Kure rokē imehnō tyritoko roropa. Morara

(Ep 6.17)

awahtao xine soutatu tupuropuru apururu sã matose. ¹⁵Imehnō anamorepakehpyra ehtoko Ritonōpo omiry kurā poko, Tumūkuru a iirypyrymākō kurākary ropa poko. Morara awahtao xine, soutatu tysapatuke sã matose. ¹⁶Kuesēkō onenetupuhkehpyra ehtoko. Kuesēkō enetuputyryhtao oya xine soutatu tomahpōke tõsewomatohke sã matose. Moro ke zehnotokō pyrēpyry zukatoh ezhkāko soutatu tō mana onuopyra toehtohme. Mokyro sã roropa matose tukuhse awahtao xine iirypyrymākō esemy a. Orēpyra exīko matose Kuesēkō enetuputyryke oya xine. ¹⁷Soutatu tō tupuhpyrykō ewomatoh nae. Moro sã matose tukurākase oexirykōke Jezu Kyrixtu a. Okurākatopōpyrykō waro oexirykō oewomatohkōme mana. Mame typyreke

roropa soutatu tō mana. Morararo Ritonōpo omiry opyrekōme sã mana, Ritonōpo zuzenu nekarohpyry orēpyra oehtohkōme aomipona. ¹⁸Morohne poko ehtoko emero otururukohtao Ritonōpo maro. Oturutoko Ritonōpo a, ãkorehmatohkōme. Emero rokē ahtao oturutoko Ritonōpo maro Zuzenu nekarory poko. Naeroro tuaro ehtoko. Poremãpyra ehtoko roropa. Ritonōpo poetory poko oturukehpyra ehtoko. ¹⁹Ypoko roropa oturutoko Ritonōpo a, tōmiry ekarotohme ya, imehnō amorepatohme ya, orēpyra jehtohme toto zururuhtao ya Kyrixtu omiry poko, toto kurãkary poko roropa Ritonōpo osetupuhptohpōpyryae ro, enara. ²⁰Kyrixtu omiry poko imehnō tuarōtanohne ase, moimoro tymenekase jexiryke Ritonōpo a. ãpuruhpyry tao ro jahtao imehnō tuarōtanohnōko ro ase. Naeroro oturutoko Ritonōpo a orēpyra jehtohme. Ynara kahtoko, “Papa, ajamitunuru ekaroko Pauru a orēpyra ehtohme imehnō zurutohme Kyrixtu omiry poko,” kahtoko ypoko.

Etyhpyry

²¹Kuakorōkō kurã Tikiku yronomyryme Kuesēkō omipona roropa mana. Oenese xine ytōko mana, ouruse xine roropa, taro jehtoh poko, tuaro oehtohkōme. ²²Morara exiryke mokyro aropōko ase oya xine, ourutohkōme yna ehtoh poko, tãkye oehtohkōme yna poko.

²³Ynara ãko ase Ritonōpo a opoko xine, “Papa kapuaono, Epezupōkō akorehmako, torētyke pyra toto ehtohme, imehnō pyno roropa toto ehtohme, itamurumehxo oenetupuhptohme roropa toto a,” ãko ase. Morara ãko ase roropa Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. ²⁴Kure oriporykō se ase Ritonōpo a, emero Kuesēkō Jezu Kyrixtu pyno exiketō maro, jūme ipyno toehse toto exiryke. Enara rokene.

Pauru Nymerohpyry sero Piripopõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a ãpuruhpyry tao tahtao Roma po. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Piripopõkõ neneryme.

Tynmerohpyryae, “Kure matose,” ãko mana toto nenehpohpyry pokoino, tineru tonehpose eya xine exiryke. Toetuarimaryhtao ro tãkye osekarõko Pauru mana. Imehnõ amorepãko ro mana Ritonõpo omiry poko Jezu poko. Atamorepãko ro Pauru Jezu osenetupuhtoh riry poko tõsenetupuhtohme, Jezu ehtoh sã toehtohme roropa.

Onenerykõme pape merõko ase, katopõpyry Pauru a

1 ¹Ynymerohpyry moro onenerykõme, Piripopõkomo. Ritonõpo poetoryme matose. Jezu Kyrixtu omipona exiketõme matose. Ritonõpo omiry ekaronanõ neneryme roropa sero merõko ase, ãkorehmananõkõ maro. Ywy ase Pauru. Ymaro Timoteu nase. Jezu Kyrixtu poetoryme ynanase.

²Ynara ãko ase Ritonõpo a, Kумыkomo a, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a roropa, “Papa, opoetory tõ pyno exiko Piripopõkomo. Torẽtyke pyra tyriko toto,” ãko ase opoko xine.

Sero Piripopõkõ poko Pauru oturutopõpyry Ritonõpo a

³Opoko xine josenetuputyryhtao, “Kure mase Papa, Piripopõkõ pyno exikehpyra oexiryke,” ãko ase Ritonõpo a. ⁴Opoko xine joturuhtao Ritonõpo a tãkye kuhse ase oturũko. ⁵Oty katohme? Arypyra. Moinoro, jytopitoryhtao oesaka xine, kuakorehmatose imehnõ amorepary poko omi kurã poko Jezu Kyrixtu poko. ãko ro matose seromaroro, jakorehmãko ro. ⁶Naeroro ynara enetupuhnõko ase, okurohtao xine erohnõko mã Ritonõpo. Tyrisenã sã oritorỹko mana. Pake toerohpitose ynororo. Erohkehpyra mana opoko xine, Jezu Kyrixtu oepyyropa ponãmero. Toehse ropa Jezu ahtao rokẽ toerohtoh poko otyhkãko mã Ritonõpo. ⁷Ypyno toexiry sã opyno xine roropa mã Ritonõpo. Opyno xine ase roropa. Jakorehmananõme matose, Ritonõpo nyrohmanohpotoh poko, aomiry zae ehtoh ekarory poko imehnomo a. Ehxiropyra matose ãpuruhpyry tao jexiry poko. Morararo ãpuruhpyry tao pyra ro jahtao jakorehmananõme mexiatose, imehnõ amorepary poko omi kurã

poko Jezu Kyrixtu poko. ⁸Etatoko pahne, yronomyryme opyno xine ase, opyno xine Jezu Kyrixtu ehtoh samo. Opyno xine ase tamorepase jexiryke eya opyno xine jehtoh poko. Ajohpe pyra ase morara kary poko ya. Juaro Ritonôpo mana.

⁹Ynara âko ase Ritonôpo a opoko xine, “Papa, Piripopôkô akorehmako kokoro rokene itamurumehxo osepyno toto ehtohme. Opoko zuarohxo toto ehtohme akorehmako toto Papa, zae ehtoh menekary waro toto ehtohme roropa, ¹⁰zae kuhse toexirykô se toto ehtohme oneneryme,” âko ase Ritonôpo a. Morara awahtao xine tyryryphyke pyra matose exîko, ohxiropyra xine roropa imehnô mana Jezu oepiry ropahtao sero nono pona. ¹¹Zae ehtoh poko exîko matose, Jezu Kyrixtu a tyjमितunuru tokarose exiryke oya xine. Aomi poe kure Ritonôpo riko matose. Mame, “Emero motye kure mase Ritonôpo,” âko imehnô mana Ritonôpo a zae oehtohkô eneryke tyya xine.

Emero motye Kyrixtu kure ya mana katopôpyry Pauru a

¹²Jakorô tomo, pitiko rokê pyra tyhtomase ywy onenetupuhpynomo a. Yrome enaromyra exiase omi kurâ ekarory poko imehnomo a. Mame orêpyra jeneryke, imehnô Jezu poetory to roropa orêpyra omi kurâ ekaropitôko mana. Naeroro tuhkehxo mâ Ritonôpo omiry kurâ waro exîko Jezu Kyrixtu poko. Moro waro oexirykô se ase. ¹³Tarôkô mâ ypoko zuaro toehse, kowenu tuisary tapyî erase tō emero zuaro. Âpuruhpyry taka tōmapose ywy, Kyrixtu poetoryme jexiryke. Seza tapyîtaokô roropa emero zuaro mâ toto ypoko. ¹⁴Naeroro ehxiropyra jexiryke omi kurâ ekarory poko âpuruhpyry tao jahtao ro, tuhke Kuesêkô omipona exiketô orêpyrahxo exîko mana Kuesêkô enetuputyry poko. Enaromyra mâ toto Ritonôpo omiry poko imehnô amorepary poko, kokoro rokene.

¹⁵Toitoino Kyrixtu poko imehnô zurûko mâ toto jumoxike toexirykôke, kure tōsekarorykô se roropa toexirykôke. Yrome imehnô mâ Ritonôpo omiry ekarôko imehnomo a, toto pyno toexirykôke. ¹⁶Ypyno roropa toexirykôke Kyrixtu omiry ekarôko mâ toto zae. Ritonôpo omi poe aomiry kurâ myakâmary se pyra jexiry enetupuhnôko mâ toto. ¹⁷Yrome mokaro jumoxike exiketô mâ ajohpe sâ rokê Kyrixtu poko imehnô zurûko. Osepyno rokê mâ toto. Imehnô zurûko toh mâ repe Kyrixtu poko ymotyêkatohme, orêpyrahxo se toexirykôke.

Josanaly se roropa mâ toh repe, âpuruhpyry tao jahtao. ¹⁸Otara kara. Tâkye rokê ase Kyrixtu poko imehnô tamorepase ahtao, jumoxike exiketomo a tamorepase toto ahtao, ypyno exiketomo a tamorepase toto ahtao roropa. Tâkye exikehpyra ase tamorepase imehnô ahtao, enara. ¹⁹Jezu Kyrixtu zuzenu ymaro mana. Jakorehmâko mana. Jakorehmâko roropa matose ypoko Ritonôpo a ôtururukôke. Naeroro zuaro ase tûtâko ropa ase âpuruhpyry tae. Morara exiryke tâkye ase. ²⁰Ynara se ase, yronomyryme Kyrixtu omipona se ase. Orêpyra jexiry se ase Ritonôpo nyrohmanohpotopôpyry poko ya, kokoro rokene ekurehpyra jehtohme. Seromaroro kuhse enaromyra se ase. Kure Kyrixtu riry se rokê ase, orihpyra ro jahtao ro, toorihse jahtao ro, enara. ²¹Oty

kure ya sero nono po? Emero motye Kyrixtu kure ya mana. Naeroro toorihse jahtao kurehxo exiko ase imaro exikehpyra jexiryke. ²²Yrome orihpyra jahtao erohnoko ro ase. Ritonopo nyrohmanohpotoh kurã poko ro ase. Orihpyra jahtao imehnõ Kyrixtu enetupuhnoko mana jomiry etaryke tyya xine. Morara exiryke imenekary waro pyra ase, jorikyry, orihpyra jexiry, enara. ²³Asakoro kure ya mana. Sero nono rumekary se ase, Kyrixtu maro jehtohme. Morara kurehxo ya repe. ²⁴Yrome oya xine kurehxo orihpyra jexiry aporo akorehmatohkõme. ²⁵Moro enetupuhnoko ase. Naeroro orihpyra ase aporo amaro xine jehtohme. Amorepatorõko ase zuarohxo oehtohkõme, tãkye roropa oehtohkõme Ritonopo enetuputyry poko oya xine. ²⁶Moraramẽ tãkye kuhse exiko matose, amaro xine tooehse ropa jahtao kure jexiryke oya xine. “Imehxo mã Jezu Kyrixtu,” ako matose orihpyra jexiryke, imarõ oexirykõke.

²⁷Ynara se ase oya xine, zae oehtohkõ se ase. Kyrixtu omipona nymyry oexirykõ se ase. Moraramẽ aomipona awahtao xine orẽpyra Jezu enetupuhnoko matose. Mame amaro xine jahtao, amaro xine pyra jahtao roropa ynara matose Ritonopo omipona. Ynara etary se ase opoko xine imehnomo a. “Piripopokõ orẽpyra mã toto Ritonopo omipona. Atakorehmãko roropa mã toto imehnõ amorepary poko Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine,” ako mã toto ya opoko xine. ²⁸Ozehnotokõ zuno pyra ehtoko. Mokaro motye kuhse orẽpyra Ritonopo mana. Naeroro orẽpyra rokẽ ehtoko kokoro rokene. Moraramẽ enaromyra oexirykõ eneryke tyya xine typoremãkaporykõ enetupuhnoko mã toto. Apotoimo htaka tyrirykõ enetupuhnoko mã toto. Yrome tõmipona se exiketõ pynanohnoko Ritonopo mana. Moro enetupuhnoko roropa mã toto. Naeroro akorehmatorõko Ritonopo mana, poremãpyra oehtohkõme jũme imaro oehtohkõme roropa. ²⁹Tymenekase matose Ritonopo a tõmipona oehtohkõme. Kyrixtu poetoryme matose erohnoko, Kyrixtu enetuputyryke oya xine oesẽkõme. Etuarimãko roropa matose ipoetoryme oexirykõke. ³⁰Pake josanusasene yzehnotokomo. Josanumary meneatosene. Moro waro matose. Seromaroro, josanusãko ro mã toto. Morararo mã toto, õsanumatorõko Kyrixtu poetoryme oexirykõke.

Penekehpyra Kyrixtu exiryke kuakorehmanekõme nymyry toehse

2 ¹Orẽpyra matose Kyrixtu poetoryme toehse oexirykõke. Opyno xine toexiryke akorehmatorõko Kyrixtu mana torẽtyke pyra oehtohkõme. Ritonopo zuzenu kurã mã amorepatorõko okurohtao xine. Imehnõ Jezu poetory riko matose kure. Toto pyno roropa matose. ²Morara exiryke ajohpãme sã oxisã osenetupuhtoko. Oxisã roropa imehnõ pyno ehtoko. Oxisã õsenetupuhtohkõ ahtao jãkyemãko matose. ³“Imehxo ase, imehnõ motye,” kara ehtoko. Imehnõ motye kure oexirykõ poko epyrypara ehtoko. Toto maro oxiekyryme sã ehtoko. Kure tyritoko toto, otuisarykõme samo. ⁴Osepyno rokẽ pyra ehtoko. Imehnõ akorehmatoko. ⁵Jezu Kyrixtu osenetupuhtoh sã osenetupuhtoko.

⁶Moinoro Ritonõpome Jezu Kyrixtu kynexine.

- Mame, “Asã tuisame se rokẽ ase Papa,
ahnome jexiry se pyra ase,” kara ynororo Tummy a.
- 7 Tamoreme tuisame toehtoh turumekase eya seropõme toehtohme
imehnõ akorehmaneme roropa toehtohme.
Mame ahnome tonuruse kysã xine ehtohme.
- 8 Mame orẽpyra toexiry turumekase Tummy omipona toehtohme
ipunaka toorikyry ponãmero.
Tummy omihpyryae ro Jezu kynorihne.
Wewe axikahpyry pokona toxixihmase, iirypyryme aexihpyry samo.
- 9 Morara exiryke emero motye tuisamehxo Jezu tyrise Ritonõpo a,
tymaro aehtohme.
Tuisa esety ke tosehpase roropa ynororo Ritonõpo a ime aexiry
enetupuhthohme imehnomo a emero.
- 10 Morara exiryke kure Jezu riry poko
tosekumurukõ po porohnõko mã toto kapuaõkõ emero te, sero
nonopõkomo, aorihtyã roropa.
Emero porohnõko tosekumurukõ po mã toto.
- 11 “Omorõ mase yna esẽme Jezu Kyrixtu,” ãko mã toto imehnõ
netaryme emero.
“Kure Ritonõpo mana. Kumykõme mana.
Emero motye orẽpyra mana,” ãko roropa mã toto.

Ritonõpo poetory tõ saerehkane sã mã toto

12Etatoko pahne wekyry tomo, opyno xine ase. Amaro xine jahtao jomiry mymoitone. Naeroro moro motye seromaroro jomipona ehtoko amaro xine pyra ro jahtao. Ritonõpo nyrohmanohpotopõpyry poko erohtoko. Tomeseke ehtoko roropa aomipona oehtohkõme. Ritonõpo zuno ehtoko, “Arypyra,” kara ehtoko eya, opynanohkepyra xine aehtohme. 13Ynara exiryke okurohtao xine mã Ritonõpo, ãkorehmatorỹko mana tõmipona se oehtohkõme. Tyjamtunuru ekarõko oya xine mana, tõmipona oehtohkõme, enara.

14Mame emero rokẽ poko awahtao xine, atakirimara ehtoko. Oseosezuhpyra ehtoko roropa, 15tyyrypyhpyke pyra oehtohkõme imehnomo a, okurohtao xine roropa zae oehtohkõ waro oehtohkõme. Iirypyrymãkõ rãnao matose. Ajohpãkõ rãnao sero nono po matose roropa. Naeroro Ritonõpo poenõme sã ehtoko kure rokẽ ehtoko. Xirikuato osenõko koko. Moro saaro matose zae awahtao xine Jezu Kyrixtu omipona iirypyrymãkõ rãnao awahtao xine, zae oehtohkõ enõko mã toto. 16Ritonõpo omiry kurã ekarotoko eya xine, orihpỹme toto ehtohme Jezu enetuputyryke tyya xine. Morara awahtao xine tãkye kuhse ase exiko opoko xine Jezu oepyyry ropahtao. Zuarõ exiko ase. Jerohtopõpyry amaro xine toiparo rokẽ pyra exiry waro exiko ase.

17Otarãme okynã pyra jetapãko onenetupuhpynõ mana. Yrome jorikyry ynekaroryme mana Ritonõpo a, orẽpyra jerohtopõpyryke amaro xine. Yrome

otara kara. Tākye ro ase jorikyryhtao ākorehmatohkōme Jezu enetuputyry poko oya xine. Tākye oexirykō se ase roropa moro poko. ¹⁸Tākye oexirykō se ase roropa toorihse jahtao. Emynyhmara ehtoko ypoko. Tākye ehtoko ysamo.

Timoteu poko Epaporotitu poko roropa

¹⁹Okynā pyra Timoteu enyokyry se ase oya xine, aropory se Ritonōpo ahtao. Oenese xine aropory se ase kure oehtohkō ekaropose oya xine, zuaro jehtohme, tākye jehtohme. ²⁰Timoteu opyno xine yronymyryme mana ysaaro. Imepỹ pyra mana. Isā exikety pyra mana. ²¹Imehnō mā emero toerohtohkō poko rokē osenetupuhnōko mā toto. Jezu Kyrixtu omiry ekarory poko osenetupuhpyra mā toto. Typoko xine rokē osenetupuhnōko mā toto. ²²Yrome Timoteu mokaro sã pyra mana. Erohkety me nymyry mana. Kure mana, zuaro matose. Ymaro erohnōko mana omi kurã poko imehnō amorepary poko Jezu poko. Umũkurume sã Timoteu nase. Jũme sã ase roropa. ²³Morara exiryke enyokyry se ase oya xine. Yrome otara exĩko hano. Otarãme āpuruhpyry tae tütãko ropa ase zuaro pyra ase. Zuaro jahtao rokē enyohnōko ase oya xine ouruse xine. ²⁴Kuesēkō jamitunuru enetupuhnōko ase. Jytory se ase roropa oenese xine. Kuesēkomo a, “Ytoko,” kary momohnōko rokē ase jytotohme.

²⁵Kuakorōkō aropōko ropa ase oya xine, Epaporotitu. Pake menehpotone jakorehmaneme. Ymaro toerohse ynororo omi kurã ekarory poko. Urumekara ro mana. Jepeme nymyry mana. ²⁶Oenese xine toytory se mana. Toemynyhmasẽ ynororo opoko xine, akuruhtatopōpyry poko totase oya xine exiryke. Ynara tykase ynororo, “‘Toorihse Epaporotitu mā otarãme,’ āko toh mā ypoko,” tykase ynororo. Morara exiryke toemynyhmasẽ ynororo opoko xine. ²⁷Itamurume kure pyra nexiase. Orikyĩse nexiase. Yrome ipyno Ritonōpo nexiase. Ipyno rokē pyra, ypyno roropa nexiase omuhpe jexiryĩno. ²⁸Morara exiryke yronymyrymehxo Epaporotitu enyokyry se ase oya xine enetohme ropa oya xine. Tākye matose exĩko mokyro eneryke ropa oya xine. Morarame tākye toehse awahtao xine emynyhmarahko exĩko ase roropa. ²⁹Naeroro mokyro eahmatoko oesaka xine aytotohme. Tākye ehtoko imaro ākorōkōme exiryke, Kuesēkō poetoryme exiryke. Morara ehtoko emero Epaporotitu panōkomo a. Kure rokē tyritoko toto. Morararo ehtoko emero, Jezu poetory tō maro. Kure rokē tyritoko toto. ³⁰Toorikyry zuno pyra Epaporotitu nexiase. Jakorehmara mexiatose moe oexirykōke. Yrome imepỹ menyokyatose jakorehmatohme eya. Osepyno pyra nexiase. Jakorehmase Kyrixtu omi poe takuruhtary ponãmero.

Zae ehtoh poko Ritonōpo a

3 ¹Morarame jakorō tomo, atākymatoko Kuesēkō poetoryme oexirykō poko. Penekehpyra ase morara kary poko ya. Apitoryme morara ymeroase

onenerykōme. Oty katohme? Arypyra, ynymerohpyry omipona awahtao xine kure rokē exīko matose. ²Tuaro ehtoko. Tomeseke ehtoko popyra ehtoh poko exiketō poko. Kaikuxi sā oryhmarykō se rokē mā toto. Ynara āko toto, “Aīkō potapihpyry isahkatoko kure oehtočkōme Ritonōpo a,” āko mā toto. Opūkō sahkapyry se toh ma repe. Tuaro ehtoko mokaro poko. Zae pyra exiketō mokaro. Ynara āko mā toh repe, “Yna Ritonōpo poenōme toehse yna aīpotapihpyry tysahkase exiryke,” āko toh mā repe, azahkuru rokene. ³Yrome mokaro sā pyra sytatose. Kukurohta xine tukurākase kuexirykōke. Ritonōpo zuzenu poe Ritonōpo poko sytatose. Atākyemāko sytatose Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykōke. Kupūkō sahkary tōkehko, kuakorehmara xine ipunaka kure kyriřykō poko Ritonōpo a. Moro waro sytatose. ⁴Kynyrīhpyrykō poko kure toehse kuahtao xine toiparo rokē enetupuhnōko sytatose. Kynyrīhpyrykō kure ahtao Ritonōpo a imehnō motye kure jexiry, imehnō motye kure jehtoh poko tukuhse ya exiryke. Tuhke tyriře ya kure jehtohme Ritonōpo a. ⁵Jenurutopōpyry 8me tōmhese ahtao waīpotapihpyry tysahkase Ritonōpo poetoryme jekarotohme. Izyraeu paryme ase, Pēxamī paryme. Juteume nymyry ase, juteume aja exiryke, Papa roropa. Zae Ritonōpo nymeropohpyry poko tamorepase ywy, parixeume toehse ywy, Moeze nymerohpyry omipona toehse jexiryke. ⁶Orēpyra exiase juteu tamuxiry tō omipona. Toto omiry onurumekara exiase. Yrome azahkuru exiase. Zae sā exiase Ritonōpo a. Morara exiryke Jezu poetory tō tyryhmase ya. Zaēkara sā toh nexiase ya. Mame zae jehtohme Moeze nymerohpyry omipona exiase yronymyryme repe. ⁷Yrome seromaroro Kyrixtu pyno toehse ywy. Naeroro morohne kure jehtopōpyry kehko emero ipune pyra toehse ya, Kyrixtu rokē pyno toehse jexiryke. ⁸Eya osekarōko ase, jesēme toehse ynororo exiryke. Aomipona se rokē ase ipunaka. Emero motye kure kuhse ynororo ya. Naeroro kure jehtopōpyry typahse ya emero. Emero turumekase ya aomipona jehtohme. Naeroro Kyrixtu poko ypenetaryke ya emero turumekase ya, typahsēme rokē toehse exiryke ya, Kyrixtu apoitohme rokē ya. ⁹Kyrixtu maro nymyry toehse ywy. Apitoryme, zae ase Ritonōpo a, tamuxi tō omipona jexiryke, tykase ywy repe. Yrome seromaroro ynara zuaro toehse ywy, Kyrixtu enetuputyryke rokē ya tukurākase ywy. Ritonōpo ynara āko, “Tukurākase mase Umūkuru enetuputyryke oya,” āko Ritonōpo ya. ¹⁰Seromaroro toiro se rokē ase. Kyrixtu omipona se rokē ase. Orēpyra ynororo. Tyjमितunuru ke tōsemāse ropa ynororo toorixīpo. Naeroro ijमितunuru se ase roropa ukurohta. Toetuarimase ynororo kypynanohtohkōme Tummy omi poe. Morararo Kyrixtu osanumatopōpyry sā josanumary se ase imehnō amorepary poko. Tummy omipona toehse ynororo toorikyry ponāmero. Morararo ase Kyrixtu omipona se ase jorikyry ponāmero. ¹¹Isaaro jēsemākāko ropa Ritonōpo mana toorihse jahtao. Moro se ase. Moro eraximāko ase roropa.

Tururume ytoketō sā, “Kure mase,” katoh poko

¹²Kyrixtu sā toehse ywy, aomipona toehse ywy, kara ase, Jezu sā exipyra ro jexiryke. Kure rokē ase tyrypyhpyke pyra, kara roropa ase. Yrome

Kyrixtu a typynanohse ywy tymaro jehtohme. Naeroro aomipona se rokē ase, onurumekara ase. Kure rokē se ase. Morara jehtohme typynanohse ywy Jezu Kyrixtu a. ¹³Jakorō tomo, kokoro rokē Kyrixtu omipona rokē ase, kara ase imehnomo a. Yrome pake iirypyryme jehtopōpyry poko osenetupuhpyra ase. Moro poko wenikehnōko ase. Taroino Ritonōpo omipona jehtoh poko osenetupuhnōko ase yronomyryme, jūme orihp̄yme jehtohme imaro. Aomipona se ase jetuarimaryhtao ro. ¹⁴Tururume ytokety topohme ytōko axiny osema etyhp̄yry pona, osemazuhme toeporehkatohme, “Kure mase,” kary etatohme tyya. Mokyro sã jexiry se ase. Toiro se rokē ase. Ritonōpo omipona se ase yronomyryme, “Kure mase,” kary etary se jexiryke Ritonōpo a sero etyhp̄yry po. Mame jūme imaro ex̄iko ase kapu ao toahmase jexiryke Kyrixtu a. Jūme imaro ex̄iko ase Jezu Kyrixtu enetuputyryke ya.

¹⁵Kyrixtu omipona kuahtao xine zae sytatose. Moro waro matose. Naeroro kokoro rokē aomipona sehtone. Yrome otarāme toitoine matose aomipona se hkopyra. Morara awahtao xine otuarōtanohtor̄yko Ritonōpo mana zae zuaro oehtohkōme. ¹⁶Aomipona kuahtao xine kure. Pake Ritonōpo nekarotopōpyryae ro sexiataose. Moro saaro sehtone seromaroro aomipona.

¹⁷Jakorō tomo, zae jehtoh ipoenoh̄toko. Zuaro ehtoko. Ysã Ritonōpo omipona exiketō enetoko yna sã oehtohkōme. ¹⁸Tuhkākō nae zae pyra exiketomo. Mokaro poko kuuruatosene. Ixitary se ase mokaro poko oururukohtao. Kyrixtu zehno exiketōme mā toto. Exixihmatopōpyry eunohnōko mā toto. ¹⁹Typhenetatohkō poko se rokē mā toto. Ritonōpo oneahmara mā toto. Ihximyra mā toto tyrypyrykō kahpyry poko. Ipoko epyrypāko mā toto kure ehtoh poko samo. Senohne poko osenetupuhnōko mā toto, onenetupuhpynō penetatoh poko tōkehko osenetupuhnōko mā toto. Naeroro ameke rokē ex̄iko mā toto Ritonōpo a. Etuarimatoh taka omōnōko mā toto. ²⁰Yrome kuesarykō kapu ao mana Ritonōpo esao. Moro poe Kuesēkō Jezu Kyrixtu oehnōko ropa mana kypynanohnekomo. Tãkye rokē sytatose aepyry ropa eraximāko. ²¹Tyjamitunuru ke Jezu Kyrixtu mā imehnō poremākapory waro emero porehme tōmipona toto ehtohme. Mame tyjamitunuru ke ro kuokokō myakāmāko mana, kurā ke. Seronono po kuahtao xine jamihme pyra sytatose. Yrome kuokokō myakāmāko kurā ke mana, tokoke kurā ke kuehtohkōme. Orihp̄yme ex̄iko sytatose jūme.

“Osepyno ehtoko,” katopōpyry Pauru a

4 ¹Morara exiryke jakorō tomo, poremāpyra ehtoko Kuesēkō omipona oexirykō poko. Opyno xine ase yronomyryme. Oya xine jytory se ase. Tãkye ase opoko xine kure oexirykōke ya. Ritonōpo nekarohpyryme matose ya, jerohtamitume matose.

²Ynara āko ase oya Ewotia, oya roropa S̄tytyke, ajohpāme sã oxiehno pyra ehtoko. Osepyno ehtoko atakorōme oexirykōke, Jezu poetoryme oexirykōke. ³Oya roropa jakorehmane ynara āko ase, mokaro nohpo tō zuruko, Ewotia, S̄tytyke, enara, oxiehno pyra toto ehtohme ropa. Itamurume toerohse toto

(Pi 4.5)

yमारो Jezu poko imehnō amorepary poko. Keremēti roropa toerohse yमारो, tuhkākō jakorehmananō maro. Mokaro esetykō tymerose Ritonōpo papē poko nase, jūme Ritonōpo maro toto ehtohme.

⁴Typynanohse matose Kuesēkomo a tymaro oehtohkōme. Naeroro tākye ehtoko kokoro rokene. Atākyematoko, āko ropa ase oya xine.

⁵Emero rokē pyno ehtoko, okynā pyra Kuesēkō oehnōko ropa mana. ⁶Torētyke pyra ehtoko. Emero poko oturutoko Ritonōpo maro. Openetatohkō ekaropotoko eya. Mame, “Kure mase Papa,” kahtoko roropa eya ōtururukohtao. ⁷Mame torētyke pyra oritorỹko mā Ritonōpo. Otāto? Zuario pyra sytatose repe. Ynororo rokē zuaro torētyke pyra oritohkō poko. Jezu Kyrixtu maro oexirykōke oewomatorỹko mana. Ōsenetupuhtohkō kurākāko ropa mana. Kyrixtu omipona se rokē exīko matose.

⁸Mame etatoko pahne jakorō tomo, zae ehtoh poko rokē osenetupuhtoko. Zae ehtoh poko te, kure ehtoh poko te, jamihme pyra exiketō pyno exiry poko, kure imehnō riry poko te, iirypyryme pyra ehtoh poko, imehnō pyno ehtoh poko, kure imehnō riry poko, enara. Morohne poko osenetupuhtoko.

⁹Ya āmorepatopōpyrykō omipona ehtoko. Jomiry ke kuamorepatosene. Zae jehtopōpyry ke roropa kuamorepatosene. Morarame torētyke pyra oritorỹko Ritonōpo mana. Amaro xine exikehpyra roropa mana.

“Kure matose,” katopōpyry Pauru a

¹⁰Tākye ase ipunaka, Kuesēkō maro jexiryke. Kure mase āko ase eya onenehpohpyrykō poko. Tuhke nuno taropose oya xine repe, yrome seromaroro ypyno oexirykō enepōko ropa matose ya. Pake ypyno mexiatose. Yrome jakorehmasaromepyra mexiatose. Seromaroro

onenehpohpyrykō ke jakorehmāko matose. Kure matose. ¹¹Tuenikehse ypoko oexirykōke emynyh māko ase, kara ase. Ynara zuaro toehse ywy, emero rokē toehse ahtao torētyke pyra ase. Tākye ro ase tymōkomoke pyra jahtao. ¹²Jetuarimary waro toehse ywy, tymōkomoke pyra jahtao ipunaka. Tymōkomoke toehse ywy roropa pitiko rokē pyra. Naeroro ynara waro toehse ywy, emero rokē toehse jahtao, jetuarimaryhtao roropa, tākye rokē ase. Tuesapare jahtao te, omise jahtao, tuhke tymōkomoke jahtao, tymōkomoke pyra jahtao roropa, tākye rokē ase. ¹³Kokoro rokē tyjमितunuru ekarōko Kyrixtu ya. Naeroro emero rokē jetuarimaryhtao porempyryra ase, yjamihtanopyryke Kyrixtu a, tyjमितunuru ke.

¹⁴Piripopōkomo, kure matose. Toiro rokē pyra otinerūkō mekarootose ya, aryryra jahtao. ¹⁵Pake jytoryhtao Masetonia poe amarakō rokē toenupunase ypoko. Jezu omiry kurā ekaropitoryhtao ya wakorehmatose. Toiro rokē pyra wakorehmatosene tymōkomoke jahtao, jetuarimaryhtao, enara. Imehnō tuenikaroro rokē toh nexiase. ¹⁶Toiro rokē pyra Tesaronika po jahtao tineru menehpoatosene ya tytineruke pyra jahtao. ¹⁷Otinerūkō poko penetara ywy repe. Yrome Ritonōpo nekarory apoiry se ase, oya xine, jakorehmatamitume, otinerūkō tokarose exiryke oya xine ya. ¹⁸Seromaroro onenehpohpyrykō Epaporotitu a apoi rahkene, porehme. Epo mana. Imoty roropa mana. Onekarohpyrykō ya onekarohpyryme Ritonōpo a mana. Typoxine sã eya mana. Kure Ritonōpo a mana. Jamaro mana. ¹⁹Morarame emero ise oehthkō ekarōko roropa Ritonōpo oya xine mana, emero nae toexiryke, tyamene se pyra roropa toexiryke, Jezu Kyrixtu poetoryme oexirykōke. ²⁰Naeroro, “Kure mase Ritonōpo. Yna zūme mase. Emero motye, imexho mase,” kakehpyra sehtone, jūme, enara.

Pauru osekazumatopōpyry

²¹Mame emero Jezu Kyrixtu poetory tomo a, “Kure pāna matou?” kahtoko. Morararo Jezu poetory tō ymarōkō, “Kure pāna matou?” āko oya xine mana. ²²Morararo emero Kyrixtu poetory tō tarōkō mā Seza tapyītaōkō maro, “Kure pāna matou?” āko oya xine.

²³Mame ynara āko ase Ritonōpo a imaro jotururuhtao opoko xine, “Kure rokē Piripopōkō tyriko,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. Enara.

Pauru Nymerohpyry sero Koroxipõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a äpuruypyry tao tahtao Roma po. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Koroxipõkõ neneryme.

Tynmerohpyryae toto amorepãko mana osenekunohpopyra toto ehtohme enekunohtohkomo a. “Jezu kure repe. Yrome Ritonõpo mükuru nymyry pyra mana,” kananõ zae pyra mã toto. Ritonõpome nymyry Jezu mana, ekarõko mana. Naeroro tomeseke sehtone enekunohtohkõ omipona pyra kuehtohkõme.

Pauru nymerohpyry Koroxipõkõ neneryme

1 ¹Ynymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Pauru. Ritonõpo nymenekahpyryme ase, Jezu Kyrixtu poko imehnõ amorepaneme. Taro Timoteu nase ymaro. Kuakorõkõme ynororo Jezu enetuputyryke eya.

²Ritonõpo poetoryme matose, Koroxipõkomo. Wekyryme matose, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Zae roropa matose, Kyrixtu omipona.

Kure rokẽ oriporykõ se ynanase Ritonõpo a, Kumykomo a, ipoe torẽtyke pyra oehtohkõme.

“Kure mase Papa kapuaono,” kary poko Ritonõpo a

³Ynara ãko tarõkõ yna a opoko xine, “Koroxipõkõ Jezu Kyrixtu omipona mana yronymyryme. Ritonõpo poetory pyno roropa mã toto ipunaka,” ãko toto yna a. ⁴Naeroro opoko xine yna otururuhtao Ritonõpo maro, “Kure mase Papa kapuaono,” ãko ynanase Jezu Kyrixtu Kuesẽkõ zumy a. ⁵Moinoro zae omi etapitotopõpyry poe ro oya xine Jezu Kyrixtu poko, imeiõpo Ritonõpo maro kuexirykõ poko metatose. Imaro oehtohkõ momohnõko matose. “Ymaro exiõko matose,” katopõpyry Ritonõpo a onytorõmara mana. Naeroro ipoetory pyno matose. Oesẽkõme Jezu enetupuhnõko matose, enara. ⁶Kure kyritorõko Ritonõpo mana. Kure imehnõ riko roropa mana. Morara kary totase oya xine. Morara kary etaryke oya xine zae aehtoh waro matose. Imehnõ amorepãko matose emero pata to poro. Morarame õmirykõ etaryke tyya xine asã xine Ritonõpo enetupuhnõko mã toto. Kure Ritonõpo orirykõ enetupuhtoh sã oya xine enetupuhnõko mã

toto. Kure toto rīko Ritonōpo mana. Imaro toehtoḥkō momohnōko roropa mā toto. ⁷Epapura kynexine āmorepanekomo, kure Ritonōpo orirykō poko. Mokyro pyno ynanase pitiko rokē pyra. Jezu Kyrixtu poetoryme nymyry ynororo. Zae āmorepatorŷko mana Kyrixtu poko. Ākorehmatorŷko roropa mana yna esahpyo. ⁸Yna zuruase mokyro opoko xine, “Ritonōpo zuzenu poe imehnō pyno mā toto yronymyryme,” tykase ynororo opoko xine.

⁹Naeroro mokyro omiry totase yna a exiryke oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonōpo netaryme, “Koroxipōkō akorehmako Papa typoko xine ōsenetupuhtoh waro toto ehtohme. Zae ehtoh poko tuaro tyriko toto popyra ehtoh poko pyra toto ehtohme. Ouzenu a toto amorepapoko Papa,” āko ase Ritonōpo a. ¹⁰Mame Ritonōpo poe zae ehtoh waro awahtao xine aomipona exīko matose. Ritonōpo zamaro matose exīko. Kure rokē imehnō rīko roropa matose, pohto rokē pyra. Mame Ritonōpo warohxo exīko matose. ¹¹Ynara āko ynanase Ritonōpo a, “Papa kapuaono emero motye orēpyra mase. Emero omiry motye ōmiry kure mana. Naeroro Koroxipōkomo a ajamitunuru ekarōko mase jamihme toto ehtohme, penekhepyra roropa toto ehtohme opoko, tākye toto ehtohme toetuarimarykohtao ro,” āko ynanase. ¹²Saerehkane esēme Ritonōpo mana. Zae exiketō esēme roropa mana. Ipoetry tō roropa zae mana. Tynekarory kurā kurākāko Ritonōpo mana ekarotohme typoetry tomo a. Moro eraximāko sytatose. Naeroro tākye ehtoko. “Kure mase Papa,” kahtoko. Tukurākase matose Ritonōpo a tymaro oehtoḥkōme, imehnō Jezu poetry tō maro, tuisame exikety Jezu tooehse ropa ahtao. ¹³Tyrypyrykō poko exiketō esēme joroko tamuru mana. Ipoetry tō iirypyryme mana. Tyrypyhpyke sexiataose roropa. Joroko tamuru omipona sexiataose. Yrome kypynanopyatose ropa Ritonōpo, Tumūkuru poetoryme kuehtoḥkōme. Tumūkuru pyno ipunaka Ritonōpo mana. ¹⁴Eya tymyhpokase ropa sã sytatose joroko tamuru poetoryme pyra kuehtoḥkōme. Kyyrypyrykō topehmase eya toorikyryke kymyakākōme. Kyyrypyrykō tykorokase eya mana zae kuehtoḥkōme.

Jezu Kyrixtu ehtoh poko, inyrihpyry poko, enara

¹⁵Ritonōpo osenepyra mana. Morara exiryke Tumūkuru tonehpose eya sero nono pona zuaro kuehtoḥkōme. Isã Imūkuru mana ipunaka. Apitoryme tonuruse ynororo Ritonōpo mūkurume. Eya emero tyripose Ritonōpo a. Tynyrytã motye kure ynororo Ritonōpo mūkurume toexiryke. ¹⁶Emero tyrise eya Tummy omi poe, kapuaōkō tyrise eya, xixi, xirikuato tōkehko. Nonopōkō roropa tyrise eya Tummy jamitunuru ke, senohne otyro tōkehko. Osenehnō tyrise roropa eya, joroko tō tuisary, ahno tuisary, pata esã roropa, kutuisarykō roropa, kowenu tō roropa, enara. Emero tyrise eya Kyrixtu omipona ehtohme emero porehme. ¹⁷Seropōkō pyra ro ahtao Kyrixtu nae ro ehse. Morara exiryke Jezu poe toehse kehko. Jezu hnao kymarokō pyra exiry. Mame Jezu poe ro senohne enahpyra mana. ¹⁸Kupuhpyrykōme sã Jezu mana Kuesēkōme exiryke. Zokome sã sytatose ipoetryme kuahtao xine. Jezu poe isene toehse sytatose. Ritonōpo mūkuru imehxo mana. Tōsemãse ropa ynororo toorihxīpo. Tōsemākaposē ropa

Ritonõpo a emero motye Jezu ehtohme. Morara exiryke toorihse kuahtao xine ěsemãnõko ropa sytatose kure Ritonõpo ritohme jũme. ¹⁹Tamoreme Tumũkuru poko Ritonõpo tōsenetupuhse, “Umũkuru tuisamehxo tyriko ase ysamo,” tykase Ritonõpo tyya rokene. Naeroro oxisã mã toto, Ritonõpo nymyryme Imũkuru exiryke. ²⁰Ritonõpo zehno seropõkõ kynexine iiryppyryme toehse toexirykõke. Toto zehno toehse Ritonõpo roropa. Naeroro ynara tōsenetupuhse Ritonõpo, “Umũkuru emero kurãkatõme tyriko ase oxiekyryme sã toto ehtohme ymaro,” tykase. Mame oxiehno pyra tyripose ropa toto eya tyehno pyra roropa, Jezu exixihmatopõpyry pokoino wewe pokona. Mame toto zehno pyra toehse Ritonõpo Jezu orihstopõpyryke, nonopõkomo, kapuaõkomo, enara.

²¹Amarokõ roropa Ritonõpo epeme pyra mexiatose. Ise pyra mexiatose ipunaka, oorypyrykõ pokoino. Oorypyrykomo a rokẽ tuaro mexiatose roropa. ²²Yrome seromaroro Tumũkuru orihstopõpyry pokoino õsenetupuhtokõ tyrisenã sã tyrise ropa Ritonõpo a typyno oehtohkõme, tymaro oehtohkõme roropa, kure oehtohkõme iiryppyryme pyra, zae rokẽ oehtohkõme, enara. ²³Naeroro ãmorepatopõpyrykõ onurumekara ehtoko. Orẽpyra ehtoko Kuesẽkõ Jezu enetuputyry poko oya xine. Penekehpyra ehtoko ipoko. Osenekunohpopyra ehtoko ajoajohpãkõ omiry etaryhtao oya xine. Ritonõpo maro oehtohkõ momohnõko matose oesẽkõme tonetupuhse oya xine exiryke. Omi kurã etaryke oya xine menetuputyatose. Pake moro omi kurã poko kuamorepatosene. Seromaroro moro omi kurã poko imehnõ amorepãko tuhãkãkõ mana emero pata tõ poro.

Pauru erohtopõpyry Jezu poetory tõ akorehmary poko

²⁴Tãkye ase jetuarimary poko ãkorehmatohkõme. Kyrixtu toetuarimase typoetory tõ kurãkatohme tyya, kukurãkatohkõme. Naeroro Kyrixtu akorehmãko sã ase jetuarimaryke ipoetory to kurãkary poko. ²⁵Ritonõpo poe Jezu enetupuhnanõ akorehmaneme ase. Eya tyrohmanohpose ywy ãkorehmatohkõme. “Jomiry kurã poko imehnõ amorepako emero pata tõ poro,” tykase ya. ²⁶Pake Ritonõpo osenetupuhtopõpyry waro pyra seropõkõ nexiase. Tuenikaroro rokẽ toh nexiase Ritonõpo õsenetupuhtopõpyry poko. Yrome seromaroro tōsenetupuhtopõpyry tokarose rahkene tonetupuhnanomo a. ²⁷Ynara tōsenetupuhse Ritonõpo, “Juteutõkaramẽ awahtao xine ro Kyrixtu amaro xine mana. Morara exiryke imaro tuisame exiiko matose,” tykase. Moro poko onetapitopyra sexiataose aporo tokare pyra exiryke. Seromaroro moro omi kurã ekarory se mana emero netaryme. ²⁸Morara exiryke Kyrixtu poko oturukehpyra ynanase emero pata tõ po. Morotõkõ amorepãko ynanase. “Tomeseke ehtoko Jezu enetuputyry poko ekurehpyra oehtohkõme. Tokurehse awahtao xine apotoimo htaka ytõko matose,” ãko ynanase eya xine. Tuaro exiketõ sã toto amorepãko ynanase Kyrixtu poko, ynara kary se yna exiryke Ritonõpo a, “Moxiã orẽpyra mã toto Jezu pyno toexirykõ poko, aomipona toexirykõ poko, enara, Kyrixtu maro toehse toexirykõke,” kary se ynanase Ritonõpo a. ²⁹Naeroro erohnõko ase yronymyryme. Etuarimãko ase roropa repe. Yrome tyjमितunuru

ekarōko Kyrixtu ya mana tōmipona jehtohme. Emero motye orēpyra Kyrixtu omiry mana. Mame tyjamtunuru ekaroryke ya imehnō amorepāko ase.

2 ¹Jerohtopōpyry poko oururukō se ase zuaro oehtohkōme. Yronomyryme erokuase ākorehmatohkōme, Raotiseapōkō roropa akorehmatohme, imehnō roropa juaro pyra exiketō akorehmatohme roropa. ²Yronomyryme toerohse ywy toto jamihtanohtohme, Jezu omipona toto ehtohme. Imehnō Jezu poetory pyno toto ehtohme roropa. Itamurumehxo zae omi waro toto exiry se exiase orēpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko eya xine. Morara ahtao, “Otarāme enetupuhnōko ase,” kara exīko mā toto. “Otarāme aomipona se pyra ase,” kara roropa exīko mā toto. Mame Ritonōpo osenetupuhtopōpyry waro exīko mā toto, Kyrixtu nymyry waro exīko roropa mā toto. Ritonōpo namorepary emero pyra jarao kyya xine mana. ³Kyrixtu maro kuahtao xine Ritonōpo namorepatoh warohxo exīko sytatose. Tupimākō waro exīko sytatose. Ritonōpo osenetupuhtoh enetupuhnōko sytatose, zae ehtoh enetupuhnōko sytatose, zae pyra ehtoh roropa enetupuhnōko sytatose.

⁴Naeroro etatoko pahne, osenekunohpopyra ehtoko ajohpākomo a. Otarāme imehnomo a mokaro omiry kure repe, yrome zae pyra mā toto. Ajohpe mā toto oenekunopyrykō se toexirykōke. ⁵Amaro xine pyra ase taro, yrome opoko xine osenetupuhnōko ase. Tākye ase roropa opoko xine, orēpyra oexirykōke. Atakorehmāko matose orēpyrahxo Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Moro poko tākye kuhse ase.

Kyrixtu maro kuexirykō poko

⁶Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya xine oesēkōme. Naeroro onytyorōmara ehtoko. Aomipona rokē ehtoko, oesēkōme tonetupuhse oya xine exiryke. ⁷Wewe tymise exikety sã ehtoko. Orēpyra Kyrixtu enetuputyryke oya xine orēpyra aomipona exīko matose. Itamurumehxo enetupuhtoko. Āmorepatopōpyrykō omipona ehtoko. Mame, “Kure mase Papa. Yna pyno mase ipunaka,” kakehpyra ehtoko Ritonōpo a.

⁸Tomeseke ehtoko typoetoryme oripopyra xine imehnō ehtohme. Otarāme okuhtorŷko mā toto ahno namorepatopōpyry ke oenekunohtohkōme repe. Kytamurukō omihpyry poko āmoreparykō se mā toto Ritonōpo se pyra aexityā omihpyry poko roropa repe. Toiparo rokē āmorepatorŷko mā toto. Aomirykō omipona pyra ehtoko Kyrixtu poe pyra toto exiryke. ⁹Ritonōpo Kyrixtu maro oxisã mā toto. Kyrixtu tonuruse ahnome kuamorepatohkōme Ritonōpo poko, aomiry poko, enara. Naeroro Kyrixtu eneryke kyya xine Ritonōpo waro sytatose. ¹⁰Amarokō roropa Kyrixtu omipona awahtao xine Ritonōpo jamitunuru nae matose. Emero motye tuisamehxo Kyrixtu mana. Tōmiry aronanō tuisary esēme mana, joroko tamuru ime exiry motye roropa mana.

¹¹Naeroro Kyrixtu a tyjamtunuru tokarose oya xine oorypyrykō poko pyra oehtohkōme, tonetupuhse oya xine exiryke. Tyrisenã sã oriatose

opũkõ sahkaryke pyra. Ôsenetupuhtohkõ tyrisenã sã tyrise exiryke eya oorypyrykõ jamitunuru tonahkapose eya rahkene. ¹²Tõpurihkase awahtao xine Kyrixtu omi poe ôsenetupuhtohkõ xihpyry tonahkase, oorihthokõ samo. Pake oehtopõpyrykõ tonese sã mana aorihtyã ekepyry zonẽtopõpyry samo. Mame Kyrixtu êsemãkapory ropa sã Ritonõpo a moro sã ôsenetupuhtohkõ tyrisenã sã tyrise ropa Ritonõpo a. Tyrisenã sã matose Ritonõpo jamitunuru enetuputyryke oya xine. ¹³Osemazuhme toorihse sã mexiatose. Ritonõpo poko pyra mexiatose ipunaka tyryrypyhpyke oexirykõke, Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykõke roropa juteutõkarama oexirykõke. Yrome seromaroro ôsenetupuhtohkõ tyrisenã sã tyrise ropa Ritonõpo a. Tyrisenã sã matose. Kyyrypyrykõ tykorokase ropa Ritonõpo a emero porehme. ¹⁴Kuamoreme xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona exisaromepyra sexiataose ipunaka. Kyyrypyrykõ tymerose sã monexiano Ritonõpo nymeropohpyry maro. Yrome morohne topehmase Jezu a emero porehme toxixihmase ahtao wewe pokona kymyakãkõme. Kyyrypyrykõ tykorokase eya rahkene. ¹⁵Morararo toorikyryke wewe pokona joroko tamuru jamitunuru tonahkapose eya, tyzehnotokõ esẽ jamitunuru tonahkapose, tuisa tõ jamitunuru roropa tonahkapose eya, enara. Jarao typoremãkapose toto eya imehnõ neneryme. Mame tõmipona tyrise toto eya typoremãkapose toto tyya exiryke emero neneryme.

¹⁶Morara exiryke imehnõ omiry se pyra ehtoko. Ynara karyhtao oya xine, “Mokarohne onõpyra ehtoko te, senohne onõpyra ehtoko. Toitoinẽ emepyryae erohpyra ehtoko kuropõme exiryke,” karyhtao. Morara kananõ etary se pyra ehtoko. ¹⁷Morohne poko sexiataose Kyrixtu oehpyra ahtao ro. Yrome morohne ekuhtoh sã rokẽ kynexine imeĩpo ehtoh poko enetupuhpotohme rokene. Seromaroro Kyrixtu tooehse exiryke morohne poko se pyra toehse sytataose. Kyrixtu omipona se rokẽ sytataose toehse. ¹⁸Ajohpe exiketõ omiry onetara ehtoko ynara karyhtao eya xine, “Popyra matose yna sã pyra oexirykõke,” karyhtao. Morara kananõ onetara ehtoko. Ynara ãko roropa mã toto otarãme oya xine, “Omotye xine ase. Ritonõpo poe osenetyase,” ãko. “Tõsenepose Ritonõpo nenyokyhpyry ya. Inenyoyhtyã poetoryme rokẽ sytataose. Seahmatone toto,” ãko roropa mã toto ajohpe rokene. Morara kananõ imehnõ motye osekarõko toh mã repe, tuisamehxo osekarõko roropa toh mã repe. Ajohpe rokẽ mã toto. Tamoreme rokẽ osenetupuhnõko mã toto. ¹⁹Yrome Kyrixtu Kuesẽkõ enetuputyry turumekase ropa eya xine azahkuru toexirykõke. Yrome kupuhpyrykõme sã Kyrixtu mana Kuesẽkõme exiryke. Zokome sã sytataose ipoetoryme kuexirykõke. Kuokokõ wãtanohpõko Ritonõpo mana, kyzehpyrykõ maro, kymitykõ maro. Moro saaro kuokokõ wãtanohpory saaro kuakorehmatorỹko Ritonõpo mana orẽpyra kuehtohkõme tõmipona, tyrisenã sã kuosenetupuhtohkõ ehtohme roropa.

Kyrixtu maro kuosenetupuhtohkõ tyrisenã samo

²⁰Kyrixtu poe kuosenetupuhtohkõ xihpyry tonahse mana aorihtyã samo. Tyjamitunuru tokarose roropa kyya xine Ritonõpo a iirypyrymãkõ esẽ tõ

omiry poko penetara oehtohkõme, joroko tamuru omipona exiketõ omiry poko penetara roropa oehtohkõme. Morara exiryke iirypyrymãkõ esõ tõ omiry poko penetara ehtoko. ²¹Ynara karyhtao eya xine, “Senohne poko pyra ehtoko! Mokarohne onõpyra ehtoko. Morohne anapoipyra ehtoko,” karyhtao eya xine, toto omipona pyra ehtoko. ²²Morohne enahketyme mã kehko. Axĩtao rokẽ mã kehko emero porehme. Morohne ahno omiryne rokẽ mana, ahno namorepatopõpyryme rokẽ roropa mana. ²³“Tuarohxo mokaro,” ãko imehnõ mã repe. Yrome Ritonõpo nenyohyã ke Ritonõpo myakãmãko mã toto. “Kure mase,” kamexipõko mã toto imehnomo a Ritonõpo nenyohyamo a. Ynara ãko roropa mã toto, “Ime pyra kuexirykõke oturusaromepyra sytatose Ritonõpo a. Inenyohyamo a rokẽ soturutone,” ãko mã toto ajoajohpe sã rokene. Mame tokokõ ryhmãko roropa mã toto. Yrome typenetatohkõ onytyorõmara mã toto. Iirypyryme ro mã toto. Tyryryrykõ rumekary waro pyra mã toto. (Yrome tyoro matose Kyrixtu maro oexirykõke.)

3 ¹Tõsemãkapose ropa exiketõ sã matose Kyrixtu omipona oexirykõke. Naeroro Ritonõpo nekarory poko openetatoko. Kyrixtu poko openetatoko. Tummy maro Kyrixtu typorohse mana, Tummy saaro tuisame toexiryke. ²Naeroro seropõkõ penetatoh poko osenetupuhpyra ehtoko. Kyrixtu osenetupuhtoh sã osenetupuhtoko. ³Ritonõpo maro Kyrixtu oxisã osenetupuhnõko mã toto. Seromaroro toto osenetupuhtoh saaro osenetupuhnõko matose Kyrixtu omipona oexirykõke. Moro jarao pyra onenetupuhpynomo a, tonẽse sã eya xine mana. ⁴Osenetupuhtohkõ tyrisenã sã mana Kyrixtu omipona oexirykõke. Orihpõyme exĩko matose Kyrixtu maro. Mame aepyry ropahtao, imaro matose oehnõko. Imaro tuisame exĩko matose.

Oehtopõpyrykõ tyrisenã samo

⁵Naeroro oorypyrykõ poko pyra ehtoko. Openetatohkõ poko pyra ehtoko roropa aorihtyã samo. Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko. Atahmãkara ehtoko nohpo poko ehtoh poko. Imehnõ poko penetara ehtoko. Nohpo tomo, orutua kõ poko pyra ehtoko roropa. Iirypyryme imehnõ riry se pyra ehtoko. Toto poremãkapory se pyra ehtoko. Omipona xine xihpyry toto onyripyra ehtoko. Oyamene se xine pyra ehtoko. Kyamene se kuexirykõ xihpyryme Ritonõpo a mana. Ritonõpo myakãmãko sã matose openetatohkõ ke oyamene se xine awahtao xine. ⁶Naeroro tõmipona pyra exiketõ zehno exĩko Ritonõpo mana. Toto wãnohnõko mana. ⁷Amarokõ roropa osepeme mexiatose, iirypyrymãkõ maro. Morara awahtao xine mokaro penetatoh poko openetatose roropa.

⁸Yrome seromaroro oorypyrykõ irumekatoko. Imehnõ zehno pyra ehtoko. Imehnõ orutua maro oxipoko pyra ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko roropa. Imehnõ oneunohpyra ehtoko. Omi xihpyry poko pyra ehtoko ipunaka. ⁹Kyrixtu tonetupuhse oya xine ahtao tyrisenã sã õsenetupuhtohkõ exĩko ropa mana. Iirypyryme oehtopõpyrykõ turumekase oya xine. Naeroro imehnõ onenekunohpyra ehtoko. ¹⁰Tyrisenã sã õsenetupuhtohkõ rĩko Ritonõpo

mana aomipona awahtao xine. Tōsenetupuhtoh sã kuosenetupuhtohkõ rīko Ritonõpo mana. Imeïpo toehtoh poko tuarohxo kyritorỹko Ritonõpo mana tysã kuehtohkõme, tuaro roropa kuehtohkõme. ¹¹Kuosenetupuhtohkõ tyrisenã sã toehse ahtao imehnõ eneryke kyya xine ynara kara sytatose, juteu tō mokaro, kara sytatose. Juteutõkara mokaro, kara roropa sytatose. Te, mokaro isahkatyãme mã toto, kara sytatose. Onysahkapỹ mokaro, kara roropa sytatose. Atamorepahnõ mokaro, kara sytatose. Ituakyry mokaro, kara roropa sytatose. Te, imehnõ namoto tō mokaro, kara sytatose. Tamoreme xine erohketõ mokaro, kara roropa sytatose. Kyrixtu omipona mã toto. Enetupuhnõko mã toto, ãko rokẽ sytatose imehnõ poko.

¹²Õsenetupuhtohkõ tukurãkase Ritonõpo a tōmipona toehse oexirykõke. Opyno xine itamura kynexine omenekatone roropa typoenõme oehtohkõme. Oorypyrykõ tykorokase mana. Naeroro imehnõ pyno ehtoko. Kure toto riry poko osenetupuhtoko. “Imehnõ motye ase kure,” kara ehtoko. Typoenõ pyno nohpo ehtoh sã tomeseke ehtoko imehnõ maro. Penekehpyra ehtoko roropa imehnõ kure ehtoh eraximary poko oya xine. ¹³Imehnõ akorehmatoko, zae toto ehtohme. Imehnõ rypyry ikorokapotoko Ritonõpo a. Osenetupuhpyra ehtoko popyra oritopõpyrykõ poko eya xine. Oorypyrykõ korokatopõpyry sã Kuesẽkomo a toto rypyry ikorokapotoko roropa. ¹⁴Morara awahtao xine zae matose. Morara awahtao xine imehnõ pyno ehtoko roropa. Toto pyno awahtao xine atapiakara matose, otumoxike pyra roropa matose. Kyrixtu poe osenetupuhnõko sytatose zae ehtoh poko. Naeroro atapiakara sytatose. ¹⁵Kure rokẽ imehnõ tyritoko. Torẽtyke pyra matose exiko Kyrixtu poe. Toahmase matose Ritonõpo a torẽtyke pyra oehtohkõme, oximaro oehtohkõme toiro zoko samo. Naeroro, “Kure mase,” kakehpyra ehtoko Ritonõpo a. ¹⁶Kokoro rokẽ Kyrixtu omipona rokẽ ehtoko ipunaka. Ipoko osenetupuhtoko okurohtao xine. Zae imehnõ amorepatoko Jezu Kyrixtu poko. Zae ehtoh poko ituarõtanohtopotoko toto. Oeremiatoko ipoko. “Emero motye tuisame mase Jezu,” kary se awahtao xine, “Omoro rokẽ mase yna esẽme Jezu,” kary se roropa awahtao xine te, tãkye awahtao xine okurãkatopõpyrykõ poko, morohne poko oeremiatoko Ritonõpo netaryme. “Kure mase,” kakehpyra ehtoko roropa okurohtao xine. ¹⁷Emero rokẽ ahtao Kuesẽkõ Jezu omipona ehtoko. Emero poko oturutoko imaro. Imehnõ maro õtururukohtao oturutoko Jezu netaryme samo. Typynanohse oexirykõke Jezu a, “Kure mase Ritonõpo,” kahtoko Kumykõ Ritonõpo a.

Jezu poetory zae ehtoh poko imehnõ maro

¹⁸Nohpo tomo, oniokõ omipona ehtoko. Jezu poetoryme oexirykõke zae matose oniokõ omipona awahtao xine.

¹⁹Orutua komo opyxiãkõ pyno ehtoko. Tohne pyra ehtoko toto maro. Opre toto onurupyra ehtoko.

²⁰Poetohti, Jezu poetoryme oexirykõke omykõ omipona ehtoko. Asakõ omipona ehtoko roropa. Morara awahtao xine Kuesẽkõ zamaro matose.

²¹Typoenõke exiketomo, opoenõkõ anaosanumanohpopyra ehtoko ozehno xine pyra toto ehtohme, toto onyporemâkapopyra roropa oehtohkõme.

²²Tosêke exiketomo, oesêkõ omipona ehtoko toto neneryme rokê pyra. Kure oekarotohkõme rokê pyra toto omipona ehtoko. Onekunohto pyra roropa ehtoko, Kyrixtu omipona se oexirykõke. ²³Mame oerokurukõ zuno pyra ehtoko. Akîme pyra ehtoko roropa. Seropõ poetoryme rokê pyra matose erohnõko. Kuesêkõ omi poe roropa matose erohnõko. ²⁴Kyrixtu Kuesêkõme nymyry mana. Aomipona erohnõko sytatose. Kuesêkõ kuepehmatorÿko mana. Zae rokê kuahtao xine zae rokê kuepehmatorÿko mana. ²⁵Yrome zae pyra toerohse kuahtao xine, moro sã kuepehmatorÿko roropa Ritonõpo mana, kyyrypyrykõ epehpyryme, zae Ritonõpo exiryke kypoko xine.

4 ¹Typoetokamo, zae ehtoko opoetory tomo a. Kure rokê tyritoko toto. ²Tosêke roropa matose kapu ao. Moro poko wenikehpyra ehtoko.

Amorepatyã poko

²Oturukehpyra ehtoko Ritonõpo a. Tuaro ehtoko õtururukohtao, “Kure mase,” kakehpyra ehtoko Ritonõpo a. ³Mame õtururukohtao Ritonõpo a, yna poko oturutoko, “Tupime pyra Pauru tõ otururu tyriko imehnõ amorepatohme õmiry poko, Kyrixtu orihtopõpyry poko yna myakãme,” kahtoko. Morohne poko imehnõ zururuke ya âpuruhpyry tao ase seromaroro. ⁴Yrome zae ro ya mana Kyrixtu poko imehnõ amorepatyã ya. Naeroro ynara kahtoko, “Pauru tõ akorehmako Papa, kure imehnõ amorepatohme, õmiry enetupuhtohme eya xine,” kahtoko Ritonõpo a.

⁵Jezu poetory tõ kara maro awahtao xine tuaro ehtoko toto maro, penekhepyra toto ehtohme. Ekurehpyra ehtoko. Etary se toto ahtao zuruko toto Jezu Kyrixtu poko. ⁶Kure rokê oturutoko imehnõ maro zuaro exiketõ samo, oetarykõ poko penekhepyra toto ehtohme. Mame kure imehnõ ezukuru waro exiko matose ekaroporyhtao oya xine, Jezu poko onenetupuhpynõ ezukuru waro oehtohkõme roropa.

Aosekazumatopõpyry ropa poko

⁷Yna akorõme Tikiku mana. Yzamaro mana itamuraume. ÿme erohnõko mana yna maro Kuesêkõ poetoryme. Aytoryhtao oya xine ourutorÿko mana ypoko. ⁸Morara exiryke mokyro aropõko ase oya xine, âtäkyematohkõme yna ehtoh poko oururukõke eya. ⁹Imaro Onezimo ytõko roropa mana. Jezu poetoryme ynororo zae roropa ynororo yronymyryme. Yzamaro mana pitiko rokê pyra. Oekyrykõme mã ynororo. Oya xine toytose tahtao xine ourutorÿko mã toto, taro yna ehtoh poko, porehme.

¹⁰Arixtaku taro mana, ymaro âpuruhpyry tao. “Kure pana matou?” kary se ynororo oya xine. Maku roropa morararo. Maku Panape akonome mana. Otarãme ytõko roropa mana oenese xine. Ynymerohpyry ipoko mapoiatose. “Toytose oya xine ahtao eahmatoko atapyikõ taka aytotohme,” ase, ymeroase onenerykõme. ¹¹Jozue roropa, “Kure pãna matou?” kary se oya xine mana.

(Kor 4.6)

Jozue esety akorō Juxitu. Juteu tō mokaro oseruao ro erohnōko mā toto ymaro imehnō amorepary poko Jezu enetuputyry poko, tosēkōme Ritonōpo enetuputyry poko, enara. Jakorehmaryke eya xine tākye ase ipunaka.

¹²Epapura roropa, “Kure pāna matou?” kary se oya xine mana. Mokyro oekyrykōme roropa mana. Jezu Kyrixtu omipona exiketyme roropa mana. Oturukehpyra ynororo yronymyryme Ritonōpo a opoko xine Jezu enetuputyry onurumekara oehtohkōme. “Orēpyra Koroxipōkō tyriko Papa, tuarohxo toto ehtohme zae ehtoh poko. Ōmiry zae ehtoh waro tyriko toto. Ōmipona ipunaka tyriko toto roropa,” āko ynororo Ritonōpo a opoko xine. ¹³Epapura erohtopōpyry ekarōko ase oya xine zuaro jexiryke. Yronymyryme toerohse ākorehmatohkōme, Raotiseapōkō akorehmatohme roropa, Ijraporipōkō roropa. ¹⁴Ruka roropa, “Kure pāna matou?” kary se nase oya xine, Temaxi roropa. Opi warōme roropa ynororo Ruka. Yna zamaro ynororo pitiko rokē pyra.

¹⁵“Kure pāna matou?” kahtoko Jezu poetory tomo a Raotisea po. Morara kahtoko Nīpa a imarōkomo a roropa, Jezu poetory tomo a roropa ōximomyrykohtao itapyī tao. ¹⁶Sero nymerohpyry tonese oya xine ahtao aropoko ropa Jezu poetory tō neneryme Raotisea pona. Morararo nymerohpyry, Raotiseapōkō neneryme isekerematoko roropa taropose ahtao oya xine Raotiseapōkomo a. ¹⁷Ynara kahtoko

(Kor 4.17)

Akipu a, “Oerohtoh onurumekara exiko õtyhkary ponãmero, Kuesẽkõ nyrohmanohpotopõpyryme exiryke,” kahtoko.

¹⁸Jemary ke nymyry sero merõko ase, kure pãna matou? Ywy ase Pauru. Wenikehpyra ehtoko ãpuruhpyry tao jehtoh poko.

Kure rokẽ oriporykõ se ase Ritonõpo a. Enara.

Pauru Nymerohpyry sero Tesaronikapõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Tesaronikapõkõ neneryme. Pitiko rokẽ pyra etuarimãko toh kynexine tosẽkõme Jezu enetuputyryke tyya xine.

Tynmerohpyryae Ritonõpo omipona exiketõ akorehmary se kynexine tãkye toto ehtohme Jezu maro toytorykõ poko. Jezu oepyyry ropa poko toto amorepãko roropa kynexine ynororo.

1 ¹Ynanymerohpyry moro onenerykõme. Taro ynanase ywy, Timoteu, Xira, enara. Ywy ase Pauru.

Amarokõ Jezu poetoryme Tesaronika po. Ritonõpo poetoryme matose, Kumykõ poetoryme, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

Kure rokẽ oriporykõ se ase Ritonõpo a, torẽtyke pyra oriporykõ se roropa ase eya.

Jezu enetupuhpõpyry Tesaronikapõkomo a

²“Kure mase Ritonõpo,” ãko ynanase opoko xine. Oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonõpo a. ³Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine imehnõ akorehmãko matose. Ritonõpo se oexirykõke, imehnõ pyno roropa oexirykõke erohnõko matose Jezu ekarory poko. Jezu oepyyry ropa eraximaryke oya xine aomipona matose. Moro poko oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonõpo Kumykõ netaryme. ⁴Ynara zuaro ynanase, Ritonõpo opyno xine mana. Tymenekase eya matose. Typoenõme tyrise eya matose. ⁵Jezu poko oururukohtao yna a yna omiry rokẽ kara nexiase. Yna tyjamihtanohse Kurã Zuzenu a, Jezu poko ourutohkõme. Ajohpe pyra ynanekarohpyry oya xine Jezu poko. Tonetupuhse yna a roropa. Kure ynanexiase amaro xine. Zuaro matose. Tymõkomoke se pyra ynanexiase. ãkorehmarykõ se rokẽ ynanexiase. ⁶Yna typoenohse oya xine, Kuesẽkõ roropa typoenohse. Tyyryhmase iirypyrymãkomo a amarokõ repe. Yrome Ritonõpo omiry mapoiatose. Tãtãkyemase amarokomo Kurã Zuzenu poe. ⁷Morame zae oexirykõ tonese imepõpõkomo a, Jezu poetory tomo a Masetoniapõkomo a Kyrexiapõkomo a, enara. ⁸Ynanekarohpyry Jezu

poko tokamose ropa oya xine Masetoniapõkomo a, Kyrexiapõkomo a, emero pata tō punero. Oturũko toto Ritonõpo enetuputyry poko oya xine. “Mokaro Tesaronikapõkõ orẽpyra Ritonõpo enetupuhnõko mã toto,” ãko toto opoko xine. Morara exiryke oturupyra ynanase opoko xine tuaro toto exiryke. ⁹Imehnõ pata poro ekãtõko toto yna ytotopõpyry poko oya xine. “Kure oseya toto, Pauru tō maro Tesaronikapõkomo. Ahno nyrihpyry turumekase toto a, ‘Ritõkõ mokaro,’ kary se pyra toexirykõke, Ritonõpo nymyry omipona toehtohkõme,” ãko mã toto. “Toexiryro mokyro. Zae exikety roropa mokyro. ¹⁰Imũkuru oepyry ropa momohnõko roropa Tesaronikapõkõ mana,” ãko. “Kapu ae oehnõko mana. Jezu mokyro eşemãkapohpyry ropa mokyro aorihxĩpo. Kukurãkanekõme mã ynororo, kuãnohpyra xine Ritonõpo ehtohme, emero tyryryphypkã wãnopyryhtao,’ ãko mã Tesaronikapõkomo,” ãko mã toto opoko xine.

Pauru erohtopõpyry Tesaronika po

2 ¹Wekury tomo, Ritonõpo omiry ekarose ynanytoase oya xine, ãmorepase xine. Ekurehpyra ynanexiase. Tuaro matose. ²Tutuarimapose yna repe, tyryhmase roropa Piripo po, ytopyra ro yna ahtao oya xine Tesaronika pona. Zuario matose. Yrome amaro xine orẽpyra ynanexiase Ritonõpo poe. Zae rokẽ ynanoturuase Jezu Kyrixtu poko. Zehnotokõ zuno pyra ynanexiase. ³Zae Jezu poko kuuruatose, azahkuru pyra, iirypyryme pyra, imehnõ enekunopyry se pyra roropa ynanexiase. ⁴“Kure matose,” tykase Ritonõpo yna a. Morara exiryke zae rokẽ oturũko ynanase, aomipona. Tymenekase yna Ritonõpo a Tumũkuru poko imehnõ zurutohme. Ahno ãkyemapory se hkopyra ynanase. Ritonõpo ãkyemapory se rokẽ ynanase. Yna kurohtao enẽko mana. ⁵“Kure matose,” kara ynanexiase oya xine. Imehnõ mã, “Kure mase,” ãko oenekunohtohkõme rokene. Mokaro sã pyra ynanexiase. Otinerũkõ apoitohme yna tinerũme, “Kure matose,” kapitopyra ynanexiase. Ritonõpo zuaro mana. ⁶Ãmorepatõ ynanase Ritonõpo poe, Kyrixtu nenyoyhtyãme yna repe. Yrome yna poko, “Kure matose, tuisamehxõ,” kamexipory se pyra ynanexiase oya xine. Imehnomo a roropa morara kamexipory se pyra ynanexiase. ⁷Yrome tomeseke opoko xine ynanexiase, nohpo ehtoh samo, tumũkuru pyno exiry samo. ⁸Ose xine yna exiryke, Ritonõpo nekarohpyry Jezu poko ekarory se ynanexiase oya xine. Yna etapary zuno pyra ynanexiase Jezu enetupuhpory se yna exiryke, opyno xine yna exiryke roropa. ⁹Wekury tomo, yme ynanexiase yna erohtoh poko. Wenikehpyra ro hmatou yna erohtopõpyry poko serãtu ritopõpyry poko yna a. Saereme, koko ynanerokuase õkyryrykõ enahpyra ehtohme, Ritonõpo nekarohpyry Jezu Kyrixtu ãmoreparykohtao yna a.

¹⁰Yna poko imehnõ tuarõtanohnanõme matose. Ritonõpo roropa imehnõ tuarõtanohneme yna poko mana. Kure rokẽ amaro xine ynanexiase, iirypyryme pyra. Onekunohtopyra ynanexiase amaro xine, Jezu poetory tō maro. ¹¹Tumũkuẽ tumũkuru zururu sã ourutorỹko ynanexiase. ¹²Ajamihtatohkõme ynanoturuase amaro xine, Ritonõpo omipona oehtohkõme. Omuhpe pyra oehtohkõme roropa. “Ritonõpo omipona ipunaka

ehtoko tãkye aehtohme opoko xine,” ynanase oya xine. Ourukehpyra xine ynanexiasene. Oeahmanekõme Ritonõpo mana, imaro tuisame oehtohkõme.

¹³Ritonõpo omiry totase ahtao oya xine yna omi poe, zae menetuputyatose. Ahno omiry rokẽ kara mekarootose. Ritonõpo omiry sero, mekarootose. “Kure mase Ritonõpo. Tesaronikapõkõ akorehmãko mase,” ãko ynanase. Ritonõpo omiry nemyry exiryke erohnõko Ritonõpo mana enetupuhnanõ kurohtao. Toto jamihtanoohnõko mana tõmipona toto ehtohme. ¹⁴Wekyry tomo, Jezu poetory tomo a tyhtomarykõ toanahtose Jutea po, tyryrhymase tahtao xine juteu tuisary tomo a. Mokaro sã matose toehse, tyhtomase oexirykõke oekyrykomo a. ¹⁵Mokaro a Jezu Kuesẽkõ toxixihmapose wewe pokona, aorihtohme. Urutõkõ Ritonõpo poe totapase toto a. Yna taropose roropa eya xine, zehnotokõme toexirykõke. Ritonõpo zamaro pyra toto. ¹⁶Yna akorekehkãko toto, juteutõkara maro yna otururuhtao Jezu poko toto kurãkapory se pyra mã toto Jezu a. Morara exiryke toto rypyry emãnõko. Tomãse rahkene. Seromaroro Ritonõpo toto zehno rahkene, toto wãnohnõko mana.

Tesaronikapõkõ enery se ropa Pauru

¹⁷Wekyry tomo, omuhpe ynanase opoko xine, okynahxo oenepyra xine yna exiryke. Yrome awaro xine ro ynanase. Oenerykõ se ynanypenekehno. ¹⁸Tuhke rokẽ yna ytory se ynanexiase oenese xine repe. Ywy roro, Pauru, jytory se exiase repe. Yrome yna akorekehkase joroko tamuru yna ytohtome monexiano. ¹⁹Mãpyra Jezu oepyrõ ropahtao, opoko xine tãkye exiko ynanase Jezu onenetupuhkehpyra oexirykõke. Ynara ãko Jezu yna a, “Kure matose ya. Zae Tesaronikapõkõ mamorepatose,” ãko. Morara kary etaryke yna a tãkye kuhse exiko ynanase. ²⁰Jezu enetuputyryke oya xine tãkye ynanase ynanamorepatyãme oexirykõke. “Kure matose. Zae toto tamorepase oya xine exiryke,” ãko Ritonõpo yna a Jezu omipona oexirykõke.

3 ¹Morarame tomuhtapãse yna exiryke ynara tõsenetupuhse ywy, otarãme taro ase Atena po, toiroro, ²kuakorõkõ rokẽ Timoteu aropotohme oya xine, ajamihtanohtohkõme tõmiry ke. Ritonõpo omi poe erohketyme ynororo. Jezu poko urutõme roropa ynororo. Jezu enetuputyry poko tõturuse ynororo oya xine, orẽpyrahxo Jezu enetupuhthohme oya xine, ³poremãpyra oehtohkõme imehnomo a oryhmorykohtao. Zuaro matose tyryrhymase awahtao xine otuarimapyrykõ waro Ritonõpo mana. Ækorehmatoryko roropa mana orẽpyrahxo oehtohkõme. ⁴Amaro xine ro yna ahtao kuuruatose. Kyyryhmatoryko toh mana, etuarimãko sytatose, ynanase. Mame tuaro matose. Moro saaro toehse ynekarohpyryae ro. ⁵Morara exiryke Timoteu aropoase okynahxo oenepyra xine jexiryke. Jezu enetuputyry waro oexirykõ se jexiryke aropoase Timoteu. “Otarãme tukuhse toto joroko tamuru a. Otarãme toto amorepatopõpyry yna a tuenikehkapose joroko tamuru a,” ase opoko xine.

⁶Seromaroro Timoteu noepyase ropa oenexīpo xine. Turuse eya ywy opoko xine, “Orēpyra toto Jezu enetuputyry poko. Imehnō pyno toehse toto. Wenikehpyra toto kypoko. Omuhpe roropa toto kypoko kysaaro,” tykase Timoteu ya. ⁷Morara kary etaryke yna a torētyke pyra toehse yna. Etuarimāko ro yna repe. Yrome tākye ynanase, Jezu enetuputyryke oya xine. ⁸Tākye kuhse ynanase orēpyra Kuesēkō omipona awahtao xine. ⁹“Kure mase,” kary se rokē ynanase Ritonōpo a tākye ipunaka opoko xine yna exiryke. ¹⁰Oturukehpyra ynanase Ritonōpo a oenerykō se yna exiryke. “Papa yna aropoko Tesaronikapōkomo a, toto amorepary se ropa yna exiryke. Zuario pyra toto ahtao zurūko ynanase orēpyra ōmīry enetupuhtohme eya xine,” āko ynanase.

¹¹“Papa kapuaono, yna aropoko morotona, Tesaronikapōkō enetohme yna a,” āko ynanase Ritonōpo a, Jezu zummy a. Kuesēkomo a roropa morara āko ynanase. ¹²“Opoetory tō pyno mā Tesaronikapōkomo. Imehnō pyno roropa mā toto. Toto akorehmako Papa, itamurumehxo opoetory to pyno toto ehtohme, imehnō pyno roropa toto ehtohme ipunaka, toto pyno yna ehtoh samo,” āko ynanase Ritonōpo a. ¹³Morara āko ynanase Ritonōpo a, ajamihtanohtohkōme, aomipona oehtohkōme, tyrypyhyke pyra roropa oehtohkōme. “Tiryryryme ro mose nase,” kara opoko xine imehnō ehtohme Kumykō ēpataka toehse kuahtao xine, Kuesēkō Jezu oepiry ropahtao typoetory tō maro.

Ritonōpo zamaro kuexirykō poko

4 ¹Wekiry tomo, tuhke rokē morara ynanasene oya xine, “Ritonōpo omipona ehtoko, Kuesēkō Jezu poetoryme oexirykōke,” ynanasene oya xine.

Ritonōpo zamaro matose aomipona oexirykōke. Seromaroro yronymyrymehxo Kuesēkō omipona ehtoko. ²Yna a āmorepatopōpyrykō waro matose. Kuesēkō Jezu omi poe kuamorepatose. ³Ritonōpo kure oexirykō se tyrypyhyke pyra. Orutua komo, nohpo tō poko pyra ehtoko. Opyxiākō maro rokē ehtoko. Nohpo tō roropa orutua kō poko pyra ehtoko. Oniokō maro rokē ehtoko, enara. ⁴Nuasemākomo etatoko pahne, Jezu poetoryme oexirykōke typye awahtao xine kure rokē opyxiākō tyritoko. Ritonōpo waro pyra exiketō sā pyra ehtoko. ⁵Nae nohpo poko exiketō nohpo tō osanumāko rokene ise ehxīpo. Naeroro mokaro sā pyra ehtoko. Nohpo maro opytary se awahtao xine onymenakahpyrykō pyno nymyry ehtoko, kure rokē oehtohkōme imaro Ritonōpo neneryme, kure roropa oehtohkōme imehnō neneryme. ⁶Jezu poetoryme oexirykōke, osenekunohpyra ehtoko. Imehnō pyxiā poko pyra ehtoko. Morara kuuruatose pake, “Tomeseke ehtoko. Ritonōpo awānohtorīko mana imehnō nohpo tō poko awahtao xine,” ynanakene oya xine. ⁷Kymarokō toahmase Ritonōpo a tyrypyhyke pyra kuehtohkōme, Jezu sā kure kuehtohkōme. ⁸Yna a āmorepatopōpyrykō rumekaryhtao oya xine ahno rokē kara rumekāko matose. Ritonōpo rumekāko roropa matose, Tuzenu kurā ekarone rumekāko.

⁹Imehnō Jezu poetory tō pyno matose Ritonōpo a āmorepatopōpyrykō omipona. Morara exiryke osepyno oexirykō poko pape onymerozomopyra

ase. ¹⁰Emero Jezu poetory tō pyno matose Masetoniapōkomo. Yrome ynara kary se ynanase oya xine, itamurumehxo toto pyno ehtoko, ipyno xine nymyry oehtohkōme.

¹¹Imehnō apoapoiry poko penetara ehtoko. Imehnō erokuru poko pyra ehtoko. Oerokurukō poko rokē ehtoko etuarimara oehtohkōme. Morara ynanakē pake. ¹²Kure oerokurukohtao oouno xine Jezu poetory tō kara exīko mana. Imehnō nykyryry poko penetara exīko roropa matose, nae oexirykōke.

Kuesēkō oehnōko ropa mana

¹³Wekyry tomo, tuaro oexirykō se ynanase Jezu poetory orikyry poko, atasamara oehtohkōme toto orikyryhtao. Jezu poetory tō kara emynymāko itamurume tyekyry tō orikyryhtao Jezu maro toto exiry

onenetupuhpyra toexirykōke. Mokaro sã oexirykō se pyra ase. ¹⁴Ynara enetupuhnōko sytatose, Jezu towōse ropa toorihxīpo. Naeroro typoetory ekepyã ēsemākāko ropa Ritonōpo mana. Toto enehpōko ropa mana Jezu maro, Jezu tonetupuhse eya xine exiryke.

¹⁵Kuesēkō omi poe ynara kary se ynanase oya xine, orihpyra ro kuahtao xine, Kuesēkō oepiryhtao, Jezu poetory ekepyã onuapōkara sytatose. Imaro xine onuhnōko sytatose. ¹⁶Ritonōpo nenyokyhpyry imehxo exikety omitāko mā opore. Ritonōpo rue etōko mana. Mame Kuesēkō yhtōko kapu ae. Aorihtyã emero Kyrixtu enetupuhnanō ēsemānōko ropa toh mana. ¹⁷Mame imaro xine onuhnōko sytatose orihpyra exiketō maro, akuru htaka Kuesēkō eporyse. Imaro exikehpyra sytatose. ¹⁸Moro waro oexirykōke atākyematoko Jezu poetory to orikyry poko.

Tuaro sehtone Jezu oepiry ropa symomohtone

5 ¹Wekyry tomo, Jezu oepiry ropa waro matose. Yrome aepiry ropa poko imerōko ase wenikehpyra oehtohkōme, tuarohxo roropa oehtohkōme.

²Omato oepiry sã, Kuesēkō oepiry mana. Tokare pyra oehnōko mana. ³Ynara karyhtao eya xine, “Emero kure sytatose,” āko toh mā repe, tuaro pyra toexirykōke. Yrome axī toto etuarimatoh oehnōko mana. Atarypōko mā toto, nohpo oxietūtopyry samo. Toepatohkō zupīko mā toh repe. ⁴Wekyry tomo,

(1 Tes 4.14)

markaro sã pyra matose tuaro oexirykõke. Oserehpyra matose, omato oepýry sã pyra Jezu oepýry oya xine mana, ⁵ipoetoryme oexirykõke. Tuaro matose. Tyrypyhpyke exiketõ sã pyra sytatose. ⁶Morara exiryke tuenikaroro nyhketõ sã pyra sehtone. Tuaro sehtone. Jezu oepýry symomohtone. Etýpyra sehtone, enara. ⁷Koko nyhnõko toto emero porehme. Koko etýnõko roropa toto. ⁸Yrome Ritonõpo poetoryme kuexirykõke tuaro sehtone. Etýpyra roropa sehtone. Soutatu tomo a pake tupuropuru apuru tyrise. Tupuhpyry apuru roropa tyrise omõpyra pyrou ehtohme. Yrome kymarokõ tyoro. Jezu enetupuhnõko sytatose Kuesëkõme. Ritonõpo pyno sytatose, imehnõ pyno roropa sytatose. Jezu a kypynanopyrykõ eraximãko sytatose apoto konõto htaka omõpyra kuehtohkõme. ⁹Kymarokõ tymenekase Ritonõpo a kyzehno xine pyra ehtohme. Kypynohtohkõme tymenekase sytatose Kuesëkõ Jezu Kyrixtu a, toorihse ¹⁰exiryke kymyakãkõme, imaro kuehtohkõme, orihpynomo, aorihyamo, enara ehtohme. ¹¹Morara exiryke oxijamihtanohtoko. Atakorehmatoko kurehxo Ritonõpo omiry enetupuhtohme. Morara awahtao xine moro saaro atakorehmãko matose.

Pauru nurutopõpyry etyhpýryme

¹²Wekory tomo, ynara kakehpyra oya xine ynanase, Ritonõpo omiry poko ãmorepanekõ zuno ehtoko, Ritonõpo nymenekatyãme toto exiryke. Tymenekase Ritonõpo a oesëkõme toto ehtohme. Tymenekase roropa toto tõmíry poko ãmorepanekõme. ¹³Toto zunõpo rokë pyra ehtoko. Ipyno xine roropa ehtoko, toto erokuru pokoino ãkorehmarykõ poko. Kure rokë ehtoko, oseosezuhpyra, ãko ynanase oya xine.

¹⁴Wekory tomo, ynara ãko roropa ynanase oya xine. Akíme exiketõ akinuru irumekapotoko. Iporemãtyã ijamihtanohtoko ropa. Ihxipýke exiketõ imehnõ zururu poko Jezu enetuputyry poko tyya xine akorehmatoko imehnõ zurutohme. Imehnõ maro kure ehtoko, sekerereme. ¹⁵Popyra imehnõ oya ahtao, onemetakãmara ehtoko. Kokoro rokë kure ehtoko oseya. Kokoro rokë kure imehnõ tyritoko roropa.

¹⁶Atãkyematoko kokoro rokene. ¹⁷Oturukehpyra ehtoko Ritonõpo netaryme. ¹⁸“Kure mase Ritonõpo,” kahtoko eya. Emero popyra ahtao, morara kahtoko ro eya. “Kure mase,” kakehpyra rokë ehtoko. Morara kary etary se Ritonõpo oya xine mana, Kyrixtu Jezu poetoryme oexirykõke.

¹⁹Tomeseke ehtoko Ritonõpo zuzenu anakorekehkara oehtohkõme. ²⁰Ritonõpo poe urutõkõ omihpyry oseunohtou. ²¹Urutõkõ nekarohpyry ikuhtoko zuaro oehtohkõme. Kurã rokë imenekatoko aomipona oehtohkõme. ²²Oorypyrykõ irumekatoko porehme, iirypyryme pyra oehtohkõme.

²³Ynara ãko ynanase Ritonõpo a opoko xine, “Papa kapuaono, torëtyke pyra yna rine mase. Onukurãkatyã Tesaronikapõkõ ewomako toto, ipunaka, zokokomo, zuzenukomo, aomirykomo, enara. Ipynohko toto iirypyryme pyra toto ehtohme, ehxiropyra toto ehtohme yna esë Jezu Kyrixtu oepýry ropahntao,” ãko ynanase Ritonõpo a. ²⁴Kure mã mokyro Kueahmanekomo.

Tõmipona kuehtohkõme kueahmatose. Tamoreme typoetoryme kyritorỹko mana. Zae mokyro mana. Tõmihpyry anamonohpyra mana.

²⁵Wekyry tomo, oturutoko Ritonõpo a yna poko.

²⁶Jezu poetory tõ zuruko. “Pauru ose xine ro mana ipunaka,” kahtoko eya xine.

²⁷Ynara ãko ase oya xine Kuesẽkõ omi poe, sero ynymerohpyry isekerematoko imoihmãkõ netaryme Jezu poetory tõ netaryme, ãko ase.

²⁸“Papa kapuaono, kure rokẽ Tesaronikapõkõ tyriko,” ãko ase Jezu Kyrixtu Kuesẽkomo a opoko xine. Enara.

Pauru Nymerohpyry ropa sero Tesaronikapõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Tesaronikapõkõ neneryme. Pitiko rokẽ pyra etuarimãko toh kynexine tosẽkõme Jezu enetuputyryke tyya xine.

Tynmerohpyryae Ritonõpo omipona exiketõ akorehmary se kynexine tãkye toto ehtohme Jezu maro toytorykõ poko. “Oesẽkõme Jezu enetuputyry poko oya xine onurumekara ehtoko,” åko eya xine mana. Jezu oepyyry ropa poko kapu ae sero nonopõkõ apiakatohme, amorepãko roropa mana.

1 ¹Ynanymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Pauru. Xira te, Timoteu roropa, enara ymaro mana taro.

Amarokõ Jezu poetoryme Tesaronika po. Ritonõpo poetoryme matose, Kumykõ poetoryme Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetupuhnanõme oexirykõke.

²“Papa, kure rokẽ Tesaronikapõkõ tyripoko. Torẽtyke pyra roropa tyripoko toto,” åko ynanase Ritonõpo a, Kumykomo a, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a roropa.

Sero nonopõkõ apiakary poko Kuesẽkõ oepyyry ropahtao

³Wekyry tomo, ynara kakehpyra ynanase Ritonõpo a opoko xine, “Kure mase Ritonõpo,” kakehpyra ynanase. Tãkye yna exiryke opoko xine. Morara åko ynanase, Jezu enetuputyry emamyryke okurohtao xine. Imehnõ pyno exiiko matose ipunaka. ⁴Morara exiryke opoko xine kure oturũko ynanase Jezu poetory oximõmãkõ netaryme, toanahtose itamurume oya xine exiryke ohtomarykohtao. Yrome onenetupuhkehpyra matose. Oryhmatorỹko pohnõ mã repe. Yrome eanahtõko rokẽ matose.

⁵Omenekatorỹko Ritonõpo mana tuisame oehtohkõme imaro. Aomipona oexirykõke ohtomatorỹko imehnõ mana. Yrome eanahtõko matose. Õseanahtotopõpyrykõ waro imehnõ ahtao, zae Ritonõpo exiry enetupuhnõko mã toto, kuapiakarykõ poko eya. ⁶Zae Ritonõpo exiryke ohtomahpõkõ htomãko roropa mana, ohtomatamitukõme. ⁷Ohtomakehpotorykõ ropa mana toanahtose oya xine exiryke. Yna roropa htomakehpõko mana. Morara tyriiko mana Kuesẽkõ Jezu oepyyry ropahtao kapu ae tynamoto kapuaõkõ jamihmãkõ maro. Apoto konõto tororokane maro oehnõko mana ⁸Ritonõpo waro

pyra exiketō wānohpotohme. Aomipona pyra exiketō roropa wānohpōko mana, ynanekarohpyry Kuesēkō Jezu poko totase eya xine exiryke. Yrome onenetupuhpyra toto exiryke toto wānohpōko Ritonōpo mana. ⁹Toto rypyry emetakāme toto pahnōko mana apoto konōto htaka. Etuarimakehpyra mā toto jūme. Kuesēkō esaka ytopyrya toto jūme. Yrome, “Kure Jezu mana,” kakehpyra ipoetory tō mana eya. Yrome mokaro onenesaromepyra exīko mā toto jūme. ¹⁰Jezu tooehse ropa ahtao tosēkō eahmāko ipoetory tō mana. “Imehxo mase,” āko toto, Jezu enetupuhnanomo, Kuesēkō kurā eneryke tyya xine, ynanekarohpyry tonetupuhse eya xine exiryke.

¹¹Morara exiryke oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonōpo netaryme, “Papa, Tesaronikapōkō kure toexirykō se mana. Akorehmako toto omūkuru nymyry sā toto ehtohme, oya toahmase toto exiryke opoenōme toto ehtohme. Jezu enetupuhnōko toto. Ijamihtanohko toto ŷme toto ehtohme ōmipona. Akorehmako toto imehnō akorehmatohme roropa Jezu enetuputyry poko,” āko ynanase. ¹²Morara awahtao xine imehnō ynara āko, “Kure imehxo Jezu nase,” āko toto oenerykōke. Jezu roropa ynara āko kyya xine, “Kure matose,” āko. Toipe Jezu kure rokē typoetory tō rīko mana. Isaaro roropa Ritonōpo mana.

Popyrya exikety poko

2 ¹Wekyry tomo, oururukō se ynanase Kuesēkō Jezu Kyrixtu oepyry ropa poko, imaro oximōme kuytorykō poko roropa. ²Oty katoḥ axī osenekunohpōko matou? Osenekunohpopyrya ehtoko, “Jezu tooehse ropa, pake,” karyhtao imehnomo a. Emynyhmara roropa ehtoko. Otarāme morara āko amorepatō mā repe ajohpe rokene. Otarāme, “Morara tykase Pauru nymerohpyry,” āko imep̄y repe. Yrome morara kapitopyrya ase. Ajohpākō omiry rokē moro. ³Tomeseke ehtoko oenekunohpyrya xine imehnō ehtohme. Tuaro ehtoko. Ritonōpo zehnotokō osemazuhme oehnōko mana. Iiryppyrymā pohto rokē kara oehnōko mana. Ritonōpo nemarky mokyro apoto konōto htaka. Ipynanohsaromepyrya imehnō mana, jūme. Mokaro tooehse ahtao rokē Jezu oehnōko ropa mana. ⁴Pyaximehxo osekarōko mokyro mana. “Ritō kō motye ase, oesēkō motye,” āko mā ynororo, “Imehxo mase,” katoḥme imehnomo a repe typoko. Porohnōko mana Ritonōpo tapyī tao. “Ritonōpome ase,” āko kahpyry mā repe imehnō enekunohtohme rokene.

⁵Moro poko oturuase oya xine amaro xine ro jahtao. Tuenikehse matou ynekarohpyrya poko oya xine? ⁶Seromaroro mokyro oehpopyrya exikety nae. Zuario matose. Yrome toehtohpo toehse ahtao mokyro oehnōko mana iiryppyrymā pohto rokē kara. ⁷Mokyro Ritonōpo omipona pyra imehnō ripone. Imehnō enekunopyrya poko erohnōko mana seromaroro, omatome. Yrome imep̄y mokyro akorekehkāko mana, onekunohto akorekehkāko toytotoḥ pona ro. ⁸Moraramo mokyro iiryppyrymanōpo pohto rokē kara osenepōko mana. Mame mokyro etapāko Kuesēkō mana. Pū katoḥ ke rokē mokaro

enahkâko mana orëpyra tooepyryke. ⁹Mokyro iirypyrymanõpo joroko tamuru omi poe erohkety. Ijमितunuru joroko tamuru poe. Orëpyra ikyrÿko mana imehnõ enuruhkapotohme, onekunohto ehtohme rokene. ¹⁰Tyrypyry ke toto enekunohnõko itamura tymar apoto konõto htaka toto ytotohme. Jezu omiry anapoipyra mã toto, ise pyra toexirykõke. Morara exiryke toto onypynanohpyra ekurehnõko mana. ¹¹Morara exiryke ynara âko Ritonõpo, “Ah nosenekunohno toto,” âko Ritonõpo toto poko, ajohpâkõ omipona toto ehtohme. ¹²Moraramẽ toto rypyry emetakâmâko Ritonõpo mana tõmiry onenetupuhpyra toto exiryke, tyrypyrykõ poko rokẽ tâkye toto exiryke.

Tymenekase matose okurâkatohkõme

¹³Wekery tomo, Kuesêkõ opyno xine mana. Ritonõpo nymenekatyãme matose moınoro, opynohtohkõme, okurâkatohkõme roropa Tuzenu a, aomiry enetuputyryhtao oya xine. Morara exiryke, “Kure mase Ritonõpo,” kary se ynanase kokoro rokene opoko xine. ¹⁴Ritonõpo oeahmatose, Jezu poko yna a âmoreparykohtao. Oeahmatose tymar oehthokõme, “Kuesêkõ Jezu Kyrixtu imehxo mana,” karyhtao ipoetory tomo a. ¹⁵Toahmase oexirykõke porempãpyra ehtoko. Wekery tomo, yna a âmorepatopõpyrykõ omipona ehtoko. Yna a ourutopõpyrykõ omipona ehtoko, ynanymerohpyry onenerykõ omipona ehtoko roropa, enara.

¹⁶Ynara âko ynanase Kuesêkõ Jezu Kyrixtu a Kumykõ Ritonõpo a roropa, “Papa, yna pyno mexiase. Yna pyno oexiryke yna eano tyjamihtanohpose oya porempãpyra jũme yna ehtohme. Ooepyry ropa momohnõko ynanase. ¹⁷Tesaronikapõkõ eanokõ ijamihtanohko porempãpyra toto ehtohme imehnõ akorehmatohme toto a, kure imehnõ zurutohme roropa, enara,” âko ynanase.

Oturutoko Ritonõpo a yna akorehmatohme eya

3 ¹Wekery tomo, ynara kary se ropa ynanase oya xine. Oturutoko Ritonõpo a, “Papa, Pauru tõ akorehmako õmiry ekarory poko eya xine, ekurehpyra õmiry otuotuhponãmatohme, Jezu poetoryme imehnõ ehtohme õmiry apoiryhtao tyya xine, Tesaronikapõkõ sã toto ehtohme õmiry tapoise ahtao eya xine,” kahtoko. ²Oturutoko Ritonõpo a yna pynohtohme tapoise yna ahtao pohnomo a, iirypyrymâkomo a, tuhke Jezu onenetupuhpynõ nae exiryke.

³Yrome Kuesêkõ kurumekara xine mana. Ajamihtanohtorÿko mana, oewomatorÿko joroko tamuru omipona pyra oehthokõme. ⁴Tâkye ynanase awaro xine yna exiryke. Yna omipona exikehpyra matose, Jezu poetoryme oexirykõke.

⁵Ynara âko ynanase Kuesêkõmo a, “Papa kapuaono, Tesaronikapõkõ amorepako ose ipunaka toto ehtohme. Akorehmako toto tyhtomarykõ eanahtotohme, Kyrixtu a tyhtomary eanahtotopõpyry samo,” âko ynanase.

Erohtoko kene tuenikaroro sã rokene

⁶Wekyry tomo, Kuesêkõ Jezu Kyrixtu omi poe ynara ãko ynanase oya xine, akĩme exiketõ maro osepeme pyra ehtoko, ynanamorepatopõpyry omipona pyra toto ahtao. ⁷Akĩme pyra ynanexasene amaro xine yna ahtao. Zuario matose. Yna ehtopõpyry sã ehtoko, akĩme pyra. ⁸Imehnõ zuru poko pyra ynanexiase. Topehmase yna a ahtao rokẽ ynanenapyase. Ynanerokuase, ynanetuarimase koko, saereme, enara, anapyrykõ onenahpyra yna ehtohme. ⁹Topehke pyra yna otukuru amaro xine kure repe, ãmorepanekõme yna exiryke. Yrome yna kure exiry enepotohme oya xine topehke rokẽ ynanotukuasene amaro xine, ÿme oehtohkõme roropa. ¹⁰Amaro xine yna ahtao ynara ynanase oya xine, toerokuru se pyra exikety anaotuhmanohpyra ehtoko, onykohmara roropa ehtoko, ynanase.

¹¹Ynara kary totase yna a exiryke, “Akĩme exiketõ nae Tesaronikapõkõ maro. Erohpyra toto ipunaka, imehnõ tapyĩ to takuroko rokẽ ytoytoõko toto, yrypo poko rokẽ oturuse.” ¹²Mokaro zurũko ynanase Kuesêkõ Jezu Kyrixtu omi poe, “Erohtoko kene tuenikaroro sã rokene, tÿkyryneke oehtohkõme, õtuhtohkõme,” ãko ynanase.

¹³Wekyry tomo, penekhepyra ehtoko imehnõ akorehmary poko. ¹⁴Yna omipona pyra exikety nae ahtao, sero ynanymerohpyry omipona pyra ahtao, mokaro maro pyra ehtoko, toto hxiropotohme. Otarãme yna omipona exĩko ropa toh mana. ¹⁵“Zehnotokõ mokaro,” kara ehtoko toto poko. Oekyrykõme mokaro tyritoko akorehmatohme oya xine yna omipona toto ehtohme ropa.

Pauru nurutopõpyry etyhyry

¹⁶Ynara ãko ynanase Kuesêkõ a, “Torẽtyke pyra yna rine mase. Tesaronikapõkõ torẽtyke pyra tyriko toto, kokoro rokene. Toto maro exiko,” ãko ynanase.

¹⁷Ywy ase Pauru. Jesety moro tymerose ya jemary ke rokene. Moro enetupuhtoko ynanymerohpyry. Morara rokẽ pape arópõko ase onenerykõme.

¹⁸Ynara ãko ase Kuesêkõ Jezu Kyrixtu a opoko xine, “Papa, kure rokẽ Tesaronikapõkõ tyriko,” ãko ase. Enara rokene.

Pauru Nymerohpyry sero Timoteu Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonōpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnō amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Timoteu neneryme. Pauru maro toytose Timoteu tuhke pata tō poro. Imeīpo Jezu poetory amorepaneme toehse ynororo Epezu po.

Tynmerohpyryae Timoteu zurūko mana enekunohtohkō poko. “Azahkuru imehnō amorepananō ahtao amorepakehpoko toto imehnō onenekunohpyra toto ehtohme.

Zae exiketō rokē imenekako imehnō amorepananōme,” āko Pauru. “Yronymyryme erohko roropa Ritonōpo nyrohmanohpohpyry ritohme emero porehme,” āko roropa mana.

1 ¹Ynymerohpyry moro oneneryme Timoteu. Umūkurume mase Jezu omipona oexiryke. Ywy ase Pauru, Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry. Imehnō amorepase tonyohse ywy Ritonōpo a Kukurākanekomo a roropa, Jezu Kyrixtu a. Aepyry ropa momohnōko sytatose.

²“Kure rokē Timoteu tyriko. Ipyno exiko. Torētyke pyra tyriko roropa, ajohpāme samo,” āko ase Ritonōpo a, Kumykomo a. Morara āko ase Jezu Kyrixtu a roropa, Kuesēkomo a.

Tomeseke exiko ajohpākō omipona pyra oehtohme

³Masetonia pona jytoryhtao ynara ase oya, moroto Epezu pó rokē exiko, ase oya. Morara āko ropa ase oya seromaroro. Ynara exiryke, onekunohtōkō nae ohtao xine. Zae pyra imehnō amorepāko mā toto. Toto mynyhpākapory se ase oya. ⁴Pakatokō omihpyry poko rokē mā toto. Aenurutopōpyrykō poko roropa mā toto. Moro poko oturukehpyra toh repe. Yrome aomirykō Ritonōpo poko tuarōtanohpotopyra mana. Naeroro ynara kaxiko eya xine, “Ahno nekarohpyry rokē onetara ehtoko, pakatokō enurutopōpyry tō poko pyra ehtoko roropa,” kaxiko eya xine. ⁵Morara kamexipōko ynanase imehnō pyno toto ehtohme. Otāto imehnō pyno exīko toh nae? Tyrypyrykō poko pyra tahtao xine tukurohtao xine, zae ehtoh poko rokē tahtao xine roropa imehnō pyno mā toto. Jezu enetuputyryhtao tosēkōme roropa imehnō pyno mā toto. ⁶Yrome toitoine mokaro a zae ehtoh turumekase. Tahnōko mā toto tōmirykō poko rokē toexirykōke. ⁷Imehnō amorepananōme toexirykō se toh mā repe. Ritonōpo nymeropohpyry poko Moeze a imehnō amorepany se toh

mã repe. “Zae rokẽ ãmorepatorỹko ase,” ãko toh mã repe. Yrome zae pyra imehnõ amorepãko mã toto onenetupuhpyra toexirykõke.

⁸Kure mã Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a. Zae rokẽ ipoko kuahtao xine kure sytatoše rahkene. ⁹Ynara zuaro sytatoše. Kurãkõ zupokatohme pyra Moeze a tõmiry tymeropose Ritonõpo a. Yrome aomipona pyra exiketõ rokẽ zupokatohme tymeropose rahkene. Pohnõ mokaro iirypyrymãkomo, tyrypyrykõ poko exiketomo, Ritonõpo kerekeremananomo, jũkõ otapatõkomo jẽkõ roropa, oremimãkomo. Mokaro zurutohme tõmiry tymeropose Ritonõpo a Moeze a. ¹⁰Imehnõ nohpo poko exiketomo, imehnõ orutua poko exiketõ roropa, imehnõ orutua kõ rokẽ oximaro exiketomo, tynekamorykõme ahno apoinanomo, ajohpãkomo, ajohpe imehnõ hxironanomo, emero Ritonõpo namorepatopõpyry omipona pyra exiketomo. Mokaro popyra exiketomo. Mokaro zupokatohme Moeze nymerohpyry tymeropose Ritonõpo a. ¹¹Morohne poko imehnõ amorepãko ase Jezu ekaroryhtao ya. Ukurãkane ropa Ritonõpo imehxo Jezu poko ekarotohme imehnomo a.

Tãkye Pauru typynanohse Ritonõpo a exiryke

¹²“Kure mase ya. Kyjamihtanohpoase,” ãko ase Jezu Kyrixtu Kuesẽkomo a. Tõmipona exiketyme jenetuputyryke eya tymenekase ywy imehnõ amorepatohme typoko. ¹³Osemazuhme Jezu kerekeremahpõ ase, ipoetory eunopyhpono, toto ryhmahpono. Yrome juãnohpyra Ritonõpo kynexine onenetupuhpyra jexiryke. Morara jexiryke nyryhpyry waro pyra exine. ¹⁴Mame ypyno Kuesẽkõ kynexine ipunaka. Kynosenetupuhpone ya. Imehnõ pyno jryrhone roropa. Moro sã imehnõ pyno sytatoše Jezu Kyrixtu maro kuahtao xine. ¹⁵Ynara kary zae rokene, Jezu Kyrixtu nono pona tooehse iirypyrymãkõ kurãkatohme. Morara katopõpyry enetuputyry kure. Ywy roropa iirypyryme itamurume aexihpyry ase. ¹⁶⁻¹⁷Ynara kakehpyra sehtone Ritonõpo a, “Kure mase Ritonõpo imehxo,” kakehpyra sehtone. Pake Kuesẽkõme kynexine. Kuesẽkõme ro mana. Kuesẽkõme exikehpyra roropa mana. Orihpỹme mã ynororo. Osenepyra mana. Toiro mã Ritonõpo, imepỹ pyra. Okynã sã kyzehno xine pyra exiketyme ynororo. Iirypyryme itamurume jahtao juãnohpyra Jezu Kyrixtu kynexine. Yrome yzehno pyra kynexine imehnõ tuarõtanohthome typoko, enetupuhthome toto a tosẽkõme, jũme orihpyra toto ehtohme.

¹⁸Aimo, Timoteu, ãmorepãko ase Ritonõpo omipona oehthome. Pake Jezu poetory esã tõturuse Ritonõpo poe. Ynara tykase toto, “Imehnõ amorepaneme exiko mase,” tykase toto oya. Naeroro toto nekarohpyry poko wenikehpyra exiko orẽpyra oehthome. ¹⁹Jezu Kyrixtu onenetupuhkehpyra exiko. Oorypyry enetuputyryhtao oya ipoko pyra exiko. Imeneu tõ sã pyra exiko. Tyrypyrykõ enetuputyryhtao tyya xine onurumekara toto. Ipoko ro toehse toto popyra. Morara exiryke Jezu tonetupuhkehse toto a. Ritonõpo omipona pyra toehse toexirykõke. ²⁰Morara Imeneu, Arexãtere asakoro, “Ah joroko tamuru toto wãnohno, Ritonõpo kerekeremakehtohme sahxo toto a,” ase ipoko xine.

Oximômäkô Ritonôpo poko

2 ¹Osemazuhme ynara kary se ase oya, morotökô amorepako. Ynara kaxiko eya xine, “Oturutoko Ritonôpo maro, ‘Kuakorehmako Ritonôpo, ajohpâme samo, kahtoko,” kaxiko eya xine. “Oturutoko imehnô poko roropa,” kaxiko eya xine. “Kure mase Papa kapuaono,” kamexipoko roropa eya xine. ²Oturutoko Ritonôpo a tuisa tō poko, pata esâ poko roropa, kure toto ehtohme. Kure toto ahtao, torëtyke pyra sytatose porehme, tehme roropa. Kure ehtoh poko sytatose Ritonôpo neneryme, Kuesëkô poko osenetupuhnôko roropa sytatose. ³Tymaro kuotururukô se mâ Ritonôpo. Jamaro sytatose imaro kuotururukohtao. Kukurâkanekôme aexiryke. ⁴Sero nonopökô kuräkary se mâ Ritonôpo emero, zae ehtoh waro kuehtohkôme. ⁵Toiro rokê Ritonôpo mana. Toiro roropa mâ kyyrypyrykô korokane, kyzehno xine pyra Ritonôpo ehtohme. Mokyro mâ Jezu Kyrixtu, ahnome exikety. ⁶Toorihse ynororo kukurâkatamitukô epehmatohme. Jezu oepyry se Ritonôpo ahtao tooehse ynororo kutuarôtanohse xine. “Emero ahno kuräkary se mâ Ritonôpo,” kase tooehse Jezu. ⁷Morara exiryke ymenekase Ritonôpo juteutökara tuarôtanohneme jehtohme. Toto amorepaneme jaropoase, Jezu ekarotohme eya xine, tosëkôme Jezu enetupuhthohme eya xine, zae ehtoh waro toto ehtohme. Morara karyhtao ya ajohpe pyra ase, zae rokê osekarôko ase.

⁸Ahno otururu se ase Ritonôpo maro, emero patapökomo, tyyrypyhpyrykô poko pyra exiketomo, zehno pyra exiketomo, oseosezuhpyra exiketomo, enara.

⁹Morararo nohpo tomo a kure rokê zupökô amurupoko ihximyra aehtohkôme, imehnô onyxiropyra roropa aehtohkôme. “Oüsetykô poko rokê pyra ehtoko. Kasuru tōkehko poko rokê pyra ehtoko roropa, oekuräkarykô poko rokê pyra ehtoko,” kaxiko nohpo tomo a. ¹⁰“Yrome imehnô akorehmatoko. Moro saaro mâ Ritonôpo omipona exiketomo,” kaxiko eya xine. ¹¹“Tehme ehtoko, âtamoreparykohtao Ritonôpo omipona oehtohkôme,” kaxiko eya xine. ¹²Orutua kô anamorepapopyra ase nohpo tomo a, ituisarykôme roropa nohpo onyripyra ase. Ah mynyhme sâ rokê nexi toto. ¹³Ynara exiryke, Atão tyrise osemazuhme Ritonôpo a, okomino Ewa. ¹⁴Atão onenekunohpyra roropa joroko tamuru kynexine repe. Ipyty rokê tonekunohse eya. Mame Ritonôpo omipona pyra toehse toto. Naeroro orutua kô anamorepapopyra ase nohpo tomo a. ¹⁵Yrome nohpo tō kuräkâko mâ Ritonôpo aenururukohtao, tosëkôme Jezu onenetupuhkehpyra toto ahtao, imehnô pyno toto ahtao roropa, tyyrypyrykô rumekaryhtao eya xine, emotyëkara roropa tahtao xine, enara.

Jezu poetory esême exiry poko

3 ¹Jezu poetory amorepaneme se kuahtao xine kure mana. Zae Jezu poetory amoreparyhtao kyya xine kure mana. Morara kary ajohpe pyra mana. Imehnomo a, “Jezu poetory amorepaneme jexiry se ase,” karyhtao oya, ynara kaxiko eya xine, ²“Iiryryryme pyra ke ehtoko rorohpa ohxiropyra xine imehnô

ehtohme. Jezu poetory amorepaneme oexirykō se awahtao xine, toiro rokē type ehtoko. Emotyēkara ehtoko. Tuaro ehtoko. Kure rokē ehtoko. Katonō pyno ehtoko. Imehnō amorepaneme kure ehtoko,” kaxiko Jezu poetory amorepaneme se exiketomo a. ³“Et̄ypyra ehtoko. Imehnō onetapara roropa ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Oxiehno pyra ehtoko. Penetara roropa ehtoko tineru poko,” kaxiko Jezu poetory amorepany se exiketomo a. ⁴“Atapyītaōkō esēme nymyry ehtoko. Opoenōkō amorepatoko ōmipona xine toto ehtohme, tuaro roropa toto ehtohme,” kaxiko eya xine. ⁵Atapyītaōkō amorepany waro awahtao xine Ritonōpo poetory amorepany waro exīko matose. Yrome atapyītaōkō amorepany waro pyra awahtao xine, Ritonōpo poetory amorepany waro pyra roropa matose. ⁶Jezu poetoryme exisenā ahtao, mokyro imehnō amorepaneme onyripyra exiko, exisene aexiryke. Imehnō amorepaneme tyrise ahtao otarāme ynara āko mana, “Kure ywy, iirypyryme pyra, mokā sā pyra ase,” āko mana. Morara karyke eya iirypyryme exīko mana. Mame popyra mokyro ekarōko Ritonōpo mana popyra joroko tamuru ekarotopōpyry saaro. ⁷Imep̄y Jezu poetory amorepane riry se awahtao, kure mokyro ehtoh waro roropa Jezu onenetupuhpynō ahtao, mokyro tyritoko Jezu poetory amorepaneme. “Popyra mokyro,” karyhtao imehnomo a onyripyra ehtoko Jezu poetory tō amorepaneme. Tyrise ahtao otarāme joroko tamuru mokyro poremākāpōko mana.

Jezu poetory tō akorehmananōme

⁸Mokaro saaro imehnō akorehmaneme se awahtao xine zae rokē ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko. Eukuru zetunuru enyryhtao emotyēkara ehtoko. Imehnō mōkomory poko penetara ehtoko. ⁹Orēpyra Jezu enetupuhtoko. Omi kurā kukurohtao xine moro omipona rokē ehtoko, ehxiropyra oehtohkōme. ¹⁰Tuaro exiketō rokē Jezu poetory tō akorehmaneme tyritoko. Aomipona nymyry toehse ahtao rokē tyriko toto. ¹¹Ynara kaxiko nohpo tomo a roropa, “Nohpo tomo, mokā saaro ke ehtoko. Kure rokē ehtoko. Imehnō onykerekeremara ke ehtoko. Emotyēkara roropa ke ehtoko. Oniokō pyno rokē ehtoko,” kaxiko eya xine. ¹²Jezu poetory tō akorehmaneme kuahtao xine toiro rokē type sehtone. Kure rokē kypoēnōkō amorepāko sytatose. Kytapyītaōkō roropa amorepāko kuomipona xine toto ehtohme. ¹³Zae Jezu poetory akorehmananōme ahtao, toerokurukō poko tuisamehxo exīko toto. Mame orēpyra exīko mā toto imehnō amorepany poko Jezu Kyrixtu enetuputyry poko.

Ritonōpo a kutuarōmatopōpyrykomo

¹⁴Moro, nymerohpyry oneneryme, okynā pyra jytotoh exiryke oenese repe. ¹⁵Yrome otarāme okynahxo ytopopyra ase. Morara exiryke sē nymerohpyry aropōko ase oya oneneryme, tuaro oehtohme, Ritonōpo poetory tō kure exiry poko Ritonōpo maro oturutoh tao. Ritonōpo zuzenu isene mana typoetory tō kurohtao. Kure kuexirykō eneryhtao imehnomo a Ritonōpo zae exiry enetupuhnōko toto. ¹⁶Ajohpe pyra nase. Ynara

enetupuhnōko sytatose, osemazuhme tuaro pyra Jezu poko sexiataose repe, yrome Ritonōpo kutuarōtanopyatose.

Tumūkuru tonehpose ahnome.

Iirypyryme pyra tonepose mokyro Ritonōpo zuzenu a.

Tonese roropa Ritonōpo nenyohyamo a, kapuaōkomo a.

Tokarose ahno tomo a, juteutōkara a roropa.

Tonetupuhse roropa mokaro a.

Mame imeĩpo tarose ropa kynexine ynororo kapu aka.

Ajohpe amorepatōkomo

4 ¹Yrome ynara āko Ritonōpo zuzenu, “Okynā toehse ahtao toitoine tyenenetuputyhpyrykō rumekāko toto, onekunohtōkō omipona toexirykōke, joroko tō omipona roropa toexirykōke,” āko. ²“Amorepaneme ase,” āko toh mā repe. Ajohpākō mokaro. Omi kurā etaryhtao tyaa xine onetara mā toto. “Oorypyrykō poko pyra ehtoko,” kary etaryhtao tyaa xine onetara mā toto. Tyrypyrykō poko rokē mā toto. Mame ikurohtao xine jahkahpyry sā toh mana, omi kurā onetara toexirykōke. Onetapỹ sā toto. ³Ynara āko mā toto, imehnō amorepāko, “Pytara ehtoko. Opytarykohtao popyra,” āko toh mā repe. Tōsē onyry rumekapōko roropa mā toto Ritonōpo omipona pyra. Onokyro tōkehko tyrise Ritonōpo a kuohkōme, tākye kuehtohkōme, “Kure mase,” katohme kyaa xine Ritonōpo a, enetuputyryke kyaa xine aomiry waro kuexirykōke. ⁴Naeroro Ritonōpo nyrihpyry kuohkōme kure mana emero, “Kure mase Ritonōpo,” karyhtao tōsē apoiryhtao. Naeroro tōsē onyry onurumekara ehtoko. ⁵Tōsē onyryhtao kyaa xine kure Ritonōpo a, aomiry etaryhtao, kuotururukohtao roropa imaro.

Jezu Kyrixtu poetory kurano

⁶Morohne poko Jezu poetory tō amoreparyhtao oya, Jezu poetoryme nymyry mase. Tuātanohse sā mase Ritonōpo omiry poko. Orēpyra enetupuhneme mase, amorepatopōpyry omipona oexiryke. ⁷Naeroro ahno nekarohpyry rokē irumekako. Toto omiry Ritonōpo omiry poko otuarōtanohpopyra mana. Yrome atamorepako kure oehtohme, Ritonōpo omipona nymyry oehtohme. ⁸Tururume kuytoryhtao etaehpyra kuehtohme kure pohto rokene. Yrome Jezu poetoryme kuahtao xine ynara āko roropa sytatose, “Kuatamoreparykohtao Ritonōpo omipona kuehtohkōme kure kuhse mana. Seroae Ritonōpo omipona kuahtao xine tākye sytatose, jūme roropa tākye exīko sytatose Ritonōpo esaka kuytorykōke,” āko sytatose. ⁹Moro kuurutopōpyrykō zae rokē mana. Otato ehtoko yronymyryme. ¹⁰Morara exiryke yme ynanase erohnōko, etuarimāko roropa ynanase ajohpe pyra Ritonōpo enetuputyryke yna a. Orihpỹme jūme ynororo mana. Kukurākanekōme ynororo mana. Enetupuhanō kurākaneme roropa mana.

¹¹Morohne poko imehnō amorepako. ¹²Jezu poetoryme oehtoh poko osenepoko imehno a asā toexirykō se toto ehtohme. Ōmiry kure rokē tyriko.

Imehnõ maro kure rokẽ exiko. Imehnõ pyno exiko. Ritonõpo onenetupuhkehpyra exiko. Nohpo tõ poko pyra exiko. Ynara rokẽ exiko, asã imehnõ toexiry se toto ehtohme, omoiry se roropa toto ehtohme, “Poetome ro mase. Õmiry etary se hkopyra sã ase,” kara toto ehtohme. ¹³Ritonõpo omiry onysekeremakehpyra exiko, oximõmãkõ netaryme jytyry ponãmero. Zuruko toto. Amorepako toto Ritonõpo omipona toto ehtohme. ¹⁴Ritonõpo zuzenu otuarõtanohpoase imehnõ amorepatohme. Ekurehpyra exiko toto amoreparý poko. Amorepatõme oriase Ritonõpo zuzenu. Tomarykõ tyrise Jezu poetory tomo a tamuximãkomo a. Ynara tykase toto Ritonõpo poe, “Mose Timoteu imehnõ amorepaneme exiko,” tykase toto Ritonõpo poe. Morarame amorepatõme oriase Ritonõpo zuzenu. ¹⁵Morohne poko exiko kokoro rokene. Moro poko osenetupuhko, tuaro oexiry enetohme imehnomo a. ¹⁶Tomeseke exiko zae rokẽ oehtohme. Orẽpyra exiko zae rokẽ imehnõ amoreparý poko roropa. Morara awahtao osepynanohnõko mase, oetananõ pynanohnõko roropa mase.

Jezu poetory pyno exiry poko

5 ¹Jezu poetory tõ tãhpmãkõ onyenonohpyra exiko. Zae pyra toehse toto ahtao kure rokẽ zuruko toto. Omy zurutoh sã zuruko toto. Nuasemãkõ zuruko ãkorõ tõ zurutoh samo. ²Nohpo tõ zuruko asa zururu samo. Oryximãkõ zuruko roropa ooryxiry zururu samo, zae rokene.

³Kure tyriko pytýpo tomo, pytýpo nymyryme ahtao. ⁴Yrome pytýpo tumükue ahtao ipoenomo a tyse pyno se ase. Typake ahtao ipakomo a tynoty pyno se ase roropa. Poetome toto ahtao, toto pyno toehse. Morara exiryke ipoenomo a pytýpo tõ pyno se ase. Morara ahtao kure Ritonõpo a. ⁵Pytýpo tõ tyekye pyra ahtao, ipyno sehtone, Ritonõpo nekarory eraximaryhtao rokẽ eya xine, oturukehpyra imaro toto ahtao, saereme, koko, enara. ⁶Yrome imepý pytýpo typenetatoh poko se rokẽ ahtao typoremãse sã Ritonõpo omiry poko mana. ⁷Morara mokaro amorepako iirypyryme pyra toto ehtohme. ⁸Imepý tyekyry pyno pyra ahtao typoenõ nymyry pyno pyra ahtao Ritonõpo omipona pyra mana. Onenetupuhpý motye popyra mana tuaro toexiryke repe yrome aomipona pyra mana.

⁹Pytýpo esety imeroko oximõmãkõ ipyno ehtohme 60me jeimamyry nae ahtao. Esety imeroko iniõpyry toiro rokẽ ahtao. ¹⁰“Kure rokẽ imehnõ rine mokyro,” karyhtao imehnomo a ipoko, esety imeroko, tumükuru tõ tuãtanohse kure eya ahtao, katonõ nyhtohme tytapyĩ tokarose ahtao eya, Ritonõpo poetory tõ pyno toehse ahtao, kurãkara roropa takorehmase eya ahtao. Emero rokẽ kure tyrise eya ahtao esety imeroko pytýpo tõ esetykõ maro.

¹¹Yrome pytýpo esety onymeropyra exiko kunumixime pyra ahtao. Oryxime ahtao otarãme tyniotary se exiko ropa mana. Otarãme typenetaryke Kyrixtu poko penetarahme sã exiko ropa mana. ¹²Morarame azahkuru exiko mana Ritonõpo a tõsekarotopõpyry poko wenikehnõko ropa mana. ¹³Kunumiximãkara esety tymerose ahtao ipyno oximõmãkõ ehtohme otarãme akĩme exiko mã toto. Imeimepý tapyĩ takuroko ytoytoõko mã toto. Mame ajoajohpe exiko roropa mã

toto, kerekeremato, imehnõ rypyry poko rokẽ oturũko. Morara ahtao popyra mana. ¹⁴Morara exiryke kunumiximãkõkara niotary se ase aemũkuatohkõme, tytapyĩ tao aerohtohme onyxhropyra imehnõ ehtohme. ¹⁵Toitoinẽ pytÿpo tõ joroko tamuru omi poe toeramase ropa. ¹⁶Jezu poetory tõ ekyry pytÿpome ahtao ipyno aexirykõ se ase, torẽtyke pyra ipoko oximõmãkõ ehtohme. Tyekye pyra ahtao rokẽ oximõmãkõ a pytÿpo pyno se ase.

¹⁷Mame Jezu poetory amorepatõkõ epehmatoko. ¹⁸Ritonõpo omiry ynara ãko, “Oekyõ inahpatoko ãkorehmarykohtaõ,” ãko. Ynara ãko roropa Ritonõpo omiry, “Erohketõ epehmatoko aerohtamitume,” ãko. (Morara exiryke kure Jezu poetory amoreparyhãtaõ eya xine Ritonõpo omipona toto ehtohme kurehxo epehmatoko toto.) ¹⁹Jezu poetory amorepane kerekeremary onetara exiko. Yrome iirypyryme toehse ynororo ahtao asakoro enenanõ ahtao aomirykõ etako ihxirory poko. ²⁰Mame mokyro zuruko emero totasẽme zomory zuaro aehtohme.

²¹Timoteu, etako pahne, jomipona exiko ipunaka. Ynara kara exiko okurohtaõ, “Yzamaro exiketõ onupokara ase iirypyry poko. Yzamaro pyra exiketõ rokẽ zupokãko ase,” kara exiko okurohtaõ. Iirypyryme exiketõ ahtao zae rokẽ zuruko toto. Morara ãko ase Ritonõpo netaryme, Jezu Kyrixtu netaryme roropa, inenyohãtaõ netaryme roropa kapuaõkõ netaryme. ²²Axĩ pyra imepÿ imenekako Jezu poetory amorepaneme tyritohme. Imehnõ amorepaneme onyripyra exiko iirypyryme ahtao iirypyrymã akorehmaneme oekaroryino. Imehnõ onymoipyra exiko tyryryrykõ poko toto ahtao.

²³Tuna ênõko roropa mase. Uwa eukuru jehnahpyry ênõko mase pitiko rokene awakuru pokoino, kure pyrahme sã oexiryke.

²⁴Tuãnohsã toitoinẽ enetupuhnõko sytatose axiny, iirypyry jarao exiryke. Okynahxo ahtao tuãnohsãme imehnõ enetupuhnõko sytatose jarao pyra iirypyrykõ exiryke. Morara exiryke axĩpyra imepÿ imenekako Jezu poetory amorepaneme tyritohme. ²⁵Morararo toitoinẽ ahno kure exiry axĩ enõko sytatose. Yrome tokare pyra ahtao okynahxo ahtao kure toto exiry enetupuhnõko sytatose.

6 ¹Imehnõ namoto mokaro Jezu poetory tomo. Ynara kaxiko eya xine, “Oesẽkõ pyno ke ehtoko. Aomipona roropa ke ehtoko, Ritonõpo onykerekeremara imehnõ ehtohme, ãmorepatopõpyry yna a roropa onykerekeremara toto ehtohme,” kaxiko eya xine. ²“Oesẽkõ Jezu poetoryme ahtao toto onypoihtopyra ehtoko. Oekyrykõme sã tyritoko. Ýme rokẽ erohtoko, Ritonõpo omipona roropa aexirykõke, toto pyno Ritonõpo exiryke roropa,” kaxiko eya xine.

Zae pyra amorepananõ namorepary poko

Orẽpyra imehnõ amorepako senohne poko. ³Jezu Kyrixtu omiry zae rokene. Aomipona kuahtaõ xine kyyryryrykõ rumekãko sytatose. Imepÿ mã otato pyra ahtao, Jezu omiry myakãmaly se mana imepÿ omiry ke. ⁴Osenetaonohkety rokẽ mokyro, tuaro pyra exikety. Imehnõ ezuezukuru sato rokẽ mokyro. Omi poko toto ezuezuhtopõpyry pokoino zumoxike

exīko mā toto, oxiehno roropa. Oxikerekeremāko toto. Tukurohtao xine imehnō ekarōko popyra toh repe. ⁵Moro pokoino ajoajohpākō oseosezuhkepyra mana. Tukurohtao xine azahkuru ipunaka. Zae exiry waro pyra toehse ipunaka. Tineru apoiry se mā toto Ritonōpo omipona toehtamitukōme repe.

⁶Yrome Ritonōpo omipona kuahtao xine, tākye roropa kuahtao xine inekarohpyry poko, tymōkomoke exikety motye sytatose. “Kure mase,” karyhtao Ritonōpo a kyya xine kure ipunaka mana. ⁷Tymōkomoke pyra sytatose enurūko. Taroino roropa mōkomo anaropyra sytatose kuorikyrykohtao. ⁸Naeroro tohke kuahtao xine, tymetyke kuahtao xine roropa tākye sehtone. ⁹Yrome tymōkomoke se kuahtao xine, xiaksiake kypenetarykōke joroko tamuru nukuhtatoh taka omōnōko sytatose. Kuesēkō enetupuhkehnōko sytatose. Kuamoreme xine ryhtāko sytatose. ¹⁰Tineru poko penetanohtao xiaksiake iirypyry poko exīko sytatose. Tytineruke se toexirykōke toitoine ipoetory tomo a Jezu turumekase. Emynyhmāko itamurume mā toto. Tukurohtao xine samū āko toh mana.

Zae exiry poko Pauru namorepatopōpyry

¹¹Yrome omoro Ritonōpo poetryme oexiryke tomeseke mokaro sā pyra oehtohme. Tineru poko openetary irumekako, kure oexiry aroko. Ritonōpo zamaro exiko. Oesēme onenetupuhkepyra exiko. Imehnō pyno exiko roropa. Penekepyra exiko. Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko. Osenetaonohpyra exiko roropa. ¹²Orēpyra exiko Jezu enetuputyry poko oesēme. Ritonōpo omipona rokē exiko orihpyra oehtohme jūme. Typoetryme tyrise mase eya, kure rokē tōturuse awahtao Jezu Kyrixtu oesēme exiry poko, imoihmākō netaryme. ¹³Ritonōpo emero ritōme mana. Inetaryme Jezu Kyrixtu netaryme roropa ynara āko ase oya, Timoteu, ¹⁴Ritonōpo omipona exiko ipunaka, ohxiropyra imehnō ehtohme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō oepyry ropa punero. Moro saaro Tummy omipona Jezu kynexine Pōtiu Pirato ēpataka tarose tahtao. ¹⁵Jezu enehpotoh toehse ahtao enehpōko ropa Ritonōpo mana. Tuisame imehxo Ritonōpo mana. Kurā mokyro toiro. Tuisamākō tuisaryme mana, pata esā esēme roropa mana. ¹⁶Ynoro rokē orihpēme mana jūme. Saereme konōto esary mana. Xixi motye reh mahna. Imehnō eya ytosaromepyra mana. Mokyro onenepitopyra sytatose osenepēme aexiryke. “Kure mokyro mana. Kuesēkōme mana jūme,” sykatone.

¹⁷Ynara kaxiko tymōkomokamo a, “Osenetaonohpyra ke ehtoko. Ynara kara ehtoko okurohtao xine, ‘Tākye exiko ase ytinerū tomāse ahtao,’ kara ehtoko. Yrome ynara kahtoko rokene, ‘Tākye rokē ase Ritonōpo poko. Emero ekarōko mā ya,’ kahtoko rokē okurohtao xine,” kaxiko eya xine, amorepako toto. ¹⁸“Kure ehtoko. Kure roropa imehnō tyritoko. Imehnō akorehmatoko. Omomyke pyra ke ehtoko,” kaxiko eya xine, amorepako toto, ¹⁹“Tymōkomoke oehtohkōme Ritonōpo esao, aomipona rokē roropa oehtohkōme,” kaxiko eya xine.

²⁰Timoteu, tomeseke exiko. Ourutopōpyry ya onuenikehkapopyra exiko. Imehnō otururu irumekako. Ritonōpo waro kamexipopyra

mana. “Zuaro exiketõme ynanase,” ãko toh mã repe ajohpe rokene. Toto oseosezukuruhatao toto onezuhpyra exiko. ²¹Tõsezusezukurukõ poko toto ahtao tytahse sã toh mana. Tosẽkõme Jezu tonetupuhkehse toto a.

“Timoteu tõ pyno exiko,” ãko ase Ritonõpo a opoko xine. Enara rokene.

Pauru Nymerohpyry ropa sero Timoteu Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Äpuruhyry tao kynexine Roma po. Pauru etapasasaka kynexine. Tynmerohpyry sero taropose eya Timoteu neneryme. Pauru maro toytose Timoteu tuhke pata tõ poro. Imeïpo Jezu poetory amorepaneme toehse ynororo Epezu po.

Tynmerohpyryae Timoteu zurüko toorikyry poko. “Oserehyra ase jorikyry poko Ritonõpo poko jorikyry zuno pyra jexiryke,” äko mana.

“Imeïpo tuhkäkõ Jezu poetory poenohnõko repe. Yrome Ritonõpo osenetupuhtoh sã pyra osenetupuhnõko mã toto. Zae Ritonõpo ehtoh sã pyra roropa mã toto,” äko mana. “Naeroro yronymyryme erohko Ritonõpo nyrohmanohpohpyry poko, imehnõ Ritonõpo poetoryme ehtohme,” äko mana.

1 ¹Ywy ase Pauru Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry. Pake ynara tykase Ritonõpo, “Kure rokẽ oritorÿko ase, jũme orihpyra oehtohkõme Jezu Kyrixtu maro,” tykase ynororo pake. Morara exiryke tonyohse ywy imehnõ amorepatohme.

²Ynymerohpyry moro oneneryme Timoteu. Umükuru kurãme mase Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya oesẽme.

Ynara äko ase Kумыkomo a Ritonõpo a, “Kure rokẽ Timoteu tyriko, ipyno ke exiko, torëtyke pyra tyriko,” äko ase. Morara äko ase roropa Kuesëkomo a, Jezu Kyrixtu a.

Kure mase Ritonõpo, katopõpyry

³Kokoro rokẽ oturüko ase opoko Ritonõpo netaryme. Ynara äko ase, “Kure mase Papa, Timoteu pyno oexiryke,” äko ase koko, saereme, enara. Ritonõpo poko ase. Yyrypyry poko pyra ase, tuaro ase. Tam tõ tyrypyrykõ poko pyra toh kynexine tuaro toexirykõke. Mokaro ehtopõpyry sã ase.

⁴Wenikehyra jexiryke oxitatopõpyry poko, omuhpe oehetopõpyry poko roropa, oenery se ropa ase ipunaka, tãkye nymyry jehtohme. ⁵Jezu enetupuhnõko mase oesẽme nymyry. Osenekunohpyra mase. Moro waro ase. Osemazuhme onoty a, Roiti a Jezu tonetupuhse. Asa a roropa tonetupuhse, Eunixi a. Seromaroro oya tonetupuhse rahkene. ⁶Morara exiryke pape merõko ase oneneryme wenikehyra oehtohme, mãsa rokẽ

pyra oehtohme, imehnõ amorepary poko. Ouhpona jemary tyrise ahtao, Ritonõpo a Tuzenu tokarose oya imehnõ amorepatohme oya. ⁷Tuzenu ekarone kyya xine, oserehpyra kuehtohkõme, orëpyra kuehtohkõme, imehnõ pyno kuehtohkõme, zae ehtoh riry waro kuehtohkõme, enara.

⁸Morara exiryke ehxiropyra exiko õtururuhtao imehnõ maro Jezu poko, Kuesëkõ poko. Ehxiropyra exiko roropa ypoko. Jezu poetoryme jexiryke japuruase toto. Ysaaro ke exiko. Ynara kaxiko, “Jezu poko imehnõ amorepary se ase. Imehnomo a jutuarimaporyhtao eanahtõko ase,” kaxiko. Mame otuarimaporyhtao Ritonõpo ãkorehmãko mana eanahtotohme oya. ⁹Kukurãkatone. Kueahmatone roropa typoetoryme kuehtohkõme. Kynyrihpyrykõ kurã pokoino pyra, typoe rokë kueahmatone kure kyrirykõ se toexiryke. Toenupunase kypoko xine toexiryke Tumükuru Jezu Kyrixtu enehpory se kynexine kukurãkanekõme, moino sero nono onyripyra ro tahtao. ¹⁰Seromaroro Ritonõpo kure toexiry tonepose kyya xine kukurãkanekõ oepiryke, Jezu Kyrixtu oepiryke. Kuorikyrykõ tonahkapse Jezu a, jüme orihpyra kuehtohkõme, enetuputyryhtao kyya xine. Moro poko tuaro sytatose Jezu enetuputyryke kyya xine.

¹¹Imehnomo a roropa Jezu enetupuhpotohme tymenekase ywy Ritonõpo a, ipoko toto zurutohme. Ritonõpo nenyokyhpyryme roropa ase, imehnõ amorepatohme, juteutõkara roropa amorepatohme. ¹²Morara exiryke etuarimãko ase. Yrome ase ehxiropyra, Jezu waro jexiryke. Ukurãkaneme enetupuhne. “Jesëme mase,” ake eya. Morara karyke ya osekarone eya ipunaka ipoetoryme jehtohme. Jewomaneme mana tooepiry ropa ponãmero kapu ae. Moro waro ase. ¹³Ritonõpo omiry ekaroryhtao ya otato mexiase. Zae rokë oturuase oya. Moro omipona rokë exiko imehnõ amorepatohme oya ysaaro. Jezu enetupuhneme oexiryke aomipona rokë exiko. Imehno pyno ke exiko. Morara sehtone Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykõke. ¹⁴Ritonõpo a tõmiry tokarose oya, otato oehtohme, etyorõmapopyra imehnomo a oehtohme, zae rokë imehnõ amorepatohme oya. Ritonõpo omiry poko awahtao Zuzenu ãkorehmãko mana. Kukurohtao xine mana Ritonõpo zuzenu.

¹⁵Mokaro Aziapõkõ urumekase ropa. Toto a urumekary waro mase, Pixeru, Emohxine, imehnõ maro urumekahpõkõ mokaro. ¹⁶Yrome Onexiporu jakorehmane itamurume. Morara exiryke ynara ãko ase Ritonõpo a, “Onexiporu tõ pyno exiko,” ãko ase, jakorehmaneme aexiryke. Ehxiropyra roropa monexiã ymyhtoh poko. ¹⁷Roma pona tooehse tahtao jupihpõ pohtoh rokë kara mokyro, jenery ropa ponãmero. ¹⁸Morara exiryke ynara ãko ase Ritonõpo a, “Onexiporu pyno exiko yna Esë oepiry ropahntao kapu ae,” ãko ase, takorehmase eya jexiryke Epezu po jahtao. Moro waro mase.

Soutatu sã Kuesëkõ omipona kuexirykõ poko

2 ¹Morara exiryke aimo orëpyra exiko. Jezu Kyrixtu ãkorehmãko mana, kypyno xine toexiryke. ²Ynekarohpyry oya Jezu poko metase imehnõ netaryme. Tuhkãkõ netaryme ynekarohpyry metase. Moro

ynekarohpyry ekaroko ropa orutua komo a, Ritonõpo omipona exiketomo a, imehnõ amorepananõme toto ehtohme.

³Oseanahtoko otuarimaporyhtao imehnomo a ysaaro, soutatu saaro roropa, Jezu Kyrixtu poetoryme oexiryke. ⁴Otuotoh konõto ahtao, soutatu tõ xiaksiake ytopyra, emero irumekäko tosëkõ omipona rokë toehtohkõme. Mokaro saaro kymarokomo. Torëtyke pyra sehtone tineru apoiry poko, mõkomo apoiry poko roropa, Kuesëkõ omipona rokë kuehtohkõme täkye aehtohme kypoko xine. ⁵Morararo orutua kõ atatapoiryhtao imehxo exikety waro ehtohme, tosëkõ omipona rokë ahtao, “Imehxo mokyro mana,” äko mã toto ipoko. Tosëkõ omipona pyra ahtao, “Imehxo mokyro,” kara mã toto ipoko. ⁶Kure tutupi poko erohkety osemazuhme tÿkyryry epery enahnõko, tarykase eya exiryke. Imeïpo tÿkyryry ekamõko mana imehnomo a. ⁷Moro poko enetupuhko, ynymerohpyry poko. Morarame Kuesëkõ otuarõtanoohnõko mã rahkene, moro poko oepohnopyryhtao.

⁸Wenikehpyra ke exiko Jezu Kyrixtu poko. Mokyro rokë tõsemäkapose ropa aorihxïpo. Tawi ekepyry parÿpyryme mana. Morara äko ase Jezu poko imehnõ amoreparyhtao. ⁹Moro pokoino etuarimäko ase. Jezu omiry ekaroryke ya popÿ sä tõmapose wyw äpuruhpyry taka. Yrome Ritonõpo omiry anapurupyra mã toto. ¹⁰Morara exiryke eanahtõko rokë ase. Utuarimaporyhtao eanahtõko ase, Ritonõpo nymenekatyä kuräkatohme, kysä toto ehtohme. Kukuräkatorÿko Ritonõpo mana Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykõke. Kure rokë exiko sytatose orihpÿme. ¹¹Ynara katopõpyry kure,

“Imaro kuorikyrykohtao,
imaro orihpÿme exiko sytatose.

¹²Imaro kuetuarimarykohtao,
tuisame exiko sytatose imaro.

Yrome, ‘Jezu waro pyra ase,’ karyhtao kyya xine,
‘Mose waro pyra ase,’ äko roropa Jezu mana kypoko xine.

¹³Ajohpe kuahtao xine,
ajohpe pyra ro Jezu mana, kyryhkanemero.

Ynara kara mana, ‘Moky saaro ajohpe exiko ase,’ kara Jezu,
ajohpäkarama aexiryke.”

“Kure mase ya,” äko Ritonõpo aomipona exiketomo a

¹⁴Moro katopõpyry kure. Jezu poetory tõ moro poko toto onuenikehkapopyra exiko. Amorepako toto. Ynara kaxiko eya xine Kuesëkõ netaryme, “Oseosezuhpyra ehtoko omi poko. Oseosezuhnohtao popyra mana. Imehnõ akorekehkäko rokë mana,” kaxiko eya xine. ¹⁵Akïme pyra erohko Ritonõpo omipona oehtohme, “Kure mase,” katohme Ritonõpo a oya. Azahkuru pyra exiko ehxiropyra oehtohme oerokuru poko. Zae rokë imehnõ amorepako Ritonõpo omiry poko. ¹⁶Ritonõpo waro pyra exiketõ omiry poko pyra exiko, Ritonõpo zamaro pyra toto omiry exiryke.

Mokaro omiry etananõ mã iirypyrymehxo exiiko toh mana. ¹⁷Ahno pũ toeposohkase ahtao motapitõko mana jõtopyra exiryke. Moro saaro mokaro omiry, emãñõko mana imehnõ ryhmãko samo. Asakoro mokaro amorepananõ mana Imeneu, Piretu, enara. ¹⁸Mokaro azahkuru mana. Ritonõpo omiry turumekase eya xine. Ynara ãko toh mã repe, “Aorihyã tõsemãkakehse Ritonõpo a,” ãko toto, ajohpe rokene. Toitoino azahkuru exikety etaryke tyya xine, osenekunohnõko mã toto. Jezu omipona hkopyra exiko mã toto. ¹⁹Yrome Ritonõpo nukurãkatyã onyryhmara mana. Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryne, “Kuesẽkõ typoetory to waro mana,” me tymerose. Ynara roropa tymerose, “Kuesẽkõ poetoryme kuahtao xine kyyrypyrykõ rumekãko sytatose,” me tymerose exiryke.

²⁰Imehxo exiketõ tapyĩ tao oripo tõkehko nae. Typyne exikety nae, uuru risemy, parata risẽ roropa. Typyne pyra exiketõ nae roropa, wewe risemy te, orino apuhsẽ tõkehko, kurãkõ ãme nae, emero rokẽ ãme nae, enara. ²¹Oripo saaro sytatose. Kyyrypyrykõ rumekaryhtao kyya xine, tukurikase roropa kuahtao xine oripo kurã sã sytatose, typyne exiketõ samo. Kyyrypyrykõ poko pyra exiiko sytatose, Kuesẽkõ poetoryme. Kuesẽkõ omi poe kure rokẽ exiiko sytatose. Kure tyryry poko rokene. ²²Nuasemãkõ otarãme tyrypyrykõ poko penetãko mã toto. Ipenetarykõ poko pyra exiko. Ynara rokẽ exiko, zae ehtoh poko rokẽ exiko, Jezu enetuputyry poko, imehnõ pyno oexiry poko, kure rokẽ oexiry poko, enara. Moro saaro Ritonõpo maro oturuketomo, kure rokẽ toexirykõ poko toto. Tyrypyry poko pyra toto ipunaka tukurohtao xine. ²³Yrome imehnõ omiry ãkorehmara mana Ritonõpo onenetupuhpyra aexirykõke. Okynahtao oxiehno imehnõ riko aomirykõ mana. Morara exiryke toto omiry onetara exiko. ²⁴Jezu poetoryme kuexirykõke oxiehno pyra sehtone. Imehno pyno sehtone. Samorepane toto tomeseke. Emỹpopyra roropa sehtone. ²⁵Imehno amoreparyhtao kuomirykõ

(2TI 2.20)

omipona pyra toto ahtao toto pyno ro sehtone. Otarãme imeiþo iirypyryme toexirykõ enetupuhnõko mã toto Ritonõpo poe. Otarãme tyrypyrykõ rumekãko ropa toto Jezu omipona toehtohkõme. ²⁶Otarãme eramãko ropa toh mana joroko tamuru winoino. Inapurutoh tae tütãko ropa toh mana. Otarãme omi kurã omipona pyra aehtyã ekurãkãko ropa toh mana Ritonõpo poe, enara.

Jezu oehsasaka ahtao

3 ¹Tuaro ehtoko, Jezu oehsasaka ahtao tuhke ehtomaketõ exiko mana, Jezu omipona exiketõ poremakapory se exiketomo. ²Mokaro osepyno rokẽ exiketomo. Imehnõ mõkomory poko penetãko mã toto. Osenetaonohnõko rokẽ mã toto. Ritonõpo kerekeremãko mã toto, tumykõ omipona pyra exiketomo. Tÿkyryrykõ tokarose ahtao eya xine, “Kure mase,” kara mã toto, Ritonõpo omipona pyra roropa mã toto. ³Sekerereme pyra exiketõ mokaro, otupokapopyra exiketomo. Imehnõ kerekeremananomo ajoajohpãkomo, zehnotokomo, kurãkõ se pyra exiketomo. ⁴Tope tõ ewokananomo, osepyno pyra exiketomo, osenetaonohketomo, typenetatoh poko rokẽ exiketomo, Ritonõpo a tuaropyra exiketomo. ⁵“Ritonõpo poetoryme ynanase,” ãko toh mã repe. Yrome Ritonõpo jamitunuru ripory se pyra mã toto tukurohtaka xine. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko isã oexirykõino. ⁶Toitoine mokaro zae pyra imehnõ amorepãko mã toto. Imehnõ tapyi takuroko omõnõko mã toto, nohpo to omipohtomase. “Jomipona awahtao xine, ytopyra matose apoto konõto htaka,” ãko toh mã repe. Mame ataomipohtomapõko mã toto. “Iirypyryme ase,” ãko rokẽ mã toto, yrome tyrypyry rumekary se pyra mã toto. ⁷Atamorepakehpyra toh mã repe. Yrome zae omi enetupuhsaromepyra mã toto. ⁸Pake Janexi tõ tõxienonohse Moeze maro, Janexi, Jãpyrexí. Enara toh kynexine. Zae Moeze omiry kynexine. Yrome zae omi etary se pyra toh kynexine. Zae omi etapory se pyra roropa toh kynexine. Mokaro saaro serõkomo. Zae pyra imehnõ amorepãko mã toto zae omipona toexirykõ se pyra mã toto. Tukurohtao xine azahkuru rokẽ osenetupuhnõko mã toto. Jezu poetory poenohnõko rokẽ mã toto. Yrome Ritonõpo omipona pyra ekurehnõko mã toto. ⁹Myaro tokoro pyra mã toto. Azahkuru toto exiry enõko imehnõ emero, pake Janexi tõ azahkuru ehtopõpyry samo Jãpyrexí maro.

Pauru namorepatopõpyry etyhyry

¹⁰Yrome ya imehnõ amorepatopõpyry waro toehse mase. Kure jehtopõpyry waro roropa mase. Ritonõpo omipona se jehtopõpyry waro mase, Ritonõpo enetupuhtopõpyry ya, sekerereme jehtopõpyry, imehnõ pyno jehtopõpyry, yryhmary eanahtotopõpyry ya, ¹¹ jyhtomatopõpyry, enara. Toetuarimase ywv itamurume Åtiokia po jahtao, Ikoniu po, Rixityra po, enara. Jyhtomaryhtao, Ritonõpo ypynopyase. ¹²Morararo emero Jezu Kyrixtu omipona se exiketomo. Imaro se exiketõ osanumãko mã toto aomipona se toto exiryke. ¹³Yrome iirypyrymãkõ popyrahxo exiko mana, onekunohtõkõ roropa. Imehnõ

enekunohnōko mā toto. Osenekunohpōko roropa joroko tamuru a toto. ¹⁴Yrome tyoro mase. Āmorepahpōkō waro mase, asa, onoty, ywy, enara. ¹⁵Opoetoaero kurā poko ātamorepahpyry mase. Pape kurāme exiryke kutuarōtanohtorŷko mana, Ritonōpo a typoetoryme kyrirykō poko, Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine ahtao. ¹⁶Tōmiry tymeropose urutōkomo a Ritonōpo zuzenu omi poe, zae kuamorepapotohkōme, iiryryrymākō mynyhmapotohme, azahkuru exiketō kurākatohme, kuamorepatohkōme kure ehtoh poko kuehtohkōme. ¹⁷Tōmiry tymeropose eya typoetory tō tuaro ehtohme tymōkomoke exiketō sā kuehtohkōme kure ehtoh poko zuaro kuehtohkōme imehnō akorehmary waro roropa kuehtohkōme.

4 ¹Jezu oehnōko mana kutuisarykomo. Toehse tahtao kurākō apiakāko mana popyno htae emero, aorihtyamo, orihpynomo, enara. Ynara oururu se ase Ritonōpo netaryme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō netaryme roropa. Ynara āko ase oya, ²Ritonōpo omiry ekaroko imehnō netaryme. Ekurehpyra exiko. Jezu apoiry se toto ahtao, amorepako toto. Apoiry se hkopyra toto ahtao aomiry ekaroko rokē toto netaryme. Pohnō zuruko tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme. Ākyemapoko toto. Amorepako toto Ritonōpo omiry poko. Penekehpyra ke exiko roropa toto amorepary poko. ³Imeīpo zae omi etary se pyra exīko mā toto sero nonopōkomo, typenetatohkō poko rokē toehtohkōme. Ajohpākō menekāko mā toto tamorepanekōme, tyrypyrykō poko rokē tamorepatohkōme. ⁴Zae omi rumekāko mā toto ajoajohpākō omiry rokē etatohme tyya xine. ⁵Naeroro mokaro sā pyra exiko. Tuaro exiko. Oetuarimaryhtao eanahtoko rokene. Imehnō zuruko Jezu Kyrixtu poko. Orēpyra exiko Ritonōpo omipona. Imehnō akorehmako roropa aomipona toto ehtohme.

⁶Okynahkopyra jorihtoh toehse nase. Yrome torētyke pyra ase jorikyry poko. ⁷⁻⁸Tururume ytoketō ahtao, toiro osemazuhme eporehkāko. Epehpyry apoīko mana, tosēkō omipona ahtao rokene, osema etyhpyry pona toeporehkase ahtao roropa. Mokaro sā ywy. Poremāpyra exiase. Yrohmanohpotopōpyry poko tōtyhkase ywy. Kuesēkō onenetupuhkehpyra ase. Naeroro Ritonōpo nekarory kurā jeraximāko mana, kure jehtopōpyry epehpyryme. Moro ekarōko mā Kuesēkō ya ekarotoh po toehse ahtao. Imehnomo a roropa, emero Kuesēkō pyno exiketomo a moro ekarōko roropa mana, aepyry ropa eraximananomo a.

Pauru nurutopōpyry

⁹Timoteu, axī sahxo ōpokonopyry aotyhkanohko, oehtohme xiaro ya. ¹⁰Turumekase Temaxi a jexiryke morara āko ase. Mōkomo poko typenetaryke toytose ynororo Tesaronika pona. Kyresēte toytose roropa Karaxia pona. Titu toytose Taumaxia pona, enara. ¹¹Ruka rokē taro nase ymaro. Maku menehtase amaro oehtozome, jakorehmaneme aehtohme taro. ¹²Tikiku aropone Epezu pona. ¹³Ooepyryhtao jupō enehko. Tyroa

(2TI 4.22)

po Kapo tapyĩ tã ynomoase. Moro enehko. Ypapẽ roropa enehko. Okyno pihpyry risẽ roropa enehko, imerohppyry. Moro se nymyry ase.

¹⁴Arexãtere mokyro metau poko erohkety. Popỹ mokyro, yhtomane. Apo Kuesẽkõ mokyro wãnohno iirypyryme aexiryro. ¹⁵Akorekehkatõ mokyro nexiase Ritonõpo omiry ekaroryhtao yna a. Tõsezusezuhse itamurume ynororo yna maro. Mokyro waro exiko oryhmaryino roropa.

¹⁶Terekatu ãpataka toehse jahtao josewomatoh myhe upiase. Urumekase toto emero porehme. Yrome ynara ãko ase Ritonõpo a ipoko xine, “Papa, iirypyrykõ ikorokako ropa,” ãko ase. ¹⁷Mokaro urumekase repe, yrome Kuesẽkõ ymaro monexiano. Yjamihtanopyase Jezu poko juteutõkara zurutohme. Ypyno Kuesẽkõ exiryke eatãpyra toh kynexine, rião pãkomo. ¹⁸Kuesẽkõ ypynohnõko mana yryhmaryhtao pohnomo a. Mame orẽpyra tosaka jarõko mana. Moero mã emero esẽme mã ynororo. “Kure Ritonõpo mana, kakehpyra sehtone.” Morara ahtao kure mana.

“Murutase toto,” katopõpyry

¹⁹Murutase toto Pirixira, Akira, Onexiporu tõ roropa, enara. ²⁰“Pauru opyno xine,” kaxiko eya xine. Eraxitu tõsesarise Korĩto po, Tyropimu ynomoase Miretu po, kure pyra exiryke. ²¹Axĩ sahxo moehtase konopotara ro ahtao.

“Kuurupotase Timoteu a,” tykase Eupuru. Purutẽte, Rino, Kyrautia emero Jezu poetory tõ maro. “Opyno ynanase, Timoteu,” ãko toh nase.

²²Ynara ãko ase Kuesẽkomo a Jezu Kyrixtu a, “Timoteu maro exiko. Ipyno exiko,” ãko ase. Enara rokene.

Pauru Nymerohpyry sero Titu Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonōpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnō amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Titu neneryme. Pauru maro toytose Titu tuhke pata tō poro. Imeīpo Jezu poetory amorepaneme toehse ynororo Kereta po.

Tynmerohpyryae Titu zurūko mana enekunohtokō poko. “Azahkuru imehnō amorepāko mā toto. Zae Ritonōpo ehtoh sā pyra roropa mā toto,” āko mana. “Naeroro kurākō rokē imenekako imehnō Jezu poetory amorepananōme, imehnō motye osekaropyra toto ehtohme oxiehno pyra roropa toto ehtohme,” āko mana.

1 ¹Ynymerohpyry moro oneneryme Titu. Ywy ase Pauru, Ritonōpo poetory, Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry.

Tymenekase ywy Ritonōpo a tynymenekatyā akorehmatohme aomiry enetupuhpotohme eya xine, zae omi kurā poko toto amorepatohme roropa. ²Orihp̄yme tymaro kyritor̄yko Ritonōpo mana. Ajohpākara mokyro Ritonōpo. Pake nono onyripyra ro tahtao ynara tykase ynororo tyya rokene, “Orihp̄yme ypoetory tō rīko ase,” tykase. ³Mame tōmiry enehpor̄y se toehse Ritonōpo ahtao tonehpose eya kyya xine. Tōmiry tokarose roropa ya ekarotohme imehnomo a, ynara katohme eya xine, “Umūkuru enetuputyryhtao oya xine, orihpyra oritor̄yko ase, jūme, kaxiko eya xine,” tykase ya Ritonōpo kukurākanekomo.

⁴Umūkurume mase Titu, Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya exiryke.

Ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa, Titu pyno ke exiko. Torētyke pyra tyriko roropa,” āko ase. Jezu Kyrixtu a morara āko roropa ase kukurākanekōme exiryke.

Titu erohtopōpyry Kereta po

⁵Kynomoase moroto ahmōta po Kereta po, morotōkō akorehmatohme otyhkara ro jexiryke, Jezu poetory amorepatōkō ritohme oya emero pata tō punero. Nnyrohmanohpotopōpyry poko oya wenikehpyra exiko. ⁶Zae rokē exiketō Jezu poetory amorepaneme tyriko, toiro typye exiketō rokene, Jezu enetupuhnanō ke typoenōke rokene. Ajoajohpe pyra typoenōke exiketō tyriko, tumyko omipona typoenōke roropa. ⁷Ritonōpo omi poe Jezu poetory amorepananō ahtao imehnō mā toto onyhxiropyra kure rokē toto exiryke. Osenetaonhpyra exiketomo, atakirimahnomo, et̄yryra exiketomo, zehzehno

pyra exiketomo, tyamene se pyra exiketomo, ⁸katonõ se exiketomo, kurãkõ maro se exiketomo, emotyëkara exiketomo, zae rokë imehnõ rinanomo, Ritonõpo sã se exiketomo kure rokene, akĩme pyra exiketomo, ⁹zae omi onurumekara exiketomo zae exiryke, Jezu namorepatopõpyryme exiryke. Morara tahtao xine imehnõ zurũko toh mana, toto akorehmãko zae Ritonõpo omi poe. Azahkuru exiketõ namorepatopõpyry enepõko roropa toh mana.

¹⁰Tuhke ajoajohpãkõ nae. Juteu tõ roropa Jezu enetupuhxĩpo toeramase ropa toto. Ipoetohpyryme mã toehse toto. Imehnõ amorepãko toto azahkuru rokene. Toto enekunohnõko mã toto. ¹¹Mokaro imynyhpãkapoko imehnõ enekunopyryino. Tyekyrykõ omipohtomãko toh mana, zae pyra toto amorepãko, tineru apoitohme rokë tyya xine. ¹²Typoko xine ynara tykase imepyny, “Keretapõkõ emero ajoajohpe mana osekatõ kõ samo. Akĩme roropa mã toto, tõtukurukõ poko emotyëkãko toto,” tykase mokyro Keretapono typoko xine ro imehnõ netaryme. ¹³Mokyro nekarohpyry ajohpe pyra mana. Morara exiryke mokaro zuruko orẽpyra samo, mãsa rokë pyra Ritonõpo omipona toto ehtohme. ¹⁴Juteu tamuru tõ omihpyry irumekapoko eya xine imeimehnõ nyrohmanohpotoh roropa. Zae omi rumekahpõkõ nyrohmanohpotoh irumekapoko eya xine. ¹⁵Kure exiketõ mã kure Ritonõpo nyrihpyry ekarõko. Yrome iirypymãkõ mã popyra Ritonõpo nyrihpyry ekarõko zae pyra toexirykõke. Tyrypyrykomo a rokë tuaro mã toto. ¹⁶Moro saaro imehnomo, “Ritonõpo waro ynanase,” ãko toh mã repe. Yrome kure ehtoh poko pyra mã toto. Popyra ipunaka mã toto Ritonõpo neneryme. Imeimehnõ zehno mã toto Ritonõpo omipona pyra. Kure imehnõ riry waro pyra mã toto, enara.

Zae omi poko

2 ¹Yrome omoro tyoro, mokaro sã pyra. Zae omi ekaroko Jezu poetory tomo a. Ynara kaxiko eya xine, “Ritonõpo omipona ehtoko,” kaxiko. ²Tãhpomãkõ zuruko kure toto ehtohme, ajoajohpe pyra, emotyëkara roropa toto ehtohme tõtukurukõ poko, mãsa rokë pyra Ritonõpo enetupuhthohme toto a, imehnõ pyno toto ehtohme, Ritonõpo omipona exiry poko penekehpyra roropa toto ehtohme. ³Morararo kunumiximãkõ zuruko kure toto ehtohme Ritonõpo poko exiketõ samo, imehnõ onykerekeremara toto ehtohme, eukuru jehnahpyry poko penetara toto ehtohme roropa. Zae omi poko imehnõ amorepapoko eya xine. ⁴Oryximãkõ amorepapoko toto a, tyniokõ pyno toto ehtohme, typoenõkõ pyno roropa aehtohkõme, ⁵Ritonõpo omi poe tuaro toto ehtohme, imehnõ orutua poko pyra oryxĩa ehtohme, tytapyĩkõ tao rokë kure toto ehtohme, tyniokõ omipona toto ehtohme roropa. Tyniokõ omipona pyra Jezu poetory ahtao imehnõ ynara ãko toto eneryke tyya xine, “Otarãme Ritonõpo omiry se hkopyra mokyro mana,” ãko toto ipoko.

⁶Nuasemãkõ roropa zuruko ajoajohpe pyra toto ehtohme. ⁷Titu, kure rokë imehnõ tyriko, asã nuasemãkõ ehtohme. Zae imehnõ amorepako Ritonõpo omiry poko. Onekunohtõ sã pyra exiko. ⁸Omi rypyry poko pyra exiko,

ohxiropyra imehnõ ehtohme. Morara awahtao kyzehnotokõ ehxirõko tamoreme xine mana, ohxirory se exiketomo. Kure rokẽ oexiryke ohxiropyra mã toto.

⁹Ynara kaxiko namotome exiketomo a, “Oesẽkõ omipona ehtoko. Kure rokẽ erohtoko, oseosezuhpyra. ¹⁰Ematonara ehtoko. Kure rokẽ erohtoko. Morara awahtao xine ynara ãko imehnõ oenerykõke, ‘To! Tukurãkanekõ omipona rukuh mokaro toehse nahe,’ ãko mã toto oenerykõke,” kaxiko eya xine.

¹¹Ritonõpo kuamopatose kure toexiry poko, kypyno xine toexiryke, emero pohme repe. ¹²Ynara kuamopatoryko mana, kyyrypyrykõ rumekatohme kyya xine, Jezu poetory tõ kara penetatopõpyry rumekatohme roropa kyya xine, zae kuehtohkõme kukurohtao xine, zae roropa imehnõ neneryme kuehtohkõme, zae Ritonõpo neneryme kuehtohkõme roropa taro nono po. ¹³Morara kuexirykõ se Ritonõpo mana. Tãkye rokẽ sytatose Kuesẽkõ oepyry ropa eraximaryke kyya xine. Orẽpyra oehnõko ropa mana. “Kure Ritonõpo mana, kukurãkanekõ imehxo,” ãko sytatose emero pohme, Jezu Kyrixtu oepyry ropa eneryke kyya xine. ¹⁴Mokyro tõsekarose toorihthome kymyakãkõme, kyjamihtanohtohkõme, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme, kukurohtao xine kukurikatohkõme roropa, ipoetryme nymyry kuehtohkõme, mãsa rokẽ pyra aomipona kuehtohkõme.

¹⁵Moro poko imehnõ amopatose. Zuruko toto orẽpyra, tyrypyhpyke toehse toto ahtao. Ynara kaxiko eya xine, “Jomi poe rokẽ pyra ourutorõko ase, Ritonõpo omi poe ourutorõko ase,” kaxiko, ynara kara toto ehtohme, “Poetome ro mase. Omiry onetara ynanase,” kara toto ehtohme.

Kure rokẽ Jezu poetory exiry poko

3 ¹Ynara kaxiko roropa Jezu poetory tomo a, “Kowenu omipona ehtoko. Kowenu poetory omipona roropa ehtoko. Kure rokẽ erohtoko erohse oeahmarykohtao. ²Imehnõ onykerekeremara ehtoko. Atatapoipyra roropa ehtoko. Sekerereme ehtoko imehnomo a, kure rokẽ imehnõ ezuhtoko,” kaxiko. ³Pake ajoajohpãkõ sã sexiataose, Ritonõpo omipona pyra, popyra rokene. Jezu poetory tõ kara penetatoh poko typenetase kymarokomo, tãkye kuexirykõ poko roropa typenetase imehnõ zetũ poko, imehnõ zumoxike ehtoh poko roropa. Imehnõ kyzehno xine toh nexiase. Toto zehno ynanexiase roropa. ⁴Yrome Ritonõpo kukurãkanekõme mana. Kuamopatose kypyno xine toexiry poko, kure kyrirykõ se toexiry poko roropa. ⁵Mame kypynanopyatose kure kuexirykõke pyra. Kypyno xine toexiryke kypynanopyatose iiryryryme ro kuahtao xine. Kurã Zuzenu a kukurikapatose enurusenã sã ropa kuehtohkõme, kure kuehtohkõme kukurohtao xine. ⁶Omomyra Ritonõpo toehse. Tuzenu tokarose kyya xine, toorihse Jezu Kyrixtu exiryke kyyrypyrykõ epehpyryme. ⁷Tuzenu tokarose kyya xine zae kuehtohkõme. Kure rokẽ kyritorõko Ritonõpo mana. “Zae matose,” ãko Ritonõpo mana kyya xine. “Ymaro aarotorõko ase orihpyra oehtohkõme jũme,” ãko mana. Morara kary eraximãko sytatose eya. ⁸Morara kary ajohe pyra mana.

Morara exiryke orēpyra exiko moro ekarory poko Ritonōpo enetupuhnanomo a kure rokē imehnō ritohme toto a. Morara ahtao kure sytatose Ritonōpo neneryme, imehnō neneryme roropa. ⁹Yrome putupyra exiketō oseosezukuruhtao anaponuhpyra exiko tytamurukō esety poko, Moeze omihpyry poko roropa toto oseosezukuruhtao toto anaponuhpyra exiko. Toipāme rokē sekere āko mā toto. ¹⁰Imehnō azahkuru Jezu poetory amoreparyhtao zuruko toto osemazuhme aporo. Morotoino amorepazomoko ropa toto. Morarame ōmipona pyra toto ahtao imaro xine pyra exiko. ¹¹Zuaro mase toto osenekunopyry waro mase. Iirypyryme toto exiry eneryke oya zae pyra toto exiry waro mase.

Pauru nurutopōpyry etyhyryme

¹²Arytema aropōko ase oya. Arytema pyra ahtao Tikiku aropōko ase aarotohme, Nikopori pona. Moroto exīko ase ikonoporyae. ¹³Zena makorehmatase, Aporu maro ooepyryhtao. Zena, Roma kowenu omiry waro exikety. Akorehmako toto tŷkyryneke toto ehtohme toto ytoryhtao. ¹⁴Imehnō akorehmapoko roropa Jezu poetory tomo a etuarimaketō pyno toto ehtohme, toipāme rokē pyra toto ehtohme.

¹⁵“Kure pāna mā moero,” āko oya ymarōkomo. Morara āko roropa ase amarokomo a, yna pyno exiketomo a, Jezu poetory tomo a.

“Papa, Titu tō pyno exiko,” āko ase Ritonōpo a. Enara rokene.

(Tit 3.14)

Pauru Nymerohpyry sero Piremõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tope a tynmerohpyry taropose eya, Piremõ neneryme. Tynmerohpyryae tope zurũko inamoto poko, Onezimu poko. Tosẽ turumekase eya. Mame Jezu tonetupuhse eya tosẽme Pauru omiry etaryke tyya. Naeroro Onezimu azahkuru ehtopõpyry ikorokapoko Ritonõpo a, ãko Pauru esemy a. Wenikehko roropa iirypyhpyry poko, ãko mana.

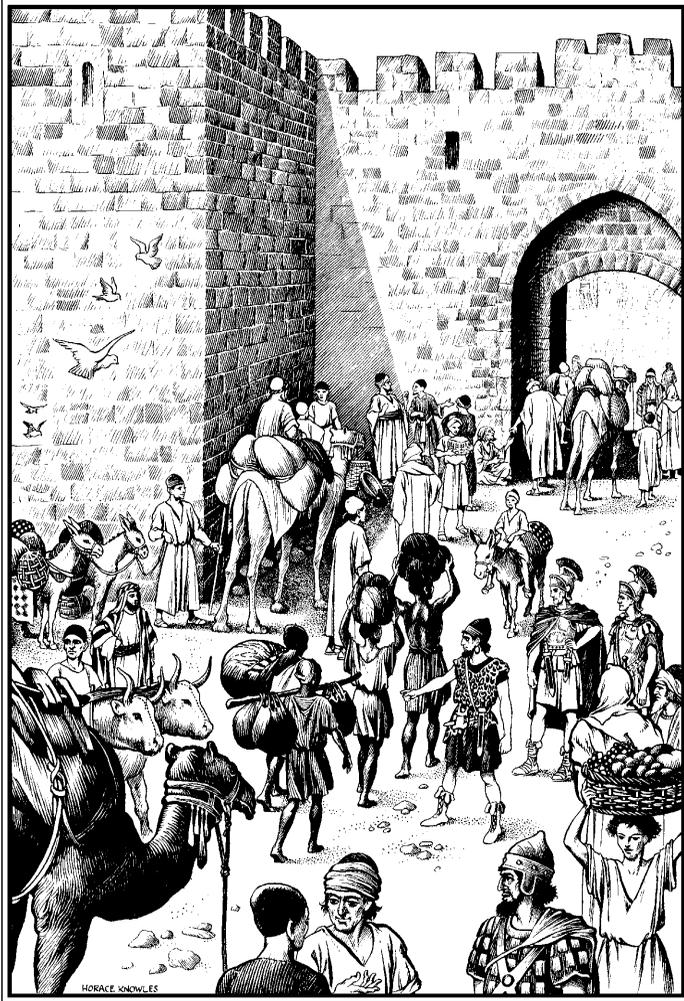
¹Ynymerohpyry moro oneneryme Piremõ. Yna epeme mase, yna akorehmaneme roropa. Ywy ase Pauru, ãpuruhpyrytaono. Kyrixtu Jezu omipona jexiryke tõmapose ywy ãpuruhpyry taka.

Ymaro Timoteu nase jakorehmãko serohne merory poko. ²Jezu poetory tõ oximõmãkõ neneryme ynymerohpyry moro, atapyĩtaõkõ neneryme roropa, Apia neneryme roropa. Jezu poetoryme toexiryke yna oryxiryeme mana. Arakipu neneryme roropa moro. Soutatume sã ynororo mã ya, yna akorehmaneme exiryke.

³Ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine, “Kure rokẽ Piremõ tõ tyriko Papa. Torẽtyke pyra tyriko toto,” ãko ase. Morara ãko ase Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a roropa.

Imehnõ pyno Piremõ ehtopõpyry poko

⁴Jotururuhtao Ritonõpo a opoko oturũko ase. “Kure mase, Papa. Kure jakorõ Piremõ riryke oya,” ãko ase opoko. ⁵Ritonõpo poetory pyno oexiry ekãtõko imehnõ mana ynanetaryme, Kuesẽkõ Jezu enetuputyry poko oya ekarõko roropa mã toto. ⁶Jezu maro mase ytoytõko, tonetupuhse oya exiryke. Morara exiryke ynara ãko ase Ritonõpo a, “Papa, Piremõ akorehmako imehnõ zurutohme Jezu enetupuhtopõpyry poko tyya. Amorepako toto oenetuputyry poko, zae Piremõ eneryke tyya xine, Jezu Kyrixtu omipona se toto ehtohme Piremõ samo,” ãko ase. ⁷Opyno ase Piremõ. Jakorõme mase. Yna pyno oexiryke atãkyemãko ase, poremãpyra ase roropa. Tuhkãkõ Ritonõpo poetory tõ tãkye toehse opokoino, toto pyno oexiryke.

(Pir 25)

Onezimu akorehmapory poko

⁸Etako pahne, orēpyra se jahtao, oruime jexiryke Kyrixtu enetuputyry poko, jomi poe zae ehtoh poko exiko, ykary oya repe. ⁹Yrome opyno jexiryke, ajohpāme sā jomipona exiko, āko rokē ase oya. Ywy ase Pauru. Kyrixtu Jezu nymenekahpyry ase typoko imehnō zurutohme. Āpuruhpyry taka tōmapose ase roropa Jezu pokoino. Morara jahtao ro, ajohpāme sā, āko ase oya. ¹⁰Naeroro ekaropōko ase oya Onezimu poko.

Umükurume mana Kyrixtu enetuputyryke eya. ãpuruhpyry tao jahtao mokyro zũme toehse ywy Kyrixtu ekaroryke eya. ¹¹Osemazuhme aporo akĩme toexiryke opoetohpyryme toehse ynororo. Yrome seromaroro ãme toehse ropa nase. Åkorehmaneme toehse jakorehmaneme, enara.

¹²Seromaroro mokyro arópõko ropa ase oya. Jeano roropa ytõko mana imaro ipyno jexiryke ipunaka. ¹³Taro ise ro ase repe, ymaro aehtohme, ãpuruhpyry tao ro jahtao, jakorehmaneme, oesahpyo. Ritonõpo omiry kurã poko Jezu Kyrixtu poko imehnõ amoreparyke ya ãpuruhpyry tao ase. ¹⁴Yrome jamoreme jakorehmapory se pyra ase oya. Jakorehmary se awahtao rokẽ jakorehmapory se ase oya. Naeroro ekarópõko ase oya ajohpãme samo.

¹⁵Otarãme Onezimu toepase owinoino osemazuhme. Mame ytõko ropa mana oya, jũme amaro ehtohme rahkene. ¹⁶Seromaroro namotome rokẽ pyra mana. Namoto motye kuhse ynororo. Åkorõme toehse mana Kyrixtu enetuputyryke eya. Ipyno yronomyryme ase. Ipynohxo exĩko mase roropa opoetoryme exiryke, åkorõme roropa exiryke Kuesẽkõ enetuputyryke eya.

¹⁷Naeroro oepeme jexiryke, mokyro eahmako, oya toytose ahtao, jeahmatoh sã oya. ¹⁸Iiryryryme toehse ynororo ahtao oya, otinerũ tapoise eya ahtao, ya rokẽ epehmapoko ropa. ¹⁹Ynara imerõko ase jemary ke nymyry. Ywy ase Pauru. Ywy roro oepehmãko ase. Yrome owenikehkapopyra roropa ase. Jepehmara ro mase roropa. Yhnao orihketyme ro mexiry. ²⁰Naeroro, jakorony, ajohpãme sã jomipona exiko Kuesẽkõ pyno oexiryke. Ahtao jãkyemãko mase. Jakorõme sã mase Kyrixtu enetuputyryke oya.

²¹Awaro ase. Morara imeroryhtao ya jomipona exĩko mase. Jomiry motye tyrĩko mase. Zuaro ase. ²²Morara awahtao osa ikurãkako jesaryme. Otarãme õmihpyrykõ etaryke Ritonõpo a jarópõko ropa mana oya xine. Moro se ase ipunaka.

Pauru tõ osekazumatopõpyry

²³“Kure pãna mano,” kary se Epapura oya. ãpuruhpyrytaõme mana ymaro, Jezu Kyrixtu poko imehnõ amoreparyke eya. ²⁴Morara kary se roropa ymaro erohketõ Jezu omiry poko, Maku, Arixtaku, Temaxi, Ruka, enara.

²⁵“Kure rokẽ opoetory tõ tyriko Papa,” åko ase Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a opoko xine. Enara.

Eperu tō Neneryme Imerohpyry sero

Sero pape merohpō waro pyra sytatose. Otarāme Pauru kynexine, otarāme Aporu. Sero pape taropose Jezu enetupuhnanō neneryme, juteu tō neneryme tuhke pata tō punero. Tyorō poko toto amorypary se toehse imehnō juteu tomo Jezu rumekatohme ropa eya xine, pake toehtopōpyry sā ropa toto eramatohme ropa.

Yrome tynmerohpyryae Ritonōpo omipona exiketō akorehmary se kynexine sero pape merohpono tākye toto ehtohme Jezu maro toytorykō poko. “Oesēkōme Jezu enetuputryy poko oya xine onurumekara ehtoko oetuarimarykohtao ro,” āko eya xine mana. “Jezu osenetupuhtoh kure kuhse mana, Jezu ehtoh roropa kure kuhse mana. Pake kuehtopōpyrykō motye kure mana,” āko mana.

Ritonōpo mūkuru poko

1 ¹Pake Ritonōpo kynoturune kytamurukomo a urutōkō ae. Tuhke rokē kynoturune. Urutōkō osenetupuhtoh ae kynoturune. Aosenehtokō ae roropa kynoturune eya xine. ²Morarama pake hkopyra kynoturune ropa Ritonōpo kyaa xine Tumūkuru ae. Tumūkuru a senohne emero tokarose Ritonōpo a. Ynororo a sero nono tōkehko tyripose eya aporo, seropōkō emero. Mame tymenekase ynororo Ritonōpo a emero esēme ehtohme, sero nonopōkō esēme, kapuaōkō esēme roropa, enara ehtohme. ³Ime aexiry saerehkane sā mana. Ritonōpo ime exiry saaro ime aexiry mana ipunaka. Mame Ritonōpo ime exiry enepōko mana seropōkomo a. Tyjamitunuru ke tynyrytā onenahkapopyra mana. Morarama seropōkō rypyry korokaxīpo kyporohne kapu ao, tuisamehxo, Ritonōpo maro. Emero esēme Ritonōpo mana.

Tynenyohtyā motye Ritonōpo mūkuru ehtoh poko sero

⁴Tynenyohtyā motye kuhse Tumūkuru tyrise eya. Esety roropa Ritonōpo mūkurume, Tummy wino tapoise eya. Mokyro esety Ritonōpo nenyoyhtyā esety motye mana. ⁵Tumūkuru a ynara tykase Ritonōpo, “Umūkurume mase.

Seroae omyme osekarōko ase,” tykase Ritonōpo Tumūkuru a. Yrome tynenyohtyamo a morara kara kynekurehne. Ynara tykase roropa Tumūkuru poko,

“Jũme ase,
umũkurume mana,”

tykase Ritonõpo Jezu poko. Yrome morara kara kynekurehne tynenyohtyã poko. ⁶Ynara roropa tykase Ritonõpo Tumũkuru tooehse ahtao sero nono pona,

“Ynenyohtyã emero kure Umũkuru rĩko mana.

‘Kure mase, tuisa imehxo,’ ãko toh mana eya,”

tykase Ritonõpo. ⁷Yrome ynara tykase tynenyohtyã poko,

“Tyryrykane sã ynenyohtyã rĩko ase axĩ toto ytotohme.

Apoto sã roropa ynamoto tõ ripõko ase orẽpyra toto ehtohme,”

tykase. ⁸Yrome Tumũkuru poko ynara tymeropose Ritonõpo a,

“Ritonõpome mase.

Tuisame oehtoh exikehpyra mana jũme.

Zae oexiryke ipunaka tuisa kurãme mase.

⁹Zae ehtoh se mase te, popyra ehtoh zehno roropa mase.

Morara exiryke kymenekase, tãkye ipunaka oehtohme

imehxo oehtohme roropa, imehnõ motye kuhse oehtohme,”

tykase Ritonõpo Tumũkuru a. ¹⁰Ynara tykase roropa Ritonõpo eya,

“Oya sero nono tyrise apitoryme.

Kapu roropa tyrise oya, oemary ke, tuisame oexiryke.

¹¹Enahnõko mã onyrytyã repe.

Yrome omoro orihpỹme mase jũmãme.

Xihpyryme onyrytyã mã exĩko repe upo xityã samo.

¹²Upo sã toto amẽnõko ropa mase, toto myakãmatohme.

Yrome omoro mase etyorõmara.

Tãhpome exipyra mase roropa,”

tykase Ritonõpo Tumũkuru a. ¹³Ynara tykase roropa Ritonõpo Tumũkuru a,

“Oporohko tãna. Tuisamehxo mexino ymaro.

Ozehnotokõ poremãkapõko ase,

opoetoryme toto rĩko ase roropa,”

tykase Ritonõpo eya. Yrome morara kara kynexine tynenyohtyamo a.

¹⁴Naeroro kuamorepatoxi Ritonõpo nenyoyhtyã poko. Kapu ae inenyoyhtyã mokaro. Tupũke pyra rokẽ mã toto. Toto arópõko Ritonõpo mana tarõkõ akorehmatohme. Tynypynanohtyã akorehmase toto arópõko mana.

Kypynanohtohkõ kurã poko

2 ¹Morara exiryke otato sehtone omi kurã totase kyya xine ahtao. Tomeseke sehtone aomipona exikehpyra kuehtohkõme. ²Ritonõpo nenyoyhtyã omihpyry zae kynexine. Zae ehtoh poko tutuarõtanohpose imehnomo. Toto omihpyry omipona pyra exiketõ tuãnohse toto iirypyrykõ ehehpyryme. ³Yrome Kuesẽkõ Jezu omiry mokaro omihpyry motye kuhse mana. Otato pyra kuahtao xine kuãnohtorỹko mana, ekurehpyra mana. Osemazuhme kypynanohtohkõ poko tyya kynoturune. Morarame etananõ

roropa kutuarõtanohtopotone zae aehtoh poko. ⁴Ritonõpo roropa zae toehtoh poko kutuarõtanohtopotone tyjमितunuru eneporyke, kurākōkara kurākary poko, enara. Typoetory tō tyjamihtanohtopose Tuzenu a tyotyorō waro toto ehtohme orēpyra toto ehtohme imehnō Jezu poetory akorehmatohme emero porehme. Ise toehtopōpyryae ro tyjamihtanohtopose toto eya.

Kyrixtu enurutopōpyry ahnome kypynanohtohkōme

⁵Sero nono tyrisenā tyrise ropa ahtao, seropōkō esēme tynenyohtyā onyripyra Ritonõpo exīko mana. Moro poko ourutoryko ynanase seromaroro. ⁶Māpyra ynara tymerose imepyny a Ritonõpo omiryeme, “Ritonõpo, pitiko sã ynanase oya repe.

Yrome yna poko osenetupuhnōko mase.

Tuisame pyra ynanase roropa repe.

Yrome yna pyno ro mase.

⁷Tyrise ynanase oya onenyohtyā ime exiry sã pyra aporo.

Tuisamehxo tyrise roropa ynanase oya, onyrytã esēme.

⁸Ajमितunuru poe emero esēme tyrise ynanase oya,”

me tymerose imepyny a Ritonõpo omiryeme. Emero esēme ahno tyrise Ritonõpo a. Naeroro, emero esēme karyke, emero esēme toehse toh mā repe. Yrome ahno enēko sytatose emero esēme pyra ro. ⁹Yrome Jezu poko enetupuhnōko sytatose. Axītao rokē tuisame hkopyra toehse ynororo Ritonõpo nenyoyhtyā poetoryme samo. Mame Ritonõpo omi poe toorihse ynororo kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme, kypyno xine Ritonõpo exiryke. Mame toorihse exiryke tuisamehxo Jezu tyrise ropa Ritonõpo a. Emero esēme tyrise eya. ¹⁰Tuaro Ritonõpo kynexine Tumūkuru tuarimapory poko. Ynara tykase ynororo Tumūkuru poko, “Toetuarimaryke iirypyrymākō kurākary waro exīko mana,” tykase. Emero ritōme ynororo. Tynyrytã onenahkapopyra roropa mana. Tuhkākō eahmary se ynororo, tyya toto ytotohme typoenōme toto ehtohme, tymaro tuisame toto ehtohme.

¹¹Kuesemazupurukōme toexiryke kukurākatoryko mana, kyyrypyrykō korokāko roropa mana, Kumykōme roropa Jū ehtohme. Naeroro ihximyra mana tyekyryme kuehtohkō poko. ¹²Ynara tykase ynororo Tummy a,

“Papa onyrihpyry poko jakorō tō zurūko ase.

Opoko eremiāko ase,

kure oekarōko ase opoetory tō maro tōximōse yna ahtao,”

tykase. ¹³Ynara tykase roropa ynororo, “Ritonõpo, oenetupuhnōko ase,” tykase. “Taro ase ypoenō maro, moxiã onekarotyã ya,” tykase Jezu.

¹⁴“Ypoenō moxiamo,” kynako Jezu kypoko xine. Ahnome kuexirykōke kysã xine Jezu toehse, ahnome, tupūke, tumunure, enara. Ahnome toehse ynororo toorihthohme, toorikyryke joroko tamuru enahkatohme, kuorikyrykō esēme sã joroko tamuru exiryke. ¹⁵Kuorikyrykō zuno kuexirykōke tymyhse sã sexiataose. Joroko tamuru namotome sexiataose. Yrome joroko tamuru enahkaryke tyya tymyhpokase ropa sã sytatose eya. ¹⁶Zuaro sytatose. Ahnome toehse Jezu

tynenyohtyã akorehmatohme pyra tyya. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko, “Tooehse ynororo Aparão pakomotyã akorehmatohme rokẽ tyya,” me tymerose Ritonõpo omiryne. ¹⁷Morara exiryke tupũke exiketyme toehse ynororo, takorõ tõ samo, kymarokõ samo. Kysã xine toehse ynororo zae tõturutohme kypoko xine Ritonõpo a, kypynanohnekõme roropa toehtohme. Ritonõpo omipona toexiryke kyyrypyrykõ korokãko mana kyyrypyrykõ topehmase exiryke tyya. ¹⁸Tukuhse ynororo joroko tamuru a iiryryryme tyritohme repe. Toetuarimase roropa ynororo. Naeroro kuakorehmarykõ waro mana tukuhse kuahtao xine joroko tamuru a.

Jezu poko Moeze poko roropa

3 ¹Wekiry tõme matose. Jezu akorõ tõme sytatose, toahmase Ritonõpo a kuexirykõke ipoetoryme kuehtohkõme. Osenetupuhtoko Kuesëkõ Jezu poko rokene. Tonehpose Jezu Ritonõpo a tymaro oturuketõ tuisaryme aehtohme, kypoko xine auturutohme Tummy a, tonetupuhtohkõ poko. Ihximyra sytatose roropa Kuesëkõme Jezu ekarory poko. ²Tymoise Ritonõpo Jezu a kynexine. Tymenekahpõ omipona kynexine, Moeze sã toerohtoh poko. Moeze a roropa tymoise Ritonõpo toerohtoh poko, Ritonõpo poetory tõ poko, Izyraeu tõ poko. ³Yrome Jezu Moeze motye kuhse kynexine, tuisamehxo. Tapyi amone eneryhtao kyaa xine, “To! Emese kure mase. Tapyi rine nymyry mase,” ãko sytatose eya. Yrome tapyi a morara kara sytatose. Moro saaro Moeze motye kuhse Jezu mana. ⁴Mame tapyi rinanõme sytatose. Tuhke tapyi rihpõ nae. Yrome Ritonõpo emero ritõme kuhse mana. Emero tyrise sytatose Ritonõpo a. ⁵Moeze a Ritonõpo tymoise kynexine ipoetory tõ eraseme sã rokene. Ritonõpo namotome kynexine. Urutõme roropa kynexine Ritonõpo poe. Ritonõpo nekarory poko imeïpo tõturuse ynororo. ⁶Yrome Kyrixtu a Ritonõpo tymoise kuhse, Moeze motye kuhse. Tummy omipona kynexine tapyi esẽ nymyry samo, Ritonõpo mükurume exiryke. Mame Ritonõpo poenõme sytatose oserehpyra kuahtao xine, Kuesëkõ onenetupuhkehpyra kuahtao xine te, penekkehpyra kuahtao xine Kuesëkõ eraximary poko, enara. Imehnõ motye kuhse Jezu exiryke onenetupuhkehpyra sehtone.

Ritonõpo poetory tõ oserematoh poko sero

- ⁷Ynara ãko Ritonõpo zuzenu,
 “Seroae Ritonõpo omiry etaryhtao oya xine,
⁸ otato ehtoko. Ekurehpyra ehtoko.
 Pake atamurukõ ehtopõpyry sã pyra ehtoko ahno esao pyra toto ahtao.
 Ynara tykase toto, ‘Ritonõpo se pyra sytatose Kuesëkõme.
 Aomipona pyra sehtone.
 Kuãnohpyra xine mana,’ tykase toto.
 Onymoipyra toh kynexine.
 Tosëkõ tukuhse eya xine.
⁹ Moroto atamurukõ jukuhne toto, tyehno xine jehtohme.

Yjमितुनुतु तनेसे तुया खिने अताओ रु कुकुने तुतु.

¹⁰ Morara exiryke 40me jeimamyry mokaro zehno toehse ywy.

Ynara akene, ‘Azahkuru rokē mokaro osenetupuhnōko mana.

Jomipona pyra ekurehnōko mā toto,’ akene.

¹¹ Toto zehno exine. Naeroro ynara akene,

‘Jesaka omōpyra ekurehnōko mokaro mana.

Jūme omōpyra mā toto jesaka ymaro oserematoh taka,’ akene,”

tykase Ritonōpo zuzenu.

¹²Wekyry tomo, tomeseke ehtoko oorypyrykō poko oexirykōino okurohtaο xine Kuesēkō onenetupuhkehpyra oehtohkōme, Ritonōpo onurumekara roropa oehtohkōme. Jūme orihp̄yme Ritonōpo mana. ¹³Yrome Ritonōpo omipona oehtohkōme atakorehmatoko kokoro rokene. “Taroino jomipona ehtoko,” karyhtaο Ritonōpo a kyya xine atakorehmatoko, toiro Jezu poetory osenekunopyryino tyrypyry poko. ¹⁴Kyrixtu maro oxiekryyme sytatose. Osepeme roropa imaro sytatose Ritonōpo onenetupuhkehpyra kuahtaο xine, apitoryyme Jezu enetupuhp̄opyry saaro kyya xine ipoetoryyme toehse kuahtaο xine.

¹⁵Ritonōpo omiryyme ynara tymerose,

“Seroae Ritonōpo omiry etaryhtaο oya xine otato ehtoko.

Ekurehpyra ehtoko.

Pake atamurukō ehtop̄opyry s̄a pyra ehtoko.

Ahno esao pyra tahtaο xine onymoipyra toh kynexine,”

me tymerose.

¹⁶Onokākō Ritonōpo omiry etax̄ipo otato pyra toehse? Onokākō onymoipyra toehse roropa? Arypyra. Ejitu poe Moeze narotyamo, Moeze ekahmahp̄okomo emero. ¹⁷Onokākomo a Ritonōpo zetū tan̄yse 40me jeimamyry? Arypyra.

Iiryrymākomo a jetū tan̄yse. Naeroro toorihse toto ona po, ahno esao pyra.

¹⁸Moraramē ynara tykase Ritonōpo, “Jūme ytopyra mā toto ynekarohpyry pona.

Oserematoh taka ytopyra ekurehnōko mā toto,” tykase. Onokākō poko morara

tykase nae? Arypyra. Tymoiyryra aehtyā poko morara tykase, tōmipona pyra toto

exiryke. ¹⁹Naeroro ynara enetupuhnōko sytatose, Ritonōpo nekarohpyry pona

ytopyra tokurehse toto onenetupuhpyra tokurehse toexirykōke.

4 ¹Zae ro Ritonōpo omihpyry mana kyya xine. “Oesēkōme jenetuputyryhtaο oya xine omōnōko matose jesaka, ymaro oseremāko matose,” katop̄opyry

zae mana. Naeroro tomeseke sehtone, ekurehpyra kuehtohkōme, ynara kara

Ritonōpo ehtohme kypoko xine, “Mose omōpyra mana jesaka. Ymaro oseremara

mana, ekurehnōko,” kara Ritonōpo ehtohme kypoko xine. ²Moro omi kurā totase

kyya xine, mokaro pakatokō saaro. Totase eya xine repe. Yrome otato pyra toh

toehse onenetupuhpyra toexirykōke. ³Yrome kymarokomo, enetupuhnanōme

kuexirykōke, Ritonōpo maro ex̄iko sytatose. Imaro oseremāko sytatose,

aomihpyryae ro. Ynara tymerose Ritonōpo omiryyme aomipona pyra exiketō poko,

“Toto zehno exine.

Naeroro ynara akene, jesaka omōpyra ekurehnōko mā toto.

Jūme ytopyra mǎ toto moro pata pona.

Ymaro ytopyra mǎ toto oserematoḥ taka.”

Morara tymerose Ritonōpo omiryḡe pakatokō poko. Moinoro, sero nono ritopōpyry poe ro, aeroḥtoḥ tōtyḥkase roropa. (Tosary taotyḥkanoḥse roropa eya, mokaro esaryḡe repe tymaro toto eḥtoḡme repe.) ⁴Mame oma zū etato mykaponato ēḡepyry poko ynara tymerose Ritonōpo omiryḡe, “Tōseremase Ritonōpo oma zū etato mykaponato ae, toeroḥtoḥ otyḥkaxīpo,” me tymerose. ⁵Ynara tymerose roropa moro poko Ritonōpo omiryḡe, “Jūme ytopyra mǎ toto ymaro oserematoḥ taka,” tykase. ⁶Osemazuhme aomiry etananomo a aomiry totase repe. Yrome Ritonōpo esaka omōpyra tokureḥse toto oserematoḥ taka, onenetupuhpyra toexirykōke. Yrome imeḥnō mǎ Ritonōpo maro exīko. Esaka omōnōko toḥ mana oseremase. ⁷“Taroino jomipona eḥtoko,” tykase Ritonōpo eya xine repe ayatorykoḥtao aḥno esao pyra. Yrome aomipona pyra tokureḥse toto. Morara exiryke tuhke jeimamyry taropose aḥtao morara tykase ropa Ritonōpo. Ynara tymerose Tawi a Ritonōpo omiryḡe, “Taroino jomiry etaryḥtao oya xine, jomipona eḥtoko.

Ekureḥpyra eḥtoko,”

tykase.

⁸(Otarāme imep̄y ynara āko mana, “Jozue ekepyry a Ritonōpo poetry tarose Ritonōpo nekarohpyry pona, oserematoḥ pona,” āko repe. Yrome zae pyra morara kary.) Ritonōpo esaka nymyry toto anaropyra Jozue kynexine. Ritonōpo oserematoḥ taka toto anaropyra roropa kynexine. Moro pona tarose toto Jozue a. Yrome Ritonōpo esaka nymyry tarose toto aḥtao eya aoserematoḥkōme, “Taroino jomipona otato eḥtoko,” kazomopyra Ritonōpo exiry omōtoḥ poko. ⁹Naeroro Ritonōpo nekarory anapoipyra ro ipoetry tō mana, oserematoḥ nae ro exiryke Ritonōpo maro, Ritonōpo oserematopōpyry saaro pake oma zū etato mykaponato ae. ¹⁰Esaka tomōse kuaḥtao xine kuoserematoḥkōme Ritonōpo maro, kuerohḥtoḥkō poko pyra exīko sytatose, oseremāko sytatose Ritonōpo saaro, erohkeḥxīpo Ritonōpo oserematopōpyry saaro. ¹¹Naeroro ehmaropa Ritonōpo a. Aomipona yronymyryḡe seḥtone imaro kuoserematoḥkōme.

¹²Ritonōpo omiry isene exikety sǎ kuamopator̄yko mana. Emese kure exikety sǎ roropa mana. Zonētyā enetupuhpōko mana. Osetato taerē rato aḥtao omōnōko mǎ etyḥpyry pona tōsē worryḥtao. Ike tōsē saḥsahkāko sytatose roropa. Zehpo osenēko ipū tysahkase aḥtao. Moro rato sǎ Ritonōpo omiry mana. Imotyḡe kuhse mana, osetato taerē exikety motyḡe etaryḥtao kyya xine. Kuosenetupuhḥtoḥkō jarao sǎ exīko mana kyya xine. Kypenetatoḥkō roropa jarao sǎ exīko kyya xine. Zonētyā enetupuhpōko Ritonōpo omiry mana, emero zuaro Ritonōpo exiryke. ¹³Otonēsaromepyra sytatose kuēnepyra xine Ritonōpo eḥtoḡme. Tynyrytyā emero poreḥme enēko Ritonōpo mana. Kuykuytorykō enēko mana kuosenetupuhḥtoḥkō roropa enēko mana. Mame imeīpo Ritonōpo ēpataka ytōko sytatose emero poreḥme. Toiroro Ritonōpo

ẽpataka oturũko sytatose kynyrityãkõ poko. Naeroro kytamurukõ ehtopõpyry sã pyra sehtone, Ritonõpo onenetupuhpynõ ehtopõpyry sã pyra. Aomipona sehtone ekurehpyra kuehtohkõme kuomomyrykõ poko Ritonõpo esaka.

Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme Jezu ehtoh poko

¹⁴Morarame Jezu Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme mana. Kynonuhne kapu aka, Ritonõpo esaka, kypoko xine oturuse Tummy maro, kuakorehmapose xine. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone. Imehnõ onurukehpyra sehtone roropa ipoko. ¹⁵Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme mokyro mana, kuakorehmanekomo. Jamihme pyra kuehtohkõ waro mana ipunaka, kysã xine tukuhe toexiryke joroko tamuru a iirypyryme tyrithome repe. Yrome iirypyryme pyra kynexine ipunaka. ¹⁶Morara exiryke oserehpyra sehtone. Soturutone Ritonõpo maro, kypyno xine exiryke. Kyyrypyrykõ korokãko mana. Kypyno xine toexiryke jamihme kyritorỹko mana, kyyrypyrykõ poko kyrirykõ se joroko tamuru ahtao.

5 ¹Juteu tõ Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ahnome rokẽ toh mana, kysã xine. Tymenekase ynaroro oturuketõme Ritonõpo maro imehnõ poko, toto zehno pyra Ritonõpo ehtohme. Naeroro tynekarory etapãko toh mana Ritonõpo a ekarotohme ahno rypyry korokapotohme. ²Ahnome rokẽ toexirykõke kysã xine, putu pyra exiketõ zehno pyra toh mana. Azahkuru roropa toto ahtao toto zehno pyra ro toh mana. Nupunato toto enery waro roropa toh mana. ³Morara exiryke tynekarory etapãko toh mana iirypyrymãkõ rypyry korokapotohme. Imehnõ rypyry rokẽ kara korokapotohme, tynekarorykõ etapãko toh mana. Tyrypyhpyke toexirykõke tyrypyrykõ korokapotohme roropa tynekarorykõ etapãko toh mana. ⁴Tamoreme pyra Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme exiko mã toto. Tuisamehxo toexiry se exikety ahtao exipyra mana. Ritonõpo a tymenekase ahtao rokẽ, imaro oturuketõ tuisaryme exiko mana Arão menekatotõpyry saaro.

⁵Moro saaro Kyrixtu, Ritonõpo nymenekahpyry tamoreme pyra tooehse. Ritonõpo ynara tykase eya,

“Umũkurume mase.

Seroae omyme jehtoh ekarono,”

tykase ynororo. ⁶Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryryme,

“Omoro mase ymaro oturukety jũmãme,

Meukizeteke ehtoh samo,”

tykase ynororo.

⁷Morarame Jezu sero nono po tahtao, tõturuhtao samũ tykase Ritonõpo neneryme. Tãtasamase roropa ynororo yronomyryme. Ipynanopyry waro Jumy, orihpyra aehtohme. Mame typoko epyrypara Jezu exiryke, Tummy omipona roropa exiryke, aomiry totase Ritonõpo a. ⁸Mame Ritonõpo mũkurume tahtao ro Tummy omipona toehse ipunaka toorikyry ponãmero.

⁹Morarame toetuarimatopõpyryke kypynanohnekõme toehse ynororo. Jũme typynanohse sytatose eya tõmipona toehse kuexirykõke. ¹⁰Naeroro oturuketõ tuisaryme tyrise ynororo Ritonõpo a, Meukizeteke ehtopõpyry samo.

Sê nase Ritonôpo rumekahpökô wānopryy poko

¹¹Ritonôpo maro oturuketô tuisaryme Jezu ehtoh poko tuhke nae ase. Oururukô se roropa ase repe. Yrome tupime âmoreparykô ya, tûpore sã oupuhpyrykô exiryke. Onenetupuhpyrahme sã matose. ¹²Okynã matose Jezu poetoryme repe. Yrome imehnô amorepary waro pyra ro matose. Âmorepazomorykô se matose âmorepatopôpyrykô poko ropa pake Jezu enetupuhpopyry saoro oya xine. Morohne kure repe. Yrome awâtarykô se roropa matose. Opoko xine ynara enetupuhnôko ase, poeto sã matose. Poeto pitiko suhsu se rokê mã toto tôsê onryy waro pyra toexirykôke. Mokaro sã matose tupimãkara rokê waro oexirykôke. ¹³Enurusenãkô zae ehtoh waro pyra mã toto. Zae pyra ehtoh waro pyra roropa mã toto. (Enurusenãkô sã matose. Zae ehtoh waro pyra matose.) ¹⁴Kokoro rokê Ritonôpo omipona kuahtao xine aomiry waro exiko sytatose. Tupime ehtoh waro roropa exiko sytatose. Morara kuahtao xine tôsê ônanô sã exiko sytatose. Zae ehtoh Ritonôpo a waro exiko sytatose. Zae pyra ehtoh eya roropa waro exiko sytatose.

6 ¹Morara exiryke itamurumehxo satamorepatone Ritonôpo poko, aomipona kuehtohkôme. Osemazuhme tuhke pyra âmorepatopôpyrykô kynexine, (6me rokene,) Jezu enetupuhpitoryhtao oya xine. Ynara âmorepatopôpyrykô kynexine, oorypyrykô rumekary poko oya xine te, Ritonôpo enetuputyry poko, ²ahno êpurihkary poko te, Ritonôpo zuzenu apoiry poko oya xine erohtohme imehnô Jezu poetory tō akorehmary poko, aorihtyã êsemãkapory ropa poko te, kurãkô apiakatoh poko, enara. ³Ritonôpo waro toehse awahtao xine morohne poko atamorepatoko osemazuhme. Yrome atamorepatoh nae ro mana. Naeroro Ritonôpo ise ahtao itamurumehxo satamorepatone.

⁴Mame imepyny a Jezu enetupuhxîpo, turumekase ropa eya ahtao tupime kuhse mana tyrypyry rumekary ropa eya Jezu enetupuhtohme ropa tyya tosême. Osemazuhme Jezu tonetupuhse eya xine repe. Ritonôpo poetoryme toehse toto. Ikurohtaka xine tomôse Ritonôpo zuzenu. ⁵Ritonôpo omiry kure exiry waro toehse mã toto. Ritonôpo jamitunuru waro toehse roropa mã toto. Emero motye Ritonôpo imehxo exiry tonetupuhse eya xine roropa repe. ⁶Moromeîpo Kuesêkô Kyrixtu enetuputyry turumekase ropa eya xine. Morara exiryke mokaro akorehmasaromepyra imehnô mana, iirypyrykô rumekary ropa poko eya xine, Kyrixtu enetuputyry ropa poko eya xine, enara. Tosêkôme Ritonôpo enetupuhxîpo, turumekase ropa tyya xine ahtao ynara sã mana, Ritonôpo mûkuru exixihmazomory ropa sã mana wewe pokona onenetupuhpyra ropa toehse toexirykôke. Jarao ihxirory ropa sã mana imehnô neneryme. Popyra mana ipunaka.

⁷Otupikô poko osenetupuhtoko. Konopome ahtao anarykatyãkô ahtãko mana. Eperytaiko mana. Otyro zamaro nono ahtao tãkye exiko matose. Morararo Ritonôpo, tãkye roropa mana tutupi kurã eneryke tyya. ⁸Yrome otupikô po âtaryka rokê tahtase ahtao, omoxino tōkehko, sairi tōkehko, popyra oya xine

mana. Morararo popyra rokẽ tutupi eneryke tyya tutupi zehno exiko Ritonõpo mana. Otarãme ihtomapõko mana. Apoto zukãko mana, jahkapotohme.

⁹Wekyry tomo, otuarõtanohtorỹko ase opyno xine jexiryke tomeseke oexirykõ se roropa jexiryke. Yrome Jezu poetoryme nymyry oekarotorỹko ynanase. Naeroro tupito kurã sã matose yna a Jezu enetuputyryke oya xine. ¹⁰Zae rokẽ Ritonõpo ãpiakatorỹko mana. Wenikehpyra ynororo oerohtopõpyrykõ poko aomipona. Ipyno oexirykõke imehnõ Jezu poetory takorehmase oya xine. Imehnõ akorehmãko ro matose. ¹¹Penekhepyra oehtohkõ se ynanase Jezu poetory pyno oexirykõ poko. Ætamoreparykõ se roropa ynanase Ritonõpo poko, zuaro kuhsehxo oehtohkõme. Aomipona oehtohkõ se ynanase oorikyrykõ ponãmero, imaro oehtohkõ ponãmero. Atamorepakehpyra awahtao xine, aomipona exikehpyra roropa awahtao xine orẽpyra exiko matose Ritonõpo enetuputyry poko. ¹²Akĩme exiketõ sã pyra ehtoko. Jezu onenetupuhkehpyra ehtoko. Penekhepyra ehtoko roropa openetatohkõ eraximary poko oya xine. Mame Ritonõpo nekarory kurã apoiko matose.

Sẽ nase ajohpe pyra Ritonõpo ehtoh poko

¹³Mame Aparão a ynara tykase Ritonõpo pake, “Kure oriko ase,” tykase. Mame ynara tykase roropa, “Jomihpyryae ro kure oriko ase,” tykase, ajohpe pyra toexiry waro Aparão ehtohme. Mame Ritonõpo motye exikety pyra mana. Ynororo rokẽ imehxo exiketyme mana. Naeroro tamoreme rokẽ zae toehtoh tokarose Aparão a. Ritonõpome toehtoh tokarose eya. ¹⁴Ynara tykase ynororo Aparão a, “Ekurehpyra ase. Kure rokẽ oriko ase. Tuhkãkõ ekarõko ase roropa oya apakõme,” tykase Ritonõpo Aparão a. ¹⁵Morarame toraximase Aparão a, toraximase. Mame penekhepyra toexiryke Ritonõpo nekarohpyry tapoise eya rahkene. ¹⁶Toipe sytatose. “Ekurehpyra ase,” karyhtao imepyny a kyya xine, ajohpe se pyra kuahtao xine imepỹ imehxo exikety netaryme morara ãko sytatose. Morarame mokyro imehxo exikety pokoino kuomihpyrykõ ae emero tyrĩko sytatose ekurehpyra. Tokurehse kuahtao xine ehxirõko sytatose toipe. Naeroro, “Ekurehpyra ase,” karyhtao imehxo exikety netaryme, oseosezuhpyra exiko sytatose toipe. ¹⁷Morararo Ritonõpo, “Kure oriko ase,” tykase tahtao, ekurehpyra mana. Mame ekurehpyra toehtoh poko jũme kutuarõtanohtopotoryko mana. Naeroro, “Ekurehpyra ase. Jomihpyryae ro kure oriko ase,” tykase ynororo. ¹⁸“Jomihpyryae ro kure oriko ase,” tykase toexiryke, “Ekurehpyra ase,” tykase roropa toexiryke, asakoro nae sytatose etyorõmara exiketomo. Ajohpe ehsaromepyra Ritonõpo mana. Naeroro kuewومانekõ maro toehse sytatose. Aomiry kurã etaryke kyya xine, oserehpyra sytatose. Kuytorykõ eraximãko sytatose Ritonõpo esaka. Naeroro onurumekara sytatose. ¹⁹Ritonõpo omihpyryae kuytorykõ eraximãko sytatose Ritonõpo esaka. Aomiry onurumekara sytatose. Oserehpyra sytatose kukurohtao xine. Kuesẽkõ onenetupuhkehpyra sytatose roropa. Imaro Ritonõpo esaka ytõko sytatose. Seromaroro tapurepyra toehse mana. Topohme ytõko sytatose Ritonõpo esaka. ²⁰Jezu osemazuhme moro taka

tomõse kuakorehmatohkõme. Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme imehxo toehse ynororo, kuakorehmanekõme, jũme, Meukizeteke ehtopõpyry samo.

Meukizeteke tuisame ehtoh poko

7 ¹Mame mokyro Meukizeteke. Tuisame ynororo kynexine pake, pata Sarẽ esẽme. Ritonõpo maro oturuketyme roropa kynexine. Emero esẽme imehxo Ritonõpo mana. Morarame Aparão tyekyry tõ puxihkaxĩpo zehnotokõ wino toeramase ropa, tuisa tõ etapaxĩpo. Mame tosaka tooepyry ropahntao tõseporyste Meukizeteke maro. Mame Aparão eneryke tyya ynara tykase ynororo, “Kure orĩko Ritonõpo mana. Morara kure ya,” tykase ynororo. ²Mame tymõkomory tapiakase Aparão a tynetapatyã mõkomohpyry. Omame porehme ahtao toiro touse eya ekarotohme Meukizeteke a. “Meukizeteke,” kary, “Tuisa imehxo, Zae exikety,” kary. Sarẽ esẽme esety akorõ kynexine. “Sarẽ,” kary, “Torẽtyke pyra kyrihpõkõ,” kary roropa. ³Meukizeteke zũ poko, jẽ poko roropa itamuru tõ poko roropa onymeropyra tokurehse toto ipunaka. Aenurutopõpyry poko aorikyry poko roropa zuaro pyra sytatose imerohpyry pyra exiryke. Naeroro Ritonõpo mũkuru ehtoh sã kynexine. Ritonõpo maro oturuketyme exikehpyra ynororo jũmãme.

⁴Etatoko pahne, tuisamehxo Meukizeteke exiry enetupuhtoko. Aparão juteu tõ tamuru. Yrome eya ro tynetapatyã mõkomohpyry tapiakase, zokonaka ekarotohme Meukizeteke a, tynekaroryme Ritonõpo a. ⁵Rewi pakomotyã poko ourutorõko ase. Ritonõpo maro oturuketõme toto ahtao Ritonõpo nymeropohpyry poe ynara ãko mã toto imehnõ juteu tomo a, “Omõkomorykõ apiakatoko zokonaka ekarotohme yna a,” ãko mã toto tyekyry tomo a. Aparão pakõme toto ahtao ro, “Zokonaka ekarotoko yna a,” ãko mã toto eya xine. ⁶Yrome Meukizeteke Rewi parõpyry kara kynexine. Rewi parõpyryme pyra tahtao ro Aparão napiakahpyry apoine. Aparão mokyro, “Kure orĩko ase,” katopõpyry etahpõ Ritonõpo a. Eya, “Kure orĩko Ritonõpo mana. Morara kure ya,” tykase Meukizeteke. ⁷Zuaro sytatose. Imepyny a Ritonõpo poe, “Kure orĩko Ritonõpo mana,” kahpõ tuisamehxo mana. “Kure orĩko Ritonõpo mana,” katopõpyry etahpõ tuisame hkopyra mana. Naeroro Meukizeteke Aparão motye kynexine, tuisamehxo. ⁸Etatoko pahne, mokaro Ritonõpo maro oturuketõ imehnõ napiakatyã apoiko mã toto. Kysã xine rokẽ mã toto, orihketõme roropa mã toto. Mãpyra Meukizeteke a Aparão napiakahpyry tapoise ahtao isene exiketyme kynexine. “Mokyro toorihse,” katoh pyra mana Ritonõpo papẽ poko. ⁹Naeroro ynara kary se ahtao, “Rewi a roropa Aparão maro ro tymõkomory tapiakase zokonaka ekarotohme Meukizeteke a.” (Rewi pakomotyã mokaro imehnõ, juteu tõ napiakatyã apoinanomo.) Naeroro tynapiakahpyry ekaroneme roropa Rewi kynexine. ¹⁰Enurupyra ro tahtao moro tokarose eya, ipuhturume ro tahtao Aparão ao. Itamuru a tymõkomory tapiakase ahtao, eya roropa tymõkomory tapiakase samo. Mame tynapiakahpyry tokarose sã eya Meukizeteke a, ãko ase Rewi poko.

¹¹Rewi pakomotyã tyripose Ritonõpo a Izyraeu tõ akorehmatohme, Ritonõpo omipona toto ehtohme. Yrome orëpyra Ritonõpo omipona exipyra tokurehse toto. Morara exiryke imepỹ tyrise Ritonõpo a toto myakãme Kyrixtu rahkene. Mame Kyrixtu tooehse Arão ehtopõpyry sã pyra. Meukizeteke ehtoh sã toehse ynororo. Mame tyjamtunuru riko mana kukurohtaka xine Ritonõpo omipona kuehtohkõme. ¹²Moeze omihpyry poe Ritonõpo maro oturuketõme Rewi pakomotyã kynexine. Seromaroro imepỹ tyrise Ritonõpo a typoetory tõ akorehmaneme Arão pakomotyã myakãme. Morara exiryke Moeze nymerohpyry tyorõmary se toehse. Omi kasenato omipona kuehtohkõme, Jezu omipona kuehtohkõme. ¹³Kuesëkõ Kyrixtu poko ourutorỹko ase. Rewi pary kara kynexine. Jekyry tyoro kynexine. Jezu ekyry Ritonõpo maro oturuketõme exipitopyra kynexine. ¹⁴Juta paryme rokẽ kynenurune Kuesëkõ Jezu. Juta pakomotyamo a, “Ritonõpo maro oturuketyme exiko,” kapitopyra Moeze kynexine. Naeroro mokaro Ritonõpo maro oturuketõ sã pyra Jezu Kyrixtu kynexine. Tyoro kynexine rahkene.

Ritonõpo maro oturukety kasenato kurã kuhse ehtoh poko

¹⁵Naeroro tupime pyra ynara enetuputyry, tyoro oturukety Ritonõpo maro toehse, Meukizeteke ehtopõpyry samo. ¹⁶Ritonõpo maro oturuketyme toehse ynororo ahno omi poe pyra, Rewi parỹpyryme toehpõpyryke pyra roropa. Yrome tyjamtunuru poe Ritonõpo maro oturuketyme toehse ynororo orihpỹme exiketyme toexiryke jümãme. ¹⁷Ynara tymerose Tawi a Ritonõpo omiryme, “Ymaro oturuketyme nymyry mase, jüme, Meukizeteke ehtoh samo,” tykase. ¹⁸Jamihme pyra mokaro kynexine, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo. Zae nymyry ehsaromepyra toh kynexine Ritonõpo neneryme, jamihme pyra toexirykõke. Morara exiryke, “Jomihpyry pakato omipona ehtoko,” kara Ritonõpo toehse. ¹⁹Moeze nymerohpyry omipona se exiketõ kure ehsaromepyra toh kynexine emero. Naeroro mãsa rokẽ typenetatohkõ eraximãko toh kynexine. Seromaroro imepỹ tokarose Ritonõpo a kyya xine kypoko xine oturuketyme Kyrixtu. Imehnõ penetatoh motye kuhse kypenetatohkõ kure mana. Naeroro orëpyra kypenetatohkõ eraximãko sytatose.

Ritonõpo maro oturuketyme kurehxo

²⁰Ritonõpo omihpyry roropa nae sytatose, “Ekurehpyra ase,” katopõpyry Ritonõpo a Jezu poko. “Ymaro oturuketyme mana, jümãme,” katopõpyry roropa nae. Morara kapitopyra Ritonõpo imehnõ poko, tymaro oturuketõme toehse toto ahtao. ²¹Yrome Ritonõpo maro oturuketyme toehse Jezu, ynara katopõpyryae ro Ritonõpo a, “Ekurehpyra ase.

Jüme onytyorõmara ase roropa.

Omoro mase ymaro oturuketyme imehnõ akorehmatohme jümanatome,” katopõpyryae ro. ²²Naeroro, “Ekurehpyra ase,” tykase Ritonõpo exiryke tymaro oturuketyme Jezu tyrise ahtao orëpyrahxo Jezu toehse, Tummy

omiry kasenato poe. Iirypyrymākō rypyry korokary poko ekurehpyra mana jūme, enetuputyryke eya xine. Morara kure kuhse mana.

Kurehxo Jezu exiry jūme exiryke

²³Ynara roropa, mokaro Rewi pakō Ritonōpo maro oturuketō tuhke kynexine orihketōme toexirykōke. Toorihse tahtao xine toerohkehse toto.

²⁴Yrome Jezu jūme isene mana. Naeroro toerohtoh onekaropyra mana imehno a. Jūmāme Tummy maro oturuketyme mana kuakorehmanekōme.

²⁵Jūmāme toexiryke iirypyrymākō pynanopyry waro mana. Toto oepyrhytao tyya, Jezu enetuputyryke eya xine toto pynanoohnōko Ritonōpo mana. Orihpyme Jezu exiryke oturukehpyra mana Tummy maro, kure toto riry poko.

Kurehxo Jezu mana, zae ipunaka exiryke

²⁶Naeroro Jezu kuakorehmanekōme mana. Ritonōpo maro oturukety imehxo mana. Kure mana. Tyyrypyhpyke pyra mana ipunaka. Azahkuru pyra mana, enara. Tapiakase mana iirypyrymākō wino. Ritonōpo esaka tōnuhse, kapu moinakoxi. ²⁷Imehnō Ritonōpo maro oturuketō tuisary sā pyra Jezu mana. Kokoro rokē tynekarory etapary se mokaro mana, tyyrypyrykō epehpyryme osemazuhme, imehnō rypyry epehpyryme roropa. Yrome Jezu toiro rokē toorihse. Tynekaroryme tōsekarose Tummy a imehnō rypyry epehpyryme rokene. Jūme inekarohpyry kure, tyoro onekarozomopyra ehtohme. ²⁸Moeze omihpyry omipona se exiketō mā seropōkō rīko typoko xine oturuketōme Ritonōpo maro. Kurākō nymyry kara menekāko mā toto Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme. Yrome Moeze maro oturukehxīpo, ynara tykase Ritonōpo Tumūkuru a, “Omoro rokē zae mase ipunaka,” tykase ynororo Tumūkuru a. Morara exiryke, “Ekurehpyra ase, mokaro myakāme orīko ase ymaro oturuketyme jūmāme,” tykase Jezu a ynororo.

Jezu Kuakorehmanekomo

8 ¹Ynara āko rokē ynanase, Takorehmaneke sytatose Ritonōpo maro oturukety ke. Tuisamehxo toehse ynororo. Naeroro Ritonōpo Kuesēkō apotunuru wino typorohse ynororo kapu ao. ²Kypoko xine Tummy zurūko mana, kuakorehmatohkōme. Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō sā, erohnōko mana. Pake Ritonōpo maro oturuketō toerohse Ritonōpo esary kurā kuhtoh tao. Yrome Jezu erohnōko Ritonōpo tapyī kurā tao mana, Ritonōpo nyrihpyry nymyry tao, ahno nyrihpyry kara tao.

³Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō emero tynekarorykō etapāko mana, tynetapatyā munuhpyry arotohme Ritonōpo a. Naeroro Kutuisarykō roropa tynekaroryke pyra ahtao Ritonōpo maro oturuketyme imehxo exiketyme pyra exiry. ⁴Sero nono po tahtao Ritonōpo maro oturuketyme pyra exiry, imehnō oturuketō nae exiryke. Moeze omihpyry omi poe tynekarorykō etapāko mā toto tynekarorykōme Ritonōpo a. ⁵Moeze maro tōturuse

Ritonōpo ahtao ypy po kamisa risẽ tamopose eya. Ikuhtoh tonepose eya ipoenohthome, tyriry waro ehtohme. Mame Ritonōpo nyripohpyry risasaka Moeze ahtao tapyime, ynara tykase Ritonōpo eya, “Tomeseke exiko. Ypy po ya ãmorepatopōpyry panō rokẽ tyritoko ipunaka,” tykase. ⁶Typoetory akorehmāko Jezu kapu ae. Jezu saaro Moeze omi poe Ritonōpo maro oturuketō typoetory tō akorehmāko roropa mā toto. Yrome mokaro motye kuhse kuakorehmatorỹko Jezu mana. Tummy zuruneme nymyry mana kypoko xine. Moeze omihpyry poe Ritonōpo maro oturuketō erohtoh motye kuhse Jezu erohtoh mana. Morararo Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a motye kuhse Ritonōpo omiry kasene mana Jezu pokoino, “Kure oritorỹko ase,” karyke Ritonōpo a kyya xine.

⁷Ritonōpo omihpyry pakato a tukurākase kuahtao xine kasenato ke onymyakāmara exiry. ⁸Yrome typoetory tō tyryrypyhpyke ro Ritonōpo a tonese. Ynara tykase,

“Imeĩpo, ãko Ritonōpo mana.

Jomiry kasenato ekarōko ase Izyraeu tomo a,
Juta tomo a, enara.

⁹Jomihpyry ekaroase pake ahtao itamurukomo a.

Poeto zũ sã exiase toto maro.

Poeto emary apoiryhtao arotohme, moro sã
Izyraeu tō aroase Ejitu poe.

Yrome jomipona pyra toh kynexine.

Naeroro toto omiry onetara toehse ywy roropa.

¹⁰Taroino jomiry kasenato ekarōko ase Izyraeu tomo a.

Taroino, ãko Ritonōpo mana,
jomiry rĩko ase toto kurohtaka.

Toto kurohtao jomiry merōko sã ase
tamoreme sã jomiry waro toto ehtohme,
tamoreme sã jomipona se roropa toto ehtohme.

Mame toto esẽme exĩko ase.

Ypoetoryme roropa exĩko mã toto.

¹¹Moraramame imehnõ tosaõkõ anamorepara mã toto jomiry poko,
juaro toto exiryke.

Ynara kara exĩko mã toto tosaõkomo a,
'Kuesẽkõ waro ehtoko,' kara exĩko mã toto,
juaro toto exiryke, emero porehme.

Tuisa tō juaro exĩko, imepyra exiketō roropa.

Emero juaro exĩko mã toto.

¹²Mame toto rypyry korokãko ase, toto onuãnohpyra ase exĩko.

Iiryryrykõ poko wenikehnõko roropa ase jũme,”

tykase. ¹³“Jomiry kasenato,” kary ke Ritonōpo a, aomihpyry osemazuhmã pakatome toehse tymyakãmase eya exiryke. Mame

pakatome toehse exiryke, jamihme pyra roropa toehse mana iirypyrymākō onukurākara exiryke. Okynā pyra enahnōko mana jūme.

Ritonōpo poko kuehtohkō poko

9 ¹Ritonōpo omihpyry osemazupu zae Ritonōpo poko exiketō ripotoh nae kynexine, zae toto ehtohme Ritonōpo poko toto ahtao. Osa roropa nae kynexine, ahno nyrihpyry, Ritonōpo poko ehtohme. ²Kamisa risē tyrise kynexine tapyime. Jaraohme sã kynexine Ritonōpo esary kurano. Moro tao ezuru apō kynexine. Wyi apo roropa moro tao kynexine. Moro po wyi kynexine. Ritonōpo neneryme tyrise kynexine. ³Mame imepỹ osa kynexine moro tapyi tao. Kamisa risē akorō moino kynexine. Ritonōpo esary kurā kuhse moroto kynexine. ⁴Moro tao uuru risē kynexine, ixtaratu panō zahkatopo. Ritonōpo omihpyry ē roropa moro tao kynexine. Moro ao, “Ywy ase Ritonōpo, oesēkomo. Jomipona ehtoko ipunaka. Kure rokē ehtoko,” katopo Ritonōpo a moro ao kynexine. Moro kaxo, uuru ke tukurihpase kynexine. Moro kaxo ao roropa uuru risē kynexine otyro ěme kasana sã tyrihpyry, kapu ae Ritonōpo nenehpohpyry Izyraeu tō napyryme. Moro ke pehme uuru risē kynexine. Arã myxihpyry roropa kaxo ao kynexine. Tarỹke kynexine. Topu risē roropa kaxo ao kynexine, pipahme exiketō asakoro. Ipokona tymerose kynexine tōmiry Ritonōpo a. ⁵Mame moro kaxo po kapuaōkō kuhtoh kynexine. Uuru risē kynexine asakoro kurākomo, Ritonōpo moroto ehtoh enetupuhtohme. Toto aporiry tãtaporamase kynexine asakoro. Moroto iirypyrymākō zehno pyra Ritonōpo ehtoh enetupuhtoh kynexine toto ryropy korokaxīpo. Yrome moro poko emero amorepary se hkopyra ase seromaroro.

⁶Morohne riry tōtyhkase ahtao Ritonōpo maro oturuketō omōsene toto, Ritonōpo esary kurā taka. Tutūtase ropa toto moro tae toerohkehxiipo xine. ⁷Yrome Ritonōpo maro oturukety imehxo exikety rokē tomōse moinakoxi, Ritonōpo esary kurā kuhse taka. Toiro jeimamyry pune omōsene ynororo. Yrome omōpyra exiry munu anaropyra ahtao tymaro, Ritonōpo neneryme, tyrypyry korokapotohme, imehnō ryropy korokapotohme roropa, enara. Ynara exiryke, otarāme tyrypyrykō poko toehse tahtao xine tuaro pyra toh kynexine. ⁸Morohne ke Ritonōpo zuzenu ynara kuamorepatorỹko mana, kuesemarykō Ritonōpo a, onenepopyra ro kyaa xine kynexine. Ahno nyrihpyry kamisa risē tapyime Ritonōpo poko ehtohme, moro enahkara ahtao ro kuesemarykō nymyry Ritonōpo a onenepopyra ro kyaa xine kynexine. ⁹Ikuhtoh rokē kynexine kuamorepatohkōme rokene. Kynekarorykō Ritonōpo a, okyno tōkehko etapasamo kyyrypyrykō onykorokara ekurehnōko. Kukurohtao xine onukurākara kyhxiropyra xine Ritonōpo ehtohme. ¹⁰Moeze omihpyry poe pakatokō tōsē poko eukuru poko. Toekurikase roropa toto. Jarao rokē morohne poko toh kynexine. Yrome morohne poko pakatokō tyripose Ritonōpo a axītao rokene, Kyrixtu oehtāne rokene, (aomiry kasenato ke, kukurākatohkōme rahkene).

¹¹Morarame Kyrixtu tooehse Ritonõpo maro oturukety imehxo exiketyme nymyry. Seromaroro, “Kurãkõ ekarõko ase oya xine,” ãko kyya xine mana. Seropõkõ namohpyry tao pyra oturũko Jezu mana Tummy maro kypoko xine. Ahno nyrihpyry motye kuhse Jezu erohtoh mana. Kure kuhse mana. Kapu ao mana. ¹²Morarame Kyrixtu tomõse ahtao Ritonõpo tapyĩ taka, Ritonõpo esaka kurã kuhse taka tomõse ynororo. Yrome okyno munuru maro pyra tomõse. Kaneru tõkehko munuru anaropyra kynexine tynekaroryme Ritonõpo a. Kynorihne toiro, kypynanohtohkõme jũmanatome. ¹³Pui tõkehko munuru, tynekarotyã zahsẽ erunohpyry roropa ahno pona tyritohme kynexine, tyryrypyhpyke exiketõ pona, toto ryppyry kurikatohme repe. ¹⁴Morara ahtao enetupuhtoko. Kyrixtu orikyry moro motye kuhse mana. Jũme mana myarotokorome. Tumunuru enepone Tummy a toxixihmapose tahtao, tyryrypyhpyke pyra exikety ipunaka. Kyrixtu munuru toekuãse toorihse ahtao. Morara exiryke kukurikatoryko Ritonõpo mana zae ehtoh waro kuehtohkõme. Kynyrihpyrykõ xihpyry korokãko roropa mana Ritonõpo nymyry omipona kuehtohkõme.

¹⁵Morara exiryke Kyrixtu rokẽ Ritonõpo omiry kasenato ekaroneme mana kyya xine. Naeroro kure tyneahmatyã rĩko Ritonõpo mana jũme tõmihpyryae ro. Kyrixtu kynorihne iiryryrymãkõ pynanohtohme, orihpyra toto ehtohme tyryrypyrykõ epehpyryme. Tyryrypyrykõ poko toh kynexine Ritonõpo omihpyry osemazupu omipona pyra toexirykõke.

¹⁶Toipe, ahno nymerohpyry nae ahtao tymõkomohpyry apiakatoth poko toorihse tahtao, inymerohpyry omipona pyra mã toto orihpyra ro ahtao. ¹⁷Ynara exiryke, ahno nymerohpyry tynynomohpyry apiakatoth poko oty kara orihpyra ro ynororo ahtao. Toorihse ahtao rokẽ inymerohpyry omipona exĩko mã toto. ¹⁸Moro sã Kyrixtu orikyry kuhtoh kynexine. Toky tõ totapase pakato komo a Ritonõpo omihpyry pakato omipona toehtohkõme repe. ¹⁹Osemazuhme Moeze mokaro zurune emero Ritonõpo nymeropohpyry poko. Mame pui poenõ munuru tapoise eya ahtao tuna maro, pape tysapararahmase, otyro amoriry ke, puxa panõ ke kaneru hpoty ke roropa. Ritonõpo nymeropohpyry tysapararahmase. Oximõmãkõ roropa tysapararahmase puxa panõ ke kaneru hpoty maro. Tahpirẽ kaneru hpoty tõtuose kynexine. Morohne ke toto tysapararahmase eya moro munu ke tuna maro. ²⁰Ynara tykase Moeze eya xine, “Sero munu Ritonõpo omihpyry zae ehtoh poko kutuarõtanohtoryko mana. Taroino Ritonõpo omihpyry omipona ehtoko,” tykase. ²¹Morararo munu ke Moeze a morohne tysapararahmase, Ritonõpo namopohpyry tytapyĩme, kamisa risemy. Imõkomory maro emero Ritonõpo poko ehtoh tysapararahmase eya. ²²Ajohpe pyra, Ritonõpo omihpyry pakato poe, emero exisasaka tukurãkapose repe munu ke sapararahmary ke. Ahno ryppyry roropa onykorokara exiry tokarosẽ onetapara ahtao, enara.

Toorihse toexiryke Kyrixtu kyyrypyrykõ korokãko mana

²³Morara exiryke, Ritonõpo namopohpyry tytapyĩme sero nono po te, imõkomory tõkehko emero kapuaõkõ kuhtoh tukurãkapose Moeze a, okyno

munuru ke isapararahmatopõpyry ke. Yrome kapuaõkõ nymyry toekurãkase imepõ kurã etaparyke. Mokyro orikyry kurehxo. Okyno orikyry motye kuhse mana. ²⁴Mame Kyrixtu omõpyra kynexine, ahno nyrihpyry taka, kypoko xine oturuse Tummy maro. Ritonõpo esary kurã kuhtoh taka omõpyra kynexine. Kapu aka rokẽ kynomõne rahkene. Moroto osẽpataka Ritonõpo maro kypoko xine oturũko mana. ²⁵Juteu tõ poko Ritonõpo maro oturuketõ imehxo exiketõ omõsene toto jeimamyry punero, Ritonõpo esary kurã taka okyno munuru arotohme tyekyrykõ rypyhpyry epehpyryme. Yrome Kyrixtu mokaro sã pyra mana. Ootomose omõpyra mana tõsekarotohme Ritonõpo a. ²⁶Okyno orikyry sã rokẽ Jezu orikyry ahtao ootomose orikyry, sero nono ritopõpyry poero. Yrome tõsenepose kyya xine toiro sero nono enahsasaka ahtao kyyrypyrykõ jamitunuru enahkatohme jũme. Moro poko kynorihne kymyakãkõme. ²⁷Toipe sytatose. Emero porehme orihnõko sytatose toiro. Moromeĩpo kuapiakatorõko Ritonõpo mana. ²⁸Morararo Kyrixtu kynorihne toiro, Ritonõpo neneryme, tuhkãkõ rypyry korokatohme. Oehnõko ropa mana. Mame tooehse tahtao kyyrypyrykõ onepehmazomopyra mana. Toraximananõ pynanohse rokẽ oehnõko mana.

10 ¹Yrome Moeze nymerohpyry mõpãme rokẽ mana. Kyrixtu nyrihpyry kurã poko enetupuhpotohme rokẽ mana. Imenuru sã roropa mana pape poko, Ritonõpo nekarory kurã poko enetupuhpotohme. Tynekarorykõ etapãko mã toto jeimamyry punero, kakehpyra samo. Yrome morohne ke ekurãkasaromepyra mã toto ekurehnõko, Ritonõpo poko se exiketõ mana. ²Ritonõpo poko exiketõ rypyry tykorokase ahtao, tyrypyrykõ poko ehxiropyra toh toehse exiry repe. Morarame tynekarorykõme okyno tõkehko onetapazomopyra toh exiry, tyrypyrykõ tykorokase exiryke. ³Yrome jeimamyryae rokẽ tynekarorykõ etapãko mã toto tyrypyrykõ poko tuenikehtohkõme repe. Yrome wenikehpyra mã toto iirypyryme ro toexirykõke. ⁴Pui tõkehko orikyry ahno rypyry onepehmasaromepyra mana ipunaka.

⁵Morara exiryke Kyrixtu oehsasaka tahtao sero nono pona, ynara tykase ynororo Tummy a,

“Okyno tõkehko totapasẽ se hkopyra mase.

Ahno nekarotyã oya se pyra mase.

Naeroro joko myriase ahnome jehtohme,

õmipona jehtohme roropa.

⁶Okyno tõkehko zahkary se hkopyra mase.

Tynekarorykõme oya okyno zahkãko mã toto.

Tytororo jahkãko mã toto tyrypyrykõ epehpyryme repe.

Yrome azamaro hkopyra mana.

⁷Naeroro moro eneryke ya ynara ase, taro ase Ritonõpo,

õmipona jehtohme ipunaka.

Ypoko onymeropohpyryae ro ase,”

tykase Kyrixtu Tummy a. ⁸Osemazuhme ynara tykase ynororo, “Okyno tõkehko totapasẽ se hkopyra mase. Ahno nekarory se pyra. Okyno tõkehko zatyry

tyrypyrykō epehpyryme, morohne azamaro pyra mana,” tykase ynororo. Morara tykase Kyrixtu, Ritonōpo nymerophpyryae ro mokarohne totapase ahtao, mokaro nekarory poko Ritonōpo a. ⁹Mame morara kaxīpo, ynara tykase roropa ynororo, “Taro ase, Papa, ōmipona jehtohme ase ipunaka,” tykase. Naeroro Ritonōpo a pakatokō okyno etapatoh tonahkase. Tymyakāmase Kyrixtu orikyry ke. ¹⁰Mame Ritonōpo omipona Jezu Kyrixtu exiryke ipunaka, tukurikase sã sytatose. Kyyrypyrykō tykorokase mana, tynekaroryme tōsekarose Kyrixtu exiryke toorihthohme. Toorihse toiro, jūme kypynanohtohkōme.

¹¹Juteu tō poko Ritonōpo maro oturuketō erohnōko mana kokoro rokene. Porohpyra mā toto, tynekarorykō etapazomōko rokē toto tuhke. Yrome toto nekarotyã ahno rypyry onykorokara mana. ¹²Tamoreme Kyrixtu kynorihne toiro, ahno rypyry epehpyryme. Inekarohpyry kure kuhse mana jūmāme. Mame tōtyhkase ahtao kyporohne tuisame imehxo, Ritonōpo apotunuru wino. ¹³Moroto mana tyzehnotokō poremakapory eraximāko. Toto poremakapōko Ritonōpo mana. ¹⁴Kynosekarone toiro toorihthohme. Toorikyryke kukurākatone jūme, kyyrypyrykō tykorokase exiryke tyya.

¹⁵Ritonōpo zuzenu roropa kutuarōtanohtorỹko sero poko mana. Ynara āko ynororo osemazuhme,

¹⁶“Imeīpo jomiry kasenato ekarōko ase ypoetory tomo a.

Jomiry merōko ase toto kurohtao zuaro toto ehtohme.

Toto eano pona imerōko ase jomipona se toto ehtohme,”

āko. ¹⁷Morarameme ynara āko roropa mana, “Wenikehnōko ase toto rypyry poko. Popyra toto ehtopōpyry poko wenikehnōko ase,” āko mana. ¹⁸Naeroro, kyyrypyrykō tykorokase exiryke, imepỹ totapasē se pyra mana, kynekarorykōme, kyyrypyrykō korokapotohme.

Ehmaropa Ritonōpo ěpataka

¹⁹Wekyry tomo, kure Ritonōpo a Jezu orihtopōpyry kyyrypyrykō epehpyryme. Naeroro seromaroro oturūko sytatose topohme Ritonōpo maro kokoro rokene, Jezu nae kuexirykōke. Kuesemarykōme sã Jezu mana Ritonōpo a. ²⁰Kamisa kuroko ytopyry sytatose. Mokaro juteu tō pake Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomōse kamisa kuroko Ritonōpo maro oturuse. Yrome Jezu a toorihthopōpyry ke osema kasenato tyrise. Osemame exikehpyra mana Ritonōpo a kuytotohkōme. ²¹Naeroro Ritonōpo maro oturukety imehxo exikety nae sytatose, kuakorehmanekōme, Ritonōpo tapyī esemy. ²²Naeroro Ritonōpo a ehmaropa oturuse, tukurākase kuexirykōke eya. Torētyke pyra sehtone. Onenetupuhkehpyra roropa sehtone eya kuytorykohtao. Osenekunohpopyra sehtone. Moeze a emero tysapararahmase munu ke Ritonōpo tapyītaōkomo. Moro saaro Kyrixtu toorihse exiryke tukurikase sã kukurohtao xine mana. Popyra kuehtopōpyrykō tykorokase roropa eya mana. Tuzenu tokarose roropa kyya xine ikurikatyã sã kuehtohkōme tuna ke. ²³“Kure oritorỹko ase,” tykase Ritonōpo exiryke, kure typoetory rīko mana, tōmihpyry onurumekara exiryke.

Moro poko imehnō zuruxīpo, nary rokene, kara sehtone. Kypynanopyrykō seraximatone, tōmihpyry omipona Ritonōpo ehtoh enetuputyryke kyya xine. ²⁴Imehnō pyno sehtone. Satakorehmatone imehnō pyno kuehtohkō poko, kure imehnō ritohme kyya xine, enara. ²⁵Toitoinē Jezu poetory oximōpyra mā toto. Morara pyra sehtone. Soximōtone Ritonōpo poko. Satakorehmatone. Ritonōpo omipona kuehtohkō eneryke imehnomo a, aomipona se exīko roropa mā toto. Yronymyrymehxo Kuesēkō omipona sehtone, sykatone itamurumehxo oxime, okynahkopyra Kuesēkō oepyyry ropa enetuputyryke kyya xine.

²⁶Ynara exiryke, Jezu kynorihne kyyrypyrykō epehpyryme. Kure kuhse Jezu orihtopōpyry kynexine Ritonōpo a. Naeroro imep̄y etapasē se pyra mana. Moro waro toehse sytatose. Naeroro kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine Jezu waro pyra exiketō samo, imep̄y tokarosē pyra mana kyyrypyrykō epehmatohme. ²⁷Morara exiryke kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine ynara rokē nae sytatose, kuānopyrykō zuno rokē exīko sytatose. Kurākō apiakatohpo kuapiakator̄yko Ritonōpo mana, tyrypyrykō poko exiketō wānohtohpo. Apotoimo konōto htaka tyzehnotokō emāko Ritonōpo mana, toto enahkatohme. ²⁸Moeze nymerohpyry turumekase ahtao popyra kynexine. Aomipona pyra exiketō totapapose toto popyra aehtohkō tonese exiryke asakorōkomo a. Moeze nymerohpyry omipona pyra aehtyā totapapose toto. Epara toh kynexine. Toto anakorehmara roropa imehnō kynexine. Moeze nymerohpyry turumekase eya xine exiryke totapase toto. ²⁹Mokaro saaro seromaroro Ritonōpo mūkuru kerekeremananō nae. Ritonōpo omiry totase eya xine repe, “Umūkuru kynorihne opynanohtohkōme, okurākarykō se toexiryke,” kary totase repe. Yrome, “Oty katoh toorihse Ritonōpo mūkuru nae?” āko mā toto Ritonōpo omiry poihtōko. “Iiryryymākō sā omūkuru kynexine,” āko roropa mā toto Ritonōpo a ajohpe rokene. Ritonōpo zuzenu toto pyno repe. Yrome ipoihtōko rokē mā toto. Morara exiryke yronymyrymehxo mokaro wānohnōko Ritonōpo mana Moeze kerekeremahpōkō wānohtopōpyry motye kuhse, iiryryymehxo toto exiryke Ritonōpo kerekeremary poko. ³⁰Ritonōpo waro sytatose. Ynara tykase ynororo, “Ywy roro em̄pōko ase. Ywy roro ypoetory tō epehmāko ase,” tykase. Ynara tykase roropa ynororo, “Ypoetory tō apiakāko ase,” tykase Kuesēkomo. ³¹Iiryryymākō wānopyry mā oahmame pyra mana. Typoihtohpōkō wānohnōko Ritonōpo mana. Oserehnōko mā toto. Epara roropa mā toto imyhtoino. Ynororo rokē mā isene exiketyme jūmanatome.

³²Wekyry tomo, wenikehpyra ehtoko oehtopōpyrykō poko. Ritonōpo omiry kurā poko zuaro toehse awahtao xine tuhkākō ozehno xine toh nexiase. Oryhmarykō se toh nexiase. Yrome Kyrixtu onenetupuhkehpyra mexiatose. Poremāpyra mexiatose, eramara ropa mexiatose oopyryrykō poko ropa. ³³Typoihtose mexiatose. Tyryryhmase roropa ozehnotokomo a tuhkākō neneryme. Imehnō nupunato tonese oya xine tyryryhmase toto ahtao. Toto maro se mexiatose. ³⁴Imehnō Jezu poetory tō tōmapose ahtao āpuruhpyry taka, toto pyno mexiatose. Toto maro mexiatose imehnō neneryme.

Mame atapyĩkõ tupuxihkase ahtao imehnomo a omõkomory tõkehko maro meanahtoaose. Tãkye ro mexiatose Ritonõpo nekarory kurã enetuputyryke oya xine. Omõkomohpyrykõ motye kuhse Ritonõpo nekarory oya xine mana. Moro onupuxihkasaromepyra imehnõ mana, jũmãme. ³⁵Naeroro poremãpyra ehtoko. Ritonõpo a õtururukõ onurumekara ehtoko. Orumekara roropa Ritonõpo mana. Kure kuhse oritorỹko mana, imaro õtururukohta. ³⁶Penekhepyra ehtoko Ritonõpo enetuputyry poko oya xine, aomipona oehtohkõ poko, enara. Mame inekarotyã apoĩko matose. Kure oritorỹko mana, “Kure oritorỹko ase,” katopõpyryae ro. ³⁷Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko,

“Okynã pyra oehnõko ropa mana.

Mokyro oehkety oehnõko ropa mã rahkene.

Ekurehpyra mana.

³⁸Mame ypoetory tõ kurãkõ isene exĩko mã toto jũme jenetuputyryke eya xine.

Yrome jurumekary ropahtao toto a,

tãkye pyra exĩko ase toto poko,”

ãko Ritonõpo. Moro tymerose pake. ³⁹Imehnõ mã Kuesẽkõ rumekãko mã toto. Osenahkãko toh mana. Mãpyra enetuputyryke kyaa xine typynanohse sytatose Ritonõpo a. Kuarotorỹko roropa mana tymaro kuehtohkõme.

Ritonõpo enetuputyry poko

11 ¹Ritonõpo enetuputyryke kyaa xine, kurãkõ eraximãko sytatose. Ekarõko Ritonõpo mana kyaa xine. Moro waro sytatose enetuputyryke kyaa xine, onenepyra ahtao ro. ²Ritonõpo onenetupuhkehpyra pakatokomo. Naeroro kurãkõme tokarose toto Ritonõpo a.

³Ritonõpo enetuputyryke kyaa xine zuaro sytatose. Senohne, xixi tõkehko xirikuato tõkehko emero tyrise Ritonõpo a, tõmiry ke rokene. Ritonõpo omi poe emero toehse, senohne oseneketõ tyrise emero porehme osenepỹ poe.

⁴Ritonõpo enetuputyryke Apeu a aomipona kynexine. Inekarohpyry Ritonõpo a kure kynexine. Yrome Kaĩ nekarohpyry Ritonõpo zamaro pyra kynexine. Kure Apeu enene Ritonõpo. Inekarohpyry kure tonese eya. Apeu toorihse pake repe. Yrome kutuarõtanohtorỹko ro mana Ritonõpo enetuputyry poko.

⁵Ritonõpo enetuputyryke Enoke a, orihpyra ynororo tokurehse. Isene ro kyanãnye Ritonõpo kapu aka. Mame ekepyry tupise eya xine repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto, tanỹse exiryke Ritonõpo a. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne Enoke poko, ananỹpyra ynororo ahtao ro, “Ritonõpo zamaro Enoke ehse,” tykase. ⁶Ritonõpo zamaro ehsaromepyra sytatose onenetupuhpyra kuahtao xine. Ynara exiryke, Ritonõpo ehtoh enetuputyryhtao rokẽ kyaa xine, imaro oturũko sytatose. Ynara enetuputyryhtao roropa kyaa xine, tõmipona se exiketomo a kurãkõ ekarõko Ritonõpo mana. Morohne enetuputyryhtao rokẽ kyaa xine kuomirykõ etãko Ritonõpo mana.

⁷Ritonôpo enetuputyryke Noe a aomiry totase eya. “Seropôkô wãnohnôko ase tuna kumaryke, iirypyryme toto exiryke emero porehme,” kary etaryke tyya, Ritonôpo omipona toehse ynororo, konopo onenepyra tahtao ro. Kanawaimo taxikase eya tohpikẽ konôto tyrítóhme. Morarame moro ao tôsepynanohse ynororo tyekyry tō maro. Ritonôpo enetuputyryke tyya, imehnô iirypyrymākô sã pyra kynexine, Ritonôpo omipona pyra exiketô sã pyra. Naeroro Noe kurāme tonese Ritonôpo a emero tonetupuhnanô maro.

⁸Ritonôpo enetuputyryke Aparão a, aomipona toehse ynororo. Tykohmase ahtao Ritonôpo a, imepỹ pona aytotohme, tosae toytose ynororo. Ritonôpo nekarory apoise toytose. Aza ytotohme? Zuaro pyra kynexine. Toytose. ⁹Pore. Toeporehkase, “Sero nono ekarôko ase oya oesaryme apakô maro,” katopôpyry pona. Yrome katonôme sã rokẽ moroto ehse ynororo. Pui pihpyry ke rokẽ tytapyike ehse ynororo. Yrome onenetupuhkehpyra kynexine. Morararo Izake te, Jako roropa. Eya xine tōmiry tokarose Ritonôpo a, Aparão a tōmiry ekarotopôpyry saaro. ¹⁰Ynara exiryke tyoro pata eraximāko Aparão kynexine, Ritonôpo osetupuhtopôpyry te, inyrihpyry roropa, enara. Moro pata mã jũme enahpyra mana kapu ao.

¹¹Ritonôpo enetuputyryke Aparão a toemũkuase tãhpome tahtao ro. Ipyty roropa Sara kunumixime toehse ahtao, kynemũkuane, zae Ritonôpo omihpyry ehtoh tonetupuhse eya exiryke. ¹²Orihsasaka Aparão kynexine repe. Yrome tuhkākô tamurume toehse ynororo. Ipakô tuhke toehse, xirikuato tuhke exiry sã kapu ao, isawã tuhke exiry sã roropa tuna konôto ehpio.

¹³Ritonôpo enetuputyryhtao ro mokaro toorihse toto emero. Ritonôpo nekarory anapoipyra tokurehse toto. Amekeino sã rokẽ Ritonôpo nekarory tonese eya xine tukurohtao xine. Inekarory eraximary poko tãkye toehse toto. Sero nono tosarykôme nymyry pyra exiry waro toh kynexine. “Axítão rokẽ ynanase taro. Katonôme sã rokẽ ynanase,” tykase toto jarao, imehnô netaryme. ¹⁴Morara kananô mã imehnô tuarôtanohpôko toto tosarykô nymyry eraximary poko tyya xine, tosarykô kapu ao. ¹⁵Tynynomohpyrykô poko penetara toh kynexine. Toeramary se ropa toto ahtao tynynomohpyrykô pona ropa pake toeramase ropa toh exiry repe. ¹⁶Yrome imepỹ pata tamuru kurã poko typenetase toto, Ritonôpo esary poko kapuão poko. Naeroro, “Kuesêkôme Ritonôpo mana,” karyhtao eya xine, toto poko ihximyra Ritonôpo mana. Pata konôto tyrise roropa eya toto esaryme.

¹⁷Ritonôpo enetuputyryke tyya, tumũkuru etapary se toehse Aparão repe tynekaroryme Ritonôpo a repe. Yrome tōmipona Aparão ehtoh kuhtohme rokẽ morara tyripose Ritonôpo a. Osemazuhme Aparão a Ritonôpo ynara tykase, “Tuhke emãnohko mase,” tykase. Morara katoh totase tyya ahtao ro tumũkuru toirô etapary se toehse ynororo tynekaroryme Ritonôpo a. ¹⁸Osemazuhme ynara tykase roropa Ritonôpo Aparão a, “Izake pakô tuhke emãnohko mana, jomihpyryae ro,” tykase. ¹⁹Mame tumũkuru tuose

tyya ahtao Ritonõpo a ãsemãkapory ropa waro Aparão kynexine. Naeroro imükuru aẽsemamyhpyry sã ropa toehse aorikyhpyry sã toehse exiryke.

²⁰Mame Ritonõpo enetuputyryke Izake a, ynara tykase ynororo Jako tomo a Ezau maro, “Kure oritorýko Ritonõpo mana imeipo,” tykase tumükuru tomo a.

²¹Ritonõpo enetuputyryke Jako a, kure Joze poenõ tyripose Ritonõpo a asakoro, orihsasaka tahtao. Tymyxiry ke tõsexiehtose tahtao, “Kure mase Ritonõpo,” tykase roropa ynororo.

²²Ritonõpo enetuputyryke Joze a, ynara tykase ynororo tyekyry tomo a orihsasaka tahtao, “Imeipo aarotorýko ropa Ritonõpo mana taroino, Ejitu poe. Naeroro yzehpyry marotatose ropa amaro xine, oytorykõ ropahntao. Ekurehpyra ehtoko,” tykase ynororo tyekyry tomo a.

²³Ritonõpo enetuputyryke Moeze zũ tomo a, tumükuru enurusenã tonẽse eya xine, oseruao nuno, onetapara Ejitupõkõ ehtohme. Nupunato tumükuru tonese eya xine. Mame Ritonõpo jमितunuru enetuputyryke eya xine oserehpyra toh toehse. Tuisa konõto omihpyry omipona pyra toehse toto, tuãnopyrykõ zuno pyra roropa toehse toto.

²⁴Mame Ritonõpo enetuputyryke Moeze a, tuãtase tahtao Parao ãxiry mükurume toehtoh turumekase ropa eya. ²⁵Toetuarimary sehxo kynexine Ritonõpo poetory tõ maro, Ritonõpo omipona toehtohme. Axĩtao rokẽ tyrypyry anusasamã poko se pyra kynexine ipunaka. ²⁶Kurehxo eya typoihtory imehnomo a Ritonõpo nymenekahpyry marõme toexiryke. Kure hkopyra eya Ejitupõkõ mõkomory apoiry tymõkomoryme. Moinoro Ritonõpo nekarory eneryke tyya, tyorõ se pyra toehse ynororo, imeipo Ritonõpo nekarory apoitohme tyya, enetupuhtamitume tyya.

²⁷Ritonõpo enetuputyryke Moeze a, Ejitu turumekase eya. Zehno tuisa konõto ehtoh zuno pyra kynexine. Poremãpyra roropa kynexine, Ritonõpo osene pyra exikety eneryke sã tyya. ²⁸Ritonõpo enetuputyryke tyya munu tyripose juteu tomo a tytapyĩkõ omõtoht pota taka.

(Eper 11.28)

Morarame moro munu eneryke Ritonõpo nenyokhyppy a juteu tõ osemazuhme aenurityã onetapara tokurehse. Munu onenepyra ahtao rokẽ tapyi taka tomõse Ritonõpo nenyokhyppy, osemazuhme aenurityã etapatohme. Moro ãmepyyr Paxikoame tosehpase.

²⁹Ritonõpo enetuputyryke Izyraeu tomo a tuna konõto takuohse eya xine. Osemame toehse exiryke nono poro toytose toto. Tuna esety Tahpiremy. Morarame Ejitupõkomo a toto poenopyryhtao tyneryse toto tuna ke.

³⁰Mame Ritonõpo enetuputyryke Izyraeu tomo a, Jeriko zomye toytose toto. 7me tykohmãse toto pata zomye toytorykõ poko. Mame toepukase Jeriko apuru rahkene. ³¹Raape orutua kõ poko aexihpyr kynexine repe. Yrome Ritonõpo enetuputyryke tyra Jozue nenyohyã towomase eya, Jeriko enese toytose toto ahtao. Naeroro typynanohse roropa ynororo Ritonõpo a. Orihpyra tokurehse ynororo Ritonõpo onenetupuhpynõ totapase ahtao.

³²Ritonõpo enetupuhnanõ nae ro tuhke. Yrome okynã jexiry toto poko oururukohtao emero, Kiteão poko te, Parake te, Sãsão te, Jepete te, Tawi te, Samueu te, imehnõ urutõkõ roropa. ³³Ritonõpo enetuputyryke tyra xine, imoihmãkõ typoremãkapose eya xine toto maro atatapoiryhtao. Zae ehtoh poko rokẽ toh kynexine. Naeroro Ritonõpo nekarory tapoise eya xine. Kaikuxi tõ mytary tapuruse Ritonõpo a toto onesekara ehtohme.

³⁴Apotoimo tozehkapose eya xine te, tõsepynanohse roropa toto zehnotokõ toto worry se ahtao. Jamihme pyra toh kynexine repe, yrome jamihme toehse toto. Orẽpyra toehse toto zehnotokõ soutatu maro toto atatapoiryhtao. Mokaro soutatu tõ typoremãkapose eya xine. ³⁵Ritonõpo enetuputyryke nohpo tomo a jekyry tõsemãse ropa toorihxõpo xine.

Yrome imehnõ Ritonõpo enetuputyryhtao ro tyhtomase toto, totapase roropa toto. Ritonõpo turumekase ahtao eya xine onetapara toh exiry repe, yrome onurumekara toehse toto. Tõsemãkapory ropa enetuputyryke tyra xine Ritonõpo onurumekara toh kynexine. ³⁶Imehnõ tounohse imehnomo a. Typoihtose toto te. Tõpore exikety ke tytypipohse toto ipatarãnaka xine jetuhxo ehtohme. Imehnõ tymyhse roropa zehnotokomo a keti ke, ãpuruhpyr taka tõmase toto. ³⁷Topu ke totapase toto. Seroroti ke tuhkohse toto irãnakuroko. Warata ke tuose toto. Kaneru pihpyr tamuruse eya xine tupoke pyra toexirykõke. Tytineruke pyra toh kynexine. Tyhtomase te, tyryhmase roropa toto itamurume. ³⁸Typahsã sã rokẽ toh kynexine Ritonõpo onenetupuhpynomo a. Yrome Ritonõpo a imehnõ motye kuhse kure toh kynexine. Toytoytose toto, tosaake pyra exiketõ samo, ona poro, ahno esao pyra te, ypy tõ poro te, oramã aka tomõse toto, nono aka tynyhtohkõme.

³⁹Tonetuputyryke kurãme tonese toto Ritonõpo a, “Kure matose ya,” tykase Ritonõpo eya xine, “Jenetuputyryke oya xine.” Enetuputyryhtao ro eya xine Ritonõpo nekarory anapoipyra toehse toh aporo. ⁴⁰Ynara exiryke, imehnõ tonetupuhnanõ eraximary se Ritonõpo kynexine. Kymarokõ eraximãko roropa kynexine mokaro maro inekarory kurã apoitohme kyra xine.

Ritonõpo Kumykõ poko

12 ¹Naeroro tuhkākõ kutuarõtanohtorÿko mana zae Ritonõpo ehtoh poko. Naeroro Jezu enetuputyry poko kuakorekehkatohkõ surumekatone emero porehme. Kyyrypyrykõ omoxinety sã kypoko xine. Tÿpore sã kypoko xine roropa mã repe. Morohne surumekatone emero porehme. Tururume ytoketõ sã sehtone. Penekehpyra sehtone Ritonõpo nekarory eraximary poko. Ritonõpo nekarory poko sehtone yronymyryme. ²Osenetupuhkehpyra sehtone Jezu poko. Jezu poe Ritonõpo enetupuhnõko sytatose Kuesëkõme. Osemazuhme kukurãkanekõme toehse ynororo. Kuakorehmatorÿko roropa mana tonetupuhkehpyra kuehtohkõme myarotokorõmero. Mame wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine. Tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome poremäpyra kynexine. Täkye imeïpo toexiry waro toexiryke, “Oty kara,” tykase toorikyry poko wewe pokona. Seromaroro tuisame imehxo mana Ritonõpo Kutuisarykõ maro. Typorohse mana Ritonõpo maro, Ritonõpo apotunuru wino.

³Jezu ryhmatopõpyry poko ipohnohtoko rupopäpyra oehtohkõme. Jehnotokomo a tyhxirose ynororo. Yrome toanahtose eya. Penekehpyra roropa ynororo tõseanahtory poko. Naeroro epohnohtoko ipoko etaehpyra oehtohkõme enetuputyry poko, poremäpyra oehtohkõme roropa. ⁴Oorypyrykõ rumekary poko atatapoïko sã matose. Yrome oetapara ro mã toto oorypyrykõ poremäkapory poko awahtao xine. ⁵Wenikehpyra ehtoko Ritonõpo omiry kurã poko. Tumükurume oekarotorÿko Ritonõpo mana. Ynara äko, “Aimo, jomipona exiko jetÿ oriryhtao ya zomory zuaro oehtohme. Poremäpyra roropa exiko opore turuse awahtao ya.

⁶Ynara exiryke, opyno xine jexiryke jetunety ke äkorehmatorÿko ase zae oehtohkõme. Ypoenõme aehtyã pipohnõko sã roropa ase azahkuru toehse ahtao emero porehme,”

äko. ⁷Naeroro oryhmarykohtao, oetuarimarykohtao roropa eanahtotoko. Kumykõ ämorepatorÿko mana zae oehtohkõme. Moro enetuputyryke oya xine eanahtotoko. Naeroro oetuarimatohkõ otuarõtanohtorÿko mana opyno xine nymyry Ritonõpo ehtoh poko, imükurume oehtohkõ poko, enara. Typoenõ tuarimapõko jükõ mana emero. Typoenõ nymyry amorepäko jükõ mana, azahkuru toto ahtao, zae toto ehtohme. ⁸Naeroro ituarimapopyra awahtao xine Ritonõpo a azahkuru toehse awahtao xine, otarãme imükurume nymyry pyra matose, anorymä sã rokë matose imepÿ mükurume. Ritonõpo poenõme nymyry pyra matose. ⁹Kumykomo a, seropono a typipohse kuahtao xine toto zuno sexiataose. Mokaro motye kuhse Kumykõ kapuaono. Naeroro yronymyryme aomipona sehtone, jüme orihpyra kuehtohkõme. ¹⁰Kumykõ seropõkõ kutuarimanohpotone tuhke pyra jeimamyry, tõsenetupuhtoh poe rokene. Yrome kutuarimapotorÿko Ritonõpo mana kypyno xine toexiryke, zae kuhse kuehtohkõme tysaaro. ¹¹Kumykomo a tutuarimanohpose kuahtao

xine zomory zuaro kuehtohkõme tãkye pyra sã sytatose, emynyhmãko, jetũ exiryke. Yrome imeĩpo tymoise kyya xine ahtao torẽtyke pyra exĩko sytatose, kuetuarimatamitukõme, zae kuexirykõ poko tamorepase kuexirykõke.

Ritonõpo maro ehxĩpo eramara ropa ehtoko

¹²Naeroro imehnõ ijamihtanohpotoko ropa, typoremãse toto ahtao. Jezu enetuputyry poko akorehmatoko toto zae rokẽ toto ehtohme ropa. ¹³Mame osemãe ytoketõ osemã kurã menekãko mana, topohmano. Mokaro sã zae rokẽ oehtohkõ poko ehtoko. Imehnomo a oopenopyrykohtao zae ehtoh poko rokẽ toh exĩko mana asã xine. Jamihme pyra exiketõ roropa Jezu enetuputyry poko oopenopyrykohtao zae rokẽ exĩko ropa mã toto, oenerykõke.

¹⁴Imehnõ maro oxiehno pyra ehtoko. Toto pyno ehtoko emero porehme. Osenetupuhutoko kure oehtohkõ poko rokẽ oehtohkõme Ritonõpo maro. Ynara exiryke, tyrypyrykõ poko exiketõ Kuesẽkõ maro exipyra, ekurehnõko mã toto. ¹⁵Tomeseke ehtoko Jezu poetory tomo, eramara ropa oehtohkõme Ritonõpo maro ehxĩpo. Toiro toeramase ropa ahtao itunety zoko sã exĩko mana. Itunety zoko sã ahtao morararo ahtãko mana. Ituro eperytãko roropa mana. Mame tuhkãkõ iirypyryme exĩko itunety zoko sã toehse mokyro exiryke. ¹⁶Tomeseke ehtoko imehnõ nohpo tõ poko osenetupuhpyra oehtohkõme. Awamekaro xine pyra ehtoko roropa Ritonõpo nekarohpyry poko. Ezau morara kynexine Ritonõpo omipona nymyry se hkopyra kynexine. Osemazuhme aenuruhpyryme toexiryke imehxo ehse, takorõ ruime. Yrome ime toehtoh turumekase ropa eya, tonahsẽ poko typenetase toexiryke. Mame zakorony imehxo toehse. ¹⁷Moromeĩpo toekurãkapory se ropa toehse repe tumy a. Yrome onukurãkapopyra tokurehse. Tynyrihpyry tyrorõmary se toehse roropa repe. Tyxitase roropa ynororo repe. Yrome tynyrihpyry onytyrorõmara kynekurehne.

¹⁸Izryraeu tõ ehtopõpyry sã pyra toehse matose Ritonõpo a. Toeporehkase mokaro taposẽ pona, ypy Xinai pona. Moro ypy po apoto tororo ãko kynexine. Orexito ke xinukutume toehse, ikohmamyhpyry samo, tyryry tykase konõto, enara. ¹⁹Panaikato kynexine rue samo. Aomiryje roropa kynexine. Moro omiry totase ahtao, “Ajohpãme sã Ritonõpo omiry etary se pyra ynanase,” tykase toto, ²⁰Ritonõpo omiry etary zuno toehse toexirykõke. Ynara katopõpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto, “Sero ypy pona oekykõ anaropopyra ehtoko. Ypy pona toytose toto ahtao, totapasẽme exĩko toh mana. Naeroro etapatoko toto, jesaryme sero exiryke,” katopõpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto. ²¹Moeze roropa enaromỹke toehse moro omi etary ke tyya. Ynara tykase ynororo, “Tykytyky ãko ase, zuno jexiryke,” tykase ynororo.

²²Yrome amarokõ Ritonõpo maro õtururukohtao zuno pyra matose. Tyoro ypy pona toeporehkase sã matose, Xião pona, Ritonõpo pataka, Jerusarẽ kapuaõ pona. Moro pata esẽ orihpỹme exiketyme mana jũme. Moro patapõkõ imoihme mana Ritonõpo nenyohyamo. Tõximõse toto otuhtoh konõto poko. ²³Ritonõpo poenõ osemazuhme aenurutỹã maro oximõnõko matose, tãkye exiketõ maro. Mokaro

esety mã tymerose moero kapu ao. Ritonõpo maro toehse matose, kuapiakanekõ maro. Imaro tuhke inukuräkatyã zuzenu mana. Kure kuhse tyrise toto eya. ²⁴Jezu a tooehse matose, omi kurã kasenato ekarone a. Kukurãkatamitukõ topehmase Jezu a tumunuru ke. Apeu etapatopõpyry poko osenetupuhnohtao emýpory poko osenetupuhnõko sytatose. Yrome Jezu orihtopõpyry poko kuosenetuputyrykohtao tyoro osenetupuhnõko sytatose. Iirypyrymãkõ kuräkary poko osenetupuhnõko sytatose. Naeroro Jezu orihtopõpyry kure kuhse kyya xine mana.

²⁵Naeroro tomeseke ehtoko. Aomiry onetara exiketõ sã pyra ehtoko. Mokaro, Ritonõpo omihpyry ekarone onetara aehtyã sero nono po, osepynanohpyra tokurehse toto. Morara exiryke kymarokõ roropa mokaro saaro omõnõko sytatose apotoimo htaka, kapu ae ayhtohpyry omiry rumekaryhtao kyya xine. ²⁶Tõturuse Ritonõpo ahtao sero nono tykytyky tykase. Yrome seromaroro ynara tykase ynororo, “Zomory sero nono rokẽ kara, kapu roropa tykytyky kamexipõko ase, toiro,” tykase. ²⁷“Toiro,” karyke eya, ynara enetupuhnõko sytatose, senohne emero Ritonõpo nyrytyã tykytyky äko. Enahkãko mana. Morarame tykytyky kapõ rokẽ exiko mana.

²⁸Naeroro, “Kure mase,” sykatone Ritonõpo a. Tuisame kyritorõko mana tymaro jüme. Inekarohpyry kyya xine enahpýme mana. Naeroro Ritonõpo poko sehtone. “Kure mase,” sykatone eya. Aomipona sehtone, zuno sehtone roropa. ²⁹Apoto zemimã emero zahkãko mana. Moro sã mã Kyrihpõkomo. Iirypyrymãkõ enahkãko mana ipunaka.

“Kure mase,” katoh poko Ritonõpo a

13 ¹Imehnõ pyno exikehpyra ehtoko, atakorõme oexirykõke, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. ²Kure rokẽ katonõ tyritoko atapyikõ tao toto ahtao. Wenikehpyra ehtoko, toitoine imehnomo a Ritonõpo nenyohtyã toahmase tytapyikõ taka, tuaro pyra tahtao xine. ³Wenikehpyra ehtoko roropa Jezu poetory tõ poko äpuruhpyry tao toto ahtao. Toto poko emynyhmatoko äpuruhpyry tao oexirykõ samo. Etuarimaketõ poko emynyhmatoko roropa toto emynyhmatoh saaro. Toto pyno ehtoko.

⁴Opytarykõ kure mana. Oniotarykõ kure roropa mana zae awahtao xine, tomeseke roropa awahtao xine imehnõ poko pyra oehtohkõme. Imehnõ poko exiketõ wãnohnõko Ritonõpo mana. Imehnõ pyxiã poko exiketõ roropa wãnohnõko mana.

⁵Tineru poko penetara ehtoko. Tãkye ehtoko Ritonõpo nekarohpyry poko omõkomorykõme. Ynara tykase Ritonõpo, “Amaro xine exikehpyra ase. Jüme orumekara xine ase,” tykase. ⁶Naeroro oserehpyra sehtone. Ynara sykatone, “Jakorehmaneme Kuesẽkõ mana.

Naeroro oserehpyra ase.

Yryhmananõ zuno pyra ase roropa.”

⁷Wenikehpyra ehtoko ämorepahpõkõ ekepyry poko. Ämorepatone toto Ritonõpo omiry poko. Mokaro ehtopõpyry poko osenetupuhtoko, aorihtopõpyrykõ

poko roropa. Jezu Kyrixtu enetupuhthopõpyry eya xine ipoenohoko. ⁸Jezu Kyrixtu onetyorõmara mana. Pake aehtopõpyry saaro Jezu ehtoh mana seromaroro. Morara exikehpyra roropa mana. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone. ⁹Tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkõme ajohpãkõ namorepatoh ke. Kypyno xine Ritonõpo exiryke kure kyritoryko mana. Moro poko kuosenetuputyrykõ kure, orẽpyra kuehtohkõme kukurohtao xine. Yrome orẽpyra exipyra sehtone juteu tõ omihpyry poko, “Tõsẽ onõpyra ehtoko,” katopõpyã poko. Morohne omipona exiketõ toiparo rokẽ morohne omipona toehse toto.

¹⁰Kyyrypyrykõ korokapotoh nae sytatose, Kyrixtu exixihmapotopõpyry. Yrome Moeze omihpyry poe Ritonõpo maro oturuketõ tyoro ikuhnõko mã toto tyrypyrykõ korokatohme. Naeroro mokaro anakorehmara Jezu orihthopõpyry mana, onenetupuhpyra toto exiryke. ¹¹Mokaro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ okyno munuru arosene rokẽ toto Ritonõpo maro oturutoh taka, esary kurã taka, ahno rypyry korokapotohme. Mame tynetapatyãkõ ekepyry arosene rokẽ toto pata myhtokoxi jahkatohme. ¹²Morara exiryke Jezu roropa kynorihne pata myhto. Imunuru toekuãse, kyyrypyrykõ korokatohme. ¹³Wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine repe, tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome porempõpyra kynexine. “Oty kara,” tykase toorikyry poko. Naeroro kyhxirorykõ zuno pyra sehtone, aomipona kuehtohkõme. ¹⁴Kuesarykõ axĩtao rokẽ mã sero nono po. Imepõ pata eraximãko sytatose kuesarykõ nymyry kapu ao. ¹⁵Naeroro, “Kure mase Ritonõpo,” kakehpyra sehtone Ritonõpo a. Morara kary kyya xine Ritonõpo zamaro mana. Seromaroro okyno onetapara sytatose kynekarorykõme Ritonõpo a. “Kure mase,” ãko rokẽ sytatose, Jezu enetuputyryke kyya xine kypynanohnekõme. Kuesẽkõme roropa mana, enara. ¹⁶Kure rokẽ imehnõ tyritoko. Atakorehmatoko roropa. Morara kuexirykõ kynekarorykõme mana Ritonõpo a. Morara kuexirykõ jamaro mana.

¹⁷Ritonõpo omiry poko ãmorepatõkõ omipona ehtoko. Imoitoko opyno xine toto exiryke Ritonõpo omi poe. Imeĩpo Ritonõpo a osekarõko mã toto toerohtopõpyrykõ poko. Toto omipona awahtao xine tãkye rokẽ erohnõko mã toto. Mãpyra onymoipyra awahtao xine erohnõko ro mã toh repe. Yrome atasamãko mã toto opoko xine. Mame otyme kure morara awahtao xine? Popyra ipunaka mana.

¹⁸Oturukehpyra ehtoko Ritonõpo a yna poko. Tyrypyhpyke pyra ynanase ynakurohtao. Kure ehtoh poko rokẽ yna exiry waro ynanase, zae ehtoh poko se rokẽ yna exiryke. ¹⁹Ynara ãko ase ajohpãme sã oya xine, “Oturutoko Ritonõpo a ypoko, axihxo jaropotohme eya oenese xine ropa.”

Oturutoh Ritonõpo maro

²⁰Ritonõpo a Kuesẽkõ Jezu tõsemãkapose ropa aorihxĩpo, Kuesẽkõme imehxo aehtohme, toorihse exiryke kymyakãkõme. Aorikyryke kukurãkatamitikõ topehmase eya, jũme Ritonõpo poenõme kuehtohkõme. ²¹Ritonõpo poe torẽtyke pyra sytatose. Eya kure oriporykõ se ase. Emero

kurã ekaropory se ase oya xine emese kure oehtohkõme aomipona. Mame kukurohtao xine Ritonõpo penetatoh ripory se ase Jezu Kyrixtu a. “Kure Kyrixtu mana,” sykatone kokoro rokene, kakehpyra sehtone, enara.

Pape etyhpory

²²Wekyry tomo, ynara ãko ase oya xine ajohpãme samo, penekehpyra ehtoko jomiry etary poko. Mytyhse pitiko ynymerohpory mana. Moro tymerose ya ãkorehmatohkõme, tãkye oehtohkõme, enara. ²³Zuaro oehtohkõ se ase wekyry Timoteu poko. Tutũtanohpose ropa ynororo ãpuruhpyry tae. Okynã pyra aepyryhtao ya, otarãme ymaro oenese ytõko mana.

²⁴Kure pãna matou? kary se ase ãmorepanekomo a. Emero Ritonõpo poetory tomo a roropa morara kary se ase. Jezu poetory tõ roropa, Itaria poe aehtyã, “Kure pãna matou?” kary se roropa mã toto.

²⁵Kure oriporykõ se ase Ritonõpo a emero porehme. Enara rokene.

Tiaku Nymerohpyry sero

Sero pape tymerose Tiaku a. Jezu poetory amorepaneme kynexine ynororo Jerusarē po. Jezu akorōme kynexine roropa ynororo. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme juteu tō neneryme emero pata tō po.

Tynmerohpyryae ynara āko mana, “Jezu poetoryme nymyry kuahtao xine Jezu osentupuhtoh sā osenetupuhnōko sytatose, Jezu ehtoh sā exīko roropa sytatose,” āko mana.

1 ¹Ywy ase Tiaku. Ritonōpo poetory ase. Kuesēkō, Jezu Kyrixtu poetoryme roropa ase. Ynymerohpyry moro onenerykōme. Juteu tō matose. Jezu poetoryme roropa matose. Sapararahme exiketō matose. Imehnō patao exiketō matose. “Kure pana matou repe?” kary se ase oya xine.

Jezu enetuputyry poko kyya xine tuaro kuehtohkō poko, enara

²Wekery tomo, atākyematoko oetuarimarykohtao. ³Mame oetuarimarykohtao poremäpyra awahtao xine Jezu enetuputyry poko orēpyra exīko matose. ⁴Morarame eanahtotoko ekurehpyra oehtohkōme, kure rokē oehtohkōme Ritonōpo a, iirypyryme pyra oehtohkōme roropa eya, “Toiro ise ro mase kure oehtohme nymyry ya,” kara Ritonōpo ehtohme kyya xine. ⁵Tuaro oexirykō se awahtao xine, Ritonōpo omipona oehtohkō poko ekaropotoko Ritonōpo a. Mame otuarōtanohtorỹko mana, ekaroporyhtao oya xine, kutuarōtanohnekōme aexiryke. Kynekaropohpyrykō motyēkāko roropa mana. ⁶Yrome ekaroporyhtao Ritonōpo a, ijamitunuru enetupuhtoko. “Tuaro jehtoh ekarōko ma otarāme Ritonōpo, nary rokene,” kara ehtoko. “Nary rokene,” karyhtao Ritonōpo poko, oty sā matou? Pohkane sā matose, tyryrykane a pohkane aroarory samo. Moro sā matose, “Nary rokene,” karyhtao oya xine. ⁷⁻⁸Morara kananō mā, “Zuaro pyra ase,” āko toto, Ritonōpo omipona se pyra toexirykōke. Imehnō omiry etaryhtao tyya xine, ityorōmāko toto. Mokaro sā awahtao xine Kuesēkō ākorehmara xine mana ekurehnōko.

Tymōkomoke pyra exiry, tymōkomoke exiry, enara

⁹Tymōkomoke pyra awahtao xine tākye ehtoko. Ritonōpo nekarohpyry poko tākye ehtoko. Imeīpo imehxo oritorỹko Ritonōpo mana ipoenōme

oexirykōke. ¹⁰Tymōkomokamo, atākyematoko roropa tymōkomoke pyra tyripose Ritonōpo a awahtao xine. Ona ekuru ohpapyry sã tymōkomoke exiketō orihñōko mana. ¹¹Xixi jetū toehse ahtao, otyro anorỹko onahpoty roropa anorỹko, ekuru ohpahnōko. Axĩ ona ekurũpyry ixihpyryme exĩko ropa. Moro saaro tymōkomoke exiketō orihñōko mana, toto erokuruhtao ro.

Sero nase kukuhtohkō poko

¹²Kuetuarimarykohtao poremãpyra sehtone. Poremãpyra kuahtao xine tãkye rokẽ sehtone. Mame kukuhtopõpyrykō tõtýhkase ahtao, jũme orihpỹme kyritorỹko Ritonōpo mana, kuepehpyrykõme, poremãpyra toehse kuexirykōke. Kuesẽkõ maro exĩko sytatose, emero ise exiketõ maro. Morara tykase Ritonõpo exiryke tuaro sytatose. ¹³Oorypyrykomo a toporyse ropa awahtao xine, “Jukuhñōko mã Ritonõpo iirypyryme jehtohme,” kara ehtoko. Ritonõpo imehnõ onukuhsaromepyra mana iirypyryme aehtohme. Iirypyryme imehnõ onyripopyra roropa Ritonõpo mana, iirypyryme toto ehtohme. ¹⁴Ãmoreme xine iirypyryme exĩko matose, oorypyrykõ poko openetarykõke. ¹⁵Oorypyrykõ poko openetarykohtao ipoko exĩko matose. Morarame rokẽ exĩko matose oorypyrykõ pokõme rokene. Mame oorypyrykõ poko oexirykõke rokẽ orihñōko matose. Ritonõpo maro pyra matose exĩko.

¹⁶Jakorõ tomo, osenekunohpyra ehtoko. ¹⁷Emero kurākõ Ritonõpo nekarohpyryme mana. Kure nymyry inekarohpyry kyaa xine mana. Kapu ezuru Rihpõ mokyro. Inyrytã tyoro exĩko mana. Yrome etyorõmara mana. Kokoro rokẽ kurākõ ekarõko mã kyaa xine. ¹⁸Tõsenetupuhtopõpyryae ro tytyrorõmapose sytatose eya typoenõme, aomiry kurã enetuputyryke kyaa xine, imehxo kuehtohkõme, emero tynyrytã esẽme kuehtohkõme. Ajohpe pyra aomiry mana.

Aomiry etãko sytatose, otato sehtone

¹⁹Morara exiryke jakorõ tomo, otato sehtone. Opyno xine ase. Axĩ hkopyra imehnõ sezuhtone, axĩ pyra roropa syekĩtatone. Moro waro matose. ²⁰Kuatakirimarykohtao Ritonõpo omipona pyra exĩko sytatose. Zae Ritonõpo mana. Aosenetuputyry roropa zae mana. Yrome kymarokõ zae pyra sytatose tohne kuahtao xine. Naeroro atakirimara sehtone. ²¹Morara exiryke oorypyrykõ irumekatoko, ajoajohpe oexirykõ irumekatoko. Ynara kahtoko okurohtao xine, “Popyra ase yrome yrypyry rumekary se ase. Ritonõpo omipona se ase,” kahtoko okurohtao xine. Mame okurākatorỹko ropa mana aomiry tonetupuhse oya xine ahtao.

²²Ritonõpo omiry omipona ehtoko. Aomiry etaryhtao oya xine, otato ehtoko. Ynara karyhtao oya xine, “Ritonõpo poetoryme ase, aomiry etaryke ya,” karyhtao oya xine, osenekunohñōko rokẽ matose. Morara exiryke aomipona roropa ehtoko. ²³Ritonõpo omiry etãko matose. Mame aomipona pyra awahtao xine, osene ae oseneketõ sã matose. Ynara exiryke, tõmytykõ osene ae enẽko toh repe. ²⁴Yrome tõsenekehĩpo xine axĩ tõmytykõ enetopõpyry poko wenikehnõko ropa toto.

Mokaro sã mã otato pyra exiketomo. Ritonõpo omiry etaxïpo axĩ wenikehnõko mã toto, tynysekeremahpyrykõ poko. ²⁵Yrome Ritonõpo omiry kurã poko yronymyryme âtamoreparykohtao, aomipona exïko matose. Aomipona awahtao xine orëpyra exïko matose, oorypyrykõ poko pyra exïko matose. Wenikehpyra roropa matose âtamorepatopõpyrykõ poko. Aomipona rokẽ ipunaka exïko matose. Morara awahtao xine Ritonõpo kure oritorÿko mana.

²⁶Omi rypyry onurumekara kuahtao xine toiparo rokẽ, Ritonõpo enetupuhnõko ase jesẽme, ãko sytatose. Omi xihpyry onurumekara kuahtao xine osenekunohnõko sytatose. ²⁷Ynara rokẽ kure mana Kumykomo a, Ritonõpo a. Tumykãkara pyno, pytÿpo tõ etuarimaketõ pyno kuahtao xine, kyyrypyrykõ poko pyra kuahtao xine. Morara kuahtao xine, kure sytatose Ritonõpo a.

Oxisã imehnõ tyritoko, kure rokene

2 ¹⁻³Wekyry tomo, Jezu Kyrixtu Kuesëkõ kurã enetupuhnanõme oexirykõke oximõnõko matose Ritonõpo omiry poko. Mame imepÿ oehnõko mana tymõkomoke exikety, tynamuruke exikety kurã ke, tomahtaõke roropa exikety, kure exikety ke. Mame mokyro porohkapõko matose kurã pona, epehtoh pona. Ime mokyro enetupuhnõko matose. Mame imehnõ roropa oehnõko mana tymõkomokãkara. Mame mokaro poko otara ãko matou? Otarãme toto onyporohkapopyra kurã pona matose. “Xikihme rokẽ ehtoko,” ãko matose eya xine. Otarãme nono pona rokẽ toto porohkapõko matose. Zae pyra matose morara awahtao xine. Imehnõ oxisã tyritoko, kure rokene. ⁴Imehnõ zupõ eneryke oya xine, “Popyra mokyro,” ãko matose. Ritonõpo a popyra matose ipunaka morara karyhtao oya xine.

⁵Jakorõ tomo, otato ehtoko. Opoko xine jenupunaryke ynara ãko ase oya xine, tymõkomokãkara tymenekase Ritonõpo a tonetupuhthome yronymyryme. Morara toto riryke tymõkomokã sã exïko toh mana. Toto poko ynara tykase Ritonõpo, “Yse exiketõ rïko ase tuisame Umükuru maro,” tykase. ⁶Yrome tymõkomokãkara kure onyripyra matose. Oty katohme? Tymõkomoke exiketõ mã otuarimanohpotorÿko mana. Aarotorÿko roropa mã toto terekatu ëpataka. ⁷Kure kuhse Jezu mana. Ipoetryme kuekarotorÿko roropa imehnõ mana. Yrome mokaro Jezu poetry kerekeremãko mã toto.

⁸Pake ynara tykase Ritonõpo tosëkõme tonetupuhnanomo a, “Imehnõ pyno ehtoko osepyno oehtohkõ samo,” tykase. Morara tymerose Ritonõpo omiry. Moro omipona awahtao xine kure kuhse matose. ⁹Yrome imehnõ zupõ eneryke oya xine, “Popyra mokyro,” ãko matose. Oty katohme? Morara awahtao xine popyra matose ipunaka Ritonõpo a. Iiryryryme ro matose Ritonõpo mã awãnohtorÿko mana tõmipona pyra oexirykõke. ¹⁰Ritonõpo omipona exisasaka awahtao xine popyra ro matose. Toiro aomipona pyra awahtao xine iiryryryme ro matose ipunaka. ¹¹Ynara tykase Ritonõpo, “Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko. Imehnõ orutua kõ poko pyra roropa ehtoko,” tykase Ritonõpo. Ynara tykase

roropa ynororo, “Imepỹ onetapara ehtoko,” tykase. Morara exiryke imehnõ nohpo poko pyra awahtao xine, yrome imepỹ etaparyhtao roropa, iirypyryme ro matose. Ritonõpo omipona pyra. ¹²Morara exiryke zae rokẽ ehtoko õtururukõ poko, otytyko poko roropa, enara, tuaro oexirykõke. Aomipona pyra awahtao xine awãnohtorỹko mana, tõmipona pyra tokurehse oexirykõke. Aomipona awahtao xine orẽpyra exiko matose, oorypyrykõ poko pyra exiko matose. ¹³Imehnõ poko enupunara awahtao xine opoko xine enupunara roropa Ritonõpo exiko mana. Yrome imehnõ poko oenupunarykohtao orẽpyra exiko matose. Opoko xine enupunãko roropa Ritonõpo mana. Awãnohopyra xine mana.

Jezu enetuputyryke kyya xine aomipona sehtone

¹⁴Wekyry tomo, ynara karyhtao imepyny a oya xine, “Ritonõpo enetupuhnõko ase,” karyhtao, yrome imehnõ kure onyripyra ynororo ahtao, ajohpe rokẽ mana. Ritonõpo poetoryme exipyra ekurehnõko mana. Ekurãkapopyra mana Ritonõpo a. ¹⁵Imepỹ Jezu poetory etuarimary eneryhtao oya xine tupoke pyra, tohke pyra roropa. ¹⁶Mame ynara karyhtao eya, “Torẽtyke pyra ytoko. Oxiõtota. Otuhko,” ãko matose repe. Yrome tõsẽ onekaropyra, upo roropa onekaropyra. Otãtoke etuarimara exiko nae? Etuarimãko ro. ¹⁷Morararo Ritonõpo enetuputyryhtao kyya xine, imehnõ riko kure sytatose. Kure imehnõ onyripyra kuahtao xine, ajohpe rokẽ, enetupuhnõko ase, ãko sytatose.

¹⁸Imepỹ ynara ãko kyya xine mã repe, “Enetupuhnõko matose. Ywy kure imehnõ riko ase,” ãko mã kyya xine. Mokyro a ynara ãko ase, “Otãto imehnõ riryhtao kure onenetupuhpyra hma rorohpa? Popyra imehnõ riry oya eneryke tyya xine Jezu poetoryme pyra oekarõko mã toto. Yrome kure imehnõ riry ya eneryke tyya xine, ipoetoryme jenetupuhnõko mã toto,” ãko ase eya. ¹⁹Toiro Ritonõpo mana. Moro enetuputyryke oya xine Ritonõpo poetoryme osekarõko matose repe. Yrome joroko tõ roropa moro enetupuhnõko Ritonõpo exiry poko. Oserehnõko toto, ekurãkara tokurehse toexirykõke. ²⁰Tuaro pyra roh matou? “Ritonõpo enetupuhnõko ase,” karyhtao, yrome imehnõ onyripyra kure awahtao xine toiparo rokẽ, “Ritonõpo enetupuhnõko ase,” ãko matose, tuaro pyra oexirykõke. ²¹Kytamurukõ Aparão poko ourutorỹko ase tuaro oehtohkõme. Iirypyry tykorokase Ritonõpo a, otato aexiryke. Tumükuru tarose eya etapatohme repe tynekaroryme Ritonõpo a, aomipona toehtohme. ²²Menetupuhtou? Ritonõpo omipona Aparão toehse. Tosẽme Ritonõpo tonetupuhse eya roropa. Morara exiryke, aomipona Aparão exiryke, tonetupuhse eya ipunaka. “Toiro ise ro ase kure oehtohme,” kara Ritonõpo eya. ²³Zae Ritonõpo omihpyry, ynara katopõpyry, “Ritonõpo tonetupuhse Aparão a. Morara exiryke Ritonõpo enetuputyryke eya kurãme tonese eya,” tykase. Mame, “Jepeme Aparão mana,” tykase roropa Ritonõpo ipoko. ²⁴Menetupuhtou? Kukurãkatorỹko Ritonõpo mana, tõmipona kuahtao xine, enetuputyryhtao kyya xine roropa.

²⁵Morararo Raape kynexine. Mokyro orutua kõ poko exikety kynexine. Yrome Ritonõpo enetuputyryke tyya, Jozue poetory tõ towomase eya tytapyĩ

tao. Mame taropose ropa toto eya tyoro osemæ, onetapara toto ehtohme. Morara exiryke kure mokyro tyrise ropa Ritonõpo a tõmipona toehse exiryke.

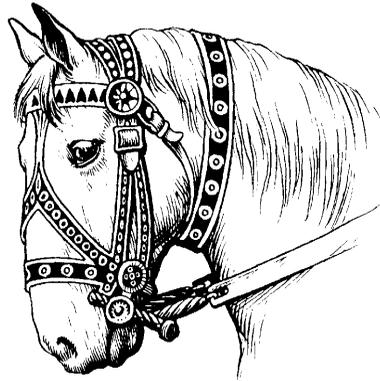
²⁶Toko ke sytatose repe, yrome tuzenuke pyra kuahtao xine orihñõko sytatose. Oty katohme pyra kuokokõ mana, tuzenuke pyra ahtao. Moro saaro Ritonõpo enetuputyryhtao kyya xine, yrome kure imehñõ onyripyra kuahtao xine. Toiparo rokê, “Ritonõpo enetupuhnõko ase,” äko sytatose. Osenekunohnõko rokê sytatose.

Kuomirykõ poko

3 ¹Jakorõ tomo, Jezu poetory tõ amorepananõ mã iirypyryme toehse ahtao, toto wãnohnõkohxo Ritonõpo mana. Naeroro tuhke pyra Jezu poetory amorepananõme ehtoko. ²Kymarokõ emero azahkuru sytatose. Toitoino rokê pyra. Kuomirykõ poko iirypyryme exiko roropa sytatose. Kuomirykõ poko iirypyryme pyra kuahtao xine, kure rokê sytatose. Orëpyra sytatose exiko. Kyyrypyrykõ poko pyra roropa sytatose exiko. ³Kawaru mytaka kurimene pitiko riko ahno, tõmipona xine kawaru ehtohme. Moro kurimene pitiko rokê repe. Yrome ike kawaru panahmãko mã toto, tõmipona xine toto ytotohme. ⁴Morararo wapu konõto. Mame tyryrykane konõto wapu arõko, yrome äpuitoh pitiko ke wapu äpuine äpuiko mana, tõmipona wapu ytotohme. ⁵Morohne sä kunurukõ mana, pitiko rokê repe. Yrome epoe tuhke kuomirykõ tütãko mana. Tuhke roropa kuepyrypatohkõ tütãko kunurukõ poe.

Enetoko ke apoto pitiko repe yrome emãnõko mana. Itu zahkãko mana. Wewe zahkãko roropa itamurume, kõme itu exiryke. ⁶Moro saaro kunurukõ pitiko repe. Yrome kunurukõ poe omi rypyry itamurume tütãko mana. Mame omi xihpyry tütaryhtao kunurukõ poe, kuosenetupuhtohkõ roropa iirypyryme exiko mana. Apoto pokõ zatyry sä roropa omi xihpyry tütaryhtao kunurukõ poe. Poetome ro kuahtao xine omi rypyry tütãpitõko mana kunurukõ poe. Zumo toehse kuahtao xine omi rypyry tütãko ro mana kunurukõ poe.

Apotoimo konõto oepyry sä kyzahkase xine, moro sä kuomirykõ mana. ⁷Mame onokyro erënanopyry waro sytatose zehno pyra toto ehtohme. Ituhtaõkomo nakuaõkõ roropa. Toto torënanohse ahno a zehno pyra toto ehtohme. ⁸Yrome kunurukõ onukuremasaromepyra sytatose kure ehtohme. Kunurukõ okoi sä mana, popyra. ⁹“Kure mase Papa, yna esëme mase,” äko sytatose repe. Yrome kunurukõ ke ro imehñõ kerekeremãko sytatose, popyra. Tysaaro tyrise sytatose Ritonõpo a. ¹⁰⁻¹²Tuna enatyry wino tuna kurã maro tuna itũ exikety oehpyra mana. Morararo tuna inehsãme exikety mã kure exipyra

(Tia 3.3)

mana. Tyoro poe rokẽ kurã tûtãko mana. Morararo wikeira toperyme ro rokẽ eperytãko mana. Imepỹme eperytara mana, irimawame eperytara. Murukuhja roropa toperyme ro rokẽ eperytãko mana. Tyotyoroĩme eperytara mana. Kunurukõ toiro repe. Yrome ipoe asakoro tûtãko omi kurano, omi rypyry, enara. Jakorõ tomo, morara ahtao popyra mana.

Ritonõpo poe tuaro kuahtao xine

¹³Metatou? Menetupuhtou? Tonetupuhse oya xine ahtao, kure imehnõ tyritoko. Imehnõ motye se pyra ehtoko roropa. Morara awahtao xine imehnõ ynara ãko opoko xine, “Tuaro mose nase,” ãko toto opoko xine. ¹⁴Yrome imehnõ zumoxike awahtao xine, imehnõ kure riry poko typenekehse awahtao xine, osepyno rokẽ awahtao xine roropa, popyra matose ipunaka. “Kure ase, imehnõ sã pyra,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine ajohpe rokẽ matose, iirypyryme ro oexirykõke. ¹⁵Morara tuaro exiry Ritonõpo poe pyra mana. Seropõkõ poe rokẽ morara tuaro ehtoh mana. Morara awahtao xine, Ritonõpo zuzenu poe pyra tuaro matose. Joroko poe osenetupuhnõko rokẽ matose. ¹⁶Imehnõ zumoxike awahtao xine te, tuisamehxo oexirykõ se awahtao xine roropa, ajoajohpe itamurume exĩko matose iirypyryme ipunaka. ¹⁷Yrome Ritonõpo poe tuaro kuahtao xine osemazuhme kyyrypyrykõ se pyra exĩko sytatose. Morarame imehnõ poko enupunãko sytatose. Tomeseke roropa exĩko sytatose imehnõ maro, zae rokẽ toto ezuhnõko sytatose. Imehnõ pyno sytatose, imehnõ onyxhiropyra roropa sytatose. Kure rokẽ imehnõ riko sytatose roropa, osetyoro imehnõ onyripyra sytatose. Onekunohtõkõ sã pyra roropa sytatose. ¹⁸Tupito pona otyro puhturu tarykase ahtao kyaa xine, otyrome ro emãnõko mana. Moro saaro oxiehno pyra exiketõ imehnõ amoreparyhao, tuhkãkõ oxiehno pyra exĩko mana.

Iirypyrymãkõ penetatoh poko awahtao xine

4 ¹Oty pokoino oseosezuhnõko matou? Oty katoh epokõnohnõko roropa matohu? Openetatohkõ pokoino oxiehno matose. Amoreme xine roropa oxiehno matose. ²Mõkomo poko penetãko matose repe, yrome anapoipyra matose. Morara exiryke imehnõ etapary se exĩko matose, anapoipyra oekuretyrykõke. Imehnõ mõkomory se matose repe. Yrome anapoipyra matose ekurehnõko. Morara exiryke ehtomãko matose. Oseosezuhnõko rokẽ matose. Openetatohkõ anapoipyra matose ekurehnõko, Ritonõpo a onekaropopyra oexirykõke. ³Mame Ritonõpo a ekaroporyhtao oya xine anapoipyra ro matose, Ritonõpo omipona se pyra oexirykõke, openetatohkõ se rokẽ oexirykõke. Morara awahtao xine azahkuru matose. ⁴Tyniokõ kuroko orutua poko exiketõ sã matose, Ritonõpo kuroko oorypyrykõ poko oexirykõke. Tuaro pyra hmatohu? Ritonõpo se pyra exiketõ epeme awahtao xine, Ritonõpo epeme pyra matose. Morara exiryke iirypyrymãkõ penetatoh poko awahtao xine Ritonõpo epeme pyra exĩko matose. ⁵Ynara ãko Ritonõpo omiry kyaa xine, “Ritonõpo nyrihpyryme sytatose. Yrome orẽpyra kypenetatohkõ poko sytatose,”

ãko mã kyya xine Ritonõpo omiry. “Ajohpe,” kara ehtoko moro poko. ⁶Yrome Tuzenu ke kyjamihtanohtorỹko Ritonõpo mana kyyrypyrykõ poko penetara kuehtohkõme. Ynara tymerose sero poko Ritonõpo omiry, “Imehnõ motye se exiketõ akorekehkãko Ritonõpo mana, yrome imehnõ motye se pyra exiketõ rokẽ poko enupunãko Ritonõpo mana,” ãko mã Ritonõpo omiry kyya xine.

⁷Morara exiryke osekarotoko Ritonõpo a, “Ose ase jesẽme,” kahtoko eya, yrome joroko tamuru a ynara kahtoko, “Jesẽ kara mase. Morara exiryke ytoko taroino,” kahtoko eya. Morara kary etaryke tyya epãko joroko tamuru mana. ⁸Ritonõpo maro se oexirykõ se awahtao xine, amaro xine se roropa ynororo mana. Iiryryrymãkomo, oorypyrykõ irumekatoko, oorypyrykõ ikorokapotoko Ritonõpo a. ⁹Itamurume iiryryryme matose. Morara exiryke oxitatoko yronomyryme. Tãkye oorypyrykõ poko oehtohkõ irumekatoko Ritonõpo neneryme. ¹⁰“Papa, ywy ase popyra rokene, omipona exisaromepyra ase,” karyhtao kyya xine Ritonõpo a, tyrisenã sã kyritorỹko Ritonõpo mana, kueanokõ jamihtanohtõko roropa mana. Kuakorehmatorỹko roropa mana, tõmipona kuehtohkõme.

Imehnõ popyra onekaropyra ehtoko

¹¹Jakorõ tomo, oxikerekeremara ehtoko. Ynara ãko Moeze nymerohpyry, “Imehnõ pyno ehtoko,” ãko mã kyya xine. Mame imehnõ kerekeremaryhtao oya xine, popyra Moeze nymerohpyry ekarõko matose, aomipona pyra oexirykõke. “Moeze nymerohpyry popyra,” kananõme rokẽ exĩko matose. ¹²Ritonõpo a tõmiry tymeropose tõmipona kuehtohkõme. Ynoro rokẽ kukurãkarykõ waro mana. Ynoro rokẽ kuenahkaporykõ waro roropa mana. Naeroro, “Mose xihpyryme mana Ritonõpo a,” kara ehtoko imehnõ poko. Ritonõpo rokẽ iiryryryme exiketõ waro mana, iiryryryme pyra exiketõ waro roropa mana. Naeroro imehnõ popyra onekaropyra ehtoko.

“Epyrypara sehtone,” katoh poko

¹³Etatoko pahne, ynara ãko matose otarãme opoe xine rokene, “Ytõko ynanase, mõtohone osepekahse. Toiro jeimamyry aropõko ynanase yna osepekatyry poko rokene, tineru apoitohme itamurume,” ãko matose. Morara kara ehtoko. ¹⁴Ynara exiryke, yrokokoro otaratyko kuehtohkõ onenetupuhpyra sytatose. Kuorikyrykõ onenetupuhpyra roropa sytatose. Akurũ sã sytatose. Pakeimo ke akurũ mana. Mame okynã pixo toehse ahtao akurũ osenepyra exĩko mana. Moro sã rokẽ sytatose, akurũ samo, axĩtao rokene. ¹⁵Ynara rokẽ kahtoko, “Jorikyry se pyra Ritonõpo ahtao rokẽ orihpopyra ase, ytoytõko mõtohone. Otyro poko erohnõko ase, ise Ritonõpo ahtao rokene,” kahtoko. ¹⁶Mãpyra, “Ime ase. Jamoreme rokẽ ase otyro poko, Ritonõpo poe pyra,” karyhtao oya xine, ãmoreme xine rokẽ epyrypãko matose. Morara kary popyra ipunaka mana.

¹⁷Kure imehnõ riry waro awahtao xine, yrome kure toto onyrypyra oekuretyrykohtao, iiryryryme matose Ritonõpo a.

“Tomeseke ehtoko,” katoḥ sero tymōkomoke exiketomo a

5 ¹Etatoko pahne, itamurume tymōkomoke exiketomo. Seromaroro tymōkomoke matose. Yrome tymōkomoke pyra exīko ropa matose. Etuarimāko rokē matose. Naeroro oxitatoko, oetuarimarykō oepyry poko. ²Omōkomorykō mā tā pitiko rokē mana. Oupōkō mā tā pitiko rokē mā roropa. Ouponỹpyrykōme exīko mana, nuko panō a tonahse exiryke. ³Otinerūkō emero kuenitāko mana. Moro eneryke tyya xine ynara āko imehnō mana opoko xine, “To, osepyno rokē moxiā nah, omomỹke rukukuh ipunaka toḥ nae,” āko toḥ mana opoko xine. Mame apoto nyahkahpyry sā samū āko matose oetuarimarykoḥtao. Seromaroro mōkomo tapoise oya xine āpiakasasaka awaḥtao xine, yrome, “Ixiḥpyryme mase ya,” āko mā Ritonōpo oya xine. ⁴Yrome opoetorykō mā okerekerematoryko mana, zae toerohtopōpyrykō onepehmarā oexirykōke. Otupikō poko erohketō xity etāko mā Ritonōpo, zae pyra topehmase toto oya xine exiryke. Kapu esē imehxo Ritonōpo mana, sero nono esēme roropa mana. ⁵Openetarykō poko rokē tytāḥpopāse matose, ātākymarykō poko roropa oorypyrykō poko. Okyno nahpāko ahno tupune toto ehtoḥme toto etapatohme tōsēme. Mokaro sā matose, tymōkomoke toehse oexirykōke. Taroino etuarimāko matose apotoimo ḥtao. ⁶Kurākō myhxiropoatose. Kurākō metapapoatose roropa osewomara toto aḥtao.

Sē nase penekēpyra kuehtoḥkō poko

⁷Jakorō tomo, penekēpyra ehtoko Kuesēkō eraximary poko. Aepyry ropa momohnōko matose. Tupito esā mā penekēpyra tỹkyryry epery eraximary poko. Konopo oepyry eraximāko mā toto otyro ēxiḥtatoḥpo. Imeīpo tuātasehxo otyro aḥtao konopo oehnōko ropa mana. Konopo oepyry eraximary poko penekēpyra roropa esā mana. ⁸Mokaro saaro penekēpyra ehtoko Kuesēkō oepyry ropa eraximary poko. Oeanokō ijamiḥtanohtoko, okynā pyra Jezu oehtoḥ ropa exiryke.

⁹Jakorō tomo, ekerekeremara ehtoko. Imehnō roropa onykerekeremara ehtoko, ohxiropyra xine Ritonōpo ehtoḥme. Etatoko pahne, kuapiakanekō mā oehnōko mana, imehxo exikety. Oehsasaka mana. Ynororo rokē mā iirypyrymākō hxirōko mana. ¹⁰Jakorō tomo, wenikeḥpyra ehtoko Ritonōpo poe pake urutōkō poko. Tutuarimarykō poko penekēpyra toto. Naeroro kutuarōtanohtorỹko toḥ mana, tysā xine kuehtoḥkōme. ¹¹Tākye rokē toḥ mana seromaroro, zae rokē Ritonōpo omipona toehse toexirykōke orihpyra ro taḥtao xine. Toetuarimase toto itamurume Ritonōpo omipona toexirykōke. Yrome onurumekara toto. Morararo toehse Jo. Toetuarimaryḥtao penekēpyra toehse ynororo, Ritonōpo a kure tyriporo ropa eraximary poko. Imeīpo kure Jo tyrise ropa Ritonōpo

a tōseanahtose itamurume exiryke. Morara exiryke soseanahtotone ropa. Kypyno xine ipunaka Ritonōpo mana. Kuānoprykō se pyra roropa mana.

¹²Jakorō tomo, āmoreparykō se ase. Ajojohpe pyra ehtoko, “Ajojohpe rokē moxiamo,” kara imehnō ehtohme opoko xine. “Ytōko ase ākorehmase,” tykase awahtao xine imehnomo a, ōmihpyrykō anamonohpyra ehtoko. Ytotoko. Morararo otyro poko ehtoko. Ekarory se pyra awahtao xine, “Ekarory se pyra ase,” kahtoko. Jūme rokē imehnō zurutoko. “Ajojohpe mokaro,” kara Ritonōpo ehtohme opoko xine, awānohpyra xine aehtohme roropa.

¹³Oetuarimarykohtao, oturutoko Ritonōpo a. Sekese awahtao xine oerematoko Ritonōpo kure exiry poko. ¹⁴Kurākara nae ahtao roropa, Jezu poetory tō ikohmatoko, tamuximehxo exiketomo, toto oturutohme Ritonōpo a ikurākatohme ropa. Ikasery panō ke zuhsuhmatoko roropa Kuesēkō omi poe. ¹⁵Mame toto oturutopōpyry poe ekurākāko ropa kurākara mana, Jezu enetuputyryke mokaro a. Kuesēkō mā mokyro kurākāko ropa mana. Iirypyryme

(Tia 5.20)

mokyro ahtao iirypyry korokāko roropa mana. ¹⁶Morara exiryke iirypyryme awahtao xine ekarotoko imehnō netaryme, oorypyrykō rumekatohme ropa oya xine, ikorokatohme roropa Ritonōpo a. Oturutoko Ritonōpo a imehnō poko roropa okurākatohkōme ropa. Mame aomipona exiketō otururuhtao yronomyryme ōmiryko etāko Ritonōpo mana. Tyjमितunuru ekarōko oya xine mana tōmipona exiketōme oexirykōke. ¹⁷Eria kysā xine ahnome pake. Mame tōturuse ynororo yronomyryme Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo, “Konopo onehpopyra exiko,” tykase. Mame tonehpokehse Ritonōpo a. Oseruao jeimamyry zokonaka konopo oehpyra toehse. ¹⁸Morarama tōturuse ropa konopo oehtohme ropa. Mame konopo tonehpose ropa Ritonōpo a aomi poe. Ona tukurākase ropa. Otyro tōkehko tahtase ropa.

¹⁹Jakorō tomo, Ritonōpo omipona pyra aexihpyry ropa nae ahtao, mame mokyro akorehmaryhtao oya xine zae enetupuhthome ropa eya, kure exiko ropa mana. ²⁰Oya xine mokyro enepyry ropahatao tyrypyry rumekatohme ropa eya ikurākāko ropa Ritonōpo mana, apotoimo htaka ytopyra aehtohme. Iirypyry korokāko roropa Ritonōpo mana. Mame imehnō poko enupunaketōme nymyry matose exiko, mokyro takorehmase oya xine exiryke. Enara.

Peturu Nymerohpyry sero

Sero pape tymerose Peturu a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynoro ro typoetory tō amorepaneme. Apitoryme kana anyneme kynexine. Imeīpo Jezu poetory amorepaneme toehse ynoro Jerusarē po. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme etuarimaketō neneryme emero pata tō po.

Tynmerohpyryae ynara āko mana, “Otara kara kuetuarimarykohtao Jezu poetoryme kuahtao xine. Imeīpo atākyemāko sytatose kuetuarimatopōpyrykō pokoino. Kuetuarimarykohtao kuakorehmatorŷko Ritonōpo mana zaehxo kuosenetupuhtohkō ehtohme, zaehxo kuehtohkōme roropa Kuesēkō samo,” āko mana.

1 ¹Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Peturu. Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme ase omi kurā poko imehnō amorepatohme. Ritonōpo nymenekatyāme matose, typoetoryme oehtohkōme. Tosake pyra exiketō matose. Sapararahme exiketō matose. Pata tō pó matose Pōtu po te, Karaxia po, Kapatoxia po, Azia po, Pitinia po, enara. ²Kumykōme Ritonōpo mana. Tymenekase matose eya kure rokē oehtohkōme iirypyryme pyra. Ritonōpo osetupuhpōpyryae ro tymenekase matose eya. “Ypoetory kurāme toto rīko ase,” tykase Ritonōpo tyya rokene. “Umūkuru Jezu Kyrixtu omipona exīko mā toto,” tykase. “Juzenu toto rypyry korokāko mana porehme Umūkuru munuru toekuāse exiryke,” tykase Ritonōpo tyya rokene. Naeroro, “Papa kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto orēpyrahxo toto ehtohme, imehnō zuno pyra roropa toto ehtohme,” āko ase opoko xine.

Jūme Ritonōpo maro kuehtohkō poko

³“Emero motye kure mase,” sykatone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu zumy a. Tumūkuru Jezu Kyrixtu tōsemākapose ropa aorihxīpo, kypyno xine toexiryke. Tyjamitunuru tokarose kyya xine tyrisenā sã kuosenetupuhtohkō ehtohme. Naeroro isene kuexirykō eraximāko sytatose jūme imaro kuehtohkōme. ⁴Tynekarory kurākāko Ritonōpo mana kapu ao typoenō kyryryme. Orihpyra kuexirykō Ritonōpo nekaroryme mā kyya xine. Ritonōpo nekarory kurā motara mana, xihpyryme exipyra mana, enahpyra mana, enara. ⁵Tynekarory kyya xine kurākāko Ritonōpo mana, tymaro jūme kuehtohkōme. Tonetupuhse oya xine exiryke oewomatorŷko Ritonōpo mana tyjamitunuru ke. Imeīpo opynanopyrykō enepōko mā Ritonōpo seropōkomo a, sero etyhpyrypo tymaro jūme kuehtohkōme.

⁶Moro poko osenetupuhtoko tākye oehtohkōme. Axītao rokē aporo taro emynymāko matose oetuarimārykōke. Toiro rokē pyra etuarimāko matose. ⁷Uuru se sytatose pitiko rokē pyra. Axītao rokē uuru repe, enahnōko. Mame uuru zahkāko mā ahno zemīmehxo ehtohme. Moro saaro Jezu enetuputyry kyya xine, uuru motye kuhse kure mana Ritonōpo a. Naeroro uuru zahkary saaro otuarimanohpotorŷko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhkehpyra oexirykō waro toehtohme. Jezu poetoryme awahtao xine oetuarimārykohtao ro Jezu onurumekara matose. Onenetupuhkehpyra roropa matose. Mame Jezu onurumekara awahtao xine, “Kure mase ya,” āko Ritonōpo oya xine mana. Kure oritorŷko roropa mana tymaro, Jezu Kyrixtu oepyry ropahntao. Jezu sã kure exīko matose. Isã tuisame exīko roropa matose. ⁸Jezu Kyrixtu onenepitopyra matose yrome ipyno matose. Onenepyra ro matose seromaroro yrome enetupuhnōko matose. Naeroro atākymāko matose ipunaka. Ātākymārykō kapuaōkō tākye exiry sã mana, ekuhpŷme sã mana tākye kuhse oexirykōke. ⁹Tonetupuhse oya xine exiryke, Ritonōpo a typynanohse matose. Naeroro tākye matose typynanohse oexirykōke Ritonōpo a.

¹⁰Moro poko tōsenetupuhse pake urutōkomo, “Otāto ke seropōkō pynanohnōko Ritonōpo nae?” tykase toto. Tōturupose roropa toto zuaro se toexirykōke. “Seropōkō pynanohnōko Ritonōpo mana,” tykase toto Zuzenu poe. ¹¹Kyrixtu zuzenu toto maro kynexine. Kyrixtu tōsekarose eya xine. “Ritonōpo nymenekahpyry etuarimāko mana,” tykase eya xine. “Mame toetuarimakehse tahtao emero motye tuisamehxo exīko mana imehnō neneryme,” tykase ynororo eya xine. Morara kary etaryke tyya xine, “Onoky poko Kyrixtu zuzenu morara āko nae? Otarahntao etuarimāko nae?” tykase toto oseya rokene. ¹²Tutuarōtanohpose toto Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo eya xine, “Imeīpo toorihse awahtao xine rokē ynymenekahpyry tuarimāpōko mā toto,” tykase Ritonōpo tōmiry poko urutōkomo a. Tumūkuru poko turuse toto. Mame mokaro pakatokō urutōkō tōturuse Ritonōpo nekarohpyry poko. Seromaroro Ritonōpo zuzenu omi poe moro omi kurã tokarose oya xine āmorepatōkomo a. Tuzenu jamitunuru tonehpose tyya kapu ae. Moro poko tuaro toexirykō se Ritonōpo nenyohntã roropa repe kapuaōkomo, zuaro toehtohkōme.

Kure kuehtohkōme tymenekase sytatose

¹³Morara exiryke ipakatyã sã ehtoko. Tuaro ehtoko. Tākye rokē ehtoko Ritonōpo nekarory eraximāry poko. Tynekarory kurã ekarōko kyya xine mana Jezu Kyrixtu oepyry ropahntao. Aepyry ropa eraximatoko. Imepŷ poko osenetupuhpyra ehtoko. Ipoko rokē osenetupuhtoko. ¹⁴Ritonōpo omipona ehtoko. Jezu waro pyra ro awahtao xine oorypyrykō poko rokē mexiatose. Yrome seromaroro oorypyrykō poko pyra ehtoko. ¹⁵Ritonōpo tyrypyhpyke pyra ipunaka. Kure rokē ynororo. Eya toahmase matose tysã oehtohkōme. Naeroro kure rokē ehtoko emero poko awahtao xine. Tyrisenã sã ōsenetupuhtohkō tyripotoko. Omi xihpyry poko pyra

ehtoko roropa. ¹⁶Ynara āko Ritonōpo mana, “Kure rokē ase. Tyryrypyhpyke pyra ase ipunaka. Naeroro ysā ehtoko, oorypyrykō poko pyra ehtoko,” āko.

¹⁷“Papa,” āko matose, ōtururukohtao Ritonōpo maro. Yrome seropōkō apiakaneme ynororo. Zae kuepehmatorŷko mana kynryihpyrykō eneryke tyya. Zae exiketō epehmāko mana zae toehpōpyry epehpyry ke. Yrome tyrypyry poko aexityā epehmāko etuarimatoŷ ke iiryryrykō epehpyryme. Naeroro aomipona ehtoko sero nono po ro awahtao xine. ¹⁸Apitoryme awamekaro xine rokē mexiatose oorypyrykō poko, atamurukō ekepyā samo. Yrome topekahse matose Ritonōpo a oehpōpyrykō xihpyry rumekatoŷme oya xine. Tineru ke pyra topekahse matose, uuru tōkehko parata roropa, morohne ke pyra topekahse matose. Axītao rokē uuru tōkehko kure mana parata roropa. ¹⁹Yrome typne exikety ke kuhse topekahse matose. Kyrixtu orihpōpyry ke topekahse matose. Imunuru toekuāse. Moro uuru motye kuhse mana. Kaneru mūkuru kurā totapase kytamurukomo a tyryryrykō korokapotoŷme Ritonōpo a. Kurākō rokē totapase eya xine. Kurākō kara onetapara toto. Moro saaro Kyrixtu kynorihne tyryrypyhpyke pyra aexihpyry ipunaka. ²⁰Sero nono onyrypyra ro tahtao Tumūkuru tymenekase Ritonōpo a seropōkō pynanohneme. Yrome pake pyra Tumūkuru tonehpose rahkene. Jarao tonehpose eya okurākatoŷkōme. ²¹Jezu Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a aorihxīpo. Emero motye tuisamehxo tyriŷe roropa eya. Emero motye kure ynororo. Naeroro Ritonōpo enetupuhnōko matose yronomyryme. Tākye roropa matose Ritonōpo eraximary poko.

²²Tykorokase matose Ritonōpo a aomiry kurā omipona toehse oexirykōke. Iiryryryme pyra matose. Imehnō Jezu poetory pyno nymyry matose. Naeroro imehnō pyno ehtoko yronomyryme, ajohpe rokē pyra. ²³Apitoryme tonuruse amarokomo omykō poenōme. Yrome omykō seropōkō orihnōko rokē mana. Orihnōko roropa matose. Yrome seromaroro Ritonōpo poenōme tonuruse ropa matose. Orihpŷme Ritonōpo mana jūmāme. Tonuruse ropa matose Ritonōpo poenōme aomiry enetuputyryke oya xine Ritonōpo omiry orihpŷme exiketye sā mana. Jūme Ritonōpo orihpŷme mana. Naeroro aomiry enahpŷme mana. ²⁴Ynara tymerose Ritonōpo omiryme, “Seropōkō onahpoty sā mana.

Toto kure exiry ona ekuru sā roropa mana.

Onahpoty orihnōko, ekuru ohpahnōko.

²⁵Yrome Ritonōpo omiry jūme mana enahpŷme.”

Moro omi kurā Jezu Kyrixtu poko, āmorepatopōpyrykomo.

Topuimo sā, mokyro orihpŷme exikety

2 ¹Oorypyrykō poko pyra ehtoko. Imehnō zehno oexirykō irumekatoko. Ajohpe pyra ehtoko. “Kure ehtoko ysamo,” kara ehtoko imehnomo a iiryryryme awahtao xine. Imehnō zumoxike pyra ehtoko. Imehnō onykerekeremara ehtoko. ²⁻³Ynara āko Ritonōpo omiry roropa, “Opyno xine Oesēkō mana. Moro waro matose toehse,” āko. Naeroro Ritonōpo

omiry se ehtoko poeto enurusenã samo, suhsu se poeto ehtoh samo, tuãtatohkõme. Iirypyryme pyra aomiry mana. Poeto ã typoenõ ohpãko zuãtatohme. Moro saaro aomiry kure kyritorỹko mana kukurohtao xine. Naeroro aomiry poko openetatoko kokoro rokene yronymyrymehxo Jezu enetupuhthome oya xine, opynanohtohkõme Ritonõpo a roropa.

⁴Pake Kuesẽkõ tonetupuhse oya xine. Topu sã ynororo etyorõmara. Orihpỹme roropa mã ynororo jũme. Tapyi riryhtao ahno a topu ke topu menekãko mã toto. Toitoino topu pahnõko toto popyra exiryke eya xine. Moro topu sã, ahno nurumekahpyry sã Kuesẽkõ kynexine repe. “Popyra mana,” tykase iirypyrymãkõ ipoko repe. Yrome emero motye kure ynororo Ritonõpo a. Naeroro Ritonõpo nymenekahpyryme mana kypynanohnekõme. ⁵Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine opyno xine Ritonõpo mana. Topu risẽ sã roropa matose jũme orihpỹme toehse oexirykõke Jezu Kyrixtu pokoino. Topu risẽ tapyi ahtao, moro sã tytapyĩme oritorỹko Ritonõpo mana, Tuzenu esaryme. Erohnõko matose Ritonõpo maro oturuketõ samo. Tukurãkase matose eya, iirypyryme pyra tyrise ropa matose eya. Erohnõko matose Ritonõpo omi poe. Ijमितunuru amaro xine mana. Onekarorykõ eya tãkye Ritonõpo rĩko, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. ⁶Ynara tymerose Ritonõpo omiryme,

“Mokyro ynmenekahpyry tapyi rinanõ topu menekary samo,
 typyne exikety menekary samo,
 jamihme tapyi ritoh menekary sã roropa.

Emero esẽme mokyro rĩko ase.

Emero motye tuisamehxo tyrĩko ase.

Mokyro aropõko ase Xião patary panõ pona.

Moraramo mokyro enetupuhnanõ mã atasamara mã toto.

Tãkye rokẽ exĩko mã toto,”

me tymerose. ⁷Jezu enetupuhnõko matose. Naeroro oya xine topu typyne exikety sã mana. Yrome onenetupuhpynomo a arypyra, ise pyra toexirykõke. Moro poko ynara tymerose Ritonõpo omiryme,

“Tapyi rinanomo a moro topu ipapyhpyry rokẽ kynexine, popyra exiryke eya xine.

Yrome moro topu kure exikety kynexine jamihme tapyi ritohme exiryke,” me tymerose. ⁸Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryme,

“Sero topu pona osetapãko toh mana tuhke.

Moro topu pokoino osetapãko mã toto,”

me tymerose. Moro saaro emero esẽme Kyrixtu exĩko mana tuhkãkõ onenetupuhpyra ahtao ro. Osetapãko sã mã toto aomipona se pyra toexirykõke. Naeroro toto wãnohnõko Ritonõpo mana, tõsenetupuhthopõpyryae ro.

⁹Yrome matose mokaro sã pyra. Ritonõpo nymenekatyãme matose. Tuisa konõto poetoryme matose, Ritonõpo maro oturuketõme sã roropa matose. Tukurãkase matose. Ritonõpo poenõme matose. Tymenekase matose, “Ritonõpo kure mana,” katohme imehnomo a, “Emero zuaro Ritonõpo mana,”

katohme roropa imehnomo a. Tymenekase matose eya oorypyrykō poko pyra oehtohkōme, kure ehtoh poko rokē oehtohkōme tysaaro. ¹⁰Apitoryme Ritonōpo poetoryme pyra mexiatose, yrome seromaroro ipoetoryme matose. Apitoryme opyno xine Ritonōpo exiry waro pyra mexiatose. Yrome seromaroro opyno xine Ritonōpo exiry enetupuhnōko matose, typynanohse oexirykōke eya.

Ritonōpo omipona oexirykō poko

¹¹Wekury tomo, opyno xine jexiryke ourutorýko ase. Katonōme sã rokē matose sero nono po, tosakākara samo. Naeroro oorypyrykō poko penetara ehtoko. Ipoko pyra roropa ehtoko. Zehnotokō maro atatapoiryhtao, tomeseke pyra ahtao osetapāko. Moro saaro oorypyrykō poko openetarykohtao iirypyryme exiko matose. ¹²Jezu waro pyra exiketō okerekeremarykō se ipunaka. “Tyyrypyrykō poko ro Jezu enetupuhnānō mana,” āko mā toto ajohpe. Morara exiryke zae rokē ehtoko ipunaka. Morarame, kure oexirykō eneryke tyya xine, “Zae matose,” āko rokē mā toto. Ohxiropyra xine ekurehnōko toh mana. Morarame, “Emero motye kure mase Ritonōpo,” āko mā toto, aepyry ropahntao.

¹³Kuesēkō poenōme matose. Naeroro seropōkō esēkō kowenu omipona ehtoko. Sero pata tamuru esē omipona ehtoko roropa Jezu onykerekeremara onenetupuhpynō ehtohme. ¹⁴Kowenatu tō omipona ehtoko roropa, Ritonōpo poe tymenekase toto oesēkōme. Tosēkomo a tonehpose toto iirypyrymākō wānohtohme tyya xine, kure rokē zae exiketō ritohme roropa tyya xine. ¹⁵Okerekeremarykō se mā repe zae omi waro pyra exiketomo. Yrome zae rokē awahtao xine okerekeremasaromepyra mā toto. Morara exiryke zae ehtoh poko rokē oexirykō se Ritonōpo mana. ¹⁶Tuisa poenō tumykō omi poe ytoytōko toto tamoreme xine. Toytotohkō menekāko mā toto. Moro saaro Jezu enetuputyryhtao oya xine oytotohkō menekāko matose onyrirykō roropa menekāko matose. Yrome ynara kara ehtoko, “Ý jamoreme imenekāko ase,” kara ehtoko oorypyrykō poko se awahtao xine. Oorypyrykō poko penetara ehtoko. Omatome oorypyrykō poko pyra ehtoko roropa. Ritonōpo penetatoh poko rokē ehtoko. ¹⁷Kure imehnō aomirotoke. Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko, ākorōkōme toexirykōke. Ritonōpo zuno ehtoko. Oesarykō esē roropa kure rokē tyritoko.

Osenetupuhtoko Kyrixtu etuarimatopōpyry poko

¹⁸Tosēke awahtao xine, oesēkō omipona ehtoko. Aomipona ehtoko kure orirykohtao, popyra orirykohtao roropa. Opyno xine toto ahtao aomipona ehtoko, oryhmarykohtao roropa. ¹⁹Mame oryhmatoryko imehnō mana Ritonōpo omipona oexirykōke. Yrome oetuarimarykō Ritonōpo poe exiry waro matose. Mame eanahtoryhtao oya xine kure oritorýko Ritonōpo mana. ²⁰Oryhmarykohtao oesēkomo a popyra oehstopōpyry ehepyryme otyme kure oetuarimarykō eanahtory oya xine nae? Arypyra. Moro poko kurã

onekaropyra ekurehnōko Ritonōpo mana. Yrome kure rokẽ awahtao xine, oryhmarykō eanahtoryhtao oya xine, tãkye exĩko Ritonōpo opoko xine mana. Kure oritorỹko roropa mana, kure tyriryke oya xine. ²¹Tymenekase matose Ritonōpo a oetuarimatohkōme roropa Kyrixtu sã oehtohkōme. Osemazuhme Kyrixtu toetuarimase omyakākōme, okurākatohkōme, apotoimo htaka ytopyra oehtohkōme. Toetuarimase ynororo iiryppyryme pyra tahtao ro. Mame tymenekase matose Ritonōpo a isã oehtohkōme. ²²Tyryppyry poko pyra kynexine ipunaka, ajohpe pyra roropa kynexine. ²³Typoihtose tahtao onezuhpyra Jezu kynexine, onypoihtopyra roropa kynexine. Toetuarimaryhtao, “Oryhmatorỹko Ritonōpo mana oepehpyrykōme, jyryhmatoh epehpyryme,” kara ynororo kynexine. Ynara tykase rokẽ ynororo tyya rokene, “Ritonōpo jewomāko mana. Zae mokaro epehmāko mana inyritopōpyrykō epehpyryme sero nono po,” tykase Jezu tyya rokene. ²⁴Kyrixtu iiryppyryme pyra, yrome kyyryppyrykō tapoise sã eya toexixihmapose tahtao wewe pokona. Toorihse ynororo kyyryppyrykō enahkapotohme. Toorihse tyjमितunuru ekarotohme kyya xine kyyryppyrykō poko pyra kuehtohkōme. Toorihse ynororo zae kuehtohkōme Ritonōpo a. Tyryrhmasẽ exiryke tukurākase sytatose eya. Naeroro ešẽmānōko ropa sytatose orihxipo. ²⁵Kaneru sã mexiatose, itahtyã samo, zae ehtoh waro pyra oexirykōke. Yrome seromaroro tonese ropa sã matose, oesẽkomo a. Eya tonehse ropa matose onurumekara ropa oehtohkōme, opynanohnekō maro rokẽ oyototohkōme.

Tynioke exiketō poko, typye exiketō poko roropa

3 ¹Oururukō se ase tynioke exiketomo. Oniokō omipona ehtoko. Otarāme Ritonōpo omiry onenetupuhpynōme oniokō mana. Yrome kure oehtohkō eneryke tyya xine enetupuhnōko mã toto, toto onurupyra awahtao xine ro. ²Zae nymyry awahtao xine ynara āko oniokō tyya xine rokene, “Pake ajoajohpe toehtopōpyry sã pyra pypty mana. Kure rokẽ mana, zae rokẽ roropa,” āko mã toto. Jezu Kyrixtu enetuputyry se exĩko roropa mã toto. ³Otonohtohkō se hkopyra ehtoko ošẽnepotohkōme imehnomo a. Ošẽkurinarykō poko emotyẽkara roropa ehtoko. Kasuru tōkehko upo typyne exikety amururu se hkopyra ehtoko. ⁴Oupōkō kurã enahnōko mana. Uuru tōkehko axĩtao rokẽ mana. Jarao rokẽ kure oehtohkō Ritonōpo zamaro pyra mana. Yrome zae ehtoh poko awahtao xine okurohtao xine Ritonōpo zamaro matose. Naeroro torẽtyke pyra ehtoko oũsetyãkō kurākary poko. Okurohtao xine kure ehtoko. Morara awahtao xine kure kuhse matose Ritonōpo a. ⁵Moro saoro nohpo kurã kynexine pake, Ritonōpo enetupuhnanomo. Ritonōpo nekarory kurã eraximāko roropa toh kynexine. Nohpo kuranory tō kynexine tyniokō omipona toexirykōke. ⁶Sara kynexine morararo. Tynio Aparão omipona kynexine. “Jesẽme mase,” tykase ynororo eya. Naeroro kure ehtoh poko awahtao xine, Sara sã exĩko matose imehnō zuno pyra roropa awahtao xine.

⁷Amarokō roropa typye exiketomo, kure opyxiākō tyritoko. Ynara enetupuhtoko, jamihme hkopyra nohpo tō mana. Naeroro opyxiākō pyno ehtoko. Ritonōpo nekarory apoiry sã oya xine, opyxiākō roropa inekarory

apoiko mã toto. Orihpÿme exiko toh mana. Naeroro opyxiãkõ pyno ehtoko, poremãpyra oehtohkõme Ritonõpo maro õtururukõ poko.

Kurãkõ etuarimary poko

⁸Enahsasaka jomiry nase. Oxisã zae ehtoh poko osenetupuhtoko. Oximaro tãkye ehtoko. Imepÿ emynnyhmaryhtao imaro emynnyhmatoko. Imehnõ pyno ehtoko opyno xine roropa toto ehtohme, atakorõmãkõ samo. Imehnõ akorehmary se ehtoko. “Omotye xine ase, tuisamehxo,” kara ehtoko imehnomo a. ⁹“Kurã rokẽ ekarõko ase oya xine,” tykase Ritonõpo kyya xine tymenekase kuahtao xine. Naeroro oryhmananõkõ onyryhmara ehtoko. Popÿ ke pohnõ onepehmara ehtoko. Okerekeremananõkõ onykereremara ehtoko. Kurã ke rokẽ epehmatoko toto. ¹⁰Ynara tymerose Ritonõpo omiryne,

“Sekese oehtohkõ se awahtao xine,
kure õtyrirykõ se awahtao xine,
omi xihpyry poko pyra ehtoko.

Ajohpe pyra ehtoko roropa.

¹¹Oorypyrykõ irumekatoko, kure rokẽ oehtohkõme.

Oseosezuhpyra ehtoko imehnõ maro.

Tuaro ehtoko oxiehno pyra oehtohkõme.

¹²Ynara exiryke, oenetyrÿko Kuesẽkõ mana kure awahtao xine.

Õmirykõ etãko roropa mana imaro õtururukohtao.

Yrome tyrypyry poko exiketõ zehno mana,”

me tymerose.

¹³Oryhmara xine imehnõ mana kure ehtoh se rokẽ awahtao xine. ¹⁴Otarãme ajoajohpãkõ oryhmatoryko mã toto, kure rokẽ awahtao xine. Morara ahtao tãkye ro matose Ritonõpo poe. Ajoajohpãkõ zuno pyra ehtoko. Torëtyke pyra ehtoko oryhmanekõ poko roropa. ¹⁵Yrome Kyrixtu zuno ehtoko okurohtao xine. Oesẽkõme enetupuhtoko. Aomipona ehtoko roropa. Mame ynara karyhtao imehnomo a oya xine, “Oty katoh Jezu enetupuhnõko mah?” karyhtao oya xine ehxiropyra ehtoko. Kure rokẽ ezuhtoko toto Kyrixtu enetuputyry poko oya xine, kure rokẽ toto ritohme oya xine. ¹⁶Tomeseke ehtoko zae ehtoh poko rokẽ oehtohkõme. Mame ohxirorykõ se imehnõ ahtao ekurehnõko rokẽ mã toto. “Kyrixtu poetory roropa tyrypyrykõ poko mana,” kary se toh mã repe. Yrome zae ehtoh poko rokẽ awahtao xine ehxirõko rokẽ ohxironanõ mana. Mynyhme rokẽ exiko mã toto. ¹⁷Kure oexirykõ poko oetuarimarykõ kure mana, oetuarimarykõ se Ritonõpo ahtao. Yrome oorypyrykõ epehpyryme oetuarimarykõ popyra mana. ¹⁸Kyrixtu orihtopõpyry poko osenetupuhtoko. Toorihse ynororo kymyakãkõme. Kynorihne kyyrypyrykõ korokatohme. Toiro rokẽ kynorihne orihzomopyra toehtohme. Kure exikety ynororo. Iiryryymãkõ kurãkatohme, kynorihne Ritonõpo a kuarotohkõme. Zoko toxixihmase jehnotokomo a. Yrome tõsemãse ropa ynororo Tuzenu poe. ¹⁹Moraramame toytose Zuzenu rokẽ etuarimatoh taka aorihtyã zuzenu amorepase omi kurã poko.

(1 Pe 3.20)

Tapuruse mokaro zuzenu etuarimatoḥ tao. ²⁰Ritonōpo omipona pyra tokurehse toḥ kynexine kanawa konōto riryhtaḥ Noe a. Seropōkō enahkapory se pyra Ritonōpo kynexine repe. Penekehpyra kynexine repe tōmipona toto eraximary poko. Yrome onenetupuhpyra toḥ kynexine. Tuhke pyra rokē, 8me rokē kanawa konōto aka tomōse toto. Mokaro 8me rokē typynanohse Ritonōpo a. Tanýse toto tuna a. ²¹Moro tuna kuamorepatohkōme kynexine kuēpurihkarykō poko. Epypyra sytatose kuēpurihkarykohtaḥ. Osēpurihkākō sytatose, typynanohse ywv Ritonōpo a, katoḥme imehnō netaryme emero. Zae ase seromaroro Ritonōpo a, āko sytatose, aomipona rokē ase taroino, āko sytatose kuēpurihkarykohtaḥ, tōsemāse ropa Jezu Kyrixtu exiryke. ²²Seromaroro Jezu Kyrixtu toytose ropa kapu aka. Ritonōpo maro mana tuisamehxo. Emero kapuaōkō esēme mana, tuisamehxo exiketō esēme roropa mana, jamihme exiketō esēme roropa mana.

Tukurākase exiketomo

4 ¹Kyrixtu etuarimatopōpyry poko osenetupuhtoko. Toorihse ynororo kymyakākōme. “Jetuarimary se pyra ase,” kara ynororo kynexine. Naeroro isā sehtone. Yna etuarimary se pyra ynanase, kara sehtone. Jezu etuarimatopōpyry poko kuosenetuputyrykohtaḥ kyyrypyrykō poko se hkopyra exiko sytatose. ²Moinoro āmoreme xine oorypyrykō poko mexiatose. Taroino

Ritonõpo omipona ehtoko, kokoro rokene. Oorypyrykõ poko penetara ehtoko. ³Apitoryme onenetupuhpynõ penetatoh poko mexiatosene. Oorypyrykõ xihpyry poko mexiatosene. Imehnõ nohpo poko mexiatose, etÿnõko roropa, nohpo ryhpopäkäko. Emotyëkâko mexiatosene eukuru poko. Tyorõ poko roropa mexiatosene Ritonõpo myakâme. ⁴Yrome seromaroro onenetupuhpynõ osenuruhkâko mã opoko xine, imaro xine ytopyra oexirykõke. Toto penetatoh poko se pyra oexirykõke ozehno xine exïko mã toto. Opoihtotorÿko mã toto. ⁵Yrome typoko xine osekarõko mã toto Ritonõpo a kurâkõ apiakatohpo. Seropõkõ epehmary waro Ritonõpo mana inyrihpyrykõ epehpyryme. Kurã ke rokë zae exiketõ epehmãko mana. Yrome azahkuru exiketõ aropõko mana etuarimatoh taka. Zae toto epehmãko mana orihpynÿpotomo, aorihtyamo, enara. ⁶Pakatokõ aorihtyã toorihse. Topehmase toto Ritonõpo a inyrihpyrykõ epehpyryme imehnõ emero epehmary samo. Omi kurã tokarose eya xine roropa orihpyra ro toto ahtao. Omi kurã tokarose eya xine Jezu poko isã aësemãtohkõme rora aorihxïpo xine, Ritonõpo maro toto ehtohme.

Emese kure exiketõ poko Ritonõpo nekarory poko

⁷Sero nono enahsasaka mana. Naeroro eanahtotoko. Zae oehtohkõ poko rokë ehtoko. Tuaro ehtoko roropa, kure õtururukõ ehtohme Ritonõpo maro. ⁸Imehnõ pyno ehtoko yronomyryme. Imehnõ pyno oexirykõ kure kuhse Ritonõpo a. Imehnõ pyno awahtao xine iirypyrykõ poko wenikehnõko matose. ⁹Kure rokë atapyikõ taka ytoketõ tyritoko. Oxikerekeremara ehtoko roropa. ¹⁰Tynekarory kurã ekarõko Ritonõpo kyya xine mana. Tyotyoro inekarohpyry kyya xine mana. Tapoise kyya xine porehme. Naeroro penekhepyra sehtone Ritonõpo nekarory apoiry poko kyya xine imehnõ akorehmatohme. ¹¹Imehnõ zururu waro awahtao xine, Ritonõpo omiry poko zurutoko toto. Imehnõ akorehmary waro awahtao xine, Ritonõpo jamitunuru ke toto akorehmatoko. Morara awahtao xine, “Kure mase Ritonõpo, emero motye kuhse,” äko oenenanõkõ mana. “Kure Jezu Kyrixtu mana. Ipoetory tõ roropa kure,” äko mã toto.

“Emero motye kure mase Jezu. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone Jezu Kyrixtu a kokoro rokene.

Jezu poetory tõ etuarimary poko

¹²Wekyry tomo, opyno xine ase. Oetuarimarykõ itamurumehxo toehse ahtao torëtyke pyra ehtoko. “Oty katohme etuarimãko hano, imehnõ etuarimara ahtao?” kara ehtoko oseya. ¹³Atakorõme matose toehse Kyrixtu maro, oetuarimarykõke. Naeroro atäkyematoko. Imeïpo tuisamehxo toehtoh enepõko Kyrixtu kyya xine mana. Morara ahtao täkye kuhse exïko matose imaro. ¹⁴Opoihtotorÿko onenetupuhpynõ mana Kyrixtu poetoryme oexirykõke. Opoihtorykohtao eya xine täkye ehtoko. Opoihtorykohtao osenetupuhtoko Ritonõpo zuzenu okurohtao xine exiry poko. Emero motye kure Ritonõpo zuzenu mana. Kukurohtao xine roropa mana. Moro poko osenetupuhtoko.

¹⁵Imehnõ onetapara ehtoko. Imehnõ mõkomory onematonanohpyra ehtoko. Imehnõ onyryhmara ehtoko. Imepỹ ehtoh poko pyra ehtoko. Morohne poko pyra awahtao xine, zae matose otuarimaporykohtao ro imehnomo a. ¹⁶Naeroro Kyrixtu poetoryme oexirykõ pokoino oetuarimarykohtao ehxiropyra ehtoko. “Kure mase Ritonõpo. Tãkye ynanase Kyrixtu poenõme yna exiryke yna etuarimaryhtao ro,” kahtoko Ritonõpo a.

¹⁷Okynã pyra kuepehmatorỹko Ritonõpo mana kynyrihpyrykõ epehpyryme. Kurã ke zae exiketõ epehmãko mana zae toto ehtopõpyry epehpyryme. Yrome tõmipona pyra exiketõ tuarimapõko mana zae pyra toto ehtopõpyry epehpyryme. Osemazuhme typoetory tõ epehmãko mana. Naeroro kuetuarimarykõ motye kuhse tõmiry kurã onenetupuhpynõ tuarimapõko Ritonõpo mana. ¹⁸Ynara tymerose Ritonõpo omiryme, “Zae se exiketõ pynanopyry tupime ro mana.

Yrome Ritonõpo omipona pyra exiketõ pynanopyry tupime kuhse mana.

Typynanopyrykõ poko ekurehnõko mã toto tyrypyry poko exiketõ maro,” ãko Ritonõpo omiry. ¹⁹Naeroro oetuarimarykõ se Ritonõpo ahtao opynanohtorỹko roropa mana imeĩpo. Naeroro Kuesẽkõ opyno xine exiry enetupuhtoko. Zae ehtoko ipunaka. Tõmiry poko opyno xine toexiry poko wenikehpyra ynororo mana. Opyno xine exikehpyra mana.

Kaneru esẽ toky tõ pyno ehtoh sã typoetory tõ pyno Ritonõpo mana

5 ¹Oururukõ se ase tamuximehxo exiketomo, Jezu poetory tõ pynanohneme oexirykõke. Ywy roropa asã xine tamuxime ase Jezu poetoryme. Kyrixtu etuarimatopõpyry poko imehnõ tuarõtanohneme ase tonese ya exiryke. Jenuru ke enene. Imeĩpo emero motye kure Kyrixtu ehtoh enepõko Ritonõpo mana imehnomo a emero. Morara ahtao kure Kyrixtu ehtoh enẽko ase roropa.

²Tymenekase matose Ritonõpo a typoenõ pyno oehtohkõme. Naeroro kaneru esã tokykõ pyno ehtoh sã Ritonõpo poetory pyno ehtoko. Yronymyryme toto pyno ehtoko, ýme exiketõ samo. Mãsa rokẽ pyra toto pyno ehtoko, oerohtamitukõ apoitohme rokẽ pyra. Toto akorehmary se oexirykõke toto pyno ehtoko Ritonõpo omipona oehtohkõme. ³Ritonõpo poetory amorepaneme awahtao xine toto onynamotomara ehtoko. Zae rokẽ ehtoko, opoenohthõkõme eya xine. ⁴Kyrixtu Kuesẽkõ imehxo exiketyme mana. Kaneru pyno exikety sã kypyno xine mana. Aepyry ropahtao, inekarory kurã apoĩko matose. Tuisame oritorỹko roropa mana tymaro. Zae oepehmatorỹko roropa mana typoetory tõ pyno oehtohkõ epehpyryme. Seropõkõ tuisary parimã se mã toto, uuru risẽ se. Moro saaro Jezu nekarory kure oya xine mana, jũme mana enahpyra.

⁵Morararo nuasemãkomo, tamuximehxo exiketõ Jezu poetoryme ahtao toto omipona ehtoko. Imehnõ motye se pyra ehtoko, ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiry, “Imehnõ motye se exiketõ akorekehkãko Ritonõpo mana. Yrome tuisame pyra toexiry waro exiketõ akorehmãko

mana,” me tymerose. ⁶Naeroro imehnõ motye se pyra ehtoko. Emero motye tuisamehxo Ritonõpo mana. Aomipona se rokẽ ehtoko. Tuisame se hkopyra awahtao xine, ise tahtao tuisame oritorỹko mana. ⁷Torẽtyke awahtao xine ynara kahtoko Ritonõpo a, “Papa kapuaono, kuakorehmako, torẽtyke pyra jehtohme,” kahtoko eya. Mame ãkorehmatorỹko mana opyno xine toexiryke.

⁸Tuaro ehtoko, tomeseke roropa ehtoko. Kaikuxi tamuru ytoyotory sã ahno esekase, mokyro sã joroko tamuru ytoyotõko mana Jezu enetuputyry kyya xine enahkase. Naeroro tuaro sehtone penekhepyra kuehtohkõme Jezu enetuputyry poko. ⁹Joroko tamuru omipona pyra ehtoko. “Arypyra, õmiry etary se pyra ase,” kahtoko eya kokoro rokene. Penekhepyra ehtoko Jezu Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Imehnõ Jezu poetory tõ mã tuhke pata tõ po etuarimãko roropa toto asã xine. Zuario matose. ¹⁰Axĩtao rokẽ aporo etuarimãko matose. Yrome imehnõ motye kypyno xine Ritonõpo mana. Tymenekase matose eya tysã oehtohkõme kure rokene, Tumükuru Kyrixtu maro. Kokoro rokẽ oorypyrykõ korokãko ynororo, tyrisenã sã oehtohkõme. ãkorehmatorỹko mana penekhepyra oehtohkõme Jezu Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Orẽpyra oritorỹko mana. Morarame emero motye kure toexiry eneporyhtao tysã oritorỹko roropa mana. Jũme kure ynororo. ¹¹Emero esẽme exĩko ynororo jũme. Emero patapõkõ aomipona exĩko. Naeroro, “Kure mase,” kakehpyra sehtone eya.

Aosekazumatopõpyry

¹²Ynymerohpyry moro, pitiko rokẽ repe, onenerykõme. Ynymerohpyry aropõko ase Xira a. Jakorõme ynororo ya. Moro ynymerohpyry ke ãkorehmarykõ se ase. Kypyno xine Ritonõpo ehtoh poko otuarõtanohporykõ se ase roropa. Ajohpe pyra mana. Zae rokẽ ynororo. Naeroro poremãpyra ehtoko. Aomipona ehtoko.

¹³Jezu poetory tõ Papironiapõkõ asã xine mã toto, tymenekase toto Ritonõpo a. “Kure pãna matou?” kary se mã toto oya xine. Maku morara kary se roropa mana. Umükurume sã mana. ¹⁴Oseahmatoko osepyno oexirykõ waro emero ehtohme.

Torẽtyke pyra oriporykõ se ase Ritonõpo a. “Papa, torẽtyke pyra opoetory tõ tyriko,” ãko ase opoko xine, Kyrixtu poetoryme oexirykõke. Enara.

Peturu Nymerohpyry ropa sero

Sero pape tymerose Peturu a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Peturu etapasasaka ahtao tynymerohpyry taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme emero pata tō po.

Tynymerohpyryae ynara āko mana, “Imeīpo tuhkākō Jezu poetory poenohnōko mā repe. Yrome Ritonōpo osenetupuhtoh sā pyra osenetupuhnōko mā toto. Zae Ritonōpo ehtoh sā pyra roropa mā toto,” āko mana. “Naeroro yronymyrymehxo imehnō syritone kure, Ritonōpo osenetupuhtoh sā kuosenetupuhtoh ehtohme,” āko mana.

1 ¹Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Ximāo Peturu, Jezu Kyrixtu poetory. Ritonōpo nymenekahpyryme ase, typoko imehnō amorepatohme.

Jezu Kyrixtu enetupuhnanōme matose. Kypynanohnekōme Jezu Kyrixtu mana. Kure Ritonōpo ehtoh sā kure Kuesēkō Jezu Kyrixtu mana. Ipoe menetuputyatose enetuputyry sā yna a. Jezu enetuputyryhtao kyaa xine tymōkomoke kurā ke exiketō sā sytatose.

²Ritonōpo omipona matose. Kuesēkō Jezu omipona roropa matose. Naeroro, “Papa kapuaono, kure opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto roropa,” āko ase Ritonōpo a opoko xine.

Kymenekatopōpyrykō poko Ritonōpo a

³Tymenekase sytatose Ritonōpo a tysā kure kuehtohkōme. Tyjमितunuru tokarose kyaa xine tōmipona kuehtohkōme, kure kuehtohkōme. Tymenekase sytatose eya, tymaro tuisame kuehtohkōme. Kymenekahpō waro kuexirykōke aomipona sytatose. ⁴Morara exiryke tynekarory kurā tokarose kyaa xine tōmihpyryae ro, kyyrypyrykō xihpyry poko pyra kuehtohkōme. Onenetupuhpynō sā pyra kuehtohkōme tynekarory kurā tokarose kyaa xine, ipenetatoh sā pyra kuosenetupuhtohkō ehtohme, Ritonōpo osenetuputoh sā rokē kuosenetupuhtohkō ehtohme. ⁵Morara exiryke Jezu enetuputyryke oya xine yronymyryme ehtoko kure ehtoh poko roropa. Mame kure ehtoh poko awahtao xine atakorehmatoko, Ritonōpo nyryry waro oehtohkōme, aomiry waro roropa oehtohkōme. ⁶Mame Ritonōpo nyryry waro awahtao xine aomiry waro roropa

awahtao xine, oorypyrykō poko penetara ehtoko. Penekehpyra ehtoko Jezu poko, ohtomarykohtao ro imehno a. Morarame penekehpyra awahtao xine Jezu enetuputyry poko Ritonōpo osenetupuhtoh sā osenetupuhtoko. ⁷Mame Ritonōpo osenetupuhtoh sā ōsenetupuhtohkō ahtao imehnō Jezu poetory pyno ehtoko roropa. Imehnō Jezu poetory pyno awahtao xine imehnō pyno ehtoko roropa. ⁸Morara ehtoko. Mame morara awahtao xine, ynara āko oenenanōkō mana, “Zae mā toto Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine,” āko mā toto. “Pake toehthopōpyrykō sā pyra mā toto Jezu enetuputyryke eya xine,” āko roropa mā toto opoko xine. ⁹Yrome moro omipona pyra awahtao xine, mya osenuhmara exikety sā matose. Tonurēkara sā roropa matose. Oorypyhpyrykō kurikatopōpyry poko Ritonōpo a oweniketyatose ropa.

¹⁰Naeroro jakorō tomo, yronymyrymehxo Ritonōpo omipona ehtoko. Yronymyrymehxo ipenetatoh poko ehtoko. Ritonōpo a tymenekase matose jūme typoetoryme oehtohkōme. Naeroro yronymyryme awahtao xine aomipona jūme onurumekara matose. ¹¹Morarame Ritonōpo omipona oexirykōke, “Ymaro ehtoko,” āko Kuesēkō Jezu Kyrixtu oya xine mana. “Jūme tuisame exīko matose ymaro,” āko mana. “Kure ya mana tuisame oexirykō ymaro,” āko oya xine kypynanohnekō mana.

¹²Pake pitiko omi kurā waro toehse matose. Zae moro omi ehtoh enetupuhnōko matose. Yrome moro omi kurā poko oturukehpyra ase oya xine wenikehpyra oehtohkōme. Moro omi onurumekara ehtoko. ¹³Orihpyra ro jahtao zae ya jotururu oya xine aomiry kurā poko, wenikehpyra oehtohkōme. ¹⁴Zuaro ase. Okynahkopyra orihnōko ase, Kuesēkō Jezu Kyrixtu nurutopōpyryae ro. ¹⁵Naeroro penekehpyra ase morohne merory poko pape pokona wenikehpyra oehtohkōme jūme, toorihse jahtao ro.

Tuisamehxo Kyrixtu ehtopōpyry enetupuhtopōpyry ya

“Kuesēkō Jezu Kyrixtu oehnōko ropa mana,” asene oya xine. “Tyjamitunuru enepōko mana emero neneryme,” asene.

¹⁶Imehnō omihpyry etaryke pyra Jezu Kyrixtu Kuesēkō oepyry ropa poko otuarōtanohpōko ynanase, tuisamehxo aepyry poko roropa. Yna enuru ke imehxo aexiry ynanenease. ¹⁷Moroto ynanexiase tuisamehxo ynororo tyrise ahtao Ritonōpo a, Kumykomo a. Omi ynanetase kaino, imehxo exikety omiryryme. Ynara nase Tumūkuru a ynanetaryme, “Umūkuru kurā mase. Yzamaro kuhse mase,” nase ynanetaryme. ¹⁸Moro omi ynanetase kaino Kuesēkō Jezu maro yna ahtao ppy po, imehxo toehtoh enepotopōpyry po.

¹⁹Apitoryme Ritonōpo poe urutōkō ekepyā omihpyry tonetupuhse yna a. Morarame Ritonōpo omiry etaryke yna a kaino itamurumehxo tonetupuhse yna a. Etatoko pahne, Ritonōpo poe urutōkō omihpyry poko wenikehpyra ehtoko. Nāparina sā aomihpyrykō mana. Nāparina saereh āko xinukutume ahtao ěmepyry pona. Ēmehsasaka ahtao Maparukawa enēko sytatose. Moro saaro Jezu Kyrixtu oehnōko ropa mana. Mokyro omihpyry kutuarōtanohthorŷko

mana Kuesêkõ oehtãne. Naeroro aepyry ropa imomohtoko. Tooehse ynororo ahtao emero motye imehxo aexiry enêko matose. ²⁰Zuaro ehtoko roropa. ãMoreme xine pyra Ritonõpo poe urutõkõ omihpyry enetupuhnõko matose. ²¹Typoe xine pyra urutõkõ tõturuse. Ritonõpo zuzenu poe kynoturune toto. Ritonõpo nekarohpyry tokarose eya xine imehnõ netaryme.

Ajohpãkõ imehnõ amorepãko

2 ¹Pake urutõkõ ajohpãkõ toeporehkase juteu tõ rãnaka. Ritonõpo omiry poko amorepatõme tõsekarose toh repe. Ajohpe rokẽ toh kynexine. Mokaro saaro ajohpãkõ eporehkãko mana oesaka xine. ãMorepatorÿko toh mã repe azahkuru rokene, ohtomapotohkõme rokene. Kuesêkõ omiry se exiketõ enekunohnõko mã toto. Tosêkõ Jezu enetuputyry se pyra exiko mã toto. Naeroro topohme etuarimatoh taka toto aropõko Ritonõpo mana jũme toto etuarimatohme. ²Morara ahtao ro tuhkãkõ mokaro poenohnõko mana. Tamoreme xine tyrypyrykõ poko exiko mã toto. Mokaro ehtoh eneryke tyya xine, ynara ãko mã toto, “Jezu enetuputyry zae pyra mana. Jezu poetory roropa tyrypyry poko mã toto onenetupuhpynõ samo,” ãko mã toto, ajohpe rokene. ³Tineru peneryke tyya xine tamoreme xine tõmihpyrykõ ekarõko mã toto. Ajohpe ãmorepatorÿko mã toto. “Iiryryryme mã toto ya,” tykase Ritonõpo pake mokaro poko. Toto enêko Ritonõpo mana. Tuarõ mana. Emero enêko mana. Naeroro toto aropõko mana etuarimatoh taka.

⁴Tynenyohtyã kapu ae iiryryryme toehse ahtao toto onypynanohpyra Ritonõpo kynekurehne. Tomase rokẽ toto eya etuarimatoh taka. Moroto tapuruse toh mana, keti ke sã tymyhse toto xinukutumao. Imeipõ seropõkõ epehmãko Ritonõpo mana. Kurã ekarõko mana tõmipona exiketomo a. Yrome tõmipona pyra exiketõ tuarimapõko mana. Moro eraximãko mã toto. ⁵Pakatokõ roropa iiryryryme toehse ahtao toto onypynanohpyra Ritonõpo tokurehse. Tuãnohse toto eya. Konopo konõto tonehpose eya seropõkõ nerymapotohme, iiryryrymãkõ nerymapotohme. Noe tõ rokẽ typynanohse eya. Zae ehtoh poko imehnõ amorepaneme Noe kynexine. “Oorypyrykõ irumekatoko, okurãkatohkõme Ritonõpo a,” tykase ynororo repe. Noe maro smãkõ rokẽ typynanohse Ritonõpo a. ⁶Morararo Sotomapõkõ kynexine. “Iiryryryme matose,” kase Ritonõpo Sotomapõkomo a, Komorapõkomo a roropa. Apoto ke tonahkapose toto eya. Tyahkapose toto, zuaro imehnõ iiryryrymãkõ ehtohme, “Amarokõ roropa enahkapõko ase,” katohme tyrypyry rumekary se pyra exiketomo a. ⁷Ro rokẽ typynanohse. Sotoma poe tarose eya orihpyra ehtohme. Zae Ro kynexine Ritonõpo a. Toemynyhmasẽ itamurume ynororo morotõkõ rypury xihpyry eneryke tyya. ⁸Mokyro kure kynexine. Typenekehse ynororo morotõkõ rypury eneryke tyya. Kokoro rokẽ toto eneryke tyya toto omiry xihpyry etaryke roropa tyya samũ tykase tukurohtao. ⁹Typoetory tõ pynanopyry waro Kuesêkõ mana etuarimara toto ehtohme. Yrome iiryryrymãkõ tuarimapõko mana. Toto onuãnohkehpyra mana toto ehtopõpyry epehpyryme

kurākõ apiakatohpo. ¹⁰Itamurumehxo mokaro tuarimapõko mana, tamoreme xine tyrypyrykõ xihpyry poko exiketomo, tõmipona se pyra exiketomo, enara.

Mokaro azahkuru imehnõ amorepatõkomo. Ihximyra mã toto tyrypyrykõ poko toehtohkõ poko. Imehnõ motye kure osekarõko mã toto. Ritonõpo poe omi kurã ekaronanõ zuno pyra mã toto. Toto zehno rokẽ mã toto. ¹¹Mokaro motye Ritonõpo nenyohyã mana. Orẽpyrahxo mã toto. Mokaro motye zuarohxo roropa mã toto. Yrome imehnõ onyhxiropyra mã toto Ritonõpo netaryme. “Popyra rokẽ mokaro kahpyry yna a,” kara mã toto. Toto onypoihtopyra roropa mã toto. ¹²Onokyro nae tuosẽme, tõsẽme. Mokaro sã mã mokaro zae pyra imehnõ amorepananomo. Ikuremahnõ sã ytoytõko mã toto. Emero rokẽ poihtõko mã toto onenetupuhpyra toexirykõke, tysã xine pyra exiryke. Onokyro etapary sã toto enahkapõko Ritonõpo mana. ¹³Imehnõ ryhmatamitume etuarimãko mã toto. Toto tuarimapõko Ritonõpo mana. Jarao typenetatohkõ xihpyry poko toto. Atãkyemãko mã toto tyrypyrykõ poko rokene. Ehxiropyra mã toto tyrypyrykõ poko tahtao xine imehnõ neneryme. Jezu orihtopõpyry poko enetupuhtoh poko õtukurukohtao, amaro xine otuhnõko mã toto toiparo rokene, tyrypyrykõ poko tãtãkyemarykõke. Imehnõ enekunohnõko rokẽ mã toto kure tõsekarorykõke eya xine. ¹⁴Nohpo tõ eneryhtao tyya xine ipoko xine penetãko mã toto. Penekehpyra mã toto tyrypyrykõ xihpyry poko. Mãsa rokẽ Jezu enetupuhnanõ enekunohnõko mã toto. Tyamene se xine rokẽ mã toto. “Otuarimapotoryko ase,” ãko Ritonõpo mã eya xine. Otonẽsaromepyra mã toto. Etuarimãko mã toto. ¹⁵Osema rumekananõ tahnõko mana. Moro saaro mokaro zae ehtoh poko typenekehse mã toto. Zae ehtoh turumekase eya xine. Naeroro tytahse sã mã toto. Zae ehtoh waro pyra toehse ropa mã toto. Paraão ehtopõpyry sã toehse toto, Peo mükuru ehtopõpyry samo. Tineru poko typenetase ynororo. Naeroro iiryryryme toehse ynororo tineru apoitohme tyya tyrypyry ehehpyryme. ¹⁶Yrome Ritonõpo poe jumõtu a turuse ynororo, Ritonõpo omipona pyra exiryke. “Ritonõpo omipona exiko,” tykase jumõtu tosemy a, aomiryae tose zurũko. Iiryryry xihpyry rumekapory se ropa Ritonõpo kynexine urutonõpo a repe.

¹⁷Mokaro mã azahkuru imehnõ amorepananõ iporiry eutahpyry sã mã toto. Akurũ sã roropa tyryrykane a tarose ahtao. Toiparo rokẽ konopo eraximary sã toiparo rokẽ zae omi exiry momohnõko matose ewino xine popyra rokẽ toto exiryke. Osa menekãko Ritonõpo mana toto esaryme xinukutumã konõto ao. ¹⁸Azahkuru ourutoryko mã toto tuisamehxo se toexirykõke tyrowotase toexirykõke roropa. “Kure nyanase Ritonõpo a yna rypyry poko tãkye yna ahtao ro, nohpo tõ poko yna ahtao roropa,” ãko toto ajohpe rokene. Morara karyke imehnõ enekunohnõko mã toto. Mãsa rokẽ tyrypyrykõ rumekary se exiketõ enekunohnõko mã toto, tyrypyrykõ poko ropa toto ehtohme, pake toehtopõpyrykõ saaro. ¹⁹“Emero rokẽ ehtoh kure. Kypenetatoh poko kuexirykõ kure roropa. Kypynanohtoryko Ritonõpo mana,” ãko toh mã repe. Ajohpe mã toto. Yrome zae ehtoh waro pyra mã toto. Zae ehtoh se kuahtao xine zae ehtoh poko rokẽ sytatose exiko. Yrome kyyrypyrykõ se kuahtao xine, kyyrypyrykõ

poko exiiko sytatose. Naeroro zae ehtoh waro pyra mokaro mana tyyrypyrykõ se toexirykõke. ²⁰Toitoino tyyrypyrykõ rumekãko mã toto. Jezu zehno exiketõ penetatoh rumekãko roropa toto kuesẽkõ Jezu Kyrixtu omipona toehtohkõme. Kypynanohnekõ enetupuhnõko mã toto. Moromeiõo aomiry kurã rumekãko ropa mã toto. Mame tyyrypyrykõ poko toehse ropa toto ahtao pake toehtopõpyrykõ saaro, onenetupuhpynõ sã exiiko ropa mã toto. Itamurumehxo etuarimãko mã toto pake toehtopõpyrykõ motye. Onenetupuhpyra toehtopõpyrykõ motye etuarimãko mã toto. ²¹Zae omi waro pyra ahtao, pitiko rokẽ etuarimary toto tynyrihpyrykõ epehpyryme, toorihse tahtao xine, zuaro pyra exiryke repe. Yrome omi kurã waro toehse mokaro, totase eya xine exiryke. Axitao rokẽ Ritonõpo omipona toehse toto. Mame turumekase ropa eya xine. Turumekase ropa exiryke itamurume toto wãnohnõko Ritonõpo mana toorihse toto ahtao. Tõmipona pyra toehse toto exiryke toto wãnohnõko Ritonõpo mana. ²²Ynara ãko sytatose, “Tonarutatopõpyry pona eramãko ropa mã kaikuxi,” ãko. Ynara roropa, “Tukurikase ahtao xikuumãka omõnõko ropa poinokoimo,” ãko. Morararo mokaro zae omi rumekahpõkomo mokaro sã mã toto, kaikuxi samo, poinokoimo samo, enara.

Jezu oepyyry ropa poko

3 ¹Wekyry tomo, nymerohpyry akorõ moro onenerykõme. Asakororo tymerose ya zae ehtoh poko õsenetupuhtohkõme oya xine, wenikehpyra roropa oehtohkõme, Jezu Kyrixtu oepyyry ropa poko. ²Pake Ritonõpo poe urutõkõ tõturuse Kuesẽkõ oepyyry ropa poko. Zae aexityã kynexine Ritonõpo poe. Toto omihpyry poko osenetupuhtoko. Seromaroro Kuesẽkõ nymenekatyamo a roropa tõmiry tokarose kyya xine, kypynanohnekõ nymenekatyamo a. ³Toto omihpyry poko roropa wenikehpyra ehtoko. Sero etyhpyry po iirypyrymãkõ eporehkãko, tyyrypyrykõ poko penetary poko rokẽ exiketomo. Opoihtotorykõ mã toto. Ynara ãko mã toto, ⁴“Kyrixtu oehnõko ropa mana, nary rokene, ‘Oehnõko ropa ase kapu ae,’ tykase ynororo. Otoko ke na rokẽ?” ãko mã toto. “Kytamurukõ toorihse. Senohne onytyrõmara ro mana. Pake ehtopõpyry saaro mana seromaroro,” ãko mã toto. ⁵Yrome ynara wenikehnõko mã toto, tamoreme senohne tyrise Ritonõpo a. Tõmiry ke kapu tyrise eya sero nono roropa. Morarame sero nono tapuhse eya tuna ehpio, tuna kuaõ, enara. ⁶Tuna ke roropa nono po aexityã pakatõkõ tonahkapose eya tuna konõto tukumanohpose ahtao eya. ⁷Yrome seromaroro Ritonõpo poe ro kapu kehko enahpyra mana. Sero nono roropa enahpyra mana. Imeiõo kapu enahkapõko mana apoto ke. Tõmiry ke sero nono roropa enahkapõko mana. Senohne enahkaporyhtao tyya tõmipona pyra exiketõ tuarimapõko mana iirypyrymãkomo. Toto enahkapõko mana, enara. Moro waro se pyra mokaro mana.

⁸Yrome wekyry tomo, wenikehpyra ehtoko, Ritonõpo a toiro ãmepyyry tyoro pyra mana miume jeimamyry maro. Oxisã mã kehko Ritonõpo a. ⁹“Oehnõko ropa ase oya xine,” kase Kuesẽkomo. “Ekurehnõko mana,” ãko imehnõ mã repe. Yrome aepyyry ropa poko ekurehpyra mana. Penekehpyra rokẽ mana

oeraximarykõ poko, oenahkaporykõ se pyra toexiryke, oorypyrykõ rumekary oya xine enery se toexiryke. Morara exiryke axĩ pyra oehnõko ropa mana.

¹⁰Yrome Kuesẽkõ oehnõko mana. Tuamekaro rokẽ tapyi esẽ ahtao omato oehnõko mana. Moro saaro onenetupuhpynõ tuamekaro ahtao Kuesẽkõ oehnõko ropa mana. Aepyry ropahtao kapu osenepyra exĩko mana, panaikato maro. Kapuaõkõ xixi tõkehko zahnõko mã kehko, enahnõko mã kehko. Sero nono tõkehko roropa osenepyra exĩko mana. ¹¹Senohne emero enahkapõko Ritonõpo mana. Moro waro matose. Naeroro oorypyrykõ poko pyra ehtoko ipunaka. Kokoro rokẽ Ritonõpo omipona ehtoko. ¹²Tumükuru Jezu Kyrixtu enehpõko ropa Ritonõpo mana. Aepyry ropa imomohtoko. Aomipona ehtoko axĩ aehtohme ropa. Aepyry ropahtao kapu zahnõko mana. Enahnõko mana. Xixi tõkehko etunamãko. Iporiry sã exĩko axitũ itamurume exiryke. ¹³Yrome Ritonõpo omihpyryae ro kapu tyrisene exĩko. Nono roropa myakãmãko mana. Tyrisene nono exĩko, kure rokẽ exiketõ esaryme. Moro tyrisene exikety poko penetãko sytatose. Eraximãko sytatose, enara.

¹⁴Wekyry tomo, Kuesẽkõ oepyry ropa eraximãko sytatose. Naeroro kure rokẽ ehtoko. Oorypyrykõ poko pyra ehtoko Ritonõpo omipona ehtoko kokoro rokene. Morara awahtao xine iiryppyryme pyra matose exĩko eya. Osepeme exĩko matose imaro. ¹⁵Otarãme okynã sã Kuesẽkõ oehpyra mana imehnõ pynanopyry se toexiryke. Penekehpyra mana kypoko xine. Moro eneryke oya xine ynara enetupuhtoko, kypyno xine toexiryke, kukurãkarykõ se mana. Morararo tymerose kuakorõkõ a, Pauru a onenerykõme, tutuarõtanohtose exiryke Ritonõpo a. ¹⁶Pape tymerose eya Kuesẽkõ oepyry ropa poko. Toitoine inymerotyã jarao hkopyra mana. Tupime mã enetuputyry kyya xine. Naeroro azahkuru rokẽ kuamorepatorỹko zuaro pyra exiketõ mana. Onenetupuhpynõ roropa zae pyra imehnõ amorepãko mana. Ritonõpo omiry tyorõmãko mã toto. Naeroro etuarimatohtaka ytõko mã toto tynyrihpyrykõ epehpyryme.

¹⁷Wekyry tomo, pohto rokẽ pyra enetupuhnõko matose. Yronymyryme enetupuhnõko matose. Azahkuru imehnõ amorepananõ oepyry waro matose. Naeroro tuaro ehtoko zae omi onurumekapopyra toto ehtohme oya xine. Ritonõpo omiry se pyra mã toto ipunaka. ¹⁸Yrome matose atamorepakehpyra ehtoko opyno xine Jezu Kyrixtu exiry poko, Kypynohnekõme aexiry poko, kuesẽkõme aexiry poko, enara. “Emero motye kure mase. Imehxo kuhse mase,” sykatone eya seromaroro. Morara sykatone eya jũme. Enara.

João Nymerohpyry sero

Sero pape tymerose João a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Tāhpōme toehse tahtao tynymerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme emero pata tō po.

Tynymerohpyryae ynara āko mana, “Oorypyrykō ononēpyra ehtoko,” āko. Kuamorepatorỹko roropa mana Ritonōpo poetoryme nymyry kuexirykō waro kuehtohkōme. “Imehnō pyno ehtoko zae nymyry oehtohkōme,” āko mana.

Jezu Kyrixtu mā Ritonōpo omiryne

1 ¹Ynanymerohpyry moro onenerykōme tuaro oehtohkōme Jezu Kyrixtu poko. Aomiry enetuputyryhtao kyya xine orihpỹme exiko sytatose. Pake ahtao nae ro ehse ynororo Tuny maro, nono pyra ro ahtao. Mokyro ynanenease yna enuru ke nymyry. Ynanetase roropa aomiry. Ynanapoiase roropa yna emary ke. ²Mokyro ynanenease tōtumakase ahtao. Morara exiryke oturũko ynanase yna enetopōpyry poko, jũme Ritonōpo marōme kuehtohkō poko roropa. Moro waro toehse ynanase tamorepase eya yna exiryke. ³Yna enetopōpyry poko ourutorỹko ynanase, aomiry etatopōpyry poko roropa ourutorỹko ynanase osepeme kuehtohkōme, Kumykō maro, Imũkuru Jezu Kyrixtu maro. ⁴Morara exiryke sero pape merōko ynanase onenerykōme tākye kuehtohkōme ipunaka.

Saerehkane sã Ritonōpo mana

⁵Ynara nekaroase Ritonōpo mũkuru yna a, ekarotohme ropa oya xine, “Saerehkane sã Ritonōpo mana, xinukutume pyra mā ipunaka iirypyryme pyra toexiryke,” nase yna a ekarotohme ropa oya xine. ⁶Morara exiryke ynara kananō mā ajohpe rokene, “Ritonōpo epeme ase,” karyhtao eya xine, yrome tyrypyrykō poko ro toto, mokaro mā ajohpe rokene morara karyhtao eya xine. Imehnō enekunohnōko rokē mā toto. ⁷Mãpyra saremao exiketō sã kuahtao xine kyyrypyrykō poko pyra sytatose. Morara ahtao osepeme exiko sytatose. Mame Jezu Ritonōpo mũkuru kyyrypyrykō kurikãko mana kukurohtao xine tumunuru ke.

⁸“Tyrypyhykye pyra ase,” karyhtao kyya xine, osenekunohnōko rokē sytatose, morara karyhtao kyya xine, iirypyryme kuexirykōke kukurohtao xine. ⁹Mãpyra kyyrypyrykō ekaroryhtao Ritonōpo a kyyrypyrykō korokãko

mana. Kure rokē kyritorŷko roropa mana kypyno xine toexiryke. Zae roropa ynororo ipunaka. ¹⁰Ynara āko Ritonōpo seropōkomo a, “Emero porehme tyrypyhpyke matose,” āko. Morara exiryke, “Kure ase. Iiryryryme pyra ase,” karyhtao kyya xine, “Ajohpe mase Ritonōpo,” āko sã sytatose. Morara ahtao aomiry kukurohtao xine pyra mana, morara karyke kyya xine.

Kyrixtu kuakorehmanekomo

2 ¹Onenerykōme pape merōko ase zuaro oehtohkōme, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Mame iiryryryme toehse kuahtao xine Jezu Kyrixtu kuakorehmatorŷko mana kyyrypyrykō rumekary ropa poko, tyrypyhpyke pyra toexiryke. Morara exiryke oturūko mana kypoko xine Tummy a. ²Kyrixtu rokē kyyrypyrykō kurikaneme mana. Kyyrypyrykō rokē kara, emero ahno rypiry kurikaneme roropa mana.

³Ritonōpo omiry omipona kuahtao xine tuaro sytatose. Ritonōpo epeme kuexirykō waro sytatose. ⁴Imepŷ Ritonōpo omipona pyra exikety ynara karyhtao eya, “Ritonōpo waro ase,” karyhtao eya ajohpe rokē mana. Zae pyra mã ipunaka. Imehnō enekunohnōko rokē mana. ⁵Ritonōpo omipona exiketō mã Ritonōpo se yronymyryme. Morara kuahtao xine imaro kuexirykō waro sytatose. ⁶“Ritonōpo ymaro mana,” karyhtao oya xine, Jezu Kyrixtu sã ehtoko kure rokene.

“Jezu omipona sehtone,” katopo

⁷Kuku tomo, pape merōko ase onenerykōme Jezu omipona oehtohkōme. Pakato ro sero onetahpyrykō ro, “Imehnō pyno ehtoko,” katopōpyry poko eya. ⁸Jezu saerekhane sã mana. Tuaro pyra kuahtao xine ixinukuturu htoko ytoketō sã sytatose. Yrome Jezu tonese yna a. Imehnō pyno aexiry tonese yna a. Morara exiryke tuaro ynanase, saeremao sã toehse ynanase.

⁹Imepŷ tyekyry zehno exikety ynara karyhtao oya, “Saeremao ase,” karyhtao eya, xinukutumao ro sã mana, tyrypyhpyke exiryke, tyekyry zehno ro toexiryke. ¹⁰Imehnō poko enupunaketō saeremao sã mana, iiryryryme pyra. Imehnō roropa ipokoino xine iiryryryme pyra exiko mã toto. ¹¹Yrome imepyny tyekyry zehno exikety xinukutumao ytokety sã mana. Ytoyōko mã repe, yrome tosemary onenepya sã mana. Xinukutume exiryke osenuhmara mana.

¹²Poetohti, onenerykōme pape merōko ase, oorypyrykō tykorokase Ritonōpo a exiryke, Kyrixtu toorihse exiryke oorypyrykō ehepyryme. Morara exiryke onenerykōme pape merōko ase. ¹³Onenerykōme roropa pape merōko ase tãpomākomo. Osemazuhme aexihpyry waro oexirykōke. Onenerykōme roropa pape merōko ase nuasemākomo, iiryryrymākō eš typoremākapose oya xine exiryke.

¹⁴Onenerykōme pape merōko ase poetohti, Kumykō waro oexirykōke. Onenerykōme pape merōko ase tãpomākomo, osemazuhme aexihpyry waro oexirykōke. Onenerykōme pape merōko ase nuasemākomo

poremãpyra oexirykõke, Ritonõpo omiry orẽpyra okurohtao xine mana, iiryryymãkõ esẽ roropa typoremãkapose oya xine mana.

¹⁵Jezu onenetupuhpynõ penetatoh poko penetara ehtoko, imehnõ mõkomory poko roropa penetara ehtoko. Jezu onenetupuhpynõ penetatoh poko openetarykohtao Ritonõpo se pyra exiko matose, Jezu onenetupuhpynõ penetatoh poko openetarykõke. ¹⁶Oty poko Jezu onenetupuhpynõ nahe? Tyyrypyrykõ poko rokene. Tonuru zamaro exikety se rokẽ toto. Epyrypãko rokẽ toto. “Imehnõ motye ase kure. Imehnõ motye ase tÿkyryneke,” ãko mã toto, epyrypãko rokene. Morohne mã Ritonõpo poe pyra mana. Morohne mã Jezu onenetupuhpynõ poe rokene. ¹⁷Sero nono enahkãko mana. Epõkõ enahkãko roropa mana. Emero toto penetatopõpyry maro toto enahkãko mana. Yrome Ritonõpo omipona exiketõ isene exiko toh mana jÿmãme.

Kyrixtu zehno exikety

¹⁸Poetohiti, sero nono enahsasaka mana. Morara exiryke Kyrixtu zehno exikety oepiry enetupuhnõko matose. Pake totase oya xine aepyry poko. Seromaroro tuhke Kyrixtu zehno exiketõ toehse rahkene. Morara exiryke mokaro pokoino enetupuhnõko sytatose sero enahkary poko. ¹⁹Mokaro Jezu poetory tõ kara kynexine. Morara exiryke turumekase eya xine kymarokomo. Jezu poetoryme nymyry toto ahtao, kymaro xine ro toh exiry. Yrome kurumekatone toto, zuaro kuehtohkõme, Jezu poetoryme pyra toto exiry waro kuehtohkõme.

²⁰Yrome oya xine Ritonõpo zuzenu tokarose Kyrixtu a. Morara exiryke zae ehtoh waro matose. ²¹Onenerykõme pape merõko ase. “Zae ehtoh waro pyra matose,” kara ase oya xine. Yrome zuaro oexirykõke sã pape merõko ase onenerykõme. Zae ehtoh tyorõtara mana. Zae ehtoh ajohpe exipyra mana ipunaka. Moro waro matose.

²²Ynara kane mã ajohpe rokene, “Ritonõpo nymenekahpyry kara mokyro Jezu,” kananõ mã ajohpe rokene. Kyrixtu zehno mã mokaro. Ritonõpo turumekase eya xine. Imükuru turumekase roropa mã eya xine. ²³Imükuru rumekary Ritonõpo rumekary sã roropa mana. Yrome Imükuru se exiry Ritonõpo se exiry sã roropa mana.

²⁴Tomeseke ehtoko. ãmorepatopõpyrykõ poko wenikehpyra ehtoko. Osemazuhme onetahpyrykõ poko wenikehpyra ehtoko. Moro poko wenikehpyra awahtao xine Jezu maro matose jÿme Ritonõpo maro. ²⁵Ynara tykase Kyrixtu kyya xine, “Jenetuputyryhtao oya xine orihpyra exiko matose jÿme,” tykase kyya xine.

²⁶Tuhke nae onekunohtõkomo. Mokaro waro oehtohkõme pape merõko ase onenerykõme. ²⁷Yrome oya xine Kyrixtu a Tuzenu tokarose. Morara exiryke imepÿ ãmorepanekõ se pyra matose Kyrixtu zuzenu amaro xine exiryke. Kurã ke rokẽ Kyrixtu zuzenu amorepatõ mana. Zae rokẽ kuamorepatõrÿko mana. ãmorepatopõpyrykõ omipona ehtoko. Kyrixtu onurumekara ehtoko.

²⁸Poetohti, Jezu onurumekara sehtone, tooehse ropa Jezu ahtao orēpyra kuehtohkōme, ehxiropyra roropa kuehtohkōme aepyry ropahntao. ²⁹Kyrixtu kure rokē exiry waro matose. Morara exiryke kure rokē exiketō enetupuhnōko sytatose Ritonōpo poenōme.

Ritonōpo poenomo

3 ¹Ritonōpo kyse xine exiry menetupuhtou? Kypyno xine mā ipunaka. Morara exiryke ipoenōme toehse sytatose, typoenōme tyrise kuexirykōke eya. Yrome Ritonōpo waro pyra exiketō nae sero nono po. Ritonōpo poenōme kuenetupuhpyra xine mokaro mana zuaro pyra toexirykōke. ²Kuku tomo, seromaroro Ritonōpo poenōme sytatose. Otara exīko sytatou imeīpo? Ynara rokē zuaro sytatose, Kyrixtu tooehse ropa ahtao, isā exīko sytatose ynoro nymyry eneryke kyya xine. ³Kyrixtu eraximananō mā tomeseke toh mana tyrypyrykō poko pyra toehtohkōme. Kyrixtu sā toehtohkōme, tyrypyhpyke pyra aexiryke.

⁴Iiryryryme exiketō mā Ritonōpo omipona pyra mā toto. Ynara exiryke, aomipona pyra ahtao iiryryryme exino. ⁵Kyrixtu tooehse kyyrypyrykō korokase. Tyrypyhpyke pyra ipunaka ynororo. Zuaro matose. ⁶Kyrixtu omipona exiketō emero porehme tyrypyry rumekāko. Yrome tyrypyry rumekary se pyra exiketō Jezu onenetupuhpyra mana ipunaka, Jezu waro pyra toexirykōke.

⁷Osenekunohpyra ehtoko poetohti. Zae kuexirykohtao Kyrixtu sā sytatose, zae rokē aexiryke. ⁸Tyrypyrykō onurumekara exiketō joroko tamuru poetoryme mā toto. Pakero joroko tamuru iiryryryme mana omotae pyra, sero nono ritopōpyry poero. Morara exiryke Ritonōpo mūkuru tooehse, joroko tamuru jamitunuru poremakapose.

⁹Ritonōpo poenōme kuahtao xine kyyrypyrykō poko pyra sytatose, Kumykō saaro kuexirykōke, kukurohtaka xine tomōse aexiryke. Kyyrypyrykō poko kyrippyra xine Kumykō mana. ¹⁰Ynara Ritonōpo poenō enetuputyry, Ritonōpo poenō tyoro, joroko tamuru poenō tyoro. Zae pyra exinohtao, imehnō pyno pyra, imehnō anakorehmara, Ritonōpo poenōme pyra roropa exino.

Imehnō pyno ehtoko

¹¹Moinoro Ritonōpo omiry setatone. Ynara āko, “Imehnō pyno ehtoko,” āko. ¹²Kaī sā pyra sehtone. Iiryryrymākō esē poetoryme kynexine. Takorō totapase eya. Oty katohme takorō totapase nae eya? Iiryryryme toexiryke. Yrome zakorō kure rokē kynexine.

¹³Morara exiryke torētyke pyra ehtoko Jezu onenetupuhpynō ozehno xine ahtao. ¹⁴Osemazuhme orihketōme sehtone. Seromaroro orihpỹme kuexirykō waro sytatose imehnō pyno kuexirykōke. Imehnō pyno pyra exiketō orihketōme ro mana. ¹⁵Imepỹ zehno ahtao morararo otapato toehtoh saaro. Otapatōme toexiryke orihketye roropa mana. Ritonōpo esaka ytopyry mana. ¹⁶Ynara imehnō pyno exiry waro sytatose. Kyrixtu tōsekarose kypyno xine toexiryke, kyyrypyrykō epehpyryme, orihpyra

kuehtohkõme. Morara exiryke Jezu ehtopõpyry sã sehtone. Imehnõ pyno sehtone. Samorepatone toto roropa orihpyra toto ehtohme. ¹⁷Tymõkomoke kuahtao xine etuarimaketõ poko senupunatone. Enupunara kuahtao xine ajohpe rokẽ sytatose ynara karyhtao, “Ritonõpo se ase yronymyryme,” karyhtao kyya xine. Morara kaxïpo etuarimaketõ poko enupunara kuahtao xine ajohpe rokẽ sytatose. Mäpyra etuarimaketõ poko kuenupunarykohtao, ajohpe pyra sytatose. ¹⁸Poetohti, imehnõ poko senupunatone kuomirykõke rokẽ pyra. Senupunatone kueanokõ maro, kure rokẽ toto ritohme roropa.

Poremäpyra sytatose

¹⁹Morara kuahtao xine zae omipona kuexirykõ waro sytatose. Poremäpyra sytatose Ritonõpo ëpataka kuahtao xine. ²⁰Kuehxirotopõpyrykõ motye mä Ritonõpo nyhxirotary. Yrome iirypyryme pyra kuahtao xine, “Ehxiropyra ehtoko. Ohxiropyra xine ase,” äko Ritonõpo mana, emero zuaro toexiryke. ²¹Morara exiryke ehxiropyra sytatose Ritonõpo ëpataka kuahtao xine. ²²Emero ekarõko mä Ritonõpo kyya xine tõmipona kuahtao xine. “Otytyko se ase,” karyhtao kyya xine, ekarõko mana tyamaro kuexirykõke. ²³Ynara äko rokẽ mä Ritonõpo kyya xine, “Umükuru Jezu Kyrixtu enetupuhtoko,” äko mana. “Imehnõ pyno ehtoko,” äko roropa mana, Kyrixtu namorepatopõpyry saaro. ²⁴Ritonõpo omipona exiketõ imaro mana. Onurumekara roropa Ritonõpo mana. Kymarõ xine aexiry waro sytatose Tuzenu tokarose kyya xine exiryke.

Onekunohtõ zuzenu poko

4 ¹Jepe tomo, Ritonõpo zuzenu nae ase kananõ mä emero pyra zae mä toto. Morara exiryke toto omiry etatoko aporo. Ynara kahtoko aporo oxime rokene, “Ritonõpo omiry sã hnae?” kahtoko aporo. Ritonõpo omiry sã ahtao Ritonõpo zuzenu nae mä toto. Yrome Ritonõpo omiry sã pyra ahtao Ritonõpo zuzenu pyra mä toto. Tuhke ajoajohpe exiketõ ytoytõko urutõme repe. ²Ynara Ritonõpo zuzenu nae exiketõ enetupuhnõko matose, “Jezu Kyrixtu, Ritonõpo mükuru nymyry tonuruse ahnome sero nono po,” kananõ rokẽ mä Ritonõpo zuzenu nae. ³Yrome moro poko, “Ajohpe,” kananõ mä Ritonõpo zuzenu pyra mä toto. Kyrixtu zehno exikety zuzenu rokẽ nae. Kyrixtu zehno exikety oepiry poko metatose. Seromaroro taro mana sero nono po.

⁴Yrome oya xine ajoajohpäkõ typoremäkapose Ritonõpo poetoryme oexirykõke. Ritonõpo poe urutõkõ poenohnanõ typoremäkapose oya xine. Toipe Ritonõpo zuzenu okurohtao xine orëpyra mana. Joroko zuzenu motye mana. Jezu onenetupuhpynõ kurohtao mä joroko zuzenu rokene. ⁵Mokaro Ritonõpo poe urutõkõ poenohnõko rokẽ mä toto. Jezu onenetupuhpynõ oturutoh poko rokẽ mä toto. Mame toto etäko mä Jezu onenetupuhpynomo, Jezu onenetupuhpyra toexirykõke. ⁶Yrome Ritonõpo poetoryme sytatose. Morara exiryke Ritonõpo waro exiketõ mä kuomipona xine mä toto. Yrome Ritonõpo poetory tõ kara

kuomipona xine pyra mã toto. Morara exiryke Ritonõpo zuzenu nae exiketõ waro sytatose, zae imehnõ amorepãko mã toto. Ajoajohpe exiketõ waro roropa sytatose.

Ritonõpo poe imehnõ pyno sytatose

⁷Jepe tomo, imehnõ pyno sehtone. Ritonõpo poe sytatose imehnõ pyno. Imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo poenõme sytatose. Ritonõpo waro roropa sytatose. ⁸Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Morara exiryke imehnõ pyno pyra exiketõ Ritonõpo waro pyra mã toto. ⁹Ynara kypyno xine toexiry enetupuhpõko kyaa xine Ritonõpo mana. Tumükuru nymyry tonehpose sero pona orihpyra kuehtohkõme, enetuputyryke kyaa xine. ¹⁰Ynara sã Ritonõpo kypyno xine exiry, osemazuhme Ritonõpo pyno pyra sehtone. Yrome kypyno xine ro mana. Morara exiryke Tumükuru tonehpose kukurãkanekõme, kyyrypyrykõ korokatohme eya.

¹¹Morara exiryke imehnõ pyno sehtone kypyno xine Ritonõpo ehtoh samo. ¹²Ritonõpo onenepitopyra sytatose. Imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo kukurohtao xine mana. Kuakorehmatorỹko mana imehnõ pyno kuehtohkõ poko.

¹³Mame Ritonõpo maro kuexirykõ waro sytatose. Kukurohtao xine aexiry waro roropa sytatose Tuzenu tokarose kyaa xine exiryke. ¹⁴Tumükuru tonehpose Ritonõpo a sero nonopõkõ kurãkaneme ehtohme. Moro ynanenease. Moro poko imehnõ amorepãko ynanase. ¹⁵“Jezu Ritonõpo mükurume nymyry mana,” kananõ maro Ritonõpo mana. Ritonõpo maro roropa toh mana. ¹⁶Ritonõpo kypyno xine exiry waro sytatose, moro tonetupuhse kyaa xine exiryke.

Toipe Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Morara exiryke imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo maro sytatose. Zuzenu roropa kukurohtao xine mana. ¹⁷Kyrixtu ehtoh sã toehse sytatose sero nono po. Naeroro kuakorehmatorỹko Ritonõpo mana imehnõ pyno kuehtohkõme, ehxiropyra kuehtohkõme iirypyrymãkõ apiakatohpo. ¹⁸Imehnõ pyno kuahtao xine oserehpyra sytatose. Yrome imehnõ pyno pyra kuahtao xine ihxipỹke rokẽ sytatose exĩko. “Otarãme Ritonõpo juãnohnõko mana,” ãko sytatose. Morara ahtao tupime mã imehnõ pyno kuehtohkõ exĩko, imehnõ pyno pyra toehse kuexirykõke.

¹⁹Osemazuhme Ritonõpo kypyno xine. Morara exiryke imehnõ pyno sytatose Ritonõpo poe. ²⁰Ynara kananõ mã, “Ritonõpo poko enupunãko ase,” kananõ mã Jezu poetry zehno ahtao ajohpe rokẽ mã toto. “Ritonõpo pyno ase,” ãko mã toto. Otãto tynenehtorykõ poko enupunãko? Mãkara tynenerykõ poko enupunara mã toto. Morara ahtao Ritonõpo pyno ehsaromepyra mã toto tyekyrykõ poko enupunara toehtohkõ samo. ²¹Ynara Kyrixtu nekarohpyry kyaa xine, “Ritonõpo pyno oexirykõ se awahtao xine, imehnõ pyno ehtoko roropa,” tykase Jezu kyaa xine.

Jezu onenetupuhpynō poremākapory poko

5 ¹Jezu enetupuhnanō Ritonōpo nymenekahpyryme mā toto typoenōme. Jū pyno kuahtao xine Imūkuru pyno roropa sytatoše. ²Ritonōpo poenō pyno sytatoše. Mokaro pyno kuexirykō waro sytatoše, Ritonōpo se kuexirykōke, aomipona roropa kuexirykōke. ³Ynara rokē Ritonōpo se kuexirykomo, aomipona kuexirykomo. Tupime pyra roropa aomipona kuexirykō mana. ⁴Jezu onenetupuhpynō poremākapory waro Ritonōpo poenō mana. Ynara rokē Jezu onenetupuhpynō poremākapōko sytatoše. Jezu enetuputyryke kyya xine kuakorehmanekōme. ⁵Onokākō Jezu onenetupuhpynō poremākapōko nae? Jezu Kyrixtu enetupuhnanō rokene, Ritonōpo mūkurume aexiry enetuputyhphōkō rokene.

Kutuarōtanohnekomo Jezu Kyrixtu poko

⁶Jezu Kyrixtu tooehse tarona. Orihse tooehse kukurikatohkōme tumunuru ke. Tōsēpurihkapose roropa nakuaka. Nakuaka rokē pyra osēpurihkapose tooehse, kukurikase xine roropa tooehse tumunuru ke. Moro poko zae Ritonōpo zuzenu kuurutoryko mana zae aexiryke. ⁷Oseruao nae kutuarōtanohnekomo Ritonōpo mūkurume Jezu exiry poko. ⁸Ritonōpo zuzenu kutuarōtanohtoryko mana Ritonōpo mūkurume Jezu exiry poko. Jezu ĕpurihkatopopyry poko kuemynyhmarykohtao Ritonōpo mūkurume Jezu enetupuhnōko sytatoše. Jezu orikyry poko roropa kuemynyhmarykohtao Ritonōpo mūkurume Jezu enetupuhnōko sytatoše, enara. Morohne poko tuarōtāko sytatoše. ⁹“Ajohpe,” kara sytatoše ahno nekarohpyry poko. Yrome Ritonōpo nekarohpyry imehnō nekarohpyry motye kuhse zae. Ritonōpo nekarohpyry ynara mana, “Jezu Umūkurume nymyry mana,” āko. ¹⁰Naeroro Jezu Ritonōpo mūkurume enetupuhnanō tuarōtāko toto. Zae toexirykō waro roropa toto tukurohtao xine. Yrome Ritonōpo onenetupuhpynō ajohpe Ritonōpo ekarōko Ritonōpo omihpyry Tumūkuru poko onenetupuhpyra toexirykōke, Jezu Ritonōpo mūkurume nymyry onenetupuhpyra toexirykōke. ¹¹Ynara Ritonōpo nekarohpyry sero. Orihpyra kyritoryko Ritonōpo mana Tumūkuru enetuputyryke kyya xine. ¹²Ritonōpo mūkuru maro exiketō orihpyra mā toto. Yrome Ritonōpo mūkuru maro pyra exiketō orihketōme toto.

Orihpyme kuexirykō poko

¹³Onenerykōme pape merōko ase orihpyme oehtohkō waro oehtohkōme, Jezu Ritonōpo mūkuru enetuputyryke oya xine. ¹⁴Mame kuomirykō etāko Ritonōpo mana, “Papa, otytyko se ase. Omoro rokē zuaro mase. Ōmiry omipona se rokē ase,” karyhtao kyya xine, kuomirykō etāko mana. Morara exiryke orēpyra sytatoše Ritonōpo maro kuotururukohtao. ¹⁵Ritonōpo maro kuotururukohtao kuomirykō etāko mana. Naeroro, “Papa, otytyko se ase,” tykase kuahtao xine, tuaro sehtone. Kynekaropohpyrykō emero ekarōko mā Ritonōpo kyya xine.

¹⁶Imepỹ Jezu poetory eneryhtao tyrypyry poko ahtao, oturutoko Ritonõpo a ipoko, ikurãkatohme ropa Ritonõpo a, jũme orihpyra aehtohme. Yrome tyoro kyyrypyrykõ nae orihmapotono. Moro poko exinohtao orihnõko exino jũme. Morara exiryke moro poko exiketõ poko, “Oturutoko Ritonõpo a,” kara ase oya xine. Yrome Jezu poetory tõ tyrypyry poko toehse ahtao, “Oturutoko,” åko rokẽ ase oya xine.
¹⁷Emero kyyrypyrykõ popyra. Yrome nae kyyrypyrykõ orihmapotõ kara.

¹⁸Ynara zuaro sytatose, Ritonõpo poenõ tyrypyrykõ poko pyra mã toto. Ritonõpo mükuru toto ewomãko mana toto onyryhmara joroko tamuru ehtohme.

¹⁹Ritonõpo poetoryme sytatose. Moro zuaro sytatose. Jezu onenetupuhpynõ mã joroko tamuru poetoryme.

²⁰Ynara zuaro roropa sytatose, Ritonõpo mükuru tooehse kyya xine tuaro kuehtohkõme, Ritonõpo waro roropa kuehtohkõme. Ritonõpo nymyry maro sytatose. Imükuru maro roropa sytatose, Jezu Kyrixtu maro. Mokyro mã Ritonõpome nymyry. maro orihpyra exiko sytatose jũmãme.

²¹Poetohi, joroko tõ poko pyra ehtoko. Osenekunohpopyra ehtoko. Enara.

João Nymerohpyry

ropa sero

2 João

Sero pape tymerose João a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Tāhpōme toehse tahtao tynumerohpyry sero taropose eya nohpo a ajoajohpākō toahmase eya exiryke tytapyī taka, tamorepananōme.

Tynumerohpyryae ynara āko João mana, “Ajoajohpākō omiry onetara exiko. Toto omipona pyra exiko roropa ipunaka,” āko mana.

¹Ynymerohpyry moro oneneryme xihxi, opoenō neneryme roropa. Ritonōpo nymenekahpyryme mase. Ywy ase João tamuximehxo exikety.

Opyno xine ase ipunaka. Ywy ro rokē kara, emero Jezu omipona exiketō opyno xine roropa nase. Moro omi zae mana, Jezu omiry. ²Jezu omiry kukurohtao xine exiryke, opyno xine ynanase. Aomiry kukurohtao xine exikehpyra mana, jūmāme.

³Ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa kapuaono, kure rokē yna tyriko. Yna poko oenupunako. Torētyke pyra yna tyriko ōmiry enetupuhthome yna a, imehnō pyno roropa yna ehtohme,” āko ase. Morara āko ase Jezu Kyrixtu a, Ritonōpo mūkuru nymyry a.

Zae exiry imehnō pyno exiry poko

⁴Opoenō tō Jezu omipona mā toto, emero pyra repe. Aomipona exiketō waro jexiryke, tākye toehse ywy toto poko, Ritonōpo nekarohpyry omipona toto exiryke. ⁵Morara exiryke ynara āko ase oya xihxi, imehnō pyno sehtone. Ritonōpo poe sero ymerono oneneryme. Seromato kara sero repe, pakatoro, osemazuhme Ritonōpo nekarohpyry ro, moro ymerono.

⁶Jomiry metatose apitoryme, ynara katopōpyry ya, “Kure imehnō tyritoko,” katopōpyry metatose ya, Jezu Kyrixtu enetupuhpitoryhtao oya xine. Imehnō kure riryhtao kyya xine, Ritonōpo omipona sytatose.

⁷Tuhke onekunohtōkō nae ytoytoke tomo. “Jezu Kyrixtu tonuruse ahnome,” kara exiketomo. Mokaro mā onekunohto, Kyrixtu zehno exiketomo. ⁸Tomeseke ehtoko onekunohpyra xine imehnō ehtohme. Tonekunohse awahtao xine eya

xine, yna erohtopõpyry ahnikapõko matose. Yrome oenekunohpyra xine imehnõ ahtao, tãkye exiko ynanase yna erohtamitu apoiryke yna a Ritonõpo a, emero porehme.

⁹Jezu Kyrixtu namorepatopõpyry rumekananõ mã Ritonõpo poetoryme pyra exiko. Morararo Kyrixtu namorepatopõpyry motyëkananomo. Yrome onurumekara exiketõ Kumykõ poetoryme mana. Imükuru nymyry poetoryme roropa mã toto. ¹⁰Tyorõ amorepatõ tooehse ahtao oya xine, Kyrixtu namorepatopõpyry kara ekarone tooehse ahtao, ynara kara ehtoko, “Omõko ytapyĩ taka,” kara ehtoko eya. “Torëtyke pyra exiko, Ritonõpo amaro mana,” kara roropa ehtoko eya. ¹¹Morara karyhtao oya xine isaaro matose, akorehmaneme roropa matose iiryryry poko.

(2 Jo 13)

Aosekazumatopõpyry

¹²Itamurume oururukõ se ase repe. Yrome ase pape merory se hkopyra. Okynã pyra jytory se ase myaro. Oximaro kuahtao xine oturũko sytatose tãkye kuehtohkõme ipunaka.

¹³Apaxiry roropa Ritonõpo nymenekahpyryme mana.

“Kure pãna mã repe,” äko nase apaxiry poenomo oya oturupõko toto. Enara rokene.

João Nymerohpyry

ropa sero

3 João

Sero pape tymerose João a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya tope a, Kaju a.

Tynmerohpyryae ynara āko mana, “Kure mase imehnō Jezu poetory takorehmase oya exiryke imehnō amorepary poko Jezu enetuputyry poko,” āko mana. Imep̄y poko turuse roropa ynororo, zae pyra exikety poko. “Mokyro Jezu poetory amorepaneme ehxīpo toeramase ropa tyrypyry poko ropa toehthome. Popyra toehse ropa,” āko mana.

¹Ynymerohpyry moro oneneryme, konohno Kaju. Opyno ase ipunaka. Ywy ase João tamuxime exikety.

²Konohno, opyno jexiryke opoko oturūko ase Ritonōpo a kure rokē oehtohme akuakuruhtara oehtohme. Orēpyra oexiry waro ase, Ritonōpo omipona oexiry, sekese oexiry, enara. ³Moino Jezu poetory tō tooehse xiaro. Tokātose omoro kure. Naeroro tākye toehse ywy, “Omi kurā omipona Kaju mā rahkene, pake aehtopōpyry saaro,” tykase toto. ⁴Toipe ywy, ypoenō Ritonōpo omipona exiry ekary etaryhtao, tākye ase. Ypoenōme sã toehse matose ynamorepatyāme oexirykōke.

Kure Kaju ekarotopōpyry

⁵Konohno, opyno ase yronymyryme. Orēpyra erohnōko mase, Jezu poetory tō akorehmary poko. Katonōme toto ahtao kure toto rīko ro mase. “Kure Kaju yna riasene,” tykase mokaro, Jezu poetory tomo, amaroino aehtyā xiaro. ⁶Morara tykase toto, Jezu poetory oximōmākō netaryme taro. Amaroino aytorykō ropahtao imep̄y pona tymōkomoke pyra toto anaropopyra exiko. Otytyko ekaroko eya xine, nae oehthtonō ekaroko eya xine. Morara awahtao kure mase Ritonōpo a, aomipona toto erokuruke, ⁷Kyrixtu omiry poko imehnō amorepase toto ytoryke. Ynara exiryke, Jezu poetory tō kara t̄kyryryr onekaropyra eya xine. ⁸Morara exiryke sakorehmatone toto Jezu poetoryme kuexirykōke. Mokaro akorehmaryhtao kyya xine, imaro xine sã imehnō amorepāko sytatose Kyrixtu poko. Kyrixtu omiry ajohpe pyra mana.

Tioterepe, Temetyrio

⁹Pape meroase inunõkara Jezu poetory tõi neneryme. Mahxo Tioterepe toto esẽme toexiry se mana. Ynymerohpyry se hkopyra mana.

¹⁰Jytoryhtao oya xine ourutorỹko ase ipoko. Eya tykerekemase yna itamurume, ixihpyryme ipunaka. Ajojohpe rokẽ mana. Emero ro mana Jezu poetory tõi onynyhmapopyra mana tytapyĩ tao. Imehnomo a toto nyhmaporyhtao, inyhmapohpõkõ zehno exĩko mana. Toto aropory se roropa mana oximõmãkõ htae, Jezu poetory tohtae.

¹¹Konohno, opyno ase. Naeroro iirypyrymãkõ osypoenohno, kurãkõ rokẽ ipoenohko. Kure imehnõ rinanõ Ritonõpo poetoryme mã toto. Yrome tyrypyry poko exiketõ Ritonõpo onenetupuhpitopyra mã toto.

¹²Imehnõ Temetyrio ekãtõko kure, zae aexiryke. Yna a roropa mã kure, yna omiry ajohpe pyra roropa. Zuario matose.

Aosekazumatopõpyry

¹³Itamurume oururukõ se ase repe, yrome pape merory se hkopyra ase roropa.

¹⁴Okynã pyra jytory se ase oya xine. Moero sytase oturũko, toytose jahtao.

¹⁵“Torẽtyke pyra Kaju tõi tyriko,” ãko ase Ritonõpo a opoko xine.

“Sekese rokẽ tyriko toto,” ãko ase opoko xine.

“Kure pãna mano?” kary se oepe tõi mana oya. “Kure pãna matou?” kary se roropa ynanase amarõkomo a, yna epe tomo a emero. Enara rokene.

Juta Nymerohpyry sero

Sero pape tymerose Juta a. Jezu akorōme kynexine ynororo. Tynymerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme emero pata tō po.

Tynymerohpyryae ynara āko mana, “Imehnō azahkuru exiketō mynyhpākapoko Jezu poetoryme osekaroryhtao eya xine repe, yrome Jezu sã pyra tyyrypyrykō poko ro tahtao xine. ‘Otara kara,’ āko toh mā repe, yrome popyra mā toto ipunaka,” āko mana.

¹Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Juta, Jezu Kyrixtu poetory. Tiaku akorō ase roropa.

Tymenekase matose Ritonōpo a typoenōme oehtohkōme. Kumykōme nymyry mana. Opyno xine mana ipunaka. Jezu Kyrixtu roropa oewomatorỹko mana popyra oripopyra xine imehnō ehtohme.

²Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine, “Kure rokē opoenō tyriko Papa. Torētyke pyra tyriko toto. Imehnō pyno tyriko roropa toto ipunaka,” āko ase.

Zae pyra amorepatōkō poko, ajohpākō poko

³⁻⁴Wekyry tomo, opyno xine ase. Apitoryme pape merory se exiase kukurākatopōpyrykō poko. Yrome Ritonōpo se pyra exiketō xiaro. Omatome tooehse toto. Ritonōpo omiry kurã Jezu Kyrixtu poko tyorōmāko mā toto. “Kure kyyrypyrykō poko ro kuahtao xine,” āko toh mā repe. Ajohpe rokē mā toto morara karyhtao eya xine. Tyyrypyrykō poko toto. Jezu Kyrixtu rumekāko roropa mā toto. Toiro Jezu Kyrixtu mana Kuesēkomo, Kypynanohnekomo. Yrome, “Yna esē kara mokyro,” āko mā toto, ise pyra toexirykōke. Pake mokaro wānopyry poko tymerose Ritonōpo omiryne.

⁵Morohne waro matose repe. Yrome owenikehkaporykō se ropa ase. Pake Izyraeu pary tō typynanohse Ritonōpo a. Ejitu poe tarose toto eya. Morarame onenetupuhpynō tonahkapose ropa eya. ⁶Wenikehpyra ehtoko roropa Ritonōpo nenyohytã poko. Toitoino mokaro imehxo toexirykō se toehse. “Ritonōpo sã orēpyra sytatose,” tykase toto ajohpe. Ritonōpo ime exiry typoenohse eya xine. Morara exiryke mokaro ěmāko Ritonōpo mana etuarimatoh taka. Ketī ke sã tymyhse mā toto jūme xinukutumao. Tūtara mā toto apiakatoh konōto eraximatohme toto a. Tooehse ropa Jezu ahtao, “Popyra matose ya,” āko mā eya xine. Wenikehpyra ehtoko mokaro poko, Ritonōpo ime exiry poenohnanō

poko. ⁷Wenikehpyra ehtoko Sotomapōkō poko, Komorapōkō poko roropa, imehnō pata pitikopōkō poko roropa. Morohne patapōkō popyra toehse tyrypyrykō poko xihpyry, Ritonōpo nenyoytyā iiryryymākō samo. Imehnō nohpo poko toehse toto, imehnō ryhpopākāko roropa. Naeroro Sotomapōkō tuānohse Ritonōpo a. Etuarimāko mā toto jūme apotoimo htao, imehnō zuaro ehtohme iiryryymākō wānopyry poko Ritonōpo a. Moro poko osenetupuhtoko.

⁸Mokaro oehsenākō oya xine pakatokō sã roropa mā toto.

Tōsenehtopōpyrykōae ro tamoreme xine tokokō poe iiryryryme exīko mā toto. Ritonōpo imehxo ehtoh eunohnōko mā toto, aomiry se pyra toexirykōke. Tuisa tō kapuaōkō poihtōko roropa mā toto. ⁹Mokaro sã pyra Mikeu kynexine, Ritonōpo nenyokyhpyry tuisamehxo exikety. Joroko tamuru maro tōsezusezuhse toto Moeze ekepyry poko. “Onoky Moeze ekepyry zonēnōko nae? Ywy,” tykase toto. Yrome joroko tamuru onypoihtopyra Mikeu kynexine. “Xihpyryme mase,” kara tokurehse ynororo. Ynara rokē tykase, “Kuesēkō ourūko mana,” tykase. ¹⁰Yrome mokaro Ritonōpo se pyra exiketō mā imehnō poihtōko mā toto, onenetupuhpyra toexirykōke. Tamoreme tuaro mā toto onokyro samo. Naeroro zuaro toehtohkōke osenahkāko mā toto. ¹¹Imehnō motye etuarimakehpyra toh mana. Kaī ehtopōpyry sã toehse mā toto. Tyrypyry onykorokapopyra tokurehse ynororo. Mame azahkuru kahpyry se rokē toehse toto, tineru apoitohme tyya xine, Paraão ehtopōpyry samo. Ritonōpo omipona pyra toexirykōke, Kora ehtopōpyry samo, osenahkāko mā toto. ¹²Toiparo rokē oximōnōko mā toto amaro xine Jezu orihotopōpyry poko osenetupuhtohme. Kamisa xikuromā sã nuriname mā toto arānao xine. Eukuru poko emotyēkāko mā toto. Etŷnōko mā toto imehnō neneryme. Yrome ehxiropyra mā toto. Osepyno rokē mā toto. Akurū sã mā toto konopo pyra ahtao. Tyryrykane a akurū aroarory sã mā toto. Toiparo rokē tyoytōko mā toto. Epery zoko sã roropa mā toto topere pyra tokurehse ahtao. Kure ehtoh poko pyra mā toto. Wewe orihēsē sã roropa mā toto imity maro touhpyry samo. ¹³Pohkane konōto sã roropa mā toto tuna konōto kuaō samo. Ātaryka arōko pohkane, isawā xikuromāko. Moro sã mokaro rypyry osenēko. Xirikuato tyoytoketyme toehse ahtao, moro sã mā mokaro exīko. Toto esary menekāko Ritonōpo mana, mya xinukutumao, jūme toto ehtohme moero.

¹⁴Pake mokaro poko tōturuse Enoki. Ritonōpo poe urutōme Enoki kynexine. Atāo paryme roropa Enoki kynexine. Ynara tykase ynororo, “Enetoko ke Kuesēkō oehnōko mana tynenyoytyā tuhkākō maro. ¹⁵Seropōkō emero apiakase oehnōko mana. Iiryryymākō wānohnōko roropa mana tōmipona pyra toto exiryke. Toto nyrytyā xihpyry ehepyryme toto wānohnōko mana. Toto omihpyry xihpyry ehepyryme roropa toto wānohnōko mana,” tykase Enoki pake Ritonōpo poe.

¹⁶Mokaro Ritonōpo se pyra exiketō mā epyrypāko mā toto kokoro rokene kure toexirykō poko. Imehnō kerekeremāko kahpyry mā toto. Toto hxirōko roropa mā toto. Typenetatohkō xihpyry poko rokē mā toto. Imehnō poko epyrypāko roropa mā toto tōmipona toto ritohme.

Tuaro ehtoko, tomeseke ehtoko

¹⁷Wekyry tomo, mokaro sã pyra matose. Pake tamorepase matose Kuesêkõ Jezu Kyrixtu nymenekatyamo a. ¹⁸Ynara tykase toto oya xine Kuesêkõ omi poe, “Imeïpo sero etyhpury po imehnõ oehnõko oya xine mana. Oeunohtorÿko mã toto. Typenetatohkõ poko rokê mã toto. Atahmãkãko roropa mã toto Kyrixtu oepury ropa poko,” tykase. ¹⁹Mokaro Ritonõpo se pyra exiketõ Jezu poetory tõ oxiehno tyrïko mã toto osepeme pyra toto ehtohme. Ritonõpo zuzenu maro pyra mã toto. Typenetatohkõ poko rokê mã toto. Ritonõpo omipona pyra mã toto. ²⁰Yrome, wekyry tomo, Jezu tonetupuhse oya xine oesêkõme. Itamurumehxo enetupuhtoko seromaroro. Emero motye kure Jezu enetuputyry mana. Ritonõpo zuzenu kyjamihtanohtorÿko mana. Naeroro oturutoko Ritonõpo maro ijamitunuru ke. ²¹Penekehpyra ehtoko Ritonõpo omipona oexiry poko. Kypyno xine mana ipunaka. Kuesêkõ Jezu Kyrixtu oepury ropa eraximatoko. Kuarotorÿko mana tosaka tymaro kuehtohkõme jüme.

²²Toitoino Jezu poetory mãsa rokê enetupuhnõko mã toto. Ynara kahtoko eya xine, “Mãsa rokê pyra, yronymyryme Jezu enetupuhtoko,” kahtoko eya xine. ²³Toto ipynanohtoko, apotoimo htaka ytopyra toto ehtohme. Apoto htaka aepukahpyry anymyry sã oya xine iirypyrymãkõ ipynanohtoko. Tomeseke roropa ehtoko toto pyno awahtao xine, oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme roropa, toto sã pyra oehtohkõme.

Kure Ritonõpo ekarõko

²⁴Kypynanopyrykõ waro Ritonõpo mana, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Kuarotorÿko roropa mana tosaka jüme tymaro kuehtohkõme. Kurãme kyritorÿko roropa mana, iirypyryme pyra tãkye kuehtohkõme tymaro, imehxo exikety maro. Morara kure kuhse mana. ²⁵Ynoro rokê Ritonõpome mana. Imepÿ pyra mana. Kukurãkanekõme mana Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine exiryke Kuesêkõme. Naeroro, “Emero motye kure mase,” sykatone eya. “Emero motye tuisamehxo roropa mase. Emero motye õmiry jamihme mana. Yna esẽme imehxo mase,” sykatone eya. “Moino ro morara mexine. Morararo mase seromaroro. Kokoro rokê morararo mase exikehpyra jüme,” sykatone eya. Enara.

João Nymerohpyry sero Jezu Nenepotyã poko

Sero pape tymerose João a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Tāhpōme toehse tahtao tynmerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme 7me pata tō po.

Ritonōpo osenetupuhtoh turumekapitose eya xine. Naeroro toto zurūko mana tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme.

Etuarimāko toh kynexine pitiko rokē pyra. Naeroro toto akorehmary se kynexine tākye toto ehtohme. Sero nono enatyry poko toto tamorepase eya, Ritonōpo nyripyry poko kehko. “Sero nono enahkapōko Ritonōpo mana imepỹ nono ritohme ropa imyakāme. Tyorō rīko mana, kurano, jūme ehtohme,” āko mana.

1 ¹Moro João nymerohpyry, Jezu Kyrixtu nenepotyã poko. Ritonōpo nekarotyã morohne typoetory tō amorepatohme, imeĩpo ehtoh poko, zuaro toto ehtohme. Mame Kyrixtu a morohne poko typoetory tō João a, tutuarōtanohpose tynenyokyhpyry a. ²Mame João a tynenehpyry tokarose emero porehme. Morohne tymerose sero poko, Ritonōpo nekarohpyry, Jezu Kyrixtu namorepatopōpyry, enara. ³Tākye exīko matose sero pape sekeremaneme awahtao xine. Tākye roropa exīko matose sē omi etaneme awahtao xine, otato roropa awahtao xine. Ritonōpo poe sero tymerose. Okynahkopyra serohne exīko mana emero. Ekurehpyra mana.

“Kure pāna matou?” katopōpyry Jezu poetory tomo a

⁴Nymerohpyry moro onenerykōme, Jezu poetory tōme matose, 7me patapōkōme matose Azia rānao. Ywy ase João.

Oturūko ase Ritonōpo a opoko xine. Ritonōpome exikehpyra mana. Moinoro mana. Jūmāme roropa mana. Ynara āko ase eya opoko xine, “Kure rokē opoetory tō tyriko Papa. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase eya. Ritonōpo zuzenu a kure oriporykō se ase roropa, Ritonōpo apō ēpataka exikety a, torētyke pyra oehtohkōme. ⁵Jezu Kyrixtu a roropa kure oriporykō se ase. Kutuarōtanohnekōme mana, zae aomiry exiryke. Aēsemyhpyry ropa ynororo osemazuhme toorihxīpo. Imeĩpo kuēsēmākapotorỹko ropa mana tōsemātopōpyry ropa saaro. Tuisa tō esēme mǎ ynororo.

Kypyno xine roropa mana. Toorikyryke tymyhpokase ropa sã sytatose eya, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme, ⁶Ritonõpo maro oturuketõme kuehtohkõme Jũ maro oturuketõme, ipoetoryme roropa kuehtohkõme. “Kure Jezu Kyrixtu mana tuisamehxo. Jamihmehxo roropa mana jũme,” sykatone ipoko, enara.

⁷Enetoko ke! Oehnõko ropa mana akuruhtoko. Emero mã mokyro enẽko, tuohpõkõ roropa. Mame sero nonopõkõ emero epanaikãko mã toto. Xitãko mã toto mokyro eneryke tyya xine. Morara ahtao ro, osehko ropa Jezu, enara.

⁸“Ywy ase Ame, Zme roropa. Apitorymãme, etyhpymãme, enara,” ãko Kuesẽkõ Ritonõpo mana. Emero tyriry waro exiketyme ynororo. “Ywy ase seromaroro. Pake exiase. Jũme exikehpyra ase roropa,” ãko mana.

Kyrixtu enetopõpyry

⁹Ywy ase João, oruikomo. Jezu maro etuarimãko ase. Oetuarimarykõ sã ase etuarimãko roropa. Ipoetoryme sytatose, eanahtõko roropa sytatose. Ahmõta pona tonehse ywy ahno a Patimo pona, Ritonõpo omiry ekaroryke ya imehnõ netaryme. Zae ehtoh Jezu namorepahpyry roropa ekaroryke ya tonehse ywy xiaro, ãpuruhpypy taka samo. ¹⁰Mame nomĩkoe Ritonõpo poko exiase. Mame Zuzenu tooehse ya. Tuaro pyra jahtao omi totase ya, ÿkae opore exikety, rue etone samo. ¹¹Ynara nase, —Pape imeroko onenery tõ poko. Mame onymerohpyry aropoko ypoetory tomo a oximõmãkomo a 7me pata tõ poro, toto neneryme, Epezu pona, Eximina pona, Perekamu pona, Tiatira pona, Sarati pona, Pirateupia pona, Raotisea pona, enara.

¹²Mame ÿkakoxi toeramase jahtao juruhpõ enese nãparina to rokẽ enease, setime. Apõpo nexiase kehko. ¹³Moro rãnao orutua nexiase tupoke. Xikihme nexiase. Zupõ mosa nexiase. Ipupuru pona toehse. Ipupuru zomye zamareary panõ nexiase, uuru risemy. ¹⁴Zũsety karimutume nexiase, mauru samo, akurũ sã roropa karimutume. Enuru zemĩme sã nexiase apoto samo. ¹⁵Ipupuru zemĩme sã roropa nexiase metau iahkahpyry samo. Metau ikorokahpyry sã seneneme nexiase. Aomiry sõkane konõto sã nexiase. ¹⁶Mame emahpo xirikuato nexiase setime, apotunuru wino. Ítao ratoimo nexiase, osetato taere exikety. Êmyty xixi sã nexiase saereme, tãxiahtao exikety samo.

¹⁷Mokyro tonese ya ahtao, nono pona epukase imyhtokoxi, ahno ekepyry samo. Mame tapose ywy eya tomary ke apotunuru wino. Ynara nase ya, —Oserehpyra exiko. Ywy ase Osemazuhme aexihpyry, Etyhpyryme aexihpyry, enara. ¹⁸Orihpỹme exiketyme ase. Jorikyase repe. Ýrome eneko ke, orihpỹme ase jũme. Orihtoh esẽme ase, aorihtyã esẽme roropa. ¹⁹Naeroro pape imeroko onenery tõ poko, seromaroro ehtoh poko te, imeĩpo ehtoh poko, enara. ²⁰Zuaro pyra mase repe. Otuarõtanohpõko ase sã xirikuato poko jemahpo setimãkomo, mõ nãparina apõ poko roropa uuru risemy, setimãkomo. Toto ewomananõme mã toto. Nãparina apo moro setimãkõ ypoetory tõ enetupuhtoh moro.

Jezu nymeropohpyry Epezupōkō neneryme

2 ¹—Naeroro Pape imeroko ynenyokyhpyry neneryme, Epezupōkō amorepane neneryme. Ynara imeroko,
 “Ynara kary se xirikuato apoine, setimākō apoine, tomary ke tapotunuru wino. Nāparina apō rānakuroko ytoyōko roropa ynororo. ²Onyrihpyrykō waro ase, yme oerohōtopōpyrykō roropa. Penekehpyra oehōtopōpyrykō waro roropa ase. Iirypyrymākō rypyry se pyra oexirykō waro roropa ase. Ynara kananō mā, ‘Ywy roropa Ritonōpo nymenekahpyry ase imehnō amorepaneme,’ kananō zae ehtoh tukupse oya xine. Ajohpe toto ehtoh waro toehse matose Ritonōpo nymenekatyāme pyra toto exiryke. ³Penekehpyra matose. Metuarimatose ypoetoryme oexirykōke, porempāpyra roropa matose. ⁴Yrome toiro ohxirorykō se ase, ypyno hkopyra matose osemazuhme ypyno oehōtopōpyrykō sã pyra matose toehse. ⁵Wenikehpyra ehtoko ypyno oehōtopōpyrykō poko. Oorypyrykō irumekatoko ropa, osemazuhme ypoko oehōtopōpyrykō sã oehōtkōme ropa. Oorypyrykō onurumekara ro awahtao xine, oehnōko ropa ase oya xine, okyryrykō syryhmase tosae, nāparina apony. ⁶Yrome toiro oehōtkō poko ose xine ro ase, Nikorai poetory tō se pyra matose ipunaka, ysamo.
⁷Typanare awahtao xine, Zuzenu nekarohpyry ypoetory to netaryme, moro etatoko. Otato ehtoko.
 Porempāpyra awahtao xine orihpỹme oritorỹko ase. Ritonōpo esao epery zoko nae. Moro epery enahnanō mā orihpỹme exīko. Moro epery ekarōko ase oya xine, enara.”

Jezu nymeropohpyry Eximinapōkō neneryme

8—Imepỹ pape imeroko ynenyokyhpyry neneryme, Eximinapōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,
 “Ywy ase osemazuhme aexihpyry, etyhyryme aexihpyry, enara. Aorikyhyryme ro ase. Tōsemāse ropa ase. Ynara kary se ase oya xine, ⁹oetuarimarykō waro ase. Tymōkomoke pyra oexirykō waro ase. Yrome tymōkomoke nymyry matose. Okerekeremarykō waro ase juteuimo tomo a. ‘Juteume ase,’ āko toh mā repe. Yrome juteukara mokaro. Joroko tamuru poetoryme rokē toh mana. ¹⁰Oserehpyra ehtoko oetuarimarykō poko. Imeĩpo etuarimāko matose otarāme. Etatoko ke, āpuruhpyry taka oēmapotorykō joroko tamuru mana okuhtōhkōme. Etuarimāko matose 10 tiame rokene. Porempāpyra ehtoko jenetuputyry poko oya xine, oorihtōhkō ponāmero. Mame orihpỹme oritorỹko ase. Tururume ytōketō tururume ytōko orēpyrahxo toehōtkō enepotohme. Orēpyrahxo exikety parimā apoĩko mana orēpyra toehtamitume. Moro sã orihpỹme oehōtkō apoĩko matose porempāpyra awahtao xine jenetuputyry poko.

¹¹Typanare awahtao xine otato ehtoko. Juzenu nekarohpyry ypoetory tomo a etatoko aomipona oehtohkõme.”

Jezu nymeropohpyry Perekamupõkõ neneryme

¹²—Imepÿ pape imeroko ropa ynenyokhyppyry neneryme, ypoetory tõ Perekamupõkõ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,

“Tyratoke tÿtao exikety omiry sero. Osetato taere tyratoke omiry sero.

¹³Oesary waro ase, joroko tamuru apõ pÿto oesary mana. Zae mase ya. Jenetupuhpõpyry oya onurumekara mexiase, ypoetory kurã Ätipa totapase ahtao ro. Moroto joroko tamuru esao totapase ynororo. ¹⁴Yrome ohxirory se ase, tuhke pyra. Paraão namorepahpyry omipona exiketõ moroto amaro mã toto. Paraão mokyro Paraki amorepahpõ iirypyryme Izyraeu tõ riry poko. Ahno naxikatyã Ritonõpo myakãme tyripose eya. Mame mokaro ëpataka tonahsẽ tyrise eya xine, ‘Kure mase,’ katohme tyya xine ipoko. Moro tonahsẽ ke Izyraeu tõ tautuhmapose eya iirypyryme toto ritohme Ritonõpo a. Nohpo tõ poko Izyraeu tõ tyripose roropa eya.

¹⁵Morararo imehnõ amaro mã toto, Nikorai poetory namorepahpyry omipona exiketomo. ¹⁶Naeroro oorypyrykõ irumekatoko. Oorypyrykõ onurumekara awahtao xine, okynahkopyra oehnõko ase oya xine atatapoise mokaro maro. Ratoimo ke ýtae tÿtakety ke toto akohkohnõko ase.

¹⁷Typanare awahtao xine Juzenu nekarory ypoetory tomo a omipona ehtoko.

Tyrypyrykõ poremakaponanomo a tonahsẽ ekarõko ase. Tokare pyra moro ekarõko ase oya xine, pake ynekarohpyry sã kapu ae, Izyraeu tõ napyryme. Topu karimutumã ekarõko ase roropa oya xine, tymerose oesetykõ esehpasenã ke. Imehnõ oesetykõ waro pyra mã toto. Esẽ rokẽ tosety waro exiõko mana.”

Jezu nymeropohpyry Tiatirapõkõ neneryme

¹⁸—Imepÿ pape ropa imeroko ynenyokhyppyry neneryme, ypoetory tõ Tiatirapõkõ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,

“Ynara ãko Ritonõpo mÿkuru oya xine. Mokyro zemime tonure apoto samo, tupuhke roropa metau samo ikorokahpyry as roropa ipupuru. ¹⁹Onyrihpyrykõ waro ase. Imehnõ pyno oehtohkõ waro roropa ase, ýme oehtohkõ waro ase imehnõ akorehmary poko. Penekehpyra roropa matose. Onyrihpyrykõ osemazuhme motye kuhse tyriõko matose seromaroro. ²⁰Yrome toiro ohxirotoryõko ase, mokyro nohpo xihpyry anaropopyra matose owinoino xine. Mokyro esety Jezapeu. ‘Ritonõpo poe ase urutõme,’ ãko kahpyry ynororo. Ypoetory amorepãko kahpyry mana. Toto enekunohnõko imehnõ nohpo to poko toto ehtohme, ahno naxikatyã Ritonõpo myakã napyry poko roropa toto ehtohme. ²¹Iirypyry rumekatoh toraximase ya repe. Yrome imehnõ poko toehtoh rumekary se hkopyra

mana. ²²Naeroro otuato taponā mokyro emāko ase. Moroto etuarimāko itamurume mokyro mana ipoko aehtyā maro. Seromaroro mokyro rīko ase mokaro maro tyrypyrykō onurumekara toto ahtao. ²³Ipoenō etapāko roropa ase, ypoetory tō emero zuaro ehtohme, imehnō osenetupuhtoh waro jehtoh waro toto ehtohme, imehnō penetatoh waro jehtoh waro roropa toto ehtohme. Oepehmatorỹko ase emero porehme onyrihpyrykō epehpyryme. ²⁴Yrome amarokomo imehnō Tiatirapōkō roropa mokyro namorepahpyry xihpyry omipona pyra matose. Joroko tamuru namorepatoh poko atamorepara mexiatose. Ynara āko ase oya xine, tyorō onyrippyra ase oya xine. ²⁵Naeroro anamorepahpyrykō onurumekara ehtoko. Yronymyryme ipoko ehtoko joepyry ropa ponāmero. ²⁶⁻²⁸Orēpyra awahtao xine, jomipona ipunaka awahtao xine sero etyhyry pona, tuisame oritorỹko ase tuisame jehtoh sā Papa poe. Ahno esēme oritorỹko ase. Kurimene sā jamihme oritorỹko ase orino apuhsē sā rokē imehnō ehtohme oya xine jamihme pyra, ōmipona xine toto ehtohme. Mame xirikuato ekarōko ase oya xine, Maparukawa ekarōko. ²⁹Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko autururuhtao ypoetory tomo a.”

Jezu nymeropohpyry Saratipōkō neneryme

3 ¹—Mame imepỹ pape imeroko ynenyokhyry neneryme, ypoetory tō Saratipōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya, “Ywy ase Tuzenuke exikety, Ritonōpo zuzenu ke, 7mākō ke. Jemaħpo xirikuato nae setime. Etatoko pahne onyrirykō waro ase, ‘Jezu poenōme mā toto,’ āko imehnō mā opoko xine repe. Yrome toorihse sā matose ya jomipona nymyry pyra oexirykōke. Oturupyra matose ya, jezuhpyra roropa matose. ²Morara oehtohkō popyra ya mana. Ynyrohmanohpotopōpyry poko oya xine erohnōko matose mōpāme rokene. Naeroro ajamihatatoko orēpyrahxo oehtohkōme jūme rokē oorikyrykōino. Ynara enetupuhnōko ase, onyrirykō poko awahtao xine Ritonōpo omipona nymyry pyra matose. Zae pyra matose Ritonōpo a. ³Naeroro āmorepatopōpyrykō poko wenikehpyra ehtoko. Onetahpyrykō poko roropa wenikehpyra ehtoko. Aomipona ehtoko oorypyrykō irumekatoko ropa. Pakara awahtao xine omatome oehnōko ase oya xine. Mame joepyry ropa waro pyra matose exīko. ⁴Amaro xine nae tuhke pyra, tupoke sā ikurikasenā ke, Saratipōkō roropa. Ymaro ytoytoke mā toto tupoke karimutumā ke, kurāme exiryke. ⁵Oorypyrykō poremakaponeme awahtao xine karimutumā ke oupohtotorỹko Ritonōpo mana. Oesetykō onymikara roropa typapē poe, orihpỹme exiketō esetykō poe. ‘Ypoetoryme moxiāmo,’ āko ase jarao opoko xine, Ritonōpo ēpataka, inenyoytyā netaryme roropa. ⁶Otato awahtao xine, Juzenu omipona ehtoko otururuhtao ypoetory tomo a.”

Jezu nymeropohpyry Pirateupiapökō neneryme

7—Jomiry imeroko ynenyokhyppyry neneryme, ypoetory tō Pirateupiapökō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,
 “Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase kurāme. Ajohpe pyra ase ipunaka. Tysorotoke ase, Tawi kyryrỹpyry ke. Osa totapuruhmakase ahtao ya moro anapurupyra imehnō mana. Tapuruse ya ahtao anapuruhmakara imehnō mana. ⁸Onyrirykō waro ase. Ajamitunurukō pitiko rokē repe. Ynamorepatyā omipona matose. Jurumekara matose. Omōtohtotapuruhmakase ya omōtohkōme. Moro anapurupyra imehnō mana. ⁹Etatoko pahne, mokaro, joroko tamuru poetory ajohpe mā toto. ‘Juteume ynanase,’ āko toh mā repe. Yrome juteutōkara mokaro. Mokaro enehpōko ase oēpataka xine. Tosekumurukō pona porohnōko mā toto, ‘Kure mase,’ katohme oya xine. Opyno xine jehtoh enetupuhnōko mā toto emero. ¹⁰Jomihpyry poko, ‘Penekehpyra ehtoko,’ katopōpyry omipona oexirykōke oewomatorỹko ase, seropökō etuarimatoh toehse ahtao. Zae toto ehtoh kuhtohme seropökō emero etuarimāko mā toto. ¹¹Okynā pyra oehnōko ropa ase. Tomeseke ehtoko ynekarohpyry poko oya xine, oepehpyrykō onematonanohpyra imehnō ehtohme poremäpyra oehtamitukō onematonanohpyra toto ehtohme. ¹²Poremäpyra awahtao xine oesarykō ekarōko ase oya xine Ritonōpo tapyī tao, jūme Ritonōpo maro oehtohkōme. Opokona xine Ritonōpo esety merōko ase, Ritonōpo esary esety roropa. Jerusarē tyrisenā moro, kapu ae ayhtohpyry Ritonōpo poe. Jesety esehpasenā roropa imerōko ase opokona xine.
¹³Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko autururuhtao ypoetory tō netaryme.”

Jezu nymeropohpyry Raotiseapökō neneryme

14—Jomiry imeroko ynenyokhyppyry neneryme, ypoetory tō amorepane neneryme, Raotiseapökō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,
 “Jomihpyry moro onenerykōme. Ywy ase Ritonōpo mükuru. Otuarōtanohnekōme ase, zae exiketyme ase. Ritonōpo nyrytyā emero tyrihpōme ase. ¹⁵Onyrihpyrykō waro ase. Ritonōpo poetoryme oekarōko matose repe, yrome ysā pyra matose. Naeroro eukuru iparumā sā matose ya, yzamaro pyra matose. Kuenimā sā awahtao xine, ypoetoryme oekaropyra awahtao xine kurehxo ya exiry repe jomipona pyra oexirykōke. Axitunety sā awahtao xine jomipona nymyry awahtao xine roropa kurehxo oexirykō ya mā repe. ¹⁶Yrome iparume sā rokē oexirykōke yzamaro pyra matose. Naeroro orumekatorỹko ropa ase. ¹⁷Ynara āko matose, ‘Tytineruke ase, tymōkomoke roropa. Emero nae ase,’ āko matose repe. Yrome ya tymōkomoke pyra matose. Etuarimāko matose, tytineruke pyra

roropa, tupoke pyra roropa. Tonure pyra roropa matose. ¹⁸Naeroro etatoko pahne, josenetupuhtoh poko openetatoko. Zae jehtoh poko openetatoko roropa. Ynara exiryke josenetupuhtoh uuru kurā sā mana. Zae jehtoh roropa uuru sā mana kurano. Morara awahtao xine tymōkomokā sā exīko matose kure ōsenetupuhtohkō toehse exiryke, zae oexirykōke roropa. Tupoke karimutumā ke sā exīko roropa matose ihximyra josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine. Enuru epinopyhpyry sā exīko roropa matose, tonurākara sā pyra josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine. Naeroro josenetupuhtoh poko openetatoko, zae jehtoh poko openetatoko roropa. ¹⁹Imehnō pyno jahtao, toto zurūko ase. Zae pyra toto ahtao toto tuarimapōko roropa ase kure toto ehtohme. Naeroro yronomyryme oorypyrykō irumekatoko. ²⁰Etatoko pahne, tahtah āko ase jemary ke jomomyry se jexiryke okurohtaka xine. Jomiry etaryhtao oya xine, etapuruhmakaryhtao roropa oya xine omōnōko ase okurohtaka xine. Amaro xine otuhnōko ase. Ymaro roropa otuhnōko matose. ²¹Oorypyrykō poremākaponeme awahtao xine tuisame oritorýko ase, japō pona oporohkapōko ase. Morararo joroko tamuru typoremākapose ya exiryke tuisame toehse ywy Papa maro. Imaro porohnōko ase apō pona. ²²Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko oururukohtao ypoetory tō netaryme, enara.”

**Ritonōpo enery
poko kapu ao**

4 ¹Morarame ywy João osenuhmane ropa kakoxi. Mame omōtohan panō enease totapuruhmakase, kapu aka omōtohme. Mame omi totase ropa ya, rue panō ynetahpyry osemazuhme ro. Ynara tykase,

(Apo 3.20)

—Osehko xiaro kakoxi. Imeïpo ehtoh enepõko ase oya, tykase.

²Mame Ritonõpo zuzenu japoiasse. Mame osenuhmase ropa. Kapu ao tuisa apõ moroto nexiase. Moro po imepÿ nexiase typorohse. ³Ëmyty zemĩme sã nexiase topu zemĩmã samo jasape samo, satoniũ maro. Tuisa apõ zomye okohkuri nexiase sewemã samo ezemerauta samo. ⁴Moro tuisa apõ zomye imehnõ apõ nexiase 24mãkomo, parihmã sã nexiase tuisa apõ zomye. Moro po Ritonõpo poetory tõ tamuximãkõ typorohse nexiase, 24me. Upo karimutumã tamuruse toto a. Typarimãke roropa toh nexiase uuru risẽke zupuhpyrykõ rehpo. ⁵Mame tuisa apõ wino neneneh ãko nexiase, panaikato, konomeru konõto roropa, enara. Aritu panõkõ setimãkõ zahnõko nexiase tuisa apõ ãpataka. Ritonõpo zuzenu setime exiketõ enetupuhtoh nexiase. ⁶Moroto tuisa apõ etonie ikuhpo konõto panõ nexiase, kutei akusasamã panono. Akusasame kuhse nexiase.

Tuisa apõ myhto isene exiketõ nexiase asakoropane. Tonure tuhke toh nexiase, ãmytykõ poko, ãparykõ poko, enara. ⁷Toiro isene exikety kaikuxi tamuru panõ nexiase, rião panono. Zakorõ pui orutua panõ nexiase. Imepÿ ahno ãmyty panõ nexiase. Imepÿ pianoimo panõ nexiase pohpoh ãko. ⁸6me taporihke toh nexiase. Tonure tuhke toh nexiase aporirykõ poko, zopino, epoe, enara. Eremiakehpyra toh nexiase saereme, koko, enara. Ynara nase toto,

“Kurano, kurano, kurano, Kuesẽkõ Ritonõpo,

Imehxo exiketyme mana.

Pake exiketỹ ynororo.

Seromaroro nae ro mana.

Myarotokoro ynororo jũmanatome,”

nase toto.

⁹Mame mokaro isene exiketõ eremiaryhtao Ritonõpo imehxo ehtoh poko, tuisamehxo aexiry poko, kure aexiry poko, jũmãme aexiry poko ¹⁰mokaro roropa tamuxime exiketõ 24mãkõ nono pona typorohse toto Ritonõpo ãpataka. Tapõ po typorohse exikety netaryme, “Kure mase. Jũme orihpÿme mase,” tykase toto eya. Mame typarimãkõ emãko toh nexiase tuisa konõto apõ myhtokoxi. Ynara ãko toh nexiase,

¹¹ “Yna esẽ mase Ritonõpo.

Emero rihpõme mase.

Ritonõpo imehxo mase, ãko ynanase oya emero porehme.

Yna tuisary kurã mase.

Yna esẽme roropa mase imehxo.

Senohne emero tyrise oya okyryryme.

Tyriry se oexiryke emero toehse mana.

Isene exiketõ roropa toehse,”

ãko toto.

Pape moro, amemyhpyry

5 ¹Mame pape enease amemyhpyry tuisa apõ po iporotyhpyry emahpo, apotunuru wino. Moro pape tymerose ipoko zao, jarao emero porehme. Tapuhse roropa moro pape nexiase 7me apuhtoh ke. ²Mame Ritonõpo nenyokyhpyry enease, jamihme exikety. Opo-re roropa aomiry nexiase. Ynara nase, —Onoky nae imehxo exikety, kure nymyry exikety, sã pape etapuruhmakary waro exikety isekerematohme? tykase.

³Yrome aryppya nexiase. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra nexiase kapu ao, sero nono po roropa, aorihtyã zuzenu esao roropa pape enetohme etapuruhmakary waro exikety pyra ipunaka. ⁴Naeroro tyxitase ywy itamura-me kurãkõ pyra exiryke. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra, pape enetohme. ⁵Mame juruase tamuxime exikety toiro. Ynara nase, —Xitara exiko. Eneko ke! Mokyro orëpyra exikety rião sã exikety, Juta paryme ynororo tuisa Tawi paryme roropa. Imehnõ ty-poremãkapos-e-ya. Pape apuru tõ 7mãkõ etapuruhmakary waro mã ynororo, nase ya.

⁶Mame kaneru mükuru sã enease, xikihme, tuisa apõ po, irãnao. Zomye isene exiketõ asakoropane exiketõ nexiase tamuximehxo exiketõ maro. Mokyro kaneru mükuru sã etapahpyryme sã enease. Tyretyke nexiase setime, tonure setime roropa. Ritonõpo zuzenu enetupuhtoh mokaro nexiase. Ritonõpo zuzenu emero pata tõ punero. ⁷Mame pape apoise kaneru mükuru nytoase tapõ pó iporotyhpyry emary poe. ⁸Moro pape apoiry eneryke tyya xine mokaro asakoropane isene exiketõ ty-porohse mã toto nono pona, kaneru mükuru êpataka, tamuximãkõ maro. Osekuroko toare exikety rue nae toh nexiase. Kasana panõ roropa nae toh nexiase, uuru risemy. Pehme kasana tõ nexiase ixtaratu ke. Tymaro typoetory otururu ixtaratu pory sã mana. ⁹Mame tyrisenã eremiatoh tukupse toto a. Ynara nase toto,

“Kurãme oexiryke moro pape apoiry waro mase.

Etapuruhmakary waro roropa mase toxixihmase oexiryke.

Oorihtopõpyryke yna mepekatyase Ritonõpo poetoryme yna ehtohme.

Emero ituakyry maro mepekahne emero omiry poe,

emero ahno maro, emero pata tamuru poe.

¹⁰Opoetoryme yna tyrise oya, Ritonõpo maro oturuketõme yna ehtohme.

Tuisame yna riõko roropa mase imehnõ esẽme yna ehtohme

imeĩpo sero nono po,”

nase toto.

¹¹Mame enease ropa, Ritonõpo nenyoyhtyã omiry etase roropa. Tuhke toh nexiase sã miu motye, mirião motye roropa. Xikihme toh nexiase, tuisa apõ zomye, mokaro asakoropane isene exiketõ zomye, tamuximãkõ zomye roropa. ¹²Toremiase toto oximõme. Ynara nase toto,

“Kaneru mükuru etapahpyry kure mana.

Tuisamehxo mana, tymõkomoke roropa.

Zuaro mana. Jamihme kuhse roropa mana.

Kure rokē oriry se ynanase porehme.

Ritonōpo imehxo mase. Kure mase,”

nase toto.

¹³Morarame kapuaōkō omiry etase emero porehme, nonopōkō omiry maro, aorihtyā ekepyry omiry maro, tuna konōto kuaōkō omiry maro. Emero Ritonōpo nyriyā omiry etase. Eremiāko toh nexiase. Ynara nase toto tapō po iporotyhyry a, kaneru mūkuru a roropa.

“Kure mase, tuisamehxo.

Ritonōpo imehxo mase, orēpyrahxo mase.

Jūme orihpyme mase,”

nase toto.

¹⁴—Aō, tykase mokaro asakoropane isene exiketomo.

Mame tamuxime exiketō roropa 24mākō typorohse toto tōmytykō pó nono pokoxi, “Kure mase Ritonōpo,” katohme.

Pape apuhtopōpyry 1mano

6 ¹Morarame kaneru mūkuru enease. Pape apuhtopōpyry etapuruhmakase ynororo, apitorymano. Mame isene exikety omiry etase toiro, asakoropane aehtoh omiry. Konomeru sā aomiry nexiase. Ynara nase ya, —Osehko xiaro, nase.

²Mame osenuhmase. Moroto kawaru enease karimutumano. Epo ytokety typyreke nexiase. Eya parimā tokarose roropa uuru risemy orēpyrahxo exikety me aexiryke. Mame toytose ynororo kawaru po, imehnō poremākapse.

Pape apuhtopōpyry 2mano

³Morarame pape apuhtopōpyry akorō etapuruhmakase kaneru mūkuru. Mame isene exikety akorō ynara nase ya, —Osehko xiaro, nase ya.

⁴Imepỹ kawaru nutūtase, kamiraramano. Mame mokyro kawaru pó ytokety tyjamihtanohpose, oxiehno seropōkō ritohme, atatapoitohme, osenahkatohme, enara. Mame tapema konōto tokarose eya.

Pape apuhtopōpyry 3mano

⁵Morarame pape apuhtopōpyry akorō ropa etapuruhmakane oseruaono kaneru mūkuru. Mame imepỹ tōturuse ropa oturupynỹpo mOKaroro asakoropane exiketomo. Ynara nase ya,

—Osehko xiaro osenuhmase, nase ya. Mame enease. Moroto kawaru nexiase, xinukutumano. Mokyro po ytokety omoxinety kuhtoh nae nexiase tomahpo. ⁶Mame omi etase ropa. MOKaro asakoropane isene exiketō wino moro omi totase ya. Ynara nase,

—Tiriiku toiro kirume ahtao, epehpyry toiro ěmepyyry erohtamitume mana. Oxinase epehpyry oseruao riturume ahtao, toiro ěmepyyry erohtamitume mana. Yrome oriu epehpyry onytyorõmara mana, uwa eukuru epehpyry roropa onytyorõmara mana.

Pape apuhtopõpyry 4mano

⁷Moraramē pape apuhtopõpyry asakoropane exikety etapuruhmakane kaneru mūkuru. Mame isene exiketõ asakoropane exiketõ omiry etane etyhpyrymä omiry, —Osehko xiaro, kynako ynororo ya.

⁸Mame osenuhmane. Moroto kawaru kynexine, kapaumano. Mokyro po ytokety nexiase esety Orihtopo. Mokyro tokahmase imepyny a, esety Aorihtyã esary. Mame taropose toto seropõkõ etapatohme emero pyra. Asakoropane ahtao toiro totapasẽme toehse eya xine, tãtatapoirykõ ke te, tomirykõ ke te, tyrohsẽ ke te, esekatohtonõ ke, enara.

Pape apuhtopõpyry 5mano

⁹Moraramē pape apuhtopõpyry omame exikety totapuruhmakase kaneru mūkuru a. Mame osenuhmase moroto okyno zahkatoh zopikoxi. Ritonõpo poetory ekepyã zuzenu enease. Ritonõpo omiry poko imehnõ amoreparyke tyya xine totapase toto, yronomyryme Ritonõpo omipona toexirykõke roropa imehnõ tuarõtanohpory poko tyya xine. ¹⁰Opoze ynara nase toto, —Yna esẽme mase. Orẽpyrahxo exikety me mase. Kure mase ipunaka. Zae roropa mase. Otãto ise ro nonopõkõ apiakatohme oya nae toto wãnohtohme, yna mÿpotohme oya? nase toto.

¹¹Mokaro zupõme karimutumã tokarose eya xine. Ynara tykase tozuhse toto, —Apoaporo, eraximatoko aporo ãkorõkõ oehtãne. Asã xine imehnõ Jezu poetory tõ etapãko roropa mã toto asã xine ro, tykase.

Pape apuhtopõpyry 6mano

¹²Mame pape apuhtopõpyry 6mã totapuruhmakase kaneru mūkuru a. Nono kywyhkywyh tykase itamurume. Xixi tyarumãse roropa, kamisa xinukutumã samo topuxiximã samo. Nuno kamiraramē toehse, munu samo. ¹³Xirikuato tõ tohpahse kapu ae nono pona, itu epery ohpapyry samo jamihme tyryrykane ahtao. ¹⁴Mame osenepyyra toehse kapu, pape amemyry samo. Ypy tõ tisyryhmase esae xine, ahmõta tõ roropa esae xine tisyryhmase. ¹⁵Mame seropõkõ tuisary tõ toepase toto otonẽtohme, pata tõ esẽ tõ roropa, soutatu tõ esã roropa, tymõkomoke exiketomo, orẽpyra exiketomo, emero porehme toepase toto, tosẽke exiketomo, tosẽke pyra exiketõ roropa. Tõtonẽtohkõme toepase toto eutary aka, topu zopikoxi roropa ypy tõ po. ¹⁶Kui tykase toto. Tykohtase toto ypy tõ netaryme topu tõ netaryme roropa, —Epukako yna pona yna zonẽtohme, yna onenepyyra Ritonõpo ehtohme, tapõ pona iporotyhpyry yna onenepyyra aehtohme, yna zehno pyra

kaneru mükuru ehtohme roropa. ¹⁷Yna zehno toto ehtoh toehse exiryke poremãnoko rokẽ ynanase, ãko toh kynexine.

144.000 me Izyraeu tã poko

7 ¹Morarame Ritonõpo nenyohyã enease, asakoropane. Sero nono etyhyry po toh nexiase xikihme, asakoropane etyhyry po. Tyryrykane asakoropane tapoise eya xine, tyryry kara ehtohme nono poro, tuna poro, itu poro, enara. ²Morarame Ritonõpo nenyokyhyry imepỹ enease. Xixi tütatoh wino oehkety. Ritonõpo kyryry ke tomahpõ ke nexiase, Ritonõpo esety merotopo. Opore tykohtase mokyro takorõ tã netaryme, asakoropane exiketõ netaryme. Nono ryhmananõ mokaro Ritonõpo poe, tuna konõto ryhmananõ roropa. ³Ynara nase ynororo mokaro netaryme, —Nono onyryhmara ehtoko aporo, tuna konõto roropa. Kuesẽkõ Ritonõpo esety ynanymeroxi aporo ipoetory tã pery pokona sã ke imerotoh ke, nase ynororo.

⁴Mame mokaro tuhke exiry tokarose ya, Ritonõpo esety ke ãmyty poko inymerotyã tuhke exiry 144.000 me toh nexiase. ⁵12.000me toh nexiase Juta pakõme, Ritonõpo esety ke imerotyamo. 12.000 me roropa Rupẽ pakõme. 12.000 me Kati pakõme. ⁶12.000 me Azee pakõme, 12.000 me Napatari pakõme. 12.000 me Manase pakõme. ⁷12.000 me Ximeão pakõme, 12.000 me Rewi pakõme. 12.000 me Isakara pakõme. ⁸12.000 me Zepurõ pakõme, 12.000 me Joze pakõme. 12.000 me Pëxamĩ pakõme, enara.

Tuhkãkõ poko roropa

⁹Morarame osenuhmase ropa. Moroto tuhkãkõ nexiase. Ikuhpỹme toh nexiase. Emero pata tamuru poe aehtyã nexiase, emero ituakyry tã maro, emero ahno maro, emero omi ae oturuketõ maro toh nexiase. Xikihme toh nexiase. Tuisa apõ ãpataka, kaneru mükuru ãpataka roropa. Tupoke karimutumã ke toh nexiase toto emahpo marariary panõ nexiase. ¹⁰Opore tõturuse toto. Ynara tykase, —Ritonõpo a typynanohse sytatose, tapõpo iporotyhyry a. Kaneru mükuru a roropa tukurãkase sytatose, tykase toto.

¹¹Ritonõpo apõ zomye inenyohyã nexiase, tamuxime exiketõ maro, isene exiketõ asakoropane exiketõ maro. Mame typorohse toto Ritonõpo apõ ãpataka ãmytykõ nono pokoxi. “Kure mase,” katohme Ritonõpo a. ¹²Ynara nase toto, —Aõ! Kure kuhse mase, Ritonõpo imehxo. Zuarohxo mase. Zae rokẽ mase. Emero motye tuisamehxo mase. Orẽpyra mase. Jamihme roropa mase Ritonõpo. Yna esẽme mase jũme, enara.

¹³Mame ynara nase tamuxime exikety toiro ya, —Onokãkõ mokaro, tupoke karimutumã ke? Otokoino toehse roropa toh nae? nase ya.

¹⁴—Kũ, omorohko, zuaro mase, tykase ywy eya. Mame ynara tykase ynororo ya,

—Moxiã poremãpyra exiketomo. Toanahtose toto a etuarimatoh konõto toehse ahtao. Kaneru mükuru etapary sã toorihse Ritonõpo mükuru. Moro enetuputyryke moxiamo a tukurikase toto Ritonõpo a upo kurikary sã kyya xine. ¹⁵Morara exiryke Ritonõpo apõ êpataka mã toto. Aomipona roropa toh mana imaro oturutoh tao, saereme, koko, enara. Mame toto ewomãko mana, toto onurumekara roropa mana tapõpo iporotyhyry. ¹⁶Emitapãpyra roropa mã toto jũme. Tuna se zehnara roropa mã toto. Toto onyakhara roropa xixi mana. Imepỹ axitunety roropa toto onyakhara mana ¹⁷mokyro kaneru mükuru toto esẽme exiryke. Tummy apõ pó ynororo. Toky tõ pyno kaneru esẽ exiry sã typoetory pynanohnõko mana. Toto arõko sã mokyro mana tuna kurã kuaka, soesoekane kuaka roropa. Mame ixitykõ korokãko ropa Ritonõpo mana, xitara ropa toto ehtohme jũme, tykase.

Pape apuhtopõpyry 7 mano

8 ¹Mame pape apuhtopõpyry totapuruhmakase kaneru mükuru a etyhyrymano, 7 mano. Morarame mynyhme rokẽ toehse emero kapu ao okynã pitiko, meia orame rokene. ²Mame Ritonõpo nenyohityã enease 7mãkomo. Kokoro rokẽ Ritonõpo êpataka toh mana xikihme. Eya xine rue tokarose etotohme.

³Mame imepỹ Ritonõpo nenyokyhyry ixtaratuimo ã nae nexiase uuru risemy, typoxine zahsẽ eny. Ahno nekarory zahkatoh pona toytose ynororo. Mame ixtaratuimo tokarose eya itamurume zoximatohme Ritonõpo poetry oturutopõpyry maro jahkatohme jahkatoh po tynekaroryme Ritonõpo a. ⁴Moro ixtaratuimo erexĩtory tõnuhse Ritonõpo poetry to oturutopõpyry maro, jahkatoh poe, Ritonõpo nenyokyhyry emahpoe. ⁵Mame ixtaratu êtypyry tpehkase mokyro a apoto ke jahkatoh wino. Nono pona tomase eya. Konomeru nexiase panaikato, nenenehkane maro. Nono kywyhkywyh tykase roropa.

Rue 1mano

⁶Mame Ritonõpo nenyohityã 7mãkõ turuẽkõ anymyase toto etotohme. ⁷Toiro totose osemazupu a. Mame konopo sã kuenimã tooehse tytopure apoto maro, munu maro. Itamurume tooehse sero nono pona. Mame nono tyahse zokonaka (oseruao ahtao toiro tyahse). Wewe tõkehko tyahse roropa tuhke onahpoty maro (oseruao wewe ahtao toiro tyahse).

Rue 2 mano

⁸Morarame Ritonõpo nenyokyhyry akorony a turuẽ totose. Mame ypy konõto zatyry enease. Moro ypy tomase tuna konõto kuaka. Tuna konõto zokonaka munu sã tanyhtase. ⁹Tuna konõto kuaõkõ zokonaka toorihse (oseruao ahtao toiro toorihse). Wapu tõ roropa zokonaka tonahkase (oseruao wapu ahtao toiro tonahse).

Rue 3 mano

¹⁰Mame Ritonõpo nenyokhyppyry imepyny a ropa totose rue. Mame xirikuato konõto toepukase jatryryhtao ro aritu samo, kaino kapu ae tuna tõ kuaka, zupuhpyry tõ kuaka roropa. ¹¹Moro xirikuato esety Itunety nexiase. Morarame tuna zokonaka itü toehse. Ahno tuhke toorihse tuna enyryke tyya xine, popyra toehse tuna exiryke.

Rue 4 mano

¹²Mame Ritonõpo nenyokhyppyry imepyny a ropa turuẽ totose. Mame xixi zokonaka totapase, nuno zokonaka roropa, xirikuato to roropa zokonaka tonahkase (oseruao ahtao toiro tonahkase). Saereme hkopyra toehse toto. Tõmehse ahtao saereme hkopyra toehse, koko morararo xinukutumehxo toehse.

¹³Morarame pianoimo enease kae, kapu ae aytoryhtao. Ynara nase ynororo, —Myhene! myhene! Itamurumehxo seropõkõ mã etuarimãko, mokaro a rue etoryhtao. Oseruao Ritonõpo nenyohyã naero turuẽkõ etotohme.

Rue 5 mano

9 ¹Mame Ritonõpo nenyokhyppyry imepyny a turuẽ totose. Mame xirikuato aepukahpyry enease kapu ae nono pona. Mame eya soroto tokarose, joroko tõ eutary konõto apuru etapuruhmakatopo. ²Mame eya joroko tõ eutary totapuruhmakase, eutary konõto. Orexito tutütase itamurume apoto konõto erexitory samo. Mame xixi tyarumãse. Kapu roropa xinukutume toehse joroko tõ eutary erexitory pokoino. ³Mame itupary panõ tutütase orexito maro nono pona. Orẽpyra purutõme tyrise toto mynoto samo. ⁴Otyro tõkehko onyryhmara tyripose toto, onahpoty, wewe tõkehko, ahno tõ ryhmatohme toh nexiase. Ritonõpo esety pyra iperykõ poko ahtao, mokaro ryhmãko toto itupary panõkõ nexiase. ⁵Ahno anaorihmapopyra toh nexiase, toto poko rokene, 5me nuno aropõko mokaro mana ahno tuarimapory poko. Tupuruse ahtao eya xine moro jetü exiry mynoto nupuruhpyry samo. ⁶5me nuno aropõko toto. Morara ahtao toorikyrykõ se ahno exiko repe. Yrome orihpyra mã toto.

⁷Mokaro itupary panõ kawaru sã nexiase, typyreke exikety samo, imehnõ maro tätatapoiry waro exiketõ samo. Typarimãke roropa toh nexiase, uuru panõ ke zupuhpyrykõ poko. Êmytykõ ahno êmyty sã nexiase roropa. ⁸Züsetykõ nohpo züsety sã nexiase. Jerykõ kaikuxi tamuru zery sã nexiase. ⁹Ipuropurukõ tapuruse sã nexiase kurimene risẽ panõ ke. Panaikato tyrise eya xine roropa taporirykõ ke, konopo konõto panaikato sã nexiase, ituhtao konopo oepyry samo. ¹⁰Tarokyrykõ poko tunupurutatohke nexiase roropa mynoto panono. Tarokyry ke imehnõ ryhmãko mã toto. 5me nuno aropõko roropa toh mana. ¹¹Tosẽke roropa toh mana, Ritonõpo nenyokhyppyry mokyro, joroko tõ eutary erase. Mokyro esety epereu omiryae Apatõme mana. Kyreku omiryae Aporiãome mana, (ryhmatõ kary).

¹²Toiro tõtyhkase ryhmatõ konõto. Taroino asakoro nae ro mana.

Rue 6 mano

¹³Mame Ritonôpo nenyokyhpyry imepyny a turuê totose. Mame omi etase ixtaratuimo zahkatoh poe, etyhpyry asakoropane exikety poe, uuru risê poe, Ritonôpo êpataka. ¹⁴Ynara tykase ynororo turuê etohpono a, Ritonôpo nenyokyhpyry a,

—Ritonôpo nenyohyã tymyhse mã toto Eupyrati tunary kua. Imyhpokata ropa toto, tykase.

¹⁵Mame tymyhpokase ropa toto. Eraximãko rokê toh nexiase, sero ora eraximãko, sero êmepyry roropa, sero nuno, sero jeimamyry, enara. Eraximãko toh kynexine seropôkô etapatohme tyya xine, emero pyra. (Oseruao ahtao toiro totapasême kynexine.) ¹⁶Morarama kawaru po ytoketô ikuhpÿme sã kynexine.

—200 miriãome nae toh mana, tykase ya. ¹⁷Mame mokaro enease samo kawaru tomo, epo ytoketomo, enara. Toto puropuru apuru tahpire nexiase apoto samo. Ezuezume roropa nexiase kuzari arokyry samo, seweme roropa arikie zupuhpyry samo. Kawaru zupuhpyry kaikuxi tamuru zupuhpyry sã nexiase rião zupuhpyry samo. Ìtae xine apoto tutütase, orexïto maro, aixi zatyry sã roropa tutütase, ouna xikyroto. ¹⁸Morara exiryke ahno toorihse tuhke. Oseruao ahtao toiro toorihse, orihmatôme moro apoto exiryke, orexïto maro, aixi zatyry panô maro kawaru tō mytae inutütanohpohpyrykomo. ¹⁹Mokaro kawaru tō jamitunuru toto mytao mana, toto arokyry ao roropa. Okoi sã toto arokyry mana osekato. Tarokyrykô ke ahno ryhmãko mã toto.

²⁰Morarama ahno akoïpyry, orihpyra exiketô tynyrihpyrykô onurumekara toh nexiase. Joroko tō omipona exikehpyra toh nexiase. Tynyrihpyrykô Ritonôpo myakãme roropa tyrise eya xine, uuru risemy, parata risê roropa, metau risemy, topu risemy, wewe risemy, enara. Yrome osenuhmara mã toto, otato pyra roropa. Xikihme toytory waro pyra roropa mã toto. ²¹Yrome mokaro tyrypyrykô onurumekara toh nexiase, imehnô etapary poko, joroko tō poko, imehnô nohpo tō poko, imehnô môkomory ematonanopyry poko, enara.

Ritonôpo nenyokyhpyry typapeke aexihpyry

10 ¹Morarama imepÿ enease Ritonôpo nenyokyhpyry, jamihme exikety. Ayhtory enease kapu ae. Tupoke kynexine akurü ke. Zuhpo okohkuri nexiase roropa. Êmyty xixi sã nexiase. Jaxiry tororokane sã roropa nexiase, kaetokohxo exiketô sã asakoro. ²Emahpo pape pitiko nexiase imerohpyry typiapose. Jaxiry apotunuru wino tuna konôto kua nexiase, jaxiry etato nono pó nexiase. ³Mame opore tykohtase ynororo kaikuxi tamuru omiry samo (rião omiry samo). Mame tozuhse ynororo konomeru tomo a, 7 mãkomo a, itamurume konomeru takararahkane sã aomiry nexiase roropa. ⁴Mame konomeru tō omiry etaryke ya imerory se exiase repe. Yrome imepÿ omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase ya,

—Konomeru tō 7 mākō omihpyry onekaropyra exiko, onymeropyra exiko roropa, tykase.

⁵Mame mokyro, Ritonōpo nenyokhyppyry, tuna konōto po xikihme exikety jaxiry etato nono po exikety, tomary tan̄yse eya kakoxi tapotunuru winono. ⁶Mame tōturuse ynororo Ritonōpo poe. Jūme orihp̄yme exiketyme Ritonōpo mana. Kapu rihp̄ōme ynororo nono rihp̄ōme roropa. Tuna konōto rihp̄ōme roropa ynororo. Emero kapuaōkomo, nonopōkomo tuna konōto kuaōkō roropa rihp̄ōme ynororo. Ynara tykase inenyokhyppyry Ritonōpo poe,

—Epo mana! Okynā pyra toehse mana. ⁷Rue totose ahtao Ritonōpo nenyokhyppyry a, 7 mākō etyhyppyry a, toepohnohtopōpyryae ro emero tyrīko Ritonōpo mana tōmihpyryae ro typoetory tomo a, urutōkomo a, tykase ynororo.

⁸Mame omi etase ropa kaino, osemazuhme ynetahpyry ro nexiase. Ynara tykase ynororo ya,

—Pape apoita moky a ipiapohpyry Ritonōpo nenyokhyppyry emahpo mony. Xikihme exikety moky tuna konōto po, nono po, enara, tykase.

⁹Mame mokyro a Ritonōpo nenyokhyppyry a ytoase pape pitiko ekaropose eya. —Pape pitiko se hano, ase eya.

—Seny, apoiko. Enahko. Itū sā reh exīko mā awakuru ao. Yrome ōtao mā anusasame exīko ano zenī samo, nase ynororo ya.

¹⁰Morarame pape pitiko apoiase emahpono. Tonahse ya. Anusasame nexiase ŷtao ahtao. Yrome tonahkehse ya ahtao, itū toehse juakuru ao.

¹¹Mame ynara nase ropa ynororo ya,

—Senohne Ritonōpo nekarohpyry ekaroko ropa imehnomo a tuhkākō poko, tuhke pata tamurupōkō poko, tuhke tyotyoro tōmire exiketō poko, tuhke pata esā poko roropa, enara, tykase ynororo ya.

Tuarōtanohnanō asakorō poko

11 ¹Morarame mara pisarara tokarose ya mosa ehtoh kuhtohme. Ynara tykase ya,

—Owōko, Ritonōpo maro oturutoh ikuhko, tapyi. Ahno nekarory tō zahkatoh roropa ikuhko. Ritonōpo poko exiketō ikuhko roropa morotaōkomo, tuhke toto exiry waro oehtohme. ²Yrome tapyi zomye jarakapyhyppyry onukuhpyra exiko, tokarose exiryke Ritonōpo waro pyra exiketomo a. Itūmāko mā toto Ritonōpo esary kurā poro Jerusarē poro 42 me nuno. ³Mame jomiry ekaronanō aropōko ase, ypoetory asakoro. Sakūpo xixīse amurūko mā toto. “Emynyh māko ynanase oorypyrykō poko,” katohme imehnomo a. Mame Ritonōpo nekarohpyry poko imehnō zurūko toto tuhke ěmepyry, 1.260 me ěmepyry, tykase.

⁴Mokaro Ritonōpo omiry ekaronanō mā asakoro oriwera zoko sā mā toto. Nāparina sā roropa mokaro asakoro. Xikihme mā toto Kuesēkō ěpataka, sero nono esē ěpataka. ⁵Mame mokaro ryhmary kukuruhtao imehnomo a, apoto tūtāko itae xine tyzehnotokō enahkatohme. Morara mokaro ryhmary kuhnanō emero orihnōko toto. ⁶Ritonōpo poe kapu apururu waro mā toto konopo oehpyra

ehtohme, Ritonõpo omiry ekaroryhtao imehnomo a. Ritonõpo poe iporiry riry waro roropa mã toto munume. Ritonõpo poe seropõkõ akuruhtanohpory waro roropa mã toto, tuhke tyrohsẽ ke, kokoro rokene ise toto ahtao.

⁷Mame Ritonõpo omiry poko tõturukehse toto ahtao, joroko tõ eutary ae tütãko onokyroimo panõ mokaro asakoro rokẽ exiketõ maro tãtatapoitohkõme. Toto poremãkapõko xihpyry mana. Toto etapãko mana. ⁸Mame osema taka toto ekepyry emãko mana, moro pata konõto po, Kuesẽkõ exixihmatopõpyry po. Moro pata tyorõ ke esehtõko toto seromaroro. “Sotoma moro,” ãko toto. “Ejitu,” ãko roropa toto iirypyryme moro patapõkõ exiryke itamurume. ⁹Mame mokaro ekepyry enẽko mã toto, emero pata tamurupõkomo, ituakyry roropa toto enẽko, tyotyoro omiry waro exiketõ roropa, emero ahno toto ekepyry enẽko asakoropane ãmepyry zokonaka. Toto ekepyry ononẽpopyra roropa mã toto. ¹⁰Tãkye seropõkõ exiko mokaro orihtopõpyry eneryke tyya xine. Atãkyemãko mã toto. Tynekarorykõ aropõko mã toto oseya rokene. Mokaro asakoro urutõkõ pokoino toetuarimase toto itamurume seropõkomo. Naeroro atãkyemãko mã toto mokaro ekepyry eneryke tyya xine. ¹¹Morarame asakoropane zokonaka tõmehse ahtao tõsemãkapose ropa toto Ritonõpo a. Towõse ropa toto. Toto eneryke tyya xine tõserehse itamurume emero porehme. ¹²Morarame omi konõto totase kaino mokaro a, asakoro rokẽ exiketomo a. Ynara tykase eya xine, —Osehtoko xiaro! Õnuhtokose! tykase.

Mame tõnuhse toto kakoxi kapu aka, akuruhtoko imehnõ neneryme porehme. ¹³Mame morara ahtao nono kywyhkywyh tykase jamihme samo, pata zokonaka tyryhmase. Omame porehme tapyi ahtao toiro toepukase. Ahno roropa totapase nono kywyhkywyh karyke, 7 miime totapase toto. Imehnõ tõserehse itamurume.

—Kure Ritonõpo kapuaõ mana. Imehxo mana. Orẽpyrahxo roropa mana, tykase toto.

¹⁴Asakoro ryhmatõ tonahse repe. Enetoko ke zakorõ ryhmatõ oehsasaka mana.

Rue 7 mano, etyhpyrymano

¹⁵Mame imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry rue etone, etyhpyrymano. Mame omi opore exiketõ etase kapu ao. Ynara nase toto, —Seromaroro Kuesẽkõ sero nono esẽme toehse rahkene tynymenekahpyry maro. Tuisame exikehpyra mana jũme, nase toto.

¹⁶Morarame tamuximãkõ 24 mãkõ tapõkõ po typorohse exiketõ Ritonõpo ãpataka, tõpatapoe typorohse toto nono pokoxi, “Kure mase,” katohme Ritonõpo a. ¹⁷Ynara nase toto,

“Yna esẽme mase Ritonõpo, imehxo oexiryke.

Seromaroro yna esẽme ro mase.

Moinoronato mase yna esẽ roropa.

Kure mase.

Orẽpyra oexiryke imehnõ myporemãkapoase.

Tuisame toehse mase.

¹⁸ Awaro pyra exiketō ozehno toehse mã toto,
tuãnohtohkō toehse exiryke,
aorihtyã apiakatoh toehse exiryke roropa.

Opoetory tō epehmatoh toehse roropa, toto erohtamitume,
urutōkō maro, emero opoetory tō roropa,
tuisamehxo exiketomo, tuisame pyra exiketomo.

Emero ouno exiketō epehmatoh toehse.

Sero nono ryhmananō enahkatoh toehse roropa mana,”
nase toto.

¹⁹ Mame Ritonōpo maro oturutoh kurã totapuruhmakase kapu
ao. Ritonōpo nymeropohpyry ē tonese moro tao. Typoetory tō pyno
Ritonōpo exiry enetupuhthoh moro. Mame neneneh tykase, takararah
tykase, panaikato, konomeru maro. Nono kywyhkywyh tykase, konopo
itamurume topu sã xiriri tykase, enara.

Nohpo ekahmatopōpyry zakareimo a

12 ¹ Mame enetupuhpotoh konōto toeporehkase kapu ao. Nohpo
nexiase. Tupoke xixi ke nexiase. Nuno roropa nexiase ipupuru zopino.
Zupuhpyry po parimã nexiase, xirikuato maro 12 me. ² Poetoēme nexiase.
Enurusasaka nexiase. Kui ãko roropa nexiase ynororo jetũ toexiryke poeto ke.

³ Mame imepỹ enetupuhpotoh toeporehkase morotona kapu ao. Zakareimo
konōto panō nexiase, kamiraramano. Tupuhpyke ynororo 7 me nexiase.

Tyretyke roropa nexiase 10 me. Zupuhpyry tō po parimã panō nexiase emero.

⁴ Xirikuato tarose eya kapu ae tarokyry ke. (Oseruao xirikuato ahtao toiro
tarose eya.) Mame xirikuato tō tynarotyã tomase eya nono pona. Nohpo

enurukety ēpataka toexikihmase ynororo, aenururu eraximatohme tyya,

poeto enahtohme tonuruse ahtao. ⁵ Mame nohpo tonuruse rahkene aimome.

Tuisame exiketyme ehtohme tonuruse mokyro, orēpyra pata tamuru tō esēme

aehtohme. Tyjamitunuru ke tōmipona imehnō riko mana emero porehme.

Mame poeto pitiko typynanohse Ritonōpo a. Tosaka tarose tapō pona. ⁶ Mame

nohpo toepase ahno esaka pyra. Mokyro esaryme osa tyrise Ritonōpo a.

Moroto ipynanohnōko imehnō mana tuhke ēmepyyry, 1.260 me ēmepyyry.

⁷ Mame tātãtãpoipitose toto kapuaōkomo. Mikeu tō tātãtãpoise toto zakareimo

konōto maro. Typoetoke roropa zakareimo nexiase joroko tō ke. Tātãtãpoise toto.

Mikeu tō poremãkapory se roropa nexiase toh repe. Mikeu nexiase Ritonōpo

nyenyokypyyryme. ⁸ Morarame zakareimo konōto typoremãkapose ipoetory

tō maro. Taropose toto kapu ae porehme. ⁹ Zakareimo konōto tomapose kapu

ae. Pake mokyro okoime. Esety joroko tamuru, Satanaxi esetyme roropa mana.

Onekunohto ynororo. Sero nonopōkō tonekunohse eya porehme. Mokyro

tomapose kapu ae nono pona, ipoetory tō maro, joroko tō maro.

¹⁰ Morarame omi etase ropa kapu ao, opore exikety. Ynara nase,

—Seromaroro kypynanohtorŷko Ritonōpo mana. Seromaroro tyjamitunuru enepōko mana, tuisamehxo toexiryke. Seromaroro inymenekahpyry tuisame toexiry enepōko mana. Ynara exiryke, kuakorōkō hxirone tomase exiryke kapu ae. Ritonōpo ēpataka toto hxirōko nexiase saereme, koko, enara. Mokyro tomase kapu ae. ¹¹Mokyro typoremākapose Jezu poetory tomo a toorihse Jezu exiryke toto myakāme. Mokyro typoremākapose eya xine tosēkō zae ehtoh ekarory ke roropa tyya xine imehnomo a. Typoremākapose eya xine, osepyno pyra toehse toexirykōke toorikyrykō ponāmero. ¹²Naeroro atākyematoko kapuaōkomo. Yrome myhene nonopōkomo, tuna konōto kuaōkō roropa, tyhtose joroko tamuru exiryke oya xine. Zekītapānōko roropa mana okynahkopyra tuānopyry ehtoh exiryke. Moro waro toexiryke zekītapānōko mana, nase.

¹³Morarame nono pona aepukahpyry waro toehse joroko tamuru ahtao nohpo tokahmapitose eya. Enurusenā ē tokahmapitose apoitohme tyya repe. ¹⁴Mame aporiry asakoro tokarose nohpo a pianoimo aporiry panono, aepatohme tosaka ropa, ahno esaka pyra. Moroto mokyro pynanohnōko Ritonōpo mana, asakoropane jeimamyry zokonaka onyryhmara joroko tamuru ehtohme. ¹⁵Morarame tuna tutūtanohpose zakareimo konōto a tŷtae, itamurume, iporiry konōto samo, nohpo ekahmatohme, zue aka nohpo nerymapotohme repe. ¹⁶Mame takorehmase nohpo nono a. Toētakase nono tuna omōtohme. Tuna tomōse nono aka, zakareimo konōto mytae itūtahpyry. ¹⁷Morarame zakareimo konōto tyekītapāse nohpo poko. Toytose ynoro atoatapoise ipoenō maro, ipakō maro, emero Ritonōpo omipona exiketō maro, Jezu Kyrixtu namorepahpyry omipona exiketō maro roropa. ¹⁸Mame isawā po zakareimo konōto. Xikihme toehse tuna konōto ehpio.

Onokyroimo asakoro

13 ¹Imeīpo onokyroimo enease aekuomyryhtao tuna konōto kuae. Tyretyke nexiase omame porehme, tupuhpyke roropa nexiase 7 me. Typarimāke iretyry nexiase emero. Ritonōpo zehno nexiase ynoro. Naeroro Ritonōpo esety tymerose eya tupuhpyry tō pokona Ritonōpome tōsekarotohme repe. ²Kaikuxi tamuru sã nexiase mokyro. Ipuuru marixīmo pupuru sã nexiase. Itary kaikuxi tamuru mytary sã nexiase. Mame zakareimo konōto a tyjamihtanohpose mokyro. Eya tapō tokarose, tuisa konōtome mokyro tyrise eya roropa. ³Mame mokyro onokyroimo zupuhpyry totpase toiro. Toorihse sã nexiase ipunaka. Yrome toekurākase ropa. Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase sero nonopōkō emero. “To!” tykase toto. “Orēpyra kuhse mose mana,” tykase toto. Aomipona se toehse roropa toto. ⁴Kure rokē zakareimo konōto tyrise roropa eya xine Ritonōpo myakāme samo, tuisame toehtoh tokarose eya exiryke onokyroimo a, tuisame aehtohme. Ritonōpo myakāme onokyroimo toahmase roropa eya xine. Ynara nase toto,
—Imehxo mose mana. Isã pyra imehnō mana. Orēpyra kuhse ynoro. Iporemākaponanō pyra mã ipunaka, tykase toto.

⁵Morarame tōmiase xihpyry mokyro onokyroimo. Yrome onuãnohpyra Ritonõpo nexiase aporo. 42 me nuno taropose eya tuisame toexiry poko. ⁶Mame Ritonõpome tõsekaropitose eya, “Ywy ase Ritonõpo,” tykase ynororo. Ritonõpo esety tounohse roropa eya. Esary roropa typoihtose eya. Emero kapuaõkõ roropa typoihtose eya. ⁷Mame Ritonõpo poetory tõ tapoitapoise eya. Yrome moky kahpyry onyporemãkapopyra Ritonõpo kynexine aporo. Ritonõpo poetory typoremãkapose eya. Tuisame toehse roropa ynororo, ituakyry esẽme, ahno esẽme, emero tyotyoro omiryae exiketõ esẽme, emero pata tamurupõkõ esẽme, enara. ⁸Mame kure rokẽ mokyro rĩko mã toto, emero sero nonopõkomo. “Kure mase. Imehxo mase,” ãko mã toto eya. Mokaro esety onymeropyra kynexine Ritonõpo papẽ pokona. Yrome mokaro, esetykõ tymerose exiketõ Ritonõpo papẽ pokona, mokaro kure onokyroimo onyripyra mã toto. “Kure mase,” kara mã toto eya. Moinoro esetykõ tymerose Ritonõpo a kaneru mükuru papẽ pokona sero nono onyripyra ro ahtao ro. Orihpỹme exiketõ mokaro jũmanatome Kyrixtu poetoryme toexirykõke, toorihse Kyrixtu exiryke toto myakãme kaneru mükuru samo.

⁹“Typanare awahtao xine otato ehtoko. ¹⁰Tapoisẽme awahtao xine tapoisẽme ro matose. Tuosẽme awahtao xine tuosẽme ro matose. Naeroro Ritonõpo poetoryme awahtao xine oseanahtotoko. Penekehpyra ehtoko Ritonõpo enetuputyry poko.”

¹¹Morarame imepỹ onokyroimo tũtary enease nono ae. Tyretyke nexiase asakoro, kaneru mükuru retyry samo. Yrome aomiry zakareimo konõto omiry sã nexiase. ¹²Mokyro onokyroimo apitoryme aexihpyry tuisame konõto aexihpyry sã toehse ynororo. Tõmipona sero nonopõkõ tyrise eya emero. Mame onokyroimo osemazupu kure rokẽ tyripose eya xine. “Kure mase imehxo,” kamexipotohme eya xine onokyroimo osemazuhme aexihpyry a, zupuhpyry ikurãkahpyry ropa a. ¹³Mame tyjमितunuru tonepose eya. Apoto tonehpose eya kapu ae, tuhkãkõ neneryme. ¹⁴Sero nonopõkõ tonekunohse eya tyjमितunuru eneporyke eya xine. Onokyroimo osemazupu neneryme tyjमितunuru tonepose eya xine. Ynara tykase ynoro eya xine,

—Mose onokyroimo panõ imepỹ tyritoko eahmatohme, “Kure mase,” katohme ipoko, tykase mokyro nono ae itũtahpyry eya xine onokyroimo poko, tapema ke zupuhpyry etaphpyry poko, aekurãkahpyry ropa poko. Kure mokyro ritohme ipanõ tyripose eya xine. ¹⁵Mame tyrise ahtao tyjमितunuru poe toto nyrihpyry taoseremanohpose eya aomitanohpotohme isene aehtohme. Mame isene toehse ynororo, tõtururu waro toehse. Imehnõ etapary waro roropa toehse, “Kure mase,” kara toto ahtao tyya. ¹⁶Mame tosety meropoase onokyroimo, emero ipery pokona emero emary pokona apotunuru wino, enara. Inũnomo, poetohti, tymõkomokamo, tytineruke pyra exiketomo, tosẽke erohketomo, typoetoke exiketomo, emero. ¹⁷Mokyro nymeropohpyry pyra exiketõ ahtao, mõkomo onepekahpyry eya xine ynororo, mõkomo onekamopopyra roropa ynororo eya xine.

¹⁸Tuaro ehtoko. Tuaro awahtao xine enetupuhnõko matose. Mokyro onokyroimo nymerohpyry enetupuhtohme mana, orutua esety poko. Ynara mana 666.

Jezu poetory tõ eremiary pokõ

14 ¹Mame osenuhmase ropa. Kaneru mükuru enease ypy Xião po. Imaro nexiase tuhkākomo, 144.000mākomo. Typerykõ poko tymerose Ritonõpo esety nexiase, Kaneru mükuru esety roropa. ²Mame omi etase kaino, kapu ae. Sõkane konõto sã nexiase. Konomeru sã roropa nexiase. Tuhkākõ eremiaketõ omiry etase. Tuarẽ etory sã nexiase. ³Osẽpataka nexiase toto Ritonõpo apõ maro, isene exiketõ asakoropane exiketõ maro, tamuximākõ maro. Tyrisenã eremiatoh poko toremiase toto. Moro eremiatoh waro pyra imehnõ mana. Mokaro rokẽ zuaro, 144.000mākomo, topekahse toh mokaro Jezu a, seropõkõme ro toto ahtao ro. ⁴Orutua kõ mokaro, kurākõme mã toto. Tyrypyrykõ poko pyra mã toto ipunaka Ritonõpo omipona rokẽ toehtohkõme. Naeroro nohpo tõ poko pyra mã toto, typye pyra roropa mã toto. Kaneru mükuru omipona rokẽ mã toto imepỹ maro toehtohkõme onurumekara mã toto. Topekahse mã toto imehnõ seropõkõ maro pyra toto ehtohme. Tokarose mã toto Ritonõpo a osemazuhme kaneru mükuru a, enara. ⁵Toipe mã toto ajohpe pyra. Zae rokẽ mã toto Ritonõpo a.

Ritonõpo nenyokyhpyry oseruao

⁶Morarame imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry enease aytoryhtao kae kapu kuroko. Omi kurã ekarose nytoase sero nonopõkõ netaryme. Jũme moro omi kurã onytyorõmara mana. Emero pata tamurupõkõ netaryme, emero ituakyry netaryme, emero tyotyoro omiryae exiketõ netaryme, emero pata esẽ poetory tõ netaryme. ⁷Ynara nase opore,

—Ritonõpo zuno ehtoko, kure rokẽ tyritoko roropa. “Kure mase imehxo,” kahtoko eya, seropõkõ apiakatohtoe hse exiryke porehme. Naeroro oesekumurukõ po oporohtoko Ritonõpo epataka, “Kure mase,” katohme eya. Kapu rihpõme ynororo, nono tõkehko rihpõme, tuna konõto roropa iporiry tõkehko emero tyrihpõme mana.

⁸Mame mokyro apitorymä mykapo imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry tooehse. Ynara nase ynororo,

—To! Tonahkase Papironiapõkõ mana. Pata konõtome nexiase repe. Yrome nohpo sã imeimehnõ poko exikety sã toehse. Eukuru ekamõko mã nohpo emero etohme. Tynamokyry epõko eya xine mana jehnahpyry, tymaro toto ehtohme. Mokyro sã Papironiapõkõ toehse Ritonõpo a, nase.

⁹Mame mokaro asakoro aehtoh mykapo imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry tooehse. Ynara tykase ynororo,

—Onokyroimo xihpyry omipona awahtao xine, kurãme mokyro ekaroryhtao roropa oya xine mokyro esety meropõko matose operykõ pokona. Operykõ pokona pyra ahtao oemarykõ mypany pokona esety meropõko matose. ¹⁰Yrome

moro sã tyripose oya xine ahtao ozehno xine exiko Ritonõpo mana ipunaka. Onokyroimo poetory wãnohõko Ritonõpo mana emero, apotoimo htaka, axitunety htaka, tynenyohyã kurã neneryme, kaneru mükuru neneryme roropa. ¹¹Moro apoto erexitory, toto wãnohtoh erexitory onuhkehpyra exiko mana jũme. Etuarimakehpyra mã toto, saereme, koko roropa, onokyroimo kure ekaronanomo, inyrihpyry kahpyry kure ekaronanõ roropa, esety merohpõkõ roropa typokona xine. Mokaro etuarimakehpyra mã toto, tykase ynororo.

¹²Naeroro oseanahtotoko Ritonõpo poetoryme awahtao xine, aomipona toehse oexirykõke. Jezu onenetupuhkehpyra roropa awahtao xine oseanahtotoko.

¹³Mame omi etase ropa kapu ao. Ynara nase,
—Ynara imeroko, “Ritonõpo nyrohmanohpotoh poko erohketõ toorikyrykohtao tãkye exiko toh mana.”

—Aõ, ajohpe pyra, nase, nezukuase Ritonõpo zuzenu. Oseremãko mã toto toerohkehxpõ xine. Toerohtamitukõ apoiko roropa mã toto, nase Ritonõpo zuzenu.

Otyro epery apoiry sã nonopõkõ apiakary mana

¹⁴Mame osenuhmase ropa. Akurũ enease karimutumano. Moro akurũ po kapu ae ayhtohpyry panõ enease typorohse. Typarimãke nexiase uuru risẽke zupuhpyry poko. Otyro sahkatoh nexiase emahpo, taere exikety.

¹⁵Morarame imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry tutõtase Ritonõpo maro oturutoh tae. Opre ynara nase ynororo akurũ po iporotyhyry a,
—Atapemã ke isahkako otyro epery apoitohme oya, isahkatohpo toehse exiryke. Nonopõkõ tahpirãse sã mã toto, tykase ynororo.

¹⁶Morarame tytapemã ke nono po tỹkyryry tysahkase eya, akurũ po iporotyhyry a. Otyro epery anymyry sã nonopõkõ tanỹse eya.

¹⁷Mame imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry enease. Ritonõpo maro oturutoh tae nutõtase, kapu ao, tytapemake roropa taere exikety ke.

¹⁸Imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry tooehse ahno nekarory zahkatoh poe. Apoto eraseme kynexine. Opre tõturuse ynororo tytapemake exikety a. Ynara tykase ynororo,

—Atapemã ke uwa epery isahkako, uwa esary po, nono po, tahpirãse exiryke, tykase.

¹⁹Naeroro tytapemake exikety a uwa epery tysahkase. Moro epery tomase eya euhkatoh aka, zehno Ritonõpo ehtoh aka. ²⁰Mame axikaru euhkary sã moro epery touhkase euhkatoh ao, pata myhto. Munu tutõtase euhkatoh ae iporiry samo, 320 kirometuru mosa exiry. Zueme exiry asakoro meturu zokonaka.

Etuarimatoh konõto otyhkatoh poko

15 ¹Morarame imepỹ osenuruhkatoh konõto enease kapu ao, Ritonõpo nenyohyã 7mãkõ enease 7me tyrohsemyimo maro,

etuarimatoh konōto maro. Imehnō wānohtoh moro etyhyprymano. Iiryprymākō zehno Ritonōpo ehtoh etyhypry moro.

²Mame osenuhmase ropa. Tuna konōto panō enease kutei samo, otoxie kutei ahtao kamirarame apoto maro. Onokyroimo poremākaponanō enease roropa. Onokyroimo nyrihypry poremākaponanomo, 666 ke tosehke exikety poremākaponanōme roropa toh nexiase. Xikihme toh nexiase tuna konōto panō ehpio. Osekuroko toare exikety toto emahpo nexiase Ritonōpo nekarotyā eya xine. Etōko toh nexiase. ³Eremiāko roropa toh nexiase Moeze nymerohpyry ae Ritonōpo poetory nymerohpyry ae. Kaneru mūkuru poko eremiāko roropa toh nexiase. Ynara nase toto,

“Papa kapuaono, Ritonōpo imehxo mase.

Onyrytyā kure kuhse mana.

Orēpyra mase.

Pata tamuru esē mase. Zae mase.

Ajohpe pyra mase onyrytyā poko.

⁴Onoky ouno pyra exikety nae nah?

Arypyra, ouno emero mā toto,
yna esēme oexiryke.

Imehxo oehtoh poko ekātōko mā toto emero porehme.

Omoro rokē kurāme nymyry mase.

Pata tamurupōkō emero oehnōko mā toto,

‘Kure mase,’ katohme oya.

Kure rokē orīko mā toto.

Tosekumuru po porohnōko mā toto oēpataka,

kure oexiry eneryke tyya xine, emero patapōkō punero,”

tykase toto toremiarykōme.

⁵Moromeīpo tyorō enease ropa kapu ao. Ritonōpo maro oturutoh enease, tapyi. Moro tao kamisa risē nexiase, Ritonōpo apō esaryme. Totapuruhmakase nexiase. ⁶Mame Ritonōpo maro oturutoh tae tutūtase inenyohtyā 7mākomo. Imaro xine tyrohsemyimo etuarimatoh konōto etyhyprymā nexiase. Upo karimutumā ke tōtupohtose toh nexiase, rino risē ke, ikurikahpyry panō ke. Aozahparakōme uuru risē nexiase tymyhse. ⁷Mame isene exikety toiro nexiase Ritonōpo ēpataka, asakoropane exikety. Eya kasanamā tokarose Ritonōpo nenyoyhtyamo a 7mākomo a. Uuru risē tokarose eya xine, 7me. Pehme kasanamā nexiase, iiryprymākō zehno Ritonōpo ehtoh ke. Orihpỹme exikety Ritonōpo mana jūme. ⁸Mame orexīto ke typehkase Ritonōpo maro oturutoh nexiase, Ritonōpo imehxo ehtoh poe, ijamitunuru poe, enara. Moro taka omōsaromepyra imehnō toehse etuarimatoh konōto etyhypry exitāne, Ritonōpo nenyoyhtyā 7mākō nenehtyā otyhkatāne.

Kasanamã pehme zehno Ritonõpo ehtoh ke

16 ¹Morarame omi konõto etase Ritonõpo maro oturutoh tao. Ynara nase tynenyohityamo a, 7mãkomo a,
—Ytotoko. Kasanao exikety ikuãtatoko. Zehno jehtoh ikuãtatoko nono pona, nase ynororo.

Kasanamã 1 mano

²Naeroro Ritonõpo nenyokyhpyry osemazuhme aexihpyry toytose. Tykyryry tukuãse eya nono pona, kasanaono. Muretano xihpyry toehse onokyroimo kahpyry esety ke typokõke exiketõ pokona, inyrihpyry xihpyry kure ekaronanõ pokona roropa.

Kasanamã 2 mano

³Mame Ritonõpo nenyokyhpyry akorõ a tykasanary tukuãse tuna konõto kuaka. Aorihtyã munuhpyry sã toehse tuna. Tunakuaõkõ kana tõkehko toorihse emero porehme.

Kasanamã 3 mano

⁴Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry oseruao aehtopo a tykasanary tukuãse tuna tõkehko kuaka, tuna tõ zupuhpyry kuaka roropa. Munume tanyhtanohpose moro. ⁵Imepÿ Ritonõpo nenyokyhpyry omiry etase, tuna erase omiry etase. Ynara tykase ynororo,

—Zae rokẽ mase. Azahkuru pyra roropa mase ipunaka iirypyrymãkõ wãnopyry poko oya, kure oexiryke. Kure exikehpyra mase, moinoro mase roropa.

⁶Ritonõpo poetory totapase eya xine. Urutõkõ totapase roropa. Naeroro toto etapãko roropa mase. Zae ro tynyrihpyrykõ epehpyry apoiko mã toto, tykase.

⁷Mame imepÿ omi etase tynekarory zahkatoh poe. Ynara nase,
—Kuesẽkõ Ritonõpo imehxo mase. Ajohpe pyra mase. Zae ro imehnõ apiakãko mase. Zae ro toto wãnohnõko mase, nase.

Kasanamã 4 mano

⁸Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry asakoropane aehtopo a tykasanary tukuãse xixi pona. Ahno tyahkapose xixi a, piukah karyke itamurume. ⁹Tyahse toto xixi ke piukah karyke. Mame Ritonõpo tykerekereemase eya xine, morohne wãnohtoh esẽme Ritonõpo exiryke. Yrome tyrypyrykõ onurumekara toh nexiase. “Kure mase Ritonõpo,” kara toh nexiase roropa.

Kasanamã 5 mano

¹⁰Mame Ritonõpo nenyokyhpyry omame aehtoh a tykasanary tukuãse onokyroimo apõ pona. Tyarumãkapose onokyroimo esao. Kui tykase toto morotõkomo, jetũ toehse toexirykõke. ¹¹Mame Ritonõpo

kapuaõ tykerekemase eya xine jetũ toexirykõke muretanohpe roropa toexirykõke. Yrome tyrypyrykõ onurumekara ro toh nexiase.

Kasanamã 6 mano

¹²Mame Ritonõpo nenyokyhpyry omazũ pona aehtopo a tykasanary tukuãse Eupyrati tunary pona. Moro tuna tãpaise emero porehme, tasarahse, tonore tuna esahpyry toehse. Osemame toehse, xixi tũtatoh wino pata tõ esã esemaryme ehtohme. ¹³Mame joroko kahpyry enease oseruao. Pororu sã toh nexiase. Tutũtase toto zakareimo konõto mytae, onokyroimo xihpyry mytae ajohpe urutõ mytae, enara tutũtase toto. ¹⁴Joroko tõ mokaro, joroko tamuru poetory, tyjमितunuru eneponanomo. Nono poro ytõko mã toto oseruaõkomo, tuisa tõ enehse, oximõme toto ehtohme atapoitohme Ritonõpo imehxo exikety maro iiryryrymãkõ apiakatoh konõto toehse ahtao.

¹⁵“Etatoko pahne,” ãko Jezu kyya xine, “Jeraximara awahtao xine omato oepiry sã oehnõko ropa ase zuaro pyra awahtao xine. Tãkye exĩko matose tuaro awahtao xine, nyhpyra exikety sã awahtao xine, ãtakimahpyry sã awahtao xine. Morara awahtao xine tupokã sã tyoytõko matose, ehxiropyra roropa matose.”

¹⁶Morarame nonopõkõ tuisary tonehse joroko tomo a. Oximõme tonehse toto ona pona. Epereu omiryae moro ona esety Amaketõme mana.

Kasanamã 7 mano

¹⁷Mame Ritonõpo nenyokyhpyry a omazũ mykaponato aehtoh a tykasanary tukuãse kakoxi tyryrykane pona. Aomiry opore exikety tõturuse Ritonõpo apõ poe imaro oturutoh tae. Ynara nase, —Tõtýhkase mana. Nenahno! tykase.

¹⁸Mame neneneh tykase, panaikato, konomeru, nono kywyhkywyh tykase, enara. Moinoro ahno ritopõpyry poe ro sero nono kywyhkywyh katopõpyry sã pyra kynexine. Jamihme sero nono kywyhkywyh tykase. ¹⁹Pata konõto tohpahse roropa oseruao. Imehnõ patary tõ tuhke tãtakuhmose emero pata tamuru punero sero nono po. Mame wenikehpyra Ritonõpo nexiase Papironiapõkõ poko. Eukuru zetunuru èpoase sã eya xine tykasanary ae toto zehno Ritonõpo ehtoh enetupuhtoh moro eukuru nexiase. ²⁰Ahmõta emero osenepyrã toehse, ypy tõ roropa tonahse. ²¹Konopo tooehse tytopuke tũpore topu konõto samo, omoxĩ roropa. Toiro topu 45 kiru samo. Kapu ae toepukase ahno pona. Mame Ritonõpo tykerekemase ahno a moro konopoimo pokoino, popyra eya xine exiryke ipunaka.

Orutua kõ poko nohpo ehtopõpyry poko

17 ¹Mame Ritonõpo nenyokyhpyry toiro tooehse ya, 7mãkõ maro nexiase. Tykasanake kynexine ynororo. Ynara kynako ya, —Ymaro eropa, musurehpã wãnopyry enekose. Mokyro musurehpã wãnopyry enepõko ase oya. Ritonõpo omipona pyra exiketõ enetupuhtoh

mokyro. Pata konōtopōkō mokaro. Tuna tō pūto typatarykō tyrise eya xine. ²Seropōkō tuisary tō mokyro poko toehse toto musurehpā poko toehse, nohpo poko exiketō samo. Etŷketō sã ipoko toehse toto sero nonopōkomo, eukuru onēkehpyra exiketō samo, nohpo poko exikehpyra exiketō sã roropa.

³Mame Ritonōpo zuzenu a tapoise ywy. Inenyokhyppyro jaroase ahno esaka pyra. Moroto nohpo enease typorohse onokyroimo po. Tahpire onokyroimo nexiase. Ipihpyro tymerose kynexine osexihpyro ke Ritonōpo eunohtoh ke. Tupuhpyke kynexine ynororo 7 me. Tyretyke roropa kynexine ynororo 10 me. ⁴Tupō tamuruse nohpo a nexiase tahpiremy. Emeporyme uuru risē nae nexiase, topu kurã roropa typyne exiketomo, kasuruimo roropa. Emahpo kasana nae nexiase uuru risemy. Moro kasana pehme nexiase iirypyro ke nuriame exikety ke roropa, typoko imeimehnō ehtopōpyro epehpyro ke. ⁵Ipery poko esety tymerose nexiase. Moro esety onenetupuhpyra imehnō mana. Ynara mana, “Papironia konōto. Imeimehnō poko exiketō ěme mana, emero porehme. Tyrypyrykō poko penetaketō ěme roropa mana.” ⁶Morarame mokyro eneryhtao ya, toetŷse exikety sã tãkye nexiase Ritonōpo poetory orihtopōpyro poko, toto etapatopōpyro poko tyya, enara. Jezu onurumekara toto exiryke totapase toto eya.

Mame mokyro eneryke ya osenuruhkase ipunaka.

⁷—Oty katoth osenuruhkãko hma? tykase Ritonōpo nenyokhyppyro ya. — Ourũko ase mose nohpo poko. Onokyroimo poko roropa, nohpo puimane, tupuhpyke exikety 7 me, tyretyke exikety 10 me. Mokaro poko ourũko ase. ⁸Mokyro onokyroimo isene kynexine aporo. Yrome toorihse ropa ynororo. Mame okynã pyra onuhnōko ropa mana amerehmã ae. Ytoytōko ropa mana. Imeipo Ritonōpo enahkapōko mana. Yrome aytorykohtao ro sero nono po ro osenuruhkãko enenanō mana. Jezu poetory tō kara osenuruhkãko mana. Esetykō pyra mã Ritonōpo papē poko, typapē po onymeropyra Ritonōpo exiryke pake, sero nono riryhtao, orihpŷme exiketō esetykō maro. Osenuruhkãko mokaro mana onokyroimo eneryke tyya xine. Isene ehxīpo toorihse ropa ynororo. Yrome ěsemãnōko ropa mana.

⁹—Tuaro ehtoko. Enetupuhtoko. Mokyro zupuhpyro tō 7 mākō ypyme mã toto. Moro ppy tō ěmory po mokyro nohpo typorohse mana. Moro ppy tō 7mākō tuisame roropa mã toto. ¹⁰Omame tuisa tonahse ropa mã toto. Toiro tuisame ro mana. Toiro oehpyra ro mana. Tooehse ahtao okynahkopyra exīko mana. ¹¹Mame mokyro onokyroimo, orihxīpo tōsemãkapose ropa ahtao tuisame 8mãme exīko mana. Osemazuhme aporo 7mãme nexiase. Imeipo mokyro enahkapōko Ritonōpo mana.

¹²—Iretyry 10me, onenetyã tuisame roropa mã toto. Exipyra ro mã toh aporo. Yrome kowenu tuisaryme exīko mã toto axītao rokene onokyroimo maro. ¹³Mokaro 10mākō atae rokē mã toto onokyroimo pyno toexirykō poko. Tyjamitunurukō ekarory se rokē mã toto onokyroimo a, tuisame toexirykō ekarory se eya roropa mã toto. ¹⁴Kaneru mūkuru maro tãtãtapoirykō se mã toto. Yrome toto poremãkapōko kaneru mūkuru mana,

tynymenekatyã maro, tosêkõ onurumekara exiketõ maro. Kuesêkõme mana, imehnõ esã esẽme imehxo mana. Seropõkõ tuisary tõ esẽme roropa mana.

¹⁵Mame ynara nase Ritonõpo nenyokyhpyry ya,

—Moro tuna onenehpyry pona typorohse nohpo kahpyry, moro tuna ahnome mana. Imoihme mã toto. Pata tamurupõkõ mokaro. Tyotyorõkõ omiryae exiketõ mokaro. ¹⁶Morarameme iretyry 10mãkõ onenetyã onokyroimo kyryryme, mokaro mã nohpo zehno exiko, mokyro emero rokẽ poko aexihpyry zehno exiko mã toto. Mame imõkomory arõko mã toto emero porehme. Tupoke pyra inomõko mã toto. Ipũ õnõko mã toto. Mame jahkãko toh mana enahkatohme.

¹⁷Ritonõpo poe ipenatatoth riko mã toto. Ipoe atae mã toto. Tuisame toexirykõ ekarõko mã toto onokyroimo a tuisamehxo aehtohme, Ritonõpo omihpyryae ro.

¹⁸—Mame mokyro nohpo pata konõtome mana. Sero nonopõkõ tuisary tõ emero tõmipona tyrise eya, tykase ynororo ya.

Papironia pata enatyry poko

18 ¹Morarameme imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry yhtory enease, kapu ae. Tuisamehxo nexiase. Kure aexiry ezurume sã konõto nexiase roropa. Ipoe saereme toehse sero nono emero porehme. ²Opore ynara tykase ynororo, —Papironiapõkõ tonahse. Ipatarykõ patãpome toehse. Seromaroro joroko tõ esaryme toehse mana, akuaryhpo tõ esaryme rokene, iirypyryme exiketõ esaryme, torõ tõ xihpyry esaryme, enara. ³Ynara exiryke, Papironiapõkõ nohpo sã mana, imeimehnõ poko exikety samo. Eukuru ekamory sã tõsekarose ynororo imehnõ maro ehtohme. Sero nonopõkõ tuisary tõ ipoko toehse. Seropõkõ mõkomo poko erohketõ tytineruke toehse tymõkomoke roropa Papironiapõkõ pokoino, nohpo poko exiketõ sã typenatatothkõ poko toehse toexirykõke.

⁴Morarameme imepỹ omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase,

—Sero pata irumekatoko ypoetory tomo.

Irumekatoko ipunaka.

Mokaro anakorehmara ehtoko iirypyry tõ poko, awãnohpyra xine Ritonõpo ehtohme.

⁵Kaetoko sã iirypyrykõ mana, ypy sã konõto.

Naeroro inyrihpyrykõ xihpyry poko wenikehpyra mã Ritonõpo.

⁶Orihtopõpyrykõ sã eya xine,

morararo mokaro tyritoko emetakãme.

Epehmatoko toto iirypyhpyrykõ epehpyryme, imoty roropa epehmatoko toto.

Ikasanarykõ ipehkatoko jetunety ke.

Inekarohpyrykõ oya xine jetunety,

moro motye ekarotoko ropa eya xine.

⁷Ituarimapotoko toto, samũ kamexipotoko eya xine.

Imynhmapotoko toto, tuisame imehxo tõsekarose toto exiryke.

Emero kurã tapoise eya xine tykyryrykõme.

Nohpo sã mã toto, ynara kane samo,

“Taro ywy tarõkõ esemy.

Pytỹpo sã pyra ase.

Emynyhmara jũme ase, samũ kara ase roropa,” kane sã mã toto.

⁸ Morara exiryke toto wãnohtoh exĩko mana toiro ãmepyryae.

Tyrohsẽ exĩko mana, etuarimatopo.

Emitapãnõko roropa mã toto.

Esarykõ roropa zahnõko mana,

toto wãnohnõko mana, orẽpyra Ritonõpo exiryke,

nase ya mokyro.

⁹ Morarame seropõkõ tuisary tõ ipoko xine aehtyã xitãko mana. Imaro xine tãkye aexityã pata zatyry eneryke tyya xine xitãko mã toto. Apoto erexĩtory eneryke tyya xine xitãko mã toto. ¹⁰ Amekeino rokẽ enẽko mã toto, mokaro etuarimatoh zuno toexirykõke.

—Myhene! Myhene! ãko mã toto. —Pata imehxo nexiase repe. Orẽpyra Papironiapõkõ nexiase repe. Yrome axĩ tonahse myhene, ãko mã toto.

¹¹ Mõkomo ekamonanõ roropa sero nonopõkõ xitãko mana. Mokaro hnamõko mã toto, tymõkomorykõ epekahnanõ pyra toehse exiryke. ¹² Morohne onepekahpyra mã toto, uuru, parata, topu kurã komo, kasuruimo te, kamisa karimutumano te, kamisa kurã ezuezumano, kamisa typyne exikety te, kamisa tahpirẽ roropa, wewe kurano te, erewãti zerỹpyry risemy, wewe kurã risemy, metau risemy, kurimene risemy, topuimo risemy, (mamore risemy).

¹³ Kanera tõkehko onepekahpyra mã toto, tonahsẽ emepory tõkehko, typoxine zahkety azawaimo, ixtaratu panono, ixtaratu, eukuru, oriu, pou risemy te, tsprt tiriiku puhturu roropa, pui tõkehko, kaneru tomo, kawaru tomo, kahho tõkehko, namoto tõ roropa. Morohne nae toh nexiase tokamosẽme repe. Yrome epekahnanõ pyra toehse. ¹⁴ Ynara ãko mõkomo ekamonanõ eya xine repe,

—Openetatopõpyrykõ tonahse, omõkomorykomo, otinerũkomo, orẽpyra oehtopõpyrykõ roropa, emero tonahse mã jũme. Morohne onenepyra ropa mase jũme, ãko mã toto.

¹⁵ Mõkomo ekamonanõ tytineruke toehse tymõkomory ekamory poko moro pata po. Moino osenuhmãko mã toto, mokaro etuarimatoh kurũke, imaro xine toetuarimary se pyra toexirykõke. Xitãko mã toto, mokaro hnamõko.

¹⁶ —Myhene! Pata imehxo nexiase, myhene! Tupoke kurã ke moropõkõ nexiase ezuezumã ke, tahpirẽ ke roropa. Uuru risã ke roropa tynamuruke nexiase toto topu kurã ke roropa typyne exiketõ ke, kasuruimo ke roropa.

¹⁷ Axĩ tymõkomoke pyra toh toehse. Tonahse emero porehme.

Wapu esẽ tõ mã, imaro xine ytoketõ roropa te, wapu poko erohketõ roropa imehnõ erohketõ roropa tuna konõto po amekeino tõsenuhmase toto. ¹⁸ Pata zatyry eneryke tyya xine, orexĩto eneryke roropa tyya xine, yronymyryme tyxitase toto. Ynara tykase toto,

—Pata kurã nexiase. Ipanõ pyra mana, tykase toto.

¹⁹Nono tomase eya xine tuhpkoxi xine, tyxitarykõke, pata hnamoryke tyya xine.

—Myhene! Pata imehxo nexiase repe! Moro pata po wapu konõto tõ, emero tuna konõto poro ytoketõ tytineruke toehse, tymõkomoke toehse roropa, moro patapõkõ tymõkomoke itamurume exiryke. Yrome axĩ tonahse emero porehme.

²⁰Atãkyematoko kapuaõkomo, mokaro enatyry poko. Atãkyematoko Ritonõpo poetory tomo, inymenekatyã roropa imehnõ amorepananõme. Ritonõpo poe urutõkõ roropa atãkyematoko. Mokaro tuãnohse eya oryhmatamitukõme.

²¹Mame Ritonõpo nenyokyhpyry a topu konõto tanÿse, jamihme exikety a. Moro topu zumo exiry saipe konõto sã kynexine. Mame tuna konõto kuaka moro topu tomase eya. Ynara nase,

—Topu tomase ahtao nakuaka axĩ nerÿko mana. Moro saaro axĩ Papironiapõkõ enahnõko mana typatarykõ maro. Jũme osenepyra ropa exĩko mã toto. ²²Rue tõkehko onetara exĩko moroto mã toto. Eremiaketõ roropa onetara mã toto. Erohketõ pyra exĩko roropa mana. Tiriiku apotoh osetara exĩko roropa mã moroto jũme. ²³Nãparina saerekara exĩko mana. Niotaketõ omiry pytaketõ omiry roropa osetara moroto exĩko mana. Mõkomo ekamonanõ imehnõ motye orẽpyra toh nexiase repe. Pyaxime toehtokõke imehnõ tonekunohse eya xine, emero patatõpõkomo, nase.

²⁴Papironiapõkõ tuãnohse kynexine urutõkõ totapase eya xine exiryke, Ritonõpo poetory totapase roropa eya xine, imehnõ totapase roropa sero nonopõkõ eya xine, enara.

19 ¹Moromeĩpo tuhkãkõ omiry panõ etase ropa, opore exikety kapu ao. Ynara nase,

—Kure Ritonõpo mana, kypynanohnekõme mana, tuisame kuhse mana, orẽpyra roropa mana. ²Zae mana, kure roropa mana imehnõ apiakary poko. Mokyro nohpo iirypyryme exikety tuãnohse eya iirypyryme seropõkõ tyrise exiryke eya, toto poko toehse exiryke. Mokaro tuãnohse Ritonõpo a typoetory totapase eya xine exiryke, nase mokyro.

³Mame opore ynara tykase ropa toto,

—Kure mase Ritonõpo! Moro pata imehxo aexihpyry zahkehpyra mana. Erexĩtory onuhkehpyra roropa mana jũme, tykase toto.

⁴Mame tamuximãkõ ²⁴mãkõ tosekumurukõ po typorohse toto. Morararo onokyroimo asakoropane exiketõ tosekumurukõ pó typorohse toto.

—Kure mase, katohme Ritonõpo a. Tapõ po Ritonõpo nexiase.

—Aõ, tykase toto. —Kure mase Ritonõpo, tykase toto.

Kaneru mũkuru otuhtoh konõto pytatohme

⁵Morarame Ritonõpo apõ poe omi etase ropa. Ynara nase,

—“Kure mase Ritonõpo,” kahtoko Kuesẽkomo a, ipoetoryme awahtao xine, emero porehme, tuisa tomo, tuisame pyra exiketõ roropa. “Kure mase,” kahtoko Ritonõpo zuno exiketomo, tykase.

⁶Morarama tuhkãkõ omiry panõ etase ropa, sõkane panõ roropa, konomeru samo. Ynara nase,

—Kure mase Ritonõpo. Yna esẽme mase emero porehme. Tuisa imehxo exikety mase. ⁷Satãkyematone. Soseahmatone roropa, “Kure mase,” sykatone eya ime kuhse aexiryke. Ynara exiryke, kaneru mükuru pytato toehse mana. Mame nohpo oryxime exikety tyse exikety oepyry eraximãko mana. Mokyro sã sytatose ekurãkãko Kuesẽkõ oepyry ropa eraximatohme. ⁸Tupõ kurã amurũko nohpo mana, upo karimutume kuhse exikety. Mokyro sã Ritonõpo poe ipoetory tõ kure exiko mana, nase ynororo. (Toto zupõme sã kure toto ehtoh mana.)

⁹Mame ynara nase Ritonõpo nenyokyhpyry ya,

—Ynara imeroko, tãkye exiko mã toto eahmatyamo otuhtoh konõto pona, kaneru mükuru pytato pona, tykase ynororo.

Mame ynara tykase ropa,

—Jomihpyry moro zae mana Ritonõpo poe, tykase.

¹⁰Mame imyhtokoxi typorohse ywy, “Kure mase,” katohme eya repe. Yrome ynara nase ya,

—Arypyra. Asã ywy Ritonõpo namotome rokene. Imehnõ Ritonõpo poetory sã roropa ase. Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetupuhnanõme matose. Ritonõpo rokẽ epataka oporohtoko, “Kure mase,” katohme eya.

Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetuputyryke tyya xine pape tymerose urutõkomo a Ritonõpo poe.

Kawaru po ytokety, karimutumã po

¹¹Mame kapu etapuruhmakary enease. Moroto kawaru karimutumã nexiase. Mokyro kawaru po ytokety esety Kure Exikety. Ajohpãkarama roropa esety akorony, zae imehnõ apiakaryke eya. Imehnõ poremãkapõko roropa mana.

¹²Enuru zemĩme sã nexiase, apoto samo. Zupuhpyry po parimã tuhke nexiase, uuru risemy. Esety tymerose ipoko. Yrome ynoro rokẽ moro esety waro kynexine.

¹³Zupõ munuhpe nexiase porehme. Tosehpase roropa ynororo Ritonõpo omiryne.

¹⁴Mokyro mykapo tuhkãkõ toytose, kapuaõkomo, soutatu tomo. Kawaru po toytose toto, karimutumã po. Tupoke kurã ke toh nexiase, ikurikasenã sã roropa.

¹⁵Mame ratoimo taere exikety tutõtase sã mokyro mytae. Moro ke patapõkõ poremãkapõko mana. Tyjamitunuru ke tõmipona toto ripõko mana. Kurimene jamitunuru sã orẽpyra tõmipona emero tyriko mana. Mame axikaru euhkapory sã axikaru eukuru riryhtao euhkatoh ao, moro sã tõmipona pyra exiketõ wãnohnõko mã Ritonõpo, zehno toehse toexiryke. ¹⁶Zupõ poko roropa esety tymerose jaxiry poko roropa, “Tuisa tõ tuisary, Esẽkõ esemy,” tymerose roropa nexiase.

¹⁷Morarama xixi ao Ritonõpo nenyokyhpyry enease xikihme. Ynara nase opore kurumu tõ netaryme,

—Osehtoko xiaro oximõme õtuhtohkõ konõto pona, Ritonõpo nekarohpyry pona. ¹⁸Osehtoko xiaro tuisa tõ pũ õse, pirikateru tõ pũ õse, soutatu tõ roropa, kawaru tõkehko, epo ytoketõ maro. Emero ahno pũ õnõko matose tosêke exiketomo, typoetoke exiketomo, imehxo exiketomo, imepyra exiketõ roropa, enara.

¹⁹Morarameme onokyroimo enease seropõkõ tuisary tõ maro typoetory tõ soutatu tõ maro. Tõximõse toh nexiase tätapoitohkõme kawaru po ytokety maro ipoetory tõ maro, enara. ²⁰Morarameme onokyroimo tapoise, urutõ ajohpe exikety maro. Mokyro nexiase tyjमितunuru enetaonohnõko onokyroimo êpataka. Morohne tyjमितunuru enepotopõpyry ke tyya imehnõ tonekunohse eya. Onokyroimo esety ke tymerose exiketõ tonekunohse eya, “Kure mase,” kananõ roropa onokyroimo a. Mame mokyro onokyroimo tomase, urutõ ajohpe exikety maro apotoimo htaka. Orihpõyme tomase toto apotoimo htaka. Ikuhpo sã konõto apotoimo mana, zemõime roropa mana topu zahkasẽ samo. ²¹Ipoetorykõ tuose roropa tyratõ ke týtão tyratokemy a, kawaru po ytokety a. Mame mokaro aorihtyã pũ tõse kurumu tomo a. Tuesapare toehse toto.

1.000 me jeimamyry

20 ¹Mame Ritonõpo nenyokyhpyry enease ahytoryhtão kapu ae. Joroko eutary konõto etapuruhmakatoh nae nexiase emahpo soroto panono. Ketõ konõto roropa emahpo nexiase. ²Zakareimo panõ tapoise eya. Okoimo pakato ro nexiase. Mokyro ro joroko tamuru nexiase. Satanaxi esety akorõ roropa. Mokyro tymyhse eya tehme rokẽ aehtohme, miime jeimãtoh ponãmero. ³Mame Ritonõpo nenyokyhpyry a mokyro tomase joroko eutary konõto aka. Mame joroko eutary konõto tapuruse eya. Tapuhse roropa eya tütãra aehtohme, sero patatõpõkõ onenekunohpyra ropa aehtohme. 1.000me jeimamyry taropose ahtão rokẽ mokyro tütãnohpõko ropa Ritonõpo mana axõtão rokene.

⁴Morarameme tuisa tõ apõ enease, epo typorohse exiketõ roropa. Imehnõ apiakananõme toehse toto Ritonõpo poe. Morarameme Jezu poetory ekepyry tõ zuzenu enease. Zehnotokõ netapatyã nexiase Ritonõpo omiry poko imehnõ amoreparyke eya xine, Jezu nekarohpyry ekaroryke roropa eya xine. Tosekumuru pona porohpyra exiketõ mokaro onokyroimo êpataka. Inyrihpyry êpataka roropa porohpyra toh nexiase. “Kure mase,” kahnõ roropa mokaro onokyroimo a. Onokyroimo esety onymeropopyra roropa toh nexiase typerykõ pokona, tomarykõ pokona roropa, enara. Naeroro tõsemãse ropa toto tuisame toehse roropa toto Kyrixtu maro, nonopõkõ esẽme, miime jeimãtoh pona. ⁵Êsemãtoh ropa moro osemazupupo. (Imehnõ aorihtyã mã êsemãpyra aporo. Miime jeimamyry taropose ahtão rokẽ êsemãnõko ropa mã toto.) ⁶Yrome tãkye exõko mã mokaro êsemamyryhtão moro êsemãtoh osemazupupo. Mokaro mã orihpyra ropa exõko. Omõpyra roropa mã toto apotoimo htaka. Ritonõpo maro oturuketõme mã toto Ritonõpo a Kyrixtu a roropa. Imaro tuisame exõko mã toto miime jeimãtoh pona.

Joroko tamuru poremākatopōpyry poko

⁷Moromeīpo miume jeimamyry taropose ahtao joroko tamuru tūtanohpōko ropa Ritonōpo mana āpuruhp̄pyry tae, ⁸sero nono pona ayaytotohme ropa. Patatōpōkō enekunohnōko mana sero nono po emero, Kokipōkomo, Makokipōkō roropa. Mame toto ānonohpōko joroko tamuru mana toto atatapoitohme. Tuhke toto exiry isawā samo tuna konōto ehpio. ⁹Atahpahnōko roropa mā toto nono poro. Ritonōpo poetory esary zomye exīko mā toto. Moro pata nupunato Ritonōpo a. Mame kapu ae apoto emapōko Ritonōpo mana joroko tamuru poetory enahkatohme. ¹⁰Moraramē joroko tamuru mokaro enekunohne emāko mana apotoimo htaka, zemīme exikety htaka. Moro htaka onokyroimo tomase osemazuhme, urutō ajohpe exikety maro. Etuarimāko mā toto moro htao saereme, koko. Jūmāme zetūkehpyra mana.

Apiakatoh etyhp̄pyry

¹¹Moraramē tuisa apō konōto enease, karimutumano. Tapō po typorohse exikety enease roropa. Ewinoino sero nono toepase samo, kapu roropa toepase samo, osene pyra toehse. ¹²Moraramē aorihtyā enease xikihme tuisa apō ēpataka tuisamehxo exiketomo, tuisamākōkara, enara. Pape tō typiapose. Imep̄y pape roropa typiapose, jūme Ritonōpo maro exiketō papeny. Aorihtyā tapiakase eya, toto nyrihp̄pyry enexīpo emero porehme, tymerose exiryke pape pokona. ¹³Moraramē tuna konōto kuae aorihtyā tutūtase ropa. Nono ae roropa aorihtyā esae tutūtase ropa aorihtyamo. Tapiakase toto emero porehme toto nyrihp̄pyry kure exiry enetupuhxīpo. ¹⁴Moraramē orihtoh tomase aorihtyā esary maro apotoimo htaka. Ikuhpo sã konōto apotoimo mana. (Moro apotoimo orihtoh akorōme mā moro.) ¹⁵Moraramē mokaro esetykō pyra ahtao jūme Ritonōpo maro exiketō papē pokona mokaro emāko mā apotoimo htaka. Ikuhpo sã konōto apotoimo mana, enara.

Kapu tyrisenano nono roropa

21 ¹Moraramē kapu enease tyrisenano. Nono roropa tyrisenā enease. Pakatokō kapu nono maro osenepyra toehse. Tuna konōto pyra nexiase roropa. ²Mame Ritonōpo esary kurā enease, Jerusarē tyrisenano. Ayhtory enease kapu ae Ritonōpo poe. Tōtyhkase nexiase tošē eraximāko. Niotakety sã nexiase. Niotakety upo kurā amurūko tynio oep̄pyry eraximatohme. ³Mame omi etase opore exikety, Ritonōpo apō poe,
—Seromaroro Ritonōpo esary nonopōkō maro mana. Toto maro osesarīko mana. Toto esēme exīko mana. ⁴Toto xity korokāko mana toto enuru ae. Orihpyra ropa exīko mā toto, emynyhmara roropa. Xitakehnōko toh mana, samū kara exīko pakatokō tonahse exiryke, tykase.

⁵Mame ynara nase tapōpo typorohse exikety,

—Seromaroro emero tyrīko ase tyrisenāme, tykase.

Ynara nase roropa ya,

—Moro imeroko, ajohpe pyra exiryke, zae rokẽ mana, tykase.

⁶Mame ynara tykase ropa ynororo,

—Tõtýhkase mana. Ywy ase osemazuhme aexihpyry. Etyhpyrymã roropa ase. Tuna se awahtao xine ekarõko ase oya xine, õkurukõme. Soesoekane kuae anÿnõko ase õkurukõme orihpÿme oehtohkõme. Tophekẽ pyra roropa mana.

⁷Mame yzehno exikety poremãkaporyhtao oya xine, ynekarohpyry apoïko matose. Oesẽkõme exïko ase Ritonõpome jexiryke. Ypoenõme exïko matose roropa. ⁸Yrome jomipona pyra exiketõ, imehnõ zuno exiketõ roropa, imehnõ ewokananomo te, imeimehnõ poko exiketõ kahpyry roropa, imehnõ etapananomo te, tyrypyry poko exiketomo te, joroko tõ poko exiketomo te, pyaxi poko exiketõ roropa, Ritonõpo myakãmananomo imepÿ ke te, ajohpe exiketõ roropa, mokaro esaryme apotoimo exïko mana. Zemïme mana topu zahkatoh samo. Ikuhpo sã konõto roropa mana. Moro orihtoh akorõme mana, nase ya.

Jerusarẽ tyrisenano

⁹Mame Ritonõpo nenyokyhpyry 7mã toiro tooehse ya tykasanake aexihpyry nexiase tyrohsemyimo maro, etuarimatoh konõto maro. Ynara nase ya, —Ymaro eropa. Niotakety senetase, kaneru mükuru pyty, nase ya.

¹⁰Mame yporemãkase ropa Ritonõpo zuzenu. Mame jaroase Ritonõpo nenyokyhpyry ypy ãmory pona kaetokõ pona. Mame Jerusarẽ enease, pata kurano ayhtory kapu ae Ritonõpo poe. ¹¹Saereme nexiase, Ritonõpo ezuru ke. Zemïme sã nexiase osene tuhkã samo, topu kurã typyne exikety sã roropa, jasape samo, kirixtau samo, akusasame exikety samo. ¹²Apuru konõto nae nexiase, kaetoko roropa. Omõtoh 12 me nexiase, 12 me omõtoh eraximananõ roropa nexiase, Ritonõpo nenyohyamo. Moro omõtoh 12mãkõ pokona Izryaeu mükuru tõ esetykõ tymerose 12mãkomo. ¹³Oseruao omõtoh nexiase xixi tütatoh wino, oseruao roropa xixi omõtoh wino. Oseruao omõtoh roropa nexiase inikahpoe, oseruao roropa ikurenae. ¹⁴Moro pata apuru tyrise topu konõto po. 12 me topu nexiase. Moro topu pokona tymerose kaneru mükuru nymenekatyã esetykomo, 12mãkomo.

¹⁵Mame Ritonõpo nenyokyhpyry, ymaro oturukety, nae nexiase mosa ehtoh kuhtopo, zumo pata ehtoh kuhtohme, omõtopo, apuru, enara ikuhtohme. ¹⁶Moro pata tahramehme mana, zumo exiry mosa exiry sã mana. Mame pata tukupõ Ritonõpo nenyokyhpyry a tykyryry ke, ikuhtoh ke, pata mosa exiry 2.400 kirometurume nexiase, zumo exiry morararo, kaetoko exiry morararo 2.400 kirometurume nexiase. ¹⁷Mame pata apuru tukupõ Ritonõpo nenyokyhpyry a. Kaetoko exiry 65 meturume nexiase. Tykyryry ke tukupõ, ahno kyryry sã nexiase. ¹⁸Moro apuru tyrise topu kurã ke. Jasape ke pata tyrise uuru kurã ke. Kutei sã nexiase akusasame. ¹⁹Pata apuru apõ emepory nexiase topu kurãkomo typyne exiketomo. Moro pata apuru apõ nymyry topu kurã nexiase jasape. Epo tyoro topu kurã safira nexiase. Jeuraono kausetõnia

nexiase. Asakoropane aehtoh ropa ezemerauta nexiase. ²⁰Omame aehtoh roropa satoniu nexiase. 6me aehtoh roropa saratio nexiase. 7me aehtoh roropa kirizoritu nexiase. 8me aehtoh roropa periro nexiase. 9 me aehtoh roropa topazio nexiase. 10 me aehtoh roropa kirizoparazu nexiase, 11 me aehtoh roropa jasitu nexiase, 12 me aehtoh roropa ametixta nexiase. ²¹Omōtoh apuru 12 mākō kasuruimo nexiase. Toiro omōtoh apuru toiro kasuruimo nexiase. Moro pata esemary uuru kurā risē nexiase. Akusasame nexiase kutei samo.

²²Ritonōpo maro oturutoh pyra moro pata po nexiase Kuesēkō Ritonōpo moroto exiryke. Ime kuhse exikety ynororo, kaneru mūkuru sã exikety imaro roropa mana. ²³Xixi se pyra moro pata po, nuno se pyra roropa, saereme exiryke, Ritonōpo a tyeipose exiryke, ezurume sã kaneru mūkuru exiryke roropa. ²⁴Morara exiryke saeremae ytoytōko moroto seropōkō mana. Seropōkō tuisary tytinerūkō arōko mã toto morotona. Tymōkomorykō kurā roropa tynekarorykōme morotona arōko mã toto. ²⁵Pata omōtoh anapurupyra mã toto saereme ahtao. Omōtoh anapurupyra mã toto jūme kohmãpyra exiryke moroto. ²⁶Mame emero nonopōkō tykyryrykō kurā tynekarorykōme morotona arōko mã toto. Tytinerūkō roropa moro pata pona arōko mã toto. ²⁷Yrome mã nuriamē exiketō omōpyra ipunaka moro pata pona. Iirypyryme exiketō roropa, ajohpe exiketō roropa omōpyra mã toto moro pata pona. Mokaro rokē, tosetykō tymerose exiketō kaneru mūkuru papē pokona jūme Ritonōpo maro exiketō esetykō maro, mokaro rokē omōnōko mã toto moro pata pona.

Wāto ehtoh enepotopōpyry Jezu a

22 ¹Moraramē Ritonōpo nenyokyhpyry iporiry panō enepoase ya, orihpyra ehtopo, zemizemikane, akusasame exikety. Moro tuna Ritonōpo apō poe tūtāko mana kaneru mūkuru apō poe. ²Pata esemary konōto rānakuroko ytōko moro tuna mana. Tuna ehpio asakororo orihpýme ehtoh epery zoko nexiase. Emero nuno pune eperytāko mã kehko. 12 me eperytāko mana toiro jeimamyry aroporyhtao. Zary roropa tuhke patapōkō kurākatohme mana. ³Pohnō pyra mã moro pata po, Ritonōpo zamaro pyra exiketō pyra mana.

Ritonōpo apō moroto mana. Kaneru mūkuru apō roropa mã moro pata po. Mame,

—Kure mase, āko eya ipoetory tō mana. ⁴Ēmyty enēko mã toto. Toto pery poko Ritonōpo esety tymerose mã roropa. ⁵Kohmãpyra ropa mã moroto. Nāparina se pyra mã toto, xixi se pyra roropa mã toto Kuesēkō Ritonōpo a tyeipose exiryke. Mame tuisame exīko mã toto, jūme.

Jezu oepyy ropa poko

⁶Moraramē ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry ya,
—Moro omi zae mana. Ajohpe pyra mana. Kuesēkō Ritonōpo Tuzenu ekaroneme mana urutōkomo a. Tynenyokyhpyry tonehpose typoetory tō

amorepatohme. Okynã pyra morohne onenetyã exïko mã rahkene, tykase ynororo ya.

7—Etatoko pahne, ãko Jezu. Okynã pyra oya xine oehnõko ropa ase. Tãkye exïko matose ynymeropohpyry omipona awahtao xine. Moro pape ynymeropohpyryme mana, ãko mana kyya xine.

8Ywy ase João, morohne etahpono, enehpono, enara. Morarame morohne totakehse ya ahtao tonekehse roropa ya ahtao, nono pona yporotyase jesekumuru po Ritonõpo nenyokyhpyry myhtokoxi, “Kure mase,” katohme eya repe, morohne eya tonepose ya exiryke. 9Yrome ynara nase ya,

—Arypyra! Jeahmara exiko! Ywy roropa Ritonõpo poetoryme ase, asamo. Imehnõ Jezu poetory tõ urutõkõ sã roropa ase. Emero sero pape omipona exiketõ sã roropa ase. Ritonõpo rokẽ eahmako, tykase ynororo ya.

10Mame ynara tykase ropa ya,

—Ritonõpo poe onymerohpyryme mana, sero pape. Okynã pyra morohne exïko mã emero porehme. Naeroro moro ononẽpyra exiko. 11Ah tyrypyrykõ poko exiketõ morara rokẽ nexĩ toto. Ah nuriame exiketõ nuriame rokẽ nexĩ toto. Yrome ah zae ehtoh se exiketõ zae rokẽ nexĩ toto. Ah kurãkõ kure rokẽ nexĩ toto, nase ya Ritonõpo nenyokyhpyry.

12—Etatoko pahne! ãko Jezu. —Okynã pyra ase oehnõko ropa. Oepehpyrykõ enehnõko ase ymaro onyrihpyrykõ epehpyryme. Popỹ rihpõkõ popỹ apoïko mã toto. Yrome kurã rihpõkõ kurã rokẽ apoïko mã toto. Ýme jomipona aexityã itamurumehxo epehpyry apoïko mã toto. 13Osemazuhme exine senohne exipyra ahtao ro. Sero tonahse ahtao nae ro ase.

14Tãkye matose tupoke ikurikasenã panõ ke oexirykõke. Oorypyrykõ tukurikase ahtao, jũme Ritonõpo maro ehtoh epery enahpõko oya xine Ritonõpo mana. Aarotorỹko roropa mana omõtõh ae typataka. 15Yrome, tyrypyrykõ poko exiketõ omõpyra mana, joroko poko exiketomo, pyaxime exiketomo, imeimehnõ poko xihpyry exiketomo, imehnõ etapananomo, imehnõ wonanomo, imehnõ orihmaponanomo, ahno nyrihpyry ke Ritonõpo myakãmananomo, ajohpe se exiketomo, ajohpe exiketõ roropa. Mokarohne omõpyra mã toto moro pona.

16—Ywy ase Jezu. Ynyenyokyhpyry aropoase morohne ekarotohme oya xine tõximõse ypoetory tõ ahtao. Tuisa Tawi paryme ase. Maparukawa enery sã oya xine ãmehsasaka ahtao, moro sã jeneryhtao oya xine ãmehnõko sã matose, tyrisenã sã exïko matose.

17Kurã Zuzenu ynara ãko niotakety maro,

—Osehtoko! ãko toto.

Morara kary etaryhtao oya xine, morararo,

—Osehtoko! kahtoko.

Osehtoko tuna se exiketomo. Topehke pyra ynekarory apoitoko, õkurukõme samo jũme Ritonõpo maro oehtõhkõme, emero rokene.

(Apo 22.21)

Etyhpyry

¹⁸Ywy ase João. Ynara kary se ase oya xine, jomihpyry etananomo a, Ritonõpo poe ynmerohpyry sekeremananomo a roropa. Tomeseke ehtoko ynmerohpyry onymotyëkara ehtoko. Jomihpyry motyëkaryhtao oya xine awãnohtoryëko roropa mã Ritonõpo tyrohsë ke. Ynmerohpyry tyrohsë poko, morohne ke awãnohtoryëko mana. ¹⁹Morararo Ritonõpo nekarohpyry myakãmaryhtao oya xine äpiakatoryëko mã Ritonõpo typoetory tõ maro pyra oehtohekõme. Morara ahtao jüme Ritonõpo maro ehtoh epery onenahpyra ekurehnõko matose. Omõpyra roropa matose pata kurã pona. Morohne tymerose ya sero pape poko.

²⁰Ynara äko mã morohne poko

otuarõtanohnekomo,

—Okynã pyra oehnõko ropa ase, äko.

Ah noehno ropa. Osehko ropa Tamuxi Jezu, yna esëme oexiryke.

²¹“Opoetory tõ pyno exiko Papa, emero porehme,” äko ase Kuesëkõ Jezu a opoko xine. Enara.

